

THE FREE INDOLOGICAL COLLECTION

WWW.SANSKRITDOCUMENTS.ORG/TFIC

FAIR USE DECLARATION

This book is sourced from another online repository and provided to you at this site under the TFIC collection. It is provided under commonly held Fair Use guidelines for individual educational or research use. We believe that the book is in the public domain and public dissemination was the intent of the original repository. We applaud and support their work wholeheartedly and only provide this version of this book at this site to make it available to even more readers. We believe that cataloging plays a big part in finding valuable books and try to facilitate that, through our TFIC group efforts. In some cases, the original sources are no longer online or are very hard to access, or marked up in or provided in Indian languages, rather than the more widely used English language. TFIC tries to address these needs too. Our intent is to aid all these repositories and digitization projects and is in no way to undercut them. For more information about our mission and our fair use guidelines, please visit our website.

Note that we provide this book and others because, to the best of our knowledge, they are in the public domain, in our jurisdiction. However, before downloading and using it, you must verify that it is legal for you, in your jurisdiction, to access and use this copy of the book. Please do not download this book in error. We may not be held responsible for any copyright or other legal violations. Placing this notice in the front of every book, serves to both alert you, and to relieve us of any responsibility.

If you are the intellectual property owner of this or any other book in our collection, please email us, if you have any objections to how we present or provide this book here, or to our providing this book at all. We shall work with you immediately.

-The TFIC Team.

PEOPLE'S EDITION.

Jaina Kavya-Dohana.

Selections from old Gujarati Jain Poets.

PART FIRST.

COMPILED AND PUBLISHED BY
MANSOOKHLAL RAVJIBHAI MEHTA,

FIRST EDITION.

AHMEDABAD:
PRINTED AT THE 'SATYA VIJAYA' PRINTING PRESS, BY
SANKALCHAND HARILAL SHAH.

[*All rights reserved.*]

BOMBAY-1913.

Price Rs. 2-0-0.

“સારો કવિ તો માત્ર કાવ્યનેજ રચે છે, પણ તેને પ્રખ્યાતિ પમાડનાર તો સુંજન જ છે. જળ કમળનું પોષણ કરે છે, પણ તે કમળને પ્રકૃષ્ટિત કરવું એ સૂર્યનું કામ છે ”

—ભોજપ્રબન્ધ.

સ્વ સ્થ શ્રી ઇચ્છારામ સૂર્યરામ દેશાધ,

આદ્યતંત્રી, “ગુજરાતી.”

ગુર્જર સાહિત્ય સૃષ્ટિમાં આપનાથી ઘણા વિદ્વાનો લિખ લિખ અભિ-
પ્રાયો ધરાવે છે. છતાં આપનાથી વિમુખદષ્ટિધારકોને પણ નિર્વિવાદ રીતે
પોતાના અંતઃકરણને વિષે સ્વીકારવુંજ પડે છે કે, ગુર્જરસાહિત્યક્ષેત્રનાં
ખેડાણમાં આપનો હિસ્સો અગ્રપદ ધરાવે છે.—તે સાહિત્યના પ્રચાર વિલા-
સમાં તો આપનો ફાળો કદાચ સૌ કરતાં વધી જાય તેમ છે.

આપના સામાજિક વિચારોની જે નીતિ આપના પત્રમાં રહી હતી
તે મને સર્વ દેશે સમ્મન નહોતી વળી આપના પત્રની અને
આપની સાહિત્ય નીતિ (Policy)મને, ખીજઓની પેઠે લાંબા વખત
સુધી એમ લાગેલી કે તે જૈનથી પ્રતિકૂળ છે. આપના અને મારા જાત-
પરિચયમાં સામાજિક નીતિ વિષે ઉડાપોહ થયો નહોતો એટલે આપની તે
વિષયક નીતિ માટે મારો અભિપ્રાય ખીજ રીતે ફેરવવા યોગ્ય છે કે કેમ
એનો નિર્ણય ન થઈ શક્યો, પરંતુ જૈનસાહિત્યની આપની અને આપના
પત્રની પ્રતિકૂળ નીતિના સંબંધીની માનીનતા મને આપના જાતપરિચય
પછી ફેરવવા યોગ્ય લાગી, એટલે સુધી ફેરવવાયોગ્ય લાગી કે, આપ
જૈન સાહિત્ય વિષે તો નથીજ પરંતુ જૈન ગુર્જર સાહિત્યને ગુર્જર સા-
હિત્યના બળવાન અંગ તરીકે માનનારાઓમાંના આપ એક છો.
ગુર્જર જૈનસાહિત્યના પ્રકાશનની સાથે જૈનેતર સાહિત્ય ઉપાસકોના નામ
જોડવામાં મને એ કારણથી પ્રેમ ઉપજે છે કે, જૈનેતર સાહિત્યના ઉપાસકોએ
જૈન સત્તાનોતે તેના બહોળા સાહિત્યનું લાભ કરાવ્યું છે. આમ હોઈ,
મારા તરફથી પ્રગટ થયેલ પ્રાચીનગુર્જર જૈનકાવ્યના સમ્રહરૂપ ‘રાયચંદ્ર જૈન
કાવ્યમાળા’ ગુચ્છક ૧ લાની સાથે સદ્ગત ગોવર્ધનરામભાઈનું નામ
જોડ્યું હતું. તેનાજ રજા ગુચ્છકની જોડે સાક્ષરશ્રી કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ
ઝવેરીનું નામ જોડ્યું છે આ ત્રીજા પ્રયત્નરૂપ “ જૈન કાવ્યદોહન ” ની
સાથે આપનું નામ જોડું છું—ખાસ કરીને એટલા માટે કે આપના બૃહત
કાવ્યદોહને આ જૈન કાવ્યદોહનની પ્રકટના ઉત્પત્ત કરવા મને લલચાવેલ છે..

મનમુખલાલ.

પ્રસ્તાવના.

નામદાર સરકારના કેળવણી ખાતા તરફથી પ્રાચીન ગુર્જર કવિઓનાં કાવ્યોને એકત્ર કરી ' કાવ્યદોહન ' ના નામથી બહાર પાડવામાં આવેલાં.

આ દિશામાં ચાર પછી બળવાન પ્રયત્ન ' ગુજરાતી ' પત્રના આદ્ય તંત્રી રા. ઇચ્છારામ સૂર્યરામ દેશાઈએ કર્યો, અને તેઓએ ઘણાં ભાગે બહાર પાડ્યાં.

આ શિવાય પણ ઘણાં વર્ષો અગાઉ પ્રાચીન કાવ્યો બહાર પાડવાનાં જૂદા જૂદા સ્થળોએથી પ્રયત્નો થયાં હતાં.

આ સઘળાં પ્રયત્નો છતાં તેમાં ગુર્જર જૈન કવિઓની કૃતિઓનો સમાવેશ બહુજ નિર્જીવ હતો; શા માટે નિર્જીવ હતો તેનાં કારણોનો વિચાર કરતાં મને ઘણાં કારણો લાગે છે મુખ્યમાં મુખ્ય કારણ હું પહેલેથી એમ માનતો આવ્યો છું કે, વાદવિવાદના જમાનાથી જૈન વિરુદ્ધ જે ભાવના જૈનેતર સૃષ્ટિમાં કરાવવામાં આવી હતી તેનો વારસો હજી સુધી વિશેષ અંશે ચાલ્યો આવ્યો છે તે છે ખીજું કારણ જૈન સાહિત્ય સેવકોનું અદ્યત્વ અને અદ્યત્વ છતાં તેની પોતાનીજ ઉપેક્ષા બુદ્ધિ જૈનેતર છતાં મધ્યસ્થ દૃષ્ટિના સાહિત્ય ઉપાસકોને જૈન સાહિત્ય મેળવવાની મુશ્કેલી એ ત્રીજું કારણ છે.

પરપરાથી જૈન વિરુદ્ધ જે ભાવના જૈનેતર સૃષ્ટિમાં ચાલી આવે છે તેને સૌથી પહેલાં સદ્ગત ગોવર્ધનરામભાઈએ ખડિત કરી. તેઓએ જ જૈન સાહિત્ય ગુર્જર સાહિત્યમાં કદાચ સૌથી અગ્રપદ ધરાવનારો હિસ્સો આપે તેમ છે તે જગતને જણાવ્યું. ત્યારબાદ ગુજરાતના એક સમર્થ પુત્ર અને ગુર્જર ભાષાના સૌથી વિશેષ અભ્યાસી શ્રીયુત કેશવલાલ હર્ષદરાય ધ્રુવે જૈન ગુર્જર સાહિત્યની ખરી ખુખી જગતને બતાવી; એટલે સુધી બતાવી કે, ગોવર્ધનરામભાઈના કરતા પણ ઘણી પ્રબળ રીતે વધી જાય. આ સંગ્રહ જેને હું અર્પણ કરું છું તે સદ્ગત ઇચ્છારામભાઈ અને શ્રીયુત કેશવલાલભાઈ પરસ્પર પ્રતિકૂળ વિચારો ધરાવનાર તરીકે અત્યારે સંમાજને દેખાય છે, અને મને પણ લાગે છે કે, રા. ઇચ્છારામભાઈ શ્રીયુત કેશવલાલભાઈની વિદ્વતાના ભંડોળની જે કદર કરવી જોઈએ તે કરી શક્યા નથી. હું ઇચ્છું છું કે, સ્વ. ગોવર્ધનરામભાઈએ શ્રીયુત કેશવલાલભાઈની જે પ્રશંસા ભરી કદર કરી હતી તેવીજ રા. ઇચ્છારામભાઈને કરવાની

બુદ્ધિ આવી હોત. તે ગમે તેમ હો, પણ અમો જૈન સંતાનોને સદ્ગત ગોવર્ધનરામભાઈએ અને શ્રીયુત કેશવલાલભાઈએ અમારા સાહિત્ય બંધોળનું જે ભાન કરાવ્યું, તેથી અમારા ગુર્જર સાહિત્યને જોવાની મને લાગણી થઈ. ગુર્જરકાવ્યોને ‘બૃહત કાવ્યદોહન’ ના આકારે પ્રકટ કરવાના રા. ઇચ્છારામભાઈના પ્રયત્ને મને તેઓની શૈલી પ્રમાણે જૈનકાવ્યો પ્રકટ કરવાની લાગણી ઉત્પન્ન કરી; અને તેના ફળરૂપે આ ‘જૈન કાવ્યદોહન’ જગત આગળ આવે છે.

મારા તરફથી પ્રકટ થયેલ ગુર્જર જૈન કાવ્યોના સંગ્રહરૂપ “રાયચંદ્ર જૈન કાવ્યમાલા” ના ગુચ્છક ૧ લાની અંદર ગુજરાતી ભાષાના જન્મ સાથે જૈનિયોનો સર્વથી પ્રથમ સંબંધ છે એવી મારી માનીનતા મેં ચર્ચા હતી. મારી આ માનીનતા રાજકોટ ખાતે મળેલી ત્રીજી ગુર્જર સાહિત્ય પરિષદમાં અને જાહેર વર્તમાનપત્રોમાં ચર્ચાઈ હતી. મારી આ માનીનતા હજી કાયમ છે; એટલુંજ નહીં પણ મારી તે માનીનતા દટ કરાવનારાં કેટલાંક કારણો મને ત્યાર પછી મળ્યાં છે.—જો કે એ અરૂં છું કે મેં જેમ પ્રથમ ગુચ્છકમાં કહ્યું હતું કે “ગુર્જર ભાષાનો જન્મ જૈનિયોથી હોવા યોગ્ય છે,” એમ મારે કહેવું જોઈતું નહોતું. મારે એમ કહેવું જોઈતું હતું કે તેની ખીલવણીમાં જૈનિયોએ સૌથી પ્રથમ અને મુખ્ય ભાગ ભજવ્યો છે.

સદ્ગત ગોવર્ધનરામભાઈ તથા શ્રીયુત કેશવલાલભાઈએ જે દૃષ્ટિએ જૈન ગુર્જર સાહિત્ય અવલોક્યું છે તે દૃષ્ટિએ જો અવલોકવામાં આવે તો મારી આ માનીનતા સત્ય જણાયા વિના નહીં રહે એમ હું અત્યાર સુધી માનું છું. મારે મારી આ માનીનતા સંબંધમાં આ પ્રકાશનની સાથેજ વિશેષ ઉદ્ઘાપોહ કરવાની ઇચ્છા હતી. પરંતુ મારી તે ઇચ્છા અત્યારે તો ઇચ્છા-રૂપેજ રહી છે—અમલ રૂપે બહાર આવી નથી.

આ જૈન કાવ્યદોહનને લોકપ્રિય (popular) કરવા માટે કઠિન અને જૈન પારિભાષિક સંપદોનો કોષ આપવાની જરૂર હતી, એ હું સારી પેઠે જાણું છું, પણ મારી શરીર પ્રકૃતિએ તેમાંનું કાંઈ કરવા આપ્યું નથી તેથી લાચાર છું.

મુખ્યમંડળ, ઝવેરીબજાર

મનસુખલાલ રવજીભાઈ મેહતા,

તા. ૧-૧૧-૧૯૧૪

અનુક્રમ.

શ્રીમાન્ આનંદધન	૧-૫૧
સ્તવનાવલિ	૧-૧૬
પદ્ય રતનાવલિ (બહોતેરી)	૧૭-૫૧
પંડિત શ્રી નેમવિજયજી	૫૨-૨૨૭
શીલવતીનો રાસો.	
પંડિત શ્રી ધર્મમહિર	૨૨૮-૩૩૪
મોહ અને વિવેકનો રાસ	
પંડિત શ્રી દેવચંદ્રજી	૩૬૬-૩૮૮
ચતુર્વિંશંતિ	
શ્રી વીરવિજયજી	૩૮૯-૭૮૩
ધમ્મલ કુમાર	૩૮૯-૫૬૭
ચંદ્રશેખર	૫૬૭-૭૮૩

જૈનકવિતા.

શ્રીયુત મનસુખલાલ રવજીભાઈ મહેતાની જૈનસાહિત્યસેવા સાક્ષર વર્ગને સુવિદિત છે, “ સનાતન જૈન ” ના તત્ત્વીય તરીકે સમગ્ર જૈનકોમને હિતકર થઈ પડે એવા લેખો લખી સમગ્ર જૈનકોમની સેવા બજાવવાને વ્યાજખી રસ્તો ખીજાં જૈનપત્રોમે તેમણે બતાવ્યો છે માગધી ભાષાના અભ્યાસની અને યુનિવર્સિટીમાં જૈનસાહિત્ય દાખલ કરાવાની ચર્ચા પ્રથમ તેમણે ઉપાડી હતી. જૈન કાવ્યદોહન પ્રગટ કરવાની પહેલ પણ તેમણેજ કરી છે. શરીર આરોગ્ય નહિ હોવા છતાં તેઓ જૈનસાહિત્યની બંની શકતી સેવા બજાવ્યે જાય છે એ નજરે જોયા પછીજ આટલું લખવાનું મન થયું છે. તેમના તરફથી પ્રગટ થતા જૈન કાવ્યદોહન માટે જૈનકવિતા વિષેના મારા આગલા વિચારો કે જે વિચારોમાં હજી ફેરફાર થયો નથી તે આ નીચે દર્શાવુ છું.

જૈનસાહિત્ય વિષે ગુજરાતી સાહિત્ય પરિપક્વતા પ્રમુખ સ્થાનપરથી સાક્ષરમંડનમણિ ગોવર્ધનરામભાઈએ તેમજ સાક્ષર શિરોમણિ કેશવલાલ ભાઈ દુવે યોગ્ય વિવેચન કર્યું છે. એવા નિષ્પક્ષપાત ત્રાહિત વિદ્વાનોના અભિપ્રાયને લીધે જૈનેતર વિદ્વાનો જૈન સાહિત્યપ્રતિ સહાનુભૂતિ બતાવવા લાગ્યા છે અને એ સાહિત્ય તરફ જરા જરા ડોકીઉ કરવા લાગ્યા છે એ માટે જૈનો ઉક્ત બને વિદ્વાનોના આભારી છે.

કવિ દલપતરામે કાવ્યદોહનની પ્રસ્તાવનામાં જુદા જુદા કવિઓના સંબંધમાં કંઈક કહ્યું છે. તેમનાં નામ માત્ર પણ સભાર્થ છે. ત્યારે જૈન કવિઓ સંબંધી એક અક્ષર પણ લખ્યો નથી. કાવ્યદોહનના ૧ લા ભાગમાં જ્યારે ત્રીશ કવિની કવિતાઓ લીધી છે ત્યારે તેમાં માત્ર એકજ જૈન કવિતા દાખલ થવાને ભાગ્યશાળી થઈ છે તેજ પ્રમાણે કાવ્યદોહનના બીજા ભાગોનું સમજી લેવું આપણે એમ માનીએ કે જૈન કવિની કવિતાઓ કે ગ્રંથોની કોઈ પણ વિશેષ હસ્તલિખિત પ્રતો તેમના હાથમાં આવી નહિ હોય; પરંતુ તેમ નથી. તેઓશ્રી કાવ્યદોહનના ૫. ૧૫૩ મે જણાવે છે કે “ બીજા હિંદુઓ કરતાં જૈનના જતિઓએ રચેલા ગુજરાતી ભાષાના

અથો ધણા છે પણ તેમાં માગધી ભાષાના તેમ બીજા તરેહવાર શબ્દો આવે છે માટે અમે ઝાઝી કવિતા તેઓની લીધી નથી, ” આ લખાણ એમ બતાવે છે કે જૈન કવિની કવિતા સમજવા તે વખતે વિશેષ પ્રયત્ન થયો નથી.

જૈન કવિઓ સિવાય બીજા કવિઓનાં કાવ્યોમાં અન્ય દૃષ્ટિએ તરેહવાર શબ્દો હોવા છતાં તે કાવ્યોના સંશોધકોએ એ કાવ્યોને પ્રસિદ્ધિ આપી એનું કારણ એ હોય શકે કે એ કાવ્યો તેમના ધર્મને લગતાં અગર પરિચિત હતાં. એ સંશોધકોમાંથી કેઈ જૈન નહોતા. વળી એ પણ બનવા, જોગ છે કે “ જૈન ” પોતાનો કુળધર્મ ન હોવાથી પોતાના સ્વાભાવિક ધર્મ સરકારોને લીધે ઝટ લઈને ન સમજી શકાય એવાં જૈન કાવ્યોની એ સંશોધકોએ કદાચ ઉપેક્ષા પણ કરી હોય.

સાહિત્યના ઉપાસકોએ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે પ્રાચીન કાવ્યમાળા અને અન્ય કાવ્યદોહનાદિમાં જૈન સિવાય બીજા જે જે કવિઓનાં કાવ્યો પ્રગટ થયાં છે તેમાં શબ્દાદિ પરત્વે સમયોચિત ફેરફાર સંશોધકોએ કર્યો છે; તેવાજ ઉચિત ફેરફાર સંશોધકો-ધારત તો જૈન વિદ્વાનોને આમંત્રી તેઓની સહાયતા વડે કરી શકત.

કવિશ્વર દલપતરામ એમ પણ એક ડોકાણે લખે છે કે “ ચારસે વરસ ઉપરના અને આ વખતના (સને ૧૮૭૨ ના) ગુજરાતના કવિઓની ભાષામાં કેઈ વધારે ફેરફાર થયલો નથી, પરંતુ સ્વ. સાક્ષર નવલરામભાઈ લખે છે કે “ ધણાના ધારવામાં એમ છે કે ગુજરાતી ભાષા હાલ જેમ બોલાય છે તેમ નરસિંહ મહેતાના વખતથી બોલાતી આવે છે. પણ એ દેખીતીજ ભૂલ છે. એટલાં વર્ષ સુધી ભાષા વિકાર ન પામે એ જનસ્વભાવ અને સઘળા દેશની ભાષાઓના ઇતિહાસથી ઉલટું છે. ” સંશોધકોએ નરસિંહ મહેતાનાં કાવ્યો સુધારીને પ્રગટ કર્યા જણાય છે.

રાણકદેવી અને રાખેંગારના બોલાતા દુહાઓમાં મૂળ કરતાં કેટલો બધો ફેરફાર થઈ ગયો છે તે નીચેના દુહાઓ પરથી જણાશે જો કે મૂળ દુહા પણ સં. ૧૩૪૭ માં રચાયેલા એક ગ્રંથમાંથી લીધા છે. તેથી ઈ. સ. ૧૧ માં શતકમાં બોલાતા ખરેખર દુહા તો તેથી પણ જૂની ભાષામાં બોલાતા હશે.

રાણા સઘે વાણિયા, જે સલુ વકુહ સેકિ;
કાંહુ વણિજકુ માણિઉં, અમ્મીણા ગઢ હેકિ
તંઈ ગકુઆ ગિરનાર, કાંહુ મણિ મત્સર ધરિઉં;
મારીતાં રાખેંગાર, એક સિહર ન ઢલિઉં.

હાલ ખોલાય છે તે-અમારા ગઢ હેક, કાણે તંબુ તાણિયા;
સધરો મોટો શેઠ, ખીજ વર્તાકે વાણિયા.
ગોઝારા ગિરનાર, વળામણુ વેરીને કિયો,
મરતાં રાખેંગાર, ખરેડી ખાંગો નવ થયો.

આચાર્યશ્રી શ્રીહેમચંદ્રાચાર્યના અપભ્રંશભાષાના વ્યાકરણમાંથી ઉદાહરણ લઈએ
દેલા મઈ તુહુ વારિયા, મા કુર દીહમાણુ,
નિદ્રાએ ગમિહિ રત્તડી, દડવડ હોહિ વિહાણુ.
પભણુ મુંજ મૃણાલવઈ, જુવણુ ગિઉ મઝુર,
જઈ સકર સયખડ થિય, તોય સમિટ્ટી ભૂરિ.

સ શોધકે એ દોહા સમજાય તેવી ભાષામાં નીચે યુજ્ય લખ્યા છે:
દોહા મેં નને વારિયો, મા કર લાંબું માનં;
નિદ્રાએ રાત્રી જશે, ઉતાવળું થશે વહાણુ.
મુંજ ભણુ હે મૃણાલવતિ, જોખન ગયુ ઝુરેમાં,
જદિ સાકર શતખંડ થઈ, તોય ઘણી મીઠી

અનબ્યાસ, જિહ્વાદોષ, સરળતા તરફ વલણ ઇત્યાદિ કારણોથી
ભાષા વિકાર પામતી જાય છે અને વિશેષ વિકારે જ્યારે જૂનું લખાણ કે
કવિતા સમજી શકાય નહિ ત્યારે તેમાં 'સ શોધકો' કે વાચકો દેશ કાળ
મુજબ યોગ્ય સુધારો કે ફેરફાર કરે એમાં નવાઈ નથી. એવો ફેરફાર
ઉપર આપેલા દુહાઓમાં આપણે જોયો. તો જો કોઈ વિદ્વાને જૈન કવિતા
હાથમાં લીધી હોત ને જૈનોને તેનું સશોધન કરવાને ખોલાવ્યા હોત તો
શું આંજો ગુજરાતી સાહિત્યનું એક અગ જે જુદું પડી ગયું જણાય છે
તે શું એકત્ર સાહિત્યમાં ભળી ગયા વગરનું રહેત કે ?

ગુજરાતમાં જ્યારે કાવ્યદોહનાદિ પુસ્તકો રચાયાં ત્યારે જૈન કવિઓએ
ગુજરાતી ભાષાની ખજાણા સેવા સખ ધે કદાચ અર્જણપણે ઉપેક્ષા
દાખવ્યા છતાં આપણે સારી રીતે જોઈ શક્યા છીએ કે ગુજરાતી સાહિત્ય

પરિષદની બંને બેઠકામાં માનવંત પ્રમુખ સાહેબો તરફથી જૈનોની યોગ્ય કદર થઇ છે.

૨૫. સાક્ષરશ્રી ગોવર્દનરામભાઈના ભાષણમાંથી ઉતારો કરિયે.

“ શતક ૧૪ મું—ગુજરાતમાં તેજસિંહના એક ગ્રંથ વિનાના સર્વ ગ્રંથો માત્ર જૈન સાધુઓના રચેલા છે. એ ગ્રંથો પણ મોટા ભાગે ધર્મ-સાહિત્યના અને સંસ્કૃત સાથે પ્રાકૃતમાં પણ છે. એ સાધુઓએ તેમના ગચ્છોનો આશ્રય પામી આટલો સાહિત્યવૃક્ષ ઉગવા દીધો છે ” ઇત્યાદિ.

“ ગુજરાતી સાહિત્યનું મૂળ પ્રથમ રોપાયું તે વેળા દિલ્હીના બાદશાહો, ગુજરાતના સુબાઓ અને નાના સરદારોનો વિગ્રહ આ યુગના આરંભથી ૧૩૫૦ સુધી ચાલ્યો અને તેનો ક્ષોભ ઝાલાવાડ, જુનાગઢ, ગોંડળ વગેરે કાઠિયાવાડના ગામોમાં અને બાકીના ગુજરાતમાં ચાલી રહ્યો હતો. તેવામાં જૈન ગચ્છોના ચાર પાંચ સાધુઓ ઉક્ત ગુજરાતી સાહિત્યના એકલા આધારભૂત હતા. તે પછીના પચીસેક વર્ષમાંપણ ખીજ પાંચેક જૈન સાધુઓ એવા આધારભૂત હતા. ”

“ જૈન સાધુઓ જેટલી સાહિત્યધારા ટકાવી શક્યા તેનો કાંઈ અંશ પણ અન્ય વિદ્વાનોમાં કેમ ન દેખાયો ? તેઓ ક્યાં ભરાઈ બેઠા હતા. ”

“ જૈન ગ્રંથકારોની ભાષા તેમના અસંગ જીવનના બળે શુદ્ધ અને સરળ રૂપે તેમના સાહિત્યમાં સ્પૂરે છે, ત્યારે આખા દેશના પ્રાચીન ભીલ આદિ અનાય જાતિઓ અને રાજકર્તા મુસલમાન વર્ગ એ ઉભયના સંસર્ગથી બ્રાહ્મણ વાણિયાઓની નવી ભાષા કેવી રીતે જૂદું ધાવણ ધાવી બધાં એ પણ તેમના આ ભ્રમણના ઇતિહાસથી સમજાશે. એ સાધુઓની અને આ સંસારીઓની ઉભયની ગુજરાતી ભાષા જુદે જુદે રૂપે બધાવા પામી. ”

“ શતક ૧૫ મું (ઉત્તરાર્ધ) પાટણ નગરમાં જૈન સાધુઓ પ્રથમની પેઠે પાછા સંસ્કૃત-પ્રાકૃતમાં સાહિત્યને રચાવા લાગ્યા હતા અને રાજકીય સ્થાન મટી એ પણ તે કાળે તીર્થ નહિ તો તીર્થ જેવુંજ આ સાધુઓએ કરેલું જણાય છે. ”

Imperial Gazetteer of India ની ૧૯૦૭ ની આવૃત્તિમાં Jainism વિષે નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

“ જૈન ધર્મ સંબંધી સાહિત્ય વિશાળ તેમજ ગહન છે. તેની શોધ બહુ થોડી થયેલી છે અને તે પણ થોડુંક થયાં એટલે તે ધર્મ સંબંધી ઇતિહાસ યોજવા પૂર્વે ભાષાંતર અને શોધખોળ રૂપે હજી ઘણું કરવાનું છે. એ સાહિત્ય એક તો વિશાળ રહ્યું, બીજી ગહન રહ્યું અને એ અજે નેમ્તી શોધખોળો અધુરી એથી એમાં તત્ત્વોનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ શું છે એ સંબંધી અજ્ઞાનતા રહે એ સ્વાભાવિક છે. તેથી પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનોની શુભ લાગણી જૈન સાહિત્ય છૂતી શક્ય ન હોય તો તેમાં આ અજ્ઞાનતા કદાચ એક કારણ ગણી શકાય.

બીજી સાહિત્ય પરિપક્વતા વિચારવંત અને વિદ્વાન પ્રમુખશ્રી કેશવ-લાલ હર્ષદરાય ધ્રુવેશ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય વગેરે જૈન પંડિતોના સાહિત્ય વિષે જોયોગ્ય ઇસારા કર્યા છે તે તો હજી તાજ છે. તેથી વિસ્તારભયથી અહીં નહિ ઉતારતાં સર્વ સામાન્ય તેઓનાં થોડાંક શબ્દો આપીશું તે બસ થશે.

“ વાસ્તવિક રીતે ગુજરાતી ભાષાના ત્રણ યુગ છે. ઇસ્વીસનના ૬૦ મા ૧૧ મા શતકથી ૧૪ મા શતક સુધીનો પહેલો યુગ; ૧૫ મા શતકથી ૧૭ મા શતક સુધીનો બીજો અને તે પછીનાં શતકોનો ત્રીજો. પહેલા યુગની ભાષાને અપભ્રંશ કે પ્રાચીન ગુજરાતી નામ આપવું ઘટે છે. બીજા યુગની ગુજરાતી...ને મધ્યકાલીન ગુજરાતી કહેવી યોગ્ય છે. ત્રીજા યુગની ગુજરાતીને અર્વાચીન ગુજરાતી સંજ્ઞા આપવામાં મતભેદ હોયજ નહિ. પહેલાં પાંચ શતકોની ભાષા ગુજરાતી છે તેની પ્રતીતિ સારૂ કાલ-ક્ષેપનો ઉપાલંભ બહારીને પણ શતકવાર ઉદાહરણ આપવાની જરૂર છે. એ પાંચ શતકના સાહિત્યને ગેરઘનસાફ થયો છે. કેમકે મધ્યકાલીન ગુજરાતીનેજ પ્રાચીન કાવ્ય ત્રિમાસિક અને પ્રાચીન કાવ્યમાલાના અભિમત તંત્રી ગુજરાતી ગણવા ના પાડે છે, ત્યાં પ્રાચીન ગુજરાતીનો તો ઘડોજ થવો કેવો ? માતૃપિતા મોટાં છોકરાંને ઇનકાર કરી નાવારસ ઠેરવે ને નહાના બાળકનેજ કમુલ રાખે તેના જેવું આ તો થાય છે. અવમાનિત સાહિત્યની શોધખોળ થતી નથી. અભ્યાસ થતો નથી, ચર્ચા થતી નથી ને ગુજરાતો અગુજરાતીની યોગ્યતા તપાસાયા વગર અવળું વેતરાયાં જાય છે. વગર ઝોળખ્યે અથવા ભૂલમાં ભુટકાઈ અજ્ઞાનના અંવારામાં પ્રકાશની રાહ જોયા વગર આપણે આપણા સાહિત્યવડની જમીનમાં ઉંડી ઉતરેલી વડવાપઓ વાઢી નાંખવા પ્રવૃત્ત થઈએ છીએ. ”

જૈન કવિઓએ ઘણું ભાગે રાસ, સજ્જાય, સ્તવનો લખ્યાં છે. આ-
શરે સાંડા ત્રણસે રાસ તો હાથ આવ્યા છે. એથી વિશેષ જે હજી લંડા-
રમાં પડ્યા હોય તે પ્રસિદ્ધિમાં ન આવ્યા હોય તે તો જૂના. આ બધા
રાસ વડે કેટલાં કાવ્યદોહનનાં પુસ્તકો ભરાય તેનો વિચાર કરવા યોગ્ય
છે. અત્યાર સુધી ગુજરાતી ભાષા જાણનારાઓ એમ માનતા હતા
કે ગુજરાતી ભાષામાં પ્રથમ કવિતા લખનાર નરસિંહ મહેતા એકલાજ
હતા. પરંતુ અને પરિષદના માનવંત પ્રમુખ સાહેબોના ભાષણો ઉપરથી
સર્વેના જાણવામાં આવ્યું હશે કે નરસિંહ મહેતા પહેલાં પણ અમુક શતક
સુધીની ભાષાને ગુજરાતી ભાષા કહી શકાય છે અને તે શતકોમાં બીજા
કવિઓ તથા લેખકો થઈ ગયા છે.

થોડી મહેનતે સમજી શકાય એવી જૈન સાધુની જૂનામાં જૂની જે
કવિતા અત્યારે મળે છે તે મુનિશ્રી વિજયભદ્રની છે. કદાચ વિજય
ભદ્ર એ સંજ્ઞિત અથવા પર્યાયવાચક નામ પણ હોય. વિજયભદ્ર પહેલાંની
કેટલાક શતકની ગુજરાતી કવિતાનાં થોડાં ઉદાહરણો શ્રીયુત કેશવલાલ
ભાઈ તરફથી આપવામાં આવ્યાં હતાં. સં. ૧૩૨૭ માં રચાયેલા
“સંપ્રક્ષેત્રી રાસ” કે સ. ૧૩૪૭ માં રચાયેલા “પ્રબંધ ચિંતામણિ” ગ્રંથ
કે તેજ અરસામાં રચાયેલા રત્નસિંહસૂરિના “ઉપદેશમાળા” નામે ગ્રંથમાંથી
કંઈ ઉદાહરણો આપી શકાય અહીં વિજયભદ્ર મુનિથી જૈન રાસોની શરૂ-
આત ગણી વિશેષ ભાગે રાસો વિષે કંઈક કહેવા ઇચ્છું છું, વિજયભદ્ર કે
ઉદયવંત મુનિ નરસિંહ મહેતા પહેલાં આશરે સોએક વર્ષ ઉપર થયા હતા.
નરસિંહ મહેતા જ્યારે સં. ૧૫૦૦ માં હતા એમ કાવ નર્મદાશંકર
કહે છે ત્યારે વિજયભદ્ર મુનિ સ. ૧૪૧૨ માં હતા એમ જૈન-
રાસ કહે છે.

કવિતાઓના જે જે ગ્રંથો છે તેમાં પાંચ સાત શતકોમાં જૈન કવિ-
ઓએ લખ્યા છે તેમાંના ઘણાખરાને તેમણે “રાસ” નામ આપ્યું છે.
‘રાસ’ શબ્દ પ્રથમ શ્રીમદ્ ભાગવતમાં જોઈ શકાય છે. રાસમાં જૂદી જૂદી
નીતિની અને ધર્મની વાતો સમજાવવા માટે મહા પુરૂષોનાં ચરિત્રો કથા-
રૂપે આપ્યાં છે; પરંતુ પોતાની કવિતાના ગ્રંથોને રાસ કહેવાનું શું ખાસ
કારણ હશે તે વિચારવા જેવું છે. હાલના પુષ્ટિમાર્ગ વૈષ્ણવ ધર્મમાં ‘રાસ,

શબ્દ પરિચિત છે. રાસ શબ્દના પરિચય વાળો એ પુષ્ટિમાર્ગ તો ગુજરાતમાં ઉત્તર હિંદમાંથી ૧૬ મા સૈકાની આખરે આવેલો જણાય છે. નરસિંહ મહેતા જે વૈષ્ણવ ધર્મ પાળતા હતા તે તો વિષ્ણુસ્વામિવાળો વૈષ્ણવ પંથ હતો એમ કવિ નર્મદાશ કર કહે છે. ત્યારે જૈન કવિઓએ કવિતામાં કરેલાં મહા પુરૂષોનાં વર્ણનોને રાસ નામ શા વાસ્તે આપ્યું હશે તે-વિચારવા જેવું છે.

જૈન કવિઓના રાસોમાં જૂદે જૂદે સ્થળે નજર કરતાં નવરસયુક્ત વર્ણનો જોવામાં આવે છે. કામ ક્રોધ સ્થળનાં વર્ણનો રસ અને અલંકારથી, છલકાર્થ જાય છે. રસનાં આલંબન, ઉદ્દીપન, વિભાવ, વગેરે સાધનોનો જ્યાં જોવો ઘટે તેવો ઉપયોગ કરી એ વર્ણનો વાંચવામાં આનંદ આવે એવાં રસભરિત કર્યા છે. આવાં રસવાળાં રસિક વર્ણનોને તેમણે રાસ નામ આપવાનું યોગ્ય ધાર્યું હોય તેમ અનુમાન થઈ શકે છે. કાવ્યનો આત્મા રસ છે અને તેથી રસિક કાવ્યને રાસ નામ આપવું એ યોગ્ય પણ છે. સાહિત્ય શબ્દનો ખરો અર્થ આપતી વેળા ઉદાહરણ તરીકે એક કાષમાં રસાલંકાર વગેરે એવી મતલબે લખવામાં આવ્યું છે. તો તે અર્થ લક્ષમાં રાખવાથી સ્પષ્ટ જણાશે કે જૈન કવિતાઓને ગુજરાતી ભાષાનું સાહિત્ય કહેવું એ એક આવશ્યક બાબત છે. સાહિત્યનો ખરો અર્થ એમાં સાર્થક થાય છે.

પ્રેમાનંદ વગેરે અન્ય કવિઓએ જૂદાં જૂદાં આખ્યાન કે કથાવર્ણનો લખ્યાં છે. તેવાં વર્ણનોથી ભરપુર તેના પહેલાં સામાન્ય રીતે લખાયેલા આ રાસાઓ પણ છે. મૂળ એક વાતને લઈ વિસ્તારથી તેનું વર્ણન કરી અનેક ભવ્ય તથા અમત્કારિક પ્રસંગોનાં વર્ણનો આપી, અંતે નીતિધર્મનો વિજય સ્થાપી, પાત્રોનું પરમ મંગળ સમાપ્તિમાં દાખવી રાસ પૂરો કરવામાં આવે છે.

જૈન રાસોની કવિતા નૃત્ત કે છંદમાં લખવામાં આવી નથી, પણ અમૂક મેળમાં તાલ સહિત ગવાય અને તેમાં ક્રોધ રાગ રાગિણીની છાયા આવે એવી દેશીઓમાં રચાયેલી હોય છે પ્રેમાનંદે જ્યારે કડવાં અને દ્યારામે જ્યારે મીઠાં એમ લખ્યું છે ત્યારે જૈન કવિઓએ પ્રથમથી તે આજ સુધી ઢાળ એ એક શબ્દ વાપર્યો છે. કડવાં પછી જેમ વલણ

આવે છે તેમ જ ઢાળ પૂરી થતાં કેટલાક રાસમાં દોહરા કે સોરઠી દોહરા આવેલા હોય છે.

મંગળાચરણમાં પ્રથમ દરેક રાસમાં જિતેન્દ્રદેવની, પછી સરસ્વતી દેવીની તથા ગુરૂની સ્તુતિ કરી કોનો રાસ લખાય છે તે ધર્મનીતિની કંઠ બાજતનો મહિમા બતાવવા લખાય છે તે જણાવ્યું હોય છે. ઘણું કરીને દરેક ઢાળમાં છેડે કવિનું નામ આવે છે. રાસ પૂરો થતાં કેટલાક રાસમાં તો તે રાસ કવિએ કઈ સાલમાં કઈ તિથિએ કયે વારે કયા ગામમાં રહી રચ્યો તે તથા કવિના ગુરૂઓનું પેઢીનામું પણ આપવામાં આવ્યું હોય છે.

ગુજરાતમાં મુસલમાની રાજના આરભનો કાળ તદ્દન અંધાધુધીનો ને જુલમ ત્રાસનો હતો. એ કાળમાં લોકો સંસ્કૃતાદિ ભાષાઓ ભણે કે ઉંચું તત્ત્વજ્ઞાન મેળવવામાં વખત ગાળે એવી કશી જોગવાઈ કે શાંતિ નહોતી. ધર્મ પુસ્તકો ભંડારામાં ભરી સંતાડી મૂકવામાં આવ્યાં હતાં. એવા વખતમાં સામાન્ય જીવોના હિતને માટે રાસ રચવામાં આવ્યા હોય એમ જણાય છે. અંધાધુધીના વખતમાં પણ જૈન સાધુઓ જાગ્રત રહ્યા હતા એવું એ રાસો આદિની રચનાથી જણાય છે. એ રાસોમાંના ઘણા મોટા ભાગનું વસ્તુ (plot) મૂળ સંસ્કૃત કાવ્યો કે આગમ સૂત્રો કે એ સૂત્રોની ટીકા ઉપરથી લીધેલું એ તો નિઃસંદેહ લાગે છે. અંધાધુધીના વખતમાં જૈન લોકોએ જોયું કે સામાન્ય જીવો મૂળ ભાગધી કે સંસ્કૃતનો અભ્યાસ કરી તે ઉપરથી ધર્મબોધ લઈ શકે તેમ નથી. માટે તેઓ સમજે અને સરળતાથી શીઘ્ર બોધ પામે તો સારૂ. એવી સ્વપર હિતબુદ્ધિએ, ઘર-બાર તજ ત્યાગી થયેલા એ સંયમીઓએ સંસ્કૃત કાવ્યો તથા સૂત્ર ટીકા-માંની-આખ્ય યિકાઓને રાસ રૂપે દેશ ભાષામાં ઉતારી.

જૈન ઉપાશ્રયોમાં આજે પણ ચોમાસાના દિવસોમાં તેમજ ઉનાળાના લાંબા દિવસોમાં બપોરે ઘણે સ્થળે સાધુ, આર્યા કે શ્રાવકો રાસ લલકારીને વાંચે છે અને શ્રોતાઓ ધ્યાન દઈને સાંભળે છે. સામાન્ય જીવોના લાભ માટે ધર્મનીતિનું શિક્ષણ આપનારા આવા રાસો દેશ ભાષામાં રચનાર સાધુ મુનિઓએ છેલ્લાં પાંચ શતકનો સમય જોતાં શ્રાવકસમૂહ ઉપર બહુ ઉપકાર કર્યો છે.

કવિતા જેવી ચીજ સારા રાગથી ને હલકથી ગવાતાં ઘણાંને પ્રિય

થઈ પડે છે. ગાયન એ પાંચમો વેદ ગણાય છે. ગાયનથી ચિત્ત લય પામે છે. તો કવિતા તરફ રૂચી કરાવી નીતિને રસ્તે દોરવાનું કામ રાસો વડે કરવાને જૈન લેખકો લલચાય તેમાં નવાઈ નથી. કેટલાક રાસમાં કવિઓએ તર્ક અને કલ્પના શક્તિને સારી રીતે સરાણે ચડાવી હોય એમ જણાય છે. કોઈ કોઈ રાસમાં એવું પણ જોઈ લેવાય છે કે વાર્તા કથનમાં ચમત્કારિક અને મંત્રતત્રની કે દેવતાઈ વાતોનાં વર્ણન કરવા જતાં પાનાં ને પાનાં ભરી દીધાં હોય છે અને તેમાં રાસનો વિશેષ ભાગ રોકાઈ જવાથી સુખોદક ભાગ કાં તો દબાઈ જાય છે ને કાંતો અલ્પ ભાગમાં આવે છે. દરેક રાસમાં મુખ્ય પાત્ર સંસાર છોડી સાધુપણુ અગીકાર કર્યાની વાત આવે છે, અને છેલ્લે તેણે સ્વર્ગ મોક્ષના સુખની પ્રાપ્તિ કર્યાનું રાસ ઉપરથી જોઈ લેવાય છે. મોક્ષના મોતી જેવા મહાપાત્રનેજ કવિ મૂળ ગ્રંથોમાંથી મુખ્ય પાત્ર તરીકે રાસમાં પસંદ કરે છે. ખરેખરા સદ્વર્તનશાળી ચિત્રાનેજ જનસમૂહ આગળ ખડા કરી તેના દૃષ્ટાંતથી શ્રોતાઓને સદ્ગુણી બનાવવાનો એ કવિઓનો શ્રમ સ્તુતિપાત્ર છે.

ગુર્જરી કવિતાના પવિત્ર પ્રદેશમાં જૈન કવિઓ સારી રીતે દીપી ઉઠ્યા છે. તેમની કવિતાઓએ અનેક દાખલા દૃષ્ટાંતો આપી દાન, શીલ, તપ, ભાવના, અહિંસા, સત્ય, બ્રહ્મચર્ય વગેરે બાળ્યતોનો મહિમા વધારવા સારો શ્રમ લીધો છે. એકલુ અમુક દેવનું વર્ણન કે અમુક ધામનું વર્ણન કે અમુક અવતારનું વર્ણન લઈ માત્ર તે માટેજ રાસો રચાયા હોય એવું જણાતું નથી, પણ ધર્મનીતિના સિદ્ધાંતો તરફ જનસમૂહને વાળી શકાય તેવાં પાત્રો પસંદ કરી તે તરફ શ્રોતાઓને વાળવાની તજવીજ કરવામાં આવી છે રાસાનું સામાન્ય સ્વરૂપ એ પ્રમાણે છે બાકી તેમાં કોઈ કોઈ અપવાદ પણ છે.

વિમળ મંત્રીનો રાસ, કુમારપાળનો રાસ વગેરે રાસો વાંચવાથી કેટલુક ઐતિહાસિક જ્ઞાન પણ થાય છે વલ્લભીપુરના રાગ્ન શિલાદીત્યના દરબારમાં પણ જૈન પંડિતો વાદવિવાદ કરતા વનરાજ આવડાથી માંડીને ઠેઠ વિશળદેવ વાંધેલા સુધીનો ઇતિહાસ તપાસીએ તો તેમાં પણ જૈન સાધુઓ અને જૈન મંત્રીઓ થોડે થોડે કાળે દર્શન દેતા જણાય છે. પોતાના ગ્રંથો સમયમાં તેમણે સાહિત્યની અભિવૃદ્ધિ માટે ને ધર્મનીતિના સિદ્ધાંતોના પ્રસાર માટે શ્રમ લીધો સ્પષ્ટ થાય છે.

અસલનાં બધાં લખાણો સળંગ લીટીમાં ને બાળબોધ જૈન લિપિમાં લખાયેલાં છે દેવનાગરી કે બાળબોધ અક્ષરો અને જૈન (માગધી) અક્ષરોમાંના થોડાક અક્ષરો વચ્ચે કેટલોક તફાવત છે. આશરે અક્ષરોની ૩૪ સંખ્યા તદ્દન મળતી છે. બેડાક્ષરોમાં પણ કોઈ કોઈ સ્થળે તફાવત જણાય છે. તેથી જૈનના રાસ તથા શાસ્ત્રો વગેરે જે લિપિમાં લખાયેલા છે તે લિપિને જૈન લિપિ કહેવી એ વધારે ઠીક લાગે છે.

લોલ, હાં, હો રાજ, લલના, સલુણાં, રેલાલ, આ છે લાલ વગેરે પાંદપૂણ્ય શબ્દોનો જૈનોએ દેશીમાં જરૂર પડતાં બહુ છુટથી ઉપયોગ કર્યા છે. રાસો સિવાય જૂદા જૂદા ધાર્મિક ને નૈતિક વિષય ઉપર સંખ્યા, સ્તવન, લાવણી ઇત્યાદિની રચના પણ જૈનોએ કરી છે. કવિતા તરફ તેમનું વલણ વિશેષ છે. એક વિદ્વાન કહે છે કે “એકલા કાવ્યમાં સાહિત્યનો સમાવેશ થતો નથી છતાં કાવ્ય એ એક સાહિત્યની સુંદર કલા છે. તેનો પ્રદેશ અતિ વિસ્તીર્ણ છે. કવિઓનાં જીવન કવિતામય હોય, કવિતામાં આસક્ત હોય, રસમાં ઝળકાળાયેલાં હોય છે. કવિઓના હૃદયલાવોના ઝરણોનું વહન સાહિત્યના પ્રદેશને ફળદ્રુપ કરે છે. મધ્યકાળના ગુર્જર કવિઓએ આપણી પ્રજાનાં જીવન રચવામાં તેમજ પ્રારબ્ધ ઘડવામાં કેટલી બધી અસર કરી છે ? ” કાવ્યના આવા માહાત્મ્યને લીધે જૈન કવિઓએ રાસોને પ્રથમ પસંદગી આપી જણાય છે.

એમં એં ની પરીક્ષામાં “ગુજરાતી” લેખ પાસ થનારા વિદ્વાનોને માટે જે જે ગુજરાતી પુસ્તકો પસંદ કરવામાં આવ્યાં હતાં તેમાં જૈન કવિ નેમવિજયનો રચેલો “ શીલવતીનો રાસ ” પણ હતો. તે રાસ યોગ્ય પ્રસ્તાવના સહિત રા. બા. હરગોવિ દલાસ કાંટાવાળાએ પ્રાચીન કાવ્યમાળાના એક અંક તરિકે પ્રસિદ્ધ કર્યો છે. તેવા વિશેષ અંકો નીકળ્યા હોત તો અથવા ઐતિહાસિક ગદ્ય ગ્રંથો જે રાસોને નામેઃઓળખાય છે તેનો સંગ્રહ કરવામાં ફારબસ સાહેબ જેવા ઉત્સાહી યુરોપિયન ગ્રંથસ્થનો ભોગ મળી ગયો હોતો તેણે જૈન રાસોની પ્રસિદ્ધિમાં તેવો કોઈ ભોગ મળ્યો હોત તો આજે જૈન સાહિત્ય તરફ ગુજરાતના તથા બીજા દેશનાં સાક્ષરો કાંઈ જુદીજ ખુબીથી જોતા હોત.

“ સનાતન જૈન ” માસિકમાં જૈનોનાં જૂનાં ગદ્ય લખાણોના

એ સાર નમુનાઓ પ્રગટ થયા છે તે સિવાય તે પત્રના વિદ્વાન તંત્રી અને આ સંગ્રહના અસિદ્ધ કર્તા રામ મનસુખભાઈ તરફથી શ્રી “ રાયચંદ્ર જૈનકાવ્યમાળા ” નો પ્રથમ ગુચ્છક બૃહત્ કાવ્ય દોહનની શૈલીએ પ્રગટ થયો છે. આ સિવાય કોઈ કોઈ ગ્રહસ્થો તથા જૈન સંસ્થાઓ તરફથી જૈન સાહિત્ય પ્રગટ થતું રહે છે. શ્રાવક ભીમશી માણેક મુળધવાળા તરફથી એ દિશામાં સ્તુતિપાત્ર પ્રયત્ન થયો છે. તથાપિ કહેવું જોઈશે કે જૈનોનો પ્રયત્ન ખીણ કોમના પ્રમાણમાં કઈજ નથી તે તેથી જૈન સાહિત્ય તરફ ખીજાઓનું લક્ષ ન ગયું હોય, તો તેમાં જૈનોનો કાંઈ ઓછો વાંક નથી. જૈનો પણ દંપકપાત્ર છેજ. ઉધધને ભડારો ભળાવી દઈ પુસ્તકો છુપાવવાનો આ કાળ નથી.

સ્થાનકવાસી જૈનોના મુનિ ધર્મસિદ્ધજી, જેઠમલજી. ખોડીદાસજી, તિલકચંદજી ઉમેદચંદજી વગેરે કેટલાક મુનિઓએ રાસ તથા કવિતા લખ્યાનું જણાય છે. પરંતુ સ્થાનકવાસી શ્રાવકોનો શાસ્ત્રો, ગ્રંથ કે તેવાં લખાણો પ્રકાશમાં લાવવાનો કશો ઉત્સાહ જોવામાં આવતો નથી સાહિત્યવિષયમાં તેઓએ પોતાની શક્તિ દેખાડી આપવી જોઈએ.

શાસ્ત્રી વૃજલાલ કાળીદાસ લખે છે કે “ હમણાં જૈન લોકો જૂની ગુજરાતી ભાષા પ્રમાણે બોલતા નથી, પણ એમનાં ધર્મપુસ્તકોમાં તો જૂની ગુજરાતી ભાષા પ્રમાણે લખાય છે, કારણ કે તેઓ જૂનાં પુસ્તકોનો ઉતારો કરતાં નવાં પુસ્તકોમાં ભાષા બદલતા નથી જૂની ગુજરાતીના લેખમાં જૈન અને વેદધર્મી લોકોએ એક ધારા પ્રમાણે પુસ્તકોમાં દેવનાગરી લિપિ લખી છે, પણ નવી ગુજરાતીમાં વેદધર્મી લોકોએ લેખમાં ભેદ પ્રાડ્યો છે, જૈન લોકો તો અદ્યપિ પ્રાચીન ધારા પ્રમાણે લખે છે ” શાસ્ત્રીજીના લખવા મુજબ રાસનું લખાણ લખાયેલું જોઈ લેવાય છે.

હાલ આપણે જેને ગુજરાત દેશ કહીએ છીએ તે અસલનો ગુજરાત દેશ નથી. સાક્ષર શ્રી દેવદત્ત ભાંડારકર કનોજ એ અસલ ગુજરાતની રાજધાની હતું એમ કહે છે ઉત્તરમાં ગુજરાતનો વિસ્તાર વિશેષ હતો અમદાવાદથી તે ઉત્તરમાં ઠેઠ વિકાનેર સુધી ચાતુર્માસ કરતારા તે કાળના જૈન સાધુઓએ રાસોનો વિશેષ ભાગ રચ્યો જણાય છે. વિકાનેર, સોજત પાલી, મારવાડ, મેડતા, સાદડી, નાગોર, પાલણપુર, અણહિલપુરપાટણ. અ-

મદાવાડ, ખંભાત વગેરે ગામેમાં રહી રાસ રચ્યાનું અમુક અમુક રાસમાં કૃતિઓ જણાવે છે. બિકાનેર સુધી ગુજરાતી ભાષા તે કાળે સારી રીતે સમજાતી એમ તે ઉપરથી જણાય છે.

મેજર ઉપેન્દ્રનાથ બાસુ પોતાના નિબંધમાં જણાવે છે કે “ઉત્તર હિંદમાં બોલાતી ભાષાઓમાં ગુજરાતી જેટલી કાઠ પણ હિંદુસ્તાનની ખીજી ભાષા તેટલાજ જુદી જુદી જાતના લોકો તથા જુદા જુદા ધર્મ પાળનારા માણસોમાં બોલાતી નથી.... હિંદુ, પારસી, મુસલમાન અને જૈન એ ચાર સંપ્રદાય પાળનારા લોકો ગુજરાતીનો ઉપયોગ કરે છે. માત્ર સંસારી વિષય નહિ પણ તેમનાં ધાર્મિક પુસ્તકો સુદ્ધાં એ ભાષામાં લખાયેલાં છે તેથી જુદા જુદા લોકોને હાથે ગુજરાતી ભાષાની જુદી જુદી રીતની મૂર્તિ ઘડાઈ છે.”

કેટલાકો વિદ્વાનો એમ કહે છે કે જૈન ગદ્યપદ્ય તો માત્ર તેમના ધર્મનેજ લગતું હોવાથી તેમના તરફ ભાષાના અભ્યાસીઓનું લક્ષ્ય ખેંચાયું નહિ. મેજર ઉપેન્દ્રનાથ બાસુ લખે છે કે “ગુજરાતમાં ઘણા જૈનો વસે છે... એક વખત એવો હતો કે જ્યારે જૈન સંપ્રદાયીઓને સંસ્કૃત ભાષાનું બહુ સાદું જ્ઞાન હતું. તેમનાં બનાવેલાં સંસ્કૃત પુસ્તકો હજી સુધી પ્રચલિત છે તેમાંના ઘણાઓ ગુજરાતીમાં કવિતાઓ બનાવી અમર થઈ ગયા છે. પરંતુ તેમની બધી કવિતા તેમના ધર્મને લગતી હોવાથી તેના નમુના અત્રે આપવાની જરૂર નથી, ” હું નમ્રતાપૂર્વક પૂછવાની રજા લઉં છું કે શુ નરસિંહ મહેતાની, દયારામની કે ભાલણની કવિતાઓ ધર્મવિષયક નથી ? મેજર સાહેબ પોતાના ઉપલા લખાણના વિરોધાભાસ જેવું એક લખાણ તેજ નિબંધમાં આપે છે “ ઘણું ખર્ચ સંસ્કૃત કવિઓનું અનુકરણ કરી અસલના ગુજરાતી કવિઓ પોતાની કવિતા રચી ગયા છે અને તેમાં ઘણો ભાગ ધર્મ સંબંધી છે. આપણા દેશમાં ધર્મ-ભાવનું પ્રબળ હોવાથી જેઓ ધર્મ સંબંધી કવિતા લખે છે તે બધાને પ્રિય તથા પૂજ્ય થઈ પડે છે. એટલુંજ નહિ પણ તેથી તેઓ અમર થઈ જાય છે. ” આ લખાણ વાંચ્યા પછી સ્પષ્ટ જણાશે કે ધર્મવિષયે લખાયેલી જૈન કવિતાઓને કાઠ પણ રીતે ગુજરાતી ભાષાના સાહિત્યમાંથી બાતલ કરી શકાય તેમ નથી.

કોઈ પણ સંમાન્ન વિદ્વાને જૈન ગુજરાતી સાહિત્યને અત્યાર સુધી પૂરતો ઇતિહાસ આપ્યો નહિ તેથી તે બાબત જનસમૂહનું લક્ષ ખેંચાયુંજ નહિ, સર્વને બદલે સવિ, નગરીને બદલે નયરી વગેરે શબ્દપ્રયોગો જોઈ જૈન સાહિત્યનો ગુજરાતી ભાષાના સાહિત્યમાંથી બહિષ્કાર કરવો એ કોઈ પણ રીતે ન્યાયી ગણાશે નહિ. આજે થોડું ભણેલાઓ અથવા તો ગુજરાતી પાંચ ચોપડી ભણી ઘેર ને નિશાળે કે ડાલેજોમાં બધો વખત ઇંગ્લિશ શીખેલા મોટી ઉપાધિ ધારણ કરનારામાંના કેટલાક, હાલના લેખકોનાં અધરાં લખાણો સમજી શકતા નથી, તેથી શું આપણે એ લખાણની ભાષાનો ગુજરાતી સાહિત્યમાં બહિષ્કાર કરીશું? બેશક, આપણે તેને સંસ્કૃતમય ગુજરાતી કહીશું; પણ તે ગુજરાતી નથી અને તેને હાથ પણ અડાડવો નહિ એમ તો કહીશું નહિ. સંસ્કૃતમય ગુજરાતી કરતાં તો જૈન ગુજરાતી ઝટ સમજાય તેવી છે, તો તેનો મારા મત મુજબ સાહિત્યમાંથી બહિષ્કાર થઈ શકે નહિ.

પંડિત વિલ્કમ જોન્સન સંસ્કૃતમાં શેક્સપીયર જેવાં નાટકો હોય એમ પ્રથમ માની શકતોજ નહોતો, પણ પ્રયત્નથી જ્યારે તેના બાણવામાં આવ્યું ત્યારે તે જીજ્ઞાસુ થઈ ગયો. તેમ 'જૈનોની કવિતા તો સમજાય તેવી નથી. તેમાં પ્રેમાનંદ કે દયારામ જેવી ખુબી ક્યાંથી હોય' એવી ભ્રમજનક વિચાર પદ્ધતિને જો સાક્ષરોના શિરોભાગમાં સ્થાન નહિ મળે તો તેઓને જૈન સાહિત્યમાંથી ઘણું બાણવાનું મળશે.

આજથી આશરે સવા છશે વર્ષ ઉપર ૫૪૦ ગાથાનો ઉપદેશમાળા નામે ગ્રંથ છપ્પય છદને ઢાળે રચાયો છે. તે વખતની ભાષા કેવી હતી? જૂની ગુજરાતી કેવી હતી તે બતાવવા અને રાસોમાંની ભાષા તેવી નથી પણ આજની ગુજરાતી બાણનારા સહેલાઈથી સમજી શકે. કેવી છે (ને ઘણા ખરા રાસોની તો સાધારણ ગુજરાતી ભાષા) એવું કહેવા માટે એ ગ્રંથનો પહેલો ને છેલ્લો જાણો આ નીચે આપેલ છે.

વિજય નરિંદ જિહ્વિદ, વીર હથિહિં વય લેવિણુ.

ધમ્મદાસ ગણિ નામિ ગામિ નયરિહિં વિહરઈ પુણુ.

નિય પુત્તહ રણસીહરાય પડિબોહણુ સારિહિં,

કરઈ એસ ઉવએસ માલ જિણુ વયણુ વિચારિહિં,

સય પંચ ચ્યાલ ગાહારયણ મણિકરંડ મંહિયલિ મુણુઉ.
સુહભાવિ સુદ્ધ સિદ્ધંત સમ સવિસુસાહુ સાવય ગુણુઉ. ॥૧॥

એશક આવી કવિતા સમજવી મુશ્કેલ પડે એ ખરી વાત, પણ
પ્રોસોનો જે સંગ્રહ હાથ લાગ્યો છે તેમાંના ધણા ^{૧૨}ખંડો ૧૬ મા ૧૭ મા
કે-૧૮મા સૈકામા લખાયેલા હોય તે સૈકાની ગુજરાતી ભાષામાં સરળતાથી
લખાયા છે.

ઉપલા છપ્પાનો અર્થ એવો થાય છે કે વિજય નામના નરેદ્રે વીર-
જિનેંદ્રના હાથથી વ્રત લીધું (દીક્ષા લીધી). ત્યાર પછી તેમનું નામ ધર્મદાસ
ગણિ પડ્યું તેઓ ગામ, નગર સર્વે ઠેકાણે વિહાર કરવા લાગ્યા. પોતાના
પુત્ર રણસિંહને પ્રતિભેદવા (સમજાવવા) સારૂ તેમણે જિનવચન વિચાર મુજબ
આ ઉપદેશમાળા રચી. મણિરત્નના કરડીઆ જેવી ૫૪૦ ગાથા રચી તેનું
સર્વે સાધુ તથા શ્રાવક શુદ્ધ સિદ્ધાંત સમ તેને જાણી વિશુદ્ધ ભાવથી શ્રવણ
કરો. હવે છેલ્લી ગાથા તપાસિયે.

ધણિ પરિ સિરિ ઉવએસ માલ કહાય,
તવ સંજમ સંતોષ વિણય વિજ્ઞાન પહાણય.
સાવય સંભરણથ્ય અથ્થ પય છપય છંદિહિ,
રયણસિંહ સૂરીસ સીસ પલણુછ આણુંદિહિ,
અરિહતઆણુ એણુ દિણુ ઉદય ધમ્મ મૂલ મથ્થઈ હઉં.
ભો ભિવિય ભત્તિ સત્તિહિં સહલ સહય લછછી લીલા લહાઉં,

આનો અર્થ એવો થાય છે કે આ પ્રમાણે શ્રી ઉપદેશ માળા કથા-
નકમાં તપ, સંજમ, વિનય, વિદ્યા પ્રધાનક વાતો શ્રાવકો સાંભળે માટે અર્થ
પદ છપ્પય છદમાં રત્નસિંહ સૂરિના શિષ્યે આનંદથી કહ્યું ઇત્યાદિ.

જૂતી ગુજરાતીનું મૂળ સ્વરૂપ બતાવનારો આ ગ્રંથ છે. તેની સાથે
તથા આજની ગુજરાતી સાથે વિજયભદ્ર મુનિના ગોતમ રાસને સરખાવતાં
ગોતમ રાસને ગુજરાતી ભાષાના પહેલા રાસ તરીકે ગણવો એ વધારે ઠીક
થઈ પડશે. ગોતમ રાસની ભાષા બતાવવા અર્થે થોડીક કડીઓ અહીં લખ્યો:-

તાણુ પુત્ત સિરિ ઇંદ્રભૂઈ ભૂવલય પસિદ્ધો,
ચઉદ્ધ વિજ્ઞા વિવિહ રૂત્ત નારિ રસ વિદ્ધો;

વિનય વિવેક વિચારસાર ગુણગણહ મનોહર,
સાત હાથ સુ પ્રમાણ દેહરૂપે રામાપર.

દેવે સમવસરણુ તિહાં કાળે, જીણુ દીઠે મિથ્યા મતિ ખીજે;
ત્રિભુવન ગુરૂ સિંધાસણુ બેઠો, તતખિણુ મોહદિગંતે પધોઠો.
ક્રોધમાન માયા મદપુરા, જાએ નાહો જીભ દીને ચૌરા;
દેવ દુદુભી આકાશે વાજે, ધર્મ નરેસર આવીઓ ગાજે.
કુસુમ વૃષ્ટિ વિર ચે તિહાં દેવા, ચંડિસહ ઇન્દ્રજ માગે સેવા:
ચામર જત્ર શિરો વરિ સોહો, રૂપે જીવર જગ સંમોહો.
ઉપસમ રસ ભરભરિ વરસ તો, યોજનપાણિ વખાણુ કરતા;
જાણિએ વર્ધમાન જીવ પાયા. સુરનર કિનર આવે રાયા.

તવ ચંડિઓ ઘણુમાણુ ગજે, ઇન્દ્રભુઈ ભૂદેવતો,
હુંકારો કરી સંચરિઅ, કલણસુ જીવર દેવતો.
યોજન ભૂમિ સમોસરણુ, પેખે પ્રથમા રંભતો;
દહ દિસે દેખે વિવિધ વધુ, આવતી સુર રંભતો.
મણિમય તોરણુ દડધજ, ક્રાસીસે નવ ઘાટનો;
વયર વિવર્ણત જંતુ ગણુ, પ્રાતિહારજ અંઠતો.
સુરનર કિંનર અસુરવર, ઇન્દ્ર ઇન્દ્રાણી રાયતો,
ચિતે ચમકિય ચિંતવે એ, સેવતા પ્રભુ પાયતો.
સહસકિરણુ સમવીર જીણુ, પેખવે રૂપ વિશાલતો;
એહ અસંભવ સંભવે, સાચો એ ઇન્દ્ર જાળતો.
તવ જોલાવે ત્રિજગગુરૂ, ઇન્દ્રભૂષ નામેણુનો,
શ્રીમુખે સંશય સામિસવે, કેડે વેદ પયેણુનો.
માન મેહલી મદ ટેલી કરી, ભક્તિએ નામે શીસતો,
પત્ર સયાં શુ વૃત લીઓએ, ગોપમ પહેલો સીસતો.

જીમ સહકારે કાયલ ટહુકે, જીમ કુસુમહવને પરિમળ મહકે,
જીમ ચંદન સોગધ નિધિ;

જીમ ગગાજી લહેરે લહેરે, જીમ કણ્યાચલ તેજે ઝળકે,
 તીમ ગોયમ સોભાગ નિધિ.
 જીમ માનસ સર નિવસે હંસા, જીમ સુરવર શિરે કણ્યતવતંસા,
 જીમ મહુયર રાજીવ વને;
 જીમ રચણાયર રચણે વિલસે, જીમ અબર તારાગણ વિકસે,
 તીમ ગોયમ ગુણ કેલિવનિ.
 પુનિમ દિન જીમ સસિહર સોહે, સુરતર મહિમા જીમ જગમોહે,
 પૂરવ દિસિ જીમ સહસકરો;
 પંચાનને જીમ ગીરીવર રાજે, નરવર્ધ ધરજીમ મયગલ ગાજે,
 તીમ જીન સાસન મુનિપવરો.
 જીમ સુર તરવર સોહે સાખા, જમ ઉત્તમ મુખે મધુરી ભાષા,
 જીમ વન કેતુકી મહ મહેએ;
 જીમ ભૂમિપાત ભૂય બળ યમકે, જીમ જીણ મંદિર ઘાટે રણકે,
 ગોયમ લખ્ધી ગહગહેએ.
 ચિંતામણિ કરે ચડિયું આજ, સુરતર સારે વછિત કાજ,
 કામ કુલ સો વસિ હુવો એ,
 કામ ગવિ પૂરે મન કામી, એ અષ્ટ મહાસિદ્ધિ આવે ધામી,
 સામી ગોયમ આણસરએ.

†

*

*

*

ચઉદ હસય આરોત્તર વરિસે, ગોયમ ગણધર કેવળ દિવસે,
 કિયો કવિત ઉપગાર કરો;
 આદિહી મંગળ એહ લણીજે, પરવ મહોત્સવ પહિલો દીજે,
 રિદ્ધિ વૃદ્ધિ કલ્યાણ કરો.
 ધન માતા જેણે ઉચરે ધરિયા, ધનપિતા જીણ કુળે અવતારિયા,
 ધન સહસગુર જીણે હીખિયા એ;
 વિનયવત વિદ્યાલંકાર જસુગુણ પુહવી ન લભે પાર,
 વડ જીમ શાખા વિસ્તરોએ.

વિક્રમના ૧૫ મા તથા ૧૬ મા સૈકામાં લખાયેલા કેટલાક જૈન
 રાસોની દીપ આ તીથે આપી છે:—

૧	ક્ષેમ પ્રકાશ	સં ૧૪૧૦	આસપાસ	કર્તા જ્યાનંદસૂરિ.
૨	ભરત બાહુબલિ રાસ	„	„	„ ગુણુરત્નસૂરિ.
૩	શીલરાસ	સં ૧૪૧૧	„	„ વિજયભદ્ર(ઉદયવત)
૪	હંસરાજ વચ્છરાજ રાસ	સં ૧૪૧૧	„	„ „ „
૫	ગૌતમ રાસ	સં ૧૪૧૨	„	„ „ „
૬	શાંત રાસ	સં ૧૪૧૦	આસપાસ	„ મુનિમુદર.
૭	ભરત બાહુબલિ રાસ	વિં ૧૫	મો સંક્રા	„ સેજવર્ધન.
૮	સુદર્શન શેઠ	૧૫૦૧	„	„ મુનિમુદર.
૯	ગુણાવલી	૧૫૧૪	„	„ ગજકુશળ.
૧૦	ધનાચરિત્ર.	૧૫૧૪	„	„ મતિશેખર
૧૧	સિદ્ધચક્ર રાસ	૧૫૨૧	„	„ જ્ઞાનસાગર.
૧૨	ચિત્રસેનપદ્માવતી	૧૫૨૨	„	„ ભક્તિવિજય.
૧૩	શ્રીપાળ રાસ	૧૫૩૧	„	„ જ્ઞાનસાગર.
૧૪	સિ હાસન બત્રીસી	૧૫૩૬	„	„ હીરકળશ.
૧૫	કુરગકુ	૧૫૩૭	„	„ મતિશેખર
૧૬	મદનરેખા	૧૫૩૭	„	„
૧૭	સાર શીખામણુ	૧૫૪૮	„	„ જયમુંદરશિખ.
૧૮	વસુદેવ	૧૫૫૭	„	„ હર્ષકુશળ.
૧૯	શ્રીપાળ	૧૫૫૭	„	„ લઘિધસાગર
૨૦	બોહાનો રાસ	૧૫૬૦	આસપાસ	„ લાવણ્યસમય.
૨૧	વજ્રસ્વામી	૧૫૬૩	„	„ ધર્મદેવગણિ.
૨૨	ઋષિદત્તા	૧૫૬૯	„	„ દેવકુલસિંહ
૨૩	ગૌતમ સ્વામીનો રાસ	૧૫૭૦	આસપાસ	„ લાવણ્યસમય.
૨૪	ગૌતમ પૃચ્છા રાસ	„	„	„
૨૫	પ્રદેશી રાજ	૧૫૮૦	„	„ મહાજસુદર.
૨૬	સુડા સાહેલી	૧૫૮૫	„	„
૨૭	ચંદરાજ	૧૫૮૬(?)	„	„ મોહનવિજય(?)
૩૮	વસ્તુપાળ તેજવાળ	૧૫૯૭	„	„ પાર્શ્વચંદ્ર.

સં ૧૬૩૮ ની આસો વદ ૬ ના રોજ રચાયેલા શાન્તિમંદ્રના રાસ-
માંથી થોડી લીટીઓ આ નીચે આપી છે,

સંવત ૧૬૩૮ ના આશો વદ ૬ ના રોજ રચાયેલા શાલિભદ્રના રાસની એક જૂની હસ્ત લિખિત પ્રત મારા હાથમાં આવતાં પહેલી તથા છેલ્લી ટાળ નમુના તરિકે આપું છું, તેમાં વપરાયેલા જે શબ્દો આ જે સમજવા જરા મુશ્કેલ પડે તેવા જણાયા તે નીચે કુટનોટમાં સમજવાને મેં યથામતિ યત્ન કર્યો છે. લખાણ સઘળું સળગ લીટીબધ જૂની લખ પ્રમાણેનું હોવા છતાં આજની રીતે લખી મોકલ્યું છે, જે કે તેમ કરતાં છતાં શબ્દોની જોડણીમા મેં જરાપણ ફેરફાર કર્યો નથી,

આજથી આશરે અઢી હજાર વર્ષપર મગધ દેશમાં રાજગૃહી નગરી-માં શ્રેણિક નામનો રાજા રાજ કરતો હતો. તે વખતે તે નગરીમાં અત્યંત સમૃદ્ધિવત શાણિભદ્ર નામે શેઠ વસતો હતો. તેના આગલા જન્મથી માંડીને ઠેઠ તે દીક્ષા લઈ સાધુવ્રત પાળી સ્વર્ગે ગયા ત્યાં સુધીનું વર્ણન આ રાસમાં આપવામાં આવ્યું છે.

જે પ્રત મને મળી છે તે ઉતાર્યાની મિતિ સંવત ૧૭૯૨ ના ભાદરવા વદ ૧૦ ની છે એમ તેના છેલ્લા પૃષ્ઠની છેલ્લી લીટીઓ ઉપરથી જણાય છે.

જૂની ગુજરાતી.†

- સાસન નાયક ૧ સમરિયઘ, વર્ધ્ધમાન જિનચદ; ૧
 ૨ અલિય વિધન ૩ દૂરઘ ૪ હરઘ, ૫ આપઘ પરમાણુદ. ૧
 સહુકો જિનવર સારિખા, ૬ પણિ ૭ તીરથધણી વિશેષ;
 ૮ પરણી જઈ ૯ તઘ ૧૦ ગાઘયઘ, લોક નીતે ૧૧ સ પેષ. ૨
 દાન સીલ તપ ભાવના, ૧૨ શિવપુર ૧૩ મારિગ ૧૪ ચાર;
 સરિખા છઘ ૧૫ તઉ પિણુ ધહાં, દાન ૧૬ તણુઉ અધિકાર. ૩

† યતિવર્ગ પાસે જૂની ગુજરાતીનાં ઘણાં લખાણો મળી આવે છે. પરંતુ તે તેઓ પ્રગટ કરતા નથી તેમ જીજ્ઞાસે આપતા પણ નથી. જૂનું પડીમાત્રાનું લખાણ એકદમ સરળતાથી વાંચી પણ શકાતું નથી તથાપિ ભાષાશાસ્ત્રીઓને એ લખાણો ઉપયોગી થાય એવા હેતુથી કેટલાંક પાનાં ઉતારી લીધાં છે. મગધ દેશમાં આશરે અઢી હજાર વર્ષપર થઈ ગયેલા જૈન સાધુ શાલિભદ્ર મુનિની હકીકત આ કવિતારૂપ લઘુ ગ્રંથ (રાસ)માં છે. ૧ સમરીએ ૨ દોષ ૩ દૂરે ૪ હરે ૫ આપે ૬ પણ ૭ તીર્થનાયક એટલે શાસનનાયક શ્રી મહાવીર જીનેશ્વર. ૮-૯-૧૦ જે પરણે તેને ગાઘયે ૧૧ સંપેષ-જુઓ. ૧૨ મોક્ષનગર ૧૩ માર્ગ ૧૪ ચાર ૧૫ છે તોપણ ૧૬ તણો.

શાલિભદ્ર સુખ સંપદા, ૧૭ પામઇ દાન ૧૮ પસાય;
 ૧૯ તાસુ ચરિત ૨૦ વિખાણતાં, ૨૧ પાતિક દૂરિ ૨૨ પલાય. ૪
 તાસ ૨૩ પ્રસગઇ જે થઈ, ૨૪ ધનાની ૨૫ પિણ વાત;
 સાવધાન થઈ ૨૬ સાંભલઉ મત ૨૭ કરિજ્યો વ્યાધાત. ૫

હાલ ૨૮ ચઉપર્ધની.

મગધદેસ ત્રેણિક ભૂપાળ, ૨૯ પોતઇ ન્યાય ૩૦ કરઇ ૩૧ ચઉસાલ;
 ભાવભેદ ૩૨ સુધા ૩૩ સરદહઈ, જિનવર આણુ અખડિત ૩૪ વહઇ ૧
 ૩૫ નિતુ નવલી કરતી ૩૬ ખેલણા, માનીતી રાણી ૩૭ ચેલણા;
 કાઈ ન લોપઇ જેહની ૩૮ કાર, ૩૯ મ ત્રીસર ૪૦ છઇ ૪૧ અભયકુમાર. ૨
 આ જૂની ગુજરાતીના નમુનાઓ મેં એટલા માટે આપ્યા છે કે,
 જૈનકવિઓદ્વારા ગુર્જર કાવ્યની ખીલવણી કેવા પ્રકારે થવા પામી હતી.

જે શ્રીયુત મનસુખભાઇની આ શ્રેણીદ્વારાએ ગુર્જર જૈનસાહિત્ય
 પ્રકટ થતુ રહેશે, તે જૈનનો કાવ્યભડોળ કેટલો મોટો છે તે ગુર્જરસાહિત્ય
 સૃષ્ટિ જોઇને આશ્ચર્ય પામ્યા વિના નહી રહે. મને સંપૂર્ણ લક્ષ્ય છે કે
 શ્રીયુત મનસુખભાઇનો આ પ્રયત્ન જૈન અને જૈનેતર સાહિત્ય સૃષ્ટિમાં અ-
 વશ્ય સત્કાર પામ્યા વિના નહી રહે અમનવાદ તા ૨૪-૧૧-૧૯૧૩.

પોપટલાલ કેવળચંદ શાહ.

૧૭ પામે ૧૮ પ્રસાદ કૃપા-દાન વડે સુખસંપદા પામે. ૧૯ તેનું
 ૨૦ વખાણતાં. આમાં ખા માથે અનુસ્વાર છે તે રહેવા દીધું છે. મળેલી
 પ્રત મુજબ લખ્યું છે મળેલી પ્રતમાં સળગ લખાણ છે પણ શબ્દો તથા
 કવિતાનાં ચરણો છુટાં પાડીને લખવાનું મને યોગ્ય લાગ્યાથી મેં તેમ કર્યું
 છે. ૨૧ પાપ ૨૨ જય ૨૩ તે પ્રસંગે ૨૪ ધનો એ શાલિભદ્ર શેઠનો
 બનેલી થતો હતો. તે બનેએ સસાર સાથે છોડી જૈન સાધુની દીક્ષા લીધી
 હતી. ૨૫ પણ ૨૬ સાંભળો ૨૭ કરશે નહિ. ૨૮ ચોપાઈ ૨૯ પોતે
 ૩૦ કરે. ૩૧ સારી રીતે ૩૨ શુદ્ધ-સારાં ૩૩ શ્રદ્ધા રાખે ૩૪ ધારણ કરે
 ૩૫ નિત્ય ૩૬ રમત ૩૭ શ્રેણિકની માનીતી રાણીનું નામ ચેલણા હતું.
 ૩૮ આશાર ૩૯ મંત્રીશ્વર ૪૦ છે ૪૧ અભયકુમાર તે શ્રેણિકનો પુત્ર
 હોઈ પ્રધાન પણ હતો,

આનંદધન.

સત્તરમા શતકમાં જે વિદ્વાનો થયા તેમાં એક આત્મજ્ઞાની મહાત્મા તરીકે કોઇએ સર્વથી વિશેષ ખ્યાતિ, શ્વેતામ્બર સપ્રદાયમાં મેળવી હોય તો આનંદધનજી મહારાજે મેળવી છે આ અથમાં આનંદધનજી મહારાજના લખેલા બે લેખો પ્રકટ થાય છે એક તેઓની રચેલી ‘સ્તવનાવલિ’ અને બીજી તેઓની રચેલી ‘બહોતેરી’ આ બે કૃતિઓ શિવાય કોઈ વિશેષ કૃતિ આ મહાત્માની હજી સુધી મળી શકી નથી, અને હવે પછી મળવાનો સભવ પણ એછો છે ઘણાખરા લખનારાઓની, અને તેમાં પણ ખાસ જૈન લખનારાઓની એક એવી શૈલી નેવામા આવે છે કે, અથપૂર્ણતાએ, અથકાર પોતે કયા સપ્રદાયમાં થયા છે, પોતે કયા ગુરૂના શિષ્ય છે, કયા સ્થળમાં અને કયા વર્ષમાં અંથ લખ્યો એ વગેરે હકીકત આપે છે જે મહાત્માનું ચરિત્ર અહીં લખવા પ્રયાસ થાય છે તે મહાત્માએ આ શૈલીનું અનુકરણ કર્યું જણાતું નથી, એટલે આપણે તેઓ સબધી આ પ્રકારની ઐતિહાસિક હકીકત મેળવવા નસીબવત નથી ^૧

આનંદધને આ શૈલીનું અનુકરણ શા માટે નહીં કર્યું હોય એવી શકા થવા યોગ્ય છે પરંતુ તે શકાનું સમાધાન બહુ સરળ છે. આનંદ-ધનજીની દશા એવી આત્મરસજ્ઞ થઇ ગઇ હતી કે, તેઓને તે શિવાયના બધા કાર્ય જનનજરૂર લાગતા. કેટલોક સમય થયાં મને એવી અભિલાષા

૧ આનંદધનજી મહારાજની બે કૃતિઓમાં ‘બહોતેરી’ ના અંતમાં આ ક્રમ લીધેલો નેવામાં આવતો નથી. ‘સ્તવનાવલિ’ માં લીધો હતો કે નહીં તે કહી શકાય એમ નથી, કારણ કે, તેઓએ લખેલી સ્તવનાવલિમાં ૨૨ તીર્થંકરની સ્તવનાઓ મળે છે. બાકીના બે તીર્થંકરોની મળતી નથી. બાકીની જે બે મળતી નથી એમાં છેલ્લા મહાવીરસ્વામીના સ્તવનને અતે આ કણ આપ્યો હોય તો કહી શકાતું નથી. વડોદરાવાળા ભાઈ માણેકલાલ ઘેલાભાઈ ઝવેરીને હાલમાં બે સ્તવનાઓ મળી છે. તેઓને જેના તરફથી આ બે સ્તવનાઓ મળી છે તેનું કહેવું એમ છે કે, એ આનંદધનજી મહારાજની રચેલી છે આ વાતનો નિર્ણય થવાની જરૂર છે ભાઈ માણેકલાલને મળેલી સ્તવનાઓમાં પણ આ ઐતિહાસિક ક્રમ નથી.

વર્તતી હતી કે, બની શકે તેટલો પુરુષાર્થ કરી, આ મહાત્માનુ ઐતિહાસિક ચરિત્ર મેળવી સમાજસન્મુખ રજુ કરવું જૂદા જૂદા આકારે ઘણો શ્રમ કરવા છતાં, હું દિલગિર છું કે, હજી મુધી કંઈ પણ દૃઢ ઐતિહાસિક વૃત્તાત હું મેળવી શક્યો નથી ^૧

આનંદધનજી મહારાજનો જન્મ કયા પ્રદેશમાં થયો હતો, તેઓએ

૧. મેં જૂદા જૂદા સ્થળોએ પૂછપરછ કરી હતી; તે ઉપરાંત નીચેનું પ્રમ-પત્ર પ્રકટ કર્યું હતું; પણ દિલગિર છું કે, એકે પ્રશ્નનો ઉત્તર મળી શક્યો નહોતો:-

મને નીચેની હકીકત શ્રીમાન આનંદધનજી મહારાજ સંબંધી પુરી પડશે તો ઘણો આભાર થશે. નીચે પૂછેલી હકીકતમાંથી જેટલી જાણવામાં હોય તેટલી પણ મોક્ષવા વિનંતિ છે.

૧. શ્રીમાન આનંદધનજી મહારાજનો જન્મ કયારે અને કયા સ્થળે થયા હોતો !

૨. તેઓશ્રી જ્ઞાતે કેવા હતા ? તેઓના પિતા તથા માનું નામ શું હતું ? તેઓના માબાપનો મૂળ પ્રદેશ કયો ?

૩. તેઓના વસા અથવા કુલ સંબંધી કંઈ હકીકત જોવામાં છે ?

૪. તેઓને દીક્ષા લેવાનું નિમિત્ત શું મળ્યું હતું ? દીક્ષા કોની પાસે લીધી હતી ? કેટલા વર્ષની વયે, અને કઈ સાલમાં તથા કયા ગુરુ પાસે લીધી હતી ?

૫. તેઓનું સંસાર દશામાં શું નામ હતું ? અને દીક્ષા લીધા પછી શું નામ રાખવામાં આવ્યું હતું ? તેઓનું “ લાભાનંદજી ” નામ કઈ અવસ્થાનું હતું ? અજ્ઞાન લોકો તેઓશ્રીને “ ભંગડભુતા ” કહી ભાડતાં હતાં તે સંબંધી જાણવામાં કંઈ હકીકત છે ?

૬. તેઓએ કયા કયા પ્રદેશોમાં વિચારવાનું રાખ્યું હતું ? મારવાડ, ગુજરાત, કાઠિયાવાડ (ઝાલાવાડ) કચ્છના ભાગમાં તેઓએ વિહાર કર્યો હતો ?

૭. આનંદધનજી મહારાજ મૂળ કાશી તરફના વતની હોવાનો સંભવ છે ? કાશી તરફથી તેઓ મારવાડ અથવા ગુજરાતના પ્રદેશમાં આવ્યાનો સંભવ તે ?

૮. તેઓએ રચેલાં “ આનંદધન ચોવીશી ” તથા “ આનંદધન બહોતેરી ” કયારે રચાયા હોવાનો સંભવ છે ? પ્રથમ “ ચોવીશી ” લખાઈ હતી કે “ બહોતેરી ? ”

૯. એમ જે કહેવામાં આવે છે કે તેઓ અને ઉપાધ્યાય યશોવિજયજી મહારાજનું મળણ થયું હતું તે કઈ સાલમાં તથા કયા સ્થળે ? યશોવિજયજી મહારાજે આનંદધનજી મહારાજની સ્તુતિ કયા ઉપકાર માટે કરી હતી ?

સ સારલાગ ક્યારે થયો, કયા ગુરુ સમીપે ક્યાં દીક્ષિત થયા, એ સબધી કિચિત્ માત્ર પણ હકીકત મળતી નથી. આવી હકીકતના અભાવે તેઓ કયા પ્રદેશમાં વિશેષ રહ્યા હોવા બોધ્યે એટલું શોધી કાઢવાની હું તબવીબ કરવા ધારૂ છું. આ શોધવું, તે પણ કોઈ ઐતિહાસિક સાધનદ્વારા નથી. તેઓ સબધી આ હકીકત હું ‘ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર’ (Philology) ની સહાયતા વડે શોધવા પ્રયત્ન કરીશ ‘ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર’ એ એક એવી ચીજ છે કે જે પુરૂષનું વૃત્તાત ચિતરવું હોય તે પુરૂષના લખેલા લેખો મળી આવે, તો તે લેખોની ભાષાની જાતિ-પ્રકાર ઉપરથી કેટલીક હકીકત મેળવી આપે છે આનંદધનજીની ઉપર કહ્યા પ્રમાણે, ‘સ્તવનાવલિ’ અને ‘બહોતેરી’ એ બે કૃતિઓ મળી આવે છે આ કૃતિની ભાષાના પ્રકાર ઉપરથી, તેઓ કયા પ્રદેશમાં વિશેષે રહ્યા હોવા બોધ્યે એટલું શોધવાની હું પ્રયાના કરીશ આ પ્રયત્ના કરનાં હું જે અનુમાન ઉપર આવું તે અનુમાન સત્યજ હોય એવું કાંઈ નથી માઁ અનુમાન યોગ્ય અથવા પણ સત્ય ન હોય.

‘સ્તવનાવલિ’ અર્થાત્ ચોવીશ જિનેશ્વરની સ્તુતિ સ્તવનારૂપ કૃતિ આ સ્તવનાવલિ જેને શુદ્ધ સસ્કારી ગુજરાતી કહીએ (જુઓ, પ્રથમ ગુચ્છકની શરૂઆતમાં આપેલ મીંઝ અનરીઆનો અભિપ્રાય) તેમાં લખાયેલ છે. જે કે કેટલાક જૈન પારિભાષિક પ્રાકૃત શબ્દોનો પ્રયોગ અવાર નવાર થયો છે ખરો.

૧૦ “આનંદધન ચોવીશી” અને “આનંદધન બહોતેરી” ના શિવાય બીજા કોઈ તેઓના બનાવેલા ગ્રંથો છે કે ?

૧૧. આનંદધન ચોવીશીની ભાષા વધારે કયા પ્રદેશને લગતી છે ? ગુજરાત, મારવાડ કે કાઠિયાવાડને લગતી છે ? મારવાડી, કાઠિયાવાડી કે ગુજરાતી શબ્દો કયા કયા સ્થળે ચોવીશીમાં લેવામાં આવે છે ?

૧૨. તેઓનો દેહોત્સર્ગ ક્યારે અને કયા સ્થળે થયો ?

૧૩. તેઓ કયા ગચ્છમાં થયા છે ? અને તેઓના ગુરૂભાઈ અથવા કોઈ શિષ્યનાં નામ જણાવવામાં છે !

ઉપલી હકીકત મારા તરફથી પ્રકટ થનારા “જૈન કાવ્યમોળા” માટે આનંદધનજી મહારાજનું ઐતિહાસિક ચરિત્ર લખવું છે, તેટલા માટે બોધ્યે છે, કૃપા કરી, જેનાથી જેટલી હકીકત મોકલી શકાય તેટલી મોકલાવશો, તો ખરું આભાર થશે.

‘બહોતેરી’એ હિદિભાષામાં લખાએલ પદોનો સંગ્રહ છે ‘બહોતેરી’ સંજ્ઞા ઉપરથી સામાન્ય રીતે એમ માની શકાય કે, તેમાં બહોતેર પદ હશે; પરંતુ આમાં તેમ નથી આ કૃતિમાં એકસો ઉપરાંત પદ છે. ‘બહોતેરી’ સંજ્ઞા શા કારણે અપાઈ તે કહી શકાતુ નથી. જો ‘સ્તવનાવલિ’નું ગુજરાતી, ગુજરાતી ભાષા જો જૂદા જૂદા ભાગમાં બોલાય છે તેમાં કયા ભાગનું છે તે નકી કરી શકાય, તેમજ ‘બહોતેરી’ કયા પ્રદેશની હિંદુસ્થાની ભાષામાં લખાએલ છે તે ધારી શકાય, તો આનંદધનજી મહારાજ કયા પ્રદેશમાં વિશેષે વિચર્યા હતા, અથવા કયા પ્રદેશનો તેમને વિશેષ પરિચય રહ્યો હતો તે સબધી વિચાર બાંધી શકાય. કેટલાકનું એમ માનવું છે કે, આનંદધનજી મહારાજ મારવાડમાં વિશેષે રહેતા હતા. કેટલાયનું તો વળી એમ પણ માનવું છે કે, તેઓ મારવાડના મૂળ વતની હોઈ તે તરફમાં વિશેષ કાળ રહ્યા હતા કેટલાક તેઓની ભાષાને મારવાડી સસ્કારવાળી પણ ગણે છે વળી, કોઈ કોઈ ગુજરાતને પણ તેઓનો વિચારવાનો પ્રદેશ માને છે જ્યારે મેં આનંદધનજી ‘મહારાજ સબધી ઐતિહાસિક હકીકત મેળવવાની તજવીજ શરૂ કરી ત્યારે મને જો કે એટલી હકીકત મળી કે, મારવાડના ચોકસ નાના ગામમાં આનંદધનજી મહારાજનો ઉપાશ્રય છે, પરંતુ એ ઉપરથી હું હજી સુધી એમ માનવાને દોરાયો નથી કે, તેઓ વિશેષે મારવાડમાં વિચર્યા હતા ‘બહોતેરી’ ની ભાષાનું પૃથક્કરણ કરવાનું હવે પછીને માટે રાખી હું પ્રથમ ‘સ્તવનાવલિ’ ની ભાષાનું પૃથક્કરણ કરવા એટલા માટે તજવીજ કરીશ કે, આનંદધનજી મહારાજની ગુજરાતી ભાષા, ગુજરાતી બોલતા કયા પ્રદેશને વિશેષ બંધબેસતી થાય છે.

પ્રાચીનશોધખોળદર્શક વસ્તુની કેટલી કિંમત છે તેનો ખ્યાલ હજી સુધી આપણા લોકોમાં જોઈએ તેવો નહીં હોવાથી તેઓ પ્રાચીન વસ્તુમાં ફેરફાર કરી નાખે છે, અને ઘણી વખતે એટલો મોટો ફેરફાર કરી નાખે છે કે, મૂળ વસ્તુનો સહેજ પણ ખ્યાલ આવી શકવો મુશ્કેલ. કેવો મોટો ફેરફાર કરી નાખે છે તેનો એકજ દાખલો અહીં આપવો બસ થશે. શ્રી શેત્રુંજય ઉપર જૈનરાજ્યકર્તા શ્રી સપ્તિરાજનું દેવાલય છે. આ દેવાલય જીર્ણ થતા તેના ઉપર થોડી ઘણી ન ચાલી શકે તેવી મરામત કરાવવી એ ખાસ જરૂરનું છે, પરંતુ અત્યારે એ દેવાલયના સબધમાં એવો મોટો

ફેરફાર કરી નાંખવામાં આવ્યો છે કે, શ્રી સંપ્રતિ રાજના વખતનું તે કરાવેલું છે એવો સહેજ પણ ખ્યાલ આવવો મુશ્કેલ, એટલુંજ નહીં, પણ અત્યારના પ્રવાહ પ્રમાણે રંગ, ચિત્રો, કાચ, વગેરે પ્રદાર્યોનો એટલો અને એવા પ્રકારનો ઉપયોગ કર્યો છે કે, અત્યારના માણસો તો એમ સમજે કે, સુધારણા કરી છે, પણ બસો વર્ષ પછીના માણસોને સંપ્રતિ રાજના વખતનું તે દેવાલય છે એમ કહેવામાં આવે, તો તે અવશ્ય શકાની નજરથી જોયા વિના ન રહે. પ્રતિમાવિષયક તકરારના સંબંધમાં સંપ્રતિ રાજના વખતની પ્રતિમાઓનો દાખલો આપવામાં આવે છે, પરંતુ માફ તો પ્રમાણિક એમ માનવું છે કે, સો બસો વર્ષ પછીના માણસો ઘણું કરીને, કરેલા ફેરફારના કારણે એ દાખલો બનાવટી છે એમ કહેવાને પણ તૈયાર થાય તો ના નહીં.

આજ રીતે બીજો ફેરફાર એવો કરવામાં આવે છે કે, જે વિશેષ આ-શકા કરતાં શીખવે. ખજાતના બિબને બિહારમાં સ્થાપવામાં આવે. એ બિબ ઉપર સવત્ આદિ સમયસૂચક ચિન્હો પ્રાચીન હોય, અન્ય ભૂમિ-દર્શક હોય છતાં તે બિહારમાં સ્થાપવામાં આવે, તો ભવિષ્યના પ્રાચીન શોધખોળ કરનારાઓની શોધને આડે આવવા જેવું થાય કે નહીં ?

જેમ પ્રાચીન શોધખોળ વસ્તુઓના સંબંધમાં આવે ફેરફાર કરી નાંખવામાં આવે છે તેમ પ્રાચીન ભાષામાં પણ ફેરફાર કરવામાં આવે છે. આથી જે નુકસાન સમાજને થાય છે તેનો ખ્યાલ માત્ર શોધકોનેજ આવી શકે. વડોદરા સરકાર તંત્રથી જાપાએલ 'શીલવતીના રાસા'માં ભાષા સંબંધનો ફેરફાર કરી નાંખવામાં આવ્યો છે. જો કે હું પૂરવાર કરવાની સ્થિતિમાં નથી પરંતુ માફ તો એમ માનવું છે કે નરસિંહ મહેતાના મૂળ ગુજરાતીમાં પણ પાછળથી ફેરફાર થયો હોય એ સંભવિત છે આજના ચરિત્રનાયકની આ અવલોકન હેઠળની 'સ્તવનાવલિ' ની આવૃત્તિઓ જૂદા જૂદા અનેક સ્થળોએથી જાપાએલ છે; અને દરેક જૂદા જૂદા જાપાવનારાએ પોતાની ભતિ પ્રમાણે ફેરફાર કર્યો છે. હું દિલગિર છું કે, આ સંગ્રહમાંજ મારા તરફથી પણ આજ બતની ભૂલ શરૂઆતમાં થઈ ગયેલ છે. હું પણ ભાષાને શુદ્ધ કરવાના ખ્યાલમાં પ્રથમ બેચાઈ ગયો હતો, અને તેથી તે ભૂલ શરૂઆતમાં કરી છે. દાખલા તરીકે, કેટલીક આવૃત્તિઓવાળાએ આન દધનજી મહારાજની જૂની ભાષામાં 'ધમિ' શબ્દ હોવો જોઈએ તેને બદલે 'એમ' કરી નાંખેલ છે.

‘કિમ’ ને બદલે ‘કેમ’ કરી નાંખેલ છે. ‘કિરિયા’ ને બદલે ‘કિયા’ કરી નાંખેલ છે. અસારના શુદ્ધ ગુજરાતીની નજર આગળ જૂની ભાષા અશુદ્ધ લાગશે અથવા ઉત્તમ પ્રકારની નહીં લાગે, પરંતુ ‘ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર’ (Philology) દષ્ટિએ આવા ફેરફારો પણ જૂની શોધખોળને કેટલું ગંભીર નુકસાન કરે છે તે તો જાણનારાજ જાણી શકે.

આનંદધનજી મહારાજની ભાષા ઉપરથી તે સમયની સ્થિતિ વગેરે શોધવામાં, છપાવનારાઓએ કરેલા ફેરફારો, ઘણા વિવેકક્તાં થાય તેમ છે. એટલે નિરૂપાયતાથી અત્યારે મળતી પ્રતો ઉપરથી ભાષાવિવેકશાસ્ત્રની દષ્ટિએ તે વખતની જે સ્થિતિ અનુમાનાય તેટલી અનુમાનવી પડે છે.

આપણામાં એક કહેવત છે કે, “ બાર ગાઉએ બોલી બદલાય. ” આ કહેવત પ્રમાણે જો કે મૂળ ભાષા એકજ હોય છે, છતાં તેમાં સ્થાનિક ફેરફાર હોય છે ગુજરાતી ભાષા મુખ્ય કરી ત્રણ પ્રદેશમાં બોલાય છે. ગુજરાત, કચ્છ અને કાઠિયાવાડ ગુજરાતની અદર અમદાવાદના ગુજરાતીમાં અને મુરતના ગુજરાતીમાં સ્થાનિક ફેરફાર નાનો નથી, આજ રીતે અમદાવાદ છતાં ગુજરાતીમાં અને તળ અમદાવાદના ગુજરાતીમાં પણ ફેરફાર જોવામાં આવે છે. જો એક તાલુકા અને બીજા તાલુકાની ભાષા વચ્ચે ફેર પડતો હોય, જો એક જિલ્લા ને બીજા જિલ્લાની વચ્ચે પણ તફાવત રહેતો હોય, તો એ સ્પષ્ટ છે કે એક પ્રાંત અને બીજા પ્રાંત વચ્ચે તફાવત રહેવો જ જોઈએ. આ રીતે ગુજરાત, કાઠિયાવાડ અને કચ્છના ગુજરાતીમાં ઘણા ફેરફાર માલમ પડે છે તેમ હોવો જ જોઈએ.

ગુજરાત, કચ્છ અને કાઠિયાવાડના ગુજરાતીમાં જે તફાવત નજરે પડે છે તે પ્રથમ કેવા પ્રકારનો છે તે જોઈએ. આ ત્રણ પ્રદેશના ગુજરાતીમાં મુખ્ય ફેર કેટલાક અક્ષરોના ઉચ્ચારણમાં, કેટલાક સ્થાનિક પદ્ધતિએ અક્ષરો વાપરવામાં અને કેટલાક સ્થાનિક શબ્દો વાપરવામાં પડે છે, આ ઉપરાંત જાતિ અથવા વિલક્ષિતના પ્રત્યયો વાપરવામાં પણ ફેરફાર પડે છે. ગુજરાતમાં એટલા કહેવામાં આવે છે તો કાઠિયાવાડમાં એટલા કહેવામાં આવે છે. ગુજરાતમાં કહાડવું કહેવાય છે તો કચ્છ કાઠિયાવાડમાં કાઠવું કહેવાય છે. ગુજરાતમાં તહાડ બોલાય છે તો કચ્છ કાઠિયાવાડમાં તાહ બોલાય છે. ગુજરાતમાં કેટલાક સ્થળે ‘શ’ જ્યાં વપરાય છે ત્યાં

કચ્છ કાઠિયાવાડમાં 'સ' વપરાય છે. ગુજરાતમાં 'મલશુ' બોલાય તો કચ્છ કાઠિયાવાડમાં 'મળશુ' માનો શું તાલવ્ય કરતાં દ્રવ્યના આકારમાં વધારે વપરાય છે એટલે લગભગ 'મળશુ' ના આકારે વધારે બોલાતો બેવામાં આવે છે. જાતિમાં પણ આવા પ્રકારનો ફેરફાર હોય છે ધરાવે છે 'ચા' ગુજરાતમાં નારિજાતિમાં વપરાય છે, તો કાઠિયાવાડમાં નરજાતિમાં વપરાય છે કચ્છમાં મુમ્મના પરિચયે નારિજાતિમાં વપરાય છે. આ રીતે ગુજરાત કચ્છ કાઠિયાવાડની બોલીમાં ફેરફાર બેવામાં આવે છે, ઉપર કહ્યું તેમ તાલુકા અથવા પેટા પ્રાંતમાં પણ પાછો તફાવત પડે છે. કાઠિયાવાડજ લઘુએ. કાઠિયાવાડના હાલાર પ્રાંતમાં 'કેમ' વપરાય છે તો જાલાવાડ પ્રાંતમાં કિમ વપરાય છે, ગોહીલવાડમાં સોપારી નરજાતિમાં વપરાય છે, તો બીજા ભાગમાં નારિજાતિમાં વપરાય છે.

આવા પ્રકારના જે ભાષાના તફાવતો છે તે ઉપરથી કાઈ લખનાર કે બોલનારના પ્રદેશનો ખ્યાલ બાંધવો હોય તો ઘણુકરી ફેટલીક ફૂટેહમ-દીથી બાધી શકાય આનંદધનજી મહારાજની આ સ્તવનાવલિ ઉપરથી આપણે આવો ખ્યાલ બાંધવાનો છે

શ્રીઆનંદધનજીની સ્તવનાવલિની ભાષા બેતાં હું પ્રથમથીજ કંઠી દઈશ કે તે ગુજરાત કરતાં કાઠિયાવાડને વધારે અનુકૂળ છે * આનંદધનજીની ભાષામાં કાઠિયાવાડી ભાષાવલણનું તત્ત્વ વધારે દૃષ્ટિગોચર થાય છે પ્રથમમાં, જેમ ઉપર કહ્યું તેમ કાઠિયાવાડની પેઠે આનંદધનજીની ભાષામાં તાલવ્ય 'શ' ને બદલે દ્રવ્ય 'સ' નો પ્રયોગ વિશેષે થયેલો જણાય છે. અપભ્રંશ જિનની સ્તવનામાં ત્રીજા પદમાં બીજા ચરણમાં કહ્યું છે કે,

* હું કાઠિયાવાડી છું એટલે આનંદધનજીની સ્તવનાવલિની ભાષા કાઠિયાવાડને વધારે અનુકૂળ છે એમ કહેવાને પ્રેરાયેલો મને માની ન લેવા વિનંતિ છે. આગળ જતાં બેવામાં આવશે કે, કાઠિયાવાડી ભાષા કહેવા છતાં હું આ સ્તવનાવલિની ભાષાને જાલાવાડી-કાઠિયાવાડી કહું છું કાઠિયાવાડના ઇરા પ્રાંતો છે, જેમાં જાલાવાડ, ગોહીલવાડ, સોરઠ, હાલાર, મચ્છુકાંઠો આદિ પ્રાંતો આવે છે. હું મચ્છુકાંઠા પ્રાંતનો છું. જાલાવાડ પ્રાંતનો નથી જાલાવાડ અને મચ્છુકાંઠાની ભાષામાં પ્રાતિક ભેદ ઘણો મોટો છે. મચ્છુકાંઠા અને હાલાર પ્રાંતોની ભાષા મળતી આવે છે, પણ જાલાવાડની બહુ નૂની પડે છે. મચ્છુકાંઠા અને હાલારના વતનીઓને જાલાવાડી ભાષા ગ્રામ્ય જેવી લાગે છે. મ૦ ૨૦ મે૦

મળસું' કંત (ય)ને ધાય.

જો ગુજરાતની ભાષામાં અને આસ કરી લખવાની ભાષામાં કવચિતજ 'સું' વપરાશે, જ્યારે કાઠિયાવાડમાં 'સું' વપરાવો એ રોજનો વિષય છે. આજ રીતે 'દર્શન' શબ્દના સંબંધમાં છે. 'દર્શનનનું' અપભ્રંશ 'દરસણું' કરીનાળ્યુ છે. એ ગુજરાતમાં અપભ્રંશ થયું હોત તો દરસણુ થાત. જ્યારે કાઠિયાવાડમાં 'દરસણુ થવું જોઈએ.'

મલ્લિનાથ સ્તવનામાં ચોથાપદમાં ખીજા ચરણમાં

—સપરિવારસુ ગાઢી

એમ કહ્યું છે, અને ચોથા ચરણમાં

—ઘરથી બાહિર કાઢી હો.

એમ કહ્યું છે. ગુજરાતીમાં 'ગાહાડી' ને બદલે, 'ગાઢી' કહાડી 'કાઢી' ને બદલે ઘણુંકરી વપરાય છે મતલબ કે કાઠિયાવાડમાં 'ઢ' નો ઉપયોગ આવા સ્થાનકે ગુજરાત કરતાં વધારે થાય છે ગુજરાતમાં શબ્દને છેડે કેટલેક સ્થળે ધ્રુ વપરાય છે અને કાઠિયાવાડમાં 'ણી' વપરાય છે. દાખલા તરીકે ગુજરાતમાં રીસાધ વપરાય છે તો કાઠિયાવાડમાં 'રીસાણી' વપરાય છે. આનંદધનજી મહારાજે મલ્લિનાથ સ્તવનામાં ત્રીજા પદમાં ત્રીજા ચરણમાં જે કહ્યું છે કે.

—નિદ્રાસુપન દશા રીસાણી તેમાં 'રીસાણી' કાઠિયાવાડના ગુજરાતીનો ભાસ આપે છે.

આજરીતે શબ્દોમાં પણ જે સ્થાનિકપણુ જોવામાં આવે છે તે ગુજરાત કરતાં કાઠિયાવાડને વધારે અનુકૂળ છે, કાઠિયાવાડી સ્થાનિક શબ્દોનો મણો મોટો જથ્થો જોવામાં આવે છે. 'સગાઈ' શબ્દ જો કે ગુજરાતી ભાષાનો છે. ચતાં તેનો ઉપયોગ વધારે કચ્છ કાઠિયાવાડમાં થાય છે. સગાઈ એટલે 'વેશવાળ' ગુજરાતમાં 'વેશવાળ' શબ્દ વધારે વપરાય છે; જ્યારે કાઠિયાવાડમાં સગાઈ શબ્દ વધારે વપરાશમાં લેવામાં આવે છે આનંદધનજી મહારાજે 'સગાઈ' શબ્દનો પ્રયોગ સારી રીતે કરેલો છે. ઋષભજીનનાજ પહેલા સ્તવનામાં ખીજા ચરણમાં ખીજા, ત્રીજા અને ચોથા પદમાં 'સગાઈ' શબ્દ વપરાયો છે.

પ્રીત સગાઈ જગમાં સહુ કરે,

પ્રીત સગાઈ ન કાય,

પ્રીત સગાઈ રે જગમાં સહુ કરે—

વળી મહિનાયસ્તવનાના પહેલા ચરણ

—સમકેત સાથે સગાઈ કીધી.

માં ‘સગાઈ’ શબ્દ વાપરેલ છે, ‘મેળો’ શબ્દ એ કે ગુજરાતની અંદર વપરાશમાં લેવાય છે, પણ કાઠિયાવાડમાં તેનો ઉપયોગ ઘણો વધારે છે. ઋષભસ્તવનામા ત્રીજાપદમાં ‘મેળો’ શબ્દ એ વાર વપરાયેલ છે. કાઠિયાવાડમાં કાણુ માંડવી એ વાક્ય બહુ બોલાય છે. ‘કાણુ’ શબ્દનો જોકે કથા એવો અર્થ થાય છે, પરંતુ લાંબી લાંબી વાત ર્યા કરવી તેને ‘કાણુ માંડી એસવું’ કાઠિયાવાડમાં કહેવાય છે. આનંદધનજીએ મહિનાયના સ્તવનામાં ‘કાણુ’ શબ્દનો પ્રયોગ કર્યો છે થોડું શબ્દ કુથુજિનની સ્તવનામાં વપરાયેલો છે. ‘સોહલી દોહલી’ કેટલાક પ્રતોમાં જોવામાં આવે છે. પણ કેટલાક વર્ષ અગાઉ મારા હાથમાં એક પ્રત જોવામાં આવી હતી તેમાં ‘સોયલી દોયલી’ જોવામાં આવેલ, અનંતનાથજીના સ્તવનમાં પહેલાં ચરણમાં જ કહ્યું છે કે.

ધાર તરવારની સોયલી દોવલી.

આ પ્રમાણે દરેક સ્તવનામાં કાઠિયાવાડમાં વિશેષ વપરાશમાં લેવામાં આવતા શબ્દોના પ્રયોગો થયેલા જોવામાં આવે છે ‘બાપડા’, ‘તત’ ‘રણુરોઝ’ ‘દોયલો’ આ શબ્દો હું નમુનાની ખાતર મૂકુ છું. આખી કૃતિ જો જોવામાં આવે, તો કાઠિયાવાડી ખ્યાલ વધારે આવશે. ગુજરાત અને સુરતના ભાગમાં ‘સાલો’ શબ્દ જોકે ઘણો વપરાય છે, પરંતુ કાઠિયાવાડમાં ‘મારો સાલો’ વધારે વપરાતો જણાય છે. કુથુજિનની સ્તવનામા મન પ્રત્યે આક્ષેપ કરતા કહ્યું છે કે

—સમજે ન મારો સાલો હો.

કાઠિયાવાડમાં કેટલીકવાતને પ્રસંગે ‘હેઠ મારા સાળા’ એમ બોલવામાં આવે છે, અથવા કોઈ પ્રત્યે આક્ષેપ કરતાં એમ કહેવામાં આવે છે કે ‘મારો સાળો લુચ્ચોને’

આનંદધનની ભાષામાં સર્વત્ર કાઠિયાવાડી બોલીનું તત્ત્વજ રહ્યું છે

એમ માફ કહેવું નથી. ગુજરાતની ગુજરાતીના શબ્દો પણ જો કે કોઈ કોઈ સ્થળે જોવામાં આવે છે. દાખલા તરીકે ‘ સેગુ કોઈ ન સાથ, દીઠા નહીં દીદાર, કાઠિયાવાડમાં દેદાર બોલાત. જેમ ગુજરાતમાં બોલાતી ગુજરાતી બોલીનો અંશ આનંદધનજીની ભાષામાં જોવામાં આવે છે તેમ કોઈ કોઈ સ્થળે કચ્છ અને મારવાડનો અંશ પણ જોઈ શકાય છે, કાઠિયાવાડમાં ‘કરી’ ને બદલે ‘કીધી’ શબ્દ જવલ્લેજ વપરાય છે. ગુજરાતમાં ક્વચિત્ વપરાતો હોય તો ભલે. ‘કરી’ ને બદલે ‘કીધી’ કર્યું ને બદલે ‘કીધુ, એવા પ્રકારની શૈલી કચ્છ જોટલી કોઈ કેકાણે પ્રચલિત નથી તેમાં પણ ખાસ કરીને ‘સગાઈ કરી’ એવી જે ખાસ કાઠિયાવાડ બોલી તે કચ્છમાં ‘સગાઈ કીધી’ એ આકારમાં હમેશાં બોલાય છે, મલ્લિનાથજીની સ્તવનામાં જે એમ કહ્યું છે કે-

—સમકેત સાથે સગાઈ કીધી.

તેને પ્રયોગ અત્યારે પણ કચ્છમાં સતત પ્રચલિત છે. હવે મારવાડી આભાસ ક્યાંય આવે છે કે નહિ તે જોઈએ; શાંતિનાથની સ્તવનામાં સાતમા પદના ચોથા ચરણમાં

—ઈસ્યો આગમે બોધ રે.

એમ કહ્યું છે. તેમજ અજિત સ્તવનામાં પહેલા પદમાં ચોથા ચરણમાં કહ્યું છે કે,

—પુરુષ કિશ્યુ મુજ નામ.

—સેગુ કોઈ ન સાથ.

(અભિનંદન સ્તવના.)

તેમજ

—મનરાવાલા (તેમીશ્વર સ્તવના)

આ શૈલી મારવાડને વધારે અનુકૂળ ગણાય કે નહિ તે મારવાડી ભાષાના જાણકાર પાસેથી જાણવા વિનંતિ છે.

આ પ્રસંગે મારો ઉદ્દેશ આનંદધનની સંપૂર્ણ ભાષાનું ખુદ પૃથક્કરણ કરવાનો નથી; કેમકે તો તો એક મોટો નિબંધ લખાય તેમ છે; પરંતુ મારો ઉદ્દેશ સહજ ખ્યાલ આપવાનો છે કે આનંદધનજીની ભાષા ગુજરાતી ભાષાના ક્યા પ્રદેશને વિશેષ બંધબેસતી થાય છે. આ ઉપરથી વાચક જોઈ શકશે કે, મારો અભિપ્રાય આનંદધનજીની ભાષા કાઠિયાવાડીને વિશેષ

સાનુકૂળ આવવા સબધમાં છે. આ સ્તવનાવલિ મેં ૨૦ હિમતલાલ ગણેશજી અંબારિયા એમં એં ને અવલોકન અર્થે તેઓનો કયા પ્રદેશને લગતી ગુજરાતી ભાષા હોવા વિષેનો અભિપ્રાય માગ્યો હતો, અને તેનો અભિપ્રાય પણ મારી પેઠે કાઠિયાવાડીને લગતો વિશેષ થયો હતો.

આનંદધનની ગુજરાતી ભાષા મુખ્યતાએ કાઠિયાવાડી-ગુજરાતી હોવાનું અહિં નિર્ણય કરી અટકવાનું નથી કાઠિયાવાડી છતાં કાઠિયાવાડના કયા પ્રાંતની તે છે તે પણ નક્કી કરવાનું છે, કેમકે તેમ કર્ચાથીજ આનંદધનજી મહારાજને કયા પ્રદેશનો વિશેષ પરિચય હતો એ સબધની વિચારણા થઈ શકે.

કાઠિયાવાડના હાલારને લગતા પ્રાંતો, અને આલાવાડને લગતા પ્રાંતોની ભાષામાં પણ જેને provincial difference of languages “ ભાષાના પ્રાંતિક તફાવત ” કહેવામાં આવે છે તેવો તફાવત નજરે પડે છે હાલારને લગતા પ્રદેશમાં ‘કેમ’ વપરાય છે, ત્યારે આલાવાડને લગતા પ્રદેશમાં ‘કિમ’ વપરાય છે, આજ રીતે ‘એમ’ને બદલે ‘ઇમ’ આવો ફેર જેવામાં આવે છે આવો પ્રકાર આનંદધનજીની સ્તવનાવલિમાં પણ છે સ્તવનાવલિમાં કાઇ પણ ઠેકાણે ‘એમ’ કે ‘કેમ’ એવો પ્રયોગ જેવામાં આવતો નથી. વળી આલાવાડમાં ‘કાણુ’ને બદલે ‘કુણુ’ વપરાય છે તેમ આનંદધનજીના પદમાં ‘કુણુ ગજે નરખેટ’ એ ચરણમાં કુણુ શબ્દ વપરાયો છે. એટ શબ્દ પણ આલાવાડને મળતો છે. ઘણા ખૂબ જાણી કવિઓના કાવ્યમાં ઈમ આદિ શબ્દો વપરાયેલા જેવામાં આવે છે એટલે એમજ નિશ્ચિતપણે ન કહી શકાય કે એવા ઈમ આદિનો ઉપયોગ કરનારા આલાવાડને લગતા હતા. પરંતુ જો એમ અનુમાન કરીએ કે હાલારના કરતાં આલાવાડીને મળતી આવતી ગુજરાતીભાષાના પ્રદેશને લગતી આનંદધનજીની ભાષા વધારે હોવાનો સંભવ છે તો તે તદ્દનજ ખોટું નહીં ગણાય.

હવે સ્તવનાવલિ મૂળીએ બહોતેરી લખ્યે, અને છેવટે આનંદધનજી મહારાજનો વિશેષ પરિચયનો પ્રદેશ નિર્ણય કરીએ. ‘બહોતેરી’ અર્થ ઉપર કહી ગયા કે હિંદુસ્થાની ભાષામાં છે. મને હિંદુસ્થાનની ભાષાનો નિયમસર અભ્યાસ નથી એટલે આનંદધનજીની હિંદુસ્થાની ભાષાના ગુણદોષમાં ઉતરી શકું નહીં તથાપિ સામાન્ય પરિચયના કારણે એટલું તો કહી શકું છું કે જેવી હિંદુસ્થાની ખુદ ઉત્તર હિંદુસ્થાનમાં વપરાય છે તેવી શુદ્ધ હિંદિ, તો

આ નથી. આ હીદિમાં ગુજરાતી ભાષાનું મિશ્રણ ઘણું જોવામાં આવે છે. દાખલા તરીકે, આપણે પદ્યરત્ન ૬ ઠાનુ રામગ્રીવાળું પદ લઈએ:

માહરે બાલેડો સંન્યાસી, દેહ દેવલ મઠવાસી: (આંકણી)

ઈંડ પિંગલા મારગ તજ યોગી, સુખમના ધરવાસી.

બ્રહ્મરંભમધિ આશન પૂરી બાણુ, અનતદ તાન બનસી. માહરે૦

યમ નિયમ આસન જયકારી, પ્રાણાયામ અભ્યાસી;

પ્રત્યાહાર ધારણા ધારી, ધ્યાન મમાધિ સમાસી. માહરે૦

મૂલ ઉત્તર ગુણ મુદ્રા ધારી. પર્યંકાસનવાસી;

રેચક, પૂરક, કુંભ સારી, મન ધદિય જયકાસી. માહરે૦

ચિરતા, જોગ યુગનિ અનુકારી, આપોઆપ વિલાસી;

આત્મ પરમાત્મઅનુસારી, સીંઝે કાજ સમાસી. માહરે૦

નમુના દાખલ હું આ એકજ પદ અહીં મૂકું છે: જો આવી રચના જોવામાં આવશે, તો મારે અભિપ્રાય કાંઈક વ્યાજબીપણાના તત્વસમેત જણાશે. ગુજરાતી ભાષાના મિશ્રણવાળી હીદિ ભાષા છતાં મારે કહેવું જોઈએ કે આનંદધનજીની હિદી ભાષા એવા પ્રકારની નથી કે, તે માત્ર પરિચયથીજ આવડેલી હોય ગુજરાતના રહેનારને હિદનો પરિચય હોય અને હીદિ પરિચિત થતાં આવડી ગયેલુ તેઓનુ હીદિ નથી. આ ચરિત્રમાં જૂદે જૂદે ઠંકાણે હીદિ પદો મૂકવામાં આવ્યા છે એ પરથી જણાશે કે તેઓની હીદિ ભાષા ઉત્તરહિંદમાં બોલાતી ભાષાને કેટલીક રીતે મળતી આવે છે. કેર માત્ર એટલોજ છે કે, ગુજરાતીભાષાના ઘણા પરિચયના કારણે તે લખતાં ગુજરાતી ભાષાનો શબ્દસમૂહ વધારે વપરાઈ ગયો છે.

કબીરજીની હીદિભાષાને મળતી હીદિભાષા આનંદધનજી મહારાજની જણાય છે; તેમ વિચારે પરથી એવો આભાસ પણ આવી શકે કે કબીરજીને મળતા ઉપદેશ વિચારે જણાવવાનો તેમનો પ્રકાર હતો, ઉપદેશવિચારે અને સિદ્ધાંતવિચાર એ બન્ને ભિન્ન વસ્તુ છે, ઉપદેશવિચાર આત્માને વૈરાગ્યાદિ જગૃતિમાં લાવવા તે છે, જ્યારે સિદ્ધાંતવિચાર, આત્માનું સ્વરૂપ, તેની સ્થિતિ, વિશ્વરચના આદિને લગતાં છે આનંદધનજીના સિદ્ધાંતવિચાર પરમ જૈનિ છે; જ્યારે કબીરજીના વિચારોમાં સિદ્ધાંતજ્ઞાન જોવામાં આવતુ નથી. કહેવાનો હેતુ એટલોજ છે કે વૈરાગ્યાદિ વિચારણાની ભાષાશૈલી બન્નેની મળતાંજણાવાળી છે.

આનંદધનની આ બે કૃતિઓની ભાષારચનાદ્વારાએ તેઓને કયા પ્રદેશની સાથે વિશેષ પરિચય થયો હતો તેનું અનુમાન બાંધવા માટે જેટલાં સાધનો એકઠાં થયાં તે હમણાં એક બાબુ ઉપર રાખીએ, અને તેઓના સંબંધમાં મળતી હકીકત હવે અહીં મૂકીએ. એ મૂકાઈ ગયા બાદ આપણે અનુમાનનિર્ણય ઉપર આવીશું.

આનંદધનજીના સંબંધમાં જે હકીકત અત્યાર સુધીમાં મેળવવા હું ભાગ્યશાળી થયો છું તે સંક્ષેપે આ પ્રમાણે છે, તેઓનું મૂળ નામ લાલા-નદજી હતું. તેઓ શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયને વિશે થયા છે. આનંદધનજી મહારાજ અને યશોવિજયજી મહારાજનો સમાગમ થયો હતો યશોવિજયજી મહારાજ આનંદધનજી પ્રત્યે એક વખત એવી વિનંતિ કરવા આવેલા કે શાસનની સ્થિતિના ઉપકાર માટે આપ જેવા સમર્થ પુરૂષે પુરૂષાર્થ કરવો જોઈએ છે. આ વખતે આનંદધનજી મહારાજે ઉપાધ્યાયજીને એમ કહેલું કે તમે સ્વહિત કરશો તો પરહિત કરી શકશો, અર્થાત્ જગતમાં ધર્મ પ્રવર્ત્તાવવાની એકાંત જુદી ન રાખતા સ્વાત્માકલ્યાણ કરવાની પ્રથમ આવશ્યકતા છે મહારાજ સાહેબના વચનથી ઉપાધ્યાયજી અંતરજ્ઞાન તરફ વધારે આકર્ષાયા; અને દિવસે દિવસે તેઓની આત્મદશા વિશેષ ઉન્નત થઈ. કાશીમાં ઉપાધ્યાયજીને મહારાજશ્રીના સમાગમનો લાભ મળ્યો હતો. સંપ્રદાયમોહને આધીન થયેલા જીવો બાહ્ય માર્ગમાં રાચી રહેલા હોવાથી આનંદધનજી મહારાજની તેઓ અદ્ભુત આત્મદશા જોઈ શકતા નહીં, અને તેથી તેઓ પ્રત્યે પરિતાપ આપતા હતા. મહારાજ સાહેબે લોકપરિચય છોડવાના કારણે જૈન વેપ બદલી એક કંકની તથા તખુરો લઈ પરમ જૈન દશાના ધ્યાનમાં રહેવાનું કર્યું હતું મારવાડમાં મહારાજ સાહેબના નામથી ઓળખાતો એક ઉપાગ્રય એક નાના ગામમાં છે. શ્રીમદ્ વિજ્ઞાનદસૂરિ (આત્મારામજી મહારાજ) પોતાના ‘જૈનતત્ત્વાદર્શ’માં લખે છે કે, “શ્રી સત્યવિજય ગણિજી ક્રિયા ઉદ્ધાર કરી શ્રી આનંદધનજીની સાથે બહુ વર્ષ સુધી વનવાસમાં રહ્યા. ” આ ઉપરથી, તેમજ તેઓએ દ્રવ્ય પૂજના જે વિધિ સ્તવનાવલિમાં બતાવી છે તે ઉપરથી લાગે છે કે તેઓ તપગચ્છમાં થયા હોવા જોઈએ.

આટલી હકીકત મેળવવા ઉપરાંત બીજી વિશેષ હકીકત મળી શકતી

નથી. પ્રથમ આ હકીકતનું અવલોકન કરીએ. જે જેમ હકીકત મળી છે તેમ આનંદધનજીનું મૂળ એટલે સસારદશાને વિષે અને નાદી કે દીક્ષિત અવસ્થાને વિષેનું નામ લાલાનંદજી હોય, તો તે નામ ગુજરાત કે કોઈ બીજા પ્રદેશના કરતાં ઉત્તરહિંદને ત્રગતુ વધારે ગણાય, તેમ ઉપાધ્યાયજીની સાથેનો સમાગમ જે કાશીમાં થયો હોય તો તેઓ હિંદુસ્થાનમાં પણ વિચરતા હતા એમ માની શકાય.

જે આનંદધનજી મહારાજનું સસારી નામ ઉત્તરહિંદને અનુકૂળ લાલાનંદજી હોય, અને તેઓના ‘ બહોતેરી ’ ગ્રંથનું હીંદિ ગુજરાતી ભાષાના મિશ્રણવાળું હોવા છતાં પરિચિત નહિં, પણ મૂળ વતનીના જેવા સસ્કારોવાળું હોય, તો આપણે પહેલું જે અનુમાન કરી શકીએ તે એજ કે તેઓનો જન્મ ઉત્તરહિંદની તરફમાં થયો હોવો જોઈએ. તેઓનો ‘સ્તવનાવલિગ્રંથ’ શુદ્ધ પ્રકારના ગુજરાતીનો હોવાથી એમ અનુમાન કરી શકીએ કે, તેઓના જીવનનો વિશેષ ભાગ ગુજરાતના પ્રદેશમાં વ્યતીત થયો હોવો જોઈએ. ગુજરાતમાં પણ કાઠિયાવાડ અને તેમાં કદાચ્ જાલાવાડને વિષે વિશેષ વિચરવું થયું હોવું જોઈએ, કેમકે ભાષા તે પ્રદેશને લગતી વિશેષ છે. કચ્છનો પણ પ્રદેશ તેઓની ભાષામાં કચ્છી-ગુજરાતીનું તત્ત્વ આવવા પામે તેટલો સમય વિહારમાં આવ્યો હોવો જોઈએ; કેમકે આપણે ઉપર જોઈ ગયા કે તેમની ભાષામાં કચ્છી-ગુજરાતી પણ જોઈ શકાય છે. મારવાડમાં તેઓનો ઉપાશ્રય છે તેથી તેમજ તેઓના ગુજરાતીમાં મારવાડી તત્ત્વ પણ સમાયેલું છે એટલે મારવાડમાં પણ તેઓનું વિચરવું થયું હોવું જોઈએ.

તેઓના સબંધમાં છેવટના અનુમાન ઉપર આવતાં પહેલાં એક વધારે વાત ધ્યાનમાં લેવાયોગ્ય છે. આ વાત એ છે કે ‘સ્તવનાવલિગ્રંથ’ જેતાં જણાય છે કે, આનંદધનજી મહારાજના સમયમાં શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયને વિષે ગચ્છના ભેદો ધણા વર્તતા હતા; અને ક્રિયાજડત્વપ્રત્યે સમાજ દોરાયેલી હતી. ઉપર કહેવામાં આવ્યું કે, તેઓને લોકપરિપહના કારણે કદની તથુરો સર્પ જૈન વેપ બદલાવવો પડ્યો હતો; એક તો શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયનું વિશેષ પ્રબળ ગુજરાતમાં છે. અને બીજું જૈન ઇતિહાસના સાધનો જેતાં જણાય છે કે, ગચ્છભેદાદિની તકરારો વિશેષે ગુજરાતમાં હતી એટલે ગુજરાતના

લોકોએ સંપ્રદાયમોહના કારણે તેઓ પ્રત્યે પરિણહ આપ્યા હોય, અને આ પરિણહના કારણે તેઓએ કદની આદિનુ અગીકરણ કરી ગુજરાતના પ્રદેશમાંથી આલ્યું જવાનું કર્યું હોય; મારવાડમાં જો તેઓનાં નામનો ઉપાશ્રય હોય તો ગુજરાતમાંથી નીકળી મારવાડમાં કેટલોક વખત કાઢ્યો હોય, અને છેવટેના ભાગમાં જ્યારે ઉપાધ્યાયજીનો કાશીને વિષે સમાગમ થયો હોય તે વેળાએ હિંદના એ પ્રદેશમાં વિચરવું કર્યું હોય.

આ સઘળી બાબતોનો એકંદર સર્વાંગો કરતાં હું એવાં અનુમાન પર આવી શકું. લાભાનંદજી એ સંસારીનામ હોય, અને તેઓનું હીંદિ ગુજરાતીના મિશ્રણ છતાં ઉત્તરહિંદના મૂળવતનીને મળતું હોય, તો તેઓનો જન્મ ઉત્તરહિંદના કોઈ ભાગમાં થયો હોય. નાનીવયમાં ઉત્તરહિંદના પ્રદેશમાંથી નીકળી ગુજરાતી ભાષા બોલાતા એવા પ્રદેશમાં આવ્યા હોવા જોઈએ. ગુજરાત કરતાં કાઠિયાવાડ અને તેમાં કદાચ ઝાલાવાડમાં જાંદગીનો મોટો ભાગ વ્યતીત કર્યો હોવો જોઈએ. અવાર નવાર કચ્છમાં જવું થયું હોય, ગુજરાતમાં ગચ્છના કલેશોથી કટાણી મારવાડમાં જઈ સ્થિતિ કરી હોય; ગુજરાતમાં વિચરતી વખતે અથવા મારવાડની સ્થિતિ દરમ્યાન ‘સ્તવનાવલિ’ ગ્રંથ લખ્યો હોય, અને મારવાડથી નીકળી જીવનનો છેલ્લો ભાગ કાશી જેવા પ્રદેશમાં પૂર્ણ કર્યો હોય, અને એ સમયમાં ‘બહોતેરી’ ગ્રંથ કદાચ લખ્યો હોય.

મને ચોકસ સ્મૃતિ રહી નથી, પણ એવો ખ્યાલ રહ્યો છે કે, એક વખત એક દિગમ્બરહીંદિ વિદ્વાને મારીપાસે એવી કૃતિયાદ કરી હતી કે, આનંદધનજીની ‘બહોતેરી’ ગ્રંથ, દિગમ્બર વિદ્વાનના ચોકસ ગ્રંથનો આકારફેર છે. મેં આ દિગમ્બર ગૃહસ્થને એવો સવાલ કર્યો હતો કે, તમે કહો છો, તે દિગમ્બર વિદ્વાન ક્યારે થયા છે ? ત્યારે તેણે તે દિગમ્બર વિદ્વાનનો જે સમય બતાવેલો તે આનંદધનજી પછીનો હતો, આથી તેના મનનું સમાધાન થયેલું; અને કદાચ તેના મનને એવી પણ આશંકા થઈ હશે કે, તે દિગમ્બર વિદ્વાનની કૃતિ આનંદધનજીની બહોતેરીનો આકારફેર કેમ નહિં હોય ? આ પ્રસંગ અહીં દોરવાનો હેતુ એ છે કે, એવા કોઈ સાધનોદ્વારા ‘બહોતેરી’ ગ્રંથ ગુજરાતમાં કાશી તરફથી આવ્યો હોય. આ વાત ઉપર હું બહુ ભાર મૂકતો નથી, આનંદધનજી મહારાજ પ્રત્યે ઉપાધ્યાયજી શ્રી

યશોવિજયજી મહારાજનો બહુ ભક્તિભાવ થયેલો. અને આ કારણથી એમ પણ બન્યું હોય કે, જ્યારે કાશી તરફ સમાગમ થયેલો ત્યારે ઉપાધ્યાય-જીને આ બહોતેરી ગ્રંથ પ્રાપ્ત થયો હોય, અને ત્યાંથી ગુજરાતમાં આવ્યો હોય. આ ગ્રંથ ક્યાં લખાયો અથવા ક્યાંથી ક્યાં આવ્યો, એ સંબંધીનું આ અનુમાન ઘણું પામર છે.

આ રીતે મેં શ્રી આનંદધનના સંબંધમાં અનેક અનુમાન કર્યાં. આ ક્ષત્રિજાં અનુમાનોમાં વિશેષ દૃઢ અનુમાન માફ એ છે કે, તેઓએ કાશ્યાવાડના પ્રદેશમાં વિશેષ સ્થિરતા કરી હોવી જોઈએ; અને તે કારણે તેઓને એ પ્રદેશ વિશેષ પરિચયવાળો હોવો જોઈએ. અનુમાન એ એવી ચીજ છે કે જે નિર્ણય ન કરી શકાય. અનુમાન સત્ય રૂપ તો કદાચ નીકળી આવે; બાકી અસત્ય રૂપ તો ઘણીવાર નીકળે છે. ‘ ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર ’ દ્વારાએ કેટલી માહિતિ, પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનો મેળવે છે એ હજી હિંદમાં અને ખાસ કરી જૈનસમાજમાં બહુ ઓછું જાણવામાં છે. ‘ ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર ’ દ્વારાએ કેટલી વખત બહુ મોટો શોધખોળ થઈ શકે છે. મહાન્ દેશભક્ત શ્રીયુત બાળગગાધર તીલકે, વેદનો ઘણો જૂનો સમય છે એવો નિર્ણય કરી વિદ્વાનો પાસે તેનો સ્વીકાર કરાવ્યો તે આ ભાષાવિવેકશાસ્ત્રને આભારી છે. બૌદ્ધની જૈન શાખા નથી એવું પ્રતિપાદન પ્રોફેસર હર્મન જેડાબીએ કર્યું, અને તે આપણને પ્રિય થઈ પડ્યું તે પણ કેટલેક અંશે આ ભાષાવિવેકશાસ્ત્રને આભારી છે. કદાચ કોઈ અનુભવી આનંદધનજી મહારાજના સંબંધમાં ઐતિહાસિક હકીકત જાણતા હોય, અને તેની સરખામણીએ મારા ઉપરનાં અનુમાનો અસત્ય નીકળે, તો મારા પ્રત્યે આક્ષેપ નહીં કરતાં મારા પ્રયત્નને જોઈ ક્ષમા આપશો. તેમજ હું પણ એટલું કરવાને બધાઉં છું કે, જે કોઈ અનુભવી શ્રી આનંદધનજીના સંબંધમાં ઐતિહાસિક હકીકત બહાર મૂકશે, અથવા મારાં અનુમાન કરતાં બીજી વધારે દૃઢ અનુમાન બાંધી દેખાડશે, તો હું ઉપકાર સમેત સ્વીકારી લઉંશ. મારે આ પ્રસંગે જણાવવું જોઈએ કે શ્રી આનંદધનના સંબંધમાં ઐતિહાસિક હકીકત મેળવવા માટે જાહેર વર્તમાનપત્રદ્વારાએ માંગણી કરી હતી; પણ કોઈ પણ તરફથી કોઈ પણ ઐતિહાસિક હકીકત મને પૂરી પાડવામાં આવી નહોતી. એકાદ સ્થળેથી દતકથા જેવી હકીકત આવી હતી, પરંતુ તે બહાર મૂકતાં કદિપત લાગે તેવી હોવાથી મેં મૂકી નથી.

આનંદધનનું જ્ઞાનસામર્થ્ય:

શ્રી આનંદધનના જ્ઞાનસામર્થ્ય વિષે અભિપ્રાય બાંધવાનો વિચાર કરવો એ પણ મારા જેવા પામર જીવની શક્તિની બહારનું કામ છે, તો પછી તેઓના જ્ઞાનસામર્થ્યનો નિર્ણય કરવા એસવું એ મહાસમુદ્ર તરવા જેવું અશક્ય કાર્ય કરવાના પ્રયત્ન જેવું દેખીતું છે આમ છતાં પણ હું પૂર્વ-પુરૂષોએ તેઓના સામર્થ્ય વિષે કરેલા વિચાર અનુસાર અહીં થોડાક શબ્દો લખ્યા વિના રહી શકતો નથી. શ્રીમાન્ રાજચંદ્રે એક સ્થળે કહ્યું છે કે, “ આનંદધનજીને સિદ્ધાંત સંબંધી તીવ્ર જ્ઞાન હતું. ” ઘણા ગ્રંથો લખવા એ જો કે મહા પાંડિત્યનું કામ છે, પરંતુ ઘણા ગ્રંથો ન લખતાં એકાદ બે કૃતિ પણ તત્ત્વભરપુર લખાઈ હોય, તો તેથી જ્ઞાનસામર્થ્ય કાંઈ ઓછું હોય એમ કહેવાય નહીં. એકજ કૃતિ હોય પરંતુ તે તત્ત્વોનો સક્ષેપ હોય, તો તેના કર્તાના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આવી શકે છે. આનંદધન મહારાજની બે કૃતિઓ શિવાય, ઉપર કહ્યું તેમ, બીજી કાંઈ કૃતિ હજી સુધી મળવામાં નથી. તરંતુ આ બે કૃતિઓજ તેઓના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આપવાને બસ છે. ‘ આનંદધનસ્તવનાવલિ, ’ અને ‘ આનંદધન બહોતેરી ’ એ બે ગ્રંથો પૈકી ‘ સ્તવનાવલિ ’ તેઓના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આપે છે; જ્યારે ‘ બહોતેરી ’ તેઓની અદ્ભુત આત્મદશાનું ભાન કરાવે છે. ‘ સ્તવનાવલિ ’ જો કે ચોવીશ જિનેશ્વરોની-સ્તુતિઓરૂપ છે, છતાં તેમાં આખા જિનાગમનો અથવા સિદ્ધાંતનો સાર આવી જાય છે. ‘ સ્તવનાવલિ ’ એ એવો ગ્રંથ છે કે, મારા અવલોકન પ્રમાણે અત્યારે હું જૈનસમાજમાં એક પણ પુરૂષ જોઈ શકતો નથી કે, જે તેનામાં રહેલ અદ્ભુતતાને ખરી રીતે ચીતરી શકે. આનંદધનજી મહારાજની આ ‘ સ્તવનાવલિ ’ ઉપર જે પુરૂષે પ્રથમ અર્થ લખ્યા છે તેઓએ ગ્રંથનું માહાત્મ્ય દર્શાવતાં બે કહ્યું છે કે.

બાળક બાંધ પસારીને, કરી ઉદ્ધિ વિસ્તાર:

આશય આનંદધન તણે, અતિ ગંભીર ઉદાર.

તેજ વાક્ય આ ગ્રંથની અસાધારણતા બતાવવા માટે બસ છે. આ નાના પણ અતિ ગંભીર ગ્રંથના અવલોકન પરથી સહજમાં જણાઈ શકે તેમ છે કે, શ્રી આનંદધનનું જૈનદર્શનનું સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ જ્ઞાન સમ્યગ્દર્શનની અપે-

ક્ષાએ તે દશાના પ્રમાણમાં અનુલવ સમેત હવું. શ્રી જૈનદર્શનનું સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ જ્ઞાન હવું એ તો સ્વાભાવિક છે; પરંતુ પડદર્શનનું તેઓનું જ્ઞાન તેટલુંજ સામર્થ્યવાન હોવું જોઈએ તેમ હવું. એકવીશમી સ્તવના શ્રીનમિ-
જિનની છે. આ સ્તવના કરતાં પડદર્શન પ્રત્યે સમદષ્ટિ રાખતાં તેઓએ
સાંખ્યાદિ દર્શનોનો જે સાર ગાઇ બતાવ્યો છે તે, તેઓના પડદર્શનના
સૂક્ષ્મજ્ઞાનની ઝાંખી કરાવે છે.

ઉપર કહી જવામાં આવ્યું છે કે, ઉપાધ્યાયજી મહારાજે શાસનજગૃતિ
કરવા અર્થે આનંદધનજી મહારાજને વિનાંતિ કરી હતી. શાસનજગૃતિ કર-
વામાં એકલી આધ્યાત્મિક દશા યસ થતી નથી; પરંતુ પડદર્શનનું સમર્થ
જ્ઞાન પણ આવશ્યક છે. ઉપાધ્યાયજી મહારાજે તરીકે સત્તરમા શતકથી
તે આજ સુધીમાં ગણાય છે, અને કેટલાક તેઓને સત્તરમા શતકના હેમ
ચંદ્રાચાર્યની ઉપમા આપે છે. આવા ઉપાધ્યાયજી જેવા સમર્થ પુરૂષે જ્યારે
મહારાજ સાહેબને શાસનજગૃતિ માટે અરજ કરી હશે ત્યારે તેઓ કર્યા
પાડિત્યના સંબંધમાં આનંદધનજી મહારાજ કેટલા વિશેષ પ્રબળ હશે એ
સહેજે સમજી શકાય તેમ છે, શાસનજગૃતિ એકલાં જૈનદર્શનના જ્ઞાનથી
થતી નથી, પરંતુ પડદર્શનનું પણ સંપૂર્ણ જ્ઞાન હોય છે ત્યારે થાય છે.
શ્રીમાન રાજચંદ્રે પોતાના ‘આત્મસિદ્ધિ’ ગ્રંથમાં સદ્ગુરુના લક્ષણો બતા-
વતાં કહ્યું છે કે,

આત્મજ્ઞાન, સમદર્શિતા, વિચરે ઉદય પ્રયોગ;

અપૂર્વ વાણી, પરમશ્રુત, સદ્ગુરુ લક્ષણોચ્ચ.

અર્થ:—આત્મજ્ઞાનને વિષે જેમની સ્થિતિ છે; એટલે પરસાવની ઇચ્છાથી જે
રહિત થયા છે, તથા શત્રુ, મિત્ર, હર્ષ, શોક, નમસ્કાર તિરસ્કારાદિ ભાવ પ્રત્યે
જેને સમતા વર્તે છે; માત્ર પૂર્વે ઉત્પન્ન થયેલાં એવાં કર્મોના ઉદયને લીધે જેમની
વિચરવા આદિ ક્રિયા છે, અજ્ઞાની કરતાં જેની વાણી પ્રત્યક્ષ નૂત્તરી પડે છે; અને
પડદર્શનના તાત્પર્યને જાણે છે, તે સદ્ગુરુનાં ઉત્તમ લક્ષણો છે.

અન્ય વિદ્વાનોની સાક્ષીનો આપવા કરતાં સ્તવનાવલિની કૃતિનોજ
સંપૂર્ણ અભ્યાસ તેઓના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આપશે. જે આ કૃતિનો
અભ્યાસ થશે તો તેનો બેવડો લાભ થશે. એકતો મહારાજ સાહેબના જ્ઞાન
સામર્થ્યનો ખ્યાલ આવશે, અને બીજું અભ્યાસીની દશા જગૃત થશે.

આનંદધનની અદ્ભુત દશા.

આનંદધનજી મહારાજ આત્માનુલવી પુરૂષ હતા એ, તે તેઓ 'સા-
હેબની કૃતિનો સહજ અભ્યાસજ પ્રતીત કરાવે છે; તથાપિ તેઓ કેવા
અદ્ભુત આત્માનુલવી પુરૂષ હતા તે સંબંધી થોડુંક બોલીએ.

એક એવો ખ્યાલ રહ્યો છે કે, એક વેળા શ્રીમાન્ રાજચંદ્ર પ્રત્યે
એવો પ્રશ્ન કરવામાં આવ્યો હતો કે, “ શ્રીમાન્ હેમચંદ્રચાર્યની દશા વધે
કે આનંદધનની ? ” તેનો ઉત્તર એમ મળ્યો હતો કે, હેમચંદ્રાચાર્યે શાસન
રક્ષણ માટે જે પરમ પુરૂષાર્થ કર્યો હતો તે તેઓને ‘ તીર્થંકરગોત્ર ’ બંધા-
વવાને પાત્ર છે; પરંતુ વર્તમાન દેહે આત્મદશા જે વિશેષ તીવ્ર રાખવા
પ્રયત્નવંત રહ્યા હોય તે તે આનંદધન રહ્યા જણાય છે. આવા પુરૂષની
સરખામણી કરતાં શ્રીમાન્ રાજચંદ્રે બતાવેલુ સ્વરૂપ ખરા આકરમાં મૂકાયુ
છે કે નહીં તે, મને શક છે, તથાપિ આવો કાંઈક આલાસ રહ્યો છે. હું
આ સંબંધમાં વિશેષ નથી લખતો, કેમકે બેમાંથી એક મહાત્માપ્રત્યે
વખતે અજ્ઞાનતાને લઇને અવિનય થઈ જાય આનંદધનજીએ પોતાને આ-
ત્માનુલવ થયા સંબંધમાં પોતાની આ બન્ને કૃતિઓમાં વારંવાર કહ્યું છે;

અવધૂ અનુભવકલિકા જગી, મતિ મેરી આતમ સમરન લાગી;

ભયે ન કહું ઉર ઢિગ નેરી, તેરી વિનતાવેરી.

માયા ચેરી કુટુંબ કરી હાથે, એક હેઠ દિન ઘેરી.

અવધૂ૦

જરા જનમ મરન વશ સારી, અસરન દુનિયા જેતી;

દેઠવ કાંઈ ન બાગમેં મીયાં, કીસ પર મમતા એતી.

અવધૂ૦

અનુભવરસમેં રોગ ન સોગા, લોકવાદ સખ મેટા;

કેવલ અચલ અનાદિ અબાધિત, શિવશંકરકા ભેટા.

અવધૂ૦

વર્ષા બુદ સમુદ્ર સમાની, ખખર ન પાવેં કોઈ;

આનંદધન ઠહે જ્યોતિ સમાવે, અલખ કહાવે સોઈ.

અવધૂ૦

આનંદધનના આત્મત્વ પ્રાપ્તિનાં ઉદ્દગારો.

જે જે મહાત્માઓ થયા, તે તે મહાત્માઓને જ્યારે પોતાની દશા
સંબંધમાં કોઈ અનુભવ થયેલો ત્યારે તેઓએ તે નિરૂપણુ લખેલ છે.
આનંદધનજી મહારાજના અંતર્ આત્માપણુ પામ્યાના ઉદ્દગારો તેઓની
કૃતિમાં નજરે પડે છે:

અહો અહો હું મુજને કહુ, નમો મુજ નમો મુજરે;

અમિત દુન દાન દાતારની, જેહની ભેટ થઈ મુજરે.

—શાંતિ સ્તવના, સ્તવનાવલિ.

આ ઉપરથી જોઈ શકાશે કે, આનંદધનજી મહારાજે આત્મત્વ પ્રાપ્તિના ઉદ્દેશો વલક્ષણ રચનામાં લખ્યા છે. આ પ્રસંગે એક વાત લખવાનું મને નિમિત્ત મળે છે. “શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર” નામનો જે બૃહત્ ગ્રંથ બહાર પડ્યો છે તેની અંદર શ્રીમાન્ રાજચંદ્રના કેટલાક લેખોમાં આનંદધનજી મહારાજની શૈલીને મળતી શૈલી વપરાયેલી જોઈ કવિઓની ભાષા શૈલીથી અજ્ઞાન એવો વર્ગ અનેક પ્રકારના કુતર્કો કરે છે. દાખલા તરીકે, “શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર” ગ્રંથની પ્રથમાવૃત્તિનાં ૨૧૫ પૃષ્ઠપર ૨૪૫ વાળા આંકના લેખના અંતમાં જે લખ્યું છે કે, “અવિપમપણે જ્યાં આત્મધ્યાન વર્તે છે, એવા જે “શ્રી રાજચંદ્ર” તે પ્રત્યે ફરી ફરી નમસ્કાર કરી આ પત્ર અત્યારે પુરું કરીએ છીએ.” તે ઉપરથી કેટલાક એવા કુતર્ક ઉપર જાય છે કે, આ શબ્દો માનાર્થે લખ્યા હશે. હવે જ્યારે આનંદધનજી મહારાજની ઉપર ટાંકેલ પદમાં શૈલી જોઈએ છીએ ત્યારે તેની તેજ જોવામાં આવેછે; કેમકે—

અહો અહો હું મુજને કહું,
 નમો મુજ નમો મુજ રે;
 અમિત કૃણ દાન દાતારની,
 જેહની ભેટ થઈ તુજ રે.

એની અંદર અને શ્રીમાન્ રાજચંદ્રની શૈલીની અંદર કાંઈ પણ તફાવત જોવામાં આવતો નથી. ‘સમયસાર નાટક’ મા હીંદિ ભાષામાં પદ્માનુવાદ કર્તા કવિવર બનારસીદાસજીએ પોતાનું જીવનચરિત્ર (Autobiography) લખેલ છે તેમાં પણ આ પ્રકારની શૈલી જોવામાં આવે છે.

આનંદધનની લોકોત્તર માર્ગપ્રત્યે દષ્ટિ.

આત્માનુભવી પુરૂષની દષ્ટિ લૌકિક હોતી નથી, પરંતુ લોકોત્તર હોય છે. તેઓની દષ્ટિ ધર્મોધ હોતી નથી, પરંતુ ધર્મોધતારહિત હોય છે. તેઓની દષ્ટિ બાહ્ય નથી હોતી, પરંતુ આંતરૂ હોય છે. આ કારણથી આનંદધનજીની લોકોત્તર દષ્ટિ બતાવવાનું કાંઈ પ્રયોજન નથી, છતાં તેઓએ ગાયેલી લોકોત્તર દષ્ટિ આપણને પરમોપકારક હોવાથી લક્ષ્ય ખેંચવા અર્થે એક બે નમુના તેઓની ‘બહોતેરી’ ઉપરથી અહીં ટાંકું છું,

તેરી હુ તેરી હું એતી કહુંરી, તેરી૦

ધન બાતમેં દગો હું જાને, તો કરવત કાશી જાય ગહુરી,
 વેદ પુરાણ કિતાબ કુરાનમેં આગમ, નિગમ કહું ન લહુરી.

તેરી૦

બાપા ફેર સિખાઈ સેવનકી, મેં તેરે રસ રંગ રહ્નરી. તેરી
 મેરે તો હું રાજી આહિયેં, ઝોરકે બોલમેં લાખ સહરી;
 આનંદધન પિય વેગ મીલો પ્યારે, નદી તો ગંગતરંગ વહ્નરી તેરી
 —પદ્મરત્ન ૪૪ મુ.

વળી,

અવધૂ રામ રામ જગ ગાવે, વિરલા અલખ લખાવે. અવધૂ
 મતવાલા તો મતમેં માતા, મઠવાલા મઠરાતા;
 જટાજટાધર પટાપટાધર, છતા છતાધર તાતા;
 આગમ પડી આગમ ધર ચાકે, માયા ધારી છાકે,—
 દુનિયાદાર દુનીસેં લાગે, દાસા સખ આસાકે, અવધૂ
 ખહિરાતમ મૂઢા જગજેના, માયાકે ફંદ રહેતા,
 ઘટ અંતરપરમાતમ લાવે, દુર્લભ પ્રાણી તેરા. અવધૂ
 ખગપદ ગગન મીન પદજલમેં જો ખોજે સૌ ખોરા; —
 ચિત પંઠજ ખોજે સૌ ચિન્હે, રમતા આનંદ લૌરા. અવધૂ

—પદ્મરત્ન ૨૭ મુ.

આ તો મેં અહીં જેજ નમુના ટાંક્યા છે. પરંતુ આખી કૃતિ તેવાજ લોકોત્તર રસથી ભરપૂર છે. લાપારચના એવા પ્રકારની છે કે, સર્વ કોઈ દર્શનના અનુયાયીને તે તીવ્ર અસર કર્યા વિના રહે નહીં. આવા આત્મ-જગૃતિકારક વચનો કેના આત્માને ન પલાળે ?

આનંદધનની સર્વદર્શનો પ્રતિ સમદર્શિતા

આ, ઉપર બે ટાંક્યા તે નમુનાઓ. આનંદધનની સર્વ દર્શનો પ્રતિ સમદર્શિતા પણ ઉત્તમ રીતે બતાવે છે. ‘આગમનિગમ’ જૈન માનનારા છે. વેદપુરાણ વેદને માનનાઓના છે. ક્રીતાખ્ય કુરાન મુસલમાન માને છે. આ અને શીખાઈ મતવાળાઓ તથા ખીજ મતવાળા બધા પ્રત્યે સરખી દૃષ્ટિએ આ ૪૪ પદ્મરત્નમાં ટીકા કરી છે. પદ્મરત્ન ૨૭ માં આગમધર કહેતાં જૈનિયો, જટાધારીઓ અને માત્ર મુખેથી રામરામ બોલનારા એ સધળા પ્રત્યે લૌકિકમાર્ગને લઈને મતાંધતા થઈ જોઈ જગૃતિ કરાવેલ છે. આનંદધનજીએ ‘સ્તવનાવલિ’માં જૈનદર્શનને ખીજાં દર્શનોના વિરોધી ગણી કલેશકર્તા વાદ વિવાદને ઉત્તેજન આપવાને બદલે, જૂઠાં જૂઠાં દર્શનોને જૈનના અગ કહી વર્ણવેલ છે, અભિપ્રાય સ્થાપવા અર્થે બે પ્રકારની શૈલી શાસ્ત્રકારોએ યોજી છે. એક, નિષેધક, અને બીજી પ્રતિપાદક. નિષેધકશૈલી એ છે કે, અસત્ય

અભિપ્રાયનો જે નિષેધ કરી બતાવે તે અને પ્રતિપાદકશૈલી એ છે કે સત્ય વસ્તુનું પ્રતિપાદન કરી બતાવે તે ઘણું કરી નિષેધકશૈલી ઉપકાર થોડો કરી શકે છે; અને કલેશરૂપ હાનિ વધારે કરી શકે છે. પ્રતિપાદનશૈલી હાનિ કરી શકતી નથી, પરંતુ લાલ કરી શકે છે. હિંદુસ્થાનના તમામ સંપ્રદાયોમાં નિષેધકશૈલીને અનુસરનારાઓનું વિશેષ પરિમાણ જોવામાં આવે છે; જ્યારે પ્રતિપાદકશૈલીના અનુયાયીઓ બહુ થોડા જોવામાં આવે છે. નિષેધકશૈલીએ જ હિંદુસ્થાનમાં આટલા ધર્મસંબંધીના ઝગડાઓ ઉત્પન્ન કર્યા છે એમ માફ માનવું છે. આનંદધનજીની શૈલી, સ્તવતાવલિમાં, પ્રતિપાદક જોવામાં આવે છે. શ્રી નમિનાથસ્તવનામાં પડ્દર્શનને જૈનના જૂદા જૂદા અંગ ગણી જે પ્રતિપાદક શૈલી ગ્રહણ કરી, આનંદધનજી મહારાજે સર્વ દર્શનો પ્રત્યે સમાનદષ્ટિ બતાવી છે તે જોઈએ.

પડ્દર્શન જિન અંગ ભણીજે, ન્યાસ ધડંગ જે સાધે રે;

નમિ જિનવરના ચરણ ઉપાસક, ધડ દરશન આરાધે રે. ૫૩૦

“છએ દર્શનો શ્રીજિનના અંગ કહેવાય છે શી રીતે ? તો કે જિન ભગવાનની આકૃતિમાં છ અંગોને વિષે છ દર્શનનેની સ્થાપના સાધવામાં આવે આ છ પદ કોણ આરાધે, તો કે એકવીશમા નમિનાથ જિનેશ્વરના ચરણ ઉપાસક અર્થાત્ ખરા જૈનો. હવે છ ન્યાસની રીત બતાવતાં કહે છે કે,

જિન સુરપાદપ પાય વખાણો, સાંખ્ય જોગ દોય ભેદે રે,

આતમસત્તા વિવરણ કરતા, લહો દુગ અંગ અખેદે રે.

એટલે કે, જિનેશ્વર ભગવાનરૂપ કલ્પતરૂ તેના પાય (મૂળીઆં) રૂપે બે પગો વખાણો. હવે જિનેશ્વરના તે બે કયા અંગો ? સાંખ્ય અને યોગ. આ બન્ને દર્શનો આત્માની સત્તા માને છે. આ અપેક્ષા શ્રી જૈનની પણ હોવાથી તે અપેક્ષાએ સાંખ્ય અને યોગને બે પગરૂપ કહ્યા છે. અંતકાર પોતાની તો મતાંતરરહિતતા દર્શાવે છે, પરંતુ વાચકને પણ બક્ષામણ કરે છે કે, આ વાત ખેદરહિતપણાએ લહો.

ભેદવાદી, અને અભેદવાદી અથવા સુગતબુદ્ધપ્રણીત બૌદ્ધ દર્શન અને જૈમિનિમુનિપ્રણીત પૂર્વમીમાંસા તથા વ્યાસમુનિપ્રણીત વેદાંતરૂપ ઉત્તરમીમાંસા મળી મીમાંસક દર્શનને જૈનના બે હાથ કહેતાં કહ્યું છે કે,

ભેદ અભેદ સુગત મીમાંસક, જિનવર દોય કર ભારી રે,

લોહાલોક અવધંબન ભજિયે, શુદ્ધમયી અવધારી રે. ૫૩૦

શ્રીજિનદર્શનમાં સ્વભાવમાં જૂદા જૂદા જ્ઞેયના જ્ઞાનરૂપ અને વિભાવમાં કર્મને આશ્રિત પુદ્ગલથી પ્રાપ્ત થએલ દેહોમાં પર્યાયને ક્ષણે ક્ષણે બદલાતા માન્યા છે; એટલે બૌદ્ધ દર્શને પર્યાયનો ફેરફાર મૂળના ફેરફારરૂપ માન્યો છે. આ રીતે પર્યાયાર્થિક નય પ્રમાણે બૌદ્ધદર્શન ખરું છે; અને જિનેશ્વરના અંગરૂપ છે. પર્યાયથી આત્મા ક્ષણે ક્ષણે બદલાય છે, એમ કહેવું અસત્ય નથી; પણ કેટલેક અંશે સત્ય છે. વ્યવહાર નયથી પર્યાયાંતર કાળથી આત્માને જોતાં બૌદ્ધદર્શન યથાતથ્ય છે.—(ભાઈ માણેકલાલ ઘેલાભાઈએ લખેલ 'સ્તવનાવલિ'ના અર્થ ઉપરથી) મીમાંસકો આત્મા એકજ છે, નિત્ય છે, અબદ છે; ત્રિગુણ બાધક નથી એમ માને છે. જૈનદર્શનના નિશ્ચયનયની અપેક્ષાએ આ વાત યોગ્ય કહેવાય છે; કેમકે તે કહે છે કે, સર્વ આત્માઓ સત્તાએ એક સરખા હોવાથી આત્મા એકજ ગણી શકાય. તેમજ શ્રી જૈનદર્શન પ્રમાણે આત્માને બંધ નથી. આ અપેક્ષાએ મીમાંસક જૈનનું એક અંગ કહેલ છે. બૌદ્ધદર્શન વ્યવહારનયપૂર્વક સિદ્ધ છે એટલે તેને ડાખો હાથ કહેલ છે; અને મીમાંસક નિશ્ચયનયની અપેક્ષાએ યોગ્ય છે એટલે તેને જમણો હાથ કહેલ છે.

જૂદાં જૂદાં ધર્મદર્શનો પ્રત્યે આવી ઉત્તમદષ્ટિ રાખી, શ્રીઆનંદધને વિચારણા બાંધી પોતાનું અદ્ભુત મતાંતરરહિતપણું દર્શાવ્યું છે, પરંતુ એથીએ વિશેષ વાત તો એ છે કે, ચાર્વાક અથવા નાસ્તિક મતનું તેઓએ ખંડન નહીં કરતાં જૈનદર્શન લણી વાળવાને પરમગભીર શૈલી ગ્રહી છે. તેઓએ કહ્યું છે કે,

લોકાયતિક કુખ જિનવરની, અંશ વિચાર જો કીજે,

તત્ત્વવિચાર સુધારસ ધારા, ગુરૂગમ વિણ કિમ પીજે , ૫૬૦

આ પદમાં ચાર્વાકમતને જિનેશ્વરની કુખ (પેટ) કહેલ છે, એવા હેતુથી કે, ચાર્વાકો જે એમ માને છે કે, જગત્તો કાંઈ કર્તા નથી, પણ વસ્તુસ્વભાવાનુસાર અનાદિકાળથી જગત્માં, ઉત્પત્તિ સ્થિતિ અને લય પામ્યા કરે છે, તે વાત જૈન પણ માને છે.

જૈન દર્શનને ઉત્તમાંગ કહેતાં મસ્તકરૂપ કહેલ છે.

જૈન જિનેશ્વર ઉત્તમ, અંગ રંગ બહિરંગે રે;

અક્ષર ન્યાસ ધરા આરાધક, આરાધે ધરી સંગે રે, ૫૬૦

આવા પ્રકારની શૈલીએ જો અન્યદર્શનોનું સ્વરૂપ બતાવી સ્વદર્શનનું

સ્વરૂપ પ્રતિપાદન કરવામાં આવતું હોય તો કેટલું ઉપકારક થાય એ સહજ સમજી શકાય તેવી વાત છે. આનંદધનજી મહારાજ જેવી શૈલી ધણાજ થોડા લખનારાઓએ ગ્રહેલી જણાય છે. જે લેખમાં સ્વમતસ્તુતિ અને પરમતનિદા હોય તેવા લેખો ઉપયોગી ન થાય એ વાતને આ દાખલો સિદ્ધ કરે છે. નમસ્કાર છે, મહાત્મા તમારી પરમોપકારક શૈલીને !

લક્ષ્મિરસ અને ગુરુમાહાત્મ્ય.

આનંદધનજી મહારાજની 'સ્તવનાવલિ' અદ્ભુત લક્ષ્મિરસથી ભરપૂર છે. એકેએક સ્તવનામાં લક્ષ્મિરસ શ્રેષ્ઠ પ્રકારનો દષ્ટિગોચર થાય છે. ગુજરાતી સાહિત્યમાં એમ કહેવાય છે કે, નરસિંહ મહેતાની લક્ષ્મિ અત્યુત્તમ હતી. જૈનને વિષે લક્ષ્મિમય કોઈ પુરૂષનું જીવન જોવું હોય, તો આ આનંદધનજી મહારાજનું છે.

- (૧) ઋષભ જિનેશ્વર પ્રીતમ માહરો, ઓર ન ચાહું કંત;
રીઝ્યો સાહિબ સંગ ન પરિહરે રે, લાંગે સાદિ અનંત ઋષભ. ૧
પ્રીત સગાર્ધ રે જગમાં સહુ કરે, પ્રીત સગાર્ધ ન કોઈ,
પ્રીત સગાર્ધ રે નિરૂપાધિક કહી, સોપાધિક ધન ખોય, ઋષભ.
- (૨) દુખ દોહગ દુરે ટળ્યાં રે, સુખ સંપદસું ભેટ;
ધીંગ ધણી માથે કિયો રે, કુણુ ગંજે નર ખેટ. વિમલ જિન ૨
દીક્ષા લોયણુ આજ, મારા સીધા વાંછિત કાજ,
મુજ મન તુજ પદપંકજે, લીણો ગુણુ મકરંદ;
રંગગણે મંદિર ધરા, ઈંદ્ર ચંદ્ર નાગેંદ્ર. વિ ૦ દી ૦ ૩
સાહેબ સમરથ તુ ધણી રે, પામ્યો પરમ ઉદાર;
મન વિસરામી વાલહો રે, આતમચો આધાર. વિ ૦ દી ૦ ૪
અભિયભરી મૂરતી રચી રે, ઓપમ ન ઘટે કાય;
શાંતસુધારસ ઝીલતી રે, નિરખત તૃપ્તિ ન હોય. વિ ૦ દી ૦ ૫
એક અરજ સેવક તણી રે, અવધારો જિન દેવ;
કૃપા કરી મુજ દીનિયે રે, આનંદધન પદ સેવ. વિ ૦ દી ૦ ૬
- (૩) દરસણુ દરસણુ રટતો જો ફર, તો રણરોઝ સમાન;
જેહને પીપાસા હો અમૃતપાનની, કિમ લાંગે વિષપાન. અભિનંદન ૦
તરસ ન આવે હો, મરણુ જીવનતણો, સીજે જો દરિસણુ કાજ;

દરિસણુ દુર્લભ સુલભ કૃપા થકી, આનંદધન મહારાજ. અભિનંદન

- (૪) તુજ મુજ અ તર અતર ભાજસે રે, વાજસે મંગળ તૂર,
જીવ સરોવર અતિશય વાધસે રે, આનંદધન રસપૂર. પદ.
(૫) દેખણુ દે રે, સખી મુને દેખણુ દે, ચદ્રપ્રભ મુખચંદ. સખીં
ઉપશમ રસનો કંદ, સખીં ગત કલિમલ દુષ્પદ.દ. સખીં
(૬) તે માટે ઉભો કર જોડી, જિનવર આગળ કહિયે રે;
સમય ચરણ સેવા શુદ્ધ દેજો, જિમ આનંદધન લહિયે રે.

તેઓની ભક્તિનો સહેજ ખ્યાલ આપવા સાથે આ છ લિન્ન ભિન્ન
કાવ્ય મૂકું છું, નરસિંહ મેહતાના પદ એક વખત વાંચીએ, અને ખીજી
વખત આનંદધનજી મહારાજના પદ વાંચીએ, તો ભક્તિરસના સંબંધમાં
તે બન્નેમાં સમાન રસ આવે, જોકે ફેર એટલો પડે કે, બન્નેની કંહેણીની
શૈલી જુદા પ્રકારની છે

આનંદધનજીએ ગુરુમાહાત્મ્ય પણ ઉત્તમરીતિએ ગાયેલું દષ્ટિગોચર થાયછે:-

- (૧) નિર્મળ સાધુ ભગતિ લહી, સખી મુને દેખણુદે.
યોગ અવચક હોય સખીં ક્રિયા અવચક તિમ સહી. સખીં
ફળ અવચક જોય. સખીં મુને દેખણુ દે, ચદ્રપ્રભ મુખચંદ.
(૨) દૈવ ગુરુધર્મની શુદ્ધિ કહો કેમ રહે,
કેમ રહે શુદ્ધ શ્રદ્ધા ન આણો,
શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વિણુ સર્વ ક્રિયા કરે,
જારપર લીપાણું તેહ જાણો. ધારં
(૩) આગમધર ગુરુ સમકિતિ,
કિરિયા સંવર સાર રે,
સંપ્રદાયી અવચક સદા,
સુચી અનુભવા ધાર રે શાંતિં
(૪) દુષ્ટ જન સંગતિ પરિહરી,
ભજે સુગુરુ સંતાન રે,
જોગ સામર્થ્ય ચિત્ત ભાવ જે,
ધરે મુગતિ નિદાન રે.

આ પદો પોતાની મેળે આનંદધનજી મહારાજે વર્ણવેલી ભક્તિ તથા

ગુરુમાહાત્મ્ય બોલે છે એટલે એ સંબંધમાં વિશેષ વિવેચન કરવું જરૂરનું છે એમ હું માનતો નથી. જેઓ એમ કહે છે કે, જૈનમાં ભક્તિ તથા ગુરુ માહાત્મ્ય બહુ વર્ણવેલ નથી તેઓ આ વિચારો જોઈ પોતાની બૂલ જોઈ શકશે ખરા કે ?

આનંદધનની કાવ્યચમત્કૃતિ અને નિષ્પક્ષપાતતા.

આનંદધનજી મહારાજની હીદિ તેમજ ગુજરાતીમાં ચમત્કૃતિ દષ્ટિ-ગોચર થાય છે તેની નોંધ લીધા વિના આ લેખ રહે એ મને યોગ્ય નહીં લાગવાથી અહીં બે એક નમુના બંને ભાષાના મૂકવા પડે છે;

અવધૂ એસો જ્ઞાન બિચારી વામે કોણુ પુરૂષ કોણુ નારી. અવધૂ૦

ખમ્મનકે ધર નહાતી ઘોતી, જોગીકે ધર ચેલી,

કવમા પઢપઢ ભઈ રે તુરકડી તો, આપહી આપ અકેલી; અવધૂ૦

સસરો હમારો બાલો ભોલો, સાસુ બાલ કુમારી;

પીયુજી હમારો ખેઠાઢે પારનીએ તો, મેં હું જુલાવનહારી. અવધૂ૦

નહી હું પરણી નહીં હું કુવારી, પુત્ર જુલાવન હારી;

કાલી દાઢીકે મેં કોઈ નહીં છોડયો, તો હજુએ બાલ કુવારી. અવધૂ૦

અંદી દ્વીપમેં ખાટ ખટૂલી, ગગન ઓશીકું તલાઈ;

ધરતીકે છેડો આભકી પીછોડી, તોય ન સોડ ભરાઈ. અવધૂ૦

ધગનમંડલમેં ગાય વીઆણી, વસુધા દ્વિધ જમાઈ,

સહ રે સુનો ભાઈ વલોણું વલોવે તો, તત્ત્વ અમૃત કોઈ પાઈ. અવધૂ૦

નહીં જડં સાસરીયે ને નહીં જડં પીયરીયે, પીયુજકી સેજ ખીસાઈ;

આનંદધન કહે સુનો ભાઈ સાધુ તો, જ્યોતસેં જ્યોત મિલાઈ અવધૂ૦

—પદ્યરત્ન ૯૯ મુ.

આ ઉપરથી કાવ્યની ચમત્કૃતિનો ખ્યાલ વાચકને એની મેળે આવે એવું છે એટલે વિશેષ વિવેચન અનાવશ્યક છે. રા. હીમતલાલ અંબરી-આએ આ પદ્ય વાંચતાં એવો શેરો કર્યો છે કે “ આમાં જૈન જેવું કંઈ નથી ” (Nothing Jain-like in this) તેમજ એજ ગૃહસ્થ આ રચનાને ધીરાભક્તની રચના જેવી કહે છે. ખીજે નમુનો આ પ્રમાણ-નીજ ચમત્કૃતિ દર્શક મૂકું છું;

અવધૂ નામ હમારા રાખે, સો પરમ મહારસ ચાખે, અવધૂ૦

નહીં હુમ પુરૂષા નહીં હમ નારી, વરન ન ભાત હમારી,

ભતિ ન પાંતિ ન સાધન સાધક, નહીં મહ ભધુ નહીં ભારી અવધૂ૦

‘ નહીં’ હમ તાતે નહીં’ હમ સીરે, નહીં’ હીર્ધ નહીં’ છાટા,
 નહીં’ હમ ભાઈ નહીં’ હમ ભગિની, નહીં’ હમ બાપ ન બેટા. અવધૂં
 નહીં’ હમ મનસા નહીં’ હમ રાખદા, નહીં’ હમ તરણુકી ધરણી;
 નહીં’ હમ ભેખા ભેખ ધર નાહી, નહીં’ હમ કરતા કરણી. અવધૂં
 નહીં’ હમ દરસન નહીં’ હમ પરસન, રસ ન ગધ કહુ નાંહી,
 આનંદધન ચેતનમય મૂરતિ, સેવક જન બળિ નહીં. અવધૂં
 હવે એકાદ ગુજરાતી કાવ્ય મૂકું ચોગ્ય ગણું છું;

—પદ્યરત્ન રેલ મુ.

ધાર તરવારની સોહલી દોહલી, ચૌદમા જિનતણી ચરણુસેવા;
 ધારપર નાયતા દેખ બાજગરા, સેવના ધારપર રહે ન દેવા. ધાર૦
 એક કહે સેવિયે વિવિધ કિરિયા કરી, ફળ અનેકાંત લોચન ન દેખે,
 ફળ અનેકાંત કિરિયા કરી બાપડા, રડવડે ચાર ગતિ માહે લેખે ધાર૦
 ગચ્છના ભેદ બહુ નયણુ નીહાળતા, તત્ત્વની વાત કરતાં ન લાજે;
 હરભરણાદિ નિજકાજ કરતા થકા, મોહ નડિયા કળિકાળ રાજે. ધાર૦
 વચન નિરપેક્ષ વ્યવહાર નહો કહો, વચન સાપેક્ષ વ્યવહાર સાચો,
 વચન નિરપેક્ષ વ્યવહાર સ સાર ફળ, સાંભળી આદરી કાંઈ રાચો. ધાર૦
 દેવ ગુરુ ધર્મની શુદ્ધિ કહો કિમ રહે, કિમ રહે શુદ્ધ શ્રદ્ધા ન આણો,
 શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વિણુ સર્વ ક્રિયા કરે, છારપર લી‘પણુ’ તેહ નણો ધાર૦
 પાપ નહીં’ કોઇ ઉત્સૂત્ર ભાષણુ જીસો, ધર્મ નહી કોઇ જગસૂત્ર સરીખો;
 સૂત્ર અનુસાર જે ભવિક ક્રિયા કરે, તેહનું શુદ્ધ ચારિત્ર પરીખો. ધાર૦
 એહ ઉપદેશનો સાર સંક્ષેપથી, જેનરા ચિત્તમા નિત્ય ધ્યાવે,
 તે નરા દિવ્ય બહુ કાળ સુખ અનુભવી, નિયત આનંદધન રાજ પાવે. ધાર૦

હી દિ કાવ્યોની અદર કેવી ચમત્કૃતિ મૂકી છે તેમજ તેમાં તત્ત્વ કેવું
 ઉત્તમ સમાયેલુ છે એ જેમ જોઈ શકાય છે તેમ ગુજરાતી કાવ્યમાં ઝમ-
 ઝમાટ અથવા ભાષાની તીક્ષ્ણતા જોઈ શકાય છે. કોઇ પણ સંસ્કારી ગુજ-
 રાતીને ટોડે મૂકાય તેવી આનંદધનજી મહારાજની ગુજરાતી ભાષા છે.
 સત્તરમા શતકની ગુજરાતી ભાષાનો ખ્યાલ બહુ સારી રીતે આનંદધનજીની
 ભાષા આપી શકે છે, હી દિકાવ્યમાં ગુજરાતી મિશ્રણુ જોઈ શકાય છે એ
 તો પહેલેથી કહેવાઈ ગયું છે.

આનંદધનને લોકોએ આપેલ પરિપહા.

શ્રીમાન્ રાજચંદ્ર કહેતા કે, જ્ઞાનીઓની હૈયાતિમાં તેઓના ઉપર
 પથરા પડે છે; અને તેઓની હૈયાતિ પછી તેઓના પથરાં (પ્રતિમા) પૂજાય

છે. મતલબ કે, જ્યારે સત્પુરૂષ પ્રત્યક્ષપણે બિરાજતા હોય છે ત્યારે જગતને તેનું ઓળખાણ નથી થતું. સત્પુરૂષનો ઉપદેશ લોકોત્તર માર્ગનો હોય છે, અને જગતનો લૌકિક માર્ગ છે, એટલે જ્ઞાતીનું કથન જગતને અનુકૂળ પડતું નથી; અને અનુકૂળ પડતું ન જાણી તેઓ તેના પ્રત્યે પરિપહો આપવા તત્પર થાય છે. જ્યારે જ્ઞાની અવિદ્યમાન થાય છે ત્યારે, જેમ જેમ તેના સામર્થ્યની ખબર પડતી જાય છે તેમ તેમ પછી તેની પ્રશંસા કરતાં શીખે છે; અને તેનું પરિણામ એ આવે છે કે, પછી તેની પ્રતિમા પૂજવાને તૈયાર થાય છે. શ્રીઆનંદધનજીના સમયમાં આનંદ બન્યું કહેવાય છે. આનંદધનજીના સમયમાં લોકોનો લક્ષ્ય આત્મજ્ઞાન અધ્યાત્મ-ભણી લગભગ ઉપેક્ષિત થઈ ગયેલો. ક્રિયામાર્ગ માત્ર હેતુ સમજ્યા વિના અનુસરતો હતો. ગચ્છના ભેદોની જંગળ વધી પડેલી. આવી સ્થિતિ જોઈ આનંદધનજી મહારાજે તે સંબંધી વિચારો જણાવવાનું કર્યું એટલે લોકો તેઓને ‘પડવાઈ’-ધર્મથી પતીત-થઈ ગયેલા માનવા લાગ્યા. કેટલાકો તો તેઓને ‘ભંગડભૂતા’ નું, અનધ્યય યોગ્ય વિશેષણ પણ આપતા. આનંદધનજી મહારાજના સંબંધમાં ઉપર કહી જવામાં આવ્યું તેમ કહેવાય છે કે, તેઓએ જૈનવેષ ત્યાગી કફની અને તંબુરો લીધાં હતાં આ જો કે દંતકથા છે, પરંતુ તે દંતકથા પ્રમાણે થયું હોય એ અસંભવિત નથી. જેઓ અતર્થી પરમ જૈની હતા તેઓએ જૈની વેષ ત્યારેજ ત્યાગ્યો હશે કે, જ્યારે ગચ્છના કલેશોમાં રાખી રહેલા જીવો તેઓના પ્રત્યે ઘણા આત્મઘાતક પરિપહો આપતા હશે. હજુ વીશ વર્ષ પહેલાં સુધી કેટલાક તેઓને અનધ્યય યોગ્ય આશયમાં અધ્યાત્મી કહી તેઓનું સ્વરૂપ વિચારી શકતા નહોતા. હવે તેઓનું ખરૂં ઓળખ થવું શરૂ થયું છે.

પ્રતિમા સંબંધે આનંદધનનું વક્તવ્ય.

સત્તરમા શતકમાં જૈન શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયને લગતી એક ઐતિહાસિક હકીકત સંબંધી આનંદધનના લેખ ઉપરથી શું અજવાળું પડી શકે છે તે સંબંધી વિચાર કરવાનો પ્રસંગ અહીં લીધેલો નિરર્થક નહીં ગણાય. આ ઐતિહાસિક હકીકત પ્રતિમાને લગતી છે. સોળમા શતકમાં જૈન-શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયને વિષે બે મુખ્ય ભેદ પડ્યા. સોળમા શતક પહેલાં જિનપ્રતિમા સંબંધમાં જૈનમાં બે ભેદ નહોતા; એટલે જિનપ્રતિમાનું

અવલંબન સ્વીકારનાર આખો શ્વેતામ્બર સંપ્રદાય પણ હોતો. સોળમા શતકમાં આ સંબંધે શ્વેતામ્બરમાં નવો ભેદ પડ્યો; એ નવો ભેદ જે પડ્યો તે પ્રતિમાનું અવલંબન સ્વીકારતો નથી. પ્રતિમાનું અવલંબન લેનાર વર્ગ પોતાના મતના આગ્રહે ગમે તેવી રીતે પ્રતિમાનિષેધકને ચિતરે, પરંતુ હું તેને તે આકારે ચીતરી શકતો નથી. મારી માનીનતા એવી છે કે, જે સમયે પ્રતિમાનો નિષેધ થયો તે સમયે તેમ થવાનું કારણ પ્રતિમા માનનાર વર્ગેજ ઉત્પન્ન કર્યું હતું આ વાત તો ઐતિહાસિક છે કે, શાસનરક્ષક ધર્મગુરુઓ તરીકે પ્રથમ યતિવર્ગ શ્રીપાટે ચાલ્યો આવતો હતો. શ્વેતામ્બર-વૃત્તિએ લીધેલ સકારણુ તેમજ ઉપકારક છૂટનો દુરુપયોગ કરવાથી યતિવર્ગ ધીમે ધીમે શિથિલાચાર લણી વળ્યો, અને તે એટલે સુધી શિથિલાચારની ટાંચે પહોંચ્યો કે, પુષ્ટિમાર્ગના નિદાયેલા ગુરુઓ કરતાં કાંઈ રીતે ન્યૂન નહોતો. 'સંધપટ્ટક' નામનો ગ્રંથ વાંચતાં આ વાતની પ્રતીતિ થાય છે. આ શિથિલાચારને આધીન થયેલ યતિવર્ગે જિનમંદિરને પોતાના પ્રપચ-કાર્યો કરવાનું સ્થળ કરી મૂકેલું સ્થિતિ આવી થઈ જવાથી લોંકાશાહ નામના ગૃહસ્થે તેવા પ્રપચસ્થાનથી દૂર કરવાના હેતુએ પ્રયત્ન કરેલો. લોંકાશાહના સંબંધમાં અત્યાર સુધી કાંઈ ખાસ હકીકત મળતી નથી; તેમ તેઓની કાંઈ ગ્રંથરચના પણ મળી શકતી નથી, એટલે તેની વિદ્વાતાના સંબંધમાં અભિપ્રાય બાંધવાનાં સાધનોની ગેરહાજરીમાં પ્રતિમાવલંબની જૈનિયો તરફથી જે હકીકત આપવામાં આવે છે તે હકીકતને પ્રતિમાનિષેધક વર્ગ ખોટી પાડે નહીં ત્યાંસુધી જો કે સત્ય માની લેવામાં દોષ ગણાય નહીં, પરંતુ હું તો તેવા સાહસમાં પણ ઉતર્યા વિના એટલાજ અભિપ્રાય ઉપર આવું છું કે, લોંકાશાહ વિદ્વાન હો અથવા ન હો, પરંતુ તેને તે સમયના શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયનો ધણો સારી રીતે પરિચય હતો; અને એ પરિચયના કારણે તેને શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયની તે વખતની સ્થિતિના અનુભવી તરીકે ગણવા જોઈએ. યતિવર્ગે શ્રી જિનમંદિરને પ્રપચસ્થાનના આકારમાં ફેરવી નાંખેલ જોઈને કદાચ લોંકાશાહને લાગણી થઈ આવી હોય અને તેથી તેણે લોકોને એ પ્રપચસ્થાનથી દૂર કરવાના હેતુએ તેનો નિષેધ કર્યો હોય, એમ માફ માનવું છે.

મારા આ અભિપ્રાયને એક ઐતિહાસિક બનાવ પુષ્ટિ આપે છે. આ ઐતિહાસિક બનાવ સવેગી ગચ્છની ઉત્પત્તિ સંબંધીનો છે. સવેગી ગચ્છ

ઉત્પન્ન થવાનું કારણ પણ યતિવર્ગના શિથિલાચારને દૂર કરવા સંબંધીનું છે. સંવેગી ગચ્છસ્થાપકે સવેગી ગચ્છ ચલાવીને યતિઓને પરાસ્ત કર્યા. અને ત્યારબાદ જ શ્વેતામ્બર સંપ્રદાય પાછો જાગૃતિમાં આવ્યો.

લોંકાશાહનો યતિવર્ગને પરાસ્ત કરવાનો પ્રયત્ન દેખીતી રીતે ઉપકારક હતો; તથાપિ માફ સાથે સાથે એમ પણ નિર્દોષબુદ્ધિએ સ્વતંત્ર માનવું છે કે, લોંકાશાહ પ્રપંચસ્થાનનો નિષેધ કરતાં, જિનાલયની મૂળ વસ્તુસ્થિતિનો ફેટલો ઉપકાર છે તે જોઈ શક્યા નહોતા; કેમકે તેઓ માત્ર યતિવર્ગના શિથિલાચારની સ્થિતિના અનુભવી હતા. જે જેમ સવેગી ગચ્છસ્થાપકે યતિવર્ગને પરાસ્ત કરી, જિનાલયને પ્રપંચસ્થાનપરથી મૂળ સ્થિતિએ લાવવા માટે પ્રયત્ન કર્યો હતો તેવા પ્રકારની કોઈ પદ્ધતિએ પ્રયત્ન કર્યો હોત, તો તેથી જિનમુદ્રાનો પરમ ઉપકાર સ્થાયી રહેત.

હું અનુમાન કરું છું તે કારણથી લોંકાશાહથી પ્રતિમાનો નિષેધ થયો, અથવા કોઈ બીજા કારણથી થયો તે જ્ઞાની મહારાજ જાણે, પરંતુ આટલું તો નિર્વિવાદ સિદ્ધ છે કે, સોળમા સૈકાથી શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયમાં બે ભેદ પડ્યા; એક પ્રતિમા માનનાર, અને બીજો પ્રતિમા નહીં માનનાર. સવેગી સંપ્રદાયની ઉત્પત્તિ થયાથી યતિવર્ગનું પ્રતિમા પ્રતિપાદન સંબંધીનું મૂળ કાર્ય (mission) તેણે હાથ ધર્યું. એક તરફથી લોંકાશાહના અનુયાયીઓ પ્રતિમાનો નિષેધ કરતા અને બીજી તરફથી સવેગી સંપ્રદાયના અનુયાયીઓ પોતાના કાર્યાનુસાર તેની સામે થતા. આમ થતાં થતાં બન્ને વચ્ચે કળ-આનું વૃક્ષ રોપાયું. લોંકાશાહની પછી જે જે પ્રતિમા અવલંબન લેનારા ધર્મગુરુઓ થયા તેઓ ઘણા ઝનૂન પૂર્વક લોંકાશાહના પ્રયત્નસામે થયા લાગ્યા. લોંકાશાહથી શરૂ થયેલી પ્રવૃત્તિની સામે તે સમયે કોઈએ પણ વિશેષ પુરૂષાર્થ કર્યો હોય, તો તે ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજે કર્યો જણાય છે. ઉપાધ્યાયજી મહારાજે તે સંબંધી અનેક લેખો પણ લખ્યા છે.

પ્રતિમાની તકરારના સંબંધમાં જૂદા જૂદા વિદ્વાનોએ ગ્રહણ કરેલી પદ્ધતિમાં મુખ્યપણે બે પ્રકાર જેવામાં આવે છે. એક નિષેધક, અને બીજી પ્રતિપાદક. યશોવિજયજી મહારાજની પદ્ધતિ નિષેધક હતી, જ્યારે આનંદ-

ધનજી મહારાજની પ્રતિપાદક હતી. યશોવિજયજી મહારાજે પ્રતિમાનો નિષેધ કરનારાઓનો નિષેધ કરવાની શૈલી પકડી છે, જ્યારે આનંદધનજી મહારાજે પ્રતિમાનો નિષેધ કરવાને બદલે પ્રતિમાનાં ઉપકારનું પ્રતિપાદન કરેલું છે. પ્રતિમા સંબંધમાં યશોવિજયજી મહારાજના લેખો વાંચતાં જણાય છે કે, તે સમયમાં આ તકરાર ગંભીરરૂપમાં આવી પહોંચેલી હતી. આવી ગંભીરરૂપમાં આ તકરાર હતી ત્યારે સ્વાભાવિક છે કે, બંનેમાંથી કોઈ પણ પક્ષનું માથું ધડ ઉપર હોય નહીં. આવી સ્થિતિ ચાલતી હતી ત્યારે આનંદધનજી મહારાજે પોતાના આત્મબળે વિશેષ ઉપકારક માર્ગે કામ લીધું. તેઓએ પ્રતિમાપૂજનની રીતિ તથા તેનો ગભીર ભાવ સ્તવનાવલિમાં સ્થિર કર્યો છે. શ્રી સુવિધિનાથના સ્તવનના પહેલાપદમાં કેવા ઉદ્ઘાસપૂર્વક, પ્રભાતે ઉઠી પૂજા કરવી તે બતાવ્યું છે. ખીજા પદમાં દ્રવ્યશુદ્ધિ અને ભાવશુદ્ધિ ધરીને જિનાલયને વિષે હર્ષપૂર્વક જાણ સ્પષ્ટ સાચવી મનને એકાગ્ર સાધવાનું કહ્યું છે. પછીના પદોમાં જૂદી જૂદી પૂજાઓના ભેદ અને વિધિ દર્શાવી છે. અને છેવટે ભાવપૂજા અને પડિવત્તી (પ્રાતપત્તી) પૂજનનું સ્વરૂપ બતાવ્યું છે. આનંદધનજીની પ્રતિમા પ્રતિપાદક શૈલી કેવી હતી તે નીચેના શબ્દોથી જણાશે—

ઈમ ધૂળ બહુ ભેદ સુણીને,

સુખદાયક શુભ કરણી રે;

ભવિક જીવ કરશે તે લેશે,

આનંદધનપદ ધરણી રે

સુવિધિ

આ ઉપરથી જોઈ શકાશે કે, આનંદધનજી મહારાજનું વલણ પ્રતિમાની સ્થાપના પરત્વેનું હતું, એટલુંજ નહીં પણ તેઓ પ્રતિમાના પરમ અનુયાયી હતા. આટલું છતાં તેઓની વૃત્તિઓ એવી શાંતિ પામી ગઈ હતી કે, તેઓએ પ્રતિમાનો બોધ કરવા માટે ગભીર પ્રતિપાદક શૈલી પકડી છે. શ્રી યશોવિજયજીએ નિષેધક શૈલી ગ્રહી હોય કે આનંદધનજીએ પ્રતિપાદક શૈલી પકડી હોય, પણ આટલું તો ચોક્કસ છે કે, સત્તરમા શતકમાં આ તકરારે ગભીરરૂપ ગ્રહણ કરી લીધું હતું, કેમકે જો તેમ ન હોત, તો પૂર્વના આચાર્યોએ તત્ત્વના ગ્રંથોમાં આ વિષયને ઘણું કરી વિસ્તારપૂર્વક ચર્ચ્યો નથી તેમ મહારાજ સાહેબ પણ ચર્ચિત નહિ.

આ સ્થળે લક્ષ્યમાં રહેવું જોઈએ કે, ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજના પ્રતિમા સંબંધીના પુરુષાર્થને ઉતારી પાડવાનો હેતુ રાખ્યો નથી. યશોવિજયજી મહારાજના સમયમાં નિષેધકનો નિષેધ કરવાની શૈલી ઉપકારનું કારણ હોય ને તે કારણે તેઓએ તે શૈલીનું અનુકરણ કર્યું હોય એ સંભવિત છે. દેશકાળને અનુકૂળ વિચાર બતાવવાની શૈલી હોય છે. તેઓશ્રીના સમયમાં તે શૈલી અનુકૂળ નહીં હોય એમ આપણે શી રીતે કહી શકીએ ?

સત્તરમા શતકની જૈનસમાજની ધર્મસંબંધી સ્થિતિ.

આનંદધન સંબંધમાં હમણાં સુધી અંગિત વિચારો કર્યા. અર્થાત્ આનંદધનજીના જ્ઞાનસામર્થ્ય, દશા આદિ સંબંધમાં અત્યાર સુધી કહેવાયું. હવે તેઓના લેખ ઉપરથી સત્તરમા શતકની જૈનસમાજની ધર્મ સંબંધી સ્થિતિપરથી જે પ્રકારાશ પડવાયોગ્ય છે તે સંબંધે થોડુંક લખીએ.

આનંદધનસ્તવનાવંલિ જોતાં પ્રથમ આટલી વાત ધ્યાનમાં તરત આવી જાય છે સત્તરમા શતકમાં જૈનધર્મની અદર ગચ્છભેદના કલેશો ધણા ચાલ્યા કરતા હોવા જોઈએ. એ ગચ્છભેદના કલેશોને મૂળ જળસીંચન સાધુવર્ગ તરફથી મળતું હોવું જોઈએ. સાધુવર્ગની સ્થિતિ અવન્નતિના માર્ગભણી હોવી જોઈએ ઉત્તમ ગુરુઓનું અદ્વત્વ હોવું જોઈએ. જ્ઞાનમાર્ગ ભૂલાઈ જવાથી ક્રિયાજડત્વ સમાજને વિષે બહુ વર્તતું હોવું જોઈએ. આત્મજ્ઞાન ભણીને લક્ષ્યાર્થ રહ્યો હોવો ન જોઈએ. એકાંત વ્યવહાર માર્ગ ભણી સમાજની વૃત્તિ દોરાયેલી હોવી જોઈએ. નિશ્ચય માર્ગ તરફ લોકદષ્ટિ ઉદ્ધારીન હોવી જોઈએ. સામાન્યતઃ આ પ્રકારની સ્થિતિ સત્તરમા શતકની હતી એમ જોઈ શકાય છે. આ પ્રત્યેક અભિપ્રાયની વૃદ્ધિ અર્થે હું આનંદધનનાં વચનો મૂકીશ.

પ્રથમ, ગચ્છભેદના કલેશો વિષે.

અનંતનાથ ભગવાનની સ્તવનામાં ત્રીજા પદમાં કહ્યું છે કે,

ગચ્છના ભેદ બહુ નયણ નિહાળતાં,

તેજની વાત કરતાં ન લાજે;

ઉદર ભરણાદિ નિજકાજ કરતાં યકાં,

મોહ નડિયા કળિકાળ રાજે

* ભાઈ માણેકલાલ ઘેલાભાઈએ આ પદનો પરમાર્થ નીચે પ્રમાણે
ભર્યો છે.—

“એક તરફ મત અથવા વચ્ચનો મમત્વ, અને બીજી તરફ નિર્મળ
આત્મત્વની વાત કરવી એ બનતું નથી. જ્યાં મતનો મમત્વ હોય ત્યાં
આત્મત્વનું જાણપણું હોતું નથી, છતાં સમુદાય અથવા તપાલોંકાદિ ગચ્છના
ભેદોમાં ગુંથાયેલા એવા તેઓ તત્ત્વની વાતો કરતાં શરમાતાં નથી.

વૃક્ષના મૂળમાં અગ્નિ બળતો છતાં વૃક્ષ લીલું રહે તે સભવિત નથી;
તેમ મમત્વ અને તત્ત્વની વાત તેને વિસવાદ છે એટલે મમત્વનો યથાર્થ
તત્ત્વ જાણે, અને કહે તે ઉપર કહેલા વૃક્ષના દૃષ્ટાંત જેવું છે.

આ ગચ્છ અને પ્રતિભેદોમાં ગુંથાયેલા મમત્વનો શું કરે છે ?
અને તેમની એવી સ્થિતિ કેમ છે ? તે કહે છે.

“ આવા મમત્વોને કળીકાળરૂપી રાજ્યો, અથવા કળીકાળના
રાજ્યમાં મોહરાજ્યો નડતર કરી છે, અર્થાત્ મોહરાજ્યો તેઓને પોતાના
તાબામાં લીધેલા છે; અને તેથી કપાયપૂર્વક તેમની કરણી હોય છે, અને
તેથી તેઓ ઉદરપોષણ વિગેરે કામ કરે છે, અને પરમાર્થથી વેગળા છે.
સામાન્ય મનુષ્યોને મોહે કોઈને કેડ સુધી તો કોઈને ગરદન સુધી ગ્રહેલા છે;
એટલે સામાન્ય મનુષ્યમાં કપાય જે કે ઓછા જેવામાં આવે છે, પણ આ
વેપધારી મતવાદિઓને તો મોહરાજ્યો પગથી તે માથા સુધી ગ્રહણ

* માઈ માણેકલાલ ઘેલાભાઈ ઝવેરીએ આનંદધનચોવીશી (સ્તવનાવલિ) ના
અર્થ લખી છપાવી રાખ્યા છે; પરંતુ તે હજી બહાર પાડેલ નથી. તેઓએ છપા-
વેલા “સ્વાનુભવ દર્પણ” ના સંબંધમાં એક લેખકના હક્ક ઉપર ત્રાપ મારનાર
પગલું શ્રી સ્વેતામ્બર જૈન પરિષદની અમદાવાદની બેઠક વેળાએ લેવાનું કરેલું
એક તેઓને આ ‘ચોવીશી’ ના અર્થ બહાર પાડતાં તેઓના સ્વજનો અટકાવે
છે. મારા અભિપ્રાય પ્રમાણે ભાઈ માણેકલાલે આ અર્થ સારા ભર્યો છે કેટલેક
સ્થળે ખરી વાત કહેતાં તીક્ષ્ણતા વાપરવી પડી હોય તેથી સમુદાય કલેશ કરો
એવા ભય રાખી ભાઈ માણેકલાલ આ અર્થ બહાર ન પડે એ વાત એક લેખની
નૈતિક દ્વિભૂતને પાત્ર ન ગણાય. બહાર નહીં પાડેલા એવા એક ગ્રંથ અથવા
તેમાંના કોઈ પ્રસંગ ઉપર વિવેચન કરવાનો અન્યનો હક્ક ન હોવા છતાં મેં આ
ચરિત્રમાં અનેક સ્થળે તેમ કહ્યું છે તે માટે ભાઈ માણેકલાલ પાસે ક્ષમાની
ચાલના; છે.—

કરેલા છે, એટલે તેમનામાં કષાયની પ્રમળતા જણાય છે. તેઓ આપડા દયાપાત્ર છે કહ્યું છે કે,—

ભાળે નિરપેક્ષ-વચન, ક્રિયા દેખાવે કૃર;
વાકો તપ સયમ સરવ, કર્યો કરાવો ધૂર.

“ માટે જે એકાંત પક્ષી, ગમે તો દયા પક્ષી હોય, વા ભક્તિ પક્ષી હોય, કે “ગુરુ ગુરુ જપના, ઓર સખ સુપના” એમ કહેનાર ગુરુ પક્ષી હોય, તો પણ નિરપેક્ષ વચન બોલનાર કષાયવાનુ ચારે ગતિઓમાં ભ્રમણુકરશે.

આ તીવ્ર વચનો ઉપદેશક અથવા સાધુવર્ગ તરફ કહ્યા છે. જૈનના ધર્મગુરુઓને આહારાદિ શરીરપોષણના સાધનો આવક સમૂદાયગાંધી પ્રાપ્ત કરવાના હોય છે જૈનસાધુને અર્થે કાંઈ પણ આહારાદિ પદાર્થ તૈયાર કરાવી શકાતો નથી. તેને તો આવકવર્ગમાં ગાયત્રી પેઠે ફરી ફરીને “ ગોચરી ” જેવો અદ્ય અદ્ય આહાર લઈ પોતાનું શરીરપોષણ કરવું પડે છે, આવી રીતે કાંઈને પણ પળુ કિચિત્ માત્ર બોજીપ ન થનાર એવા જૈનધર્મગુરુઓ પ્રત્યે આનંદનજી જેવી શાંતમૂર્તિ એવી તીક્ષ્ણતા બતાવે છે. કે તમો કળિકાળના પ્રતાપે મોહપૂર્વક પેટ ભરવાનું કાર્ય કરો છો. આ શું બનાવે છે ? આ કથન એમ બતાવે છે કે તે સમયે ગચ્છના મમત્વમાં ધર્મગુરુઓ રાચ્યા માચ્યા રહેતા હોવા જોઈએ એક તરફ ગચ્છના મમત્વમાં રાચ્યા રહેવું અને બીજી તરફથી તત્ત્વની વાતો કરવી એ અસંભવિત જેવું, ગણી આનંદનજી તેઓને કહે છે કે, તમને શરમ આવતી નથી કે તત્ત્વની વાતો કરો છો. આનંદનજી મહારાજનો કહેવાનો હેતુ એવો છે કે, ધર્મગુરુઓ પરમાર્થથી વેગળા છે, કેમકે જેઓ પરમાર્થને જાણનાર હોય તેઓને તો કાંઈ પણ પ્રકારે મન મમત્વ હોય જ નહીં. ધર્મગુરુઓ પ્રત્યે આટલો સખત કટાક્ષ જ્યારે મહારાજ સાહેબે કર્યા છે ત્યારે આપણે જે સાર ઉપર આતી શકીએ તે એજ કે, આ વખતે ધર્મગુરુઓ સપ્રદાય-મોહને ઘણા આધીન થઈ ગયેલા હશે જે ધર્મગુરુઓની સ્થિતિ આવી થઈ ગઈ હોય, તો આવક સમૂદાયની એટલે સામાન્યતઃ જૈનસમાજની સ્થિતિ કેવી પામર થઈ ગઈ હોવી જોઈએ એ સહેજે વિચારી શકાય તેવું છે.

જૂદા જૂદા અનેક પ્રસંગોએ મેં મારા તરફથી પ્રકટ થતા “સનાતન જૈન” પત્રમાં સિદ્ધ કરવા પ્રયત્ન કર્યો છે કે, શ્વેતામ્બરે, દ્વિગમ્બર જેવી

આકરી દશાની વિશેષતા પોતાની દૃષ્ટિ સમીપ ન રાખતાં, દેશકાળનો યોગ્ય સ્થિતિ રહેવી જોઈએ. એવી કોઈ અપેક્ષાએ ઉપકારક વિચારણાનેજ એકાંત વળગી રહ્યા તેથી ક્રમે ક્રમે તેમાં શિથિલતા દાખલ થતી ગયેલ; તેમજ દિગમ્યરોએ, એકાંત દિગમ્યર વૃત્તિનોજ આગ્રહ રાખી, શ્વેતામ્યર દશાનુ ઉપયોગીપણું ન જોયું તેથી શાસનરક્ષક એવા ધર્મ ગુરૂઓનો તેમાંથી લોપ થયો. શ્વેતામ્યરોએ જ્ઞાનીપુરૂષોએ સહેતુ રાખેલ અવકાશનો વિશેષ ઉપયોગ કરવા માંડ્યો તેનું પરિણામ એ આવ્યું કે એક વખત એવો આવી ગયો હતો કે, વીતરાગ યતિની દશા ગભીર અધમપણાને પામી ગયેલી (જુઓ , સંધપટ્ટક), મતલબ કે, શ્વેતામ્યર દશામાં કોઈ ઉપકારક કારણે રાખેલ અવકાશને વિશેષ લાભાવતા જતાં પરિણામ એ આવતું ગયેલું કે, સાધુદશામાં શિથિલત્વ આવતું ગયું આ શિથિલત્વના કારણેજ નૂદા નૂદા અનેક ગચ્છભેદો જન્મ પામેલા, અને એ ગચ્છભેદોના નૂદાં નૂદા વાડા બધાઈ એક જાતનો તેના સેવનકર્તાઓમાં સંસારના જેવો મોહ ઉત્પન્ન થયેલો. જ્યાં આવો મોહ હોય ત્યાં તત્ત્વની વાત ક્યાં સંભવે ? અને જો ધર્મગુરૂઓની દશા આવી હોય, તો પછી આખા સમાજની સ્થિતિ કેવી અવનત હોય તે કહેવા કરતાં કદપી શકાય તેમ છે આ ઉપરથી જોઈ શકાય છે કે, આનંદ-ધનશ્રી મહારાજના સમયમાં અનેક ગચ્છભેદોની જન્મળ થઈ રહેલી; એ જન્મળની વૃદ્ધિ અર્થે જળસીચન ધર્મગુરૂઓથી થયેલું, અને સામાન્યતઃ જન સમાજની સ્થિતિ ધર્મ ઝગડાઓવાળી થઈ રહેલી આ ઉપરથી તેમજ શ્રી નમિનાથ ઠી સ્તવના ઉપરથી જોઈ શકાય છે કે, સુગરૂનો યોગ આ કાળમાં બહુ ઓછો થઈ ગયેલો; એટલે કે ઉપદેશકવર્ગની સ્થિતિ અવનતિના માર્ગ પ્રત્યે હતી. આ સ્તવનામાં કહ્યું છે કે,—

શ્રુત અનુસાર વિચારી બોલુ, સુગરૂ તથાવિધ ન મલે રે;
કિરિયા કરિ નવિ સાધી શકીયે, એ વિપવાદ ચિત્ત સધળે રે.

આ સ્થળે શ્રુત એટલે જૈનસિદ્ધાંતો, તેમાં કહેલા વચનોને આધારે વિચારીને જો બોલુ છું, તો જેવાં આગમોમા ગુરૂનાં લક્ષણો કહ્યા છે તેવા ગુરૂઓ મળી શકતા નથી, તેમજ સાધુપણાની ક્રિયા કરીને હું મોક્ષ સાધી શકતો નથી; તેથી એ પૂર્વોક્ત ખેદ સધળાના મનમાં વ્યાપ્ત રહેલો છે

જામ માણેકલાલે આ પદનો જે પરમાર્થ ભર્યો છે તેમાં નીચેની વાત

આપણું ખાસ ધ્યાન ખેંચનારી છે.—

“શ્રી આનંદધનજી મહારાજની અનુમોદના કરનારા તે વખતેમાં કેટલાક ખીજા સાધુમુનિરાજો પણ હતા, અને કેટલીક દંતકથાને આધારે શ્રીમદ્ યશોવિજયજી અને નયવિજયજી મહારાજ આનંદધનજીના સમકાલીન થયા છે, કે જેમના જેટલી વિદ્વતા અને ક્રિયાપરાયણપણું તેમજ આત્મલક્ષ હાલ તો જોવામાં આવતાં નથી તેવા વખતમાં પણ આ મહાત્માને કહેવું પડ્યું છે કે, શાસ્ત્રપ્રમાણે જોતાં શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનની સ્તવનામાં કહ્યું છે તેવા આગમધર સમકીર્તી અને જેમની સંવરણ ક્રિયા છે ઇત્યાદિ ગુણો વાળા ગુરૂ મને જણાતા નથી, ”

ભાઈ માણેકલાલના આ વચનો બહુ કાળજીપૂર્વક લખાએલાં છે. તેઓના હૃદયમાં જે વાત હોવાનો સંભવ છે તે વાત તેઓએ જો કે કહી છે; પણ તે એવી સ્પષ્ટતાપૂર્વક કહી નથી કે, જેથી એકાએક તેનો ખ્યાલ આવી જાય, અને તેઓએ તેમ સ કારણ કયું જણાય છે. ભાઈ માણેકલાલનો કહેવાનો હેતુ હું જો યરાચર સમજી શકતો હોઉં, તો મને લાગે છે કે, તેઓ એમ કહેવા માંગે છે કે, ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજ અને નયવિજયજી મહારાજને વિષે પણ જે આશયમાં આનંદધનજી મહારાજે જિનાગમમાં સુગુરની દશા જોઈ છે તે પ્રકારની દશામાં કોઈ અશોન્ય ન રહેલા આનંદધનજી મહારાજની દૃષ્ટિમાં આવેલા હોવા જોઈએ, કેમકે જહી તો તેઓ (આનંદધનજી) “સુગુર તથાવિધ ન મિલે રે” એવા ભારવાળા શબ્દો બોલત નહીં.

આ જાતનો અભિપ્રાય ભાઈ માણેકલાલના વચનોપરથી મારે થાય છે. જો ભાઈ માણેકલાલનો કહેવાનો અભિપ્રાય એવો હોય, તો મને લાગે છે કે, તેઓએ તે સ્પષ્ટ ભાષામાં નથી બતાવ્યો તેનો હેતુ એમ જણાય છે કે, ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજનું જૈનસમાજમાં એટલું બધું વાસ્તવિક માહાત્મ્ય છે કે, જો તેઓ (શ્રી યશોવિજયજી) ના સબધમાં કિંચિત્ માત્ર તીવ્રપણે બોલાય, તો સમાજ સહન કરી શકે નહીં. આ કારણે ભાઈ માણેકલાલે ભાષારચના કાળજીવાળી કરી જણાય છે તે ગમે તેમ હો, પરંતુ એટલું તો લાગે છે કે, ભાઈ માણેકલાલના વિચારોપરથી જેમ કંઈક અસ્પષ્ટપણે જણાય છે તેમ, આવા પ્રકારની આશંકા આનંદધનજી મહારાજે

રમેલા આ પદ પરથી ઉદ્ભવે, તો તે કેવળ અયોગ્ય છે એમ લાગતું નથી. આપણે જેમ જાણીએ છીએ કે, યશોવિજયજી મહારાજ એક અસાધારણ સિદ્ધાંતવેત્તા હતા, એટલુંજ નહીં પણ જે એમ કહીએ કે, સિદ્ધાંતજ્ઞાન પ્રકાશવામાં કળિકાળ સર્વજ્ઞ શ્રીહેમચ દ્રાચાર્ય પછી શ્રીયશોવિજયજી મહારાજ જેવા સમર્થ ખીજ્ઞ દાઢ થયા નથી તો તે ખોટું નથી, તેમ આપણે આ વાત પણ સાંભળીએ છીએ કે, ઉપાધ્યાયજી મહારાજ આનંદધનજી મહારાજ-પ્રત્યે પૂજ્ય ભુદ્ધિથી જોતા હતા, એટલુંજ નહીં પણ આનંદધનજી મહારાજે શ્રી ઉપાધ્યાયજીને ચોકસ વિદ્યાઓ પ્રાપ્ત કરાવવાનું ધાર્યું હતું આ ઉપરથી આપણે જે અભિપ્રાય ઉપર આવી શકીએ તે એજ કે, આનંદધનજી મહારાજની દશા વિશેષ તીવ્ર હોવાથી તેઓએ પોતાને યોગ્ય વિશેષ સામર્થ્યવાન ગુરૂની આવશ્યકતા વિચારી હોય આવા સમયે ઉપયુક્ત પદમાં આનંદધનજી મહારાજે ‘સુગુરૂ તથાવિધ ન મિલે રે’ એવા શબ્દો કહ્યા હોય એ સંભવિત છે. શ્રીયશોવિજયજીની અચર્યનાઓ જોતાં જણાય છે કે, પ્રથમ તેઓનું પાંડિત્યશક્તિનું ઘણું મહાન સ્ફુરણ હતું, અને પછીથી પાંડિત્યશક્તિની સાથે અધ્યાત્મ લક્ષ્યની વિશેષ જાગૃતિ થવા પૂર્વે આનંદધનજી મહારાજે ઉપયુક્ત પદની રચના કરી હોય આમ છતાં એમ ન કહી શકાય કે, ઉપાધ્યાયજીની દશા આનંદધનજી મહારાજને પાત્ર ગુરૂ થવાની હતી, કેમકે આનંદધનજીની દશા તો ઓરજ હતી અથવા આનંદધનજી મહારાજના ઘોરણ (Standard) પ્રમાણની આત્મજાગૃતિ ઉપાધ્યાયજી મહારાજની હતી એવી તેઓને ખાતરી ન પણ થઈ હોય ભાઈ માણેકલાલના લેખપરથી આ કાણે ઉદ્ભવતી આ શકાનું આ જો કે એક પ્રકારનું સમાધાન છે, પરંતુ આવા પ્રકારની આશંકામાં જવા કરતાં જો આપણે આટલું વિચારી સ્વસ્થ રહીએ કે, આનંદધનજી મહારાજે ‘સુગુરૂ તથાવિધ ન મિલે રે’ એવા જે શબ્દો વાપર્યા છે તે ઉત્સર્ગપણે વાપર્યા છે તો તે વધારે યોગ્ય છે જ્ઞાનીઓ દાઢ વાત એકાંત કહેતા નથી, તેમ આનંદધનજી મહારાજે આ વાત એકાંત નહીં કહેતાં ઉત્સર્ગપણે કહેલી છે એટલે અપવાદરૂપ વ્યક્તિઓ રહી જાય કે જેઓ જિનાગમને વિષે કહેલા સુગુરૂ લક્ષણો સહિત હોય આવા અપવાદરૂપ પુરૂષોમાં કાં શ્રીયશોવિજયજી આદિ પુરૂષો ન હોય ? આ સ્થળે એમ આશંકા કરવામાં આવે કે, આનંદધનજી મહારાજે એ સ્તવનામાં જે પ્રકારનો ભાષાપ્રયોગ કર્યો છે તે પરથી એમ લાગે છે કે, કેમ જાણે આ-

નંદધનજી મહારાજને પોતાને તથા પ્રકારના ગુરૂનો યોગ ન મળતાં ખેદ પૂર્વક એ વચનો કાઢ્યાં ન હોય ? આ શકાનું સમાધાન એટલુંજ છે કે, આનંદધનજી મહારાજની દશા ધણી વર્ધમાન થતી ગયેલી હોવી જોઈએ. તે છતાં તેઓ પોતાને યોગ્ય એવા સુગુરૂનાં અવલંબનની જરૂર ધારતા હોઈ તેવા સુગુરૂનો યોગ તેઓએ ન જોઈ આ વચનો કાઢ્યાં છે. હું આટલું લખું છું, પણ તે ધણા ડરપૂર્વક લખું છું, કેમકે વખતે યશોવિજયજી મહારાજ જેવા અસાધારણ મહાત્માનો મારાથી અવિનય થઈ જાય, તો મારે કેટલા ભવબ્રમણ કરવાં પડે તેનો મને ખાલુ ખ્યાલ રહે છે.

સતરમા ચતુક્રમાં જૈનસમાજની ધર્મસંબંધી સ્થિતિ જ્ઞાન સંબંધમાં ખાલુ નિર્બંધ થઈ ગયેલી; અને ક્રિયાજડત્વ ધણુ વધી ગયેલું, એમ આનંદધનજી મહારાજના નીચેના વચનોથી જણાય છે:—

એક કહે સેવિયે વિવિધ ક્રિયા કરી,

ફળ અનેકાંત લોચન ન દેખે

ફળ અનેકાંત કિરિયા કરી ખાયડા,

ધાર૦

રડવડે ચાર ગતિમાંહે લેજે.

આ પદમાં મહારાજ સાહેબે ક્રિયાનો નિષેધ કર્યો નથી, પરંતુ જેઓ સમજ્યા વગરની માત્ર કાયકલેશરૂપ ક્રિયાઓમાં ધર્મ માની પ્રવર્તે છે તેની દયા ખાઈ, જ્ઞાનમાર્ગ તરફ લક્ષ્ય કરાવ્યો છે. આ પદ ઉપરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે, આ સમયમાં શુદ્ધ-જ્ઞાનરહિત-ક્રિયાકાંડમાં શ્વેતામ્બર સંપ્રદાય વિશેષ રાચી રહ્યો હોવો જોઈએ જે જ્ઞાનસહિત ક્રિયાકાંડ અનુસરાતો હોત, તો મહારાજજીને આવા લાગણી ભરેલાં વચનો કહેવાનો પ્રસંગ મળ્યો ન હોત. જ્ઞાનમાર્ગ ધણો પામર સ્થિતિમાં આ સમયે આવી ગયેલો હોવો જોઈએ, તે શ્રી ધર્મનાથના સ્તવન ઉપરથી નીચેનો ભાગ લઈએ છીએ તે પરથી જણાશે.—

પરણ નિધાન પ્રગટ મુખ આગળે,

જગત ઉલધી હો જાય,

જિનેશ્વર૦

જ્યોતિવિના જુઓ જગદીશની

આંધોઅધ પુલાય.

જિનેશ્વર૦

અર્થાત્, ઉત્કૃષ્ટ એવું જે ગુપ્ત ધન તે મોઢા આગળ પ્રકટ છે, પણ તેને જગતના પ્રાણીઓ ઝાળગીતે ચાલ્યા જાય છે, ભગવાનની જ્યોતિ અર્થાત્ જ્ઞાનપ્રકાશ વિના આંધળાની પાછળ આંધળો ચાલ્યો જાય છે. અહીં ‘જ્યોતિ,

શબ્દથી જ્ઞાન કહેવાનો ઉદ્દેશ છે. જગત્ ધર્મ માની એકાંત જડક્રિયા જ્ઞાન-વિના કરતાં જોઈ આ વચનો કહ્યાં છે. સ્તવનાવલિ અને 'બહોતેરી' ના અવલોકન પરથી જણાશે કે, મહારાજ સાહેબે ક્રિયાજડત્વને માટે જગત્ જીવોની ઘણી દયા ખાધી છે; અને જ્ઞાન માટે આવશ્યકતા ગાંધ છે

કેટલીક વખત એવું બને છે કે, બે યુગપદ ઉપકારક વાત હોય છે; તેમાં એક વાત ઉપર ઘણોજ ઓછો લક્ષ્ય થઈ ગયો હોય છે, અને બીજી વાત ઉપર ઘણોજ વિશેષ ભાર મૂકાઈ ગયો હોય છે હવે આ બંને વાત બંને યુગપદ ન હોય, તો સમતોલપણ જતુ રહી આવશ્યક કળ થતુ નથી આવા પ્રસંગે જ્ઞાનીપુરૂષો જે વાત ઘણી ગૌણ થઈ ગઈ હોય છે તેના ઉપર ઘણો ભાર મૂકે છે અને જેના ઉપર વિશેષ ભાર મૂકાઈ ગયો હોય છે તેના સંબંધમાં કાંઈક નરમાશ લાવવા જેવું કરે છે, જ્ઞાનીપુરૂષોની આ પ્રવૃત્તિનો ઉદ્દેશ લોકસમૂહ જોઈ શકતો નથી, એટલે ગૌણ થયેલ વાતપર ભાર મૂકવાનો હેતુ ન સમજતાં એમ માની બેસે છે કે, પ્રતિપાદક પુરૂષ એકાંત તે વસ્તુનોજ ઉપદેશ કરે છે, અને જે વાત માટે નરમાશ લાવવા જ્ઞાનીપુરૂષ ઉપદેશ દે છે. તે વાતનો નિષેધ કરે છે એમ સમજે છે જ્ઞાન અને ક્રિયા એ બંને યુગપદ જેવી રિ નિ ધરાવતાં પદાર્થો છે જ્ઞાન હોય, અને ક્રિયા ન હોય તો જ્ઞાન શુષ્કપણામા પડ્યું રહે છે, અને જે ક્રિયા હોય અને જ્ઞાન ન હોય તો શુષ્કક્રિયા અથવા ક્રિયાજડત્વ આવે છે આ કારણોથી બંને સાથે જોઈએ આનંદનજી મહારાજના સમયમાં જ્ઞાનમાર્ગ પ્રત્યે, ઉપર જોઈ ગયા તેમ ઉપેક્ષા થઈ ગયેલી એટલે તેઓએ જ્ઞાનમાર્ગ ઉપર બહુ ભાર દઈ ઉપદેશ કર્યો, અને ક્રિયાકાંડ જ્ઞાનરહિતતાએ હૃદયભાર થતો જોઈ તેને નરમાશ આપવા માટે મહારાજ સાહેબે વિચારે દર્શાવ્યા આનુ પરિણામ એ આગ્યુ કે, ક્રિયાજડ થઈ ગયેલા જીવોએ એમ માની લીધું કે, આનંદનજી મહારાજ ક્રિયાને ઉત્થાપે છે; અને એકલા જ્ઞાનને સ્થાપે છે આવી માનતાના કારણે તેઓને 'અધ્યાત્મી' કહી ગાળો લાંડતાં, અને આજ કારણે તેઓને 'લગડભૂતા' એવું નહીં ઇચ્છવા યોગ્ય વિશેષણ પણુ આપેલું. આ સૈકાના પ્રથમ ભાગ સુધી ક્રિયાજડત્વનુ પ્રબળ વધારે ચાલેલું, એટલે ત્યાંસુધી આનંદનજી મહારાજના સંબંધમાં આવી ભૂલ ભરેલી માનીનતા ચાલી આવેલી છેલ્લા બે દશકા થયાંજ, અર્થાત્ શ્રીમાન્ રાજચંદ્રના સમયપછી લોકોની તે માનીનતા

કરવા લાગી છે. વાસ્તવિક રીતે જોતાં, આનંદધનજી મહારાજે ક્રિયાનો નિ-
ષેધ કર્યો જ નથી, પરંતુ સૂત્રાનુસાર ક્રિયા સાધવાનો ઉપદેશ આપ્યો છે.
શ્રી અનંતનાથની સ્તવના ૬ ઠા પદમાં કહ્યું છે કે,

પાપ નહીં કોઈ ઉત્સૂત્ર લાપણુ જસો;
ધર્મ નહીં કોઈ જગ સૂત્ર સરીખો,
સૂત્ર અનુસાર જે ભવિક કિરિયા કરે,
તેહનું શુદ્ધ ચરિત્ર પરીખો. ધાર૦

જેમ નિજસ્વરૂપ અર્થે ક્રિયા કરવામાં આવે તે અધ્યાત્મ ગ્રહણ કરવા-
યોગ્ય છે તેમજ જે ક્રિયા કરતાં અધ્યાત્મ પ્રાપ્ત ન થાય તે ક્રિયા પાણુ નથી.

નિજસ્વરૂપ જે કિરિયા સાધે,
તેહ અધ્યાત્મ લહિયે રે,
જે કિરિયા કરી ચલગતિ સાધે,
તે ન અધ્યાત્મ લહિયે રે

શ્રી શ્રેયાંસ૦

વળી, ક્રિયાસ્થાપકવચન શ્રી સુવિધિનાથના સ્તવનમાં આ પ્રમાણે કહેલ છે:-

સુવિધિ જિજ્ઞેસર પાય નમીને,
શુભ દરણી એમ હીજે રે,
અતિ ધણો હલટ અંગ ધરીને,
પ્રહ્લ હઠી પૂજ જે રે.

સુવિધિ૦

સુવિધિજિનનુ આખુ સ્તવન પૂજની વિધિથી ભરેલુ છે એ વાંચવાથી
જણાય તેમ છે કે, તેઓએ પૂજ આદિ વિધિઓનું અખડ પ્રતિપાદન કર્યું
છે; અને જો પૂજાદિ વિધિઓનું જેણે પ્રતિપાદન કર્યું હોય તે તપશ્ચર્યાદિ
ઉત્તમ સાધનોનો નિષેધ કેમ કરે? મને આશ્ચર્ય થાય છે કે, આવા મહા-
ત્મા પ્રત્યે લોકો કેમ એવો આક્ષેપ કરવા નીકળેલા કે, તેઓ ક્રિયાના નિષેધક
હતા. આમાં આશ્ચર્ય પામવા જેવું જોકે કાંઈ નથી, જ્યાં સુધી સમ્યગ્દષ્ટિ
નથી થઈ ત્યાં સુધી જીવો એમજ માની બેસે છે. આપણી નજરોનજર-
નો તાજેજ દાખલો છે. શ્રીમાન્ રાજચંદ્ર, કે જેઓએ ક્રિયાદિ સાધનનું
આ પ્રમાણે

નિશ્ચયવાણી સાંભળી, સાધન તજવાં નોય,
નિશ્ચય રાખી લક્ષમાં, સાધન કરવાં સોય,

—શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર.

શબ્દોમાં ઉત્તમ પ્રતિપાદન કર્યું છે તેઓ પ્રત્યે, હમણાંના જેવા વિદ્યા-
વિલાસી કાળમાં પણ આક્ષેપ કરવામાં આવતો હતો, તો પછી જે સમયે
વિદ્યાવિલાસનો અભાવ હતો તે સમયે આનંદધનજી મહારાજ પ્રત્યે આક્ષેપ
ચાલ એમાં કાંઈ આશ્ચર્ય જેવું ન ગણાયુ જોઈએ.

આનંદધનજી મહારાજના સમયમાં આત્મજ્ઞાન ભણી સમાજની ઉદા-
સીનતા થઈ ગયેલી હોવાનાં પ્રમાણો નીચે પ્રમાણે છે:—

‘ આત્મજ્ઞાની શ્રવણ કહાવે,
બીજ તો દ્રવ્યતિંગીરે;
વસ્તુગતે જે વસ્તુ પ્રકાશે,
આનંદધન મત સંળી રે.

વાસુ.

વળી,

અધ્યાત્મ જે વસ્તુ વિચારી,
બીજ નહીં લખાસી રે;
વસ્તુ ગતે જે વસ્તુ પ્રકાશે,
આનંદધન મતવાસી રે.

શ્રી ત્રેયાસં.

પ્રત્યે પ્રત્યેક વિચારમાં મહારાજસાહેબે આત્મજ્ઞાનભણી જાગૃતિકરાવવા
અર્થે પ્રયત્ન કર્યો છે, અને એકાંત ક્રિયાજડત્વનો નિષેધ વારંવાર કર્યો છે
એ વાત એમ બતાવવા માટે પ્રતી છે કે, સતરમાં શતકમાં જૈનસમાજમાં
આત્મજ્ઞાન ભણી ધણી ઉપેક્ષા થઈ ગયેલી ઉપાધ્યાયજી શ્રીયશોવિજળ
મહારાજ આ વાતની સાક્ષી પૂરે છે, કેમકે તેઓ મહારાજસાહેબ સમકા-
લિન હતા. જે શબ્દોમાં તેઓ સાક્ષી પૂરે છે તે શબ્દો આ પ્રમાણે છે.—

વિષયરસમાં ગ્રહી માચીઆ,
રાચીઆ કુશુર મદ પૂર રે;
ધામધુમ ધમાધમ ચહી,
જ્ઞાનમાર્ગ રહો દુર રે.

આત્મજ્ઞાન પ્રત્યે ઉપેક્ષા ધરાવનારાઓ પ્રત્યે મહારાજશ્રીએ કહ્યું છે,
અને શુદ્ધ અધ્યાત્મીઓને ભૂલી ગયા છે એવું નથી શુદ્ધ અથવા શબ્દ-
અધ્યાત્મીઓને ઉદ્દેશીને કહે છે કે,

નામ અધ્યાત્મ, ઈવણ અધ્યાત્મ,
દ્રવ્ય અધ્યાત્મ છંડો રે,
ભાવ અધ્યાત્મ નિજગુણ સાધે;
તો તેહ શુદ્ધ મંડો રે શ્રી ત્રેયાસં.

શબ્દ અધ્યાત્મ અર્થ સુણીને,
 નિરવિકલ્પ આદરજો રે,
 શબ્દ અધ્યાત્મ ભજના બાણી;
 હાન ગ્રહણ મતિ ધરજો રે, શ્રી શ્રેયાંસૌ

સત્તરમાં શતકમાં અથવા આનંદધનજી મહારાજના સમયમાં શબ્દ-
 અધ્યાત્મીઓ પણ હોવા જોઈએ મહારાજ સાહેબે, આ સમયમાં એકાંત
 વ્યવહારમાર્ગનું સેવન અને નિશ્ચય માર્ગનું વિસ્મરણ જોઈ કહ્યું છે કે,

પરમારથ પંથ જો કહે, રંજો એકાંત રે,
 વ્યવહારે લખ જો રહે, તેહના ભેદ અનંત રે ધરમૌ
 વ્યવહારે લખે દોહિલો, કાંઈ ન આવે હાય રે,
 શુદ્ધ નય થાપના સેવતાં, નવી રહે દુવિદ્યા સાથ રે ધરમૌ

આ પ્રમાણે આ વ્યવહાર અને નિશ્ચય અથવા પરમાર્થમાર્ગ પરત્વે
 વિચારણા બતાવી છે,

ટુંકામાં સત્તરમાં સૈકાની સ્થિતિ, ત્યારે, આ પ્રમાણે જૈનસમાજની ધર્મ
 સંબંધે આનંદધનજી મહારાજના વિચારો પરથી જણાય છે. જૈનસમાજની
 અંદર અનેક ધર્મના મતભેદો પ્રવર્તતા હતા, આ મતભેદને લઇને અનેક
 ધર્મકલેશો હોવા બાદમાં આ ધર્મકલેશોને વૃદ્ધિ અર્થે જળસીંચન ગુરુઓ
 તરફથી થતું હતું ધર્મગુરુઓ પણ તે કારણે બહુ ઉન્નત સ્થિતિમાં નહોવા
 જોઈએ. ઉત્તમ ગુરુઓનું ઘણું અલ્પત્વ હતું, અને ધર્મગુરુઓની જો ઉ-
 ન્નત દશા નહોતી તો પછી શ્રાવક સમૂહનો તો નહોતો જોઈએ એ દેખીતું
 છે સમાજનો લક્ષ્ય એકાંત ક્રિયાકાંડ ઉપર રહ્યો હતો. આત્મજ્ઞાન બાણી
 લોકોની ઉદાસીનતા હતા. એકાંત વ્યવહારમાર્ગનું સેવન બહુધા થતું હતું.
 શુદ્ધ અધ્યાત્મીઓ પણ સમાજમાં હોવાનો સભવ છે પ્રતિમા સંબંધી કલ્પેશ
 ગંભીરરૂપ પકડ્યું હતું, જ્ઞાનમાર્ગ અજાગૃત હતો. એકંદરે શ્વેતામ્બર સં-
 પ્રદાયની સ્થિતિ સત્તરમા શતકમાં સતોષકારક નહીં હોય.

આ પ્રમાણે આનંદધનજી મહારાજની કૃતિના આધારે જેટલું વિવેચન
 થઈ શક્યું તેટલું કરવા મેં પ્રયત્ન કર્યો છે. મારા લખવામાં અથવા વિચારમાં
 જે કાંઈ દોષ હોય તે માટે ક્ષમા આહું છું. આ લેખ પૂર્ણ કરતાં એક

વાત ખાસ જણાવવાની રહે છે કે, આનંદવનજી મહારાજના સમયની જૈનસમાજની સ્થિતિનું અવલોકન કરવાનું તો જ ફળ છે કે, જે આપણે સતરમા શતકની સ્થિતિની સાથે ચાલુ શતકની

સરખામણી.

કરી આપણે કેટલું જાગૃત થવાનું છે તે વિચારી વર્તન કરીએ. સતરમા શતકમાં જૈનસમાજમાં ધર્મમતભેદો હતા, અત્યારે જૈનમાં ધર્મમતભેદો ઘણા છે, તથાપિ હવે તે દૂર કરવા જોઈએ એવી વૃત્તિનો કિંચિત્ જન્મ થયો છે ખરો સતરમા શતકમાં ધર્મકલેશો ઘણા હતા અત્યાર મુધીમાં આ શતકમાં પણ કાંઈ ઓછા નહોતા પરંતુ હવે તે વાત ઠીક નથી. એમ સમજવાની શરૂઆત થઈ છે સતરમા શતકમાં ધર્મકલેશોને ધર્મગુરુઓનું જળસીયન હતું ચાલુ શતકમાં પણ તેવું જળસીયન થોડા વર્ષ પહેલાં મુધી હતું, તથાપિ હવે તેઓ એ બાબતમાં કાંઈક મોળા પડ્યા છે. સતરમા શતકમાં ઉત્તમ ગુરુઓનું જે કે આનંદવનજી મહારાજની દૃષ્ટિએ અદ્યપત્વ હતું, પરંતુ ચાલુ જમાનાની સરખામણીએ તે કાળ અત્યારના કરતાં ઘણો ઉત્તમ હતો, કારણ કે તે સમયમાં આનંદવનજી મહારાજ પોતેજ તેમજ નયવિજયજી મહારાજ, ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજ અને બીજા બંધે કે પડિતો વિદ્યમાન હતા. આ સતક, સતરમા શતકની સરખામણીએ આ બાબતમાં અવર્ણનીય રીતે પછાત છે સતરમા શતકમાં શ્રાવક દશાની સ્થિતિ નિર્બળ હતી, પરંતુ આ શતકમાં તો તેથી ઘણાજ ગુણી નિર્બળ છે. સતરમા શતક કરતા અત્યારે વધારે પરિમાણમાં સમાજ ક્રિયાજડત્વમાં રહ્યા છે. સતરમા શતકમાં અધ્યાત્મ હતું તેના કરતાં આ શતકમાં ઘણું ઘણું ઓછું છે શુદ્ધ અધ્યાત્મીઓ આ કાળમાં વધારે હશે કે ક્રિયાજડવાનું તે એક તપાસ કરવા જેવી બાબત છે. પ્રતિમા સળધી કલેશ ઓછો કરવાની વૃત્તિ સમાજમાં હમણાંજ શરૂ થાય છે.

આશો શુદ્ધ ૨, ૧૯૬૪

મનસુખલાલ.

શ્રીમાન્ આનંદધનજીના જીવન સંબંધમાં મારા આ વિચારો મેં આજથી પાંચ વર્ષો ઉપર બહાર પાડ્યા હતા. ત્યાર પછી તેઓના સંબંધમાં આટલું સાહિત્ય બહાર આવ્યું છે:-

૧. મહુમ ભાઈ ગોવીંદજી મેપાણીની સૂચનાથી ભાઈ મોહનલાલ દલીચ દેશાઈએ આનંદધનજી મહારાજની સ્તુતિરૂપે જે કાવ્યો કરેલાં છે તે બહાર મૂક્યાં હતાં ૨. વળી, ભાઈ મોહનલાલે 'અંગ્રેજીમાં' યશોવિજયજી મહારાજનું સક્ષિપ્ત ચરિત્ર લખ્યું છે તેમાં પણ આનંદધનજી મહારાજના સંબંધમાં વિચારો બતાવવામાં આવ્યા છે. ૩. ત્યાર પછી, જે સ્તવનાવલિ માટે પ્રથમ મેં ચર્ચા કરી છે તે ભાઈ માણેકલાલ વેલાભાઈએ 'આનંદધનજીની' સ્તવનાવલિ નવા અર્થ 'ભરી બહાર' પાડી છે. ૪. અને સૌથી છેલ્લાં, મુનિરાજ શ્રી બુદ્ધિસાગરજીએ આનંદધન 'બહોતેરી' તેના વિવેચન-પૂર્વક બહાર પાડી છે.

આનંદધનજી મહારાજની સ્તુતિરૂપે યશોવિજયજી મહારાજે જે કાવ્યો લખ્યાં છે તે આનંદધનજીના સંબંધમાં અદ્ભુત પ્રકાશ પાડનાર છે. ભાઈ મોહનલાલે યશોવિજયજી મહારાજનું જે ચરિત્ર લખ્યું છે તેને માટે તેઓ પ્રશસાને પાત્ર છે. ખાસ કરીને એટલા માટે છે કે તે નૂતન હોય અને તે પણ વળી અંગ્રેજીમાં લખ્યું છે. ભાઈ માણેકલાલે સ્તવનાવલિના જે અર્થો ભર્યા છે તે અત્યારસુધી ભરાયેલા અર્થો કરતાં નવીન પદ્ધતિએ લખાયાં છે અને તે જ પદ્ધતિ અત્યારના જમાનાને અનુકૂળ છે. આમ છતાં કહેવું જોઈએ કે, 'કોઈ કોઈ સ્થળોમાં ભાઈ માણેકલાલ જોઈએ તેવું વસ્તુ સ્વરૂપ સમજ્યા નથી. અત્યાર સુધીમાં આનંદધનજીની આ સ્તવનાવલિના ૨૨ તીર્થકરોનાં સ્તવનો મળે છે. ભાઈ માણેકલાલને સુરતવાળા ઝવેરી મગન ભાઈ પ્રતાપચંદ દ્વારા છેલાં બે સ્તવનો મળ્યાં છે મેં આ પદો જોયાં છે. આ પદોની કૃતિ, અલખત, હમણાંની તો નથી જણાતી. ઓગણીશમાં સૈકાની પૂર્વની જણાય છે; આમ જણાતાં છતાં ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર (Philology) ની દૃષ્ટિએ જોવામાં આવે તો, માફ માનવું છે કે, તે બે પદો આનંદધનજી મહારાજની કૃતિ છે એમ કહેવાવાનો સંભવ નથી, અર્થાત્ હું તે કૃતિ આનંદધનજીની હોય એવા અભિપ્રાય ઉપર આવી શકતો નથી.

મુનિશ્રી બુદ્ધિસાગરજીએ આતંદધન બહોતેરીમાં આવેલા ગૂઢ પદોના અર્થ લખવામાં સારી મેહેનત કરેલી જણાય છે, તેમજ તેઓના જીવન ચરિત્ર સંબંધી વિચારો દોરવવામાં પણ સ્તુતિપાત્ર મેહેનત લીધેલી દૃષ્ટિગોચર થાય છે.

આવી રીતે આર જૂદી જૂદી દિશાઓમાં જે પ્રયત્નો થયાં છે તે તેઓના પરિશ્રમની અપેક્ષાએ અવશ્ય પ્રશંસનીય છે. આ સઘળું છતાં મારે કહેવું જોઈએ કે, આતંદધનજી મહારાજની સ્તુતિરૂપે કરેલાં યશોવિજયજી મહારાજના પદો શિવાય બાકીના પરિશ્રમો આતંદધનજી મહારાજના સંબંધમાં શોધખોળની અપેક્ષાએ થોડાંજ અંશેએ પ્રકાશ પાડનારાં છે. શોધખોળની દૃષ્ટિએ તપાસ કરવાનું પરિણામ કાંઈક નતન પ્રકાશ પાડનારું આવવું જોઈએ. જેવું પરિણામ આવેલું મને એ પરિશ્રમો માં થોડાંજ અંશે જોવામાં આવે છે.

મને ખેદ થાય છે કે, આપણા વિદ્વાનોમાં શોધખોળરૂપે પ્રયાસ બહુજ પામર છે. ભાઈ માણેકલાલે શોધખોળરૂપે આપણને આતંદધનજી મહારાજના સંબંધમાં કાંઈ સંગીન કહ્યું નથી. તેઓએ છેલાં એ પદો વિશેષપણે કાંના હોવા યોગ્ય છે તેની પણ ખીત્રીપૂર્વક શોધ કર્યા મેહેનત કરી નથી; શ્રી બુદ્ધિસાગરજી મહારાજે ઉપર કહ્યું તેમ મેહેનત તો ઘણીયે કરી છે. આપણને વાતરૂપે ઘણુંય કહ્યું છે - પણ તેમાં માત્ર વિચારોને લંબાવ્યા ઉપરાંત નવીન શોધ ખોળ રૂપ કાંઈ કહ્યું મને દૃષ્ટિગોચર નથી થયું.

મહારાજશ્રી શોધખોળની દૃષ્ટિ પર ચઢ્યા હોત તો તેઓ કાંઈક સાફ અજવાળું પાડી શકત. હું અહીં વિસ્તારથી લખી શકતો નથી, પણ મેં જે તપાસો કરી છે તે પરથી કહી શકું છું કે, બહોતેરીમાં કોઈ કોઈ પદ ખીજાં પુરૂષોનાં હોઈ આવી ગયાં છે. કોઈ કોઈ પદ એક દિગમ્બર વિદ્વાનનાં છે; અને કોઈ કોઈ પદ કખીર સાહેબનાં પણ છે.

હું શરૂઆતમાં કહી ગયો છું તેમ મારી શરીરપ્રકૃતિ અનુકૂળ ન હોઈ આતંદધન બહોતેરીમાં બહારના કયાં કયાં પદો આવી ગયાં છે તેની તપાસ લઈ શકું તેમ નથી; એટલે આટલું માત્ર સૂચનરૂપે કહું છું.

આપણી સમાજને જાહેર જાણી અને ખાનગી જાણીના એ ભાગો પાડવાનું હજી હવે શીખવાનું છે; એટલે કે, એ પરિચયીઓ જાહેર જાણીમાં

જૂઠા જૂઠા વિચારો ધરાવનારા હોય, એટલે સુધી હોય કે એક ઉત્તર દિશાના છેડે જનાર હોય અને બીજો દક્ષિણ દિશાને છેડે જનાર હોય; જ્યારે ખાનગી જીવનમાં તેજ મે વ્યક્તિઓ પરિચયીઓ તરીકેજ નહીં પણ ખાસ મિત્રો તરીકે રહી શકે છે આવું શિક્ષણ આપણા લોકોને વિષે હજી સુધી નથી એટલે જાહેર વિચારોના સંબંધમાં જૂઠાં પડવાનું થતાં અંગત પરિચય અને મિત્રતા હોય તો તેનો નાશ થાય છે, એટલુંજ નહીં પણ કેટલીક વખતે વિપરીતતા ઉભી થાય છે.

આમ હું જાણુ છું. આવો મારો મારી સમાજનો અનુભવ છે, છતાં મારી સમાજ જાહેર વિચારો ભિન્ન ભિન્ન દિશાના હોય છતાં અંગત સંબંધમાં મિત્રો તરીકે રહી શકાય એવું શીખે તેટલા માટે આ સ્થળે મે ઉપલા પરિશ્રમોના સંબંધમાં મારા વિચારો નિખાલસ દીલે બતાવ્યા છે.

આ સ્થળે મારે ‘આનંદધન બહોતેરી’ ના સંબંધમાં જરાક વિશેષ કહેવું છે. મુનિશ્રી બુદ્ધિસાગરજીએ બહોતેરીના શબ્દાર્થ અને ભાવાર્થ લખવાને બદલે જો માત્ર અગ્રેજ કવિઓના કાવ્યોપર જેમ ટુક નોંધો (Notes) લખાય છે તેમ લખી હોત તો આનંદધનજી મહારાજની બહોતેરી જે અધ્યાત્મરસથી રસબંધ છે તે અખંડ રહેત મેં સાંભળ્યું છે કે, ભાઈ મોતીચંદ ગીઠ કાપડયા, સાલીસીટર બહોતેરીના અર્થ લખે છે. તેઓ કેવા આકારે અર્થ લખે છે તે હું જાણુનો નથી, પણ જો તેઓ કોઈ પ્રકારના અર્થ ભરવાના પરિશ્રમમાં પડ્યા હોય તો તેઓને હું ભલામણ કરું છું કે, તેવા પરિશ્રમમાં ન પડતાં માત્ર ટુક નોંધો (Notes) લખવાનું કરવું જો અર્થ ભરવામાં આવશે તો તે અહ્ભુત કૃતિની ખાસ ખુબી (special beauty) જે અધ્યાત્મરસ છે તે દોળી નાંખવા જેવું થશે છેવટે, એટલુંજ કહું છું કે, પાંચ વર્ષોમાં આનંદધનજી મહારાજના સંબંધમાં જે કોઈ લખાયું છે તેની અદર આનંદધનજી મહારાજનું સ્વત્વ (personality) જણાવનાર ખાસ નૂતન તત્ત્વ તો મને જોવામાં આવ્યું નથી.

દેવચંદ્ર

૧. જન્મ, દીક્ષા આદિ સંબંધી વિગતોનો અભાવ. ઉક્ત મહાત્મા ક્યાં, ક્યારે જન્મ્યા, માત પિતા કોણ હતા ત્યાં દીક્ષા યારે લીધી હતી, સમાધિસ્થ ક્યારે થયા, તે સંબંધી ખીલકુલ વિગતો જણતી નથી. તેઓ અધ્યાત્મરસિક અને મહાન્ અદ્ભુત જ્ઞાનશાળી હતા. વિષે ખીલકુલ સંદેહ નથી તેની ખાત્રી તેમની વિદ્યમાન કૃતિઓ છે કે જે દેરેકનું સક્ષમ પરિશીલન કરવાથી તુરતજ જણાઈ આવે છે.

૨. ગચ્છ અને ગુરુપરંપરા.

તેઓ ખરતરગચ્છને વિભૂષિત કરતા હતા. તેમની ગુરુપરંપરા નીચે પ્રમાણે છે.

કોટિક—ખરતરગચ્છનિનચંદ્રસૂરિ.

પુણ્યપ્રધાનોપાધ્યાય

શુભતિસાગરોપાધ્યાય

સાધુરંગ

રાજસાગરવાચક

જ્ઞાનધર્મપાઠક

દીપચંદ્રપાઠક

દેવચંદ્ર

૩ સમયનિર્ણય.

ક્યારે દીક્ષા લીધી, ક્યારે સમાધિસ્થ થયા વગેરે હકીકત હમણાં જે જે સાધનો ઉપલબ્ધ છે તેપરથી ખીલકુલ મળી શકતી નથી જે મળે છે તે પરથી એટલુંજ કહી શકાય કે અમુક સમયમાં વિદ્યમાન હતા.

*ખરતરગચ્છના ૬૧ મી પાટ આવેલા છઠ્ઠા કે ૬૫ મી પાટ આવેલા સ્થિતિમાં નિનચંદ્ર તે તપાસવાનું રહે છે.

આગમસારોદ્ધાર નામનો ગ્રંથ તેમણે સં. ૧૭૭૬ ફાગણ શુદ્ધ ૩ ને મંગળવારે પૂરો કર્યો છે એમ તેમણે છેલ્લે પ્રશસ્તિ કરીને કથેલ છે. અને શ્રી પદ્મવિજયજીએ પોતાનો ગુરુ શ્રીઉત્તમવિજય નિર્વાણુ સંબંધી લખેલા ઢાળખ ધમાં એવું દર્શાવ્યું છે કે.—

ભાવનગર આદેશે રહ્યા, ભવિહિત કરે,	મહારા. લાલ.
તેડાવ્યા દેવચંદ્રજીને હવે આદરે,	મહારા. લાલ.
વાંચે શ્રી દેવચંદ્રજી પાસે ભગવતી,	મહારા. લાલ.
પન્નવણા અનુયોગદ્વાર વળી શુભમતિ,	મહારા. લાલ.
સર્વ આગમની આજ્ઞા દીધી કરે દેવચંદ્રજી,	મહારા. લાલ.
જાણી યોગ્ય તથા ગુણુ-ગણુના વૃદ્ધજી.	મહારા. લાલ.

આ પ્રસંગ શ્રી ઉત્તમવિજયજીએ સવત ૧૭૮૧ ના વૈશાખ શુદ્ધ ૬ ને દિને લીધેલી દીક્ષાપછીનો છે, અને તે સવત ૧૭૮૯ માં છે. શ્રી ઉત્તમવિજયજી ભાવનગર આવી દેવચંદ્રજીને ખોલાવે છે, અને તેમની પાસે શ્રી ભગવતી સૂત્ર, પન્નવણા (પ્રજ્ઞાપના) સૂત્ર, અનુયોગદ્વારસૂત્ર પોતે ભણે છે. તે ભણી રહ્યા પછી શ્રી દેવચંદ્રજી ઉત્તમવિજયજીને યોગ્ય અને ગુણુથી ભરપૂર જાણી સર્વ આગમની આજ્ઞા આપે છે.

આ ઉપરથી જાણાય છે કે શ્રી દેવચંદ્રજી સંવત ૧૭૭૬ થી તે સવત ૧૭૮૯ સુધી વિદ્યમાન હતા.

તેમની કૃતિઓ.

૧ સમ્પૂર્ણ.

નયચક્રસાર—આ ગ્રંથ મહાત્માદિસૂરિના નયચક્ર કે જેમાં સત્તાશી નયોનું વર્ણન છે તે સામાન્ય પુરૂષને સમજી શકાય તેમ નથી, તેથી તેમાંથી ઉદ્ધૃત કરીને લખેલ છે આ ઉધ્વૃત અથવા સારરૂપે નયના ગ્રંથમાંથી નયનુ બહુ સારું સ્વરૂપ સમજી શકાય છે.

જ્ઞાનસારપર જ્ઞાનમંજરી નામની ટીકા—રચી સવત ૧૭૮૬ કાર્તિક માસ શુદ્ધ ૫ નવાનગર. મૂળ ગ્રંથ શ્રીમદ્ યજ્ઞોવિજયજી કૃત અષ્ટક બૃહા બૃહા વિષયોનું સારભૂત, રહસ્ય બતાવનાર છે, તે પરથી શ્રી દેવચંદ્રજીએ ટીકા લખી છે. આ પરથી જાણાય છે કે શ્રીમદ્ યજ્ઞોવિજયજી (તપાગચ્છ) ના ઉપર તેમનો બહુ પ્રેમભાવ હતો, કારણ કે તેજ ટીકા-

માં તેમના સંબંધે મહાન વિશેષણો આપેલ છે. આ અગ્રગટ છે તે પ્રગટ થવાની બહુ જરૂર છે.

૨ ગુજરાતી

આગમસારોદ્ધાર. (આગમસાર)—૨૨મો સંવત ૧૭૭૬ ફાગણ શુદ્ધ ૩ ભોમવાર અને તે દુર્ગાદાસ માટે મોટા કોટામાં ચોમાસું રહીને કર્યો. અને શ્રીમદ્ ઉમાસ્વાતિકૃત તત્ત્વાર્થાધિગમ સૂત્રના અનુપમ સંક્ષિપ્ત સાર— ઉપસંહારરૂપે—સહાયરૂપે છે, અને તેમાં ઉત્તમ રીતે જૈન દર્શનનો સાર સ્પષ્ટતાપૂર્વક સમજી શકાય છે. આ ગ્રંથ ગદ્યાત્મક છે.

મુનિની પંચભાવના—શ્રુતભાવના, તપભાવના, એકતત્ત્વભાવના, અને સત્ત્વભાવના એ પાંચ મુનિની ભાવના ઢાળ અને દુહારૂપે પદ્યમાં સુરમણીય રીતે રીતે પ્રતિપાદિત કરી છે. આ પણ ઉક્ત ગ્રંથમાં સામેલ છે. આ જોસલમેરમાં વર્ધમાન શેઠના આગ્રહથી બનાવેલ છે. અને બૃહ-ત્કલ્પસૂત્રમાંથી યોજેલ છે.

અધ્યાત્મગીતા—આમા અધ્યાત્મ શું છે, આત્માનું શું છે, આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ કઈ રીતે પ્રાપ્ત કરી શકાય વગેરે ઉત્તમ રીતે વિવેચન કર્યું છે. આ ઉક્ત ગ્રંથમાં અર્થ સાથે જોડેલ છે અને લીબડી ગામમાં રચેલ છે.

અષ્ટપ્રવચન માતાની સજ્જાયો—પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિ મળી આઠને સિદ્ધાંતની માતા કહેલ છે, અને તે દરેક મુનિએ શુદ્ધ રીતે પાલવાની છે, આનું સ્વરૂપ ધણા ધાર્મિક અને રહસ્યભૂત વચનોમાં સજ્જાયોમાં સમાવેલું છે અર્થસહિત રા. મનસુખલાલ હરિલાલ કૃત ‘નવપૂજાદિ સંગ્રહ’માં પ્રગટ થયેલ છે. આ નવાનગરમાં રચાયેલ છે.

પ્રભજનાની સજ્જાય—આમાં પહેલાં રૂપક આપી વસુદેવ હુંડી નામના અતિ પ્રાચીન જૈન ગ્રંથને આધારે મુનિની ગુણભાવના ભાવી છે. રચના લીબડીમાં કરી છે. આ પણ ઉક્ત ‘નવપૂજાદિ સંગ્રહ’માં અર્થ વગરની પ્રકટ થયેલ છે.

વર્તમાન ચોવીસી—શ્રી ઋષભાદિ વર્તમાન ચોવીશ તીર્થંકરોમાંના દરેક ઉપર એક એક સ્તવન એમ ચોવીશ સ્તવન છે. આનો બાળાવબોધ

પણુ શ્રીમદ્ દેવચંદ્રે સ્વૌપન્ન રચેલ છે એમ કહેવાય છે. આ સ્વર્ગસ્થ શેઠ ભીમશી માણેકે છપાવેલ છે, તેમાં નય, નિક્ષેપ આદિ અનેક સૂક્ષ્મ બાબતો દરેક સ્તવનમાં બતાવેલ છે, તેથી તત્ત્વના ગ્રાહક દરેક જૈને તે વાંચવાની સાથે બહુ મનન કરવા યોગ્ય છે.

અતીત જિન સ્તવન ચોવીશી:—આ ચોવીશ સ્તવનો પણ તત્ત્વના રહસ્યથી પૂર્ણ છે. આને વિશેષ સ્પષ્ટતાથી મનન કરી શકાય. તેને માટે તેના અર્થ કરી રા. મનસુખલાલ હરિલાલે પોતાના ‘સુમતિ પ્રકાશ’ નામના હમણાંજ બહાર પાડવાના ગ્રંથમાં પ્રકટ કરેલ છે.

વીશ વિહમાન જિન સ્તવન:—શ્રી સીમંધર આદિ મહાવિદે-હાદિ ક્ષેત્રમાં વિચરતા વીશજિન ભગવાનોપર વીશ સ્તવન કરેલ છે, આ પણ અર્થ સાથે ઉક્ત ગ્રંથમાં બહાર પડવાના છે.

ધ્યાનમાળા.—આમાં ધ્યાનનો વિષય તેના પ્રકાર સાથે સારી રીતે ચર્ચાયો છે.

સ્નાત્ર પૂજા:—આ પૂજા પ્રચલિત છે, અને પ્રભુનું સ્નાત્ર કરવામાં જે ઉચ્ચલાવના પ્રકટ થવી જોઈએ તે દ્રવ્ય અને લાવથી આમાં જણાવેલ છે.

નવપદ પૂજા:—આ પૂજા હમણાં જે સ્વરૂપમાં છે તેવું સૂક્ષ્મ નિરીક્ષણ કરતાં તેમાં ત્રણની કૃતિઓનું સંમિલન છે. ૧ શ્રીમદ્ યશો વિજય ૭ ૨. શ્રી જ્ઞાન વિમલસુરિ ૩, શ્રી દેવચંદ્રજી પ્રથમના બે સમકાલીન હતા એ નિર્વિવાદ છે, શ્રી દેવચંદ્રજી તે વખતે હતા કે નહિ તે તેમનું ચરિત્ર યોગ્ય ઉપલબ્ધ થતું ન હોવાથી કહી શકાતું નથી.

છુટક સ્તવન સંજ્ઞાય—ધણાં હશે પણ હાલમાં ત્રણ ઉપલબ્ધ છે, ૧ શ્રી વીરપ્રભુનું દિવાલીનું સ્તવન તેમાં વીરવિરહ બહુ કશ્ચાર્દ્ર રીતે વર્ણવેલ છે. ૨ ‘સમકિત નવિ લલ્લુંરે’—એ સંજ્ઞાય છે તેમાં પ્રથમ સમકિત અને પછી ક્રિયા એમ પ્રતિપાદન કરેલ છે. ૩ ‘આજતો લાહો લીજીએ, કાલ કાણે રે દીડી’ એ નામની વૈરાગ્યોત્પાદક સંજ્ઞાય છે.

આવી રીતે જે કૃતિઓ ઉપલબ્ધ થઈ શકી છે તે અહીં રેખારૂપે નોંધેલ છે, બીજીને કંઈ હોય તો તે તુરત પ્રકટ થવાની જરૂર છે.

૫ કવિ અને જ્ઞાની.

ઉપરની દર્શાવેલી સર્વ કૃતિઓ વિચારતાં જે છાપ હૃદયને પડે છે, તે એ છે કે તેઓશ્રી શુદ્ધ અંતરાત્માના સ્વરૂપે હતા જે જે વાણીરૂપે હૃદયને આવિર્ભાવ નીકળેલો જોઈએ છીએ, તે વિચારતાં સ્પષ્ટ જણાય છે કે તેઓશ્રી અદ્ભુત, વિર, અધ્યાત્મજ્ઞાની હતા. પોતાના સમયમાં ગચ્છભેદ, ગચ્છના ઝઘડા ઘણા હતા તે તેમના અંદ્રાનન જિનના સ્તવન-માં આખેહુબ્ધ જણાવે છે, છતાં તે પર પોતાને કશું આવતાં પોતાને શુદ્ધ સ્વરૂપના શોધકને કયો માર્ગ ઈષ્ટ છે તેના ઉત્તરમાં તટસ્થતા, અક-પાયતા, શુદ્ધ આત્મધર્મમાં રમણતા એ માર્ગ સ્વીકાર્યો છે. જ્ઞાનની ઉત્તમ ક્રાંતિ તો દરેક સ્થલે જાળવવ્યમાનજ રહે છે. પોતાના સમયની સ્થિતિ અને પોતાની આંતરિક ભાવસ્થિતિ તો તેમના કાવ્યના રહસ્યને યોજનારને તુરતજ માલૂમ પડી આવે છે, અને તેપર લખવા ધારે તો ઘણું જણાવી શકે તેમ છે.

૬ તેમના ગુરૂ શ્રી દીપચંદ્ર.

ગુરૂ પ્રત્યે ચરિત્રનાયક બહુ પ્રેમ, ભક્તિ, બહુમાન, આજ્ઞાધારકતા રાખતા, અને તેમની સાથે રહી પોતે ઘણું સ્થળે વિહાર કરેલ છે, અને ગુરૂએ સવત ૧૭૮૮ માં શત્રુજય પર શ્રી કુંથુનાથ ભગવાનની પ્રતિષ્ઠા અને સમોવસરણની પ્રતિષ્ઠા કરી છે. તેમજ અમદાવાદમાં સહસ્ત્રશ્રુણીની પ્રતિષ્ઠા કરી છે. શ્રી દેવચંદ્રજીએ પોતે સંવત ૧૭૬૪ માં શત્રુજયપર પ્રતિષ્ઠા કરી છે એવું શિલાલેખ પરથી જણાય છે.

૭ વિહાર.

શ્રી દેવચંદ્ર પોતાના ગુરૂ શ્રી દીપચંદ્ર પાઠક સાથે શત્રુજય, અમદાવાદ, ઘણું સ્થળે વિહાર કરેલ છે, તેમની કૃતિઓપરથી જણાય છે કે જેસલમીર, મોટા કોટા, અમદાવાદ, નવાનગર, પાલીતાણા, લીંબડી ભા-વનગર વગેરે વગેરે સ્થળે ચોમાસા તથા વિહાર કરેલ છે. તેમાં પણ લીંબડી એક શાંતિસ્થાન પોતાનું હોય નહિ તેમ ત્યાં ઘણા વખત સુધી રહી ચોમાસાં કરી શાંતિના ફલરૂપે પોતાની કૃતિઓ કરી છે. લીંબડીમાં

પોતાનો પુસ્તકલંકાર હોતો એમ કહેવાય છે, તેથી ત્યાં ખોળ કરતાં તેમની કૃતિઓ અને તેમણે સંગ્રહેલ વિરલ પુસ્તકો મળી આવે તેમ છે.

૮ સમકાલીન જૈન વિદ્વાનો.

શ્રી સત્યવિજય પંચાસના શિષ્ય પરંપરાના જિનવિજય, તેના શિષ્ય ઉત્તમવિજય ગણી, આ વખતે વિદ્યમાન હતા, એટલુંજ નહિ પણ ઉત્તમવિજય શ્રી દેવચંદ્રજી પાસે લણ્યા હતા. નયવિજય ગણિ (અધ્યા-મ-કલ્પદ્રુમ ચોપાધ્યયનાર,) પ્રખ્યાત કવિ ચંદ્રાસાના કર્તા મોહનવિજય, અને રાસાગ્રમધકર્તા શ્રી ઉદયરત્ન પણ સમકાલીન હતા. આ દરેકની સાથે શ્રી દેવચંદ્રજીને સરખાવતાં તે તદ્દન ભિન્નજ પડે છે. કારણ કે જેવી જ્ઞાનની નિમંલતા, અને અધ્યાત્મની રસિકતા દેવચંદ્રજીમાં ઝળકાટ મારે છે તેવી અન્યમાં નથી.

૯ ઉપસંહાર.

ઉપરોક્ત જેટલું મળી શક્યું તેટલું લખવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે, તેથી શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીના આંતરિક જીવનને ખીલકુલ ન્યાય આપી ન શકતાં બાહ્યથી જેટલું જાણી શકાય તેટલું અત્ર નાંધ્યું છે. દોષ, રખલન આદિ સંબંધે મિચ્છામિદુક્કડ લઉં છું, તેમાં સુધારો કરનારનો તથા આ ચારિત્રમાં વિશેષ વધારો કરનારનો આ લેખક અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનશે.

પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ. વીર સં- ૨૪૩૭ }
વૈશાખ શુદ્ધિ પંચમી

ગુરૂચરણોપાસક
મોહનલાલ દલીયંદ દેશાધી
ખી. એ. એલ્એલ્, ખી,

જૈન કાવ્યદોહન.

ગ્રંથ ૧ લો.

શ્રીમાન્ આનંદધન.

શ્રીમાન્ આનંદધનઽ શ્રી ચિંતામ્બર સ પ્રધાયને વિષે વિઠ સં ૧૭૦૦
ની સમીપમા વિધમાન્ હતા તેઓ શ્રીનુ અપર નામ લાભાનંદઽ
હતુ શ્રીમાન્ યશોવિજયઽના તેઓ શ્રી સમકાલિન હતા

સ્તવનાવલિ.

સ્તવના ૧ લી.—રાગ માર.

કરમ પરીક્ષા કરાજુ કુમર અદ્યો ૨.—એ દેશી.

ઝપાલ નિનેશ્વર પ્રીતમ મહારો રે, ઓર ન ચાહું કથ,
રીઝ્યો સાહેબ સગ ન પરિહરે રે, ભાગે સાદિ અનત. ઝપાલ ૧.
પ્રીત સગાઈ રે જગમાં સહુ કરે રે, પ્રીત સગાઈ ન કોય,
પ્રીત સગાઈ રે નિષ્પાધિક કહી રે, સોપાધિક ધન જોય. ઝપાલ ૨.
કોઈ કંથ કારણ કાષ્ઠ ભક્ષણ કરે રે, મલગું કથને ધાય,
એ મેલો નવિ કહિયે સભવે રે, મેલો હામ ન ઠાય. ઝપાલ ૩.
કોઈ પતિ રંજન અતિ ધાણું તપ કરે રે, પતિ રંજન તન તાપ,
એ પતિ રંજનમે નવિ ચિત્ત ધર્યું રે, રંજન ધાતુ સિલાપ ઝપાલ ૪.
કોઈ કહે લીલા રે અલખ લલખતણી રે, લખ પૂરે મન આશ,
દોષ ગહિતને લીલા નવિ ઘટે રે, લીલા દોષ વિલાસ ઝપાલ ૫.
ચિત્ત પ્રસન્ને રે પૂજન કલ કહ્યું રે, પૂજન અખડિત એહ,
કપટ રહિત થઈ આતમ અરપણા રે, આનંદધન પદ રેહ. ઝપાલ ૬

સ્તવના ૨ જી.—રાગ આશાવરી.

માઝ મન મોણુ રે શ્રી વિમલાચલે રે—એ દેશી

પંથડો નિહાળુ રે બીજન જિનતણો રે, અજિત અજિત ગુણુ ધામ;
 જે તે જાળ્યા રે તેણે હુ જીતિયો રે, પુરૂષ કિશ્કુ મુજ નામ. પથડોં ૧.
 ચરમ નયણુ કરી મારગ જોવતો રે, ભૂલો સયલ સસાર;
 જેણે નયણુ કરી મારગ જોઈએ રે, નયણુ તે દિવ્ય વિચાર. પથડોં ૨.
 પુરૂષ પરપર અનુભવ જોવતા રે, અધો અધ પુલાય;
 વસ્તુ વિચારે રે જો આગમે કરી રે, ચરણુ ધરણુ નહીં ઠાય. પથડોં ૩.
 તર્ક વિચારે રે વાદ પરપરા રે, પાર ન પહોંચે કોય;
 અભિમતે વસ્તુ વસ્તુગતે કહે રે, તે વિરલા જગ જોય. પથડોં ૪.
 વસ્તુ વિચારે રે દિવ્ય નયણુ તણો રે, વિરહ પડ્યો નિરધાર;
 તરતમ જોગે રે તરતમ વાસના રે, વાસિત યોધ આધાર. પથડોં ૫.
 કાલ લખિંધ લહી પથ નિહાલશુ રે, એ આશા અવિલખ,
 એ જન જીવે રે જિનજી જાણજો રે, આનદધન મત અંખ, પથડોં ૬.

સ્તવના ૩ જી.—રાગ રામઘી.

રાતડી રમીને કિહાથી આવિયા રે—એ દેશી

સંભવદેવ તે ધુર સેવો સવે રે, લહિ પ્રભુ સેવન ભેદ,
 સેવન કારણુ પહેલી ભૂમિકા રે, અભય અદ્વેપ અખેદ. સંભવં ૧.
 ભય ચચલતા હો જે પરિણામની રે, દ્વેપ અરોચક ભાવ;
 ખેદ પ્રવૃત્તિ હો કરતા થાકિયે રે, દોષ અયોધ લખાવ. સંભવં ૨.
 ચરમાવર્ત હો ચરમ કરણુ તથા રે, ભવ પરિણતિ પરિપાક;
 દોષ દલે વલી દૃષ્ટિ ખુલે ભલી રે, પ્રાર્પિત પ્રવચન વાક. સંભવં ૩.
 પરિચય પાતિક ધાતિક સાધુશુ રે, અકુશલ અપચય ચેત;
 અથ અજ્ઞાતમ શ્રવણુ મનન કરી રે, પરિશીલન નય હેત. સંભવં ૪.
 કારણુ જોગે હો કારજ નીપજે રે, એમાં કોઈ ન વાદ;
 પણ કારણુ વિણુ કારજ સાધિયે રે, એ નિજ મત દિનમાદ. સંભવં ૫.
 મુગ્ધ મુગમ કરી સેવન આદરે રે, સેવન અગમ અનૂપ,
 ફેળે કદાચિત્ સેવક યાચના રે, આનદધન રસ રૂપ. સંભવં ૬.

સ્તવના ૪ થી.—રાગ ધન્યાશ્રી, સિંધુઓ.

આજ નિહાંત રે તીરે નાહલો — એ જગા

- અભિનંદન જિન દરિસણુ તરસિયે દરિસણુ દુર્લભ દેવ,
મત મત ભેદે રે જો જઈ પ્રજીએ, સહુ થાપે અહમેવ. અભિનંદન૦ ૧.
- સામાન્યે કરી દરિસણુ દોઢલુ, નિર્ણય સકલ વિશેષ,
મદમે વેર્યો રે આંધા કેમ કરે, રવિશશિ રૂપ વિલેખ. અભિનંદન૦ ૨.
- હેતુ વિવાદે હો ચિત્ત ધરી જોઈએ, અતિ દુર્ગમ નયવાદ;
આગમવાદે હો ગુરુગમ કો નહી, એ સખલો વિપવાદ. અભિનંદન૦ ૩.
- ધાતિ દુગર આડા અતિ ઘણા, તુજ દરિસણુ જગનાથ;
ધીઠાઈ કરી મારગ સંચરૂ, સેગૂં કોઈ ન સાથ. અભિનંદન૦ ૪.
- દરિસણુ દરિસણુ રટતો જો કંઈ, તો રણ રોડ સમાન,
જેહને પીપાસા હો અમૃત પાનની, કિમ ભાજે વિપપાન. અભિનંદન૦ ૫.
- તરસ ન આવે હો મરણુ છવન તણો, મીઠે જો દરિસણુ કાળ,
દરિસણુ દુર્લભ મુલભ કૃપા થકી, આનંદધન મહારાજ. અભિનંદન૦ ૬.

સ્તવના ૫ મી.—રાગ વસંત તથા કેહારો.

- સુમતિ ચરણુ કંઈ આતમ અરપણુ, દરપણુ જિમ અવિકાર; સુગ્યાની
મતિ તરપણુ બહુ સમ્મત જાણિયે, પરિસર પણ સુવિચાર, સુગ્યાની. સુમતિ૦ ૧.
- ત્રિવિધ સકલ તનુધર ગત આતમા, બહિરાતમ ધુરી ભેદ, સુગ્યાની
ખીજો અંતર આતમ તીસરો, પરમાતમ અવિચ્છેદ, સુગ્યાની સુમતિ૦ ૨.
- આતમ બુદ્ધે કાયાદિક ગ્રંથો, બહિરાતમ અધરૂપ, સુગ્યાની
કાયાદિકનો હો સાખીધર રહ્યો, અતર આતમ રૂપ, સુગ્યાની. સુમતિ૦ ૩.
- નાનાનંદે હો પ્રણુ પાવનો, વર્જિત સકલ ઉપાધિ. સુગ્યાની
અતીન્દ્રિય ગુણુ ગણુ મણિ આગરૂ, એમ પરમાતમ સાધ, સુગ્યાની. સુમતિ૦ ૪.
- બહિરાતમ તજ અતર આતમા, રૂપ થઈ થિર ભાવ, સુગ્યાની
પરમાતમનું હો આતમ ભાવવુ, આતમ અર્પણુ દાવ, સુગ્યાની. સુમતિ૦ ૫.
- આતમ અર્પણુ વસ્તુ વિચારતા, ભરમ ટળે મતિ દોષ. સુગ્યાની
પરમ પદારથ સપતિ સંપન્ને, આનંદધન વસ પોપ, સુગ્યાની. સુમતિ૦ ૬.

સ્તવના ૬ ઠી.—રાગ માર તથા સિંધુઓ.

આદિયા સદેશો કહેજે મારા કથને રે—એ દેશી

- પદ્મપ્રભ જિન તુજ મુજ આંતર રે, કિમ ભાંજે ભગવત; પદ્મપ્રભ ૧.
 કર્મ વિપાકે કારણ જોધને રે, કોઈ કહે મતિમદ.
 પયધ, ડિધ, અણુભાગ, પ્રદેશથી રે, મૂલ, ઉત્તર બહુ ભેદ; પદ્મપ્રભ ૨.
 ધાતી, અધાતી હો બંધૂદય, ઉદીરણા રે, સત્તા, કર્મ વિચ્છેદ.
 કનકોપલવત્ પયડિ પુરુષ તણી રે, જોડી અનાદિ સ્વભાવ; પદ્મપ્રભ ૩.
 અન્ય સજોગી નિહાં લગે આતમા રે, સસારી કહેવાય.
 કારણ જોગે હો બધે બધને રે, કારણ મુગતિ મૂકાય; પદ્મપ્રભ ૪.
 આશ્રવ સંવર નામ અતુકમે રે, હેય ઉપાદેય સુણાય.
 યુજનકરણે હો અતર તુજ પડ્યો રે, ગુણ કરણે કરી ભગ; પદ્મપ્રભ ૫.
 ગ્રંથ ઉકતે કરી પડિતજન કહ્યો રે, અતર ભગ સુઅગ.
 તુજ મુજ અતર અતર ભાંજશે રે, વાજશે મગલ તૂર; પદ્મપ્રભ ૬.
 શ્રવ સરોવર અતિશય વાધશે રે, આનંદધન રસપૂર.

સ્તવના ૭ મી.—રાગ સારંગ તથા મલહાર.

લલનાની દેશી

- શ્રી સુપાસ જિન વદિયે, 'સુખ સપતિને હેતુ,' લલના.
 શાત સુધારસ જલનિધિ, ભવસાગર માહે સેતુ; લલના. શ્રી સુપાસ ૧.
 સાત મહા ભય ટાલતો, સક્તમ જિનવર દેવ; લલના.
 સાવધાન મનસા કરી, ધારો જિનપદ સેવ; લલના. શ્રી સુપાસ ૨.
 શિવશકર જગદીશ્વર, ત્રિદાનદ ભગવાન; લલના.
 જિન આરિહા તીર્થકર, જ્યોતિ સરપ અસમાન; લલના. શ્રી સુપાસ ૩.
 અલખ નિરજન વચ્છલ્, સકલ જતુ વિશરામ; લલના.
 અભયદાન દાતા સદા, પૂરણ આતમરામ; લલના. શ્રી સુપાસ ૪.
 વીત રાગમદ કલ્પના, રતિ અરતિ ભય સોગ; લલના.
 નિદ્રા તંદ્રા દુરદશા, રહિત અઆધિત યોગ; લલના. શ્રી સુપાસ ૫.
 પરમ પુરુષ પરમાતમા, પરમેશ્વર પરધાન; લલના.
 પરમ પદારથ પરમિષ્ટિ, પરમદેવ પરમાન; લલના. શ્રી સુપાસ ૬.

વિધિ વિરચિ વિશ્વભર, ઋષિકેશ જગનાથ, લલના.

અધહર અધમોચન ધણી, મુક્તિ પરમપદ સાથ. લલના. શ્રી સુપાસં ૭.

એમ અનેક અભિધા ધરે, અનુભવ ગમ્ય વિચાર; લલના.

જેહ જાણે તેહને- કરે, આનંદધન અવતાર; લલના. શ્રી સુપાસં ૮.

સ્તવના ૮ મી.—રાગ કેદારો તથા ગાદી.

કુમરી રાવે આક્રદ કરે, મુને કોઈ મુકાવે—દેશી

દેખાણુને દે રે, સખિં મુને દેખાણુ દે,
ચદ્રપ્રભ મુખ ચદ, સખિં ઉપશમ રસનો કંદ; સખિં
સેવે સુરનર ઇંદ્ર, સખિં ગત કલિમલ દુખ દદ. સખિં ૧.
સુહમ, નિગોદ, ન દેખિયો, સખિં બાદર, અતિહિ વિશેષ, સખિં
પુઠવી, આઉ, ન લેખિયો, સખિં તેહિ, વાઉ, ન લેશ. સખિં ૨.
વનસપતિ અતિ ધણુ દિહા, સખિં દીદો નહી દીદાર, સખિં
ખિતિ, ચઉરિદી, જલ લિહા, સખિં ગતિ સન્નિ પણ ધાર. સખિં ૩.
સુર, તિરિ, નિરય, નિવાસમા, સખિં મનુજ, અનારજ, સાથ; સખિં
અપજનતા પ્રતિભાસમાં, સખિં ચતુર ન ચઢિયો હાથ. સખિં ૪.
એમ અનેક થલ જાણિયે, સખિં દરિસણુ વિણુ જિન દેવ, સખિં
આગમથી મત જાણિયે, સખિં કીજે નિર્મલ એવ સખિં ૫.
નિર્મલ સાધુ ભગતિ લહી, સખિં યોગ અવચક હોય, સખિં
કિરિયા અવચક તિમ સહી, સખિં પ્રલ અવચક જ્ઞેય સખિં ૬.
પ્રેરક અવસર જિનવર, સખિં મોહનીય જ્ઞય જાય, સખિં
કામિત પ્રણ મુરતર, સખિં આનંદધન પ્રભુ પાય. સખિં ૭.

સ્તવના ૯ મી.—રાગ કેદારો.

એમ ધનનો ધણુને પરણાવે—એ દેશી

મુવિધિ જિણેસર પાય નામિને, શુભ કરણી એમ કીજે રે,
અતિ ધણો ઉલટ અગ ધરીને, પ્રહ ઉડી પૂજી રે મુવિધિં ૧.
દ્રવ્યભાવ શુચિભાવ ધરીને, હરખે દેહરે જાળ્યે રે;
દહ તિગ પણ અહિગમ સાચવતા, એકમના ધુરિ થયે રે. મુવિધિં ૨.
કુચુમ અક્ષત વર વાસ સુગંધા, ધૂપ દીપ મન સાખી રે,
અગ પૂજા પણ ભેદ સુણી એમ, ગુર મુખ આગમ ભાખી રે. મુવિધિં ૩.

એહનુ ફલ દોય ભેદ સુણી જે, અનતર ને પરંપર રે:
 આણા પાલણ ચિત્ત પ્રસન્ની, મુગતિ મુગતિ મુર મદિર રે. સુવિધિં ૪.
 પુલ, અક્ષત, વર, ધૂપ, પધવો, ગધ નૈવેદ્ય પ્રલજ્જલ ભરી રે,
 અંગ અગ્ર પૂજા મળી અડવિધ, ભાવે ભવિક શુભગતિ વરી રે. સુવિધિં ૫.
 સત્તર ભેદ એકવીસ પ્રકારે, અદ્વૈતર શત ભેદે રે;
 ભાવ પૂજા બહુ વિધ નિરધારિ, દોહગ દુર્ગતિ છેદે રે. સુવિધિં ૬.
 તુરિય ભેદ પડિવત્તી પૂજા, ઉપશમ ખીણ સયોગી રે,
 ચક્રિયા પૂજા ઇશ ઉત્તરજ્ઞણે, ભાખી કેવલ ભોગી રે. સુવિધિં ૭.
 એમ પૂજા બહુ ભેદ સુણીને, મુખદાયક શુભ કરણી રે;
 ભાવિક છવ્વ કરશે તે લહેશે, આનંદધન પદ ધરણી રે. સુવિધિં ૮.

સ્તવના ૧૦ મી.

મંગલિક માલા ગુણદ વિશાલા —એ દેશી.

શીતલ જિનપતિ લલિત ત્રીભંગી, વિવિધ ભંગી મન મોહે રે;
 કર્ણા કોમલતા તીક્ષણતા, ઉદારીનતા સોહે રે. શીતલં ૧.
 સર્વ જતુ હિત કરણી કર્ણા, કર્મ વિદારણ તીક્ષણ રે,
 હાનાદાન રહિત પરિણામી, ઉદારીનતા તીક્ષણ રે. શીતલં ૨.
 પરદુષ્ણ છેદન ઇચ્છા કર્ણા, તીક્ષણ પરદુષ્ણ રીઝે રે,
 ઉદારીનતા ઉભય વિલક્ષણ, એક હામે કેમ સીઝે રે. શીતલં ૩.
 અભયદાન તે મલક્ષય કર્ણા, તીક્ષણતા ગુણ ભાવે રે,
 પ્રેરણ વિલુકૃત ઉદારીનતા, ઇશ વિરોધ મતિ નાવે રે. શીતલં ૪.
 શક્તિ વ્યક્તિ ત્રિભુવન પ્રભુતા, નિઐથતા સયોગે રે;
 યોગી ભોગી વક્તા મૌની, અનુપયોગી ઉપયોગે રે. શીતલં ૫.
 ઇત્યાદિક બહુ ભંગ ત્રિભંગી, ચમતકાર ચિત્ત દેતી રે;
 અગ્રજીકારી ચિત્ર વિચિત્રા, આનંદધન પદ લેતી રે. શીતલં ૬.

સ્તવના ૧૧ મી. — રાગ ગોડી.

અહો મતવાલે સાજના —એ દેશી

શ્રી શ્રેયાંસ જિન અંતરજ્ઞમી, આતમરામી નામી રે,
 અધ્યાતમ મન પૂરણ પામી, સહજ મુગતિ ગતિ ગારી રે. શ્રી શ્રેયાંસં ૧.

સયલ સંસારી ઇંદ્રયરામી, મુનિ ગુણ આતમરામી રે,
મુખ્યપણે જે આતમરામી, તે કેવળ નિકામી રે. શ્રી શ્રેયાંસં ૨.
નિજ સ્વરૂપ જે કિરિયા સાધે, તેહ અધ્યાતમ લહિયે રે,
જે કિરિયા કરી ચઢિગતિ સાધે, તે ન અધ્યાતમ કહિયે રે. શ્રી શ્રેયાંસં ૩.
નામઅધ્યાતમ, ઇવણઅધ્યાતમ, દ્રવ્યઅધ્યાતમ છડે રે,
ભાવઅધ્યાતમ નિજગુણ સાધે, તો તેહશું રહ મડે રે. શ્રી શ્રેયાંસં ૪.
શબ્દ અધ્યાતમ અરથ મુણીને, નિર્વિકલ્પ આદરજે રે,
શબ્દઅધ્યાતમ ભજના જાણી, હાન ગ્રહણ મતી ધરજે રે. શ્રી શ્રેયાંસં ૫.
અધ્યાતમ જે વસ્તુ વિચારી, ખીજા જાણુ લખાસી રે.
વસ્તુગતે જે વસ્તુ પ્રકાશે, આનંદધન મતવાસી રે. શ્રી શ્રેયાંસં ૬.

સ્તવના ૧૨ મી.—રાગ ગોડી તથા પરજિયો.

તુ ગિયાગિરિ શિખર સોહે —એ દેશી

વાસુપૂજ્ય જિન ત્રિભુવન સ્વામી, ધનનામી પરનામી રે,
નિરાકાર સાકાર સચેતન, કરમ કરમ કલ કામી રે. વાસુપૂજ્યં ૧.
નિરાકાર અભેદ સગ્રાહક, ભેદ ગ્રાહક સાકારો રે.
દર્શન જ્ઞાન દુભેદ ચેતના, વસ્તુ ગ્રહણ વ્યાપારો રે. વાસુપૂજ્યં ૨.
કર્તા પરિણામી પરિણામો, કર્મ જે જીવે કરિયે રે,
એક અનેક રૂપ નય વાદે, નિયતે નર અનુસરિયે રે. વાસુપૂજ્યં ૩.
દુઃખ મુખ રૂપ કરમ ફલ જાણો, નિશ્ચય એક આનંદો રે,
ચેતનતા પરિણામ ન ચુકે, ચેતન કહે જિન ચંદો રે. વાસુપૂજ્યં ૪.
પરિણામી ચેતન પરિણામો, જ્ઞાન કરમ ફલ ભાવી રે,
જ્ઞાન કરમ કન ચેતન કહિયે, લેજે તેહ મનાવી રે. વાસુપૂજ્યં ૫.
આતમજ્ઞાની શ્રમણ કહાવે, ખીજા તો દ્રવ્યલિંગી રે,
વસ્તુગતે જે વસ્તુ પ્રકાશે, આનંદધન મતિ સગી રે. વાસુપૂજ્યં ૬.

સ્તવના ૧૩ મી.—રાગ મદહાર.

હર આખા આખલી રે —એ દેશી

દુઃખ દોહગ દુરે ટાળ્યા રે, મુખ સંપદ શું ભેટ,
ધીંગ ધાળી માથે ક્રિયા રે, કુણ ગંજે નર ખેટ.

- વિમલ જિન, દીઠાં લોયણુ આજ, મહારાં સિધ્યા વંછિત કાજ;
 વિમલ જિન, દીઠાં લોયણુ આજ, મહારાં સિધ્યાં વંછિત કાજ. ૧.
- ચરણુ કમલ કમલા વસે રે, નિર્મલ થિર પદ દેખ;
 સમલ અથિર પદ પરિહરી રે, પકજ પામર પેખ,
 વિમલ જિન, દીઠાં લોયણુ આજ, મહારાં સિધ્યા વંછિત કાજ. ૨.
- મુઝ મન તુઝ પદ પકજે રે, લીનો ગુણુ મકરદ,
 રંક ગણુ મદિર ધરા રે, ઈદં ચદ નાગિદ;
 વિમલ જિન, દીઠાં લોયણુ આજ, મહારાં સિધ્યાં વંછિત કાજ. ૩.
- સાહિબ સમરથ તું ધણી રે, પ્રામ્યો પરમ ઉદાર;
 મન વિશરામી વાલહો રે, આતમચો આધાર;
 વિલમ જિન, દીઠાં લોયણુ આજ, મહારાં સિધ્યાં વંછિત કાજ. ૪.
- દરિસણુ દીઠે જિનતાણુ રે, સશય ન રહે વેધ,
 દિનકર કરલર પસરતા રે, અધકાર પ્રતિપેધ,
 વિલમ જિન, દીઠાં લોયણુ આજ, મહારાં સિધ્યા વંછિત કાજ. ૫.
- અમિય ભરી મૂરતિ રચી રે, ઉપમ ન ઘટે કોય,
 શાત સુધારસ ઝીલતી રે, નિરખત તૃપ્તિ ન હોય,
 વિમલ જિન, દીઠાં લોયણુ આજ, મહારાં સિધ્યાં વંછિત કાજ. ૬.
- એક અરજ સેવક તણી રે, અવધારો જિનદેવ,
 કૃપા કરી મુઝ દીજીએ રે, આનદધન પદ સેવ,
 વિમલ જિન, દીઠાં લોયણુ આજ, મહારાં સિધ્યાં વંછિત કાજ. ૭.

સ્તવના ૧૪ શ્લોક.

- ધાર તરવારની સોહલી દોહલી, ચઉદમા જિનતાણી ચરણુ સેવા;
 ધારપર નાયતા દેખ બાજીગરા, સેવના ધારપર રહે ન દેવા. ધાર૦ ૧.
 એ આકણી.
- એક કહે સેવિયે વિવિધ કિરિયા કરી, ફલ અનેકાંત લોચન ન દેખે;
 ફલ અનેકાંત કિરિયા કરી બાપડા, રડવડે ચાર ગતિ માહે લેખે. ધાર૦ ૨.
- ગચ્છના ભેદ બહુ નયણુ નીહાલતાં, તત્ત્વની વાત કરતાં ન લાજે,
 ઉદર ભરણાદિ નિજ કાજ કરતાં થકાં, મોહ નહિયા કલિકાલ રાજે. ધાર૦ ૩.
- વચન નિરપેક્ષ વ્યવહાર જૂઠો કહ્યો, વચન સાપેક્ષ વ્યવહાર સાચો;

વચન નિરપેક્ષ વ્યવહાર સ સાર કલ, સાંભળી આદરી કાઈ રાચો. ધારં ૪.
 દેવ ગુરુ ધર્મની શુદ્ધિ કહો કેમ રહે, કેમ રહે શુદ્ધ શ્રદ્ધા ન આણો,
 શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વિણ સર્વ કિરિયા કરી, છાર પર લીપાણુ તેહ જાણો. ધારં ૫.
 પાપ નહી કોઈ ઉત્સવ ભાપણુ જિજ્ઞેષો, ધર્મ નહી કોઈ જગ સૂત્ર સરિષો;
 સૂત્ર અનુસાર જે ભવિક કિરિયા કરે, તેહનું શુદ્ધ ચારિત્ર પરિષો. ધારં ૬
 એહ ઉપદેશનો સાર સક્ષેપથી, જે નરા ચિત્તમે નિત્ય ધ્યાવે,
 તે નરા દિવ્ય બહુ કાલ સુખ અનુભવી, નિત્ય આનંદધન રાજ પાવે. ધારં ૭

સ્તવના ૧૫ મી. રાગ ગોડી સારંગ.

૧૫મી રાગીઆની

ધર્મજિનેશ્વર ગાઉ રંગશુ, ભગ મ પડશે હો પ્રીત, જિનેશ્વર,
 બીજો મન મંદિર આણુ નહી, એ અમ કુલવટ રીત, જિનેશ્વર ધર્મં ૧.
 ધરમ ધરમ કરતો જગ સહુ કિરે, ધરમ ન જાણે હો મર્મ, જિનેશ્વર.
 ધરમ જિનેસર ચરણુ શ્રદ્ધા પછી, કોઈ ન બાંધે હો કર્મ, જિનેશ્વર ધર્મં ૨
 પ્રવચન અંજન જે સદ્ગુરુ કરે, દેખે પરમ નિધાન, જિનેશ્વર
 હૃદય નયન નિહાલે જગ ધણી, મહિમા મેરુ સમાન, જિનેશ્વર ધર્મં ૩
 દોડત દોડત દોડત દોડિયો, જેતી મનની રે દોડ, જિનેશ્વર
 પ્રેમ પ્રતીત વિચારો હુકડી, ગુરુગમ લેજો રે જોડ, જિનેશ્વર ધર્મં ૪.
 એક પખી કેમ પ્રીતિ વરે પડે, ઉભય મિલ્યા હુએ મધિ, જિનેશ્વર
 હુ ગગી હુ મોહે કદિયો, તુ નીરાગી નિરખધ, જિનેશ્વર ધર્મં ૫
 પરમ નિધાન પ્રગટ મુખ આગલે, જગત ઉલધી હો જાય, જિનેશ્વર.
 જ્યોતિ વિના જુએ જગદીશની, અધો અધ પુલાય, જિનેશ્વર ધર્મં ૬.
 નિર્મલ ગુણ મણિ રોહણુ ભૂધગ મુનિજન માનસ હસ, જિનેશ્વર
 ધન્ય તે નગરી ધન્ય વેલા ધડી, માતા પિતા કુલ વશ, જિનેશ્વર ધર્મં ૭.
 મન મધુકર વર કરે જોડી કહે, પદકજ નિકટ નિવાસ, જિનેશ્વર.
 ધનનામી આનંદધન સાલવો, એ સેવક અરદાસ, જિનેશ્વર ધર્મં ૮.

સ્તવના ૧૬ મી.—રાગ મહારા.

ચતુર ગોમાગુ પડિમી—એ દેશી

શાંતિ જિન એક મુજ વિનતિ, સુણો ત્રિભુવનરાય રે,
 શાંતિ સદૃષ કિમ જાણિયે, કહો મનકિમ પરખાય રે. શાંતિં ૧.

ધન્ય તું આત્મા જોહને, એહવો પ્રશ્ન અવકાશ રે;	શાંતિ૦ ૨.
ધીરજ મન ધરી સાંભળો, કહુ શાંતિ પ્રતિભાસ રે.	
ભાવ અવિગુહ્ય મુવિગુહ્ય જે, કહ્યા જિનવર દેવ રે;	શાંતિ૦ ૩.
તે તેમ અવિતથ સદહે, પ્રથમ એ શાંતિપદ એવ રે,	
આગમધર ગુરૂ સમકિતી, કિરિયા સવર સાર રે.	શાંતિ૦ ૪.
સપ્રદાયી અવચક સદા, શુચિ અનુભવાધાર રે	
ગુહ્ય આલબન આદરે, તજી અવર જગત રે;	શાંતિ૦ ૫.
તામરી વૃત્તિ સવિ પરિહરિ, ભજે સાત્વિકી શાલ રે.	
કલ વિસવાદ જોહમા નહીં, શબ્દ તે અર્થ સબંધિ રે;	શાંતિ૦ ૬.
સકલ નય વાદ વ્યાપી રહ્યો, તે શિવ સાધન સંધિ રે.	
વિધિ પ્રતિષેધ કરિ આતમા, પદારથ અવિરોધ રે;	શાંતિ૦ ૭
ગ્રહણુ વિધિ મહાજને પરિગ્રહ્યો, ઈશ્યો આગમે યોધ રે.	
દુષ્ટ જન સંગતિ પરિહરી, ભજે મુગુરૂ સંતાન રે.	શાંતિ૦ ૮.
જોગ સામર્થ્ય ચિત્ત ભાવજે, ધરે મુગતિ નિર્માન રે.	
માન અપમાન ચિત્ત સમગણે, સમગણે કનક પાપાણુ રે;	શાંતિ૦ ૯.
વંદક નિદક સમ ગણે, ઈશ્યો હોય તુ જાણુ રે.	
સર્વ જગજ તુને સમ ગણે, સમગણે તૃણ મણિ ભાવ રે.	શાંતિ૦ ૧૦.
મુક્તિ સ સાર બેઠે સમ ગણે, મુણે ભવજલ નિધિ નાવ રે.	
આપણો આતમભાવ જે, એક ચેતના ધાર રે;	શાંતિ૦ ૧૧.
અવર સવિ સાથ સંયોગથી, એહ નિજ પરિકર સાર રે.	
પ્રભુ મુખથી એમ સાબલી, કહે આતમરામ રે;	શાંતિ૦ ૧૨.
તાહરે દરિશણે નિસ્તર્યો, મુઝ ગીધાં સવિ કામ રે.	
અહો અહો હુ મુઝને કહુ, નમો મુઝ નમો મુઝ રે,	શાંતિ૦ ૧૩.
અમિત કલ દાન દાતારની, જોહની ભેટ થઈ તુઝ રે.	
શાંતિ સરૂપ સક્ષેપથી, કહ્યા નિજ પર રૂપ રે,	શાંતિ૦ ૧૪
આગમમાહે વિસ્તર ધણો, કહ્યા શાંતિ જિન ભુપ રે.	
શાંતિ સરૂપ એમ ભાવશે, ધરી શુદ્ધ પ્રણિધાન રે,	શાંતિ૦ ૧૫.
આનંદધન પદ પામશે, તે લહેશે બહુ માન રે.	

સ્તવના ૧૭ મી.—રાગ ગુજરી.

અળર દેહો મોરારી હમારો—એ દેશી

કુયુજિન મનકું કિમહી ન બાજે હો, કુયુજિન૦
 જિમ જિમ જતન કરીને રાખું, તિમ તિમ અલગુ ભાજે હો. કુયુ૦ ૧.
 રજની, વાસર, વસતી, ઉજડ, ગયણુ, પાયાલે જય,
 સાપ ખાય ને મુખકુ થોથુ, એહ ઉખાણો ન્યાય હો. કુયુ૦ ૨.
 મુગતિ તણા અલિલાળી તપિયા, જ્ઞાન ને ખ્યાન અધ્યાસે,
 વયરીડુ કાંઈ એહનુ ચિતો, નાખે અવલે પાંચ હો. કુયુ૦ ૩.
 આગમ આગમધરને હાથે, નાવે કિણુવધ આકુ,
 કિહાં કણે જો હં કરી હટકું, તો વ્યાસતણી પરે વાકુ હો. કુયુ૦ ૪.
 જો હંગ કહુ તો હંગતો ન દેખુ, શાહકાર પણુ નાહી,
 સર્વ માંહે ને સહુથી અલગુ, એ અચરિજ મન માંહી હો. કુયુ૦ ૫.
 જે જે કહુ તે જ્ઞાન ન ધારે, આપ મતે ગ્રહે કાલો,
 મુર નર પડિતજન સમજવે, સમજે ન માહરો સાલો હો. કુયુ૦ ૬.
 મે જાણ્યુ એ લિંગ નપુસક, સકલ મરદને ઠેલે,
 ખીછ વાતે સમરથ છે નર, એહને કોઈ ન જોલે હો. કુયુ૦ ૭.
 મન સાધ્યું તેણે સધણુ સાધ્યુ, એહ વાત નહી ખોટી,
 એમ કહે સાધ્યું તે નાવે માનુ, એ કહિ વાત છે મોટી હો. કુયુ૦ ૮.
 મનકુ દુરાસાધ્ય તે વશ આણ્યુ, તે આગમથી મતિ આણુ,
 આનંદધન પ્રભુ માહરૂ આણો, તો સાચું કરી જાણુ હો. કુયુ૦ ૯.

સ્તવના ૧૮ મી.—રાગ પરજ.

ઋપભંજના વશ રચણાયક.—એ દેશી

ધરમ પરમ અરનાથનો, કેમ જાણુ ભગવત રે,
 સ્વપર સમય સમજવિયે, મહિમાવત મહત રે (આકાણી) ધરમ૦ ૧.
 શુદ્ધાતમ અનુભવ સદા, સ્વસમય એહ વિલાસ રે,
 પરજડી છાંહડી જેહ પડ, પરસમય નિવાસ રે ધરમ૦ ૨.
 તારા નક્ષત્ર ગ્રહ ચદની, જ્યોતિ દિનેશ મઝાર રે,
 દર્શન જ્ઞાન ચરણુથડી, શક્તિ નિજતમ ધાર રે ધરમ૦ ૩.
 ભારી પીપા બીજણો, કાકે અનોકે તરંગ ૪,

પર્યાય દૃષ્ટિ ન દીજિયે, એકબેર કનક અભંગ રે.	ધરમં ૪.
દરશન જ્ઞાન ચરણ થકી, અલખ સરખ અનેક રે;	
નિર્વિકલ્પ રસ પીજિયે, શુદ્ધ નિરજન એક રે.	ધરમં ૫.
પરમારથ પય જે કહે, તે રજે એક તત રે,	
વ્યવહારે લખ જે રહે, તેહના ભેદ અનત રે.	ધરમં ૬.
વ્યવહારે લખે દોહિલા, કાંઈ ન આવે હાથ રે,	
શુદ્ધનય થાપના સેવતાં, નવિ રહે દુવિધા સાથ રે.	ધરમં ૭.
એકપખી લખી પ્રીતિની, તુમ સાથે જગનાથ રે;	
કૃપા કરીને રાખજો, ચરણ તજે ગ્રહી હાથ રે.	ધરમં ૮.
ચક્રી ધરમ તીરથ તણો, તીરથ ફલ તતસાર રે;	
તીરથ સેવે તે લહે, આનંદધન નિરધાર રે.	ધરમં ૯.

સ્તવના ૧૯ સી —રાગ કાફી.

એવક કિમ અવગણિયે હો, મલ્લિજન. એહ અખ શોભા સારી,	મલ્લિજનં ૧.
અવર જેહને આદર અતિ દીગ્યે, તેહને મૂલ નિવારી હો.	
જ્ઞાન સ્વરૂપ અનાદિ તમારૂં, તે લીધું તુમે તાણી,	મલ્લિજનં ૨.
જુઓ અજ્ઞાન દશા રીસાવી, જાતાં કાણુ ન આણી હો	
નિદ્રા મુપન જગર ઉજગરતા, તુરિય અવસ્થા આવી,	મલ્લિજનં ૩.
નિદ્રા મુપન દશા રીસાણી, જાણી ન નાથ મનાવી હો	
સમકિત સાથે સગાઈ કીધી, સ્વપરિવારથુ ગાદી,	મલ્લિજનં ૪.
મિથ્યા મતિ અપરાધણુ જાણી, ધરથી બાહિર કાઢી હો.	
હાસ્ય અરતિ રતિ ગોક દુગમ્બા, લય પામર કરસાલી,	મલ્લિજનં ૫.
નોકપાય શ્રેણી ગજ ચટતા, શ્વાન તણી ગતિ ગ્રહી હો.	
રાગ દ્રોપ અવિરતિની પરિણુતિ, એ ચરણ મોહના ચોદા,	મલ્લિજનં ૬.
વીતરાગ પરિણુતિ પરિણુમતાં, ઉડી નાહા બોદા હો.	
વેદોદય કામા પરિણામા, કામ્ય કરમ સહુ ત્યાગી,	મલ્લિજનં ૭.
નિ કામી કરણારસ સાગર, અનત ચતુષ્ક પદ પાગી હો.	
દાન વિધન વારી સહુ જનને, અભય દાન પદ દાતા;	મલ્લિજનં ૮.
લાભ વિધન વગ વિધન નિવારક, પરમ કાલ રમ માના હો.	

વીયે વિધન પડિત વીયે હણી, પૂરણ પદવી ચોગી,
ભોગોપભોગ દોય વિધન નિવારી, પૂરણ ભોગ મુભાગી હો. મહિજિન૦ ૯.
એ અઢાર દુપણ વર્જિત તનુ, મુનિજન વૃદ્ધે ગાયા,
અવિરતિ રૂપક દોષ નિરૂપણ, નિર્દુષણ મન ભાયા હો. મહિજિન૦ ૧૦.
ઇણ વિધ પરખી મન વિશરાગી, જિનવર ગુણ જે ગાવે;
દીનખંધુની મેહેર નજરથી, આનંદધન પદ પાવે હો. મહિજિન૦ ૧૧.

સ્તવના ૨૦ મી.--રાગ કાશી.

આવા આગ પધારો પ્રજ્ઞ.—એ દેશી.

મુનિસુત્રત જિનરાય, એક મુઝ વિનતિ નિમુણો. મુનિ૦
આતમ તત્ત્વ ક્યુ જાણ્યુ જગત ગુરુ, એહ વિચાર મુઝ કહિયો;
આતમ તત્ત્વ જાણ્યાવિણ નિર્મલ, ચિત્ત સમાધિ નવિ લહિયો. આંડણી. મુનિ૦ ૧.
કોઇ અખધ આતમ તત માને, કિરિયા કરતો દિસે
ક્રિયાતણુ ફલ કહો કુણ ભોગવે, ઇમ પૃથુ ચિત રીસે. મુનિ૦ ૨.
જડચેતન એ આતમ એકજ, સ્થાવર જગમ સરિખો,
દુખ મુખ સકર દુપણ આવે, ચિત્ત વિચારી જે પરિખો. મુનિ૦ ૩
એક કહે નિત્યજ આતમ તત, આતમ દરિસણુ લીનો,
કૃત વિનાશ અકૃતાગમ દુપણ, નવિ દેખે મનિહીણો. મુનિ૦ ૪
સૌગત મતિ રાગી કહે વાદી, લણિક એ આતમ જાણો,
ખધ મોખ મુખ દુખ ન ઘટે, એહ વિચાર મન આણો. મુનિ૦ ૫.
ભૂત ચતુષ્ક વર્જિત આતમ તત, સત્તા અજગી ન ઘટે,
અધ શકટ જે નજર ન દેખે, તો શુ કીજે શકટે. મુનિ૦ ૬.
એમ અનેક વાદિમત વિભ્રમ, સકટ પડિયો ન લહે,
ચિત્ત સમાધ તે માટે પ્રહુ, તુમ વિણ તત કોઇ ન કહે. મુનિ૦ ૭.
વલતુ જગગુરુ ઇણિપરે ભાખે, પક્ષપાત સખ છડી,
રાગ દેખ મોહ પખ વર્જિત, આતમશુ રટ મડી. મુનિ૦ ૮.
આતમ બ્યાન કરે જે કોઈ, એ કિર ઇણિમે નાવે,
વાગ જાલ ખીજુ સહુ જાણે, એહ તત્ત્વ ચિત્ત આવે. મુનિ૦ ૯.
જિણે વિવેક ધરિયે પખ ગ્રહિયે, તે તત જ્ઞાની કહિયે,
શીગુનિગુનન કૃપા કરે તો, આનંદાન પદ સહિયો. મુનિ૦ ૧૦.

સ્તવના ૨૧ મી.—રાગ આશાવરી.

ધન ધન સંપતિ સાચા રાજ.—એ દેશી

પટ દરિસણુ જિનઅંગ ભણીજે, ન્યાસ પડંગ જે સાધે રે;	
નમિ જિનવરના ચરણ ઉપાસક, પટ દરિસણુ આરાધે રે. (આંકણી.)	પટ૦ ૧.
જિન સુર પાદપ પાય વખાણુ, સાખ્ય જોગ દોય ભેદે રે;	
આતમ સત્તા વિવરણુ કરતાં, લહો દુગ અંગ અખેદે રે.	પટ૦ ૨.
ભેદ અભેદ સૌગત નીમાંસક, જિનવર દોય કર ભારી રે,	
લોકાલોક અવલંબન ભજિયે, ગુરુ ગમથી અવધારી રે.	પટ૦ ૩.
લોકાયતિક કુખ જિનવરની, અશ વિચારી જે કીજે રે,	
તત્ત્વ વિચાર સુધારસ ધારા, ગુરુગમ વિણ કેમ પીજે રે.	પટ૦ ૪.
જૈન જિનેશ્વર વર ઉત્તમ અંગ, અંતરગ બહિરંગે રે;	
અક્ષર ન્યાસ ધરા આધારક, આરાધે ધરી સંગે રે.	પટ૦ ૫.
જિનવરમા સધળા દરિસણુ છે, દર્શને જિનવર ભજના રે;	
સાગરમાં સધળી તટિની સહી, તટિનીમાં સાગર ભજના રે.	પટ૦ ૬.
જિનસ્વરૂપ થઇ જિન આરાધે, તે સહી જિનવર હોવે રે;	
ભૂગી ધલિકાને ચટકાવે, તે ભૂગી જગ જોવે રે.	પટ૦ ૭.
ચૂર્ણી ભાખ્ય સૂત્ર નિર્યુક્તિ, વૃત્તિ પરંપર અનુભવ રે;	
સમય પુરૂપનાં અગ કહ્યા એ, જે છેદે તે દુર્ભવ રે.	પટ૦ ૮.
મુદ્રા ખીજ ધારણા અહર, ન્યાસ અરથ વિનિયોગે રે,	
જે ખ્યાવે તે નવિ વચિજે, ક્રિયા અવચક ભોગે રે.	પટ૦ ૯.
શ્રુત અનુસાર વિચારી યોગ, મુગુરુ તથા વિધિ ન મિલે રે;	
કિરિયા કરી નવિ સાધી શકીએ, એ વિપવાદ ચિત્ત સધળે રે.	પટ૦ ૧૦.
તે માટે ઉભા કરજોડી. જિનવર આગલ કહિયે રે,	
સમય ચરણુ સેવા શુદ્ધ દેજો, જેમ આનંદધન લહિયે રે.	પટ૦ ૧૧.

સ્તવના ૨૨ મી.—રાગ માઝણી.

ધરણા દોસા.—એ દેશી

અટ્ઠભવંતર વાલહીરે, તુ મુઝ આતમરામ,	મનરાવાલા.
મુગનિ સ્ત્રીશું આપણે રે, રાગપણુ ઝાઇ ન ઝાગ,	મનરાવાલા. ૧.

ધર આવો હોવાલમધરઆવો, મહારીઆશાનાવિશરામ,	મનરાવાલા.
રથફેરો હો સાજન રથફેરો, સાજનમહારામનોરથસાથ,	મનરાવાલા ૨.
નારી પખો શો નેહલો રે, સાચ કહે જગનાથ,	મનરાવાલા.
ધંધર અરંધજે ધરી રે, તુ મુઝ ઝાલે ન હાથ,	મનરાવાલા. ૩.
પશુ જનની કરણા કરી રે, આણી હૃદય વિચાર,	મનરાવાલા
માણસની કરણા નહી રે, એ કુણુ ધર આચાર,	મનરાવાલા. ૪.
પ્રેમ કલપતઝ છેલ્લિયો રે, ધરિયો જોગ ધતૂર,	મનરાવાલા.
ચતુરાધરો કુણુ કહો રે, ગુરૂ મિલિયો જગ સૂર;	મનરાવાલા. ૫.
મારૂં તો એમાં ક્યુહી નહીં રે, આપ વિચારે રાજ,	મનરાવાલા.
રાજસલામાં એસતા રે, કિસડી બંધસી લાજ,	મનરાવાલા. ૬.
પ્રેમ કરે જગ જન સહુ રે, નિર્વાહે તે ઝોર;	મનરાવાલા
પ્રીત કરીને છોડી દે રે, તેહ શુ ન ચાલે જોર,	મનરાવાલા ૭.
જો મનમાં એહવુ હતું રે, નિસપત કરત ન જાણુ;	મનરાવાલા.
નિમપત કરીને છાડતા રે, માણસ હુવે તુકશાન,	મનરાવાલા. ૮.

સ્તવના ૨૩ મી.--રાગ સારંગ.

રસીઆની દેશી

ધ્રુવ પદ ગગી હો સ્વામી માહરા, નિદામી રાય, સુગ્યાની,
 નિજ ગુણુ કામી હો પામી તુ ધણી, ધ્રુવ આરામી હો થાય સુગ્યાની, ધ્રુવ ૦ ૧.
 સર્વ વ્યાપી કહો સર્વ જાણુંગપણે, પર પરિણુમન સ્વરૂપ; સુગ્યાની;
 પર રૂપે કરી તત્ત્વપણું નહી, સ્વસત્તા ચિદ્સ્વરૂપ સુગ્યાની; ધ્રુવ ૦ ૨.
 જેય અનેકે હો જ્ઞાન અનેકતા, જલ ભાજન રવિ જોમ; સુગ્યાની,
 દ્રવ્ય એકત્વપણે ગુણુ એકતા, નિજપદ રમતા હો જોમ. સુગ્યાની, ધ્રુવ ૦ ૩.
 પર ક્ષેત્રે ગત જેયને જાણુવે, પરક્ષેત્રે થયુ જ્ઞાન, સુગ્યાની,
 અસ્તિપણું નિજક્ષેત્રે તુમે કહો, નિર્મલતા ગુણુમાન સુગ્યાની, ધ્રુવ ૦ ૪
 જેય વિનાશે હો જ્ઞાન વિનિશ્ચય, કાલ પ્રમાણે રે થાય, સુગ્યાની,
 સ્વકાલે કહી સ્વસત્તા, તે પર રીતે ન જાય સુગ્યાની; ધ્રુવ ૦ ૫.
 પરભાવે કરી પરતા પામતા, સ્વસત્તા ચિર કાણુ, સુગ્યાની;
 આત્મચતુષ્કમયી પરમા નહી, તો કિમ સહુનો રે જાણુ સુગ્યાની, ધ્રુવ ૦ ૬.
 અગુરૂ લધુ નિજ ગુણુને દેખતા, દ્રવ્ય સકલ દેખતં; સુગ્યાની;

સાધારણ ગુણની સાધર્મ્યતા, દર્પણ જલને દષ્ટાંત, સુગ્યાની; ધ્રુવ ૭.
 શ્રી પારસજિન પારસ રસ સમો, પણ ધહા પારસ નાહિ, સુગ્યાની.
 પુરણ રસીઓ હો નિજગુણ પરસનો, આનદધન મુજ માંહિ; સુગ્યાની; ધ્રુવ ૮.

સ્તવના ૨૪ મી.—રાગ ધન્યાશ્રી

✓ વીરજિને ચરણે લાગુ, વીરપણું તે માગુ રે,
 મિથ્યા મોહ તિમિર ભય ભાગ્યું, જિત નગાર વાગ્યું રે. વીર ૦ ૧.
 છ ઉમંથ વીર્ય લેશ્યા સગે, અલિસધિજ મતિ અગે રે;
 સૂક્ષ્મ થલ ક્રિયાને સગે, યોગી થયો ઉમંગે રે. વીર ૦ ૨.
 અસંખ્ય પ્રદેશે વીર્ય અસંખે, યોગ અસંખિત કંખે રે,
 પુર્જલ ગણ તેણે લેચુ વિશેષે, યથાશક્તિ મતિ લેખે રે. વીર ૦ ૩.
 ઉત્કૃષ્ટે વીર્યને વેસે, યોગ ક્રિયા નવી પેસે રે;
 યોગતણી ધ્રુવતાને લેશે, આતમ શક્તિ ન ખેસે રે; વીર ૦ ૪.
 કામ વીર્યવશે જેમ ભોગી, તેમ આતમ થયો ભોગી રે,
 સૂરપણે આતમ ઉપયોગી, થાય તેહને અયોગી રે. વીર ૦ ૫.
 વીરપણું તે આતમઠાણે, જાણ્યું તુમચી વાણે રે;
 ધ્યાન વિનાણે શક્તિ પ્રમાણે, નિજ ધ્રુવ પદ પહિચાણે રે. વીર ૦ ૬.
 આત્મજન સાધન જે ત્યાગે, પર પરિણતિને ભાગે રે;
 અક્ષય દર્શન જ્ઞાન વૈરાગે; આનદધન પ્રભુ જાગે રે. વીર ૦ ૭

સ્તવનાવલિ સંપૂર્ણ.

પદ્યરતનાવલિ^૧.

પદ્યરતન ૧ જી. રાગ-વેલાવલ.

કયા સોવે ઉઠ જગ જાઉરે, કયાં એ આકણી.

અંજલિ જલ જ્યું આયુ ઘટત હે, દેત પહોરીયા ધરિય ધાઉ રે; કયાં ૧.
 ઈંદ્ર ચદ્ર નાર્ગિદ્ર મુનિદ્ર ચલે, કોણુ રાજા પતિ છાહ રાઉ રે,
 ભમત ભમત ભવજલધિ પાયકે, ભગવત ભજનવિન ભાજી નાઉ રે. કયાં ૨.
 કહા વિલખ કરે અખ જાઉ રે, તરી ભવજલનિધિ પાર પાઉ રે,
 આનંદધન એતનમય મૂરતિ, શુદ્ધ નિરજન દેવ ધ્યાઉ રે. કયાં ૩.

પદ્યરતન ૨ જી. રાગ-વેલાવલ-એકતાલી.

રે ધરિયા રે જાઉરે, મત ધરીય બજાવે,

નર શિર જાધત પાધરી, તુ કયા ધરીય બજાવે. રે ધરિયાં ૧
 કેવલ કાલ કલા કલે, પે તુ અકલ ન પાવે,
 અકલ કલા ઘટમેં ધરી, મુજ સો ધરી ભાવે. રે ધરિયાં ૨.
 આતમ અનુભવ રસ ભરી, યામે જોર ન માવે,
 આનંદધન અવિચલ કલા, વિરલા કોઇ પાવે. રે ધરિયાં ૩.

પદ્યરતન ૩ જી. રાગ-વેલાવલ.

જીય જાને મેરી સફલ ધરી રી. જીયં એ આંકણી.

સુત વનિતા ધન યૌવન માતો, ગર્ભતણી વેદન વિસરી રી. જીયં ૧.
 સુપનકો રાજ સાચ કરી માચત, રાચત છાંહ ગગન બદરી રી,
 આઇ અચાનક કાલ તોપચી, ગહેગો જ્યુ નાહર બકરી રી. જીયં ૨.
 અતિહી અચેત કછુ એતત નાહિ, પકરી ટેક હારિલ લકરી રી,
 આનંદધન હીરો જન છાડી, નર મોહો માયા કકરી રી. જીયં ૩

૧ આ કાવ્યો “ આનંદધન બહોતેરી ” નામથી પ્રસિદ્ધ છે - સ. અહિકર્તા.

પદ્યરત્ન ૪ થું. રાગ-વેલાવલ.

સુહાગણુ જાગી અનુભવ પ્રીત; સુહાગણુ. એ આંકણી.

નિદ અજ્ઞાન અનાદિકી, મિટ ગદ્ય નિજ રીત સુહાગણુ ૧.

ધટ મદિર દીપક કિયો, સહજ સુખ્યોતિ સરપ; આપ પરાઈ આપહી, ઠાનત વસ્તુ અનૃપ. સુહાગણુ ૨.

કહા દિખાવુ ઔરફ, કહા સમજાઉ ભોર, તીર અચૂક હૈ પ્રેમકા, લાગે સો રહે ઠોર. સુહાગણુ ૩.

નાદ વિલુધ્ધો પ્રાણુક, ગિને ન તૃણ મૃગલોચ, આનંદધન પ્રભુ પ્રેમકી, અકથ કહાની કોચ સુહાગણુ ૪

પદ્યરત્ન ૫ મું. રાગ-આશાવરી.

અવધૂ નટ નાગરકી બાણ. જાણે ન બાંભણ કાણ; અવધૂ ૦ આંકણી.

ધિરતા એક સમયમેં ઠાને, ઉપજો વિણસે તબહી; ઉલટ પલટ દ્રુવસત્તા રાખે, યા હમ મુની ન કબહી અવધૂ ૧.

એક અનેક અનેક એક પુની, કુડલ કનક સુભાવે, જલતરંગ ધટમાટી રવિકર, અગનિત તાહિ સમાવે. અવધૂ ૨.

હૈ નાંહી હૈ વચન અગોચર, નય પ્રમાણ સત્તલંગી; નિરપખ હોય લખે કોઇ વિરલા, કયા દેખે મત જંગી. અવધૂ ૩.

સર્વમયી સરવગી માને, ન્યારી સત્તા ભાવે; આનંદધન પ્રભુ વચનસુધારસ, પરમારથ સો પાવે. અવધૂ ૪.

પદ્યરત્ન ૬ હું. સાખી

આતમ અનુભવ રસિકકો, અજબ સુખ્યો વિરતત;

નિર્વેદી વેદન કરે, વેદન કરે અનત. ૧.

રાગ-સામઘી

માહરો બાણુડો સન્યારી, દેહ દેવલ મઠવાસી; માહારો ૧

એ આંકણી

ઇડા પિગલા મારગ તજ યોગી, મુખમના ધર વાસી.

અક્ષરંધ મધિ આસન પરી બાણુ, અનહદ તાન બજારી. માહારો ૨.

યમ નિયમ આસન જયકારી, પ્રાણાયામ અભ્યાસી,
પ્રત્યાહાર ધારણધારી, ધ્યાન સમાધિ સમાસી. માહારો ૩.
મૂલઉત્તરગુણ મુદ્રાધારી, પર્યકાસન વાસી,
રેચક પૂરક કુલક સારી, મન ઈદ્રિય જયકાસી માહારો ૪.
થિરતા ભેગ યુગતિ અનુકારી, આપો આપ વિમાસી,
આતમ પરમાતમ અનુસારી, સીઝે કાળ સમાસી. માહારો ૫.

પદ્યરત્ન ૭ મું. સાખી.

જગ આશા જ જીરકી, ગતિ ઉલટી કુલ મોર;
ઝકર્યો ધાવત જગતમે, રહે છૂટો ઇક ઠોર. ૧.

રાગ-આશાવરી

અવધૂ કયા સોવે તન મઠમે, જગ વિલોક નં ઘટમે. અવધૂ ૦
એ આંકણી.
તન મઠકી પરતીત ન કીજે, ઢહિ પરે એક પલમે;
હલ ચલ મેટ ખખર લે ઘટકી, ચિન્હે રમતા જલમે. અવધૂ ૧.
મઠમે પચભૂતકા વાસા, સાસાધૂત ખવીસા,
છિન છિન તોહી છલનકૂ ચાહે, સમજે ન જૌરા સીસા. અવધૂ ૨.
શિરપર પચ વસે પરમેશ્વર, ઘટમે સૂછમ ખારી;
આપ અભ્યાસ લખે કોઇ વિરલા, નિરખે ક્રુકી તારી. અવધૂ ૩.
આશામારી આસન ઘર ઘટમે, અજખા જાપ જપાવે,
આનંદધન એતનમયમૂરતિ, નાથ નિરજન પાવે. અવધૂ ૪.

પદ્યરત્ન ૮ મું સાખી.

આતમ અનુભવ કુલકી, નવલી કોઝી રીત,
નાક ન પકરે વાસના, કાન ગ્રહે ન પ્રતીત. ૧.

રાગ ધન્યાશ્રી વા સારંગ.

અનુભવ નાથક કયું ન જગાવે.
મમતા સગ સો પાય અજગલ, થનતે દૂધ દુહાવે. અનુભવ ૧.
મૈરે કહેતે ખીજ ન કીજે, તુ અંસીહી સીખાવે;
ખહોન કહેતે લાગન એસી, અંગુલી સરપ દિખાવે. અનુભવ ૨.

આરનકે સગ રાતે ચેતન, ચેતન આપ ખતાવે;
આનદધનકી સુમતિ આનદા, સિદ્ધ સરૂપ કહાવે.

અનુભવ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૯ મું. રાગ-સારંગ.

નાથ નિહારે આપમતાસી, વચક શઠ સચક શી રીતે,
ખોટો ખાતો ખતાશી.

નાથ૦ ૧.

આપ વિગૂચણ જગકી હાસી, સિયાનપ કૈન ખતાસી;
નિજજન સુરિજન મેલા ઐસા, જૈસા દૂધપતાસી.

નાથ૦ ૨.

મમતા દાસી અહિત કરિ હર વિધિ, વિવિધ ભાંતિ સતાસી;
આનદધન પ્રભુ વિનતિ માનો, ઐર નહિ તુ સમતાસી.

નાથ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૦ મું. રાગ-ટોડી.

પરમ નરમમતિ ઐર ન આવે.

પરમ૦

મોહન ગુન રોહન ગતિ સોહન, મેરી વૈરન ઐસે નિહુર લિખાવે. પરમ૦ ૧.

ચેતન ગાત મનાતન એતે, મૂલ વસાત જગાત બઢાવે;

કોઉ ન દુતી દલાલ વિસીડી, પારખી પ્રેમ ખરીદ બનાવે. પરમ૦ ૨.

ગ્રંથ ઉધારી અપની કહા એતે, વિરહજનર નિસ મોહી સતાવે;

એતી સુની આનદધન નાવત, ઐર કહા કોઊ કુડ બજાવે. પરમ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૧ મું. રાગ-માલકોશ, વેલાવલ, ટોડી.

આતમ અનુભવ રીતિ વરી રી આતમ૦ એ આંકણી.

મોર બનાએ નિજરૂપ નિરૂપમ, વિચ્છન રૂચિકર તેગ ધરી રી. આતમ૦ ૧.

ટોપ સત્રાહ શુરકો ખાનો, એકતારી ચોરી પહિરી રી;

સત્તા થલમે મોહ વિદારત, ઐ ઐ સુરિજન મુહ નિસરી રી. આતમ૦ ૨.

કેવલ કમલા અપચ્છર સુદર, ગાન કરે રસ રગ ભરી રી;

જીત નિશાન બજાઈ વિરાજે, આનદધન સર્વગ ધરી રી. આતમ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૨ મું. સાખી.

કુબુદ્ધિ કુબગ્ન કુટિલ ગતિ, સુબુદ્ધિ રાધિકા નારી,

ચોપર ખેલે રાધિકા, જીતે કુબગ્ન હારી.

૧.

રાગ-રામઝી.

- ખેલે ચતુર્ગતિ ચૌપર, પ્રાની મેરો ખેલે ચતુર્ગતિ ચૌપર. એ આંકણી.
- નરદ ગંજી કૈંન ગિનત હૈ, માને ન લેખે બુદ્ધિવર. પ્રાની૦ ૧.
- રાગ દોપ મોહકે પાસે, આપ બનાએ હિતકર, જોસા દાવ પરે પાસેકા, સારી ચલાવે ખિલકર. પ્રાની૦ ૨.
- પાંચ તલેં હૈ દૂઆ ભાઈ, છકા તલેં હૈ એકા, સખ મિલ હોત બરાબર લેખા, યહ વિવેક ગિનવેકા. પ્રાની૦ ૩.
- ચઉરાસી માયે ફિરે નીલી, સ્યાહ ન તોરી જોરી, લાલ જરદ ફિર આવે ધરમેં, કબહુક જોરી વિછેરી. પ્રાની૦ ૪.
- ભાવ વિવેકકે પાઉ ન આવત, તખ લગ કાચી બાજી, આનંદધન પ્રભુ પાઉ દેખાવત, તો જીતે જીય ગાજી. પ્રાની૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૧૩ મું. રાગ-સારંગ.

અનુભવ હમ તો રાવરી દાસી. એ આંકણી.

- આઈ કહાં તે માયા મમતા, જનું ન કહાંકી વાસી. અનુભવ૦ ૧.
- રીજ પરેં વાકે સગ ચેતન, તુમ ક્યું રહત ઉદાસી, વરજ્યો ન જાય એકાત કથકો, લોકમેં હોવત હાસી. અનુભવ૦ ૨.
- સમજત નાંહી નિતુર પતિ એકી, પલ એક જાત છમાસી, આનંદધન પ્રભુ ધરકી સમતા, અટકલી ઐર લખાસી. અનુભવ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૪ મું. રાગ-સારંગ.

અનુભવ તૂ હૈ હેતુ હમારો; અનુભવ૦ એ આંકણી.

- આય ઉપાય કરો ચતુરાઈ, ઐરકો સંધ નિવારો. અનુભવ૦ ૧.
- તૃણા રાડ ભાંડકી જાઈ, કહા ધર કરે સવારો, શઠ ળગકપટ કુટુબહી પોખે, મનમે ક્યું ન વિચારો.^૧ અનુભવ૦ ૨.
- કુલટાકુટિલ કુબુદ્ધિસગ ખેલકે, અપની પત ક્યું હારો, આનંદધન સમતા ધર આવે, વાજે જીત નગારો. અનુભવ૦ ૩.

૧. “ ઉનકી સગતિ વારો.” એવો પાઠાતર છે.-સંપ્રદેશી.

પદ્યરત્ન ૧૫ મું. રાગ-સારંગ.

મેરે ઘટ ગ્યાન લાતુ ભયો ભોર. મેરેં

ચેતન ચકવા ચેતન ચકવી, ભાગો વિહરકો સોર. મેરેં ૧.

દ્રૈલી ગિહુદિસ ચતુરા ભાવ રૂચિ, મિટયો ભરમ તમ જોર; આપકી ચોરી આપહી જનત, ઔર કહત ન ચોર. મેરેં ૨.

અમલ કમલ વિકચ ભયે ભૂતલ, મદવિષય શશિકોર; આનંદધન એક વલ્લભ લાગત, ઔર ન લાખ કિરોર. મેરેં ૩.

પદ્યરત્ન ૧૬ મું. રાગ-મારૂ.

નિશદ્દિન જોઉ તારી વાટડી, ઘરે આવો રે ઢોલા; નિશદ્દિન૦

મુજ સરિખા તુજ લાખ હૈ, મૈરે તૂહી મમોલા. નિશદ્દિન૦ ૧.

જવહરી મોલ કરે લાલકા, મેરા લાલ અમોલા; નિશદ્દિન૦ ૨.

જ્યાકે પટંતર કો નહી, ઉસકા કયા મોલા. નિશદ્દિન૦ ૩.

પંથ નિહારત લોચણે, દ્રગ લાગી અડોલા; નિશદ્દિન૦ ૪.

જોગી સુરત સમાધિમૈ, મુનિ ધ્યાન ઝંકોલા. નિશદ્દિન૦ ૫.

કૌન મુનૈ કિનદૂ કહં, કિમ માઝૂં મૈ જોલા; નિશદ્દિન૦ ૬.

તેરે મુખ દીઠે દલે, મેરે મનકા ચોલા. નિશદ્દિન૦ ૭.

મિત્ત વિવેક વાતે કહૈ, સુમતા મુનિ જોલા, નિશદ્દિન૦ ૮.

આનંદધન પ્રભુ આવશે, સેજભી રગ રોલા. નિશદ્દિન૦ ૯.

પદ્યરત્ન ૧૭ મું. રાગ-સોરઠ.

છોરાને ક્યુ મારે છે રે, જાંચે કાડ્યા ડેણુ; છોરાને૦ ૧.

છોરો છે મહારો જાલો ભોલો, જોલે છે અમૃત વચણુ. છોરાને૦ ૨.

લેય લકુદિયાં ચાલણુ લાગો, અખ કાઈ કૂટા છે નેણુ; છોરાને૦ ૩.

તૂતો મરણુ સિરાણુ સૂતો, રોટી દેશે કોણુ. છોરાને૦ ૪.

પાંચ પચીશ પચાસાં ઉપર, જોલે છે સૂધાં વેણુ; છોરાને૦ ૫.

આનંદધન પ્રભુ દાસ તિંહારો, જનમ જનમકે સેણુ. છોરાને૦ ૬.

પદ્યરત્ન ૧૮ મું. રાગ-માલકોશ, રાગણી-ગોડી.

રીસાની આપ મનાવો રે, વિચ્ય વસીદ ન ફેર, રીસાની૦

સૌદા અગમ હૈ પ્રેમકા રે, પરખ ન ખૂઝે કોય,
લે દેવાહી ગમ પડે પ્યારે, ઔર દલાલ ન હોય. રીસાની૦ ૧.
દો બાતાં જીયકી કરો રે, મેટો મનકિ આટ,
તનકી તપત ખૂઝાધયેં પ્યારે, વચન સુધારસ છાંટ. રીસાની૦ ૨.
નેક નજર નિહારીયેં રે, ઉજરન કીજે નાથ,
તનક નજર મુજરે મલે પ્યારે, અજર અમર સુખ સાથ રીસાની૦ ૩.
નિસિ અધિયારી ધનધટા રે, પાઉ ન વાટકે કદ,
કશ્ણા કરો તો વહું પ્યારે, દેખુ તુમ સુખ ચદ. રીસાની૦ ૪.
પ્રેમ જહા દુવિધા નહી રે, મેટ કુશલિત રાજ.
આનંદધન પ્રભુ આય બિરાજે, આપહી સમતા સેજ. રીસાની૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૧૯ મું રાગ-વેલાવલ.

દુલહ નારી તું બડી બાવરી, પિયા જાગે તું સોવે,
પિયા ચતુર હમ નિપટ અંયાની, ન જાતુ કયા હોવે. દુલહ. ૧.
આનંદધન પિયા દરસ પિયામે, ખોલ ધૂધટ સુખ જોવે દુલહ ૨

પદ્યરત્ન ૨૦ મું રાગ-ગોડી,-આશાવરી

આજ સુહાગન નારી, અવધૂ આજઁ એ આંકણી.

મેરે નાથ આપ સુધ લીની, કીની નિજ અગચારી. અવધૂ૦ ૧
પ્રેમ પ્રતીત રાગ રૂચિ રગત, પહિરે જીની સારી,
મહિદી ભક્તિ રકડી રાચી, ભાવ અજન સુખકારી. અવધૂ૦ ૨.
સહિત સુભાવ ચૂરી મૈ પેની, ચિરતા કકન ભારી,
ધ્યાન ઉરવસી ઉરમે રાખી, પિય ગુનમાલ આધારી અવધૂ૦ ૩.
સુરત સિદુર માગ રંગ રાલી, નિરતે વેની સમારી,
ઉપજી જ્યોત ઉઘોત ઘંટ ત્રિભુવન, આરસી કેવલ કારી. અવધૂ૦ ૪.
ઉપજી ધુનિ અજપાકી અનહદ, જીત નગારે વારી,
ઊડી સદા આનંદધન બરખત, બિન મોર એકન તારી અવધૂ૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૨૧ મું રાગ-ગોડી

નિસાની કહા બતાવુ રે, તેરો અગમ અગોચર રૂપ, એ આંકણી
રૂપી કહુ તો કહુ નહી રે, બધે કૈસે અરૂપ,

રૂપારૂપી જો કહું પ્યારે, એસે ન સિદ્ધ અનૂપ. નિસાની૦ ૧.
 શુદ્ધ સનાતન જો કહું રે, બંધન મોક્ષ વિચારઃ
 ન ઘટે સંસારી દિસા પ્યારે, પુણ્ય પાપ અવતાર નિસાની૦ ૨.
 સિદ્ધ સનાતન જો કહું રે, ઉપજે વિનસે કૌન,
 ઉપજે વિનસે જો કહું પ્યારે, નિત્ય અબ્યાધિત ગૌન. નિસાની૦ ૩.
 સર્વોગી સખ નયધની રે, માને સખ પરમાન,
 નયવાદી પદ્મો ગ્રહી પ્યારે, કરે લરાઈ ઠાન. નિસાની૦ ૪.
 અનુભવ અગોચર વસ્તુ હે રે, જાનંત્રો એહી રે લાજ,
 કહન મુનનકો કષ્ટ નહી પ્યારે, આનંદધન મહારાજ. નિસાની૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૨૨ મું. રાગ-ગોડી.

વિચારી કહા વિચારે રે, તેરો આગમ અગમ અથાહ. વિચારી૦ આંકણી.
 બિનુ આધે આધા નહીં રે, બિન આધેય આધાર; વિચારી૦ ૧.
 મુરગી બિન ધંડા નહીં પ્યારે, યા બિન મુરગકી નાર. વિચારી૦ ૨.
 ભુરટા બીજ વિના નહીં રે, બીજ ન ભુરટા ટાર; વિચારી૦ ૩.
 નિમિ બિનદિવમ ઘટે નહીં પ્યારે, દિન બિન નિસિ નિરધાર. વિચારી૦ ૪.
 મિદ્ધ સસારી બિન નહી રે, સિદ્ધ બિના સસાર, વિચારી૦ ૫.
 કરતા બિન કરતી નહી પ્યારે, બિન કરતી કરતાર. વિચારી૦ ૬.
 જનમ મરણુ બિના નહીં રે, મરણુ ન જનમ વિનાશ; વિચારી૦ ૭.
 દીપક બિન પરકાશતા પ્યારે, બિન દીપક પરકાશ. વિચારી૦ ૮.
 આનંદધન પ્રભુ બચનકો રે, પરિણુતિ ધરો રૂચિવંત; વિચારી૦ ૯.
 શાશ્વત ભાવ વિચારકે પ્યારે, ખેલો અનાદિ અનંત વિચારી૦ ૧૦.

પદ્યરત્ન ૨૩ મું. રાગ આશાવરી.

અવધૂ અનુભવ કલિકા જાગી, મતિ મેરી આતમ સમરન લાગી; અવધૂ૦
 એ આંકણી.

જાએ ન કહું ઉરટિગ નેરી, તેરી વિનતા વેરી;
 માયા ચેરી કુટુબ કરી હાથે, એક રેટ દિન ઘેરી. અવધૂ૦ ૧.
 જરા જનમ મરન વસ સારી, અસરન દુનિયાં જેતી;
 દેહવ કાઠન બાગમે મીયા, કિસપર મમતા એતી અવધૂ૦ ૨.

અનુભવ રસમેં રોગ ન સોગા, લોક વાદ સખ મેટા,
કેવળ અચલ અનાદિ અખાધિત, શિવશ કરકા ભેટા. અવધૂં ૩.
વર્ષા યુદ્ધ સમુદ્ર સમાની, ખખર ન પાવે કાઇ,
આનંદધન જૈ જ્યોતિ સમાવે, અલખ કહાવે યોઇ. અવધૂં ૪.

પદ્યરત્ન ૨૪ મું. રાગ-રામઝી.

મુને મહારો કળ મિલમે મનમેલ, મુને
મનમે લુવિણુ કેલિ ન કલિયે, વાલે કવલ કાઇ વેલ ૧.
આપ મિત્યાથી અતર રાખે, સુમનુપ્ય નહી તે લેલ,
આનંદધન પ્રભુ મન મળિયા વિણુ, કોનવિ વિલગેચેલ ૨.

પદ્યરત્ન ૨૫ મું. રાગ-રામઝી.

ક્યારે મુને મિલશે માહારો સત સનેહી, ક્યારેં ટેક.
સંત સનેહી સૂરિજન પાખે, રાખે ન ધીરજ દેહી, ક્યારેં ૧.
જન જન આગલ અતરગતની, વાતડલી કહુ કેહી,
આનંદધન પ્રભુ વૈદ્ય વિયોગે, કિમ જીવે મધુમેહી. ક્યારેં ૨.

પદ્યરત્ન ૨૬ મું. રાગ આશાવરી.

અવધૂં ક્યા માણુ ગુનહીના, વે ગુન ગતિ ન પ્રધીના અવધૂં આકળી
ગાય ન જાનુ બજાય ન જાનું, ન જાનુ સુર ભેવા,
રીજ ન જાનુ રીજાય ન જાનુ, ન જાનુ પદમેવા અવધૂં ૧.
વેદ ન જાનુ કિતાબ ન જાનુ, જાનુ ન લચ્છન છદા;
તરકવાદ વિવાદ ન જાનુ, ન જાનુ કવિ કદા અવધૂં ૨
જાપ ન જાનુ જીવાખ ન જાનુ, ન જાનુ કવિવાતા,
ધાવ ન જાનુ ભગતિ ન જાનું, જાનુ ન સીરા તાતા અવધૂં ૩.
ગ્યાન ન જાનું વિગ્યાન ન જાનુ, ન જાનુ ભજનામા^૧,
આનંદ ધન પ્રભુ કે ધરદારે, રટન કરે શુણ્ધામા. અવધૂં ૪

૧ “ ન જાનુ પદ નામા” એ પ્રમાણે પાઠાતર છે.-સ.અહિકર્તૃ

પદ્યરત્ન ૨૭ મું. રાગ-આશાવરી.

અવધૂ રામ રામ જગ ગાવે, વિરલા અલખ લખાવે. અવધૂં
 મતવાલા તો મતમે માતા, મહવાલા મહરાતા.
 જટા જટાધર પટા પટાધર, છતા છતા ધર તાતા. અવધૂં ૧.
 આગમ પટિ આગમધર થાકે, માયાધારી છાકે;
 દુનિયાંદાર દુનીસે લાગે, દાસા સખ આશાકે. અવધૂં ૨.
 બહિરાતમ મૂઢા જગજેતા, માયાકે ફદ રહેતા;
 ઘટ અતર પરમાતમ ભાવે, દુર્લભ પ્રાણી તેતા. અવધૂં ૩
 ખગપદ ગગન મીનપદ જલમે, જો ખોજે સો જોરા;
 ચિત પકજ ખોજે સો ચિન્હે, રમતા આનંદ ભૈરા. અવધૂં ૪.

પદ્યરત્ન ૨૮ મું રાગ-આશાવરી.

આશા ઔરનકી ક્યા કીજે, ગ્યાન મુધારસ પીજે; આશાં આકણી.
 ભટકે દાર દાર લોકન કે, ફૂકર આશાધારી;
 આતમ અનુલવ રસકે રસીયા, ઉત્તરે ન કળહુ ખુમારી. આશાં ૧.
 આશા દાસીકે જે જાયે, તે જન જગકે દાસા;
 આશા દાસી કરે જે નાયક, લાયક અનુલવ પ્યાસા. આશાં ૨.
 મનસા 'યાલા પ્રેમ મસાલા, યત્ન અગ્નિ પરગલી.
 તન ભાડી અવટાઇ પિયે કસ, જાગે અનુલવ લાલી આશાં ૩.
 અગમ પીયાલા પીયોમતવાલા, ચિન્હી અધ્યાતમવાસા;
 આનંદધન ચેતન જૈ ખેલે, દેખે લોક તમાસા. આશાં ૪.

પદ્યરત્ન ૨૯ મું રાગ-આશાવરી.

અવધૂ નામ હમારા રાખે, સો પરમ મહારસ ચાખે. અવધૂં આંકણી.
 નહી હમ પુરૂષા નહીં હમ નારી, વરન ન ભાત હમારી,
 જાતિ ન પાંતિ ન સાધન સાધક, નહી મહ લધુ નહી ભારી અવધૂં ૧.
 નહી હમ તાતે નહીં હમ સીરે, નહી દીધે નહી છોટા,
 નહીં હમ ભાઇ નહીં હમ ભગિની, નહી હમ બાપ ન ખેટા. અવધૂં ૨.
 નહી હમ મનસા નહી હમ શબ્દા, નહી હમ તરણી ધરણી.

નહીં હમ ભેખ, ભેખધર નાહી, નહીં હમ કરતા કરણી. અવધૂં ૩.
 નહીં હમ દરસન નહીં હમ પરસન, રસન ગંધકષ્ટુ નાહી;
 આનંદધન ચેતનમય મૂર્તિ, સેવકજન બલિ જાહી. અવધૂં ૪.

પદ્યરત્ન ૩૦ મું રાગ-આશાવરી.

સાધો ભાઈ સમતા રંગ રમીજે, અવધૂં મમતા સગ ન કીજે, સાધોં
 એ આંકણી.

સપતિ નાહિ નાહિ મમતા મે, મમતામા મિસ મેટે;
 ખાટ પાટ તથા લાખ ખટાઉ, અંત ખાખમેં લેટે. સાધોં ૧.
 ધન ધરતી મે ગાડે જૌરે, ધૂર આપ મુખ લ્યાવે,
 મુપક સાપ હોવેગો આખર, તાતે અલછિ કહાવે. સાધોં ૨.
 સમતા રતનાગરકી જાઇ, અનુભવ ચદ મુભાઈ,
 કાલકૂટ તથા ભાવમેં ગ્રેણી, આપ અમૃત લે આઈ સાધોં ૩.
 લોચન ચરન સહસ ચતુરાનત, ઇનતે બહુત ભરાઈ,
 આનંદધન પુરષોત્તમ નાયક, હિત કરી કંઠ લલાઈ. સાધોં ૪.

પદ્યરત્ન ૩૧ મું. શ્રીરાગ.

કિત જનમતે હો પ્રાનનાથ, ઇત આય નિહારો ધરકી સાથ. કિતં ૧.
 ઉત માયા કાયા કળ ન જાત, યહુ જડ તુમ ચેતન જગ વિખ્યાત,
 ઉત કરમ ભરમ વિપ વેલિ સગ, ઇત પરમ નરમ મતિ મેલિ રગ. કિતં ૨.
 ઉત કામ કપટ મદ મોહ માન, ઇત કેવળ અનુભવ અમૃત પાન,
 અલિ કહે સમતા ઉત દુખ અનત, ઇત ખેલે આનંદધન વસત. કિતં ૩

પદ્યરત્ન ૩૨ મું. રાગ-સામેરી.

નિહુર ભયે ક્યુ એસે પીયા તુમ. નિહુરં એ આકણી.
 મેતો મન વચ ક્રમ કરી રાહરી, રાહરી રીત અનસેં. નિહુરં ૧.
 પૂલે પૂલે ભમર કૈસી ભાંઉરી ભરત હુ, નિવહે પ્રીત ક્યું એસે;
 મેતો પીયુતે એસી મલિઆલી, કુસુમ વાસ સગ જૈસે. નિહુરં ૨.
 એકી જનન કહા પરે એતી, નીર નિવહિયે લૈમે,
 ગુન અવગુન ન વિચારો આનંદધન, કિન્નિયે તુમ તૈમે. નિહુરં ૩.

પદ્યરત્ન ૩૩ મું. રાગ-ગોડી.

- મિલાપી આન મિલાવો રે, મેરે અનુભવ મીઠડે મિત્ત, મિલાપી૦
 ચાતક પીઉ પીઉ રંડે રે, પીઉ મિલાવ ન આન,
 જીવ પીવન પીઉ પીઉ કરે પ્યારે, જીઉ નીઉ આન એ આન મિલાપી૦ ૧.
- દુખીયારી નિસદ્દિન રહુ રે, ફિર સખ સુધયુદ્ધ જોયં;
 તન મનકી કબલુ લહુ પ્યારે, કિસે દિખાઉ રોય મિલાપી૦ ૨.
- નિસિ અધારી મુહિ હસે રે, તારે દાંત દિખાય;
 ભાદો કાદો મેં કીયો પ્યારે, અગુચન ધાર વહાય. મિલાપી૦ ૩.
- ચિત્ત ચાતક પીઉ પીઉ કરે રે, પ્રણામે દોકર પીસ,
 અખલા શું જોરાવરી પ્યારે, એતી ન કીજે રીસ. મિલાપી૦ ૪.
- આતુર આતુગતા નહી રે, સુનિ સમતા ટુક વાત;
 આનંદધન પ્રભુ આય મિલે પ્યારે, આજ ધરે હર ભાંત. મિલાપી૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૩૪ મું. રાગ-ગોડી.

- દેખો આલી નટ નાગરકો સાગ: દેખો૦
 ઔરહી ઔર રગ ખેલતિ તોતે, શીકા લાગત અગ. દેખો૦ ૧.
- ઔરહ તો કહા દીજે બહુત કર, જીવિત હૈ ઈહ ઢગ,
 મૈરોઔર વિચ અતર એતો, જૈતો રૂપે રગ દેખો૦ ૨.
- તનુસુધ જોય ધૂમત મન એસે, માનુ કબુલક ખાઇ ભગ;
 એતે પર આનંદધન નાવત, ઔર કહા કોઉ દીજે સગ દેખો૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૩૫ મું. રાગ-દીપક, કાન્હરો.

કરે જરે જરે જરે જા કરે૦

- સજી સણુગાર બનાયે ભૂખન, ગઇ તખ સૂની સેજ. કરે૦ ૧.
- વિરહવ્યથા કછુ એસી વ્યાપતિ, માનુ કોઇ મારતિ યેજ,
 અતક અતકહાલુ લેગો પ્યારે, ચાહે જીવ તૂ લેજ. કરે૦ ૨.
- કોકિલ કામ ગદ અત્તાદિક, એતન મત હૈ જે જા,
 નનલ નાગર આનંદધન પ્યારે, આઇ અમિત મુખ દેજ. કરે૦ ૩.

પદ્યરતન ૩૬ મું. રાગ-માલસિરિ.

વારે નાહ સગ મેરો, યુહી જ્ઞેવન જ્ય
એ દિન હસન ખેલનકે સજની, રેતે રેન વિહાય વારે૦ ૧.
નગ ભુપણસેં જરી જતરી, મોતન કછુ ન સુહાય;
ધક ધુલ્લ જ્યમેં એસી આવત હૈ, લીજરી વિપ ખાય. વારે૦ ૨.
ના સોવત હૈ, લેત ઉસાસ ન, મનહીમે પિછતાય,
યોગિની હુયકેં નિકસૂ ધરને, આનંદધન સમજાય. વારે૦ ૩.

પદ્યરતન ૩૭ મું. રાગ-વેલાવલ.

તા જ્ઞેગેં ચિત્ત લ્યાઉંરે વાહાલા, તા૦
સમકિત દોરી શીલ લંગોટી, ઘુલ ઘુલ ગાઠ ઘુલાઉં, તા૦ ૧.
તત્ત્વ ગુણમે દીપક જ્ઞેઉ, ચેતન રતન જગાઉરે. વહાલા.
અષ્ટ કરમ કડૈકી ધૂની, ધ્યાના અગન જલાઉં; તા૦ ૨.
ઉપશમ છનને લસમ છણાઉ, મલીમલી અગ લગાઉરે, વહાલાં.
આદિ ગુરૂકા ચેલા હો કર, મોહકે કાન ફરાઉં, તા૦ ૩.
ધરમ શુકલ દોય મુદ્રા સોહૈ, કરુણા નાંદ બજાઉ રે, વહાલા.
ધહ વિધ યોગ સિહાસન ઐહા, મુગતિ પુરીકૃ ધ્યાઉં, તા૦ ૪.
આનંદધન દેવેદ્રસે જ્ઞેગી, બહુર ન કલિમે આઉરે, વહાલા.

પદ્યરતન ૩૮ મું. રાગ-મારૂ

મનસા નટનાગરસૂ જ્ઞેરી હો, મનસા૦
નટનાગરસૂ જ્ઞેરી સખી હમ, ઐર સખનસો તોરી હો. મનસા૦ ૧.
લોક લાજસૂં નાહી ન કાજ, કુલ મર્યાદાં છોરી હો,
લોક બટાઉ હસો બિરાનો, અપનો કહત ન કોરી હો. મનસા૦ ૨.
માત તાત અરૂ સજ્જન જાતિ, વાત કરત હૈ ભોરી હો,
ચાખે રસકી ક્યુ કરી ચૂટે, સુરિજન સુરિજન ટોરી હો. મનસા૦ ૩.
ઐરહનો કહા કહાવત ઐરપે, નાહિ ન કીની ચોરી હો,
કાછ કછયો સો નાચત નિવહે, ઐર ચાચર અરૂ ફેરી હો. મનસા૦ ૪.
જ્ઞાનસિધૂ મથિત પાર્થ, પ્રેમ પીયુષ કટોરી હો,
મોદન આનંદધન પ્રભુ રાશિધર, દેખત દષ્ટિ ચકોરી હો. મનસા૦ ૫.

મૈં વસ પિયકે પિય સગ ઐરકે, યા ગતિ કિન સીખઇ,
ઉપગારી જન જાય મનાવો, જે કછુ ભઇ સો ભઇ હો. પ્રીતકી૦ ૨.
વિરહાનલજાલા અતિહિ કહિન હૈ, મોસેં સહી ન ગઇ,
આનંદધન યુ સધન ધારા, તખી દે પહઇ હો. પ્રીતકી૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૭૦ મું.

સાખી.

આતમ અનુભવ રસ કથા, 'યાલા પિયા ન જાય;
મતવાલા તો ઢહિ પરે', નિમતા પરે પચાય. ૧.

રાગ-વસંત ધ્રમાલ.

છળિલે લાલન નરમ કહે, આલી ગરમ કરત કહા ખાત, ટેક.
માંકે આગે મામુઝી કોઇ, વરનન કરય ગિવાર,
અજ દ કપટકે કોથરી હો, કહા કરે સરધા નાર. છળિલે૦ ૧.
ચઉગતિ મહેલ ન છારિહી હો, કૈસેં આત ભરતાર,
ખાનો ન પીનો ધન ખાતમેં હો, હસત ભાનન કહા હાડ. છળિલે૦ ૨.
મમતા ખાટ પરે રમે હો, ઐર નિદે દિન રાત;
લૈનો ન દેનો ધન કથા હો, ભોરહી આવત જાત. છળિલે૦ ૩.
કહે સરધા મુનિ સામિની હો, એતો ન કીજે ખેદ;
હેરે હેરે પ્રભુ આવહી હો, વદે આનંદધન મેદ. છળિલે૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૭૧ મું. રાગ-મારૂ.

અનંત અરૂપી અવિગત સાસતો હો, વાસતો વસ્તુ વિચાર,
સહજ વિલાસી હાસી નવી કરે હો, અવિનાશી અવિકાર. અનંત૦ ૧.
જ્ઞાનાવરણી પંચ પ્રકારનો હો, દરશનના નવ ભેદ;
વેદની મોહની દોય દોય જાણીયે હો, આયુષ્ય ચાર વિચ્છેદ. અનંત૦ ૨.
શુભ અશુભ દોય નામ વખાણીયે હો, નીચ ઉંચ દોય ગોત;
વિધન પંચક નિવારી આપથી હો, પંચમ ગતિ પતિ હોત. અનંત૦ ૩.
યુગપદ્ધતિ શુભુ ભગવતના હો, એકત્રીશ મન આણુ;
અવર અનંતા પરમાગમચક્રી હો, અવિરોધી શુભુ જાણુ. અનંત૦ ૪.

સુદર સરખી સુભગ શિરોમણિ હો, મુણ મુજ આતમરામ,
તન્મય તલ્લય તમુ ભકતો કરી હો, આનંદધન પદ હામ. અનંત ૦ પ.

પદ્યરત્ન ૭૨ મું. રાગ-કેદારો.

મેરે માજ મજીડી સુણુ એક વાત, મીઠડે લાલન વિન ન રાહુ રહીયાત. મેરે ૦ ૧.
રગીત ચૂનડી લડી થીડા, કાથા સોપારી અર પાનકા ખીડા,
માગ સિદ્ધર સદલ કરે પીડા, તન કહા ડોકારે વિરહા કીડા મેરે ૦ ૨.
જહા તહા દુદુ ટોલ ન મિત્તા, પણુ ભોગી નર વિણુ સખ યુગ રીતા,
રથણી વિહાણી દહાડા થીતા, અજદ ન આવે મોહિ છેહા દીતા. મેરે ૦ ૩.
તનરગ કદ ભરમલી ખાટ, ચુન ચુન કલીયાં વિવુ ઘાટ,
રગ રગીલી પ્રલી પહેરગી નાટ, આવે આનંદધન રહે ધર ઘાટ. મેરે ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૭૩ મું. રાગ-કેદારો.

ભોલે ભોગા હુ રકુ તુમ ભલા હાસા, સલણે સાજન વિણુ કેસા ધરવાસા. ભોલે ૦ ૧.
સેજ સુહાલી આંદણી રાત, પ્રલડી વાડી ઉર સીતલ વાત,
સધલી સહેલી કરે સુખ સાતા, મૈરા તન તાતા મૂઝ્યા વિરહા માતા. ભોલે ૦ ૨.
કિર કિર જોઉ ધરણી આગાસા, તેરા છિપણુ ખારે લોક તમાસા,
ન વલે તનતે લોહી માસા, સાધડાની જો ધરણી છોડી નિરાસા. ભોલે ૦ ૩.
વિરહ કુલાવચો મુજ કીયા, ખખર ન પાવો તો ધિગ મેરા જ્યા,
દહી વાયદો જો બતાવે મેરા કોઇ પીયા, આવે આનંદધન કરે દીયા. ભોલે ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૭૪ મું. રાગ-વસંત.

યાદુબુદ્ધિ કુમરી કૈન જાત, જહાં રીજે ચેતન ગ્યાન ગાત. યા ૦ ૧.
કુસિત સાખ વિશેષ પાય, પરમ સુધારસ વારિ જાય. યા ૦ ૨.
જ્યા શુન જનો ઔર નાંહી, ગલે પડેગી પલક માહિ. યા ૦ ૩.
રેખા છેદે વાહી તામ, પદીયે મીઠી મુગુણુ ધામ. યા ૦ ૪.
તે આગે અધિકરી તાહી, આનંદધન અધિકરી તાહી. યા ૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૭૫ મું. રાગ-વસંત.

લાલન બિન મેરો કુન હવાલ, સમજે ન ઘટકી નિકુર લાલ. લાલન ૦ ૧.
વીર વિવેકજનું માંજિ માયિ, કહા પેટ દઇ આગે છિપાઇ. લાલન ૦ ૨.

તુમ ભાવે જો સો કીજે વીર, સોઈ આન મિલાવો લાલન ધીર. લાલન૦ ૩.
અમરે કરે ન જાત આધ, મન અંગલતા મિટે સમાધ. લાલન૦ ૪.
જન્ય વિવેક વિચાર કીન, આનંદધન કીને અધીન. લાલન૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૭૬ મું. રાગ-વસંત.

પ્યારે પ્રાન જીવન એ સાચજન, ઉત્તરકત નાહી ન તિલસમાન. પ્યારે૦ ૧.
ઉત્તસં ન માંગુ દિન નાંહિ એક, ઈત પકરિ લાલ છરિ કરિ વિવેક. પ્યારે૦ ૨.
ઉત શઠતા માયા માન કુંળ, ઈત રજીતા મૃદુતા જનો કુટુંબ. પ્યારે૦ ૩.
ઉત આસા તૃણા લોભ કોહ, ઈત શાંત દાત સંતોષ મોહ. પ્યારે૦ ૪.
ઉત કલા કલંકી પાપ વ્યાપ, ઈત ખેલે આનંદધન ભૂપ આપ. પ્યારે૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૭૭ મું. રાગ-રામઝી.

હમારી લય લાગી પ્રભુ નામ, હમારી૦

અળ ખાસ અરૂ ગોસલ ખાને, દર અદાલત નહી કામ. હમારી૦ ૧.
પંચ પચીશ પચ્યાસ હજારી, લાખ કિરોરી દામ,
ખાય ખરચે દીયે વિનુ જાત હૈ, આનન કર કર શ્યામ હમારી૦ ૨.
ધનકે ઉનકે શિવકે નજીકે, ઉરજ રહે વિનુ ઠામ,
સંત સયાને કોય ખતાવે, આનંદધન ગુનધામ. હમારી૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૭૮ મું. રાગ-રામઝી.

જગત ગુરૂ મેરા મે જગતકાં ચેરા, મિટ ગયા વાદ વિવાદકા ઘેરા. જગત૦ ૧.
ગુરૂ કે ધરમે નવનિધિ સારા, ચેલેકે ધરમે નિપટ અધારા; જગત૦
ગુરૂકે ધર સળ જરિત જરાયા, ચેલેકી મઢીયાંમે છપર છાયા. જગત૦ ૨.
ગુરૂ મોહી મારે શબ્દકી લાઠી, ચેલેકી મતિ અપરાધની કાઠી, જગત;
ગુરૂકે ધરકા મરમ ન પાયાં, અકથ કહાંની આનંદધન ભાયા. જગત૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૭૯ મું. રાગ-જય જયવંતી.

એસી દેસી ધરવસી, જિનસ અનેસી રી;
યાહી ધર રહિસેં જગવાહી, આપદ હૈ ઇસી રી. એસી૦ ૧.
પરમ સરમ દેસી, ધરમેઉ પેસી રી,
યાહી તેં મોહની મૈસી, જગત સગૈસી રી. એસી૦ ૨.

કેરીસી ગરજ નેસી, ગરજ ન ચખેસી રી;
આનંદધન ચુનો સીખદી, ચરજ કહેમી રી એસીં ૩.

પદ્યરત્ન ૮૦ મું રાગ-સારંગ.

ચેતન શુદ્ધાતમઃ ધ્યાવો, પરપરચે ધામધૂમ સદાઇ,
નિજ પરચે સુખ પાવો. એતનં ૧.
નિજ ધરમે પ્રભુતા હૈ તેરી, પરસગ નીચ કહાવે,
પ્રત્યક્ષ રીત લખી તુમ એસી, ગહિયે આપ શુદ્ધાવે. એતનં ૨.
યાવત તૃણા મોહ હૈ તુમકો, તાવત મિથ્યા ભાવ,
સ્વસ વેદ ગ્યાન લહી કરિવો, છંદો ભ્રમક વિભાવો. એતનં ૩.
સુમતા ચેતન પતિકૃ ઇણુવિધ, કહે નિજ ધરમે આવો;
આતમ ઉઠ સુધારસ પીયે, સુખ આનંદ પદ પાવો એતનં ૪.

પદ્યરત્ન ૮૧ મું રાગ-સારંગ.

ચેતન એસા ગ્યાન વિચારો, સોહ સોહ સોહ સોહ,
સોહ આણુનખીયા સારો એતનં ૧.
નિશ્ચય સ્વલક્ષણુ અવલખી, પ્રજ્ઞા છેની નિહારો,
ઇહ છેની મધ્ય પાતી દુવિધા, કરે જડ એતન કારો. એતનં ૨.
તસ છેની કર પ્રહીયે જો ધન, સો તુમ સોહ ધારો,
સોહ જાનિ દટો તુમ મોહ, જો હૈ સમકો વારો. એતનં ૩.
કુલટા કુટિલ કુષુદ્ધિ કુમતા, છડો જો નિજ ચારો,
સુખ આનંદ પદે તુમ ખેસી, સ્વપરકૃ નિસ્તારો. એતનં ૪

પદ્યરત્ન ૮૨ મું રાગ-સૂરતિ ટોડી.

પ્રભુ તોસમ અવર ન કોઇ ખલકમેં, હરિહર બ્રહ્મા વિગૂતે સોતો.
મદન જીયો તેં પલકમેં. પ્રભું ૧.
જ્યોં જલ જગમેં અગન બૂળવત, વડવાનલસો પીયે પલકમેં,
આનંદધન પ્રભુ વામા રે નદન, તેરી હામ ન હોત હલકમેં. પ્રભું ૨.

પદ્યરત્ન ૮૩ મું રાગ-મારૂ.

નિઃસ્પૃહ દેશ સોહામણો, નિર્ભય નગર ઉદારહો વમે અતરજનમી;

નિર્મલ મન મત્રી વંડે, રાજન વસ્તુવિચાર હો. વસેં ૧
 દેવલ કમલા ગાર હો, સુણ સુણ શિવગામી;
 દેવલ કમલાનાથ હો, સુણ સુણ નિકામી,
 દેવલ કમલાવાસ હો, સુણ સુણ શુભગામી;

આતમા તુ ચૂકીશમાં, સાહેબા તુ ચૂકીશમાં,
 રાજિદા તું ચૂકીશમાં, અવસર લહી જી. એ આંકણી.

દઢ સતોપકામામોદસા, સાધુ સગત દઢ પોલ હો. વસેં
 પોલિયો વિવેક સુજગતો, આગમ પાયક તોલ હો. વસેં ૨.
 દઢ વિશવાસ વિતા ગરો, મુવિનોદી વ્યવહાર હો. વસેં
 મિત્ર વૈરાગ વિહડે નહી, ક્રીડા સુરતિ અપાર હો. વસેં ૩.
 ભાવના બાર નદી વહે, સમતા નીર ગભીર હો. વસેં
 ધ્યાન ચહિવચો ભરચો રહે, સમપન ભાવ સમીર હો. વસેં ૪.
 ઉચાલો નગરી નહીં, દુષ્ટદુ કાલ ન યોગ હો. વસેં
 ધતિ અનીતિ વ્યાપે નહી, આનદધન પદ ભોગ હો. વસેં ૫.

પદરત્ન ૮૪ મું. રાગ-હમન.

લાગી લગન હમારી, જિન રાજ સુજસ સુન્ધો મે. લાગી. ટંક.
 કાદકે કહે કબર નહિ ધૂટે, લોક લાજ સખ ડારી;
 જૈસેં અમલિ અમલ કરત સમે, લાગ રહી જ્યુ ખુમારી. જિન ૧.
 જૈસેં યોગી યોગધ્યાનમે, મુરત ટરત નહી ટારી,
 તૈસેં આનદધન અનુહારી, પ્રભુકે હુ બલિહારી. જિન ૨.

પદરત્ન ૮૫ મું. રાગ-કાશી.

વારી હુ બોલડે મીઠડે, તુજવિન મુજ નહિ સરેરે સૂરિજન,
 લાગત ઓર અનીઠડે, વારી ૧.
 મેરે મનઃ જક ન પરત હૈ, બિતુ તેરે મુખ દીઠડે,
 પ્રેમ પીયાલા પીવત પીવત, લાલન સખદિન નીઠડે; વારી ૨
 પૂછૂ કૈન કહાણુ દુહુ, કિસકૂં ભેજુ ચીઠડે,
 આનદધન પ્રભુ સેજડી પાઉતો, ભાગે આનવસીઠડે. વારી ૩.

પદ્યરત્ન ૮૬ મું. રાગ-ધમાલ.

- સલુણે સાહેળ આવેગે મેરે, આલીરી વીરવિવેક કહો સાચ; સલુણે૦
 મોચુ સાચ કહો મેરીચુ, મુખ પાયો કે નહિં;
 કહાંની કહા હુ .ઊહાંકી, હિ ડોરે ચતુરગતિ માહિ. સલુણે૦ ૧.
 ભલી ભઈ ઇત આવહી હો, પચમ ગતિછી પ્રીત,
 સિદ્ધ સિદ્ધત રસ પાકછી હો, દેખે અપૂરવ રીત. સલુણે૦ ૨.
 વીર કહે એતી કહુ હો, આએ આએ તુમ પાસ;
 કહે સમતા પરિવારઅં હો, હમ હૈ અનુભવ દાસ. સલુણે૦ ૩.
 સરધા સુમતા એતના હો, એતન અનુભવ આહિ,
 સગતિ ફેરવે નિજ રૂપકી હો, લીને આનંદધન માહિ. સલુણે૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૮૭ મું. રાગ-ધમાલ.

- વિવેકી વીરા સહો ન પરે, વરજો ક્યું ન આપકે મિત. વિવેકી૦ ટેક.
 કહા નિગોડી મોહની હો, મોહત લાલ ગમાર;
 વાકે પર મિથ્યા સુતા હો, રીજ પડે કહાચાર વિવેકી૦ ૧.
 ક્રોધ માન બેટા ભયે હો, દેત ચપેટા લોક,
 લોભ જમાઈ માયા મુતાહો એક ચઠયો પર મોક. વિવેકી૦ ૨.
 ગદ્ય તિથિકું કહા જલણા હો, પૂછે સુમતાભાવ;
 ધરકો સુત તેરે મતે હો, કહાલૌ કરત જટાવ. વિવેકી૦ ૩.
 તવ સમત ઉદમ ડીયો હો, મેટયો પૂરવ સાજ,
 પ્રીત પરમસુન્નેરિકે હો, દીનો આનંદધન રાજ. વિવેકી૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૮૮ મું. રાગ-ધમાલ.

- પૂછીયેં આલી ખખર નહી, આયે વિવેક વધાય પૂછીયેં. એ આકુણી.
 મહાનંદ મુખકી વરનીકા, તુમ આવત હમ ગાત;
 પ્રાનજીવન આધારકી હો, ખેમકુશલ કહો ખાત. પૂછીયેં૦ ૧.
 અચલ અખાધિત દેવકું હો, ખેમ શરીર લખાંત,
 વ્યવહારિ ઘટવધ કથા હો, નિહચે સરમ અનંત. પૂછીયેં૦ ૨.

અધમોખ નિહચે નહી હો, વિવહારે લખ દોય;
કુશલ ખેમ અનાદિહી હો, નિત્ય અખાધિત હોત. પૂછીયેં ૦ ૩.
ચુન ત્રિવેક મુખતેં નહી હો, ખાતી અમૃત સમાન;
સરવા સમતા દો મિલી હો, લ્યાઈ આનંદધન તાન. પૂછીયેં ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૮૯ મું. રાગ-ધન્યાશ્રી.

ચેતન સકલ વિયાપક હોઈ, સકલ ૦ ચેતન ૦
સત અસત શું પરજ્ય પરનતિ, લાવ સુભાવ ગતિ દોઈ, ચેતન ૦ ૧.
સ્વ પર રૂપ વસ્તુકી સત્તા, સીઝેં એક ન દોઈ;
સત્તા એક અખંડ અખાધિત, યહ સિદ્ધાત પખ હોઈ, ચેતન ૦ ૨.
અનવય વ્યતિરેક હેતુકો, સમગ્ર રૂપ ભ્રમ ખોઈ,
આરોપિત સખ ધર્મ આર હૈ, આનંદધન તત સોઈ; ચેતન ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૯૦ મું. રાગ-સૌરઠ.

(સાખી સૌરઠો)

અણુ જોવતા લાખ, તો એકે નહી;
લાંધી જોવાન સાખ, વાહાલા વિણુ એલેં ગઈ.
મહોટી વહુયેં મન ગમતુ કીધુ; મહોટી ૦ એ આંકણી.
પેટમાં પેસી મસ્તક રહેસી, વેરી સાહી સ્વામીજીને દીધુ મહોટી ૦ ૧.
ખોળે ખેસી મીડુ ખોલે, કાંઈ અનુભવ અમૃત જલ પોધુ;
છાની છાની છરકડા કરતી, છરતી આખે મનડુ વીધ્યુ. મહોટી ૦ ૨.
લોકાલોક પ્રકાશક હૈયુ, જણુતા કારજ સીધુ;
અંગો અંગેં રંગભર રમતાં, આનંદધન પદ લીધું. મહોટી ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૯૧ મું. રાગ-મારૂ.

વારો રે કોઈ પરધર રમવાનો ટાલ, ન્હાની વહુને પરધર રમવાને ટાલ. આંકણી.
પરધર રમતાં થઈ જૂઠાં ખોલી, દેશે ધણીજીને આલ. વારો ૦ ૧.
અલવે આલા કરતી હીડે, લોકડાં કહે છે છીનાલ;
ઉંલંભડા જણુ જણુના લાવે, હૈડે ઉપાસે શાલ. વારો ૦ ૨.

બાધરે પડોસણ જીઉને લગારેક, ફેકટ ખાશો ગાલ;

આનંદધન પ્રમુ રંગે રમતાં, ગોરે ગાશ ઝખૂકે ઝાલ.

વારો ૩.

પદ્યરતન ૯૨ મું. રાગ-કાનરો.

દરિસન પ્રાનજીવન મોહો દીજે, બિન દરિસન મોહિ કલ ન પરતુ હૈ,

તલક તલક તન છીજે.

દરિસન ૧.

કહા કહુ કહુ કહત ન આવત, બિન સેજ કયુ જીજે,

સોહુ ખાઈ સખી કાહુ મનાવો, આપહી આપ પતીજે.

દરિસન ૨.

દેઉર દેરાની સામુ જોઠાની, યુહી સખ મિલ ખીજે,

આનંદધન વિન પ્રાન ન રહે બિન, છોડી જતન જો કીજે.

દરિસન ૩.

પદ્યરતન ૯૩ મું. રાગ-સોરઠ.

મુને મહારા માધવીયાને મળવાનો કોડ એ દેશી.

મુને મહારા નાહલીયાને મળવાનો કોડ;

હુ રાખુ માડી કોઈ મુને ખીજે વલેગો જોડ.

મુને ૧.

મોહનીયા નાહલોયા પાંખે મહારે, જગ સવિ બિજડ જોડ,

મીઠા ખોલા મન ગમતા નાહજી વિણ, તન મન થાયે ચોડ.

મુને ૨.

કાઈ દોલીયો ખાટ પછેડી તલાઈ, ભાવે ન રેસમ સોડ,

અવર સખે મહારે ભલારે ભલેરા, મહારે આનંદધન શરમોડ.

મુને ૩.

પદ્યરતન ૯૪ મું. રાગ-સોરઠ.

નિરાધાર કેમ મૂકી, શ્યામ મુને નિરાધાર કેમ મૂકી;

કોઈ નહી હુ કોણુશુ ખોલું, સહુ આલખન દૂકી.

શ્યામ ૧.

પ્રાણનાથ તુમે દુર પધાર્યા, મૂકી નેહ નિરાશી;

જળજળના નિત્ય પ્રતિગુણગાતાં, જનમારો કિમ જાસી.

શ્યામ ૨.

જેહનો પક્ષ મૂકીને ખોલુ, તે જનમા સુખ આણુ;

જેહનો પક્ષ મૂકીને ખોલુ, તે જનમ લગે ચિત્ત તાણુ.

શ્યામ ૩.

વાત તમારી મનમાં આવે, કોણુ આગલ જઈ ખોલુ;

લલિત ખલિત ખલ જોતે દેખું, આમ માલ ધન ખોલુ.

શ્યામ ૪.

ધટેં ધટેં છો અંતરુ જનમી, મુજમાં કાં નવિ દેખું;
જે દેખું તે નજર ન આવે, ગુણકર વસ્તુ વિશેષું. સ્થામં ૫.
અવધેં કેહની વાટડી જોઈ, વિણ અવધે અતિ જુકું;
આનંદધન પ્રભુ વેગે પધારો, જિમ મન આશા પૂરું. સ્થામં ૬.

પદ્યરત્ન દ્વપ મુ. રાગ-અલઘચો વેલાવલ.

એસે જિનચરને ચિત્ત લ્યાઉ રે મના, એસે અરિહતકે ગુન ગાઉં રે મના.
એસે જિનચરને ચિત્ત લ્યાઉ રે મનાં એ આંકણી.
ઉદર ભરનકે દારણે રે, ગૌઆ વનમેં જય;
ચાર ચરે ચિહું દિન દિરે, વાકી, સુરતિ વધરઆમાહે રે. એસે જિનં ૧.
સાત પાંચ સાહેલીયાં રે, હિલ મિલ પાણી જય;
તાલી દીયે ખડખડ હસે રે, વાકી સુરતિ ગગરઆમાહે રે. એસે જિનં ૨.
નટુઆ નાચે ચોકમે રે, લોક કરે લખસોર;
વાંસ ગ્રહી વરતેં ચઢે, વાકો ચિત્ત ન ચલે કહુ ઠોર રે. એસે જિનં ૩.
જૂઆરી મનમેં જૂઆ રે, કામીકે મન કામ;
આનંદધન પ્રભુ યુ કહે, તુમે લ્યો ભગવતકો નામ રે. એસે જિનં ૪.

પદ્યરત્ન દ્વક મુ. રાગ-ધન્યાશ્રી.

અરી મેરો નાહેરી અતિવારો, મૈ લે જોખન કિત જાઉ,
કુમતિ પિતા બલના અપરાધી, નઉવાહૈવ જમારો. અરીં ૧.
ભલો જનીકે સગાઇ કીની, કૈન પાપ ઉપજારો;
કહા કહિયે ઈન ધરકે કુટુંબતે, જિન મૈરો કામ બિગારો. અરીં ૨.

પદ્યરત્ન દ્વૃ મુ. રાગ-કંદ્યાણુ.

યા પુદ્ગલકા ક્યા વિસવાસા, હે સુપને કા વાસારે. યાં આંકણી.
ચમતકાર વિજલી દે જૈસા, પાની બિચ પતાસા;
યા દેહીકા ગર્વ ન કરના, જગલ હોયગા વાસા. યાં ૧.
જૂહે તન ધન જૂહે જોખન, જૂહે હૈ ધર વાસા;
આનંદધન કહે સખાહી જૂહે, સાચા શિવપુર વાસા. યાં ૨.

પદ્યરત્ન ૯૮ મું રાગ-આશાવરી.

અવધૂ સો જોગી ગુર મેરા, ઇન પદકા કરે રે નિવેડા, અવધૂં આકળી.
 તરવર એક મલ બિન છાયા, બિન પુલેં ફલ લાગા,
 સાખા પત્ર નહી કછુ ઉનડ, અમૃત ગગને લાગા, અવધૂં ૧.
 તરવર એક પછી દોઉ બેઠે, એક ગુર એક ચેલા,
 ચેલેને જુગ ચુણ ચુણ ખાયા, ગુર નિરતર ખેલા. અવધૂં ૨.
 ગગન મડલકે અધબિચ ફૂવા, ઉઠાં હે અમીકા વાસા,
 સગુરા હોવે સો ભર ભર પીવે, નગુરા જાવે પ્યાસા. અવધૂં ૩.
 ગગન મડલમે ગઉઆ બિહાની, ધરતી દૂધ જમાયા,
 માખન થા સો વિરલા પાયા, છાસે જગત ભરમાયા. અવધૂં ૪
 થડ બિનુ પત્ર પત્ર બિનું તુખા, બિન છબ્યા ગુણ ગાયા.
 ગાવન વાલેકા રૂપ ન રેખા, સુગુર સોહી બતાયા. અવધૂં ૫.
 આતમ અનુભવ બિન નહી જાને, અતર જ્યોતિ જગાવે,
 ઘટ અતર પરખે સોહી મૂર્તિ, આનંદધન પદ પાવે. અવધૂં ૬.

પદ્યરત્ન ૯૯ મું. રાગ-આશાવરી.

અવધૂ એસો જ્ઞાન બિચારી, વામે કોણ પુરૂષ કોણ નારી, અવધૂં એ આકળી.
 બમ્મનકે ઘર નહાતી ઘાતી, જોગીકે ઘર ચેલી,
 કલમા પઠ પઠ ભઈ રે તુરકડી તો, આપહી આપ અકેલી. અવધૂં ૧
 સસરો હમારો બાલો ભોલો, સાસુ બાલ કુવારી,
 પીયુજી હમારો 'હોઢે પારણીએ તો, મેં હુ જુલાવન હારી અવધૂં ૨
 નહી હુ પરણી નહી હુ કુવારી, પુત્ર જણાવન હારી,
 કાલી દાઢીકા મે કોઈ નહી છોડ્યોતો, હજુએ હુ બાલકુવારી. અવધૂં ૩.
 અઢી દ્વીપમે ખાટ ખટૂલી, ગગન જોશીકુ તલાઈ,
 ધરતીકા છેડો આલકી પીછોડી, તોય ન સોડ ભરાઈ. અવધૂં ૪.
 ગગનમડલમે ગાય વીઆણી, વસુધા દૂધ જમાઈ,
 સકરે સુનો ભાઈ વલોણું વલોવે તો, તત્ત્વ અમૃત કોઈ પાઈ અવધૂં ૫.
 નહીં જાઉ સાસરીયે ને નહી જાઉ પીયરીયે, પીયુજી સેજબિજાઈ,
 આનંદધન કહે સુનો ભાઈ સાધુ તો, જ્યોતસે જ્યોત મિલાઈ. અવધૂં ૬.

પદ્યરત્ન ૧૦૦ મું. રાગ-આશાવરી.

બેહેર બેહેર નહીં આવે, અવસર બેહેર બેહેર નહીં આવે;
જ્યુ જાણે ત્યુ કર લે લલાઇ, જનમ જનમ સુખ પાવે. અવસર૦ ૧.
તન ધન જોખન સખાહી જૂઠો, પ્રાણ પલકમેં જાવે; અવસર૦ ૨.
તન ઘૂટે ધન કૌન કામકો, કાયકૃ કૃપણ કહાવે. અવસર૦ ૩.
જાંકે દિલમે સાચ અસન હે, તાફું જૂઠું ન ભાવે, અવસર૦ ૪
આનંદધન પ્રભુ અલત પથમે, સમરી સમરી ગુણ ગાવે. અવસર૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૧૦૧ મું. રાગ-આશાવરી.

મનુષ્યારા મનુષ્યારા, રિખલ દેવ મનુષ્યારા. એ આંકણી.
પ્રથમ તીર્થકર પ્રથમ નરેસર, પ્રથમ યતિવ્રતધારા, રિખલ૦ ૧.
નાભિરાયા મરદેવીકો નદન, જુગલા ધર્મ નિવારા. રિખલ૦ ૨.
કેવલ લઈ પ્રભુ મુગતે પોહોતા, આવાગમન નિવારા; રિખલ૦ ૩.
આનંદધન પ્રભુ ઇતની વિનતી, આ લવપાર ઉતારા. રિખલ૦ ૪

પદ્યરત્ન ૧૦૨ મું. રાગ-કાફી.

એ જિનકે પાય લાગારે, તુને કહીયેં કેતો. એ જિનકેં એ આંકણી.
આહોષ જનમ ફિરે મદમાતો, મોહનિદરીયાશુ જનગ રે. તુને૦ ૧.
પ્રભુજી પ્રીતમ વિન નહીં કોઇ પ્રીતમ, પ્રભુજીની પૂજા ઘણી માગ રે; તુને૦ ૨.
લવકા ફેરા વારી કરો જિનચદા, આનંદધન પાય લાગ રે. તુને૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૦૩ મું. રાગ-કેરબો.

પ્રભુ લજ લે મેરા દીલ રાજી રે. પ્રભુ૦ એ આંકણી.
આહ પોહોરકી ચોશહ ઘડીયાં, દો ઘડીયા જિન સાજી રે. પ્રભુ૦ ૧.
દાન પુણ્ય કષ્ટ ધર્મ કર લે, મોહ માયાકૃ ત્યાજી રે; પ્રભુ૦ ૨.
આનંદધન કહે સમજ સમજ લે, આખર ખોવેગા બાજી રે પ્રભુ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૦૪ મું. રાગ-આશાવરી.

હઠિલી આંખ્યાં ટેક ન મેટે, ફિર ફિર દેખાણુ જાઉં; હઠિલી૦ આંકણી.
છયલ છખીલી પ્રિય છબિ, નિરખિત તૃપતિ ન હોઇ,
નટ કરિડક હટકૃ કબી, દેત નગોરી રોઇ. હઠિલી૦ ૧.

માંગર જ્યો દમોકે રહી, પીપ સખીકે ધાર, હઠિલીં ૨.
લાજ ડાગ મનમે નહી, કાને પછેરા ડાર. હઠિલીં ૨.
અટકે તનકે નહી કાદકા, હટકે ન ઇકે તિલ કોર, હઠિલીં ૩.
હાથી આપ મને અરે, પાવે ન મહાવત જોર હઠિલીં ૩.
સુન અનુભવ પ્રીતમ ખિના, પ્રાણુ જનત છહ ઠાંહિ, હઠિલીં ૪.
હૈ જન આતુર આતુરી, ઉર આનંદધન નાંહિ. હઠિલીં ૪.

પદ્યરત્ન ૧૦૫ મુ. રાગ-આશાવરી.

અવધૂ વૈરાગ જેટા જન્યા, વાને ખોજ કુટુબ સખ ખાયા, અવધૂં
જેણે મમતા માયા ખાઈ, મુખ દુઃખ દોનો ભાઈ, અવધૂં ૧.
કામ ક્રોધ દોનોકુ ખાઈ, ખાઈ તૃણા ખાઈ અવધૂં ૧.
ઉર્મતિ દાદી મત્સર દાદા, મુખ દેખતહી મચ્યા, અવધૂં ૨.
મગલરૂપી બધાઈ વાચી, એ જળ જેટા દવા અવધૂં ૨.
પુણ્ય પાપ પાડેશી ખાયે, માન કામ દોઉ મામા, અવધૂં ૩.
મોહ નગરકા રાજ ખાયા, પીછેહી પ્રેમ તે ગામા અવધૂં ૩
ભાવ નામ ધર્યો જેટાકો, મહિમા વરણ્યો ન જાઈ, અવધૂં ૪
આનંદધન પ્રભુ ભાવ પ્રગટ કરો, ઘટ ઘટ રહ્યો સમાઈ અવધૂં ૪

પદ્યરત્ન ૧૦૬ મુ. રાગ-નટ

કિનયન ભયો રે ઉદારી, ભમરા, કિનં
પખ તેરી કારી મુખ તેરા પીરા, સખ ફલનંકા વારી, ભમરા કિનં ૧
સખ કલિયનકો રસ તુમ લીનો, સો ક્યુ જન્ય નિરાસી, ભમરા. કિનં ૨
આનંદધન પ્રભુ તુમારે મિલનકુ, જન્ય કરવત લ્યૂ કારી, ભમરા કિનં ૩

પદ્યરત્ન ૧૦૭ મુ. રાગ-વસંત.

તુમ જ્ઞાન વિભો ફલી બસત, મન મધુકરહી મુખસો રસત, તુમં ૧.
હિન બડે ભયે જૈરાગભાવ, મિથ્યામતિ રજનીકો ઘટાવ તુમં ૨.
બહુ ફલી ફેલી મુશ્ચિ વેલ, જ્યાતાજન સમતા સગકેલ, તુમં ૩
ધાનત બાની પિકે મધુરરૂપ, મુર નર પશુ આનંદધન સરૂપ તુમં ૪

પદ્યરત્નાવલિ સંપૂર્ણ

પંડિત શ્રી નેમવિજયજી.

પંડિત શ્રી નેમવિજયજી વિ. સ. ૧૭૦૦ માં તપગચ્છને વિષે થયા છે.

આ સમયે ગચ્છપતિ શ્રી વિજયસેનસૂરિ હતા.

શીલવતી રાસ.

ખંડ ૧ લો.

દોહરા.

ઐશ્વર્ય અક્ષર અધિક, જપતાં પાતિક જત,	૧.
એથી અધિકો કો નહિ, શિવપદ આપે સંત	
અધ્યાપક આઠે પ્રહર, આપે આળસ છંડ;	૨.
જ્યોતિષ જગદીશ જે, માંલે સમતા સત.	
છચ્છા રાખે અતિ ઘણી, લય આણે ગુણુલીણ;	૩.
અતરધર અગુરુગુરુ, છયલે કીધા છીણ.	
પાતિકહરય પય કમળ, વિમળ કમળાવંશ;	૪.
અવિનાશી અલવેસર, પ્રણમીજે પરશંસ	
મુખદાયક વર સરસ્વતી, દાયક સમકિતવાન,	૫.
તત્વાતત્વ વિચારણા, અક્ષર આપે જ્ઞાન	
કહે કવિજન સદગુરુતણા, ચરણકમળ નમી વાય;	૬.
સાન્નિધ્યકારી શિવપૂરા, માગી તાસ પસાય.	
શીલ સમો સસારમા, શિખર ન કોઈ થોક;	૭.
શીલવત સતિયોતણા, (તે) સુંદર કથા શલોક	
શિયલવતી મોટી સતી, સહુ સતિયાં સિરદાર;	૮.
રાખે અવસર શીલને, તે પામે ભવપાર.	

ઢાળ ૧ લી.

(દેશી બિદલીની.)

શીલ સસારે સાર, સહી ભાખ્યો શ્રી કિરતાર હો ભાવે ભવિ સુણો,
ગ્રાવીશે જિનરાજ, લીલા શીલતણી વહેલાજ હો ભાવે ભવિ ગુણો.

- જળને જગલ વસતિ, અગ્નિ અંબુ સમ શમતી હો ભવિ સુણો;
 સુર તે શીલને પ્રણમે, સફલ વિહાણો તસ જનમે હો ભાવે ભવિ સુણો. ૨.
- દાન અતરાયને ખાધે, ભોગવિયાથી શિવ સાધે હો ભવિ સુણો;
 મુક્તિ મારગ છે શીલ, સહી ટાળે ભવદ્ધિ કીલ હો ભાવે ભવિ સુણો. ૩.
- કુષ્ઠાદિક જે અઠાર, જાણે તેહનો ટાલણહાર હો ભવિ સુણો;
 ભૂરિ ભગદર શ્વાસ, હરેઅર્શ અને વલી ખાંસ હો ભાવે ભવિ સુણો. ૪.
- દારિદ્ર શોક ને દ્વેષ, શીલ ટાળે ભવભયદ્વેષ હો ભવિ સુણો;
 સોભાગી નર ને નારી, જિન ભાળે મત સંસારી હો ભાવે ભવિ સુણો. ૫.
- કમળા વિમળા ગેહે, તસ નાહ યોલાવે નેહે હો ભવિ સુણો,
 હરિ કરી અજને જાણો, વ્યાલ દાદુરને છે સમાણો હો ભાવે ભવિ સુણો. ૬.
- વૈરી અર્ચક તીહ, વહે શીલતણી જે લીહ હો ભવિ સુણો;
 સાચો શીલ સનાથ, અવસાને આપે જે હાથ હો ભાવે ભવિ સુણો. ૭.
- શીલ સમો ન સખાઇ, જે નિશ્ચય શિવને મિલાઇ હો ભવિ સુણો;
 શીલતણી સસનેહ, સરસ કથા શુણગેહ હો ભાવે ભવિ સુણો. ૮.
- ચરિત્ર કથા એ વાર, તમે સાંભળો શુભમતિ ચાર હો ભવિ સુણો;
 જખૂ ખહુલો માન, એ તો વરતુલ થાળ સમાન હો ભાવે ભવિ સુણો. ૯.
- જળધિ દક્ષિણ દિશમે, અછે ભરતક્ષેત્ર તેની વિચમે હો ભવિં
 પાચસે જોજન તેહ, છવિશ ખટ કંજાને લેહ. હો ભાવેં ૧૦.
- દેશ સહસ્ત્ર ખત્રીશ, ખટ ખડના વીશવાવીશ, હો ભવિં
 વૈતાલ્ય જે ગિરિવર રૂડો, નહિ ભરત વિચાલે ટૂંડો. હો ભાવેં ૧૧.
- ખડ ત્રણ તેણે કીધા, જિન મારગમે પ્રસિદ્ધા, હો ભવિં
 દક્ષણ દેશ જે ત્રીન, આર્ય તિણમે પ્રવીણ હો ભાવેં ૧૨.
- મગધાદિક પચવીશ, આઘો આર્ય કેકય કહીશ, હો ભવિં
 શ્રાવક ને વળી શ્રાવિકા, વસે ભવિ ખહુ પેર ભાવિકા. હો ભાવેં ૧૩.
- અગ દેશ દક્ષિણ ખડ, વાસો કાળ તણો નવ મડ; હો ભવિં
 ઇલતિ નાહી છે જ્યાથી, ભાગી જડતામતિ જે ત્યાથી. હો ભાવેં ૧૪.
- દુઃખિયા લોક ન કોઇ, જે આગલા પુણ્યે કરી હોઇ, હો ભવિં
 ત્યાકિણુ છે ચપા નગરી, તે ભાગ્યભંડારે છે અગરી હો ભાવેં ૧૫.
- ગઢ મઠ પોળ પગારા, શોભા પ્રવરી ઘણુ મનોહરા, હો ભવિં

સુરરાણી જે પ્રવરી, માનુ આવી વશી જ્યહાં અમરી. હો ભાવેં ૧૬.
 છએ ઋતુઓ જેથી વિરાજે, શોભા અધિક જ્યહાં છાજે; હો ભવિં
 નેમ કહે પહેલી ઢાળે, શ્રાતા સુણજે રગ રસાળે. હો ભાવે ભવિં ૧૭.

દોહરા.

અંગ દેશ ચ પાપુરી, દીપે જેહ કૈલાસ;
 સુંદર શોભા શોભતી, સ્વર્ગ લોક સમ ભાસ. ૧.
 વાડી વન આરામના, ઠામ અનુપમ અપાર.
 નદન વનના સારખો, ઉત્તમ રમણ અપાર. ૨.
 વાડી મહોલે મલપતિ, દૂપતણાં મડાણ;
 લખતાં એ લેખું નહિ, કેતા કરૂં વખાણ ૩.
 દ્વિશ સમાન જે ભૂપતિ, રહિયા જેથી હાર,
 સિ હસેન ત્યહા ભૂપતિ, ન્યાયી છે નિરધાર. ૪.
 સૌભાગ્ય સુંદરી તેહને, ગૌરીગણગુણવંત;
 પટરાણી પ્રેમે ભરી, જેથી પિયુ ઉલસત. ૫.

ઢાળ ૨ છ.

(રહેા રહેા રહેા રહેા વાલહા—એ દેશી)

વિલસે તે ભોગ રાજવી, સૌભાગ્ય સુંદરી સાથ લાલ રે;
 શીલે સલણી મુદરી, રાય ગણે મન આથ લાલ રે. ૧.
 ભૂપતિ મન ખહુ ભાવશુ, ભામનીને મન ભાવ લાલ રે,
 રતિપતિ યોગ ખન્યો લલો, લલના લાલ ચહાવ લાલ રે. ભૂપતિં ૨.
 ધ્રુવરસ રંગે રમે, રાય ભણી કહે નાર લાલ રે;
 પુત્ર નહી કુળ આપણે, તેણે એ ધિક અવતાર લાલ રે. ભૂપતિં ૩.
 પુત્ર વિના પ્રભુતા કશી, પુત્ર વિના કશી લાજ લાલ રે;
 પુત્ર વીના ધન કચના, પુત્ર વિના કશુ રાજ લાલ રે. ભૂપતિં ૪.
 પરાધાન પરાહુઠ, પુત્ર વિના પરિવાર લાલ રે,
 પરધન (ને) પ્રભુતા હુઠ, આખે સકળ સસાર લાલ રે. ભૂપતિં ૫.
 શિશુ મદિ નવ સચરે, સૂતા મદિ તેહ લાલ રે;
 નારી મુની જે અપુત્રિણી, મુની હોય તસ દેહ લાલ રે. ભૂપતિં ૬.

ભામની કથને ભૂપતિ, તેડાવીએા મંત્રીશ લાલ રે,
 રાજતણી ચિંતા ધરેા. બોલે એમ અવનીશ લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૭.
 મત્રી કહે સુણો માહરી, મહીપતિ મનની વાત લાલ રે;
 કુળદેવી આરાધશો, તો લહેશો સહી જાત લાલ રે ભૂપતિ૦ ૮.
 દેવી તણી ગતિ કા લહે, દેવ કરે ક્ષણ માહિ લાલ રે,
 દેવથકી છાતું નહિ, જોતા આવે મનમાહિ લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૯.
 દેવશક્તિ બાહુલી અછે, દેવ કરે દડ મેર લાલ રે,
 છત્ર કરે જખૂતણો, તેમા કાર ન ફેર લાલ રે ભૂપતિ૦ ૧૦.
 અપુત્ર ભણી દિયે પુત્રને, નિરધનિયાને ધન હોય લાલ રે;
 તે માટે જ ધરાધણી, એહ ઉપાય કરોય લાલ રે ભૂપતિ૦ ૧૧.
 સા મેરી મતિ નિર્મળી, રાય કહે સમજાય લાલ રે.
 નેમ કહે મુણજો તમે, આગે જ હવે થાય લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૧૨.

દોહરા.

સુર સન્નિધિએ હુવે, આપણા મનની હામ,
 મહીપતિને મંત્રી ભણે, કીજે એ હિતકામ ૧.
 તમે અઠમ તપ આપરી, કુળદેવી સમરત,
 પૂજા પગરણ પ્રેમશુ, પૂજીએ પદચત. ૨.
 ગુણ ગરવા ગૌરીતણા, મહામાનસી નામ,
 ત્રીજે દિન ત્રિલોચના, ઉભી રહી શુભ હામ. ૩.
 ગજેદ્રગમની ગગનથી, બોલે મધુરી વાણ,
 તૂફી હુ રાજ તને, માગો કર પ્રમાણ. ૪
 રાય કહે માતા તમે, દીજે પુત્રરતન:
 મનવાંચિત એ માહરા, સાંભળ માત વચન. ૫.

ઠાળ ૩ જી.

(દેવતાણી ત્રિલિંગ ભોગવી આવ્યો, —એ દેશી)

દેવી કહે સુણુ સિંહ નરેશ્વર, વાત કહુ એક સાચી;
 તુજ કરમે નથી નદન નીકો, કરણી કરમની કાચી. નરે૦ ૧.
 નરેશ્વર, હાથએ મ ધરજો શોક;
 કીધાં કરમ તે કેડય ન મૂકે, સીંચ્યાં પૂરવ થોક. નરે૦ ૨.

શુભ અશુભ જે કરમ સયોગે, ફળ ભોગવિયે તેવા;
 ઉદયથકી દુઃખ આણે કહેણો, સતા બધ છે જેવા. નરેં ૩.
 ગ્રેમે કરતો પાછું ન જ્ઞેયે, હોયે ઉપરનો દુઃખિયો;
 છપી રહે ફળ જ્યાં લગી તેહજ, ત્યાં લગી તે રહે સુખિયે. નરેં ૪.
 કર્મ વિહોણુ કેમ દેવાયે, દેવ મળે જ્ઞે કોડ;
 નિઘ્રગિત છે જે બધન વરૂઆ, માંડે કુણુ તસ હોડ. નરેં ૫
 હરિ હર બ્રહ્મા ચક્રી તીર્થકરા, ખીજા પણ નરદેવ,
 સુખ દુઃખ આપણે કર્મે પામે, વારી ન શકે કો દેવ નરેં ૬.
 લખિયુ કર્મ છે જીવની સાથે, હોવે કર્મ તે હાથે;
 તે કારણુ કહુ સાંભળ તુજને, નંદન કર્મની સાથે. નરેં ૭.
 રાય કહે સુણી મુરની વાણી, કર્મ માહિ જ્ઞે દૂતો;
 તો આરાધનનો કામ તમારો, અમારડે કોઈ ન દૂતો. નરેં ૮
 કર્મ હીનને દેવે દેવે, દેવ શક્તિની ખાણી;
 કર જ્ઞેડીને હુ તમ ભાખું, કેમે કહો હવે વાણી. નરેં ૯.
 દોહિલી વેળા સાજન સાચા, આપણે અર્થે આવે;
 હેતે હશીને કીજે તેને, નકારો નવ લાવે નરેં ૧૦.
 હુ મેવક છુ રાહિલો સાચો, પૂજા કરે પૂજારો,
 તમે કુળદેવી કુળને વધારો, વાંછિત મનના સુધારો નરેં ૧૧.
 પૂજાકારી આગળ તહારો, વેગેશુ બતલાવો,
 કોણુ માનશે માતા તમને, શીતલ જોલ સુણાવો. નરેં ૧૨.
 તુજ કરમે નથી નંદન રાજા, પુત્રી હશે સહી એક,
 સતી શિરોમણિ રૂપ રંગીલી, વિદ્યા વિનય વિવેક. નરેં ૧૩.
 કામણુગારી મૂરતી મીઠી, દીડી દિલથી ન જાય,
 ભાગ્યતાણુ તે ભાજન હોશે, લક્ષણ બત્રીશ સોહાય. નરેં ૧૪.
 દેવી વચને હજારો હિયડે, દિલમાંહી સુખ પાચો,
 નેમવિનય કહે નેંદુ સુણજ્ઞે, રાય મનોર્થ પૂરાયો. નરેં ૧૫.

દોહરા.

દેવ ભણી રાજા નમ્યો, માતા રાખી મામ;
 જામ કહી દેવી ગઈ, વેહેલી ગગને તામ.
 દેવ પ્રભાવે રાણીને, ગર્ભ રહ્યો (તેણી) રાત,

શમણે દીડી લક્ષ્મીને, પોઢી પૂરણ ખ્યાત.	૨.
પ્રસવી પૂરણ માસ જે, જગમા લક્ષ્મી જોડ;	
ભાનુપ્રભા સમ જેહમા, રેશ ન દીસે જોડ.	૩.
દિન દિન લક્ષ્મી પુત્રિકા, ઉત્સવ કરે અપાર.	
ધર ધર તોરણ બારણે, માદલના દોકાર.	૪
ગાવે ગોરી ગીતને, છદ કવિત કહે ભાટ,	
બદીજન મહ્યા પરા, બંદીખાના ઘાટ.	૫

ઢાળ ૪ થી.

(ચરણાક્ષી ચાસુડા રણ ચદે,—એ દેશી)

શીળવતી ગુણ આગળી, વાંધતી બાળ કુમારી રે.	
લઘુવેશે મન મોહતી, પ્રેમદા પુણ્ય ભંડારી રે	શીળ૦ ૧.
મનમાન્યા જોલે જોલડા, રાજી રાય કરત રે,	
કામલતા માનુ મોહની, હૃદય કમળ ઉલ્લસત રે.	શીળ૦ ૨.
લીલા નાની લાડલી, સાત વરસની બાળ રે,	
પ્રેમે કરી તાતે તદા, લેધ થાપી નિશાળ રે	શીળ૦ ૩.
પંડિત પાસે પદ્મની, ભણતી તજીને આળ રે;	
આવે વરણ ઉતાવળા, રસનાએ સુકુમાળ રે	શીળ૦ ૪.
ગણિત છદ વ્યાકરણ વળી, જાણે અર્થ વિખ્યાત રે,	
વાણીચી વાણી કહે, સાલળી સહુ હરખાત રે	શીળ૦ ૫.
હરિયાળી હરખે ભણે, ગૂઢ ગાથાને ઝેમ રે;	
શ્લોક કાવ્ય મનશું ભલા, ગીતક સધજાં તેમ રે.	શીળ૦ ૬
ગુણ પ્રણ જેવી શારદા, માનુ મનમથ વેલ રે;	
સકળ શાસ્ત્ર પોતે ભણી, રામા છે રંગેલ રે.	શીળ૦ ૭
ભાપા ખટ જાણે વળી, જાણે નાટક ભેદ રે,	
ભણે ભણાવે હિત કરી, કોવિદ ન આણે ખેદ રે.	શીળ૦ ૮.
જીવિચાર નવ તત્વને, ભણતી કર્મઠ અંથ રે,	
પ્રકૃતિ લહે સર્વ કર્મની, ધર્મતણો લહે પથ રે	શીળ૦ ૯.
સાધુ સદા દિલ ધારતી, વારતી મોહ મિથ્યાત રે,	

- છએ વાડે કરી શીખને, સીએ ધનક્ષેત્ર સાત રે. શીખ૦ ૧૦.
 સમકિત ધારિણી શ્રાવિકા, માને શ્રીજિનદેવ રે,
 ધરમતરૂ ફૂલી રહેા, સુર સારે બહુ સેવ રે. શીખ૦ ૧૧.
 દેવ ગુરૂ જિન ધર્મથી, દઢ ધારી છે જોહ રે;
 ચૂકે નહિ દેવે કરી, વાધતો સમકિત ત્રેહ રે. શીખ૦ ૧૨.
 આવશ્યક દોય ટકના, કરતી સાધવી સગ રે.
 પરવે પોસહ આદરી, પોશે પુણ્ય જે અંગ રે. શીખ૦ ૧૩.
 નવ પદ અરિહત નામની, જપમાળાએ જાપ રે;
 જિન પૂજે ત્રણ કાળને, ધરતી વારતી પાપ રે. શીખ૦ ૧૪.
 ગીત ગાયે જિન નામના, નિગમતી વર દીહ રે;
 પરકુપકારે આગવી, સત્ય ભાષે નિજ જીહ રે. શીખ૦ ૧૫.
 અસ્થિરપણું સ સારતું, જાણે સહુ મન માહ રે,
 કરતી ધરમ દયા કરી, આપણુ ચિત્ત ઉચ્છાહ રે. શીખ૦ ૧૬.
 ઝોથી ઢાળ સોદામણી, સુણજો મન તણે રગ રે,
 નેમ કહે ગુણ સતીતાણા, ઉલટ આણી અગ રે. શીખ૦ ૧૭.

દોહરા.

- વય નાની ગુણ આગળી, પ્રેમસરોવરપાળ,
 પેખે રાણી અગબ્બ, માને જનમ ખુશાલ. ૧.
 હૈયુ હૈયુ હરિણાદિએ, ચિત્ત હૈયુ મુગુણેણ,
 તન ધન માન્યુ વારણે, પૂરવ પુણ્ય ભરેણ. ૨.
 અનુક્રમે પામી મુત્તા, ગરવો યૌવન વેપ,
 અનગતાણા અનુચરજિકે, કીધા તિણે પ્રવેશ. ૩

ઢાળ ૫ મી.

(સખીરી, હુગરિયા હરિયા હુઆ—એ દેશી)

- સખીરી, એણે અવસર, અન્યદા સમે—અન્યદા સમે,
 આવિયો યૌવન વેશ, કામી મન મોહના;
 | સખીરી, રૂપ હીન જે માનવી—માનવી.
 એાપે રૂપ વિશેષ, કામી મન મોહના. ૧

- સખીરી, રૂપ લાવણ્ય ગુણ ચાતુરી—ચાતુરી,
અંગે અતિ ધણી હોઇ, કામી મન મોહના.
સખીરી, નારી વહે હસગતિ તદા—હસગતિ તદા,
અગના શોભતી સોઇ, કામી મન મોહના. ૨.
- સખીરી, શીલવતી સખિઓ તણા—સખિઓ તણા,
સાથે લેઇ પરિવાર, કામી મન મોહના,
સખીરી, વન જોવાને નીસરી—નીસરી,
માનુ રંભાની હાર, કામી મન મોહના. ૩.
- સખીરી, ખેલે હસતી ખાંત શુ—ખાત શુ,
કૃદી દિયે મન રગ, કામી મન મોહના,
સખીરી, ગાવે ગીત આલાપમા—આલાપમા,
સરખે સરખો સગ, કામી મન મોહના ૪.
- સખીરી, કરતા ખટપટ ખેલતા—ખેલતા,
અંગે કરે જે ગુજાર, કામી મન મોહના,
સખીરી, વન માંહી માનુ અપછરી—અપછરી,
વાજ્ર કરે ઝણકાર, કામી મન મોહના. ૫
- સખીરી, મોહ્યા માનવ છપી રહ્યા—છપી ગહ્યા,
નિરખે નાગના ભૂપ, કામી મન મોહના,
સખીરી, જોવે દેવ આકાશથી—આકાશથી,
રભાથી અધિકુ રૂપ, કામી મન મોહના ૬.
- સખીરી, ચિત્રામણ જેમ પૂતળી, પૂતળી,
તેમ લોભાણુ દેવ, કામી મન મોહના,
સખીરી, આશંકી અતિ આતુર થકા—આતુર થકા,
થલ્યા નારીની ટેવ, કામી મન મોહના. ૭
- સખીરી, રમત કરે રંગે ત્યહાં—રંગે ત્યહાં,
આવે નિજ ધર માહ, કામી મન મોહના,
સખીરી, અહરનિશ રંગે રમે રતે—રમ રતે,
ધરતી હઇંડે ઉમાહ, કામી મન મોહના. ૮.
- શીલવતી સુન્દરીતણી, જન્મપત્રી લઈ આપ,

વાચે વસુધાધિપતિ ત્યાં, સ્થિર મન કરિને થાપ.	૯.
કેંદ્રાદિક જે ગ્રહતાણા, ભાવે જોવે ભાવ,	
જન્મ ભાવ દોય કુંડલી, નિરખે તાસ સહાવ	૧૦.
દેશ દેશના ભૂપતિ—નદનકેરાં દુપ;	
જન્માક્ષર જોઈ કરી, દેખે અંગ પતિ ભૂપ.	૧૧.
રૂપ લાવણ્ય ગુણુચાતુરી, અધિક ન દીસે કોય;	
મેદિનીપતિ મનમાં થઈ, વરવી ચિંતા સોય.	૧૨.
વૃથા ભુંગળાં એ કર્યાં, કાગળ મસિના લેખ;	
એકે અર્થ ન સંપન્ન્યો, રાય કહે બહુ દેખ.	૧૩.

ઢાળ ૬ કી.

(પ્રણમી સદ્ગુરૂ પાય-એ દેશી.)

મત્રીને મહારાજ, ખેઠા છ એક મતો કરી છ;	
પુત્રીતણો ભરતાર, જોવો છ હવે દિલથી ધરી છ.	૧.
લખિયું જે કિરતાર, પાછું નહિ ફેરે કેહથી છ,	
સગપણ છે અવતાર, સુખ વાંચે જે જોહથી છ.	૨.
જો એવો સરદાર, વર વાર મહિ મડળે છ;	
કહિયે તમ નિરધાર, વાત વિચારોછ કરતલે છ.	૩.
લખિયો જોહ કપાળ, વર પામે તરો કામની છ,	
તેમા મીન ન મેખ, પુણ્યે પામે લલો ભામની છ.	૪.
એવે તેણે પ્રસ્તાવ, વિપ્ર આવ્યો કોઈ વિદેશથી છ;	
આદરે દીધું માન, બેસણ વેણવિશેષથી છ.	૫.
થઈત થાતે સવિ વાત, અથતણે બળે જે કહે છ,	
જોવે જ્યોતિષ જોર, અથતણી જે આજ્ઞા વહે છ.	૬.
ભૂપ કહે શિર નામી, જ્ઞાની ગણક તમે આવિયા છ;	
ટાળો મનતણો શોક, વાત કહો દિલ ભાવિયા છ.	૭.
રાખો છ અમ મામ, સ્વામીછ સામું જોઈએ છ;	
ફળપુલની બહુ ભેટ, પુત્રી વર વાર લખિયે છ.	૮.
જોવે નિમિત્ત તેણી વાર, લક્ષ ગ્રહી ગ્રહ માડીને છ.	

ભિપરિ પૂગી ઠવેય, ખોડ ભણી સહુ છાડીને જી.	૯.
સાંભળો શ્રી મહારાય, કન્યા વર ભલો પામશે જી;	
ગ્રહશે એનો હાથ, તેને જગ શીશ નામશે જી.	૧૦.
પણુ છે તેથી વિયોગે, વરસ સુણો સહી ખારનો જી;	
નહિ છે તેમાં સંદેહ, ઉપક્રમ નહિ એ વિચારનો જી.	૧૧.
હોશે કેમ વિયોગ, ભાખો ને જ્ઞાની ગુણે ભર્યાં જી;	
નહિ છે જ્યોતિષ જ્ઞેર, જાણુ કે વળી ભગવર્ચા જી.	૧૨.
ગુણવત કુળ શણગાર, (તમ) પુત્રી બહુ પુણ્યે ભરી જી,	
નેમ કહે છટ્ટી ઢાળ, કહેજો ઢળકતો સ્વર કરી જી.	૧૩.

દોહરા.

ચંદ્રગુપ્ત નરવર ભલો, હોશે નદની નાહ;	
અધિકૃ કાંઈ જાણુ નહિ, કહિયુ ધરી ઉત્સાહ.	૧.
ઉદરે પુત્રી તમતણી, જણુશે પુત્ર રતન;	
કેતી કીજે વર્ણના, કરજો તાસ જતન.	૨.
એકછત્ર વર ભૂપતિ, રતન ગુપ્ત તસ નામ;	
(એમ) ગયો વિપ્ર તે જોલીને, નાચિત લેઈ દામ.	૩,
ચટપટ લાગી ચિત્તમા, બિધ ન આવે રાય,	
મત્રીને મહીપતિ કહે, શોધ કરો તમે તાય.	૪,
સુમતિ કહે (તમે) સાચુ કહ્યું, માંડવિયો મહારાજ,	
દાણુ લિયે બહુલો સદા, કરે અનુગત કાજ.	૫.
તે કારણુ પરદેશના, આવે નહિ વ્યાપાર;	
વ્યવસાયી બહુ વાણિયા, મૂંઝી ગયા અપાર.	૬.
દૂર અને પાસે નહિ, ધન પટણુ, ધનધામ,	
દેશ દેશના આવિયા, જાય ધણા તે ગામ.	૭.
માંડવિયો ઉઠાડિને, રાયે મૂંઝયુ દાણુ,	
નીક વહે જ્યમ નીરની, ત્યમ આવે સુવિહાણુ.	૮

ઢાળ ૭ મી.

(લોહારણુ જ્ઞયો ફીકરો, સોનારી હે—અ દેશી)

માંડવિયા સુણુ માહરી, મહારાજ હે,

- તુજને કહું એક વાત કે, શ્રી મહારાજન હે;
 આવે લોક વિદેશના, મહારાજન હે,
 દૂર તણી લેઈ વાત કે, શ્રી મહારાજન હે ૧,
 માંડવિયા તે માનવી, મહારાજન હે,
 તેડીને આવજો આંહિ કે, શ્રી મહારાજન હે;
 માંડવિયા એમ શીખવી, મહારાજન હે,
 બોલી કીધો પસાય કે, શ્રી મહારાજન હે, ૨,
 આવે સગીત દેશના, મહારાજન હે,
 કરતા કેયી વિલાસ કે, શ્રી મહારાજન હે,
 એમ કરતાં ત્યાં વોલિયા, મહારાજન હે,
 રાય ભણી ખટમાસ કે, શ્રી મહારાજન હે ૩,
 દેશ કર્ણાટ ને કાન્હડો, મહારાજન હે,
 વણિક તણી વહે વાટકે, શ્રી મહારાજન હે;
 એવે તિલગના વાણિયા, મહારાજન હે,
 આવ્યા માણસ થાટકે, શ્રી મહારાજન હે. ૪,
 માંડવિયે બોલાવિયા, મહારાજન હે,
 દેધ આદર માન કે, શ્રી મહારાજન હે;
 કુણુ પુર નગરી દેશના, મહારાજન હે,
 નામ કહો સુભ સ્થાન કે, શ્રી મહારાજન હે. ૫,
 સ્વસ્થ થઈ સાજન તિંકા, મહારાજન હે,
 બોલે મીઠી વાણુ કે, શ્રી મહારાજન હે,
 વેશ તિલગ તિલકાપુરી, મહારાજન હે,
 ત્યાં સિંહરથ ભૂપ સુખાણુ કે, શ્રી મહારાજન હે. ૬,
 રાય અમારો તે સહી, મહારાજન હે,
 તે નગરી અમ વાસ કે, શ્રી મહારાજન હે,
 શ્રીધર શ્રીદત્ત નામે દો, મહારાજન હે,
 આવ્યા છું ધન આશ કે શ્રી મહારાજન હે. ૭,
 સાથે લેધ તેહને, મહારાજન હે,
 આવે નરપતિ પાસ કે, શ્રી મહારાજન હે.

- આદર દીધો અતિ ધણો, મહારાજા હે,
ખાંત કરીને ખાસ કે, શ્રી મહારાજા હે. ૮.
- ભૂપતિ પૂછે ભાવશુ, મહારાજા હે,
કહોને રહો કુણુ દેશ કે, શ્રી મહારાજા હે;
તિલગ દેશ તિલકાપુરી મહારાજા હે,
[ન્યાં] કાળતણો નહિ લેશ કે, શ્રી મહારાજા હે. ૯.
- શ્રી સિંહરથ રાજા ત્યાં ભલો, મહારાજા હે,
રત્નાવલિ પટનાર કે, શ્રી મહારાજા હે;
શીલો સુદર શોભતી, મહારાજા હે,
રતિ આણું અવતાર કે, શ્રી મહારાજા હે ૧૦.
- કૃપા સરોવર હસલો, મહારાજા હે,
પુત્ર અનોપમ એક કે, શ્રી મહારાજા હે,
ગજ વશ હે દોસુહણે, મહારાજા હે,
વરિયો વિનય વિવેક કે, શ્રી મહારાજા હે. ૧૧.
- રતિરમણના સારખો, મહારાજા હે,
સાચો કામ કુળેર કે, શ્રી મહારાજા હે,
(જે) શુદ્ધિએ સુરગુરુ સમો. મહારાજા હે,
કીધા વૈરી જેર કે, શ્રી મહારાજા હે. ૧૨.
- વિમળ કમળ દો લોચનાં, મહારાજા હે,
સાચો જગમાં સિદ્ધ કે, શ્રી મહારાજા હે,
તિલક એક ત્રિભુવન તણો, મહારાજા હે,
વાળી જગમા લીલ કે, શ્રી મહારાજા હે. ૧૩.
- અવર કહુ શુ નરપતિ ! મહારાજા હે,
મર્તિ મોહનગાર કે, શ્રી મહારાજા હે,
નેમ કહે વ્યવહારિયા, મહારાજા હે,
કરે સાતમી ઢાલે વિચાર કે, શ્રી મહારાજા હે. ૧૪.

દોહરા.

આખ્યો પહેલા મુનિવરે, ચરમ શરીરી એહ.
નિપુણ કળા ન્યાયી ભલો, પુણ્યતણી જે રેહ.

- ગુણુ ગરવો જે ગાજતો, ભાજતો અરિમદ કોડ;
ચંદ્રગુપ્ત નામે કહે, વ્યવહારી કર જોડ. ૨.
- લક્ષણુ બત્રીશે શોભતો, કળા બહોતર ધાર;
નંદન કહિયે શારદા, રહિયા કોવિદ હાર. ૩.
- પર ઉપકારી સાહસી, દયા દમન ગુણુસીમ;
શ્રાવકના વ્રત પાળતો, ધરતો ચૌદે નીમ. ૪.
- હરખ્યો હેડે રાજવી, જનમાતા ગુણુ ગેહ;
પુત્રી ભાગ્યે પામિયો, તુજ પુણ્યે સહી તેહ ૫.
- ધન્ય ભણી એવુ વદે, જોડ્યા વાંચિછત આજ,
વળી તમ આવ્યે માહરાં, સર્વે સીધ્યાં કાજ ૬.
- તે માટે તમે દાખવો, સગપણુ કીજે જેમ,
લાજ વધે કુળ જે તણી, તમ અમ વાધે પ્રેમ. ૭.
- રાખે ક્રિયાણાં રાય લખ, આપે બમણા દામ,
મંત્રી આપું અમતણા, વીહીવા કેરે કામ. ૮.
- સાથે લેછ મંત્રોને, વણિજ ગયા નિજ ગામ;
ભલી ભેટ રાજ કરી, ભાખે શીશ તે નામ. ૯.

ઢાળ ૮ મી.

(જયજીની દેશી)

મંત્રીને વ્યવહારિયા, આવ્યા ભૂપની પાસ,
કુંવર સભામાં સુંદરો, જેઠો મન ઉલ્લાસ.

- મુજરો લ્યો ને મારા મહિપતિ. ૧
- મહારાજ અંગ દેશડે, ચ પાનગરી છે એક;
સિંહસેન તત્ર છે ભૂપતિ, વાળી મેદિની છેક. મુજરો ૨.
- શીલવતી તેની સુતા, શીલ સૌભાગ્ય દયાળ;
ધર્મી ધર્મને પાળવા, દાને દયાળ મયાળ. મુજરો ૩
- રૂપ દેખી સ્થિર થંભિયા, શશિ રવિ દોય ગગન;
કામીજન મદ મારવા, જાણે કાળ પ્રસન. મુજરો ૪.
- ક્રમ પડે તે ઉત્તતા, તાસ ગરણ છે દોય;

હંસ દ્વિપદ હરાવિયો, વસિયો સરોવર ભંચ	મુજરો૦ ૫.
ચરણે અંઝરી ધૃધરી, રણગણ વાજતી ભેર,	
ત્રણ લોકે તેણે પાઠવ્યો, અગ અનગ બકાર	મુજરો૦ ૬
કદલી થભ જે ગભ છે ઉર કદલી ફળ જેમ,	
જેણે સગે કરી કામિયા, વાંધ દેખીને પ્રેમ	મુજરો૦ ૭
કચન કુભ ન્યમ પૃષ્ઠ છે, ચુદ તણા દોય ભાગ,	
ઉત્ત સૌમ્ય ગોહામણા, કામી મન વેરાગ.	મુજરો૦ ૮.
જેણે કટિ લીધે કેસરી, વસિયો વનમા નય.	
કટિ હરી લીધી હરિતાણી, કામી મન લલચાય	મુજરો૦ ૯
મત્સ્યોદર કૃશ જેહનુ, જાણે સરોવર માન,	
મહિતળમા જે માનવી, દેખી તળ્યા શુમાન	મુજરો૦ ૧૦.
પંચ એ ટાળીને દો કર્યા, ગિરિવર એહીજ મેર,	
દો ધૃમે કચન કુભ ન્યમ, કામી કીધલા જેર	મુજરો૦ ૧૧
દીર્ઘ પૃથુલ જે પાધરી, મારણુ કેરડે માટ,	
પૃષ્ઠ કુચ કામી જે વસુ, ગરવી કરી ગ્રહી ઘાટ	મુજરો૦ ૧૨.
કોકિલ કઠની ઉપમા, મધુરી જોલેજી વાણુ,	
મોહ્યા માનવી મહિતણા, કેટલા કીજે વખાણુ	મુજરો૦ ૧૩
કામી કાયર જે નરા, છપવા ભેપી તડાક,	
નકવેસર મોતી ધસા, કીધા ન્યાળી ભડાક	મુજરો૦ ૧૪.
નાસા કિરની ચાચડી, અંધર તે જાણે પ્રવાળ,	
રવિ શશિ માનુ એ દો ખડા, કપોલજસ રસાળ.	મુજરો૦ ૧૫
આખ્યો અણુજ પાખડી, કુતા કામીને એહ.	
જલિમ મનમથ કેરડી, મૃગનયની ગુણુગેહ.	મુજરો૦ ૧૬
મૃગ પણુ હારીને વન ગયા, લાભ્યા લાજની રેષ,	
પશુ આગે જસ ફેરવી, રાખે જેને દેષ	મુજરો૦ ૧૭.
અષ્ટમી શશિ સમ ભાળની, તેની કેવી રે હોડ,	
ધંદુ હારીને નભે ગયો, આણી અગમા જોડ.	મુજરો૦ ૧૮.
ચંદ્રમુખી એવા નામથી, દિન દિન હીણી કળાય,	
તે દિનથી હીણો થયો, રાખી કળાને છપાય.	મુજરો૦ ૧૯.

લાલભણી જે આધો થયો, તે દિનથી સુણો હેવ;	
નિશદિન આળજે નેહશુ, વેણી શેપને જે દેવ.	મુજરો૦ ૨૦.
સુરપતિ સન્ધેા ગોફણો, રહિયો હુખી ને ઝુંખ;	
કામી નર કાયર થયા, નીચુ જ્ઞેધને સુખ.	મુજરો૦ ૨૧.
રૂપે રંભા ને અપ્સરા, વળી ઇંદ્રાણી હરાય;	
સાચી એ જગમોહિની, સતિમાંહે શિરરાય.	મુજરો૦ ૨૨.
ધર્મનું રાજ વાસે વસે, ધર્મતણી રખવાળ;	
લીલા લહેર લલનાતણી, વાધ્યો યૌવનવ્યાળ.	મુજરો૦ ૨૩.
વરનારી તસ આગળે, દાસી રેહ સમાન,	
ગુણવતી જગ ગોરડી, ચોરડી દ્વજે જીહાણુ	મુજરો૦ ૨૪.
અવી એહ સસારમા, લાભે નહિ કોઇ નાર;	
નેમ કહે ભવિજન સાંભળો, ગુણનો પામે ન પાર.	મુજરો૦ ૨૫.

દોહરા.

મહારાજ રાજભણી, શીલવતી જસ નામ,	
ખેટી પેટી ગુણભરી, પરમાણો નવ ધામ	૧.
યુવતી યૌવન ગુણભરી, ભાજન પુણ્ય પવિત્ર,	
ગુણવતી તે ગોરડી, જેમાં કળા વિચિત્ર.	૨.
સુવર્ણવાન સોલ્યામણી, સોહે શારદૃપ.	
વિવાહે તે ભાવશુ, ઊમાણો છે ભૂપ.	૩.
ત્રીજગ જ્ઞેતાં એહવી, ન મળે એ (ણી) સસાર,	
મંત્રી આજ્યા તેહના, પાણિગ્રહણુ કુમાર.	૪.
જ્ઞે મન માને આપણે, તો કીજે એ કાજ,	
પ્રેમ વધે જે કારણે, દો ડ્રળ વાધે લાજ	૫.
વાધ્યો પ્રેમ કુમારને, સાભળો તેનું નામ;	
જ્ઞેવાને ઉન્નુક થયો, નેહ વધ્યો ગુણ ગ્રામ.	૬.
સુશુ વ્યવહારી નૃપતણી, પુત્રી કેઈ રૂપ,	
કહો મુજ આગળ વર્ણવી, ન કહાયે તે ભૂપ.	૭.

ચિત ચમક્યો હઠડે ઘણો, વિરહો થયો અત્યત,
ભૂપ ભણી મત્રી હવે, લક્ષ્મણો કરે તત. ૮.
ચૈતરની સિત પચમી, લક્ષ્મણ મડાણ
શ્રીફળ દીધુ રાયને, મત્રી કીધ પ્રયાણ ૯.

લાળ દ મી.

(નદી યમુનાઙ્ગ તીર ઉંડ નેચ પખિયા—એ દેશી)

સુણુ વ્યવહારી વાત, કહું સાચી સહી,
વિરહ વ્યથા વિપરીત, જાય તે ક્યમ સહી,
જે વશિયા મન માહી, વીસર્યા ન વીસરે,
કાળજા કેરી કેર, ક્યી વિધ નીસરે ૧
મન રહિયુ ત્યહા જાઇ, ભ્રમર જ્યમ કેતકી,
ગુણગ્રાહક જીવે એહ, ધહાથી એ વકી;
વળગ્યા જે દગ આય કે, અળગા ક્યમ રહે ?
આ મન વચન ને કાય કે, તેણે પૂંઠ ભમે ૨.
જેણે એ મુજ ગ્રાણુ, હાથે સાંપી ત્રિયો,
સાભળતાં તતખેવ, હારી દલ એ લિયો,
તે વિણુ કહો કેમ જાય કે, દિન વળી રાતડી,
ઉદક ન ભાવે અજ, ગમે નહિ વાતડી ૩
તન મન કરૂં કુરખાન કે, જે મુજને મળે,
આપુ કાટિ સવાય પસાય કરી ભલે,
કહિયે કેને વાત. લગ્નજી લાજની,
તુ મુજ બાધવ બ્રાત, સખા એ શયનતી. ૪.
વણિક કહે મહારાજ, આછે જે મુદરી,
રૂપ તનુ ઉપમાન, કહું શું અપહરી,
હારી ધંદાણી તેહ, છપી રહી કિન્નરી,
અવર એ લક્ષ્મી જાણુ, એણે યુગ અવતરી. ૫.
કહિયે કેતુ એહ, જેહ ગુણાલકરી,
ને નરનુ બહુ ભાગ્ય કે, જેણે એ વરી,

- સાલળી કુવરે વેણુ, જોવા ઉજમ થયો,
કાયા પેહેલો છવ, જાણે મળવા ગયો. ૬.
- સની થઈ તસ દેહ કે, મન વિના માનવી,
લય લાગી ધણું જોર, જે લલના અભિનવી;
કટ કટ પાપી હેડા, ન કાટયું એણે સમે,
વાલાતણા વિજોગ, હજી એ તુ કાં ખમે. ૭.
- જોયો સકળ સસાર, લાગે જવ પ્રીતડી,
હોયે એહ હવાલ કે, માનવ રીતડી,
દીઠા વિણ દિલ માહે, ઝૂરે દિન રાતડો,
ઢાણુ ઢાણુ સાંભરે તેહ, ન જાય એકે ઘડી. ૮.
- જાણે છોડ માત, વેદન વ્યાપાતણી,
વાઝણી જાણે ન ક્રોધ, શિશુ પ્રસવ્યાતણી;
વગ્ગો વિપય વિકાર કે. દષ્ટ લાગે છકા,
જાણે નિજ દિલ દાહ, લખે કેવલી તિકા ૯
- પાપી એહજ પ્રાણુ, કેમ નવ નીસરે,
ગમા રહી જે દુર કે, અતિ નવી સરસરે,
દેવ દિયે જો પખ, અખ પલકે મળું,
રાયું માયું તેહ, ત્યહાથી ન નીકળું. ૧૦.
- કુવર તમે ભાગ્યવાન, થાઓ ક્યમ આકળા,
લીધું લગન સમીપ, તે વરજો નિર્મળા;
એટલે સિંહરથ તેહ કે, સેનાને સજ કરી,
સાથે લઈ પરિવાર, કુવરને અનુસરી ૧૧.
- ગજરથ વોડા ઘાટ, જે વાટે વહે ધણા,
ભલભલા મુભટ મુજાણુ, સાથે લાઠ આપણા;
ક્રિશ્ના પદ પડતાળ, ધરા પાણુ ધસહડે,
ગાજો ઉદ્ધિ જોમ, ગિરિ તેમ આથડે. ૧૨.
- નાકીતણા ધડાટ કે, ગગન ગાજો ઇસા,
ચણુણુ ચણુણુ તાર તે, ચણુણે ત્યહાં તિસા,
ગાજો ગભિર નિઃસાણુ કે, દુંદુભિ દશ દિશે.

કાયર કંપે પ્રાણુ, શુર મન ઉલ્લસે.	૧૩.
ચદ્રગુપ્તે એમ, પ્રયાણ કોધા ભલે,	
સેના તણે નહિ પાર, ઉદાર તે નિર્મળો,	
આવે કેઇ અન્ય, ભૂપતિ લેઇ ભેટણા,	
કુંવર કરે અગીકાર, સેવક જન તે તણા	૧૪.
આવ્યો અરધે પથ, કુંવર આશા ફળી,	
સાથે લીધા તેહ, વ્યાપારી મન રળી,	
નેમવિજય કહે એમ, આગે બહુ વારતા,	
સાંભળતાં ખુશાલ, આતા દિલ ઠારતા.	૧૫.

ઢોહરા.

એક દિન સરવર તીરથે, મેના લે વિશ્રામ	
વાર દેખી વાટિકા, કુંવર કહે તવ આમ	૧
વ્યવહારી તે તેડીને. બેસાડયા શુભ ઠાણુ,	
તમે મિત્ર તમે બંધવા, કહિયે કરો પ્રમાણુ	૨
કોઇક ખુણના યોગથી, જો તે દેખુ નેણુ,	
સફળ કરે સસારડો, મુખિયા થઈએ એણુ	૩
વ્યવહારી કહે રાજવી, ધરો ભાટનો વેપ,	
કેડ કટારી પામરી, કરી પોટલીઓ પ્રેમ	૪.
તે નિમુણીને હરખિયો, ચદ્રગુપ્ત તે વાર,	
મંત્રી ત્યહા જોલાવીને, ભાખ્યો ધસ્યો વિચાર	૫.
મત કેઇ કેને કહો, ગોપી રાખજો વાત,	
અમોજશ સહી આગળે, કામ અછે સુખિખ્યાત	૬
મેજો હોશે તે (ણે) પુરે, તમ અમ નિશ્ચય એમ,	
વ્યવહારીને રાજવી, સાથે વહિયા પ્રેમ	૭

ઢાળ ૧૦ મી.

(સુણ બહેની પિકડો પરદેરી-અ દેશી.)

અશ્વ અમૂલકે કુંવર વહે, બે સાથે તે વણિકને લેવે રે;
તીને તાજા પથને જોવે, જોજો અચરજ હોવે રે.

- સાલજો બંધવ વાત સનેહી, એની પ્રીતિ હશે ટેહી રે;
 વેહેલો જઈને વદન વિલોકુ, દુર્લભ મુજને નહી રે. સાલજો ૦ ૨.
- કાપ્યા પંથ બહુ પહોંચ્યા વેહેલા, જાણે હતા પેહેલા રે,
 માળીને ધરે દીધલા ડેરા, જાણી ગૃહ ભલેરા રે. સાંભજો ૦ ૩.
- ભાટ જાણીને ભક્તિ કરે એ, દીનાર કુવર લઈ દેવે રે;
 હજે હસીને માળી લેવે, દામ થકી વશ હોવે રે. સાંભજો ૦ ૪.
- કુણુ પુર માળીને જાણે એમ, નામ કહો ધરી પ્રેમ રે;
 ભૂપતિ કુણુ છે એણે પુરે પ્રેમ, નંદન નંદની તેમ રે. સાંભજો ૦ ૫.
- કહી સુણાવી વાત રસાળી, શિયત્રવતી તસ બાળી રે;
 પામી યાવન પ્રેમ, પ્રતાલી, રહ્યા સુર સહુ ભાળી રે. સાંભજો ૦ ૬.
- અદ્યુપ્તશુ વિહીવા મેજ્યો, રમણી રમણુ એ ખેલ્યો રે,
 સરખા સરખી જોડી પ્રભુ એ, ખોડ ભણી અવહેલ્યો રે. સાંભજો ૦ ૭.
- ક્રીડા કારણ દિન દિન કુવરી, સાથે બહુ પરિવાર રે;
 ખેલે અશોક વાડી તે ખાતે, રમતી બાળકુમાર રે. સાંભજો ૦ ૮.
- સાંભળી કુવરને ઉજમ વાંચ્યો, મનમથ બાણલે સાધ્યો રે;
 મુદર પેહેરી ભૂપણુ સારા, નારીતણે પદ લીધો રે. સાંભજો ૦ ૯.
- વાડી માંહી ઉતારા કીધા, મનમથ ડેરા દીધા રે;
 છાના રહ્યા તે નવ થયા સીધા, માને રાજ મેં લીધા રે. સાંભજો ૦ ૧૦.
- અવસર કુંવરી તે મદમાતી, આવી બહુલ સધાતી રે;
 ગે રમતી રાતી માતી, દેખી નવ રહે છાતી રે. સાંભજો ૦ ૧૧.
- વાતો કર્યા એકડી બેડી, કુવરે નયણુ તે દીડી રે;
 બ્યાપારીએ જેવી વખાણી, તેવી લાગી તે મીડી રે. સાંભજો ૦ ૧૨.
- એક કહે બાધ એ વર રૂંડા, જાણે અમૃત ડ્રયડો રે,
 ભાગ્યવત તુ એવો પામીશ, સોભાગી વર સુયડો રે. સાંભજો ૦ ૧૩.
- એક કહે વર ભુમિ ભલેરા, દીઠા મેજ ઘણેરા રે;
 એક કહે શુ બેહેન પોમાઈ, સુણો લપટ પટકરા રે. સાંભજો ૦ ૧૪.
- એક કહે મે સાંભજ્યો ઉત્તમ, નિરૂપમ ઉપમા ટેહી રે ?
 તાદ ભણે વામાગના એવો, ધન્ય દેખે તસ દેહી રે. સાંભજો ૦ ૧૫.

કાઠ વખાણે કુવખાણે કાઠ, આપણા મુખને મરડે રે,
વૈર વસાવ્યુ એહ આચરણે, કુવર દશનને કરડે રે. સામળો ૦ ૧૬.

દાહરો.

- શીલવતી બોલે નહિ, સખીઓ કરતી કેલિ,
એક એક ને આથવે, બોલે મનશુ મેળી. ૧.
- માંહોમાહ ખુશાલ તે, હોવે બાળા સોય,
પરની મીડી વાતડી, કરતા બહુ મુખ હોય. ૨.
- (યતઃ) ભૂમિભોજન ને પર ધર, પરનારી પરવાસ,
નવા રનેહ ગૂઠાવલી, સીઠ પર નિંદા આશ. ૩.
- એક કહે દૂરે વસે, મળશે ક્યી પેર તેહ,
સો કોસે હોય વાટડી, છાંડી દેજે એહ. ૪
- એક કહે નવ બોલીએ, દૂરે મુસગી જેહ,
જે આવી હાથે વસ્યા, નવલો ધરિયે નેહ. ૫.
- નેહ વિના સંગે રહે, તેહ વિદેશી જાણુ,
મનમા આવી જે મળ્યા, સોપે તન મન પ્રાણુ. ૬.
- સહિએ ! શીલવતી કહે, એવો મ કરો રોપ,
જે લખિયો આ ભાળમા, પામી ન દીજે દોપ. ૭.

ઠાળ ૧૧ મી.

(નીદડલી વેરણુ હ્રદ રહી—એ દેશી)

- વાતલડીએ વેર વસાવિયુ, મનમાંહી હો વાયો બહુ દ્રેપ કે,
તાતાં લોચન તવ કર્યા, હુઆ વિપ ભર્યા હો હુઆં રગતની રેપ કે. વાત ૦ ૧
- એક વાતે મુખ ઉપજે, એક વાતથી હો હોવે ઉતપાત કે,
અંગ ઠરે એક વાતથી, એક વાતથી હો પાતિક ઘણુધાન કે વાત ૦ ૨.
- જેજે પ્રીત જે મનતણી, ક્ષીણ માડી હો કાંઈ તસ નાશ કે,
નાંદો નયનથી નેહલો, હુતો પહેલો હો પોતે મુવિલાસ કે. વાત ૦ ૩.
- નિર્મળો નીર ખૂટે વહી, વળી અતિ ઘણુ હો ભીટે ભીમ નેહ કે;
બહુ હાસીનુ બોલવુ, તિણુહુ તિહો હોવે દુઃખ ગેહ કે. વાત ૦ ૪

શતે લોચને રાજવી, કરે કાઢી હો મુખેરે કરવાલ કે;
 પગ ઉઠાવી તેહ ભણી, જ્યહાં જોડી હો, રાજની ખાલ કે. વાત૦ ૫.
 રે રે કુકુળની ઉપની, તુજ સાંભર્યો હો, ખીન્ને વર જોહ કે;
 હોવે ન સિંહબગ જાગૃકે, મુજ છવતા હો, કેમ પામીશ તેહ કે. વાત૦ ૬.
 કર અહિયો વ્યવહારીએ, કેમ ભૂલો હો ભૂપતિ તમે આજ કે;
 કાજ વિચારી કીછએ, કેમ પામીએ હો, એમ કરંતાં લાજ કે. વાત૦ ૭.
 સંગ કિસો ધહા તમતણો, પર જાઇ હો, કુંઆરી આર કે;
 પરજ્યા વિનાબગ કાઇ નહિ, નરપતિજી હો, એમ આખે સંસાર કે. વાત૦ ૮.
 મ્યાન કરો તમે માનશું, બળ રાખો હો, પ્રભુ એવું પાય કે;
 પરધરતી પર રાજવી, કેમ કીજે હો, એવી જે બલાય કે. વાત૦ ૯.
 એવે ગજ પરે ગડગડ્યા, ઢોલ ઝાગી હો ગરવાં નિ.સાણ કે;
 ધરા પણ ધડહં ધડક શું, સેના આવી હો, એવે સહી નાણ કે. વાત૦ ૧૦.
 કર અહી તેહ કુમારશુ, લેઇ ચાલ્યા હો, સેનાતણે સગ કે;
 કોઘે અનલ દવ પૂરિયો, ચિત્ત ભરિયો હો, ભૂપજતણે અગ કે. વાત૦ ૧૧.
 પાછો વળવા પ્રેમશુ, ભાવ જાણિયો હો, વાણિજ વિચાર કે;
 મુવચનશુ સમજાવિયો, નવ કીજે હો એવો નિરધાર કે. વાત૦ ૧૨.
 ના કહે નૃપ અગજ તદા, પાણિઅહણુનો હો મે લીધો નમ કે;
 મંત્રી સાજન આવિયા, મળી ભાખે હો, સહુએ મળી એમ કે. વાત૦ ૧૩.
 વિપ પીજે સહી ઘોળીને, નવ કીજે હો, અણુ મળતો સગ કે,
 બાકુળ તકની ઉપમા, સહી જાણુજો હો, તમે મહા ભાગ કે. વાત૦ ૧૪.
 એકતાણા મનમાં નહિ, એક રાખે હો, બહુલો મન રાગ કે,
 દુ ખાયાક આગે હુવે, પ્રેમ વિણુ જે હો, હાંચે કારક ભાગ્ય કે. વાત૦ ૧૫.
 મિત્ર મળી એમ ભાખિયુ, તસ આખિયુ હો, સાચો છે એહ કે;
 લાજ રહે કેમ છાડતા, નવ શોભિયે હો, કહિયે નિઃસદેહ કે. વાત૦ ૧૬.
 અતિ આગ્રહ કર્યો આકરો, તવ પાધરો હો, જોડ્યો મુખ વાત કે;
 નમ કહે ભવિ આગણે, તમે સાભળો હો, શ્રોતા અવદાત કે. વાત૦ ૧૭.

દોહરા.

કુંવર કહે મુણુજો તમે, એવું પરમ વચન,
 એ નારી પગણુ નહિ, જ્યા લગી કુશળુ તન.

- જે વાતે દુઃખ ઉપજે, લોક કરે ત્યમ હાસ,
કીજે કામ ન એ કદા, કરતા હોય વિનાશ. ૨.
સિહરથ રાગતાણુ, કુલ લાજે સહિ એમ;
આવ્યા શુ તમે જાણીને, એમ કરે પ્રભુ કેમ ? ૩.
તુ નવ મળિયો તેહને, ક્યાથી જાગ્યું વેર;
પરણ્યા પછી જેમ પૂરવે, તે કરજો તમે પેર. ૪.
ખડુલા જોલ જોલાવિને, મન આણ્યુ તસ ઠામ,
નહીં વરો કેમ કુવરીને, લાજતાણું એ કામ. ૫.

ઢાળ ૧૨ મી.

(શિયાળો ભલે આવિયો—એ દેશી)

- મન ત્રટ્યાં માનવી તણાં, કુણુ સાંધે હે, સખી સાંધણુહાર કે,
કેણે તે કાંઈ આલે નહિ, મત આણો હે, જે ડાહ્યા સોનાર ૧.
હુઆ હરખ વધામણાં, સોહ્યામણી હે, સેના ઉછરગ કે,
સાજન સહુ સુખ પામિયા, માહોમાહે હે, સતોપ અભગ હુઆં ૨.
શીલવતીને સખી કહે, તુજ પ્રીતમ હે, રીસાણો જોર કે,
પાણિગ્રહણુ માને નહિ, થઈ જોડા હે, ચિતકું કરી ઓર. હુઆં ૩.
અણુદીઠા કેમ ઉપન્યુ, પરવડ્યુ હે, ભવિ ભાવિત વેર કે,
લેહેર હુછ કૃત કર્મની, નિજ મર્મની હે, નિસુણો હવે પેર. હુઆં ૪.
પ્રીતમ જે નવ પેળિયો, નવ નિરખી હે, જેણે નિજ નાર કે,
દુહવણુ પામે ધલાપતિ, હઠ આણો હે, તાણ્યો એ કિરતાર. હુઆં ૫.
તો હુ કેમ જઈ વીનવું, કેમ રાખુ હે, પિઉડાને થોભાય કે,
નજરે આવે જો નાહલો, વાહલા ભણી હે, હુ લોભે લોભાય હુઆં ૬.
વાહલા વમે જે વેગળા, તસ અતિ ભલા હે, કેમ જોલ કહાય કે,
જો મુજને પિઉ છોડશે, મુજ રહેશે હે, ક્યહા એ મન જાય. હુઆં ૭.
ખીજી કહે જોહેની સુણો, તુજ વળિયો હે, સખિ દિવસ એ આજ કે;
હા વાળી તુજ વલ્લભે, સહિ થાશે હે, મનવાચ્છિત કાજ. હુઆં ૮.
તારે પિતાએ મનાવિયો, શુભ વચ્ચને હે, નયને ધરી નેહ કે;
શીલવતી હરખી ધણુ, તવ આપણે હે, મુખ પામી દેહ. હુઆં ૯

લીધું લગન સોહામણ, વળી બાંધી હે, ચોરી ચિત્ત ચૂંપ કે;
 બૂંપ ધર્યાં વર શીશમાં, હાથેવાળો હે, કીધો ત્યહાં ભૂપ. હુઆં ૧૦.
 હયવર ગજવર આપિયા, પંચ પંચ ને હે, સખિ સહસ સમાન કે,
 રાત પંચ પચ આખ્યા ભણી, રથ શકટી હે, સુંદર ઉપમાન. હુઆં ૧૧.
 આપિયાં કર મૂકામણે, કંઠ કોટિ હે, તિમ રમણની રાસ કે;
 વસ્ત્રઆભૂષણ આપિયાં, સહિ સુંદર હે, વળી મુગટ જે ખાસ. હુઆં ૧૨.
 દીધો દાયજો દીપતો, જનનધ્યા હે, હરખાવિયા મન કે;
 યથાશકિત જોપેં કરી, નવ રાખ્યા હે, અનૂરો મન. હુઆં ૧૩.
 મન વિણુ કરમેજો કર્યો, મન જાણિયો હે, દાયજો જે દીધ કે,
 અસંજી જેમ સજા વિના, તેમ કુંવર હે, સધળું એમ કીધ. હુઆં ૧૪.
 શીલવતી નિજ પિઉતાણે, પાલવ બાધ્યો હે, વધિયો ભવનેહ કે;
 ચંદ્ર સૂરજ બે સાક્ષી કર્યાં, જમ બે જણા હે, ના-પે કહીએ છેહ. હુઆં ૧૫.
 શીલવતી હળવે કહે, નિસુણીજે હે, પિઉ પ્રાણાધાર કે,
 ચોરી કરી પદ્મવ ગ્રભો, વધારવા હે, બહુલો સસાર કે. હુઆં ૧૬.
 નેમ કહે કૃતપુણ્યના, તેહ ક્રિયા હે, મન મનોરથ જેહ કે;
 આશા સહુ સદ્ગી હુઈ, ટાળ બારમી હે, કહે અવિહત નેહ. હુઆં ૧૭.

દોહરા.

- રાખ્યો માસ લગે ત્યહાં, રાગ્નએ બહુ પ્રીત,
 વિવિધ ખ્યાલ વિનોદ્ય, ધરતો સહુશુ હીત. ૧.
- મીઠળ કળથી છોડિયા, ઉત્સવ કરી અપાર;
 શીલવતી આવી ત્યહાં, સોળ સજી સણગાર. ૨.
- ગગને ધન અમ્રહ જળહ, ગાજે કરે કલોલ,
 મરૂત જેમ પરજન્ય થતા, હુઆ ફર ઝકઝોળ. ૩.
- વિલખી થઈ વામાંગના, (સ્ત્રી) અણુબોલાવી જનમ;
 નયન ભરી નિરખી નહિ, તરણી ચિતે તાસ. ૪.
- મુજને અવગણુ માહરો, દાખીજે બહુ પ્રેમ;
 કિણુ કારણ દુહન્યા કિણે, સાચું કહેજે તેમ. ૫.
- અખજા એમ ન છંડીએ, નિકલંકી નિદોષ.

- નારી વચને તેહને, હૈડે વાધ્યો રોપ. ૬.
 મહિપતિના મદીર થકી, પહોત્યો દૂજે ઠામ,
 શીલવતી દિલ વાતડી, રાખી આવે ધામ. ૭.
 મંત્રીને કુંવર કહે, ચાલોજી હવે વેગ,
 માગો મહિપતિ આગન્યા, સાહુ સમીપે તેગ. ૮.
 શીખામણ દીધી ભલી, પુત્રીને નિજ માય;
 પ્રિય મન ચાલે સાસરે, સુજશ વરે તે ઠાય. ૯.

ઢાળ ૧૩ મી.

(મનમોહન, મનમોહન પાવન દેહડી જી—એ ફેશી.)

- નિજમાતના, નિજમાતના ચરણ કમળ નમી જી,
 તેમ તાતના, તેમ તાતના પ્રણમી પાય હો,
 મન વાંલી તન વાંલી શીલવતી કહે જી.
 નયણે તે નયણે તે આસુ આણીને જી,
 ગુણવતી ગુણવતી ગુણ સમજાય હો. મન૦ ૧.
 માતાજી માતાજી જો કર જોડીને જી,
 વિનવીએ વિનવીએ વિનતિ જોહ હો;
 વિછડિયા વિછડિયાં વાંલા દોહિલા જી,
 મળવાનો મળવાનો સાસો તેહ હો મન૦ ૨.
 જે તનમાં જે તનમાં મનમાં નેહલો જી,
 તે છાડી તે છાંડી આપે છેહ હો,
 પરદેશી પરદેશી જે હોય પ્રાહુણા જી,
 પણ જાણી મન આણી રાખવો નેહ હો. મન૦ ૩.
 મન ઓછા મન ઓછા જે હોય માનવી જી,
 ત્રટકીને ત્રટકીને ત્રાડે પ્રીત હો;
 નવ રાખે નવ રાખે અતે એહવો જી,
 દિલ છાડી દિલ છાડી ઉત્તમ રીત હો. મન૦ ૪.
 અગજ હુ અગજ હુ પ્રાણથકી ધણી જી,
 વાહાલી ને વાહાલી અધિકી હુતિ હો,

- તેથી છુ તેથી છુ દૂર દેશાંતરે છુ,
 ફરી પાછી નહિ આછી આવણુ ખાંતિ હો. મન૦ ૫.
- નારી તન નારી તન પિઉને આશરે છુ,
 ખીજ્જે પણ ખીજ્જે પણ માત આધાર હો;
 અખળાને અખળાને પ્રિય પખ દોષ છે છુ,
 નહિ ત્રીજ્જે નહિ ત્રીજ્જે કોષ સંસાર હો. મન૦ ૬.
- તે કારણુ તે કારણુ હુ તમને કહુ છુ,
 તમે કરજ્જે તમે કરજ્જે સાર સભાળ હો;
 મુજ આપો મુજ આપો માતા! આગન્યા છુ,
 સાસરડે સાસરડે જતાં ખુશાલ હો. મન૦ ૭.
- તવ નયણે તવ નયણે બહુ જળ રેડતી છુ,
 નદનીને નદનીને કહે એવી વાણુ હો;
 ધણું પ્યારી ધણું પ્યારી પ્રાણુથકી સુતા છુ,
 તુહી તનમાં તુહી તનમાં અમૃત ખાણુ હો. મન૦ ૮.
- જનસ્થિતિએ જન સ્થિત એવો સંસારમાં છુ,
 પુત્રીતણો પુત્રીતણો પરધર વાસ હો;
 ધણુ દુખિયાં ધણું દુખિયા વિછડતા હુએ છુ,
 વળી તનથી વળી તનથી મૂકે નિઃશ્વાસ હો. મન૦ ૯.
- સાસરડે સાસરડે સાસરિયાંતણી છુ,
 મતખંડે મતખંડે તેની આણુ હો,
 પ્રીતમનો પ્રીતમનો વિનય સાચવે છુ,
 ન્યમ લહિયે ન્યમ લહિયે કોટિ કલ્યાણ હો. મન૦ ૧૦.
- શીખામણુ શીખામણુ દીધી તેહને છુ,
 સાજનની સાજનની માગી શીખ હો,
 ગુલ દિવસે ગુલ દિવસે બેહુ સીધાવિયા છુ,
 બોલતી બોલતી વાણી ઇખ હો. મન૦ ૧૧.
- સાથે તવ સાથે તવ રાજન આવિયો છુ,
 સાજનિયાં સાજનિયા નયણુથી ધાર હો.

- બહુ પથે બહુ પથે જેહ યોલાવિયા જી,
વળિયા તે વળિયા તે વર પરિવાર હો મન૦ ૧૨.
- મન જાણે મન જાણે જન્મની ભૂમિકા જી,
સહિ હોવે સહિ હોવે દ્વંદ્વ મતત હો;
પીયરિયા પીયરિયા છે નવ જત જી,
વીસરિયાં વીસરિયાં છે નવ જત હો મન૦ ૧૩.
- નિજ સખિઓ નિજ સખિઓ વાત બનાવતી જી,
મારગડે મારગડે ચાલ્યા જાય હો;
અનુક્રમે અનુક્રમે પહોત્યા તે પુરે જી,
રાજનજી રાજનજી પ્રેમે ભરાય હો મન૦ ૧૪.
- નિજનગરે નિજ નગરે રગ વધામણા જી,
સિહરથને સિહરથને મન બહુ કોડ હો,
ગીત મધુરાં ગીત મધુરાં ગાવે ગોરડી જી,
રાગ સરસે રાગ સરસે હોડાહોડ હો મન૦ ૧૫.
- નર વર નર વર લાવે ભેટને જી,
ઘણુ સરસાં ઘણુ સરસા જે દિય આય હો,
બહુ બાધ્યા બહુ બાધ્યા તોરણ મદિરે જી,
મનમાહે મનમાહે હરખ સવાય હો મન૦ ૧૬.
- ગુણુ ગાવે ગુણુ ગાવે લોક ટોળે મળી જી,
કોષ ભાળે કોષ ભાળે ભામની રૂપ હો,
દોય મુખે દોય મુખે માત લે ભામણા જી,
તેમ હરખે તેમ હરખે સિહરથ ભૂપ હો. મન૦ ૧૭.
- સોહમનિં સોહમનિ શુદ્ધ પરપરા જી,
શ્રીવિજય શ્રીવિજય પ્રભુ સુરીંદ્ર હો;
જે દેખ્યે જે દેખ્યે દુરિતને ભાજતા જી,
જશ ગાને જશ ગાને લહિયે આનંદ હો. મન૦ ૧૮.
- વર તેના વર તેના, ચરણ પસાઉલી જી,
પૂરણ ઐ પૂરણ ઐ, પહેલો ખડ હો;

- અકારજ એ નવ કીજિયે, પ્રેમદાશુ જે પરપંચ રે. કહેં ૨૦.
 વચન સુણી કુંવરીતણાં, તેહ પાણી ઝરિયા નયણ રે,
 નીચી નજરે નિહાળતો, હુ બહુ પાપી અબ્બણ રે. કહેં ૨૧.
 પ્રીતિ વધી મનશુ ઘણી, યોલે એમ ગદગદ વેણ રે,
 હુ અપરાધી જનમનો, કેમ પામીશું એ સેણ રે. કહેં ૨૨.
 અવગુણ વણ છાડી સતી, તે તો કેમ ધૂટિશ પાપ રે;
 મન રહિયુ ત્યહાં બાધને, વાધ્યો વિરહનો વ્યાપ રે. કહેં ૨૩.
 આવિયો અણબાણતાં, હવે પાછાં કેમ જવાય રે;
 લાગ્યુ મન ફરી તેહત્રુ, લીધુ તે પણ લેવાય રે. કહેં ૨૪.
 હરખી પ્રીતિમતી મને, લેખતી તે તણો ભાવ રે;
 હરિયો મનમાંહે વર તિકા, કરતી તે નયણે સહાવ રે. કહેં ૨૫.
 ચોથી ઢાળ સોહામણી, બેહ મનની જે રગરોળ રે;
 નેમવિજય કહે રગશુ, બહુ કરશે ચિત્ત ઝકમોળ રે. કહેં ૨૬.

દોહરા.

- પખી જ્યમ પલકે મળુ, લળુ હુ તેની સાથ;
 દૂધ અતે સાકર પરે, હરખે મન મેળુ હાથ. ૧.
 શુ કીજે દૂરે રહી, જોર ન ચાલે કાય;
 મળવું છે જગ સોહલુ, જો નેહ મનમા હોય ૨.
 લાવણ્ય લીલાવચ કહી, રીઝવ્યો છે કુમાર,
 શેઠે તેડી પુત્રિકા, પૂછ્યો સકળ વિચાર. ૩.
 શેઠ કહે તે આયને, પુત્રી વર મેળાપ;
 સરસ વચન યોલી કરી, કીધો મનનો થાપ. ૪.
 શુભ લગન લેધ કરી, કીધો પુત્રી વિવાહ;
 સુખ વિલસે સસારનાં, ચદ્રગુપ્ત ઉત્સાહ. ૫.
 એક દિન નિસુણો અન્યદા, પહોત્યો વન મોજનર;
 વેતાળક આવી ત્યહાં, જ પે કરી જીહાર. ૬.
 કહોછ કયાથી આવિયા, મીઠું ભાખે ભાટ;
 વાત ઘણી તિલકાપુરી, ચદ્રગુપ્ત ઉચ્ચાર. ૭.

ગાથા.*

તિલચ પુરંભીનયરે નિવસોઈ તત્થ સિંહ રહો રાયા;
મજ્જવર રચનમાલા પુત્તો સિરિચંદ [ગુત્ત] કુમરો. ૮.
સીલવઈ તહ રમણી, છંડિ ગયો અન્ન દેશંભી;
માય તાય કુડુંવેણ જાણિયા સર્વેવિ વિસ કન્ના. ૯.

ઢાળ ૫ મી.

(ઝાઝરીઆ મુનિવરની—એ દેશી)

ભાટ કહે ભાવે સુણો જી, ચદ્રગુપ્ત અધિકાર,
શીલવતી દુર્ભાગ્યણી જી, મેલી ગયો ભરતાર. ૧.
સોભાગી સુદર નદન ગયો તુ કેથ,
તું તન જીવણ માહરો જી, દીસે ન કેમ તુ એથ. સોભાગી૦ ૨.
મેદિની સૂની તુજ વિના જી, વિરહો કેમ ખમાય;
કેમ મેલી નિજ માતડી જી, વિરહાનલ બળાય. સોભાગી૦ ૩.
રત્નમાળા ત્યા આવી ધણુ જી, સુ હવે કરે રે પોકાર,
શીલવતી વિપકન્યકા જી, કીધી કર કિરતાર. સોભાગી૦ ૪.
નદન એક તુ માહરો જી, કંપતરૂપમ જેહ,
છેઘા વિપવલ્લી કારણે જી, દુ ખદાયો સહી એહ સોભાગી૦ ૫.
હા હા ! વત્સ હું શુ કરું જી, કાપી ચાલ્યો તુ વેલ,
કો આગળ દુઃખ દાખવું જી, નદન તાહરી કેલ સોભાગી૦ ૬.
હા વત્સ ! મોહન મદિરે જી, સૂતું તુજ વિણુ ગેહ,
શુ કીજે એ રાજને જી, સૂતો તુજ વિણુ દેહ સોભાગી૦ ૭.
કર્મ કઠિણુ મે શા કર્યો જી, આગ્યા ઉદય જે આજ;
પુત્ર વિછોહો દોહલો જી, વીસાર્યો ધરમનાં કાજ. સોભાગી૦ ૮.

* ૮ —૯ ગાહા—ગાથા—આર્યા તિલચ ૯૦—

“ તિલકાપુરી મહિ નગરે, નિવસે છે તત્ર સિ હરથ રાજ,
ભાર્યા વર રત્નમાલા, પુત્ર શ્રી ચંદ્ર [ગુપ્ત] કુવર. ૮
શીલવતી તસ રમણી, છાડી ગયો અન્ય દેશમહી,
માત તાત કુટુંબે, જાણી સર્વેડપિ વિપકન્યા. ૯

ભાગ્યહીન જે કામની જી, એવો પુત્ર રહે કેમ ?	સોભાગી૦ ૯.
દેવદાનવ કેણે અપહર્યો જી, રણુ અંધાર ખસે જેમ,	સોભાગી૦ ૧૦.
દોષી દેવ તે દાખવે જી, મોટા જે મહારાજ,	સોભાગી૦ ૧૧.
તોસુ તુમ આલ્યુ નહિ જી, લોપી મોટી મારી લાજ.	સોભાગી૦ ૧૨.
અંધા કર જેમ લાકડી જી, હુતી મોરડે ભાગ્ય;	સોભાગી૦ ૧૩.
હુ હુર્લાંગણુ સરજી કરી જી, શીત ટળી હુધ આગ.	સોભાગી૦ ૧૪.
કરમહીન જે માનવી જી, સુખ ક્યહા થકી પાય,	સોભાગી૦ ૧૫.
સ પદ હામે આપદા જી, સુખથી દુખ બહુ થાય.	સોભાગી૦ ૧૬.
મૂચ્છાં પામે ક્ષણુ ક્ષણે જી, હધડે દુઃખ ન માય;	સોભાગી૦ ૧૭.
સરોવર જળ પાળથી જી, પાળી ફાટીને જાય	સોભાગી૦ ૧૮.
કઠિન હધડુ શટે નહિ જી, એક જાણે જિન નાય;	સોભાગી૦ ૧૯.
એક સુખે કેમ કહી શકુ જી, નયણે નીર ભરાય.	સોભાગી૦ ૨૦.
સિંહરથભૂપતિ તેમ કરે જી, પુત્રના વિવિધ વિલાપ;	સોભાગી૦ ૨૧.
નગર લોક દુખિયા ધણુ જી, જાણે વેદન આપ.	સોભાગી૦ ૨૨.
અગપતિ સિંહે સુખ્યો જી, જમાઈ કેરો વૃત્તાંત:	સોભાગી૦ ૨૩.
વેહેવાઈ દુખિયા ધણુ જી, જાણે કરમે છે દુર્ભત.	સોભાગી૦ ૨૪.
વાંક લલ્હો તેણે પુત્રીનો જી, પતિ ગયો જે પરદેશ,	સોભાગી૦ ૨૫.
વિપકન્યા કુળ માહરે જી, તો હુ કલક વહેશ.	સોભાગી૦ ૨૬.
મેવા મિહાઈ સહુ ત્યહા જી, છોડ્યા સરસ આહાર.	સોભાગી૦ ૨૭.
ધ્યાન ધરે ચંદ્રશુભતુ જી, બીજુ નહિ લગાર.	સોભાગી૦ ૨૮.
પુત્ર દીકે સહુ સુદર જી, કરશુ મન તણો ભોગ,	સોભાગી૦ ૨૯.
એક મનોરથ રાયનો જી, પાળે એવો શોગ.	સોભાગી૦ ૩૦.
હુ' પણ ત્યાંથી આવિયો જી, દેખી એવુ સ્વરૂપ,	સોભાગી૦ ૩૧.
શીલવતીને ઝાળભડા જી, દાખવે નારી ને ભૂપ.	સોભાગી૦ ૩૨.
ચંદ્રશુભત સુણી કરી જી, રદન કરે મન માહ;	સોભાગી૦ ૩૩.
આંખે આંસુ નીસરે જી, વચને થયો દિલદાહ.	સોભાગી૦ ૩૪.
વાત વધામણી આપિયા જી, સુવર્ણ કેરા દિનાર;	સોભાગી૦ ૩૫.
યાચક તૂંધ્યો ચિત્તમાં જી, ચાલ્યો કરીય જીહાર.	સોભાગી૦ ૩૬.
જે જે મારે કારણે જી, પામે છે અખળા કુખ્યાલ;	

દહતી સહતી કેમ હશે જી, થયા જે લોક નિટોળ. સોભાગીં ૨૩.
વનથી મહિર આવિયો જી, નેહે બોલાવિયો નાર,
નેમવિજય કહે આગળે જી, બહુલો છે અધિકાર સોભાગીં ૨૪.

દાહરા.

પ્રીતમ આમણુ ફમણા, આજ રિસાળ્યા કેણુ,
હું જાઉં તમ ભામણે, કરજો કહિયુ જેણુ ૧.
કહે કુંવર સુણુ કામની, દે મુજને તું આણુ;
આગે કામ અછે ધણુ, હોયે જેમ પ્રમાણુ. ૨.
નારી કહે અમો આવશુ, પ્રીતમ કેરે સગ,
કુંવર કહે જુગતુ નહિ, પથતણો હોય ભંગ ૩.
વહેલો આવીશ તુજ કને, ચિતા મ કરે કાચ,
બોલ દીધો ત્યાં આપનો, નારીને મુખ હોય. ૪.
સાર શિખામણુ તેહને, દેધ તેમ કુમાર,
સાજ સમે તે નીસર્યો, કાપડી વેપ ઉદાર. ૫

ઢાળાં ૬ કૃતી.

(પિઉ તુ મારો સુલતાન રે—એ દેશી)

છોડી એકલી નારીને ચાલ્યો, ઢાળી મનતણો પ્રેમ રે,
દેશ વિદેશ વિલાયત લધે, લધ્યા દુર્ગમ તેમ રે
પિઉ ચલિયો છે પરદેશ રે, મુજને છોડી એણે વેશ રે. પિઉં ૧.
સાભળો ભાવે આગે જે હોવે, પુણ્યતણા પરાક્રમ રે,
પામે પગ પગ રિદ્ધિ સવાઈ, કીધા અનુત્તર ધર્મ રે. પિઉં ૨.
અનુક્રમે તે પહોલ્યો કુંવર, વસત પુરવર ગામ રે,
ગઢ ગઢ મહિર શોભિત પોળે, જોતો અતિ અભિરામ રે પિઉં ૩
માણસ કો ત્યહાં નયન ન નિરખે, વાડી વન આરામ રે,
સતુ સર્વ દિસે છે ગુદર, જ્યા માનવતુ નહિ નામ રે. પિઉં ૪.
અચરજ પામીને આવિયો પોળે, દારક દિયે તવ દાર રે,
અસ્થિર થઈ કહે આતુર તેહે, આકેશ કરતો અપાર રે. પિઉં ૫.
આવી પ્રે છે કુંવર પોળિયા, કહી બીક કુણુ ધાડ રે,

યામ છતે દિન દિયે છે કાઈ, પોળતણા કમાડ રે.	પિઉં ૧૬.
શીઘ્ર આવે કહુ વાત વિચારી, થયો વિલપ તેણે ઠામ રે;	
એવે પુરૂષ કે આવ્યો એકલો, તાણું ઉગાડયુ તેણે તામ રે.	પિઉં ૭.
પરચક્ર ધાડ્ય ન ભીતિ ન કોઈ, ભીતિ ગયો નર એહ રે,	
મૂળ થકી કહુ માનવી તુજને, કુવર કહે કહો તેહ રે.	પિઉં ૮.
વસુપાળક ઇલા રાજન રૂડો, વીરમતી તસ નાર રે;	
વસુમતી છે નદની તેહની, યોવન ગુણ લડાર રે.	પિઉં ૯.
મતિસાગર હુતો તેહનો મત્રી, નામ હુતો તેવો પરિણામ રે,	
રોગ છતે તસ દેહી વઠી, ઉપજ્યો ઉનવા ઉદામ રે.	પિઉં ૧૦.
મરણુ લલ્યુ તે અંતે પ્રાણી, દિન થયા ખટ તાસ રે;	
જળ ન ખૂડે અગની ન બાળે, છેદો ન જાણે તાસ રે.	પિઉં ૧૧.
કરકટી કરીને પ્રાત.કાળે, મૂક્યો જઈને મશાણુ રે;	
પહોર છતે દિન આવે છે ગેહ, ધ્રુજે નગર જન પ્રાણુ રે.	પિઉં ૧૨.
રાય ઢઢેરો અહોનિશ દેવે, જે દહે મત્રીને કાય રે;	
તેને આપે છે મત્રીની પુત્રી, એવુ કહે નૃપ સોય રે.	પિઉં ૧૩.
મદનમંજરી નદની નીકી, યોવન ઝાવણું કાય રે,	
નારીલક્ષણુ છે લલિત તે લલના, દીઠી જી આવે દાય રે.	પિઉં ૧૪.
ખીડુ છખીને નર કોઈ આવે, તે સમશાન તેહને ખાય રે;	
પોતે બળે નહિ ખીજને બાળે, હવે તે કોઈ ન જાય રે.	પિઉં ૧૫.
પ્રાત.કાળે પૂરવ રીતે, લેધ જશુ અમે ત્યાંય રે;	
દક્ષિણુ ઉસીસે પલગ મંત્રી, પોઢે નિત્ય ઘેર જાય રે.	પિઉં ૧૬.
હરખ્યો કુવર વાત તેની સુણી, જોઈશ હુ હવે ખ્યાલ રે;	
નેમવિજય કહે સાંભળો આગે, કાફીએ છટ્ટી ઢાળ રે.	પિઉં ૧૭.

દોહરા.

વણિકહાટ વેગે જઈ, સુદર કીધુ ભોજ,
 પે'રી શોભતાં વસ્ત્ર તે, ખેડો ચાટે ભોજ.
 રાય ઢઢેરો આવિયો, ગ્રહિયો કુવરે આપ;
 લેધ વધાઈ રાયને, સભળાવે તે થાપ,

- કુંવર તેડાવે રાય તે, જોલે મધુરી વાણુ,
તમ દેશુ મંત્રી સુતા, એ અમ વચન પ્રમાણુ. ૩.
લેઈ મંત્રી શય્યાથકી, પહોત્યો આપ મશાણુ,
નર મૂકી પાછા વળ્યા, પૂઠે ન જોતા તાણુ ૪.
દિનપતિ ત્યહાંઆથમ્યો, કુંવર (હવે) ચિતવે તામ,
વાસ નહિ સુવાતણો, ઊંધે વણુસે કામ ૫.
કટિ બાંધી કરવાળને, ગાત્રી ભીડી ગાત્ર,
તરૂ હેઠે જોહો સુખે, ન્યાળે નવલી યાત્ર ૬.
તામ લલિત લીલા લહે, ચહુ દિશે નિરખી ચગ,
સાહસિક શિરોમણી, જોતો બહુ વિધિ ટગ ૭
ધ્યાન ધરી નવકારનુ, સમરે શ્રીજિનદેવ,
વર્મચુર સમરે દિલે, સુખ દુખ એહજ ટેવ. ૮.
શીલવતી શીલે ભલી, ક્ષણુ ન વિસારે તાસ.
જિનમતિ ધારી શ્રાવિકા, જાણે શિવપુર વાસ. ૯

ઢાળ ૭ મી.

(સીમધર કરજો મયા—એ, દેશી)

- જોહો કુંવર વડ હેઠળે, જપતો જિનવર જાપ,
તિણુ અવસર કૌતુક થયો, તે સુણુજો સ્થિર થાપ. ૧.
સુણુજો અગજ ક્ષત્રિના, આણીને ઉપકાર,
ધન્ય જનની જગ તેહની, પુરપા શિર સરદાર સુણુજો ૨
નાની ગોરી વનગિરિ, રોવે દીન વચન,
અબળા નારી હુ એકલી, વરવુ એહજ વન. સુણુજો ૩.
શળી ચઢ્યો પતિ માહરો, માગે મુખમાં કસાર,
હુચી આંખી શકુ નહિ, કરે પ્રબળ પોકાર સુણુજો ૪.
આશાભગ સસારમા, ભગડ પાપી રે હોય,
આશા સહિત જો આથમ્યા, લહે નરકને સોય. સુણુજો ૫.
કો ક્ષત્રી કુળ સાહસી, કો દુઃખ ભાગે રે મુઝ,
પ્રાણુ વાલેશ્વર મનતણો, એ છે નિજ મન ગૂઝ. સુણુજો ૬.

સાભળી શબ્દ દયામણો, ઉઠ્યો તવ તે કુમાર;	સુણજ્ઞેં ૭.
આણુ દેધ મંત્રી ભણી, ચાલ્યો સ્વર અનુસાર.	
આવયો અતિશે ઉતાવળો, દીઠા પુરૂષ ને નાર,	સુણજ્ઞેં ૮.
બોલ્યો મધુરપણે કરી, મીઠાં વચન કિદાર.	
નારી ભણી નર એમ ભણે, કાણે ચઢાવિયો શળ;	સુણજ્ઞેં ૯.
વાત કહે ધરથી તદા, માડીને ત્યાહા મૂળ.	
પિઉ દેશે સીધાવિયો, માગીને મુજ આણ,	સુણજ્ઞેં ૧૦.
કાજ કરીને પાછો વળ્યો, દામનુ કરી પરમાણ	
મારગે આવતાં તેહને, મળિયા ઘેરી ઉદામ.	સુણજ્ઞેં ૧૧.
વિપમ પથે તે સાહમો, બોલાવ્યો વણુ કામ.	
ગામ આવ્યુ જવ એ ભણી, કીધો બહુલો વિલખ,	સુણજ્ઞેં ૧૨.
રાત પડ્યે વન આવિયા, તરવરને વિલખ.	
શુળી ચઢાવિને પાપિયા, પહોત્યા તે નિજ ગામ,	સુણજ્ઞેં ૧૩.
હું આવી નર કહેણથી, દીઠાં કરમનાં કામ.	
હોસ થઇ કસારની, માગે છે વારંવાર;	સુણજ્ઞેં ૧૪.
કરણા થઇ તે કુમારને, પલણે તે વારવાર.	
સ્કંધ ચઢાવી તે કામની, કરતી તેહ અચભ;	સુણજ્ઞેં ૧૫.
કાપે કંઠ ને કાળજી, કાપે પદમાસ થલ	
દેખી કુંવરે તેહવુ, નાખી પદભણી સાર,	સુણજ્ઞેં ૧૬.
કટિમેખળ ને કકણ વળી, નેપુરને ત્યમ ત્યાહ	
ચીરને ચરણિયો કચવો, લીધા તાણીને તેણ;	સુણજ્ઞેં ૧૭.
ઝોર લુટે જેમ સાથને, કેડે મૂક્યુ ન જેણ.	
નગન થકી નાઠી તિકા, નારી મરૂતપરે જેમ.	સુણજ્ઞેં ૧૮.
દેવ આભૂષણ લેધને, પહોત્યા તે વડ તેમ	
સાતમી ઢાળ સોહામણ, પામ્યો ધન બહુ કોડ;	સુણજ્ઞેં ૧૯.
નેમ કહે ભવિ સાંભળો, કુણ કરે ધર્મની હોડ.	

દોહરા.

આવ્યો કુંવર ઉતાવળો, આનદ અગ ન માય;
તીન વસ્ત્ર તિહુઅણુ તિલક, દેખ્યાં આવે દાય. ૧.

- નેહે નજર નિહાળતો, જપતો જિનવર જાપ,
ધન્ય ધન્ય શીલવતી સતી, નામે નાસે પાપ. ૨.
- ક્ષણ ન વિસારે તેહને, યોગીશ્વર જ્યમ ધ્યાન,
લય આણી કુંવર તિણે, રાખતો એક તાન. ૩.
- પહેલો પહોર વાગ્યો ત્યહા, હવે બીજો અધિકાર;
સાભળજો થઈ એક મના, ભાગ્યતણા પ્રતીકાર. ૪.
- આરક્ષક છે અગમા, પુણ્યવંત ગુણવત,
દેવ સવે કૃતપુણ્યથી, દેવ થકી દુરદંત. ૫.

લાળ ૮ મી.

(એકવીશાની ફેશી)

- એણે અવસર રે, કીનાશક ત્યહા આવિયો,
ચેખી કુંવર રે, મનમાંહી બહુ લાવિયો,
દ્વિશ દક્ષિણ રે, ભક્ષણ કરતો કારમો,
આવે ઉજમે રે, પાપનો પક દુરાતમો. ૧.
- દુરાતમા અતિ નિહુર પ્રાણી, નરકતણા દળ પ્રતો,
પાપતણા દળ પ્રગટ પ્રોઠા, સુકૃત ભણી જે ચૂરતો,
દીઠે દર્શન દુખ દરિદ્ર મરણ શકા ગ્રહીય જે,
કીનાશ દેખી કુંવર કોટિ કૌતુક દ્વિ અતિ નીપજે. ૨.
- નખ એવડા રે, જાણે પાવડા લોહના,
કાન પરગટ્યા રે, માનું સુપડા દ્રોહના;
આખ ઉડી રે, ભુડી યથા કુંગર દરી,
માયું હળ પેરે રે, કેતી કહુ વાત મુખે કરી. ૩.
- અનુસરિય પૂઠે પર્વત શૃંગે લલિત નીચી લહલહી,
ઉદર ઉચુ પૃષ્ઠ નીચુ હાથ તાડ સમા સહી,
તાડ થંભા ચરણ દોયે, ઝિયા અતિ ઉત્તગ એ,
આવતો તેણે સમય એવો વ્યતર રૂપ અદિગ એ. ૪.
- દીઠો કુંવરે- રે, [તે] નિજ પૃષ્ઠ બિહામણો,
આવે ઉલસ્યો રે, જેહ ધરાયે અકારણો,

- તેહ દેખી રે, લોક હોયે દુઃખકારણો,
પાપી પ્રાણિયો રે, જાણિયો જન ધુન્નમણો. ૫.
- ધુન્નમણો અતિ ધૂર્ત [ને] ચંડ મુડ કરી વિકરાળ એ,
ચરણ ત્રહકે ધરણી ધડકે આથડે અખરાળ એ,
મદ શબ્દે રાજે ગગન ગાજે ત્રાજે રવિ ગ્રહરાજ એ,
પ્રખળ ધર [એ] પ્રખલ ત્રિતે કુવર સામો આજ એ. ૬.
- ખોલે વ્યતર રે, વચન તે નિજ મુખ એહવો,
ચાલ વેહેલો રે પહેલો મુજ મળ્યો તેહવો;
પૂઠે વ્યતર રે, કુવર આગે વહે તદા,
પહોત્યા વેગશુ રે, ગુફાને અંતર એ મુદા. ૭.
- મુદા એ પહોત્યા ગુફા અતર સોળશત ત્યહાં ભૂત એ,
કાળા પીળા ઘોળા નીલા દીસતા અખંધુત એ;
સોળસે તે હસિત ભીપણ કુવર પણ હસિયો સહી,
ખોલિયા તવ ભૂત દેખી તું હસિયો કહે શે વહી ? ૮.
- જ પે કુંવર રે, સુદર વાણી અભિનવી,
તમે હસિયા રે, મન માહી કહો શુ ઠવી ?
કહે ભૂતડાં રે, ખાપડા ભક્ષ્ય પૂરો નહિ,
તેણે આવિયો રે, ભાવિયો હાસો ચિત્ત લહી. ૯.
- મન લહી એવું વચન મોટું પછે કુવર કહે વહી,
રાજન મત્રી ન બળે મૃત્યુક ખટ દિવસ તો ગયા સહી;
વૈદે કહિયુ ઔપધ એવું વ્યતર યત્રીશસે આણિયે,
ધાણિયે ધાલી તેહ સંઘળા, તેલ કાઢી માણિયે ! ૧૦.
- તેહ તેલથી રે, મત્રીની કાયા છાંટિયે,
હોવે નિશ્ચય રે, પાવક મત્રી વીટિયે,
ખીડું લેધ રે, હું ઇહા વળિ આવિયો,
મુજ મળિયા રે, યત્રીશ સત અધ ભાવિયો. ૧૧.
- ભાવિયો તમને મળ્યા મુજને, ખીજ અધ ધ્રુહા પાવશું,
તમ ભળાવુ જઇ એ રાજ, વળી લેવા ભણી આવશું;
સુણી એવું વચન વાર કે', કર જોડી પ્રભુ સુણો,

- સહુ વાત કહિયે માડી ધરથી વાક નહિ કે અમતણો ૧૨.
સુણો મોટકો રે, દિવસ અછે સહિ સાભળો,
મહામાસનુ રે, ભક્ત કરે તજિ આમળો,
તવ કુવર રે, આકરા બોલ સુણી તેહના,
ગણી નવપદ રે, કરવાળ ગ્રહી કર જેહના. ૧૩.
જેણેપરે કરવાળ કાઢી, જાણે ત્રિભુવન છપવા,
વ્યતર સધળા માન મેલી, દિનકરની પેરે દીપવા.
નવ પદ તે મહિમા પ્રબળ વ્યંતર બત્રીઝે ભય ધરે,
ભાગે સકટ વિકટ સધળાં, વૈરી ભય જે જય કરે. ૧૪.
લીલા લક્ષ્મી રે, લહિયે નવ પદ ધ્યાનથી,
ટાળે આપદા રે, સપદા દે બહુ માનથી.
જેણે જપિયા રે, જપમાળા નવકારની,
કહો તેહને રે, ચિતા કશી સસારની ૧૫.
સસાર માંહી પ્રગટ પ્રાણી પોતે હોય શુભ વાસના,
સ્વર્ગનાં સુખ સહજ કરતળ, અવર શુભ તસ વાસના,
ચોર અરિ વિષ રણહ રોગો પાવક કરિ દધિ ઉપશમે,
પરિવાર પ્રાંટા પુત્ર બહુલા, દોષ તેના જે દમે. ૧૬.
નવકારથી રે, વ્યતર સહુ આગે હુઆ,
સેવક પેરે રે, જી જી કરતા આગળ વહ્યા,
મહામાસનુ રે, ભોજન રહિયુ વેગળ,
જીવવાતણો રે, સશય પડોત્યો અતિ ભલુ ૧૭
અતિ ભલી ભાતે તેહજ વાતે વિનવતા તે કુમારને,
દાસ અધુ અમે ચરણકેરા, છોડો કશણ આણીને,
મૃદુ નહિ કહે કુવર તેને, બીડુ સહિ કેમ નિર્ગમ ?
જો મુજ કેળુ કરશે એક વાર તો હોય તમને સહુ સમુ ૧૮
અતિ ઉતકટ રે, લપટ વિકટ લાલચી,
સહુ વ્યતર રે, ઝિતર ઝટકતા ઉમચી,
ધડ ધડકતી રે, તડકત ધરણીની તુબિઝા,
આગે પાછે રે, આવે જાવે ધુબિઝા. ૧૯.

ભુખિકા તન ચરણ ચડા ખડાધર પેરે ધડધડે,
 કુવર પુણ્યે પ્રગટ પ્રોટો, કાય જેની આથડે;
 આનન અનળ પ્રખળ પૃથુ તન જવાળમાળા સંકુળા,
 હુઆ આતુર અતિશે પામર મરણ ભયથી આકુળા.
 જો જો પુણ્યથી રે, વ્યતર સર્વે વશ થયા,
 એક માનવ રે, જીતી કુશળે નવ ગયા;
 નાના મોટકા રે, દેવતણાં ત્યહાં અંગ દહે,
 કર જોડી રે, દેવ સરવ તે એમ કહે.
 એમ કહે વ્યતર કહું જે આજ્ઞા તમ આગે ઉભા થકા,
 શ્રીજીન મદિર અતિ સુંદર પાસે પરિમળ વાટિકા;
 ઉત્તમ મંડિત કળશ ઊંચો મડપ ચોરશી ભલા,
 નેમવિજય કહે દાળ આઠમી, કોસીસા ગઢ નિર્મળા.

દોહરા.

દેવ કહે મીચો તમે, આખ સહી મહારાજ,
 ભવન નિપાયુ જિનતણુ, થાયા શ્રીજિનરાજ.
 આંખ ઉત્રાડી નિરખિયુ, નિપુણ થયું ક્યું જેમ,
 ધ્વજ ગગનમાં સ્થિર રહી, થાપ્યા શાંતિ પ્રભુ તેમ.
 ભૂપણ વસ્ત્ર જે દેવના, ચદ્રગુપ્ત લેખ આમ,
 શીલવતીના નામની, બિદલી કીધી તામ.
 લખ દીધી વ્યંતર કરે, શીલવતી આવાસ;
 લેખ મૂકે હરખિનપણે, અગે થઇ ઉલ્લાસ.
 વળી સભાર્યા આવશું, કરશુ દીધો કોલ,
 વ્યતર પગે લાગી ગયા, ખીજે ગયો પહોર અડોલ.
 ત્રીજે પો'ર હવે સાંભળો, જેવો થયો અચલ,
 પદરવ થયો પૃથિવી પથે, કુંવર કહે મન થલ.
 ચદ્રાતપ છાયા પડે, અંગ નવ પડે જાસ.
 પદ્મતળ ભૂમિ આગળા, દીમે ખખર ન તાસ.
 છાયા પૂઠે સંચરે, પેલ દો ધડનાળ;

રાજભુવન વેગે ગયા, પેસી ગૃહ પરનાળ.
કુવરે ઉભાં નિરખિયુ, લીધી રાજકુમાર,
વળી જ્યમ આઝ્યા ત્યમ વહે, તેહજ વન મોઝાર

ઢાળ ૯ મી.

(સુરતી ખ્યારી હો, લાગે જિન ૭ તાહરી—એ દેશા).

કધ ઉપાડી હો, ચાલ્યો રાજન નદની, ચાલ્યો ખરપર ચોર,
કુવર સપ્રેડણ હો, જ્નેવે માનુ સજ થકો, પહોલ્યો વનહ તે ઘોર,
પ્રીત સંભાળી હો, બાળી વચન એમ કહે. ટેક. ૧.
વટને પજર હો, અતર દીઠો સાથરો, દૂર કર્યો જવ તેહ,
ભૂમિ પેસારે હો, સચારે સો પણ સચરે, ભૂમિનુ મદિર જેહ. પ્રીત૦ ૨.
માહે ને પેઠો હો, દીહુ મદિર તેહવુ, તેજે કરી ઝાકઝમાળ,
કચનનુ અગણુ હો, મગણુ મન રાચી રહે, ચદ્રગુપ્ત ખુશાલ પ્રીત૦ ૩
જગી જવ નારી હો, મનમા પૂરણ પ્રેમલા, દીહુ તસ્કર ગેહ,
મનમાં અતિ ચિતે હો, ભીતે ભીતિતણે વશે, શુ છે કૌતુક એહ. પ્રીત૦ ૪
તસ્કર લહાં જોલે હો, જોલે અતર આપણુ, મૂંઝી કુળ મરજાદ,
સાલળતું ગોરી હો, ચોરી મે કરી તાહરી, તુજને વરવા આહ્લાદ. પ્રીત૦ ૫.
ભરિયો જો કંઠે હો, અગની કુડ ઝગહજે, જ્વાળા પ્રત્યક્ષ વેતાળ,
દીસતી કાળી હો, રાતી પીળી ચહુ દિશે, ધૂતપૂરે પ્રતિમાળ પ્રીત૦ ૬.
લપન શ્રી બાકુળ હો, તિલવટ દેખે ત્યાહા ઘણા, હોમસામગ્રી બહુ જેહ,
અજ વર પણ દીઠા હો, અનિઠા કુવરી લોચને, કુવરે પણ લલ્લુ એહ પ્રીત૦ ૭.
રતનખુર એમ જોલે હો, વચન લે કુવરી માહરા, વર તુ કરી ભરતાર,
કાઠ હવે ચૂકે હો, મૂકે તન કિણે કારણે, થા હવે તુ મુજ નાર પ્રીત૦ ૮.
તુ નહિ જ્ને પરણે હો, મરણુ સુણુ તુજને કહુ, નાખીશ અગનિ મઝાર,
તેણે તુમાટે હો, પુણ્યને સાટે કહું ભલુ, હમ્મડા માહી વિચાર. પ્રીત૦ ૯
કુવરી પણ શોચે હો, એ શુ આવે એહને, શુ જાણે મન માલ્ય,
હુ અછું કુમારી હો, અમરી નદન નૃપતણી, હસી કાગ વિવાહ પ્રીત૦ ૧૦
વર ભલુ મરણે હો, શરણે શું હોય એહને, એથી અગની એ સાર,
કુસંગને સંગે હો, અંગે હોય અશ્ચિતા, નિષ્કળ પ્રેમ સસાર. પ્રીત૦ ૧૧.

કુવરી ઉમોદી હો, રાજ નવેદી તુજને કહું, તું મુજ બંધવ સમાન;
 હું છું તુજ બેન હો, એવું મુજને શુ કહો, કહે તે થાઓ સાવધાન. પ્રીત૦ ૧૨.
 દો અગને ફેરા હો, સાત સોહામણા, કીજે અગની સરકાર,
 જેમ કહિયું ચોરે હો, બાળા આગે તેમ કરે, જપતી શ્રીનવકાર. પ્રીત૦ ૧૩.
 ગણે મત્રને છાટે હો, અગ્નિકુડે બાકળા, પુરૂપ સુવરણ કાજ,
 છદ્દને ફેરે હો, પૂર્વ દિશ સામી રહી, બોલે શુભલે અવાજ. પ્રીત૦ ૧૪.
 જો હોયે આ થાનક હો, છાનો નર જો કો રહો, વ્યતર વા વૃદ્ધિદેવ,
 ક્ષત્રિનો નદન હો, આનંદ દિયે કુળે, રાખજો અબળા હેવ. પ્રીત૦ ૧૫.
 મેં તો વર વરિયો હો, શીલવતીપતિ, બીજો નહિ એ સંસાર,
 આપણી શક્તિ હો, ઢાકી ચૂપ કરી મત રહો, સાતમો ફેરો છે સાર. પ્રીત૦ ૧૬.
 નાખે તે જોવે હો, તેવે કુવર ધસ્યો ત્યહા, અહિયો રત્નખુર ચોર,
 પાપી તુ પ્રાણી હો, બાણી મેં તુજ વાતડી હો, કરતો કરમ અધોર. પ્રીત૦ ૧૭.
 નાખ્યો તે કુડે હો, ભુડી ભુડી ગતિ ભણી, પુરૂપ સુવરણ તામ;
 થયો તેણે દીરો હો, મીઠો કુવરે તે લોચને, કુંવરી કરે પરણામ. પ્રીત૦ ૧૮.
 નવમી એ ટાળે હો, જોડી દ્વય મળી ભલી, પામ્યા હરખ અપાર,
 નેમને શાતા હો, રાતા માતા માનતી, પામે રિદ્ધિ પરિવાર. પ્રીત૦ ૧૯.

દોહરા.

કુંવરી દેખી કુમારને, રૂપે મદન મહંત,
 મન માન્યું ધણું માનની, કામિની કામ લલત. ૧.
 કુંવર બોલાવે તેહને, શીલવતીનો નાહ,
 કહે તે કુળ સ્થાનક વમે, જેશુ તુજ ઉમાહ. ૨.
 તાત ભણી નિમિત્ત કહ્યો, ચદ્રગુપ્ત કુમાર;
 સાભળીને વર મેં વર્યો, પણ નવ બાણું સાર. ૩.
 પ્રેમ ભરી એમ પ્રેમદા, મધુરા બોલે બોલ;
 પરણો પ્રેમ ધરી કરી, મૂકી દિયો કુબોલ. ૪.
 જાતિ કુળ નવ બાણિયા, તુ ક્યમ કરે વિવાહ;
 મેં વરિયા નારી કહે, પૂરણુ કરો ઉગ્રાહ. ૫.
 કીધી કળશની સ્થાપના, સાક્ષી દિનનિશીકાર;

- ત્રીજી નારી પરણિયો, પુણ્યતણે પ્રતિકાર. ૬.
 સુવર્ણ કાંઠયુ કુડથી, નીરે શીતળ કીધ,
 દીઠે ભવ ભાવઠ ગઈ, સકળ મનોરથ સિદ્ધ. ૭.
 નારી મૂકી ભુવનમા, જપી પ્રેમ વચન,
 હુ આપુ જવાળી કરી, સચિવતણુ જે તન. ૮.
 વેગે ત્યાથી નિસર્યો, મુદ્રાકિત કરી ગેહ,
 ચોથે પહોરે તે ત્યહા, મત્રી પામ્યો નેહ. ૯.

ઢાળ ૧૦ મી.

(૭૪ કલાલણી ભર ધડો હે—એ દેશી)

- વૃક્ષ હેઠે કુમારજી હે, જેઠો શયને લેઈ,
 સત્યવત શિરોમણિ હે, અતલીખળ ને અભેઈ ૧.
 ગુણવત ગરવો ગહગહે હે, મીઠો અમીય સમાન,
 તેણે સમે જે કૌતુક થયુ હે, સુણજો થઈ સાવધાન ગુણવત ૨.
 થરહર થરહર થરહરે હે, ડોલે કાયા તેણી વાર,
 અમળાયે અતિ આકરે હે, મૃતક તેણી હો વાર. ગુણવત ૩.
 હુકારે ફણી ટોપથી હે, કોપશુ કરે પોકાર,
 શખધોર વચને ગાજતો હે, ભાજતો નર અહકાર. ગુણવત ૪.
 હુ હું હુ મુખ એમ કહે હે, દ્રાણે સખળ ઘોકાર,
 ભૂકુટિ ભમાડે ઉર્ધ્વથી હે, ત્રિવલી નિલવટ તાર. ગુણવત ૫.
 ભૂમિ પદ પછાડતો હે, ધ્રુજવે ગિરિશૃંગ,
 કરડા ડાળા કાતરે હે, પાતરે સુલટના અગ ગુણવત ૬.
 ઉછળે ન્યમ ચણા પાવકે હે, ધડુડે ઉદ્ધિ ન્યમ વાર,
 ગર્ભ ગળે સહી ગર્ભણી હે, આદ્યતણે ચણકાર ગુણવત ૭.
 દેખી કુંવર કહે ઇસો હે, થારે પાપી પ્રત્યક્ષ,
 હું તુજ ભેદક આવિયો હે, ઉઠિયો અતર યક્ષ ગુણવત ૮.
 માહોમાંહે વળગ્યા તિકા હે, દેતા પદનો પ્રહાર,
 ગડદા ઢીક ચૂકે નહિ હે, ઢીચણના ઘોકાર ગુણવત ૯.
 અર્કતૂલ ન્યમ વાયુથી હે, ઉડે ન્યમ આકાશ,

તેમ ગ્રહીને ભુજા ભૂતની હે, નાખ્યો ભૂમિ ઉદાસ.	ગુણવંત૦	૧૦.
આકુળ થયો તવ આપથી હે, યોલ્યો વચન વિલાસ;		
મૂક્ય કહુ તુજ વાતડી હે, હુઆ મુજને ઉલ્લાસ.	ગુણવંત૦	૧૧.
કુવર જેઠો અળગો મુણે હે, વ્યંતરતણો વૃત્તાંત,		
મંત્રીની દેહ જે નવ બળે હે, નાવે તેનો જે અત.	ગુણવંત૦	૧૨.
ઉજળ વાત થયો દેહડી હે, કીધા કંઈ ઉપચાર;		
સૂર્ય ચંદ્ર દ્વય નામના હે, કાંતિ છે રત્ન અપાર.	ગુણવંત૦	૧૩.
મુખમા રાખ્યાં તેહને હે, રોગ ગયો એ દેહ;		
અત વેળા કાઢ્યા નહિ હે, અગ્નિજળ રહિત એહ.	ગુણવંત૦	૧૪.
હુ સેવક છુ રત્નનો હે, ત્રૂંયો તુજને રે આજ,		
લે દેઉ કહી મુખ પ્રાપ્તિ હે, દીધાં મણિ સુરરાજ.	ગુણવંત૦	૧૫.
એકે જળ બૂડે નહિ હે, દૂજે રત્ને અગ્નિની ન ભીત,		
વળી રણે જન જીતિયે હે, કહુ છું તુજને હો પ્રીત.	ગુણવંત૦	૧૬.
ભુવન મધ્યે દક્ષિણ દિશે હે, શયન તણો પલગ,		
ચારે પદ છે ચઉ ભલા હે, રત્ન કલશ ઉત્તગ	ગુણવંત૦	૧૭.
ગ્રહજે કહી વેગે થયો હે, અરૂપી તે ચક્ષરાય;		
ભાનુ ઉદય તે દેહને હે, અગ્નિ સસ્કાર કરાય.	ગુણવંત૦	૧૮.
સ્નાન કર્યુ ચોખે જળે હે, પાવન શુ મુખ ધોય;		
એવે જે સુભટ રાયના હે, ચહુ દિશે કુવરને જોય.	ગુણવંત૦	૧૯.
વન જોયો વનમા પ્ર્યા હે, દીઠો જિનહર સાર,		
જન્મ થકી પેખ્યો નહિ હે, સુદર સરવર લા'ર.	ગુણવંત૦	૨૦.
ખુશી થયા તે દેખીને હે, પ્રણમ્યો નેહ કુમાર,		
દશમી નેમવિજય કહી હે, ઢાળ ભલી મુખકાર.	ગુણવંત૦	૨૧.

દોહરા.

શ્રીજિનકરે મદિરે, પ્રણમ્યા શાંતિ જિનદં;	
ભક્તિ ભાવ થકી ભલો, પામ્યા પરમાનંદ.	૧.
સુભટ સાથે સંચરી, આઁયો નૃપની પાસ;	
આપો કહિયુ જે તમે, રાજા થયો ઉદાસ.	૨.

કયા વાસો આવ્યા કિસે, બોલો જાતિ તમ જેહ,
 પી પાણી ઘર પૂછિયુ, ભૂપ ઉખાણો એહ ૩
 ધુણેટા છે જાતિ અમ, આવ્યા વનની આય,
 જીવારી છે મિત્ર માહરા, કહિયો કયો પસાય. ૪.
 વિચાર થયો રાજા ધણો, કીજે કેવો ઉપાય,
 આણુજાણે મત્રી સુતા, દેતા ક્યમ દેવાય ? ૫.
 મન ચિતે રાજા ઈસા, તવ અતપુર માય;
 પોકાર કરે પૃથુલ સ્વરે, રાણી પદની ત્યાય. ૬.
 સધિ મુખ દહી ભુવનમા, લેઇ ગયો કુવરી કાય,
 સાર કરો તમે તેહની, દુઃખ ન શમાવે કાય ૭.

ઢાળ ૧૧ મી.

(મન આણી જી જિત પ્રાણી વાણી જાણિયે રે—એ દેશી)

રાણી મુખે તે વાણી કહે રાયને રે, કુવરી ગઇ કહો કેથ,
 ગુણની ખાણી અમીય સમાણી નદની રે, સાજે હુતી સહી એથ. ભૂપતિ૦ ૧
 સધિમુખ દહી ગૃહશુ એ ચોરી ગયો રે, જેની ન શોધ લગાર,
 જૈને નરખ્યો વન એ પરખ્યો આપણો રે, જૈવો સકળ સસાર. ભૂપતિ૦ ૨
 અથ દોડાવ્યા સુભટ ચલાવ્યા સવ દિશે રે, દેખી ન કુવરી કયાહ,
 ફરી જેઆવ્યા મન દુઃખ પાયા અગમા રે, ભૂપતિ જેઠોછે ન્યાહ. ભૂપતિ૦ ૩.
 કહે કુવર રાજા મુજને પરણાવિયે રે, વિલખ કરો હવે કેમ,
 બોલિયો લાભે આભે માનવ કરસણી રે, પ્રભુજી ધરીને પ્રેમ. ભૂપતિ૦ ૪
 દુખ ભરી રાજા બોલજેતાજીએમ કહે રે, ટ્રાણુ વેળા કહો વેણુ,
 દુઃખભર છાતી શટ્ટી તાતી આકરી રે, આસુ ઝરતે નેણુ. ભૂપતિ૦ ૫
 ઢોલ ઢહેરો રાજા નગરે ફેરવે રે, પુત્રી દેખાડે કાય,
 તે ભણી આપુ દરિદ્ર કાપુ તેહતુ રે, સુદર આપીએ સોય. ભૂપતિ૦ ૬.
 કુવર બોલિયો એમ સાંભજો રાજવી રે, દેખાડુ તમચે ધાય,
 બોલે ચૂક્યા થયા સહી તમે રાજવી રે, એવો ખોટો તમ ન્યાય. ભૂપતિ૦ ૭.
 બોલે ચૂક્યા જે કાઇ હોય માનવી રે, કેવી તસ પરતીત;
 રસના છેદિયે બોલ ન મૂકીયે બોલિયો રે, તો હોયે જગ જશ જીત. ભૂપતિ૦ ૮.

ખાટે ભાખ્યે હોયે જગમા હીનતા રે, લેખે તે ન ગણાય;
 પૃથ્વીપતિ જે ચૂકે આપણે બોલમાં રે, સજ્જન તેથી દૂરાય. ભૂપતિ ૯.
 ભૂપતિ કહિયો કરથી બોલ જે આકરો રે, રાખો મન સ્થિર સ્થાપ;
 વળી ખીન્ને ને ત્રીન્ને જે તમે માગશો રે, આપશું ટાળી સતાપ. ભૂપતિ ૧૦.
 હરખિયો મનમાહે રાજન અતિ ઘણો રે, વાધ્યો બહુલો સતોપ,
 નેમ કહે ભવિ ટાળ એ અગિયારમી રે, મારણી પુણ્યભર પોપ. ભૂપતિ ૧૧.

દોહરા.

રાજન બોલ દીધો ખરો, મનમાં રાખી કપટ;
 ધૂરત મીઠા બોલડા, અતે ચલે ઉવટ. ૧
 મહારાજ સેનાભણી, મત્રીશ્વર વળી એહ;
 લ્યો મુલત તમે આપણા, ફરીને પાછા જેહ. ૨
 નગર લોક સાથે થયા, દીઠો જિન ગ્રાસાદ,
 એક એક પ્રત્યે કહે, કરે સ્વર્ગશુ વાદ. ૩

ટાળ ૧૨ મી.

(જેહડ મારી મૂલવે મારા લાલ—એ દેશી)

રાજન હરખ અપાર કે, આવે ઉજમે લલનાકે આવે ઉજમે;
 સાથે ભલા પરિવાર કે, ચિત અતિ ખાતમે લલના કે ચિત અતિ ખાતમે. ૧.
 ઘેર ગાજે વન કે, ધ્રુજે કાયરા લલના કે ધ્રુજે કાયરા;
 શબ્દાડખર તેમ કે, હોય અરાપરા લલના કે હોય અરાપરા. ૨.
 વૃક્ષતણી બહુ ઝાડી કે, નૃતન તર ઘણા લલના કે નૃતન તર ઘણા;
 જે દેખી નિજ મન કે, ભિન્ન બિહામણાં લલના કે ભિન્ન બિહામણાં. ૩.
 બચુલ કથેરી તેમ કે, જૂથ વળ્યાં ભલા લલના કે જૂથ વળ્યાં ભલા;
 અબ કદળ હી એમ કે, સરલ ને સાતલા લલના કે સરલ ને સાતલા. ૪.
 ભેદાય નહિ તેહ કે, નર બહુ વેદને લલના કે નર બહુ વેદને,
 સ્વેદ વળે જ્યમ અગ કે, ઉપજે ખેદને લલના કે ઉપજે ખેદને. ૫.
 ચિતે રાજન લોક કે, લેખ કયહા જાય છે લલના કે લેખ કયહાં જાયછે,
 દિસે છે સહી ફેક કે, આગે સુખ થાય છે લલના કે આગે સુખ થાય છે. ૬.
 એમ કહેતાં સહુ તેહ કે, વહી આવ્યા ત્યહાં લલના કે વહી આવ્યા ત્યહાં,

- યુથ ઘણી ધત જાય કે, વટવૃક્ષ છે જ્યહાં લલના કે વટવૃક્ષ છે જ્યહા. ૭.
 વટ મધ્યે કોટર જોહ કે, દેખી નરવરો લલના કે દેખી નરવરો;
 સાથરો કીધો દૂર કે, જે હુતો ડાભરો લલના કે જે હુતો ડાભરો. ૮.
 ભીત ધરી મન માય કે, ભૂપતિ વિનવે લલના કે ભૂપતિ વિનવે,
 આતુરતા કરી ગેહ કે, ગમન અભિનવે લલના કે ગમન અભિનવે ૯.
 આગળ કીધો કુમાર કે, પછે સહુ વિચર્યા લલના કે પછે સહુ વિચર્યા,
 શેઠ તરાલ તે વાર કે, મનમા પરિકરા લલના કે મનમા પરિકરા. ૧૦.
 પેસે ભૂપતિ પ્રેમ કે, ભૂમિને ધર ભલે લલના કે ભૂમિને ધર ભલે;
 આગે જાતાં તેહ કે, અધકારે આફળે લલના કે અધકારે આફળે. ૧૧.
 દીહુ ગૃહ મનોહારી તે, સધળું લોચને લલના કે સધળું લોચને,
 રવિ શશિની પેર તેજ કે, દેખ્યો ન સુહણે લલના કે દેખ્યો ન સુહણે. ૧૨.
 વસુમતિ તેણી વાર કે, લાજે ઉભી થઈ લલના કે લાજે ઉભી થઈ,
 હેતુ હિસે જોહ કે, દુ ખની રેપા ગઈ લલના કે દુ ખની રેપા ગઈ ૧૩.
 પસર્યો અગ અનગ કે, મરકલડો મુખથી લલના કે મરકલડો મુખથી,
 નયન કટાક્ષ કમાન કે, બાણુ ન ચૂકતી લલના કે બાણુ ન ચૂકતી. ૧૪.
પ્રેમ સરોવર માહી કે, પિયુ જળ ઝીલતી લલના કે પિયુ જળ ઝીલતી,
નેમવિજય કહે એમ કે, દુ ખને હેલતી લલના કે દુ ખને હેલતી. ૧૫.

હોહરા.

- પૂઠ દેધને નારને, અવળે મુખ કરી લાજ,
 ચમત્કાર ચિત્તે તરત, એમ ચિંતે મહારાજ. ૧.
 અહો અહો ! એ ગેહમા, કેવી ધનની કોડી,
 નામાકિત સહી નિરખાને, ગઈ કુમતિ સહુ છાંડી ૨.
 સુવર્ણ પુરીસો દેખીને, અહો અહો કૃત પુણ્ય !
 કેણે નીપાયો કર ગ્રહી, પાયો તે નર ધન્ય. ૩.

ઠાળ ૧૩ મી.

(આવી ધૂતારા નદની તે ધૂતુ ગોકુળ ગામ—એ દેશી)

અચરજ દેખી ઉપન્યુ રાજ, નદન કેરં અરિત્ર, (૨)
 હાસી કરે કુણ પેખી એવુ, પુત્રી પુણ્ય પવિત્ર; (૨)

- પુરુષોત્તમ ગુણવત સહુણો, આતમચો આધાર. (૨) ટેકં ૧.
 પિયરનો પરિવાર સહુ છે, લાજ તાણું કુણુ ઠામ, (૨)
 પાણિગ્રહણુ ન કરાવ્યું તાર, એવું ન કીજે કામ. (૨) પુરં ૨.
 હેજે હશી હરિણાક્ષી બોલે, સાંભળજો નિજ તાત; (૨)
 અણુબળયુ તમે એવુ ન બોલો, મોટા છો અવદાત. (૨) પુરં ૩.
 એણી પેરે વારે તાત પનાતા, કોડી કાજ ન કોષ, (૨)
 અવસર આવ્યે કારણ પોત્યુ, એહ સમો કુણુ હોય. (૨) પુરં ૪.
 માત તાત કોષ કામ ન આવે, તન બાંધવ પરિવાર, (૨)
 દુઃખની વેળાએ દીઠી એણે, કીધો એણે ઉપકાર. (૨) પુરં ૫.
 સુખની વેળાએ સાજન સહુએ, આવે દૂરથી ધાય; (૨)
 કેવું સગપણુ રાખું તેહથી, પ્રીતતણુ પણુ જાય. (૨) પુરં ૬.
 તેણે ગ્રહી જવ ગેહથી મુજને, આણી એહજ ઠાણુ, (૨)
 સુવર્ણુ પુરૂપને કામે સ્થાપી, કાઢે વાતન પ્રાણુ. (૨) પુરં ૭.
 ચોરે કહ્યુ એમવચ્ચ તુ નારી, મે નવ વરિયો તોય; (૨)
 સાતમે ફેરે નાખતા અગ્નિ, એણે રાખી ત્યાં મોય. (૨) પુરં ૮.
 ચોર મારી એણે સુવરણુ કીધુ, મે વરિયો ગુણુગેહ; (૨)
 એહજ દીનથી અત લગી મે, ધરિયો અવિહત નેહ. (૨) પુરં ૯.
 સાચો જમાઈ એહજ તુમચો, પ્રાણુ તણો પ્રતિપાળ; (૨)
 પરધલ પુણ્યે પરણિયો પોતે, ભરતાર દીનદયાળ. (૨) પુરં ૧૦.
 મરણુતણો (૬૬) જેણે દીધો, ઉગારી વરમોય, (૨)
 તેણે સમે તુ તાત ન આવ્યો, કહીયે હવે શુ તોય. (૨) પુરં ૧૧.
 કીધે કામે દોપ ન દીજે, જે લખિયો કીરતાર, (૨)
 ગુણુ અવગુણુ નવ કોષ વિચારે, આ ભવ એ ભરતાર. (૨) પુરં ૧૨.
 મન માન્યુ છે એહથી માર, અવરતાણુ પચખાણુ; (૨)
 સાંભળી રાજા કુંવરી વચ્ચને, હુઓ હૈયે હેરાન. (૨) પુરં ૧૩.
 લઈ દીધુ વ્યવહારી કેશ, નામાકિત ધન જેહ, (૨)
 અવર ગ્રહ્યું ભડારમા પોતે, પેખિયું લેઈ તેહ. (૨) પુરં ૧૪.
 સુવરણુ પુરૂપ કુંવરે ગ્રહિયો, અવર ન ધાલિયો હાથ; (૨)
 વેગે આપણે મદિર આવ્યો, રાજા કુંવર સાથ. (૨) પુરં ૧૫.

રાયે પૂછયો એકાંતે તેડી, કુવરતણો વરતાંત (૨);
 કહિયો લહિયો તેનાથી સધળો, ભૂપતિ મન હરખત (૨) પુરૂં ૨૬,
 લેધ લગન ને નદની દોઈ, પરણાવી કુમાર (૨),
 પદ્મિની દોધ પ્રીતમ પેખી, સકળ ગણે અવતાર (૨). પુરૂં ૧૭.
 દુઃખ દુહળ સહુ દૂર વિડારે, પામ્યો વાચ્છિત ભોગ (૨),
 કીધું પુણ્ય તે કેડ ન મૂકે, પુણ્યે સકળ સન્નેગ (૨). પુરૂં ૧૮.
 સેવક કહે તસ ખડ એખીન્ને, સતી ગુણ પુણ્ય પવિત્ર (૨),
 નેમવિજય કહે ભવિ સાંભળતા, હોયે જનને ચિત્ર (૨). પુરૂં ૧૯.
 इति श्रीशीलवतीमहाचरित्रे द्वितीयखंडः संपूर्णः ॥

ખડ ૩ જો.

દોહરા.

સકળ રિદ્ધિ સમૃદ્ધિકર, ત્રિભુવન દીપ સમાન,
 પ્રણમ પાર્શ્વ ગૌડી ધણી, આપે વર સિદ્ધિ દાન. ૧.
 અલય અનુપમ અકળ ગતિ, મદનકદન મહાનદ,
 ભયરણને સુખકરણ તુ, ચરણ શરણ ગુણવૃદ. ૨.
 પાતિકને દૂરે હરો, દારિદ્ર્ય દુખ જન્મળ,
 ત્રીન્ને ખડ કહેતા થકા, હોન્ને સુગર ખુશાલ ૩.
 સુખ વિલસે સસારનાં, પામી ભોગ સન્નેગ;
 શીલવતી ક્ષણ ક્ષણ વળી, સાભરતા લહે શોગ. ૪.
 માગે શીખ કામની કને, અવસર આપણો પાય;
 સુણી વચન વામા ત્યહા, હૈડુ શુન્યજ થાય. ૫.
 પ્રીતમ એવુ ન જોલિયે, એ વચને દુખ હોય,
 કામનીને વા'લાતણો, વિરહ ન આપે કાય. ૬.

ઠાળ ૧ લી.

(કંઝણુ મારલિયો-અં દેશી)

ગમનતણુ વચન સાભળી રેપિયુજી, નારી જોલે મુખ એમ પિયુ દિલ વશી રહ્યો;
 અવગુણ જાણી અમતણોરે પિયુજી, છોડો છો કહિયેકેમ પિયુ દિલ વશી રહ્યો. ૧.

- નેહ ન કીજે એહવો રે પિયુજી, છેલ શિરોમણુ છેલ, પિયુ દિલનં;
 શકટી ગલાણુ બેહેડે કરી રે પિયુજી, હાલે નહિ કા બેલ, પિયુ દિલનં ૨.
 હો તુ અંબુ ઉદધિ પેરે રે પિયુજી, ગરવો ગુણુ ગભીર, પિયુ દિલનં
 તાપ વાયુ કરી લીજિયે રે, પિયુજી, છિલર જ્યમ સરનીર, પિયુ દિલનં ૩.
 ચદ્ર ચંકારની પ્રીતડી રે પિયુજી, રાખે ઉત્તમ રીત, પિયુ દિલનં
 કેશવરામ યું નેહલો રે પિયુજી, જેમ મીન ને જળ હીત, પિયુ દિલનં ૪.
 હઠ કરીને જો છાડશે રે પિયુજી, તો કહો કેમ કહાય, પિયુ દિલનં;
 સમજે ચતુર એક વેણુથી રે પિયુજી, જીવિત લગી પહોચાય, પિયુ દિલનં ૫.
 કૈતવ કેળવો અન્યથી રે પિયુજી, નારીશુ ન કીજે હાસ, પિયુ દિલનં;
 એ હાસે સાશન નહિ રે પિયુજી, ક્ષણમાં હોવે વિખાસ, પિયુ દિલનં ૬.
 સીતાતણે વિરહે કરી રે પિયુજી, રામજી કીધ વિલાપ, પિયુ દિલનં,
 શુ કહિયે તમને મુદા રે પિયુજી, સમજો હિયલડે આપ, પિયુ દિલનં ૭.
 સુખ દુઃખ કારણુ એકઠાં રે પિયુજી, ગમનશી કહો મુખ વાણુ, પિયુ દિલનં,
 અત લગે થાઓ એકમના રે પિયુજી, હાસીથી હોયે હાણુ, પિયુ દિલનં ૮.
 જીવતાં ઇં દેઇ જીવના રે પિયુજી, ક્ષણમાં ન કીજે વિછોહ, પિયુ દિલનં,
 વાલમ વિહોણી વિરહિણી રે પિયુજી, મોટો પ્રીતમ ટોહ, પિયુ દિલનં ૯.
 ઉપજતો પિયુપ્રેમથી રે પિયુજી, છંડો છો નિરૂપમ નાર, પિયુ દિલનં;
 અતલગી ક્યમ રાખશે રે પિયુજી, નેહ વધ્યો જે અપાર, પિયુ દિલનં ૧૦.
 ઇચ્છા જે હોય તમતાણી રે પિયુજી, તે દિયે અમચો તાત, પિયુ દિલનં;
 જીવુ કુણુ દુઃખ કારણે રે પિયુજી, પિયુ કહો માંડી વાત, પિયુ દિલનં ૧૧.
 સેવાકારી દ્વય સુદરી રે પિયુજી, રહેછે કેવો અનૂર, પિયુ દિલનં,
 અમે લહિયે તમ મનતાણી રે પિયુજી, વળી વળી તન ભરપૂર, પિયુ દિલનં ૧૨.
 ખામી નહિ અમ સેવમાં રે પિયુજી, જે હોય દુઃખ વહો કથ, પિયુ દિલનં,
 છેહડો છોડી કેમ દાખવો રે પિયુજી, એક મતો કરી તત, પિયુ દિલનં ૧૩.
 જીવું પડે પરદેશડે રે પિયુજી, અછતતણે તે મંડાણુ, પિયુ દિલનં;
 કુવર કહે નિત્રે ચાલવુ રે પિયુજી, તરણીને કહે તાણુ, પિયુ દિલનં ૧૪.
 તરસે નયનાં લોભિયાં રે પિયુજી, સ્થિર રહિયા એ દોય, પિયુ દિલનં;
 લાજ વહો તમે એહની રે પિયુજી, હેજ ભરી સામું જોય, પિયુ દિલનં ૧૫.
 ઉત્તમ જાણી આદર્યાં રે પિયુજી, વિરહો હવે મત દેય, પિયુ દિલનં;

લખી લખીને તમ પગ પડ્યાં રે પિયુજી, આપ તો કહિયું કરેય, પિયુ દિલ૦ ૧૬.
 નારી નયનના નેહથી રે પિયુજી, વિનવ્યો પિયુ ગુણખાણુ, પિયુ દિલ૦;
 પહેલી ઢાળ ખીજા ખંડની રે પિયુજી, નેમનુ વચન પ્રમાણુ, પિયુ દિલ૦ ૧૭.

દોહરા.

એમ ન કીજે નાહલા, છટકી ન દીજે છેહ,
 રાખો વધતો નેહલો, જ્યમ ધન ભૂમિનો ત્રેહ ૧.
 કુવર કહે સુણો કામની, મૂકો ખેચાતાણુ,
 વેગે જઈને આવશુ, કરશુ દુઃખની હાણુ ૨.
 તમે કાયા તમે પ્રાણુ છો, દોષ આખ્યો આધાર.
 દોષ રહો તમે અહીં કણુ, પિતાના મેહેલ મઝાર ૩.
 એક દોયે તે દિન રહી, કુવર થયો ઉદાસ,
 શીખ દેધ નારી ભણી, આખી આગળ આશ. ૪
 કાપડી વેશ કરી ભલો, માગી શીખ વિલાસ,
 પંથ ધણો એ કાપતો, ભૂગુકચ્છે ઉલાસ. ૫.

ઢાળ ૨ જી.

(આગયાતની ચાલ)

હવે ચદ્રગુપ્ત તે ચિત્તે ચોપે, આવે નગર મોઝાર,
 બજાર બોહોતેર તે નીકા, હાટ ટ્રેણી અધિકાર. ૧.
 જ્નેવે સુદર મદિર મોટા, પોળ અને પ્રાકાર,
 ચૌરાં વળી તેમ ચોરાશી, વણિક કરે વ્યાપાર. ૨
 કામદત્ત લા (છે) વ્યવહારી, અધિપતિ પોત સે સાત,
 સિહલદ્વિપ ભણી તે ચાલે, ઉદ્ધિ મારગ ખ્યાત ૩.
 નાના મોટા બાળક કેધ, દરિદ્રભાવિત જેહ;
 ચાકર કાકર સમ નર કોઈ, એસે પ્રવહણુ તેહ ૪
 ઉદર કારણ અતિશય લઘે, મુઘા મારગ ચોર,
 ધર્મહીણ જે પ્રાણી જાણી, જલધિએ જાવે જ્નેર. ૫.
 સેવક કે કે સાહિબ નામે, પેટ પાપી જે કહાવે,
 જેને ગણિયે અશુચિ બળ મોટા, તેને શિશ નમાવે. ૬.

- માતપિતાને બધવ નેહે, સહુ છાંડી ધન મોહ;
 નભજળ માહી જે જ પાવે, એહ અદતનો દ્રોહ. ૭.
- મરણુ ભણી જે હાથે હિયકુ, ધર ધર તેમ ધ્રુજંત,
 માગે શીખડી બાળક તરણી, નયણે નીર ઝરત. ૮.
- કામદત્તની પાસે પહોત્યો, વિનયશુ શિશ નમાવ્યો,
 કહે કામદત્ત બાંધવ કયાથી, એકલડો અહી આવ્યો. ૯.
- રાખે સેવક હુ રહુ તેનો, માસનો દામ ન માયું;
 પેટ ભરું તે સેવા બહુલી, હુ તમ ચરણે લાગું. ૧૦.
- અગ ચાકરી વાહુ નિશદ્દિન, શેઠને કહેણે ચાલીશુ,
 એમ જાણીને મુજને રાખો, બોલ્યું વચન પાળીશુ. ૧૧.
- રાખ્યો કુવર પેટને કાળે, એાળગ કાયા સાડ;
 શુભ લગ્ને તે મહુરત મોટે, વા'ણ સીધાવ્યાં વાર. ૧૨.
- સિહલદ્વીપ ભણીય હંકાર્યા, મરત યુ વહિયાં જાય;
 જળનો પથ કાપે તે ઘણેરો, વાસો જળનિધિ થાય. ૧૩.
- રેણી અધારી શેઠને ચરણે, વિનયે શ્રમને ટાળે,
 નિદ્રા પામ્યા પોતનાં જન તે, અચરજ એક નિહાળે. ૧૪.
- પૂરવ ભવના કો સુર મિત્રે, દીઠો કુંવર વહાણે;
 ગરૂડ રૂપ કરી ધન ગાળે, બોલે તુ કાંઈ જાણે. ૧૫.
- કુવર વિમાસે કથને ભાસે, અથવા મુજને આપે,
 બોલ્યો રખે છાનો રહેતો, મનની મનમા રાખે. ૧૬.
- જાગે સિંહરથજ ! સ્વામી જાગુ, કેવી કહો મુજ વાણી,
 ઉત્તમ વેળા ઉત્તમ જગમા, પામે પુણ્યવત પ્રાણી. ૧૭.
- અમૃત સિદ્ધિ યોગ તે રૂડો. જો અંગના સંગત હોય;
 કામિની કુખે રત્ન મનોહર, પ્રસવે એવો કાય. ૧૮.
- જન્મથકી સુણો અંત લગી તે, સવાલાખ દ્વિનાર,
 મૂલ્ય અકે કુણુ દે મુખથી, રૂપ અનોપમ સાર. ૧૯.
- લક્ષણુ લક્ષિત બત્રીશ અગે, ભાગ્યતણો અધિકાર;
 એવો યોગ છે એણી વેળા, લક્ષ્મી લહે જયકાર. ૨૦.
- ગર્ભતાણુ તે પુણ્યથી જાણો, રાજ્ય પામે નર મોટો,

- હુ કહુ તુજને અહુલ સનેહે, વચન ન માનજે ખોટો. ૨૧.
 નિઃશ્વાસ મૂકે તેણે ત્યાહં, શીલવતીને સભારે,
 પાણિ ગ્રહીને મે પરહરી છે, હુ તસ દુઃખનો કારે ૨૨.
 અમર કહે એમ ગરડને રૂપે, આશા સહી તુજ પૂરૂ,
 નેમવિજય કહે ઢાળ એ ખીજી, દોહગ દારિદ્ર હુ ખ ચૂરૂ. ૨૩.

દોહરા.

- નિસાસો કરે શા લણી, પૂરૂ મનની હામ,
 વિરહિણી જે વામાગના, મૂકે તેને ધામ ૧.
 હરખ્યો મન આતુર થયો, કાયા વાધ્યો કામ,
 કહે સ્વામી મુજ મૂકજે, શીલવતીને હામ. ૨.
 કુંવરને લધ પાખમા, ચાલ્યો ગરડ ગગન,
 જલધિ લઘી નગર નિજ, શીલવતીશુભવન ૩.
 શીલવતી જે મુદરી, વિરહે કરે વિલાપ,
 એ એ પરવ મે કર્યા, મોટા દુખકર પાપ ૪
 જેહ મુણી વિરહીતણા, હૈડા ધૂમે ઘોર,
 નયણા આંસુ નીસરે, જે હોય કહિણ કહોર ૫

ઢાળ ૩ જી.

(સુખ્ય સુખ્ય કતા રે શીખ સોહામણી—એ દેશી)

- બીહસે વાહલા રે અવગુણ કો લહી,
 નારી અપળા રે, બળ યહાં કો નહિ,
 એમ ન ઘટે રે એ ન નેહલો,
 કાયર ન થઇએ રે, કીજે પેહલો. ૧.
 તુજ વિણ નારીની રે, શુદ્ધ કહો કાણુ લિયે,
 હેજે હૈડાને રે, મનની કાણુ દિયે,
 પ્રેમની જાળે રે, પ્રીતમ પરંવી,
 એહ અકારજ રે, કરણી અભિનવી. ૨.
 જાળમા ધાલ્યો રે, મીન લણી જેહને,
 કાણુ સખાઇ રે, પ્રીતમ તેહને;

- દુષ્કર સેહેવા રે, સાસુ યોલડા,
ખમ્યા ન ખમાય રે, ખતશુ પરગડા. વીહસેં ૩.
- ચોરી બાધી રે, તે મુજને વરી,
પચકેરી સાખે રે, હવે કેમ પરહરી ?
હરણી વિધૂટી રે, મૃગતણા યૂથથી,
કો પેર તેને રે, આતુર એકથી. વીહસેં ૪.
- મૂર્છા પાવે રે, સખી તસ જાગવે,
હાય હાય કથા રે, કહીને વિનવે.
કેશને ત્રોડે રે, મોડે અગુલી,
આળસ કરતી રે, રડતી આકુલી. વીહસેં ૫.
- પડે વળી ધરણી રે, હૈકુ આશ્વજે,
હૃદયને ચુથે રે, અતિ ધણુ ટળવજે;
ધિઃક ધિઃક નારી રે, એ અવતારડો,
વિરહી વિભેગી રે, શોકી દુખવડો. વીહસેં ૬,
- કેને ભાખુ રે, આખુ દુઃખ ઇસી,
કો નવ સૂઝે રે, વહિયે મન નિસો.
નેહ વિણુ નાથે રે, ભલુ મુજ છેતરી,
અવગુણે કીધી રે, પરધર કિંકરી. વીહસેં ૭
- નર હેાય જગમાં રે, ધૂરત ઠગ ભલા,
પહોચે સાતમી રે, હામે નિરમળા;
હું અપરાધી રે, શી હુતી તાહરી,
આશા ત્રોડી રે, ટાણે માહરી. વીહસેં ૮.
- નેહ નિઃસ્નેહી રે, કણીપેરે નિરવહે,
ઝોઝા છિલ્લર રે, જળ ક્યમ બહુ રહે;
પ્રાટે ત્રાહે રે, પાળી સહી જેહની,
હીણા પ્રાણી રે. ગત એહ તેહની. વીહસેં ૯.
- અવગુણુ ગુણુને રે, ઉત્તમ લેખવે,
દુર્જન કંથને રે, દ્વિત નવ મેળવે;
નારીને રોષે રે, ચિત ધણુ ચિતવે,

છાડી વા'લા રે, અન્ય હિત કેળવે.	વીહસેં ૧૦.
છળ બહુ જોયે રે, ક્ષણ નવ પાતરે,	
અવગુણ રાખે રે, ભાખે આંતરે;	
વિરહી દેહી રે, મન દાઝે ધણ,	
અન્ય જન દેખી રે, દિલ ધરે આપણુ	વીહસેં ૧૧.
રીત ન જાણે રે, પર જેહ લોકની,	
તેણે સ્થિર સ્થાપી રે, મનસા પાપની,	
રજની ન આવે રે, નાહલા નિદ્રડી,	
અધવચ છાડી રે, પ્રીતમ પ્રીતડી	વીહસેં ૧૨.
કરનો મેળો રે, કીધો પહેલડો,	
અગનો મેળો રે, નવ રહેા દુકડો,	
વચનને મેલે રે, વચન જોલ્યો નહિ,	
વિણ કબે વહિયો રે, ન કહે ગયો કો કહી.	વીહસેં ૧૩.
એમ બહુ જોલે રે, વનિતા વલવલે,	
કુવરની આખે રે, જળધારા ચલે;	
ક્ષણ ક્ષણ પામે રે, મૂર્ચ્છાગત અગના,	
ભૂમિ પડતી રે, એક નિજ પિયુ વિના	વીહસેં ૧૪
ત્રીજા ખડતી રે, ઢાળ ત્રીજી સમી,	
નેમે ભાખી રે, ધન્યાશ્રીએ સક્રમી,	
જો જો કરણી રે, એ સહી કર્મની,	
આગળ મુણજો રે, વાત છે મર્મની.	વીહસેં ૧૫

દોહરા.

કુવર કહે ભિત્યતરે, જોલે ખાર ઉઘાડ,	
સાભળિયુ નહિ વિલપતા, ફેરી કહિયુ ત્રાડ	૧
કહે રાણી તુ કાણુ છે, એણી વેળા આ ઠામ,	
જો જાણે મુજ સાસરો, તો દાળે તુજ નામ.	૨.
હુ પિયુ છુ તાહરો, ચંદ્રગુપ્ત મુજ ખ્યાત;	
તે ચાલ્યો પરદેશડે, રીસવશે કરી ધાત.	૩.

તે આજ્યો પરદેશથી, તુજને મળવા કાજ;	
પુરૂષ હી નાણી આપણો, ઝાળખિયો પતિરાજ.	૪.
દાસી ઉઘાડ્યું દારને, દીકો નિજ ભરતાર;	
પલંગ થકી પરી થઇ, પામી હરખ ઉદાર.	૫.
અવળે મુખ ઊભી રહી, લજ્જની કરી ઝોટ;	
વિરહવ્યથા વામી પરી, પામી મનમથ પોટ.	૬.
દાસી સહુ દૂરે ગઇ, ખેઠા આપ પલંગ;	
કર ગ્રહીને તે કામની, ખેસારી ઉચ્છંગ,	૭.

ઢાળ ૪ થી.

(આસણરા જોગી—એ ફેશી)

હું અપરાધી નારી છું તોરો, કાંઈ ખમજો અવગુણ મોરો રે; સુંદરી સનેહી.
 તુ સોભાગણુ નારી સહુણી, તુતો ગુણવતથી ગુણ દૂણી રે. સુંદરીં ૧.
 તુ દયાવત દયાળી બાળી, મેં તો પૂરવ પુણ્યથી ભાળી રે; સુંદરીં
 તું ચિત્રાવેલી સદા ગુણખાણી, લક્ષણા તુજ લક્ષણી વાણી રે. સુંદરીં ૨.
 શશિવદની તુહીજ પુણ્યવંતી, સહી દોષ થકી દૂરે દૂતી રે; સુંદરીં
 મેં અપરાધ કર્યો જે મોટો, તે તે ખમવા દિલ નવ કર્યો ખોટો રે સુંદરીં ૩.
 તું મુજ પ્રાણજીવનથી પ્યારી, હવે દિલ નવ રાખું ન્યારી રે; સુંદરીં
 અવગુણ કીધા આપ ખમાવું, તુજ લળી લળી શિશ નમાવું રે. સુંદરીં ૪.
 હુ તુજ ચોર છું આ લવકરો, તે તો રાખ્યો પ્રીતિનો દોરો રે, સુંદરીં
 સતી શિરોમણિ મેં તુ પામી, દર્શને ગયાં દુ.ખ વામી રે. સુંદરીં ૫
 હુ તુજ નામતણી બલિજાઉ, તુજને અહોનિશ ચિતડે ખ્યાઉ રે; સુંદરીં
 કાયા હસજીવન સમાણી, મુજ મન ઘટમે તુ આણી રે. સુંદરીં ૬.
 ધન્ય જે ધર્મ ધર્યો તે વાર, સહી પામિયો હુ પુણ્ય સાડ રે, સુંદરીં
 કંઈના કરીને રીસ તજી જે, જેમ હૈયડલે રંગ રમી જે રે. સુંદરીં ૭.
 મેં તો કીધો ધાત વિશ્વાસ, જેહ મૂકી કરથી નિરાશ રે, સુંદરીં
 મેં તુજ આદરી મનડે મોટે, તુ મન જાણે જે દિલ ખોટે રે. સુંદરીં ૮.
 નિમુણી એમ નારી જે પ્યારી, એમ કહે તવ વાત વિચારી રે.

વાંલા સુણો વાર.

તુ પ્રભુ શશિને હુ છું ચંદ્રિકા, તુ છો રત્ન ને હુ છુ મુદ્રિકા રે. વાંલાં ૯.

હું પ્રભુ ચરણતણી રખવાળી, સાચી માચી રહુ મતવાળી રે; વા'લાં
 તુ સાહેબ ને હું તમ દાસી, રહી વળગી નવ કરે હાસી રે વા'લાં ૧૦.
 કહે રાણી મુખ હસીને વાણી, જેહ આગમ પ્રીતમ જાણી રે, વા'લાં
 હું નાહી નાથજી ઝઘુરનાને, તુ ચાહે સગ પિયુ માને રે વા'લાં ૧૧.
 યોગ્ય નહિ છે જોગ એ કરતા, રહિયે છે જનથકી ડરતા રે, વા'લાં
 પ્રગટ થઇને આવજો પિયુડા, તવ મન સુખ વહેથુ જીવડા રે વા'લાં ૧૨.
 ગર્ભ રહે જો કાઈ કરમે, તે તો ભોગવિયે બહુ મરમે રે; વા'લાં
 તું તો કરીને પૂછડ વાકો, જાઓ કામ પડેય મુખ ઢાંકો રે. વા'લાં ૧૩.
 લોક જોળલા પગ પગ સહિયે, બહુ સમજીને તે શુ કહિયે રે, વા'લાં
 જો મનમા હુતો મળવાનો, તો કયમ આવ્યો પ્રભુ છાનો રે. વા'લાં ૧૪.
 કુવર કહેછે અવસર રૂડો, એણી વાતમા નહિ ફૂડો રે, સુદરીં
 લક્ષણ બત્રીસસો નિત નદ, એણી વેળાએ પામો આનંદ રે. સુદરીં ૧૫
 જન્મથકી અતિ પણ તેવો, રૂપે કરી હરિ જેવો રે, સુદરીં
 આગળા ઘાટ્યાં મુખમાં દીસે, કરી રત્ન સુદરી ચિત્ત હીસે રે. સુદરીં ૧૬.
 તેણે માટે માનો તમે કહિયો, અર્થ દેવથકી મે લહિયો રે, સુદરીં
 પ્રાણપિયુ સુણો એવી વાતે, તસ વાર ન થાય ધર જાતે રે. વા'લાં ૧૭
 કેવો પ્રતિઉત્તર દેહ સાસુ, તે તો કાઢે પ્રાણ જે આ શુ રે, વા'લાં
 સહી નાણી દિયો કાઠ મુજને, જો હોવે કાઠ દિલ તુજને રે. વા'લાં ૧૮
 મુદ્રિકા દીધી કરની લેધ, મન મળિયાં માહોમાહે લેધ રે, વા'લાં
 પણ ઈંદ્રિના રસ ઘણુ સાર, દોષ ભોગવતા મનોહારા રે. વા'લાં ૧૯
 નેમવિજય તે રગ શુ મળિયા, વિરહ વ્યથા દુખ ટળિયા રે, વા'લાં
 યામનીચર ને ગરૂડ તે છયલે, મૂક્યો પ્રવહણુ લેઈ ખેલેલે રે વા'લાં ૨૦

દોહરા.

સૂતો જાગ્યો કુવર તે, તેહજ જુગ મોઝાર	
વિહગ નજરે નાંવિયુ, દેવતણો પ્રતિકાર	૧
સિલ્લક્રીપ જાણી હવે, પવને ક્યો પ્રચાર.	
વેગે પહોચ્યાં જુગ તે, રત્નપુર વર સાર	૨.
રત્નસેન તસ ભૂપતિ, રત્નમજરી તસ નાર,	
રત્નવતી તેની સુતા, યૌવન કરે ઝંકાર.	૩.

- વેચ્યાં બહુ કિરિયાણુને, હુઆ લાભ અનંત;
 જુગલ મોતી અતિ ભલા, મનોહર જેની કત. ૪.
 નિરખ્યાં તેણે ભૂપતિ, ખુશી થયો મનમાંજ,
 મલ કહો તમે એહતુ, ગ્રહિયે જ્યમ ઉચ્છાહ. ૫.
 એ અવસર રાજ તણી, પુત્રી સનવતી જેહ.
 મદિર નોખે મલપતિ, બેઠી નિરખી તેહ. ૬.
 કુવરી કુંવર દષ્ટિ બે, એક થઇ તે વાર;
 ચિત્રામણ જ્યમ પૂતળી, દોય રહ્યાં એક તાર. ૭.

ઢાળ ૫ મી.

(ચાદા રે ચાદરણે હો, હાંન માત્ર ગુડિયા ઉડાયો—એ દેશી.)

- કામદત્ત જ પે હો, રાજેંદ્ર મોરો વચન ન કાચો,
 કાચા રે વાત કાચા ચિત્ત માને અહો રાજ,
 કહુ તે સુણજે હો રાજેંદ્ર મોરો વચન જે સાચો,
 સાચો જે ઇણહીજ રાચો હો. અહો રાજ ૦ ૧.
 રાજેંદ્ર માનો હો, મહીપતિ મોરો વચન જે સાચો,
 મુક્તાફલની બેઠી હો, રાજેંદ્ર મોરો વચન જે સાચો,
 બણો એક વાર, હિયડલે ધારૂં, ને પુણ્યને સારૂં,
 અહોલાલ અહોરાજ રાજેંદ્ર માનો હો
 અગમ્ય અરૂપી હો, રાજેંદ્ર મોરો વચન ન કાચો,
 દેવના ધારૂં દેવના સારૂં, ને સહી હિતકારૂં. અહો રાજ ૦ ૨.
 સવાલાખનુ, રાજેંદ્ર એનું મૂલ કહિયે હો,
 ઝાણો ન કહિયે ને પૂરો સહી લહિયે, અહોરાજ,
 નર એહ માદા હો, ઝાળગ એની કેતી કહિયે,
 ગુણ બહુ સહિયે, જે દોય નીવહિયે અહો રાજ ૦ ૩.
 કુવર સુણી હો, એવુ ત્યહા શીશ ધૂણાવે,
 મુખ ચમકાવે ને નેણ ચલાવે, અહો લાલ;
 કહી ન શકિયે હો, કુવરને તે નૃપ ઝાલાવે,
 નયન ડોલાવે ને કાંઈ સુણાવે. અહો રાજ ૦ ૪.

ધલાપતિ નેહો હો, રાજેદ્ર મારા કુંવરને જોલે,
જેહુ ચખ ડોલે ને અતર જોલે. અહો રાજ,
તુજ સગે કેવો હો, ઠાકુર મારા ચિત્તને જે ચોળે,
ચિત્તને જે ચોળે ને મોતીને તોળે.

અહો રાજ૦ ૫

હશી તસ ભાખે હો, રાજેદ્ર મારા ઈશ્ય ન સુહાશે,
કહિયુ ન જાશે ને મન દુખ થાશે, અહો લાલ,
મનમાંહી તમને હો, મહીપતિ મારા અચરજ આશે,
અચરજ આશે ને શેઠ દુહવાશે.

અહો રાજ૦ ૬.

મુક્તાકળ એ એકે હો, રાજેદ્ર મારા દાદુરી છે નાની,
વાત નહિ છાની ને એહ પુરાની, અહો લાલ,
એળખી અતુમાને હો, લાલન મારા શાસ્ત્રના જ્ઞાની,
શાસ્ત્રના જ્ઞાનીને વાત કહાણી.

અહો રાજ૦ ૭.

સાંભળી નૃપ સારે હો, લાલન મારાં અચરજ પાવે,
મન સ્થિર થાવે ને કાન જગાવે, અહો લાલ,
દોયન મોતીકેર હો, લાલન મારા મૂલ દેવાવે,
એક દરવાવે ને પરીક્ષા કરાવે.

અહો રાજ૦ ૮.

કુંવરને કહિયે હો, લાલન મારા મોતીને છેદાવે,
અચરજ લાવે ને ખડ કરાવે, અહો લાલ,
દાદુરી નૃપ દેખી હો, લાલન મારા મનને હસાવે,
મતિ તસ ભાવે ને અતિ સુખ પાવે.

અહો રાજ૦ ૯.

દેખી દેખી એવી હો, રાજેદ્ર મારા કુંવરની શુદ્ધ,
અતિ ધણો શુદ્ધને જ્ઞાત મતિવૃદ્ધ, અહો લાલ,
ભાગ્યવત રૂડા હો, લાલન મારા અગમ્ય એ કીધી,
લહેશે ઋદ્ધિ ને સકળ સમૃદ્ધિ

અહો રાજ૦ ૧૦.

ત્રીજે ખડે પાચમી હો, લાલન મારા મોતિયા વેચાયા,
જે એ મૂલ પાયાં, ને સહુ હરખાયાં, અહો લાલ,
નેમવિજય નેહે હો, લાલન મારા ધણુએ પાહાયાં,
અચરજ ભાયા ને કાજ સવાયા.

અહો રાજ૦ ૧૧.

દોહરા.

- મન હરખ્યું મહીપતિતણુ, પુરષોત્તમ જગ એહ;
એહથકો અદકો નહિ, પુણ્યવતમાં રેહ. ૧.
- શેઠ પ્રતિ રાજા કહે, કોણુ પુરુષ જગસાર;
ઇભ્ય કહે મુખ મોડીને, એ છે અમ્મ સુઆર. ૨.
- નરપતિ તવ યોદ્યો નહિ, કુવરી કહે જમ માય,
મેં વરિયો પરણીશ હવે, જેમ આવે દિલ દાય. ૩.

ઢાળ ક ઠી.

(યોધપુર નયો હો કે લાવજો જીવપુરી—એ દેશી)

- નારી નેણુ નિહાળે હો કે, ચિતમાં ચિતવે કવણુ એ કામકુમાર,
જગતીજન ભોળાવવા હો કે, આવ્યો અભિનવો, નવલો રતિ ભરતાર. ૧.
- સહજ સલુણી હો કે, સુદરી વિનવે, બાળા જે કર જોડ;
હિયકું વેધ્યુ હો કે, મનમથ કરી નવે, ઉમાલો મન કોડ. સં ૨.
- શેઠ ભણી રાજા હો કે, પૂછે વળી વળી, કહો છ એની જાત,
વિટલ વાણિજ્ય નૃપને હો કે, યોદ્યો મન રળી, શી પૂછો પ્રભુખ્યાત ? સં ૩.
- ટાળે અગ શ્રમને હો કે, રાખ્યો આકરી, સમજી રલો મન માંછ,
રાજકુંવરી બહુ સીજે હો કે, રૂપે અપછરી, માત યોલાવે ઉત્સાહ. સં ૪.
- પોતે ઇભ્યની સાથે હો કે, આવ્યો નર ભલો, તે મુજને પરણાવ,
બીજો વર વરવા હો કે, નીમ છે માહરે, ઇણહુ તે બહુ ભાવ. સં ૫.
- જાતિ મત પૂછો હો કે, માફ કહ્યું કરે, એણે ભવ એ ભરતાર;
ગુણવત કોઇ બીજો હો કે, નહિ છે જગત ભરે, એ આતમનો આધાર. સં ૬.
- રાણી નૃપને જણાવે હો કે, અતિશે ઉતાવળી, મહીપતિ ચિ તે એમ;
પથ તેહ યોલાવે હો કે, પૂછે વાસ કુલી, ધરીને મન બહુ પ્રેમ. સં ૭.
- ભાખી તેણે સઘળી હો કે, ઉતપત મૂળ થકી, વસુપતિ હરખ ધરત:
બ્યાહો મુકુલિની હો કે, કહ્યું એમ વકી, ઇશ્વાપતિ ગુણવત. સં ૮.
- બરકી ભૂપ જ પે હો કે, વિમાસી યોલિયે, અપજશ એણી વાત,
આતુરતાએ બહુલી હો કે, હિયકું યોલિયે, દિજે જોઇ સાત. સં ૯.
- સ્થાનકને કુળ વાફ હો કે, લક્ષ્મી ગેહે ઘણી, દ્રવ્ય પક્ષ પૂરો જેહ,

ભાગ્યવત રૂપાળો હો કે, દાતા તેહ ભણી, નિરખો સાતે એહ. સં ૧૦.
 પરદેશી નવ નિરખ્યો હો કે, કહો કેમ દીજીએ, જશ પામવા પચ,
 અવિચાર્યું અનિષ્ટ હો કે, કેણુ ન કીજીએ, સાજન કેરે સચ. સં ૧૧.
 નરપતિ નર લોભી હો કે, જાણ્યો સાહસી, પ્રાણે રાજકુમાર,
 પરણાવે તે પ્રેમ હો કે, રૂપે ઉરવશી, મહોત્સવ નગર મોઝાર. સં ૧૨.
 દીધી પુણ્યે જોડી હો કે, દૈવે કર કરી, હરખ્યા પુરજન લોક,
 કોઈ વરણે વખાણે હો કે, રામા મુખ ધરી, પુણ્યે સપદ થોક. સં ૧૩.
 છઠ્ઠી ઢાળ ત્રીજો હો કે, ખડે કહી ભલી, નેમવિજય સુખદાય,
 ભાવે ભવિ સુણજો હો કે, મતિ કરી નિર્મળી, આગે જો હવે થાય. સં ૧૪.

દોહરા.

ચંદ્રવદની મૃગલોચની, ગજગમની પિકવેણુ,
 રૂપે અભિનવ અપ્સરી, કુવરે નિરખી નેણુ. ૧.
 પદ્મિની મોહી પ્રેમશુ, દીધા નૃપ પરિવાર,
 મણિ માણિક સુવરણતણા, ભૂષણુ અશ્વ અપાર ૨
 સાત વાહણુ નૃપ સોપિયા, ભરી ભરી પૂરણુ કીધ,
 પૂરવ પુણ્યતણે ઉદય, સકળ મનોરથ સિદ્ધ. ૩.

ઢાળ ૭ મી.

(દખણુ દોહલો હો રાજ—એ દેશી.)

સુદર શાતા હો રાજ, મનશુ માતા રાજ,
 દોષ ગુણ ગાતા હો, સોઘ સુખડા સોહતાં,
 ભોગવે ભોગા હો રાજ, દુખ સજ્જેગા રાજ,
 ગયા દુઃખ શોગા રે, મન ભણી મોહતા. ૧.
 કામદત્ત ચિતે હો રાજ, નિજ મન ખતે રાજ,
 આતમ તતે રે, એમ દેખી કુમારને,
 સુખ એહ પામ્યો હો રાજ, દુઃખ સર્વ વામ્યો રાજ,
 જન શિર નામ્યો રે, બહુ ધર્મ ધારીને ૨.
 રસ સમાણી હો રાજ, કિન્નરી આણી રાજ,
 અપસર માણી રે, નારી જોણે પરગડી,

- ધન બહુ ધારી હો રાજ, રાય મતિકારી રાજ,
શુ એ વિચારી રે, દીધી કેમ એવડી. ૩.
- દુરજન દોષી હો રાજ, પાપના પોષી રાજ,
ધરમના શોષી રે, હોય એમ અકારણ;
અવગુણ આગે હો રાજ, પાપ ન લાગે રાજ,
પ્રીતને ત્યાગે રે, દ્વેષી ગુણને ઢાંકણે. ૪.
- પર સુખ દેખી હો રાજ, હોય પરદેષી રાજ,
છળના દેષી રે, પાપી રોપ ધરે ધણો,
મનુષ્ય મ જાણો હો રાજ, મતિ કો વખાણો રાજ,
સહી મન ટાણો રે, પાપે પિંડ ભરે ધણો. ૫.
- એક દિન વારૂં હો રાજ, દુરમતિ કારૂ રાજ.
દુરગતિ સારૂ રે, વાત કહી વાણીએ;
સુણો ભૂપ જમાઈ હો રાજ, મોટી વડાઈ રાજ,
શુકન ભણાઈ રે, આપે હવે ચાલીએ. ૬.
- માગો તમે આણા હો રાજ, ભૂપતિ પરાણા રાજ,
અમીય સમાણા રે, બહુ પ્રેમ ધરી કરી;
ચંદ્રગુપ્ત વેગે હો રાજ, મનને રંગે રાજ,
ઇન્દ્રને સગે રે, વારૂં શેઠ આણા ધરી. ૭.
- પ્રાણપ્રિયા વેલી હો રાજ, મહોલને મેલી રાજ,
લેઈ આજ્ઞા વેલી રે થાએ તમે આપશુ;
શીખડી લીજે હો રાજ, કામ એ કીજે રાજ,
વેલા થઈજે રે, આપે હવે ચાલશુ. ૮.
- રતનવતી વેગે હો રાજ, કાતને સગે રાજ,
નિજ મન ટેગે રે, બોલે નિજ તાતને;
આપો મુજ આજ્ઞા હો રાજ, કરશુ પ્રયાણા રાજ,
વચન સુન્નાણા રે, પુત્રી કહે માતને. ૯.
- રતિશુ રામા હો રાજ, પ્રીતમ કામા રાજ,
ઉતાવળ સામા રે, માતા કોને જાયને,

- ધર અભિલાખી હો રાજ, પિયુડે ભાખી રાજ,
મુખે એમ ભાખી રે, જઈ હુ મળુ માયને. ૧૦
- વચન તેહણે હો રાજ, દીધુ જેને રાજ,
અનોપમ એને રે, લેઈ સાત સોહામણાં;
હયગજ વાર હો રાજ, પુણ્યને સાર રાજ,
નૃપજી સાર રે, આખ્યાં તેહને ઘણા. ૧૧.
- દાસ વળી દાસી હો રાજ, જેહ વિશ્વાસી રાજ,
જેહ વિલાસી રે, આપી વાર વારાગના,
પ્રવહણુ ખેઠા હો રાજ, લેઈ સુખ મીઠાં રાજ,
વ્યવહારી દીઠાં રે, દ્વય નાથને અંગના. ૧૨.
- સાજન પોતે હો રાજ, ચખ જળ હોતે રાજ,
મુખ કજ જોતે રે, પાછા વોળાવી વળ્યા,
જુતા તે હાલ્યાં હો રાજ, પવને માલ્યાં રાજ,
ન રહે જાલ્યા રે, વાર વેગે જે ભઝાં. ૧૩.
- ઉદધિ માંહે હો રાજ, ખડુલ ઉત્સાહે રાજ,
મનોજવ પ્રાપ્ત રે, જાયે ખ્યાલ વિલોકતા,
કલ્લોલ જળ લોળે હો રાજ, પવન ઝંકોળે રાજ,
ખડુ જળ ટોળે રે, વહેતે અશોકતા. ૧૪.
- સાતમી ઠાળે હો રાજ, ખડ એ ભાળે રાજ,
ત્રીજની રસાળે રે, રૂડી નેમવિજે કહી,
સહુ તમે સુણજો હો રાજ, ધરમને ધૂણજો રાજ,
ભાવે ભણજો રે, હોવે ખ્યાતિ ધહા સહી. ૧૫.

ઢાહુરા.

- ઉત્તમ જોલ ચૂકે નહિ, જો હોવે શતખંડ,
શેઠ ભક્તિ તવ સાભરી, વેતો વાણુ અખંડ. ૧
- નારીને કહે નેહથુ, હુ જાઉં ઇશ્ય પાસ,
સેવા સાર તેહની, જ્યમ પોહોચે મન આશ. ૨.

રત્નવતી બોલે તદા, કરજો પ્રભાતે સેવ,	૩.
રાત્રિએ જુગતુ નહિ, કહિયે છે તમ હેવ.	
એણે જુગથી નિસરી, બીજે જાણુ જેહ,	૪.
નિશા અધારી ઉદધિજળ, વાંચ્છો કુશળ હું તેહ.	
ઉઠ્યો આગસ છડીને, જાવા શેઠ સમીપ;	૫.
છીકા સામી તવ થઇ, અણુસમજ્યારો દીપ.	
નારી કહે જાવા ન દઉ, અપશુકન વડ એહ;	૬.
કુવરી વિનય કરે એહવો, બોલે ગુણનો જેહ.	
સરજ્યાં સુખ દુઃખ ઉપજે, ભાવિ ન મટે ક્રોધ;	૭.
સરજ્યુ હોયે તે પ્રતિ, વારક જગમા ન હોય.	

ઢાળ ૮ મી.

(જોરાવર હાડાની—એ દેશી)

કામદત્ત મંત્રી ચાર રે, બેઠો ત્યાહાં સોંચે,	
અચરજ હવે હોયે, ભાવિત ન લહે ક્રોધે,	
તે સુણજો સહુ ક્રોધે,	
વાત વિચારી રે, વરખી તેહની રે,	
જે જે કર્મ વિકાર રે, બેઠા ત્યાહાં સોહં	૧.
નાહી હતી રે, બુદ્ધિ જે જેહની રે	
જેઓ એક હુતો એહ રે, બેઠા ત્યાંહાં સોહં	
પરણો ટીકી રે, નીકટ વારાંગના રે,	
દેખી મન ચળે ચિત્ત રે, બેઠો ત્યાહાં સોહં	
કામી પુરૂષોને રે, વાંલી કામની રે.	૨.
જાતિકુળ નહિ ભાસ રે, બેઠો ત્યાહાં સોહં	
પેટભરો થઇ રે, આંખો આપણો રે,	
ન ધટે રાજકુમારી રે, બેઠો ત્યાંહાં સોહં	
અધા હાયે રે, રત્નનો આગણો રે.	૩.
મારી એહ કુમાર રે, બેઠો ત્યાંહાં સોહં	
આવે રાતે રે, તે જવ ધહાકણે રે;	

ફલકને ધરિયે છે જોડ રે, બેઠા ત્યાહા સોહોં
ખેસવી નાખજો રે, લેધ તે ક્ષણે રે.

૪

અમ ચિતવીને તામ રે, બેઠા ત્યાહા સોહોં
ગ્રહીએ ગોરી રે, મનમથ સુદરી રે,
મીડી ગુણતણી ગેહ રે, બેઠા ત્યાહા સોહોં
બાણુ દીપે રે, નવલ પુરંદરી રે.

૫.

મિત્ર કહે સુણો શેઠ રે, બેઠા ત્યાહા સોહોં
સૂતાં આવ્યો રે, કુંવર ઉતાવળો રે,
ફલકને પગથકી ઠેલ રે, બેઠા ત્યાહા સોહોં
કુંવરતણો રે, મન અહી ભલો રે

૬.

પડિયો ઉદ્ધિ ઉત્તગ રે, બેઠા ત્યાહા સોહોં
મુખ માહે રે, નવ પદ બોલતો રે,
શીલવતીતણુ ધ્યાન રે, બેઠા ત્યાહા સોહોં
મનમા વાર રે, શ્યામા ધ્યાવતો રે.

૭.

નિસુણી આકરી વાણુ રે, બેઠા ત્યાહા સોહોં
લહિયો નારી રે, બોલ જે આકરો રે,
આકળી જોવે જ્યાહા આય રે, બેઠા ત્યાહા સોહોં
તેણે પેખ્યો રે, પ્રીતમ તે ખરો રે

૮.

છાતી દુઃખશુ કાટત રે, ચિતે ત્યાહા બાળા,
કીધા જોડ આલા, વરવા જેમ વ્યાલા,
એહ કરમના ચાળા.

પામે પ્રાણી રે, પ્રાહે પાહુઆ રે;
તો કહે કંઈ હવે કેમ રે, ચિતે ત્યાહા બાળાં
ખાતા મીઠા રે, કિપાક લાહુઆ રે.

૯.

આહા પ્રાણાધાર રે, ચિતે ત્યાહા બાળાં
વિલપે વામા રે, અહી તહી આકુલી રે,
વણુ કહે લુ નાહ રે, ચિતે ત્યાહા બાળાં
પહોત્યો વા'લા રે, મતિકરી વ્યાકુળી રે.

૧૦.

પિયરિયાં તણો વાસ રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
દૂર રહિયો રે, કહિયુ નાવને રે,		
બાણું ન સાસરૂં કેથ રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
શીલ જે સાચુ રે, રહેશે કેમ કને રે.		૧૧.
નયણે નીર પ્રવાહ રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
માનું ભે પેરે, જળધર ઉનહો રે;		
ધૂટી પ્રબળ પ્રતાવ રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
કો નર ડાહ્યો રે, જવે જે ગ્રહો રે.		૧૨.
પિયુ પિયુ કરીને પોકાર રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
અંગે પછાડે રે, ત્રોડે કેશ કો રે;		
પામે મૂર્ચ્છા અપાર રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
દાંડે પરાણે રે, આપણા વેશને રે.		૧૩.
કીધાં કોડ કુકર્મ રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
દુર્મતિકારી રે, ઉદ્ધિ આવિયો રે,		
તો મરૂં હુ એની કોડ રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
દિલ દુ ખ દેખી રે, ચિતડે ભાવિયો રે.		૧૪.
એવે શાસનદેવ રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
આવી ગગને રે, અતિશે ઉતાવળી રે;		
ખડગ કર ગ્રહીને તેણે રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
કેમ થઇ રે, પુત્રી ઉતાવળી રે.		૧૫
મળશે સહી તુજ કત રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
અવધ કહુ રે, તુજને વર્ષની રે,		
ત્યાં લગી કરી જિન ધર્મ રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
ધરીને મન સાઈ રે, વાઈ હર્ષની રે.		૧૬.
પામી અતિ આનંદ રે, ગુણવતી નારી,		
અહો કામલુગારી, શીલ સમારી;		
હિયડે પામી રે, પ્રેમ જે અતિ ધણો રે,		
આઠમી નેમ કહે ઢાળ રે, ગુણવંતી નારી,		
ત્રીજે ખડે રે, ઢાળ એ સહુ મુણો રે.		૧૭.

ઢાહરા.

- પાખ્યો કથ પણ કામની, વાખ્યો વિરહો અગ,
એક વાસર કયમ નિસરે, પીડે અગ અનગ ૧.
દેવી વચને તે રહી, સ્થિતતા મન વચ કાય,
નવ પદ સાલાવે ભણે, સુખનો એહ ઉપાય. ૨.
એમ કરતાં વાહણુ તિમે, પવને કીધ આનદ,
ખીજે દિવસે શેઠજી, નારી ભણી સુખકદ. ૩.
સુણ્ય નારી તુજને કહું, કોણુ પુરૂષ જગ એહ,
જાત હીણુ ગુણુ હીણુ તે, તોશુ રૂપની રેહ. ૪.
તું મુજ પ્રાણુપ્રિયા સહી, પ્રમદા હવે તું થાય,
તુજથી અતર કો નહિ, હોજો જે સુખદાય. ૫.

ઢાળ ૯ મી.

(છંડો ના ૭ છંડો ના ૭—એ ફેશી)

- તું સસનેહી સ્યામા સારી, પ્રેમે ભરી પનોતી,
ગુણવતી તુ ગરવી ગોરી, લાવણ્યરૂપ સન્નેતી,
પ્રેમે કહેને, હારે એવડુ શાને કહાવે, નહ ધરોને. ૧.
ફજી નારી પ્રેમ પિયારી, તારી તે સહુ દાસી,
તુમુજ પ્રાણુપ્રિયા પરશ્યુગી, અગે સગીત વાસી. પ્રેમે ૨
મે તુજ પામી પૂરણુ પુણ્યે, સાચી મોહનવેલ,
તોરે સગે રગે અલગે, દુખને ઢેલો મેલ પ્રેમે ૩.
રાણી મનમા જોલને જાણી, વાણી જાપે એમ,
પાપી પ્રાણી સખલ વિનાણી, એવુ ભાળે ખેમ,
મનની કહેને, અલવે શાને જોલાવો એમ કહેને મનની ૪.
પરદોહીને મોહ મેલા, વરવી તે જાંતિતેને,
નિપટ લાલચી નિપટ લોભી, નારી છે દિલ જેને. મનની ૫
તે મુજ પતિને નાખ્યો ઉદ્ધધિ, ઉલટી યુદ્ધિ ઉપાવે,
એ કરમે મરમે નવ પાલે, લીલા રગ સ્વભાવે. મનની ૬.
હુ મદમાતી છુ ધણિયાતી, વાળ ન વાંકો થાયે,

મૂકીને છેડે એહ પછેડો, નીવેડો હવે થાયે.	મનનીં ૭
જે હોય પિયારી નારી નરને, સામુ પાપે ભરાયે,	મનનીં ૮.
છેહડો લાગે ભીખને માગે, આગે સુખ નવ થાયે.	મનનીં ૯.
આપણી છાંડી આહે પરની, રાતો થઇ જે રાત્રે,	મનનીં ૧૦.
પાપનો સચો પૂરો મેલે, દુખ મદિરમા માચે.	મનનીં ૧૧.
પરની નારી સગ બહુલો, દુર્ગતિમાં દુ.ખ વેદે,	મનનીં ૧૨.
પરમાધામી પાપી તેને, શસ્ત્રે કરીને છેદે.	મનનીં ૧૩.
તું મુજ આયત હમણા આવી, જો કહું નવ માને,	મનનીં ૧૪.
તો ગતિ એ છે તારા પિયુની, કહીએ છે સહી તાને	મનનીં ૧૫.
એવી વાતે ખાંપણુ તુજને, તું મુજ બધું સમાન,	મનનીં ૧૬.
કાઘે કરી તન પૂર્યું શ્રેષ્ઠિ, કામાતુર એક વાન.	મનનીં ૧૭.
નભમડળ તવ છપ્યું અભ્રે, દામનીના ઝમકારા;	મનનીં ૧૮.
ગુહુગુગાજ કરે ધનધોરો, વરવા શબ્દ અપારા	મનનીં ૧૯.
તડિત શબ્દ બહુ તડતડે, ધુણુ વાયુ ધુમાન;	મનનીં ૨૦.
એવે રાત્રે જલધિ ઉલટયો, યમ રાત્રિ સમ બાણ.	મનનીં ૨૧.
બાવનવીર ચોસઠ જોગણીઓ, સાથે વળી ક્ષેત્રપાળ;	મનનીં ૨૨.
આવી ત્રકેશ્વરી એવે સાથે, ધર્મતાણી રખવાળ.	મનનીં ૨૩.
લેઇ અસિને દોડી રંભા, મારણુ શેઠને કાજ;	મનનીં ૨૪.
શરણુ પેડો સતીને જઇને, રહ્યો સહી તમ લાજ.	મનનીં ૨૫.
રે રે પાપી તુજને મૂક્યો, સતીના પદ પરભાવે,	મનનીં ૨૬.
દેઇ શીખામણુ દેવી તેને, વહેલી થાનક બાવે.	મનનીં ૨૭.
વ્યવહારી તે ખીતો વાર ત્યહાં તે ન બતલાવે,	મનનીં ૨૮.
પ્રેમ ધર્યો તે પચ્છન રીતે, આરતિ રૂ વિભાવે	મનનીં ૨૯.
મન લાગ્યું જે માનવ માટે, મૂક્યું તે ન મૂકાયે,	મનનીં ૩૦.
નેમવિજય કહે ઢાળ એ નવમી, સુણતાં ભાવટ જાગે	મનનીં ૩૧.

દોહરા.

પ્રવહણુ પવને પૂરિયા, આઘ્યાં ભરઅચ તીર,
કુશળ નાળ મૂકી ભલી, લઘી ઉદધિ નીર.

રાજ કરે રાજ ભલો, સુખદાઇ શિશુપાળ,	
કનકસેના તસ ભારણ, પટરાણી સુકુમાલ	૨
ત્રિલોચના છે તેહને, ઘેટી ગુણુની ગેહ,	
કળા ચોસઠ ચતુરા ભરી, યૌવન વેષે જોહ	૩.
આપો શેઠ વધામણી, લઈ આવ્યા સહુ મેળ,	
નારી રભા સારખી, નિરખી સહુએ નેળ.	૪.
ચમક્યા કામી હિયડતે, ધમક્યા ધરમી મન,	
એ એવી ગુણુની ભરી, સુકુલિની સુપ્રસન્ન	૫.
ઇન્ધ્ય કહે અમ અગતા, પરણી રાજનંદીય,	
સહુ સુણી સુખ પામીઆ, ઉત્તમ એનો જીય.	૬.
વાત વધી તે નગરમાં, પરણ્યો રાજકુમાર,	
અહો અહો પુણ્ય એહનુ, ન મળે આ સસાર.	૭.

ઢાળ ૧૦ મી.

(મોરા સ્નામિ હો, શ્રી સીતળનાથ કે—એ દેશી.)

હવે વાહાણુ હે, આવ્યા તેણે નેર કે, હુવા એ હરખ વધામણાં,	
તેણે મૂકી હે, ત્યાહાં કુશળની નાળ કે, ધડડડડડ ગાજે સોહામણા	૧.
જન જોવે હે, ઉભા નિજ ગેહકે, આવશે વા'લા વાટડી,	
શેઠ કામદત્ત હે, આવ્યો સહુ જાણુ કે, ધનતણી લેઇ ગાઠડી.	૨.
ભલા રત્નવતી હે, સજ્યા શણગાર કે, જિનવદન ભણી નીસરી,	
જન દેખી હે, પદે એ કુણુનાર કે, ભાષે શેઠની સુફરી.	૩.
હૈયા માંહે હે, હુવા લોક હેરાન કે, એણી રૂપે કામની,	
પુણ્યેથી હે, પાયો એહ કે, વાણી સુણી તે લાજની	૪.
સીધી ચાલી હે, તેહજ દરખાર કે, રાજ ચિત્તમા ચમકિયો;	
જપે પુત્રી હે, નેહે ઝાલાવે ભૂપ કે, રૂપે કામ રતિ હારિયો.	૫
જપે જોવના હે, નિસુણો તમે તાત કે, વાત કહુ વાર પરે,	
મુજ પતિને હે, નાખ્યો ઉદધિ માહે કે, જલ વધતે પૂરણુ ભરે.	૬.
વળી કરવા હે, ચાહે નિજ નાર કે, અધમ પુરૂષ જગ એહ છે.	
અખળાતણું હે, બળ યહા નવ કોય કે, કહિયુ નહિ કે'શો પછે.	૭.

સાલણી રાજા હે, એમ વચન વિકાર કે, પહોચાડી નિજ મદિરે,
 તમે રહેજો હે યેટી સુખ હામ કે, પ્રેમ ધરીને પેરે પેરે. ૮.
 ત્યાં કામદત્ત હે આળ્યા લેખ ભેટ કે, શીશ નામે ભક્તિએ ભલે;
 ક્રોધ કરીને હે, કહે નરપતિ વેણ કે, રે રે દુષ્ટ પાપે ચળે. ૯.
 કબજ કીધો હે, સહી વાહાણ શેઠ કે, નાખ્યો કષ્ટને પાજરે;
 ધર લુશા હે, મુખા પરિવાર કે, રાખ્યા નહિ તસ અતરે ૧૦.
 ઘણું રત્નવતી હે, કરે જીન ધર્મ કે, મર્મ મિથ્યાતના ટાળી કરી,
 ત્રિલોચના હે, રત્નવતી દોય કે, નેહ વાખ્યો બહુ દીલ ધરી. ૧૧.
 નિત્ય કરતી હે, આંખળ તપ સાર કે, આવસ્યક દોય ટકનાં;
 નવ પદનો હે, જપતી જપ કે, પાપ ટળે સર્વ અંગનાં ૧૨.
 પિયુ સભારે હે, વીસરે નહિ નેહ કે, ધ્યાન ધરે જ્યમ યોગીશ્વરી,
 આપીયડો હે, જેમ મેહશુ તાન કે, રત્નવતી રહે દીલ ભરી ૧૩
 દુઃખ વારણ હે, કહે રાજકુમાર કે, દુઃખ ન આણીએ એહવુ,
 હોયે સરજ્યુ હે, કુણ મેટણ કે તેહકે, શકાસમકિત જેહવું. ૧૪
 તે તહાં યોલી હે, રત્નવતી સોય કે, વાલાં દુઃખ છે મોટકાં,
 કેમ ખમીએ હે, ગમિયે કેમ રાત કે, ઘાત દરદ જે ખોટકા. ૧૫.
 ખારો ખાટો હે, સર્વ તજ્યો આહાર કે, ભૂમિશયન જે આદરી;
 મન વચને હે, કાયા પ્રીતમ ! રાખ કે, આ તમને એમ અતુસરી. ૧૬.
 ટાળ દશમી હે, ભાખુ શુભ વાણ કે, નેમવિજય મુખ ગહગહી,
 તમે સુણજો હે, ભાવે ભવિક લોક કે, આગે વાત હોય તે લહી. ૧૭.

દોહરા.

અહનિશ જઈ વંદન કરે, નગરે શ્રી જિનદેવ;
 પૂજા ભક્તિ બહુ ભાવના, બહુ પેરે સારે સેવ ૧.
 દ્વય કુંવરી ચૂકે નહી, નવ નવ કરતી કેલિ,
 કુંવરી કહે કાષ્ઠ વારતા, કથા ચરિત્રને ભેળિ. ૨.
 ચંદ્રગુપ્ત રાજતણું, ચરિત્ર સુણો એક ચિત્ત;
 પડતો દેવે કર ધર્યો, રત્નતણે જે વિનીત. ૭.
 ધૂતારાપુર પટ્ટણે, (તેણે) મૂક્યો લેખ તેહ;
 દિવ્યાભરણે શોભતો, કુવર કળાનો ગેહ. ૪.

હરિષેણુ રાજ ત્યા ભલો, કમળપ્રભા પટનાર,
હ સાવલિ તસ નદિની, અલિ અપ્સર અવતાર. ૫
વીરધવલ મત્રીશ્વરો, હેમવતી પિયુ જસ,
કામવતી તસ અગળ, જોવન કરે નર આશ. ૬
માહોમાહે પ્રીતડી, એક જીવ તન હોય;
કામવતી હ સાવલિ, ભેદી ન શકે કાઇ. ૭.

ઢાળ ૧૧ મી.

(મારા નાકનો મોતી લાવવો રાજ—એ દેશી)

કુવર તે મનમા એમ વિચારે, કેણી દિશ હવે જાઉ,
વસ્તો પામુ જો વાર વેહેલો, ભૂખ તૃપાને છિપાઉ લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧.
વીરધવળ મત્રી તસ વાર, જેઠા માડવી પરિવારે,
આવતો જોડાવ્યો આપણી મોજે, દીઠો નિરૂપમ જ્યારે લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૨.
અનુપમ અગે ભૂષણુ શોભિત, સુગુણુ પુરૂષ જગસારે,
ધન બહુ દેખી મન લપટાણુ, લોભી તે એમ વિચારે લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૩.
વીરધવલને કુવર બન્ને, મળિયા અંગ જે ભીડી,
સાચા સ્નેહી પુરાતન પ્રીતે, રતિરસ કરતા ખીડી લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૪
તુ મુજને મળ્યો પુણ્ય સન્નેગે, કીધો મે બહુ ધર્મ,
નિમિત્તીએ કહો દિનઆજ એ રડો, ટાલ્યો દુ ખનોમર્મહો લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૫.
કામવતી અમ નદની નીકી, રાખી તાહરે કાજે,
અમચા મનનો મનોરથ સીધો, કીધો કાજ અવાજે લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૬.
એમ કહેતા તે મદિર પહોચ્યો, દોષે દિલ ભરપૂરે,
ધૂતારાપુર નામ સુણીને, કુવર ચિતે ગુણુ ભૂરે લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૭.

- કામવતીએ લાજ કરી બહુ, કામવતી ગઈ દુરે;
હસાવલિને વેગે યોલાવી, બેહેનર પાપ નિહુરે લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૮.
- રતનપુરુષ શશિ ભાતુ જ્યોતિ, પુરુષ આણ્યો મુજ તાતે;
તેહતણો વધ હોસે વરવો, પાપ ધણું એ વાતે લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૯.
- હુ કુળખપણુ કારજે કહે, નારીપણું જે પામી,
પુરુષબહુની થઈ ધણિયાણી, એ માનવ ભવ ખામી લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૦.
- હાથે કરીને મારવો પ્રીતમ, ફૂડ કપટ જે કમાઈ;
તો કહે શું હુ જઈશ લુટી, માનવ પ્રાણુ ગમાઈ લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૧.
- તાતને વચને મે બહુ માર્યા, રતન પુરુષની જોડી,
તોય તેહનો ન આવ્યો છેહલો, જરીનેદુખ તન ખોડી લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૨.
- દેખો દોલતનો જે દાતા, રંભતણો વર એહ;
ઉદ્ધમે તન મન પેખી જેહથી, જંતુ જીવાડણુ જેહ લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૩.
- પ્રચ્છન્ન રીતે પ્રેમ ધર્યો બે, આવી દેખી કુમારે;
હસાવલિ મન હરખ ધણુરો, વરિયો એણે અવતારે લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૪.
- તુ મત મારે એહને બેહેની, એ મુજ જીવન પ્રાણુ;
મેં દિલ ધરિયુ થઈ ધણિયાતી, તું તો જાણી મ જાણુ લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૫.
- એમ કહીને પહોતી મંદિરે, કામવતી વરકન્યા;
નવત્ર આભૂષણુ વેશ બનાયા, દેખી તે ધન્ય ધન્યા લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૬.
- દાળ અગ્યાર રચી નિરૂપમ યોલી, પ્રેમદા પરજિવ ભેલી,

નેમવિજય કહે આગળ જાતાં, દૂધ સાકર કરશું ભેળી લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ

૧૭.

દોહરા.

- વીરધવળ મત્રી ત્યહા, માડે બહુ ઉછરગ,
ઝાળી દોલ વાળે લલા, આરમ કારિમ ચગ ૧.
- પ્રીતમ મનશુ ખેલતા, લેતા બહુ પેર મોજ ૨.
- મત્રી જ પે કુવરજી, અમચી નદિની એક,
નિમિત્તિયો આવ્યો ધહા, વિદ્યાવત વિવેક ૩.
- તેણે કહ્યું મુને મુદા, જલધિ મડે તીર,
પ્રાત સમે નર આવશે, પુરુષોત્તમ વડ વીર. ૪.
- દીન લક્ષ્મી આજ છે, આવ્યા જોતાં વાટ,
પરણો પ્રેમ ધરી કરી, ટાળી સર્વ ઉચાટ. ૫
- હરખ થયો હૈડે ધણો, પામી એવા યોલ,
પણ છે કાઠક વારતા, જૂઠા કરે કલોલ ૬.
- સાર્ધ પ્રહર જામની [તણો], વીત્યે કર્યો વિવાહ,
કરમેજો બહુ પેર કર્યો, ધરતા મન ઉત્સાહ ૭

ઢાળ ૧૨ મી

(કરડો ત્યા ઢોટવાળ—એ દેશી)

- પેઠો ભુવન મોઝાર, અતિ અજવાળે સુન્દર ઝોરડી જી,
ચિહુ દિશે ચાર ચરાખ, સેજ સમારી ત્યહાં વર ગોરડી જી. ૧.
- છપ્પર મોટી ખાટ, શીશ પછેડી પુરાતન પાથરી જી,
બોલ્યો કુવર તે વાર, કેમ ઉલઝાણી સોહગ સુદરી જી. ૨.
- કેમ તુજ વદન વિચ્છાય, દિસે છે કેમ આમણુદમણી જી,
વદે તવ નારી ઉત્સાહ, પિયુજી ઉઠાવો સેજ સોહામણી જી ૩.
- કુવરે ઉપાડી તામ, પ્રેમે પછેડી તેહ દૂરે કરી જી,
દીઠો ભૂમિ ધર ફૂપ, દુરગધી ગો અહીમડ સધરી જી. ૪.

- કહો નારી તમે વાત, એહ કમાઈ કરમને આદર્યો જી; ૫.
 આદિ હુતી અધિકાર, સચિવ વેશ્યાએ પાતરો જી.
 ઇણી પુરે સીતા વેશ, રામતણી છે સહી છત્રધારિણી જી, ૬.
 જીવિત ભેદનો ભેદ, રાયમત્રી એ જેહુ સુખધારિણી જી.
 બીરા ડોકરી એક, નિવસે જિનવગ ધર્મની આવિકા જી; ૭.
 દયાતણી જમ ટેક, દેવગુરને ધર્મ વ્રત ભાવિકા જી.
 ઇણપુરે જિનપ્રસાદ, દ્રવ્ય અછે તેહનું મત્રી ધરે જી; ૮.
 તેણે પાપે મહારાજ, દ્રવ્ય નાહુ લેધને પુર બહુ પરે જી.
 અન્ન ઉદકનો નાશ, ધરાપતિ તાત (જેહુ) નિર્ધન થયા જી; ૯.
 માંડ્યુ પાપે મહારાજ, કંઈ નરનારીના ધન હુટિયા જી.
 વેશ મત્રી નૃપ પાપ, વેર વણુ પ્રાણે મારે જે પ્રાણિને જી, ૧૦.
 વેંચે ત્રણુ સમ ભાગ, મારી નરને ધન બહુ આણિને જી.
 ત્યમ જે નગરના લોક, પાપ તાપ થકી વસમા ઘણા જી; ૧૧.
 પરભવકેરે પ્રતાપ, અનાથપણે થઈ દુર્ગતિ ભામણાં જી.
 કંઈ એણે નર કોટિ, હોમ્યા હોશે હરખ ધરી મને જી; ૧૨.
 તુ મુજ પ્રાણુઆધાર, જીવનજી છે તુ માહરે મને જી.
 દેખી ઉલસી દેહ, પ્રેમ વાંઘ્યો છે પ્રીતમ માહરો જી, ૧૩.
 આ ભવે તુ ભરતાર, મે કર ધરિયો પલ્લવ તાહરો જી.
 સમશા મત્રી તામ, દ્વાર ઉછેરે પૂરવની પરે જી, ૧૪.
 જોડ્યો કુવર તે આમ, કામ ઇહાં અવસર એ કરે જી.
 લાજને ગયો હામ, કુવરી મનમાં થઈ હનખિત બહુ જી; ૧૫.
 સુદર બિછાઈ સેજ, હરખ ધરીને રંગે રમે જેહુ જણાં જી.
 આનંદદાઈ અગ, સુખ પામ્યાં ઘણું ભીમર ને ભામિની જી, ૧૬.
 સરખો મળ્યો તસ સંગ, સુખ વિલસે ને ઉલસે જનની જી.
 વનિતા વિવિધ વિલાસ, આનંદ પામ્યાં ત્યહા આપણા જી, ૧૭.
 લલના લીલના હાસ, હુઆં હરખતણાં વધામણાં જી.
 સાભળતા સહુ (લોક), સુખ દુખ ટાળે સહુને મને જી, ૧૮.
 બારમી સોલેજ ઢાળ, નેમવિજય કહે સુખ વહે જો તને જી. ૧૯.

ખંડ ૪ થો.

ઢાહરા.

શ્રીહીરવિજય સુરીશ્વરો, જગી ગુર જસ નામ;	
પ્રેમે પ્રણમુ પદકમળ, પામુ વાચ્છિત કામ.	૧.
રાજસુતા હસાવળી, સખીપણુ તે સાથ,	
મોહી તમનુ પેખીને, ઘર પહોત્યો નિજ નાથ.	૨.
વિષય સુખ વિલસે ધણા, નરનારી ઉછરેગ,	
વીતી રંગે રાતડી, માચ્યો અગ અનગ	૩.
મત્રી નેવે વાટડી, બહુપેર કરતા સાન,	
ભાનુદય ઉઘાડિયુ, ઘર ભણી શુભ જ્ઞાન.	૪
તાત ભણે પુત્રી ભણી, એ જીવ્યો કુણુ કામ ?	
કામવતી કહે માહરો, એ છે આતમરામ.	૫.
એ મે માર્યો નવ મરે, હોન્ને નેડી અખડ,	
માતપિતા પરણાવિયો, તેણે મુજ અતિ ધમડ	૬
ખુશી થયાં માતાપિતા, દેખી રૂપ જમાઇ,	
કમળ સુકોમળ દેહડી, આખડી તેજ સવાઇ.	૭.
સધ્યા સમે કુવર તદા, આભૂપણુ ધરી અગ,	
સીતા મદિરે સચર્યો, જઈ યેઠો તે સગ.	૮.

ઢાળ ૧ લી.

(વાલોજી વાયછે વાસળી રે—એ દેશી)

વેશ્યાએ આદર બહુ દિયો રે, યેસાર્યો શુભ ઠામ,	
અગે આભરણુ શોભતા રે, બહુ લક્ષણુ ગુણધામ.	વેશ્યાએ ૧.
સાંજ પડી રવિ આથમ્યો રે, રજનીતણો જે અધાર,	
લલિત તમસ શોભા લહે રે, તમરાં કરે ઝણુકાર.	વેશ્યાએ ૨.
કુવર પ્રત્યે કહે કામની રે, તુ મુજ મોહનવેલ,	
તુજ દર્શન ધણુ વાલહો રે, તુ તનમન રંગરેલ.	વેશ્યાએ ૩.

- રેંજે યહાં તમ મદિરે રે, લેજે મન વિશરામ,
લાલચી છે દોષ કામની રે, કરી આવુ તેહ કામ. વેશ્યાએ ૪.
- એમ કહી ઓરડે ગધ રે, કીધુ રાસલ રૂપ;
કુંવર જેવે તવ પૂઠથી રે, નિરખે તેવું વિરૂપ. વેશ્યાએ ૫.
- નર ઘાલ્યા કધ ઓરડે રે, દેખી પદનો પ્રહાર,
આભૂપણુ ઓરા ગ્રહી રે, માર્યા પુરૂષજ આર. વેશ્યાએ ૬.
- રૂપ કરચું ફરી રાક્ષસી રે, ભક્ષણુ કરે નરમાસ;
હા હા કુંવર મુખ બહુ લવે રે, દયા નહિ જશઅશ વેશ્યાએ ૭.
- કુંવરે આરાધ્યા દેવતા રે, આવ્યા વ્યતર તામ;
શિર નામી ઊભા કહે રે, તેડાવ્યા કુણુ કામ વેશ્યાએ ૮.
- વેશ્યા વેલી વળી થઇ રે, ઉડી આપ આકાશ,
કુંવર થયો તવ પૂઠે રે, કૌતુક જેવા આશ. વેશ્યાએ ૯.
- મોતી મશાણુની ભૂમિકા રે, તેડ્યા વીર બાવન;
કેડે ચોસઠ્ય જોગણી રે, આવી આપ આસન. વેશ્યાએ ૧૦.
- દીધાં ભક્ષણુ નરતણા રે, પામ્યા બહુલ સતોપ;
ખરમુખી ! કહે વૃદ્ધ જોગણી રે, પાપતણો કરે પોષ. વેશ્યાએ ૧૧.
- બાકુળ એવો અમલણી રે, તે નવ દીધ કદાચ;
માગે તે દેઉ પુજને રે, મન ચિત્યો વર પાય. વેશ્યાએ ૧૨.
- વેશ કહે મા માહરે રે, મોટી અછે એક હુસ,
સુવાર્ણ સિદ્ધિ દો દાનથી રે, બળિ દેઉ તમ પુસ. વેશ્યાએ ૧૩.
- આજ જે આવ્યો આપણે રે, પ્રાહુણો પ્રમોદ,
મુજ ભુવનમા મૃકિયો રે, આતમ હોશે ઉમોદ. વેશ્યાએ ૧૪.
- કોલ દિયો તસ જોગણી રે, ચાલ્યા સહુ વનખંડ;
ભુવન અછે તેણે સ્થાનકે રે, શશિવરણે પરચડ. વેશ્યાએ ૧૫.
- પાયે પડી સહુ જોગણી રે, મળિયા ભેટાભેટ;
આજ પવિત્ર તમ દેખતાં રે, ખત કરી દુખ મેટ. વેશ્યાએ ૧૬.
- કુંવર વહી ત્યા આવિયો રે, નજરતણો રસ ખેટ;
હેજ ધરી નારી તન રે, અવલખિત પ્રિયનેટ વેશ્યાએ ૧૭.

વેશ્યા રમે વન ખડમાં રે, યોગણી કરે સાથ;
 કુંવર બેઠો નારી કને રે, દેવ કરે સહુ હાથ. વેશ્યાએ ૧૮.
 કહે નારી પિયુ પરણીએ રે, મ કરો હવે વિલંબ,
 મુજ બધવ દોય આકરા રે, કપટી કોધી ને સુંબ. વેશ્યાએ ૧૯.
 કુંવર ભણે કુણુ તુ અછે રે, કહે નારી સુણો વાત,
 પરણીને પિયુ પૂછજે રે, બહુલો છે અવદાત. વેશ્યાએ ૨૦.
 માડી કળશને મોદશુ રે, પરણી પ્રેમદા કોય,
 જાતિને ભાતિ જાણી નહિ રે, હવે અચરજ જુઓ હોય. વેશ્યાએ ૨૧.

ઢાહરા.

શાશ્વત છે વૈતાલ્ય ગિરિ, તેમા ઉત્તર શ્રેણુ,
 સાલ્ય નગર અતિ શોભતાં, ઉપમા દીજે કેણુ ૧.
 હેમપુરી છે ત્યા કણે, હેમરથ નર રાય;
 હેમશ્રેયા નારી ભલી, સુજશ જાસ સવાય ૨.
 લીલાવતી તસ સુદરી, દોય પુત્ર વળી જાસ,
 મણિચૂડ રત્નચૂડ બે, યૌવન વયે પ્રકાશ. ૩.
 હેમરથ નૃપ અન્યદા, નિમિત્ત પૂછ્યો જે વાર,
 હોશે કોકુપતિ અગના, તે કહિયે સુવિચાર. ૪.
 જ્ઞાની જ્ઞાન કહ્યુ લહી, સિહરથ નદન સંત,
 ગુપ્તચંદ્ર ચઉ અક્ષરે, પતિ હોશે પુણ્યવત. ૫.
 બધવ બોલે માહરા, એમ ન કીજે વાત,
 અમ બેહેની ખેચર વિના, કુણુ પરણે કરી ખ્યાત. ૬.
 તાતે છોડી ઇહાંકણે, ઇણીવેળા ઇણીવાર;
 બધવ બે ઇહા આવશે, સખજો લેઇ પરિવાર. ૭

ઢાળા ૨ જી.

(માગગડામાં જોડે ૭ આવે ખ્યારો કાન—એ ફેરી.)

ગગને તેણે પ્રસ્તાવે જી, આવે ખેચર નામ,
 નભમડળા નર છાવે જી, પરતણો ગ્રહી હામ,
 ચતુરગી જ્યા સેના જી, પાગ ન પામે કોય,

લલવાનાં મન જેના છ, ક્રોધ કરી અંગ માંય;
 જોલે નભચર નભથી એવું, જીવતો જાજે લેછ પ્રાણ. ગગને૦ ૧
 એ કન્યા નથી તારી છ, કહિએ વારંવાર,
 વાચ્યા કહુછુ મારી છ, વેણે વેણ પ્રચાર;
 રાક સમો કુણુ તું છે છ, કહિએ વારવાર,
 ન કહ્યું કહીશ વળી પછે છ, વેણે વેણ પ્રચાર;
 કરુણા આવે છે કાયર દેખી, કુંવર થયો હેરાન. એ કન્યા૦ ૨
 પથી હું છું 'વારં' છ, શુ માનો મન જોર,
 નહિ હું તમ દેઉં સાર છ, ગાજ્યો જ્યમ ધનધોર,
 કરુણા આવે અમને છ, શું માનો મન જોર,
 સાળા જાણી તમને છ, ગાજ્યો જ્યમ ધનધોર;
 એ હરિણાક્ષી હૈં વાલી, પરણી પ્રેમ સપ્રદાય. પથી૦ ૩
 જે હું તમને મૃદુ છ, કરુણા આણી અંગ,
 ક્ષત્રી ખિરદ ન ચૂકે છ, જોઠો નારી સંગ,
 રવિ શશિ પેર હું રસિયો છ, મોહન નારી સંગ,
 એને મન હું વશિયો છ, જેવો કેતકી ભૂંગ;
 પરણી આપુ જો નારી તમને, જગત શોભા કયમ થાય, જે હું ૪
 એ વચને રસ ચઢિયા છ, ખેચર રોપ ભરાય,
 કુંવર ભણી જઈ અડિયા છ, રાતી દષ્ટિ કરાય.
 ખડ્ગ લેઈને ધાયા છ, નવલો ક્રોધ ભરાય,
 નૃપ પાસે વહી આવ્યા છ, જાણી જે જમરાય,
 વ્યતર સોળ શત કુંવર વાર, ઉઠ્યા સખળ અવાજ. એ વચને૦ ૫
 માહો માહો ઝુઝે છ, જોલે તીખી વાણ,
 મરતા કોઈ ન ઝુઝે છ, હોય સુભટની હાણ,
 ચડમુડ પડે ધરતી છ, કરતા ખેચાતાણ,
 નીક વક્ત વહે નરતી છ, મૃદે શરા જાણ.
 હુક કરે કે માર મુખ જોલે, દીન કહે જીવ રાજ માહો૦ ૬
 કઈક મુખ પોદારે છ, દીજે દાન દયાળ,
 રાખો અમને મારે છ, હોવે હવે દયાળ;

મોટા માર નિવારે જી, દાળો દૂર જંગળ,
 સોભાગી સુખકારી જી, એ વેળા અસરાળ,
 અતિ વિદ્યા તે ખેચરે સાધી, વિશ્વપિત ગુણધામ. કંઈકં ૭
 વ્યતર શત સહુ નાહા જી, જોતા પુઠ ન કોય,
 નાહા જાવે રૂંયા જી, સુગુણિયા સહુ હોય,
 કુવરને અચરજ હોવે જી, જગતિ ચિત્રને જોય,
 સધળું કૌતુક જોવે જી, કાંઈ અણુરો જોય,
 દેવ પ્રગટાવ્યો મણિકંકરો, ઉઠ્યો ઉદ્ધત રે નામ. વ્યતરં ૮.
 આછેટે અકળાયે જી, પ્રગટી પાવક જ્વાળ,
 વિદ્યા આકુંજ થાયે જી, તેથી જળ અસરાળ;
 વ્યતર પાછા આવે જી, જે હુતા વિસરાળ,
 ખેચર પૂઠ દેવાલે જી, સુર મોટી વિકરાળ;
 ઉઠ્યો કુવર તે દોયને પકડ્યા, મણિચૂડ રતનચૂડ દોય. આછેટેં ૯.
 વિદ્યા નભચર દૂરે જી, દેખી કુવર રૂ દિદાર,
 નાડી જળને ચૂરે જી, પોટે પુણ્ય પ્રચાર;
 ગોળા નાળી પ્રહારે જી, મુઠ વેશ્યા તેણીવાર,
 ભાવિ કોણ નિવારે જી, જાણે સહુ સસાર,
 ચોસઠ્ય જોગણી નાડી તતક્ષણ, અશરણ ગઈ ત્યાંહા એક. વિદ્યાં ૧૦.
 ચોથી નરકે પોતી જી, પાપની કોશા તેહ,
 કપટતણો યદ દોતી જી, પાપે દુર્ગતિ ગેહ,
 માસે ગતિ હોય નીચી જી, માનો સાચુ એહ,
 પણ નહિ ગતિ ઉચી જી, પાપ ન કરશે કોઈ,
 ચોથા ખડની ખીજી ઢાળે, નેમવિજય કહે નેહ. ચોથીં ૧૧.

દોહરા.

કુવરે છોડ્યા દો ભણી, નારી બંધવ જેહ;
 દરણા આણી અતિ ઘણી, દાખીને જળ દેહ. ૧.
 તે પણ પ્રણમે પદકમળ, વિમળ મતિ મન આણિ;
 ખેદો મનડે ભાઈ ત્યમ, ગરવો તે ગુણ આણિ. ૨.

ખમજે અવશુણુ અમતણો, મોટા તમે મહત;	
પોત્યો હજી પુણ્ય માહરો, તમ શું સંગમ સંત.	૩.
પેહેલાં તો નવ ઓળખ્યો, તેણે ખેલ્યા વિપરીત,	
સંપતિ સમયે અમ મને, તમશુ બાધી પ્રીત.	૪.
અમ બન્ને પૂરવ ક્રિયો, સાચેલો જિન ધર્મ;	
તેણે પતિ તુજ પામિયો, રાખી દ્વય કુલ શર્મ.	૫.

ઢાળ ૩ જી.

(ઘેર આવો જી આળો મોરિયો—એ દેશી)

હરખિત થઈ તવ હાજરે, સહિ દીધી સોય કુમાર,	
કુવરને જઈએ જી લામણે. આકણી.	
તુજ કુળ આદિત્ય તું સહી, તું તો સોમશશિ અનુસાર.	કુવરને ૧.
ઐદલે હેમરથ આવિયો, ત્યાંહાં સખજો લેછ પરિવાર;	
આવી વીર વધાવિયો, મન આણી પ્રેમ અપાર.	કુવરને ૨.
ખેચર સુત ખેચર ભણી, જઈ પ્રેમે કીધ પ્રણામ,	
અજવાળ્યા એણે કારજે, વળી રાખી ખગચર મામ.	કુવરને ૩.
હયવર તે સહી હીંસતા, આપ્યા પચસયા વર જેહ;	
આપ્યા દ્વય શત સુદર, તસ મદઝરતા દ્વીપ જેહ.	કુવરને ૪.
મણિ માણિક મોતી ધણાં, તેમ રતનતણી બહુ રાશ;	
ખાટ તળાઈ દીપિકા, વર આપિયાં એમ ઉલ્લાસ.	કુવરને ૫.
વારાંગના વરભૂપતિ, લેછ દીધી જેણે પંચવીશ;	
આપી એમ સંતોષિયો, કહે આજ્ઞા સખજ વહીશ.	કુવરને ૬.
અમે ગ્રહી નિજ નદિની, હેજે ભીડી આપણે અગ,	
લહે જ્યો દિન સુખભણી, હોજ્યો તમરગ અભંગ.	કુવરને ૭.
દીધી શીખ સોહામણી, યેટીને બહુપેરે આપ;	
આજ્ઞા માગી કુમારની, સર્વ દર કરી દુગ છાપ	કુવરને ૮.
વહિયા ગગને વિદ્યાધરો, જાણે પંખી તણી હાર;	
અદ્રગુપ્ત લીલાવતી, વેગે આવે નગર મોઝાર.	કુવરને ૯.
વેશ્યા મદિર સચરયા, લીધો તે પલગ વિશ્રામ,	

- સચ્ચુ પુરાતન ધન લિયુ, જાણે એહજ મદિર સ્વામ. કુંવરને૦ ૧૦.
લીલાવતી છોડી ત્યાહા, નિજ રામા સુદર તેહ,
પહોત્યો મંદિર મત્રીને, સધળુ લેધ ધન એહ. કુંવરને૦ ૧૧.
આપ આલ્યો વળી કોશવે, લીધી વળી સુસાર,
પ્રાતર મદિર મત્રીને, વહી આલ્યો વેગે કુમાર. કુંવરને૦ ૧૨.
કામાવતીને મદિરે, ત્યાહા આખી હસાવળી તેહ,
કામવતીને એમ કહે, કહુ બેની સાભળ એહ. કુંવરને૦ ૧૩.
મે વરિયો વર સુદરે, સહી બોલીને પોત્યો કેથ,
સાંજ સમે પુરી મધ્યે, ગયો નવી જાણિયે એથ. કુંવરને૦ ૧૪.
આવશે હવે મદિરે, હુ તો જોઉછુ તેહની વાટ,
દીઠો હોય તે નારિયે, એ કુંવર ભલે રે ઘાટ. કુંવરને૦ ૧૫.
રાયસુતા હસાવળી, હરખી ધણુ નયન નિહાળ,
પ્રભ પ્રગટી દિશ જે હવી, હુધ તેથી તે ખુશાલ. કુંવરને૦ ૧૬.
દગ સિચતી સુધાતણી, અગના અગ વાધ્યો અનગ,
કામવતીએ પ્રેમસુ, બોલાવ્યો ધરી ઉછરગ. કુંવરને૦ ૧૭.
પ્રીતમ કેવે કારણે, કહિયે પ્રિય રાતની વાત,
કોણુ પરણી કુંવરી તમે, કહે કુંવર તવ અવદાત. કુંવરને૦ ૧૮.
એવે સમે હસાવળી, પોહોચી નિજ તાતની પાસ,
નેમવિજય સુખસંપદા, પામી જે ધરમ નિવાસ. કુંવરને૦ ૧૯.

ઢાહરા.

- હસાવળી કહે માતને, મત્રી નદિની જેહ,
પરણ્યો પતિ પરણાવ મુજ, તેશુ બાધ્યો નેહ. ૧.
સુતા સુણી મુખ વારતા, તેડાવ્યો મત્રીશ;
જામાતા જે તમતાણો, દાખો વિશવા વીશ. ૨.
મત્રી સહિત કુંવરજી, પોત્યા ભૂપની પાસ,
દેખી દર્શન રાયજી, અજે થયો ઉલ્લાસ. ૩.
ભલ આસન ભાવે કરી, બેસાર્યો બક્ષીસ;
લેઉ વારણુ અગના, કુંવરે નામ્યુ શીશ. ૪

મત્રી કહે મહારાજજી, એણી રાતે એ આજ;
પરણી યુધ્ધે ખેચરી, કીધુ આપણુ કાજ. ૫.
બહુ હરખ્યો મન મહીપતિ, ઉલ્લસ્યા તેણુ ચક્રાર;
ખોલે મીઠા ખોલડા, તું તન મન ચિતચોર. ૬.

ઠાળ ૪ થી.

(મોરા નાથજી હો, રાજનગરે ઘડાય—એ દેશી.)

પ્રેમ ધરી કહે ભૂપતિ જી, પરણે રાજકુમાર,
કુંવર કહે કયમ પરણિયે જી, રાજ નથી નિરધાર;
એહ રાયજી હો, રાજ વચન સુણેય. ૧.
સલા સહુ સન્મુખ થઈ જી, જોવે રૂપ કુમાર,
રાખ્યુ અંગ ધૂપાવીને જી, માતું કામકુમાર. એહં ૨.
કામે પીડિત અગના જી, નિરખે રૂપ નિહાજ;
પ્રચ્છન્ન ધરી અતિ પ્રેમને જી, અંગોપાગ વિશાજ. એહં ૩.
કુંવરતણે તવ ખોલડે જી, મૌન કરે મહીપાજ,
હસાવળી હરખે કરી જી, ખોલે વેણુ રસાજ. એહં ૪.
એહજ પ્રીતમ આદર્યો મે, આખે એણે અવતાર,
મે વરિયો વર ઉમગે જી, અવર નહિ સસાર,
મોરા તાત જી હો, રાજ વચન સુણેય. ૫.
મન માન્યુ ધણુ માનની જી, રહ્યુ મન લોભાય;
માતા વેલી હોઘજે જી, યોગે રહિયું ન જાય. મોરાં ૬.
પરણાવો પતિ પ્રેમશુ જી, મત કરજો હવે ઢીલ,
આવે અવસર આપણે જી, લીજે સુદર લીલ. મોરાં ૭.
કરી દતુશલ નીકળ્યા જી, સતીએ ખોલ્યા ખોલ,
તપન ઉગે જો પશ્ચિમે જી, સનિયાકેરા ચોલ મોરાં ૮.
કુવર એકાંતે તેડિયો જી, પૂછે કુળ વસ્તંત;
આખો સહુ તમે આપણે જી, સઘળો ઇતિહ સત. મોરાં ૯.
તિલગ દેશ તિલકાપુરી જી, સિ હરથ છે ત્યાંહા રાય;
રતનમાલા પટરાગની જી, તેહ છે મોરી માય. મોરાં ૧૦.

વિદેશ જોવા ભણી નીકળ્યો જી, જોઈ પ્રવહણમાંલ,	
હુ આજ્યો સચિવ ધરે જી, ઝાળખિયો ચિત્તચાહ.	મોરાં ૧૧.
હેમત્રેયા એમ સાંભળી જી, પામી અતિ ઉછરગ,	
મુજ જોહેની સુદરો જી, ઉલ્લસો પ્રેમવિહગ	મોરાં ૧૨.
લેધ લમ પરણાવિયો જી, વાગ્યા ગુહીર નિ સાણ,	
કર મૂકામણુ આપે ત્યાહાં જી, સુણજો એહ સુજાણુ	મોરાં ૧૩
ખડ ચોથાની મે કહી જી, ટળકતી એહજ ઢાળ,	
નેમવિજય કહે સાંભળો જી, પાચમી શ્રવણુ રસાળ.	મોરાં ૧૪.

દોહરા.

પચ સહસ્ર હયવર ભલા, ગજવર [વળી] શતતીન,	
પચ સહસ્ર અનુચર ભલા, બજે કરી નહિ દીન	૧.
પચ શત કરભાવળી, વેહેલ રાકટ ત્યમ દાસ,	
પાલખી ભૂષણુ પચ સહસ્ર, આપ્યા લેધ તાસ	૨.
દીધા એના દેખતા, કીધા કુવર ખુશાલ,	
સકળ દુઃખ દૂરે કરી, પામી પ્રેમ પ્રનાળ	૩.
તરણી તીન કુમાર તે, સાથે કરે સભોગ;	
હસાવળી હીસે હિયે, યુવતી નાથને જોગ.	૪
દિન કેતા ત્યાહાં રહ્યા, કરે કુવર બહુ કેલ;	
પરમેશ્વર સુપસાયથી, નારી નાગરવેલ	૫.
દેવદ્રવ્ય દેરાં કર્યા, દયા ધરી પરિણામ,	
રાજા સુસકાઠા દિયા, ટાળ્યુ ધૂતારા નામ.	૬.
નાથ કહે નારી સુણો, વેહેલાં થાઓ વિવેક,	
શીખ લિયો તમે સાજનો, વેણુ અમારૂં એક	૭
શીખ લેધ સાજનતણી, કુંવરે કર્યું પ્રયાણ,	
ઓપારાપુરપટ્ટણે, આવી કરે મેલાણુ	૮.
છાનો કુવર કટકથી, મનથી જણાવી વાત,	
પ્રાતસમે તે પટ્ટણે, વહિને હાટે આત.	૯

ઢાળ ૫ મી.

(મેરે આતમકી આધાર રે—એ દેશી.)

તે અવસર વાળે ત્યહાં રે, ઢઢેરાનો ઢોલ,
ચોરાશી ચઢિટે લમે રે, બોલે મધુરા બોલ રે,
અગજ રાજની.

સોહે રે રૂપે ધંદાણી, મોહે રે માનવ મહિ માની,
વિપકન્યા સોઠ જાણી રે લાલ.

આંકણી. ૧.

નિજનદિનીને નરપતિ રે, વિપલક્ષણ કઈ દીધ,
ન મૂઢ નારી તે થકી રે, પામી ન એકા સિદ્ધ રે.

અગજ૦ ૨.

પૂછે કુંવર તે પ્રેમશુ રે, વાંચ્યો તેહ વૃત્તાંત;
વિપકન્યા કેમ જાણિયે રે, આણિયે એવી ભ્રાંત રે.

અગજ૦ ૩.

કહિયે સાંભળો તસ કથા રે, જન્મી માત જે વાર,
વધતી કલા વર વેલ જ્યું રે, ગોરી મોહન ગાર રે.

અગજ૦ ૪.

સુવરણ વાન સોહામણી રે, કામી મોહન કાય;
બાલયૌવન બાળા થઈ રે, રમવાને જગલે જાય રે.

અગજ૦ ૫.

વનખડે વનિતા વહી રે, ખાતે ખેલતી ખેલ;
મેવા મિહાઈ મોહશુ રે, ખાવે ગાવે ગજ ગેલ રે.

અગજ૦ ૬.

તરણી તરણપણે થયો રે, થાકી વનખંડ લધ;
વદને બીડી વર પાતની રે, સૂતી નિદ્રાને સધ રે.

અગજ૦ ૭.

પકજ ચૂ મુખ પ્રેમદા રે, વિકશ્યુ પૂનમચદ;
ગમ્મ નહી ઘોરે ઘણું રે, બાળા ગુણની વંદ રે.

અગજ૦ ૮

તાતલણી વાંલી ઘણું રે, માતાને સુખકંદ;
પય સાકર પ્રત્યષમા રે, શ્યામા પીવે આનદ રે.

અગજ૦ ૯.

તે દિનથી તે તારણી રે, ઉપરતણી વૃદ્ધિ હોત;
નારી સંગે નિશિ રહે રે, આણે તેનો અત રે.

અગજ૦ ૧૦.

લય આણી મન ભામની રે, રક્ષક કો નવ જાય;
ભોળી ભોળા ભોળાવે રે, જુગતે તેવ કદાય રે.

અગજ૦ ૧૧.

કો અવસર ધહાં આવિયો રે, ઔપધવેદી આમ;
નામ સુખ્યાત વસ્તપતિ રે, પહોત્યો રાજને ધામ રે.

અગજ૦ ૧૨.

કુવરી ભુવને વૈદ્યને રે, લેઇ આવ્યો ભૂપાળ,	
રજની વાસે રાખિયો રે, વૈદ્યક મન જગજા રે	અંગજા ૧૩
દુરથકી દેખે રહ્યો રે, રોગતણાં આચર્ય,	
કપટ નિદ્રાએ નિહાળતો રે, સાભળે સાસદે કર્યું રે.	અંગજા ૧૪.
પ્રમલા વશ પથી થયો રે, ડસીઆ કુવરી એણ;	
પ્રાતઃસમે પરજાળિયો રે, જીવ ગયો ત્યહા તેણ રે.	અંગજા ૧૫.
અત કરે વાસો રહે રે, એવી તસ પરતીત,	
મહાજશ નામે મહીપતિ રે, ચિતા ધરે બહુ ચિતરે.	અંગજા ૧૬.
અનગ સેના રાણી અતિ રે, શોક ધરે છે શરીર,	
નંદની જે રતિ સુદરી રે, ઝુરી નાખે નીર રે.	અંગજા ૧૭
દોહલો છે સસારમા રે, વહેવો લોક કલક,	
પ્રીત ધરે ન કે તેહશુ રે, પૂરવ કર્મનો અક રે	અંગજા ૧૮.
આશા સહુને સરખી રે, નિર્મળ રાખી નીત,	
નેમવિજય કહે સાભળો રે, ઉત્તમ તે કરે હિત રે.	અંગજા ૧૯.

દોહરા.

રજની વાસો જે રહે, આણે તેનો અત,	
મરણુ ભયથકી માનવી, દૂરે દેવ રહત	૧.
ભૂપતિએ ભામિની ભણી, કીધો વિષ ઉપચાર,	
મારી ન મરે માનની, રૂઠ્યો જશ કિરતાર	૧
રાજ રજે એમ કહે, આલે બહુલે પ્રેમ,	
વળી માગે તે દે ઉપરે, અનુચર કહિયુ એમ	૩.
અરધ રાજ્ય કુમારિકા, કામનીતણુ કલક,	
ટાળે તેને નરપતિ, માગ્યુ દે નિઃશંક.	૪.
ખીડો ગ્રહિયો જોલીને, ભટ વિનવિયો ભૂપાળ,	
પરદેશી કે પ્રાહુણો, કરૂણા કરે કૃપાળ.	૫.
ભલ આસનને મોકલે, તેડાવ્યો નર રાજ,	
ભૂપત દેખી ભૂધણી, કાજ થયો મુજ આજ	૬.
સાજ સમે તે સજ થઈ, પોત્યો પ્રમદા ગેહ,	
દેખી નારી દિલ ઠરે, રતિ રમણુવર એહ.	૭.

મન વિધ્યુ તન ગહગહ્યુ, ઉલ્લસ્યાં નયન ચકાર,
 માનનીને મનમથતણા, સેવક કરે બકાર. ૮.
 કચુક કસ ધૂટી તદા, વ્યાધ્યો અગ અનગ;
 તેણે અવતારે આદ્યો, પ્રીતમ પ્રેમ પયગ. ૯.

ઢાળ ૬ ઠૂી.

(શેરી માહે રમતો દીડા—એ દેશી.)

મહાજશ રાજની આજાએ પહોંચ્યો, રતિ સુંદરીને મહોલે રે,
 દૂરે બેઠા સાથકી સાહસી, વચનામૃત રસ સોહેલે રે. ૧.
 રતિ સુંદરી રંગે એમ બોલે, સેજ સુકામળ બેઠી રે,
 કામલતા માનુ મોહનવેલી, પ્રેમને મદિર પેઠી રે. રતિ૦ ૨
 અનુચર મનમથ કરા આગે, ઓળગ કારણ પહોંત્યા રે,
 ધૂટ્યા જલધર યૌવન જલધી, ઉર્મી થયા તસ વધતા રે. રતિ૦ ૩.
 સાકહે નિસુણો સુદર સજ્જન, વાત કહું સવિ માંડી રે,
 તમ દીઠે તન ઉલ્લસ્યુ વિહસ્યું, મદને લાજ તે છાંડી રે. રતિ૦ ૪.
 વિષમ યોગે વરવી વનિતા, કરમ તણી જે કરણી રે;
 મુજ વતી માનવ ભૂપ વિનાશ્યા, પાપતણી એ ભરણી રે. રતિ૦ ૫.
 હુ તમ દાસી, પ્રેમની પ્યાસી, એહ કલક મુજ ટાળો રે;
 બીડો ગ્રહિયો જે બોલ ગ્રહીને, તો ક્ષત્રિયવટને સંભાળો રે. રતિ૦ ૬.
 વિવિધ વાત વિનોદે વામાએ, યામની રાત્ર ગમાવી રે;
 આકુળ થઇને પ્રેમ લાવીને, ઉન્માદી લય લાવી રે. રતિ૦ ૭.
 કપટ નિદ્રાએ સૂતો કુવર, આચરણ આપ વિલોકે રે;
 મુખ વિકાશ્યુ કુવરી તક્ષણ, વિષધર દીઠો વિવેકે રે. રતિ૦ ૮.
 બાહિર મુખ વિકાશ્યું કાળુ, વેગે સન્મુખ આવ્યો રે,
 રોષે કરીને રાતાં લોચન, દખ દેવાને ધાયો રે. રતિ૦ ૯.
 આતુર ત્યા થઈ શસ્ત્રનો શરમી, વિપરીત કહ્યો જીવહત રે;
 નિદ્રા ગઈ તવ બેઠો દીઠો, પિયુમણિ પ્રાણ સંયૂત રે. રતિ૦ ૧૦.
 નયણે નિહાળ્યો નૂરસનૂરે, વામા મોહ નિવાહી રે;
 જેડીઉધાન જ્યમ ઉદધિ ઉલટ્યો, કોણુ રહે કહો સાહી રે. રતિ૦ ૧૧.

સારે પાસે સોગઠાં હરખે, સરખે સરખા રમતા રે,
નયનામૃત પ્યાલો ભરભરીને, પ્રીતે પ્રેમને જમતાં રે. રતિ૦ ૧૨
ધણી પામી જે ધન્યપણુ ગણુતા, પ્રાત થયો સુખદાઇ રે,
નેમવિજય કહે નારી નર દેયે, પામ્યા હરખ સવાઇ રે. રતિ૦ ૧૩.

દાહર

મહાજશ રાજતણા, સુભટ ધૃત્યા નતકાળ,
દાધુ દેવા દાધને, દ્વાર ઉભા સમકાળ. ૧.
કરતા દેખી કેલ તે, મનમા હવો અચલ,
પેહેલાં તો માણસ મારતી, શુદ્ધ ન હોતી દલ. ૨.
તાક્યાં હાડ હવે તારણી, માર્યો પુરૂષ રતન,
તો જઈ રાજ વીનવા, વાઈ કીધ વચન. ૩
સુભટ જઈ ભુપાળને, તેડી તેથ મત્રીશ;
વિલોકન કરવા માનવી, આવ્યો ત્યમ અવનીશ. ૪.
દીરઘદરશી રાજવી, નિમુણે કાનને માડ,
નરનારી રમતા થકા, અવલોકે દુઃખ છાડ. ૫.
દ્વાર ઉઘાડી ભૂધણી, પેઠો મદિર માય;
હરખ્યો હૈડે અતિધણો, વદન વિલોકે ત્યાય. ૬.
મદિર હુતા મહીપતિ, આવે સભા મોઝાર,
નૃપ પૂછે કુલ વાતડી, કુવર વદે સુકુમાર. ૭

ઢાળ ૭ મી.

(વીર સુણો મુજ વિનતિ, રાગ ઘોરણી—એ દેશી)

રાય જ પે સુણો નર તમે, મુખ યોલો હો, તુમચો અવદાત,
વાંકાં વેણુ ન કાઢીયે, સુગણા જેહ હો, નીચણા નવ થાત રાય૦ ૧.
પાણી પીને ધર પૂછિયે, એમ ન્યાયે હો, કેમ હોવે જી ન્યાય;
પત્ર માહે નવ પામિયે, જશ સારો હો, જગમાહે પસાય. રાય૦ ૨
મરકલડે અધિપતિ કહે, કુણુ માટે હો, મન આણો સદેહ;
અમ પુત્રી તમ દાખશુ, મુખ યોલીયા હો, એણી જીભડી જેહ. રાય૦ ૩.
આચરણે તુજ ઝોળખ્યો, ઢાક્યો કયમ રહે હો, કાઈથી નરસર,

- પ્રગટ કરે જે પચમાં, તુમ અમચે હો, વધતો નેહનર. રાય૦ ૪.
- તિલંગદેશ તિલકાપુરી, ભાખી સઘળી હો, નિજ વાત સભાળ; રાય૦ ૫.
- રાજન બહુ ચિત ચમકિયો, હૈયે હરખીયો હો, પામી પુણ્યની માળ. રાય૦ ૬.
- ગેની અગજ ઝોળખિયો, મામે મન હુતી હો, બીડિયું દઢ અગ, રાય૦ ૭.
- સાહેલી એ સસનેહશુ, ભાગી ભાવહય હો, થયો દુખનો ભગ. રાય૦ ૮.
- લગન લેઈ લીલા વરી, પરણાવિયો હો, રતિ સુદરી રગ; રાય૦ ૯.
- હય ગજ રથ હાથી ધણા, દીધો દાયજો હો, આપણા મન સંગ. રાય૦ ૧૦.
- મણિ મોતી ને હીરડા, સેજ તળાઈ હો, આપિયાં દિલ ભાય; રાય૦ ૧૧.
- સોહવે ગાઈ ગીતને, યોલાવી હો, વિનતા સુખદાય. રાય૦ ૧૨.
- કટક તેડાવ્યુ ધરાધણી, વનહુ તિ હો, નિજ નગર મોઝાર; રાય૦ ૧૩.
- દેખી ઋદ્ધિ દિલ ભાવિયો, મહી મોટકો હો, એ ભાગ્ય કુમાર. રાય૦ ૧૪.
- માતુલે મન આણી કરી, પદ દીધુ હો, તસ રાયાં રાય; રાય૦ ૧૫.
- ખરચ્યાં ધન બહુ ખાંતશુ, વર તુરને હો, નિઃસાણુ ધુરાય. રાય૦ ૧૬.
- ધગ્ધર રગ વધામણાં, લિયે ભામણાં હો, અનગ સેના નાર; રાય૦ ૧૭.
- બદીજન બિરહાવળી, બહુ બોલતા હો, મુખ જયજયકાર. રાય૦ ૧૮.
- વાસર કેતા રહી ત્યાંહાં, અનુકરમે હો, કુવરે કીધ પ્રયાણ; રાય૦ ૧૯.
- તાતે શીખ દીધી ધણી, નિજ નદની હો, તેહ કીધ પ્રમાણ. રાય૦ ૨૦.
- હય ગજને પાયક ધણા, મુખ ગણતાં હો, નવ લાભે પાર; રાય૦ ૨૧.
- સીમાડા સહુ દેખતા, પદ પ્રણમે હો, કરે સેવના સાર. રાય૦ ૨૨.
- શીખ લેઈ સાજનતણી, નૃપ પ્રગટયો હો, પથે ચલિયો જાય; રાય૦ ૨૩.
- દેશ નગરને લધતો, આનંદભેર હો, હવે ભરચ્ય પાય. રાય૦ ૨૪.
- ટાળ કહીએ સાતમી, સુણો શ્રેતા હો, વકતા કરે જે વખાણ; રાય૦ ૨૫.
- નેમવિજયે નહે કરી, ધન્યાસીએ હો, ધન્ય કોટી કલ્યાણ. રાય૦ ૨૬.

દોહરા.

- અનુક્રમે ભરચ્ય ગયો, પામ્યો પરમાનંદ;
પ્રત્યક્ષ તીરથ પામિયો, નિરૂપમ નયનાનંદ ૧.
- સખળો ગઢ રાજે જ્યહાં, પેદા નગર મઝાર,
સેના મૂંડી વેગળી, અગે આનંદકાર. ૨.

જેતા ચઉટાં ચોંપશુ, હાટતણી ત્યમ શ્રેણુ,	
દેવળ અજિત જિનેદ્રુ, આળ્યો કુવર તેણુ.	૩.
ભાવે શ્રી ભગવતને, વદન વિનય વિવેક,	
વીતરાગના પદકમળ, વિમળ સકળ ધરિ ટેક.	૪
પથીને આધારડો, દેવળ કે પોશાળ,	
વળી કુભારાં ધર ભલું, નિરતૈ કરી નિશાળ.	૫.
દેરે ઘેઠા ધહા પતિ, ભાવે ભાવના સાર;	
તેણે સમે રાજા ધરે, ઘેઠી રાજકુમાર	૬.
વાટ જીવે વાહાલાતણી, ગોળે ઘેઠી નાર,	
રતનવતી રભા જસી, વિલખા કરે હળ્લર.	૭.
વિરહઅસિ છે જગતમા, (વળિ) વિશેષે વામાય,	
નરભ્રમર જગ સસ્તવ્યો, તેણે દાઝે તસ કાય	૮
તરણી કહે ત્રિલોચના, યાવન તૂ મ મ મ ઝર,	
શુ હાવે દિલ તાહરે, પેઠી દુ.ખને પૂર.	૯.

ઢાળ ૮ મી.

(એણે આગણુડે પિયુ રમિયો—એ દેશી)

કુવરો કહે એમ ન કીજે, વિરહે કરી કાયા ધીજે,	
સાજનિયા વળી વળી ખીજે રે, સુણ બેહેની.	૧.
ગરવી તેહ ગોરી બોલે, વિરહે કરી દેહી ડોલે,	
દોઢો ધંદુ પાંદુર ઝોલે રે, સુણ બેહેની.	૨
આત્લિયો પાંદુર કાય, મુજ બેહેની તે સમજાય,	
કે લાગી એને બલાય રે, સુણ બેહેની.	૩.
આદલીયો વિરહી નારી, એહ મે નમી મોહનગારી,	
તેણે કીધી રાતી કરી રે, સુણ બેહેની.	૪
હોય વિરહી પાંદુર દેહી, તસ શોભા દીજે કેહી,	
તરણો તન દુખ જેહી રે, સુણ બેહેની	૫.
દીસે જે સૂકો પલાશ, નહિ પૂરો તેમ ઉઘાસ,	
શોકી કરેય વિશ્વાસ રે, સુણ બેહેની.	૬.

જુરે દિન ને રાતડિયાં, ન નિસુણે કો વાતડિયાં; સૂકે સુખ પાખડિયાં રે, સુણુ બેહેની.	૭
તુજ નારીનો વિરહો ચઢા, તેણે તુ આદોહિ મદા; વિરહી દુઃખ તન દ્રઢા રે, સુણુ બેહેની.	૮.
પદ્મનીને મનમથ પીલે, વિરહાનલ માંહે ઝીલે; સહિયે બહુ પેર ડીલે રે, સુણુ બેહેની.	૯.
જેહના મન માંહી ચીચે. તેહ અગ અગેતર સીચે; પેટ દુખે આંખજ મીચે રે, સુણુ બેહેની.	૧૦
અન્ન ને ઉદક નવ ભાવે, પ્રીતમ તે ક્ષણ દિલ આવે; બહુ દુખ જીવ જગાવે રે, સુણુ બેહેની.	૧૧
પ્રેમ 'યાસી પ્યાસ ન છીપે, વામાને વિન્નેગજ દીપે; મરણુ ભણી કુણુ જીપે રે, સુણુ બેહેની.	૧૨
સહી કળિયુ કાંઈ ન જાવે, ક્ષણ માહી વરસ સમાવે; કાંઈ રૂઠને નાહ મનાવે રે, સુણુ બેહેની.	૧૩
જેમ વેદના ધાયરી ધાવે, તે તો જનને આપ કહાવે; કહે કેહને કહિયુ ન જાવે રે, સુણુ બેહેની.	૧૪
મનડાની મનકુ જાણે, જે તે આવે પ્રીતમ ટાણે; તો સઘળી વાત વખાણે રે, સુણુ બેહેની.	૧૫
વરવા છે યૌવન વેપા, લાગે જે પગ પગ દોપા; સુણી આણે આતમ રોપા રે, સુણુ બેહેની.	૧૬
જેમ ઘેલી સૂને ચિત્તે, ઉર માંહિ માતડી હિતે; કેમ રહિયે નિર્મળ નીતે રે, સુણુ બેહેની.	૧૭
પરદેશે જે સહી જાવો, ત્યાહાં આપણો કરિ બિઠાવો; પ્રીતમે હોવે સુખ વાવો રે, સુણુ બેહેની.	૧૮
માતા ને બધવ બેહેની, સાસુ સસરા જેઠજ જેની, બહુ રાખવી શકા તેની રે, સુણુ બેહેની.	૧૯
સુખ દુઃખની પ્રીતમ માને, બીજાશુ હેત ન છાને; કહું કેટલુ બાધ થાને રે, સુણુ બેહેની.	૨૦
વેહેલા થઇને વિપ પીજે, નાહ વિના કહો કેમ રહીજે?	

- શીલવતીના નામની રે, મોકલી પેહેલા જેહ રે; શીલ૦ ૮.
 ભૂપણ દેખી ભામની રે, દંભ ધર્યો દિલમાંલ રે;
 પરવિના એ કૃત નહિ રે, દેખીને દિલ દાહ રે. શીલ૦ ૯.
 રાજ તોડી ભૂત્યને કહે રે, તેડી વાત એકાત રે;
 વનહુ તે લાવો તમે રે, નાગ હોયે દુરમાંત રે. શીલ૦ ૧૦.
 આણ્યો અજગર આકરો રે, કુંભ માહે સુઠવેય;
 પ્રાણ કાઢે કુકારવે રે, ડક નો કહા કહેય રે. શીલ૦ ૧૧.
 આણી મૂક્યો મદિરે રે, બોલાવી તે બાળ રે;
 સાસુ કહે લાવ્યો વહુ રે, ઈણુ ભાડે પુખ્ત માળ રે. શીલ૦ ૧૨.
 ગણી નોકાર ઊભી થઇ રે, ઉઘાડ્યો મુખ તાસ રે;
 સાપ શીટી માળા થઇ રે, મુરલિ અનોપમ જાસ રે. શીલ૦ ૧૩.
 જોજો શીલ પ્રભાવથી રે, સુર સારે બહુ સેવ રે,
 કીધાં કર્મ મૂકે નહિ રે, જો મળે દેવના દેવ રે. શીલ૦ ૧૪.
 શીલે આપદ સહુ ટળે રે, શીલ થકી સુખ વાસ રે;
 હાળ ખીજ ખંડ પાંચમે રે, નેમ લહે મન આશ રે. શીલ૦ ૧૫.

દોહરા.

- ચમતકાર નૃપ ઉપનો, શીલવતી ગુણુ જેહ;
 જૂહું કહી એ નવ બચે, દિલ રજન સુખ દેહ. ૧.
 કાળ સાથે કહો કેમ રહે, જો ન હોય શીલ રેણુ;
 ગુણવંતી એ ગોરડી, સહુ દેખે જો સેણુ. ૨.
 રત્નમાળા કહે રાજવી, એની વાત મ તાણુ;
 દોકુળ કલંક લગાડિયું, પાપતણી એ ખાણુ. ૩.
 મુજથી ન મરે એ વહુ, ભૂપ કહે મુખ વાત;
 એમ કહી સલાએ આવિયો, રાણી ધાલે ગાત. ૪.
 જોજો સુખ ક્ષણુ કારણે, જેણે ઉપાયું કલંક;
 રાય શોભા કયમ પામશે, જે હુતા નિકલક. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(સુડલા સદેશો ફહેજે મારા પૂજ્યને રે—એ દેશી)

સશય ઉત્તમને ચિત્ત ઉપનો રે,
લક્ષણ સતીના એહ છે સાર રે;
જૂઠે પણ રાણી મન માને નહી રે,
નિરખતી નયણે વારવાર રે.

૧.

શીલવતી સતિયાં માહી શિરોમણી રે,
સાખી કીધા નાગકુમાર રે,

તોમે સામુ મન બહુ આમળોરે,
ફૂડો એહ છે સસાર રે.

શીલવતી ૦ ૨.

લોકના અપવાદ લયથકી રાજવીરે,
ભય કરતા સહુ પરિવાર રે,

બીજે ઉપાય કરે બાલા મારવા રે,
લલના રડય નહિય લગાર રે.

શીલવતી ૦ ૩.

વાર વછનાગ જેણે આણિયો રે,
ભુજવ્યો ભામનીએ ત્યાહાં તેમ રે,

ખાધુ વિપ અમૃતની પેરે જર્યુ રે,
સતીના આતમને થયું ક્ષેમ રે.

શીલવતી ૦ ૪.

ગણી ત્રિતે પાપણી મઘ નહિ રે,
એનો વિપ આછુ નહિ જોર રે,

જામલ આણ્યો તતલણુ રાણીએ રે,
તેલ મર્દન કર્યો ધનધોર રે.

શીલવતી. ૫.

જેમ જેમ ખાયે વિષ લણી જોવના રે,
તેમ તેમ વાઘે દૂણો તજ તેજ રે,

નિરખે નારી શુભ્રતા આદરે રે,
રતનમાળાને ન વઘે હેજ રે.

શીલવતી ૦ ૬.

જેણે ગઘે પ્રાણુ તજે પ્રાણિયા રે,
વેગલી દ્રી હણિયે પખીઆ વ્યોમ રે;

- એહવી આઘ્રાણુ છે જેહ આકરી રે,
હોવે પંચેદ્રી જિહા કિણ હોમ રે. શીલવતી૦ ૭.
- આણ્યો કાળકૂટ તતખીણુ તારણી રે,
દીઠો શીલવતીએ તામ રે;
સહી નાણી કરી એહ ઝોળખ્યો રે,
હા હા કયા કરમનાં કામ રે. શીલવતી૦ ૮.
- આળ્યું મરણુ એ માનની હુકડું રે,
અયી અયી દેવતાણુ ધહા ભોગ રે,
કીધાં આપણુ તે ઉદ્યે આવિયાં રે,
કાંઈ કઠિન બંધનના યોગ રે. શીલવતી૦ ૯.
- કીધો કામની ધૂત સસ્કારને રે,
તરત વધારિયો તેલે આપ રે;
કહે તવ સાસુ વહુ તમે ખાઈજે રે,
કીધું ભેષજ અનુપમ મેળાપ રે. શીલવતી૦ ૧૦.
- સાસુની સાખે શીલવતી સતી રે,
દિનપતિ સામી ઊભી રહી હેધ રે;
ગણી નવકાર જે રાણી ભાવશુ રે,
સૂઘો શીલજી મુજને સુખ દેધ રે. શીલવતી૦ ૧૧.
- ચંદ્રગુપ્ત વિના અવર જો માહરે રે,
મન વચને કાયા સંભાર રે;
કાંઈ મનમાંહિ વિમ્લેપતા જો હોવે રે,
તો કાયા થજો સાહુ જળ છાર રે. શીલવતી૦ ૧૨.
- ખાધું વિષમ વિપ અતિ પાહુઓ રે,
પસર્યું અંગે અમીય સમાન રે;
વામાને વિપ તે હગાહળ વીસમ્યું રે,
જોજો શીલ રચણુ પરધાન રે. શીલવતી૦ ૧૩.
- જાણ્યુ સધળું ત્યહાં તેણે રાઉલે રે,
વાધ્યો મનમાંહી બહુ પ્રેમ રે;

સતિયા શિરોમણિ શીલવતી સતી રે,
 સોજે વાલે કરીને હેમ રે. શીલવતી૦ ૧૪.
 નેમવિજય કહે ખડ એ પાચમી રે,
 ત્રીજી એહ છે ઢળકતી ઢાળ રે;
 શીલ પ્રભાવે સુખ હોય અગમાં રે,
 ટાળ્યો દુઃખ દોહગ જન્મળ રે. શીલવતી૦ ૧૫.

દોહરા.

રતનાવળી કહે રાયને, કૂડ કપટ ભંડાર,
 કો મતિ સાંસો એહને, એ કુળ ખપણુકાર ૧.
 નારી ચરિત્રની કોથળી, અલીક જે ભાષણહાર;
 જનમથકી જૂઠી સહી, ધિક એનો અવતાર. ૨.
 પરનરશુ રાતી જિકા, તેને બહુ સહી નાણુ;
 સાજા હોઠ ઉત્તર ધણા, કેમ ન બાણો બાણુ ? ૩.
 તે માટે વેગા થઇ, શામ પહેરાવો વેષ;
 મૂકા પીહર વાટડી, કરજો સીમ પ્રવેશ. ૪.
 રાણી કહેણે રાજવી, કીધા તે પરપંચ;
 કૃણુ ગલિત રંગી જિકે, સધળો મેળ્યો સંચ. ૫.

ઢાળ ૪ થી.

(શેત્રુજે ઋષભ સમોસર્યા, ભલા ગુણ ભર્યા રે—એ દેશી)

કાળાં અંબર પેહેરિયાં, કાળે ક્રિયા રે,
 કાળા નેતર્યા બેલ, કરમે વિટબાણા રે,
 રૂદન કરે રામા ધણુ, દુઃખ મનતાણુ રે,
 છેતરી તેં મુજ છેલ, કરમ વિટબાણા રે. ૧.
 રાયે સુભટ જે મોકડ્યા, મન ખળભળ્યા રે,
 દિલમાંહે દિલગીર, કરમ વિટબાણા રે;
 હા હા સતીને કહેવું, દુઃખ એહવુ રે,
 નયણે વહે ત્યમ નીર, કરમ વિટબાણા રે. ૨.
 માતા કાંઇ જનમિયા, અતિ પાપિયા રે,

- કરતા નર બહુ શોક, કરમ વિટંબણા રે,
 સતીય ભણી દુઃખ દાખવા, સહી રાખવા રે,
 દુર્ગતિનાં ફળ રોક, કરમ વિટંબણા રે. ૩.
- આલોચણ હોવે ધણી, એકંદ્રીતણી રે,
 બેદ્રી બહુલ સંસાર, કરમ વિટંબણા રે,
 તેંદ્રી ચોરેદ્રી બહુ કહી, હૈયે રહી રે,
 પંચેંદ્રી પાપ અપાર, કરમ વિટંબણા રે. ૪.
- જ્યમ ત્યમ જીવને જે હણે, પાપ નવ ગણે રે,
 જાવે નરકે ઘોર, કરમ વિટંબણા રે;
 સાધુ જો હત્યા આદરે, સાતમી જાય રે,
 જાય નિગોદે ભેર, કરમ વિટંબણા રે. ૫.
- સતીને ધાતે પ્રાણીએ, એમ જાણિયે રે,
 રૂલિયે અનંત સંસાર, કરમ વિટંબણા રે;
 ભાવઃ તેને ભવતણી, શિવ અવગણી રે,
 જાય કુખે અવતાર, કરમ વિટંબણા રે. ૬.
- તો અમે મુકશુ એહને, વન ખડમાં રે,
 મારશે વનચર જીવ, કરમ વિટંબણા રે;
 અમને કાં સરજીવિયાં, નીચ કુળ આવિયા રે,
 એમ કરતાં બહુ રીવ, કરમ વિટંબણા રે. ૭.
- ધીજે શુદ્ધિ ઉતરી, નખી પાંતરી રે,
 તોયે ન માની વાન, કરમ વિટંબણા રે;
 રાજન કુળ પાપી સહુ, દિલમાં ઠરે રે,
 કરવા ગ્રહો કૃતધાત, કરમ વિટંબણા રે. ૮.
- બેસારી રથ ઉપરે, રજની ભરે રે,
 મુલક દો આલ્યા જાય, કરમ વિટંબણા રે;
 આતમ આપણો નિંદતા, હા હા ખોલતા રે,
 હા હા શું તમ માય, કરમ વિટંબણા રે. ૯.
- ગયની આણુ છે એહવી, મુણો જેહવી રે,
 મુદ્દજે વનહ મઝાર, કરમ વિટંબણા રે;

- પણ અમે મુકું નહી, તમને સહી રે,
એમ કહી રોતો જાય, કરમ વિટાળ્યા રે. ૧૦.
- અંગદેશ ચપાપુરી, બહુ ગુણુ ભરી રે;
સરોવરકેરે તીર, કરમ વિટાળ્યા રે,
મૂકીને પાછા વળ્યા, ચર કુજલ ચલ્યા રે,
હેજે હૈયડલે હીર, કરમ વિટાળ્યા રે. ૧૧.
- એકલી સતી મન દમણી, કહે જન ભણી રે,
શાં એ કરમ અઘોર, કરમ વિટાળ્યા રે;
એણે ભવે પામી હુ ઇહા, જાઉં કયહાં રે,
હૃદય ન ફાટે કઠોર, કરમ વિટાળ્યા રે. ૧૨.
- જાણું ન જાણે કે વળી, થઈ જેટલી રે,
કરમતાણી જે કથાય, કરમ વિટાળ્યા રે,
નિરદ્વણુ દ્વપણુ લહુ, ન જાયે કલ્યુ રે,
લોકમા ભરમ ભમાય, કરમ વિટાળ્યા રે. ૧૩.
- આવ્યા એ કુણુ ભવતણા, પાપજ ધણા રે,
હેયે દુખ ન માય, કરમ વિટાળ્યા રે;
પંચમાહી પરગટ કરી, દોષે ભરી રે,
મુખ દેખાહુ શું માય, કરમ વિટાળ્યા રે. ૧૪.
- વેરણુ સાસુ ઇહા લાહી, એ તો સહી રે,
પૂરવ પાપને યોગ, કરમ વિટાળ્યા રે;
કીધા પૂરવ સુપેરે રે, તે તો પેરે પેરે રે,
ભોગવવા તેહજ ભોગ, કરમ વિટાળ્યા રે. ૧૫.
- એમ કહી તે ભૂમિ પડે, બહુ લડથડે રે,
પામી ધન તન પીડ, કરમ વિટાળ્યા રે,
વાયે સચેતન ચેતના, કરી અગના રે,
નેખન જલધી જીડ, કરમ વિટાળ્યા રે. ૧૬.
- અયિ અયિ દેવ એ માહરી, ગતિ તાહરી રે,
શીખવી કેવી એહ, કરમ વિટાળ્યા રે,

- અવગુણ કીધો માહરો, દોષ ન તાહરો રે,
દીધો દેવે છેહ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૭.
- રેવે અતિ આક્રંદ કરે, શન્યતા ધરે રે,
વળિ વળિ મૂર્ચ્છા લહંત, કરમ વિટંબણા રે;
સાસુ સસરા પેખતાં દુઃખ દેખતાં રે,
બાલતી મંધુરી વાણુ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૮.
- મતિયલહે એમ મન થકી, દુઃખમાં છકી રે,
પામું ક્યહાં સુખ ખાણિ, કરમ વિટંબણા રે;
મારગમાં મૂઝ નહીં, આવી વહી રે,
આણી કરમે તાણિ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૯.
- વર પીહર માતા વસે, પુત્રી હસે રે,
જાઉં તેહની પાસ, કરમ વિટંબણા રે;
તેણે હુતી સુખ સપદા, દળે આપદા રે,
હોશે હૈયડલે ઉલ્લાસ, કરમ વિટંબણા રે. ૨૦.
- એમ ચિંતવી વળી રાણીએ, ગુણ ખાણીએ રે,
હોયે દુઃખની હાણુ, કરમ વિટંબણા રે;
સરસ ઢાળ ચોથી હવી, નેમે કવી રે,
સુણુને શ્રોતા સુજાણુ, કરમ વિટંબણા રે. ૨૧.

દોહરા.

- વાહાલા વાહાલી હુ હતી, પ્રાણતણા પ્રતિપાળ;
તુજ વણુ ક્ષણુ એ દોહલો, દેખું દુઃખ વિકરાળ. ૧.
- નિકલંકી કલંકી તમે, આણી તમ કુળ ખોટ,
સુખ કથી પેર દાખશે, પાપતણી ધરી પોટ. ૨.
- શીલવતી હવે સચરે, તે ઉખરડી વાટ;
રૂધિર ઝરે પદકંઠથી, નાણે તોય ઉચાટ. ૩.
- લડયડતી પડતી થકી, આવી સરોવર પાણિ;
પણિહારી પાણી ભરં, સરવે રહિ નિહાણિ. ૪.

કેઈ કહે દેવી વનતણી, શીલવતી કહે કેઈ;
 કેઈ કહે નાગકુમારિકા, દીસે અકળ અભેદ. ૫.
 જાણી નહીં કેણે જીવતી, જેઠી તરવર હેઠ;
 અથ પિયે ભટ રાહલા, આવી તેહને દ્રેઠ. ૬.
 જોલાવી બહુ માનશુ, માતા કહો સરપ;
 શીલવતી કહે સાંભળો, કહુ જો પૂછે ભૂપ. ૭.

ઢાળ ૫ મી.

(સુરગી સુંદરી—એ દેશી)

ભટ જઈ તત્ક્ષણ ભૂપને, વિનવ્યો વચન વિશેષ;	રંગીલા રાજવી.
શીલવતી આવી સતી, વિધિના લેધને વેધ.	રંગીલાં ૧.
કાળે કપડે કામની, ગરભ સહિત ગુણખાણ,	રંગીલાં
એકલડી ઊભી ધહા, સરોવર તીર સયાણ.	રંગીલાં ૨.
મેહેર કરીને મહિપતિ, માનની તેડા મહેલ;	રંગીલાં
કરણાએ કૃપા કરી, અંગી કરો અમ ટહેલ.	રંગીલાં ૩.
ઉપમા કોઈ આપે નહિ, શીલવતી સુપવિત્ત;	રંગીલાં
દેખો દર્શન દેવ જી, નમતાં નિર્મળ ચિત્ત.	રંગીલાં ૪.
ઓળવિયે નહિ આપણુ, આણી મન ઉછરંગ;	રંગીલાં
સાસરડે સુખ નવ સહુ, અગના પાવક અગ.	રંગીલાં ૫,
આણો મદિર આપણે, રાય તજ દિલ રીસ,	રંગીલાં
જેટી વહાલી બાપને, વીનવું વિશવા બીશ.	રંગીલાં ૬.
આરતી ટાળો એહની, કરિયે ન કોઈ કહેણ,	રંગીલાં
આવી તે શરણે આપણે, લીજે સાહિબ લહેણ.	રંગીલાં ૭.
અતિ સુંદર તમ અગળ, ધર્મ તણો જે વાસ,	રંગીલાં
અખળા સેવે એકલી, નરતા મૂકે નિઃશ્વાસ	રંગીલાં ૮.
સૌભાગ્ય સુંદરી તવ સુણે, અગળનો અધિકાર;	રંગીલાં
વિલખી થઈ વામાંગના, આણતી ઉર્ધ્વાસ ઉદાર.	રંગીલાં ૯.
જોલાવિયે કિણ વિધે, આવી કિણ વિધે એથ;	રંગીલાં
કલક નીપાયુ એ કુવરી, જગતીલાછન જેથ.	રંગીલાં ૧૦

તો હુ ક્યમ તસ તાતને, વરવી એ રાખણ વાય;	૨ગીલા૦
લલના લીલા લાંછને, કીધુ કરમે કાજ.	૨ગીલા૦ ૧૧.
ભૂપતિ કહે પૂછો ભલો, સાસરિયાશુ વૃત્તત;	૨ગીલા૦
સાસરીએ જો સુદરી, આપિયો ક્યમ કરી અંત.	૨ગીલા૦ ૧૨,
સિંહરથને વહાલી સુણી, છટકી દેખાડ્યો ક્યુંછેહ?	૨ગીલા૦
આણું મંદિર એહને, ન રહે તેહશુ નેહ.	૨ગીલા૦ ૧૩.
નૃપ લાંચન એણે મનડે, રંગે ન ગેહે રખાય;	૨ગીલા૦
લોક ઓળંભા લખ લહું, લપટ લાજ ગમાય.	૨ગીલા૦ ૧૪.
સુભટ જઈ સુદરી, જોલે બાળ જોલાય;	૨ગીલા૦
શાતા કહો સહુ અમભણી, કરમતણી એ કથાય.	૨ગીલા૦ ૧૫.
સાહસવત સતી વદે, પૂછે ભૂપતિ તેડ;	૨ગીલા૦
તો આમું સહુ મનતણી, જલમ જલરી જેડ.	૨ગીલા૦ ૧૬.
બાધવ મુણો મુજ જોલડા, તમ આગે ન કહાય	૨ગીલા૦
રાજ હોવે જો રાજવી, ગ્રેમે કીજે પસાય.	૨ગીલા૦ ૧૭
ભૂપતિ કહિયુ ભાવશુ, સાંભળવા સત્ય વેણુ,	૨ગીલા૦
પાત્રમી ઢાળ ખડ પાત્રમે, નેમે તે સાસા સેણુ.	૨ગીલા૦ ૧૮.

દોહરા.

સુભટ જઈ ભૂપતિ ભણી, કહિયુ જે કર જોડ,	
સહજ સલણી સુદરી, એમા ન કાઢે જોડ.	૧
મયા કરી મહારાજવી, તેડો તણો આમ;	
લાજ વધે કુળ બેતણી, શુભ કર્મે ગુણગ્રામ.	૨
નૃપ કહે દોય કલકિયા, એનું ન લીજે નામ;	
કાઢો દૂર પથ વેગળી, નહિ છે એનું કામ.	૩.
સુભટ કહે માતા તમે, દાહિણ પથ સિધાય;	
ઈલા રહેવું જુગતુ નહિ, બહુ કાપ્યો છે રાય.	૪
સાહસ ધર્યું સતિયે મને, પથે પાળી જાય;	
શીલપ્રભાવે મુખ હોવે, દુ.ખ તે કરમ પસાય.	૫.

ઢાળ કે ક્રી.

(યાગીરાને જહેને રે આદેશ—એ દેશી)

રાણી ચાલી દક્ષિણ દિશે રે, દક્ષિણ પૂર્વ વિચાલ,
અખળા થઇ તવ એકલી રે, પથ ધણો વિકરાળ;
નાહજી ! કીજે એવુ ન કામ

૧.

રાણી આપોપુ નિદતી રે, અડવાણી પથે જાય,
નાહ લણી દે ઝોળભડા રે, હૈડે દુખ ન માય.

નાહજી ૨.

હુ અખળા એકાકિની રે, કેમ છડી નરનાથ,
કુણ ગતિ હોશે માહરી રે, હા પ્રીતમ ! કીધ અનાથ.

નાહજી ૩

અપમાની ધણુ તાતજી રે, આવી આ વનખડ,
કુમળાઈ કાયા કૂમળી રે, ધૂપ પડે પરચડ,

નાહજી ૪.

તડકે કાયા તડતડે રે, પગ રૂધિર પરનાળ
વાંલા વેરી ક્યમ થયો રે, તુ આણે ભવે આળ.

નાહજી ૫.

છેલ ન છેતરિયે એહવી રે, કરતી કોટિ વિલાપ,
વૈર વહો તુ વડલલા રે, કીયા ભવના પાપ.

નાહજી ૬.

શીલરત્ન કેમ દાખયુ રે, પ્રીતમ શી પેરે પ્રાણ,
કા ન કરે તેમ તે કયું રે, જાણુંશે જાણુ અજાણુ.

નાહજી ૭.

શ્વાસ ચઢે તેમ સુદરી રે, ભૂમિ ન નીકે તેમ,
ભૂખ તૃપા સહે અગમા રે, ખેદતણો ધન જેમ.

નાહજી ૮.

ધૂપ પડે ધરતી તળે રે, શીલવતી સીદાય,
નાહ નિહુર શુ પામશો રે, નારીને અકુળાય.

નાહજી ૯.

ધિગધિગ જીવિત, એહવે રે, પતિ ગયો પરદેશ,
વૈરી વયુ તવ સાસરૂ રે, પિહરીએ કલ્યા વેશ

નાહજી ૧૦.

કેથી ઘાઉ બનઉ ક્યહા રે, વિરહી સુભગા જાળ,
જીવતી જોખમ જોખને રે, દીસે અત્યક્ષ ઝાલ

નાહજી ૧૧.

રાત પડે રાણી હવે રે, દિલમાં થઇ દિલગીર,
સતી વિમાઝે ક્યમ હોશે રે, તડકે હૈયડલે હીર

નાહજી ૧૨.

નીર વહે તેમ લોચને રે, લલના લલકતી કાય,
દુમ થડ ગ્રહી તે ભામની રે કોહલી ગત વિહાય.

નાહજી ૧૩.

શાસન ક્યહાં ગઈ દેવતા રે, કેથ ગઈ કુળદેવ;	નાહ્યું ૧૪.
એણે અવસર આવે નહિ રે, તો શી કરું તસ સેવ.	
મરણુ નહિ છે દૂકડો રે, ક્યમ છૂટુ એ દુઃખ;	નાહ્યું ૧૫.
ફટ ફટ પીહર પાપિયા રે, ધિક ધિક માતની દૂખ.	
લોક ઝાળલા લખ લલા રે, સાસરીએ કરી ખેદ,	નાહ્યું ૧૬.
મન જાણે અથવા કેવળી રે, ભેદક બધાણો ભેદ.	
જપ જપે શ્રીજિનતણો રે, મુખે આખે નવકાર;	નાહ્યું ૧૭.
ઢાળ છટી નેમવિજયે કહી રે, લહેશે સંપદ સાર.	

ઢાહુરા.

શીલવતી જલકાંતરે, જપ જપે નવકાર,	૧.
જેમ તેમ જામની નીગમી, ઊગ્યો ત્યહાં દિનકાર.	
ચાલી આપણુ ચોંપથુ, મૂકયું તે વન મંદ;	૨.
દીડી પોડી વણુઝરની, નયન વદન અરવિંદ.	
દીડી અનુચર તેહને, નિરૂપમ ગભાં નાર;	૩.
કો વનદેવી અભિનવી, અસરને અનુસાર.	
કહે જેની તું કોણુ છે, સાચ કહો તમે માય;	૪.
નેન સજળ જલ છાંડતી, એમ જોલે તેણુ ઠાય.	
પિયુ ચાલ્યો પરદેશડે, મુજને મેહેલી વાટ;	૫.
હું આવી વસતી ભણી, ટાલ્યો હવે ઉચ્ચાટ.	
અનુચર જઈને આખિયો, નાયક કાંઝી નામ;	૬.
સાહેબ એક વારાગના, આવી આપણે ઠામ.	
તેડી આવો તેહને, નાયક જોલ્યો એમ;	૭.
અખળા દેખી આકળી, પૂછે ધરીને પ્રેમ.	
કયું બેટી એકાકિની, કિણુ દુહવી કિણુ કામ;	૮.
વાત કહો સાચી વિવર, જાએવુ કુણુ ગામ.	
શીલવતી કહે તાતજી, એ છે બહુલી વાત;	૯.
માનુ પીહર પોઠિને, દેખી હું હરખાત.	

ઢાળ ૭ મી.

(વણુઝારાની દેશી)

- કાંઝી નાયક રે, સાંભળો મુજ અવદાત્ત,
વાત કહું વાર પરે, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, કૂડા દીધ કલક,
ઉત્તમ જનને બહુ સરે, કાંઝી નાયક રે. ૧.
- કાંઝી નાયક રે, આખ્યાં સાધુને આળ,
પાપ ભુલિ હૈયે રાખીને, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, તોડ્યા કરોળિયા જાળ,
મારી રતી મેં માખીને, કાંઝી નાયક રે. ૨.
- કાંઝી નાયક રે, ઉથાપ્યો જિન ધર્મ,
મર્મ બોલ્યા મેં આકરા, કાંઝી નાયક રે,
કાંઝી નાયક રે, કીધી આશાતના જ્ઞાન,
જાળાં ભાજ્યાં મેં પાધરાં, કાંઝી નાયક રે. ૩.
- કાંઝી નાયક રે, કીધા દૂતીના કામ,
નિર્મળ મતિ રાખી નહિ, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, નિદા કરી બહુ સાધ,
વ્યાધસમી લાગી રહી, કાંઝી નાયક રે. ૪.
- કાંઝી નાયક રે, લાગ્યુ શીલ કુસંગ,
અગયકી જૂઠું લગ્યુ, કાંઝી નાયક રે,
કાંઝી નાયક રે, મેં ભરી કૂડી સાળ,
લાલચ ધનશુ મન ઢગ્યુ, કાંઝી નાયક રે. ૫.
- કાંઝી નાયક રે, વિરાધ્યા બહુ જીવ,
રીવ કરંતાં મારિયા, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, છિદ્રે ઉજ્જુ કરી નીર,
ધીરપણું ધરી રેડિયા, કાંઝી નાયક રે. ૬.
- કાંઝી નાયક રે, શૈવ્યાં સાત વ્યસન,
અન્ન વિના પશુ પાળિયા, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, કાંસી મરાવ્યો ફેક,

- રોક કરમ રસ ઝીલિયા, કાંઝી નાયક રે. ૭.
કાંઝી નાયક રે, કીધી ચોરી જોર,
ધોર કરમ અતિ આદર્યા, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, કીધાં ભક્ષણુ રાત,
વાત કરી ચિંતિ આતર્યા, કાંઝી નાયક રે. ૮.
કાંઝી નાયક રે, દીધો બહુલ શરાપ,
પાપ પ્રકૃતિ કોગટ કરી, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, અલપ છવ તિલ માત,
ઘાત સમાન શોભા ધરી, કાંઝી નાયક રે. ૯.
કાંઝી નાયક રે, તે પાપતણો સયોગ,
ભોગવિયે એણે ભવ ખરે, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, મુજ પરણાવી તાત,
માત બોલાવી સાસ રે, કાંઝી નાયક રે. ૧૦.
કાંઝી નાયક રે, તેથી તણ પિયુ મૂજ,
તમને કહુ હું એટલુ, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, તે પહેલ્યો પરદેશ,
વેશ કરી સુણો એટલુ, કાંઝી નાયક રે, ૧૧.
કાંઝી નાયક રે, વળી આવ્યો મધ્યરાત,
રાત રહ્યો રતિ ઉપની, કાંઝી નાયક રે,
કાંઝી નાયક રે, તે દિનથી રહ્યો ગર્ભ,
મોતી રહે જ્યમ સીપની, કાંઝી નાયક રે. ૧૨.
કાંઝી નાયક રે, સાસરિયાં નિરનેહ,
છેહ ત્યહાંથી દાખવી, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, પીહર કરી વાટ,
ઘાત ધરી તેણે આખવી, કાંઝી નાયક રે. ૧૩.
કાંઝી નાયક રે, આવી હુ વનખડ,
ભાંડ કરી બહુ દુજને, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, તાતણ તુમચી પોદી,
પેખી હરખી પરિજને, કાંઝી નાયક રે. ૧૪.

કાંઝી નાયક રે, આવી તોરે શરણુ,
મરણ થકી રાખો હવે, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, નિસુણી ઇમ સતિ જોલે,
નયણલે બહુ આંસુ ઠવે, કાંઝી નાયક રે. ૧૫.

કાંઝી નાયક રે, તું 'મુજ' ભગિની' ધીય,
જીય સમી તુ માહરે, કાંઝી નાયક રે.
કાંઝી નાયક રે, મૂકે તુ કહે તેથ,
જેથ ગમે મન તાહરે, કાંઝી નાયક રે. ૧૬.

કાંઝી નાયક રે, મેળવુ તુજ ભરતાર,
તુ મુજથી સુખ સહુ વહે, કાંઝી નાયક રે,
કાંઝી નાયક રે, સાતમી ઢાળ રસાળ,
નેમવિજય સતત લહે, કાંઝી નાયક રે. ૧૭.

દોહરા.

તે સગે રહિ તારણી, થિર કરી મન વચ કાય;
ગર્ભિતણી પ્રતિપાલના, રાખે મન સકુચાય. ૧
આખુંદ નામ નાયક ભલો, કાંઝી નદન તેહ;
દેખી ચૂક્યો રૂપને, બાધ્યો નવલો નેહ ૨.
પ્રસવે અગજ એહને, ધરણી એ ધરસત,
માનવ ભવ સફળો કરે, મોહન પ્રસવે પૂત ૩.
એવી મુજને માનિની, મેળવી વનમોઝર,
તો ઇણુ સાથે સજ થઈ, વિલસુ સુખ સસાર ૪
ઈમ ચિત્તી દાસી, ભણી, સમજાવી તતકાળ;
ન્યમ ત્યમ કરી જો મેળવે, તો આપુ બહુ માલ. ૫.

ઢાળ ૮ મી.

(સલણી ચોગણુ રૂડી બે—એ દેશી.)

આવી દાસી બિભી આગે, વિનવે સુણુ તુ નાર.
કાંઝીના નદન તેની શોભા, જાણે કામ કુમાર,
સોભાગી સાભળ શામાવે.

- ૩૫ અનુપમ જન મન મોહન, આખુંદ નામ કુમાર; સોભાગીં ૨.
 ગુણુ ભરિયો મદ માયતો એતો, અનંગતણો અવતાર, સોભાગીં ૩.
 મોલો તે તન દેખી તારં, મારં વચન તું માન; સોભાગીં ૪.
 ધરણી કરવા ધણું તાહરો બહુ, લાગી રહ્યો એકતાન. સોભાગીં ૫.
 આશાકારી સુણુ તું પ્યારી, ભંગ ન કીજે તાસ; સોભાગીં ૬.
 પર વચન થકી જાણુજે, કાંઈ ધરમ નહિ જગ હાસ. સોભાગીં ૭.
 તે ગુણવંતા માણસ મોટા, આતમ પુરે આશ; સોભાગીં ૮.
 અવગુણને મેલે પરો, તેહ ઉત્તમ એહ અભ્યાસ. સોભાગીં ૯.
 નવલખ એહીજ નાયકો નીકો, પોઠીતણો અધિકાર; સોભાગીં ૧૦.
 છેલ છખીલો છાજતો એ, ખોટો નહિ નિરધાર. સોભાગીં ૧૧.
 મણિ માણેક વર મોતી બહુલા, કંચન રત્ન વિશેષ; સોભાગીં ૧૨.
 સિદ્ધિ ધરે સુરગણતણી સહુ, થરરે નર બળ દેખ. સોભાગીં ૧૩.
 કામી ભોગી દાતા ભુક્તા, દીન દયા વર દાન; સોભાગીં ૧૪.
 માન મહીધરમાં મજે, જન કારણ સુખ ગાન. સોભાગીં ૧૫.
 પ્રાણ થકી અધિકેરી તુજને, લેખવશે લય આણુ; સોભાગીં ૧૬.
 દુમનો ન હોશે તોથકી સુણુ, એ નર બહુ ગુણુ ખાણુ. સોભાગીં ૧૭.
 એમ કહે તે નિશદ્દિન નારી, સતીય ન ખોલે કાય; સોભાગીં ૧૮.
 કાંઝી નાયક તવ મુણે, એમ પુત્રતું દિલ છેજી કાંચ. સોભાગીં ૧૯.
 તવ ધ્યાયે દિલમાં નાયક, અતુલી બળ ૩૫ નિધાન; સોભાગીં ૨૦.
 તો સહિ દુપણ દાખવા નંદન, ખંપણનો અભિધાન. સોભાગીં ૨૧.
 જોલ સંભાળુ વાચા પાણું, કાઢું વેહેલી હું એહ; સોભાગીં ૨૨.
 તો મુજ નંદન મન ભણું, આઠે કામે બિગાડયું એહ. સોભાગીં ૨૩.
 એમ કરતાં દિન આહવ્યો લીતે, તેડી નાકે નાર; સોભાગીં ૨૪.
 પુત્રી વહો તમે વેગણુ માટે, એહજ વનહ મોઝાર. સોભાગીં ૨૫.
 સતીય સુણીને હરખી મનમાં, જે સરજયું તે હોય; સોભાગીં ૨૬.
 શીલખંડ એહ સંગતિ, પાર દુષ્કૃતનો નહિ કાય. સોભાગીં ૨૭.
 વન વોળાવી વામા વાર, વહેતી રાત અંધાર; સોભાગીં ૨૮.
 મન દુઃખ પાયે અતિ ધણું, મન ધ્યાયે શ્રીનવકાર. સોભાગીં ૨૯.

લડચડતી પડતી તે બાળા, ધરતી શ્રીજિન નામ,
જે જે ગતિ મતિ કર્મની ભવિ, અયિ અયિ કરમનાં કામ. સોભાગીં ૧૬.
આડા હુંગર વહેતાં વાડ, રાત લિયે વિશ્રામ;
નેમવિજય કહે આગળે, વાઘે સતી પરિણામ. સોભાગીં ૧૭.

દોહરા.

શીલવતી ચાલી સતી, બિગમતે પરભાત;	
ગુફા શિખર ગર્જર લતા, ભીમ જીવ કિલલાત.	૧.
હરિ કરે ગલલ શબ્દ ત્યમ, વ્યાઘ્ર કરે હણણાટ;	
અબળા વેહે એકલી, દુર્ઘટ જેના ધાટ.	૨.
તીખા કાટા તરતરા, કાંટા કેરી વાટ;	
દુખ પામે તે સુંદરી, ન હોવે મન ઉચ્ચાટ;	૩.
આવી ગુફાને અંતરે, મહાવેરી વિકાળ,	
પ્રાદુર્ભૂત થયો ત્યાં, સિંહ દીઠો તે બાળ.	૪.
નિશ્ચય મારે મુજને, શાદુલ એ દુર્દાંત;	
ભૂખ્યો પ્યાસો આવિયો, ગિર હુતી એકાત	૫.
તો હું શું બળ આદરું, ભવ ચરીમ પચખાણુ,	
જીવું તો સહુ આદરું, દેઘ અન્ન ને પાન.	૬.
મુજ શરણુ જિન રાયનું, કેવલી ભાષિત ધર્મ;	
શરણુ સાધુતાણુ સહી, સિંહ રાખે મુજ શર્મ.	૭.

ઢાળ ૯ મી.

(પામી સુગુર પસાય—એ દેશી)

મુજ શરણો અરિહત રે, સિદ્ધ ને સાધુઓ, કેવલી ભાષિત ધર્મનો એ;	
મિથ્યા દુષ્ટ પાય રે, આલોહિ હવે, સાખે કરી એ ચારનો એ.	૧.
પૃથ્વી પાણી વાયુ રે, અગની હ એ વળી, જેહ વળી છે વનસ્પતિ એ;	
પાત્રે થાવર પ્રેમ રે, જેહ મેં દૂહળ્યા, દુખવિયા થઇ દુષ્ટ મતિ એ.	૨.
કૃપા વાવ તળાવ રે, જે મેં સોસળ્યા, તે મુજ મિચ્છાદુઃકૃદું એ,	
મીઠાં પૃથ્વી કાય રે, છેદ છેદાવિયા, તે મતિ આવો હુંકડાં એ.	૩.

ડાળ ફળ તેમ મૂળ રે, ચૂંટ્યા છુદા છોલિયાં રે, ત્રિવિધ કરી હું વોસરૂં એ; ૪.
 શ્રીજિનરવની આણુ રે, સૂંધા ભાવશ્યુ રે, આ ભવ પરભવ અનુસરૂં એ
 મેહર કૃમિને પૂરી રે, કોડાં શખલાં, જેહ મેં હણિયા હણાવિયા એ; ૫.
 જળો અળસિયાં જેહ રે, અદણ લહકાદિ-પ્રમુખ જે મે મારિયા એ.
 એહ બેદ્રી જીવ રે, દોહગ દુહવ્યા, તેહ મુજ મિચ્છાદુકકુ એ, ૬.
 ધીઠ કરિને જેહ રે, છેદા છેદાવિયાં, આવે રખે મુજ દુકડાં એ
 કીડી ને ઘીમેલ રે, માકણ મકોડા, ઉઘેષ અલવલી એ; ૭.
 માવાબુયોગદ રે, ગદ્ધધ્યા ધનેરિયાં, ત્રિવિધે હુ એથી ટળી એ
 એહ ત્રિદ્રી જીવ રે, દુરમતિ દૂહવ્યા, ઉધ્ય રખે તે આવતા એ,
 શ્રીજિનવગ્ની આણુ રે, સૂંધા ભાવશ્યુ, ધરમ ભણી ભાવતા એ. ૮.
 વીંછી ભમરી તીડ રે, માખી ટીકણુ, ડાસ મસા મે મારિયા એ.
 કસારી ને પતંગ રે, જેહ છે કપીડોલા, વધ કરવા ભણી ધારિયા એ ૯
 એહ ચોરેદ્રી જીવ રે, દુ.ખ દેષ દૂહવ્યાં, મિચ્છાદુકકુ એહનુ એ,
 જાતાં પરભવ માહ રે, રખે કો પરભવે, ખાસુ ખમાવુ તેહને એ. ૧૦
 જળચરથ જળચર માહે રે, મોર ને માંછલાં, પંખી પશુ પંડવભણી એ;
 ધાત્યા અંતર ધાય રે, તે હુ હવે ગુ કહુ, કરણી કીધી આપણી એ. ૧૧.
 મઝારી ભવ માહી રે, ઉદર બિલોડી, ખાધી લક્ષણ પરિણામશુ એ,
 દયા ન આપી કોય રે, નાગતણે ભવે, કીધા ભક્ષણ ભાવશુ એ ૧૨.
 વાધરીના ભવ લાય રે, શશામૃગ મારિયા. મરાવ્યા પરને કહી એ,
 પાડ્યા પખી પાશ રે, સૂયગ્ને હણ્યા, કુસગતિ બહુલા લહી એ. ૧૩.
 ઘોખી અસતી કાય રે, કાયા પીપળે, પાણી ઘડે રેડાવિયા એ,
 દેવ ભુવને જામ રે, મહિપ ને અજ હણ્યા, ધરમતણાં થઈ અભાવિયા એ ૧૪.
 ખાટકીને ભવે આય રે, ચરમ જઈ આત્યા, લીધા દીધા દોકડા એ,
 ત્રિવિધ કરીને તેહ રે, દિલથી વોસરૂં, જેનાં કળ છે રોકડાં એ ૧૫.
 જેહ કસઈ જાતિ રે, મહિપી જો વળી, અશ્વ પ્રમુખ જે દૂહવ્યાં એ,
 અણુજાણ્યા જે ધાન રે, સખારો જે વળી, સીડ્યાં ને બહુ સૂકવ્યાં એ. ૧૬.
 જીવથકી વિપરીત રે, ધહ ભવ પરભવે, વિણુ મારતાં મરાવિયા એ,
 તિલકણના ગ્યાખર રે, લીધા લેવરાવિયા, પાપ તે વોસરાવિયાં એ. ૧૭.

શોક્યતણે ભવ જેહ રે, કામણ મોહન, ઉચ્ચાટણ અતિ આદર્યા એ,
કીધાં બહુલ કલેશ રે, મોડ્યા કરકડા, શાપ ભણી બહુ સૂવર્યા એ. ૧૮.
એવાં કામ અનેક રે, તે હું નવ આદરૂ, ત્રિવિધ કરીને વોસરૂ એ,
શ્રીજિનવરની આણુ રે, છહ ભવે પરભવે, સુધા મનથી આચરૂ એ. ૧૯.
લખ ચોરાશી યુથ રે, ખામુ ખમાવજો, ભવ અનંતા પાપનાં એ,
કીધાં કર્મ અઘોર રે, જેહ મેં અનુભવ્યાં, દુર્ગતિ દુખ જે આપનાં એ. ૨૦.
કીધાં ફડ કપટ રે, રસલપટપણે, પરધનને હરવા ભણી એ;
ચાડી યુગલી ચોરી રે, છલ છલ વચના, ચાહી ભૂમિ પરતણી એ. ૨૧.
કામ વશે કર્યા કામ રે, જાર ને સેવિયા, નિયમ લીધા તે ત્રોડિયા એ;
લઠ વિલંઠ જે લોક રે, તેહને આશરી, બધન શીલનાં મોડિયાં એ. ૨૨.
છણુ ભવે પરભવે જેહ રે, કરિય ભવોભવે, તે બહુ પાપને આદરી એ;
કીધી ખોટી નિંદ રે, સાધ વિગોવિયા, સદ્દહણા દૂરે કરી એ. ૨૩.
નિદો અઠવિધ ધર્મ રે, પાપ તે પરહરૂ, હરખિત વદન હરખશુ એ,
શાતાકારી જેહ રે, પરભવ જાય ત્યાં, રાગ રાગુ જિન ધર્મશુ એ. ૨૪.
કીધા તેણે ચઉ વિહાર રે, ત્રિકરણ ભાવશુ, કારણ સુખ સપતિતણુ એ;
નવમી ઢાળ છે એહ રે, નેમવિજય કહી, તેણે સભાળ્યુ આપણુ એ. ૨૫.

દોહરા.

૧. યુક્ત શિખર શિલા તણે, મૂકી મુદ્રા તેણુ,
સહિ નાણી પિયુ નામની, આપી પેહેલી જેણુ
૨. આવ્યો સિહ ઉતાવળો, નરણે નિરખ્યો તામ,
પુચ્છાટોપ વદન પચ, ઉછાળે નભ આમ
૩. ઇતરે તે નગવાસિની, મોટી ગધર્વ દેવ;
આસન કપ્યું તેહનુ, આવી કરવા સેવ.
૪. સુસ્થિત દેવની અંગના, ધરતી શાસન મંડાણુ;
આવી અતિશય ઉતાવળી, અષ્ટાપદ વિનાણુ.
૫. નાહો સિહ ઉતાવળો દેવી પ્રણમે પાય;
પવિત્ર થઇ સહી આજ હુ, હું પુત્રી તું માય.

- મત ધરે મન ખેદને, ટળશે સહુ સંતાપ;
કહે રાણી ક્યાંહાં નીવસે, પ્રીતમનો મેળાપ. ૬.
વરસ દશનો હજી લગી, વાલિમતણો વિયોગ;
આગે સુખકારણ ધણાં, લહેશે ભોગવી ભોગ. ૭.
દેવી કહે ઇણ વાટડી, તમે સિધાવો માય;
દેવી સાન્નિધ્યે મારગે, વસતી દિન વહી જાય. ૮.

ઢાળ ૧૦ મી.

(સાહેલડીની ફેશી)

- શ્રીપુર નામે રૂપડો, સાહેલડી રે, શેહેર અનુપમ ત્યાં હતો;
શ્રીષેણ નામે મહિપતિ, સાહેલડી રે, ન્યાયી નરપતિમાં હતો. ૧.
ભાવે ભવિયણ સંભાળો, સાહેલડી રે, જે હોવે વાત વિનાણુ તો;
જે જે કરમે સપજે, સાહેલડી રે, કરમ કરે તે પ્રમાણુ તો. ૨.
શ્રીસેના તસ ભારજી, સાહેલડી રે, ગોરી ગુણુ આવાસ તો;
માનવતી છે તેહની, સાહેલડી રે, પુત્રી રૂપ વિલાસ તો. ૩.
ચંદ્રાશી ચંદ્રાં ભલા, સાહેલડી રે, વસતિ વરણુ અદાર તો;
વાર મદિર માળિયાં, સાહેલડી રે, લોકતણો નહિ પાર તો. ૪.
તે પુરે જળપૂરી વહે, સાહેલડી રે, તટિની નીરપ્રવાહ તો;
ખેડી તેણે ઉપકંઠે, સાહેલડી રે, સતી મનમાં નિશ્ચાહ તો. ૫.
પરદેશી સા પ્રાહુણી, સાહેલડી રે, તેને કુણુ દે આધાર તો;
પ્રેમ કરી જોલે નહિ, સાહેલડી રે, કેને ન આવે વિચાર તો. ૬.
યોવન જોખમ અતિ ઘણું, સાહેલડી રે, જાણે જગત કપાસ તો;
જ્યહાં જાયે ત્યહા વાવરે, સાહેલડી રે, તેમ નારી તન સાસ તો. ૭.
ધમ વિચિંતે ચિત્તમાં, સાહેલડી રે, હું જાઉં કેમ આજ તો;
શીલ રતન એ જાળવું, સાહેલડી રે, એ મુજ ત્રિભુવન રાજ તો. ૮.
આવી ત્યહા તેણે અવસરે, સાહેલડી રે, વેશ ઉમા પરિવાર તો;
સરવે સરખી પ્રાણે, સાહેલડી રે, રૂપે કરી શણગાર તો. ૯.
દીડી ઉમાએ યોવના, સાહેલડી રે, દીડું સુંદર અગ તો;
મીડી લાગી મન મધ્યે, સાહેલડી રે, પામી અતિ ઉછરંગ તો. ૧૦.

- પૂછે પુત્રી તમતણી, સાહેલડી રે, ફહણી છે કહે કેણુ તો;
આ નગરે તુ એકલી, સાહેલડી રે, આવી દિસે છે જેણુ તો. ૧૧.
- માતા પ્રીતમ માહરો, સાહેલડી રે, પહોત્યો કાઠ પરદેશ તો;
ખખર નહિ કાઠ તેહની, સાહેલડી રે, મોહન બહુલ અંદેશ તો. ૧૨.
- પીહર હુની સાસરે, સાહેલડી રે, જોલાવી મુજ માય તો;
ભોજન વેળા ધણુ પુરે, સાહેલડી રે, કાલની જાણુ કાઠ તો. ૧૩.
- આવો બેટી અમતણે, સાહેલડી રે, સુદર ધણુ પુર ગેહ તો;
રહેજો સુખે ધણુ મદિરે, સાહેલડી રે, મળશે પ્રીતમ તેહ તો. ૧૪.
- નેમવિજય કહે નિર્મળી, સાહેલડી રે, દશમી દાળ છે એહ તો;
સાભળજો હવે આગળે, સાહેલડી રે, વાતડી સરસ છે જેહ તો. ૧૫.

દોહરા.

- શીલવતી હરખી ધણું, ચાલી તેની સાથ,
પેખી મદિર વેશનુ, મનમાં થઇ અનાથ. ૧.
- અધમ પુરૂષ કેઇ ઇહા, આવે લપટ લાખ;
ઘાટ લહી મેં આકરી, કેવી શીલની ભાખ. ૨.
- હા હા ! એ કૃતકર્મને, કેવી સગતિ કીધ,
અયિ અયિ હારી જન્મને, દુર્ગતિ માગી લીધ. ૩
- પૂરણુ મામે પ્રસવિયો, નદન નયનાનદ,
દેખી વિહર્યા નયન જુગ, રૂપે કરી રવિચદ ૪.
- મુખ ઘોઘ મુખ અગુલિ. ગ્રહિયુ રત્ન પ્રધાન;
ઉત્તમ ક્રાંતિ છે જેહની, માને નદનિધાન ૫.
- બારે દિવસે સુદરી, બાર રત્ન ગ્રહી આપ,
મોહ ધરે મનમાં ઘણો, વેણી મધ્ય કરી થાપ. ૬.
- આપ હવે વેગે કરી, અંખર શૌચને જય;
પુત્રી ભળાવી વેશને, તટિનું તટ પાય ૭.

ઢાળ ૧૧ મી.

(દીકો દેવ કુમાર—એ દેશી)

હવે ઉમા ત્યહાં વેશ, કરતી પાપ પ્રવેશ;
દાસીને બણે એ, પુણ્યને અવગણે એ.

- વહેલી જાતું એવ, બાલક મારણ હેવ;
 કામ નહિ આપણે એ, જોગને કારણે એ. ૨.
 રૂપતણી જે રંભ, રાખી શશિ રવિ થંભ;
 માનવ મહિતલે એ, શોભે આગવે એ. ૩.
 સુવર્ણ પુરિષો એહ, ગોરી ગુણની ગેહ;
 કો નૃપ બાલિકા એ, લઘુ વર કન્યકા એ. ૪.
 ધ્રુણુ નગરી ધણુ વેશ, જાણે મદન પ્રદેશ;
 અભિનવ અપ્સરી એ, કામળ કિન્નરી એ. ૫.
 સર્વા લાખ દીનાર, દેશે પુરુષ હજાર;
 દેખી રૂપને એ, મનોભવ ભૂપને એ. ૬.
 રાજદિક પરિવાર, કેધ સામત તલાર;
 આવશે મંદિરે એ, આપણે સુદિરે એ. ૭.
 મારો એહ કુમાર, લક્ષ્મીતણો નહિ પાર;
 એહથી પામશું એ, દૂ.ખ સહુ વામશું એ. ૮.
 એમ કહીને તે બાળ, અતુચરી કરે તતકાળ;
 આપે વેસડી એ, બહુ જનકેરડી એ. ૯.
 કુંવર ગ્રહીને હાથ, નાવે ખીજ સાથ;
 વહે દગ બાહરે એ, પાપને આચરે એ. ૧૦.
 દેખી કુંવર ભાળ, આવ્યો રે તુજ કાળ,
 ધર તું પાપીને એ, દોહગ વ્યાપને એ. ૧૧.
 હા હા જગતીરતન, મારણ કીધો મન;
 ઉદરને કારણે એ, નરકને ભારણે એ. ૧૨.
 તો હુ દારી કાય, વેશા સરસી આય;
 રતન બગાડવા એ, પુણ્યને તાડવા એ. ૧૩.
 હુ ન ગળી કાંઈ ગર્ભ, કાંઈ ન મારી દર્ભ;
 વિષ ભક્ષણ કરી એ, પાસો દદ્ધ ધરી એ. ૧૪.
 જેહ મરાવે એહ, શું લેધ જાશે તેહ;
 ભવ ધણુ આકરે એ, નિગોદ જે પાધરે એ. ૧૫.

- ખણુ ભવ દાસી જીવ, આગે લહેશું રીવ;
દુઃખ કારણ ધણે એ, પાપને તાપણે એ. ૧૬.
- માતમનોરથી પૂર, દોહગ સકટ સૂર;
પુત્ર એ માતનો એ, ઠારણ તાતનો એ. ૧૭.
- તો મુજ દેશી ન કાય, હત્યા હાજર હોય,
મારૂં ન એહને એ, તો આપુ કેહને એ. ૧૮.
- હું કરૂં કેવો ઉપાય, કેમ કરી સકટ જાય;
મરમ એ કર્મનો એ, ભારી કરમનો એ ૧૯.
- ચિંતવતી એમ દાસ, મૂકે મુખ નિઃશ્વાસ;
આંસુ ચખ ઝરે એ, સાલ જ્યમ ખરખરે એ. ૨૦.
- કામદેવ પ્રાસાદ, આવી ધરતી ઉદ્ધાદ,
દેવને એમ કહે એ, તું સધળું લહે એ ૨૧.
- મૂકું તોરે પાય, રાખે તું ચિર કાય;
મુખ ભણી આપજો એ, કુવરદુઃખ કાપજો એ. ૨૨.
- નેમવિજય કહે એમ, વાંધ્યો મનમાં પ્રેમ,
ટળી આપદા એ, પુણ્યથી સપદા એ. ૨૩.

દોહરા.

- તો હું એ મારૂં નહિ, ત્રિભુવનતિલક સમાન,
નદન છે કો રાયનો, બહોત વધો એ માન. ૧.
- કામદેવને દેહરે, પુણ્યતણા પુજમાહિ;
ખેખ્યો કુવર ખાંતશું, ચતુરાએ ચિત્ત ચાહિ. ૨.
- કહે કર જોડી દેવને, સ્વામી કરજો સાર,
તમ ચરણે શરણે ઠબ્યો, જાતમાત્ર કુમાર. ૩.
- એમ બોલી દાસી વળી, આખી મદિર આપ,
વેશ વદે તેં મારિયો, નાખ્યો તે શિર કાપ ૪
- મેં માર્યો નવ જીવતો, કો તસ મારણહાર;
સ શય મન આણો તમે, ઉત્તર દિયો અપાર. ૫.

- શીલવતી તટિની તટે, પામી હામ એકાંત;
 ગોપી અંગ ભૂપણુ ભલાં, ઉતાર્યા મન ભ્રાંત. ૬.
 બીજાં અંબર પેહેરીને, દિલ ચિતે ત્યહાં એમ;
 ભેયા કૃતદ્વ દેવને, ટાળી ત્રટકી પ્રેમ. ૭.
 નંદન પ્રસવન શી કરે, મનહુ તિ મચકાંત;
 હુતો તાત ભે એહનો, તો બહુ ઉત્સવ થાત. ૮.

ઠાળ ૧૨ મી.

(કરેલણાં ઘડ દેર—એ દેશા.)

- બેડી તે ત્યહાં સુંદરી, અંબર શૌચને કામ;
 હાર એકાવળ કંઠથી, કાઢિયો તેણે હામ.
 માનીજે શીખ માનની રે. ૧.
 પાસે વડવૃક્ષ વાનરો, બેઠો છે વિકરાળ;
 દેવ કરી કોઈ રૂપને, ગરવુ વદન વિશાળ. માનીજે ૨.
 હાર ગ્રહો તેણે ઉતરી, જમ બેઠો કરી ડાળ;
 નિરખ્યો નારી તેહવો, ખડતો રતનની માળ. માનીજે ૩.
 નાખે મોતી એકકુ, ઉડુ જળ છે જ્યાંહ;
 કહે રાણી તવ તેહને, રે રે કરેય શું યાહ. માનીજે ૪.
 કેમ ધન ખોવે માહર, અહો અહો પશુરાજ;
 હુ અખળા છુ એકલી, એહ સખળ મુજ સાજ. માનીજે ૫.
 કહે વાનર શું તાહર, જાવેછે ધણુ માંહિ;
 મમતા નહિ તુજ પુત્રની, તો શું એણે ચિત્તમાહિ. માનીજે ૬.
 ફટ રે પાપી એહવો, બોલે કેમ તું બોલ;
 એ પુત્ર જીવન માહર, તુ કાઢ હૈયડલુ ચોળ. માનીજે ૭.
 વાનર કહે સુણુ વાતડી, સાચ કહુ અવદાત;
 એતાં સુતાં ન મૂક્યે, મૂક્યે હોવે બહુ ધાત. માનીજે ૮.
 સાતે ધાત સોહામણી, મંદિર પરને હાથ;
 ભોજન નંદન ભામની, પચે બાવળ બાથ. માનીજે ૯.
 પુત્ર રતન (ભે) પરગટ્યો, આવી કહને ભળાવિ;
 તો સુખદાઈ ન આગળે, હોવે મનશુ સંભાવિ. માનીજે ૧૦.

કોણ સગો ઇહાં તાહરો, કોણ હિતકારી તુજ;	
મૂકી આવી એકલો, ગાળિ દીએછે મુજ.	માનીજે૦ ૧૧.
જનમ થકી તે તાહરા, પુત્રનુ ઘોષ મુખ;	
વદન થકી રતન તે લિયાં, વેણીમધ્યે તુજ સુખ.	માનીજે૦ ૧૨.
લલના લોભ છે એહવો, સાચવી રાખે છે તેહ;	
તો શું વહાલા પુત્રને, છાંડતાં નાણિયો નેહ.	માનીજે૦ ૧૩.
ચિંતામણિ કર લેધને, નાખે ઉડાવણુ કાગ;	
કાગ રૂટે ગ્રહો ચચમેં, પામિયો જે મહાભાગ.	માનીજે૦ ૧૪.
તે નાખ્યો તમ નંદને, પામીશ હવે સહી કેથ,	
હું આખું તુજ હિત કરી, પુત્ર નહિ કા એથ.	માનીજે૦ ૧૫.
ગોલ કહી દાર સોપિયો, કુવરતણો રખવાળ,	
અલોપ થયો તસ દેખતા, વાનર તે પશુપાળ.	માનીજે૦ ૧૬.
ઢાળ કહી એ ખારમી, પચમ ખડે સોય;	
નેમવિજય કહે આગળે, નિસુણો જે હવે હોય.	માનીજે૦ ૧૭.

દોહરા.

વામા થઇ ઉતાવળી, ચીવરને લેઇ આપ,	
પહોતી વેશ્યામદિરે, નયણે કરિ મેળાપ.	૧.
વેશ્યાભણી વદી વચનશુ, કયા મૂક્યો પુત્ર રતન;	
વેશ્યા ફરી ગોલી નહિ, દારી કહે વચન.	૨.
માર્ગરી આવી ઇહા, લેઇ ગઇ તુજ નદ,	
ધ્રસકી રામા ઢળી પડી, દેખંતી દુખ દુઢ.	૩.
મૂર્છા પામી માનિતી, વેશ્યાકેરે તીર,	
વાઇ સજળ સચેતના, ઉઠી ઝરતી નીર.	૪.
હા હા વત્સ તુ કયા ગયો, છોડી નવલો નેહ,	
મન મૂકી જે માડવી, ઉત્તમતા નહિ એહ	૫
આલખન મુજ તાહરૂ, હવે નોધારી નાર;	
પ્રીતમ છડી એક મતે, તે પણ કીધ જીહાર	૬
હું જાઉં કેથી હવે, કેને દાખું દુઃખ,	
પુત્ર વિના કહે માન જી, માને કેવુ સુખ ?	૭.

ઢાળ ૧૩ મી.

(હઠીલાને ન લાગે નેહ નિવાહો-એ દેશી)

- હું અપરાધણ કાડી, જે ગઈ એકલી છોડી રે,
 સનેહી મોરા નંદન દુઃખ નિવારો;
 કેવો નેહ તમારે રે, સનેહી મોરા નંદન
 નંદન આશ તે તોડી, વિણ અવગણ કુવખોડી રે. સનેહીં ૧.
- પ્રીતમ જખાપ શાં દેશાં, હૈયે દુઃખ નિરવહી લેશા રે; સનેહીં
 કેની આગે પોકાડ, કેમ કરી દિલ વાડ રે. સનેહીં ૩.
- તો વિરહો ખિણ માત, સહિયો માયે ન જાત રે; સનેહીં
 તુજ વિણ એ સુખ દીહા, વહિસે નંદન સુણ કીહા રે. સનેહીં ૩.
- હા હા ! વચ્ચ તુજ કાજે, વચન સહ્યાં બહુ લાજે રે; સનેહીં
 દેશે વિલાયત લંધણી, કાઠ કીધી સુખહરણી રે. સનેહીં ૪.
- પૂર મનોરથે જાયો, તુ થઈ બેઠો પરાયો રે; સનેહીં
 એમ ઘટે નહિ તૂને, તે કીધી નિરાશી મૂને રે. સનેહીં ૫.
- કરી કરી મુરછા પામે, પામી એ દુઃખને ધામે રે; સનેહીં
 બાળક્યા મે કીધી, આનાહક મોરી દીધી રે. સનેહીં ૬.
- કે મે તુજ વિરાધ્યો, નંદન થઈ દુઃખ સાધ્યો રે; સનેહીં
 કે મે વેશ્યાતુ ચોર્યું, સાધુતું વચન વિડાર્યું રે. સનેહીં ૭.
- જિનના ભૂપણ લીધાં, થાપણે આપણી કીધાં રે; સનેહીં
 વિરહો આજ ઊમાલો, નવ રહ્યો કર સાલો રે. સનેહીં ૮.
- તો હુ તુજ ક્યમ દેખુ, પ્રીતમ માગશે લેખું રે; સનેહીં
 તુજ વિણ રતન કેમ વિહારે, કાણુ તે વરસા સો થાશે રે. સનેહીં ૯.
- હા હે વચ્ચ ક્યમ કીધાં, ઉચક ધાય કેમ દીધો રે; સનેહીં
 જો રહેવા મન ન હુતો, ઉદરે આવી કેમ પહોત્યો રે. સનેહીં ૧૦.
- હા વસ દુઃખ ન ખમાયે, વિરહો જંતુ લેઈ જાય રે; સનેહીં
 વહણુ દર્શન દેખાવો, માતા સુખ ઉપજાવો રે. સનેહીં ૧૧.
- અવિત તુલીજ મોરે, હાંચે નવો દિલ તોરે રે; સનેહીં
 કાઠ પિતા કુળ આવી, હુઉ એવું જે ભાવિ રે. સનેહીં ૧૨.

એતા દિન કેમ કાઢુ, પુત્ર વિન્નેગે દુખ ગાઢુ રે; સનેહીં
જાણતી હુ મન માંહે, પ્રીતમ ભેટ તુ વાહે રે. સનેહીં ૧૩.
વેશ વઢે એમ દેખી, ધર્મતાણી જે દ્રેષી રે; સનેહીં
હોશે તમ સુખકારી, આગમણ પુત્ર તમારી રે સનેહીં ૧૪.
તેરમી ઢાળ રસાળે, ચમકી વેણુ વિશાળે રે; સનેહીં
નૈમવિજે મન થિરરાખી. વિલાપની ઢાળ એ ભાખી રે. સનેહીં ૧૫.

દોહરા.

દાધી દુખભર સુંદરી, દીનપણે કરી દીન;
થાપક પદે વિછવી, હુ અપરાધી હીન ૧.
ઉમા કહે સુણ પુત્રિકા, આણે મન દુખ કાઢ,
પુત્ર ભલેરા સપજે, ઇણ મદિર રહિયાઢ. ૨.
રવિ ઉગે જો પશ્ચિમે, પાવક ઇંદુ ઝરત;
મેર ચળે જો મહી થકી, શીલ ન મૂકે અત. ૩
મારગ છોડે મુનિવરા, સત્ય વિના જય હોય;
અધમપણુ ઉત્તમ લાહે, શીલ ન મૂકે તોય ૪.
પાસો લેઇ કહે ઇંદુ, પેસુ જલણ મઝાર;
તમ વાતો તમ ઘર રહે, સતિયે કર્યો ઉચાર. ૫.
એમ ચવી મદિર થકી, નગરે નારી જાય;
શ્રીદત્ત નામે શેઠ ત્યાં, સધન જન સુખદાય. ૬.
દેખી શેઠ નારી તિકા, જોલાવી બહુ માન,
ક્યમ આવી પુત્રી ઇહા, ચરિત્ર કહે સાવધાન. ૭.

ઢાળ ૧૪ મી.

(બ્રૂમખડાની-દેશી.)

વાત પોતે જે ભોગવી રે, તેહ કહી સમગ્ગય. સાચે મન એ ખરી;
જાતિ કહી વ્યવહારિણી રે, ન કહો ભૂપતિ નાય. સાચેં ૧.
ખીજ સાડી સહુ કહી રે, શેઠજી આગે કથાય; સાચેં
નિસુણી નિસાસો આણિયો રે, આતમ આપ દાય. સાચેં ૨.

શુચિકુળ યેડી જેણે ધરે રે, તે ધરનુ મહા ભાગ્ય;	સાચેં	
દ્વયકુળ વારે કલંકને રે, દુષ્ટતનો કરે ત્યાગ.	સાચેં	૩.
મારણ કુળને જે વહે રે, તે તો શોભા બહુ પાય;	સાચેં	
સુખ દુઃખ એ પ્રણ કરમનાં રે, સરળ્યું તેમજ થાય.	સાચેં	૪.
જેવો રંગ પતંગનો રે, વહે કહો કેતી લીહ,	સાચેં	
સાચો ચોળ મછાનો રે, સરચો દેખિયે દીહ.	સાચેં	૫.
ગાંઠ પડી જે હીરની રે, જેહ પટોળી ભાત;	સાચેં	
ફાટે પણ શીટે નહિ રે, ઉત્તમ જે વર જાત.	સાચેં	૬.
ધર ધરના જે પ્રાહુણા રે, કેવી તસ પરતીત;	સાચેં	
લાગતો લેખો નહિ રે, તુટે રે ક્ષણ પ્રીત.	સાચેં	૭.
જૂઠા મન જૂઠા લહે રે, સાચાને મન સાચ;	સાચેં	
તે કુળવંતાં માણસાં રે, બેઠો રંગ રંગે રાચ.	સાચેં	૮.
એક પખો જે નેહલો રે, લોક માહે વે કાચ;	સાચેં	
દુઃખ આવ્યું સહી એહવું રે, તોય ન છડે વાચ.	સાચેં	૯.
જળ માટી ને પ્રીતડી રે, સૂકી ખંડજ થાય;	સાચેં	
લોહ લહી જ્યમ ઉત્તમે રે, જોડી પ્રીત ન જાય.	સાચેં	૧૦.
તો સહી નંદની એ સમે રે, અંતર રાખું ન કાંચ,	સાચેં	
આવ્યાં આશ્રય જે દિયે રે, તેહ મળી જિન જાય	સાચેં	૧૧.
પતિ મળશે જવ એહનો રે, ત્યાંહી એ મુજ દુઃખ દૂર;	સાચેં	
એ પણ લહેશે સુખ ભલો રે, નારી પુણ્યનું પૂર.	સાચેં	૧૨.
મુણ પુત્રી આવી મદિરે રે, વિલસા સુખ સુરંગ;	સાચેં	
દાન દેજો ધરી ધર્મને રે, કરજો સાધુ સુસંગ.	સાચેં	૧૩.
પહોતી મદિર પદ્મની રે, શ્રીદત્તા તેથ જોલાય,	સાચેં	
આવો નંદની અમતણે રે, દાતા વિહસી કાય.	સાચેં	૧૪.
ખાવો ધન બહુ વાવરો રે, રાખો મત કો અનૂર;	સાચેં	
વિપદ સંપદ હોય માનવી રે, જો જો શશિ ને સૂર.	સાચેં	૧૫.
દુઃખની વેળા કહી આપણી રે, આણવું મનમાં ન દુઃખ,	સાચેં	
દુઃખ આવ્યે પુણ્ય ક્રિયે રે, ટાળવા ભવની ભૂખ.	સાચેં	૧૬.

આનદ ઇચ્છની એવના રે, રાખે ન અંતર રેપ;	સાચે૦
સતિ મનમાહી દુઃખ ધણુ રે, કીધા કરમના દેપ.	સાચે૦ ૧૭
શીલ સલૂણુ સાચવે રે, કરતી વિનય વિવેક,	સાચે૦
કઠિણ વચન નવ લેખવે રે, સમરે શ્રીજિન ઐક.	સાચે૦ ૧૮.
ન્યાલગી પ્રીતમ નહિ મળે રે, ત્યહાં લગી ધરમની સાખ;	સાચે૦
આખિલનુ તપ આદરે રે, આવશ્યક દોય ભાખ.	સાચે૦ ૧૯.
સમતા સુધર રંગે રમે રે, ન ગમે પાપ પ્રસંગ,	સાચે૦
પૌપધ પરવે આદરે રે, છેદે અંગ અનગ.	સાચે૦ ૨૦.
નવ પદ ગણી દિન નીગમે રે, મન વચ કાય સયોગ,	સાચે૦
આવે દુઃખ ચિત્ત ચિંતવે રે, એ સહુ કરમના ભોગ.	સાચે૦ ૨૧.
દુઃખ નીગમી સુખને લલ્યાં રે, ટાળે આળ જાળજ,	સાચે૦
નેમ કહે ખડ પાંચમે રે, સુદર ચૌદમી ઢાળ.	સાચે૦ ૨૨.

દોહરા.

હવે સુણુજો નૃપનદનું, ચરિત્ર કહુ સવિતત;	.
દાસીએ મેલ્યો કામભુવન, મન કરીને બહુ ખત.	૧.
ત્યહાં વાસી વ્યતર જિકો, દેખી નરપતિ નદ;	
ઉલ્લસ્યુ હૃદયજ તેહનું, પામ્યો પરમાનદ.	૨.
અયિ અયિ પુણ્ય વિચિત્રતા, અયિ અયિ માતવિયોગ;	
એ અવસર બાળક લલો, કીયા ભવનો ભોગ.	૩.
પુણ્યવત એ પ્રાણિયો, પૂરણ મહાર પુણ્ય;	
ભવે ભવે ત્રિદશ લલો, ધન્ય વેલા ધરા ધન્ય.	૪.
વાડી ફલને અપહરી, છાયું કુંવર શરીર;	
કો નવ જાણે એહવો, રાખ્યો અચળ સધીર.	૫.

ઢાળ ૧૫ મી.

(રાજને બહુ અતેહરી, રાણી ૩પે ઉદાર રે—એ દેશી)

તેણે અવસર તેણે નગરી, વસુદત શેઠ સુખણુ રે,
બહુ ધનધારી પર ઉપકારી, દાન દયા ગુણખાણુ રે;
સુખકારી રે નારી તેહતણી વાર.

- લક્ષ્મીવતી છે લીલા નાની, અપુત્રિણી રામા રે;
પુત્રને અર્થે આતુર બાળા, સેવે યક્ષજન્ય કામા રે. સુખકારીં ૨.
- કલ ને પ્રજા જે લેખ બહુલા, પૂજતી પ્રેમને આણી રે,
સેવા કરીને જાએ સુંદરી, દો પુત્ર દાસી સમાણી રે. સુખકારીં ૩.
- સેવા નિત્ય કરે સાચા મનશુ, આવી દેવળ પ્રેમે રે;
કલ લેવાને પહોતી તે વાડી, દીઠા પુજ તેણે સામે રે. સુખકારીં ૪.
- વૃક્ષભણી તેણે નિરખ્યાં નહે, પુષ્પ ન લાભે કોઈ રે;
આવી પુંજતણે અનુમાને, આવી દીડી તેણે સોઈ રે. સુખકારીં ૫.
- પુજ માંહેથી પુંડરિક સમોવડ, દીઠા બાળ પ્રધાન રે;
શિર અનોપમ કંચન વરણો, લાગ્યુ દેખતાં તાને રે. સુખકારીં ૬.
- લીધો બાળક સીધો કરતલ, કામિતકારી રંગે રે;
ચીવર છપાળી આવી મદિર, ઉલટ આણી અંગેરે. સુખકારીં ૭.
- નિઃશાણુ વળવે ગાવે ગોરી, ભોળી મતિ મન આણી રે,
ગૂઢગર્ભા એણે પુત્ર એ પ્રસવ્યો, શેઠ કહે એમ વાણીરે. સુખકારીં ૮.
- ખીજે દિવસે સ્થિત જગરિકા, ત્રીજે ઇંદુ તપન દેખાવે રે,
છટ્ટી રાત્રે ધર્મ જગરિકા, નારી હર્ષ ઉપજાવે રે. સુખકારીં ૯.
- બારશમે દીન શૌચનુ કારણ, માડણુ સધળો એકીધોરે;
શેઠના મનનો મનોરથ એવો, ભૂરિ ભાગ્યે કરી સીધ્યો રે. સુખકારીં ૧૦.
- લોકાચારે વદીતો શેઠ, અગણી લીએ નામ દીઠો રે;
સ્તનયુક્ત તસ નામજ એવો, હાવ્યો મન કર મીઠો રે. સુખકારીં ૧૧.
- આચ્છવ મહોચ્છવ માંડ્યો મોજે, બદીજન વર જોલે રે;
પૂરવ સચિત બહુલા સાથે, કુવરતણે કાણુ તોલે રે. સુખકારીં ૧૧.
- નંદનની પેરે નિરખી નહે, હીંડાલડે ગીત ગાતી રે.
દેખી દેદાર તે કુવરકેરો, સુખભર ભીડે છાતી રે. સુખકારીં ૧૩.
- જે દીનથી અજ્ઞ્યો આપણે ગેદે, ગર્ભ ધર્યો તેણે પ્યારીરે,
એણે પુષ્પ પ્રકટ એ પ્રાંતાં, જ્ઞેયો સહુ નરનારી રે. સુખકારીં ૧૪.
- ખીજ ઇંદુ જેમ દિન દિન વધતો, કલાવત કુમારો રે;
હરણે માતા મનડે કાટે, એવે નહિ અલગારો રે. સુખકારીં ૧૫.

ઢાળ પંદરમી માર રાગે, નેમવિજય શુભ ભાખી રે;
 'ઇન્દ્રની ધરણી આનંદ અંગે, દીધાં દોહગ નાખી રે.' સુખકારી ૦ ૧૬.

દોહરા.

રત્નગુપ્ત ધર શેઠને, પચ વર્ષનો આળ;
 પ્રૌઢો જાણી તાતજી, મુક્યો લેધ નિશાળ ૧.
 ન્યાય સાહિત્યજે ચોંપશુ, ભણે તજીને આળ;
 ગણિત છદ્દ ભાષા વળી, ધર્મશાસ્ત્ર વિશાળ. ૨-
 કરતો ક્રીડા બાળની, રાજ્યનીતિ સભાળ;
 દેખી અચરજ જન બહુ, માતા હોયે ખુશાલ. ૩.
 આપ હોય રાજા તીસે, સચિવ સેનાપતિ શેઠ,
 ન્યાય અન્યાયે દડ દે, એમ રમતો શુભ ટ્રેઠ. ૪.
 વરસ નવ જવ વોલિયા, પરણાવ્યો તે તાત,
 કન્યા દો વર શેઠની, વિલસે સુખ દીનરાત ૫.

ઢાળ ૧૬ મી.

(માળવ મહિપતિ મગસી વિરાજે—એ દેશી)

એ અવસર તે નગરીએ રાજા, સાહે શ્રી શ્રીધેણુ હો,
 ભૂપ રગે કરી, જેઠો સભાને મજાર હો, હરખ હૈયે ધરી;
 સભામધ્યે તિહાંકણુ એક આવ્યો, ગણિક વિદ્યા તેણે શ્રેણુ હો. ભૂપ ૦ ૧.
 એ કર જોડીને મહિપતિ-બોલે, મુજ નદની ગુણુ ગેહ હો, ભૂપ ૦
 તેહતણો પતિ કોણુ હોશે, કહીએ અમૃત એહ હો. ભૂપ ૦ ૨
 ગણુક કહે તે ગણિતને જોધ, શીલવતીનો નાહ હો; ભૂપ ૦
 જાણુજો માનવતીનો પ્રીતમ, આવશે એહથી ઉછાહ હો. ભૂપ ૦ ૩.
 વરસ પાદને અંતરે મળશે, મહિમાવત નરેંદ્ર હો; ભૂપ ૦
 રાજા મન સુખ પામ્યો સખણુ, ટાળ્યો મનનો દંદ હો. ભૂપ ૦ ૪.
 દીધુ ધન બહુ ગણુકને રાયે, ગણુક ગયો નિજ ગામ હો, ભૂપ ૦
 કેતે દિવસે શ્રીધેણુ નૃપને, આવ્યો દૃત ઉદામ હો. ભૂપ ૦ ૫
 ધનક નામે છે પાલિનો પતિ જે, બહુ બળધારી ચોર હો, ભૂપ ૦
 આવ્યો ચમૂ તે સખળ સજીને, કિરાત છે ધનધોર હો. ભૂપ ૦ ૬.

- સરિતાએ જેમ જળ વહે જલદે, તેમ વહિયો ત્યાં રાય હો; ભૂપ૦
 રત્નગુપ્તે ત્યાં સાંભળ્યુ સહુએ, દૂતે કહ્યું જે આય હો. ભૂપ૦ ૭.
 બાળક મુખ કરી બાળક સખળા, તે પણ આલ્યો વેગ હો; ભૂપ૦
 ખ્યાલ ભેવે ત્યાં રણ બહુ થાયે, ઉભો સહી વડ તેગ હો. ભૂપ૦ ૮.
 હાર્યાં શ્રીધેણુ નૃપતિ તેથી, વેગે ત્યાંથી પળાય હો; ભૂપ૦
 કુંવર ઉભો તે થાનકે આવ્યો, ધાધ સામો થાય હો. ભૂપ૦ ૯.
 કર પૂઠે કરવાળને કુંવર, આવીઓ સામો તામ હો; ભૂપ૦
 દિરાત તે સધળા નાઠા ત્રાઠા, દેશમાં નિધ પુણ્ય કામ હો. ભૂપ૦ ૧૦.
 રાયથકરી બળ તેહનું દીકું, દીઠો બળધર હાથ હો; ભૂપ૦
 ભેયો ધમ્યપતિ નંદન હેલો, ભાળ્યો ભીલનો સાથ હો. ભૂપ૦ ૧૧.
 એકલે રાખ્યો દેશ એ સખળો, રાજા વિસ્મય હોત હો, ભૂપ૦
 પાંચ દિયાં વર ગામજ તેને, શ્રીધેણુ ભૂપતિ તુરંત હો. ભૂપ૦ ૧૨.
 મુખ વિલસે સસારના કુંવર, શીલવતીસુત તેહ હો; ભૂપ૦
 માતાને અંકે નિશદિન રમતો, તાત ધરે બહુ નેહ હો. ભૂપ૦ ૧૩.
 રત્નગુપ્ત એ નામને નિસુણી, શીલવતી ખુશિયાલ હો; ભૂપ૦
 સાહમપરપરા શુદ્ધ વખાણે, તિણથી ટળિયા જંજળ હો. ભૂપ૦ ૧૪.
 તસપદપદજ મધુકર રસિયો, નેમવિજય કહે નેહ હો; ભૂપ૦
 પંચમ બડ એ ઢાળ તે ગોળે, સુણતાં સ પદ ગેહ હો. ભૂપ૦ ૧૫.

इति श्रीशीलवती महासतीचरित्रे पंचमखंडः संपूर्ण.

ખંડ ૬ કો.

દોહરા.

- રિદ્ધ સિદ્ધ સુખ સપદા, પામે નર ભરપૂર,
ગોડીધર ધિગો ધણી, ત્રિભુવન માણ સનૂર. ૧.
- આશા પરણુ આપણી, ચિંતામણિ સમ દેહ;
કામ ગવી કિરતા ધુરી, કરતાં એહની સેવ. ૨.
- વરદાયક વસુધાતાણી, વાગીશ્વરી વિખ્યાત;
સરસ વચન દો માતજી, કવિયણુને સુખ શાત. ૩.
- ગુરૂ જ્ઞાની ગુરૂદેવતા, સકળ પદારથ ગમ્ય,
ઐદરારજ વિલોકતા, ગુરૂને ન છે અગમ્ય ૪.
- દેવ ગુરૂ સુધર્મ એ, ગુરૂથી અધિક ન કોય,
સુગુરૂ તિલક વિજયતણાં, ચરણકમળ નમું દોય. ૫.
- ભગુકચ્છાદિક નગરમા, ચંદ્રગુપ્ત નરનાથ;
વિલસે સુખ સસારના, નવ નારીને સાથ ૬.
- એક દિન યેઠો મહોલમાં, રમતાં નર ને નાર,
શીલવતી તસ સાંભરી, ઉત્સુક થયો કુમાર. ૭.
- વનિતા વિપમે આકુળી, મેં મક્કી છે જોહ,
જઈ સંભાળુ તેહને, ટાળુ દુઃખની રેહ. ૮.
- જોહશુ હોયે નેહલો, ક્ષણ ક્ષણ આવે ચિત્ત,
સૂતા હી ધન નિદ્રભર, સંભારીછ ધરી હિત. ૯.
- નેહી આવે સહણુ, નીસનેહી નવિ નેણુ;
ગુણ ખલકે વર સાલ જ્યમ, તેના ફિતને રેણુ. ૧૦.
- જઈએ દેશ વિદેશડે, અટવિ માંહ ગયાધ;
સુખ દુઃખ સાંભરે સજ્જનાં, કેમ ન વીસરિયાધ. ૧૧.
- મન મળ્યાં તન ઉલ્લસ્યું, વિહસ્યા નયન ચક્રાર;
અધરે આતુરતા કરી, કરતો મદન ખકાર. ૧૨.

ઢાળ ૧ લી.

(હાંજ રાને કલાધયે જોર રવા વળી હુંબા હુંબા—એ દેશી)

- રાત ન જાયે તે વિના રે, ક્ષણ ક્ષણ આવે મનઃ
અન્ન ઉદક જે નવ રૂચે, ઉન્મુક થયુ અતિ તનઃ
જીવનજી એમ જોલે મહારાજ, કરવા આપણું કાજ. જીવનજી ૧.
- તે સાજન ક્યમ વીસરે રે, જોહ શું અવિહડ પ્રીતઃ
ગુણ અવગુણ જાણે નહિ, ઘણી રાખે પૂરવ પ્રીત. જીવનજી ૨.
- તન મળવા ઘણુ આકળું રે, ક્ષણ હૈયે દુઃખ થાયઃ
વાસ કર્યો જીવે ત્યાંહાં, જ્યાંહાં શીલવતી તન છાય. જીવનજી ૩.
- નવ નારી નિરખી કરી રે, નમઃ તોહી ન કાયઃ
જીવ પંખેર પ્રેમનો રે, વાંલાને થાનકે જાય. જીવનજી ૪.
- અવસર જાણી એહવો રે, ત્રિલોચના ભણી એમ,
શીખ લહો તમે તાતની, જેમ વાઘે અમઘન પ્રેમ. જીવનજી ૫.
- વાંલાને મળવાતણો રે, અળજે હોય અત્યંત,
મેજો કરે મહારાજ જી, કાંઈ ગરવા શ્રીભગવંત. જીવનજી ૬.
- ત્રિલોચના ત્યાંહા તાતને રે, માત જણાવી વાતઃ
આપો આણા મુખડી હરખિત તે તો થાત. જીવનજી ૭.
- દેહે અતિજે આખીને રે, નિમુણી નદનીની વાણુઃ
વિછોળા અગન્તણો, વિરહી વિરહ વખાણુ. જીવનજી ૮.
- વિનય વહે તુ માસરે રે, સાસુ સસરા હેતઃ
ધર્મ કરે દદતા કરી વાવરજે, ધન સાત ખેત. જીવનજી ૯.
- જોડી એ તુમકેડી રે, વાંચિછત લેહેજે ક્ષેમઃ
પ્રીતમ મનને સાચવી, નેહ વધે નવલો તેમ. જીવનજી ૧૦.
- કૂડાં દિલ જે શોક્યનાં રે, સહેવા તેના જોલઃ
રીસ ન કરવી ત્યાકણે, તે તો ઉત્તમ કહેવો જોલ. જીવનજી ૧૧.
- નવ સહમી હાથી દિધા રે, છત્રીસ સહસ્ર તોખારઃ
અરધ રાજ્ય આપ્યું ગણી, પાયકનો નહિ પાગ. જીવનજી ૧૨.
- સંપ્રેમણ શીખે કરી રે, કીધુ કુવરે પ્રયાણઃ
વોળાવી ભૂપ પાછા વળે, સાથે સખળ સયાણ. જીવનજી ૧૩.

નિર નવાણે જે ભર્યા રે, નિર્મળ પહેલી ફેજ;
 પીજે પાણી ભાવતા, હીડતા કરતાં મોજ. જીવનજી ૧૪.
 સ્ત્રીમાડા આવી મળે રે, આપી સખળી ભેટ;
 સેવકપણે તે રાજવી, તે તો પ્રણમે અંજસમેટ જીવનજી ૧૫.
 બહુ પરિવારે પરવર્યો રે, આવ્યા આપણે દેશ
 તાત ભણી જણાવિયો, તેણે નાગરતણો પરવેશ જીવનજી ૧૬.
 સામૈયું રૂડુ કરે રે, શોભાવે નગર ને હાટ,
 સોહવી વધાવે મોતીએ, પથરાવે સુવર્ણપાટ. જીવનજી ૧૭.
 પાય પડ્યો જઈ તાતને રે, શીશ નમાવ્યુ માય;
 નાહુ દુખ થઈ સપદા રે, ધરધર મગળ ગાય. જીવનજી ૧૮.
 છઠે ખંડ સોહામણી રે, સુદર પેહેલી ઢાળ,
 નેમવિજય કહે આગળે, સાંભળજે ઉજમાળ. જીવનજી ૧૯.

દોહરા.

જઈ માતા પાયે નમ્યો, પ્રણમ્યા તાતના પાય,
 વેગે પો'ત્યો અતપુરે, શીલવતી ચિત લાય. ૧.
 મનમા વા'લી માનની, મીઠી અમીય સમાન,
 તેહવિના ક્ષણ દોહલો, જુએ તજને માન ૨.
 અરહુ પરહુ નિરતો, ચચળ કઈ નિજ ચિત્ત,
 નારી ન નિરખી લોચને, કુવર થયો વિણ પ્રીત ૩.
 મદનતણી જે વાટિકા, પ્રાણતણી જે કાય;
 નેન સલુણી સુદરી, તાપતણી જે ધાય. ૪.
 કેથ ગઈ તે કામની, નયણ ન આવે જેહ;
 સહી તે પહોતી પીહરે, પિયુ વિના ધરી નેહ. ૫.

ઢાળ ૨ જી.

(સુણ મેરી જેની કહે કાઈ અચરજ વાત—એ દેશી.)

સહી એ દેખી આવતો, નયણે તવ જળધાર,
 રૂદણ કરે રામા ત્યાંહાં, તેજ મો'લ મઝાર. ૧.

- મુખ્ય હે ભૂપતિ, કર્મતણી ગતિ ઝેહ,
દીયો કરમે છેહ, ભોગવતાં ફળ રેહ;
લેણાયત જન લેહ. સુણ્ય હેં ૨.
- લેહેણુ લાધે લોકમાં, એવી અછે પરતીત;
ઉઠટ વિકટ દલ ભર્મનાં, કર્મ લાગી જન નીત. સુણ્ય હેં ૩.
- ચંદ્રગુપ્ત અતિ ગર્હ્યો, પૂછે તેણીવાર;
કેથ રોવો તમે દુઃખ વિના, કરતી મુખ પોકાર. સુણ્ય હેં ૪.
- દારી પ્રત્યે જોલે ધરી, ક્યા મુજ પ્રાણુઆધાર.
ગદગદ સ્વરે દારી કહે, સધજો એ અધિકાર. સુણ્ય હેં ૫.
- તમ સંગે તે અગના, ગરલ ધર્યો દિન નેહ;
જાણ્યુ સધજો રાઉલે, માતપિતા તમ જેહ. સુણ્ય હેં ૬.
- રતનાવલી માતા બહુ, હઠ ગ્રહી રહી લાલ,
મારણુ ભય તસ વિપ બહુ, અનુભવ્યા અસરાલ. સુણ્ય હેં ૭.
- પ્રચ્છન્ન થકી પ્રકટી કરી, વાત વદીતી લોક,
વિપ મારે તે મુઠ નહિ, પાપતણો ફળ થોક. સુણ્ય હેં ૮.
- ભુવન ભેતા નિરખિયો, મુદ્રિત બગચો એક;
છોડી નિરખ્યો સાસુએ, કીધી કોધની ટેક. સુણ્ય હેં ૯.
- કિણુ છયલ તુમે પાઠવ્યો, કોણુ મળ્યો સસનેહ;
મૂલ કરી ભૂપણુ ભલાં, કોઈ ગયો તુજ દેહ. સુણ્ય હેં ૧૦.
- (ઈહાં) પુરુષ કોઈ આવે નહિ, નૃપ ભુવને સાસ;
ગર્ભ દેખી એ તાહરો, કોણુ નવ ચહે રોપ. સુણ્ય હેં ૧૧.
- સાખ્ય ભરી અમે તમતણી, મુદ્રા દેખાડી જસ;
તોય તેણે માની નહિ, સાસરિયાંનો વિશ્વાસ. સુણ્ય હેં ૧૨.
- દીધી મુદ્રા ભે નંદને, રે જૂઠા જોલી નાર;
વસ્ત્ર આભૂષણુ કેણુ આપિયાં, પાપણી રાંડ બેકાર. સુણ્ય હેં ૧૩.
- ભલી વગોવી ભામની, કો ન કરે તે કીધ;
વાત ચાળી રહે શે જગલગી, વૈર લાહો ભલ લીધ. સુણ્ય હેં ૧૪.
- વાંક નહિ છે તાહરો. ક્યં અમારુ કર્મ;
ધારે કામે તાણુ ભોગવી, બાલો લગાડ્યો ભર્મ. સુણ્ય હેં ૧૫.

જે જે પડે વિપત્તડી, તે તે સહેલી કાય,
 દોષ દિજે નિજ કર્મને, વળી પ્રસવે જેણે માય. સુણ્ય હેં ૧૬
 વા'લો, જો વેરી થયો, તો કેને દીજે દોષ,
 ગુણો જ્યમ વાત હૈયે ધરે, આણે જ્યમ મનમા શોષ. સુણ્ય હેં ૧૭.
 શીલવતી સગુણી ભલી, તુજ કુળ માહે લીહ,
 સાહસિક શિરોમણિ, અહો અહો તુજ દીહ. સુણ્ય હેં ૧૮.
 યોલે મીઠા માલતી, એહ તમારી માત,
 ઢાળ ખીજી છટ્ટા ખડની, નેમે કહી સમજત. સુણ્ય હેં ૧૯.

દોહરા.

ભામિની કહિયો ભૂપને, ગર્ભતણો અધિકાર,
 પૂરવ વૈરે વૈરણી, લાગી સતીને લાર ૧.
 કાઠી નારી ધહાંચકી, ભુ'ડો વેશ ખનાય,
 મૂકી પીહર વાટડી, નિકલકી કલકાય. ૨.
 સજ થઈ સાથે અમો, એવણુ સતીના પાય,
 બળે કરી મેલી નહિ, એહ તમારી માય. ૩.
 દારીવચન એવા સુણી, ધરણી ઢળ્યો કુમાર,
 ઐ ઐ દૈવ તે શુ કર્યું, કે રહ્યો કિરતાર. ૪.
 તાત દેખાવો નારીને, માય મેળાવો મેય,
 નહિતર અમિ ઝપાવશુ, વળી વળી કહે તોય. ૫
 સરસી નારી ધણુથકી, નદન પરણો આજ,
 વાત તજો તમો તેહની, અમને આવે લાજ ૬.

ઢાળ ૩ જી.

(હો પ્રીતમ તુમણિનુ મેઝે ન કોઈ—એ દેશી)

કુંવર યોલે તવ એહવુ મુખથી, નિસુણો કહુ મોરી માય;
 લાગ્યુ મોં મન માનની તેહશી, નહિ છે તોરે દિલ કાંય. ૧.
 હો ભવિક જન, વરવી વિપય વિડખના, ભોળવ્યા ભોળા ભૂપતિ,
 બહુ પરી કરતલ દયા—હો ભવિક. ૨.

તેહ વિણ કહો, કેમ કરી રહિયે, પ્રત્યક્ષ દીસે દુરાહી;
 મન લાગ્યું છે તન એ વિકળતા, ક્યા વિધ રહીશું સાહી-હો ભવિકં ૩.
 એ વિણ જાયછે કાણુ કાણુ માસા, સાસે પણ સુખ ન હોયે;
 વીજાડિયાં વર વાલેશ્વર જેહ, મન ન લાગે દેખી સહુયે-હો ભવિકં ૪.
 કીડી ઉપર તેં કટક કીધું, કેવી તુમચી વડાઇ;
 જેહ દેઇ તમે ખાળા ને છેતરી, આગેથી લાડ લડાઇ-હો ભવિકં ૫.
 યોગી વિયોગી તે નવ જણાવે, ગુણુ જશ હૈડામાં ખટકે;
 ચટકે ચણુણે બહુ કાયા મોખે, વિરહ વિરહાનલ પટકે-હો ભવિકં ૬.
 કાલ દેઇ જે પાંતરી એ છે નારી, કહો શોભા ક્યમ વરિયે;
 લોક ઉખાણો નવ કીજે એહવો, ઘેલાં સાથે પંથ ન કરિયે-હો ભવિકં ૭.
 પરણાવો માણુ જો મુજ ભણી ખીજી, નારી નાવે તેહ જેવી;
 માખી દુખ ને અખજાને છાંડી, હવે વાત કરો તમે કેવી-હો ભવિકં ૮.
 ઉર દુખે જો ભેરથી કેહતું, થાઉ ચખ્ખ સીસકસીસ;
 વેદન મોઇ લહે અવર ન ખીજો, કહો તમને કેતું કહીશ-હો ભવિકં ૯.
 તો પેમુ હવે પાલક સઘણે, ખીજી વાત ન ધરશું;
 અખાણુ થકા કહુ જાણુજો દિલથી, કહોજી જીવી કૃત કરશું-હો ભવિકં ૧૦.
 મકી અખજા વણુ અપરાધે, તેં પણ કાઈ આછ ન રાખી;
 તેહતણું દુઃખ તન મન જાણે, ખીજી જીવન વર સાખી-હો ભવિકં ૧૧.
 છાડો તેને અમે સાસરે તોરે, આધા ન જાણું જેહ વીતી;
 કર્મના આળા ચતુર કુણુ જાણે, પંચમાં વાત વદીતી-હો ભવિકં ૧૨.
 ભૂપજ પાવે મૂર્ખા કરી કરી, માત સચેતન કરતી;
 અહો અહો મોહ મદન મહારાજ, કોજ સખજ દળ ધરતી-હો ભવિકં ૧૩.
 દયા સીતે જે આકિલ વનમા, તે ક્યમ પલ્લવ તન આવે;
 દાખ્યા દુમ સહી પાવક કરીય વને, કરી વળી કુંપળ લાવે-હો ભવિકં ૧૪.
 કુવર ચિત્ત ભણી વાળવા વેગે, ભૂપતિ કહે શુભ વાની;
 નેમવિજય કહે છદ્દા ખડની, ત્રીજી એ દાળ વખાણી-હો ભવિકં ૧૫.

દોહરા.

શીખ તીજે મજજનતાળી, પ્રણમી માતા પાય.

કરો દય કં ભેડીને, અન્ન નિનવે ગયા.

- આપો આજા હિત ધરી, અમે વિદેશી લોક,
વાટ ન જો જો ફેરીને, જાગ્યેવો પરલોક. ૨.
- માત મ જાણે જનમિયો. પિતા મ કહેશો પુત્ર;
નારો મ જાણો નાથ ધમ, ઊભો આપે ઉત્ર. ૩.
- રે હૈયા કાં નવ ફટે, કાઠો કવણ ગુણેણ,
ધણે ઉસાસે પૂરિયો, ધમિયો વળ હણેણ. ૪.
- સજ્જન વિહુણા સજ્જના, નામ ધરાવે કાંધ,
સાચો સજ્જન માન તો, જો વિરહે દુક થીઆધ. ૫.
- નિસનેહી (જે) નર નિગુણો, પગ પગ આપે દોપ,
શીખ દીધી સહુ સજ્જને, રાખ્યો હૈડે રોપ. ૬.
- ગુણ અવગુણ જાણે નહિ, ધિઃક ધિઃક માનવ તેહ;
ભમર વળુધ્યો કેતકી, દુખે ન આપે છેહ. ૭.
- આલ્યો ત્યાથી એકલો, કાઈ ન લીધો સાથ.
સતીના પદ અનુમાનથી, શીલવતી મન આથ. ૮.
- ચ પા આજ્યો અનુક્રમે, ઊભો સરવર તીર,
સતીની પૂછે વારતા, નયણે લેહેતે નીર. ૯.

ઢાળ ૪ થી.

(ચ દનની કંઠડી ભલી—એ દેશી)

- લખિયો લોકે લોચને, આળખિયો અહીનાણ, હો પંથી મારા,
દીડી કે સતીય શિરોમણિ, દેખાવો જી સુગ્મણ, હો પંથી મારા. દીડીં ૧.
- મૂંઝી દો જી ભૂલામણિ, કહિયે દો દો કરજેડી, હો પંથી મારા,
બાળા બહુલા ગુણુતણી, જાણે લાગી બલાય, હો પંથી મારા. દીડીં ૨,
- આવિયો ઉતાવળો, મળિયા બાંધ પસાર, હો પંથી મારા,
પૂછે કુશળની વારતા, કુશળ છે વનહ મઝાર, હો પંથી મારા. દીડીં ૩.
- પૂછે નંદની તાહરી, આવી અછે તુમ ગેહ, હો પંથી મારા,
આપું વધામણી તેહની, નિમુણો નૃપ વચ તેહ, હો પંથી મારા. દીડીં ૪.
- આવી ઇહાં અમ નંદની, ખેડી સરવર છાય, હો પંથી મારા,
ગર્ભવતી શ્યામ ચીવરે, વરવો વેશ બનાય, હો પંથી મારા. દીડીં ૫.

લાજી લાજની વાતડી, જાણી કુળને કલંક, હો પંથી મારા;
 આણી નહિ અમ મદિરે, કીધું મન નિઃશક, હો પંથી મારા. દીકીં ૬.
 મુજ પુત્રી વિના તાહરે, સખળી કાંઈ છે ખોટ, હો પંથી મારા;
 છાણે મમતા મોહની, નેહતણી જેહ ચોટ, હો પંથી મારા. દીકીં ૭.
 પરણો પરમાનંદશું, નવલી નારી સંસાર, હો પંથી મારા;
 શોક ન કીજે નારીતણો; અવર ભલેરી સંસાર, હો પંથી મારા. દીકીં ૮.
 એવી સુણી નૃપ વારતા, જોલ્યો શીશ ધુણાય, હો પંથી મારા;
 જો જો અંગથકી ઉપની, નાખી ફર ઉડાય, હો પંથી મારા. દીકીં ૯.
 મુજ મન પ્રાણ નિકુંજમે, વાસી નયનની રેહ, હો પંથી મારા;
 પ્રાણથકી અદકી ધણુ, તે મુજ આતમ દેહ, હો પંથી મારા. દીકીં ૧૦.
 આશા ચળી તનકેરડી, સતીયા ગાત્ર દિદાર, હો પંથી મારા;
 એવી એ સંસારમા, મળવી દોહલી નાર, હો પંથી મારા. મુજં ૧૧.
 એહવિના એ એકા ધડી, જાવે છે જી દુરાય, હો પંથી મારા;
 જો મળે તે મુજ અગના, જીવ કર પસાય, હો પંથી મારા. મુજં ૧૨.
 કુંવર કહે તમ નંદની, છે મૂકી કહો કેથ, હો પંથી મારા;
 મુકુલિની જેહ મુદરી, દીસે નહિ કાં એથ, હો પંથી મારા. મુજં ૧૩.
 જનકશ ત્યાહાં ઉતાવળો, કીજે તેહની ભેટ, હો પંથી મારા;
 હાવે હરખ હૈયે ધણો, નિરખિયાં જે ભણી ભેટ, હો પંથી મારા. મુજં ૧૪.
 ભૂપતિ કહે રાજ મુણો, આવી અમતણે ગામ, હો પંથી મારા;
 પેસ ન દીધી પ્રેમશુ, જે હુતી આતમરામ, હો પંથી મારા. મુજં ૧૫.
 જાડ છટાતણી એ સહી, ચોથી સહેલી ટાળ, હો પંથી મારા;
 નેમવિજય કહે નેહશુ, જોલી વચન રસાળ, હો પંથી મારા. મુજં ૧૬.

દોહા.

- કુળ કલંક ઉરતાં થકાં, કોઈ ન પૂછ્યો ભેદ;
 કીધું અવિચાર્યું ધસું, જેથી લલિયો ખેદ. ૧.
- ગળી કુંવર મદિરે, ભૂપ છોડે અસવાર;
 શીશવતી શોધી ધણુ, તેણે અવનિ મઝાર. ૨.
- લાધી ન લીલા લલમીને, કુંવર થયો દિલગીર;
 પદે નહિયો એકેકો, વીર શિંગમણુ વીર. ૩.

ઢાળ પ મી.

(લીલકુંવર કેણે 'માયે' આહોડી આ બેને—એ દેશી)

- વણુઝારો તસવાટે મળિયો, કાઝી નાયક નામ રે,
 પૂછે નારીની વારતા પ્રેમે, તેણે પણ કીધો, પ્રણામ;
 બટાઉ ખાખોને, મુજ દીડી આતમરામ,
 જેણે પાતિક નામે નામ, વિદેશી આખોને, બટાઉં ૧.
- કેણે દીડી સુદરી ક્યાંહી, બાળા બાળક વેશ રે;
 ગર્ભવતી જે રૂડી રૂપે, દુઃખતણા પર કેશ. બટાઉં ૨.
 બે કર બેડીને બોલુ તમને, કાળાં અંબર અંગે રે;
 નિકલકી કામની સસનેહી, કોઠય નહિ તસ સંગે. બટાઉં ૩.
- કાઢી માતા સખળ વિહુણી, તાતે સાર ન કીધી રે,
 અબળા દુખ દાખીને કાઢી, કિરતારે કુમતિજ દીધી. બટાઉં ૪.
 મો મન પ્રાણુ પ્રિયારી બાલા, રલા રૂપ સમાણી રે,
 બે આપે કોઈ મુજને આણી, તેને કહુ એમ વાણી. બટાઉં ૫.
- હરખ ધરીને આપુ તેહેને, આઘો રાજ્ય પસાય રે,
 વળી જે માગે તે દઉ દાને, માન ને મોહત વધાય. બટાઉં ૬.
 હુ તસ અનુચર આ ભવકેરો, માનુ વળી ઉપકાર રે;
 ન નં ન વિણુજ કહે વિણુઝારો, સાબળ કહુ અધિકાર. બટાઉં ૭.
- વરસ દશ પેહેલી સુણુ રાજ, ભલી એકલી આવી રે,
 આઠ દિવસ રહી તે અમ સંગે, ભામની મુખ બહુ ભાવી. બટાઉં ૮.
- શ્રીપુરની અટવીમા પહોતી, રાતતણે લેખ બેગ રે,
 નવ બાણુ પછે કેથે ગધ તે, કરમતણે જે રોગ. બટાઉં ૯.
- પથીતણે અનુમાનથી પોત્યો, દુર્ગમ વિપમ તે દેશે રે,
 સિહ રીઘ વર બ્યાઘને ચિતરા, શબ્દ ભણિય ઉવેજે. બટાઉં ૧૦.
- આવ્યો દુગર દરીને અતર, શિલાતળે, મુદ્રા દીદી રે,
 નામ પોતાની લીધી કન્તલે, મનમાહી લાગી મીડી. બટાઉં ૧૧.
- કરંક દીઠાં બહુ જતુકેરા, મનમાંહી ખેદાણે રે,
 મારી નારી મો મન પ્યારી, સિહ રે થાઇ લેવાણે. બટાઉં ૧૨.

રાવા લાગ્યો રાજકુંવર તે, કશ્યા દેવને આવે રે;
 મેં તુજ કહું વિનાશ્યુ આ ભવે, નારી ઉલટ દેખાવે. બદાઉં ૧૩.
 વિલાપ કરે વનિતા કાળે, મનમાં લાજ ન આણે રે;
 દેવી પ્રત્યક્ષ જોલી તતક્ષણ, મહારાજ કાંઈ જાણે. બદાઉં ૧૪.
 મળશે તુજને શ્રીપુર નગરે, પુત્ર સહિત વર નારી રે;
 હરખી કુંવર હાથ્યો આગે, પુણ્યતણો જોહ ક્યારી.. બદાઉં ૧૫.
 રાકુન થયા મુલગા વળી વાયે, પવન લેહેર અતિમદ રે;
 દીડી તારિની જળ તે સનૂકે, પામ્યો મન આનંદ. બદાઉં ૧૬.
 ખંડ છટ્ટાની પંચમ ઢાળે, પામ્યો નગર વાર રે;
 નેમવિજય કહે હું કહું સઘળું, શીલવતી પુણ્ય સાડું. બદાઉં ૧૭.

દોહરા.

નિરખી નયણુ નદી ભલી, પીકું શીતલ વાર;
 વટ છાયા નિરખી વળી, સૂતો કુંવર તે વાર. ૧.
 દેહી શ્રમ પરાભવ થકી, નિદ્રા આવી સ્નાય;
 તે નગરીએ સહુ મુણો, અચરજ હોવે કાય. ૨.
 શ્રીધંણુ નામે નરપતિ—સરસ્થા થયા દિન ત્રીન;
 પુત્ર નહિ કુલ તેહને, મુઝ્યો થઈને દીન. ૨.
 પત્ર દિવ્ય પ્રગટાવિયા, અથ કન્યા ગજ કુંભ,
 છત્ર ચામર કર વિના, વિહરે જોહથી રંભ. ૪.
 તેહજ રાજા આપણો, કીધો મંત્રી થાપ;
 કુલ દષ્ટ ગજ શુંડમાં, આવે પરિકર આપ. ૫.
 પાઠ્યો વસુપતિ નિદભર, કુલ હથો લઈ શીશ,
 બંદીજન બિરદાવળી, જોલે બહુ જગદીશ. ૬.
 જાગ્યો કુંવર દેખીને, એહ અગ્રભમ કેમ;
 સપનું અથવા સાચ છે, નૃપ ત્રિતે ત્યહા તેમ. ૭.

ઠાળા ૬ કૃતી.

(દેશીઆજગાણાની)

(તથા મહેરામણ માગ્ગ—એ દેશી.)

ઉઠાણ થે ઉભા હુઝ્યો, રાજનણ રે,
 ગેયો ગજથુ અંટય, રાયાગ રાજવી,

- વિનવિયે એમ વિનતી, રાજનજી રે,
તમ રાજ્ય થયુ સુખ લેય, રાયારા રાજવી. ૧.
- ઘેસો ગજવર ઉપરે, રાજનજી રે,
વાર તે છત્ર ધરાય, રાયારા રાજવી;
ગીત ગાવે વળી ગોરડી, રાજનજી રે,
માગિયા ખંદી પસાય, રાયારા રાજવી ૨.
- અતિ ઉત્સવ કરી આપણે, રાજનજી રે,
કીધો નગર પ્રવેશ, રાયારા રાજવી;
તખત ઘેઠો ત્યા આવીને, રાજનજી રે,
હોવે નાટક શેષ, રાયારા રાજવી. ૩.
- તે વેળા દિન તે ધડી, રાજનજી રે,
તે માનવતી પરણાય, રાયારા રાજવી,
ખટકે સાલતણી પરે, રાજનજી રે,
શીલવતી ગુણુ ભાય, રાયારા રાજવી. ૪.
- ઓઝછવ કરતાં એણીપરે, રાજનજી રે,
કેતે દિન નૃપ તેહ, રાયારા રાજવી,
ઢઢેરો ફેરાવિયો, રાજનજી રે,
સુણુજો કહિયે છીએ જોહ, રાયારા રાજવી. ૫.
- વ્યવહારી નદ ક્ષત્રીના, રાજનજી રે,
આવજો સહુ દરબાર, રાયારા રાજવી,
લોક વિચિતે ચિત્તમા, રાજનજી રે,
મનથી નવુ નિરંધાર, રાયારા રાજવી. ૬.
- પણ મોટી નૃપ આગના, રાજનજી રે,
શણુગાર્યા નદન સેહેલ, રાયારા રાજવી;
આવે અશ્વ રથ ઘેશીને, રાજનજી રે,
પચે રંગીત વહેલ, રાયારા રાજવી. ૭.
- આવિયા તે દરબારમા, રાજનજી રે,
દીધો આદર રાજ, રાયારા રાજવી;
સુખ ધોઈને તેહને, રાજનજી રે,

- ત્યહાં આંગળી દે મુખમાય, રાયારા રાજવી. ૮.
 દીકું રૂપ સોહામણુ રે, રાજનછ રે,
 રહિયો રતિપતિ વાહ, રાયારા રાજવી,
 દંબ્ય તે કોણુ તેહવો, રાજનછ રે,
 એવો પુત્ર છે જાહ, રાયારા રાજવી. ૯.
 વસુદત્ત જે વ્યવહારિયો, રાજનછ રે,
 અગજ તેના હોય, રાયારા રાજવી;
 દ્વય બંધવ છે દીપતા, રાજનછ રે,
 પણ એહ સમો નહિ કોય, રાયારા રાજવી. ૧૦.
 આંગળી દે મુખ તેહવે, રાજનછ રે,
 આવ્યું રત્ન ને હાથ, રાયારા રાજવી,
 ઝોળખ્યા નંદન આપનો, રાજનછ રે,
 નૃપ મન ગયુ તે સાથ, રાયારા રાજવી. ૧૧,
 બાળે ન લલિયુ મુખ ભણી, રાજનછ રે,
 રત્ન નીકશ્યુ જેહ, રાયારા રાજવી,
 ખુદ્ધિ ઉપાધ એહવી, રાજનછ રે,
 આણી મનમા સનેહ, રાયારા રાજવી. ૧૨.
 આભૂપણુ દે સહુ પ્રતે, રાજનછ રે,
 બોલાવિયા સહુ બાળ, રાયારા રાજવી;
 મીત્રો દિન સહી તે વળી, રાજનછ રે,
 દિયે હટેરો વિશાળ, રાયારા રાજવી. ૧૩.
 હટેરો નેમ વાજતો, રાજનછ રે,
 બોલે મંત્રુરા બોલ, રાયારા રાજવી;
 સાંભળે નગરના સહુ જનો, રાજનછ રે,
 કે રહિયા મહુ ચાળ, રાયારા રાજવી. ૧૪.
 રત્ન અછે એક રાયને, રાજનછ રે,
 જોવે જોડી રેણુ, રાયારા રાજવી,
 આપજો તે વહેલા થઈ, રાજનછ રે.
 સારંગના શીંગ યાગુ, રાયારા રાજવી. ૧૫.

વ્યાપારી ' વ્યવહારિયા, રાજનજી ' રે,
આવળે રત્નને લેય, રાયારા રાજવી,
નહિતો દુ.ખ બહુ પાવશે, રાજનજી રે,
કહિયો છે મન ભેય, રાયારા રાજવી. ૧૬.
છટ્ટી એ ખડ છટ્ટાતણી, રાજનજી રે,
કહી એ ઢળકતી ઢાલ, રાયારા રાજવી;
નેમવિજય કહે આગળે, રાજનજી રે,
સાંભળજો છે રસાળ, રાયારા રાજવી. ૧૭.

દોહરા.

વ્યવહારી સધળા મળ્યા, લેઈ રત્ન અનેક,
દાખે વિવિધ પેર ભૂપને, તેની નાવે ટેક. ૧.
સ્વદેશ ને પરદેશના, ઝવેરી બુદ્ધિ વિશાળ,
ત્રેમે કરીને પાઠવ્યા, રત્નતણી જે માળ. ૨.
દાય ન આવે ઇલાપતિ, મનમા રહિયો ઝર;
નારી નહિ ઇણુ નગરમાં, પ્રગટયો પાપ અકુર ૩.
શ્રીદત્તને વસુદત્તને, તેડાવ્યાં તતકાળ,
લાવો રત્નની ભેડલી, કે આવ્યો તમ કાળ. ૪.
શેઠ વિચિ તે ચિત્તમા, ક્યાથી લાવ્યા તે રત્ન,
ભૂપતિ મનને રીઝવા, હા બોલે શુભ યત્ન. ૫.

ઢાળ ૭ મી.

(' આ છે લાલ'ની દેશી)

ચિતે મનમા શેઠ, કરી દીસે નૃપ દ્રેઠ,
પ્યારે લાલ, ધન ગ્રહેવાને કારણે,
અણહુતો ન દેવાય, માગ્યુ હી ન મંગાય,
પ્યારે લાલ, ભૂપ રૂઠ્યો કૃત શાતણે ૧.
ભેડી મળે ભે કાય, મોં માગ્યો લહે સોય,
પ્યારે લાલ, લાવજો કે' એમ ભૂધણી,

- કરિય કેમ નવિ-હોય, ધણુ નગરીનો લાય,
પ્યારે લાલ, વાત વારે કુણુ તેતણી. ૨.
- સે વ્યવહારી અનેક, રત્ન દેખાવે વિવેક,
પ્યારે લાલ, રત્ન જડે નહિ તેહવુ;
જ્ઞે જ્ઞે શેહરે છેક, પૃછે એકને એક,
પ્યારે લાલ, વચન કહે એહ કેહવુ. ૩.
- કાષ્ઠક નામને દેઈ, સધળો એ ધન લેછ,
પ્યારે લાલ, ઇભ્ય ભણી દુઃખ દાખશે;
કરિયે કહો શુ એય, લાઘે ન મનનો ભેય,
પ્યારે લાલ, વાત છિપાઈ રાખશે. ૪.
- બેઠા આગણુ આપ, કરતા મન ખડુ થાપ,
પ્યારે લાલ, ચિંતા તન ખડુ ભાવિયા;
ભુડી નૃપ મુખ છાપ, કેમ ખમીજે દાપ,
પ્યારે લાલ, આતુર અતિ વ્યવહારિયા. ૫.
- શીલવતી કહે તાત, કશી વિભાસણુ થાત,
પ્યારે લાલ, ચિંતા કેમ વહે એવડી;
સાચી કહો અમ વાત, હૈંડે જ્યમ હરખાત,
પ્યારે લાલ, અપ્રીત લહી નગ જેવડી. ૬.
- પુત્રી તુજ થકી કેમ, દુઃખને ટાળિયે જેમ,
પ્યારે લાલ, એવુ નહિ પુણ્ય માહરં,
કશુ કહેશે તેમ, બોલુ મુણીને એમ,
પ્યારે લાલ, દરશન વાંલુ તાહરં. ૭.
- રત્ન સાગે છે રાય, એ કેમ જગરો મિટાય,
પ્યારે લાલ, રત્ન નહિ છે આપણે;
સમજ્યુ ન સમજનય, રહિયા રત્ન દેખાય,
પ્યારે લાલ, કારણ એહવુ અમતણે. ૮.
- તાતજુ કેવું દુઃખ, આણો હૈંડે મુખ,
પ્યારે લાલ, રત્ન આપું લિયો તમ ભણી;
મણિ દેખી ગયા દોપ, લહિયો મન સતોપ,

- પ્યારે લાલ, આશા પૂરી તે ચિત્તતણી. ૯.
જીવે કોડ વરીશ, જ્યાં લગી ચદ્ર ને દીશ,
પ્યારે લાલ, ઉલટે અખર પેહેરિયાં;
શેઠને મન સુજગીશ, નવલી લક્ષ્મી વરીશ,
પ્યારે લાલ, ચાલ્યા બહુ વ્યવહારિયા. ૧૦.
કીધો નૃપને પ્રણામ, આવ્યા રત્ન લે તામ,
પ્યારે લાલ, ધલાપતિ દિલ હરખિયુ;
ઉલટે આવે આમ, સરિયું વાચ્છિત કામ,
પ્યારે લાલ, જોડી મળી મન નિરખિયુ. ૧૧.
દેધ શેઠ પસાય, ધબ્ય તે મદિર જાય,
પ્યારે લાલ, જગતીપતિ ધમ ચિંતવે;
મળશે પુત્રની માય, પૂરવ પુણ્ય પસાય,
પ્યારે લાલ, ભાગ્ય ફળે ભવને ભવે. ૧૨.
વળી તે ઢઢેરો ભૂપ, ફેરવિયો લઇ અનુપ,
પ્યારે લાલ, સુણજો નૃપ મુખ વારતા,
પરદેશણ બહુ રૂપ, માનની મનોભવ રૂપ,
પ્યારે લાલ, રાખશે જે સહી વારતા. ૧૩.
રાહિલો તેહજ ચોર, કહિયે ચચ્ચર બકોર,
પ્યારે લાલ, નારી મ રાખશે મદિર;
સાંભળી ચતુર ચકોર, ન રહ્યા દિલથકી ઠોર,
પ્યારે લાલ, વાત સુણો એહ સુપરે. ૧૪.
પાચે દિને જો હોય, પ્રગટજ નારી સોય,
પ્યારે લાલ, તો દુઃખ કારણ હોવશે;
રાખે છપાવી કાય, લહેશે દુઃખ સહી તોય,
પ્યારે લાલ, આગે વાત બહુ જોઇશે ૧૫.
પ્રગટ કરશે જોહ, વાચ્છિત લહેશે તેહ,
પ્યારે લાલ, કહિયે શું તસ ફરી ફરી,
સાચો મિત્ર ગણેહ, વ્યવહારી ગુણુ જેહ,
પ્યારે લાલ, કહિયે છે વળી હિત કરી. ૧૬.

નેમવિજય મહારાજ, કરવા આપણું કાજ,
 પ્યારે લાલ, મીઠા ખોલે ખોલડા;
 રત્ન વધારી લાજ, પામ્યો નવલુ રાજ,
 પ્યારે લાલ, પુણ્ય થયાં જવ પરગડાં. ૧૭.

દોહરા.

શ્રીદત્ત ચિતે ચિત્તમાં, હોશે ધણુ વિરૂપ;
 મુજ ધર પરતી બાલિકા, દેખી ચૂક્યો ભૂપ. ૧.
 તો હવે કીજે શુ ધહાં, રૂક્યો નરવર રાય,
 પ્રાણુ રહે ભે પત ગધ, તો જીવ્યુ કુણુ લેખાય. ૨.
 કોણુ મળ્યો નૃપ આડિયો, વાલો થઇને વાત;
 કીધી કેવી પાપીએ, કરમતણો ઉતપાત. ૩,
 શેઠ ગયો નરપતિ કને, મહારાજ બહુ નાર;
 સુતા ભગિની ભાણેજડી, તેનો કવણુ વિચાર ૪.
 ધલાપતિ કહે ધમ્મજી, એવાં મ કહો વેણુ;
 પરદેશી ને એકલી, પ્રાહુણુડી ગુણુરેણુ ૫.
 શેઠ થઇ ચિતા ઘણી, તેને ક્યમ દેવાય,
 આવી શરણે રાજવી, આવી તે ન મૂકાય. ૬.
 ધન હાજર ધર નરપતિ, હાજર જીવ છે એહ;
 પણુ હુ ન દેઉં તેહને, અમ પુત્રી છે એહ. ૭.
 વ્યવહારી નહિ અમતણે, તિણુ હુ તે કાઇ કાજ,
 રાખી પડદે વાતડી, પૂછેવા ઇણુ આજ. ૮.
 દે હડતાલ તે હાટડે, મેળી બહુ પરિવાર,
 તરણુ બાલ વૃદ્ધા બહુ, વહી આવ્યા દરબાર. ૯.

ઢાળ ૮ મી.

(સ્વર્ગ લોકથી ફૂલડું આવ્યું—એ દેશ)

વ્યવહારી કહે સાંભળ રાજ, એવો અન્યાય ન કીજે,
 પરતી નારી દેખીને કેમ કરો, લોક કલક બહુ લીજે;
 કે શાને કે શા માટે, કે માળે કે નાળે કે નારો,

- રાજા કહેવું વચણ સુણાવો રે. ૧
- એવો જોલ ન જોલો મહીપતિ, નીચી રીત તમારી;
જે કાંઈ ધનનો કામ છે તુમચે, તો લિયો રિદ્ધ અમારી કે શાને૦ ૨.
- અમે પ્રજા છુ તમે પ્રજાપતિ, એહની વાત તમેા છોડો,
જે કાંઈ દુખણી આવી આતુર, તેહનું ધર કેમ માડો ? કે શાને૦ ૩.
- શીલવતી ત્યાં એહવું નિસુણી, મનમાં અતિ વિલખાણી,
શુ હોશે જેમ શીલ રહેશે, બહુ દુઃખથી ઉલખાણી. કે શાને૦ ૪.
- મહાજનને કહે એવું મહીપતિ, કેમ કરો છો વિખાંસા ?
લેઈ આવો તમે વેગે તેહને, શુ જાણે છો હૈયે હાસા ? કે શાને૦ ૫
- અણુમણુતો વ્યવહારી આવ્યો, શીલવતી સતી પાસે,
નદની રાજા અતિશે નિરદે, ચાહે છે તુજ એક પાસે કે શાને૦ ૬.
- તીય જ પે સુણો તાતજી વાણી, શ્રીજીન દીકું તે હોશે,
રાયચક્રી કહો કેમ ઉગરિયે, કામ પડે સહુ જોશે કે શાને૦ ૭
- કલક ન દેશા તાતજી થાંને, દેજો માને સાખાશી,
ગણી નવકારને કાલકટ લીધુ, વિમળમતિ સુપ્રકાશી કે શાને૦ ૮.
- જેઠી જાળ રથોપરિ ચઢીને, ચહુદિશ ચીવર છાહી,
નગર લોક તે નિરખવા કાજે, આગે પાછે વહે ચાહી. કે શાને૦ ૯.
- આવી અગતા દરબાર આગે, નેહ રાય જોલાવી,
દક્ષિણ લોચન ફરકી ભૂકુટિ, સુખકારણ શું છે ભાવિ કે શાને૦ ૧૦.
- વાત વદો તમે નિજ ધર નાતની, વિસ્તારે અમથુ વદીતી;
સાદ સહીનાણે જોળખિયો પતિ, જાણે ત્રિભુવન જીતી. કે શાને૦ ૧૧.
- નારે વા'લા કાંઈ જોલાવો હવે રે, એતા દિન દુખ દાખી નારી,
વેર પોખ્યુ વા'લા કુણુ ભવ કેરૂં, જાણી એ પ્રીત તમારી. કે શાને૦ ૧૨.
- દુખની વેળાએ નાહો વા'લા, કેને વાતડી પૂછે,
સાસરીએ વિગોઈ પીહરિયે, નવ લલો મહીમાં તુ છે. કે શાને૦ ૧૩.
- સહીનાણી જે દીધી કરની, હુગર પા'ણે વિસારી,
કોડ કંથ્યાણ હજો શ્રીદત્તને, પુત્રી કરી ધર ધારી. કે શાને૦ ૧૪.
- ઉચો કરીને પૂંછડ પિયુજી, નાશી કાંઈ ગટ લીધા ?

કોડ અવગુણે ભરિયો તું વા'લા, ફરી શાણે ડંકા દીધા. કે શાને૦ ૧૫
 દુઃખ સર્વેનો પાર હું પામી, પૂર્વ કર્મને ભાવે;
 જીવ રહ્યો એક ધ્યાન, તમારે, કહિયું કાંઈ ન જાવે. કે શાને૦ ૧૬.
 બહુલી નારી પરણી પિયુડા, એક વિના નવ આલ્યું;
 વેરી ન કરે તે કીધું વા'લા, વેર સવાયું જે વાળ્યું. કે શાને૦ ૧૭.
 દુઃખ દાવાનજે પહેલે નાખી, પૂરૂ લેવા હવે આલ્યો;
 મેં ન બિગાડયું કાંઈ તમારું, કીધો તેં મન ભાલ્યો. કે શાને૦ ૧૮.
 ઉમા વેશ્યાએ રાખી મંદિર, જાળ્યું વેસડી થાશે;
 આગલી વાત વિચારી તેણે, પુત્ર માર્યા ક્યાંહાં જાશે. કે શાને૦ ૧૯.
 જાતમાત્રથી રત્ન યું નુરાં, અબર શૌચને પહોતી,
 ચિત એતાવી વડથી વાનર, આવી વેશ્યા ઘેર રેતી. કે શાને૦ ૨૦.
 એવા એાળલા દેતી પિયુને, આંખે આંસુ અણાવ્યાં;
 મહાજન લોક વિચિંતે મનમાં, કેહને વચન સુણાવ્યાં. કે શાને૦ ૨૧.
 ખંડ છટ્તાની આઠમી ઢાળો, નરનારી બેહુ મળિયાં;
 નેમવિજયના પુણ્ય સંયોગે, વિરહાનલ દુઃખ ટળિયાં. કે શાને૦ ૨૨.

દોહરા.

મૂક્યો નદન વેસડી, તે દુઃખ મેં ન ખમાય;
 વા'લો મળિયો નેહભર, પુત્ર રહ્યો ક્યાં જાય ? ૧.
 દુઃખ સર્વ નાસી ગયાં, પાયો પરમ સંતોષ;
 અંત પુર રાણી થયાં, પુણ્યતણો ભરપોષ. ૨.
 વેશ્યા તેડી રાજવી, લાવો પુત્ર રતન;
 ક્યાં મૂક્યો માર્યો કયહાં, સાચ કહો સુવચન. ૩.

ઢાળ દ મી.

(લીંબુડાની મારી નહિ મઝ' રે વા'લા, જોડ્ય વચન બલિ જઈ. એ દેશી.)

વેશ વદે એમ ભીતથી રે રાજ, થરહર કંપે કાય રે,
 સુગુણરાય દયા અમ કીજે હે;

પાય કર્યું મેં આકરૂં રે રાજ, તે હવે કેમ છટાય રે. સુગુણ ૧.
 દાસી કરે તો મેં દિયો રે રાજ, મુભગો બાળક તેહરે; સુગુણ ૦

હુ નવ જાણુ આગળે રે રાજ, કુવર નિપાણે જોહ રે	સુગુણું	૨
માર્યો હશે અમ પાપથી રે રાજ, જીવતો તુમચે ભાગ રે,	સુગુણું	
નિસુણી નૃપ તેડી તિકા રે રાજ, દાસી ભણી શુભ લાગ રે.	સુગુણું	૩
આવી દાસી તુરતશુ રે રાજ, ડરતી જોલે શી બાળ રે,	સુગુણું	
મૂંઝ્યો કામને દેહરે રે રાજ, કુવર રૂપ રસાળ રે	સુગુણું	૪.
વેશ્યા ઘ્રાણુને કાપિયાં રે રાજ, છેદીયા દો, કર્ણ રે,	સુગુણું	
દેશ નિકાલો કરી વળી રે રાજ, ફરી ન કરે કો આચર્ય રે	સુગુણું	૫.
દાસી દુઃખ દૂરે કિયુ રે વા'લા, આપી બહુલ ધનામ રે,	સુગુણું	
મહાજન જનસતોખિયા રે વા'લા, સહુ પોત્યા નિજ હામરે.	સુગુણું	૬
તેડ્યો વસુદત શેઠજી રે વા'લા, દેધ બહુલો માન રે,	સુગુણું	
નદન તુમ છે કેટલા રે વા'લા, સાચ કહો સાવધાન રે	સુગુણું	૭
શેઠ વિચિતે દિલભરી રે વા'લા, સાચ લહે નરનાથ રે,	સુગુણું	
માતપિતા ગુરૂ આગળે રે વા'લા, ભૂપ મત્રી સત્ય આથ રે	સુગુણું	૮
એ આગે નવ જોલિયે રે વા'લા, જૂઠું જીવિત પ્રાણ રે,	સુગુણું	
કૃત્યકી અનરથ હોવે રે વા'લા, જાણે સહુ નર જાણુ રે	સુગુણું	૯.
ગુણુ અવગુણુને સાભળી રે વા'લા, બંને કરે બક્ષીસ રે,	સુગુણું	
તે માટે સાચુ કહુ રે વા'લા, નીચુ નમાવી શીશ રે	સુગુણું	૧૦.
સાંભળો ભૂધણી પ્રેમશુ રે રાજ, મત કર મનથકી રોપ રે,	સુગુણું	
હુ છુ કિ કર રાહિલો રે રાજ, રખે દિયો કાંઈ દોપ રે	સુગુણું	૧૧
કામદેવના ગેહથી રે વા'લા, પૂજવા નારી મુજ રે,	સુગુણું	
કૃલતણા તે પુજથી રે વા'લા, લાધ્યો નદન મુજ રે.	સુગુણું	૧૨
દીધો દેવે મુજને રે વા'લા, જેની કરતા મેવ રે,	સુગુણું	
તેડો તે તુમ નદન રે વા'લા, કૃપા કરીને દેવ રે.	સુગુણું	૧૩.
રતનગુપ્ત તવ પ્રેમશુ રે વા'લા, ભૂપના પ્રણમે પાય રે.	સુગુણું	
નિરખે નેહભરી લોચને રે વા'લા, હેજ શુ નરખે રાય રે.	સુગુણું	૧૪.
પ્રકૃતિ લહો તમે નદની રે વા'લા, નંદનનો મહિમાય રે,	સુગુણું	
શેઠ કહે જાણું નહિ રે વા'લા, બાળકનો ગુણુ કાંય રે.	સુગુણું	૧૫.
હરખ્યો દેખી શેઠજી રે વા'લા, અહો એ ભાગ્યનિધાન રે,	સુગુણું	
નદ નૃપતિ કહે માહરો રે વા'લા, નદન વધતે વાન રે.	સુગુણું	૧૬.

ધન્ય ધન્ય જગતી મધ્યમે રે વા'લા, ધન્ય ધન્ય તાહરી માય રે; સુગુણ૦
 મુજ કુળ ખાંપણ કાપિયું રે વા'લા, હું તુજ લાગું પાય રે. સુગુણ૦ ૧૭.
 ગેઠ કહે એ પુણ્યથી રે વા'લા, પુત્ર લલો એણે પુણ્ય રે; સુગુણ૦
 પચ દિયાં ગ્રામ શેઠને રે વા'લા, બોલે મુખ ધન્યધન્ય રે. સુગુણ૦ ૧૮.
 પામ્યો હરખ હેડે ધણો રે વા'લા, રતનગુમ કુમાર રે; સુગુણ૦
 ઝોળખિયો નિજ તાતને રે વા'લા, મેળ્યો શ્રીકીરતાર રે. સુગુણ૦ ૧૯.
 ટાલ્યો વિરહો માતનો રે વા'લા, કીધી સતીની સાર રે; સુગુણ૦
 પાયે પડ્યો જઈ માતને રે વા'લા, માતા હરખ અપાર રે. સુગુણ૦ ૨૦.
 હૃદયકમળ ભીડ્યા ધણુ રે વા'લા, હર્ષ આસુતાણી ધાર રે; સુગુણ૦
 હુઆ કુશળ વધામણાં રે વા'લા, અયિ અયિ પુણ્ય પ્રચાર રે. સુગુણ૦ ૨૧.
 રાણીસુત રાજતણા રે વા'લા, રળિયાં દુઃખ જન્મળ રે; સુગુણ૦
 નેમવિજય કહે નેહશુ રે વા'લા, છટ્ટે ખડે નવમી ઢાળ રે. સુગુણ૦ ૨૨.

દોહરા.

જનદત્ત મત્રી મહીપતિ, શ્રીદત્ત કુલદીવાણુ;
 વસુદત્ત નગર શેઠ તેમ, પામ્યા કોડ કંઠ્યાણુ ૧.
 કામદત્ત વસુદત્તનો, નદન ભણી લે રાય,
 ગામ દિયાં પચ સુંદર, હેડે હરખ ભરાય ૨.
 શ્રીદત્ત નદન દત્તને, દીધાં તેતાં ગામ;
 સભારી ઉપકારને, રાખી સઘળી મામ. ૩.
 સભા એક દિન રાયને, દેશાતરી ત્યાં ફત,
 આળ્યો અતિ અભિમાનશુ, યુદ્ધતણા પત્રયુત ૪.
 ફત ભણે રાજ સુણો, કૌસલ દેશ મજર,
 ભીમએન નગરી ધણી, કહિયો સુણો વિચાર. ૫
 દરશ્ય રાજ બહુલ નૃપ, પદ્મીપતિ જે સગીપ,
 નીકસો કે આણા લહો, કે આવો તેને જીપ. ૬.
 તેને નૃપ ત્રિભુવન બજે, તું નવિ માને આણુ;
 રાય કહે વેહેલો થઈ, કરજો વચન પ્રમાણુ. ૭.
 હાક્યો ફત અતિશે ધણો, તે પો'ત્યો તસ પાસ;
 મહારાજ તમે માનજો, એ આગે તમે દાસ. ૮.

ઢાળ ૧૦ મી.

(વાત્સલ દશ દિશે ઉનહા—એ દેશી)

સખળ દળ ત્યાહા આવિયુ, અતિ ભીમસેને ભડરાય,
 દઢરથ સાથે સચર્યો, અતિ પલ્લીપતિ જે દુરાય રે,
 ગલલાટ કરે ગજરાય રે, હિસારવ હયવર થાય રે,
 ત્યાંહા ઉભા અતિ ભડ રાય રે, લહેવાને શોભા સવાય રે,
 મોટો જશ ભડ વાય રે, રજરેણુ રવિ ઊલઝાય રે,
 મહીતલમા ભટ ન સમાય રે, એમ રાજવી ક્રોધને કેળવે
 વિષમ દળ ત્યાંહા દેખિયુ, અતિ ચદ્રગુપ્ત નર નાથ,
 સુભટ ભલા તસ સજ કર્યો, અતિ લીધી ખર્જ અસિ હાથ રે,
 છત્રીસે ક્ષત્રી સાથ રે, શરપણાતણી સાથ રે,
 નવ લાગે વા'લી હાથ રે, કાયર હુઆ અનાથ રે
 કાળા કરિ સિદ્ધરિયા, અતિ ધડુકુ કરતા અવાજ
 વાજે ભીમ સગ્રામ ને, અતિ કરતા ક્રોધનું કાજ રે,
 નીસરિયો ત્યાંહા નૃપરાજ રે. લેધ સેનાના સાજ રે,
 રાખશે જીનવર લાજ રે, ત્યાહાં રણે સુભટનાં કાજ રે.
 ઝૂંઝે યોધા જગશુ અતિ, કુહુક ધૂટે કોક બાણ,
 ઘડડડ નાલી ને ધૂમતી, અતિ ધ્રુજે કાયર પ્રાણ રે,
 વેરી હોવે હેરાણુ રે, નાસે જોતા જ્યા કેકાણુ રે,
 પરહરિયા રાણા રાણુ રે, કરતા ઇમ ખહુની હાણુ રે.
 જાઓ જાઓ મુખથી લવે, અતિશ મરે રે અગ્નણુ,
 રાવત ઝૂંઝે રાવજી, અતિ પુલેદિ જ્યા જાણુ રે;
 માન ભાગ્યા કટકનાં માણુ રે, ત્યાંહા ભીમસેન સુગ્ગણુ રે,
 નવ રાખ્યો મરણો વાણુ રે, કરતા નર ખેચાતાણુ રે
 ખલલલ નદી વહે પૂર જ્યમ, અતિ નાઠા સુભટ કોડ,
 દાતે તરણું દેખતાં, અતિ નાઠા નવ રહો જોડ રે,
 નાઠા તે હોડાહોડ રે, ભાગ્યા તે દળખળ છોડ રે,
 રતનગુપ્ત ભૂપજ રોડ રે, દળનુ જળ ત્યાંહા તોડ રે.

૧

એમ૦ ૨.

એમ૦ ૩.

એમ૦ ૪.

એમ૦ ૫

એમ૦ ૬.

રત્નશુભ ઊભો ત્યાંહાં, અતિ ભડ ભાગતા લહે જમ;
 આપ થયો સજ્જ ઝૂઝવા, અતિ કરવાલ લેધ તામ રે;
 એ તો દાળે વેરી ઠામ રે, ઉતારતો શૂરા મામ રે,
 પોહોગ્રિયા ક્રેષ્ઠ જમ ધામ રે, ભાજતો હેડા હામ રે એમં ૭.
 શ્રીરલાટ અતિ બહુ કરે, અતિ વ્યતર ચુહુ દિશે જોર,
 ગોળી વહે સણુસણાટથી, અતિ દશ દિશે ભાગ્યા ચોર રે,
 કરતા વૃક જેહ બકોર રે, પગરજ છાયો નભ ઘોર રે,
 કાયર મૂકે સોર રે, તેહ જીપે કુવર ચકોર રે. એમં ૮.
 ભીમસેન અતિ બાધિયો, અતિ દઢરથ પકડયો જેહ,
 ધણુક પક્ષીપતિ સાહિયો, અતિ પજર નાખ્યો તેહ રે;
 જ જીરશુ દેહી લેહ રે, પોદી જે પુણ્યની રેહ રે,
 નેમવિજય કહે તેહ રે, દશમી ઢાળ સુણો એહ રે. એમં ૯.

દોહર.

ભીમસેન દઢરથ ભણી, છોડી દો રાજન,
 સેવક કરીને આપણા, દેશ મનાવી આણ. ૧.
 પાલ લુટી પૃથ્વીપતિ, વાશ્યું નદન નામ,
 રત્નપુર વર શોભતુ, નગરી નિરૂપમ ઠામ. ૨.
 વસ્તી વાધી વિવિધ પેર, (ને)ચૌરાશી બાજર,
 રત્નગુપ્ત રાજા હવ્યો, હયગજ બહુ પરિવાર. ૩.

ઢાળ ૧૧ મી

(વાટ જીએ વિનતા ઘણી રાજ—એ દેશી)

ભીમસેન રાજા હવે રાજ, જોલે જે કરજોડ,
 એવકની મુણો, વિનતિ રાજ, મનહુ તી મદ છોડ,
 રાજ દિયા રે, માર વચન તમે મન આણો મહારાજ. ૧.
 મદનમ જીપા માહરી રાજ, જેટી ગુણુ આવાસ;
 પેટો છે બહુ પુણ્યની રાજ, ચૌવન યુવતી વિલાસ. રાજ દિયાં ૨.
 રત્નશુભ કુચારને રાજ, કીધી નારી સુકામ,

- એટલે દઢસ્થ જોલિયો રાજ, વેગે કરીને પ્રણામ. રાજદિયાં ૩.
- રાયજીનદન માહરી રાજ, રૂપસુદરી એનું નામ, રાજદિયાં ૪
- સા પણ પોહોતી પ્રેમદા રાજ, અનગતણો જે આરામ. રાજદિયાં ૫.
- દીધી તે તમ નદને રાજ, સરખા ગુણ સન્મેગ, રાજદિયાં ૬.
- મેજો પ્રભુ યહા હાથશુ રાજ, વિકસો પુણ્યના ભોગ. રાજદિયાં ૭.
- દ્વય પરણાવી પ્રેમશુ રાજ, કીધો કર મેળાપ, રાજદિયાં ૮.
- કરમૂકામણે આપિયા રાજ, જેહુ રાજ્ય લઈ આપ. રાજદિયાં ૯.
- માગે જમાઈ કને આગન્યા રાજ, મેહેર કરો મહારાજ, રાજદિયાં ૧૦.
- સંયમ લેશુ શુભ મતિ રાજ, વરવા શિવપુરરાજ. રાજદિયાં ૧૧.
- ધન્ય ધન્ય તે નરનાથને રાજ, આવ્યો મન વૈરાગ, રાજદિયાં ૧૨.
- ધન કણુ કચન રતનની રાજ, કીધો મમતા ત્યાગ. રાજદિયાં ૧૩.
- રાજ્ય ચાર નૃપ અનુભવે રાજ, પુણ્યતણે પરતાપ, રાજદિયાં ૧૪.
- દુખ નાહા મીઠા લલ્લા રાજ, સુખ સપતિ થીર થાપ. રાજદિયાં ૧૫.
- મેદિની પાળે મોદશુ રાજ, ટાળ્યા પરજા ઉચ્ચાટ, રાજદિયાં ૧૬.
- શેઠ દ્વય માને ધણુ રાજ, ઉત્તમ નર એહ ઘાટ રાજદિયાં ૧૭.
- આણુ મનાવી દશ દિશે રાજ, આવી નમ્યા વર ભૂપ, રાજદિયાં ૧૮.
- દિન દિન વધતો ભાગ્યથી રાજ, પ્રગટયો તે જશ રૂપ. રાજદિયાં ૧૯.
- થરકે સીમાડા અરિજના રાજ, વૃશ્ચિકથી જ્યમ સાપ, રાજદિયાં ૨૦.
- ત્યમ રહિયા નૃપ હારીને રાજ, વાઘ્યો પ્રબળ પ્રતાપ રાજદિયાં ૨૧.
- શીલવતી સદા શેઠને રાજ, આવે જાવે ગેહ, રાજદિયાં ૨૨.
- માતપિતાથી ગુણ ધણે રાજ, રાખતી અધિકા સ્નેહ. રાજદિયાં ૨૩.
- કુવર ધણે હેતે કરી રાજ, શેઠપિતા પર પ્રેમ; રાજદિયાં ૨૪.
- ધરતા ગુણુગણે કરી રાજ, ઉત્તમ વિસારે કેમ ? રાજદિયાં ૨૫.
- ખડ છટ્ટીની ઢળકતી રાજ, એકાદશમી ઢાળ; રાજદિયાં ૨૬.
- નેમવિજય કહે સજ્જના રાજ, પુણ્યથી રગ રસાળ. રાજદિયાં ૨૭.

દોહરા

સભા ઠંભી રાજ હવે, જેહો આપ આસન,
હૂત આવ્યો ત્યાહાં તાતનો, પ્રણમી કહે સુવચન.

- રાજા સુખ નહિ તાતજી, દિલમાંહે દિલગીર;
 માતા મન વિલખી ધણું, રાખે તુ શુ હીર. ૨.
 સજ્જન સહુ છે દુમના, જપતા રહે તમ જાપ.
 સમરે મન તમ પક્ષિની, કરતી વિવિધ વિલાપ. ૩.
 કાગળ દંધ મૂક્યો મને, મહિપતિ તુમચે પાસ;
 કુશળ ક્ષેમ સુખવાતડી, કહી તમારી આશ. ૪.
 વૈર ન કીજે એહવુ, વા'લાશુ વિણ કામ,
 આતક પરે તે કામની, પિયુ પિયુ કહેતી આમ. ૫.
 રમણી પ્રેમદા સા ભણી, હવે વિછોડી કેમ,
 મુખ વચન એમ સાલણી, કાગળ (માં) વાંચે ક્ષેમ. ૬.

ઢાળ ૧૨ મી

(સુણો સુણો સુવઠિયા સુવઠા લાઈ તુછે અતુરસુન્નાણ રે,
 અરે હાં રૂપે રૂપે રણિયામણો—એ દેશી.)

- સુણ્ય મુણ્ય અગળયા અગળ મોરા, કીજે એમ ન કામ રે,
 અરે હા, વીર વીરહો કેમ વેગળો જી,
 તોવિણ માતા કેમ રહે, ભૂપતિ મોરા, ઇ વાતે તુજ લાજ,
 અરે હા, કેમ વહે તાતનો નેહલો જી. ૧.
 આવો એથે વેગાથઈ, ભૂપતિ મોરા, વાર મ લાવો કાચ રે,
 અરે હાં, ઝૂરે જનની તાત તુ વિના જી,
 ઘેસી રહ્યો કેમ વેગળો, ભૂપતિ મોરા, અચરજ એ અમ હાચરે,
 અરે હાં, લાંબી હવે તમ અગના જી. ૨.
 વાગી કાગળ મત્રીને, ભૂપતિ મોરા, કહ્યું કરો સેના તૈયાર રે,
 અરે હાં, આપ થયો ઉજમ ધણો જી;
 રાજ્ય ભળાવી મત્રીને, ભૂપતિ મોરા, અદ્રુમ કુમાર રે,
 અરે હાં, સાથે નદન આપણો જી. ૩.
 પ્રયાણ કર્યો પ્રહને સમે, ભૂપતિ મોરા, આવિયો તેહ નગ્યા પાસ રે,
 અરે હા, સાથ સર્વે ત્યાં ઉતર્યા જી,
 રાયતણા મનમાં ગમે, ભૂપતિ મોરા, પામે અતિશે ઉદ્ધાસ રે,

- અરે હા, નારી હૈડે દુઃખ સાભર્યો જી. ૪
- નગર વસાવ્યુ તિહાંકણે, ભૂપતિ મોરા, સીલવતીતણે નામ રે,
અરે હાં, શીલવતી નગરી ભલી જી,
- જીનમંદિર થાપ્યો જોણુ, ભૂપતિ મોરા, ખીમ અજીત જીન સ્વામ રે,
અરે હા, મંડપ કળશ ધનવળી જી. ૫.
- નગરતણી રખવાળિકા, ભૂપતિ નેહે, થાપી ગાંધર્વ દેવ રે,
અરે હા, સિંહ મૂરતિ પોળને ખારણે જી,
અનશન થાનકે ખાળિકા, ભૂપતિ નેહે, કર્યો મંડપ તતખેવ રે,
અરે હાં, દેવળ જન સુખ કારણુ જી. ૬.
- અષ્ટાપદ મૂરતિ ધરી, ભૂપતિ નેહે, હરિનો ભજન હાર રે,
અરે હા, તેહ અહીનાણે સુદર જી,
દ્વય મૂરતિ દેખી કરી, ભૂપતિ નેહે, ઉપજે ચરિત્ર અપાર રે,
અરે હાં, મહીપતિએ તે મનોહર જી. ૭
- હોઈ વસ્તી બહુ તિહા, ભૂપતિ નેહે, રાન પાટણુને કરેય રે,
અરે હા, ગામ વરયા બહુ પાખળે જી,
અધિકાતા બલિયો જોહ, ભૂપતિ નેહે, શોભા સઘળી લય રે,
અરે હાં, આપ ચલ્યો હવે આગળે જી. ૮
- અગ દેશ ચ પાપુરી, ભૂપતિ નેહે, આવિયો ભૂપ વિશ્રામ રે,
અરે હાં, સામો સિંહરથ આવિયો જી,
મળિયા ભૂપ જોહુ હિત ધરી, ભૂપતિ નેહે, નદની નદન તામ રે,
અરે હાં, ઉચ્છગે તતક્ષણુ લિયો જી. ૯.
- વાલો લાગ્યો વસુપતિ, ભૂપતિ નેહે, ઉલ્લસ્યુ હૃદય અત્યંત રે,
અરે હા, ભીડ્યો અગશુ ભૂપતિ જી,
મોહ મહોદય સગતિ, ભૂપતિ નેહે, આણી કો ન વહત રે,
અરે હા, નિરખી નજરે દપતી જી. ૧૦.
- ગુણ લક્ષણુ પૂરણુ ભર્યો, ભૂપતિ નેહે, રૂપે મહન કુમાર રે,
અરે હાં, દેખતા મન મોહિયે જી,
કામને જીપણુ અવતાર, ભૂપતિ નેહે, સાભળી ખારમી ઢાળ રે,
અરે હાં, નેમવિજય ધણુ સોહિયે જી. ૧૧.

દોહરા.

- પટરાણી રાજતણી, શીલવતીની માય,
મળવા આવી વેગશું, નંદનને ચિત લાય. ૧.
નદિની નદન દેખી તે, હૈડે ધણુ હરખાત;
શીલવતીની વર્ણના, એક મુખે ન કહાત. ૨.
શીલવતીને માતા કહે, મંદિર પધારે માય;
શીલવતી કહે કામ જે, યહાથી કહો મન ભાય. ૩.
ન ગઈ માતા મંદિરે, આણી મન વૈરાગ;
અવસર માતા તાત એ, કરતાં દીઠાં ત્યાગ. ૪.
દિન કેતા એક ત્યાં રહ્યા, મળીને બહુ પરિવાર;
આજ્ઞા માગી આપણી, સેના કીધી ત્યાર. ૫.
તિલકપુરી ગયો નરપતિ, ઉત્સવ ધણો મડાણુ;
વિરહા વિરહી સહુ દળ્યાં, પામ્યા કોડ કલ્યાણુ. ૬.
વર નિ સાણુ વળાડિયાં, ઘેરાં વાજે વાજિત્ર;
ઉત્સવ કીધા અતિધણુ, કીધા કર્ણ પવિત્ર. ૭.

ઢાળ ૧૩ મી.

(ગઢડામા જૂલે સહિયો હાથણી—એ દેશી.)

- ગઢડામા વાજે શબ્દ મૃદગના, ધમ ધમ ધુધરના ધમકાર,
મારી વહુઅરશુ હે સહી મે કપટજ કેળવ્યુ આંકણી.
ગુણની વેલી એ વેલી માહરે, ધરમા એ ચિતામણિ આવિયો સાર. મારીં ૧.
ઘેર ઘેર તરિયા તોરણુ બાંધિયાં, ધર ધર દિસે દશ દિશે માળ; મારીં
ગણુ ગણુ ગોરી ગાવે હે ગીતને, જન મન ટાળે બહુ જન્મળ. મારીં ૨.
પુત્રને લેઇ ચાટે સચર્યો, મોતીડાશુ વધાવિયો સોહવી નાર; મારીં
માતતણે જઇ તે ચરણે નમ્યો, માતતણે મનમા હરખ અપાર. મારીં ૩.
સામુડીને જઇ પાયે તે પડી, સામુડીજ આપે પ્રેમ આશીશ, મારીં
કર ધરી દીધુ આસન આપણુ, ગહગહી આણી મનમાં જગીશ. મારીં ૪.
વહુને એ સાસુ પાયે જવ નમી, ધન્ય ધન્ય તુ કુલમાં શણુગાર; મારીં
હોયે કુળમાં દિનકર સારિખા, તાહરે નામે હોય જય જયકાર. મારીં ૫.

ઘેર એ સુદર દીપક સારખી, એણે ગેહે હે રોપી મોહનવેલી; મારીં
 સતિયા શિરોમણિ જગતી તુ સહી, અપૂરવ દીઠી ચિત્રાવેલી. મારીં ૬.
 જાગી દશા હે આજ સહી માહરી, વહુઅર લાગી જવ મુજ પાય, મારીં
 ભાગી એ ભાવટ ભવતણી વેગળી, નરનારીને એ મુખ ખહુલ થાય. મારીં ૭.
 પ્રગટયા મે કીધા પુણ્ય ક્ષણ એહવા, જગદીશે દીધુ ત્રિભુવનરાજ, મારીં
 દેખતાં એ વધુવર એ ધરા ખતશુ, વાધી એકઠી દ્ય કુળ લાજ. મારીં ૮.
 સાસુએ સહુએ અવગુણ ખામિયા, કિંધલા જે પહેલા ચઢતે રંગ, મારીં
 મહિલામાં મોટી તુ માનિની, સરિતામા સોહે જીણુપે ગગ. મારીં ૯.
 મે તુજ કીધા અવગુણ મોટિકા, તે તુહીજ ખમજે અવગુણ કોડ; મારીં
 ગુણવતી ગરવી તુ ગજગામિની, હિતશુ એ હૈડે દોપને છોડ. મારીં ૧૦.
 શીલવતી એ આપે સાસુ સાભળો, સુખદુઃખ હોયે કરમને હાથ; મારીં
 કાણુ એવો છે જગ માનવી, ટાળે જે આગળે આવીને સાથ. મારીં ૧૧.
 ત્રિહુ જગ વાધ્યો જશ સુસતીતણો, ગુણને ગાવે સુર નર રાય, મારીં
 ખુશિય થયો ત્યહાં સિહરથ ભૂપતિ, ભાવેશુ એ પ્રાણમે સતીના પાય. મારીં ૧૨.
 કુવરની સાથે સુદરી રગશુ, ભોગવે એ વાંચિછત નર ભોગ, મારીં
 કીધલા કર્મ તે એ ખહુલા ભોગવ્યા, ટાળીને એ સધળા મનના શોગ. મારીં ૧૩.
 જન તેહ પ્રશ સા કરતા જે તણી, અહો અહો શ્રીજીનવરકેરો ધર્મ; મારીં
 સ સારમાંહી શોભ છે શુભ સોહામણાં, પુણ્યના એ ધણીને નાઠા. મારીં ૧૪.
 ખડ છઠ્ઠાની ઢાળ છે તેરમી, સહુ કોઈ સુણજીને ભવિજન લોક, મારીં
 નેમવિજય કહે આપણા પુણ્યથી, લહિયે છે જગમા સ પત્તિના થોક. મારીં ૧૫.

દોહરા.

રાજ સિહરથ હર્ષશુ, પ્રેમે વધુ ખોલાય,
 ગુણભરી પુણ્ય આરડી, ગોરડી તુ સુખદાય ૧
 મેલુ કુળ જે માહર. અજવાળ્યુ તે આય,
 ભલે એ મંદિર તુ રહી, વર પરણી સુત રાય. ૨
 શુભ લગ્ન શુભ મુદ્દતે, કીધો રાજ્ય અભિષેક,
 થાપ્યો ચદ્રગુપ્ત ભૂપતિ, વચન કહી સુવિશેક ૩.
 રાજ રાણી રગભર, લિયે દો સયમ ભાર,

નિરતી ચાર નિર્દૂષણે, પરભવને સુખકાર. ૪.
 પાળી સંયમ નરપતિ, પામી સદ્ગતિ અત,
 અંદ્રશુભ હવે ભૂપતિ, પાળે રાજ્ય એકાંત. ૫.

ઢાળ ૧૪ મી.

(હૃદયા તે પુરરી ભાગ મગાવજ્યો કાઢ—એ દેશી.)

રાજ્ય તે પાળે દુઃખ સહુ ઢાળે સોય, વારે દોહગ જંજળ રે,
 મહીપતિ માનશુ,

આવી નમિયા રાય સીમાડા સોય, ઢાળ્યો દુષ્ટકૃત કાળ રે. મહીં ૧.
 રાણી એકાદશશુ પુરદર પેરે રે સોય, સરસ્થા ભોમનો ભોગી રે, મહીં
 એક તે એકથી આતુર બાલા સોય, કબ્હી ન દીસે શોગી રે. મહીં ૨.
 હસાવળીનો નંદન નીકો સોય, હરિષેણુ ત્રિભુવન ટીકા રે, મહીં
 રતિસુદરીનો રણુમલ સોહે સોય, સધળી વાતેજ નીકો રે. મહીં ૩
 ત્રિલોચનાનો સુદર [સોહે] સોય, રતનસેન નરવર રૂડો રે; મહીં
 લીલાવતીનો લલીતાંગ [સોહે] સોય, રૂપ લાવણ્ય ગુણુ સૂડો રે. મહીં ૪
 રાજ્યવલ્લભ તે રત્નવતીનો સોય, નંદન પુણ્યનો ભાર રે, મહીં
 માનવતીનો મદનકેતુ સોય, અતુલિ બલનો ધાર રે. મહીં ૫
 ખટનદન એ ખીજમત કરે સોય, તાતનો વિનય વહતા રે, મહીં
 રત્નશુભની સેવના કરતા સોય, મનમાં દક્ષ રહતા રે. મહીં ૬.
 આપણા પુણ્યને યોગે કરી સોય, વિલસે સુખ સસારી રે; મહીં
 સમકિત ધરતાં તે પાપ છડે સોય, બારે વ્રત દિલ ધારી રે. મહીં ૭.
 ખટ રાજ્યે કરી વિલસે સુખ સોય, મન નેહે રાજ ને રાણી રે. મહીં
 શીલવતી તેને પટરાણી થાપી સોય, બાણી ગુણુમણિ ખાણી રે. મહીં ૮.
 શ્રીજીનકેરી પૂજા કરે નિત્ય સોય, સરખે યોગે તે નારી રે; મહીં
 ઉત્તમ કાજ ગમે ધર્મ કરતાં સોય, આપદા દૂર નિવારી રે. મહીં ૯.
 માયા ખેલ ન ખેલે તેવો સોય, પાપ પુણ્ય ફળ બાણે રે; મહીં
 રિક્ષિ ઘણીપણુ મન ન આણે સોય, સિદ્ધિ અસ્થિર ચિત આણે રે. મહીં ૧૦.
 શીલવતી તે આત્મ અજવાળે સોય, વ્રતના દૂપણુ ઢાળે રે, મહીં
 સામાયક શુદ્ધિ નિયમ પાળે સોય, સદ્ગુરુ વચન સંભાળે રે. મહીં ૧૧.

આપણા પૂર્વ દુષ્ક્રમ સભારી તેણે સોય, મૂક્યો વિપયરસ ટાળી રે; મહીં
ધર્મ સખાઈ ઉધરે મનમાં સોય, નિર્મળ હોય વ્રત પાળી રે. મહીં ૧૨.
ધન ધન ઉત્તમ જગ જન દેહી સોય, જેણે કીધો ધર્મ સખાઈ રે, મહીં
નેમવિજય કહે ઐહમી ઢાળે સોય, એ હી શ્રાતાવક્તા વધાઈ રે. મહીં ૧૩.

ઢાહરા.

ભોગી ભોગ સસારના, વિલસે વિવિધ વિલાસ,	
એ અવસર ત્યાં કેવળી, આવ્યા જ્ઞાન પ્રકાશ.	૧.
મુરી ગજધર કેવળી, પંચ સયાં પરિવાર,	
માળીને દિયે વધામણી, રાજા હરખ અપાર	૨.
દીધુ ગામ વધામણી, સકળ લેઈ પરિવાર,	
વેગે પોત્યો વસુપતિ, વાદે તે અણુગાર.	૩.
મુનિવર દે ધર્મદેશના, શ્રાવકના વ્રત પાર,	
સત્તર ભેદ સયમતણા, સદ્દેહણી શિવધાર	૪.
પાપ અઢારે પરિહરો, વળી વ્રતના અતિચાર,	
દોષ અઢાર પરા કરો, ન્યમ પામો ભવપાર.	૫.

ઢાળ ૧૫ મી.

(લશ્કર આયો દરિયાખાન રહો લાલ—એ દેશી)

મુનિવર દે ધર્મ દેશના હો લાલ, જેહથી પાપ છપાય,	
મોહ સુભદ્ર મદ કેસરી હો લાલ, જીપીએ પ્રાણ દુરાય,	
સાંભળો સદ્ગુરૂ શીખડી હો લાલ. આકણી	૧.
ચાર દોપી જે પાસે વસે હો લાલ, કાઢો તેહતણા મૂળ,	
વારો મમતા તેહની હો લાલ, સમતા ધરો અનુકૂળ. સાંભળો	૨.
કો મત કરો પર તાતને હો લાલ, પરતણી તાતે વિનાશ,	
પરભવ જાતા માનવી હો લાલ, નિદા પાપ પ્રકાશ સાંભળો	૩.
જે ખટકાયને દુહવે હો લાલ, પામે બહુ ભવિ પીડ,	
નરક નીગોદની વેદના હો લાલ, તેહ લહે દુઃખ ભીડ. સાંભળો	૪
વલ્ક્યુધ્યા જે માયાજાળમા હો લાલ, માયા મોહ વિહગ,	
માયા વ્યાલી છે યોગની હો લાલ, માયા અપલ તુરંગ સાંભળો	૫.

નરનારી જે માયા કરે હો લાલ, આર્ધ ન પૂર્વ સ્ત્રીવેદ,	સાંભળો ૦ ૬.
છૂટે નહિ કેા સાનિધાં હો લાલ, માયાવી ધણો હોવે ખેદ.	
માયા મમતા મોહની હો લાલ, ત્રૈણે સુભટ દુરંત;	સાંભળો ૦ ૭.
તેહ વેઠ્યો ને તેહથુ હો લાલ, સો ભમે બહુ ભવ ભ્રાંત.	
મણિ માણિક દ્રવ્ય જે અછે હો લાલ, તે લહે કૃત નિજ કર્મ;	સાંભળો ૦ ૮.
રાગી ત્યાગી ક્ષણમાં હોય હો લાલ, કેઈ ભવ કેરા ભર્મ.	
જૂઠું ન યોલિયે જગમા હો લાલ, યામની ન કીજિયે ભોજ;	સાંભળો ૦ ૯.
પર સ્ત્રી ગમનને વારિયે હો લાલ, સત્ય વચન ચિત ચોજ.	
ક્રોધ તન્ને કાયાથકી હો લાલ, માનવી ન રાખો માન;	સાંભળો ૦ ૧૦.
માયા લોભને છાંડિયે હો લાલ, પામો જેમ જગ માન.	
નરનારી અગજ સુતા હો લાલ, ભગિની માતા ને બ્રાત,	સાંભળો ૦ ૧૧.
મામી માસી મહિલા મળી હો લાલ, ભોળાઇ ભૂત્ય છે તે જાત.	
પાપ કુટુંબને પોષવા હો લાલ, મેળે પાપ મહંત;	સાંભળો ૦ ૧૨.
થિરતા નહિ લાલચ ધણી હો લાલ, લીલા લોભ લહંત.	
આવ્યાં દુ.ખ કહે ના નહિ હો લાલ, પંખી મેળો દ્રુમ જેમ;	સાંભળો ૦ ૧૩.
સાંજે મળી પરભાતમા હો લાલ, ઉડી જાવે વન તેમ.	
ચૌગતિ માહેથી આવિયા હો લાલ, કુટુંબતણા પરિવાર,	સાંભળો ૦ ૧૪.
જાવુ અતિ છે એકલા હો લાલ, મોહ ન કરવો લગાર.	
મોટા મહીપતિ હૈયડલે હો લાલ, જીતી આઠે કર્મ;	સાંભળો ૦ ૧૫.
મર્મ મૂકી મુક્તિ ગયા હો લાલ, રાખી આપણ શર્મ.	
જે છાડી વધલોભને હો લાલ, સાધે મુનિવર પથ,	સાંભળો ૦ ૧૬.
દુષ્કર તપ તન આદરી હો લાલ, નામ ધરાવે નિઝંથ.	
સુખકારી જીન ધર્મનો હો લાલ, કીજે ભવિ ચિત ભાય;	સાંભળો ૦ ૧૭.
નેમ કહે છટ્ટા ખંડની હો લાલ, પંદરમી લાળ ગવાય.	

દોહરા.

સાભળી સદ્ગુરુ દેશના, ચમત્કાર ચિત ચુપ,
 જે કર નેહી જિનતણી. એણીપેરે પૂછે ભૂપ.
 શીલવતી જે મહા સતી, પામી કેમ સકલેશ,

કેવળધર એમ સાલણી, આરભ્યો ઉપદેશ	૨.
ભરતક્ષેત્ર ભદ્રલપુરી, ધનદ ત્યહાં રાજન,	
પટરાણી પદ્માવતી, સકળ કળા સાવધાન.	૩
તેની કુખે રત્ન સમ, કામલતાધિનામ,	
શીલગુણ રત્ને ભરી, અભિનવ અપ્સર વામ.	૪
શંખપુરી નગરીતણો, નૃપતિ ધનજય સાથ,	
પાણિગ્રહણ કીધુ પ્રબળ, વિલસે નારી નાથ	૫.

ઢાળ ૧૬ મી

(દુના દેરે સજની દુના દેરે—એ દેશી)

મનકું' રે મહીપતિ નામ ધનજય, કામલતા તેની સાથ રે,	
સુપેરે રે ભોગવે ભોગ સયોગના, ઉલ્લસે સંપતિ હાથ રે.	મનકું ૧
સુખની રે હરિશેણા એ નામની, ચદ્રાવલી દુલ્લ જાણે રે,	
ચિતકું રે માનિયુ મેઘમાલાતણુ ત્રિજી નારી નિરવાણુ રે	મનકું ૨.
મોહની રે છે ચદ્રાવળી સગતી, પ્રીત ઘણી ગુણ સગ રે;	
બેઢિનો રે કામલતા ચદ્રાવળી, ભામિની પ્રેમ છે અગે રે.	મનકું ૩.
પુરીએ રે આખી એકજ આર્યા, સાધવી ગુણની ગેહ રે;	
તપને રે જપ જે સજમ ભરી, ક્ષમાવત કૃષ્ણ દેહ રે.	મનકું ૪.
જિનના રે ધર્મતણી પ્રતીકારિણી, વિચારને ભણુવા કુવરી ચાલે,	
ભણુતી રે પ્રતિક્રમણા વિચારને, કર્મ અથ વિશાળ રે.	મનકું ૫.
ઉલ્લસે રે સામાયકને ચિત ધરે, નવ તત્વના પરિવાર રે,	
અહનો રે જે ધર્મ છે જે દયાતણો, ધારવા મારગ સાર રે.	મનકું ૬.
ડાહી પેરે રે રાણી કામલતા ધણુ, ગુરુણીની હાંસી કરન રે,	
કરતી રે તેહથી સહુ પરિવારને, પાપે પિંડ ભરત રે.	મનકું ૭.
મુખથી રે કામલતા એક એમ કહે, એહ વેપ તો કપટીમાલીહ રે,	
સખિયા રે નવ જઘએ એહની સગતી, રાત અને વળી દીહ રે	મનકું ૮.
તવ તે રે શીખ દિયે સાહેલડી, સાધવી તે કાલ શીખી લલાય રે;	
સખિયા રે તમે પણ દીસો પાપણી, સગતીનુ કળ પાય રે.	મનકું ૯
એકદા રે રાય રચવાડી સચરી, આર્યા વિહરણુ કાજ રે,	

પોહોતી રે નરપતિકેરે મદિરે, માનીઆ જોગ છે આજ રે.	મનકું૦૧૦.
કરતી રે સુંદર સતી ગોચરી, તેડે તે કામલતા નાર રે;	
આવજો વિહરણુ ગેહે માહરે, દાન દેવું એ અપાર રે.	મનકું૦૧૧.
ગુણની રે ગેહી તેહજ અરયા, આખો તે સરસ આહાર રે;	
દાસીએ રે આર્યાને અણુજાણતાં, ભૂપણુ ઝોળી લે ધાર રે.	મનકું૦૧૨.
વિહરી રે ગઘ તે મદિર છોડીને, દાસી સકેત શીખાય રે;	
દાસીએ રે કહિયુરે એમ પોકારીને, ચોરટીએ આર્યાં જોલાય રે.	મનકું૦૧૩.
મારૂં રે ભૂપણુ ચોરું ચાચરે, લેખ પો'તી નિજ થાન રે,	
જો જો રે એહ ગતિ અણુગારની, કીધુ કામ સેતાન રે.	મનકું૦૧૪.
ચદ્રાવલી કહે સખિયાં સહુ સુણો, નરતો કરે એ ધાત રે;	
એનો રે સયમ સહુએ પારખ્યો, પ્રગટ છે તરકર જાત રે.	મનકું૦૧૫.
તવ તે રે હરિસેના કહે એ હોશે, જેહ કહો તમે વાત રે,	
માનીએ રે કહ્યું મુખથી જે તમે, તવ ભૂપણુ કુણુ લે માત રે.	મનકું૦૧૬.
ઉજમે રે કાઢ્યું ભૂપણુ ઝોળિયે, દીધું ફૂડ કલક રે;	
મનશુ રે દુઃખ પામી ધણું સાધવી, કામલતાથી નિઃશક રે.	મનકું૦૧૭.
અગમા રે ક્રોધ દાવાનળ પરિયો, નિગ્રંથને રોપ ભરાય રે;	
કીધલુ રે શુ રાણીએ રાયની, ક્રોધમુખી જે બલાય રે.	મનકું૦૧૮.
શક્તિ રે શય્ય સહિત તે સાધવી, દુષ્કર તે તપ કીધ રે;	
નારીની ગતિ તેણે વારી નહિ, ફરી માનવ ભવ લીધ રે.	મનકું૦૧૯.
ઉપની રે રત્નમાલા આવીને, વૈરને લે વિન લાવે રે;	
સતીને રે જે દુઃખદાયી કથે, અસમજસ મન લાવે રે.	મનકું૦૨૦.
મુણુજો રે કડવે એવે જોલડે, ભવો ભવ વેર સધાય રે;	
મીઠડે રે તેમવિજય હે રાજવી, સાંઘને શીશ નમાય રે.	મનકું૦૨૧.

દોહરા.

શ્રીદેવી સખિ તેહની, કલક અહીઆંશુ જામ;
 એક વરસ વિરહે મહો, રત્નવતીના કામ.
 ચદ્રાવલી મંત્રીમુતા, નર માર્યા બહુ જેણુ,
 હરિષેણા હંસાવલી, નરમારણુ કહ્યા જેણુ.
 કાળજીથી કહી સાધવી, મેઘશાળા ધરી નેહ;

૧.

૨.

- વળી વિગોષ્ટ વિવિધ પરે, રતિ સુદરી થઇ તેહ- ૩.
કામલતા કનકાવળી, નેહ ઘણેરો જામ,
પ્રીતમતિ તમે જાણજો, શોધી કર્યું મન ઠામ. ૪.
વેર સંખધી વેરણી, પ્રીત સંખધી પ્રીત;
જે જેવું કારણ કરે, તેની તેવી રીત ૫.
ફરી પૂછે રાજા વળી, મે દુઃખ દીધું જેહ,
તેહ કહો નિજ કર્મની, જ્ઞાની ગુરુજાણેહ. ૬.
ગજધર તેહજ કેવળી, ગરવા ગુણ ભંડાર,
સાભળ્ય રાજા સહુ કહું, મૃગથકી અધિકાર. ૭.

ઠાળ ૧૭ મી.

(પિછોલારી પાલી આંખા હો રાહલા મહારાજ—એ દેશી)

- રાય ધનજય જેહ કે, કામલતા વળી મહારાજ,
રાય છે સમકિત ધાર કે, રાણી મનકલી મહારાજ;
એક દિન પોસહ પરવ કે, નાગથી આદર્યો મહારાજ,
ઢઢેરો તેણે નગર કે, એવો જ્યાહો પ્રયો મહારાજ ૧.
આજ અમારે નગર કે, વૈર કો મત કરો મહારાજ,
પર્વ ને ધર્મનો દીહ કે, મમતા નવ ધરો મહારાજ,
તેણે નગરી માંછ કે, જિનદત્ત નામનો મહારાજ,
વણિક છે સમકિત ધાર કે, જિનધર્મ કામનો મહારાજ. ૨.
વદી શ્રીગુરુ પાય કે, સામાયક ઉચરી મહારાજ,
યામની ગઇ દૂય તામ કે, આવે ધર સ ચરી મહારાજ,
દીહો રાણીએ તામ કે, સેવકને ભણે મહારાજ,
મારો ચોર છે એહ કે, પાપ એ મન ગણે મહારાજ. ૩.
કામાતુર થઇ બાળ કે, ધર્મ તે દે ધણુ મહારાજ,
મેલુ કર્યું નિજ મન કે, દુઃખતા દિલતાણુ મહારાજ,
માર્યો તેણે ત્યાં શેઠ કે, ધર્મદ્રેષ કરી મહારાજ,
તાત થયો તમ નાર કે, સંઘએન નરવરી મહારાજ. ૪.
પોખધે સાભળો રાય કે, દુઃખ બહુ પામિયો મહારાજ,
દ્રેષ રહ્યો ત્યાંહો શેઠ કે, નારી ન ખામિયો મહારાજ;

- એ અવસર જગનાથ કે, શાંતિ જિનેશ્વરો મહારાજ,
 પરમાત્મ પરકાશ કે, જ્ઞાન દિનેશ્વરો મહારાજ. ૫
- સાલળી જિન ઉપદેશ કે, ભાવે ભાવિકા મહારાજ,
 કામલતા તમ નાર કે, થઈ શુદ્ધ શ્રાવિકા મહારાજ;
 જિન હાથે મહારાજ કે, દિક્ષા શુભ ગ્રહી મહારાજ,
 સોળ સયા પરિવાર કે, ક્ષત્રી સામંત સહી મહારાજ. ૬.
- સોમદત્ત મત્રી શુદ્ધ કે, ચારિત્ર ગુણ લહે મહારાજ,
 રાજા પણ સખી સાથ કે, શ્રાવિકા પથ વહે મહારાજ;
 સોમદત્ત મત્રી તેહ કે, રામ રાજા ધરે મહારાજ,
 તે થયો વિમાની દેવ કે, સંયમ ઉદ્ધરે મહારાજ. ૭.
- ગરૂડનો રૂપી જેહ કે, રત્નનો ધર વળી મહારાજ,
 સુખકારી તમ તેહ કે, ગયા જે દુઃખ ટળી મહારાજ;
 રાણી મદિર મુખ કે, રહે એક ડોકરી મહારાજ,
 પુત્ર સહિત સુણો તેહ કે, વાસી મિથ્યાકરી મહારાજ. ૮.
- રાણી કહો જિન ધર્મ કે, મર્મ જાણે નહિ મહારાજ,
 કામલતાતણે તેહ કે, દુઃખ ધરે તહીં મહારાજ,
 બૂઝવી વિવિધ પ્રકાર કે, ધર્મ ન માનતી મહારાજ,
 આપ વખાણે આણ કે, શૌચ ન જાણતી મહારાજ. ૯.
- બૂઝવાકેરે કામ કે, રાણી ચિંતવે મહારાજ,
 સોય કહે નવ હોય કે, ખીજો ભવ ભવે મહારાજ;
 નદન ઓરડી માય કે, છાનો રાખિયો મહારાજ,
 માર્યો નદન તુજ કે, એવો ભાખિયો મહારાજ. ૧૦.
- સાલળી નારી તેહ કે, ધ્રુસકે ઢળી પડી મહારાજ,
 પ્રાણ ગયા તતકાળ કે, ઉમા પરગડી મહારાજ,
 આલોચુ નહિ તેહ કે, પાપ નારીતણુ મહારાજ,
 વેશ્યા સુયો થઈ સોય કે, ભોગવ્યુ આપણું મહારાજ. ૧૧.
- આર્યા ડોકરી શેઠ કે, દુષ્કૃત આકરાં મહારાજ,
 કામલતાનો જીવ કે, શીલવતી વરા મહારાજ,
 વ્યતર સોળશત તેહ કે, તુજ સાનિધ કહ્યાં મહારાજ,

સોમદત્ત અગળ એહ કે, કામદેવ સુર થયા મહારાજ.	૧૨.
મુનિપ્રભા નામે સુર કે, ગુણુ પૂરણુ ભર્યા મહારાજ,	
કામલતાનો ભાય કે, સંયમ આચર્યા મહારાજ,	
શીલવતીની કુખે કે, પુત્ર ચિતામણિ મહારાજ,	
ગરવો ગુણુગભીર કે, ધીર છે મતિ ધણી મહારાજ.	૧૩.
ગુણુસાગર મામો જેહ કે, કામલતાતણો મહારાજ,	
નાયક કાંઝી નામ કે, જાણો રણિયામણો મહારાજ,	
શ્રીદત્ત દત્તા નામ કે, રાણી માતાપિતા મહારાજ,	
હરખે રાખી ગેહ કે, ઇચ્છ્ય (તે) ઇચ્છતાં મહારાજ	૧૪
પૂરવ ભવને સખધ કે, નેહ લલો ધણો મહારાજ,	
સતીયે દુહવી તેણુ, મનોરથ આપણો મહારાજ,	
લક્ષ્મીવતી વસુદત્ત કે, નૃપ મન આણુજો મહારાજ,	
પૂરવ ભવના તમ કે, માત તાત જાણુજો મહારાજ.	૧૫.
રાખ્યો પુત્રરતન કે, જે ચતને કરી મહારાજ,	
પુત્રોત્તમ શિરદાર કે, પુણ્યનો અતુસરી મહારાજ,	
થાડાં પણુ જેહ કર્મ કે, કીધાં પહેલે ભવે મહારાજ,	
ભોગવિયા છે તેહ કે, કહિયાં છે સવે મહારાજ.	૧૬.
પૂરવ કર્મ સખધ કે, કલો સહુ કેવળી મહારાજ,	
જાતિસમરણુવત કે, લહે સહુ તેટલી મહારાજ,	
હરખિયો ભૂપતિ હૈયે કે, કહે તવ જનભણી મહારાજ,	
નેમવિજય કહે દાળ કે, સત્તરમી ભવતણી મહારાજ	૧૭

દોહરા

સત્યભાષી જે લઘુપણે, કામલતાનો ભાય,	
જિન ગુણુ ગાતાં ઉપારજ્યુ, કર્મ એ રતનમુખાય.	૧
નૃપ ધનજય મારિયો, શેઠનો મારક ભૂત્ય,	
કામદત્ત તમે જાણુજો, જલધિ કીધુ કૃત્ય	૨.
એ કર જોડી મહીપતિ, આખે મધુરી વાણ,	
તારો તારક અખ થઇ, કરણા દિલમા આણુ.	૩.
રાજ્ય દિયું તિલકાપુરી, રતનગુપ્ત કુમાર;	
ઈહા અધિકાર કુમારનો, બહુ છે અથ મઝાર	૪.

અધવ વગ રતનગુપ્તના, જેહ છે અવિહત યોધ,	
સેવક કરીને થાપિયા, તે પણ નાણે ક્રોધ	૫.
રતનગુપ્ત કુમારને, પંચે રાજ્ય પ્રમાણ,	
દીધા કીધાં નરપતિ, તે પણ માને આણ.	૬
શીખ લઇ સાજનતણી, રાણી સરવે સગ;	
દિક્ષા લેઇ ગરૂ કને, ભણતો જૈન પચાંગ.	૭.
નાન્ટી દિક્ષા સાંભળી, શ્રીસિદ્ધસેન નરિદ;	
રાજ્ય દેઇ ચદ્રગુપ્તને, આણે મન આનંદ.	૮.
રાણી સોભાગ્યસુદરી, સહિત લેઇ સયમ ભાર;	
રાજન મન વચકાયશુ, પાળે નિરતિ ચાર.	૯
છઠ અઠમ દશમી વળી, માસ ખમણ ઉપવાસ,	
દુષ્કર તપ ક્રિયા કરે, સયમનો અભ્યાસ.	૧૦.
ચદ્રગુપ્ત કેવળ લલો, છદી અઠીલ જે આઠ,	
ચંદ્રગુપ્ત ઋષિ કેવળી, મેળે પુણ્યનો ઠાઠ.	૧૧.

ઢાળ ૧૮ મી.

(મદનેસર મુખ જોડ્યા ત્રયકી—એ દેશી)

શમદમ શીલસનાહ સધાથે, વિચરતી સાધવી સાથે હે,	
ભવિયા ચોથુ વ્રન એમ પાળે, આતમ હિતને માથે હે;	
સસનેહી ભવિજન દ્વપણ સધળા ટાળિયે,	
શીલવતી દુષ્કર તપતપી, ધનધાતી કર્મ ખપાવતી હે,	૧.
આપણા પાપના ગ્યાપને ટાળે, જિનના વચન સંભાળે હે;	
નવ વાડે જે શીલ વિભાસે, સાધ્ય તે સમપદ ભાસે હે.	સસનેહી ૦ ૨.
ક્રોધાદિક મદ માનને છાડે, કામ અનલ વિહરે હે,	
સરસ સમતા રસમાં ઝીલે, ઉપશમ સવર ચીલે હે.	સસનેહી ૦ ૩.
પરીસ ખાવીશ અગ સરાહે, સમકિત વર જલ નાહે હે,	
ધર્મધ્યાનલતા મૂલ વધતી, ક્રોધે ક્રોધને દમતી હે.	સસનેહી ૦ ૪.
જ્ઞાનક્રિયા ગુરૂ જાતી આગે, મમતા શોષને ત્યાગે હે;	
મન વચન કાયતણ યોગ સૂધા, પાવ પખાળી લીધા હે.	સસનેહી ૦ ૫.

ગુરૂની સગતે મુત્રને ભણતી, ગુરૂના વચન જે સુણતી હે,
 કીરિયા વિનય વિચાવચ કરતી, કેવળ કમળા વરતી હે સસનેહીં ૬
 જેને માટે બહુ કષ્ટને ધરતી, સકળ મનોરથ સરતી હે,
 કેવળ મહોત્સવ સુરવરે કીધો, ત્રિભુવનમા જશ લીધો હે. સસનેહીં ૭.
 ભવિક ષોધન શોધન જગતી, આગે અપ્સર રમતી હે;
 વિહાર કરતા જિન વસુધાએ, તિલકાપુરી ભણી બાથે હે સસનેહીં ૮.
 રતનગુમની દેશના નિસુણી, શિક્ષા દિક્ષા પ્રગુણી હે,
 કર્મ ખપાવી કેવળ લહેશે, અથ વાચી કવિ કહેશે હે સસનેહીં ૯.
 ચારિત્ર પાળી મુક્તિએ પો'ર્યા. હુવા દ્રવ્ય ગુણયુક્તા હે,
 ધન્યધન્ય નારી જે ગુણયુક્તા, પવિત્ર થઇ નામ કવતા હે. સસનેહીં ૧૦
 એ વિધ જે નર શીલને પાળે, આતમકૃપા અજવાળે હે,
 શ્રીવસુદેવની હીડે કહિયો, ખીજ પાણુ અથે લહિયો હે. સસનેહીં ૧૧
 સીધે કામના મનની ફળતી, કરણીએ શિવ મળતી હે,
 શીલવતીનો સરસ સખ'ધે, ભવશુ ભવિ મન સંધે હે સસનેહીં ૧૨
 ચરિત્રકથા એ ભાવટ હરતા, નર નારી જય વરતા હે,
 પુત્રકલત્રના યુથ સગે, શીલ મુગુણ હોય નેહે હે સસનેહીં ૧૩
 ગચ્છ ચોરાશી શિરોમણુ છાજે, તપગચ્છ અધિક દિવાજે હે,
 ગચ્છપતિ શ્રીવિજયરત્ન સુરદા, રાજ્યે રચ્યો સુખકદા હે સસનેહીં ૧૪
 સતિય શિરોમણિ શીલવતીનો, સાચો વ્રત છે નગીનો હે,
 રાસસ પૂર્ણ સવતસત્તરસે, અખાત્રીજ રસ ધારસે હે સસનેહીં ૧૫
 કૂડ વચન મિથ્યાનાં દૂપણુ, ભાખ્યો રસના પોષણુ હે,
 ત્રિવિધ કરી નેહે ખમાવુ, મિચ્છા દુકડ દિયો ઠાવુ હે સસનેહીં ૧૬
 રસના દોષે અધિક કહાયે, પરભવ તે ન સુકાયે હે,
 સતી ચરિત્રવું નામ સંભારી, હોજે મુજ સુખકારી હે સસનેહીં ૧૭.
 પંડિત વાંચી સહી શુદ્ધ કરજે, એની કૃપા દષ્ટિ ધરજે હે;
 ખડ છટ્ટીની ઢાળ અઢારે, પૂરી સખી ગુણુ લા'રે હે સસનેહીં ૧૮
 ભણે ગણે જે રાસરસાળા, તે ધર મગળમાળા હે,
 નેમવિજય સતીગુણુ ગાજે, વૃદ્ધિ વૃદ્ધિ પદ થાજે હે. સસનેહીં ૧૯.

॥ इति श्रीशीलवती महासती चरित्रे मोक्षगमनो नामषष्ठः खंडः समाप्तः॥

પંડિત શ્રી ધર્મમંદિર.

પંડિત શ્રી ધર્મમંદિર વિક્રમના સત્તરમા સૈકામા શ્રી ખરતર ગચ્છમાં થયા
હતા તેઓશ્રીના ગુરુ શ્રીમાન દયાકુશલ મહારાજ હતા. અત્રે આપેલો
આધ્યાત્મિક રાસ પંડિતજીએ સવત્ ૧૭૪૧ ના માગસર સુદ ૧૦ ને
રોજ મુલતાન શહેરમા પૂર્ણ કર્યો હતો.

મોહ અને વિવેક.

ખંડ ૧ લો.

દોહરા.

ચિદાનંદ ચિત્ત ચાહશુ, પ્રણુમુ પ્રથમોદ્ધાસ,	
તેજ તમસ જાત્યા જાણે, લોકાલોક પ્રકાશ.	૧.
ગુણ અનંત ગુરુજન તણા, દયાકુશલ ભડાર,	
જ્ઞાન દાન દીયે જોકે, તે પ્રણુમુ સુખકાર.	૨
જ્ઞાન વડુ સસારમા, જ્ઞાન જ્યોતિ જગમાય,	
જ્ઞાન દેવ દિલમાં ધરું, જ્ઞાન કલ્પતરુ છાંય.	૩.
અનંત સિદ્ધમાં જ્યોતિ એ, સાધારણ મહાધામ,	
મુનિ મનપકજમાં ધરે, સારે વચ્ચિત કામ.	૪
જાની પણ વચ્ચને કરી, કહી ન શકે જસુ પાર,	
આતમ અનુભવશુ લહે, ચિદાનંદ વિસ્તાર.	૫
કર્મ જાતિ બહુ વર્ગણા, ફિર રહીછે જસુ પાસ;	
પણ તેહને લાગે નહિં, જ્યુ રવિવાદલ રાસ.	૬.
પુણ્યપાપથી એ નહિ, અનુપમ જ્યોતિ અભંગ,	
જન્મ કહેા જોગીસરે, ઉદાસીનતા સગ.	૭.
ચન્દ્ર દીપમણિ ભાનુની, જ્યોતિ ફેશથી હોય,	
જડતા દાહકતા તિહાં, ઈહાં કલક ન કાચ	૮.
ભોગ માંહિ વસતાં થકાં, પહોચડ્યા ઈણુ પાર,	
કોડ વર્ષ કહેં કરી, ન તર્યા બહુ સંસાર.	૯.

કામ ક્રોધ ન રહે તિહાં, છહાં જાગી એ જ્યોત,	
ખાળખુદ્ધિ જાણે નહિ, ભવજળ તારણ પોત	૧૦.
નાદ વાદ તપ મૌન ધર, આસન આશ નિરોધ,	
ધણશુ નર લાભે નહિ, સ્વાભાવિક એ યોધ	૧૧
નમો નમો સરસ્વતિ ભણી, કર્મ અલુપ્તતા દર,	
નાભિપુત્ર બ્રહ્મથકી, ઉપની અનુપમ નર.	૧૨
નિર્મલ માનસસર વસે, અવર મૂકી પરિવાર,	
હસ ક્ષેત્ર ત્યાં નિત કરે, સરસ્વતિ વાહન સાર	૧૩.
તે સરસ્વતિ આતમ નિકટ, વહે રહે નિશ દીશ,	
અવર ક્રોધ જાણે નહિ, ઇંદ્ર જાણે યોગીશ.	૧૪.
નીચ ગમન પાપાણુ બહુ, જડતા જલ પ્રકાર,	
અવર નદી દૂષણુ ધણાં, એ નિર્મલ નિર્ધાર	૧૫.
જન વાણી સરસ્વતિ કહી, ખીજી સરસ્વતિ નાહી.	
ભવ્ય લોકહિતકારિણી, જયવંતી જગમાહી.	૧૬.

ઢાળ ૧ લી.

(નમણી ખમણી ને મનગમણી—એ દેશી)

શ્રી જયશેખર આખે સુરિન્દા, સુણજે રોચક ભવિજન વૃદ્ધા,	
અધ્યાતમનો એ અધિકાર, મીઠો માતુ અમૃતધાર.	૧.
મૂરખ મોહદશામા રાચે, લૌકિક ચતુર કથા કરિ માચે,	
કહી પરને જ્ઞાન દિખાવે, આપ પ્રયોધમા કબહુ નાવે,	૨.
પઢિ ગુણુ મથ વડાઇ પાઇ, શાન્તિ દશા મનમે કષ્ટ નાંઇ,	
જયું ભદ્રક ગજ મોતી ધારે, પણ તેહના ગુણુ ફલ ન વિચારે	૩.
શૃંગારમાં બહુ છે નર રસિયા, શાન્તિતણે ધર વિરલા વસિયા,	
શીત તાપમાં બહુ દિન હોઇ, શુભ જાણે મેરે દિન કોઇ	૪.
અગ્નિ પડે જે પચ્છરસેતી, બહુલા લાભે ધરતી એંતી,	
ચન્દ્રકાન્તે જે અમૃત વરસે, તેહવો સમરસ વિરલો ફરસે	૫.
અણુવાળ્યા પણ વનનાં ધાન, ઉપજે નિપજે કો નહિ સાન;	
શાલિના જતન ધણા વળિ કીજે, ઉત્તમ લોકા આદર દીજે.	૬.

- સમ રસ શાલિ સરીખો જાણો, બીજન રસ તુચ્છ મનમાં આણો; સમરસ અનુભવતાં સુખદાઈ, બીજન રસ દુઃખ રાચે ભાઈ. ૭.
- ઉત્તમ નર ઉત્તમ કુલ જાણો, તિણ એ ભાગ્યસંયોગે પાણો; મૂઢ લોક બીજન રસ સેવે, અતરદષ્ટિ તે કબહું ન દેવે. ૮.
- સાચો રસ સમરસ રસ રાજ, શિવમુખ અમૃત આપે તાજ; કદિન કપાય વિકાર વિદારે, જે સેવે તસુ પાર ઉતારે. ૯.
- વન તાડીના મૂઢી તમાસા, પુદ્ગલ પરણન પરણી વાસા; જૂઠી રામત જૂઠા પાસા, હોય રહ્યા કાંય પરના દાસા ૧૦.
- અતરવાસ મુવાસમાં લીણા, તે નર જગમાં જાણુ પ્રવીણા; મનગજ સમતા અકુશ દીજે, અધ્યાતમ અમૃત રસ પીજે. ૧૧.
- વિવેક વીરનો વાસ વસીજે, સમતા રસનો સ્વાદ લહીજે. બીજન રસ કૃત્યા જાણીજે, 'નરભવ કેરો' લાહો લીજે. ૧૨.
- શાન્તિ શિરોમણિ નવરસમાહિ, ગાવો તસુ ગુણ મન ઉચ્છાહિ; એ સેવંતા શિવમુખ આવે, મોહ મહિપતિનો ભય જાવે. ૧૩.
- કામ અગ્નિ બીજન રસ ખાલે, સમતા રસ સાહામો ન નિહાલે; વીર વિવેક પરસ્પર પ્યારો, મોહ રાયને એ રસ ખારો. ૧૪.
- અધ્યાતમ શૈલીનો સાચો, રાજનીતિમાં નહિ જે કાચો; કાવિદ કવિતા ગુણનો ધારી, તે ઇણ અથતણો અધિકારી. ૧૫.
- પહેલી ઠાળે શાન્તરસ ગાયો, ઉદ્ધાસીન મેં મદિર પાયો, બૂર ભવિક જન મનમા ભાયો, ધર્મમદિર કહે સુખ સવાયો. ૧૬.

દોહરા.

- આત્મારિજ કહે સાબજો, શાન્તિરસક જે હોય. તેહ તણા લક્ષણ કહુ, પરખે જે સહુ કોય. ૧.

ઢાળ ૨ જી.

(આનંદ સમકિત ઉચરે રે લાલ—એ દેશી)

- શાન્તિ સદા રસ સેવિયે રે લાલ,
કીજે એહથુ પ્રીત સુખકારી રે, બ્રહ્મ મુદ્ધર્ત્ત પ્રાતનો રે લાલ;
તિહાં કીજે એહ રીત સુખકારી રે, શાન્તિ સદા રમ સેવિયે રે લાલ. શાન્તિ ૧.

આળસ નિદ્રા બે તજે રે લાલ, આત્મચિન્તક હોય સુખકારી રે,
 સ્થિર મન તન વચ્ચને કરી રે લાલ, જ્ઞાન નયનશુ જ્ઞેય સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૨
 કામીને વાદી હુવે રે લાલ, દંભી લોભી લોલ સુખકારી રે;
 બહિર્મુખી કુમતી સદા રે લાલ, ગીત ગાયન રગ રોલ સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૩.
 મુઝાણો ધન્વિય વિષે રે લાલ, માની ક્રોધનો ગેહ સુખકારી રે,
 વિશ્વાસઘાતી વક્તા રે લાલ, તુરત દિખાવે છેહ સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૪.
 એવા દોષ જીહા નહિ રે લાલ, તેહિજ પુરૂષ પ્રધાન સુખકારી રે,
 રોષ ધરે નહિં દુહવ્યા રે લાલ, માન દીયાં નહિ માન સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૫.
 હુ કુણ કયાથી આવિયો રે લાલ, કુણ છે માહરૂ રૂપ સુખકારી રે,
 મિત્ર શત્રુ કુણ માહરા રે લાલ, મોહ માયા એ કૃપ સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૬.
 સબલ સાથે શું હશે રે લાલ, કષ્ટ જ્યોતિમાં જાય સુખકારી રે,
 વૈરાગ્યે મન વાળિયું રે લાલ, ઈર્મ આતમશું ધાય સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૭.
 ડ્રવ્ય નયાતમ આતમ રે લાલ, એક નિશ્ચે નહિ ભેદ સુખકારી રે;
 વ્યવહારે બહુ ભેદ છે રે લાલ, તિણુ માહે ભવ ખેદ સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૮
 અંતરગ બહિરગના રે લાલ, ધર્મ પટતર જ્ઞેય સુખકારી રે;
 પરમાણુ મેરૂ શૈલનો રે લાલ, એવડો અતર હોય સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૯.
 કાને પાપ સુણે નહિ રે લાલ, પરદોષ દેખે ન કોય સુખકારી રે,
 પડિત પણુ મૌનતા બજે રે લાલ, સમ રસ સાધે સોય સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૦
 સાધ્ય દશા સાધક બજે રે લાલ, અભ્યાસે નર જેહ સુખકારી રે,
 ધન્વિયની વૃત્તિ વશ હુવે રે લાલ, દેખે સ્વરૂપને તેહ સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૧.
 બહિરાતમતા મૂકીને રે લાલ, અતરૂ આતમ લીન સુખકારી રે,
 રૂપાતીત ધ્યાન ધાવતા રે લાલ, મૂક પ્રથમ ધ્યાન ત્રીન સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૨.
 તે પરમાતમતા બજે રે લાલ, સમરસ સાધક જેહ સુખકારી રે
 દોષ સકળ દૂરે હુવે રે લાલ, આવે જ્ઞાન અછેહ સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૩.
 બિહુ ભેદે સહુ જીવ છે રે લાલ, ભવ્ય અભવ્ય પ્રકાર સુખકારી રે,
 ભવ્ય તે સિદ્ધ હોશે સહી રે લાલ, અભવ્ય ફિરે સ સાર સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૪
 સિદ્ધ તે ત્રીન પ્રકાર છે રે લાલ, દૂર આસન ને મદ્ધ સુખકારી રે,
 પુદ્ગલ અર્દ્ધે સીઝશે રે લાલ, અંતરે કહિયે સિદ્ધ સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૫.
 અતર મુદ્તી સીઝશે રે લાલ, તે આમન કહાય સુખકારી રે,

એ બેહુ વિગ્ર જે હુવે રે લાલ, મધ્યમ સિદ્ધ સુહાય સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૬.
 છતાં મધ્યમ સિદ્ધનો કહુ રે લાલ, આતમનો અધિકાર સુખકારી રે;
 મોહ વિવેક હંસ ચેતના રે લાલ, વળિ એનો પરિવાર સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૭.
 ભવિક ભણી પ્રતિગોધવા રે લાલ, કલ્પના કીધી એમ સુખકારી રે,
 યાન ગોલ્યા પદ્મવ ભણી રે લાલ, એ પણ દૃષ્ટાંત તેમ સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૮.
 પરમારથ સાધન ભણી રે લાલ, કીજે એહ ઉપાય સુખકારી રે;
 જન્મ જરા દુઃખ મેટીયે રે લાલ, જ્ઞાન લખ્ધિ સિદ્ધ થાય સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૯.
 આતમનો અનુભવ હુવે રે લાલ, પાપ તિમિર દુઃખ દૂર સુખકારી રે;
 ધર્મ મંદિર જ્ઞાન એવતાં રે લાલ, સાસતાં સુખ ભરપૂર સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૨૦.

દોહરા.

નિશ્ચય નય નિજગુણ કરી, સદા વિરાજે એહ;	
આતમ અવિકારી અગ્રલ, વ્યવહારિયે ધરિ દેહ.	૧.
માયા નારી વશ ક્રિયો, ચેતન રાજા જેમ;	
મોહવિવેક વિરતત સખ, ભવિજન મુણુજે તેમ	૨.
વૃદ્ધ વચન 'અનુસારથી, એ અધિકાર કરેછ,	
બાળક અટવી ઉતરે, ગુરુજન હાથ ધરેછ.	૩.
પદ્મનાભ ભગવતનો, શિષ્ય ભાવિ અણુગાર;	
ધર્મરૂચિ નામે ભલો, કહેશે સકલ વિચાર.	૪.

ઢાલ ૩ જી.

(૬૮૨ આંખા આળલી રે—એ દેશી.)

જાણુદ્રીપ એ જાણિયે રે, ગોલતણી પરે હોય,	
મધ્ય મેરૂ નાભિ સમો રે, દીસતે અરકા જોય;	
ભવિક જન, મુણુજે એ અધિકાર.	૧.
જ્યુ લાભે અનુભવ સાર, જ્યુ પામે ભવનો પાર,	
મેરૂથી દક્ષિણ દિશ ભલો રે, ભરત ક્ષેત્ર કહેવાય,	
રતન લાલ લોભે કરી રે, સમુદ્ર નિકટ રહેવાય.	ભવિક૦ ૨.
એ અવસર્પિણીમા હુવા રે, તીન આરા બહુ માન;	
ગોધા આરા છેહડે રે, હુવા શ્રી વર્દમાન.	ભવિક૦ ૩.

- સાત હાથ સુપ્રમાણ છે રે, સોવન વરણ શરીર,
સિંહ લછન શોભે ભલો રે, જીનવર શ્રી મહાવીર, ભવિકં ૪.
- તસ પદપંકજ ભમર જ્યુ રે, સેવે શ્રેણિક રાય,
ગિરિઓ શ્રાવક ગુણે ભરથો રે, મગધેસર કહેવાય. ભવિકં ૫.
- રાજગૃહી નગરીતણા રે, સધળા સુખિયા લોક,
સૌમ્યદૃષ્ટિ સ્વામીતણી રે, વાઘે સધળા થોક. ભવિકં ૬.
- અરિનો ભાવ રથ ચક્રમે રે, લાભે તેહને રાજ,
તેમ પ્રતાપ વાઘે ધણા રે, સારે સહુના કાજ. ભવિકં ૭.
- ધર્મ અર્થ કામતીન એરે,સાચવે સમય સાવધાન,
દેવ પરીક્ષા પહોંચિયો રે, દીપાયો ધર્મવાન ભવિકં ૮.
- મીનગ્રાહી રૂપિ દેખીને રે, ચૂકો નહિ સદ્ભાવ,
સમકિત સાચો રાખિયો રે, ભવજલતારણ નાવ ભવિકં ૯
- દાર કુમાર ભાઈ પુત્રનો રે,વાત સંબધ વિચાર,
અવર આગમથી જાણુજો રે,છહા ન કહ્યો વિસ્તાર. ભવિકં ૧૦,
- અરિહત લક્ષિત આદે કરી રે,વીશ સ્થાનકમા કેવી,
તીર્થકર ગોત્ર ખાંધિયું રે, શુદ્ધ આતમ સુવિસેવી. ભવિકં ૧૧.
- સમકિતધારી જે હુવે રે, અપતિત ધારા પાય,
વૈમાનિક વરજી કરી રે, અવરગતે નવિ જાય ભવિકં ૧૨
- શ્રેણિક સમકિત લાભથી રે, પેહલુ ખાંધુઆય,
એ કારણ જાણો છતાં રે, પહેલી નરકે જાય ભવિકં ૧૩.
- રૂધીજે દરિયાવને રે, અર્જુન ખાણ રોકાય;
રૂધીજે વણિ વીજળી રે, કર્મ ઉદય ન રહાય. ભવિકં ૧૪
- સ્વકૃતભાવના ભાવતો રે, નિર્જર તો નિજ કર્મ;
અતિ વેદના હોશે નહિ રે, સ્થિર રહેશે નિજ ધર્મ. ભવિકં ૧૫.
- સહસ્ર ચોરાશી વર્ષનો રે, પાલી આયુ નિદાન;
ગજ જીમ ગરતા લઘશે રે, વાઝ વધશે વાન ભવિકં ૧૬
- મતિ શ્રુત અવધિ જ્ઞાને કરી રે,શોભતો હોશે તેહ;
અવતરશે એ ભરતમા રે, અધપાવકમા મેહ ભવિકં ૧૭.

દોહરા.

પૂછે શિષ્ય કિણે સમે, કુણુ નામેં જિનરાય,
કાણુ ઠામે કાણુ પુરવશે, હવે ગુરુ કહે પસાય, ૧.

ઢાળ ૪ થી.

(નક્ક રાજ્જરે દેશ, હોજ પિગલહૂતી પક્ષાણિયા—એ દેશી.)

એ અવસર્પિણી એમ, હોજ સધલી ઉતરી જિણુ સમે;
બીજી ઉત્સર્પિણી તેમ, હોજ વધતો સમે દુઃખને સમે. ૧.
પેહલો આરો અતિ દુષ્ટ, હોજ ઉતર્યો બીજો લાગસી;
એ કાઠક છે શુદ્ધ, હોજ મેઘ ધણા ત્યા વરસસી. ૨.
ભસમ સમી ભૂમિ તેહ, હોજ તાતા નિવાહતણી પેરેં;
સમય સ્વભાવે મેહ, હોજ તિહાં કિણેં શુભ ધર્મ અનુસરે. ૩.
પુષ્કરાવર્ત બહુ મેહ, હોજ વરસશે શુભ ધારા કરી;
ત્યાર પછી ક્ષીર જેમ, હોજ વરસશે ધૃત ધારા ધરી. ૪.
મીઠી ધરતી થાય, હોજ ચીકણી બહુ રસ સારણી,
પ્રીતમનો સંગ પાય, હોજ ન્યું નારી સુખ ધારિણી. ૫.
વસુધા વાધ્યો વાન, હોજ વૃક્ષ અંકુર પ્રકટ થયા,
હર્ષિત હર્ષ જીહાન, હોજ વહાલા મલ્યા ન્યું દુઃખ ગયાં. ૬.
સમય સ્વભાવે હોય, હોજ ભૂમિ સમે વસુધારિકા;
પ્રકટયા પર્વત જ્ઞેય, હોજ રાત્રિ સમે ન્યું તારિકા. ૭.
સ્થિર પરભાવથી એમ, હોજ ઉપચય ચય હોવે સદા;
પુદ્ગલ પરણિત તેમ, હોજ ભગવંત ભાંખ્યો ધર્મ મુદા. ૮.
બીજો આરો બહુ જાય, હોજ ત્રીજો આરો નિકટેં યદા;
ધણિપરે ભરતેં થાય, હોજ ચઢત પડત રીત એ તદા. ૯.

દોહરા.

મિત્ર પ્રભ સભૂમ વલી, સુપ્રભ સ્વય પ્રભ તેમ,
દત્ત સ્તૂત્ય સુખન્દુ તિમ, અનુક્રમેં કુલગર એમ. ૧.
વેતાદ્યગિરિ નિકટ હોશે, શાન્તિદ્વાર પુર નામ,
કુલગર હોમે સાતમો, સુમતિ નામ અભિરામ. ૨.

સુભાગી સુખિયો ધણુ, ભોગ પુરંદર કામ,	
સુમતિ યથાર્થ સુમતિધર, વધતી હોશે મામ.	૩.
તસુધર ભદ્ર ભારજી, શીલ ગુણે શિરદાર;	
શીલ સોવનની કસવટી, પ્રમદા પ્રેમ ઉદાર.	૪.
પહેલી નરકે પાથડો, સીમતો ઇણુ નામ,	
ત્યાંથી શ્રેણિક આતમા, અવતરશે ઇણુ ઠામ.	૫.
માનસરોવર હસ જ્યું, મુકતાફલ સીપમાંય;	
ભદ્રાકૃષ્ણ અવતારશુ, સુરતર સમ જમ્યુ ધાય	૬.
ઐદે સ્વપ્ના દેખશે, સુખ સૂતી તે નાર;	
સુમતિ સ્વમતિશું આખશે, ઉત્તમ સ્વપ્ન વિચાર.	૭.
તિણુ પ્રસ્તાવે આવીને, ઈન્દ્ર કહેશે એમ;	
ત્રીન ભુવન શિરસેહરો, પુત્ર હોશે બહુ પ્રેમ.	૮.
શુભ લક્ષણ કૃષ્ણ તાહરી, રચણુ વૈરાગર ખાણુ;	
મંદિરની તું કંદરા, ગર્ભ કંદ્ય તરૂં જાણુ.	૯.
સુર નર કિન્નર મધુપ ગણુ, જસ પદ પંકજલીન;	
પ્રથમ તીર્થકર હોયશે, અધિક અધિક પરવિણુ.	૧૦.
એમ કહી ઈન્દ્ર ગયા પછી, હર્ષિત તન મન હોય;	
ગર્ભ તણી રક્ષા કરે, પથ ભોજન લે જ્ઞેય.	૧૧.
તવ દોહલા પુરા હોશે, ગર્ભ તણે અતુસાર.	
નવ માસે અધિકે થયે, સુત હોશે સુખકાર	૧૨.

ઠાળ ૫ મી.

(એક દિન દાસી દોડતી, આઠ દૃષ્ટાને પાસ રે—એ દેશી.)

છપ્પન દિશની કુવરી મિલી, સાચવે નિજ નિજ કમ્મ રે;	
આસન કંપે અવિધે કરી, જાણિયો જીનવર જમ્મ રે,	૧.
જગતગુરુ જનમિયા શુભદિને, સુમતિ ધર ઉત્સવથાય રે,	
નારકી પણુ સુખ પામિયો, ગાયો સુરવધૂ આયરે. જગગુરુ જનમીયા	૨.
પદ્મ વાસા વસવા ભણી, પદ્મની વૃષ્ટિ બહુ હોય રે,	
દેવતા ભકિત ભાવે કરી, સમકિત બીજ પણુ જોય રે, જગગુરુ	૩.

ચોસઃ સુરપતિ આવશે, મેરૂ શિખરે લેછ જાય રે;
 જન્મોત્સવ વિવિધેં કરી, પુણ્યનો લાલ લેવાય રે. જગગુરૂં ૪.
 આનંદ ઉલટ લાવશું, પૂજા રચી બહુ પ્રેમ રે,
 માતાની પાસ આણી ધરે, કહે હો જો કુશલ ને જોમ રે. જગગુરૂં ૫.
 હેમની કોડી ત્યા વરસીને, દેવતા સ્થાનક જાય રે;
 માત ને તાત મન હરખિયાં, નિરખિયો પુત્ર સુહાય રે. જગગુરૂં ૬.
 પદ્મની વૃષ્ટિ પુહવી તલે, પગ પગ હુઈ અભિરામ રે;
 એહનો અર્થ મન આણીને, હોયશે પદ્મનાભ નામ રે. જગગુરૂં ૭.
 માનવી દાનવી દેવ એ, પાલિયે લાલિયે તેમ રે;
 અગુપ્ત પાન પીયૂષથી, તનુતણી પુષ્ટતા એમ રે. જગગુરૂં ૮.
 અકથી અંક અપચર ધણી, હાથથી હાથ વલી લેછ રે.
 કોડ કર હોડ કર ખેલવે, સુરવધૂ નરવધૂ કેછ રે. જગગુરૂં ૯.
 બાલકરૂપ ધરી દેવતા, ખેલશે તેહની સાથ રે;
 હર્ષ ધારે મનમાં ઘણો, સહજશું જો ગ્રહે હાથ રે. જગગુરૂં ૧૦.
 આઠ વરસના હુયા છસે, આપથી પડિત એહ રે,
 તાત ઇમ જાણીને તેહને, રાજ દેશે બહુ નેહ રે. જગગુરૂં ૧૧.
 તરુણતા સપદા સાહિબી, અતર એહ ત્રિદોષ રે;
 પથ્યભોજન ઉદાસીનતા, જે ધરે તાસ બહુ તોષ રે. જગગુરૂં ૧૨.
 ઉદમ દેશ સાધનતણો, કીયો તિણે તિણુ સમે આયરે.
 પરુભદ્ર માણિભદ્ર દેવતા, સેનાની તસુ થાય રે. જગગુરૂં ૧૩.
 યુદ્ધનુ કામ તે સુર કરે, અનુપમ પુણ્ય પકુર રે;
 દાનવ માનવ દેવતા, સેવશે આવી હજૂર રે. જગગુરૂં ૧૪.
 દેવસેના નામ તવ થયો, ભૂવનમા ભૂરી વિખ્યાત રે;
 પુત્રસમ પ્રેમે પ્રજા પાલતો, ધારતો રાજ્યગ સાત રે. જગગુરૂં ૧૫.

દોહરા.

ઇક દિન સેવક વીનવે, મુણુ સ્વામી સસ્નેહ;
 મયગલ માતો મન હરે, શૈલોપમ સમ દેહ. ૧.
 ચન્દ્રતણી પરેં બિજલો, ચાર દત્ત ગજરાજ,
 આજ રાજ આવ્યો અછે, રિપુ ગણુ વટિકા વાજ. ૨.

નવિ જાણુ આયો કહા, કિણુ પ્રેર્યો કિણુ હેત;	
ઈન્દ્ર કીધુ તુઝ ભેટણો, મૂક્યો એ ગજ સેત.	૩.
હાથી ગણા તુમરાજમા, એ સમ કો નહિ એક:	
હસ્તીશાલાયે આવિયો, આપથી ધરિ સુવિવેક.	૪.
રાજા આવ્યો ત્યા કિણુ, સેવકના સુણી વચણ;	
હસ્તી રચણુ દીઠો ખરો, આનંદ પાયો નયણુ	૫
ઉપયોગે કરી નિરખિયો, ભગવત જ્ઞાન વિશેષ,	
વૈતાલ્ય વનવાસી કરી, નાહો દવને દેખ.	૬.
બહુ શુભ લક્ષણુ દેખીને, પટહસ્તી રાય કીધ,	
તમુ ગેસી દ્વિરશે ધરા, વિમલવાહન નામ દીધ	૭.
પદ્મનાભ દેવસેન વલી, વિમલવાહન ત્રણુ નામ,	
અર્થ યુક્ત ધણિ પરે હોશે, ભોગવશે સુખ કામ	૮.
ભોગ કર્મ ખપવા ભણી, કેવલ કરશે રાજ,	
પુણ્ય પાપ વિણુ ભોગવ્યા, ન લહે ધર્મ જહાજ.	૯

ઢાળ ૬ ઠી.

(રસિયાના ગીતની દેશી)

લલી લલી લોકાતિક સર વીનવે, મુણુસ્વામી અગ્રાસ, મુજાની,	
રાજ ધરા મૂકો હવે મૂલથી, ધર્મ તીર્થ પગાસ; મુજાની,	લલી૦ ૧.
તુ જાની તુ ધ્યાની ધ્યાધ્યે, ત્યાગી સાગી રે હોય, મુજાની,	
મંગી રગી તુ કબહી નહિ, શિવરૂપી શિવ જ્ઞેય, મુજાની,	લલી૦ ૨.
તુ દાની તુ માની દીપતો, વાણી સુણી હવે તેહ; મુજાની,	
દાન ધર્મ દીપાયો દેધને, સોવન ધારા રે મેહ, મુજાની,	લલી૦ ૩.
વરસી દાન તે મેહ સમાન છે, નિવૃત્તિ હુઈ જખ તાસ મુજાની;	
પ્રગટી મુરચિ શરદ મનમા લલી, નિર્મલ જીવન રાશ, મુજાની,	લલી૦ ૪.
પાતક પક પલાયા તિણુ સમે, હરખ્યા હંસના વૃદ; મુજાની,	
સરસ હુઆ ફલ સધલા ખીજશુ, વિકર્યા ભવિ અરવિંદ, મુજાની,	લલી૦ ૫.
મુકતા મારગ હુઆ મનહર, સાધુ ભણી સુખ થાય; મુજાની,	
સંયમ લેવા ઉઘમ તવ કરે, પિતૃ પરલોકે રે જાય. મુજાની,	લલી૦ ૬.

ત્રીશ વર્ષ પણ હોશે તિણુ સમે, પુત્રને દેશે રે રાજ; સુજ્ઞાની;
 દીક્ષા ઉત્સવ કરશે દેવતા, સધળા મળી સુરરાજ; સુજ્ઞાની લલીં ૭.
 શિષિકા ગેસી સુરનર વૃંદશું, નવ નવ નાટક સાજ, વૈરાગી,
 જય જય ધન ધન શબ્દ સહુ ભણે, સાધો આતમ કાજ; વૈરાગી; લલીં ૮.
 ઉપવન આવી શિષિકાથી ઉતરી, આભરણુ સકળ ઉતાર; વૈરાગી;
 નમો નમો શ્રી સિદ્ધ ભણી કહે, સાવધ સધળા નિવાર; વૈરાગી. લલીં ૯.
 નિત્રેં મન આતમશું ભાવતા, શત્રુ મિત્ર સમતા રે તાસ, વૈરાગીં
 ધર્મ પવન શીત સખલા બલશે, ગિરિજ્યું ધીરમવાસ. વૈરાગીં લલી ૧૦.
 વન વાતી માતી વૃક્ષાવલી, દૂર કરે બલ દેર વૈરાગીં
 ભાવન ધ્યાન કુઠાર કરે ગ્રહી, એકાકી આપ ભેર. વૈરાગીં લલી. ૧૧.
 દેવતા નર તીર્થગે જે ક્રિયા, સખલ પરિસહ જેહ; વૈરાગીં
 સહિયા વહિયા કર્મ ઉદય કરી, અનુલોમ પ્રતિલોમ તેહ વૈરાગીં લલી. ૧૨.
 બાર વરસ પક્ષ તેર ઉપર થકાં, લેશે કેવલ જ્ઞાન; વૈરાગીં
 સમવસરણુ કરશે મુરપતિ તદા, ભોયણની તસુ માન. વૈરાગીં લલી. ૧૩
 કનક સિંહાસન આદિ દેહ કરી. પ્રતિહારજ અઠ સાર, વૈરાગીં
 દેશના દેશે મધુર ધ્વનિયે કરી, ભવિ જનને ઉપકાર. વૈરાગીં લલી. ૧૪.
 સમકિત કેહ દેશવિરત કેહ, કેહ લે સયમ ભાર, વૈરાગીં
 સંધ ચતુર્વિધ સ્થાપના હોયશે, ધર્મ ઉદય સુખકાર. વૈરાગીં લલી. ૧૫
 એકાદશ ગણધરની સ્થાપના, ત્રિપદી દેહરે ક્રીધ; વૈરાગીં
 શિષ્ય ધણા હોશે તસુ સેહથે, પ્રગટી આતમ ઋદ્ધિ. વૈરાગીં લલી. ૧૬.
 ભગવત દેશ વિદેશે વિચરશે, તારણુ તરણુ જહાજ; વૈરાગીં
 ધર્મ મંદિર કરે ધન વાસર તિક્કા, વાંદીજે જિતરાજ. વૈરાગીં લલી. ૧૭.

દોહરા

- પદ્મનાભ જનવર તણો. સાધુ ગુણે શિરદાર,
 કામ પ્રેમ છુટ્યા છણે, ધર્મશ્રિ અણુગાર. ૧.
 કિણુ પ્રસ્તાવેં પૂછશે, કહો સ્વામી મુજ એહ;
 કેવળ હોશે કે નહિ, મુજ મન છે સંદેહ. ૨.
 ભગવાન બાંખે મુણુ ઋષિ, સુગ્રામ નામેં ગ્રામ;
 તસ ઉપવનમાંહે તુજે, કેવળ પદ અભિગમ. ૩.

ઢાળ ૭ મી. રાગ—ધન્યાત્રી.

(ભરત નૃપ ભાવશુ એ—એ દેશી)

ધર્મરૂચિ એમ સાંભળી એ, લે જીનવર આદેશ,

મહામુનિ સેવિયે એ. એ ટેક

ચાલી તે તિહા જાયશે એ, તમુ વનને પરદેશ	મહામુનિં	૧.
એકાદશમી પ્રતિમા ધરી એ, ધ્યાન ધર્યા લયલીન.	મહામુનિં	
દાપડેએણી કાણુમા કરિ એ, આવશે ગુણુઠાણે ક્ષીણ	મહામુનિં	૨.
તેરમે કેવળ પામશે એ, લોકાલોક પ્રકાશ,	મહામુનિં	
કવળ મહિમા સુર કરે એ, આણી અધિક ઉદ્ધાસ	મહામુનિં	૩.
દેવના દુદુભિ વાજશે એ, જય જય શબ્દ સુહાય,	મહામુનિં	
ગ્રામના લોક સહુ આવશે એ, વંદન કારણ ધાય.	મહામુનિં	૪.
ગામનો ચોધરી આવશે એ, મહિમા દેખણુકાજ,	મહામુનિં	
ચમત્કાર ચિત પામશે એ, ધન્ય ધન્ય રુષિરાજ.	મહામુનિં	૫.
જય હોમ કીજે ઘણા એ, એકા ન આવે દેવ;	મહામુનિં	
અણુતેડયા આવી કરી એ, લાખ જ્ઞાને કરે સેવ.	મહામુનિં	૬.
દેવે નહિ લેવે નહિ એ, આદર ન કરે કોય.	મહામુનિં	
દર્શન સ્વપ્ને દોહિલુ એ, તે સુર સેવક હોય.	મહામુનિં	૭.
પ્રભુતા લવલામે કરી એ, માનવ માન કરેઈ;	મહામુનિં	
અનુપમ પ્રભુતા એહની એ, સમતા દમતા ધરેઈ	મહામુનિં	૮.
રૂડો રૂપ સોહામણો એ, ચૌવન લાવણ્ય જોર,	મહામુનિં	
તપ જપ તેજ દિવાકર એ, કષ્ટ ક્રિયા પણ ઘોર.	મહામુનિં	૯.
એમ ઉલસિત પરિણામશુ એ, ભાવભક્ત મનકામ,	મહામુનિં	
ચરણ કમળ વાદી કરી એ, યેસી યથાયોગ્ય હામ.	મહામુનિં	૧૦.
દેશના દેઇ રહ્યા પછી એ, એકાંત વેલા પાય,	મહામુનિં	
ગ્રામણી કર જોડી કરી એ, પૂછશે ચિત્ત લગાય.	મહામુનિં	૧૧
તુમ દર્શનથી પામિયા એ, વિસ્મય વારવાર,	મહામુનિં	
તમે કાણુ કયાથી આવિયા એ, એ રૂઢિ કરે પ્રકાર.	મહામુનિં	૧૨
તે વિરતાંત કહીજિયે એ, જ્યુ મન આનંદ થાય,	મહામુનિં	
વચન મુધારસ પીજિયે એ, લવની પ્યાસ ખુઝાય	મહામુનિં	૧૩.

દેવાનું પ્રિય સાભળો એ, મોટું ચરિત્ર છે એહ, મહામુનિ૦
 સ્થિર મન કરી શુભ ભાવશું એ, ધર્મઉપર ધરિ નેહ. મહામુનિ૦ ૧૪
 પ્રથમ ખંડ પૂરો થયો એ, સાતે ઢાલે સાર, મહામુનિ૦
 દયાકુશળ પાઠકવડે એ, તસુ સાન્નિધ્ય સુખકાર. મહામુનિ૦ ૧૫.
 ધર્મમદિગણીયે કહ્યો એ, પદ્મનાભ અધિકાર, મહામુનિ૦
 મુણના ભાણતા શિવકડે એ, શ્રી સધને જયકાર. મહામુનિ૦ ૧૬.

ખંડ ૨ જો.

દોહરા.

હવે ખીજે ખંડ જોલશુ, આતમનો અધિકાર,
 આગસ ઉઘ તજી કરી, સુણજો ભવિ ચિત્તધાર. ૧.
 ગ્રામણી પૂછ્યો તેહનો, ઉત્તર આખે એમ,
 રૂદ્ધિ સિદ્ધિ જિનવર લહી, ધર્મ રૂચિ કહે તેમ. ૨.
 સ્થિર વસતાં સસાર પુર, નામે નગર કહાય;
 અનત જીવ લોકેં ભર્યો, ઘૂતઘટ ફેરે ન્યાય. ૩.
 હુઆ હોએ જે અછે, ગ્રામ નગર નગ રાશિ,
 એ સહુ તે પુરને અછે, એકે ખુણે વાસ ૪
 સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાલ એ, પાટક ત્રીન પ્રકાર.
 ઉત્તમ મધ્યમ જઘન્ય જીવ, વસવાનો વ્યવહાર ૫.
 ક્રમી કીટક આદે કરી ઈંદ્ર અભ સહુ જીવ,
 આપ આપણા ડામમાં, મગ્ન રહે નિશિદીવ. ૬
 કયુ કામણુ દાણુ પુર ક્રિયાં, વાસ ન છોડ્યો જાય,
 દુઃખ દૂપણુ દેખે ઘણાં, તોહી આવે દાય. ૭.
 અવર નયર પ્રાપ્તે હુવે, વાસક દે ઉદ્ધવાસ;
 અધિકારી એ નગરની, કદી ન હોવે નાશ. ૮
 આપાદા સમ ઉદ્ધિ સહુ, ક્રીડા ગિરિસમ મેર;
 ગતિ આગતિ નાટક તિહા, હોય રહ્યાં જાણુ વેર. ૯.

તિએ નગરે રાજા અછે, હસરાજ અભિરામ,
આત્મ દૃષ્ટી ઉલખે, તાસ કહુ ગુણુ ગ્રામ. ૧૦.

ઢાળ ૧ લી

(નાયકાની દેશી, અથવા તસુ વરણી મૃગાવતી રે — એ દેશી.)

સસાર નગરીનો ધણી રે, અનુપમ રૂપ નિધાન રે, સોભાગીં
ગુણુ તેહના કોણુ દાખવેરે લાલ,જો કરે સહસ વિધાનરે, સોભાગીં
હસરાજ ગુણુ સાંભળો રે લાલ,પાવન કરો નિજ કાન રે. મોભાગીં હંસં ૧.
પ્રત્યક્ષ કેઇ એહના રે, ગુણુ મણિરણુ પ્રકાશ રે. મોભાગીં
કેઇ અગમ અપારછેરે લાલ, ઉજ્જવલ ગુણુ હિમરાશરે સોભાગીં હંસં ૨.
કોટિ જ્ઞાને ત્રથે ભણે રે, કેઇ તપ તપે લાખરે સોભાગીં,
તે પણુ સકળ સ્વરૂપને રે લાલ, કહી ન શકે મુખ ભાખરે, સોભાગીં હસં ૩
અમુલિ મેર ઉપાડિયે રે, બાંહે સમુદ્ર તરેય રે, સોભાગીં.
એવા શરા સાંભલ્યા રે લાલ, નૃપ ગુણુ સહુ ન ધરે રે, સોભાગીં. હસં ૪
એક સમયમાં સચરે રે, લોકને અતે વેગ રે, સોભાગીં
એક સમય અવર ન કો અછેરે લાલ,જગતી જેતી તેગરે સોભાગીં હંસં ૫.
જ્ઞાનસાગર પણુ એ સહી રે, સમકિત મોતી જેથ રે, સોભાગીં
ત્રથ અર્થ લહેરાં ધણી રે લાલ, પવન વિભાવ છે નથરે સોભાગીં હસં ૬
સ્વાભાવિક ગુણુ જેહનો રે, કેવલ જ્ઞાન વિલાસ રે, સોભાગીં
સૂર્ય જ્યોતિ જ્યુ જગતી રે લાલ, દીપાવે આકાશ રે. મોભાગીં હંસં ૭.
વર્ણાશ્રમણુ પણુ નહી રે, રગ વિરગ ન થાય રે, સોભાગીં
સદયણુ સહાણુ એ નહિ રે લાલ,અકલ સ્વરૂપ સુહાય રે સોભાગીં હસં ૮
આર્ય અનાર્ય એ નહિ રે, બાળ ન છુટ્ટો એહ રે, મોભાગીં
જંગમ સ્થાવર એ નહિ રે લાલ, સ્થૂળ ન નહાની દેહરે. સોભાગીં હંસં ૯.
રૂપી રસિયો એ નહિ રે, ગદ્ય ન લેવે કાય રે, સોભાગીં
ફરસે નહિ એ ફરસને રે લાલ, જ્યોતિ રવરૂપી મોય રે સોભાગીં હસં ૧૦.
નિર્મળ સ્ફટિકતણી પરે રે, નિશ્ચય નય કરી જ્ઞેય રે, સોભાગીં
કર્મ ઉપાધિ મલ્યા થયાં રે લાલ, બહુવિધરૂપી હોય રે સોભાગીં હસં ૧૧
પરગુણુને વશ આવીયો રે, નિજ ગુણુને વીસાર રે, સોભાગીં

ચર સ્થિર સધળે સ ચરે રે લાલ, અશુદ્ધ યોગ પ્રકાર રે. સોભાગીં હસં ૧૨.
 કાષ્ઠમા પાવક પાધ્યે રે, તિલમાં તેલ જ્યુ હોયં રે; સોભાગીં
 ગૌરસમા ઘી ભાલિયે રે લાલ, માટીમા હેમ હોય રે. સોભાગીં હસં ૧૩.
 ક્ષીર નીર ન્યાયે કરી રે, હોય રહ્યા એક મેક રે; સોભાગીં
 દેહમાંહે રહ્યા ઓલખે રે લાલ, જસુ હેડે સુવિવેક રે. સોભાગીં હસં ૧૪.
 પચ્ચભૂત ભેળાં કરે રે, નામ કર્મ વશ પાધ રે, સોભાગીં
 સોનાની સૂત્રધાર જ્યુ રે લાલ, સેના રથગ મિલાય રે. સોભાગીં હસં ૧૫.
 સકલ પદારથ લોકમાં રે, દિખલાવે છે એમ રે; સોભાગીં
 દીપક તમ નિશિ મદિરેં રે લાલ, પ્રગટ પ્રકાશે તેમ રે. સોભાગીં હસં ૧૬.
 કર્તા ભોક્તા એ સહી રે, ગમનાગમન વિચાર રે; સોભાગીં
 જળ લગ કર્મે વિટિયો રે લાલ, તવ લગ એ વ્યવહાર રે. સોભાગીં હસં ૧૭.
 એક વિના જગ શૂન્ય છે રે, ચદ્ર વિના જેમ રાત રે. સોભાગીં
 વદન કમલ નયણુ વિનારે લાલ શોભે નહિ તિલ માતરે. સોભાગીં હસં ૧૮.
 આતમના ગુણ આખિયા રે, ધર્મ ઇચ્છિ અણગાર રે, સોભાગીં
 ધર્મમદિર કહે સાલળો રે લાલ, હવે પટરાણી વિચારરે. સોભાગીં હસં ૧૯.

દોહરા.

- ચેતના રાણી રાયની, ચમકી ચતુરા નાર,
 પ્રીતમશુ રાતી રહે, ધરની જાણે સાર. ૧.
- સવિતપ્રજ્ઞા ચેતના, આતપ જ્યોતિ ઉદાર
 ઇત્યાદિક જસુ નામ છે, વિવિધરૂપ વિસ્તાર. ૨.
- મૂલ રૂપ કેવળ દશા, અનુપમ મહિમા નિધાન,
 જ્યુ કર્ત્રિમ તિનમે નહિ. પરમાસ્પદ પ્રધાન. ૩.
- તેહ રૂપ આતમ નિકટ, રહે ન દેખે એહ;
 જ્ઞાનાવર્ણાદિક ધણી, લાગ રહી છે ખેહ. ૪.
- ખીજુ રૂપ રાણીતાણુ, બુદ્ધિ ઇચ્છો વિખ્યાત;
 અનત ગુણે હીણો અછે, મૂલ રૂપથી ગાત. ૫.
- પાયાંસુ મળતી રહે, શ્રવણ મનન પરચાર,
 ભૂપતિ કરણી જે કરે, બુદ્ધિતણે અનુસાર. ૬.
- બુદ્ધિતણાં ખે રૂપ હુવે, કુબુદ્ધિ સુબુદ્ધિ વિશેષ;

ન્યુ ધરતી એકરૂપ છે, ખારી મીઠી દેખ	૭
મુશુદ્ધિ કુશુદ્ધિ બેઉ ધરણી, વ્યવહાર વર્તણુ કાળ,	
સૂર્ય ઇખી નિશિ મુખ અછે, ઇણિપરે વિધરે સાળ	૮.
મુશુદ્ધિતણે વારે કરે, ભ્રપતિ ઉત્તમ કામ.	
કુશુદ્ધિતણે વારે કરે, પાપતણા જે ધામ.	૯
મુશુદ્ધિ શીખ સુખ દાખવે, રાજ નાવે દાય,	
પથ અને હિત શીખવે, પ્રાયે મધુર ન થાય	૧૦
કુશુદ્ધિ નારીશું નરપતિ, અહોનિશ રાખે રગ;	
નદીપૂર ધનનો ધણી, ઢલે નીચમ્મ સગ.	૧૧.

ઢાળ ૨ જી. બીઠલીની દેશી.

(સીતાતો ડોં' ડડી, જાણે આખા ડાલે સડી હો સીતા અનિ રોહો—એ દેગી)

તિણુ નગરીયેં એક નારી, વસે માયા કામણુગારી હો માયા મન મોહો	
કર્મ પ્રકૃતિ નામ બીજો, આ મદામનિકા ત્રીજો હો	માયા૦ ૧
કામ કુતલહ જાણે, તિણુ સધલા ધરમે આણે હો,	માયા૦
ચચલ વિજલી જેસી, ચમકંતી ચાલે તેસી હો.	માયા૦ ૨.
ભામિની ભાગે ભલેરી, તિમ મલપે શેરી શેરી હો,	માયા૦
હાવ ભાવ બહુ જાણે, તિમ નરના મન વશ આણે હો	માયા૦ ૩
કૂડ કપટની ગેહ, જસુ હેડાનો નહિ છેહ હો,	માયા૦
સોલે કષાય શુગારા, સજી ચાલી રાજ દુવારા હો	માયા૦ ૪
દીઠો રાય તિણુ નારી, ચચલ ચતુરા અનિ સારી હો,	માયા૦
આખતણે પુરકારે, રાય કીધો આપણે સારે હો,	માયા૦ ૫
બિહું રાણી શું મેલ, કરવા વાંછે છે ભેલ હો	માયા૦
મુશુદ્ધિશુ માંહી અગીડી કરે મુખની વાત તે મીડી હો	માયા૦ ૬.
કુશુદ્ધિ શું મહા પ્રેમ ધારી, કરે માહોમાહો યારી હો,	માયા૦
નવ નવ રાગ વિલાસા, દેખાવી રાય કિયો દાસા હો	માયા૦ ૭
હસ રાજ વસ કીધો, માયા મનવચિત સીધો હો,	માયા૦
અનત દલિક પુણ્ય પાપ, બધન બાધ્યાં બહુ વ્યાપ હો	માયા૦ ૮
રાજ મન નવિ કોપે, નવ નવલી પ્રીતિ આરોપે હો,	માયા૦

બાધ્યો પણ વડવેગી, જન્યે સિદ્ધ શીલા લગ તેગી હો.	માયા૦ ૯.
ભરતાં ને ભભેરે, સદ્બુદ્ધિશું મનસા ફેરે હો;	માયા૦
માયા કુબુદ્ધિતણો એકારો, અખે સુબુદ્ધિતણો વસે વારોહો.	માયા૦ ૧૦.
માયાનું ક્યું માને, સદ્બુદ્ધિને કીધા કાને હો.	માયા૦
દુર્બુદ્ધિશુ ધણી પ્રીત, વલી માયાશુ ધર રીત હો	માયા૦ ૧૧.
રાજા આગળ માયા, દુર્બુદ્ધિ ગુણ વદે સવાયા હો;	માયા૦
દુર્બુદ્ધિ માયા મલિયાં, અહનિશ માણો રંગ રલિયાં હો.	માયા૦ ૧૨.
સુબુદ્ધિને વારે વાસે, પિયુ નાવે તેહની પાસે હો;	માયા૦
સુબુદ્ધિને કો નહિં માન, માયાનો વાધ્યો વાન હો.	માયા૦ ૧૩.
સુબુદ્ધિ રાણી ઈશ્વર્યાવે, હવે પ્રીતમ હાથ ન આવે હો;	માયા૦
સાચી વાત એ જોઈ, લોક પરધરભજા હોઈ હો.	માયા૦ ૧૪.
બેહેનડ શોક્ય એ મેરી, માયાયે તે પણ ફેરી હો,	માયા૦
ધરનો ભેદ એ ભારી, તિણ કાંઈ ન ફેરે સારી હો.	માયા૦ ૧૫.
બે નારી બે પાસી, ઇચ્છી હુ જાઉં નાસી હો;	માયા૦
કામણ કરી પિયુ બાધ્યો, તનુ બગડ્યો અન્ન જ્યુ રાધ્યોહો.	માયા૦ ૧૬.
નારી ચરિત્ર છે ભારી, મો વિણ કુણ જાણુણહારી હો;	માયા૦
નૃપને સકલ બતાવુ, જો અવસર સખર પાવુ હો.	માયા૦ ૧૭.
અવસર ઔપધ લીજે, નવલે તપ ક્યુહી ન દીજે હો,	માયા૦
અવસર નદિયાં તરિયે, નવ પૂર ન ભરવા કરિયે હો	માયા૦ ૧૮.
અવસર વેઠ નિવારે, બુધ તેહિજ વેલા વિચારે હો;	માયા૦
સુબુદ્ધિ ઇશ્યુ મન આણી, કોઈને ન કહી હિત વાણી હો.	માયા૦ ૧૯.

દોહરા

માયાથી નુખ સેવતાં, પુત્ર થયો પરધાન;	
મોહ નામ જગ પગડો, વાધ્યો સધલે વાન.	૧.
મોહથકી માયા હવે, માયાથી મોહ જાણુ;	
અશુદ્ધ નિશ્ચય નય જોવતા, કર્મતણી એ ખાણુ	૨.
બીજથકી સહકાર છે, સહકારે બીજ જોય,	
પર્વથકી ઇશ્યુ નીપજે, ઇશ્યુકી પર્વ હોય.	૩.

દોહરા.

- રાજા હવે નિજ નિદતો, સભારે સોવાર;
માયા સાધારણ વધુ, સેવ્યાં એહ વિકાર. ૧.
- સુખદિ પ્રિયા મેં તાહરી, શીખ ધારી નહિ કાંચ;
તે એ ચોતરણી પરે, અંધન એવડાં થાય. ૨
- પ્રૌઢી પાવન તું પ્રિયા, નિર્મલ ગંગાનીર;
તે તો તું ગુણ આગલી, હીર ક્ષીર દંડીર. ૩.
- તું ચિતામણિ સારિખી, મેં છોડી ભતિ મૂઢ;
માયા કાચ કરે ગ્રહી, જગ સધલોછા હુંદ. ૪.

ઢાળ ૯ મી.

(વીર સુભો મોરી વીનતી—એ દેશી.)

- પિયુ આખે પ્રિયા સાંભલો, તુઝ મહોટી હો જગમાંહે મામ;
પર ઉપકારી પરગડી, આવીને હો કીજે નિજ કામ. પિયુ ૧
- ધરની સોહ ધરણી હાથે, એ વાણી હો મેં સાચી દીઠ;
કથન ન માન્યુ તાહરં, પરસગે હો હુવો હુ ધીઠ. પિયુ ૨.
- તુઝ પ્રસાદથી પામિયેં, નિજ પદવી હો જે ત્રિભુવન રાજ;
તુઝ વિણ દાસપણું બન્યો, પરધરનાં હો કીજે છે કાજ. પિયુ ૩.
- ક્યાં બાંધ્યો ક્યાં રૂધિયો, ક્યાં પીડ્યો હો ક્યાં વીંટ્યો ન્મેય;
ક્યાં મસલ્યો ક્યાં હત હુઓ, ક્યાં કિંકર હો ક્યાં સેવક હોય. પિયુ ૪.
- હાલ હુકમ હુયો કિહાં, નિર્ધનિયા હો કીધી બહુ જાત;
નવ નવ રંગ ક્રિયા તિહાં, મેં સધલી હો ન કહાયે વાત. પિયુ ૫.
- તુજ વિરહો વાર નહિં, મેં જાણ્યું હો હવે પામી શીખ;
માયા મનમંત્રી મલી, મુઝ કીધો હો ઇણુ આપ સરીખ. પિયુ ૬.
- મેં મત્રી મહોટો ક્રિયો, ઇણુ કીધો હો મુઝ એહ પ્રકાર;
સ્વાશ્રિયાં સધલાં મળ્યા, હવે સુદરિ હો તુહીજ આધાર. પિયુ ૭.
- વાછે રવિને શીત મેં, જલ વાહો હો નાવને ધાય;
દગ વંછે અંધક નર, તમમાંહે હો દીપક આવે દાય. પિયુ ૮.
- ઇણુ પરિ હું હવે તો ભલી, ચિત્ત ચાહું હો મૂકું પરસંગ;

દીનદયાલ દયા કરી, હવે રાખો હો મુઝમેતી રગ. પિયુ ૯.
 શીલવતી સાચી તિકા, જે ન તજે હો પતિ આપદમાય,
 સયણુ તિકે સાચા સહી, દુખમાહે હો કાદે ગ્રહિ ગાય. પિયુ ૧૦
 મેં અવહીલા જે કરી, તે ખમંજી હો તુ સુગુણી નાર,
 રોપ રખે મનમે ધરો, ધમ ગોલ્યો હો ભૂંપ વારંવાર પિયુ ૧૧.
 ધણુ અવસર દુર્બુદ્ધિ રાણી. અણુચિન્તી હો આવી તિણુતામ.
 તાસુ ભયે કરિ ત્રાસવી, મા ખેટી હો જ્યે નિજ ધામ પિયુ ૧૨
 બહુ દિવસે મલિયા હુતા, મનમત્રી હો નિવૃત્તિ વિવેક,
 સુબુદ્ધિ રાણી સાથે હુતી, નૃપ પાસે હો આયાથા છેક પિયુ ૧૩.
 દેખી શકે નહિ દુર્જનાં, સત મેલો હો તેહને ન મુહાય,
 ધર્મ મંદિર ધન તે નર, જે ન કરે હો વેદ રાડ ઉપાય. પિયુ ૧૪

દોહરા

માયા નારી પ્રવૃત્તિ જે, એ પણ આવી તેથ
 ગળ મંત્રી કુબુદ્ધિ વળી, મલી રલિ બેઠા જેથ

૧

ઢાળ ૧૦ મી

(દેશી હાજરની, અથવા કાલ અનતાનંત, ભવમાહી ભમતા હો જે વેદન રાહી)

(એ દેશી)

આઘ નારી અગ્રાન, તીનું મિલકર હો નરપતિની કને,
 ઓલભો દિયે એમ, એ ક્યુ આઘ હો જે કીધી મને. ૧
 અમશુ એવી પ્રોત, ફિર અમ શોકકી હો મુખ ક્યુ લગાધયે,
 અહોનિશ કીજે એવ, જીજ કરિને હો તુઝને ગાધયે ૨
 ઓલભા વલી એમ, મત્રી ને પણ હો માયા ઉચ્ચરે.
 પ્રકૃતિ છુરી ક્યુ નારી, રાજ પધાર્યા હો નિવૃત્તિને ધરે. ૩.
 દ્વિત તત્ત્વદગ મૂકી, તે બોલાધ હો સુબુદ્ધિ ભણી ધહાં,
 નિશુ રસની નાય, દીસતો હેજ હો લિલતા જિહાં તિકા ૪
 ભોલો તું મન મંત્રી, એ મુઝ વાતા હો સાચી છે સહી.
 સુબુદ્ધિ મલી જ્ઞે એથ, તો મુજ પ્રમુતા હો સ્થિરતા ના રહી. ૫.

ધમ સમન્નવ્યો મત્રી, માયા નારી હો વચન કહી ધણા;	
પ્રકૃતિ ભણી કહે એમ, કરજે પુત્રી હો આલોચ મનતણા.	૬
દેશવટાની વાટ, નિવૃત્તિ નારી હો જિણ પરેં એ લહે;	
કીજે તેહ ઉપાય, તો એ પ્રભુતા હો નિજ હાથે રહે.	૭.
વિષમતિ પિયુની ઝલી, આલસ મૂઝી હો કામ કરિજીયે;	
તુઝ સખિયા પચવીશ, કિરિયા સારી હો સાથે લીજીયેં.	૮.
કાયિક્યાદિ પ્રસિદ્ધ, ધીરાં ધીરા હો નવ નવ નાયકા,	
એ પંચવીશમાં ઇક ટાલી, ધરિયાવહિયા હો તુઝ નેહ લાઇકા.	૯.
નિવૃત્તિ નારી જેહ, ઇણશુ નાસે હો ઉભી ના રહે,	
મારે છે વિશ્વાસ, ચોવીશસેતી હો તુઝ આજ્ઞા વહે.	૧૦
એ સખિયાં અભિરામ, જીણ જગ સધળો હો જેર કિયો ભલો;	
સખલો સજીયો સાજ, નિવૃત્તિસેતી હો હવે કર સાક્ષો.	૧૧
ચોવીશે લેઈ સાથ, પિયુશુ ખેલે હો નવ નવ રગશું,	
સખીયાંનાં સુખ દેખ, પિયુડો મોલો હો પ્રમદા સગશું.	૧૨
વિભ્રમ વિવિધ વિલાસ, મુખના મટકા હો લટકાં અતિ મલ્યાં,	
ગાયાં વાયાં ગીત, પ્રીતમ ત્રહો હો મુખ પાસા ઢલ્યા	૧૩

દોહરા.

કહે પ્રીતમ સુણ તુ પ્રિયા, મનમાહિ લીજે હુશ,	
નવિ પૂરે જો આ જથે, તો તુજ ગલાના સૂંશ.	૧
પ્રવૃત્તિ કહે સુણ સાહિબા, નિવૃત્તિ તારી નાર;	
તે મુજ હૈડામાં સહી, વેઝ કરે જ્યુ સાર.	૨.
ગોમુખ ધરણી એ અછે, થાલી શીલી સાર;	
બરજતણી પર પીડવે, એની વાત અપાર.	૩
તમથી પણ ગુદરે નહિ, ભાજે કરણ વિકાર;	
ગરવ મહેલી ગેહિની, એનો ઉલટો ચાર.	૪.
માતા પણ છે એહની. સૂખાની સિરદાર;	
વૈગગણુ શી વાવરી, ન ધરે લોકાચાર	૫
દોષવતી જાણી કરી, રાજ દીધી છોડ,	

નિજ પુત્રી પણ તેહવી, સરખા સરખી જોડ	૬.
ગીત ગાન ગાવે નહિ, હાસ્ય વિલાસ ન કાચ;	
સ્નાન પાન વલી માન નહિ, વ્યસન રસન નવિ હોય.	૭
જો અમને દીધો અછે, ઉલગરો અધિવાસ,	
દેશવટો નિવૃત્તિને, દીજો એ અરનાસ.	૮
નાગણુ તો મુખ વિષ કહી, વીંછણુ પુચ્છ વિષ હોય,	
શોક્ય નીચ કા સાપિણી, આદિ અત વિષ હોય	૯
સાલતણી પરે કાઢવે, મુતસેતી એ નાર,	
તો અમને મુખ ઉપજે, જીવન પ્રાણધાન	૧૦

ઢાળ ૧૧ મી.

(રાગ ધન્યાશ્રી—કુ વર ઇસ્કો મન ચિ તવે, મેરી બહેની કહે કામ અચરિજ વાત—એ દેશી)

એ અગ્ગ માની મત્રવી, નિવૃત્તિ કીધી વિદાય,	
આ પદ તેહ સતી તણી, કવિજનથે હો ક્યુ વરણી જાય,	૧
માયા મન ઉતસવ ધણો રે, (એ ટેક) હવે સીધ્યાં હો સધલાંઈ કાજ,	
ઉદમ સફળ એ હુઆરે, હવે હોસી હો મોહકુંવરને રાજ માયાં	૨.
પરવશ પડ્યા જે માનવી, વળી કામણી રે હાથ,	
તસુ શુદ્ધિ યામિનીમા સહી, નહી ઉગે હો ન્યાન વાસરનાથ માયાં	૩
માતા પિતા પગ લાગિને, નિજ પુત્ર સાથે લેહ.	
નીસરી નિવૃત્તિ તિહાંથકી, પથ ચાલી હો પથી પરે તેહ માયાં	૪
નિષ્કટક રાજ હવે હુઆ, નીસરી નિવૃત્તિ નારી,	
પ્રચંડ પવને પ્રેરિયો, જેમ ચાલે હો પ્વજ અચલ ચાર માયાં	૫
ઈમ મન મત્રી દહ દિશે, ભમી રહ્યો અહોનિશ તેહ,	
ક્ષણ એક પાછો નવિ વળે, વધિ તૃણા હો નાવે તસુ છેહ. માયાં	૬.
દુર્જીદિ માયા પ્રવૃત્તિશું, ભીનો રહે નિશિ દીસ,	
વળી વીનવ્યો સધળે મળી, હવે પૂરો હો ઇતની જે જગીશ માયાં	૭
મોહને રાજ કીજ્યે, એ અધિક મન ઉતસાહ;	
તુઝશું સધળો હોયશે, એ અવસર હો લાભીજે કાંહ. માયાં	૮.
સુત સહિત નિવૃત્તિ પણ નહિ, સદ્શુદ્ધિ રાજા દર,	

આપણો અધિપતિ એ કિહાં, સુખ હોસે હો સધળાં ભરપૂર. માયા૦ ૯.
 ભેરાવર એ ભેધ છે. નિજગુણે કરી વિખ્યાત,
 આજ ઉદય એતો અછે, ઢીલ ન કરો હો હવે એહિજ વાત; માયા૦ ૧૦.
 મન મત્રી માની વારતા, મોહને રાજ કીધ;
 અતિ ધણા વાળાં વાળ્યા, મનમાંહે હો સધળાં થઈ સિદ્ધ. માયા૦ ૧૧.
 હોકાર કરતા નરપતિ સુરપતિ સધલા જેહ;
 ધ્રુવજ્યા મોહ રાજ થયે, અતિ અનમી હો ત્રીન ભુવનમે જેહ. માયા૦ ૧૨.
 મોહ રાય પણ હવે મંત્રવી, માનિયો અતિહી ઉદાર,
 જાણુ એક અળગો નહિ કરે, મુખ આગે હો સધળો કામદાર. માયા૦ ૧૩.
 અતિ સખાળ રાજ વધ્યુ હવે, જેમ વધે વડ જલ પાય;
 મુખ ભોગવે મોહ ભૂપતિ, નીત નવલા હો આનંદ મન થાય. માયા૦ ૧૪
 ગુણવત ગુર પાઠક વર, શ્રીદયાકુશલ ઉદ્ધાસ,
 તમુ શિષ્ય ધર્મમદિર કહે, એ બીજો હો ખડ મોહવિલાસ. માયા૦ ૧૫

ખંડ ૩ જે.

દોહરા.

પાર્શ્વનાથ પ્રસાદ્યે, પ્રગટે નવે નિધાન,
 અલિય વિદ્ય દરે હરે, જપતા જેહનું નામ. ૧
 મોહરાય હવે ચિતવે, નગરી અવિદ્યા નામ;
 પુરી પુરાણી છે સહી, તે સખરી મુઝ ઠામ. ૨.
 સાજ કરી રહિયે તિહા; ભય કેહનો નવિ થાય,
 ગજનની એ નીતિ છે, ન રહે એકણુ હાય. ૩.
 ધનનીરી ધરણી ખડુ, વિવિધ કરે વિચાર;
 ગુણવંત તે ગાફલ નહિ, સ્વાસ્થ સાધે સાર. ૪.
 ઇમ ચિતવી પુર સજ કરી, સધલાં લોક વસાય.
 સંસારી પ્રાણી ભણી, દીકાં આવે દાય. ૫.

ઢાળ ૧ લી.

(પાત્રમી તપવિધિ સાલજો,—એ દેશી)

- નગરી નિરખો મોહની, નામ અવિદ્યા જાસો રે,
શોભા સખરી તેહની, નીકો નિવિડ નિવાસો રે. નગરી૦ ૧.
- ત્રણ અજ્ઞાન ત્રિકોટ છે, તે નગરીની પાસે રે,
કોસીસા સોહે જિહા, કર્મ પ્રકૃતિ પ્રકાશે રે. નગરી૦ ૨.
- દેવ નરક પશુ માનવી, એ ગતિ આર પ્રતોક્ષી રે;
તીખી તૃણા ખાતિકા, અતિ ઉડી તસુ દોલી રે. નગરી૦ ૩.
- રમણી ભોગ તે વાડિયા, મુખ કમલે કરી સોહે રે,
સમર કુવર રમતો રહે, યૌવનરૂપ મન મોહે રે. નગરી૦ ૪.
- પાપ અઢાર તટાક તે, તે અતિ ઊંડા દીસે રે,
શઠ હઠવાદ તે ખાલ છે, ઉન્માદ જલ તિહા હિમે રે. નગરી૦ ૫.
- ક્રીડા વાપી કામિની, શૃંગાર રસ કરિ ગાઢી રે,
કરપદકમલે શોભતી, સરલી મુદર ટાઢી રે. નગરી૦ ૬.
- કામાસન આસન જિહા, ચોરાસી બાજરો રે,
પરિણામ ક્ષણ ક્ષણ જીવડા, તેહિજ ધર વિસ્તારો રે. નગરી૦ ૭.
- નગરીવિચ જે લોક છે, તે તો મદરા માતા રે,
નગરીને છેહડે વસે, તે કષ્ટ સરલ કહાતા રે. નગરી૦ ૮.
- થોડે લાભે લોક જે, મનમા હર્ષિત થાય રે,
થોડે અલાભે જે નરા, દીન થઈને જાય રે. નગરી૦ ૯.
- મમત્વોપદ્રવ દેવતા, નગરીની રખવાળી રે,
સાન્નિધ્ય ખખર ભલી કરે, જ્યુ વાડીમા માળી રે. નગરી૦ ૧૦.
- નાચે દૂદે કેઈ નરા, કેઈ વાદ વિચારે રે,
નદે વદે કેઈ સ્તવે, કેઈ યાત્રક વારે રે. નગરી૦ ૧૧.
- કોપે રોપે ગર્વને, ભ્રેપે કરણ ન જીપે રે,
આક્રંદ રોવન કેઈ કરે, મિથ્યા મતિ અતિ દીપે રે. નગરી૦ ૧૨.
- ધસમસ ધધામા ફિરે, શિકથા વિકથા કારી રે,
ગાવે વાવે કેઈ નરા, ફેરે કપટની સારી રે. નગરી૦ ૧૩.

નિવિધ્યાઃ મહુ લોકને, રાગના અતિ રાગી રે,
નગરી વર્ણી એહવી, મોહ રાગ વડભાગી રે. નગરીં ૧૪

દોહરા.

હવે રાગ વર્ણન સુણો, વલી એહનો પરિવાર;
કવિ કલ્પના ઉપમા કરી, કહે સઘળો વિસ્તાર. ૧.

ઢાળી ૨ ૭.

(દેશી ડુમખડાની અથવા રંગીલે સારથી;—એ દેશી.)

મૂઢ સગતિ પરખદ ભલી રે, મહેલ કુવાસના તેથ, મહીપતિ મોહના;	
સિહાસન મતિભ્રંશ છે રે, છત્ર અસજમ જેથ. મહીપતિં	૧.
ખડ્ગ નિભ્રછન કર ગ્રહે રે, તેર ક્રિયા અગી સાર, મહીપતિં	
પાચે ઇન્દ્રિય પરવડી રે, પાચેઇ હથિયાર. મહીપતિં	૨.
અરતિ અને રતિ યે ખડી રે, ચામર ઢાલણહાર; મહીપતિં	
પાખંડી બહુ પોલિયા રે, સ્વામી ધર્મ સિરદાર. મહીપતિં	૩.
બહુવિધ સજ્ઞા નટ તિહાં રે, નાટક કરે ઉદાર; મહીપતિં	
કામિક શ્રુત તિહા ગાઇયે રે, રાગને સુખકાર. મહીપતિં	૪.
ભુજબલી ભીમતણી પરે રે, શૃંગાર સખર કરેઇ, મહીપતિં	
ચાર્વાક મિત્ર માનતો રે, અધિકે માન ધરેઇ. મહીપતિં	૫.
પટરાણી જડતા કહી રે, ગુણ ગણ રૂપ રસાળ; મહીપતિં	
તસ કુખિ કદર કેશરી રે, મદન પુત્ર વડ ભાલ. મહીપતિં	૬.
રાગ દ્રેપ આરભ વળી રે, એ પણ પુત્ર છે તાસ, મહીપતિં	
જોરાવર સગળા અછે રે, શુપ શકે કુણ જાસ. મહીપતિં	૭.
ચિન્તા પ્રમુખ પુત્રો ઘણી રે, રણ કરવાને શર, મહીપતિં	
ભાઇની પરે ભડ અછે રે, દિન દિન અધિકે નૂર. મહીપતિં	૮.
કર્મ ક્રિયા જાણે ઘણી રે, મત્રી મિથ્યાદૃષ્ટિ; મહીપતિં	
છાપ ધરી જેહની નરા રે, હીડે સઘળી સૃષ્ટિ. મહીપતિં	૯.
દુષ્ટ યોગ મનના શુંકે રે, તેહિજ સામત સાર; મહીપતિં	
સાત વ્યસન એવે સદા રે. રાગ્યતણા આધાર. મહીપતિં	૧૦.

મહલિક રાજને અછે રે,	ક્રોધ માન લોભાદિ,	મહીપતિં	
દલ જોરાવર જોધ છે રે,	પગ ધગ જીપે વાદ.	મહીપતિં	૧૧.
સેનાની પરમાદ છે રે,	કુદ્ધ કરણને જોધ,	મહીપતિં	
શાન્તિ માહા સુભટા ભણી રે,	જીત્યા જેણે રોધ.	મહીપતિં	૧૨.
ચડભાવ કોટવાલ છે રે,	તરકર ઝાલણ હાર;	મહીપતિં	
શેઠ જીહા વ્યાક્ષેપ છે રે,	મહાજનને સુખકાર.	મહીપતિં	૧૩.
પાપ પરિચહ અતિ ઘણો રે,	તેહિજ અધિક ભડાર;	મહીપતિં	
સંગ કુસંગ દાણી તિહા રે,	પુરોહિત પાપ પ્રચાર.	મહીપતિં	૧૪.
આજસ શય્યાપાલ છે રે,	શઠ હઠ છાહલદાર,	મહીપતિં	
નિદકકાંતુગા ઘણા રે,	કુકવિ બહુ સુઆર	મહીપતિં	૧૫.
તળોલી પ્રેમ રાગ તે રે,	મુખ શોભા પરકાર,	મહીપતિં	
હર્ષ શોક જે મલ્લ છે રે,	ક્રીડા કૌતુક સાર	મહીપતિં	૧૬.
વિષય વિકાર ચાકર ઘણા રે,	એવો રાજ્ય પહૂર,	મહીપતિં	
ધર્મમંદિર ધન તે નરા રે,	મોહથકી વસે દૂર.	મહીપતિં	૧૭

દોહરા.

હવે નિવૃત્તિની વારતા, સુણજો ભવિજન તેહ,
શીલ સત્ય મનમા ધરે, સાધવી લક્ષણ એક ૧

ઢાળ ૩ જી.

(કર્મ પરીક્ષા કરણ કુવર ચલ્યો રે,—એ દેશી)

ધર્મ સહાય કરી કામની ચલી રે,	નિવૃત્તિ નીકે નર,		
આપદ સપદમા જે સ્થિર રહે રે,	નરનારી તે શૂર	ધર્મં	૧
મોહ મહિપતિને ભય નાસતી રે,	પવનતણી પરે તેહ,		
સુત સખરો પણ સાથે શુ કરે રે,	ભાવી ન ચલે જેહ	ધર્મં	૨
મારગ લાધ્યો અતિ ઘણો કામિની રે,	ચાકી ગણી થાય,		
વિસામો મન જાણે લીજીયે રે,	સખરે હામ સુહાય	ધર્મં	૩.
બ્રહ્મપુરી ઇક ભાલી ભામિની રે,	ઇહાં રહેવાનો લાગ;		
મત્ર પવિત્ર પાણી કરી છાદિયે રે,	પૂજી વલી આગ.	ધર્મં	૪

- યજ્ઞ સ્થાલ માંડયો છે યાગે કરી રે, સકલ સંઝાઈ સાર;
 વેદપાઠી આહ્વાણ મુખ ઉચ્ચરે રે, વેદકર્ત્તે ઉચ્ચાર. ધર્મં ૫.
- માપ અને જવ તિલ સહુ ભેલિને રે, હોમ કરે બહુ ભાતિ;
 ખીજડ પીપલ લાકડ મેલિયા રે, ધર્મ તણી મન ખાતિ. ધર્મં ૬.
- છાગના કાનમાં મત્ર ભણી કરી રે, બલિ કરે આહ્વાણ તેહ;
 દેવને તૃપ્તિ હોશે એહથી રે, સરગ હોશે સ્વદેહ. ધર્મં ૭.
- નિવૃત્તિ એવી હિસા દેખીને રે, મનમાં ચિન્તે એમ;
 આહ્વાણ તે સમ દમ ક્ષમતા ધરે રે, જ્ઞાની નિર્મમ હેમ. ધર્મં ૮.
- મન સુચિકારક સતોપી સદા રે, ત્યાગી કર્ણાવત;
 સત્યવાદી સૂધા અલ્પ પારખુ રે, આરજ અનુપમ સત. ધર્મં ૯.
- ભ્રમ ભુલા એ આહ્વાણ નામથી રે, ગડરી પ્રવાહેં લોક;
 વેદમત્રે કરિ છાગને સ્વર્ગ છે રે, મન વહિત લહે થોક. ધર્મં ૧૦.
- છાગતણી પરે વહાલાને કરો રે, સખરી ગતિ ઉપચાર;
 દુર્ગતિયેં કાં મૂકો આપડા રે, વેદ ઉપર એક તાર. ધર્મં ૧૧.
- વેદમત્રે કરી કન્યા વ્યાહિયે રે, તે પણ વિધવા થાય;
 મત્રતણી જે શકિત તિહા ગઈ રે, લ્યો પરતો મન લાય. ધર્મં ૧૨.
- વેદપાઠી આહ્વાણને તાડતાં રે, પીડા ન હુવે લગાર;
 તો તે છાગને પીડા નહિ હુવે રે, મત્રશકિત શ્રીકાર. ધર્મં ૧૩.
- સિંહ સર્પનો યાગ કહ્યો નહિ રે, આપડા બકરાં અનાથ.
 દુર્બલધાતી દેવ અછે સહી રે, નબલને કોણ સાથ ધર્મં ૧૪.
- પરમેશ્વર એ ખાવાં સરળયા રે, એહવુ બોલેં એહ;
 ખાદ્યથી પણ પાપી આગલો રે, હિસા દીપાવે તેહ. ધર્મં ૧૫.
- યાગહિસાને હિસા નવિ કહે રે, ચાર્વાક મતના ધાર;
 પ્રાણ હરે જે પચેન્દ્રિય તણા રે, લઘુ છવ કેહી સાર. ધર્મં ૧૬.
- તે સર્ગી તીર્થ જલને કહે રે, પૂજે ગો પશુ મંદ;
 કુધારીને ગુરુ કરી સદહે રે, દેવ અગ્નિ સુખકંદ. ધર્મં ૧૭.
- એ સધળા મુઝ ગોકચ પ્રવૃત્તિના રે, પક્ષપાતી પરધાન;
 એમ જાણીને નિવૃત્તિ નીસરી રે, ધરે તેમ ધર્મધ્વનિ ધ્યાન ધર્મં ૧૮.

દોહરા.

- વિસામો લેવા ભણી, વલી જોવું કોઇ ગામ,
દૂરતાં એક દીકું તિહા, બ્રહ્મમતીનુ ઠામ. ૧.
વૈરાગી જોઠા ધણા, કોપિન વસન ધરેઇ,
હાથ કમડલ દડવર, જપ અક્ષમાલ ધરેઇ. ૨.
સ્થાનક વાર દેખિને, સુતશુ જોડી ઠામ;
એક બ્રહ્મ જગમા અછે, શબ્દ સુણ્યો એ તામ. ૩.

ઢાળ ૪ થી.

જ બદ્ધીપ મઝાર, ભરત ક્ષેત્રમાહે,—એ દેશી

- સુત જોલ્યો સુણુ માત, વચન હુવે તીકે, જે કોઇ તત્ત્વ સમ જાણિયે એ,
બ્રહ્મ વિના સખ જૂઠું, એકાત મતધર, ઇલા રહેવા મન નાણિયે એ. ૧.
સાધક વ્યવહાર જોહ, નિરત કારણુ ભલુ, ઉરહો અવલખ એ સહિ એ,
નિશ્ચયને ગ્રહે એહ, કીરિયા દૃપવે, જોડાશુ વણુશે નહિ એ. ૨.
અંધથકી કરે જોધ, તપ જપ ખપ કરે, ઉદમ પણુ સવિ આચરે એ;
મુખથી જોલે એમ, એ સહુ જૂઠું છે, નય પ્રમાણુ નવિ ઉચરે એ. ૩.
સ્યાદ્વાદ નહિ એથ, જે સાચો સહી, સકલ રસાયણુ સાધક એ,
કપટી કૃડા એહ, સ્વપર રૂપનુ, પરમારથના બાધક એ. ૪.
વલી કહે જગમા એક, આતમ વ્યાપિયો, બ્રહ્મ સ્વરૂપી એહુઓ એ,
જયુ આકાશે ચન્દ્ર, એકજ છે સહો, જલ પ્રતિબિંબ જૂઓ જૂઓ એ. ૫.
ઉપજે વિણુસે ભૂર, જલકલ્લોલ જયુ, નાના મહોટા દીસતા એ,
પણુ તે એક સ્વરૂપ, અવર ન કોઅછે, એહ અર્થ કહે હીસતા એ. ૬.
કે ઉત્તમ કે નીચ, કે સુર નારકો, આરજ મ્લેચ્છ કે આખિયે એ,
કે નારી કે ખજ, કે નર તિર્યચ, મોરપિછ સમ સાખીયે એ. ૭.
કે પંડિત કે મૂઢ, કે રક રાજવી, ઇત્યાદિક ભેદ અનુસરે એ,
કર્મ ન માને હેત, સહજ સ્વભાવ એ, બદ્ધી કટકતી પરે એ. ૮.
આતમગુણુ પર્યાય, અનત માને નહિ, જોલે બાલકતી પરે એ;
પરિણામી જે દ્રવ્ય, આતમ પુર્ણલ, એક વિવેચન ના કરે એ. ૯.
સત્તા શાશ્વતરૂપ, નિજ નિજ દ્રવ્યની, મર્યાદા મકે નહિ એ:

દ્રવ્ય અને પર્યાય, ભેદાભેદ જે, સ્યાદ્વાદી સમજે સહી એ. ૧૦.
 ઇહા નવ સીઝે માઉ, વિવેક મુતે કલો, માતા વચન પ્રમાણિયો એ,
 ઉઠિ ચલી પથમાહી, પુત્ર પ્રેરી થપી, ભેદ ભલો મન આણિયો એ. ૧૧.

દોહરા.

- સુખુદ્ધિ મુતા હવે ચાલતા, તાપસ આશ્રમ દીઠં,
 વિસામો ઇહાં લિન્ગિયે, સખરી છાયા મીઠં ૧.
 ખૂઠા તાપસ અતિ ઘણા, જટા જૂટ બહુ ભાર;
 હાથ અક્ષમાલા અછે, નામ નારાયણ સાર. ૨.
 શિષ્ય ઘણા ત્રિહુ દિશ જઈ, મૂલ કંઈ ફલ લેહ;
 વનગ્રીહી આણે ઘણા, ભોજન અર્થે તેહ. ૩.
 શુક સારો પખી ભણી, રામ નામ શીખાય,
 પાદપ સીંચે વારિશું, ધર્મ ન ધર્મ ઉપાય. ૪.
 નિવૃત્તિ નારી ચિતવે, એ પણ મોહે લીન,
 રામ દમ કરણા કે નહિ, જ્ઞાન ગુણે કરી હીન. ૫.
 ભુક્તા ભામિની એ તણ, ભણ ન અતર દષ્ટિ,
 કેડ ક્રિયા અફલી હુવે, જ્યુ ઉખરમે વૃષ્ટિ. ૬.
 આરભ મિથ્યામતિ ઘણા, નિરવઘ નહિં એ હાય;
 શ્રાંત થયા પણ છડિયે, નદી ફૂલની છાય. ૭.

ઢાળ પ મી.

(મેરં અરહના,—એ દેશી)

- સુખુદ્ધિ મુતા વળી ત્યાથપી રે હાં, ધરિ ધીરજ મનમાંહિ; ધર્મ ધુરંધરા.
 ચાલી અતુરા આપશુ રે હા, જાલી પુત્રની બાહિ. ધર્મ ૦ ૧
 તુ મુત મુરતર છાહી રે હા, તો સમ અવર કે નાંહી. ધર્મ ૦
 ઇક પુર બેડી કામિની રે હાં, કેલધર્મ મુણી કાન ધર્મ ૦
 વિસામો ઇહા લીન્ગિયે રે હા, જે રહે આપણો માન ધર્મ ૦ ૨.
 એ ધર્મ એવે ઘણું રે હા, તરણપણે નર નારિ; ધર્મ ૦
 આકર્ષે લોકો ભણી રે હા, ધર્મ શબ્દ મુખકારિ. ધર્મ ૦ ૩.

- સંત સાધુ મુખ ઉચ્ચરે રે હા, આયાને બહુ માન, ધર્મં
મહલ માટે મન રહી રે હા, ગાવે ગીત ને જ્ઞાન. ધર્મં ૪
- રંડા ચડા દીક્ષિતા રે હા, ધર્મ દારા છે એહ, ધર્મં
ત્રેવ્યાં શક્તિ હોગે સુખી રે હા, મન મત ધરો રે સદેહ. ધર્મં ૫.
- મઘ માસ ખાતાથકાં રે હાં, ઇણુ હામે દોષ નાહિં, ધર્મં
ધમ સુણી નિવૃત્તિ ચિતવેરે હા, ધિક્ ધિક્ એહની છાહિ. ધર્મં ૬.
- મોહ મત્રીના દાસ એ રે હાં, સગ ભલો નહિ એહ, ધર્મં
નિવૃત્તિ તિહા દૂતી ચલી રે હાં, શીલવતી ગુણગેહ. ધર્મં ૭.
- અવર નગર દીહુ ભહુ રે હાં, યોધમતીતુ હામ; ધર્મં
આતમની ચચાં કરે રે હા, એ હોશે અભિરામ. ધર્મં ૮.
- તસુ મુખ એહવુ સાંભલ્યુ રે હા, આતમ ક્ષણ ક્ષણ નાહિ; ધર્મં
પુણ્ય પાપ કેહને નહી રે હા, શન્યપણે જગમાહી. ધર્મં ૯.
- માતા પૂછે સુત ભણી રે હા, એહશુ આખે એમ, ધર્મં
વિવેક પુત્ર તવ યોલિયો રે હા, સુણુ માતા કહુ તેમ ધર્મં ૧૦.
- યોધને કહિયે પુત્ર તુ રે હા, પિતા ભણો છો નાહિ, ધર્મં
વ્યાહ ભોગવેલા જૂઓ રે હા, એક પિતા કયુ સાહી. ધર્મં ૧૧
- અપરાધ કો ખીજો કરે રે હા, અવર દડીજો કોઇ, ધર્મં
રાજનીતિ પણ યોલવી રે હા, ધર્મભણી કિહાં હોઇ. ધર્મં ૧૨
- શય્યા સખરી સૂઈયે રે હા, ખીજો ખીર પ્રભાત, ધર્મં
ભોજન મીઠુ ધીજિયે રે હા, સાખ્યમતીની વાત. ધર્મં ૧૩
- સૌગત મત એસાભળી રે હા, નિવૃત્તિ નારી ન સુહાય; ધર્મં
તત્ત્વ કપૂરને કર ગલા રે હા, દૂપણુ ન આવે દાય ધર્મં ૧૪
- મુઘ્ધ માનવ મૃગપાશ એ રે હા, ભવ અટવીમા ભૂર, ધર્મં
નિરખી નિરખી પગ મડિયે રે હા, ઇણુશુ રહિયે દૂર ધર્મં ૧૫.
- આગેં ચાલી ઉતાવળી રે હા, ન રહી એક પલ માત; ધર્મં
કપિલ યોગી પણ મલ્યાં રે હા, તિણુશુ ન કરી વાત ધર્મં ૧૬.
- સેવક સઘલા મોહના રે હા, નિવૃત્તિ નારી મન જાણુ, ધર્મં
ઘેરીની પરે પરહરયા રે હા, ભૂલે નાહિ મુજાણુ. ધર્મં ૧૭

દોહરા.

ઇણ પરિ સધળી ભૂમિકા, ભમતી ભમતી ભૂર;
વિસામો લાઘો નહિં, ખેદ કરે જે પૂર.

૧.

ઢાળ ૬ ઠી.

(રહો રહો રહો રહો વાલહા;—એ દેશી.

- પ્રવચન પુર ગઇ પાધરી, પુણ્ય તણે અંદર લાલ રે,
નિકટ ભાવી નિરખે સહિ, પાપીયડા છે દૂર લાલ રે. પ્રવચન૦ ૧.
- ચારિત્ર પ્રાસાદને ઊપરે, ધર્મધ્વજ લલકાય લાલ રે,
દુરથકી પણ દેખતાં, આનંદ અગ ન માય લાલ રે. પ્રવચન૦ ૨.
- પુણ્ય પવિત્ર પરિણામથી, ઉપદેશ નગરમા જોય લાલ રે;
પાપ કર્મ ચડાલનુ, પગ પેસાર ન કોય લાલ રે. પ્રવચન૦ ૩.
- સાધુ શિરોમણિ સત જે, નગર મધ્યે રહે તેહ લાલ રે,
દેશવ્રતિ ને સમકિતી, બાહિર વસિયા અછેહ લાલ રે. પ્રવચન૦ ૪.
- પ્રવચન પુર વાસી ધણા, સધળા સુખિયા લોક લાલ રે,
તત્ત્વતણે સુખ આગલેં, તૃણ સમ સુખ સુરલોક લાલ રે. પ્રવચન૦ ૫.
- ત્યાયકી મુક્તિ પુરી ભણી, સાથ ચલે દિન રાત લાલ રે;
ચોર ચરડ લાગે નહિં, ભીતિ તણી નહિં વાત લાલ રે. પ્રવચન૦ ૬.
- તનુ પુરવાસે વન અછે, ઇન્દ્રિયદમન છે નામ લાલ રે;
નિવૃત્તિ નારી દેખિયો, અનુપમ એ અભિરામ લાલ રે. પ્રવચન૦ ૭.
- સાધુવદન તે કુડ છે, જિન વચનામૃત નીર લાલ રે.
ભૂર ભવિક પંથી ભણી, જાએ ભવની પીર લાલ રે. પ્રવચન૦ ૮.
- ધર્મવચન કલ્પ કટરા, યોગી મધુકર સાર લાલ રે;
નિવૃત્તિ વિસામો તિહાં લિયો, ખેદ ગમાવણુદાર લાલ રે. પ્રવચન૦ ૯.
- યોગ ત્રિભુમિ આવાસ છે, તિહાં ઇક નરને દીઠ લાલ રે;
દિલભર દર્શન તેહનું, અમૃતથકી પણ મીઠ લાલ રે. પ્રવચન૦ ૧૦.
- વિદ્યાનો ભડાર છે, જાણે સધળી વાત લાલ રે;
વદના કીધી નારિયેં, જગમ તીરથ જાત લાલ રે. પ્રવચન૦ ૧૧.

હાથ જોડીને પૂછે સતી, ટાણુ તુ સ્વામી આખ લાલ રે,
 ધણુ વનમાહે ક્યુ રહે, સાચુ સઘળુ દાખ લાલ રે પ્રવચન૦ ૧૨
 પુરૂષ કહે સુણુ સુદરી, ભારી સઘળી વાત લાલ રે,
 વિમલગોધ નામે અધુ, સિદ્ધપુરૂષ વિખ્યાત લાલ રે પ્રવચન૦ ૧૩.
 ધણુ પુર માંહે રાજવી, અરિહત નામ છે જસ લાલ રે,
 તસુ આદેશ લહી કરી, ધણુ વાડીમે વાસ લાલ રે પ્રવચન૦ ૧૪.
 આવાસ પહેલી ભૂમિકા, જોસીને આરામ લાલ રે,
 રાખુ સુખ ભરપુર શુ, વ્રતિ હુવે અલિરામ લાલ રે પ્રવચન૦ ૧૫.
 રાજના પરસાંથી, મુઝને એહવુ જ્ઞાન લાલ રે,
 આગમ નીગમ વારતા, સઘલાને સમાધાન લાલ રે પ્રવચન૦ ૧૬.
 કર જોડીને કામિની, આખે પુરૂષને એમ લાલ રે
 ઉપકારી શિર સેહરો, મુણજે હુ કહુ તેમ લાલ રે પ્રવચન૦ ૧૭.
 અખળા નારી એકલી, નહાનો પુત્ર એ સાથ લાલ રે;
 ભ્રમણતાણુ દુઃખ શુ કહુ, ધક જાણે જગનાથ લાલ રે. પ્રવચન૦ ૧૮.
 મયા કરીને જોધયે, એ બાલકનો હાથ લાલ રે,
 કહિયે હોશે એહને, પ્રભુતાં સપદ સાથ લાલ રે પ્રવચન૦ ૧૯
 હુ નજરેં જે દેખશુ, વાર એહની વાર લાલ રે,
 એ સઘલુ મુજને કહો, આણી મન ઉપકાર લાલ રે પ્રવચન૦ ૨૦

ઢાહુરા.

સિદ્ધ પુરૂષ જોડ્યો હવે, સુણુ ભામિની દુ ખ તુજ,
 દૂર ગયા હવે જાણજે, એ વાચા છે મુઝ. ૧
 એ બાળક જે તાહરો, ઉત્તમ લક્ષણવત,
 સકલ વાતનો હુ કહુ, એ માને એકત ૨
 તત્ત્વશ્રિ નામા પુત્રીકા, મહારી છે મનુહાર.
 શુભાચાર દારા કુખે, ઉપની તે નિર્ધાર. ૩
 તેસેતી તુઝ પુત્રને, પરણાવો બહુ પ્રેમ.
 અવિચલ જોડી એહની, હોશે કુશલા ક્ષેમ ૪
 વર કન્યા જોદૂ લલા, લેહશે ભોગ સયોગ,
 ચંદ્ર અને પુનમ તણો, પ્રણ મલિયો જોગ. ૫

એહ વચન સુદર સુણી, દેખી કન્યા સાર;	
લાવણ્ય લક્ષણ દેખીને, પામી હર્ષ અપાર.	૬.
ભાગ્ય લલુ મુઝ પુત્રનુ, એ ધર ધરણી થાય,	
ધરમે લક્ષ્મી આવતી, ક્યુ ઠેલીજે પાય	૭.
નિદ્રાલુ શય્યા લહે, તરખો અમૃત પાન;	
ભૂખ્યો પાયસ ના તજે, લાધો રક નિધાન	૮
નિવૃત્તિ નારી માનિયુ, સિદ્ધ વચન શિરદાર,	
લગ્ન તેહ દિન સાધિયુ, ન ક્યો કાષ્ટ વિચાર.	૯

ઢાળ ૭ મી.

(દુલાહ દુલાહ કિસન હો, દુલહિણી રાધિકા જ એ—દેશી)

કુવર કુવર વિવેક હો, લાઝી તત્ત્વરુચિ જ, પરણે પરમ ઉક્લાસ,
વિલંબ વિલંબ ન કીધો હો, વહાલે વાગમે જ, વિસ્તરીયો જસવાસ. કુવર ૧.
મનમે મનમે હો, મહોત્સવ માંડ્યો અતિ ધણોજ, તે જાણે જગદીશ,
જુગતિ જુગતિ જોડી હો, મિલી હેમજયુજ, વાણી વિશવા વીશ. કુવર ૨.
માણિક માણિક જોડી હો, હેમની મુદ્રડી જ, જેઉનો ઉભય સયોગ,
સ પદ સ પદ મિલતા હો, હોવે સોહિલી જ, કિહાં માણુસ સંયોગ; કુવર ૩
વિમલ વિમલ જોય કહે, સુણ સગી જ, આપદ દુઃખ મન નાણ,
વાધે છે વાધે છે પણ, ખીજે ચંદમા જ, આતલે પડિત વાણ. કુવર ૪
સુસ્ત્રી સુસ્ત્રી હો, આયાં આપદ નવિ રહે જ, રાહુ મુખે જેમ ચંદ,
ધીરજ ધીરજ ખમજે હો, આપદ ઉપનાં જ, વાયે ન ચલે ગિરિંદ. કુવર ૫
આજથી આજથી હોશે હો, એની શુભદશા જ, આપદ અલગી થાય;
પ્રગટ પ્રગટ હોશે હો. પુણ્ય પાધરાં જ, સખ જનને સુખદાય કુવર ૬.
ઉઘમ ઉઘમ બતાવુ હો, બાલ તુજ ફલે જ, અનુપમ છે ઉપાય,
નિષ્કળ નિષ્કળ ન હોવે હો, નિશ્ચય જાણુજે જ, પરતો પૂરણ થાય. કુવર ૭.

દોહરા.

પ્રવચન પુરનો છે ધણી, રાજ અરિહંત નામ;
ભાવ શત્રુ છત્યા છણે, અતુલી બલ અભિરામ.

ભુક્તિ મુક્તિ દાતા સકલ, અચિત ચિન્તામણિ જ્ઞેય.
કામકુંભ સુરતરુ ધણા, એ સમ અવર ન કોય.

૨

ઢાળ ૮ મી.

(ઢા ઢા ચન્દ્રાવતી ક્યા ગઈ,—એ દેશી)

શોભા સાહેબની ધણી, મોપે કહીય ન જાયો રે,	શોભા૦ ૧.
સ્થૂલદષ્ટિ કરિ વર્ણવું, નિશ્ચે અનુભવ પાયો રે	શોભા૦ ૨.
ત્રીન છત્ર શિર શોભતા, ત્રીન ભુવન ઠંકુરાઈ રે,	શોભા૦ ૩.
ત્રીન ગદે કરી રાજતો, રતન ત્રય સુખદાઈ રે	શોભા૦ ૪
સિંહાસન ઉજ્જવલ ભલુ, અશોક વૃક્ષ વણિ હોય રે,	શોભા૦ ૫
ભવિજન તાપ યુગાયવા, અદ્ભુત જળધર જ્ઞેય રે	શોભા૦ ૬
મિથ્યા તિમિર નસાયવા, સૂરજ સમ છે તેજો રે,	શોભા૦ ૭.
ધર્મચક્ર જસુ આગલે, દેવ ધરે ધરિ હેજો રે	શોભા૦ ૮
ધૃતિ ભીતિ જાયે સળે, જ યુક જયુ સિંહ સાદે રે,	શોભા૦ ૯.
ફૂલ ફગર વરસા હુવે, વણિ સુર હુહુભિનાદે રે	શોભા૦ ૧૦.
જાતિ પૈર મૂકી કરી, સુરનર ને તિર્યંચો રે,	શોભા૦ ૧૧.
પર્ષદમે આવી મલે, એવો છે જિહા સચો રે.	શોભા૦ ૧૨.
અચરિજ મૂલ જે ઇન્દ્ર છે, કોચુરને નવિ દેખે રે,	
તે સંધળા ક્રિકર ઇહાં, નિરૂપમ એહ વશેષે રે	
અતિશય એહના અતિધણા, કહેતા નાવે પારો રે	
કેવલજ્ઞાન દિવાકર, અનત વધ્યો વિસ્તારો રે	
જામાતા જો એહને, સેવે સ્થિર કરિ ચિત્તો રે,	
સસરે એવુ આખિયુ, અનત હુશે તુઝ વિત્તો રે	
એમ મુણી નિવૃત્તિ નારી, હરખી અતિહિ ઉદ્ધાસો રે,	
મન સદેહ વિલય ગયો, પરમ પ્રતીત પ્રકાશો રે	
લઈ આદેશ ઉઠી કરી, પુત્રવધૂની સગે રે;	
પ્રવચનપુર પેસણુ ભણી, નિવૃત્તિ ચક્ષી મન રગે રે	
ચિત્રારો તારો પામીને, અધિક ક્રિણુ ભાનુ થાય રે,	
વિવેક તિસિ પરે દેખિયો પ્રમદા પરણી આય રે,	

નગર નજીક આવ્યા જિસે, પાખડી મલિયા યારો રે;	
તખ વિવેક દેખી કરી, સુંદર રૂપ અપારો રે.	શોભા૦ ૧૩.
કપટ નિપટ મુખ કેલવે, યગલાની પર તેહો રે;	
બોલાવે આડા પ્રી, વશ કરવા ધરિ નેહો રે.	શોભા૦ ૧૪.
મિત્ર સુણો ઇક વારતા, ઐસી શીતલ છાયા રે,	
નગરી લોક ગુમાન છે, અમ ધર આવો સુહાયા રે	શોભા૦ ૧૫.
સકીર્ણ પુરમે અછે, આ રસનાઈ જયગા રે,	
ખિજમત કરસાં મેં ધણી, હૈડે ધરિ મન રાગા રે.	શોભા૦ ૧૬.
પુરનૃપશુ પણ થાહ રે, ઇવડો કેહો કાળે રે,	
ઉભારો નૃપનો લલો, આસંગ ન કરો તાળે રે.	શોભા૦ ૧૭.
વળી એ રાજા એહવો, ટાટો શીલો હોય રે,	
કામ ન કાઢે કેહનો, મુનિવર સો મુખ જ્યેય રે.	શોભા૦ ૧૮
માયા છોડાવે મનથકી, પ્રીત રીત નવિ જાણે રે;	
શત્રુ મિત્ર સરખા ગણે, આપ રૂપો એક તાણે રે.	શોભા૦ ૧૯.
સ્વાર્થમે પણ એહની, ઉદાસીનતા લાભે રે;	
તું પ્રાણી ભોલો અછે, બાથ ભરે કાં આભે રે.	શોભા૦ ૨૦.
લોકાચાર ન લેખવે, તોષ રોપ ન જણાવે રે;	
પુરૂષ વેદન કો નહિ, ભેદન કાઈ ન પાવે રે.	શોભા૦ ૨૧.
નિદા સ્તુતિ બેઠી મળી, ઈમ પાખડી કીધી રે;	
ધર્મમંદિર કહે સાલજો, વિવેકતાણી મતિ સીધી રે.	શોભા૦ ૨૨.

દોહરા.

વળી પાખડી બોલિયા, વીર વિવેકને એમ;	
અમ ઠાકુરને સેવજે, મનવંછિત લહે જેમ.	૧.
પાલે તાડે ફિર કરે, હરિ હર બ્રહ્મા દેવ;	
જગ સધલોહી જીગતિશું, અહનિશ સારે સેવ.	૨.
ભીર કરે ભગતાંતણી, અરિ નાખે ઉથેડ,	
સેવક સખરા એહના, કો ન કરે તસુ છેડ,	૩.

તૂંઠ્યાં પ્રભુતા દે સહી, સૂંઠ્યાં લે ઉલાલ,	
પરતો અમ દેવાતણો, આવી નજર નિહાલ.	૪.
મોક્ષભણી ભે ચાહ છે, અલવે દેશે એહ;	
શિવ-દે છે જિન પણ સહી, કષ્ટ ત્યાગથુ તેહ.	૫.
ખાતા પિતા વિલસતા, ભે લાભીજે મોક્ષ,	
નિજ મારગ લાધાં થકા, કોણુ લે વિષમો દોષ.	૬.
જંગમ સ્થાવર એહના, એવક સધળા લોક;	
કોઈ વિરલો હોઈસી, જિન રવિ દર્શન કોક	૭.

ઢાળ ૯ મી.

શ્રીગદ્ગા પ્રભુ પ્રાહ્ણા રે,—એ દેશી

વીર વિવેક વદે ધસ્યુ રે, ઉત્તર આખુ સાર રે,	
સિહ તણી પરે ગાજિયો રે, પરમત માન ઉતાર રે	વીર૦ ૧
મુજને તુમે ક્રમ ભોળવો રે, સરસ્વતીને સ્થો પાઠ રે,	
વચન તમારા વાવલા રે, ચન્ન નહિં વંશ કાઠ રે	વીર૦ ૨
મેં મિથ્યામતિ તુમ તણી રે, જાણી છે નિર્ધાર રે,	
ધૂવાડે કરી જાણિયે રે, પાપ કરો ઉપચાર રે	વીર૦ ૩.
દેવભણી થેં જ્યાળવ્યો રે, ઉચ્છિન્ન દેવ પ્રકાશ રે:	
મોહતણા થે મિત્ર છો રે, તુમથુ કહો વાસ રે.	વીર૦ ૪.
દેવાનો જે દેવ છે રે, શ્રી વીતરાગ વિશેષ રે;	
પાત્ર છતે કોણુ કાચને રે, હાથ ગ્રહે કુણુ દેખ રે.	વીર૦ ૫.
કંચન પીતલ અંતરો રે, ખજુઓ સૂરજ જેમ રે;	
તૃણુ તરવરનો અંતરો રે, દેવ કુદેવનો તેમ રે.	વીર૦ ૬.
નિષ્કલકી જીન દેવ છે રે, ઉજ્જવલ અતુપમ એહ રે;	
દોષ વશે કરિ દૂષવો રે, પણ એ ગુણનો ગેહ રે.	વીર૦ ૭.
દષ્ટિરાગ છે દોહિલો રે, મૂક્યો કચુંદિ ન જાય રે,	
મોહેં ઘેલાં માણુસાં રે, સૂઘો નાવે દાય રે.	વીર૦ ૮.
મૂકો મિથ્યાવાદને રે, ગુણુ ઊપર કરો રાગ રે,	
શ્વમ દમ સતરસી ખરો રે; કાં છોડો તે માગ રે.	વીર૦ ૯.

- મદન નહિં મદ લોભતાં રે, તૃષ્ણા નહિય તરંગ રે; વીર૦ ૧૦.
 વિષય વિકાર ઇન્દ્રિયતાંણા રે, નહિ રામાનો સંગ રે.
 મમતા રમતા રોષતા રે, હાસ્ય વિનાસ ન તાસ રે; વીર૦ ૧૧
 આશાપાશ ન વાસના રે, એહવા ગુણ પ્રકાશ રે.
 દેવ ભલો દિલમા ધરો રે, ભૂતો ભૂકે ભર્મ રે; વીર૦ ૧૨.
 શ્રીવીતરાગ વિના નહિં રે, દાંતા શિવ સુર શર્મ રે.
 સંસારી સુખ કારણે રે, લીજે વસ્તુ શુકાય રે; વીર૦ ૧૩.
 તાસ પરીક્ષા સહ કરે રે, એહની ક્યું નવિ થાય રે.
 તત્ત્વપરીક્ષા જ્ઞેગ છે રે, માનુષ મોટી જ્ઞાન રે, વીર૦ ૧૪.
 તે લહી પરમાદે કરી રે, ન ધરે ભાતિ ઉભાંત રે.
 તે પશુ નર રૂપે કરી રે, શંગ નહિ પુચ્છ કોય રે.
 ભૂલા ભવઅટવી વિષે રે, ભૂલા મૃગ સમ જ્ઞેય રે. વીર૦ ૧૫.
 દેવ તમારા દેખિયા રે, રાગી સાગી એહ રે,
 વામા કામી મોહિયા રે, નિપટ વૃટ્તં અછેહ રે. વીર૦ ૧૬.
 મુક્તિ હુવા કા અવતરે રે, દૈત્ય નિપાયા કાંય રે;
 ખેલે કાં સત હોધને રે, માયાશું મનસાય રે. વીર૦ ૧૭.
 શસ્ત્ર ધરે માલા ધરે રે, નાર ધરે અગમાંડી રે;
 વાહન એસી ચાલતાં રે, એ દેવ શોભા નાહીં રે. વીર૦ ૧૮.
 જગન ઉપાયો તિણુ સમે રે, વ્યાધિ જરા દુઃખ રોગરે;
 નીપાયા કા જાણિને રે, ભગવતાને ક્રમ જ્ઞેગ રે. વીર૦ ૧૯
 આત્મ દિશ વ્યોમ કાજ જે રે, વસ્તુ અખંડિત એહરે;
 કુણુ ઉપજાવે એહને રે, આદિ ન લાભે છેહ રે. વીર૦ ૨૦.
 મુખ્ય આત્મ દ્રવ્ય આખિયાં રે, જ્ઞાન તે સકલ સ્વરૂપ રે,
 એહ વિના થે જાણજે રે, સધળો છે અધકૂપ રે. વીર૦ ૨૧
 સકલ પદારથ શાશ્વતા રે, દ્રવ્ય ગુણે કરિ હોય રે;
 પરમજ ધિરતા રહે રે એહ સ્વભાવ તું જ્ઞેય રે. વીર૦ ૨૨.
 રાજસ તામસ સત્ત્વ જે રે, એહ ઉપાધિ સંસાર રે;
 જ્ઞાનાદિક ગુણે શોભતો રે, દેવ તિકા નિર્ધાર રે. વીર૦ ૨૩.

દોહરા.

- વળી પાખંડી યોલિયા, સુણુ વિવેક વર વીડ;
કર્મભોગમે પણ કહાં, તે શિવ હાથે હીર. ૧.
- જીણુ જેવો ક્રમ આગ્યો, તેહવુ ફલ દે ઈશ;
એહ વચન સુણિ તિણુ સમે, વિવેક વદે મન હીસ. ૨.
- કર્માનુસારી તુમતણો, દેવ હુએ નિર્ધાર,
તો ક્યુ થેં કર્માં ભણી, નવિ માનો સવિચાર ૩.
- કર્મવશે જગંજીવડા, સુખ દુઃખ લાભે જ્ઞેય,
પણુ પરમેશ્વર કેહને, ભલો બુરો નહિ હોય. ૪.
- થે આપો જિન દેવ એ, ઝસે તૂસે નાહિ;
એહ વાત સાચી સહી, પણુ અચરિજ ઇણુમાહિ. ૫.
- ભક્ત તિકે સહજેં લહે, અનુપમ લીલ વિલાસ;
ભક્ત નહિ જે જીન તણા, તે લહે બધન પાસ. ૬.
- ઝટુ વસંત યાયા લહે, તરવર નવલાં પાન;
વળી વારદ વૂઠે થકે, સધળે વાધેં વાન. ૭.
- ધણુ દષ્ટાંતે સુખ લહે, જીનવર એવે જેહ,
સહેજે સમિયો લાભિને, શિવ પણુ પામે તેહ. ૮.

ઢાળ ૧૦ મી.

(મન મધુકર મોહી રહ્યો,—એ દેખા)

- વિવેક કહે વળી સાંભળો, તુમચા દેવ છે એહ રે,
પાળે તાડે લોખને, શૂરા સખરા એહ રે. વિવેક૦ ૧.
- એ ગુણુ દેખી રંજયા, તો જગ જાંત્યા રાય રે,
દેવ કહે સધળા સહી, ભુક્તિ મુક્તિના દાય રે. વિવેક૦ ૨.
- ગોપી વહાલી જેહને, નેને કીધો દેવ રે;
મૂઢમતેં એમ વણુવો, મુક્તિ દાસી કરે સેવ રે. વિવેક૦ ૩.
- કોપ શાપ દેવે ધણુ, અર્ધાંગ રાખે નાર રે,
નાટક હાસ્ય વિલાસિયો, ક્યુ તે દેવ વિચાર રે. વિવેક૦ ૪.
- પૂજા શોભા દેખિને, હર્ષ ધરે મનમાહિ રે,

ખાવે પીવે ખુશ કરે, દેવપણું તે નાહીં રે	વિવેક ૦ ૫.
લોક ધણે સેવક બને, તો તે દેવ ન થાય રે;	
મોહતણા સેવક ધણા, દેવ કરો મન લાય રે.	વિવેક ૦ ૬.
સંસારી કરણી કરે, મગ્ન રહે મનમાહિ રે,	
દેવ મ જાણો તેહને, મૃગતૃણાજલ નાહીં રે.	વિવેક ૦ ૭.
દેવ નિરજન ધ્યાધ્યે, ધ્યાન ધરી શુદ્ધ હોય રે;	
અંતર આખ ઉઘાડીને, ભાત ભલી પરે જોય રે	વિવેક ૦ ૮
સાચું રૂપ જાણ્યા વિના, ભૂલે છે સસાર રે.	
પણ પરમાર્થે પ્રીત્યજ્ઞે, સીધ એ રૂપ સાર રે.	વિવેક ૦ ૯.
સાચો દેવ લહી કરી, જૂઠો નાવે દાય રે	
ક્ષીરસમુદ્ર લહી કરી, ખારે જલ કોણ નહાય રે	વિવેક ૦ ૧૦.
મહાર્ નામ વિવેક છે, સમજાવું સખ લોય રે,	
ઝવેરી જાણે આતરો, કાચ મણિમે હોય રે.	વિવેક ૦ ૧૧.

દાહર.

છણ વચને પાખડીને, જીપિ નગરમે આય:	
માતા મુનિશાલા રહી, સુત પુર દેખે જાય.	૧.
તિણ અવસર હવે નિવૃત્તિનો, મનમત્રી પિયુ સાર;	
ખહુ વિરહો ન ખમી શક્યો, આયોમિલણ વિચાર.	૨.
પિયુ જોલ્યો સુણ હે પ્રિયા, તુ શુભ નારી હોય.	
મુજ વચને તું નીસરી, રોષ ન આણ્યો કોય.	૩.
તું સત્યવતી સાધવી, સૂધી સખરી નાર;	
તખ મેં પ્રવૃત્તિ વશે કરી, દીધી ચિત્ત ઉતાર.	૪.
ધક દિન તુજ ગુણ સાંભર્યાં, તિણે મિલવાને આય;	
તુજ સુત વીસરતો ન છે, ગુણવંત આવે દાય.	૫.
તુજ સુત પરણ્યો તિણે સમે, હુ પણ છાનો તેથ;	
ગુમપણે આળ્યો હતો, વિમલજ્યોધ છે જોથ.	૬.
વારૂ વીર વિવેક એ, પરણી તત્ત્વરૂચિ નાર,	
કરશે કામ જોકે હવે, તિહાં આવીશ સંભાર.	૭.

દોષ ન આણ્યો પાછો, પિયુષું હિલમિલ હોય;

સોવન ભાગોહી મિલે, પચ્છર ન મિલે કાય. ૮

એહ વચન શ્રવણે સુણી, કુલવતીને દાસ;

પગથું પાછા ફેલિયે, તોહી ન આણે રોપ. ૯

કાળ ૧૧ મી.

હરિયા મન લાગો;—એ દેશી.

ઘડ દિન માતા સુત ભણી, શીખ કહે મન લાય રે, સુત સુણ સોભાગી.

તું ડાલો શાણો અછે, માત ભણી સુખદાય રે. સુત૦ ૧

હિત વાણી પાણી ભણી, રાખણુ તું છે જોગ રે, સુત૦

પક્વધડા કાચો નહિ, સાચો સખર સયોગ રે. સુત૦ ૨

હિતવાણી કામધેતુ છે. સતપુત્રકાને આય રે, સુત૦

દુષ્ટ કુસુત માતગને, ધરમા કહો ક્યુ જાય રે. સુત૦ ૩

સધજાને રચતી નથી, ગુંડ જન વાણી એહ રે, સુત૦

અમૃતથી અધિકી અછે, જાણે સ્વાદી જેહ રે. સુત૦ ૪

શુભ ઉપદેશ વિના ફિરે, નર નારી જગમાંહિ રે, સુત૦

લાવણ્ય લક્ષણુ બાહિરા, જ્ઞાન હૈયે જમ્મ નાહી રે. સુત૦ ૫

માત વાણી જાણે સહી, અમૃત ધારા મેહ રે; સુત૦

ઉખર ક્ષેત્રતણી પરે, મત દેખાડે છેહ રે. સુત૦ ૬

પ્રવૃત્તિ શોક્ય શમવા ભણી, કોજે કોઇ ઉપાય રે, સુત૦

એહ અવસ્થા તિણે કરી, જમવારો ક્યું જાય રે સુત૦ ૭

પિયુવિયોગ સ્થાનભૂશતા, સુખુદ્ધિતણો નહિ યોગ રે, સુત૦

એ દુ.ખ સધજા નવિ ગણુ, શુભપુત્રને સંયોગ રે સુત૦ ૮

ધન ભરિયા ભડાર જે, ખાતા ખૂટી જાય રે, સુત૦

અક્ષયનિધિ પુત્ર સપદા, સંસારીને થાય રે. સુત૦ ૯

માતા સદાધ પુત્રની, આશા રાખે ભૂર રે, સુત૦

તે તુજ પુત્ર રતનથી, ક્યુ મન ન ગહે સત્તર રે સુત૦ ૧૦

સુકરી રાસબીને ધણા, પુત્ર હુવા શી સિદ્ધ રે, સુત૦

સિહિણી એકા સુત જાણે, સધજોઇ સુખ દીધ રે સુત૦ ૧૧

કુલમંદિર દીપક સહી, કુલજ્વલિની ચંદ રે;	સુત૦
કુલગાદી ધુર ધવલ છે, સુપુત સદા સુખકંદ રે.	સુત૦ ૧૨
તમરૂપ વૈરી વશ કરે, મીલ કમલ ઉદ્ધાસ રે;	સુત૦
સુપુત્ર સૂરજ ઉગે થકે, શોભાવે ધરવાસ રે.	સુત૦ ૧૩
હવે તું એ નગરીનો ધણી, સેવ નિરંજન દેવ રે;	સુત૦
જાસ પ્રસાદ લલાં થકાં, સકલ કરે તુજ સેવ રે.	સુત૦ ૧૪
મોહ મહીપતિ જીપતાં, જીપર કરસી એહ રે;	સુત૦
સેવક પણ એહના અછે, મોહ દાવાનલ મેહ રે.	સુત૦ ૧૫
ઝાલગ કરજે એહની, આઠ પહોર અપ્રમત રે;	સુત૦
સાચો ઊતરજે સહી, સાચ ભલો જગ મિત રે.	સુત૦ ૧૬
ન રચે કૂડ એ સ્વામીને, કાંઈ તિલ તુષ માત રે;	સુત૦
સેવા પ્રમાદને વેર છે, ગાય અને વાધ જાત રે.	સુત૦ ૧૭
લક્ષણ એ તે સ્વામીનાં, સેવક ચૂકા જાણુ રે;	સુત૦
પ્રમાદને વશ હુઈ રહ્યા, મોહે લીધા તાણુ રે.	સુત૦ ૧૮
તે ભણી પ્રમાદ છોડીને, ખીજમત કરજે ખાસ રે;	સુત૦
પ્રસ્તાવેં સધળી કરે, આપણી જે અરદાસ રે.	સુત૦ ૧૯
શીખ ધસી માતા તણી, શીશ ચઢાઈ તેણુ રે,	સુત૦
ધર્મમંદિર કહે હવે સુણો, વિવેક વદે હરખેણુ રે.	સુત૦ ૨૦

દોહરા.

પય પ્રણુમીને જોલિયો, મીઠા વચન વિચાર;	
નર પશુ પંખીમેં સહી, માત હુવે સુખકાર.	૧.
પણુ સાચી માતા તિકા, આખે શીખ સુજ્ઞાન;	
હેમકોડિ હિતકારિણી, નહિં તે શીખ સમાન.	૨.
માની છે શીખ તે સહી, માતુ જે જે દીધ;	
સુધાકુંડમાં નાખ્યે, કામગવી પય પીધ.	૩.
નદન વન નિરખ્યો કિયો, ખાવન ચંદન લેપ;	
છણિપરેં સુખમુજને થયુ, સુણિ તુમ વચન અપેખ.	૪.
માતા વચન ઉથાપશે, સો સત પુત્ર ન હોય;	

સુખ નાપે માતા ભણી, વ્યાધિ રૂપ તે જ્ઞેય. ૫.
ધમ માતા હર્ષિત કરી, ઉઠ્યો કુવર તિવાર,
માતા હાથ માથે ધરી, જાયે રાજકુવાર. ૬.

ઢાળ ૧૨ મી.

રામચ દ્રષ્ટે ખાળા આપો મોરિ રહો રી,—એ દેશી
પરખદા આતમ ભાવ, માહિ વિરાજ રહો રી; ૧.
શ્રી જગનાથ નરેન્દ્ર, નિરખી હર્ષ ગણો રી.
છન્ન ઢલે સિરદાર, સિંહાસન પર રાજે;
ધર્મધનુષ ધરિ હાથ, કરણી ખડ્ગ તે છાજે. ૨.
તવના જે કર જ્ઞેડ, પય પ્રણુમી ને કરે રી;
ત્રીન ભુવનનો નાથ, અનુપમ શોભ ધરે રી. ૩.
અષ્ટાંગ યોગના ધાર, યોગ જ્ઞેગ ભણેરી;
હૃદય કેમલ તુજ ધાર, ધ્યેયશુ જય મિલે રી. ૪.
સુર નર ભમરા ભૂર, સેવે પાય સદા રી;
તુજ પયપંકજ સાર, મનમે અધિક મુદા રી. ૫.
જ્યોતિરુપ જગનાથ, કેવલરુપ ભયો રી,
સ્વાદ્વાદી સુખરૂપ, ભૂપ અનુપ ભયો રી. ૬.
ભાવ કર્મ મલ છોડી, આપે રૂપ વિરાજે;
તો સમ અવર ન કોય, દિન દિન અધિક દિવાજે. ૭.
ભવ ભવ ભમતા આજ, દર્શન તુમચો દીઠો;
આજ અધિક આનદ, લોચન અમિય પધોઠો. ૮.
સુરતર સમ તુ રાય, ખીજા ભૂપ કરી રી,
તુ જાતિનો હેમ, અવર તે ધાતુ કથીરી ૯.

૧ શ્લોક ॥ અષ્ટાંગયોગાઃ ॥

સંયમો નિયમશ્ચૈવ, કરણં ચ તૃતીયકમ્ ॥

પ્રાણાયામઃ પ્રત્યાહારઃ, સમાધિધારણા તથા ॥ ૧ ॥

ધ્યાનં ચૈતસ્ય યોગસ્ય, જ્ઞેયમષ્ટાંગકં બુદ્ધેઃ ॥

પુર્ણાંગક્રિયમાણસ્તુ, શુક્રમેસ્વાદશોચતા ॥ ૨ ॥

- શમ દમ સધળા ભાવ, આનંદ અધિક ઘણા રી;
 તમ સેવ્યાં લહે લોક, નહિં કાંઈ રિક્ષિ મણા રી. ૧૦.
- રવિથી નાસે ધૂક, મોરથી નાસે લુખંગા;
 તેમ તુજ આણુથી દોષ, ન કરે કો પરસંગા. ૧૧.
- જંગમ સ્થાવર જીવ, તું સધળાં સુખદાઇ;
 મિત્ર અમિત્ર સમાન, એ તુમમેં અધિકાઇ. ૧૨.
- તુમ શુણુ કરો પાર, કહેતાં ક્યુંહિ નાવે;
 પણ આપણી મતિ સાર, સેવક ભાવ જણાવે. ૧૩.

દોહરા.

- ઇમ સ્તવના જિન રાજની, કીની જે કર જોડ;
 વળી પંચાગે પય નમે, મન મદ મચ્છર છોડ. ૧.
- કૃપા કરાક્ષેં જોધને, ઇમ જોત્યા જિનરાજ;
 પરખદ પારાં સાંભલો, ધરિ ચિત્તમાહિ સમાજ. ૨.
- વીર વિવેક કહી જિયે, તે છે એહ કુમાર;
 ભાતો ભાંત બલી પરે, તત્ત્વ જુદિ ભંડાર. ૩.
- નાયક વિના સેના કિસી, જ્ઞાન વિના જથું વાણિ;
 જલ વિણુ સરવર કો નહિં, શુણુ વિણુ લાલ કપાણુ. ૪.
- ધર્મ કર્મ તિમ એ વિના, સખરો નાવે ધાત;
 બલી ખૂરી સખ ભાવની, તુરત લખે એ વાત. ૫.
- વિકલેન્દ્રિયમાં એ નહીં, પશુ નરકમેં નાંહિ;
 પ્રાયઃ નરમાં એ વસે, વળી આરજ કુલમાંહિ. ૬.
- ત્યાં પણુ કો વિરલા કને, પૂરણુ લાસે એહ;
 છીપ ઘણી સધળી નહિ, મોતી ધારે જોહ. ૭.
- અહંકાર ઇણમે નહિં, કૃપણુભાવ નહિં કોય;
 મીઠા જોલે મુખ હસે, ધર્મવંત વણિ હોય. ૮.
- લાજવંત મતિવત એ, પર દોષ ઢંકણુહાર;
 સુખમાંહે મૂંઝે નહિં, દીન હીન દુઃખ ચાર. ૯.
- વિણુ ઉપકારેં ઉપકરે, નિર્મલ ગંગા તરંગ;

મુજને તે હાય વાલહો, જે કરે એહનો સગ	૧૦.
મુજપેં આયો એ સહી, અધિકાર લેવા કાજ,	
તે ભણી એહને મેં કિયો, ઇશુ પુરનો શેઠરાજ.	૧૧.
એહ વચન નૃપનું સુણી, સધળે કીધ પ્રમાણ;	
નગરમાહિ વાસો દિયો, કુંવર લહે બહુ માન.	૧૨.

ઢાળ ૧૩ મી.

ચિત્રોડા રાજા રે;—એ દેશી.

ધક દિન અરદાસા રે, કરે કુંવર પ્રકાશા રે,	
મોહ જીપણુ આશા વાસા આણીયેં રે,	
સાહિબ જિન રાજા રે, અતિ સખલ દિવાળ રે,	૧.
શિર વેરી હુવા છે તાળ, જાણીયે રે.	
મન મચ્છરાલો રે, દુ.ખ ખેતનો માલો રે,	
અતિ પાપનો જાલો આલો, મોહ છે રે,	
અવિદ્યા ગઢ કીધો રે, નિજ વહિત સીધો રે,	
જાણે જલ જ્યુ પીધો, વડ એ સોહ છે રે.	૨.
હાથી ભલા ઘોડા રે, વળી માનવ જોડા રે;	
બહુ રાખ્યા છે હોડા, હોડી તુમ તણી રે,	
સધળો જગ જીત્યો રે, દુઝો છે વદીતો રે,	
વૈરી અનીતો છીતો, સહુ ભણી રે.	૩.
મોહરાજા જોરે રે, આજ સખરો તોરે રે,	
કહે હરિ આવે કોરે, એહને રે,	
તપસી તપ ચૂકે રે, મોહપાસે દૂકે રે,	
ધર્મ સધળો તે લૂટે, ભારે તેહને રે.	૪.
કુલવત કહીજે રે, આચારે છીજે રે,	
મોહે કરી બીજે, રીઝે રાગમા રે,	
દેવ દાનવ નાગા રે, ઇશુ આગે ભાગા રે,	
પૂઠા વલી નાવે સરગા, માગમે રે	૫.
વેદ મંત્રના પાઠા રે, તો પણુ જાયે નાદા રે,	

- ધણુ મોહના કાઠા ભાઠા, કુણુ સહે રે;
 પશુ પખી જાયા રે, જસ ખાટે વદીતા રે;
 બહુ કાલ વ્યતીતા, અંત ન કો લહે રે. ૬.
 તુમ સેવક ભાંખ્યા રે, તો પણુ મોહ રાખ્યા રે;
 કોઈ જોર ન ચાલે પાલે, કો નહિ રે;
 અતુલી બલ દીસે રે, પાપ વિશવા વીશે રે,
 સધળાનાં મન હીસે, છે સહી રે. ૭.
 તુમચો મુખ જોઈ રે, હરખે સખ કાઈ રે;
 પર પૂઠે ન હોઈ, હમણાં છે જિસ્વા રે;
 મોહ રાય અલેખે રે, જગ સધળો પેખે રે,
 જાણો વિશેષે, હમણાં એ દશા રે. ૮.

દોહરા.

- વળી વિવેક વાચે ધણા, મોહતણા અવદાત;
 જગગુરુ તું સખ જાણુ છે, તો પણુ સુણુજો વાત. ૧
 જીવ હણાવે લોકપે, જૂઠું શીખાવે જોર;
 વાટ પડાવે ધન હરે, પરદારક અતિ ધોર. ૨.
 છલ બલ સાધે અતિ ધણા, જોડે ધનની રાશ;
 લોલુપ લોભી લ પટી, વ્યસન ન મૂકે પાસ. ૩.
 શીખાવે સધળા ભણી, પાપતણી બંહુ વાત;
 સંતતિ સખરી હોયસી, ગરવતણો કરો ધાત. ૪.

ઢાલ ૧૪ મી.

વેગવતી તિહા બાભણી;—એ દેશી

- મોહતણો મહિમા સુણી, ભવિજન આતમ ભાવો રે;
 ઉદય અધિક આવે છતે, વાઘ મોહનો દાવો રે. મોહતણો. ૧.
 પૂજાવે પીપલભણી, દેવરાવે દવદારો રે,
 પાવસ પાત્રને પોષિયે, એ એ મોહ વિકારો રે. મોહતણો. ૨
 લાખ પીપી ફલ જોહનાં, કૃમિ કીટકનો ગેહો રે;
 પીપલ પીતરા ઉદરે, એ એ મોહ અછેહો રે. મોહતણો. ૩.

- પૂજવે નિર્જવને, નાગતણે આકારો રે;
સાપતણી હિંસા કરે, એ એ મોહ વિકારો રે. મોહતણો. ૪.
- શત્રુ વડો સસારમાં, પાવક પાપ નિધાનો રે;
પૂજ્યે પુણ્ય કારણે, એ એ મોહ વિધાનો રે. મોહતણો. ૫.
- આરંભ અધિકા જોડથી, વાધે ભવજલ પુરો રે;
કન્યાદાન કહીજો, એ એ મોહ અધૂરો રે. મોહતણો. ૬.
- બાહિર શુચિ જલથી હુવે, તિહાં માને ધર્મભાવો રે;
તીર્થકરણ ન આદરે, એ એ મોહ સલાવો રે. મોહતણો. ૭.
- માખી મધુ દાને દિયે, હોમે ધાન્ય અપારો રે;
ધર્મ બુદ્ધિ તિણશુ ધરે, એ એ મોહ પ્રકારો રે. મોહતણો. ૮.
- પતિ મૂકી પર પુરૂષને, સેવે સાહમી શુદ્ધિ રે;
એકાકાર કરી મળી, એ એ મોહ કુબુદ્ધિ રે. મોહતણો. ૯.
- સુરભિ મુખ પુચ્છે કહે, બહુ દેવાનો વાસો રે;
શુદ્ધ કહે મલ મૂત્રને, એ એ મોહ વિલાસો રે. મોહતણો. ૧૦.
- સંસારી દેવા કને, માગે મોક્ષ ગમારો રે,
ગેહીને ગુરૂ કરિ ગણે, એ એ મોહ વિકારો રે. મોહતણો. ૧૧.
- ગેહી ધર્મ મહોટો સહી, જસુ આશ્રય સખ કાપ્યો રે,
ઈમ બોલે જગમાં ધણા, મોહે મોલ્યા લોયો રે. મોહતણો. ૧૨.
- સોનાની સુરભિ કરી, મત્ર લણી વિપ્ર લેહ રે,
ભાગ કરી વહેંચી લિયે, એ પથુ માહના ગેહ રે. મોહતણો. ૧૩.
- કર્ષણી કહે અમ ઉપરા, ધર્મી કેહા હોય રે,
પથુ પંખી નર કણુ ગ્રહે, અમથે મોહ એ જોય રે. મોહતણો. ૧૪.
- વેદ પુરાણે પાળિયો, વળી માર્કેડ પુરાણો રે,
નિશિભોજન કરવું નહિ, સમજે ચતુર સુખણો રે. મોહતણો. ૧૫.
- સૂરજ કિરણે ફરસિયો, ગગારો પથુ પાણી રે,
પીવા યોગ્ય પાવન અછે, નિશિ નવિ પીવે ધીરો રે. મોહતણો. ૧૬.
- એહ વચન નિજ ગ્રંથરો, અને નહિય લગારો રે;

રસના લોભી હુધ રહ્યા, એ એ મોહવિકારો રે. મોહતણો. ૧૭.
 અવર ધરે ઘેઠો પિતા, પિંડ લહે નહિ ભોરા રે;
 મૂઢમતિ મૂંઝી રહ્યા, એ એ મોહના દેરા રે. મોહતણો. ૧૮.
 તો પરભવ પહોતો પિતા, નિજ ધર ઘેઠો પુત્રો રે;
 પિંડ દિયો પહોંચે નહિ, પરતિખ દેખ પ્રવિત્રો રે. મોહતણો. ૧૯.
 પરણાવે વૃક્ષા ભણી, એતનની પરેં જાણી રે;
 અંધ રચે વ્યભિચારના, એ એ મોહની ખાણી રે. મોહતણો. ૨૦.
 એતનને માને નહિ, શૂન્ય ગિણે સંસારો રે;
 ક્ષણિકવાદ કેઈ ધરે, મોહતણા વિસ્તારો રે. મોહતણો. ૨૧.
 કાનનમાં મૃગલાં રહે, સૂકાં તૃણ આહારો રે;
 તે મૃગ મારે માનવી, એ એ મોહ પ્રકારો રે. મોહતણો. ૨૨.
 મોહ સોહ બાધા ધણી, રાન્ય વધ્યો અતિ જોરો રે;
 તમચી આણાં માને નહિ, બલ બલ કાઈ દોરો રે. મોહતણો. ૨૩.
 ત્રીન લોક નાયક તમેં, મોહ ઈશ પણ એમો રે,
 એક મિયાનમાહે કદા, ખડ્ગ રહે બે કેમો રે. મોહતણો. ૨૪.
 તમ સેવકપે લીજ્યેં, ભેટ ભલી સોવારો રે;
 જોરો તોરો જાપતો, જાગ જીતરો વિસ્તારો રે. મોહતણો. ૨૫.
 વૈરાજો એ હુધ રહ્યો, સાહિબ ગરિબનિવાજો રે;
 ધર્મમંદિર કહે તે સુણો, જે બોલ્યા જિનરાજો રે. મોહતણો. ૨૬.

દોહરા.

1341

વતસ સ્વચ્છ મતિ તાહરી, તુ વિવેક વડ વીર;
 ઉપકારેં એ વીનતિ, ભવિકતણી કરે ભીર. ૧.
 હુ જ્ઞાનેં દેખૂં અધુ, સધળીહી એ વાત;
 કર્મ ઉદય અધિકો અછે, તિણ નહિ બણતી ધાત. ૨.
 ધીર વીર પુરૂષેં ધણો, વધ કીધો બહુ વાર;
 પણ એ ફિર ફિર પાલવે, અનતકાય અનુહાર. ૩.
 મહોટો બલ એ મોહ છે, મહોટો રિપુ એ જાણ;
 વિષમ વ્યાધિ વાર નહિ, વિષ ભરિયું એ વાહાણ. ૪.

ઢાળ ૧૫ મી.

(ક્ષણ-લાખેણો રે નય;—પ્રલડાની દેશી)

- મોહવશે વળી માનવી રે, માતા શું કરે પ્રેમ,
મદમાતી ને કામિની રે, ઉઘટી ચાલે એમ.
વિવેકી, ધિક્ક ધિક્ક મોહ વિકાર,
સ સારી પ્રાણી ભણી રે, લવજલ એહ અવતાર. વિવેકી૦ ૧.
- પતિ પરદેશે પૂઠલે રે, પર નરશુ રમે રંગ,
ગર્ભ તજે મલની પરે રે, ન કરે કંચણા સગ. વિવેકી૦ ૨.
- જનકતાણો વળી જોયજો રે, સુતશુ પ્રેમ ઉદાર;
ધન પ્રભુતા લુપ્તોથકા રે, ધાત કરે અવિચાર. વિવેકી૦ ૩.
- માત પિતા મૂકે સહી રે, ભાઈ બેહેન સગીન,
પ્રાણુ તજે પ્રેમે કરે રે, વનિતા વચન આધીન. વિવેકી૦ ૪.
- દેશ કરે ગિરિ શિર ચઢે રે, લઘે નદીય નવાણુ,
જે કામણુને કારણુ રે, તે પણુ ન કરે કાણુ વિવેકી૦ ૫
- પ્રેમ ધણો મુતશું ધરે રે, માતા વલિય વિશેષ,
ઘોવે મલ મૂત્ર ધૂર થકી રે, વિરચે નવ નવ વેષ. વિવેકી૦ ૬.
- પરણાવે પ્રેમે કરી રે, સુદરિ સુદર દેખ,
યૌવન મદમાતોથકા રે, ન ધરે વચનની રેખ. વિવેકી૦ ૭
- ધરતી ધન લોભીથકા રે, ધંધ કરે મિલિ ભાય,
કથન કોઈ માને નહિ રે, ચાલે આપણી દાય વિવેકી૦ ૮.
- કાયા કચન સારિખી રે, ઉપરથી દેખાય;
શારદ સંધ્યાવાન જ્યુ રે, ક્ષણમે ખેર થાય. વિવેકી૦ ૯.
- માયા છાયા સારિખી રે, ધન ધન મેલે રે જોહ,
સ્થિરતા તે રહેશે નહિ રે, તડકે લાગે ત્રેહ. વિવેકી૦ ૧૦
- આશ્રવ અધિકા મેલિયા રે, નવ નવ બધન થાય;
કામ ક્રોધ લહરી વધે રે, જ્યુ જલે પવન પસાય. વિવેકી૦ ૧૧.
- માત પિતાદિક એહવા. રે, સધળા સખાથી ન હોય;
પણુ સ સારી. પ્રાણિયા રે, પ્રાણે એહવા જોય. વિવેકી૦ ૧૨.

જયુ ખીલી ખિલમે અછે રે, સાપાં કેરો વાસ;	વિવેકી૦ ૧૩.
પણુ આશંકા આણિયેં રે, ઇમ સમદિઠિ ઉદાસ.	
સાગર તરતાં સોહિલો રે, દવ ઓલાયો રે જય;	વિવેકી૦ ૧૪.
સુરસાન્નિધ્ય ગિરિને ખણુ રે, પણુ વશ મોહ ન થાય.	વિવેકી૦ ૧૫.
ભૂખ્યો રાક્ષસ રાખિયો રે, તીખે શત્રુ સંહાય,	
મીણુ દાંત લોહ ગાવિયો રે, પણુ એ વિપમ કહાય.	વિવેકી૦ ૧૬.
એવક પણુ જે મોહના રે, સ્વામી સરિખા રે તેહ,	
કણુ કણુ કીધા ફિર મલે રે, પારદ નારકી જેમ.	વિવેકી૦ ૧૭.
અનાદિઅનંત પણુ એ સહી રે, અનાદિ સાંત પણુ એહ,	
સાદિ સાન્ત પણુ જે અછે રે, તુમચી સંગતિ જેહ.	વિવેકી૦ ૧૮.
મોહ એહ બહુ રૂપિયો રે, એવક પણુ બહુ રૂપ,	
એકાકી પ્રાણી ભણી રે, લાગી રહ્યા વદે ભૂપ.	વિવેકી૦ ૧૯.
તુજ યેલીથી એહના રે, યેલી અનંત અપાર;	
કયુ જીપાયે વેગશું રે, તુંહિજ આપ વિચાર.	વિવેકી૦ ૨૦.
ચૂપ કરી હમણા તે ભણી રે, અવસર સમયો દેખ;	
શિવ સાધે સમવાયશું રે, એ સ્યાદાંદ વિશેષ.	વિવેકી૦ ૨૧.
મોહવશે હોવે જિણે રે, તેહ અછે પ્રતિકાર;	
તે પણુ કહિશું તો ભણી રી, સુણુ એક અપર વિચાર.	

દોહરા.

લોક તણે અંતે અછે, ઉંચી અનુપમ સાર;	૧.
સિદ્ધપુરી નામેં ભલી, સધળામાં સિરદાર.	
ભવ્યભણી જે યોગ્ય છે, પણુ કરે વિરલો વાસ;	૨.
હેમ સંગ લાભે નહિ, સધળી માણિક રાશ.	
જન્મ જરાનું દુઃખ નહીં, આપદ ગર્ભ ન વાસ;	૩.
ધન મન બંધન કેા નહીં, આતમ સહજ વિલાસ.	
આધિ વ્યાધિ બાધા નહિં, શીત રીત નહિ કાંય;	૪.
ભૂપ ધૂપ રૂપ રંગ શા, વિરસ ફરસ નહિં થાય.	
કેવલ કેવલ જ્ઞાતમાં, પરનો નહિં પ્રસંગ;	

જ્ઞાન સુધા કરિ થાપિયા, પરમ ઉક્લાસ ઉતંગ,	૫.
તે પુરની છચ્છા કરી, યત્ન કરે બહુ લોચ;	
પણ ફિર મોહતણી પુરી, પામે પ્રાપત સોચ.	૬.
શિવપુર મગ જાણે નહિં, જૂઠો મારગ ભાલ,	
મુગ્ધ મીન જ્યુ માનવી, ફસી રહે જગ જાલ.	૭.
જ્ઞાન ક્રિયા વૈરાગ્ય તિમ, મારગ સૂઘા જેહ;	
સર્દહણા સાચી નહિ, બ્રામક લાવે તેહ.	૮.
નિકટ મુક્તિ છે જેહને, તે પણ મોહ છલાય;	
સાગર કંઠે પણ રહ્યો, પોત ચલાવે વાય.	૯.
મોહથકી ખીયે ધણુ, શિવપુર જવણહાર;	
બોલાવીને તેહને, કરજે હર્ષ અપાર.	૧૦.
તૂં સાથે હૂઆં થકાં, ભય નહિં તેહને કોય,	
ગરૂડ પખીથી નાસહી, લુજગ જાતિ જે હોય.	૧૧.
પહેલા પણ શિવપુરતણો, મારગ વહો એમ;	
છણિપરે રાગ આખિયો, તહત્તિ ક્રિયો સખ તેમ	૧૨.

ઢાલ ૧૬ મી.

વધાવાની દેશી

વધાવો હે વીર વિવેકને, જગનાથે હે આપણો જાણીદાસ કે,	
પુણ્યરગ પાટણ આવિયો, રાન્ય દીધુ હે માનું ભાનુ ઉક્લાસ કે.	વધાવો ૧.
સેવક સખરા આપિયા, સાથ પૂરો હે શૂરો સુગુણ સનૂર કે,	
સાહિબ હુકમ ક્રિયો વગી, તુજ સસરો હે વિમલગોધ પડૂર કે.	વધાવો ૨.
તેહને નિજપુરની ધરે, કોટવાલી હે દીજે સુખકાર કે,	
વનપાલકતા મૂકશે, મુજ વચને હે ન્યાયે સુવિચાર કે.	વધાવો ૩.
આદેશ લેછ તિહા થકી, વીર આયો હે નિજપુરને હામ કે;	
ધર્મધ્યાન ધ્વજ આગલેં, મુખ આગે હે આગે કરિ અભિરામ કે.	વધાવો ૪.
માતા મન આનંદશું, વગિ વનિતા હે વનિતા લીધી સાથ કે,	
પ્રેમનિધાન પ્રતીતની, ધરમાંહે હે માહે પ્રથમ એ અથ કે.	વધાવો ૫.
જય જય શબ્દ હુવે ધણા, ગુણગાવે હે ભાવે ગુણિજન સાર કે;	

- પુણ્યરગ પાટણુ રાજિયો, સિદ્ધ વિદ્યા હે વિદ્યાધર જ્યુ તાર કે. વધાવોં ૬.
- વાજીર ગુરુ ઉપદેશનાં, અતિ વાજ્યાં હે ગાજ્યાં ગુહિર ગંભીર કે; આડબર અધિકો કરી, પુર પેઠો હે સાથેં વડવીર કે. વધાવોં ૭.
- મહોટા મહાજન આવિયા, રાજ મુજરો હે કીધો ઉદાર કે; આનંદ અધિક હુઆ ધણા, પુરમાંહે હે વરત્યો જય જયકાર કે. વધાવોં ૮.
- કોટવાલ સસરો કિયો, પ્રભુવાણી હે જાણી કીધ પ્રમાણ કે, ઢંઢેરો કરણા તણો, પુર ફેર્યો હે ફેર્યો વીરની આણ કે. વધાવોં ૯.
- દૂર કીયા પાપી નરા, પુણ્ય ધારી હે સારી નગરનો વાસ કે, દુષ્ટ દુર્દાત જન કાઢિયા, રાખ્યો નહિં હે તિહા છલનો પાસ કે. વધાવોં ૧૦.
- રાજ્ય ભલો હવે ભોગવે, શિવ મારગ હે માર્ગનું મુખ તેહ કે, ભોળાવે ભવિ સાધને, ભવવારે હે સારે સુખ ગુણગેહ કે. વધાવોં ૧૧.
- માતાને સુખણી કરી, જસુ સીખેં હે હુઆ નવેય નિધાન કે; મન મત્રી પાણુ વેગશું, આવે જવે હે પ્રમદા પ્રેમ નિધાન કે. વધાવોં ૧૨.
- અચરિજ ધરતો મંત્રવી, સુત દેખી હે પેખી હર્ષ અપાર કે; લાજ રહે સુત પુત્રથી, નવિ નિંદા હે નાનોહી નરસાર કે. વધાવોં ૧૩.
- વીર વિવેક વાખ્યો ધણુ, સુખ પાયો હે શ્રીજીનચંદ પસાય કે; ત્રીજો ખડ પૂરો થયો, એ સુણતાં હે ભવિજન આવે દાય કે. વધાવોં ૧૪.
- દયાકુશલ પાઠકવર, તસુ શિષ્ય હે ધર્મમંદિર ગણિ સાર કે, એ સખધ કિયો ભલો, સુખદાયી હે શ્રી સધને જયકાર કે. વધાવોં ૧૫.

ખંડ ૪ થો.

ઢાહરા.

- શ્રીગુરુ ચરણ પ્રસાદથી, લહિયે લીલ વિલાસ,
મગળ માળા સપજે, દિન દિન અધિક ઉદાસ. ૧.
- તિણુ પ્રસ્તાવે મોહ હવે, નગરી અવિદ્યામાહી,
ચાર્વાક મિત્ર ભણી કહે, ઇકં દિન વાત ઉચ્છાહી. ૨.
- આજસમે મો ઉપરે, દ્વેષ ધરે નહિં કાય;
એક વિવેક વિના સહુ, પરમ મિત્ર જગ હોય. ૩.
- પહેલે પણ છળ બળ કરી, મુજને જીયો એણુ,
તે વેળા મુજ સંભરે, ભીતિ રહે છે તેણુ. ૪.
- ચાર્વાક તવ યોલિયો, મોહરાય સુણુ સિહ,
શાલ કગાળ વિવેક છે, તિણુસુ કેહો બીહ. ૫.

ઢાળ ૧ લી.

(વેગે પધારો હો મહેલથી,—એ દેશી)

- મછરાલો મોહ યોલિયો, ચારવાક સુણુ મિત્ર,
ભેદ ન જાણે તું એહનો, છાની છુરી એ શત્ર. મછરાલો ૧.
- મનમત્રી મૂરખ થયો, જીવતો મૂક્યો એહ,
મે પણ ન કહ્યું મત્રીને, કેદ કરી ધરો એહ. મછરાલો ૨.
- છણુ દ્વેષી જીવતા છતા, ક્યું સુખ પામે જીવ,
એકા રોગજ અંગમાં, ઉન્માદ રહે જસ જીવ. મછરાલો ૩.
- વિરુદ્ધા વૈરી જગતાં, નિશ્ચિત સુએ જે રાય,
બધ હુઆ તે જાણજો, નીતિવચન કહેવાય. મછરાલો ૪.
- નાનો વૈરી ન જાણિયે, વિશ્વાસ ન ધરો તાસ;
મનમે વળગી કાટિકા, હાથીનો કરે નાશ. મછરાલો ૫.
- અવગુણિયે નહિં રિપુ ગુણી, નાનો સો પણ જોહ,
વૃક્ષ અંકુર ઉગ્યો થકો, પ્રાસાદ પાડે તેહ મછરાલો ૬.

દુઃખ પામ્યો નાનો થયો, પર હથ દુઃખો જ્ઞેય;	મછરાલો ૭.
હલાહલ વિષ તિલ સમું, દુઃખદાયી ક્યું ન હોય.	
કમઘક પ્રિયતાં જાયસી, પ્રવચન પુરમાં વાસ,	મછરાલો ૮.
તો હાથે આવે નહિં, જીમ સિંહ ગિરિમાં નિવાસ.	
રાજનીતિ માહે કહ્યું, વૈરી નિજ વશ રાખ;	મછરાલો ૯.
પરવાણી કાનેં મુણી, દ્વૈય સમોવડ ભાખ.	
ખરી ખખર લીધા વિના, સાલ સમાન એ થાય,	મછરાલો ૧૦.
ખખર ભણી ચર મૂકિયે, એ મુજ આવે દાય.	
મિત્ર કહે વાર અછે, સાહિબ એહ વિચાર;	મછરાલો ૧૧.
તુરત તેડાવ્યા તિણે ક્ષણે, આખે સકલ પ્રકાર.	
પાખંડાદિક દંભ વળી, સખરા સેવક જેહ;	મછરાલો ૧૨.
શીખ કહે નૃપ તેહને, કામ કરો સસનેહ.	
પુત્ર સહિત નિવૃત્તિ વધૂ, કિહાં નાડી કિણ હામ;	મછરાલો ૧૩.
જગ સઘળો દૂંઢી કરી, ખખર કરો અભિરામ.	
સ્વામી વચન શીશે ધરી, સેવક આલ્યા તામ;	મછરાલો ૧૪.
શ્વરવીર સાહસિકધર, સ્વામીતાણું કરે કામ.	
ગામ ગામ પુર તે ફરે. વન વન તર તર તેહ;	મછરાલો ૧૫.
વાનરની પરે જોવતાં, સ્વામી ધર્મ સરનેહ.	
ચાન કરી જૂવે ધણુ, પણ કો ન કહે વાત;	મછરાલો ૧૬.
પગ પગ પૂછ્યા અતિ ધણા, ન પડી શુદ્ધ તિલ માત.	
ફરતા દૂર દેશાંતરે, પુણ્યરગપાટણુ જાય,	મછરાલો ૧૭.
વાત સકલ તિહાંકિણુ લહી, પણ પુરમાં ન જવાય.	
જાના ખાહાર ધૂપી રહ્યા, કો તરનો લેછ સંગ;	મછરાલો ૧૮.
કોટવાલ તિહા નીમર્યો. ચોકી કરતો ચગ.	
ભાગ્ય જોગ આવી જુડી, દૂષણા બિપર ચોટ;	મછરાલો ૧૯.
સિદ્ધિ હુવે ક્યુ તેહને, જસ દિલમાંહે ખોટ.	
કોટવાલ સમ જાલિયા, કાઠા ખાધ્યા તેહ;	મછરાલો ૨૦.
સમકિત ભટને વશ કર્યા, તાડન તરજન દેહ.	

મિથ્યામતી પાખંડ વળી, દલ પ્રમાદ વિશેષ,
સમકિત શૂરેં કૃતિયા, મોહતણા દાસ દેખ. મછરાલો ૨૧.
વિવેકતણી તિણુ શુદ્ધિ લઇ, તાડન પણુ લહી તેથ,
હર્ષ વિષાદ બેહુ લલા, પુણ્યરગપાટણુ જ્યે. મછરાલો ૨૨.

દોહરા.

છાના નાઠા તિહાયકી, રહી ન શક્યા તિહા તેહ;
જીમ દાવાનલ દેખીને, મૃગ નાસે લેઇ દેહ. ૧.
મોહ ભણી આવી મળ્યા, પ્રણમ્યા સ્વામી પાય;
વિલખાણુ તે દેખીને, મોહ વધે ચિત્ત લાય. ૨
તુમચો મુખ આખેય છે, ભાગા આવ્યા આજ,
મેં આગેંહી જાણિયો, તુમથી નહુવે કાજ. ૩.

ઢાળ ૨ જી.

દેશી પારધિયાની, અથવા બાંગરીયાની, અથવા

દુર્ગપાલ દલેલશુ રે, ઉતર પાછો ફેહ રે, પુરોહિતજી,—એ દેશી

વળી રાજા ઇમ બોલિયો રે, મુજ ભટ દંભ કહાય રે, દલ દરિયા.
તે નવિ દીસે સ્થાનકેં રે, જીવન સમ મુજ થાય રે. દલ દરિયા.
મેરે કામિત કામ કરીયા, મેરે રાજ ધુરાકો ધરીયા;

હું ચાહું દર્શન તુજ રે, દંભ દરિયા—એ આંકણી. ૧.

તે હાથેં મુજ રાજ્ય છે રે, જમણી બાંહ સહાય રે; દંભ દરિયા.

વિરધ વેળા એહની રે, ન સુણાવે મહારાય રે. દંભ દરિયા. ૨.

દુષ્ટ સ્વપ્ન નવિ દેખિયું રે, અગ ન ફરકયુ કાય રે, દલ દરિયા.

શકુન વિરોધી ન ગ્રહાં રે, એ ચિતા કયુ હોય રે. દલ દરિયા ૩

ઇમ સુણિ સેવક આપણી રે, માંડી કહે સજ વાત રે, દલ દરિયા.

દભે અમને મૂકિયા રે, ઇહાં રહ્યા ન બને ધાત રે દલ દરિયા ૪.

સાહિબને જાઇ કહો રે, એ સધળો પરકાર રે; દલ દરિયા.

હું છાનો વેષાતરેં રે, લેશું સકળ વિચાર રે દલ દરિયા. ૫.

કાચે કામેં આવતાં રે, ન રહે સેવકધર્મ રે, દલ દરિયા

આવ્યો મુજને દેખજો રે, વૈરીનો લહી મર્મ રે. દંભ દરિયા. ૬.

ઠમ સાલળી મોહ ભૂપતિ રે, આનંદ અધિક ઉત્સાહ રે,	દલ દરિયા.	
સભામાંહે ઝેઠો થકો રે, દલ તણા ગુણ ગાય રે.	દલ દરિયા.	૭.
છલ બલ બુદ્ધિ નિધાનનો રે, માણ ધરનો સ્થાન રે:	દલ દરિયા	
જીવન તુ ચિરજીવજે રે, શ્રાંગ ચરિત્ર અચાંલ રે.	દલ દરિયા.	૮.
મેવક એ જયુક થયા રે, તુ પચાયણુ સિંહ રે,	દલ દરિયા.	
વિઝવા વૈરી ચિહુ દિશે રે, તિહાં પણ નાણી બીહ રે.	દલ દરિયા.	૯.
મેવક પ્રાણુ ભણી ગણે રે, તૃણુસમ સ્વામી કાજ રે,	દલ દરિયા	
એ મેવક ધર્મ સાલળ્યો રે, તે રાખ્યો તે આજ રે.	દલ દરિયા	૧૦.
ભપતિ જીપત તે કરી રે, વૈરીના બહુ વૃદ રે,	દલ દરિયા	
સસારી રીત જામિની રે, ત્યા તુ પૂરણુચંદ્ર રે	દલ દરિયા.	૧૧
સાટે માહે તૂં સહી રે, ઘાટે હાટે દીઠ રે,	દલ દરિયા	
રાજે કાજે ધને વને રે, સઘજેહી તુ મીઠ રે.	દલ દરિયા	૧૨.
તુમ વિણુ કીકા પુસ છે રે, લાવણ્ય તુજ વિણુ નાહિ રે,	દલ દરિયા	
રજ સઘળાં અન્ય છે રે, તૂ મીઠાં તે માહિ રે	દલ દરિયા.	૧૩.
નારસભા એ માહરી રે, મોતીમાળા જેમ રે,	દલ દરિયા.	
મધ્યનાયક મણિ તૂ અછે રે, હજીય ન આપ્યો કેમ રે	દલ દરિયા	૧૪.
એહ વચન ક્રોધાદિકે રે, સુભટે મુણિયુ આમ રે:	દલ દરિયા.	
રીપ રાજની જાણીને રે, ઉઠી ચલ્યા ફિર તામ રે.	દલ દરિયા	૧૫.
પુણ્યરગપાટણુ ઉપવને રે, છાના રહ્યા જાય રે,	દલ દરિયા	
પૂર દરિયાવતણી પરે રે, માંહે પગ ન દેવાય રે.	દલ દરિયા	૧૬.
ફરગહુ સાધુ ક્રોધ ગ્રહો રે, બાહુબળિ માને તેમ રે;	દલ દરિયા	
લોભે કેસરી ઝપિ ગ્રહો રે, કામે શ્રી રહનેમ રે	દલ દરિયા	૧૭
ખાલી ફિરી પાછા ગયા રે. રાજ કરશે રીપ રે,	દલ દરિયા	
એમ જાણી તાકે ઘણુ રે, ચોગ પરે નિશ દીસ રે.	દલ દરિયા	૧૮
એ મેવક વિવેકના રે, બદી કીધા જાણુ રે,	દલ દરિયા.	
જેરો કરીને લે ચલ્યા રે, મોહ નગરી દિશ તાણુ રે	દલ દરિયા.	૧૯.
બાહુબળી રહનેમજી રે, યુદ્ધ કરે તિણ સાથ રે,	દલ દરિયા.	
આત્મ ધરે આપ્યા વહી રે, સાચા દેખાયા હાથ રે	દલ દરિયા	૨૦.

કુરંગાદિક ઋષિને ગ્રહી રે, મોહ પુરે લેછાં જન્ય રે, દલ ત્રિયા
રાજસું મુજરે કયો રે, ખાટ કરીને આય રે. દલ દરિયા. ૨૧
દુર્ગતિ કારાગારમે રે, લેછાં ધાલ્યા તેહ રે, દલ ત્રિયા
ધૈરીને વશ તે થયા રે, પામે દુખ અછેહ રે. દલ ત્રિયા ૨૨
વળી રાજા પૂછે કહો રે, દંભતણી કોઈ વાત રે, દંભ ત્રિયા.
દર્શન દીઠે તેહને રે, મુંજને હુવે સુખશાંત રે. દલ દરિયા. ૨૩.

દોહરા.

તિલુ અવસર દલ આવિયો, અણુતિયો તિલુ ઠામ;
રાજા જીઠે જીભો થયો, દલ દેખી અભિરામ. ૧
કરિ પ્રણામ જોમે છોસે, આલિંગન દે ગય,
રોમ રોમ ઉલમ્યા ધાણું, આનંદ અંગ ન માય. ૨.
કુશલ લેમ પૂછે પ્રથમ, ભલે આયો વડ વીર.
બોલ્યો મ્વામી પસાયતે, તરિ આયો ગિપુ નીર. ૩.
સુણુ સાહિબ સધજો કહુ, વાતતણો વિસ્તાર.
રાય વિવેકનો જાણદો દીઠા અધિક અપાર. ૪.
કોટવાલ કંડા તિહાં, નગરતણો અખવાજ,
ધર્મરીત રાખે ખરી, જ્યુ પાણી ને પાળ ૫.
નગરમાહિ પેસણુ ન દે, તખ કીધી મે છુદ્ધ.
સાહિબ કામ સુધારવા, મે વચ્ચા ખહુ મુદ્ધ. ૬

ઢાળ ૩ છ.

(વહાલેસર મુજ વિનતિ, ગાડીયા રાય — અ દેશી)

પુણ્યરગપાટણુ પેસવા, રંગીલા રાય, મે કીધા જાતિ ભેપ રે, રંગીલા ગય
કપટ ક્રિયા કરણી કરી, રંગીલાં અવસર એવો દેખ રે. રંગીલાં પુણ્ય ૧
ભૂર ભવિક આવી મજ્યા, રંગીલાં પણુ ન જણાવ્યો ભેદે. રંગીલાં
વચન છોકે હ ઉચ્ચર, રંગીલાં તદત્તિ કરે ધ્રુવે રે રંગીલાં પુણ્ય ૨
ભોજન સખગ મે લલા રંગીલાં તે જાતિ ભેખ પ્રમાદે, રંગીલાં
સુરમુદ્રા પણ આદરી, રંગીલાં કીધા ગાદલા વાદ રે રંગીલાં પુણ્ય ૩
કીર્તિ કારણ આચર્યા, રંગીલાં આવશ્યક ઉચ્ચારે, રંગીલાં

પણુ અતર ભેદો નહી, રંગીલાં આત્મ પ્રત્યેં પ્રતિકાર રે. રંગીલાં પુણ્યં ૪.
 દીધી બહુત્રી દેશના, રંગીલાં પરરંજનને કાજ રે; રંગીલાં
 મિથ્યાભાવ મૂક્યો નહિ, રંગીલાં મહેર કરી મોહરાજ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૫.
 શ્રાવકાનો ભેખ આદર્યો, રંગીલાં ઉચ્ચરતો નવકાર રે; રંગીલાં
 નિશિ રૂપિ શાલા સૂધને, રંગીલાં ઉપધિ લઇ કીધ વિહાર રે. રંગીલાં પુણ્યં ૬.
 પરભાતેં પૂજા રચી, રંગીલાં મુખે મુખશું લાય રે; રંગીલાં
 ધાતુ રત્ન પ્રતિમા ગ્રહી, રંગીલાં નાઠો સ્વામી પસાય રે. રંગીલાં પુણ્યં ૭.
 યાચનામિપ કરી પેખિયો, રંગીલાં ધર ધર દીઠ આચારરે; રંગીલાં
 દૂડકપટ બહુ કેળવ્યાં, રંગીલાં સાહિબ સાન્નિધ્યકાર રે. રંગીલાં પુણ્યં ૮.
 નર નારી બહુ છેતર્યો, રંગીલાં નવ નવા કીધા ભેખ રે; રંગીલાં
 હવે પુર વર્ણન સાભળો, રંગીલાં દીઠો જેહ વિશેષ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૯.
 નગરીને ચિહ્ન દિશિ અછે, રંગીલાં નીયતિકો પ્રાકાર રે; રંગીલાં
 ખાતિકા ધર્મની વાસના, રંગીલાં પ્રાસાદ પરિણામ સારરે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૦.
 લેસ્યા ધવત્રી છોડ્યું, રંગીલાં ઉજ્જવલ કીધી તેહ રે; રંગીલાં
 ઉચી ભૂમિ નિવાસ છે, રંગીલાં સાધુ જન ધર્મ નેહ રે, રંગીલાં પુણ્યં ૧૧.
 ચાર ભેદ ધર્મ ધ્યાનના, રંગીલાં તેહજ પોળ્યો ચાર રે. રંગીલાં
 અનુપ્રેક્ષા ચારે અછે, રંગીલાં દદ કિમાડ ઉદાર રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૨.
 ઇંદ્ર પ્રશસે જેહને, રંગીલાં શ્રીસંઘ મહાજન તેથ રે; રંગીલાં
 યોગાસન બાજર છે, રંગીલાં પુણ્ય કરિયાણુ જેથ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૩.
 સમતા શેરી મોકળી, રંગીલાં બાધા ન લહે કોય રે; રંગીલાં
 બ્રહ્મપુરી સોહે લલી, રંગીલાં સુખિયાં સધળાં લોય રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૪.
 જ્ઞાન સરોવર શોભતુ, રંગીલાં ગુપ્તિ લલી છે પાળ રે; રંગીલાં
 હંસ ધણુ કીડા કરે, રંગીલાં શાન્તિ સરસ રસ શાલ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૫.
 જીવ દયા દેવી લલી, રંગીલાં નગરતણી રખવાળ રે; રંગીલાં
 સખરી ચરચા કૃપિકા, રંગીલાં ઘર ઘર નયન નિહાર રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૬.
 આત્મભાવના ભાવતા, રંગીલાં પદ રતુહીકા આત રે; રંગીલાં
 કેહા ગુણુ તસુ દાખતુ, રંગીલાં દીઠાં આવે ધાત રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૭.
 તે આગળ પુર તાહરં, રંગીલાં દીન હીન દુઃખ જલ રે; રંગીલાં
 કાષ્ઠ શોભા ધરે નહિં, રંગીલાં રતન આગળ દેખાલ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૮.

ટાહરા.

- દંભ કહે સુણજો વળી, નગરી લોક વિચાર;
અતર એ મેં દેખિયુ, સરશવ મેરૂ પ્રકાર ૧.
- થીણદ્વી નિદ્રા ધણી, તુજ લોકામે દીઠ,
જાગરૂક તે લોક છે, ચેતન ચાતુર મીઠ. ૨.
- અલ્પ હેત ભારત કરે, પ્રાચીન તાહરાં લોક;
વેદ નામ તે નવિ લિયે, તિલભર નાંહી શોક. ૩.
- અંધન બહુલા ઇલાં લહે, તાડન તર્જન જોર;
તિહાં કોઇ જાણે નહીં, અંધ કિસ્મી પરિધોર. ૪.
- દીન હીનતા એ લહે, ક્ષણ ક્ષણ વારોવાર,
નવ નવ મગલ તે લહે, સાર સમાધિ વિચાર ૫.
- ઇલા રાજ દહે ધણુ, લોક ન આવે દાણુ,
રાજ પ્રજા તે એક છે, હિતવત્સલ તે ખાણુ. ૬.
- અંદે લોક અતિ કલેશસૂ, ધન પામે છે કોય,
સહજે ધન પામે ધણુ, એ અચરિત્તિહાજોય ૭.
- ઇલાં ધન ધરતી ગાડિયે, અધોગમનને હેત,
તિહાં દેવલ દાને કરી, વાહીજે શુભ ખેત. ૮.
- લાભતણેા સાસો ઇલા, ઉદ્વમ અધિકા ધોર;
નિશ્ચયે લાભ તિહા સહી, અલ્પ ઉદ્વમે જોર. ૯.
- ઇલા અમણે લાભે કરી, હર્ષ ધરે સહુ કોય;
લાભ અન તે પણ તિહા, આશ ધરે નહિ જોય. ૧૦.
- હીન વસ્તુમા પણ સહી, લાભ અનતો થાય;
ઉડદ દાન દીના થકાં, ક અન કોડી આય. ૧૧.
- નરપતિ સુરપતિ તાહરા, સેવક સધળા જોહ,
તે તસુ નગરી દાસ મમ, એવંડે અતર એહ. ૧૨.
- ઇલાં લોકાને મુત અછે, તે પણ વૈરી થાય;
લોક વિદેશી ફિરી તિહા, હિતવત્સલ લઘુભાય ૧૩.
- એહવાં લોક હુ નિરખતો, ઇક દિન સભા મજાર,
રાજઝાહિ દેખણુ બલી, ઉભો જાય તિવાર ૧૪.

ઢાળ ૪ થી

રાજા ને મિલે;—એ દેશી.

સાધુની પરખદા જ્યોતિ સ્વરૂપ, તિહાં નૃપ વીર વિવેક અનુપ;
 રાજા સાંભળો, મેરી અરજથકી રિપુને કળો;
 સત્વસિંહાસન માડ્યું સાર, ગુર આદેશ છે છત્રાકાર. રાજાં એ આંકણી. ૧.
 શ્રી હો જોડ પાસેં નાર આચાર, રાજાને ચામર ઢાલણુહાર; રાજાં
 કર્મ વિવર ઉભો છે ખવાસ, તિણ મહાજન આણીજે પાસ. રાજાં ૨.
 બ્રહ્મતણા જે જાણણુહાર, ગાયન ગીત કરે વિસ્તાર; રાજાં
 શુભ લેશ્યા તે નટવી નાર, થેઈ થેઈ નાટક નાચે ઉદાર. રાજાં ૩
 સ્યાદ્વાદ મુખ લીધો તામ, મીઠો અમૃતથી અસમાન; રાજાં
 ધિગત હુઆ તે સધળા લોય, નીકી નટવી નાચતી જોય. રાજાં ૪.
 નિશ્ચે વ્યવહાર લોચન દોય, તિણ કરી જોતા આનંદ હોય; રાજાં
 એહ રસાયણ ધણહીજ હામ, નહિ કો દીસે ખીજે ગામ. રાજાં ૫.
 સુણવા ધન્ય સુણિયેં જેહ, ગ્રહણ ધારણ ઉહ કહીયેં તેહ; રાજાં
 ધણિપરે આઠે* હી ગુણસાર, પહિર્યા મોતિના તિણે હાર. રાજાં ૬.
 સ્મરિતણા ગુણ છત્રીશઈ હોય, આયુધ ધારે સખળાં જોય, રાજાં
 સુવિચાર બાળપણાને મિત્ર, તિણસું પહિલો રાખે ચિત્ત. રાજાં ૭.
 તત્ત્વ રૂચી પટરાણી સાર, માનું લક્ષ્મીનો અવતાર; રાજાં
 ભવ વૈરાગ્ય વડો છે પૂત, ન્યાયે રાજનો રાખે સૂત રાજાં ૮.

* ૧ ગર્વ ન હોય, ૨ નિદા ન હોય, ૩ કટુકલાષી ન હોય, ૪ અપ્રિય ન હોય,
 ૫ ખોલવામાં ક્રોધ ન હોય, ૬ કાવ્ય શરીર લક્ષણ ચેષ્ટા વિપરે ગૌની હોય, ૭
 પૂર્વ અવગુણ ન કહે, ૮ સ્વાત્મા ન પ્રશંસે

‡ ૧ સ્વરૂપાધિક, ૨ તેજસ્વી, ૩ જીવ પ્રધાન, ૪ આગમ જાણ, ૫ મધુરવાક્ય,
 ૬ ગભીર, ૭ બુદ્ધિવત, ૮ ઉપદેશ દેવાને તત્પર, ૯ પરગુણલાષી, ૧૦ અવગુણ ન કહે,
 ૧૧ સૌમ્ય, ૧૨ શિષ્યસંગ્રહ, ૧૩ અવગ્રહવંત વિક્રાંત્યાગી, ૧૪ ચચલતા, રહિત
 ઉપશાંત હ્રદય, ૧૫ ક્ષમા સહિત, અહંકાર રહિત, ૧૬ કપટ રહિત, ૧૭ નિર્લોભી,
 ૧૮ તપસ્થા કરે, ૧૯ સચમ પાળે, ૨૦ સત્ય જોલે, ૨૧ અદત્ત્યાગી, ૨૨ હ્રમ
 પરિણામી, ૨૩ પરિગ્રહ રહિત, ૨૪ બ્રહ્મચર્ય પાળે, અને બાર ભાવના બાવે

સંવેગ નિર્વેદ પુત્ર સુગ્ધ, તેજ પ્રતાપ ધણો ન્યુ ભાણુ, રાજ્ય ૦
 દુશ્મન દૂર કરે પાયમાલ, જોરાવર જોધા વડ ભાલ. રાજ્ય ૦ ૯
 પુત્રી ચારે ચતુરા દીઠ, કરણા મૈત્રી મુદતા મીઠ; રાજ્ય ૦
 ચોથી ઉપેક્ષા નામા સાર, સ્પરિ ગુણે કરી છે સિરદાર; રાજ્ય ૦ ૧૦
 સમકિત મંત્રી છે જસ પાસ, રાજનો પૂરણ વિશ્વાસ, રાજ્ય ૦
 આર્જવ માર્દવ ને સંતોષ, શમ રક્ષ સામત નહિં કો દોષ રાજ્ય ૦ ૧૧.
 સાત તરવ તે સાતે અગ, રાજ્યતણા રાજે અતિ અગ; રાજ્ય ૦
 દાનાદિક ચારે ધર્મ ભેદ, ચતુરગસેના નહિં કો ખેદ. રાજ્ય ૦ ૧૨
 વિમલ જોધ કોટવાળ પ્રધાન, પરમાગમ ભંડાર નિધાન; રાજ્ય ૦
 ક્ષાયોપશમ સમકિત ભાવ વિલાસ, દાણી દાણુ લિયે ઉલાસ. રાજ્ય ૦ ૧૩.
 ન્યાય સવાદ નામા છે શેઠ, સધળા લોક છે જોડને હેઠ, ગળ્ય ૦
 પાંચે વ્યવહાર ચોધરી પાત્ર,* ઝગડામાંહે ન કરે ખાત્ર. રાજ્ય ૦ ૧૪
 સામાયિક આવશ્યક સાર, પુરોહિત પદવીનો અધિકાર, રાજ્ય ૦
 પ્રાયશ્ચિત્ત તે નીરતી ધાર, નિર્મલ કરવાનો આચાર. રાજ્ય ૦ ૧૫.
 સુખ સમાધ તે શય્યાપાલ, તબોલી ધર્મરાગ વિશાલ, ગળ્ય ૦
 શુદ્ધશુદ્ધપ્રણામ પદ્મ, કોડિ જ્ઞાને સેવક શર. રાજ્ય ૦ ૧૬.
 એ સધળા નિજ સ્વામી આણુ, નવિ લઘે કાઠ મુખની વાણુ, રાજ્ય ૦
 ધર્મમંદિર કહે હવે વળી દલ, આગળ વાત કહે છે અચલ ગળ્ય ૦ ૧૭.

દોહરા.

તિણુ અવસર તિણુ પરખદા, માહે કીધ પુકાર,
 મોહ ભિલ્લ સેવક કરી, ચોરી દેશ મઝાર ૧
 પુરજન ઝાલી લેધ ગયા, આપણી લાઘી કાર;
 સાલળી ભૂપ વિવેક તખ, કીધો કોપ અપાર ૨
 મુખ જોલે વળી એહવુ, મેલો મોહ નરેશ,
 તીન ભુવન રાજ થયો, ન થઇ તૃપ્તિ અજેશ. ૩

* પાત્ર વ્યવહાર આ પ્રમાણે — ૧ લગ્નવંત ૨ પ્રાયશ્ચિત્ત શુદ્ધ, ૩ દોષ પ્રકાશીન, ૪ અથ નિર્વાહ, ૫ ઉપત્તર્ગ અપવાદદર્શી

અથવા પાંચ કારણ — ૧ કાલ, ૨ સ્વભાવ, ૨ નિયતિત, ૪ પૂર્વકૃત, ૫ પુરિસકાર.

—સંગ્રહ કર્તા

મેં પ્રભુતા નિજ ગુણુ લહી, દેખી શકે નહિં એહ;
 લોભી લોભ વશેં કરી, લેહશે લંગર છેહ. ૪
 રાજ તેજ તેહજ ખરો, જ્યાં રહિ રિપુ ઉપચાર;
 દિનકર કર દીઠાં થકાં, કેમ રહે અંધકાર. ૫.
 ધણુ વૈરી ઊભાં થકાં, પ્રભુતા ન લગે મીઠ;
 માટી કુંભ મુખેં રહો, મોઘર લલો ન દીઠ. ૬.
 ધ્રમ આલોચી મંત્રીને, યોલાયો ભૂપાલ;
 મતિનિધાન તું મંત્રવી, પ્રભુતા વન રખવાલ. ૭.
 છલ બલ કાઠ કેળવી, જિંપીજેં રિપુ એહ;
 રાજ કાજ સ્થિરતા રહે, બુદ્ધિ બતાવો તેહ. ૮.

ઢાળ ૫ મી.

મોરા સાહિબ હો, શ્રી શીતલનાથ કે, —એ દેશી

મંત્રીસર હો મહોટો મતિવત કે, કર જોડીને બીનવે;
 મુણુ સાહિબ હો મુજ ગુર છે જાણુ કે, આગમ નીગમ અનુભવે ૧.
 તે ગુરને હો મેં રાખ્યો પૂછ કે, રાજ્ય વધે કે યું રહે;
 બ્રહ્મ બોલ્યો હો તમચો રિપુ મોહ કે, જોરાવર અતિ મહગહે. ૨

ગુરુઉવાચ.

મોહ છત્યા હો તુમચી વૃદ્ધિ હોય કે, તે તો ધણુ પરિ છપિયેં;
 પુરવચનેં હો જગમાહિ વિખ્યાત કે, સર્વજ્ઞ રાજા દીપિયેં. ૩.
 તસુ રાણી હો કેવલસિરી જાણુ કે, નિર્મલરૂપ નિધાન છે,
 તસુ લીણો હો રહે નિશિદિન રાય કે, દિન દિન ચઢતો વાન છે. ૪.
 તસુ સંવર હો મહોટો ઉમરાવ કે, સામંતમાં સિરદાર છે,
 તસુ ધરણી હો મુમુક્ષા નામ કે, જોગીસર હૈયે હાર છે. ૫.
 તસુ પુત્રી હો સયમસિરી નામ કે, સકલ જીવાં હિતકારિણી,
 તસુ કન્યા હો પરણો વિવેક કે, તેહ હોશે જ્યકારિણી. ૬
 કન્યાની હો સખિયા સુખકાર કે, પાંચ અને ત્રણ આખીયેં;
 એકેકી હો જીપે છે મોહ કે, એહ વચન ગુર ભાખિયેં. ૭.
 ધર્મમુખ હો ધર્મ રચિ અણુગાર કે, કરકંડૂ ભાષા આદરી,

- વેયર સ્વામી હો કાધી આહાર શુદ્ધિ કે, દેવની ભિક્ષા નહી ભખી. ૮.
 પડિલેહણુ હો વલ્કલચીરી કાધ કે, સમિતિ ચોથી તિણે અનુસરી;
 ઋષિ ઢંઢણુ હો પરઠવતા સાર કે, પાયમી સમિતિ વિધેં કરી. ૯.
 પ્રસન્નચન્દ્રે હો કરી મનની ગુપ્તિ કે, ઘાયા દુષ્ટૃત ધ્યાનશું;
 મેતારજ હો ધરિ ભાષા ગુપ્તિ કે, કૌચ ઉપર દયાવાનશું. ૧૦.
 તનુ નિશ્ચય હો અનુભવ તિણે પાય કે, ચિલાતીપુત્રી તે પરગડો;
 ધણે રાખી હો તનુની શુદ્ધિ ગુપ્તિ કે, પરમાતમ ધ્યાની વડો. ૧૧.
 એ આઠે હો સખિયાં અભિરામ કે, સયમશ્રી સાથેં રસી;
 એ પરણ્યાં હો પીછેં વિવેક કે, મોહ ભણી કરશે વસી. ૧૨.

દોહરા.

- રાય વિવેક એ સાંભળી, મનમા કરે વિચાર;
 એક મ્યાનમાં ક્યું રહે, બે સારી તરવાર. ૧.
 સુતવંતી શીઘ્રધારિણી, ધરમા બેડી નાર,
 તે ઊપર ક્યુ આણિયે, સાલ સમાન વિચાર. ૨
 ગાઢાગારીની પરે, કલહો કરશે દોષ,
 ધરટ સમોવડ દો ધરણી, પ્રીત કરણુ સમ જોય ૩.
 ખીજ પરણે સુખ ભણી, મૂઢ જોકો નર હોય,
 ધક દિશિ ઊગ્યો સૂર પણુ, ખીજ પડતો જોય. ૪
 ધમ ચિંતાતુર દેખીને, આઘ તત્વશ્ચિ નાર,
 મુખ હસિને એમ ઉચ્ચરે, સુણુ સાહિબ ભરતાર. ૫.

ઢાળા ૬ ઠી.

બે કર જોડી વીનવુ જ, —એ દેશી

કર જોડી કામિની કહે જ, તુ નર નાથ કહાય;
 ચિંતા બહુ નારી તણી જ, નખળા નરને થાય.

રાજેસર પ્રમદા પરણો તેહ.

જણુ પરણ્યા પ્રાંઠી હુવેજ, આત્મ ઋદ્ધિ અછેહ. રાજેસરં આંકણી. ૧
 કુલવતી કામણી તીકા જ, બહુ મિલિયા જસ લેહ;
 અવધિ આયા નાં તજે જ, ઝટક ન દાખે છેહ. રાજેસરં ૨.

ભગતિ જુગતિ મૂકે નહિ જી, ભર્તાની ભલી નાર,	
સાગર નદિયાં સો ફિરે જી, ગંગા મહિમા અપાર.	રાજેસર૦ ૩.
પુરૂષ રીતિ બીજી અછે જી, નારી રીત ન કાંચ,	
વેલી વૃક્ષ સમાન છે જી, પાણુ કચુ સરિખા થાય.	રાજેસર૦ ૪
વૃક્ષે હસ્તી બાધીયે જી, વેલી ન ધરે જાણુ;	
ધણિ પરે પુરૂષ પ્રધાન છે જી, ન કરો કાંહી કાણુ.	રાજેસર૦ ૫.
બહુ નારી પરણ્યાથકાં જી, પુરૂષ ભણી નહિ દોષ;	
સંયમશ્રી આયાથકાં જી, હું ન ધરૂ મન દોષ.	રાજેસર૦ ૬.
નિકલા વિકલ ધણી હુવે જી, નારી ન તજ્યો જાય;	
દુ.ખ સુખ સરસુ માછલી જી, સારસ સમ નવિ થાય.	રાજેસર૦ ૭
જીણુ આયા નિજ જય હુવે જી, હુ સેવુ તસુ પાય,	
એહ વચન સુણિ નારીનું જી, હરખી યોલ્યો રાય.	રાજેસર૦ ૮.
શોક્યે એહવુ સહુ પછે જી-તો હુધજ્યત અપાર,	
વિલખ ન કીજે તો હવે જી, સુણુ મત્રી શિરદાર.	રાજેસર૦ ૯.
અતિ ઉજ્જવલ પરિણામ છે જી, તેહિજ સેવક થાય,	
પરધાને એ મૂકિયો જી, ઝોલગશે જિણુ રાય.	રાજેસર૦ ૧૦
મહિર ભલી મો ઉપરે જી, રાખે શ્રી જિનરાજ,	
કન્યા તેહ દેવાવશે જી, બાહુ ગ્રહાની લાજ	રાજેસર૦ ૧૧.
મંત્રી સજ્ઞા કરી નરા જી, મૂક્યા જિનવર પાસ,	
એ વિરતત સહુ લહી જી, લઈ આયો ત્રાઝ ભાસ	રાજેસર૦ ૧૨.
મત વિશ્વાસ કરો હવે જી, વૈરી વાધ્યો વાન;	
આજ રાજ્ય અતુલી બલી જી, કોઈ પ્રગટ્યો નિધાન	રાજેસર૦ ૧૩.
તસુ પુર નર નારી ધરે જી, તુમથું જાતિ વૈર,	
મંત્રી જાપતો ઉપરા જી, સાધે સગલો નયર.	રાજેસર૦ ૧૪.
વસ્ત્ર તજે તપ આદરે જી, સિખન પઠન ધ્યાન લીન,	
કામણુ દુમણુ આચરે જી. તુજને કરવા ક્ષીણુ.	રાજેસર૦ ૧૫
તુજ નગરી લોકાં ભણી જી, લોભાવે મુખ મીઠ,	
આપ સરિખા આચરે જી, એવુ અચરિજ દીઠ	રાજેસર૦ ૧૬.

ઢોહરા.

મોહ મહીપતિ એહવો, દલ મુખે સુણિ વાદ,
પાલબ્રષ્ટ વાનર નિસ્થો, પામે ચિત્ત વિપાદ. ૧
વૈરી વધતો દેખીને, મનમા કરે વિચાર,
નિણુ અવસર હવે મોહસુત, અરજ કરે અવધાર.

ઢાગ ૭ મી દેશી કડવાની

તાર કિરતાર, સસાર, સાગરથકી,—એ દેશી

વાત હવે તાતજી, સાલળો મયણની, એવડી ચિત મન, કાઇ આણો
મુજ સરિખા સુત, એવક તાહરે, કુણુ અછે તુજ સમ, રાય રાણો વાત૦ ૧.
બધ નરવૃદ્ધ, કરશું ઘણા દેખ તુ, ઈન્દ્ર ને ચન્દ્ર સખ, પાય આણુ;
સકજ સુત ઘર છતે, જનક ચિન્તા કરે, મૂઢતા કેહની, ચિત્ત જાણુ. વાત૦ ૨.
પુત્ર હુ આપનો, તો નવિ બીહીજયે, રવિ તણો પુત્ર, શનિ લોક આખે,
છીપ સુત મોતીડા, માતનો વાત કરી, સકજ સુત એહને, કાણુ દાખે. વાત૦ ૩.
તાતને શાત મુખ, સપજે જિણુથકી, કમલથી જેમ સર, સોહ પાવે,
પુત્રના પદકજ, પાલણે પ્રીછિયે, લોક વૈરી તિકે, જાસુ ગાવે. વાત૦ ૪.
નામ અભિરામ, અગજ કિસ્થું કીજિયે, અગનો મેલ, અગજ કહીજે,
તેહ નાખી દિયે, વનતણા ફૂલને, વાસ ગુણરાશિ, શિર પર વહીજે. વાત૦ ૫.
ધીરતા વીરતા, મન ધરી જે રહે, સાંકડે આણીને, શત્રુ પાડે,
જગતિમે નીર, પાવક ભણી ઓટવે, તેહને વાડ-વાઝી નસાડે. વાત૦ ૬.
એહવાં આકરાં, વચન સુણિ પુત્રનાં, મોહને મન હુઓ, સુખ સવાયો,
સાધુ સાખાશ, સાખાશ તુ સુત ભણી, આજ તે પુરૂપતા, બલ જણાયો વાત૦ ૭.
એહવે તેજે કરી, વશ દીપાધ્યો, સખ્ય સદોહ, અદોહ ટાળ્યો;
રાજ્યનો ભાગ, સુવિચાર સુત કંધ હવે, શત્રુ જ નગાહવા, પોત ભાળ્યો વાત૦ ૮.
કાઈથી ઘણુ હુઓ, ધૂમ પાવકથકી, તનુથકી વ્યાધિ, બુધ ચન્દ્ર દેખો,
વૃક્ષથી લાખ છે, નીરથી પક છે, એહવા પુત્ર, કુપુત્ર લેખો. વાત૦ ૯.
ધૂમથી મેહ છે, બિબ પાપાણથી, પકથી કમલ મણિ, સર્પ માથે,
કલશ માટી થકી, એહવા પુત્ર હુવે, વશ વિભૂષણા, શોભ સાથે વાત૦ ૧૦.
તાહરી અગ, ઝોઝાવણી એહવી, શત્રુ દલ ધાન, ને ધરટ ભારી.

લોક આનંદ કરી, તો ભણી વર્ણવે, જૂઠ તે દીઠ નિજ દગ પસારી, વાત૦ ૧૧.
હસ્તિ જ્યું મસ્ત વલો, તાહરે મિત્ર છે, જગતને જીપતો, મધુ કહીજે;
કૂટરાં કૂલ જે, બાણુ છે તાહરે, રિપુ ભણી જીપતાં, સાથ લીજે. વાત૦ ૧૨.
મનતણા અતિધણા, ઘેર પરિણામ છે, તેહજ તાહરા, દાસ તાજ;
સાર શુગાર તેં, સૈન્ય સાથેં લિયા, મેઘ ધનઘેર ધુનિ, તેહજ વાજ. વાત૦ ૧૩.
માહરો મંત્રી, મિથ્યાત્વ નામા ભલો, તેહ પણ તાહરે, સાથ સાર;
રંજતી પ્રીતિ વલી, રતિ ભલી ભારજી, યુદ્ધની સિદ્ધ, અખ જાત વાર. વાત૦ ૧૪.
નારિની ગોઠ, તે જોગણી તાહરે, મંત્રની તત્રની. ધાત જાણે;
કુપથ કથા ગ્રહે, લોકને ભોળવે, રિપુતણા સૈન્યની, વાત આણે. વાત૦ ૧૫.
ગીતની રીતિ ને, નાટક નાયતાં, હાવ ને ભાવ, પ્રમદા વિલાસા,
ચારુ મણિહાર, હથિયાર સાથેં ધરે, સુખતણા માગિયા, હોય પાસા. વાત૦ ૧૬.
હાસ્ય ને જૂવટો, જે જણા તાહરા, અગના ચંગ, રખવાલ રાખે;
રામત અતિ ધણી, તેહ દાસી ભલી, કામ ને કાજ, સખ તાસુ આખે. વાત૦ ૧૭.
સુખ અભિમાન, સત્રાહ તું પહેરજે, નેત્રને પાન, કૃપાટોપ ધરજે;
વિપય ઇંદ્રિયતણા, ચંચલ હય ધણા, મત્ત ઉન્માદ, માતગ વરજે. વાત૦ ૧૮.
રથ ધણા સાખતા, જેહ મનોરથા, પાયક લાયક, પ્રેમ પૂરા;
નાયકા સાયકા, વરસતી શેજમાં, શોભશે જીપશે, શત્રુ શૂરા. વાત૦ ૧૯.

દોહડા.

માહરાય ફાણપરેં કલ્હો, મદનતણો પરિવાર;	
રાય વિવેકને જીપવા, શીખ દિયે સુવિચાર.	૧.
પુત્ર સુપૂત તું માહરે, રાજનીતિનો જાણ;	
મતિ વેશાસે કેહને, એ માહારી છે વાણ.	૨.
થોડું બોલે બહુ કરે, અતિ ઉત્સુક મન હોય;	
ધીર વીર હોવે ખરો, છલ બલ કરજે જોય.	૩.
જોગી જંગમ જટિલને, નર નારી તિર્યચ;	
તરણુ વૃદ્ધને પીડવે, કાં ન કરે ખલ ખંચ.	૪.
ક્ષત્રી ક્ષમા ન આદરે, યાચક લાજ ન કાંધ;	
વેશ્યા પ્રેમ ધરે નહિં, કામ અર્થ કિમ થાય.	૫.

અવસર વિણુ ગુણુ દોષછે, દોષ હુવે ગુણુપોષ,	
સ્નાન સમે વસ્ત્ર મૂકિયે, વાકો દ્રુમ લહે તોષ.	૬.
જગ સધળો જુગતોં ફરી, સાધે સધળાં ગામ;	
અવચનપુર મત પેસજે, અરિહત રાજા ઠામ.	૭
શૂરવીર નેહજ ખરો, જોવે ઠામ વિશેષ;	
પાડે મયગલ ભીંતને, ગિરિ પાડે નહિં દેખ.	૮.
એક ગામ જીતો નહિ, કા નહિ યશની હાથ;	
વન ધન છાયા નહિ નસે, ઇકતર છેધે જાણુ.	૯.
પિતા શીખ ઇણિ પરે કહી, શિર પરધારી મયણુ;	
ચારવાક પડિત ભણી, જોલાવી વદે વયણુ.	૧૦.
કુવર ભણી વઢવાતણો, મુહુરત જોવો સાર;	
ચાવાંક હવે જોલિયો, સુણુ સાહિબ સુવિચાર	૧૧
મોગ ક્ષીર તિણુ ક્ષીર કલિ, ગુર નારિ ધિકાર;	
વૃષ્ટિ વાઉલમે અપશકુન, એતા ગમન નિવાર	૧૨.

ઢાળ ૮ મી.

ચતુર સનેહી મોહના;—એ દેશી

મોહ મહીપતિ સાંભળો, ખીજ બલી તિથિ જોય રે;	
ચંદ્ર ઉદય દુઆ થકા, ગોધૂલિક શુભ હોય રે.	મોહ૦ ૧.
માતતણે પાયે નમી, તિલક કરાયો હરખી રે,	
લીધી માતા બહેનની, આશિષ અધિકી નિરખી રે.	મોહ૦ ૨.
આદેશ તાતતણો ગ્રહો, ભાઈશું બાહુ મલિયા રે;	
પ્રેમે મિત્ર કલત્રશું, લોચન હુવે ગલગલિયાં રે.	મોહ૦ ૩.
પાપશ્રુત ભટ એ ભલા, ગિરદ ભણીજે સારો રે;	
કુમિત્ર પ્રસંગ માતગ છે, તસુપર જોશી કુમારો રે.	મોહ૦ ૪.
ચતુરગી સેનાગ્રહી, વડ વડા યોદ્ધા સાથે રે,	
શરા પૂરા શોભતા, જયવક્ત્રી ધરે હાથે રે.	મોહ૦ ૫.
કામ તણી કટકી ચઢી, તિહાં નારીસુખ શરા રે;	
હાસ્ય વિલાસ હેતેં કરી, અધિકા સોહે સનૂરા રે.	મોહ૦ ૬.

બાણુ તે કામકટાક્ષ છે, બ્રૂહાંકો ધન લીધો રે;	
ઢાલ તે લુધટ પટ ધરી, બાણુ ચલાવે સીધો રે.	મોહ૦ ૭.
રોદન મોદન મદનના નવ નવ રગ તરંગો રે;	
મોહો સુર નર મોહિયા, ચૂક્યા ઇણુને સંગો રે.	મોહ૦ ૮.
પશુ પંખી પણ જીપિયા, એકેન્દ્રિય પણ જીત્યા રે;	
ક્રિકર કામ તણા ધણાં, પસર્યા સખલ અનીતા રે.	મોહ૦ ૯.
ધન્દાણી રૂપે કરી, ધન્દને જીત્યો કામો રે,	
ધન્ધીરયણુ જીપવા, ચક્રવર્તી અભિરામો રે.	મોહ૦ ૧૦.
અનમી આણુ ધરે નહિ, વાંકી ટેઢી પાગે રે;	
જોધા રાવ ધણા અછે, પણ ક્રિકર સ્ત્રીઆગે રે.	મોહ૦ ૧૧.
ત્રિવલ્લી ત્રિપથ કહીજીયે, નારી ઉદરે હોવે રે;	
કામ પિશાચ તિહાં છલે, મૂઢા નર જે જોવે રે.	મોહ૦ ૧૨.
પાઘોટે પડિતભણી, શુચિને રૂચિકર હસતો રે;	
અરધ કરે ધીરજ ભણી, જીહા તિહાં એ ધસમસતોરે.	મોહ૦ ૧૩

દોહરા.

કામતણી કોળ કરી, ચિહ્ન દિશિ સારે જગ્ગ,	
કોઇ શર સાધે નહિ, 'યોષિત જોધે' ભગ્ગ	૧
અહાપુર કાને સુણ્યો, રાય પ્રજાપતિ હોય;	
અહ તેજ સખ જગતનો, જનક કહીજેં સોય.	૨.
એહનો થે દાજો કરો, આખે આગે વાણુ,	
કોઇ કાલનો ડોકરો, છોડો અહા જાણુ	

ઢાળ ૯ મી. રાગ ધમાલ.

પરધર ગમન નિવારિયે;—એ દેશી

ધણિ પરે, બહુપરે વારિયો, પણ ન દળ્યો કામ કુમાર હો;	
અહાપુર જાઇ દુકિયો, નિજ તેગ જગાવણુહાર હો.	ધણિ૦ ૧.
કોજ વિના કરી નારિની, ચિહ્ન દિશિ પાસે લીધો ઘેર હો;	
અહા પણ ધ્યાન કોટમાં, લીણો છે ન ફુલે જેર હો.	ધણિ૦ ૨.

- રાગદ્વત વિચમે ફિરે, આખે મત કરજે ખેડ હો;
કોટ ઓટ, લીધી અછે, પણ મયણુ ન છોડે કેડ હો ધણિં ૩.
- તીન જગત એ સાધતો, આવ્યો છે તુમપે ધાય હો;
તનક તનક તુજ કોટને, કશે તુજ આણુ મનાય હો ધણિં ૪.
- સાવત્રી જ્ઞેધ મૂકિયો, ધણસૈંતી રાખો રંગ હો;
બ્રહ્મા પણ મન ચિતવ્યું, ધણુ સાથે ન હુવે જગ હો ધણિં ૫.
- સાવત્રીસૈંતી મિલ્યા, ઉડીને અગો અંગ હો;
ચતુર હતો પણ ચૂકિયો, જેર દીધો જેર અનંગ હો. ધણિં ૬.
- બ્રહ્મણુ સધળા બાંધિયા, વનિતા જ્ઞેધ પળમાંહી હો;
અનમી કોઈ ન પેખિયો, ધર્મ ધીરજ કિણમાં નાહિં હો. ધણિં ૭.
- બ્રહ્માપુર છપી ચલ્યો, આગે તે મયણુકુમાર હો;
જમુનાકોઠે આવિયો, કરતો જગ ચરિત્ર અપાર હો. ધણિં ૮.
- શ્યામ વર્ણુ ઇક સાલળો, પુરૂષોત્તમ નામ ધરાય હો,
વૈકુંઠનાથ વખાણિયે, અવતાર સિયા મન દાય હો. ધણિં ૯.
- મત્સ્ય કૂર્મ નરસિંહના, વામન બલિરાજ બધ હો;
ભાર્ગવ પણ એહિજ થયો, નવિ રાખ્યો ક્ષત્રીગંધ હો. ધણિં ૧૦.
- દશરથ સુત પણ એ હુવો, રાવણને માર્યો એણુ હો;
બદ્ધ કુળમેં અવતર્યો, વિરચી માયા હરખેણુ હો. ધણિં ૧૧.
- કંસ હણ્યો નાગ નાથિયો, નવલા જસુ અવદાત હો,
દાનવ માનવ છપિયા, કુણુ આખી શકે તસુ વાત હો. ધણિં ૧૨.
- સાગર મથિયો લુજબલે, ગિરિવર ઉપાડ્યો જેર હો;
પંચજન્ય પરગટ કિયો, જસ શબ્દ અછે અતિ ઘોર હો. ધણિં ૧૩.
- ચક્ર ગદા શારંગ ધરે, ઇન્દ્રસૈંતી જસુ પ્રીત હો;
આજ ન કો એહવો અછે, ધણુશું મારે અનીત હો. ધણિં ૧૪.
- જ્ઞાની માની પણ સહી, મધુસૂદન એ ગોપાલ હો;
મયણુ વયણુ ઈમ સાંભળી, અતિ કોપ્યો કૂર કરાલ હો. ધણિં ૧૫.
- ગોપી જ્ઞેધા મૂકીયા, છપવાને કિસન મુરાર હો;
નયણુ બાણુ તીખે ફરી, ભેલો લક્ષ્મી ભરતાર હો. ધણિં ૧૬.

હાસ્ય રાશિ રતિ કેલિશુ, વશ કીર્ધા કેશવરાય હો,
 છલ બલ કોષ ન કેળવ્યો, રંગરાતો માતો થાય હો. ધણિં ૧૭.
 વૃંદાવનમેં ખેલતો, ગોપિયોની પૂરે આશ હો;
 કુસમાં કરી શિર ચેહરો, વિરચે જ્યું કોષ ફાસ હો. ધણિં ૧૮.
 થાકી ગોપીને ધરે, નિજ હાથે સારિકા જેમ હો;
 વસ્ત્ર ઉપાડ્યા તેહનાં, પ્રગટે તિણશું બહુ પ્રેમ હો. ધણિં ૧૯.
 વૃક્ષ ઉપર ચઢીને રહે, ગોપિયોના અબર લેહ હો;
 નવ નવિ કામ વિડબના, કરતા નહિ આવે છેહ હો. ધણિં ૨૦.
 જોરાવર દૂતો ધણુ, પણુ હાર્યો એકણુ સાર હો;
 ધર્મમંદિર કહે ધન તિકે, જે જીપે કામ વિકાર હો. ધણિં ૨૧.

દોહરા.

- જયતહચ્છા દ્રઘ કરી, ચાલ્યો તિહાથી મયણુ;
 કોષ અનમી છે વળી, ધમ યોલે મુખ વયણુ ૧.
 કિણહિકે આવીને કહ્યું, સુણુ સ્વામી મુજ વાત,
 અચલ એક કૈલાસ છે, તિણપર શભુ કહાત. ૨.
 લોક કહે છે તેહને, મહોટો શ્રીમહાદેવ;
 જટામાંહિ ગગા વહે, ચદ્ર રહે નિતમેવ. ૩.
 પાસ ત્રિશલ હથિયાર ધર, વાહન વૃપલ વિખ્યાત;
 જગ સહારણુ જોધ છે, અષ્ટમૂર્તિ કહેવાત. ૪.
 ત્રીન નેત્ર છે જેહને, ભૂષણુ ભસ્મ ભુજગ;
 જેહ કહે મેં મન્નને જીત્યો કીધ અનગ ૫.
 એવ વચન મુણી પ્રાપિયા, મોહ કુંવર મહારાલ,
 ઉઠ્યા માનુ કેશરી, દેવા રિપુશિર ફાલ ૬.
 મત્રી કહે મૂંઝા તમે, જટિલ યોગનો ધાર;
 કહો કિમ કાઢીજે કદે, તૃણ ઉપર તરવાર. ૭.
 કામ કહે મૃદુ નહિ, મદનશત્રુ કહેવાય,
 સહસ્ર કિરણુ ઉગ્યાંચકાં, તિમિર ભાવ ન રહાય. ૮.

ઢાળ ૧૦ મી.

સુમતિ સદા દિલમા ધરે,—અં દેશી

- મદન મોહ શર સાંધિયુ, ખે ઝૌ કીધ ગિરીશ, સલૂણો.
 કુસુમ ત્રાપ કરી ચાઢિયો, શકર જ્યુ કરી રીપ સલૂણો. મદન૦ ૧
 ધૂણીધૂપ તૂ કા સહે, છોડ ઘિખર વેશ, સલૂણો.
 હરિણાક્ષી પરણાવસ્યા, કર સખરો ધરવેશ. સલૂણો. મદન૦ ૨.
 મહાદેવ યોદ્યા તિસે, તુ મન્મથ વિખ્યાત, સલૂણો
 પીછે બુદ્ધિ એ દીજિયે, પહેલી મુણ મુજ વાત. સલૂણો. મદન૦ ૩
 પ્રેત વને શબુ વસે, ભોજન ભિક્ષા હાથ, સલૂણો.
 ભાજન મનુજ કપાળ છે, તિલ રતિ નહિ કા આથ સલૂણો. મદન૦ ૪.
 એહ અવસ્થા છે સહી, કહો કિણુ પરધર થાય, સલૂણો
 નારી નદીતુ પૂર છે, સાગરમાહિ સમાય. સલૂણો. મદન૦ ૫.
 રૂઢ મુડ માળા ગણે, આંખ વિરૂપ કહાય, સલૂણો.
 મુજથી નામે કામિની, હસી થલ ન સુહાય સલૂણો. મદન૦ ૬.
 શાલી દાલ ધૂત ઘોલ તે, નારી ચાહે નિત્ત, સલૂણો
 ઇહાં ભિક્ષાએ જીમવો, દેખ ધણો ઇહાં મિત્ત સલૂણો. મદન૦ ૭.
 મડન ચદન માગશે, વસ્ત્ર ધણા પટટૂળ, સલૂણો.
 ચર્મ બિચ્છાવણુ એ અછે, નારી ભણી પ્રતિટૂળ સલૂણો મદન૦ ૮.
 હાસ્ય વયણુ મુખ ધાગતી, ત્રિવલ્લી રગ તરગ, સલૂણો.
 નારી નહિ જ્યુ જાણિયે, જૂડે જે કરે સગ સલૂણો. મદન૦ ૯
 લોચન સહસ્ર તણો ધણી, ખખર ન લાભે કાય; સલૂણો.
 નારી નિશા અધકારમા, અવરને કેમ કહાય સલૂણો. મદન૦ ૧૦.
 મન પરિણામ તે વાનરી, કામ કિરાત કરૂ, સલૂણો
 અજગર હાસ્ય વિલાસ છે, નારી અટવી ભૂર. સલૂણો. મદન૦ ૧૧.
 નારથકી હુ ખીહતો, પર્વત યેઠા આય, સલૂણો
 તપસી જોગી જાણીને, મૂક તુ મનની દાય. સલૂણો મદન૦ ૧૨
 મદન કહે નીલકંઠે, કેડ ન મૂકુ કાય, સલૂણો.
 પરણુ તુ પારવતી ભણી, શીલવતી એ હોય. સલૂણો. મદન૦ ૧૩

મદનવશે મહાદેવજી, ગોપી પરણ્યા નાર; સલણો.
 ભિક્ષા તો ભાવે નહિ, સાંભળજે ભરતાં સલણો. મદનં ૧૪.
 ભિક્ષા સખરી ભિક્ષુને, ગેહીને ન મુહાય; સલણો.
 ધાન્ય ધણું ધરમાં હુવે, તે કહુ તુજ ઉપાય. સલણો. મદનં ૧૫.

દોહરા.

ગૌરી કહે મહાદેવજી, જાઓ કૃષ્ણની પાસ,
 ક્ષેત્રભૂમિ તે આપશે, બીજ ધનદ પરકાશ. ૧.
 હળ તો હલધર આપશે, યમધર મહિષ મુચંગ,
 વૃપલ એક તુજને અછે, ખેતી કર મન રંગ. ૨.
 ભાતુ હુ લાવીશ ભલુ, ઇમ ચલશે ધરવાસ,
 પણ ભિક્ષા નહિં છમશુ, ઇમ કીધો ઉપહાસ. ૩.
 કામ વિટંબન બહુ કરી, નવ નવ કર્મ વિકાર,
 કહેતાં અત ન પામિયે, ઇમ જાણે ફિરતાર. ૪
 પારાશર જમદગ્નિ વલી, ચૂકાયા ઇણે કામ,
 તીન ભુવન છુટ્યા ઇણે, ફિરિ ફિરિ સધળે ઠામ. ૫
 પુણ્યરંગપાટણની દિશે, ચાલ્યો મદન કુમાર;
 તિણ વેળા તે નગરમાં, પ્રગટ્યો એ આચાર. ૬.

દાળ ૧૧ મી.

(કાચલો પર્વત ધ્રુવલો રે લોલ —એ દેશી)

કર જોડી કરે ત્રિનતિ રે લોલ, મંત્રી વિગેકને એમ રે; રાજેસર.
 પુણ્યરંગપાટણમા હુવે રે લોલ, ઉત્પાત સધલા કેમ રે રાજેસર. કરં ૧
 ગઠ મઠ મંદિર ધ્રુવિયાં રે લોલ, ભૂકપ તારાપાત રે; રાજેસર.
 શોણિત બિન્દુ આકાશથી રે લોલ, વૂઠા ન વાર વાત રે. રાજેસર. કરં ૨.
 તિણ અવસર કિણ આખીયોરે લોલ આયો મોહ કુમારે, રાજેસર.
 ગળ પ્રળ સહુ શંકિયા રે લોલ, ભડા અસુર અપાર રે. રાજેસર કરં ૩.
 મંત્રીશું નૃપ ચિંતવે રે લોલ, કીજે ઇણશું જુઝ રે; રાજેસર.
 છતહચ્છા જો હુણ્યે રે લોલ, તો કીજે એ ગુજ રે રાજેસર કરં ૪.
 મંત્રી કહે મુણ સાહિબા રે લોલ, ગુરુનું વચન છે આમરે; રાજેસર.

સંયમ સ્ત્રી પરણ્યા વિના રે લોલ, કોઈ ન હોવે કામ રે.	રાજેસર કર૦	૫
મોહતણો હજી જોર છે રે લોલ, તિણ એ મદન દીપાયરે;	રાજેસર.	
બ્રહ્મદિક જિત્યા ઇણે રે લોલ, કીયા કોડિ ઉપાય રે.	રાજેસર. કર૦	૬.
અવસરસેતી સિદ્ધ છે રે લોલ, સધળી વાતામાહી રે;	રાજેસર.	
આતમ બળ વિણુ ફેરવારે લોલ, કષ્ટ ક્રિયા ફલ નાહિ રે.	રાજેસર. કર૦	૭.
આપેં પણ એહની પરે રે લોલ, પામ્યા પરાજય ઠામરે;	રાજેસર.	
તો હમણા એ શ્રેય છે રે લોલ, જામ પ્રવચન ગામરે.	રાજેસર. કર૦	૮.
વરશે સયમ કન્યકા રે લોલ, તો એ છાર સમાન રે;	રાજેસર.	
અરિહતશુ સાચા હુઆ રે લોલ, વધશે આતમ વાન રે.	રાજેસર. કર૦	૯
આપણને કોઈ આખશે રે લોલ, કાયર મૂકા માણુ રે;	રાજેસર.	
અવસર જાણિને આખશેરે લોલ, બહુવિધ લોકની વાણુરે.	રાજેસર. કર૦	૧૦
નજારાજ પત્ની તજી રે લોલ, કૃપને મૂકી ભૂમિ રે;	રાજેસર	
આતમહિત ઇણુ આચર્યો રે લોલ, નાપો અપયશ ધૂમરે.	રાજેસર કર૦	૧૧.
રાય વિવેક વદે ધસ્યુ રે લોલ, ઢીલ ન કીજે આજ રે;	રાજેસર.	
ભાજન ભોજન સિદ્ધ છે રે લોલ, કેહી કીજે લાજ રે.	રાજેસર. કર૦	૧૨.
તુ પૂઠે તે આવજે રે લોલ, સધળા લોક લેખ સાથ રે;	રાજેસર	
હુ આગેથી જામને રે લોલ આજગશુ જગનાથ રે.	રાજેસર. કર૦	૧૩
ઇણુ અવસર નર આવિયા રે લોલ, પડેલા મૂક્યા જોહરે;	રાજેસર.	
નમન કરીને વીનવે રે લોલ, સુણુ સાહિબ સસનેહ રે.	રાજેસર. કર૦	૧૪.
મહેર ઘણી તુમ ઉપરે રે લોલ, તે સાહિબની આજરે	રાજેસર	
કુશળ પ્રશ્ન બહુ પૂછિયા રે લોલ, હર્ષ ઘણો જિનરાજ રે.	રાજેસર કર૦	૧૫.
મિલણુ ભણી આવે સહીરે લોલ, અમ ગરણે એક વારરે,	રાજેસર	
ઇમ કહીને અમ મૂકીયા રે લોલ, વાત ભલી નિર્ધાર રે	રાજેસર કર૦	૧૬

દોહરા.

સેવક વાણી સાભળી, હજમ્પો ગય વિવેક;
 મનવ છિત મુજ હોયશે, શકુન હુઆં અતિરેક
 આઉ વચન સાહમો હુવે, ઉત્તમ શકુન તે જાણુ,
 ગોલાવ્યા પુરુષોત્તમે, ક્રી કીજે કાણુ

૧

૨.

વિવેકરાય હવે ચાલિને, પ્રવચનપુરમે આય,
મત્રી પણ પૂઠે થકી, પ્રજા લોક લઈ જાય. ૩.
સકળ લોક રાજા મળી, અરિહતની છત્ર છાય;
સુખ સમાધિ જઈ રહ્યા, ડર ભય કોય ન થાય. ૪.

ઢાળ ૧૨ મી.

(ઇક દિન નમિ રાજાનો હાથી છૂટ્યો; અતિ મહમત્તથકા;—એ દેશી.)

મયણુ તણાં દલ પૂરાં શરૂ, પુણ્યરંગપાટણુ આય રહે; હાં આય રહે.
શનુ નગર રે દીહું સધળુ, મયણુ ભણી તે જાય કહે. હાં ૧.
મયણુકુંવર મન ચિન્તવે એવુ, રાય વિવેક તે નાસી ગયો; હાં
નામ સુણીને ન રહ્યો ઊભો, જણુક કાયરકાય થયો. હાં ૨.
કુળાચાર પણ ન કર્યો કોઈ, ક્ષત્રીતણો ધર્મ નાખ દિયો; હાં
મંત્રીતણો સુત આખર એહજ, રાજા એહને કોણુ કિયો. હાં ૩.
જાતિ ઉપર ગયો ન હુઓ અસલી, ભીત વિન કેમ ચિત્ર ધરે, હાં
નાસણુ વિદ્યા ધુરથી શીખી, તે નહિ વિસરી ચિત્ત ખરે. હાં ૪.
રણની હોંશ રહી મનમાહે, ઇણુ અવસર શઠ એ નાહો, હાં
લોક લાજ પણ ન ગણી ભોળે, કામ કિયો અતિહી માહો. હાં ૫.
જીનવરનો પણ ભગતો યુગતો, નિર્મદ નિર્મમ ન્યાય થિયો, હાં
જે જેહવો નર સેવે તેહવો, ફલ પણ હાથોહાથ દીયો. હાં ૬.
જિનવર સગતિથી સિહાદિક, તે પણ વૈર વિરોધ તજે, હાં
કા ભુરકી એ ધાલે માથે, શીતલ સાર સમાધિ ભજે. હાં ૭.
અરિહત ચરણુ શરણુ ઇણુ લીધો, ઝાલૂ હમણુ પુચ્છગ્રહી, હાં
ઉદર ક્યુ બિલમાંહે ધૂટે, જે જળ જાવે સાપ વહી. હાં ૮.
પણુ મુજ તાતતણી એ વાચા, પ્રવચનપુર મત જાય કદા; હાં
માહરી કીરતિ સધળે દ્રઢ, જયતપતાકા પાછ મુદા. હાં ૯.
જયતતણાં નિશાન ધુરાયાં, હથિયાર હવે સખ મ્યાન કરે; હાં
નવનવાં ભેટણુ લેતો મનમથ, નિજપુર દિશિને પાઉ ધરે. હાં ૧૦
નવ રસમાં ઇક સાર શ્રુગારા, કામ અયાણુ મુખ કીયો; હાં
શાન્ત ભણી તે છેહડે થાપ્યો, મનમથ ઉલસ્યો એમ હિયો. હાં ૧૧.

અનુક્રમે આયો અવિદ્યા નગરી, તિહા કિણે ડેરો આવી દીયો, હાં
મોહરાયને દીધ વધાધ, મુત આયો યશપુષ્પ લિયો હાં ૧૨.

દોહરા

- મોહરાય મન હરખિયો, આયો પુત્ર પ્રધાન,
ગુરુ લઘુ રીત ન કાકરી, સાહમો જાય સુખણ. ૧.
મન્મથ તાતબણી તિહા, તુરત કીયો પરણામ,
મુત સખરા તે સલહિયે, વિનયવત અભિરામ ૨.
મન વચ કાયા પ્રેમ ધરી, મળિયા મનને રગ;
શીતલ ચદન ચદ્ર જ્યુ, મુખદાયી મુત સગ. ૩

ઢાળ ૧૩ મી

વાગ્યા જાગી ઢાલ, હે સખી વાગ્યા જાગી ઢાલ, —એ દગી

- વાગ્યા ગુહિરનિશાન, હે સખી વાગ્યા ગુહિરનિશાન, આયો લાયક નસ્ત મોહરો,
હરખ્યો સખ પરિવાર, હે સખીં હરખ્યાં નિજકુલ શેખર દીપે અહરો. ૧
વગ્યાણા વચનનિનાદ, હે સખી વગ્યાણાં તિણે કરી અખર અધિકો ગાણ્યો,
પુરજન કરે ઉછરગ, હે સખી પુરજનં ધન ધન મોહ મહિપતિ રાણ્યો. ૨.
નવ નવ પાપ વિકાર, હે સખી નવં નટુઆ નાયે રાયે જન મના,
હાવ ભાવ મુખકાર, હે સખી હાવં મગલ ગાવે તિહા બહુલા જના. ૩.
પૂર્ણ કલશ પરધાન, હે સખી પૂર્ણં શ્રુગાર પાણિ કરીને અતિ ભર્યો,
મલપતિ સોહવ નાર, હે સખી મલપતિં સાહમી આખી મગલ જય કર્યો. ૪.
આશ્રવ ગોખ વિશાળ, હે સખી આશ્રવં તમુપર બેઠા નર નારી ધણા,
નૃપમુત નયણ નિહાલ, હે સખી નૃપમુતં જોડે એ મુત તેહને શી મણા. ૫.
પુર પેસારો કીધ, હે સખી પુરં મોહોલે આયો મન્મથ માનથ,
માયાદિક પરિવાર, હે સખી માયાદિકં હરખ્યો નિરખી મુત મુખ વાનથ. ૬.
યુગવર શ્રીજિનચદ, હે સખી યુગવરં તાસ પ્રસાદ લહી કરી મે કીયા,
ચોથો ખડ રસાલ, હે સખી ચોથોં ભણતાં ગણતા હીસે મુજ હીયો. ૭.
પાવક પ્રવર પ્રસિદ્ધ, હે સખી પાવકં દયા કુશલ ગણી ગુરુ પ્રસાદથી,

- ધર્મમંદિર કહે એમ, હે સખી ધર્મમંદિરં અર્થ લલો એ મેં આગમથી. ૮.
કર્મ વિચિત્ર કહાય, હે સખી કર્મં તેહ તણો એ વિવરો આપિયો;
ભવિજનને સુખકાર, હે સખી ભવિજનનેં જીનવર વચન સુધારસ દાખિયો. ૯.

ખંડ ૫ મો.

દોહરો.

- શ્રી શંખેશ્વર સુખકર, પ્રણમૂ પારસનાથ;
નામ લિયંતા જેહનું, આવે અવિચલ આથ. ૧.
છણુ અવસર મન્મથતણી, કીરતિ ભાટ કરેછ,
નવ નવ છંદ સ્વચ્છદ્યે, વાણી રચના ધરેછ. ૨
જય જય જગને વલ્લહો, જીવ જીવ ચિરંજીવ;
મોહરાય નંદન નિપુણ, ભવ સુખ માણુ સદીવ. ૩.
તુ શૂરા શિરસેહરો, તુ વીરેં વિખ્યાત;
કુસુમ શરેં જીયો જગત, કોણ કહીજેં વાત ૪.
બ્રહ્મા વિષ્ણુ મહેશ્વરા, ઈંદ્ર ચંદ્ર નાગેન્દ્ર;
ભૂર ભૂવ ગુરુ ગરુડ પખિ, જોગિ જતિ નરવૃન્દ. ૫.
તેં જગમેં જીયા ધણા, આણુ મનાઇ જોર;
કામ પદારથ શિખવ્યો, ધર્મ અર્થ શિવઠોર. ૬.
વિષયતણાં સુખ તુ લહે, માત તાત સુખકાર;
ઇમ આશીષ સુણી કરી, દીધુ દાન અપાર ૭.

ઢાળ ૧ લી

આદર જીવ ક્ષમા ગુણ આદર,—એ દેશી

- માત પિતા ભગિની ને ભાઇ, પૂછે મયાણુને એમ જ;
જગ જીવણુની વાત કહીજે, બળ બુદ્ધિ કીધી જેમ જ માતં ૧.
મન્મથ માડિ કહીજે આગે, જીવણુની સહુ વાત જ;
નાહો બીર વિવેક વિખ્યાતો, સાભળિયા અવદાત જ માતં ૨.

માતા મન હરખ્યું અતિ ગાટું, વખાણે વારવાર છ;	
તુ ગિરછવે વશ વિભુપણ, ધન ધન તુજ અવતાર છ	માત૦ ૩.
ખેટા બહુલા હોશે જગમા, પણ તુજ જોડ ન કાય છ,	
તારા બહુ આકાશે દીસે, ચન્દ્ર સમાન ન હોય છ.	માત૦ ૪
નમન અમારાં ચપળ ચક્રારા, તુજ મુખ ચન્દ્ર સમાન છ,	
કિણુ દિન સુત આવીને મળશે, હુનો એ મુજ ધ્યન છ	માત૦ ૫.
આજ મનોરથ સધળા દૂઆ, મુરતરૂ કળિયો આજ છ,	
આતક મોર તણીપરે હરખ્યો, તુજ દર્શન ધનગાજ છ.	માત૦ ૬
રતિ રંગીલી તારી નારી, વસત તારે મિત્ત છ;	
સ્નેહ ધરીને દિન દિન જોતા, માંગ તારે નિત્ત છ.	માત૦ ૭.
રગરલીશુ સધળા મળિયા, દૂઓ અતિ ઉછરગ છ,	
નવ નવ નાટક ગીત વિનોદા, કર્મ ઉદય પરસગ છ.	માત૦ ૮
ધર ધર મયણતણા ગુણુ ગરજે, કામકામ વિસ્તાર છ;	
લીનો જગ સધળો કામરાગે, કામ વિકાર અપાર છ.	માત૦ ૯.
ઉત્સવ કામ તણા અતિ કીધા, કહેતા નાવે પાગ છ,	
નરથી આઠ ગુણો નારીને, વલ્લભ કામ કુમાર છ.	માત૦ ૧૦.
બહુલા સુખ સસારના ત્રિલસે, ધરતો મન ઉછરગ છ,	
ધર્મમંદિર કહે ધન ધન ને નર, કામનો ન કરે સગ છ.	માત૦ ૧૧

દોહરા.

મોહ મહીપતિ ચિન્તવે, એક દિન એમ વિચાર;	
વીર વિવેક નાસી ગયો, છવનો દુખ માતાર.	૧
મદમતિ મુજ સુત અછે, બાળક ખુદ્ધિ ત્રિચાર,	
ભાવી વાત ન ચિન્તવે, તે છલિયો સસાર.	૨.
પડિત પરખે પલકમે, બાધક સાધક વાત,	
છલ બલ કલ જાણે ઘણા, વીર વિવેક કલાત.	૩.
પડિત તેહને વર્ણવે, જે પરિણામ મીઠ,	
કાથ કટુક મુખરોગ ને, દૂર કરતો દીઠ.	૪.
કાચ તેહિજ ટીજિયે, અતે સુખ માતાર;	

- સ્વાદ મુખે કિપાક ફલ, આપે અધિક વિકાર. ૫.
 શત્રુ થકા જે રાજ્યસુખ, તે સુખ સ્વપ્ન સમાન;
 અરિહત નૃપ પાસે રહો, કરશે કોઈ વિજ્ઞાન. ૬.
 ધમ મન ચિન્તાતુર થકો, જેહો મોહ નરિહ;
 સધળી મળિ જેડી સલા, જેઠાં નરનાં વૃદ્ધ. ૭.

ઢાળ ૨ જી.

ઇક દિન માહાજન આવી એ;—એ દેશી.

- તિણસમે સેવક વીનવે, સુણ સાહિબ સનેહો જી, ૧૮૬.
 કાળો રૂપ કુરૂપ છે, ઉચો છે તસુ દેહો જી.
 તસુ દેહ ઉચો, પુરૂપ કોઇ, આવી ઉભો, તિયા કણે,
 કળિકાળ નામે, નામ ધરતો, નૃપ જણાવે, મુખ ભણે
 દીદાર તુમચો, દેખવા એ, આયો છે તુમ, ગુણ સ્તવે,
 રાજરો દુકમ, એથ આવે, તિણ સમય, સેવક વીનવે. ૧.
 રાજા તેહને તેડાવિયો, દીદો રૂપ તિવારો જી,
 માની વાઘતણી પરે, ભૂખો ભૂખો અપારો જી. ૧૮૬.
 અણપાર ભૂખ્યો, લોહ જડિયો, રૂપ કુરૂપી, અતિ ઘણુ;
 તે રૂપ દેખી, સલાજનના, કપિયા મન, અતિ ઘણુ.
 તિણ આય રાજા, પાય પ્રણમ્યા, રાજા પણુ, આદર દિયો;
 કર જોડિ ઉભો, વદન આગે, રાજા તેહને, તેડાવિયો ૨
 તખ રાજા મુખ પૂછિયું, ક્ષેમ કુશળ તુમ હોયો જી,
 કિણ કારણ ચિર કાલથી, તુજ દર્શન એ જોયો જી. ૧૮૬.
 એ જોય દર્શન, હર્ષ પામ્યા, આયા થે, કારણ કિસે,
 તવ જોલિયો તે, પુરૂપ પ્રણમી, હેતુ મુજ મન, એ નસે
 ઇક મયણુ દેખુ, જગત જીપી, જેણુ ઇવડો, યશ લિયો,
 એ મયણુ દેખો, નયન આગે, તવ રાજા, મુખ પૂછિયો. ૩.
 બીજું કારણ એ અછે, તુજ વેરી છે એકો જી,
 હાથ નાયો, તુજ પુત્રને, જીવતો નાહો વિવેકો જી ૧૮૬.
 સુવિવેક નાહો, તેહ ચિન્તા, રાજા થે, સનમા ધરો,

તેહ ચિતા ભાંજું, રિપુ વિનાશુ, જો મુજે, મેવક કરો
 માહરો પણુ, તેહ વૈરી, વચર લેયુ, તે પછે;
 એવો કળિયુગ, પુરૂષ યોડ્યો, ખીન્નુ કારણુ, એ અછે. ૪.
 કળિ યોડ્યો સુણુ ભૂપતિ, પ્રવચન પુર તુજ દરો છ,
 માહરે મન સુગમો અછે, લેઉ તુજ હનૂરો છ. તટક
 હનૂર લેઉ, દેખ તૂં હવે, માન રક્ષક, પાધયુ,
 સવેગ સામંત, જેહ જોધા, તેહ સધળા, સાવશું.
 વડ વડા વીર, વિવેક સધળા, સખળ દતા, શુભમતિ;
 હવે ખબર પડશે, અણી માથે, કળિ યોડ્યો, મુણુ ભૂપતિ. ૫
 દેખે હાથ તુ માહારા, પ્રવચન પુર ઉથેડો છ,
 જોર ન ભાજે જ્યા લગે, નવિ મૂકુ તા કેડો છ તટક
 કેડો ન મૂકે, જ્યા લગે, અવક્ષીણુ ન હુવે, એ ખરો,
 મુકિતનો મારગ, ભાણ નાખું, મદત જો. માહરી કો
 અરિહત રાજા, ફેડિ નાખુ, દુગ્ગતુ, ધર્મની ધુરા,
 કલિકાલ મહારૂ, નામ સાચૂ, દેખ હાથ, તુ માહરા ૬
 હરખ્યો મોહ નરેશ તે, સાભળી વચન કરાજો છ,
 કામ કટૂ નર એ ખરો, અરિહલનો એ કાજો છ તટક
 એ કાળ અરિહલ, તણે માથે, ઉદ્ધત નર એ, આકરો,
 ચિરકાલ એહની, સ્થિતિ નહોતી, તોડીજ છે મુજ, કાળગે
 ધમ જાણિને નિજ, પાસ રાખ્યો, સાર સેવક, મુખકરૂ,
 બહુ માન દીધો, વડો કીધો, હરખ્યો મોહ, નરેશ. ૭.

દોહરા

રાજ કાજ લાયક ધણુ, કળિયુગ રાખ્યો રાય,
 રતન થકી સેવક ભલા, જિણુથી અરિ છપાય. ૧
 સમય સ્વભાવ થકી હવે, અરિહંત મોહ સિધાય,
 દિનકર આથમિયે થકે, તમનો જોરો થાય. ૨.
 કળિયુગ કોજ મુખી હુધ, સેના લેધ અગેષ,
 ચિહ્ન દિશિપસરે પવન જ્યુ, પ્રવચન માહી વિગેષ ૩

ઢાળ ૩ જી.

મેઘ મન કાઈ ડમ ડોલે;—એ દેશી.

- રાગદ્વેષ વળી અતિ ઘણા જી, બાધ્યા વડ વિસ્તાર;
 વિપયતણી તૃષ્ના વધી જી, વિપતી વેલ અપાર. ભવિજન૦ ૧.
- ભવિકજન, સુણુજે કલિયુગ વાત; મૂકો બીજી તાંત. ભવિજન૦ ૨.
- મનપર્યાય તે કેવજ્ઞાની, ક્ષપકશ્રેણિ સુપ્રધાન;
 છેલલા સયમ તીન જે સખરા, ઉપશમ શ્રેણી વિગાન. ભવિજન૦ ૩.
- પુષ્કલાક લખિધ ને શ્રીજીનકંપી, ચૌદપૂરવ અતિમાન;
 આદિમ સઘયણ ને શુકલધ્યાના, પન્મસમાધિ નિધાન. ભવિજન૦ ૪.
- કલિયુગ આવતે એટલા વાના, દૂર કર્યાં તિણવાર;
 અતુકમે દશ પૂર્વાદિક મેટયાં, પૂર્વાનુયોગ વિચાર. ભવિજન૦ ૫.
- અતર મુદ્દર્તમાં પૂર્વ ગુણતા, તે રહી લખિધ વિશેષ,
 સઘયણ સઘળા તે પણ બાધ્યા, છેવડો રહ્યો દેખ. ભવિજન૦ ૬.
- મહાપ્રાણાયામ ધ્યાન જે ધરતા, મહોટા શ્રી ઋષિરાય;
 તે પણ દૂર કિયો કલિકાલે, અશુભ ધ્યાન દીપાય. ભવિજન૦ ૭.
- ધણિપરે જાગે દિન દિન હીણા, કલિયુગ કીધું જોર;
 કામ ક્રોધ ને વૈર વિરોધા, રૌદ્ર આર્ત અતિ દોર. ભવિજન૦ ૮.
- સપ્રતિ રાજ અતુકમે દૂર્યો, કલિશુ કીધ સગ્રામ;
 હામ હામ જિનચૈત્ય કરાયા, ભાવભક્તિ અભિરામ. ભવિજન૦ ૯.
- દેશ અનારજમેં પણ જિનવર, ધર્મ દીપાયો સાર;
 કળિયુગને તિણ કાઠો કૂટયો, ધર્મરાગ મન ધાર. ભવિજન૦ ૧૦.
- તે રાજ દેવલોક ગયા પછી, બ્યાપ્યો કાલ કરાલ;
 વડવડા ભૂપતિના મન દેર્યા, કીધી મિથ્યાજ્ઞાન. ભવિજન૦ ૧૧.
- નવ નવ પ્રગટ કિયા પાખડી, હિસા ધર્મ અપાર;
 દુર્ભિક્ષ પણ કળિયુગના સેવક, દોડયા વારોવાર. ભવિજન૦ ૧૨.
- જિનવર ધર્મ કિયો તિણ ખડિત, સામાચારી ભેદ;
 મહેલાં મન મુનિવરના કીધાં, સૂઘો સયમ છેદ. ભવિજન૦ ૧૩.
- ચાર અછેં અનુયોગ જે મહોટા, અલપકિયા તે કાળ;

- હુકમ હુવો સાહિબતણો, મુજ૦ વેગેં દૂધ અસવાર. લાલ૦ ૧૩.
 પાંચેઇ હથીયાર ખાંધિયા, મુજ૦ ઝગમગ જ્યોતિ અપાર, લાલ૦
 ઉજ્જવલ શુકલ ધ્યાન છે, મુજ૦ હથિઆરમાં શિરદાર. લાલ૦ ૧૪.
 જહર જોસણુ ગુરૂશીખ તે, મુજ૦ પહેરી રક્ષા કાજ; લાલ૦
 સકળ સજાઇ લેઇ કરી, મુજ૦ મગન કરે મહારાજ. લાલ૦ ૧૫.

દોહરા.

- સાધુ સંયમ ગજરાજ દઢ, વરદાયી વડ વીર;
 પ્રવચન પુરથી ચાલિયા, સાથ વડ વડા ધીર. ૧.
 મોહ મહીપતી ઊપવા, શુરા પૂરા સાથ;
 વીરખલે ધરતા થકા, જય લક્ષ્મીના નાથ. ૨.
 નવ નવ ગુણદાણુ ભૂમિકા, આક્રમતા તિણિવાર;
 પસરી કીર્તિ દહદિશે, હરખ્યાં લોક અપાર. ૩.

ઢાળ ૧૦ મી.

(પાસ જીણુદ જીહારિયે,—એ દેશી)

- વરદાયી વીર ગાઇયેં, જગ સધલેઇ યશવાસો રે;
 હિસક ચોર નાસી ગયા, તમ નાસે સૂર પ્રકાશો રે. વરદાયી૦ ૧
 મિથ્યાભ્રમ દૂરે ગયા, હવે કપટ ક્રિયા રહી દૂરો રે;
 અપૂર્વ કરણ કરતો હવે, પ્રત્યો નિજ તેજ પંડૂરો રે. વરદાયી૦ ૨.
 ભૂર ભવિક ભટ કટકમાં, આવીને ભેળા થાયો રે;
 વાહલે જીમ નહિયા વહે, રિપુ જીપણુ સખળ ઉપાયો રે. વરદાયી૦ ૩
 ગામ નગરનાં ભેટણાં, નવ નવલા સમ રસ લેવે રે;
 નમતા ખમતા તસુ દેખીને, ઉપદેશ તે શિરપાવ દેવે રે. વરદાયી૦ ૪.
 મંત્રી સધળાને કહે, સુખ થાશે ધરો વીર આણો રે;
 મોહતણો ભય મિટ ગયો, હવે ધરજો મન શુભ ધ્યાનો રે. વરદાયી૦ ૫.
 દુઃખ દોહન દૂરેં ગયાં, ગયા આધિ વ્યાધિ વિકારો રે;
 રોધ વિરોધ વિલય ગયા, સમતાયેં શ્રી સુખકારો રે. વરદાયી૦ ૬.
 પરમ પ્રતીતિ પ્રગટ ભઇ, ધન વૃહો જ્યું હરી કાયો રે;
 પાપ તાપ દૂરે ગયા, ભવિ લોકાંને મન ભાયો રે. વરદાયી૦ ૭.

શ્રીજીનચંદ્ર સૂરીશ્વર, જસુ નામેં સુખ અપારો રે,
દયાકુશલ પાઠકવર, ગુરુ ગિરઆ ગુણુ ભડારો રે. વરદાયીં ૮
તાસુ પ્રસાદે એ રચ્યો, ખડ પાંચમો ભવિ ઉપકારો રે;
ધર્મમંદિર કહે સાંભળ્યાં, લાભીજોં સુખ શ્રીકારો રે. વરદાયીં ૯.

ખંડ ૬ ફો.

દોહરા.

શ્રીજીનવાસ સુવાસ નિત, મહોટો મહિમા નિધાન;
ચરણુ કમળ શ્રીપાસના, પ્રણમુ પરમ પ્રધાન. ૧.
ઠણુ અવસર હવે મોહ નૃપ, ચર મુખ સાભળી વાત,
સાધે સધળા દેશને, વીર વિવેક વિખ્યાત. ૨.
માની મછરાળો ધણુ, પર ઉત્તત ન સુહાય;
નિજ મંત્રીને તેડીને, આખે ચિત્ત લગાય. ૩.
આંચા વૈરી છલ કરી, સિહ તણી પરે એહ;
પાછાં પાગલાં દેધને, શિર માડ્યો મતિ ગેહ. ૪.
મે પહિલાહી જાણિયુ, અવસર સાધ્યો એણુ,
થેં મનમા હરખ્યા ધણુ, ભાગો કાયર એણુ. ૫.
મલ્લતણો બલ મલ્લ વિણુ, જાણે નહિ છે કાય;
મુગ્ધમને થે મૃગ અછો, છલ બલ હવે રચો હોય ૬.
નયણુ પ્રમુખ ગોલ્યા હવે, ગુણુ સ્વામી મોહરાય.
ન કરો ચિન્તા એવડી, કરશુ દાય ઉપાય. ૭.

ઢાળ ૧ લી

આજ નિહેજો રે દીસે નાહલો,—એ દેરી

મોહ મહીપતિને ઇમ વીનવે, કર જોડીને કામ,
તુજ મુખ આગેં વડ વડા વીર છે, ધર ધીરજ અભિરામ. મોહં ૧.
એ દૂકર જ્યુ ફિરે અખ નાસતો, દેખાકુ છુ શર,
ખજૂંચો ત્યા ઘગી જ્યોતિ કંઠે કિર્તો, જ્યાં નવિ ઉગ્યો સર મોહં ૨.

અવસરથકી જે તેજ લહી કરી, નીચ દૂધ દુઃખ જાય,	મોહ૦ ૩
સૂરજ જ્યોતિ ન દાહકે તેહવી, જેહવી વેલૂ થાય.	
ટીટોડી પખીની પરે હવે, પાઉ ધરેં છે એહ;	મોહ૦ ૪.
મિડકની પરે સોર કરે રહો, અદ્ય લહીને મેહ.	
વરસાલાના જ્યું વહે વાયરા, ઝોછાના જ્યુ નેહ;	મોહ૦ ૫.
એહની પણ છે પરહચ્છ સપદા, ઝટક દેખાડે છેહ.	
આજ ન કોઈ તુજ જોડે અછે, સુરપતિ નરપતિ જોય,	મોહ૦ ૬.
સસારી પ્રભુતા પૂરી લહી, તુજ સમ તુહીજ હોય.	
હેલા ખેલામા જગ જીપીયો, તું ગિરુઓ ગભીર,	મોહ૦ ૭.
નહાનાશુ થે યુદ્ધ કરો નહિં, સરિખા સરિખી ભીર.	
જનકે કાઢ્યો ધરથી એહને, પ્રિયો દેશ વિદેશ,	મોહ૦ ૮
અરિહત નૃપ સેવાથી ઇણે લહો, રુદ્ધિતણો લવલેશ.	
એહની ચિન્તા મનમા મત ધરો, મત લ્યો એહનુ નામ;	મોહ૦ ૯.
ચણક ઉછલિયો ભાવિ ન ભાંજશે, લોક ઊખાણો આમ.	
ધમ સુણી મોહ મહિપતિ ખોલિયો, મલકીને મન માહી;	મોહ૦ ૧૦.
હાથ ન દેખ્યા છે તે એહના, તો ઇવડો મદ કાહી.	
અવગણના એહવી નવિ કીજીયે, એ ઊંડા અસરાલ,	મોહ૦ ૧૧.
વૈરી વ્યાધિ ન નહાના જાણિયે, દુખ સરોવરની પાલ.	
મોહ નહીં કે એહ નહિ હુવે, બેહુમાંહે એક વાત,	મોહ૦ ૧૨.
અવસર આવ્યા ટાલો કિમ હુવે, તાપ મુખે ગલે ધાત	
યુદ્ધ કર્યા પણ ક્ષત્રી ધર્મ નવિ રહે, ન ધરુ મમતા એહ;	મોહ૦ ૧૩.
ધર્મમદિર કહે મોહ મહા બળી, હુકમ કીયો સુણો તેહ.	

દોહરા.

પાખંડી સેવક ભણી, કહેવે છે વડ વીર,	૧.
મિથ્યાવાણી ભેરી એ, વજડાવો ધરિ ધીર.	
ભેરી શબ્દ સુણી કરી, સજજ હુઆ ભટ વૃદ,	૨.
જય લક્ષ્મી વરવા ભણી, મન આણે આનદ.	
મન્મથ સુત આદે કરી, વડ વડ વીર નરિદ;	૩.
સજ્જાઇ સખળી કરે, ભાંજણુ અરિદલ કન્દ.	

ઢાળ ૨ જી. રાગ માઝ

અલ દેવ મોરા હો,—એ દેખી

અભિમાની હો રાજ અભિમાની હો, મોહ મહિપતિ કાપિયો,	
મનમા રૂઢ ધ્યાની હો, રાજ અભિમાની હો.	રાજાં ૧.
જડતા નારી તિણે સમે, શ્રૂગાર બણાવે હો,	
માગલિક મુખ ઉચ્ચરે, અથ તિલક કરાવે હો.	રાજાં ૨.
હિંસા હરિણાક્ષી મળી, જય મગળ ગાવે હો;	
બાળ ગોપાળ સહુ ભણે, મોહ ચઢતે દાવે હો.	રાજાં ૩.
પાપ શાસ્ત્ર ભટ બોલિયો, બિરુદાવલી નીકી હો,	
વિવેક વીરની હોય જો, સેના સખ શીકી હો.	રાજાં ૪.
અનરથ દડ કબાન લેછ, વાકી અતિ તીખી હો,	
મતિ અજ્ઞાન ભાથડા ભર્યાં, બાણાવળિ શીખી હો.	રાજાં ૫
તાપ સ્વભાવ તે ટોપ છે, તર્જન અતિ લીધી હો,	
મદ સન્તાહ તે પહેરિયુ, જિનશાલી કીધી હો.	રાજાં ૬.
મિથ્યાવાદ વાજિત્ર ધણા, વાજે તિણુ વેળા હો,	
વજ્ર થઇ શરા સહુ, તખ દવા ભેળા હો	રાજાં ૭.
ભારી કર્મતણો ઉદે, મુહૂર્ત તિહા સાધ્યો હો,	
નીચ સગ ગજપર ચઢી, જાણે જય વાધ્યો હો.	રાજાં ૮.
પાપ વિકાર ગ્યાદા ધણા, મુખ આગે કીધા હો,	
આર્ત ધ્યાન બધૂક લેછ, હવે વચ્છિત સીધા હો.	રાજાં ૯.
પાપ મનોરથ રથ ભલા, સજિયા રણુ સારૂ હો;	
કામ વિકાર તુરગમા, વાયુ વેગ જ્યુ વારૂ હો.	રાજાં ૧૦
અતિ અભિમાન તે હાથિયા, પર્વત સમ દીસે હો,	
મેઘતણી પરેં ગાજતા, મોહ દેખી દીસે હો	રાજાં ૧૧
પ્રમાદ સેનાની ક્રિયો, આપ મોહે માન્યો હો,	
ચતુરગ સેનાયે પરવર્યો, અખ નાયક જાણ્યો હો.	રાજાં ૧૨.
નરપતિ તેડીને કહે, હોજે હવે શરો હો,	
તે શ્રુતજ્ઞાની પાડિયા, પરતો તુજ પૂરો હો.	રાજાં ૧૩,

મેશ્વકી દક્ષિણ દિશે, પ્રાયે પરમાદો હો;
બાધ્યો મોહપ્રસાદથી, અધિકો ઉન્માદો હો. રાજા ૧૪.

દોહરા.

- ધણપરેં જોરો મોહનો, સુણિયો વીર વિવેક;
સજળ હુવે ઇકે તાનશું, જૂઝણની ધરિ ટેક. ૧.
દગ્ગોચર દલ મોહનાં, ઇકે દિન મળિયાં આય;
પર દલ દરિયાવેલ જ્યું, કાયરને મન થાય. ૨.
આનદ અધિકો શર મન, જાણે આજ વિવાહ;
આરણુ ભેલણુરો કરે, મનમાંહે ઉત્સાહ. ૩.
ઝખકે દામિનીની પરે, કૃદાવે હથિયાર,
ઉન્નમિયા આપાઠ જ્યું, ઘોરધટા જલધાર. ૪.
સમરાવે રણભૂમિકા, વિપમ વિદારે દૂર;
વીર વિવેકતણો ભલો, રાજનીતિ અદૂર. ૫.
હવે મનમત્રી પણ તિહા, આવે સુતને પ્રેમ;
ક્ષણ વિવેક ક્ષણ મોહશું, જાય મળે છે એમ. ૬.
તિહા જાયે તથ તેહનો, જય વછે મન એહ;
ધણ અવસર વિચ આવિયા, સધિપાલ સુસનેહ. ૭.
ઇહા છે અધ્યવસાય તે, સધિપાલ સુખદાય,
પહેલી વીર વિવેકને, અરજ કરે મન લાય. ૮.

ઠાળ ૩ જી.

હઃ કલાલણી ભર ઘડો હે, નયણે નીદ નિવાર,—એ દેશી

- સુણ સાહિબ અમ વીનતિ હો, મન દેખને આજ;
સેવક મે નહિ કેહનો હો, સાધુ અવસર કાજ,
રાયજાદા વીરા હો, થે રાજન છો રઠીયાલ. રાય ૦ એ આંકણી. ૧.
હિત વાણી છે અમતણી હો, હૃદય કમલ સુવિચાર.
તું પ્રભુ આજ હુઓ સહી હો, ભાગ્યતણે અનુસાર. રાય ૦ ૨.
પણ એ મોહ નૃપ આવિયો હો, જૂનો રાજ તેહ;
અવગણિયેં ક્યું એહને હો અનંત યુગારો જેહ. રાય ૦ ૩.

કટક વિકટ સખજો ધણો હો, વળી પૂરો પરિવાર, વડ શાખા જ્યું વિષ ભર્યો હો, વ્યાપિ રહ્યો સ સાર.	રાય૦	૪.
કોટ ખજનો કાં નહી હો, જ્યુ માનસ અભોજ, સકલ ક્રિયામે સુદર હો, કુણુ લે ધણુરો ખોજ.	રાય૦	૫.
ઇન્દ્ર ચન્દ્ર નાગેન્દ્ર જે હો, માને એહની આણુ; અવર ન કો એહવો અછે હો, ધણુશું સાધે વાણુ.	રાય૦	૬
જો શ્રે' મોહ ન માનિયો હો, એને દોષ ન કોય; હસ ભણી વહાલો નહિં હો, મેહ ક્યુ ભૂડો હોય.	રાય૦	૭.
ખહુ જનને જે વાલ્હો હો, તિણુશુ ક્યું રીસાય; અન્ન અધિક પ્યારો સહુ હો, અત સમે ન સુહાય	રાય૦	૮.
પગ પગ દેખૂ એહનો હો, લશ્કર બાગર જોર, મોહ સેના સાગર જિસી હો, તુજ દલ એકો કોર.	રાય૦	૯.
તીન ભુવનમા એ અછે હો, તુ ઇક નરમે હોય, તે પણુ આરજમા વસે હો, તિહાં પણુ ભવિજીવ કોય.	રાય૦	૧૦.
તિહા પણુ શુભ મનિમા વસે હો, વળી રૂચિ શુદ્ધ પ્રતીત, તે લોકોનો રાજિયો હો, તુ છે લોકાતીત,	રાય૦	૧૧.
તાહરી સેના પણુ સહુ હો, તેહને મિલશે જાય, તે મુખ વિરલો થોભશે હો, અર્ક તૂલ કરે ન્યાય.	રાય૦	૧૨.
કુણુ ન સેવે તેહને હો, ભવ્ય અભવ્ય અપાર; કોઇક વિરલો થોભશે હો, તુજ વેળા નિરધાર	રાય૦	૧૩.
તુ હમણા વાધ્યો અછે હો, ઘટતાં નહિં છે વાર; આ અનાદિ વાધ્યો રહે હો, અમર કીધો અવતાર	રાય૦	૧૪.
તું સેવક ને સુખ દિયે હો, અખય અગોચર જેહ; આ ઇન્દ્રિયને સુખ દિયે હો, મુખ મીઠા છે તેહ	રાય૦	૧૫.
તુ સેવકને દાખવે હો, ગિરિ કંદર વન વાસ, આ આપે સેવક ભણી હો, મંદિર નારી વિલાસ	રાય૦	૧૬.
તુ પરિવારને છોડવે હો, એકાકી ઠહરાય, આ મેળે પુત્ર મિત્રને હો, લોકોને મન ભાવ.	રાય૦	૧૭.
બૂઢા સેવક તાહરા હો, જૂના જર્જર તેહ,		

અરણ્ય તરણ્ય તીખા ઘણું હો, તસુ સેવક સુસનેહ રાય૦ ૧૮.
 તેહ ભણી તે સેતી કીસી હો, ખસ ખૂટણની વાત;
 ફિરજવો નિજ ધર ભણી હો, અમ મન એહ સુહાત. રાય૦ ૧૯.

દોહરા.

ધમ કહીને ચૂપ કરિ રહ્યા, સધિપાલ તિણવાર;
 હસી કરી વીર વદે તિહાં, વાહ વાહ મતિસાર. ૧.
 મોહતણો મહિમા કહી, જાણ્યા વચન વિશાળ;
 ક્યું કર છાનો હોયશે, મા આગેં મોશાળ. ૨.
 મે જાણ્યો પ્રીછ્યો અછે, છલ બલ એહનુ દીઠ;
 વ્યાઘ્રમુખે એ શિયાળ છે, તુમને લાગે મીઠ. ૩.

ઢાળ ૪ થી.

વીર વખાણી રાણી ચેલણાજી;—એ દેશી.

વીર વિવેક વળતો કહે જી, સાંભળો થેં સધિપાલ;
 વીચ કરો ભલ માણસાં જી, ગુણ કહ્યા આલપ પાલ. વીર૦ ૧.
 મેહ વહાલો સહુને હુવે જી, હસને ન્યાય સુહાય;
 પખ કરે દિન તમ કરે જી, શ્યામ કખ ઉજ્જવલ થાય. વીર૦ ૨.
 માનસવાહી હંસ છે જી, ઉજ્જવલ મોતિ આહાર;
 પખ બેહુ ધવલી કરે જી, દુધ પાણી કરે સાર. વીર૦ ૩.
 કટક ધણું તસુ આખિયું જી, ભુગર તૂસ સમ તેહ;
 ત્યા લગી ધૂલી ઉડે ધણી જી, જ્યા લગી વૂઠો ન મેહ વીર૦ ૪.
 લોહ સમ તે જગમે ધણા જી, હેમ તે અદ્ય તું જોય;
 અદન વન વન નવિ હુવે જી, ગજ ગજ મોતી ન કોય. વીર૦ ૫.
 તિમિરતણી પરે તે ધણા જી, સૂરજ એકજ થાય;
 અકુશ કેવડો ગજ કિહો જી, શંકુની વાત ઠહરાય. વીર૦ ૬.
 રકનાં વૃદ્ધ શ્યાં કામના જી, એકજ શ્રીમંત સાર;
 સિહ એકો બહુ ત્રાસવેજી, શયાળની કાંઈ નહિં કાર. વીર૦ ૭.
 અમર થેં એહને આખિયો જી, દેખશ્યા તે હવે આજ;
 કસવટી આપથી આખશે જી, જૂહી એ શરદની ગાજ. વીર૦ ૮.

બાહ્ય સુખ દેખીને રાગિયા છ, એહના સેવક ભૂર,
અન્તર સુખ નવિ અનુભવ્યો છ, આતમ અનુભવ નૂર. વીર૦ ૯.
ભોગ સયોગ જે એ દિયે છ, તિહા પણ મહારૂ સુખ;
એહથી નિઃકેવલ નરક છે છ, ઘોર અતિ જોર દે દુ.ખ. વીર૦ ૧૦
ભવ જળ તારણ એકલા છ, કુટુંબનુ ત્યા નહિં કામ,
રાગ કરી મોહિયા મોહશુ છ, જાણિયુ નહિ નિજ ધામ. વીર૦ ૧૧
થાહરો વાક ધ્રુવ કો નહિ છ, વડ વડા ભોળવ્યા ધીર;
કૃષ્ણ કલેવર લેછ લખ્યો છ, બલભદ્ર મોહ કરી વીર. વીર૦ ૧૨.
ક્રોધથી કસ ચૂક્યો સહી છ, માન દુર્યોધન દેખ,
દલ ઉદાયન નૃપ મારિયો છ, લોભ સભૂમ વિશેષ. વીર૦ ૧૩.
કંડરિક પ્રમાદે પાડિયો છ, ચડપ્રહોતન કામ;
રાગથી બ્રહ્મદત્ત દુખ લલાં છ, દ્વેષથી કોણિક આમ. વીર૦ ૧૪.
વ્યસનથી કીચક ચૂકિયો છ, કપિલ મિથ્યાત્વથી જેમ;
પાખડ સગ કુસગથી છ, બહુ નર ચૂકિયા એમ. વીર૦ ૧૫.
જગત જન પીડિયા બહુ પરે છ, મોહ નિઃકારણ શત્રુ;
તેહ અન્યાય હુ કેમ સહુ છ, થે સુણો મહારા મિત્ર વીર૦ ૧૬
માહરે સેવકે કો કદેં છ, આચર્યો હોય અન્યાય,
તેહનું નામ લેછ દાખવો છ, શીખ દેઉ સુખદાય વીર૦ ૧૭.
ધર્મથી જય હુવે જગતમે છ, પાપથી કાય કહેવાય,
એહ બેહુ વાતા અછે છ, આદરો મન તણી દાય વીર૦ ૧૮.
જિમ જિમ ખુદ ખમે એહના છ, વળી કીયાં વચન પ્રમાણ,
તેમ તેમ એ શિર ચઢિ ગયો છ, શીખ દેઉ અભિરામ વીર૦ ૧૯.

દોહરા.

એહ વચન મુણિ વીરના, સધિપાલ ગયા ધામ,
હવે શ્રી વીરવિવેક નૃપ, યોદ્ધાને કહે આમ. ૧
શરા પૂરા સાંભળો, આયો છે રણ એહ,
હાથ તમારા દેખસ્યા, અરિ દલ કાઢિમ એહ ૨.
સાથી હાથી છો તમે, અરિદલ એહ કરીર;
જય લક્ષ્મી વરસ્યાં હવે, જે કરશે. થે ભીર. ૩.

હાર મુકુટ કેયુરેં કરી, શોભા શુરા નાહિ;	
રિપુ સન્મુખ ધાયેં કરી, યશ પસરે જગમાહિ.	૪.
અસિ ધારા તીરથ અછે, દેવતણી ગતિ દેય;	
નિજ ભુજ બળ સંભારિને, સામ ધર્મ ધરિ ધેય.	૫.
અંગજ અંગ ને અંગના, રાજ કાજ જીવ પ્રાણ;	
ત્યાં લગી સઘળા વલ્લહા, જ્યાં ન મિલે અરિ બાણ	૬
વાહન કવચેં શસ્ત્ર ભરી, વહે આડંબર એમ,	
અંતરગ સાહસ વિના, જય પદ પ્રાપ્તિ કેમ.	૭.
ખોલો કુણ ક્યાં થોભશે, નિજ નિજ લેછ પરિવાર;	
કોણ કોણ કેહને જીપશે, તખ ખોલ્યો સુત સાર.	૮.

ઢાળ પ મી રાગ સોરઠ.

સેવા બાહિરો કહિયેં કો સેવક,—એ દેશી.

નંદન ભવ વૈરાગ વદે તખ, વિનયવંત વરદાય;	
સાહિબ આગે નિજ ગુણ વર્ણન, કહો કિણ કીધો જામ	નંદન૦ ૧.
પણ સાહિબ જે પુછી વાણી, તસુ ઉત્તર હુ આપુ;	
અરિ મુખ ઝાલુ પહેલી અણિયે, ટેક ભલી પરેં રાખું.	નંદન૦ ૨.
ચક્રતણી પરે ભવ ભવ ફેરે, ભૂર ભવિકને જેહ;	
વિપરિત ભાવ અભાવ વડો અરિ, હું વશ કરશું તેહ.	નંદન૦ ૩.
શમરસ રસ આદિ કરીને મહારા, અંતર સેવક તાબ,	
કરકડૂ આદિક દેધને, બાહિજ સેવક સાબ.	નંદન૦ ૪.
પંચમ ગુણ ઠાણકની ધરતી, દેશ વિરતિ જયદાઈ;	
દેશેં ઉણી પૂરવ કોડી, માન્ય કહુ મન લાઈ.	નંદન૦ ૫.
ધર્મ ધ્યાન મધ્યમ ત્યાં જાણો, પ્રતિમા શ્રાવક કેરી;	
ખટ આવશ્યક કિરિયા કીજે, વ્રત લધુ શુદ્ધ વિહારી.	નંદન૦ ૬.
સડશઠ પ્રકૃતિતણો તિહાં બાંધી, મોહતણો મદ ગાળું;	
અપ્રત્યાખ્યાનતણો ક્ષય કીધો, વૈરકંઠી વાળું.	નંદન૦ ૭.
આનંદ ને કામદેવ કહીજે, તે મુજ સેવક સારો;	
ખટ આવશ્યક પુરોહિત કેરો, એ રણખેત વિચારો.	નંદન૦ ૮.

હવે સ વેગ ને નિર્વેદ જોઉ, લઘુ મુત ભોળા શરા;	
મોહ મહિપતિનુ દલ મોહુ, ભુજબલી ભીમ સનૂરા.	નંદન૦ ૯
છઠો સત્તમ ગુણુઠાણુ ધરતી, તે રણુ ખેત ખુહાર્યો,	
અન્તર મુદ્ધર્ત સ્થિતિ મતિ જોહુ, ચઢી ઉતાર નિહાર્યો.	નંદન૦ ૧૦.
ત્રેસઠ પ્રકૃતિ પ્રમત્તે બાંધે, સત્તર અઠાવન્ના,	
મોહતણુ બલ પલ પલ છીજે, સહુ વદે ધનધન્ના.	નંદન૦ ૧૧.
નિરાલબ ધર્મ ધ્યાન વિશુદ્ધા, તેહિજ અતર વેલી,	
પાચે પાડવ બાહિજ સેવક, કાઢે મોહને ઠેલી.	નંદન૦ ૧૨.
અપ્રમત્ત ગુણુઠાણુથી કરસુ, અપૂર્વધ્યાન વિચારી;	
ગુણુત્રેણીયે ગુણુ નિજ સક્રમ, ક્રિયા દૂર નિવારી	નંદન૦ ૧૩.
સત્તમ અતે શુકલ ધ્યાના, સામો આવે શરો;	
મોહ મહીપતિનુ બલ ધૂરે, અનુભવ હોય સનૂરો	નંદન૦ ૧૪.
છણિ પરે પુત્રે ક્ષેણ ઝાલ્યા, હવે સમકિત મંત્રી જોલે,	
ભવજળ તારણુ પોત પ્રવીણો, કુણુ આવે મુજ તોલે.	નંદન૦ ૧૫.
એ સ સાર આદિ અપારા, મિથ્યાભૂપણુ ભારી,	
ત્યા ભવિજનને હાથ ગ્રહીને, હુ ઉતાર પારી.	નંદન૦ ૧૬.
દેવ ગુરુ ધર્મ તત્વ દેખાઉ, ભાળુ કર્મ વિકારા,	
શ્રદ્ધા કરણુ આત્મક માહરા, અતર સેવક સારા.	નંદન૦ ૧૭.
બાહિજ સેવક શ્રેણિક કેશવ, ધત્યાન્ક બહુ લહિજે,	
ક્ષાયિક ભાવ ખજનો પામી, વિરતિ ક્રિયા નવહીજે.	નંદન૦ ૧૮.
તેત્રીશ સાગર કિચિત્ અધિકો, માન કહીજે એહી,	
ચોથે ગુણુઠાણુ બહુ લાભે, ધર્મરાગી ગુણુ ગેહી.	નંદન૦ ૧૯.
પ્રકૃતિ સર્યોત્તર ચોથે બાધે, ભુડી પ્રકૃતિ નિવારે,	
ધર્મ ધ્યાન મદો સહુ દીસે, આરત રૌદ્ર વિચારે.	નંદન૦ ૨૦
મોહતણો મંત્રી મિથ્યાદગ્, તે હુ જીપન જીરે;	
મોહતણુ દલ મુડશે તબહી, દેખાડે નિજ તોરે	નંદન૦ ૨૧.
છણિપરેસમકિત મંત્રીયે આખ્યો, ભુજબલ કીધપ્રકાશા;	
ધર્મમંદિર કહે અધિકો કીયો, વીગ વિવેક ઉઘાસા.	નંદન૦ ૨૨.

દોહરા.

- ઉપશમ શૂરો યોલિયો, સુણ સ્વામી મુજ વાણ;
 શ્રેણિસુથિર રણ આઠમો, ગુણઠાણે ગુણ ખાણ. ૧.
- આળસ નિદ્રા ભય સકળ, દૂર નિવારં સગ;
 ક્રોધ જ્ઞેધને જીપશું, નવ ગુણઠાણે રંગ. ૨.
- ક્રોધ દાવાનળ કૂર છે, સતાપ્યો સસાર;
 હું સધળાને સુખ કર, નિજ ગુણ અમૃત ધાર. ૩.
- શત્રુ મિત્ર સમ ભાવને, અન્તર મુજ પરિવાર;
 સાગરચંદ્ર નાગદત્ત બહુ, ખાહિજ સેવક સાર. ૪.

દાળ ૬ ઠી.

બેડલે ભાર વણો છે રાજ, વાતા કેમ કરો છો,—એ દેશી

- નવમે ગુણઠાણે વળી ઊસા, શરા પૂરા સારા.
 મોહતણો હવે મદ ઉતાર, શુકલ ધ્યાન હથિયાર,
 મહોટો માર્દવ શૂર સુગણ, અરજ કરે કર જોડી. એ આંકણી. ૧.
- ગાદો અનમી માન જે વૈરી, જીપીશ હુ રિપુ તેહો,
 પ્રાણાયામ તે અતર સેવક, અતિ બલ મન વચ દેહો. મહોટોં ૨.
- બાહુબળી ગણધર ઇન્દ્રભૂતા, એ મુજ ખાહિર શરા;
 અહકાર છોડીને દીધો, અનુભવ લીધ સનૂરા. મહોટોં ૩.
- આજ્ઞવ સામત તિહા કિણે યોલ્યો, માયા જીપણહારે;
 શરણુસ્વરૂપી શાન્તિ શિરોમણિ, અતરગ પરિવારો. મહોટોં ૪.
- રાજા પૂછ્યો તેણે પ્રકાશ્યો, માયા વચન અયોલા;
 ક્ષુલ્લક કુવર પ્રમુખ મુજ ખાહિજ, સેવક રાખ અમોલા. મહોટોં ૫.
- મોહતણો જે મહોટો સેવક, દબ કહીજે દરિયો,
 તે પણ હુ નવમે ગુણઠાણે, જીપણ ખીડો ધરિયો. મહોટોં ૬.
- સતોષ મહોટો સામત કહીજે, તે હવે બોલે અમો;
 તૃણ તરલ તરગિણી તરશુ, ધરશુ ધૃતિ રતિ દેમો. મહોટોં ૭.
- પરમ સમાધિ તણો અકૂરો, તે મુજ વહાલો જ્ઞેધો;
 કપિજાન્કિ મુજ સેવક સારા, ત્યાગી અતર ઝાધો. મહોટોં ૮.

દશમ ગુણઠાણુ ઠામ લહીને, સૂક્ષ્મ લોભને છતી;	
સંપરાયકી કરિયા સધળી, તખતે હોય વિતીતિ.	મહોટો ૯.
ઉચ્છાહ સેનાની તિહાકણે ખોલ્યો, સુણુ સ્વામી મુજ વાતાં;	
સધળી ફેળમે હું ફિરશું, મે લાધી તુમ ધાતાં	મહોટો ૧૦.
સધળા શરાને ઉપકાર, વડ વડ બિરુદ સભાર;	
વેદ વિકાર નિવારણુ અંતર, સેવક સખરા ધાર.	મહોટો ૧૧.
ધન્દ્રાનુજ ને મહાગિરિ મુનિવર, ખાહિજ સેવક શરા,	
સધળા શુભ ગુણઠાણુ માંહે, વજડાવું જયતૂરા.	મહોટો ૧૨.
વિમળખોધ કોટવાળ કહે ધમ, સુણુ સ્વામી મુજ વાણી;	
મોહમહિપતિના ચર જાહું, નિર્ણય તુરત પિછાણી.	મહોટો ૧૩.
ચર્યન અચર્યન અતર સેવક, દઢમતિ દઢ ધર્મ ધારા;	
ખાહિજ સેવક ધર્મ રચિ પ્રમુખા, બહુવિધ ભક્તિ વિચારા	મહોટો ૧૪.

ઢોહરા.

ધણિ પડે ખીજને પણુ તિહા, નિજ નિજ બલ પરકાશ;	
મોહરાયને જીપવા, આણે અધિક ઉદ્ધાસ.	૧.
વનિતા પણુ સુભટા તણી, હરખી જોલે એમ;	
જીણુ વિધ પ્રીતમ જૂઝશે, મે પણુ જૂઝાં તેમ.	૨.
નિજ પ્રીતમ પાસે રહી, કરશ્યાં રાજ પ્રહાર;	
અખળા સખળા કામ મે, કરશ્યાં સ્વામી તિવાર.	૩.
ધણુ પરે સધળા સાથરો, સાહસ સખળો જોય;	
રાજ વીરવિવેક તખ, અધિકો હર્ષિત હોય.	૪.
અધિકાધિક પરિણામશું, પર્યાલોચન સાર,	
તેહિજ વાજ વાજ્યા, શિવપદ મગળ સાર.	૫.
ધણિ અવસર હવે મોહ નૃપ, સજજ હુધ સુવિચાર;	
સધળા જોધાને કહે, સુણુજો એ નિરધાર	૬.
ચઢશે વીર વિવેક હવે, રણ કરવાને કાજ;	
ઢીલ ન કીજે તો ભલો, મુજરો ઘો મુજ આજ.	૭.
કુણુ ક્રહી ફેળે ખડો, માજ હોશે તેહ;	
તામ લેધને દાખવો, અરિ મુજ જાલે જેહ.	૮.

ઢાળ ૭ મી.

દેશ વિહીયાની

- મયણ વયણ તખ ઉચ્ચરે, સુણ તાતજ સાહિખ આજ રે લાલ;
આપ મુખે કરી આપણી, કીર્તિ કરતા હવે લાજ રે લાલ. મયણું ૧.
- તૃણસમ અરિહલ જાણજે, દાવાનલ સમ મુજ જોર રે લાલ;
નાસોકડ હવે નહાસશે, મુજ આગળ એ છે ચોર રે લાલ. મયણું ૨.
- લઘુ ભાધ શ્રીનેમરો, વળી આપાઢ રુષિ નદિષેણ રે લાલ;
આર્દ્રકુમર કુલવાલૂઓ, મેં જીત્યા મન હરખેણ રે લાલ. મયણું ૩.
- વડ વડા શરા એહના, જીત્યા કહું કેતા નામ રે લાલ;
છળ બળ કરીને છેતર્યા, મુજ સાથી છે અભિરામ રે લાલ. મયણું ૪.
- મણિરથ ચડ પ્રઘોતના, મધુ કુમર અને ગર્દભિલ્લ રાય રે લાલ,
નામ લેધ કેતા ગણુ, સેવક બાહિજ કહેવાય રે લાલ. મયણું ૫.
- પૂલ વસત અણુદ ઘટા, કોકશાસ્ત્ર શૃંગાર સભોગ રે લાલ;
સ્નાન અને મદ પાન તે, મુજ અંતર સેવક જોગ રે લાલ. મયણું ૬.
- રાગ વદે હવે સાંભળો, હું જતન કરે રાગધ રે લાલ;
મયણ તણો પણ મિત્ર છું, જોડું હું સધળી સધ રે લાલ. મયણું ૭.
- કિહાં કિહાં આખ છે, કિહાં ચદ્ર અછે કિહાં મુખ મુદ્ધરે લાલ;
પરવાળા કિહાં અધર છે, એ ઉપમા રાગ નિરૂદ્ધ રે લાલ. મયણું ૮.
- કિહા હીરા કિહાં દશન છે, કિહા કનકકલશ માંસગ્રંથ રે લાલ;
કિહા વાપી કિહાં નાભિ છે, પણ રાગવશે એ સંથ રે લાલ. મયણું ૯.
- સડણ પડણ વિધ્વસ છે, અગ અશુભતણો ભડાર રે લાલ;
તે દેખાડી ભોળવું, જોરાવર રાગ અપાર રે લાલ. મયણું ૧૦.
- મીઠા મન્મથ જોલડા, મિલવો લિલવો બહુ પ્રેમ રે લાલ;
અતર સેવક છે બહુ, માહરે જોરાવર એમ રે લાલ. મયણું ૧૧.
- ઇન્દુષેણ બિન્દુષેણ જે, ચિલાતી ચોર ઇલાપુત્ર રે લાલ;
બાહિજ સેવક માહરા, પહેલાથી મહારા મિત્ર રે લાલ. મયણું ૧૨.
- દ્રેપ વદે હવે સાંભળો, હું કરડો શરો તુજ રે લાલ;
કુણ અછે જગમે તિકો, જે કરશે મુજશું જુઝ રે લાલ. મયણું ૧૩.

ચડ રૂપ બિભક્ષમા, દર્શન અતિ લયનો હેત રે લાલ;
 સન્મુખ કુણુ જોઈ શકે, રિપુ જિપુ ઉભે ખેત રે લાલ. મયણુ ૧૪.
 મત્સર નિદા પિશુનતા, સગ્રામ શરાપ ને મર્મ રે લાલ,
 આક્રોશન અતિ ચંડતા, અતરસેવક ધર્મ રે લાલ. મયણુ ૧૫.
 દૌરવ ને ચંડકોશિયો, પાલક ને સગદેવ રે લાલ;
 કમહાદિક બહુ પ્રાણિયા, સાચવે છે માહરી સેવ રે લાલ. મયણુ ૧૬.
 હવે મિથ્યામત્રી જોલિયો, સુણુ મારી શક્તિ અનંત રે લાલ,
 ત્રીન ભુવનમા પ્રાણિયા, મુજ સાન્નિધ્યથી લામત રે લાલ. મયણુ ૧૭.
 જાતિ યોનિ કુલ કોડી એ, નહિ કોઈ છે તે હામ રે લાલ,
 સેવક વીર વિવેકના, બહુ ઝાલી પોડયા આમ રે લાલ. મયણુ ૧૮.
 કુચુર કુદેવ કુધર્મને, વશ પડ્યા પ્રાણી જેમ રે લાલ,
 અતરંગ મુજ કામના, ક્રિકર સધળાએ તેહ રે લાલ. મયણુ ૧૯.
 મતિ વિપરીત તણા ધણી, પાલક કપિલાદિક તેમ રે લાલ,
 બાહિજ સેવક બહુ અછે, પાર નાવે ગણતા એમ રે લાલ. મયણુ ૨૦.

દોહરા.

શ્યામ શરીરી દુખજો, ડીઘો જોર અનત,
 લાલ રંગ લોચનધર, ત્રાસે તેહથી સત. ૧.
 ક્રોધ જોધ છે એહવો, તે જોડ્યો સુણુ સ્વામ,
 કુણુ મુજ હોડ કરે ઇહા, તે દાખે તસુ નામ ૨.
 નયણુ વયણુ કરી હોઠ બહુ, ધૂનવું છું જોર,
 નરક ભુજગે બહુ વસુ, થોડો ખીજી ઠોર ૩
 ચડભાવ દુર્વચનતા, તામસ વૈર સરાપ,
 એ મુજ સેવક શાશ્વતા, કુણુ સહે એહનો તાપ ૪.
 સંન્યાસી શિશુપાલ નૃપ, કુરૂડ દીપાયન જોય,
 બ્રહ્મદત્ત આદે કરી, બહુ સેવક મુજ હોય. ૫.

ઠાળ ૮ મી.

રાજમતી રાણી ઇલિપરે જોલે,—એ દેશી

સુણુજો સ્વામી અતરજનમી, હવે અહકાર કહે શિર નામી, મુણુજો
 ત્રીન ભુવનમા વાસો મેરો, માનવ માહે દેખો ધણેરો મુણુજો ૧.

- વિદ્યા જ્ઞાન તણો ફલ હારે, જે નર હોવે માહરે સારે; સુણુજ્ઞેં ૨.
 ગુરૂ જનનો પણ માહરે લેખો, મયમત્ત હાથીની પરેં દેખો. સુણુજ્ઞેં ૨.
 ચક્રવર્તિ આપ તપ ચાખ્યો, મેરો સ્વરૂપ ધણીપરેં ભાંખ્યો; સુણુજ્ઞેં ૩.
 દૂર વિનીત મુજ ભાવ સદાઇ, સેવક સેવે ચિત્ત લગાઇ. સુણુજ્ઞેં ૩.
 ચમર દાનવ ને પ્રતિવાસુદેવા, લાખે જ્ઞાનેં કરે મુજ સેવા; સુણુજ્ઞેં ૪.
 દંભ કહે મુજ વાર્તા મહોટી, અવસર નાવે એહ હથોટી. સુણુજ્ઞેં ૪.
 પીણા સર્પતણી મુજ કરણી, અંતરમાં કાતર અનુસરણી; સુણુજ્ઞેં ૫.
 મીઠું ખોલું પાશમાં પાડું, સૂક્ષ્મ બાદર નિગોદ દેખાડું. સુણુજ્ઞેં ૫.
 જૂઠું ખોલું છલ બલ સાધું, વેશ્યા સંધાતી દ્રોહ આરાધું; સુણુજ્ઞેં ૬.
 અંગારમર્દક આપાઠભૂતા, કપટ કરા મુનિ ભારે જૂતા. સુણુજ્ઞેં ૬.
 મહાબલ વનિતા ગોત્ર જે ધરિયો, પીઠ મહાપીઠ તેહિજ વરિયો; સુણુજ્ઞેં ૭.
 સેવક સખરા તિર્યચ માહે, સસાર ફેરૂ ઝાલી બાંહે. સુણુજ્ઞેં ૭.
 લોભ ખોલ્યો હુ મહોટો વીરો, હુ સસારેં જાચો હીરો; સુણુજ્ઞેં ૮.
 આદર માન દીયે મુજ દેવા, નરવર પન્નગ સારે સેવા. સુણુજ્ઞેં ૮.
 જલ થલ ગિરિવર ભૂમિ પરાઇ, તે અવગાહુ ક્ષણમેં જાઇ; સુણુજ્ઞેં ૯.
 ભૂખ તૃષ્ણા તપ શીત ન જાણું, લાલચ ને મુખ સખ લોભાણું. સુણુજ્ઞેં ૯.
 મમતા આરંભ મૃચ્છા મહોટી, કૃપણ સાહસ એ સેવક કોટી; સુણુજ્ઞેં ૧૦.
 સુભૂમ ચક્રી અને નૃપનંદા, લોભ ઉદય કેશરી મુનિચંદા. સુણુજ્ઞેં ૧૦.
 અંતર બાહિજ સેવક ઝાઝા, કોઇ ન લાભે અમચી માઝા; સુણુજ્ઞેં ૧૧.
 હવે પ્રમાદ તે શૂર સવાઇ, રાજા આગે ખોલ્યો ધાઈ. સુણુજ્ઞેં ૧૧.
 ઉચી પદવી કોઇક ચઢિયો, માહરી શક્તિ તુરત તે પડિયો; સુણુજ્ઞેં ૧૨.
 ચઉદે પૂર્વધરે કેઇ મુનીશા, ઉપશાન્તમોહી જેહ જોગીશા. સુણુજ્ઞેં ૧૨.
 તેહ નિગોદેં જાચે સીધા, પ્રમાદના સગ જેણું લીધા; સુણુજ્ઞેં ૧૩.
 રનાન મજ્જન જલકેલિ શિખાઉં, નાટક ચેટક બાર દેખાઉં. સુણુજ્ઞેં ૧૩.
 પાસેં ખેલું વિકથા ભાખુ, પરની નિદા તે પણ દાખુ; સુણુજ્ઞેં ૧૪.
 વૈર વિરોધના વંશ વધારૂ, આળસ ઉધ ધણેરી ધારૂ. સુણુજ્ઞેં ૧૪.
 તેરે કાઠિયા બ્યસન જે સાતે, તિણસું મેરે મિલતી ધાતે; સુણુજ્ઞેં ૧૫.
 નટ વિટ સંગતિ વિષયા અશા, અંતર સેવક મુજ અવતંસા. સુણુજ્ઞેં ૧૫.

મગૂ શેલક મરીચ વદીનો, કુડરીક સૌદાસ મે હત્યો, સુણુજે૦
બાહ્ય સેવક ઇમ ક્રેતા દાખુ, મુજ ગુણ નિજ મુખ ક્રેતા ભાખુ. સુણુજે૦ ૧૬.
ધર્મમંદિર કહે પ્રમાદ ધોરા, વીર વિવેકશુ ન ચલે જોરા સુણુજે૦

દોહરા.

ધણિ પરે સામન બોલિયા, શરા પૂરા સાથ,	
મોહ શીલ હવે પાખર્યો, નાવે ક્રેહને હાથ	૧.
જૂઠી ને સત્યામૃપા, દુઃખ દમામા દીધ,	
હલકારે રણુ છપવા, અમલકરાગે કીધ	૨.
શુભધ્યાન અપધ્યાન બે, આમા સાહારા હોય,	
શુદ્ધાશુદ્ધ ઉપયોગ આસે, મહિપ વૃપલ યુદ્ધ જોય	૩
અપધ્યાન નર બોલિયો, કરિ પહિલો હથિયાર,	
જોરાવર મુજ શસ્ત્ર છે, ઇણસું છત અપાર	૪.
રહનેમી નલ રાય બહુ, ચુકાયા નર નાર,	
મુજ આગે તૂ ના ટકે, નાશ મૂકે હથિયાર.	૫.
શુદ્ધધ્યાન બોલ્યો હવે, તુ મહેલો મનમાહિ,	
શીખ ધરી શરા કહે, તુ કાયરની બાહિ	૬.
દઢ પ્રહારી ત્રિલાતીયસુત, હત્યાકારક જોહ,	
મે તાર્યા એક પલકમે, બાહુ ગ્રહીને તેહ.	૭
બહુ કાળે તુ આવિયો, સાકડે મહારે સાથ,	
હવે છપીને મૂકશુ, જો કરશે જગનાથ	૮.
ધણિપરે બેહુ કટકમા, સજ્જ થઇ તિણુ વાર,	
નિજ નિજ બલ પરકાશતા, વધે તે વારો વાર	૯.

ઢાળ ૯ મી.

તુ ગિયા ગિરિ શિખર રોહાડે,—એ દેશી

ખૂઝનો હવે જૂઝ સુણુજો, લવિક જન મન લાય રે;	
અવર જૂઝે નરક જઈરે, એહથી શિવ થાય રે.	ખૂઝનો૦ ૧
મિથ્યાત્વ તેહિજ રાતિ બહુલી, જ્ઞાન ભાનુપ્રકાશ રે.	
તિણુ સમે માહો માહિ અડિયા, ભીડિયા ધરિય ઉદ્ધાસ રે.	ખૂઝનો૦ ૨

- જ્ઞેધ શરો ક્રોધસેતી, જૂએ વીર પ્રસિદ્ધ રે; યૂઝનો ૦ ૩.
- આવશ્યક પુરોહિત જૂએ, જય પ્રતિજ્ઞા ક્રીધ રે. યૂઝનો ૦ ૪.
- ભદ્ર ભાવ તે તુરંગ યેસી, જૂએ માર્દવ રૂઠ રે; યૂઝનો ૦ ૫.
- સરલ અસિ હથિયાર લેધ, ધાયો માનને પૂઠ રે. યૂઝનો ૦ ૬.
- આર્જવ ને સતોષ યેહુ, વિવેકના વડ વીર રે; યૂઝનો ૦ ૭.
- માયા લોભશું સખલ જૂએ, કાં ન કરે તકસીર રે. યૂઝનો ૦ ૮.
- અતિધોર પહિલા રૂપ જાણો, અનતાનુબધિયા ચાર રે; યૂઝનો ૦ ૯.
- છેદવા અપૂર્વ કરણે, હુઆ દોમાચાર રે. યૂઝનો ૦ ૧૦.
- સ્વાદ્વાદ સિધુર યેસિ આવે, મંત્રી સમ્યક્ દષ્ટિ રે; યૂઝનો ૦ ૧૧.
- આસ્તિક્ય આયુધ હાથ લેધ, યોલાવે રિપુદષ્ટિ રે. યૂઝનો ૦ ૧૨.
- મિથ્યાત્વ મોહનો મત્રી આયો, પચરૂપ વિકાર રે; યૂઝનો ૦ ૧૩.
- અંક ધાયેં હણ્યા પાયે, સમકિત જોર અપાર રે. યૂઝનો ૦ ૧૪.
- ઉપશમાદિક વીર સગ લધ, અપ્રત્યાખ્યાની શત્રુ રે; યૂઝનો ૦ ૧૫.
- ગુણકાણ ચઢતા ભૂમિ ચાપી, અરણ્યા હરખ્યા મિત્ર રે. યૂઝનો ૦ ૧૬.
- હવે તિહા ભય વૈરાગ્ય વીરે, વહી આયો જ્યાં મયણુ રે; યૂઝનો ૦ ૧૭.
- સજ્જ દૂર્ધ મદન યોદ્ધો, સાંભળ મોરાં વયણુ રે. યૂઝનો ૦ ૧૮.
- વિષમશર હુ જગત જીતા, તે સુણ્યો નહિં કાન રે, યૂઝનો ૦ ૧૯.
- માહરાં બાણુ તે ઉરગ સરિખા, ઉતાડ તુજ માન રે. યૂઝનો ૦ ૨૦.
- નાસવાની કળા તાહરી, તાતનીશરે ચિત્ત રે; યૂઝનો ૦ ૨૧.
- તુ નાશ હવણાં કહું તુજને, પસ્તાઈશ તુ ચિત્ત રે. યૂઝનો ૦ ૨૨.
- પુરૂષ નારી પઠ વેદે, રૂપ ક્રીધાં મયણુ રે; યૂઝનો ૦ ૨૩.
- વચન એ વૈરાગ સુણિને, કોપિયો કહે વયણુ રે યૂઝનો ૦ ૨૪.
- તીન રૂપેં હુ ન બીહુ, સાંભળજે તુ કામ રે; યૂઝનો ૦ ૨૫.
- પ્રખલ પાયક તામ દીસે, જલદ નાવે જામ રે. યૂઝનો ૦ ૨૬.
- ધમ કહીને પેહેલા, તિણે તે પડનારી વેદ રે; યૂઝનો ૦ ૨૭.
- શર થધ વૈરાગ્ય વીરે, અરિતણો ક્રિયો છેદ રે; યૂઝનો ૦ ૨૮.
- ઉદારસીનતા ગજ રાજ ચઢિયા, બરછી અનિત્યતા ભાવ રે; યૂઝનો ૦ ૨૯.
- સવેગ ને નિર્વેદ ભાધ, આયા તિણુ પ્રસ્તાવ રે. યૂઝનો ૦ ૩૦.
- હાસ્ય ને રતિ અરતિ શોક, છેદિયા તિણુવાર રે; યૂઝનો ૦ ૩૧.
- પછે તિણે પુવેદ છેદ્યા, નાહા વિષય વિકાર રે. યૂઝનો ૦ ૩૨.

દોહરા.

- હવે વળિ સમ સ તોપ ભટ, રણખેત ખુંદે જોર;
સજલના ક્રોધાદિ સખ, છેદે નિજ બળ ફેર. ૧.
- વિકટ કટક નારી ગયો, મોહ તણું બળ ક્ષીણુ;
જીપે ધીર વિવેકના, સખળ શર પરીણ. ૨.
- દુર્લભ સંજલના ભણી, ખંડ ખંડ બહુ કીધ;
દશમે ગુણઠાણે ક્ષપક, સ તોપે યશ કીધ. ૩.
- આતમ ઉઘમ જાગિયો, જ્ઞાન ધ્યાન ભરપૂર;
હરખ્યા વીર વિવેક ભટ, મોહ સુભટ ચકચૂર. ૪.
- મોહ કટકની યોષિતા, નિજ પતિ પડિયા દેખ,
જલ સૂકા જ્યું કમલિની, જીવન વિણ તતુ શેપ. ૫.
- મોહરાય મન ચિન્તવે, મુજ ભટ પડિયા ભૂર,
ભોય ભારી હવે નાસતા, સન્મુખ હો તુ શર. ૬.
- શર ભણી દોય ગતિ કહી, જય અથવા છે નાશ;
ક્ષપક ટ્રેણી રણ ભૂમિમાં, આવે અધિક ઉલાસ. ૭.

ઢાળ ૧૦ મી.

દેશી રૂબના ગીતની, અથવા

લાગો સખલ સંગ્રામ, લાગો સખલ સંગ્રામ, જે દલ નૂંજે નગરી બાહિરે હો,—એ દેશી

- મોહ મહિપતિ આપ, મોહ મહીપતિ આપ,
આવે હો આવે હો, ગજ પર બેસી જૂઝમે હો;
સખલા કરતો નાદ, સખલાં
નાસો હો નાસો હો, અધ્યાતમ મૂકી ખૂજને હો. ૧.
દેવ દાનવ કુણ હોડ, દેવ
આગે હો આગે હો, નાઠા ભય ખમિયો નહિ હો.
ખીવરાવે અતિ ઘોર, ખીવરાવે
વડ વડ હો વડ વડ ઉપશમ, શરા ભણી સહીહો ૨.
ધૂળ્યા કાયર પ્રાણી, ધૂળ્યા
આયો હો આયો હો, મોહ મહીપતિ આકરો હો.

- પીપલ પાન સમાન, પીપલં
 ધીરજ હો ધીરજ, ન રહે કોઇ વાતરો હો. ૩.
- અંધારું આકાશ; અંધારું
 છાઇ હો છાઇ હો, રજે કરી સધળી દશે દિશા હો;
 હાક અધિક હાંકાર; હાકં
 સુભટાં હો સુભટાં હો, ઉપર સર પડે ધસી હો. ૪.
- લાગે સખલ સગ્રામ; લાગેં
 યે દલ હો યે દલ હો, જૂઝે બૂઝે કોવિદ હો;
 ઘોડા ઘોડે ઘેર; ઘોડાં
 હાથી હો હાથી હો, હાથીશુ જૂઝે તદ્દ હો ૫
- પાયક પાયક લાગ; પાયકં
 માજી હો માજી હો, માજીશુ બીડીયા ભલા હો,
 આવે રાય વિવેક; આવેં
 હાથી હો હાથી હો, બેસી ચઢતી કલા હો; ૬.
- બરછી શુકલ ધ્યાન. બરછીં
 ઝગમગ હો ઝગમગ હો, સોહે હાથે જેહને હો.
 નવ વધૂતો પરિવાર; નવં
 સાથેં હો સાથે હો, વપુકારે સહુ તેહને હો; ૭.
- મોહ વદે તવ આય; મોહં
 વીરા હો વીરા હો, ધીરા હવે હોશો નહિ હો,
 નાશ તુ ચતુર સુખણ, નાશં
 થારી હો થારી હો, મૂલગી વાતા એ સહી હો. ૮
- ધર્મ ધાર તું માગ; ધર્મં
 મૂકો હો મૂકો હો, જીવતો તુજને જાણુતે હો;
 સુભટ પડ્યા મન જાણ, સુભટં
 બેઠા હો બેઠા હો કરશુ અમૃત આણુને હો. ૯.
- મો હુતે સખ કાય, મો હુતેં
 જીવે હો જીવે હો, જ્ઞેધા સધળા માહરા હો,

ચુહર વડની ન્યામ;	ચુહર૦	
શાખા હો શાખા હો, છેઘા ઝિર પલ્લવધરા હો.		૧૦
જાત્યા હો ત્રણે લોક;	જાત્યા૦	
એહવો હો એહવો હો, મન્મથ તેં સુણિયો હશે હો;		
તેહનો ગુર હું તાત,	તેહનો૦	
જાણે હો જાણે હો, જૂઠો ક્યું આતમ કસે હો.		૧૧
વજ્ર ગદા હથિયાર;	વજ્ર૦	
મુજને હો મુજને હો, લાગે નહિં એ સદા હો;		
મત્ર તંત્ર વિપ વ્યાલ,	મંત્ર૦	
નાવે હો નાવે હો, મુજ નેડા કાવિદા હો.		૧૨.
મે બહુલા રણ કીધ,	મેં૦	
કાઠાં હો કાઠાં હો, તરકસ હાથ છે માહરા હો,		
તુ શીલો સુખકાર,	તું૦	
કોમલ હો કોમલ હો, પુદ્ગલ તન છે તાહરા હો.		૧૩

ઢોહરા

મોહ રાય ગવે ચઢ્યો, વળી જોલે સુણ વીર,		
બહુ વેળા તુજ હાથમા, પહિરાયા જ જીર.		૧.
આદિમ ચક્રી સુત ભલો, નામ મરીચ વિખ્યાત,		
સાગર કોડાકોડિમે, ફેર્યો, એમ કહાત.		૨.
રસનેન્દ્રિય મુજ સેવકે, કડરીક તુજ વીર;		
લણમાહે બાધી કરી, સાતમી મૂક્યો મીર.		૩.
સત્યકી શ્રેણિક આદિ દે, તુજ સેવક અતિ સાર;		
અવિરતિ માહરી નારિયે, બાધી લિયા તેવાર.		૪.
જાત્યા કેતા આખિયે, તુ પણ નાહો તેથ,		
લાજ તજ આયો વળી, સ્થુ ખાટિશ તુ એથ.		૫.
ધમ સુણી વીર વિવેક હવે, ઉત્તર આખે એમ;		
નિજ મુખ ઈંદ્ર પ્રશસતો, લધુતા ન લહે કેમ.		૬.

ઢાળ ૧૧ મી.

પ્રભુ નરક પડતો રાખી, વાણી જાણી;—એ દેશી

- રાજા એસા વચન ન બોલિશ, ગર્વતાણું તું ગેહ હો;
શારદ જલદની ગાજ સરિખી, વાણી જાણી એહ હો. રાજા ૧.
- માદલ મહોટા નાદ કરે બહુ, અંતર પોલા જાણુ હો;
અતે સાચા તે નહી કાચા, એહ વડાની વાણુ હો. રાજા ૨.
- પૂર્ણ કલશ ના છલકે ભરિયો, ઠાલા ઠીકર જોઇ હો;
ઉછળે તોય અદ્ય પામીને, એ ઉત્તમ તુજ હોઇ હો. રાજા ૩.
- પાકા પીપલ પાનતણી પરે, ખડ ખડ કરે તુ આજ હો;
તે ખડ ખડ હુ આજ ઉતાડ, જો કરશે જિનરાજ હો. રાજા ૪.
- મત મુજને તુ શીજો જાણુ, ધૂરથકી હુ કર હો;
અગિન ઝળ ઉપરથી બાળે, મૂળ હણે જળપૂર હો. રાજા ૫.
- હું હિમની પરે ટાઢો ગાઢો, તુજ દલ વૃક્ષ અપાર હો;
ઝંખર કીધા પલ ભરમાંહે, હવે તહારી છે વાર હો. રાજા ૬.
- હય ગય સેવક સઘળા નાહા, ખોઇશ ખનનો તુજ હો;
ધિક્ ધિક્ તુજને ધીઠ હુધને, કરવા આવ્યો જુઝ હો. રાજા ૭.
- નાશ તુ હમણું જીવતો મૂકું, ખોટી કા ધરે ધીર હો;
પાળ તૂટી તો કિણુ પરે રહેશે, સરવરકેરો નીર હો. રાજા ૮.
- એતન વૃદ્ધે શરે સતે, 'જીપી મૂક્યો તેહ હો;
નિર્લજ્જની પરે આવે દોડી, એહવી તાહરી સોહ હો. રાજા ૯.
- માહરા સેવક મુજશું રૂશી, કોઇક તુજપેં આય હો;
પણુ તે અંતર સેવક મહારો, સ્વામી ધર્મ સુખદાય હો. રાજા ૧૦.
- ભોળવિયો તે ભરતભણી બહુ, પણ ભૂલો નહિ તેહ હો;
અનુભવ રસિયો સેવક મેરો, પરમ અખ્યાતમ ગેહ હો. રાજા ૧૧.
- પાચે પાંડવેં જે ભાઇ હણિયા, તે સહુ કર્તાવ્ય તુજ હો;
ઉત્તમ જાણી મેં ઉદ્ધરિયા, હોડ કરિશ કયું મુજ હો. રાજા ૧૨.
- હત્યાકારક અર્જુનમાલી, દહપ્રહારી વળિ દેખ હો;
તે અધિકારી નરકના કોધા, મેં સુખ દીધાં અલેખ હો. રાજા ૧૩.

તેં કન્યાનો શિર છેદાયો, મનમે ન કરી લાજ હો;
તેહ ચિલાતીને મે દીધો, સ્વર્ગતણો સુખસાજ હો. રાગ૦ ૧૪.
જૂનો જર્જર દેહ દેખીને, કરુણા આવે મુજ હો,
નિલા વૃક્ષને અગ્નિ પ્રગળે, તોશ્યે નીરસ યુગ હો. રાગ૦ ૧૫.

દોહરા.

- ધણિ પરે વીર વિવેકની, વાણિ મુણી નૃપ મોહ;
વૃદ્ધ હુઓ પણુ તરણુ હુઈ, કાપ્યો અધિકેં છોહ. ૧.
- નિજ હથિયારેં વરસતો, હણવા વીર વિવેક,
વહિ આયો તિહા વાધ જ્યુ, યે જુઝયા અતિરેક. ૨.
- મધ્વતણી પરેં યે જણા, જૂઝે માહોમાહિ;
અંજનગિરિ હિમગિરિ મળ્યા, સુરસાખી રહ્યા તાહિ. ૩.
- વીરવિવેકે મોહને, ઉપાડિયો ગ્રહિ પાય,
નાખ્યો ધરણી ઊપરે, ક્ષીણુ હુઝ્યો સ સકાય ૪.
- દ્રોહી તું સખ જગતનો, પાપી પાપ નિવાસ,
વિરુધ વિપ વેલી હતી, તે ભણી કીજે નાશ. ૫,
- દેવ સમર તું આપણો, જે સારે તુજ કાજ,
નવિ ધૂટે તુ ઝાલિયો, યજ્ઞતણો અજ અાજ ૬.
- સુત સહોદર કોઈ અવર, ઊવટ ચાલણુહાર,
નરપતિ તસુ રાખે નહિ, એ નૃપનીતિ વિચાર. ૭.
- જનની જનક ન કો ધહા, રાખિ શકે નહિં તોહિ,
પાપતણા ફલ આધયા, દોષ નહિ છે મોહિ. ૮.
- સાક્ષીધર છુ હુ સહી, કિચિત કારણુ હોય;
પાપ ફલ અધ વૃક્ષના, તે મારે છે તોય. ૯
- ધમ કહી વીર વિવેક તખ, બ્રહ્મશસ્ત્રુ મોહ,
હણિયોસુર નર દેખતા, આતમ અનુબલ સોહ. ૧૦.
- જ્ઞાનાવરણ્યાદિક પ્રકૃતિ, સેવક નાહા શેષ,
જય જય શબ્દ કરાધ્યા, જ્યો વીર વિશેષ ૧૧.

ઢાળ ૧૨ મી.

નયન નિહાળો રે નાહલા,—એ દેશી.

જડતા ઝૂરે રે યોષિતા, ઝૂરે માયા રે માત;	જડતા૦ ૧
એ અવસ્થા રે ક્યું થઈ, તું જગ અમર કહાત.	જડતા૦ ૨.
તું જગજીવન વાલહો, તું અમ પ્રાણાધાર;	જડતા૦ ૩.
જે વૃક્ષ વળગી રે વેલડી, તે વૃક્ષ પામ્યો સંહાર.	જડતા૦ ૪.
આશ ધણી મનમાં હતી, તે રહી દીસે રે આજ;	જડતા૦ ૫.
વલ્લભ તું દુરલાલ છે, મન માન્યો મહારાજ.	જડતા૦ ૬.
તું સમ અવર ન કોય છે, પૂરણ મનની આશ;	જડતા૦ ૭.
તુજ ગુણ કેતા રે દાખવું, તેાં વિણુશ્યો ધરવાસ.	જડતા૦ ૮.
એ તનું દીપકવાટ છે, તું વહાલો તૈલ પૂર;	જડતા૦ ૯.
તું સરવર મેં માછલી, મેં કમલિની તું સૂર.	જડતા૦ ૧૦.
તું વાદલ મેં દામિની, તું તરવર મેં પાન,	જડતા૦ ૧૧.
તું માનસર મેં હસલી, તું ઉત્તમંગ મેં કાન.	જડતા૦ ૧૨.
દાદુર આતક મોર હે, તું ગિરિઓ ધન મેહ;	જડતા૦ ૧૩.
દર્શન પ્યાસ યુઝાછ્યેં, ઇમ કિમ દીજે રે છેહ.	જડતા૦ ૧૪.
કોમળ કુમુદિની મે અછા, તું છે ચન્દ્ર સમાન;	જડતા૦ ૧૫.
તું તરવર મે પંખિયા, કુણ હવે દેશે રે માન.	જડતા૦ ૧૬.
છણુ પરેં માયા રે યોષિતા, ઝુરતી ધરતી ઢળી તામ;	જડતા૦ ૧૭.
મોહતણો પરિવાર જે, બીજો પણ ગયો આમ.	જડતા૦ ૧૮.
મોહતાણું મૃત્યુ દેખીને, હરખ્યા સુર નર રાય;	જડતા૦ ૧૯.
ફલતણી વૃષ્ટિ વીરને, શિરપર કીધી રે આય.	જડતા૦ ૨૦.
જય જય શબ્દ સહ કહે, થારી શક્તિ અપાર;	જડતા૦ ૨૧.
હિમગિરિ હીર તણી પરેં, તુજ ગુણ નિર્મળહાર.	જડતા૦ ૨૨.
એરવત ભરત વિદેહમેં, તુંહિજ સખરો હેત;	જડતા૦ ૨૩.
સકળશરીરી રે જીવને, તું સુખ બીજનો ખેત.	જડતા૦ ૨૪.
તું હિતવચ્છળ માત જ્યું, વિદ્ય વિદ્યારણ વીર;	જડતા૦ ૨૫.
કલિયુગ પાવક જીવવા, અધિકું નિર્મળ નીર.	જડતા૦ ૨૬.

તું સાહિબ શિર સેહરો, ભૂરભવિક સુખકાર,	
ભવભય હરણુ હરાયવા, તુ પચાયણુ સાર.	જડતા૦ ૧૪.
કળળલ યમુનાબલ કાકિલા, એહો કાલોરે પાપ;	
તે ગયો દૂરે આજથી. દૂર ગયો દુખ વ્યાપ.	જડતા૦ ૧૫.
ઉપચાયણ જિનશાસને, તુ ઉગો અખ સૂર,	
તિમિરપાખડ દૂરે ગયા, દિન અધિક પંડૂર.	જડતા૦ ૧૬.
રવિ તો ઉગે આથમે, ચન્દ્ર કલકી રે હોય,	
મણિ તો પચ્છર આખિયે, સુરતરને વૃક્ષ જોય.	જડતા૦ ૧૭.
તાહરી ઓપમ જે હુવે, તે જગમેં નહિ દીઠ,	
અધિકું અમૃત પાનથી, તુજ દર્શન અમ મીઠ.	જડતા૦ ૧૮.
શ્રી જિનરાજ મયા કરી, એ રુદ્ધિ આધરે તોહિ;	
વીર વિશુધ શિર સેહરો, દિન દિન અધિકી રે સોહ	જડતા૦ ૧૯.
છણિ પરેં સુરતર કિન્નરે, ગુણ ગાયા ધર્મ ટેક,	
ધર્મમંદિર ધન તે સહી, સેવે વીર વિવેક.	જડતા૦ ૨૦.

દોહરા.

જયત હ્રષ્ટ જાણી કરી, હરખી વીરની માત;	
પુત્ર સમીપે આધને, આખેં મધુરી વાત	૧.
ચિરંજીવ જીવન જગત, તીન જીવન વિખ્યાત;	
સુત સગમ શીતલ ધસ્યો, ચદન ચન્દ્ર કહાત.	૩.
સાચી ધારા દુધની, તે ધાવી છે મુજ;	
સ્વચ્છ વત્સ તુ હવે થયો, શોભ વધી બહુ તુજ.	૩.
ચિત મનોરથ માહરા, ભવ્ય જીવ કિંધ એહ,	
સિદ્ધિ પ્રતેં પામ્યા સહી, એ ઊપમ સરનેહ.	૪.
સિહ સમા હું તુજ સુતે, ગજ શકે કુણ મોહ;	
ખીજની મા બાપડી, કુણુ જણુશે સમ તોહ.	૫.
અવિચલ રુદ્ધિ હોજો સદા, ધર્મ નીતિ આધાર;	
નિજ કુળ દીપાયો ખરો, સકળ જીવ સુખકાર.	૬
એહ વચન નિર્વૃત્તિનાં, સુણિયા વીર વિવેક;	
મધ્યભાવ ભાવી રહ્યો, નિજગુણ નિર્મળ ટેક.	૭.

રણુ ખેતર રહ્યા મોહનો, સધજોઈ પરિવાર;
એક તાત મન તિહા કિણે, જીવતો દીઠ તિવાર.

૮.

ઢાળ ૧૨ મી.

પિયુ ચલે પરદેશ, સખે ગુણ લે ચલે;—એ દેશી.

તિણુ વેલાં ત્યાં લીર વિવેકે તાતને,
નિરખ્યો પરખ્યો ક્ષીણુ ખરો તસુ ગાતને,
નાંહિ વિલેપન કર્મ તણો નહિં અતિ ધણો,
અતિ નહિ ચ ચલ અ ચલ ઉપમ કિમ ભણો.

૧.

મૂકે ખહુ નિઃશ્વાસ આશ મન સભરે,
મોહશું સખજો રનેહ મેહ આંસુ ઝરે;
આથમિયો મોહ સૂર નિશિ સદ્ કો કહે,
સિહ ગયો જિમ હરિણુ વનમાં આવી રહે.

૨.

રાજ કાજ સુખ સાજ સહુ મુજ હાથથો,
રાગાદિક પરિવાર પ્રવર્તનો નાથ થો,
હૈ હૈ દોષી દેવ તે એવડો શું કિયો,
ચિન્તામણિ મોહરાય ઉદ્ધાસીને દીયો.

૩.

ભક્તિ યુગતિ ભરપૂર ભલી પરે મુજ હતી,
હવે કુણુ કરશે સેવ દેવ મન ભાવતી;
વિરહ વિલાપ સંતાપ તાતને જાણીને,
આયો રાય વિવેક નેક મન આણીને.

૪.

લીર કહે સુણુ વાત તાત હવે માહરી,
એ માર્યો જે મોહ સોહ સવિ તાહરી,
તીન ભુવન દુઃખદાય રાય મોહ એ હતો,
પાપ તાપ ખહુ વ્યાપ કળા ગુરુ એ છતો.

૫.

જીવ હણાય બણાય વહે જૂઠો સદા,
પરધન હરણુ પરદાર સેવે છે એ મુદા;
મિત્રશું દ્રોહ વિછોહ કરી ધન મેળવે.
નિશદિન મદિરાપાન ખાન છાકયો લવે.

૬.

- જીવ ભણીએ નરક નિગોદ લઈ ફેરવે,
ભૂખ તૃષ્ણા તપ શીત રીત પણ જેરવે,
આધિ વ્યાધિ બહુ સાધ અગાધ સમુદ્ર છે,
જ્ઞાન ધ્યાન ધ્રુવ પાન ભણી મુનિ મુદ્ર છે. ૭
- કરડો એહ કપૂત કુકર્મતણો ધણી,
એહના બહુ અપરાધ સહા મે અવગણી
ધિક્ ધિક્ તુઝને પ્રેમ જે મોહ વધારીઓ,
શાન્તિ પ્રકૃતિ મુઝ જાણ તિહાંથી વારીયો. ૮.
- નિવૃત્તિ તાહરી નારી સારીપૂત હું છતો,
હવે મુઝ ધરમે આવણુરો કર તું મતો;
લોક કથીર તણી ભૂખા તુઝ તનુ હતી,
હેમ તણી હિતસોહ તોહિ દુખહી રતી ૯.
- દેવ નિરજન ધ્યાયો આયો મુઝ ગેહમે,
આલ પપાલ વિચાર વિકારે કારમે,
લોક કહેશે વાહ વાહ મંત્રી તો ભણી,
ભક્ત ભાવ ભરપૂર કરશ્યાં તુમ તણી. ૧૦.
- એહ વચન સુણી મંત્રી વિચારે મન કરી,
વીર વિવેક વિચાર કહે છે હિતધરી,
પણ માહરી સુખ વાત ધાત મોહશું મિલે,
વિરશુ નવલી પ્રીત રીત કહો કિમ બિલે ૧૧.
- એહની માતા શાતા મુઝથી નવિ લહી,
તે દુખ હિયામાંહિ નાહિ કહો કિમ સહી,
પુત્ર વધુને હાથ સાથ જામણ હુશે,
આગુલિયાની શાન તાન મનને કશે. ૧૨.
- ભવ વૈરાગ્ય પ્રમુખ એ કહેશે મો ભણી,
તાત તણો નહી બાપ સાપ એ ધરધણી,
પુત્રતણે બહુમાન ન દોષ વિચરશે,
તો પણ નયણાં શાન વાન ઉતારશે. ૧૩.

રત્નરાય મન ભંગ મિલે કહો કિણિ પરે,	
શીલ ભણી કોપાય વાસ ભેલો વસે;	
સાપ આશીર્શે ધાર કહો કુણુ નર રહે,	
એ ઉપમ અવધાર વિચાર મંત્રી કહે.	૧૪.
મોહદશા વિપરીત જીત નવિ અનુસરી,	
તો ક્યું રહિયે નેહ ગેહ કિણુશું ધરી;	
મને મેલું પરિવાર સાર વિણુ રસ નાહં,	
તોશુ એ ધર વાસ દાસ પરનારહી.	૧૫.

દોહરા.

ધમ આલોચી મંત્રવી, દીરઘદર્શી એહ;	
વીર વિવેક ભણી કહે, સુણુ સુપૂત સસ્નેહ.	૧
તુઝવાણી હિતકારિણી, મીઠી અમૃત ધાર;	
પણુ પરચિત્ત ચિર કાલનો, જ્યારે દત્તો મનોહાર.	૨
એહ ગયે થઇ ના રહે, મન મંત્રી નિર્ધાર;	
છણુ શું વાચા મેં કરી, હુ ચારી છું લાર.	૩
બાલ કોલ કિમ પલટિયે, ઉત્તમ એ આચાર;	
તે સખલ સખરો દિયો, હિતાશિક્ષા સુવિચાર.	૪
તું આજ્ઞા દે મંત્રીને, જ્યું કરે અગ્નિ પ્રવેશ;	
અતિ આગ્રહ કીધાં થકાં, વીદ દીયો આદેશ.	૫
ચઢી ગુણુઠાણે ખારમે, ભાવતીર્થ જલ સ્નાન;	
સ્નાતક ક્ષાયિક કુંડમાં, શુદ્ધ હુયો બહુ માન.	૬
અતરાય પ્રગલા પ્રમુખ, ધધણુ કર્મ વિશેષ;	
શુક્લ ધ્યાન પાયક પ્રખલ, મન મંત્રિ શુદ્ધ શેષ.	૭
સાખી વીર વિવેક હુય, વલી ખીન્ને પરિવાર;	
ગત વીર જગ તીવેદ હુય, ભરમ થયો તિણુવાર.	૮
મૂલ જ્યોતિ પરગટ ભઈ, પ્રગટયો ચેતનરાય;	
ઈણુ અવસર હવે મૂલગી, ચેતન રાણી આય.	૯

ઠાલ ૧૪ મી.

(થારો દેશરિઓ કસલીનો—એ દેશી)

અળ ચેતના શ્રી વીનવે રાણી,	સુણુને સાહિબજી	
આજ અવસર પાયો મનહર પ્રાણી;	સુણુને	
હું એટલા દિન જે તુમપે નાઈ,	સુણુને	
તે સળ ગુનહો બક્ષણ્યો મન લાઈ,	સુણુને	૧
હું અવિહત નહો મનમાં ધરતી,	સુણુને	
હવે આપ મિલ્યા જ્યુ મેહને ધરતી,	સુણુને	
હવે જુઆ ન હુઆ કબહી વહાલા,	સુણુને	
ઝખ મારો માયા દોપી કાહલા	સુણુને	૨
હવે હું તુમ ચરણની હુઈ દારી,	સુણુને	
જ્યું માનસરોવર હસી વારી,	સુણુને	
એ મોહ અને મન મત્રી થારે,	સુણુને	
તળ તાંઈ રસણો હુતો મારે.	સુણુને	૩
ઈતરા દિન માયા જલે બાધ્યો,	સુણુને	
હવે પરમાનદ પદ પૂરણ લાધ્યો,	સુણુને	
ઇતરા દિન વયરી વશ પડિયો,	સુણુને	
તિહાં બધન સધન સબલો અહિયો	સુણુને	૪
હવે જ્ઞાન ગુલાબ ફરી અંગ લીનો,	સુણુને	
થારો મૂલગા રુપરો મુઝરો કીનો,	સુણુને	
માનુ વાદલ મૂક્યો સૂરજ શોરે,	સુણુને	
માનુ રાહે મુક્યો શશિધર મોહો	સુણુને	૫
માનુ નિર્ધમ પાવક પ્રબળ સુહાયો	સુણુને	
માનુ માટીથી એ કચન આપો,	સુણુને	
જાણે ખાણ ખણતાં માણક પાયો,	સુણુને	
તું અતુપમ દીપક તેજ સવાયો.	સુણુને	૬
એ હેમ તણો સિંહાસન દેવા,	સુણુને	
રગિયો છે બેસા કરશે સેવા;	સુણુને	

ઉપદેશ દિયો હવે મનને રંગે,	સુણુન્ને૦	
લવિલોક લણી સુખ તુમચે સંગે,	સુણુન્ને૦	૭
ધમ વયણ સુણી પટરાણી કેરાં,	સુણુન્ને૦	
હંસ રાગને મન હર્ષ ધણેરા;	સુણુન્ને૦	
હવે પ્યારી કેરો વિરહો નાંહી,	સુણુન્ને૦	
નિજરૂપ વિરાગ્યો નિજગુણ માંહી.	સુણુન્ને૦	૮

દોહરા.

જ્ય જ્ય શબ્દ સહુ લણે, ધન ધન તું મહારાય;	
ન્યાય ધર્મ દીપાવિયો, તેરમ ગુણુદાણું પાય.	૧
નિજપદ પ્રભુતા પદ લલો, લાધો મૂલગો રાગ;	
બંધન અરિ દૂરે ગયા, પરમહંસ નૃપરાજ.	૨
સુરપતિ નરપતિ લાવશું, મનમદ મચ્છર છોડિ;	
ભય ભય બંધન મૂકવા, સેવે છે કર નેડિ.	૩
વાણી ધણિ પરેં ભાંખશે, લવિજનને ઉપકાર.	
નિજગુણ પરગુણ કર્મ રિપુ, વિવરે ધરન્ને સાર.	૪
મોહરાય જીત્યા વિના, શિવપદ લલિયેં કેમ;	
જીપણુની વિધિ મેં કહી, સધલી માંડી એમ.	૫
વિનય વિવેક વિચારણા, આતમનો ગુણ એહ,	
વસ્તુ થકી નેતાં થકાં, ઉપાવન ધરી નેહ.	૬

ઠાલ ૧૫ મી.

(કપૂર હવે અતિ ઊજલોરે—એ દેશી)

ગ્રામણી આગેં એ કલો રે, સધળો એ વિરતાંત,	
પરમહંસ હું ધણી પરેરે, હુઓ તું સત રે પ્રાણી,	
કર શ્રી આત્મધર્મ, જીપીજો ન્યું કર્મ રે પ્રાણી. કર૦ એ આંકણી ૧.	
હંસ નામ તે માહરું રે, મૂલ ગુણેં નિર્ધાર;	
રૂઠ નામ તે ધર્મ રુચિજી, એહ અરથ અવધાર રે પ્રાણી.	કર૦ ૨.
માયા મોહ એ મેં ક્રિયાજી, નાના રૂપ પ્રકાર;	
સુમતિ વિવેક વિના સહુજી, ભરિયાં પાપભંડાર રે પ્રાણી.	કર૦ ૩.

આપદ સપદ નવિ લહેછ, જ્ઞાન તણો કિયો માન; ભૂલો બ્રામક ભાવશુ છ, ન ધરયો નિરજન ધ્યાનરે પ્રાણી.	કર૦ ૪.
બહુ વિધ છવાયોનિમે છ, બહુ વિધ ધરિયાં નામ; નાના વિધ ત્યા દુખ સહ્યાં છ, સઘળી દ્રસી હામરે પ્રાણી.	કર૦ ૫.
સમય તણો બલ સાધીને છ, શ્રી પરમેષ્ઠિ પસાય; મલિયા વિવેક વૈરાગ્યશુ છ, મે છયો મોહરાયરે પ્રાણી.	કર૦ ૬.
મોહ છયો માયા ગઘ છ, નાહા વિપય વિકાર; નિજ ગુણ મણિ કરિ શોભતોછ, પરતિખ દેખતુ સાગરે પ્રાણી.	કર૦ ૭.
ચેતના પટરાણી મલીછ, નીકે નિર્મલ નર, સતીય શિરોમણિ શોભતીછ, દીઠો આનંદ પ્રરે પ્રાણી.	કર૦ ૮.
રાણી ગુણ કેતા કહુછ, ગણતા ન આવે પાર; અવિચલ પદ હવે એહથીછ, આમણી તુ અવધારે પ્રાણી.	કર૦ ૯.
કર્મ ભરમ દૂરે ગયાછ, આયો આપ સ્વભાવ; જ્ઞાન મુરજ ઉગ્યો સહીછ, નાહો વિકલ વિભાવ રે પ્રાણી.	કર૦ ૧૦.
ધમ મુણી આમણી આવશેછ, સાચી સઘળી વાત; એ ભવ મુઝને તે દીયોછ, ભેદાણી મુજ ધાત રે પ્રાણી.	કર૦ ૧૧.
મોહ માયા કરી નવિ લખ્યોછ, એહ સ્વરૂપ વિચાર; મિથ્યા તિભેર દુરે ગયાછ, સ્વામી મુઝને તાર રે પ્રાણી.	કર૦ ૧૨.
ભૂર ભરમ નાશી ગયાછ, મુરજ સાચો દીઠ; એ વિરતત મેં અનુભવ્યોછ, અમૃતથી બહુ મીઠ રે પ્રાણી.	કર૦ ૧૩.
આપ સમોવડ મુઝ કરોછ, અવધારો અરદાસ; ચરણ ન છોડું તાહરાછ, છોડિ વિભવનો પાસ રે પ્રાણી.	કર૦ ૧૪.
સવેગ નિર્વેદ દેખિનેછ, ધર્મ રુચિ અણુગાર; દેશે દિક્ષા તેહનેછ, આણી મન ઉપકાર રે પ્રાણી.	કર૦ ૧૫.
આમણી દિક્ષા લેધનેછ, રહેશે ગુરની સાથ; તપ જપ સયમ ખપ કરેછ, હોશે સહુનો નાથ રે પ્રાણી.	કર૦ ૧૬.
આમણી કર્મ ખાપધનેછ, લહેશે કેવળજ્ઞાન; ચોક્કલોક વિલોકશેછ, અનુપમ રૂપનિધાન રે પ્રાણી.	કર૦ ૧૭.

મુકતેં જશે મુનિવરુણ, ઐ જિનધર્મ પસાય;
ધર્મમંદિરગણિ તેહનાણ, ચરણ નમે ચિત્ત લાય રે પ્રાણી.

કર૦ ૧૮

દોહરા.

ચેતના રાણી એકદા, અવસર સમયો દેખ;
હંસરાયને વીનવે, વારુ વાત વિશેષ.
જ્ઞાન અંતર દર્શન વક્ષી, અનત વીર્ય સુખકાર;
અવિચલ પદ પુર પરગઢો તિહાં જમ્યેં અવધાર

૧.

૨.

ઢાલ ૧૬ મી.

(અસ્થિર આ સ પદા રે—એ દેશી)

કાયા નગરી કારમી રે, અશુચિ તણો ભડાર;
સાત ધાત નવ બારણાં રે, માંસ રુધિર વિસ્તાર.
વાલેસર વીનવો રે, આતમ તું અવધાર.

વાલેસર૦

એ આકણી૦ ૧

અર્ધ માંસ આતાં શિરા હાંડે કરીરે, બંધાણો જસ બંધ;
લાલ સિંહાસન મલ મૂત્ર શું રે, વાસ રહ્યો દુર્ગંધ. વાલેસર૦ ૨.
દમક ચમક કંચન જિસી રે, પરિ પુર્જલ પરસંગ;
સુરતિ મૂરતિ સોહિણી રે, ક્ષણમે પામે ભંગ. વાલેસર૦ ૩.
મણિ મુક્તા ફલ એ નહિ રે, કંચન રંગ ન હોય;
મોહી જન મોહી રહ્યા રે, વાર વાર મુખ જોય વાલેસર૦ ૪.
અન્ન પાન દૂત ગોલ જે રે, સખરા ફલ ફુલ પાન;
ચૂઆ ચંદન અરગજરે, તનુ સંગેં મણિ જાણ. વાલેસર૦ ૫.
નક ચક્ર મચ્છ કચ્છપારે, નકુલ ઉંદર સિંહ સાપ;
ભૂત ગ્રેત મંત્ર શાકિની રે, ગુહમ ગ્રંથિ વાત તાપ. વાલેસર૦ ૬.
ચક્ર ધનુષ બાણ ખર્જ જે રે, બરછી તુખ બંદક પ્રહાર,
ધત્યાદિકથી ભય ધરે રે, પગ પગ વિઘ્ન વિહાર રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૭.
રોગ શોક રિપુ ગેપથી રે, સખલો તનુ સૂકાય,
દુષ્ટ દષ્ટિ ઋષિ કોપથી રે, ભસ્મ સમોવડ થાય રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૮.
સ્નેહ રાગ શોષ ભય થકી રે, કોમલ તનુ કુમલાય;

અતિ આહાર શીત તાપથી રે, ધાત પાત વશ થાયરે પ્રાણી. વાલેસરં ૯.
 અંગ સગ પંક નીરમે રે, વસીયો કમલ સમાન,
 સર્પશિરે જ્યું મણિ રહે રે, આપ અલેપ સુગ્ધણુરે પ્રાણી. વાલેસરં ૧૦.
 પાંચ ભૂત જડ એક મિદ્યા રે, નામ કર્મ સંયોગ,
 તુ પવન પ્રકાર લહી કરી રે, જ્યુ વાદલતું જોર રે પ્રાણી વાલેસરં ૧૧.
 ગિદાનદ તું જ્યોતિ છે રે, અવિનાશી અવિકાર;
 ઇહાં રહેવું તુઝને નહિં રે, આપો આપ વિચાર રે પ્રાણી. વાલેસરં ૧૨.
 અનતવાર લઈ મૂકિયાં રે, એહવા દેહ સ્વરૂપ,
 હવે કાઇ ધરવું નહિં રે, સ્વયંમરૂપ ચિદ્રૂપ રે પ્રાણી. વાલેસરં ૧૩.
 એહ વચન નિજ નારીતુ રે, માન્યુ આતમરાય,
 પરમ બ્રહ્મ પદ પામવા રે, કીધો એહ ઉપાય રે પ્રાણી વાલેસરં ૧૪.
 જોગ નિરુધન સાચવે રે, તન મન વચન પ્રકાર;
 પ્રકૃતિ પચ્યાસી, છોડવે રે, લાગીથી જ્યું છારરે પ્રાણી. વાલેસરં ૧૫.
 ગુણુઠાણુ ચૌદમે સ્થિર રહે રે, લઘુ અક્ષર પચ સાર,
 ચેતના રાણી પરવરચો રે, જ્યે સુક્તિ મઝાર રે પ્રાણી વાલેસરં ૧૬.
 બાણુ છુટો જિમ ધનુષથી રે, નિર્લેપ : તુંબી દેખ,
 દીપ શિખા ઉચી ધસે રે, યુગતે કીધ વિશેષ રે પ્રાણી. વાલેસરં ૧૭
 અતુલી બલ એ આતમા રે, એક સમયમાં જાય,
 રિણુ ગતિ સમથ્રેણુ કરીરે, પરમાનંદ પદ થાય રે પ્રાણી. વાલેસરં ૧૮
 પરમ ધ્યાન પદ પામિયો રે, પરમ મંગલ પરકાશ,
 ધર્મ મંદિર કહે એ સુણ્યાં રે, થાયે અધિક ઉદ્ધાસરે પ્રાણી વાલેસરં ૧૯

ઢાળ. ૧૭ મી.

(પ્રણમી પાસ જિનેસર દેરા—એ દેશી)

હવે શિવપદ ગુણુસ્થાનક ગુણુ યુણિયે, આગમ અર્થ થકી જ્યુ સુણિયે,
 અયલ અક્ષય પદ એહજ કહિયે, ચૌદરાજ શિરોપર વહિયે. ૧
 નરલોક જેતી લાંબી પહોલી, છત્રાકારે અતિહી ધવલી,
 સિદ્ધ શિલા ઉપર આકાશે, નિજ નિજ અવગાહન કરી ભાસે. ૨
 જ્ઞાનાવરણુ ગયાથી પાયો, કેવલ જ્ઞાન અનંત સમાયો,

- દર્શનાવરણુ ગયાથી આયો, દર્શન અનંત તણો સુખ ભાયો. ૩
- ચરિત્ર ક્ષાયિક સમકિત લીધો, બેહુ મોહ તણો ક્ષય કીધો; ૪
- વેદની જાતાં અનંત સુખ સારા, અનંત વીર્ય દ્વ્યા વિદ્ય નિવારા. ૪
- અક્ષય સ્થિતિ દૂધ આયુ ખપાયા, ક્ષાયિક પારિણામિક તમુ ભાયા; ૫
- નામ કર્મ ગયા તે અશરીરી, ગોત્ર ગયા અવગાહન ધીરી. ૫
- ગર્ભ પ્રસવની વેદ ન છાંડી, વેદની કર્મ તણો બલ નાંહિ; ૬
- વિષય કપાયતણા ભય નાવે, યોગ વિયોગનો દુઃખ ન પાવે; ૬
- લેવા દેવા ન કરે સેવા, ધન વન મનરી મમતા ન ધરેવા; ૭
- જલથલ જાહે આવૂ જોરા, તિહાં કિણુ કેહનો ન ચલે તોરા. ૭
- ડસ મસક કુદ જીવની પીડા, માખી ભમરી કાડી તીડા; ૮
- બીછુ સાપ વીરોધી જીવા, નાંહી અંધારો નાંહી દીવા. ૮
- સાતે ભયની કા નહિં ભીતિ, રિતુ પાલટણુરીકા નહી રીતિ; ૯
- મંત્ર યંત્રકા જાણાં જોશી, નડીકા ગાયાં ભેસાં ઘોસી. ૯
- રાજા રક ન કોઈ લોકા, આધિ વ્યાધિ નહી કોઈ શોકા; ૧૦
- ડાકિની શાકિના વ્યંતર દોષા, આશા પાશા નહી કો શોષા. ૧૦
- અશન વસન નહી રમણી રંગા, હાસ વિલાસ તણી નહી સગા; ૧૧
- ખાટ પાટ નનહી પોઢી સેઝા, રુસે તુસે નહીં કો હેજા. ૧૧
- ભૂખ તૃષા તપ શીત ન બાધા, કોઈ ન જોલા ઘાટન વાધા, ૧૨
- મદિર મહિલ ન કોઈ વિમાના, કોઈ ન કરે આદર માના. ૧૨
- તપ જપ કિરિયા શીલ ન પાલે, દાન દયા વળી કોઈ ન નિહાલે; ૧૩
- ધ્યાન નહિં કો ધર્મની અર્ચા, દેવ તણી નહિં સેવા અર્ચા. ૧૩
- પાપને પુણ્ય તણા નહિ બધા, આત્રવ સંવરનો નહિં સધા; ૧૪
- ગુણઠાણા નહિ ચઢણુ ઉતારા, એ સાધકતા નહિંય લગારા. ૧૪
- છેદન ભેદન નહિકો ખેદા, શોષણુ તોષણુ વણુન વેદા, ૧૫
- શબ્દ રુપ રસ ફરસ નં ગધા, સ્થિતિ ગતિ સુખ દુઃખ ગહી પ્રતિબધા. ૧૫
- ઉપમ દીજેં એહની જીકાઈ, તે જગમાં હે વરતુ ન કાંઈ; ૧૬
- જ્યોતિરુપ તણે અનુસારે, પંડિત નર મનમેં અવધારે. ૧૬
- ચુરપતિ નરપતિનાં સુખ જેતાં, સધલાં ભેલાં કીજે તેતાં; ૧૭

તેહ થકા અનંત કહી જે સંપૂરણ સુખ તે નવિ છીજે. ૧૭
 કેવલજ્ઞાની શિવ સુખ દેખે, કહી ન શકે તે સુખ સુવિશેષ;
 ઇન્દ્રિયા સુખ તે દુખ લેખે, સંસારી મીઠાં કરી દેખે. ૧૮
 સ્થિર પદ સ્થાનક ઇણિ પરેં પાયો, ભવિજન સુણતાં સુખ સવાયો;
 ધર્મમંદિર કહે ધન ધન તેહા, એ પદ પામે પૂરણ જેહા ૧૯

દોહરા.

પરમહસ રાજા તિહાં, રાજ કરે નિતમેવ;
 પ્રહ ઉડીને પ્રણમતાં, મન વંછિત તતખેવ. ૧

ઢાળ ૧૮ મી.

(દેશી હંસલાની)

નિત્રે ગુણ હસ રાયના, તે ગુણજો હો ભવિજન મન લાયકે,	”
હસજી ભલો ભલો હસ રાજા હો અતિ છવલ ગુહાય કે;	હંસજી
લોકાલોક વિલોકિને, સુખ માને હો નિજપદ સુપસાય કે.	” ૧
અધન સવિ દરેં ગયાં, જ્યોતિ પ્રગટી હો અતિહી ઉદારકે;	”
અલખ અરુપી આતમા, અવિનાશી હો પર બ્રહ્મ પ્રકારકે.	” ૨
અકથા અકર્તા એ સહી, ચિદ્રૂપી હો ચિદાનંદ વિલાસ કે;	”
વિપયાતિત અજીત એ, ચિન્મૂરતિ હો ચિન્મય સુપ્રકાશકે.	” ૩
અગુર લઘુ ગુણ શોભતો, ખેમરૂપી હો માહાધામ નિધાનકે;	”
પરમ પ્રબોધ પ્રકાશએ, સઘાતી હો શિવરૂપ પ્રધાનકે	” ૪
જ્ઞાનાદિક ગુણ શોભતા, જ્ઞાન દષ્ટિ હોનિજ સકલ સ્વરૂપકે;	”
નિષ્કલકટી નિર્લેપ એ, નિયગી હો નિર્ભોગી ભૂપકે	” ૫
દ્રવ્ય ગુણે કરી એક છે, જ્ઞાન દર્શન હો ચારિત્ર અનંતકે;	
સંસારી સુખ જે ધરે, તો તેહને હો દુખમાને સંતકે.	” ૬
અવિકારી અવિકારનું, સુખ માણે હો નિજ ગુણનિર્ભાયકે;	”
વચન અગોચર એહનાં, ગુણ વર્ણન હો કેવલી ન કહાયકે.	” ૭
સંસારી સુખ એકઠો, સહુ ટાંજે હો મન બુદ્ધિ વિજ્ઞાનકે;	”
એહ થકા અધિકા સહી, લવે સત હો મુર સુખ નિધાનકે.	” ૮
હસ રાજા સુખ આલે, અનંત ભગે હોહીણો સુખ તેહકે;	”

સદા વિરાજિત એહવા, ગુણ પ્રગટ્યા હો નાવે તસુ છેહકે.	„ ૯
કિણ ઇકં નૃપજયું આણિઆ, ભિલ વનનો હો ઉપકારી જાણકે,	„
સઘળાં સુખ તેહને દિયાં, નવનવલા હો દિયા ખાન ને પાનકે,	„ ૧૦
ફિરી તે અટવીમાં ગયો, આવી મીલિયો હો સઘળો પરિવારકે;	„
પૂછી વાતાં સુખતણી, કહી ન શકે હો સઘળો વિસ્તારકે.	„ ૧૧
સરખાં કરીને દાખવે, તે વનમાં હો નહિં કાંઈ વાતકે;	„
ઘણી પરેં સુખ હસ રાજનાં, કહી ન શકું હો સઘળાં વિખ્યાતકે.	„ ૧૨
કારમુ સુખ સંસારમું, રોગશોકે હો ભરિયું ભરપૂર કે.	„
પરમ પવિત્ર પ્રધાનએ, અઘભજન હો રજન બહુ ભૂરકે.	„ ૧૩
મહિમા બ્રહ્મ વિલાસની, કહી ન શકે હો સુરગૃહ પણ એહકે;	„
ધર્મમંદિર કહે વદણા, કરજોડી હો ધરી ધર્મ સ્નેહકે.	„ ૧૪

દોહરા.

મંગલ કારણુ ઈએ સહી, માંગલીક સુખ રુપ;	
જ્ઞેય ધ્યેય કરી ધયલપદ, આતમ આપ સ્વરુપ.	૧
પરમદેવ પણુ એ સહી, તારણુ તરણુ સુ એહ,	
પરમ સમાધિ સ્વરુપ એ, જ્ઞાન રતન ગુણુગેહ.	૨
બ્રહ્મ રસાયણુ સગથી, હેમ કૂંધાતુ વિકાર;	
તિમ એ અંતર આતમા, પરમાતમતા સાર	૩
ત્યાં લગિ મીઠાં અવર રસ, જ્યાં લગ એ નવદીઠ;	
જ્યાં અમૃત આખ્યું નહિં, ત્યા જલ સ્વાદો મીઠ.	૪
ખટ્ દર્શન નદીયાં સમાં, નિજનિજ નય વિસ્તાર.	
સઘલા નય સમવાયધર, જિન મત સાગર સાર.	૫
સ્વાદાદ મતિ અનુસરે, તે પામે બ્રહ્મરૂપ,	
એહ વિના સઘલા ગણો, ભવ સંસાર સ્વરૂપ	૬
ઉઘમ સંસારી સકલ, સદ્ગત નિષ્કળ પણુ હોય;	
એ અમોઘ ફલ લ્યો સદા, ઇહાં સદેહ ન કોય	૭
જ્ઞાની જ્ઞાને રાગશે, અજ્ઞાની અજ્ઞાન,	
જ્ઞાન તણા ગુણુ સેવતાં, જ્ઞાન ધ્યાન બહુવાન.	૮

ઢાળ ૧૯ મી.

(ઇણિ પરે ભાવ ભકિત મન આણી—એ દેશી,)

ધન ધન ધર્મ રચિ શ્રી ઋપિરાયા, આત્મ ધર્મ બતાયાળ,
આમિણી પ્રમુખ ભવિકજન તાર્યા, આત્મ કામ સમારયાળ.

ધન૦ એ આંકણી ૧

આત્મ સુરતરકામિત દાતા, કામ ધેનુ વિખ્યાતાળ,
રતન ચિતામણિ કામિત કુલા, આત્મમહિમા અગ્રભાળ. ધન૦ ૨

પરમાત્મ સેવો ભવિ પ્રાણી, એ શિવપદ સહી નાણીળ,
રસના પામી સફલી ગણિયે, જો જિનધર્મ ગુણ યુણીયેળ ધન૦ ૩

પુણ્ય પાપ બેહુએ જવાસી, ઇણથી હોય ઉદાસીળ,
આત્મકેરં રૂપ નિહાલો, વિષય થકી મનેવાલોળ. ધન૦ ૪

નિજગુણ પરગુણ બેહુ જુએ, અતર ગતિતસુ સૂએળ;
બાહિજ તપ જપ બહુલાં સાધે, વિરલા જ્ઞાન આરાધેળ ધન૦ ૫

દેશ વિરાધક જ્ઞાની હોવે, જો પ્રમાદને સેવેળ,
અજ્ઞાની કિરિયા ગુણ ભરિયો, દેશે આરાધક વાર વોળ. ધન૦ ૬

આરાધક જ્ઞાની આગમમે, ભાવો શુદ્ધ શમ દમમેળ,
અજ્ઞાથી આરાધક નાંહિ, જો તપ જપ ખપમાંહીળ. ધન૦ ૭

માગલીક મહોટો ધર્મ જાણો, મત્ર મહા મન આણોળ,
ભાવના સૂધી આત્મ ભાવો, પરમાનંદ મુખ પાવોળ ધન૦ ૮

ધ્યેય ન ગેય ન હેય ન કોઈ, અતરજ્ઞાને જોઈળ,
પ્રહ ઉડીને કીજે પ્રણામા, ફલે મનેરથ કામાળ. ધન૦ ૯

પ્રબોધ ચિંતામણી અંથ પ્રસિધ્ધો, શ્રી જયશેખર કીધોળ,
મોહ-વિવેક તણા અધિકારા, ગિર્વાણ વાણી સારાળ. ધન૦ ૧૦

મદ મતિ જે મનમે આણે, આલસ પાણ અંગ આણેળ,
તિણે એ ઢાલા ભાપાપ્રબધે, ભવિજનને મુખ સધેળ ધન૦ ૧૧

શ્રી જિનધર્મ સૂરીશ્વર રાજે, દિન દિન અધિક દિવાજેળ,
આદેશ તાસ લહી ચોમાસા, કીધી ધર્મ ઉલ્લાસાળ. ધન૦ ૧૨

શ્રી મુલતાન નગરમેં સોહે, પાર્શ્વનાથ મન માહેળ,

- તાસુ પસાયેં ચોપાઈ કાધી, મંગલમાલ પ્રસિધીજી. ધન૦ ૧૩
- અધ્યાતમ શૈલી મન લાઈ, સુખાનંદ સુખ દાયીજી, ધન૦ ૧૪
- ધર્મ ધુરંધર શ્રાવક સંગેં, વાઘે જ્ઞાન સુરંગેજી; ધન૦ ૧૪
- ઉદ્યમ આદર એહનો જાણી, એ રચના મન આણીજી, ધન૦ ૧૫
- લાલ થયો મુઝને ધર્મ ધ્યાના, ભવિજનને વધ્યો જ્ઞાનજી. ધન૦ ૧૫
- સત્તરશે એકતાલે વર્ષે, ઉજ્જવલ પક્ષ શુભ દિવસેંજી; ધન૦ ૧૬
- માગશિર દશમી સ્થિર શુભયોગા, ચોપાઈ થઈ સુપ્રયોગાજી. ધન૦ ૧૬
- વડવખતી ખડતરગણુ ઇદા, યુગવર શ્રી જિન ચંદાજી, ધન૦ ૧૭
- ભુવન મેરુ ગણિ સુમતિ સુરંગા, પુન્ય તણા શીપ ચંગાજી. ધન૦ ૧૭
- પુણ્ય રત્ન વાચક પરધાના, તાસુ શિષ્ય બહુ માનાજી, ધન૦ ૧૮
- દયાકુશલ પાઠક પદધારી, સુવિહિત સાધુ વિહારીજી. ધન૦ ૧૮
- તસુ શિષ્ય ધર્મ મદિર ગુણુ ગાવે, ચઢતી દોલત પાવેજી, ધન૦ ૧૯
- રૂપ રત્ન સુખ સપતિ વાઘેજી, જે જિનધર્મ આસાધેજી. ધન૦ ૧૯
- સુણુતાં ભણુતાં પાપ પલાવે, જ્ઞાન કલાદિક પાવેજી; ધન૦ ૨૦
- જે નર હોશે જાણુ પ્રવીણા, તે ઇણુ અધિકારેં લીણાજી. ધન૦ ૨૦
- મોર તણા જે મેલૂ હોઈ, તે ઇણુ સાહમો ન જોઈજી, ધન૦ ૨૧
- કરેશે કલ્પના ફૂડી આખી, કિણુ દીડી કુણુ સાખીજી. ધન૦ ૨૧
- વીર વિવેક તણા જે ભાઈ, કરશે પ્રીતિ સ્વાઈજી; ધન૦ ૨૨
- આત્મજ્ઞાન તણા જે રસિયા, તસુ મન વચન એ વસિયાજી. ધન૦ ૨૨
- પરમાદી પ્રાયેં સંસારી, શુદ્ધ ઉપયોગ વિસારીજી, ધન૦ ૨૩
- આગમથી ઉપરાંઠો જે હો, મિચ્છામિ દુષ્કડ તેહોજી. ધન૦ ૨૩
- જ્ઞાન તણી એ મજરી મહકે, નવ નવ ઢાલે લહેકેજી; ધન૦ ૨૪
- ચતુરાને એ કહે છાજે, આતમગુણુ ધરી રાજેજી. ધન૦ ૨૪
- છ બહે કરી ચોપાઈ દીપે, મિથ્યા ભાવને છપેજી; ધન૦ ૨૫
- આતમ દર્શી અર્થ કરેશીજી, આનંદ અગ મહેસીજી. ધન૦ ૨૫
- ભાવભક્તિ કરી ભવીજન ભણુસે, જે કોઈ આવી સુણુસેજી, ધન૦ ૨૬
- ધર્મમદિર કહે એ પરધાના, આપે નવેઈ નિધાનાજી. ધન૦ ૨૬

મોહ-વિવેક સંપૂર્ણ.

તિણે પરમાત્મ પ્રભુ ભક્તિ રંગી થઇ, શુદ્ધ કારણ રમે તત્ત્વ પરિણુતિમયી,
 આત્મગ્રાહક થયે તજે પર ગ્રહણતા, તત્ત્વ ભોગી થયે ટણે પર ભોગ્યતા. ૮
 શુદ્ધ નિ પ્રયાસ નિજભાવ ભોગી યદા, આત્મક્ષેત્રે નહિ અન્ય રક્ષણ તદા;
 એક અસહાય નિરસગ નિર્દ્ર દ્રતા, શક્તિ ઉત્સર્ગની હોય સહુ વ્યક્તતા. ૯.
 તેણે મુઝ આતમા તુઝ થકી નીપજે, માહરી સ પદા સકલ મુઝ સ પજે;
 તિણે મન મદિરે ધર્મ પ્રભુ ધ્યાયે, પરમ દેવચદ્ર નિજ સિદ્ધિ મુખ પાઠયે. ૧૦.

સ્તવના ૧૬ મી.

(માતા કિહા છે રે —એ દેશી)

જગત દિવાકર જગત કૃપાનિધિ, વાલ્હા મારા સમવસરણમાં ખેઠા રે,
 ચઉમુખ ચઉવિહ ધર્મ પ્રકાશે, તે મે નયણે દીઠા રે ભવિકં ૧
 ભવિકં જન હરખો રે, નિરખી શાતિજિણુદ
 ઉપશમ રસનો કદ, નહિ ઇણ સરખો રે એ આંકણી
 પ્રાતિહારજ અતિશય શોભા વાલ્હા, તે તો કહિય ન જાવે રે, ભવિકં ૨
 ધુક બાલકથી રવિ કરભરતુ, વર્ણન કેણિપરે થાવે રે
 વાણી ગુણ પાંત્રીશ અનોપમ વાલ્હા, અવિસવાદ સરખે રે, ભવિકં ૩.
 ભવ દુખ વારણ શિવ મુખ કારણ, સુધા ધર્મ પ્રરખે રે. ભવિકં ૪.
 દક્ષિણ પશ્ચિમ ઉત્તર દિશિ મુખ વાલ્હા, ઠવાણા જિન ઉપગારી રે,
 તમુ આલમન લહિય અનેકા, તિહા થયા સમકિત ધારી રે ભવિકં ૪.
 ખટનય કારજરખે ઠવાણા વાલ્હા, સગ નય કારણ ઠાણી રે,
 નિમિત્ત સમાન થાપના જિનજી, એ આગમની વાણી રે ભવિકં ૫
 સાધક ત્રીન નિક્ષેપા મુખ્ય વાલ્હા, જે વિણુ ભાવ ન લહિએ રે,
 ઉપકારી દુગ ભાખ્યે ભાખ્યા, ભાવ વદકનો ગ્રહીએ રે ભવિકં ૬.
 ઠવાણા સમવસરણે જિનસેતી વાલ્હા, જે અભેદતા વાધી રે,
 એ આતમના સ્વસ્વભાવ ગુણ, વ્યક્તિ યોગ્યતા સાધી રે ભવિકં ૭
 ભલુ થયુ મે પ્રભુ ગુણ ગાયા વાલ્હા, રસનાનો કળ લીધા રે,
 દેવચદ્ર કહે માહરા મનનો, સકલ મનોરથ સીધો રે ભવિકં ૮.

સ્તવના ૧૭ મી.

(ચરમ જિનેસર —એ દેશી.)

શમવસરણ ખેસી કરી રે, ખારહ પરપદ માંહિ,
 વસ્તુ સ્વરૂપ પ્રકાશતા રે, કરણા રજગ નાહો રે. કુંથુજિનેસર ૧

નિર્મલ તુઝ મુખ વાણી રે, જે અવણે મુણે,
 તેહિજ ગુણ મહિ ખાણી રે, કુથુજિનેસરં એ આકણી
 ગુણ પર્યાય અનતતા રે, વલી સ્વભાવ અગાહ,
 નય ગમ ભગ નિકેપના રે, હેયાદેય પ્રવાહ રે કુથુજિનેસરં ૨
 કુથુનાથ પ્રભુ દેશના રે સાધન સાધક સિદ્ધિ,
 ગૌણ મુખ્યતા વચનમાં રે, જ્ઞાન તે સકલ સમૃદ્ધિ રે કુથુજિનેસરં ૩
 વસ્તુ અનત સ્વભાવછે રે, અનત કથક તસુ નામ,
 આહક અવસર યોધથી રે, કહેવે અર્પિત કામો રે કુથુજિનેસરં ૪
 શેષ અનર્પિત ધર્મને રે, સાપેક્ષ શ્રદ્ધાઓધ,
 ઉભય રહિત ભાસન હવે રે, પ્રગટે કેવલ યોધ રે કુથુજિનેસરં ૫
 છતિ પરિણુતિ ગુણ વિર્તના રે, ભાસન ભોગઆનદ,
 સમકાલે પ્રભુ તાહરે રે, રમ્ય રમણ ગુણ વૃદ્ધો રે કુથુજિનેસરં ૬
 નિજ ભાવે શી અસ્તિતા રે, પરનાગ્નિત્વ સ્વભાવ,
 અસ્તિપણે તે નાસ્તિતા રે, સીય તે ઉભય સ્વભાવો રે કુથુજિનેસરં ૭.
 અગ્નિભાવ જે આપણો રે, રૂચિ વૈરાગ્ય સમેત,
 પ્રભુ સન્મુખ વદન કરી રે, માગિશ આતમ હેતો રે કુથુજિનેસરં ૮.
 અસ્તિ સ્વભાવ રૂચિ થઈ રે, ધ્યાતો અસ્તિ સ્વભાવ,
 દેવચંદ્ર પદ તે લહે રે, પરમાનંદ જમાવો રે કુથુજિનેસરં ૯.

સ્તવના ૧૮ મી.

(રામચંદ્રકેળાગમે , ચાપોમોરી ગ્હોરે—એ દેશી)

પ્રણમો શ્રી અરનાથ, શિવપુર સાથ ખગેરી
 ત્રિભુવન જન આધાર, ભવનિગ્તાગ કગેરી ૧
 કર્તા કાગણુ યોગ, કારજ સિદ્ધિ લહેરી,
 કાગણુ ચાર અનૂપ, કાર્યોથી તેહ અહેરી ૨
 જે કારણુ તે કાર્ય, થાગ્યે પર્ણુ પદેરી,
 ઉપાધન તે હેતુ, માટી ઘટ તે વદેરી ૩
 ઉપાધાનથી ભિન્ન જે વિણુ કાર્ય ન થાયે,
 ન હુવે કારજ રૂપ, કર્તાને વ્યવસાયે ૪
 કારણુ તેહ નિમિત્ત, ચક્રાદિક ઘટ ભાવે

કાર્ય તથા સમવાય, કારણ નિયતને દાવે.	૫
વસ્તુ અભેદ સ્વરૂપ, કાર્યપણુ ન ગ્રહેરી;	
તે અસાધારણુ હેતુ, કુભેસ્થાસ લહેરી.	૬
જેહનો નવિ વ્યાપાર, લિન નિયત બહુ ભાવી,	
ભૂમિકાલ આકાશ, ઘટ કારણ સદ્ભાવી	૭.
એહ અપેક્ષા હેતુ, આગમ માંહી કહોરી,	
કારણુ પદ ઉત્પન્ન, કાર્ય થયે ન લહોરી.	૮.
કર્તા આતમ દ્રવ્ય, કારજ સિદ્ધિ પણોરી,	
નિજ સત્તાગત ધર્મ, તે ઉપાદાન ગણોરી	૯
યોગસમાધિ વિધાન, અસાધારણુ તેહ વહેરી,	
વિધિ આચરણુ ભક્તિ, જેણે નિજ કાર્ય સંધેરી.	૧૦
નરગતિ પદમ સધયણુ, તેહ અપેક્ષા બાણે,	
નિમિત્તાશ્રીત ઉપાદાન, તેહને લેખે આણે.	૧૧
નિમિત્ત હેતુ જિનરાજ, સમતા અમૃત ખાણી;	
પ્રભુ અવલબન સિદ્ધિ, નિયમા એહ વખાણી.	૧૨
પુષ્ટ હેતુ અરનાથ, તેહને ગુણુથી હલિયે;	
રીઝ ભક્તિ બહુ માન, ભોગ ધ્યાનથી મલિયે	૧૩
મોહોટાને ઉત્સગ, ષેઠાને શી ચિતા,	
તિમ પ્રભુ ચરણુ પસાય, સેવક થયા નિચિતા	૧૪.
અરપ્રભુ પ્રભુતા રગ, અતર શક્તિ વિકાશી,	
દેવચંદ્રને આનદ, અક્ષય ભોગ વિલાસી.	૧૫

સ્તવના ૧૯ મી.

(દેખી કામની દોય — એ દેશી)

મહિનાથ જગનાથ, ચરણુ યુગ વ્યાપ્ત્યે રે	ચરણુ૦	
શુદ્ધાતમ પ્રાગ્ભાવ, પરમ પદ પાધ્યે રે	પરમ૦	
સાધક કારક પદક, કરે ગુણુ સાધના રે	કરે૦	
તેહહિજ શુદ્ધ સ્વરૂપ, થાયે નિરાબાધના રે	થાયે૦	૧
કર્તા આતમ દ્રવ્ય, કારજ નિજ સિદ્ધતા રે	કારજ૦	
ઉપાદાન પરિણામ, પ્રયુક્ત તે કરણુતા રે	પ્રયુક્ત૦	

આતમ સપદ દાન, તેહ સપ્રદાનતા રે	તેહ૦	
દાતા પાત્રને દેય, ત્રિભાવ અભેદતા રે	ત્રિભાવ૦	૨
સ્વપર વિવેચન કરણુ, તેહ અપાદાનથી રે	તેહ૦	
સકલ પર્યાય આધાર, સબધ આ મ્યાનથી રે	સબધ૦	
બાધક કારક ભાવ, અનાદિ નિવારવા રે	અનાદિ૦	
સાધકતા અવલગી, તેહ સમાગવા રે	તેહ૦	૩
શુદ્ધપણે પર્યાય, પ્રવર્તન કાર્યમે રે	પ્રવર્તન૦	
કર્તાદિક પરિણામ, તે આતમ ધર્મમે રે	તે૦	
ચેતન ચેતન ભાવ, કરે સમ વેતમે રે	કરે૦	
સાદિ અનતો કાલ, રહે નિજ ખેતમે રે	ગહે૦	૪
પરકર્તૃત્વ ભાવ, કરે તા લગી કરે રે	કરે૦	
શુદ્ધ કાર્ય રૂચિ ભાસ, થયે નવિ આદરે રે	થયે૦	
શુદ્ધાતમ નિજ કાર્ય, રૂચિકારક કિરે રે	કરિ૦	
તેહિજ મૂલ સ્વભાવ, ગ્રહે નિજ પદ વરે રે	ગ્રહે૦	૫
કારણ કારણ રૂપ, અછે કારક દશા રે	અછે૦	
વસ્તુ પ્રગટ પર્યાય, એહ મનમે વશ્યા રે	એહ૦	
પણ શુદ્ધ સ્વરૂપ ધ્યાન, તે ચેતનતા ગ્રહે રે	તે૦	
તવ નિજ સાધકે ભાવ, સકલ કારક લહે રે	સકલ૦	૬
માહર પ્રણાનદ, પ્રગટ કરવા ભણી રે	પ્રગટ૦	
પુષ્ટાલગ્ન રૂપ, એવ પ્રભુજી તણી રે	એવ૦	
દેવચંદ્ર જિનચંદ્ર, ભગતિ મનમે ધરે રે	ભગતિ૦	
આગ્યાબાધ અનત અક્ષય પદ આદરે રે	અક્ષય૦	૭

સ્તવના ૨૦ મી.

(ઓલગડી ઓલગડી મુહેવી હો શ્રી શ્રેયાસની રે — ઓ દેવી)

ઓલગડી ઓલગડી તોડીજે શ્રી મુનિમુન્નત સ્વામીની જે જોલથી નિજ પદ સિદ્ધિ,
 દેવલ દેવલ જાનાદિક ગુણુ ઉદ્ધરે રે, લાડીયે સહજ સમૃદ્ધિ ઓલગડી૦ ૧
 ઉપાદાન ઉપાદાન નિજ પરિણતિ વસ્તુની રે, પણ કારણ નિમિત્ત આધીન,
 પુષ્ટ અપુષ્ટ દુર્વિધ તે ઉપદેશો રે ગ્રાહક વિધિ આધીન ઓલગડી૦ ૨
 સાધ્ય સાધ્ય ધર્મ જે માહો હવે રે, તે નિમિત્ત આતિ પુષ્ટ.

પુષ્ટ પુષ્ટ માહી તિલ વાસક વાસના રે, નવિ પ્રધ્વસક દુષ્ટ ઝોલગડીં ૩.
 દડ દડ નિમિત્ત અપુષ્ટ ઘડા તણો રે, નવિ ઘટતા તસુ માંહી,
 સાધક સાધક પ્રધ્વસકતા અછે રે, તિણે નહી નિયત પ્રવાહ ઝોલગડી ૪
 પટકારક પટકારક તે કારણ કાર્યના રે, જે કારણ સ્વાધિન.
 તે કર્તા તે કર્તા સહકારક તે વસુ રે, કર્મ તે કારણ પીન. ઝોલગડીં ૫
 કારણ કારણ સકલ્પે કારક દશા રે, છતિ સત્તા સદ્ભાવ,
 અથવા અથવા તુલ્ય ધર્મને જોયવે રે, સાધ્યારોપણ દાવ. ઝોલગડીં ૬
 અતિશય અતિશય કારણકારક કરણતા રે, નિમિત્ત અને ઉપાદાન,
 સપ્રદાન કારણ પદ ભવનથી રે, કારણ વ્યય અપાદાન ઝોલગડીં ૭.
 ભવન ભવન વ્યયવિણુ કારજ નવિ હુવે રે, જિમ દપદે ન ઘટવ,
 શુદ્ધાધાર શુદ્ધાધાર સ્વગુણનુ દ્રવ્ય છે રે, સત્તાધાર સુતતવ ઝોલગડીં ૮.
 આતમ આતમ કર્તા કારજ સિદ્ધતા રે, તસુ સાધન જિનરાજ,
 પ્રભુ દીઠે પ્રભુ દીઠેકારજ રૂચિ ઉપજે રે, પ્રગટે આતમ સમાજ ઝોલગડીં ૯
 વદન વદન સેવન નમન વલિ પૂજના રે, સમરણ સ્તવન વલી ધ્યાન,
 દેવચંદ્ર દેવચંદ્ર કિજે જિન રાજની રે, પ્રગટે પૂર્ણ નિધાન ઝોલગડીં ૧૦

સ્તવના ૨૧ મી.

(પીછોહારી પાલ, હલા ફોય રાજવી રે—એ દેશી)

શ્રી નમિ જિનવર સેવ, ધનાધન ઉનમ્યો રે	ધનાધન૦
દીઠાં મિથ્યારોર, ભવિક ચિતથી ગમ્યો રે	ભવિક૦
શુચિ આચરણા રીતિ તે, અશ્રિ વધે વડા રે	તે૦
આતમ પરિણતિ શુદ્ધ, તે વીજ ઝળુકડા રે	તે૦ ૧.
વાજે વાય રુવાય, તે પાવન ભાવના રે	તે૦
ધ્રુ ધતુષ ત્રિક યોગ, તે ભક્તિ ઇકમના રે	તે૦
નિર્મલ પ્રભુ સ્તવ ઘોપ, ધ્વની ધન ગર્જના રે	ધ્વની૦
તૃણા ગ્રીશ્મ કાલ, તાપની તર્જના રે	તાપની૦ ૨.
શુભ લેશ્યાની આલિ, તે અગ પક્તિ બની રે	તે૦
ઐણી સરોવર હશ, વસે શુચિ ગુણ મુનિ રે	વસે૦
ચઉગતિ મારગ બધ, ભવિકજન ધર રહ્યા રે	ભવિક૦
ચેતન સમતા સગ, રગમે ઉમહ્યા રે	રગમે૦ ૩

સમ્યક્દષ્ટિ મોર, તિહાં હરખે થાણુ રે	તિહાં૦
દેખી અદ્ભુત રૂપ, પરમ જિનવર તાણુ રે	પરમ૦
પ્રભુ ગુણનો ઉપદેશ, તે જલધારા વહી રે	તે૦
ધરમ રૂચિ ચિત્ત ભૂમિ, માહિ નિશ્ચલ રહી રે	માહિ૦ ૪.
આતક શ્રમણ સમહ, કરે તવ પારણો રે	કરે૦
અનુભવ રસ આસ્વાદ, સકલ દુ ખ વાગણો રે	સકલ૦
અશુભાચાર નિવારણ, તૃણ અકૃરતા રે	તૃણ૦
વિરતિ તણા પરિણામ, તે બીજની પૂરતા રે	તે૦ ૫.
પચ મહાવ્રત ધાન્ય, તણા કર્ષણ વધ્યા રે	તણા૦
સાધ્ય ભાવ નિજ થાપી, સાધનતાએ સધ્યા રે	સાધનતા૦
હાયાિક દરિશન ગ્યાન, ચરણ ગુણઉપના રે	ચરણ૦
આદિક બહુ ગુણ સર્ય, આતમ ધર નીપના રે	આતમ૦ ૬.
પ્રભુ દરિસણ મહામેહ, તણે પરવેશમે રે	તણે૦
પરમાનંદ સુભિક્ષ, થયા મુઝ દેશમે રે	થયા૦
દેવચંદ્ર જિનચંદ્ર, તણો અનુભવ કરે રે	તણો૦
સાદિ અન તો કાળ, આતમ ગુપ અનુસરે રે	આતમ૦ ૭.

સ્તવના ૨૨ મી

(પદ્યપ્રભ જિન જઈ અલગા વધ્યા —એ દેખી)

નેમિ જિણેસર નિજ કારજ કરચું, છાંડ્યો સર્વ વિભાવો છ	
આતમશક્તિ સકલ પ્રગટી કરી, આસ્વાદો નિજ ભાવો છ	નેમિ૦ ૧.
રાજુલ નારીરે સારી મતિ ધરી, અવલખ્યા અરિહનો છ,	
ઉત્તમ સગેરે ઉત્તમતા વધે, સધે આનંદ અનતો છ	નેમિ૦ ૨.
ધર્મ અધર્મ આકાશ અચેતના, તે વિજિતિ અગ્રણો છ.	
પુદ્ગલ ગ્રહવેરે કર્મ કલકતા, વાધે બાધક બાણો છ.	નેમિ૦ ૩
રાગી સગે રે રાગ દશા વધે, થાયે તિણે ચસાગે છ	
નીગગીથી રે રાગનુ ભેડવું, લગીએ ભવનો પારો છ	નેમિ૦ ૪
અપ્રશસ્તારે ટાલિ પ્રશસ્તતા, કરતા આશ્રમ નામે છ	
સવર વાધે રે સાધે નિગર્જરા આતમભાવ પ્રકામે છ	નેમિ૦ ૫

નેમિ પ્રભુ ધ્યાને રે એકત્વતા, નિજ તત્વે એક તાનો જી,
 શુદ્ધ ધ્યાને રે સાધિ સુસિદ્ધતા, લલિયે મુક્તિ નિદાનો જી. નેમિં ૬.
 અગમ અરૂપી રે અલખ અગોચર, પરમાત્મ પરમીસો જી,
 દેવગદ્ર જિનવરની સેવના, કરતાં વાઘ જગીસો જી. નેમિં ૭.

સ્તવના ૨૩ મી.

(દડખાની—દેશી.)

સહજ ગુણ આગરો, સ્વામી સુખ સાગરો,
 જ્ઞાન વૈરાગ્યરો પ્રભુ સવાયો;
 શુદ્ધતા એકતા, તીક્ષ્ણતા ભાવથી,
 મોહ રિપુ છિતિ જય પડહ વાયો. સહજ• ૧.
 વસ્તુ નિજ ભાવ, અવિભાસ નિકલ કતા,
 પરિણુતિ વૃત્તિતા કરી અભેદે;
 ભાવ તાદાત્મ્યતા, શક્તિ ઉદ્ધાસથી,
 સતિત યોગને તું ઉચ્છેદે. સહજ• ૨.
 દોષ ગુણ વસ્તુની, લખિય યથાર્થતા,
 લહિ ઉદ્ધાસીનતા અપર ભાવે;
 શ્વસિ તજજન્યતા, ભાવ કર્તાપણું,
 પરમ પ્રભુ તું, રમ્યો નિજ સ્વભાવે. સહજ• ૩.
 શુભ અશુભ ભાવ, અવિભાસ તહકીકતા,
 શુભ અશુભ ભાવ, તિહાં પ્રભુ ન કીધો,
 શુદ્ધ પરિણામતા, વીર્ય કર્તા થઈ,
 પરમ અક્રીયતા, અમૃત પીધો. સહજ• ૪.
 શુદ્ધતા પ્રભુ તણી, આત્મભાવે રમે,
 પરમ પરમાત્માતા, તાસ થાયે;
 મિશ્ર ભાવે અછે, ત્રિગુણની ભિન્નતા,
 ત્રિગુણ એકત્વ તુઝ ચરણ આયે. સહજ• ૫.
 ઉપશમ રસ ભરી, સર્વ જન શંકરી,
 મૂર્તિ જિનરાજની આજ ભેરી;

કારણે કાર્યનિષ્પત્તિ શ્રદ્ધાન છે,	
તિણે ભવ બ્રમણની ભીડ મેટી	સહજ૦ ૬.
નયર ખભાયતે, પાર્થ પ્રભુ દર્શને,	
વિકસતે હર્ષ ઉત્સાહ વાધ્યો;	
હેતુ એકવતા, રમણ પરિણામથી,	
સિદ્ધિ સાધક પણો આજ સાધ્યો.	સહજ૦ ૭
આજ કૃત પુણ્ય, ધન્ય દાહ માગે થયો,	
આજ નર જનમ મે સફલ ભાવ્યો;	
દેવચંદ્ર સ્વામી ત્રેવીશમો વદીયો,	
ભક્તિભર ચિત્ત તુઝ ગુણ રમાવ્યો	સહજ૦ ૮.

સ્તવના ૨૪ મી.

(૬૩ખાની—૬૭૧)

તાર હો તાર પ્રભુ, મુઝ સેવક ભણી, જગતમાં એટલુ મુજશ લીજે;
 દાસ અવગુણ ભર્યો, જાણી પોતા તણો, દયાનિધી દીન પર દયા કીજે. તાર૦ ૧
 રાગદ્વેષે ભર્યો, મોહ વૈરી નડ્યો, લોકની રીતિમાં ઘાણુયે ગનો,
 ક્રોધવશધમધમ્યો, શુદ્ધ ગુણ નવિરમ્યો, ભમ્યો ભવમાહિ હુ વિપય માતો તાર૦ ૨.
 આદર્યુ આચરણુ, લોક ઉપચારથી, શાસ્ત્ર અભ્યાસ પણ કાઠ કીધો,
 શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વલિ, આત્મ અવલખવિતુ, તેહવો કાર્ય તિણે કો ન સીધા તાર૦ ૩
 સ્વામી દરિસણુ સમો, નિમિત્તલહી નિર્મલો, જો ઉપાદાન એ શુચિ ન થાશે,
 દોષ કો વસ્તુનો, અહવાઉઘમ તણો, સ્વામી એવા સહી નિકટ લાગે તાર૦ ૪.
 આમી ગુણુ આલખી, આમીને જો ભજે દરિસણુ શુદ્ધતા તેહ પામે,
 જાન ચારિત્ર તપ, વીર્ય ઉદ્ધાસથી કર્મ છૂપી વસે મુક્તિ ધામે તાર૦ ૫.
 જગતવન્સલ, મહાવીર જિનવર મુની, ચિત્ત પ્રભુચરણુને શગણુ વાધ્યો,
 તારજો આપછ, ગિરદ નિજ રાખવા, દાસની સેવના રખે જોશો તાર૦ ૬.
 વીનતિ માનજો, શક્તિ એ આપજો, ભાવ આદાદતા શુદ્ધ ભાસે,
 સાધિ સાધકદશા, સિદ્ધતા અનુભવી, દેવચંદ્ર વિમલ પ્રભુતા પ્રકામે તાર૦ ૭.

કંઠશ.

ચોવીસે જિનગુણ ગાઈયે, ધ્યાઈયે તત્ત્વ સ્વરૂપો છ.

પરમાનંદ પદ પાછયે, અશ્વય જાન અનુષો છ ચોવીસે ૧.

ચવદહસેં બાવન ભલા, ગણુધર ગુણુ ભદારે ७,	ચોવિસેં ૨.
સમતામયિ સાહુ સાહુણી, સાવય સાવઈ સારે ७	
વર્ધમાન જીનવર તણો, શાસન અતિ સુખકારે ७,	
ચઢિવિહ સધ વિરાજતાં, દસમ કાલ આધારે ७.	ચોવીસેં ૩
જિન સેવનથી જ્ઞાનતા, લહે હિતાહિત બોધો ७;	
અહિત ત્યાગ હિત આદરે, સયમ તપની બોધો ७.	ચોવિસેં ૪
અભિનવ કર્મ અગ્રહણતા, જીર્ણ કર્મ અભાવો ७	
નિ કર્મિને અબાધતા, અવેદન અનાકુલ ભાવો ७.	ચોવિસેં ૫
ભાવરોગના વિગમથી, અચલ અક્ષય નિરાબાધો ७;	
પુર્ણાનંદ દશા લહી, વિલસે સિદ્ધ સમાધો ७	ચોવિસેં ૬.
શ્રી જિનચંદ્રની સેવના, પ્રગટે પુણ્ય પ્રધાનો ७,	
મુમતિ સાગર અતિ ઉદ્ધસે, સાધુરગ પ્રભુધ્યાનો ७	ચોવિસેં ૭
સુવિહિત ગચ્છ ખરતરવર, રાજ સાગર ઉવઝાયો ७	
જ્ઞાન ધર્મ પાઠક તણો, શિષ્ય સુજસ સુખદાયો ७.	ચોવિસેં ૮.
દીપચંદ્ર પાઠક તણો, શિષ્ય સ્તવે જિનરાજે ७,	
દેવચંદ્ર પદ સેવતાં, પુર્ણાનંદ સમાજે ७.	ચોવિસેં ૮.

દીત શ્રી દેવચંદ્રજી કૃત ચતુર્વિંશતિ સમાપ્ત.

શ્રીમાન્ વીરવિજયજી.

શ્રીમાન્ વીરવિજયજી આ સૈકાના પ્રારબ્ધની લગભગમા વિદ્યમાન હતા તેઓ મ બેગી-
જન્મમા થયા છે તેઓના ગુરૂશ્રીનું નામ શ્રીમાન્ શુભવિજયગણિ હતું.

ધર્મિભલ કુમાર.

દ્રુતવિલંબિતવૃત્તમ્.

સકલશાસ્ત્રમહોદધિપારંગં, સમરસૈકમુધારસસાગરં:
મુખકરં શુભવિજયનામકં, મનસિ મંત્ર મિમં પ્રજપામ્યહમ્. ૧.
કમલભૂતનયામભિનમ્ય તાં, કવિજનેષ્ટમનોરથદાયની,
રસિક પ્રાકૃતબંધ કથામિમાં, વિરચામિ વ્રતોદયદેતવે. ૨.

દોહરા.

શ્રી શ ખેગ્વર પાસજી, જે જગમા વિખ્યાત;	
સમરી અમરી પરવરી, સુરી પદ્માવતિ માત	૧
વિજયવતિ વિજયાલિધા, માતથી અધિક રનેહ,	
નિત્ય રહે હૃદયાંતરે, વિર્યાલત મુજ દેહ	૨.
નામ પકારાદિક મુણિ, પૂરણ પ્રગટે પ્રીત,	
મુજ પદ્માવતી નામની, શકાશકિત ચિત્ત	૩
તેહ તણા મુપસાયથી, રચના રચણુ સાર;	
વમુદેવ હિડેં કહેા, મુંદર જે અધિકાર.	૪.
વિરજિણુદ સમોસર્યા, ગુણશિલચૈત્ય મઝાર;	
ઝારે પગખદા આગણે, લાખે વ્રત આગ્રાર.	૫
સમકિતવતનેં મુક્તિનો, મારગ દોય પ્રકાર,	
દેશવિગતિ આવક તણો, સર્વ વિરતિ આણુગાર.	૬

- ચરણ રથે ઘોરી ખેડુ, દોરી બહુ શ્રુત હાથ;
 જ્ઞાનિનરજ્ઞે આગુચ્છા, તો સવિ મુખિયો સાથ ૭.
 માર્ગગમન સાધન વિધિ, સંદગુરુ વચન પ્રમાણ;
 ઉત્સર્ગને અપવાદથી, બિહુ ભેદે પચ્ચમ્ખાણ ૮.
 આશનિરાશિ ભાવથી, તપ કિંધુ પ્રણવત;
 સ્વાદવાદ સિદ્ધાંતમાં, સાચે નહિ એકાંત. ૯
 આશીભાવે તપ કર્યું, આંખિલનુ ખટમાસ;
 આ ભવમાં ધમ્મિલ કુચર, પામ્યો ઋદ્ધિ વિલાસ ૧૦.
 પ્રેમે પૃછે પરખદા, કુણુ ધમ્મિલ કુમાર,
 જગત્ ગુરુ કર્ણાનિધિ, ઉપદેશે આધિકાર ૧૧.

ઢાલ ૧ લી.

(દેશી રસિયાનિ.)

- સયલ દ્વીપસાગર સેવિત સદા, સમવ્રત સોવન થાલ, સલૂણાં
 જશુદ્વીપ મનોહર દ્વીપમા, મોહોટો મેરૂ વિચાલ સલૂણાં ૧.
 જિનવચનામૃત પ્રેમે પીજીએ, એ આકર્ણી
 આલીશ જ્ઞેજન ઉપર ચુલિકા, મહિપતિ મુકુટ વિભ્રાજ, સલૂણાં
 ધરી ધૈર્ય ઉભો રહિ જ્ઞેવતો, ચારે 'આધવનું' રાજ્ય, સલૂણાં જિનં ૨.
 નૈપથ રોપ વશે રાતો રહે, મદભર છાક્યો નીલવત, સલૂણાં
 સેરૂ મહિધરની મરજદથી, પીતરી પણ ના જુઝત, સલૂણાં જિનં ૩.
 આર દ્વિશિ વિદ્વિશિ મેરૂથકી, સુર નર વસતિ વિખ્યાત. સલૂણાં
 સાતે ક્ષેત્ર યથા સાધન તણા, તેમ વસતીનાં રે સાત. સલૂણાં જિનં ૪
 દક્ષણ દ્વિશિ જલધિ તટ લવણુને, ધનુષ અદિત આકાર સલૂણાં
 ખેત્ર ભરતમાં તીરથ ધરમનાં, વિચરતા અણગાર. સલૂણાં જિનં ૫
 પુરવ દેશ મનોહર તેહમાં, નામે નયર કુશાર્ત; સલૂણાં
 હરી નગરી હલકી ઉચી રહી, વલિય વિશેષે રે વાત સલૂણાં જિનં ૬.
 વાપીવપ્ર વિહાર વર્ણુ ધણા, વાઘેશ્વરીના પ્રાસાદ સલૂણાં
 વાચ્યયમ વનિતા વન વાટિકા, વિદ્યા વિશુધના વાદ સલૂણાં જિનં ૭
 વાદી વિપ્ર વણિક વેશ્યા વસે, વારણ વાજ ને વીર. સલૂણાં
 વારી વૈદ્ય વિવેકી વિનયી છે, વાહિની વેહેતાં રે નીર; સલૂણાં જિનં ૮

વેસર વસ્ત્ર વિત્ત ને વલ્લિકા, સગ્ગજન સુખિયા રે ખાસ, સલ્લણાં
 રાજા જિતશત્રુ તે નયરનો, ધારણી રાણિ રે તાસ સલ્લણાં જિનં ૧૮.
 નામે સુરેન્દ્રદત્ત શ્રેષ્ઠી વસે, તે નગરે ધનવત, સલ્લણાં
 નારી મુલદ્રા સતિય શિરોમણિ, પ્રીતમ પ્રીતિ અત્યત સલ્લણાં જિનં ૧૯.
 ગુખીયાં દેવદુગુકુન્તી પરે, પાલતા ધરવાસ સલ્લણાં
 પણુએક સુત વિણુ ધર શોભે નહિ, જો બહુ સગ્ગજનદાસ સલ્લણાં જિનં ૨૦.
 રડતાં વઢતાં પડતાં ગ્જલયાં, માયને ખોલે રે બાલ, સલ્લણાં
 હૃદય મુખે કંઠે વળગ્યા રહે, જનક જુએ ઉજમાલ સલ્લણાં જિનં ૨૧.
 ભોજન વેલા ભેલાં રસવતી, જમતા રમતાં તે બપ; સલ્લણાં
 ઓચ્છવ નાતિજમણુ જન શસતાં, પુણ્ય પનોતી રે માય સલ્લણાં જિનં ૨૨.
 એમ ચિતવતા દોય દપતિ, કુળ દેવીને પ્રણાય, સલ્લણાં
 દેવી કહે જિનધર્મ પસાયથી, પુત્રાદિક સુખ થાય. સલ્લણાં જિનં ૨૩.
 સદ્ગુરુ સગે ધર્મને સેવતાં, જનમ્યો નદન એક, સલ્લણાં
 વિદ્યાવંત પુરુષને હૃદયમાં, જિમવર પ્રગટેરે વિવેક સલ્લણાં જિનં ૨૪.
 ધમ્મિલ નામ હૃદય ઓચ્છવ કરી, ભોજન સાજન સાર, સલ્લણાં
 જેમ ગિરિક દરમા મુખભર વધે, નિર્ભય દેશરીબાલ સલ્લણાં જિનં ૨૫.
 પંચ ધાવશુ ધમ્મિલકુવર તે, તેમ વૃદ્ધિવતો રે નિત્ય, સલ્લણાં
 માતા મુખ જોતી હુલરાવતી, ગાવતી મગળ ગીત સલ્લણાં જિનં ૨૬.
 આઠ વર્ષનો કુવર હુઓ યદા, જનકે મક્યો નિશાલ, સલ્લણાં
 પુરુષ કલા બહુતેર નિપુણ ભણ્યો, મુદર રૂપ રસાલ સલ્લણાં જિનં ૨૭.
 વિદ્યામત્ર વિધાન કુશલ હુઓ, સદ્ગુરુ વિનયે ઉપદેશ, સલ્લણાં
 માત પિતા ભૂપતિ મન રજતો, પામ્યો યૌવન વેશ સલ્લણાં જિનં ૨૮.
 નવતરવાદિક ભાવ સકલ ભણ્યો, જૈન મુનિની રે પાસ, સલ્લણાં
 ભાવ વિશુદ્ધે જિન પૂજા કરે, શ્રદ્ધાસયુત વાસ સલ્લણાં જિનં ૨૯.
 રાસ ભણો શ્રી ધમ્મિલ કુવરનો, તેની પેહેલી રે દાલ, સલ્લણાં
 શ્રી શુભ વીર રસિક ઓતાજન, સુણુજો થઈ ઉજમાલ સલ્લણાં જિનં ૩૦.

દોહરા.

લક્ષ્મી ગજત ધરે વસે, ધનવન્તુ નામે એક;
 તેણે નગરે વ્યવહારીયો, ધર્મ ટેક અતિ રેક

ધનદત્તા તસ વલ્લભા, પુત્રી પાવન અંગ;	
નામે યશોમતી ગુણવતી, સુમતી સહેલી પ્રસંગ.	૨
લાવણીય રૂપ અલકરી, ચોશઠ કલા નિધાન;	
તેલિજ ગુર પાસેં ભણે, તત્વજ્ઞાન વિજ્ઞાન.	૩.
ધર્મિલ કુવરને દેખીનેં, સા પામી વ્યામોહ;	
ભણવું ગણવું નવિ રૂચે, વેધકનેં વિચ્છોહ.	૪.
એક દીપકથી ગેહમેં, સર્વ પ્રગટ નિધિ હોય;	
નેહ છુપાયો નહિ છુપે, જિહાં દ્રગદીપક દોય.	૫.
વાત લહી સખીયો કહે, શેઠની આગલ એમ;	
ધર્મિલ રંગી તુમસુતા, ખીજે વરવા નેમ.	૬.

ઠાલ ૨ જી.

(પાપસ્થાનક અગીઆરમુ રાગ રે—એ દેશી)

ધનવસુ વાત એ દિલમાં લાવે રે, સુરેદ્રદત્ત તેણે ધર જાવે રે;	
વાત સુણાવી વચન તે લીધું રે, ધર્મિલ કુવર તિલક શિર કીધું રે.	૧.
ગેહુ ધર વિવાહ આચ્છવ થાય રે, એક એકનેઘેર જમવાજાય રે;	
આચ્છવ મહોચ્છવ સાજન મે-૧રે, જ્ઞેશી સાધે લગનનીવેળા રે.	૨.
ચોરી બાધી સુદર હામે રે, વરકન્યા પરણાવ્યાં પ્રેમે રે;	
બહુ ઋદ્ધિ વિસર્જન કીધાં રે, નિજ ધર માહે પોખી લીધા રે.	૩
વર આવાસેં વસીયા પ્રીતે રે, સુખ ભોગવતાં સ્વર્ગની રીતે રે;	
કેતા દિનરસસુખ ભર જાતારે, પુણ્યાર્થા ધર્મિલ ધર્મે રાતા રે.	૪.
અધ્યાતમ રસ ભણતા માટે રે, પુસ્તક હાથથકી નવિ છાંડે રે;	
સાધર્મિશુ ગેહક ભલી રે, પોસહ પડિઝમુણાતી ટોલી રે.	૫.
વણિજ ક્રિયા જુઠે વ્યવહાર રે, મોહની જાલ યશોમતી નાર રે;	
તે કીધો સઘળો પરિહાર રે, આત્મધ્યાની હુઆ વ્રતધાર રે.	૬.
નારી વછે વનજલ કીડા રે, કુચ્ચર કહે એકેદ્રી પીડા રે,	
સા કહે ચાલો આજગિજાણીરે, કુચ્ચર કહે નહીં એ જિનવાણી રે.	૭.
છે ભેલા ખટરસ પાક રે, આજ નવિ ધાર્યા ધૂત શાક રે;	
વછે સા કનકાવલી હાર રે, લ્યો માળા ને ગણો નવકાર રે.	૮.

ઢાળ ૭ મી.

(રામચ દ્રઢે ખાગ, આખો મોહોરી રહોરી —એ દેશી)

- કુવર કહે મુજ આજ, સુરતર તુહી કલ્યો રી,
 દુખદાયક મહારાજ, નાડી વૈધ મલ્યો રી. ૧.
- નયર કુસારત નિવાસ, હું સુત શેઠ તણો રી,
 જ્ઞાન કલા વિજ્ઞાન પાઠક પાસ ભણ્યો રી ૨.
- ખાઠ ધર ધર વાત, મુજ વનમાંહી ધસ્યો રી. ૩.
- બગ્યો જીસે પ્રભાત, નિજમદિરીએ ગયો રી.
 મરણુ લલાં મા ખાપ, સાંભલી દાહ થયો રી. ૪.
- મરણુ ઉપાય મેં કીધ, દુખભર વન જરણે રી,
 વાર્યો દેવેં તામ, આવ્યો તુમ ચરણે રી. ૫
- લોહ ચમક દષ્ટાંત, તેં મુજ ખેચી લાધો રી,
 નયન સુધાજનરૂપ, દર્શન દેવેં દીધો રી ૬.
- હજીય લગે મહારાજ, વેશ્યા ચિત્ત વસી રી,
 નવિ પલટાએ રગ, સોવનરેખ રસી રી. ૭.
- કરી એણે દુર્જન રીત, પણ મે ભાવે ભજી રી,
 સાચો કીધ સનેહ, પરણી દર તજી રી. ૮
- મુજથી અધિકુ દુખ, કહો કેમ નાથે લહુ રી.
 મુજ દુખ ખમીયુ નજનય, તોતુમે કેમ સહુ રી ૯.
- તવ ખાલે મુનિરાજ, વીતી વાત જિસી રી.
 સાભલ શેઠ કુમાર કહીએ તેહ તસી રી ૧૦.
- સયલનયર શણગાર, શોભા તાસ હરી રી.
 વસુમતી તિલક સમાન, નયરી શખ પુરી રી. ૧૧.
- તીન જગત વિખ્યાત, શક્તિ ત્રણુ ભણી રી.
 સાધન તો ત્રણુ વર્ગ, મુદ્ધર નામ ઘણી રી; ૧૨.
- દલા રૂપ નિધાન, મુલગા સીયલે સતી રી.
 રાણી મુલસા નામ લાવણિમ શીઅવયતી રી. ૧૩

તાસ ઉચ્ચરસરહસ, કુલ અવનસ શિરે રી;	
નામ અડગદત્ત તાસ, યોગ્ય સાથ ધરે રી	૧૪.
યુદ્ધિ ઊઘમ ગુરુ ભેગ, વિદ્યા સર્વ લખ્યો રી,	
કલા યોહોતેર સીધ, પણ એક દોષ હખ્યો રી.	૧૫
ચોરી કરે પુરમાહી, વસની સર્વ થયો રી,	
ન્યાય ધર્મ ગુચિ માર્ગ, દુષ્ટથી દૂર ગયો રી.	૧૬.
ગત કલકિત કીધ, જળવિધિ સૂછી કાપો રી,	
કમલે કટક કીધ, ચંદ્ર કલક દીયો રી.	૧૭
સમસભેગે વિભેગ, દુર્ભગ રૂપે ધર્યો રી;	
નિર્ધન પડિત વિપ્ર, જલનિધિ ખાર કર્યો રી.	૧૮.
ધનવતી કૃપણુ ચલાવ, લક્ષ્મી મ્લેચ્છ ધરે રી,	
ધર્મી ગુત ધન હીન, નારી નીચ વરે રી	૧૯.
ગજ કચેરી મધ્ય, પુર વ્યવહારી ધણા રી,	
ગોલે ભ્રષ્ટ સમક્ષ, અવરણ કુચર તણા રી.	૨૦.
સાભળી ચિતે ગય, પુત્ર કુપુત્ર હુઓ રી,	
દોઢે મઝે દેહ, ગુદર તેથી મુઓ રી	૨૧.
માત પિતા કુલલાજ, નહી મરજનદ કરી રી,	
વ્યસને વહ્યો જોહ, તે કુલ કુચ મશી રી.	૨૨.
ધનપતિ ગુતને કાજ, દેવને માની લીધે રી.	
અવિનિત પ્રગટે પુત્ર, ગુખવન દાહ દીએ રી	૨૩.
ગુત જનની હુલરાય, મોહોટા જનમ હુવે રી,	
ગત્રુથી અધિકા થાય, તાતનુ નામ ગુવે રી	૨૪
મધુગ અશન તજે માય, ગુતના ગેગ ભયે રી,	
કૃવચન હવિતશલ, શયે મોટા થયે રી	૨૫
મદ પ્રાણી ગમાગ, કંડા કપટ કરી રી.	
વચી દોક અનેક, તસ ધન લેત હજી રી	૨૬
ખાય પીએ નહી પેટ, દેશ વિદેશે કરે ગી,	
દાન ધરમ કરી દગ, મદિ માલ કો રી	૨૭

ભાગવે ધન ધરપુત્ર, મા મલ મૂત્ર ધ્રુવે રી,	
વ વ પરણી મુખ જોઈ, છેડો વાલો રૂવે રી.	૨૮.
પરિજન સેવે પાય, જળ લગેં મુત ન ધરે રી,	
જનમે નંદન જનમ, સજ્જન જન્ય ધરે રી	૨૯
નરથી મુખી પશુ જાત, મુખ ભર વનમાં રમે રી;	
નહિ સુત ચિતા કાંઈ, બાલકવય નિગમે રી	૩૦.
ચાકરી દાસ કરત, વાહને સુત વિચરે રી.	
વૃદ્ધ હોવે મા બાપ, ચિતે કિમ ન મરે રી	૩૧
અશનમાત્ર ગુણ જાણુ, આંખો પાણુ ન ચરે રી;	
ગંડલ મડલ જાત, રચણી ચોકી ભરે રી	૩૨.
બાલક બ્યાલક તુલ્ય, પ્રગટે પુત્ર તિસ્યો રી	
માત પિતા દુખદાય, દોણિક રાય જિસ્યો રી	૩૩
રાજ્ય વિધન પુરવાત, એક દિન જીવ હરે રી.	
મણિએ વિભૂષિત નાગ, કુણુ જન રાખે ધરે રી	૩૪
એમ ચિતી નર રાય, કહે પ્રજાને તદા રી.	
કરશુ અમે જાગેં ગેહ, જેમ મુખ વરતે સદા રી	૩૫
ધમ્મિક રાસે રસાલ, સાતમી ઠાલ કહી રી	
વિશ્વમાંહે શુભ વીર, ગુણથી ખ્યાતિ લહી રી	૩૬

દોહરા.

કાપ કહિણુ રાજા હવે, તેડી કુવરને ન્યાંહી	
કહે મુત ચાહુ મુખ ભણી, નદી તુજ શીતલ છાંહી	૧.
તુ શિદાને અયોગ્ય છે, મુજ કુલ કીધ કલક.	
કેમહી ન હોવે પાંસરો, વૃત્તિક કટક વક	૨.
મે જાણ્યુ આ રાજ્યમાં, પુત્રપ્રદીપ અનુભવ,	
મામણુ તેલે અગ્નિ વિણું, તુંહી છતે અધકાર	૩.
ચાશહ દીવા જો ખસે, બારે રવિ ભાગત.	
અધાર છે તસ ધરે, જસ ધર પુત્ર ન હુત	૪.
પણુ એ જૂઠી વાગતા, જસ ધર વહિલ પુત્ર.	
માત પિતા ધરમા રૂએ. વહ્યુતસ ધરસૂત	૫

અન્યાયો વ્યસને ભર્યો, જા રે નજરથી દ્રવ,
જળ અમે આણું મોકલું, આવજો તામ હજાર ૬.
હુકમ લહી વિલખો થયો, આવ્યાં સહચર પાસ,
ભાઈ સખાએ હવે તુમો, તાતે કીધ નિગશ ૭.
વાત ચુણી તે ચિતવે, થાનક ભૂષ્ટ કુમાર,
શકર કંઠથી ઉતર્યો, પામે અહિ અપકાર ૮.
પ્રાણી પાણી આપ્યણું, રાખી સકે તો ગામ.
રતીભર પાણી ઊતર્યું, ન ચઢે ખરચે લાખ ૯.
નૃપ અપમાને લોકમાં, ન કરે કોઈ સલામ:
રાકને રેહેવા કુપડા, પણ નહીં એહને હામ ૧૦.
સમ સખી સહુ ધર ગયા, નૃપ મૃત જનની પાસ
માએ પણ ન યોલાવિયો, ગયો પ્રણમી આવાસ ૧૧.

ઢાળ ૮ મી.

(સીંચાણીનો સાલુ હો કે ભપગ યોધ પુરી—એ દેશી)

મન સકલખી હો કે નયરથી નીકલ્યો, રાતની વેલા હો કે કોઈ ન અટકલ્યો.
રતિપતિ મદિર હો કે જઈને ઉતર્યો, દેશી નિમિત્તિએ હો કે ભોજને નોતર્યો ૧.
અશન કરીને હો કે પછે વાત મિશે, ઉદયઅમાગે હો કે કહીએ કેઈ દિશે,
કહે નૈમિત્તિક હો કે જનવૂ પ્રવ દિશિ કાશીદેશે હો કે નયરી વણાગરી ૨.
લાખનુ ભૂપણુ હો કે સાભળી તાસ દીએ, આલ્યા અગડદત્ત હો કે રયણી પાછલીએ
ખેડા પાટણુ હો કે નયરને ગામ ઘણા, વન સગ જોતો હો કે ડોતુક તેહ તણા ૩.
એક ગિરિ શિખરે હો કે અઢીએ કૌતુકે, દેખે દેવલ હો કે વજ્ર માન વસે,
દીઠા દોનર હો કે જાપ ધ્યાન ધરતા, અગનિકુડે હો કે હોમ હવન કરતા ૪.
કુવરને ઉડી હો કે દોઝા ઝુલાર કરે, જોલે તુમચે હો કે આવે કાજ સરે
ઢાલ ખર્જ કર હો કે આદૃતિ કાત્રિ ખગે, કુઅર કહે મુજ હો કે અગિયુ કામ ધરે ૫.
તે કહે ચુરફત હો કે લિદા સાધ્ય કરે ઊત્તમ નગ વિણુ હો કે નગે ધ્યાન ખરે,
કુવર કહે મુજ હો કે ઉમે ખર્જ ધરે, નહીં તુમ પીડા હો કે સાધે ચિત્ત ખરે ૬.
સાધનખરે હો કે વજ્ર મા અતિમે પ્રગટ થઈને હો કે જોલે વચન હમે,
ચુલ્લે સાધક હો કે ખેડા ગામ ઘણી, શત્રુ કોઈ હો કે તુગચી લાજ હાળી ૭

દોય સહોદર હો કે જનની એક જણ્યા, બદરી કટક હો કે સરિખા નીતિ ભણ્યા;
 ચુમતિ દુર્મતિ હો કે ત્રોક વિખ્યાત થયા, શત્રુ પરાભવે હો કે જમુના પાર ગયા ૮.
 મથુરાં વનમાં હો કે જોગી સિદ્ધ મલે, બહુ ગુણ દરીયો હો કે ભરીયો મત્ર બલે;
 ગ્રોસઠ જોગણી હો કે જોહને પાય પરી, તસ એક એલો હો કે નામે નખોધપુરી. ૯.
 વ્યસની જુઠો હો કે આવનય દોપ ભર્યો, ગુરુને દેખી હો કે લોકે દૂર કર્યો;
 તેહની પાસે હો કે દુર્મતિ નિત્ય રુએ, ભગી ભેલા હો કે ગુરુનાં છિદ્ર જુએ ૧૦.
 સરિખે સરિખી હો કે જગમાજોડી ભલે, મરખે મરખ હો કે ચતુરે ચતુર મલે;
 ગર્દભ ભૂકે હો કે મરલ તામ રુએ, ખર મુખ ચાટે હોકે વટયો દુણ જુએ ૧૧.
 એલો ગુરુ હો કે નિત્ય છદભેદ રમે, ગુરુ સેવાએ હો કે આવે તે ન ગમે,
 વચન વિધાતી હો કે ગુરુને નિત્ય દમે રાહુ નડતો હો કે જગ દિરાજ ખમે ૧૨.
 અમીય શીતલતા હો કે ન લહે ગહુ કિમે, ગુરુ તસ દૂરે હો કે રાખે ધ્યાન સમે;
 ગુણ તુ રુમતિ હો કે તે ગુરુ સેવ દહી સચી ભક્તિ હો કે સેવ્યા પાસ રહી. ૧૩.
 તેણે દુજ દીધી હો કે વિદ્યા દોય ખરી તે પણ લીધી હો કે ગુરુને પાય પરી,
 મોહની સિદ્ધિ હો કે ગુરુને વર ન ખની, વિદ્યા ખીજી હો કે શત્રુ પરાજયની ૧૪
 સિદ્ધ કરે વા હો કે ગુરુએ મોહલિયો, વિનયે સાધી હો કે વચને સાદલિયો;
 મે દુજ સિદ્ધિ હો કે આપી તેહ તણી, ચિત્ત પ્રસન્ને હો કે જન તુ ગેહ ભણી ૧૫.
 પણ દુર્મતિને હો કે સિદ્ધિ નહોય ખરી ગુરુએ નદીધી હો કે લીધી ચોરી કરી,
 એમ કહી દેવી હો કે જાવ અદશ્ય થઈ, ભોજન કંતાં હો કે તપ્યે એકાંત જઈ ૧૬.

॥ યદુક્તં ॥ ભોમી મહરી ભોગભૂષણપરો નીચપ્રસંગી સદા,
 છીદ્રાન્વેષકસદ્ગુરોરવિનયી દ્વેષી ગુરુણામપિ ॥
 ધૂર્તોઽસત્યપ્રજલ્પલંપટસ્વલઃ દુષ્ટ કર્માગાનુગઃ,
 સ્તેષાંયંત્રકર્મત્રસાધનવિધિઃ સિદ્ધ્યતિનો કાહીંચિત્ । ૧ ।

પૂર્વદાસ.

ચુમતિ સાધક હો કે બહુ ઉપકાર લીયો, અગડદત્તને હો કે મોહની મત્ર દિયો;
 લેછ રલ એા હો કે કરી તસ પાય નતિ, અતુલમે આવ્યો હો કે દુરી અમગવતી ૧૭
 તે ગુરુ પશ્ચિર હો કે મુનિ ઉપદેશ દે એ તિલા જઈ પુણી હો કે ધર્મપિયૂષ પીએ;
 શીતલતાએ હો કે આતમ ઉપશરિયા, પેટક ચોરી હો કે હિસા નિયમ લિયો ૧૮.

નૃપચુત ગુરુને હો કે કહે મુજ ઉદ્ધર્યો, નિયમ દીયતા હો કે પંથ સખાએયં ક્યોઃ
મુનિ નમી આપ્યા હો કે પામ્યા પ્રેમ વશી, કાશી દેશે હો કે નયરી વણારણી ૧૫.
ધર્મિલકુમારે હો કે આદમી ઢાલ કહી, મુરખપ્રેમે હો કે વિખ ભખે નહી.
શ્રી શુભ વીરની હો કે વાણી અમૃતસી, સર્જન વિનયી હો કે કચન દેત કશી ૨૦.

દોહરા.

અગડદત્ત થાકો ગયો, મુર સરિતાને તીર,	
પથ પિપાસા શ્રમ રહ્યો, પીતાં નિર્મલ નીર	૧.
પટ દરશન કરસન જલે, ગગાતીરથ રૂપ,	
મુનિવર કોઈ મુગતિ ગયા, માને મુર નર ભપ	૨.
એક વારણ ખીજ અશી, નામે નદીયો દોય;	
મધ્ય વશીય વરાણશી, નગરી ગુણથી જોય	૩.
ભાગ્ય બિદ્ય જોવાભણી, કુવરે કાંધ પ્રવેશ,	
નાનાવિધ કૌતક જુવે, પ્રતો સુદર વેશ	૪.
મઠ એક મોટો દેખીયો, જિહાં ભણે છાત્ર અનેક,	
જાનકલા રસ વસ ગયો, તિહા ધરી વિનય વિવેક	૫.
બિપાધ્યાય કલાનિધિ, પવનચડ છે નામ;	
કર જોડી જોહો તિહાં, ધુર કરી તાસ પ્રણામ	૬.

ઠાળ ૬ મી.

(કીડા કરી વર આવીયો—એ દેશી)

પાહક પ્રેમ રમે કહે, છાત્રને કરીઅ વિદાય રે,	
કહો કોણ દેશથી આવીયા, નામ કિશુ પુજ ભાય રે	પાહક૦ ૧.
શે કાગણ ઇલા આવીયા, કોણ પુજ બિત્તમ વશ રે,	
પ્રેમે તેહ પ્રકાશીંગ, જોમ હાંમે અમ હસ રે	પાહક૦ ૨.
મલ થકી વિવરી કહો, કુવરે નિજ અવસાત રે,	
ગુણી પાહક વલતુ કહે, વસ ગુણો એક વાત રે	પાહક૦ ૩.
માત પિતા તજવે કરી, રૂપ ન કાંધુ કાજ રે,	
નાત સગજન પુર લોડમા, નાવી કશી પુજ લાજ રે	પાહક૦ ૪.
કમ નખ કાતિ પીતર તણી, જાણી તીર્થ સમાણી રે,	
બિત્તમ નર ખજન કરે, પહિત શાસ્ત્ર વાણી રે	પાહક૦ ૫.

કટુકગિરા ગુર માતની, આગલ હિત કર જાણે રે,	
કપહંતા ભેપજ પરે, નીરંજન વૈદ્ય વખાણે રે.	પાંદકં ૬.
ગુર તાડતાં હિત કરે, ઊન્મારગથી વારે રે;	
મણિકારક ઘસતા મણિ, રતનું તેજ વધારે રે.	પાંદકં ૭.
પીતર નિભ્રછે દોપને, પણું નવિ પુત્રને તાડે રે;	
જેમ ન વિતાડે પાત્રને, મત્રિક ભૂત પછાડે રે.	પાંદકં ૮.
જગત ગુણે ગૌરવ લહે, શુ કરે પરપોતાને રે;	
નિજ અગજમલ પરિહરે, વનજકુસુમશિર માને રે.	પાંદકં ૯.
માત પિતા ગુર કુલવશે, હોય જગત બહુ માને રે,	
કંચન ગિરિ વલગા રહ્યાં, તૃણતર કનક સમાનો રે	પાંદકં ૧૦
હાણાપુરે વ્યવહારિયો, સુદર નાંમં સાર રે,	
માત પિતા વૃદ્ધપય નમી, પૃથ્થ કરત આહાર રે.	પાંદકં ૧૧
મૃત વિનયી તસ દોય છે, બહુલ કરે વ્યાપાર રે;	
દાનદયા તસ ચિત્ત વસી, દ્રવ્યતણો નહી પાર રે.	પાંદકં ૧૨.
લાભે લોભ વધે ઘણો, ઇધણથી જેમ આગ્ય રે,	
તૃણાદાહ સમાવવા, જલસમ જ્ઞાન વૈરાગ્ય રે	પાંદકં ૧૩.
ગુરવિણુ જ્ઞાન ન સપજે, તેણે અતિ લોભ જમાવેરે.	
માલ બહુલ વોહોરી કરી, સુદર જાઝ ચઢાવે રે.	પાંદકં ૧૪
માત પિતા મૃત દોયશુ, વાત એકાંત બનાવી રે	
સહુ સાથે વાહાણે ચડ્યા, ઘર પરિકરને ભલાવી રે	પાંદકં ૧૫
જલધિવચે જાતાં થકાં, લાગ્યો પવન પ્રચંડ રે,	
પ્રભુ પ્રભુ કરતા પ્રલય થયો, વાહાણુ થયુ રતખંડ રે	પાંદકં ૧૬
માત પિતા વધુ મૃત જલે, કૃપ્યા દૈવ ઊપરાહે રે,	
સુદર શેઠ ફલક ગ્રહી, આવ્યો જલનિધિ કાં રે	પાંદકં ૧૭
ભમતો અતુકમે આવીયો, હાણાપુર નિજગેહ રે	
મૃતકારજ સહુનાં કરી પરગ્યા નવી સ્ત્રી નેહ રે	પાંદકં ૧૮
પુત્ર વધુ મૃત સતતી પૂર્વતણી પરે થાતી રે	
પણુ એક માત પિતા ગયા, ભવ લગે બલતી છાતી રે	પાંદકં ૧૯.

એમ સુણી પાંક પાય નમી, કુવર કહે ગુર ગજ રે,	
આજ તુમે પ્રતિજ્ઞાધીઓ, સિદ્ધાવધિત કાજ રે	પાંક૦ ૨૦.
તાત મે શિક્ષા શિર ધરી, મુજ મન શાસ્ત્ર કલાથુ રે,	
ભણી ગણી પિતૃપદાર્થને, તુમ આણા લેઈ જનશુ રે.	પાંક૦ ૨૧.
ધર્મિલ કુવરના રાસની, એ કહી નવમી ઢાલ રે,	
શિક્ષા શ્રીશુભવીરની, વિનથી સુણો ઊજમાલ રે	પાંક૦ ૨૨.

દોહરા.

કુવર વચન સુણી રીજ્યો, પવનચડ ઉવઝાય.	
દષ્ટિવદન સદને ગયો, તેડી કરી ગુપસાય.	૧.
ગ્નાન અશન વસનાદિકે, કરતો તસ મનોહાર,	
કહે પિતૃ ધર સમ મુઝ ધરે, વિલસો શ્રિય દિલધાર	૨.
કુવર તિહા રહેતો થકો, કરી ગુરવચન પ્રમાણ,	
આરાધે નિત્ય વિનયથી, માત પિતા સમ જાણ.	૩
શાસ્ત્રને શસ્ત્રકલા તણો, પામી મુગુર પસાય,	
પાર લહી ગૃહ ઊપવને એકદિન રમવા જન્ય	૪.
કુમુમ મુગધ પવન લહી, રહી સ્થિર દષ્ટિ નિશાન,	
બાણાવલી બાણે કરી, વેધે તાણી કમાન	૫.
એણે સમે કુમુમ દહો પડ્યો, પૂઠે લાગ્યો ધાત	
ચક્ષુ લક્ષથી ઝાસરી, ચિતે જ્યો ઉતપાત	૬.
પૂઠે ફીડી અપહ્રક, સમ નવયૌવન નાગ	
શક્તિવસતત્રકતુ વન મુઝી આવી ચિતે કુમાર	૭
તવ સા નિર્દયહૃદય તમ વેધનકૃતચિત લલ,	
બૃધનુમુક્ત શરે કઝી, ભેદત નયન કટાલ	૮.
સા કહે સદાજી લોચને જણ લવે ન ધર કુશર	
હુ અમર માર્ગણે પીડિયા, ઉચિત ન મૃતકને માર	૯
તુ કોણુ કર્ય મૃતાલિધા પછે કુવર સંવિહાર,	
ચરવદની મદનાતુગ, જોઈ વચન રસાલ	૧૦.

હાલ ૧૦ મી.

(ક્રમલની દેશી.)

ચિત્તહર તું મુજ મુટ્ટસમાન, મનસાખે હું તુજ વરી;	ચિત્તહર૦	
મેહલથી દર્શન દીઠ, નેહદોરેં રે ખેચી ઉતરી.	ચિત્તહર૦	૧
આવી હું કંત હજૂર. પિઉં પ્રેમ ધરી પૃછીયુ;	ચિત્તહર૦	
ચાલહાની આગળ વાત, કહેતા સવિદુ.ખ ઊલસિયું.	ચિત્તહર૦	૨
પ્રીત પટતર દોય, ન રહે ધનુ તણી પરે,	ચિત્તહર૦	
મૂલ થકી અધિકાર, વિવરી કહું પિયુ આગલે.	ચિત્તહર૦	૩.
અધુદત્ત મુજ તાત, શેઠ ધુરધર ઇલાં વસે,	ચિત્તહર૦	
સન્મુખ એ પ્રાસાદ, દેવ વિમાનને પણ હસે;	ચિત્તહર૦	૪
લક્ષ્મીવતી મુઝ માત, લક્ષ્મી ધરે પાએ પડી;	ચિત્તહર૦	
મદનમજરી મુજ નામ, ધાતેં રૂપવતી ઘડી.	ચિત્તહર૦	૫
પિતૃવચ્છલ ગુરૂ જોગ, અતુરકલા ચોશઠ ભણી.	ચિત્તહર૦	
ઇલાં એક શેઠનો બાલ, કાલવ્યાલસમદગપ્રણી	ચિત્તહર૦	૬
સ્વિવાલ સાજન સાથ, કાથ કુવેલે મેલીયો.	ચિત્તહર૦	
કરમેં વિડખી મુજ, કુષ્ટરોગ પશુ હેલિઓ	ચિત્તહર૦	૭.
નારક સકરરૂપ, વેહેલ વલે લહી નાલીયુ,	ચિત્તહર૦	
ચોરીએ વિણુચિત્તસાખ, હાથ આડ્યાને હર્ષયુ બાલીયુ	ચિત્તહર૦	૮
વાસ ભુવન કર જોડ, ઉભો મૂર્ખ ચોલગ કરે,	ચિત્તહર૦	
ખીહિનો ગયો પિતુ ગોલ, હુ રે ગઈ માતા ધરે.	ચિત્તહર૦	૯
લક્ષ્મી કૃપણને હાથ, મદમતિ પુરભારતી,	ચિત્તહર૦	
અતુર નારી પતિ મૂર્ખ, એથી મરણગતિ મુખવતી	ચિત્તહર૦	૧૦
નેણે વસતા પિતુ ગોલ, વીન્યા દિન ક્રેતા સમા,	ચિત્તહર૦	
તુમ દરશને હુ આજ, અમકી અકારી અદ્રમા	ચિત્તહર૦	૧૧
આ ભવ તુ ભરતાર, અતુર અણુ ચિત્ત ઉલ્લસ્યો,	ચિત્તહર૦	
તુ મારે હર્ષણો હાર, દીઠો તિહાથી દિલ વર્યો	ચિત્તહર૦	૧૨
તુજ શુભવત સસનેલ, કાંટા ભાગો રે કાચાકરનો.	ચિત્તહર૦	
કામ બુજગ દશેલ, નેહી કા ઊતારણુ ઝેરનો	ચિત્તહર૦	૧૩

આવી હું શરણે આજ, વાલિભવિણ નહિ જાગુલી,	ચિત્તહરં	
રાગ ભરી દુર્ગધ, અલગી ન થાએ આગુલી	ચિત્તહરં	૧૪
કપટી કલંકી મિત્ર, અવસાનેં વિહિતો દયો,	ચિત્તહરં	
દોષાકર પણુ ચર, શિવશિર વલ્લભતા થયો	ચિત્તહરં	૧૫.
મહાદેવ ન જુએ દોષ, આશ્રિતને નવિ પરિહયાં	ચિત્તહરં	
આકૃતિ રાજકુમાર, એલખીને મેં આદર્યો	ચિત્તહરં	૧૬.
શરણાગત કરે દર, નહી કોઈ ક્ષત્રી જાતમાં,	ચિત્તહરં	
પ્રાર્થના કરશે ભંગ, તો મરશુ આજ રાતમાં	ચિત્તહરં	૧૭
કામલુગારે નેહ, નયણેં મુજ કામણુ કયો;	ચિત્તહરં	
પલક ન છોડ્યો જય, ચિત્ત સાંકલીએ સાકલ્યો	ચિત્તહરં	૧૮
મગણુ હવન નાથ હાથ, સાથ ન છોડુ તુમ તણો,	ચિત્તહરં	
મોહો કુમર મુણી વાત, દેખી રૂપ અતિ ઘણો.	ચિત્તહરં	૧૯
મોહના લાગ્યાં બાણુ, પ્રાણુ સમાણીને એમ કહે.	ચિત્તહરં	
હુરે વચ્ચુ પરદેશ, કલેશ કરણુ તું કિહાં રહે	ચિત્તહરં	૨૦
જહાંચુ અમે નિજ દેશ, તે દિન તુજ તેહુ કરે,	ચિત્તહરં	
પટરાણી પદ તુજ, સાચુ વચન એ માહરે	ચિત્તહરં	૨૧ .
વાલ્લભ મુણી રે વચન, માલતી કુચુમે વધાવતી	ચિત્તહરં	
વિકસિત નયનવદન, કચુક છાતી નમાવતી.	ચિત્તહરં	૨૨.
હાથમાં લઇ કરકાલ, મુદિત થઇ ગઇ નિજ ઘરે.	ચિત્તહરં	
કુચર ગયો ગુરુગેહ, નજર મેલાવા નિત્ય કરે.	ચિત્તહરં	૨૩.
ધર્મિભલરાએ દાલ એહ, દશમી અમીરસ વેલડી;	ચિત્તહરં	
આહી છીપ સ્વાંતીનીર, વીરવચન રસ એલડી	ચિત્તહરં	૨૪.

દોહરા.

એક દિન વનકીડા કરી, અશ્વારૂઢ કુમાર.	
નયરીમા જળ આવીયો, તવ દેવાણા દાગ	૧.
કોલાહલ દોહો બહુ, પુરજન ભરીયા શોક,	
મેડી માલ તરવર ચડે, નરનારીના થોક	૨.
જનસમર્દનથી પડે, કેઈ પથે ભયભ્રાત	

- પિહિતદાર ધર હાટમાં, પેઠ વણિક મહંત ૩.
 મુલટ ઘણાં ભાલાં ધર્યાં, ખર્જી મુશલ કર્જેડઃ
 પગભાંગે મુખ ઘેરજે, કરતા દોડા દોડ. ૪.
 અહુટે જોતો તે ગયો, વિરમય ચિત્તકુમાર;
 ડાંચે ધરનર ગોંખડે, પૂછે તાસ વિચાર. ૫

ઢાળ ૧૧ મી.

(તેહ પ્રતિજ્ઞા વાત, નગરમાં ધરધરે હો લાલ ન૦—એ દેશી)

- તેહ કહે નર મુંદર, સાંભલો વાતને હો લાલકે, સાંભલો ૦
 જોરે વસો પુરમાં ન, લહો જિતપાતને હો લાલ. લહો ૦
 ભુવનપાલ ભૂપાલ, ઈહાં છે રાજ્યો હો લાલ; ઈહાં ૦
 જસ મહિમા મહી માંહી, અતુલ બલ ગાજ્યો હો લાલ. અતુલ ૦ ૧
 દલમડણ રિપુ ખડણ, ગજ ગુણ ધામછે હો લાલકે; ગજ ૦
 હસ્તી ગટામેં પટાવત, અપક નામ છે હો લાલકે. અપક ૦
 તે મદ ભરીઓ ધરીઓ, ન જાય માહાવતેં હો લાલ; ન ૦
 આલાન થલ ઉમેલી, કરલી ભટ ધાવતેં હો લાલ. કરલી ૦ ૨.
 પાડતો ધર હાટ, ઈહાં હલકારશે હો લાલ; ઈહાં ૦
 નાસો લેછ જીવ, તુરંગને મારશે હો લાલ. તુરંગને ૦
 એમ કહેતાં તેણી વાર, મુલટ ભાલાં ધર્યાં હો લાલ; મુલટ ૦
 પાસત નાસત તાસત, આકર હાકર હો લાલકે. આકર ૦ ૩.
 ગર્જિત ઉર્જિત શુંદ, પ્રચંડ ઉલાલતો હો લાલ; પ્રચંડ ૦
 ગતિવિટોલ પ્રાભંજન, ધૂળ ઉચ્છાલતો હો લાલકે ધૂલ ૦
 પ્રાવટ અંભોદસોદર, કાલો વારણો હો લાલકે; કાલો ૦
 અગ્નિ ધમ્યું જેમ તામ્ર, રતાક્ષેં ભીપણો હો લાલ. રતાક્ષે ૦ ૪.
 સાતે સ્રોત સર્વંત, જલાથય દારણે હો લાલ, જલાથય ૦
 જંગમ ગિરિ નિઝરણ, ઝરતાં બારણે હો લાલ. ઝરતાં ૦
 પાછલ પગ વિલગંતી, ખલતી મુંખલા હો લાલ; ખલંતી ૦
 મુંબારવ કરે લોક, ફિરંતા વેગલા હો લાલ. ફિરંતા ૦ ૫.
 એકલો દેખી કુમાર કરી કોઈ ભરે હો લાલ; કરી ૦

આગ્યો હરતી કુમાર, તુરગથી ઉતરે હો લાલ તુરગથી૦
 ધૈર્યજ ધરી કર વસ્ત્ર, કરી સાલમો ચલે હો લાલ, કરી૦
 પાથરી પથે વસ્ત્ર કુમર, વેગો વલે હો લાલ. કુમર૦ ૬.
 નર જાણી ગજ કેધે હણે દત્તસ લે હો લાલ, હલે૦
 તવ લઘુ વેગે કુમાર, તે વલગ્યો પાછલે હો લાલ તે૦
 પૂછડે વલગ્યો લેવા, કરી ભમરી કરે હો લાલ, કરી૦
 જાત્ર હણ્યો પરદેશી, જન હા હા કરે હો લાલકે જન૦ ૭.
 મદન મજરી સુણી વાત. તે ચિત્તગોઝાકુલે હો લાલ; તે૦
 થાક્યો હરતી કુમાર ચટ્યો તવ ઉપરે હો લાલ. ચટ્યો૦
 મુષ્ટિ પ્રહારે હણ્યો કરી, તવ નિર્મદ થયા હો લાલકે, તવ૦
 જિતરી મોહની સમરી, કુમર આગલ ગયો હો લાલ કુમર૦ ૮.
 તવ મોહો કરિરાજ, કુમર પાયે પડ્યો હો લાલ; કુમર૦
 લોકે કહે નર રત્ન, ભલે આવી ચટ્યો હો લાલ ભલે૦
 નરનારી થઈ નિર્ભય, પ્રુલે વધાવતાં હો લાલ, પ્રુલે૦
 પવન ચંડ ઉવજ્જય, વિલોકન આવતા હો લાલ વિલોકન૦ ૯.
 શેઠ મુતા મુણી વાત, હૈયે રીજી ઘણુ હો લાલ, હૈયે૦
 પુરજન હરખ મિશે, દે સખીને વધામણુ હો લાલ સખીને૦
 શણુગારી ગજ આલાન, થભે સાકલ્યો હો લાલ, થભે૦
 દેખી અગ્યભો લોક, ખલક ભેવા મલ્યો હો લાલ ખલક૦ ૧૦.
 પુણ્ય પડર હજૂર, નૃપે તેડાવિયો હો લાલ, નૃપે૦
 પાહક સાથ કુમાર, તિહાં કને આવીઆ હો લાલ. તિહાં૦
 કરત પ્રણામ નરશરે, માને યોલાવીઆ હો લાલ, માને૦
 ગાઠ આલિગન દેઈ, પાસે યેસાવીયો હો લાલ પાસે૦ ૧૧.
 રાય કહે વન્સ જાગ્યુ, ગુણે કરી તાહરે હો લાલ, ગુણે૦
 ઉજ્જવલ કુલ નવી હીરો, વિણુ વયરાગર હો લાલ વિણુ૦
 પણુ મુણુવા તુમ વશકે, અમ ઇચ્છા ઘણી હો લાલકે; અમ૦
 પ્રેમે તેહ પ્રકાશો, ઉતપત્તિ આપની હો લાલકે ઉતપત્તિ૦ ૧૨.
 કુમર મુણી લજ વાણો, મૌન પણે રહ્યો હો લાલકે; મૌન૦
 પાહકે તામ વૃત્તાંત, સકલ માંડી કહ્યો હો લાલ. સકલ૦

રાય મુણે કહે વસ, કિશુ આ તેં કરચું હો લાલ;	કિશુ ૦
મુંદર રાય અમો વચેં, ગણીયુ આંતરું હો લાલકે.	ગણીયું ૦ ૧૩.
નવિ જણુવ્યુ તેં કાંઈ, એણે નગરે રહી હો લાલ,	એણે ૦
આ નગરીનું રાજ્ય, સકલ તાહરે સહી હો લાલ.	સકલ ૦
રાય કિયો શિરપાવ, કુંવર પાહંક ભણે હો લાલ;	કુંવર ૦
અધાદિક વર વાહન, અંબર ભૂપણે હો લાલકે.	અંબર ૦ ૧૪.
મોકલીઓ બાહુ માનશુ, પાહંકને ધરે હો લાલકે;	પાહંકને ૦
કુંવર ભૂબલ વિશાલ, તિહાં લીલા કરે હો લાલ.	તિહાં ૦
ધામ્મલરામેં ટાલ, અગીઆરમી મન રહી હો લાલ:	અગીઆરમી ૦
શ્રી શુભ વીરની આકરી, પાહંકને પ્રલી હો લાલકે	પાહંકને ૦ ૧૫.

દોહરા.

એક દિન રાજસભા વચેં, પ્રાભુત સંભુત હાથ,	
આવી નમી કહે રાયનેં, માહાજન પુરજન સાથ.	૧.
દેવપુરી સમી આ પુરી, પૂર્વે હતી મહારાજ;	
તુંદ્રીઆમ સમ સપ્રતિ, થઈ ન રહી કાંઈ લાજ.	૨
કાઈક ચોર અદૃષ્ટચર, લૂટે નગરી સર્વના,	
ધનધાન્યેં નિર્ધન થયા, ન રહ્યો કાઇનો ગર્વ.	૩.
ગુમ સરિખા સ્વામી છતે, પુરજનને શી ભીત;	
તિમિરોદય તરણી છતે, વાત વડી વિપરીત.	૪.
રાય મુણી કાંધો તિશેં, યોલાવે કોટવાલ;	
તરકર લૂટે લોકને, તું ન કરે રખવાલ.	૫
તે કહે સ્વામી સાભલો. વિદ્યામંત્ર ભરેલ.	
અદૃષ્ટ ચોર ચોરી કરે, કરતો નવ નવા ખેલ	૬.
રાત દિવસ જોતો પ્રેરું, પણ નવિ આલ્યો બનય:	
ભૂપ કહે સૂણુ સચિવનેં, કરવે કાઈ ઉપાય	૭.

ઢાળ આરમી.

(તુઓ અગમતિ પુણ્યનીરે—એ દેશી)

મત્રી સેનાપતિ ભૂપતિ રે, પુંગહિતનેં કોટવાલ રે.	
પાંચે પાટી તિહાં મક્કી રે, ચિતે થઈ ઉજમાલ રે.	નૃઓ ૦ ૧

- સાહેલાહે હુ થયો શત્રુ સમાન, માન પિતા સુતધી . ધરે હો લાલ ૬.
- સાહેલાહે બાવળનેં કરકધુ, વાવી જેહ ઊચ્છરવી હો લાલ,
- સાહેલાહે પીડાકારક તાસ, હોવે કટક ખેરવા હો લાલ ૭.
- સાહેલાહે કુળપતિ કૃત્યસમાન, વિપધર સરિખો હુ થયો હો લાલ;
- સાહેલાહે ચદન સરિખા પુત્ર, ધસે મુગધે ક્ષ્ણ જ્યો હો લાલ. ૮
- સાહેલાહે માતને કલેશનુ હેત, જનમથી વાત સકળ થઈ હો લાલ,
- સાહેલાહે ધાતે ક્યુ શુ કામ, પુત્રાલિધાન મુધામથી હો લાલ. ૯.
- સાહેલાહે જનમથી વસતાં ગેહ, માત પિતા શોકે ભર્યા હો લાલ,
- સાહેલાહે દેશાંતર રહ્યો તોહી, દુરાતમાએ દુખી કર્યા હો લાલ ૧૦.
- સાહેલાહે એક અગ્રભો કેમ, અવિનીત હું સુખ શ્રી વર્યો હો લાલ,
- સાહેલાહે નહી કૌતુક મા બાપ, સમરે મુજ તેણે સુખી કર્યો હો લાલ. ૧૧
- સાહેલાહે માછલી સમરણુ જાત, મીન યુગલ જન જીવતાં હો લાલ,
- સાહેલાહે ભુજગી આલિગિત બાળ, ફર્મા તથા અવલોકતાં હો લાલ. ૧૨.
- સાહેલાહે કહે મુવેગ કુમાર, ખેદ કરો નહિ અતિ ધણો હો લાલ,
- સાહેલાહે દુખ દાયક નહી પુત્ર, જનકને દુખ અવગણુ તણો હો લાલ ૧૩.
- સાહેલાહે પિડથી અધિકો દામ, દામ થકા વાહાલી પ્રિયા હો લાલ,
- સાહેલાહે તેહથી અધિકો પુત્ર, પૂઠે અધિક ધરમ ક્રિયા હો લાલ ૧૪.
- સાહેલાહે તાતે દિયો પરદેશ, જોવા તુજ પુણ્ય તારણે હો લાલ,
- સાહેલાહે ભાગ્ય ઉદય મુવિનીત, ગુણેશ્વેણી લહી બારણે હો લાલ. ૧૫.
- સાહેલાહે પ્રગટયો નૃપનેં પ્રમોદ, હૃદયાનદન નદને હો લાલ;
- સાહેલાહે ન લહે દ્રોણુ આણુદ, પામી સુગધિ ચદને હો લાલ. ૧૬
- સાહેલાહે વચ્ચ મલિન તજે લોક, રજઃધરે તડકે તપે હો લાલ;
- સાહેલાહે ઉન્નવળ નિર્મળ તેહ, દેવસેવાવસરેં ખપે હો લાલ ૧૭
- સાહેલાહે તુમ દર્શન શીત વાત, તાત હૃદયજ્વર વારણું હો લાલ;
- સાહેલાહે દેખી તુમ મુખચદ, નયન મુધારસ પારણું હો લાલ. ૧૮.
- સાહેલાહે મળવા બહુ ઉતકંઠ, રહિયત શખપુરી તણી હો લાલ;
- સાહેલાહે કાણુ વરસા સો થાય, વિનતિ શી કહીએ ઘણી હો લાલ. ૧૯.
- સાહેલાહે પિતૃ મિલન ઉચ્છરંગ, એમ નિમુણીને કુવર ધરે હો લાલ;
- સાહેલાહે દેશ ગામ લખ તાસ, નામાં લેખા તસ કરે હો લાલ ૨૦.

સાહેલાહે બહુ અધિકારી કીધ, એક પટાવત ઊપરે હો લાલ	
સાહેલાહે તેડાવી ઉવજાય, વિનયે નમી કહે એણીપરે હો લાલ	૨૧
સાહેલાહે શી આજ્ઞા ગુરૂરાય, તાતે મુજ તેડાવિયો હો લાલ.	
સાહેલાહે ટાળણુ પિતૃવિયોગ, કહે ગુરૂ હુકમજ આપિયો હો લાલ	૨૨
સાહેલાહે કામ અરથ દોય વર્ગ, સાધ્યા પણ ન મુલાવિયે હો લાલ,	
સાહેલાહે ધર્મ વર્ગ જયકાર, તેણે તે સાધી સધાવિયે હો લાલ	૨૩
સાહેલાહે ગુરૂ વચને જિનચૈત્ય, આઠ દિવસ પૂન ગ્યે હો લાલ,	
સાહેલાહે ગોચર નાટકશાળ, ગુણિજન જોવા સહુ મચે હો લાલ	૨૪
સાહેલાહે સાહસીવચ્છલ નિજગેહ, પટ રસ પાક ભોજન ધરી હો લાલ,	
સાહેલાહે શ્રીમત ગુણી નરનાર, પેહેરામણી વચ્ચે કરી હો લાલ	૨૫
સાહેલાહે મદનમજરીને દીધ, કચુઓ કસખી સોહામણો હો લાલ,	
સાહેલાહે દેતાં દિલભર કીધ, મુદ્રત દિન જવા તણો હો લાલ	૨૬.
સાહેલાહે ખીજે ખડે એહ, ખીજી ઢાળ સોહામણી હો લાલ,	
સાહેલાહે વીરવચન રસ દેત, ખાસ સખીને વધામણી હો લાલ	૨૭

દોહરા.

પવનચડપ્રિયા સતી, રતનવતી તસ નામ,	
કુવર ધરે ગુરૂને જઈ, જોલે કરીઅ પ્રણામ	૧
માત તમે સુલસા સમાં, દિયો આશીપ સનેહ,	
તાતનુ તેડું આવિયુ, જઈશુ હવે નિજગેહ	૨
સા કહે વત્સ વિજેગના, મે એ દુખ ન સહાય;	
ત્રિવિધ વીર સુલસા સતી, તેણેએ દુ.ખ સહાય	૩.
કુવર કહે નર ઉત્તમે, સાસરીએ ન સહાય,	
માત પિતા સજ્જન પ્રમુખ, ઈણ વાતે લજવાય.	૪.
ગુરૂણી કહે કુશળાં રહો, છો મુજ ચિત્ત મઝાર.	
કુવર દીએ દશ ગામ તસ, લીએ આશીપ અપાર.	૫

ઢાળ ૩ જી.

(ચિત્રોડા રાજની દેશી)

ગતિ લલિત વિલાસે રે, અવતી પતિપાસે રે,
કુવર પ્રકાશે આવી એણી પરે રે;

- આવ્યું તાતનું આણું રે, ઘરનાં દે અટાણું રે,
મુજ મન ઊઝાણું માત મિલણુભણી રે. ૧.
- અમને વોળાવોરે, હવે વાર ન લાવો રે,
શબપુરી જવો પંથ દરેં ઘણો રે,
મન ચિતે રાજ રે, નિત્ય કોડી દીવાળ રે,
કુવર દિન ઝાઝા રહ્યા પણ ઘડી સમા રે. ૨
- પુત્રી જે જાઈ રે, તે અતે પરાર્થ રે,
ઐહ્યી શી વડાર્થ ધરવસ્તી તણી રે;
અદામનું નાણું રે, ઘેસ છાશનું ખાણું રે,
કાંસાદૃટ ભાણું લહી ધનમદ કરે રે. ૩.
- તમરાનું ગાણું રે, છાળીનું દુઝાણું રે,
પરધરનું ધરાણું પેહેરી સુખ ગણે રે;
ત્રિપડીનું ટાણું રે, ચણોડીનું ધરાણું રે,
ખારદૃટ અથાણું ભોજનમાં નહી રે. ૪.
- વાદળની છાયા રે, કપડીની માયા રે,
તૃણાજળ ધાયા જળ નહિ પામતા રે;
પરદેશીની પ્રીતી રે, બળી ભૂમિએ ખેતી રે,
પરોણે ધરવસ્તી કેતી માનીયે રે. ૫.
- એમ ચિંતી રાય રે, અંતે ઊરજાય રે,
પુત્રીની માયશું વાત સવે કરી રે;
ઉઠે કુંવર રજાઈ રે, નૃપ કરત સજાઈ રે,
રથ ઘોડા નવાઈ આસન બેસણું રે. ૬.
- દિયે ભૂપણુ વાસ રે, ઘણું દાસી દાસ રે,
દેઈ કુવરને પાસ રહી એમ વીનવે રે;
પુત્રી ઉછરજેં રે, ઉછરી ઉછરે રે,
ગુણવંતનેં સજેં તુમ ખોજે ઠવી રે. ૭.
- દેશો ન વિસારી રે, નવી પરણો નારી રે,
પણુ એ દિલ ધારી કદિય ન દુહવો રે;
સુણી કુંવર સજેલા રે, થઈ ભોજનવેળા રે,

- સવિ સાજન ભેળા રતનવતી તેડતી રે. ૮.
 ઘર આસન માડે રે, મુત લકતે જમાડે રે,
 સુગંધ વસાડે ધૂપ ઉખેવતાં રે,
 શણગાર મુહાવી રે, માથે તિલક વધાવી રે,
 કાંઠે વચ્છ વોળાવી વેહેલા આવજો રે. ૯.
 મળો જઈ માતાશુ રે, રહેજો શાતાશુ રે,
 કાષ્ઠ દિન જોલાશુ મુજ સભારજો રે,
 ઉપગાર વખાણી રે, મુખ મધુરી વાણી રે,
 ધન યોહાણુ આણી દીએ ઉવઝાયને રે. ૧૦.
 હવે કુવર સંધાવે રે, નૃપ પુત્રી વોળાવે રે,
 સજ્જનને મેળાવે શુભ શકુને કરી રે,
 શેઠ બાહેર આવ્યા રે, મિલણાં સહુ લાન્ધા રે,
 કુવરે યોલાવ્યા સહુને હિત ધરી રે. ૧૧.
 સૈન્ય સુલટ મિલાવી રે, ગયરાણી આવી રે.
 કમળએના યોલાવી હિતશિક્ષા દિયે રે;
 પતિઆણાએ ગહેજો રે, લગ્ન નિર્વહેજો રે,
 સાસુ સસરાની સેવા કરજો લલી પરે રે. ૧૨.
 રાએ માની તે રાણી રે, બેહેન સરખી જાણી રે,
 નણદી દેરાણીના મન સાચવો રે,
 ગુરૂ વિનય કરે જો રે, સમતામાં રહેજો રે,
 દાનગુણે દીપાવજો અમ કુળ વશને રે. ૧૩.
 અમ કહી નિજ બેટી રે, હાંડા ભર ભેટી રે,
 થઈ છેટી વળ્યાં નિજ ઘર આમુ ભર્યા રે,
 રથ બેટી નારી રે, સખીવૃદ્ધ વિહારી રે,
 કરી સેના સારી પથે શિરે તદા રે. ૧૪.
 કુવર ચિતાએ રે, રવિ પત્રિમ જાએ રે,
 અધકાર તે થાયે અવસર પામીને રે,
 કુવર એકાકી રે, ગ્લા સુલટ તે બાકી રે,
 પુર બાહેર મંદ્રી ગથ પડના ધર્મિ ૧૫

આપેં ઝેકેલારે, નગરે નિશિ વેળારે,
 દૂતિ ધર મેલા કારણુ જઈ વસ્યા રે,
 તે માલણુ જાતેરે, સમજાવી વાતે રે,
 મદનમજરી રાતે તેડી મિલાવતી રે ૧૬.
 રસપ્રેમે મળિયારે, વિભેગ તે ટળિયા રે,
 જઈ સુલટશુ ભળીયા દૂતી વિસર્જને રે.
 મદનમજરી નારીરે, રથમાં ઝેસારી રે,
 શન્ય મારગે સુલટ હકારી આલીયા રે ૧૭
 જે સોમલ ખાવેરે, વચ્છનાગ જે આવે રે,
 ન બીહે ફળ ધતુર આવે તે ધણી રે,
 જે ગિરિ આલધેરે, જલધિ જળ લધે રે,
 છીલ્લર જળ ટેકરી કાંકરી કેમ ગણે રે. ૧૮
 જેણે સાપ ખેલાયા રે વાઘવૃંદ રમાયા રે,
 વિષ્ણુસે ડરાયા તે નર કેમ ડરે રે,
 જેહને જેહશુ પ્રેમરે, રહેતે વિના કેમ રે,
 મૂઢલોક અન્નણ્યો વેહેમ મને ધરે રે. ૧૯
 મારગ શિર જાતાં રે, સૈન્ય ભેલાં થાતાં રે,
 બેહુ નારી સોહાતાં મન મેળો કરી રે;
 શુભવીર કુમાર રે, લલ્યા ભોગ રસાલ રે,
 ખડ બીજે ત્રીજી ઢાળ સોહામણી રે. ૨૦.

દોહરા.

અગડદત્ત નિજ સૈન્યશુ, ગામ ગામ વિશરામ;
 કેતે દિવસેં પામિયા, વિધ્યાત્રણ રણુ ઠામ. ૧.
 મદલર હસ્તીધટા ચરે, મહિષ તણો નહી પાર;
 શાર્દૂલ ચિત્રક ભયકરા, શબરા શબરી અપાર. ૨.
 ઇકે જળ ભરિય સરોવરે, સૈન્ય કિયો વિશ્રામ;
 ડેરા તંબૂ તાણીને, કુવર રહે એ ઠામ. ૩.
 સુલટલોક ભોજન કરી, બેઠા કરતા વાત;
 જગત વિશામેં આથમ્યો, રવિ પ્રગટી તવ રાત. ૪.

ઢાળ ૪ થી.

(૩૩ખાની દેશી)

જગતી જસરતિ દૈવગતિ દુર્બળી, તદપિ તસ દૈવ ખત છિદ્ર જ્ઞેવે,
ચંદ્રચુર લગન બળ શુકન માલણ મળે, તહવી પાછો વળે ખરિશિવે.
જગતી જસરતિ દૈવગતિ દુર્બળી.

૧.

વિશ્વહિતકારિતિભિરાતિરસ્કૃત, ભય લાહી વિધ્ય ગધુર વસંતો;
તિમિર ભર રજનિચર શખર પક્ષે ભલે, રિષ્ટ રવિ દૃષ્ટ જ્ઞેતાં હસતો જગતીં ૨.
દ્યુપતિ નૃપ ગોપતિ નામ વિદ્યુપા વદે, સુણત તમ શત્રુ બાધવ નડેવા,
શખરસંકેત કદી તિમિર રજની ભરી, ધૂકર બહુક ધૂ ધૂકરેવા જગતીં ૩.
ભટનિકટ મધ્ય નિશિ વિકટ નિદ્રા ભરી, ઝટતિ જગતિ સૈન્યે નકોપિ,
અક્ષરનૃચક્ષ સમલક્ષ તમપક્ષગા, પ્વાંત સંકેતિકા શિર ન ટોપી. જગતીં ૪.
વાળ વિકરાળ કરવાળ કર પ્રેત જ્યું, હીક રવ કોક કપિમત્તદંતા,
બાણધનુ તાણી કર સૌમિકા ભટ પરી, ગૌમિકા ભીલ ધાટી પતીતા જગતીં ૫.
તોણ સમે જ્ઞેધ નર ક્રોધ ગર્વે ભર્યા, સચર્યા યુદ્ધ ઝહી ખડગ ઢાલે,
કુવર તવ જગીયો વીરનૃપ આગિયો, રથચઢ્યો ઝટતિ જગતી મશાલે. જગતીં ૬.
પક્ષીપતિ ભીમની સીમ પૌરુષરૂપા, ક્રાંત તુરગારે પ્રૌઢ કોધે,
આવતો ધાવતો સૈન્યભટ શોધતો, પતત જિમ વિદ્યુતા દડ ગોધે. જગતીં ૭.
વાયુને વાંચુદા હરિણ હરિણા ધવ, સૈન્યભટ સકળ તેમ દૂર નાસે;
ઉડીયો તામ તપનોપમે કુવર તે, ભીલ ભટત્રાત તમ નષ્ટત્રાયે. જગતીં ૮.
સોપિ પલ્લીપતિ ભીમ ભીપણગતિ, મેધ જ્યું ગાજતો કુવર સહામો;
નીર જ્ઞેમ તીર વરસાવતો રસ ભરે, નવિ ધરે ધરણીતસ પળ વિશામો. જગતીં ૯.
કુવર પણુ તેહશું કેસરીસિહ જ્યું, યુદ્ધ ઉદ્ધત પણુ કો ન થાકે,
જ્યસિરિ હાથ વરમાળ ધરી આવતી, જ્ઞેવતી સતીપણુ ધરીયનાકે. જગતીં ૧૦.
બળથટ્ટી દુર્જયો ભીમ પક્ષીપતિ, દેખી જ્ય ઇચ્છતી છળ વિચારે.
મદનમજરી કહે સારથિ હુ રહે, છતશે નાથજી ક્ષણિક વારે. જગતીં ૧૧.
થઈય સા સારથી તુરગ સચારતી, દેખિ તસ રૂપ પક્ષીશ છળીએ;
માર કુમારસહ પચ બાણે પડ્યો, ભીમ વિણુ નીણુહત ભૂમિતળીએ. જગતીં ૧૨.
વદત પક્ષીશ નીશ ચુત મદ તજે, નિજભુજે નહી હાણ્યો પદીગજ,
વજિર્ધર્મન ક શરહત તણુ, સ્તકે મારણુ મળે નો અગ્રજ જગતીં ૧૩.

તિમિર દળખંડતો સહસ કિરણેં કરી, તામ ઉદયો રવિ જગ પ્રકાશે;
 પ્વાંતશમ કૃષ્ણતનું સ્વપ્તીયકાકા વદત, ભયલહી રાખર જ્યું કાકનાસે. જગતી૦૧૪.
 ચણુભૂ નિહાળતો સૈન્ય નવિ ભાળતો, નષ્ટગત કષ્ટમૃત મુભટ કેઈ;
 શ્રવતા જે રહ્યા તેહ પાસેં ગ્રહ્યા, મરણગત કાષ્ઠ્યું દાહ દેઈ. જગતી૦૧૫.
 સ્વરજળેં સ્નાન મુખદંતધાવન કરી, તરતળેં દંપતી કૃતવિશામે;
 ખંડ ખીન્ન તણી ઢાળ ચોથી ભણી, વીર કહે ધર્મથી સૌખ્ય પામે. જગતી૦૧૬.

દોહરા.

ખાણુ તૂણીર પુંઠે ધરી, કાર્મુક હાથ ધરંત;
 એક રથેં કરી નારીશું, અલ્પ સુભટશું ચલંત. ૧.
 અરધે પથેં આવીયા, પુરૂષ મળ્યા તવ દોય;
 કુંવર પ્રછે પંથનો, વ્યતિકર ભાખે સોય. ૨.
 મ્હોટો વહેતો માર્ગ એ, શંખપુરી શિર જાય;
 ખીન્ને પંથ એ દૂકડો, છે પણ વિષમ કહાય. ૩.
 ધન લૂટે પ્રાણી હણી, દુષ્ટગતિ પરિણામ;
 ચોર ફરે બહુ રૂપશું, દુર્યોધન તસ નામ. ૪.
 વળી વનહસ્તી એક ફરે, કાળસમો વિકરાળ;
 મત્ત મૃગેંદ્ર રણેં ફરે, દીએ ઉછળતી કાળ. ૫.
 રણુ અરધું કાપ્યું તમેં, આગે અર્ધપ્રયાણુ;
 પંથ યથાર્થિએં ચલો, તુમને કોડ કલ્યાણુ. ૬.

ઢાળ પ મી.

(ધવલશેઠ લેઈ લેટણું.—એ દેશી.)

વયણુ વધાવી કુંવર ચલ્યો, દીએ તસ પાંચ દિનાર રે;
 રથ આગળ કરી જાવતાં, પંથી મળ્યા નર બાર રે. વયણુ૦ ૧.
 અલ્પશ્રુત મુનિ મંડળી, ગીતારથ અનુસરતા રે;
 તેમ તે નર કુંવર લહી, સુંદર સાથજ કરતા રે. વયણુ૦ ૨.
 પંથ જતાં તે રણુ વચેં, જોગી મળિયો કપાળી રે;
 ભસ્મધટા દેહેં ધરી, જટાન્નૂટ શિરવાળ રે. વયણુ૦ ૩.
 માળ કપાળ તણી ગણે, લીધો કનંડક માથે રે;
 ઘંટ બજવત આવીયો, પાણી કમંડળ હાથે રે. વયણુ૦ ૪.

કર દક્ષિણ સન્મુખ કરી, બાલે દેઈ આશીષ રે;	વયણું ૫.
છવે કોટિ' પરસ લગે, વાત મુણે સાર્થેશ રે.	
ગોકુળ ગામે હુ વસુ, દેખી સસાર રૂઝો રે,	વયણું ૬.
કાપાલિક ગુરુ સન્નિધે, જોગ તે લીધા રૂઝો રે.	
બહુ દિનથી તીરથ કરું, દેવ નમન સુકેતે રે;	વયણું ૭.
શખપુરી જાવું માહરે, વચ્ચનીરથ નતિ હેતે રે.	
તુમ સાથેં અમેં આવશું, પણ મુજ પાસેં ભાર રે.	વયણું ૮.
દેવપૂજન અર્થેં દિયા, ધર્માએ શત દિના રે.	
નોલી તુમ ગ્રથમાં ઠવો, તો નિર્ભય થઈ આવું રે;	વયણું ૯.
દુર્યાધન ભયથી ડર, તેણેં તુમ હાથેં આવું રે.	
કુવરને આપી એમ કહી, પથે કરે ગીત ગાન રે;	વયણું ૧૦.
નૃસ્યકળા જન રજતો, મુખચેષ્ટા કરી તાન રે.	
ભિક્ષુવેશ નૃપપુત્ર ગણે, અવિશ્વાસનું હામ રે;	વયણું ૧૧.
ધ્રાડા શીઘ્ર અલાવતા, આગ્યુ ગોકુળ ગામ રે.	
હર વનાંતરે જીતર્યા, જાણી ભોજન વેળા રે;	વયણું ૧૨.
નૃપતદનને એમ કહે, જોગી જટિલ તેણી વેળા રે.	
આજ પડણા અમ ધરેં, ભોજન સહુને કરાવુ રે;	વયણું ૧૩.
ગોકુળ ગામ એ માહરે, દહી દૂધ અર્શન તે લાવુ રે.	
ગયું આમાયુ ઇલાં કર્યું, તેણેં આહેર મુજ રાગી રે;	વયણું ૧૪.
ગોરસ બાહુળાં આવણુશે, એ મુજ શુભમતિ જાગી રે.	
હુ જઈ આવુ તિહાં લગેં, જાવુ નહિ માહારાજ રે;	વયણું ૧૫.
જન્મ સપ્તળ માહારો થશે, જાણુ વધારી લાજ રે.	
એમ કહી તિલાજઈલાવીયો, ગોરસ મધુર ખનાય રે,	વયણું ૧૬.
કહે કુવરને આરોગીએ, ઉદ્ધમ સપ્તળ કરાય રે.	
ઋષિભોજન કહ્યે નહી, વળી મરતક રસ જાત રે,	વયણું ૧૭.
તેણે ગોરસ ભોજન તણી, નવિ કરશે એ વાત રે.	
કુંવર વચન મુણી સાથને, દહી દૂધ તેહ જમાડે રે;	વયણું ૧૮.
વારે કુવર નયને ગુરુ, કુશિખપટે નવિ ઢાંડે રે.	
તળોળ દેઈ તે કહે, જમશુ અમે હવે પુત્તા રે,	વયણું ૧૯.
વિપમિશ્રિત ભોજન કરી, ને તરતજે જઈ સત્તા રે.	

મદનમંજરી વચનેં કરી, ભોજન કુંવર કરાવે રે;	
રોપ ભયોં ભેગી તિહાં, ખેચી ખડ્ડને ધાવે રે.	વયણુ ૨૦.
ચંદ્રમુખી લક્ષ્મી જિસી, નારી લેઈ કુણી કાર રે;	
બાઈશ કિહાં રે રાંકડા, હું દુયોંધન ચોર રે.	વયણુ ૨૧
વિષ દેઈ પંથી હણ્યા, આવ્યો છે તુજ વારો રે,	
ખડ્ડ બળેં ચૂરણ કરી, દેઈ જમ નૃપ ચારો રે.	વયણુ ૨૨.
કુંવર સુણી વિરિમત અસિ, કુક્ષીધાત દીએ વહેલો રે;	
હાહા કરી પડ્યો ભૂતળેં, જે વહેલો તે પહેલો રે.	વયણુ ૨૩.
દીનપણેં તરશ્યો જુએ, કુંવર મુખ જળ ધવાવે રે,	
ચુલસાસુત તવ તેહને, પાણી દયાએ પાવે રે	વયણુ ૨૪.
સ્વસ્થ થયો શીતળ જળે, કુંવર કાધ સમીરે રે.	
ખીજે ખરે પાંચમી, ટાળ કહી શુભ વીરે રે.	વયણુ ૨૫.

દોહરા.

કુંવર કૃપાળુ ગુણેં કરી, કરતો ચોર વિચાર;	
કડ્ડણ્યર એ ગુણનિધિ, ધિગ ધિગ મુજ અવતાર.	૧
મેં અતિથિ કરી મારિયા, પથીજન વિશ્વાસ;	
બાળ વૃદ્ધ ધર્મી હણી, બાંધી પાપની રાશ.	૨
એ ગુણવત સુપાત્રનેં, આપી ધન ધરબાર,	
પવન જળદાયક તણો, વાળું પ્રતિ ઉપગાર.	૩.
ગુણુરજિત તરકર કહે, સાંભળ રાજકુમાર;	
હું મૂઝાળ પણ તુજ ગુણેં, રીઝ્યો ચિત્ત મઝાર.	૪.
અછત હું તેં છતિઓ, તુજ બળ ધીરજ ધન્ય;	
હું તૂલ્યો તુજનેં કહું, છેલ્લું સાચ વચન.	૫.
સન્મુખ ગિરિ મેઘેં જતાં, વામ દિશેં નદી દોય;	
તિહાં મદિર છે જક્ષતું, પણ નર વસ્તી નકોય.	૬.
ચૈત્ય થઈ ડાબી દિશેં, સજ્જત શિલ્લા એક;	
વામ દિશેં દૂરેં કરી, ભૂમિધર છે છેક.	૭.
જયચુંદરી મુજ વલ્લભા, રૂપેં રંભ સમાન;	
રે તુજને આપી મુદા. નારી સદ્ય નિધાન	૮.

મુજ મરણે પગ્ગળીને, કર્ત્તે સધણું લાય;
એમ કહેતાં તે મરણ લલો, દિયે અગ્નિ મહિનાથ.

૯.

લાળ ૬ ફી.

(નદી યમુનાકે તીર, ઉડે જોય પ ખાયાં—એ દેશ)

અથ જોસી ગિરિ મળજ ગયો નદી ઉતરી, કુવર શિલા કરી દૂર જોલાવે મુંદરી;
કિંચે સ્વરે મુણી શબ્દ તુરત ચિંતા ભરે, આવી કહે સા આદરે આવો અમ ધરે. ૧.
રથ ઠવી વિવરે દંપતી ભૂધર સચરે, તવ કહે ચોરપ્રિયા કેમ આવિયા અમ ધરે;
વાત સકળ કુવરે તિહા મૂળ થપા કહી, દેખી ખર્જ સા સાચપણે માની સહી. ૨.
કુવર મકરધ્વજતુલ્ય સ્વરૂપે સા ચળી, જ્યમુદરી પણ થબી ચિત્રામણ પૂતળી;
નૃપતંદન પણ મોહિની દેખી મોહી રહ્યો, દિલ વસી રંભા ઉર્વશી એમ વિસ્મય થયો. ૩.
નાગકની પાતાળથી ચોરે અપહરી, નાગદેવ ભયે નામ ઠળ્યું જ્યમુદરી;
નયણે નયણ મિલાવી રહ્યો વાદી પરે, તવ સા હૃદયશુ નેહ ધરી એમ ઉચ્ચરે. ૪.
તુજ મુખ દેખી હુ શુદ્ધિ બુદ્ધિ ભૂલી ગઇ, પ્રેમકટારી લાગી તેણે ધાયલ થઈ;
ઘાયલ ચોરને શીતળ જળ પાયો ખરો, પ્રેમ મુધારસ સિંચતો તે મુજ ઉદ્ધરો. ૫.
તુમ સધળી નારીની દાસી થઇ રહુ, તેહનાં કટુક વચન પણ તુમ હુકમે સહુ;
રચણ પડયુ વિદ્યામા પણ લઇ સમારણુ, બાળ વચન પણ હિતનુ ચિત્તમા ધારણુ. ૬.
ચડાળ પાસથી ઉત્તમ વિદ્યા શીખવી, નારીરતન પણ લેવુ દુઃકુળ સંભવી;
લવણમુતા હરિ કેશવે ધર લખમી કરી, કાળી ગૌરી પર્વતજ રહે વરી. ૭.
કનક દોડ ધન તુમને સોખી એવણુ, આ ભવમા વહાવેશર માનુ દેવણુ;
રાગ વિલુધ્ધા કુંવર એ સાચુ સદહે, મદનમજરી ચિત્ત ચમકી કુવરને એમ કહે. ૮.
નુણુ પ્રીતમ નિર્લજ પડ્યો તું પાસમા, હરણુ પરે પડી હુ રે વળી તુજ આશમાં;
આ રાજપુત પવિત્ર પુરપત્રત કિહા રહ્યું, નીચ મારગ અનુસરતાં નિર્મેળ કુળ ગયું. ૯.
કુળવટ ઉત્તમવશ ને કાત્રીપણું ટળ્યું, મુજ સાથે કરકોલ વચન જોડ્યું બળ્યું;
કાક અમેધ્ય પરે ચોગદાગચે રજિયો, ભ્રષ્ટ સકળ શુભુજત ભાતમાંથી ગયો. ૧૦.
ચણિકમુતા પણ હું તુમથી રૂડી ઘણી, સતીવચણે ધર રાખી માઝા આપણી;
કેતા વરસ કુમારીસમી ધગમા ગહી, પીઊડા વરી હું તુમ ઉત્તમ જાતિ લહી. ૧૧.
છંદી સાહેલી સાથ નાથ સાથે સન્ધ્યાં, તુમ વચને બધાણી પીહરીયાં તજ્યાં;
માન પિતા સાચરીયાંને કુળજ પણ ધરી, શિયળ તજી તુમ સન્નત સગે નીકળી ૧૨.

એ સવિ કાકુ પ્રીતમ તાહરેં કારણેં, મતિ વિણુડી ધર પેડી રહી હું બારણે,
 વિણુ દેખે હા દૈવ ધરી જલધિ સહી, ઊતરવાનો આરો તે એકે રહ્યો નહી.૧૩.
 એણે સંગેં રહી ખેલો પ્રીતમજી ભૂધરેં, સુલસા સાસુ ચરણેં જશું અમેં સાસરે:
 કહિશું અમેં જો મોકલશે તુમ ખોળવા, કૃષ્ણપરેં ગયા તુમ સુત પાતાળ સાધવા.૧૪.
 કાંતાવચન ગંગોદક કલ્લોલેં કરી, નીચરાગ મલ ધોઈ ચિત્ત સુમતિ વરી,
 અગડદત્ત નીકળિયો ચોર સંપદ તજી, મદનમંજરી શુ રથ ખેસી ચલિયો સજી.૧૫.
 નારીચરિત્ર ગહન તેમ ગહનવનેં વસે, લિલ્લવૃંદ જિહાં ત્રાસે નાસે દશો દિશેં:
 દેખી કુંવર મન ચિતે એ ઉત્પાત શ્યો, તવ દીઠો મદ ભરીયો હસ્તી કૃતાંતશો.૧૬.
 વશ કરી રાજકુંવર તિહાં આગળ ચલે, લાગુલધાત નિપાત પટહભૂત ભૂતજેં,
 સન્મુખ ઓળ્યો વાધ વદન જિશું ગળહરા, ધાવત ક્રોધ ભર્યો રહી ઉચ્ચી કેસરા.૧૭.
 મદનમંજરી ભયખાંત થઈ તે દેખતાં, ધીરજ દેવે તાસ વાધ હણવા જતાં;
 વામ કરાંખર વીંટી હરિવદનેં ધરી, દક્ષિણ ભુજ ખડ્ગેં કટિ છેદી દ્વિધા કરી.૧૮.
 રથ ખેસી વનખંડ વચેં વળી જવતો, અતિ ઉત્કટ પ્રણી મણિધર સાહામો આવતો.
 રક્ત નયન કાંણકાંતિ ધમણુ પુતકાર એ, જમદડ તુલ્ય પ્રચંડ દિસે વિકરાળ એ.૧૯.
 દેખી ભયેં પતિકુંદે વળગી મંજરી, ભય મ ધરો કહે કુંવર હેઠો ઊતરી,
 થેલી મંત્રેં ગારૂડી પરે અહીનેં દમી, ખેસી રથ પથ ચાલ્યાં રણુ સઘણું વમી.૨૦.
 શંખપુરીને દેશ સીમે વિશરામીયા, ભવચટવી ઓળગી નરભવ પામીયા.
 ખીજે ખડેં ઢાળ એ છટ્ટી ઉચ્ચરી, કમળસેના શુભ વીર કુમારનેં સાંભરી.૨૧.

દોહરા.

એણે અવસર તિહાં સૈન્યના, રંગ તંબૂ દર.
 દેખી સંશય ડોલતા, આળ્યા સુભટ હજૂર. ૧
 અગડદત્તનેં ઓળખી, કગ્તા તેહ પ્રમાણુ
 કમળસેના રાણી પ્રતે, દેવ વધામણી તામ ૨.
 રાણી મંત્રી પ્રમુખ સવિ, આવી પ્રણમે પાચ,
 જોલાવે તસ પ્રેમશું, કુંવર કરી નુપસાય ૩.
 શિબિરમાંહે સહુ આવિયાં, નૃપસુત કરી વિશ્રામ,
 પ્રવં તૃતાંતે પૃછીયો, કહે સેનાપતિ તામ. ૪.

હાળ સાતમી.

(હરેજની દેશી)

હરે મારે સ્વામી સુણો તે વાત, ભિલ્લરણે રણમાં થઈ;	હરે૦	
નિદ્રાવશ ભટ લોકે, ધાર પડી નિદ્રા ગઈ.	હરે૦	૧.
રણણી ઘણી અધકાર, ગાફલ રણ ભટ મંડળી	હરે૦	
કુવર ગયા રથ લેઈ, વાત કોઈકે મુખ સાંભળી.	હરે૦	૨.
સુભટ ઘણા તવ નહ, નિજ નિજ મિલકત કર ધરી,	હરે૦	
રાણીપટ આવાસ, ભિલ્લ ભટે હલ્લાં કરી	હરે૦	૩.
અમે સુભટ લેઈ તામ, લોહકોટ પ્રતો દિયો,	હરે૦	
અમે દેખાડ્યા હાથ, તવ ભિલ્લે મારગ દિયો.	હરે૦	૪.
સુભટ સજી ચિહ્ન કોર, રાણી રથ યેસારીને,	હરે૦	
નિકળીયા નિશિમધ્ય, નાહા સુભટ મિલાવીને	હરે૦	૫.
હલકારા ઠામ ઠામ, મેહલી નાથ ગવેપિયા,	હરે૦	
રણ કાપી એણે ઠામ, વાટ જોવતાં થોભીયા.	હરે૦	૬.
સકળ ફળી અમ આશ, તુમ દરસને સુખ પાવીયા;	હરે૦	
કુવર હુકમ કરી તામ, સૈન્ય સજી કરી ચાલીયા.	હરે૦	૭.
પાખ્યા અખંડ પ્રયાણ, શખપુરીને પરિસરે,	હરે૦	
દેઈ પટ આવાસ, ઊતારા સરવે કરે.	હરે૦	૮.
આગળ જઈ અસવાર, રાયને દિયે વધામણી,	હરે૦	
હરખ્યો સહુ પરિવાર, માત પિતા ઊલટ ઘણી.	હરે૦	૯
સન્મુખ જાવે સર્વ, હર્ષ કલ્લોલ ધગ નરા	હરે૦	
પૂતમ ઉદ્યો ચદ, સાગરની પરે નાગરા	હરે૦	૧૦
હરખ્યા સુખભર નેત્ર, આવે સન્મુખ ભૂપતિ,	હરે૦	
લોટત ભૂમિ કુમાર, તાતચરણ કરતો નતિ	હરે૦	૧૧.
હાથે ઉઠાવી કુમાર, હઈડા ભર ભેટી મળ્યા,	હરે૦	
તોરણ ઘર ઘર હાટ. બાંધી આચ્છવ બહુ કર્યા	હરે૦	૧૨
ઉચી કરી વૈન્યંત, પુલપગર શેરી ભર્યા.	હરે૦	
હસ્તીખંધ કુમાર, યેશી પુરમાં સંચર્યા	હરે૦	૧૩

પુરવધૂ ગાવે ગીત, ઝેડી રૂથમાં દોય વહુ;	છરે૦	
મેડી માળ ચડી નાર, વંધાવતી અક્ષત બહુ.	છરે૦	૧૪
વાળે બહુ વાજિંત્ર, બંદી બિરુદાવળી ભણે;	છરે૦	
પગ પગ કરતે સલામ, નગરલોક આદર ધણે.	છરે૦	૧૫.
એમ મોહોટે મંડાણ, રાજદુવારે ઊંતરે;	છરે૦	
રાજકચેરી મધ્ય, તાતચરણ વંદન કરે;	છરે૦	૧૬.
રાય કહે ગઈ રાત, આજ પ્રભાત ઉદય થયો;	છરે૦	
પુણ્યઉદય ગુણમેણી, જો તું પરદેશે ગયો.	છરે૦	૧૭.
કુંવર કહે માહારાજ, તુમ દર્શન મુરતર પ્રણયો;	છરે૦	
તૂઠા અમીયે મેહ, નાઠો અશુભ શુભ દિન વળ્યો.	છરે૦	૧૮.
પામી નૃપ આદેશ, જઈ માતા ચરણ નમે;	છરે૦	
મોય દિયે આશીપ, ચિરંજીવો આણુંદમે.	છરે૦	૧૯.
નયનાનંદશું નંદ, મળવે શીતળતા થઈ;	છરે૦	
જનની શોક સંતાપ, વસવિયોગ વ્યથા ગઈ.	છરે૦	૨૦.
મુતને દેહ સનેહ, પ્રસે મુલસા નિજ કરે;	છરે૦	
હરખે નયન જળરેલ, નવરાવી પોતે હરે.	છરે૦	૨૧.
મુરવદ સમ વદ દોય, સામુને પાયે પડે;	છરે૦	
સામુ દિયે આશીપ, હોજો પનોતી મુતવડે.	છરે૦	૨૨.
મંત્રી પ્રમુખ પુરલોક, જે જે નમવા આવતા;	છરે૦	
બાંધવપરે નૃપનંદ, પ્રેમ ધરીને બોલાવતા.	છરે૦	૨૩.
ભોજન જનની હાથ, કરીને નિજમદિરે જતા;	છરે૦	
મુતમુખે મુત વૃત્તાંત, મુણી નૃપ વિરમય પામતા.	છરે૦	૨૪.
એક દિન કુંવરને બૂપ, જોઈ લગન ગ્રહ બળવતા;	છરે૦	
બુવરાજ પદવી રૂપ, ત્રીજી વહુ પરણાવતા	છરે૦	૨૫.
બીજે ખડે દાળ, ખેદવિચ્છેદન સાતમી;	છરે૦	
મન તન મેળની વાત, વીર કહે ગુણીને ગમી.	છરે૦	૨૬.

દોહરા.

૧

મદનમંજરી મોટે પદે, કમળસેના લધુ ડાઘ;

અગડદત બળપુણ્યને, બોધ્યું વચન તે સિદ્ધ. ૧.

જ્યેષ્ઠ પ્રિયા તે પ્રિયતમા, લક્ષ્મી ધૃતિ ભતિગેહ;
 જીવિત વિશ્વાસી પણે, ધરતો ગાઢ સનેહ. ૨.
 તાતશિખામણ સમરતી, સતિપતિ ભક્તિકાર;
 દેવસમા ગણે કંતને, કમળસેના લધુ નાર. ૩.
 શોક્ય સહોદરી સમ ગણે, ન ધરે મત્સર ધ્યાન,
 ગુરુજન વાત્મલ્યતા ધરે સેવકને સન્માન. ૪.
 ન મળે નવિ વાસો વસે, રોહિણીશુ રતિભાવ;
 પણ કુમુદિની શશીદર્શને, વિકસિત જાતિસ્વભાવ.

લાળ ૮ મી.

(વનમા વિસારી વાલ્હે વાંસળી—એ દેશી)

નૃપનંદનચંદન સમગણે, પણ પટ્ટરાણી સધાત,
 રાગવિલુધ્ધા નિત્ય રહે, જેમ જીવન પયની સાથ
 મદનમંજરી મુખમોહી રેભા, ચિત્રાવેલી ચતુરને હાથ, મદનમંજરી ૦ ૨.
 જોહ અમક જ્યુ ચિત્ત હજ્યુ, ફર પલક ન પ્રેયસી નાથ
 ખીરે ગુણ દીધા નીરને, પય અગનિ ધરતો જ્ઞેય, મદનમંજરી ૦ ૩.
 નિજતનુ જીવિત જ્વાળા તે, ઝપાવે અગનિ પય સોય. મદનમંજરી ૦ ૪.
 ધર્મ કોઈનું પશુ નવી વગે, વળે પાણીથી પાછું ફધ,
 દોય પ્રીતિભર ખેલતા, ખીજી ભૂલી ગયાં શુધધુદ્ધ. મદનમંજરી ૦ ૫.
 પણ તાતની આણા શિર વાંહે, દોય રાજ્યપ્રતાપ તપંત,
 મધુ માધવ મુરલિ ફરે, દિશિ દક્ષિણ વાયુ વહંત મદનમંજરી ૦ ૬.
 જ્યોત્સ્ને અવસર રવિ દક્ષિણ જતે, ભૂમિસ્ત્રીશીતપીડા દેખ;
 અનગ આકાશથી જનર્યો, વરતાવે આણુ વિશેષ. મદનમંજરી ૦ ૭.
 મધુમત્ત ભમરીયો રણુજી, કંકાગ્ય મંગળગીત;
 ઝકતુ વસત ગય આવિયો, વેધક જન વિદ્વયાં ચિત્ત. મદનમંજરી ૦ ૮.
 ચતુર્થ જ્ઞેયન વય ઝગમગે, પતિસગે તેમ ઝકતુરાય;
 દેખી અવનીતળ ઝગી વનરાજી કિસલપત ઘાય મદનમંજરી ૦ ૯.
 નાઈ કેતકી માલતી ભોગીયા, ભમરા વન કંથે ફરત,
 શુક શુક્રા મેનાં વનતર, ફરી માળા જુગલ રમંત. મદનમંજરી ૦ ૧૦.

- હંસ હંસી જુગલ જળ ઝીલતાં, કંરે ક્રીડા સરોવર પાળ;
મદ્ભર કોયલ દહકતી, મુખમંજરી આંખા ડાળ. મદનમંજરી ૧૦.
- પ્રણુસ આંખા નારંગિયો, રાયણ દાહાડિમ સહકાર;
શેઠુત સીતાશળ જાંજુડી, નમી દેળિ તરફળ ભાર. મદનમંજરી ૧૧.
- ધૈરજહર વિરહિણી નારીનો, મલયાનિલ સુરભિ વાય;
મદ ઉપજાવે જીવાનને, વર્યો આચ્છવ મધુરાય. મદનમંજરી ૧૨.
- નાગરજનશું નૃપ પરિવર્યા, જાય રમવાને ઉદ્યાન;
પવનપ્રેરિત તરપક્ષવા, માનું નૃપને કરત આજ્ઞાન. મદનમંજરી ૧૩.
- તવ અગડદત્ત ચંદન રસેં, તતું લેપિત રોપિત માળ;
માલતીકૂલેં ખાંધીયો, ધમ્મિમ્મ સમારી વાળ. મદનમંજરી ૧૪.
- શણુગાર સજી નિજ હાથશું, મુખ આગળ નાટકશાળ;
જેસાડી રમણી રથેં, ગયો વનખેલણ ઉજમાળ. મદનમંજરી ૧૫.
- એમ નગરલોક સહુ વન ગયા, ન રહ્યા સુખીયો ધર કોઈ;
પણ ન ગઈ સુલસા સતી, વહુ કમળસેના મુખ જોઈ. મદનમંજરી ૧૬.
- દીયરને દેરાણીયો ધર રહી, ભોળાઈની ભક્તિ નિમિત્ત.
પૃષ્ઠે દેરાણી જોહાણીનેં, આ વાત કશી વિપરીત. મદનમંજરી ૧૭.
- તુમે ભુવનપાળ નૃપનદિની, વારો વાસો નહી એકરાત;
રાગવિહ્વા જોઈ જી, એ મદનમંજરી કોણુ જાત. મદનમંજરી ૧૮.
- સા કહે એ પ્રીતમ મન વસી, નકશી શલી સોવન પ્રીત;
મુજથી અધિક એ ગુણવતી, કુળઉત્તમ જાતિ વિનીત. મદનમંજરી ૧૯.
- ખાસ દાસી કુમરની તેણેં સમે, ભોગસામગ્રી લેઈ જાત;
કમળસેના તેડી કહે, મુજ પીયુને કહે રહવાત. મદનમંજરી ૨૦.
- એક નગરેં રજક ધર રાસભો, વહે નિજ પતિને નિશિવાણ;
અવનીપતિનેં કહે એક દિને, મુજ ઉપર કરે પરિયાણ. મદનમંજરી ૨૧.
- નિશિયર જાયે નૃપ તે સુણી, તેડી રજકને પૃષ્ઠે સાચ;
તે કહે ખર વ્યંતર જાણ્યો, નિત્ય વદત વિરૂપી વાચ. મદનમંજરી ૨૨.
- નૃપનિશિ ખર ધર લાવી જળેં, નવરાવી હવિ શણુગાર;
જેસી નૃપ સેના સજી. અશ્વપાટ દીએ પુર ખાર. મદનમંજરી ૨૩.
- લોકેં તુરંગ વખાણ્યો પણુ નવી. મુજ જાતિપ્રશંસી લેત;
ચિંતી ખર તિહાં બંદીયો, થયો રાજા જગત ક્ષેત. મદનમંજરી ૨૪.

વળી વાયસી અંબશિખર રહી, તિહાં કોકિલ વ્રતધરલોક,
 પીક લહી પૂજપા ધરે, કરે વચનં સુણી સહુ શોક મદનમંજરીં ૨૫
 બળિયા પણ છળિયા રાગમાં, રખે બાગમાં પ્રગટે એમ,
 શીખ એ કડવા તીરશી, જંસ દષ્ટિરાગનો પ્રેમ મદનમંજરીં ૨૬.
 સુણી દાસીએ કુંવરને સવિ કહ્યું, પણ વાંસ નળીમં કુંક,
 જોખધે ન સમે જેહને, ખેટ કામણુ કેરી ચૂંક. મદનમંજરીં ૨૭
 કેઈ ગાવે ગીત વસંતનાં, નારીકઠં ધુલની માળ,
 મદિરાપાન કરી નાચતા, કેઈ હાથ ગ્રહી કંસતાળ. મદનમંજરીં ૨૮
 નર નારી કરી ધર કેળનાં, રમે સોગહાંબાજ સાગ,
 તરહાય કુસુમને, વીણતી, ગિયહરતેં સ્પર્ધિત તાર મદનમંજરીં ૨૯.
 પ્રિયા ખેડી હીચોખે નિજપતિ, કોઈ જુગલ જળેં કલ્લોલ,
 કેઈ હાથ પ્રિયાકઠં ઠવી, લાલ ગુલાલસે રગ રોળ. મદનમંજરીં ૩૦.
 તિહા કુંવર કુસુમવન ખેલતો, તર બાંધી હિચોખા ખાટ;
 મદનમંજરી અકેં ધરી, જુવે નવ રસ નવ નવ નાટ મદનમંજરીં ૩૧.
 જઈ સરોવર જળક્રીડા કરે, જેમ કમળાશુ મોરારિ,
 સધ્યાસમે સહુ ધર ગયાં, નૃપ સાથે નગર નર નારિ. મદનમંજરીં ૩૨.
 તવ મદનમંજરી કહે કંથને, આજરસવા સરિખી રાત,
 પરિકર સહુ ધર મોકલો, આપણુ દોય જથુ પરલાત મદનમંજરીં ૩૩.
 રહો કુંવર વિસર્જ પરિકરા, વનિતાશુ વનમાં તેહ,
 સવિતા સમરી વલ્લભા, ગયો પશ્ચિમદિશે નિજગેહ મદનમંજરીં ૩૪.
 ધર્મિલકુમારના રાસમાં, ખંડ બીજે આઠમી હાળ,
 વીગ કહે વૈરાગિયા, સુણો આગળ વાત રસાળ મદનમંજરીં ૩૫.

દાહર. સોગી.

નિર્ભય રાજકુમાર, રથ તર હેઠે ચાર્પાયા;
 સધ્યા સમય વિચાર, વનિતાશુ વનમાં વચ્ચે ૧
 ચૂડી ઝલક બલકાગ, પ્રીતમ ગળે ધરી બાંહડી.
 પગ ઝાંઝર ઝમકાર, લાળ તિલક દીપે ઘણું. ૨
 ફરતાં વન મોઝાર, મુખ તળેલ ધરી કરી:
 બાણ જુગલ અવતાર, પવન સુગંધી ફરસતાં. ૩.

રાત્રિ ગર્ભ ઘડી ચાર. શ્રમ પામી પાછાં વળ્યાં;
સૂતાં જોહુ નર નાર, આવી રથમાં મુખ ભર્યાં. ૪.

ઢાળ દ મી.

(જીવ જીવન પ્રભુ ઝિહાં ગયા રે—એ દેશી.)

રાગેં રંગાણી ચેતના રે, વસા વસી ગળી પાસ રે;	રાગેં ૦ ૧.
વાસ ભુવન ધન તન તજી રે, રોડેએ રહત નિરાશ રે.	
તપ જપ મુત દૂરેં વમે રે, રાગનદી ધન પૂર રે;	
પડિયા નડિયા નવિ જરૂર રે, પૂર્વે ભાનુદત્ત સૂર રે.	રાગેં ૦ ૨.
દેશ ત્યાગ અગનિ સહે રે, ઘણુ કુટ્ટણ દુખ દિક્ક રે;	
રાગ તાણો ગુણુ એહ છે રે, જોયતી રાતી મજા રે.	રાગેં ૦ ૩.
પણુ ચિત્રશાળી વનગણે રે, યુવરાજ રમણી પાસ રે;	
એક પ્રહર રાત્રિ ગર્ભ રે, મુખભર નિંદ નિવાસ રે.	રાગેં ૦ ૪
મદનમંજરી નિદ્રા વશેં રે, લટકતો એક હાથ રે;	
અથ બાહેર કમનાળી જ્યુ રે, રથનાભિની સાથ રે.	રાગેં ૦ ૫.
જુજો ભુજંગમ ડંશીયો રે, દુષ્ટ પ્રણીધર જાત રે;	
ડશી ડશી મુજ પન્નગેં રે, જોલી નિંદ વિદ્વાત રે.	રાગેં ૦ ૬
જગ્યો કુંવર નિદ્રા તજી રે, શીઘ્ર ઊતરીયો હેઠ રે;	
તમશી નિશી પણુ જોવતાં રે, મધ્વમણિ ફણી દીઠ રે.	રાગેં ૦ ૭.
સા મૂર્ચિત વિપ વેગથી રે, તસ દુખ શોક વિભાગ રે;	
કુમરેં પણુ મૂરછા લાડી રે, જેમ વૃક દેખી છાગ રે.	રાગેં ૦ ૮.
વન વાયુ શીતળ લાડી રે, ચૈતન્ય પામ્યો કુમાર રે;	
પણુ નવિ ઉડી વલ્લભા રે, કીધા બહુ ઉપચાર રે.	રાગેં ૦ ૯.
મત્ર તત્રાદિક બહુ ક્રિયા રે, પણુ ન થયો ગુણુતાસ રે;	
અર્થ અચેત મૃતક સમી રે, ન લહે નાકેં નિશ્વાસ રે.	રાગેં ૦ ૧૦.
અકેં આગેપી તેહને રે. મોહિત રનેહ કુમાર રે;	
કરણે સ્વર રોતો તિહાં રે, જેમ વિજેગી નાર રે.	રાગેં ૦ ૧૧
પ્રાણુ પ્રિયા હા ક્યાં ગર્ભ રે, એકજો તજી મુજ રાણુ રે,	
રાન્ય ભાગ તુજ વિણુકિમ્યારે, તુજ સાથે મુજ પ્રાણુ રે.	રાગેં ૦ ૧૨

લગ્નમીરપ શશીમુખ કળારે, વચનઅમૃતકિહાંતુજી રે;	
દક્ષ કટાક્ષ નયન કિહાં રે, હંસગામિની કહો મુજી રે.	રાગેં ૦ ૧૩
જે ઉત્તર તુ નવિ દિયે રે, તો જીવિત ધિક્કાર રે,	
ત્રીધ પથે પ્રિયા આલીયાં રે, કુટે ન હૃદયા ગમાર રે.	રાગેં ૦ ૧૪
શી ચિતા કરવી ઘણી રે, કરવો કાળ પ્રવેશ રે;	
પ્રાણપ્રિયા સહ પાવકે રે, વળતાં સમશે કલેશ રે	રાગેં ૦ ૧૫
એમ ચિંતી ખડકી ચિતા રે, માંહે સવારી નાર રે,	
વનદેવને કહે પરભવેં રે હોજો સ્ત્રી ભરતાર રે	રાગેં ૦ ૧૬
એમ કહી હાથ અગ્નિ ગ્રહી રે, જવ પેસે ચય સોય રે,	
તવ આકાશથી ઉતરી રે, આગ્યા વિદ્યાધર દોય રે	રાગેં ૦ ૧૭.
તે કહે સાહસ મત કરો રે, સાંભળ અમ વિરતત રે,	
વૈતાલ્યે રથનુપુરે રે, અમ વસતી મુણુ સત રે.	રાગેં ૦ ૧૮
સમેતશીખર યાત્રા કરી રે, વળતાં આ વનવાસ રે;	
અગ્નિચિતા નર દેખીને રે, આગ્યા અમે તુમ પાસ રે	રાગેં ૦ ૧૯.
આચરણા અવિવેકનીનરે, કેમ કરો કહો સત્ય વાત રે,	
કુવરે મૂળથકા કહો રે, સર્પાદિક અવદાત રે	રાગેં ૦ ૨૦
વાત સુણી વિદ્યાધરે રે, છાંટયુ મત્રી જળ અગ રે,	
નયનકમળવિકસી તદા રે, ઉડી ઘેડી ખડગ રે.	રાગેં ૦ ૨૧
મદનમજરી અવલોકતાં રે, વિરમય પામ્યો કુમાર રે,	
કહે ભલેં પાગધારીયા રે, કીધો અમ ઉપકાર રે.	રાગેં ૦ ૨૨.
તુમ સરિખા નરરત્નનાં રે, દર્શન દુર્લભ થાય રે,	
જેમ મરધરના લોકનેં રે, સુરતર શીતળછાંય રે.	રાગેં ૦ ૨૩.
મેઘ નદીજળ તર ફળ્યાં રે, રવિ શશી અખરહામ રે,	
તુમ સરિખા વિધિયે ધર્યાં રે, રત્નગર્ભાં ભુવિ નામ રે.	રાગેં ૦ ૨૪.
ખેટ કહે અમે નવિ કીયો રે, તુમ ઉપકૃતિ લવલેશ રે;	
ખેતીબળ કરે કરપણી રે, નિજ આતમ ઉદ્દેશ રે.	રાગેં ૦ ૨૫.
એમ કહી ખેટ ગગનગયાંરે, કુવર પ્રિયા ગ્રહી ખાંડી રે;	
મંદ મંદ પગ આલતી રે, અધકાર નિશિ માંડી રે.	રાગેં ૦ ૨૬.
કામદેવ દેહરે જઈ રે, હાથે વસ્ત્ર બિછાય રે;	
શયન કરવી સુદરી રે, કહે તનુ શાંતે હરાય રે.	રાગેં ૦ ૨૭.

તવ કુંવર વનમાં જઈરે, અરણીમાંથી શીખી કીધ રે;	રાગે ૦ ૨૮.
જગતે હાથ હુતાશનેં રે, કાષ્ઠની ભારી લીધ રે.	
આવતો અતિ વેગશું રે, દીઠા ચૈત્યે ઉઘાત રે;	રાગે ૦ ૨૯
દીપક સરખો દેખતાં રે, શીઘ્ર ભુઝાવી ન્યોત રે.	
આવી અગનિ પાસે ઠંબ્યો રે, પૂછે ન્યોતિ વિચાર રે;	રાગે ૦ ૩૦.
સા કહે તુમને આવતાં રે, ઝળક્યો અગ્નિ લગાર રે.	
આભા ઊજળી ભીતમાં રે. પડતી તે તુમેં દીઠ રે;	રાગે ૦ ૩૧.
અવર કારણ નવિ જાણિયું રે, વાર્દહમ મુગુણગનિ રે.	
સાચું કહી પ્રિયા હાથમાં રે, આપી નિજ તરવાર રે;	રાગે ૦ ૩૨.
ઊઘે મુખેં અગ્નિ ધમે રે; શીતવ્યથા પરિહાર રે.	
તેણે સમે કાશ બહી કરી રે, ખડગ પડી ફર જાય રે;	રાગે ૦ ૩૩.
મેઘથડી જેમ વીજળી રે, ઝલકતી શબ્દ મુણાય રે.	
વિક્ષાલ લહી ઉડી કહે રે, શેં પડી અસિ તુમ હાથ રે;	રાગે ૦ ૩૪.
સા કહે શીત કર ધ્રુજતે રે, કાશથડી પ્રાણનાથ રે.	
નીકળી પડી વમુઘાતળે રે, ઝાલતાંને ઝલાય રે;	રાગે ૦ ૩૫.
શીતલતા તનુ ધ્રુજતે રે, ઠંડેં હાથ હરાય રે.	
કુંવર ખડગ મ્યાનેં કરે રે, હરે હુતાશનેં શીત રે;	રાગે ૦ ૩૬
ચિત્ત ચતુર રસ રીઝમાં રે, રચણી સકળ વ્યતીત રે.	
બીજને ખંડ એ રાસનો રે, તેહની નવમી ઢાળ રે,	રાગે ૦ ૩૭
વીર કહે ઓતા તણાં રે, વિધન હન્યો વિસરાળ રે.	

દોહરા.

વિપવર વિપ ભયેં શર્વરી, જગરણે વહીજાય;	૧.
શેષ ઘડી રહી એક તવ, નયણેં નિંદ ભરાય.	
સૂતી નિદ્રાભર પ્રિયા, પતિ અંકેં ધરી શીશ;	૨.
નૃપસુત સાસ અધર જુએ, ચરણ ભુજ નખ વીશ.	
કમળ કુસુમ વન વિકસતે, ઊગ્યો કિરણહનર;	૩.
નગરથડી નૃપ પાઠવ્યો, આવ્યો ભટ પરિવાર.	
ગજકુંવર તે દેખીને, મોહનીમુખ દગ દેત;	૪.
દાંદ વચન મધુરેં કરી, જાગવનો ધડી હેત.	

(તથાહિ.)

પ્રોજ્જ્ઞાનને પરિભ્રમઃ કમલાવલીના, શબ્દાયતે ક્ષિતિરહોપરિ તામ્રચૂર;
 શ્રંગં પવિત્રયતિ મેરુગીરેર્વિવરવા, નૃત્યીયતાં મુનયને રજની જગામ. ૫.
 એતે ત્રજંતિહરિણા સ્તણુભક્ષણાર્થ, ચૂર્ણા વિધાતુમથયાંતિ હિ પક્ષિણોપિ;
 માર્ગસ્તથાપિ મુવહ કિલ શીતલેશા, દુત્યીયતાં મુનયને રજની જગામ. ૬.

દોહરા.

નગી મુખશુદ્ધિ કરી, રથ બેડી તેણી વાગ,
 કુંવર મુલટમું પરિવર્યો, આગ્યો નયર મઝાર. ૭.
 તાત નમી માતાચરણ, પ્રણમે નમ કુમાર,
 તવ માતા બોલે વચન, શિક્ષાગર્ભિત સાર ૮.
 એક આંખે જે દેખતા, એક ભુજ કરતા કાજ,
 એક પગે નર ચાલતાં, પામે જગમાં લાજ. ૯,
 કુંવર મુણી મદિર જઈ, કમળએનાની પાસ,
 આવી મનાવી બહુપરે, અતરપ્રેમ વિલાસ. ૧૦.
 વારો વાગો દિવસનો, વેહેચણુ કરતો ત્યાંહિં,
 મુખવિલસે બેહુ નારીશું, ન્યાય ચર્મ ઉત્સાહિં. ૧૧.
 લઘુ બાંધવ આગળ કહે, સધળી વનની વાત,
 ત્રણે વર્ગને સાધતો, ભક્તિ માત ને તાત. ૧૨.
 વર્ષ દિવસ સમ વહી ગયાં, એક દિન સભા મઝાર,
 કર બેડી જીવરાજને, એમ લાખે પ્રતિહાર. ૧૩.

ઢાળ ૧૦ મી.

(હુતો મોહી છુ તમારા રૂપને રે લો—એ દેશી)

ઉત્તરાપથના વાણીયા રે લો, નતેં મોદાગર બાણીયા રે લો;
 ચાણિજ્યહેતેં આવીયા રે લો, અશ્વરતન બહુ લાવીયા રે લો. ૧.
 બારણે બિલા તે ધણી રે લો, વછે સાહેબ મળવા ભણી રે લો;
 કુંવર રજએં પ્રવેશીયારે લો, પ્રણમી મુખાસન બેસીયા રે લો. ૨.
 તે કહે અમ ધરે મેદુરા રે લો, મધ્યે તુરગ બહુ મુદરા રે લો;
 એક તુરગ લક્ષણુ ભર્યો રે લો, જવન પવનમેં સંચર્યો રે લો. ૩.

- સાહેબને જોવા જિજ્ઞાસે રે લો, લાખ દેજો મેં શોભે તિસ્યો રે લો;
સાંભળી કુંવર તિહાં ગયો રે લો, દેખી તુરગ વિસ્મય થયો રે લો. ૪.
- રોમ સનેહા પાતળા રે લો, વાંછી સમુધર કંધરા રે લો.
પૂઠ પૃથુ વક્ષસ્થૂળતા રે લો કાન લધુ પીઠ પોહોળતા રે લો ૫.
- ગગન લંઘન જઘા બળે રે લો, ચરણછળે નભ ઉચ્છળે રે લો;
નિર્માસ મુખ લક્ષણ ધણું રે લો, દેખી તે અશ્વરતન તણું રે લો ૬.
- તુંગ તનુ તુરગારહે રે લો, અસ્વાર દુર્દર સમૂહે રે લો;
નગર બાહર પાટી દીપે રે લો, સૈન્યસુભટ ચિત્ત શંકાયે રે લો. ૭.
- વળગાએ કર વળગાડીયો રે લો, પંખીપરે હય ભરીયો રે લો,
જેમ જેમ જેએ લગામને રે લો, તેમ તેમ વેગે વહે ધણે રે લો. ૮.
- પંચમી ધારા તે વહે રે લો, રાખ્યો પવનપરે નવિ રહે રે લો;
નજરે કુંવરનવિ અટકળ્યા રે લો, થાડ્યા સુભટ પાછા વળ્યા રે લો. ૯.
- નિર્જન વન રણમાં પડ્યો રે લો, વડતર ડાળ ઉપર ચઢ્યો રે લો,
થાપી ચરણ રહ્યો તેટલે રે લો, અશ્વ ચિત્ર જેમ ના ચળે રે લો. ૧૦.
- વક્ર શિક્ષિત એ ના વળ્યો રે લો, દુષ્ટ એલો ગુરને મળ્યો રે લો;
વળગા ગ્રહી ધણુ તાણીયો રે લો, વિપરિત અશ્વ ન જાણીયો રે લો. ૧૧.
- દોય પિંડ દુખીયા કર્યા રે લો, ચિંતી અગડદત્ત ભિતર્યા રે લો;
અશ્વમરણે ચિંતા થઇ રે લો, મધ્યાન્હ વેળા વહી ગઈ રે લો. ૧૨.
- અદૈતરૂપ વને ચરે રે લો, વનપ્રજા સર જોતો ફરે રે લો,
અંદનવન મુરભિ ધણે રે લો, પથપરિશ્રમ ગ્રાહણે રે લો. ૧૩.
- તાપ વિપત્તિહર સુદરી રે લો, સહકાર પિજરી મંજરી રે લો;
બેઠી કાચલ ટદ્દકા કરે રે લો, આવ્યો કુંવર એમ ઉચ્ચરે રે લો. ૧૪.
- આવ્યો અગડદત્ત તે વને રે લો, દેખે રક્ષિતક પીઠિકા કને રે લો;
પદ્મરાગ મણિએ ઘડ્યા રે લો, વિવિધ રતન વચમાં જડ્યા રે લો. ૧૫.
- ઘંટ છે બહુળ અવાજનો રે લો, મંદિર શ્રી જિનરાજનો રે લો;
વાયુધ્વનિત ધ્વજ પેખાણું રે લો, દિગ્વધૂ માનું કરે લુંછણું રે લો. ૧૬.
- વાવી પુખ્ખરિણીએ નાકીને રે લો, કનક કમળ કર સાહીને રે લો;
ગ્રાસાદ મુંદર દેખીને રે લો, આણુંદભર પ્રવેશીને રે લો. ૧૭.
- આદિ દેવ નાતિ આચરી રે લો, પૂજે કમલ વિધિએ કરી રે લો;
નયનકીપજુગથી ચલે રે લો, હર્પાશ્રુણુ મુકતાદળે રે લો. ૧૮.

ધ્વસ્ત વ્રજિન જિન સંસ્તવે રે લો, જેહ સ્તવ્યા સુરદાનવે રે લો;
 નાથજી લોકાચે રેલા રે લો, ભક્તિથી મેં હમડે ગ્રહ્યા રે લો. ૧૯.
 શક્તિ અનંતી સાંભળી રે લો, ભક્તિથી શક્તિ વેગળી રે લો;
 શક્તિ ખ્યાયક ગોપમાન છો રે લો, ભક્તિ વશે ભગવાન છો રે લો. ૨૦.
 ભાવના ભક્તિએ સાંકળ્યો રે લો, આસાદથી તે નિહળ્યો રે લો,
 આગળ પાછળ જોવતો રે લો, દીઠા અશોક તરે સોહતો રે લો. ૨૧.
 માનું વનમાં નોતર્યા રે લો, વિદ્યા ચારણ મુનિ જોતર્યા રે લો;
 મુનિગણ મંડળ મારગી રે લો, ચાર જ્ઞાન જ્યોતિ ઝગી રે લો. ૨૨.
 તીરથ જંગમ સુરતરે રે લો, શાંત સુધારસ સાગરે રે લો;
 સાહસગતિ સર નામ છે રે લો, નામ તિશ્યો પરિણામ છે રે લો. ૨૩.
 સસારદુખ ફવ જાળમાં રે લો, છાયા શીતળ સંસારમાં રે લો,
 પુત્ર કલત્ર મુનિવરે રે લો, દુઃખમા વિસામા એ ખરા રે લો. ૨૪.
 રતન રોહણુગિરિ જાણીને રે લો, મેઘધ્વનિ સુણિ વાણીને રે લો;
 દેખી કુંવર આણુદિયા રે લો, આવી સૂરીશ્વર વંદીયા રે લો. ૨૫.
 ગેઠા તિહાં વિનયે કરી રે લો, ભૂખ તરખ છડી પરી રે લો,
 ધર્મઉદયસ્થિતિ સાંભરી રે લો, સસારશેરી વિસરી રે લો. ૨૬.
 ખંડ ખીજે દશમી ભણી રે લો, ઢાળ મુક્તિ મેળા તણી રે લો;
 પૂરણ ખંડ ઇહા થયો રે લો, જગલમે મગલ ભયો રે લો. ૨૭.

ચોપાઠ.

ખડે ખડે મધુરતા ઘણી, ધર્મિભલકુંવર ચરિત્રે લાણી,
 કહે મુનિ વીતક ધર્મિભલ સુણો, શ્રી શુભવીર વચન રસ ઘણો. ૨૮.

इति श्री तपोगच्छाधिराजभट्टारक श्री विजयसिंहसूरीश्वर-
 शिष्य संविज्ञ पंडित श्री सत्यविजयगणेशिष्य पंडित कर्पूरविजय
 गणेशिष्य पंडित क्षमाविजयगणेशिष्य पंडित यशोविजयगणि-
 शिष्य पंडित शिरोरत्न श्री शुभविजयगणीशिष्य पंडित श्री वीर-
 विजयगणिविरचिते श्री धर्मिलकुमार चरित्रे प्राकृतप्रबंधे.

द्वितीः यखंडः समाप्त.

તૃતીય ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

- જય જય તુ જગદીશ્વરી, જંગદંબા જગભાય;
જિનવરમુખકંજવાસિની, વિદુધી માત કહાય. ૧.
- તુ ત્રીપદી ત્રિપુરા તથા, તું ત્રિરૂપમય દેવી;
શક્તિ સ્વરૂપે ખેલતી, નવનવ રૂપ ધરેવી. ૨.
- જે ત્રિભુવનમાં ત્રિહુ પદે, તે સર્વિ તુમ આકાર;
નિત્ય અનિત્ય અને વળી, નિત્યાનિત્ય વિચાર. ૩.
- આદિ શક્તિ તુ અભિનવી, ત્રિકકાળે થિર ભાવ;
સરસ્વતી પ્રણમી નમી, મુજ ગુરૂ પ્રણળ પ્રભાવ ૪.
- ઇષ્ટદેવ પદ્માવતી, કાર્ય સકળ સહચાર;
તાસ નમી હવે વર્ણુવું, ત્રીજો ખંડ ઉદાર. ૫.
- વક્ત્રતા વાત વિવેકની, લહે પરીક્ષાવંત;
જાણુ ઝવેરી આગળે, માણુક મૂલ મિલંત. ૬.
- ગામના નટ ને મૂર્ખને, જોગ મળ્યો નહીં સોઝ;
આહું અવળું જોવતા, બેઠાં રણનાં રોઝ. ૭.
- રોઝ તણાં મન રીઝવી, ન શકે પંડિત લોક;
વિપ્રકથા વનિતા મુણી, સેરલનો ધરે શોક. ૮.
- અંધાગ્રે નાટકકળા, બેહેરા આગળ ગીત;
મરખ આગે રસકથા, ત્રણે સરખી રીત. ૯.
- કુસુમ સુગંધી ઘેંશમાં, ખાયક કુટંબી જેમ;
શાસ્ત્ર રસિક કવિની કળા, થાય નિરચક તેમ. ૧૦.
- મૃત સેરલ શુક આળણી, કંક હંસ શશી સાર;
જળપુર અદિધટ છિં પશુ, મશક શિલા મંજાર. ૧૧.
- સખા ચતુર્દશધા મળે, તિહાં શશી હંસ સમાણુ;
ત્રીતા વિદ્યસિત ચિત્તશુ, મુણુજો શાસ્ત્ર પ્રમાણુ. ૧૨.

-અગડદત્ત બેઠો તિહાં, ગુરુ સન્મુખ સુવિનીત,
-ગુરુ પણ અવસર દેશના, દેતા સમય અધીત ૧૩.

ઠાળ. ૧ લી.

(ઈંડર આળા આળસી રે—એ દેશા)

-ચેતન ચતુરી ચેતના રે, પામી આ સ સાર,	
દશ દષ્ટાતે દોહિલો રે, માનવનો અવતાર;	
ચતુર નર ચેતો ચિત્ત મઝાગ, ધર્મ પરમ આધાર.	ચતુરં ૧.
ધર્મવિના પશુ પ્રાણીયા રે, પાપે પેટ ભરંત,	
ઝોરવ તે નરકે પડે રે, પામે દુઃખ અનત	ચં ૨.
મુગુરુ વચન ઉપદેશથી રે, જે ધગે વ્રતરગ,	
ભવ અટવી ઓળાવીને રે, લહે શિવવં મુખ સગ.	ચં ૩.
એણું અવસર તિહા નૃપમુને રે, દીઠા પાત્ર બુવાન,	
બેઠા વૈરાગે ભર્યા રે, ધર્મ મુણે વ્રત ધ્યાન	ચં ૪.
કુવર પૂછે સાધુને રે, રત્ન જડિત ઝળકાર;	
જિનમદિર અટવી વચે રે, કોણ કરાવણહાર.	ચં ૫.
પચઆણુને જીતીને રે, પચ મહાવ્રત હેત,	
પચ પુરુષપાવન વચે રે, કીધો કેમ સ કેત	ચં ૬.
વગગ્યકારણ કેમ બન્યુ રે, તે કહીએ મહારાજ,	
સૂરિ કહે સુદર સુણો રે, રથનપુગ પુગરાજ.	ચં ૭
તે વિદ્યાધરે એ કીયો રે, વિદ્યાધર અવતાર;	
નામે જિનમદિર વડુ રે, ઝખભ દેવ દરબાર.	ચં ૮.
પાત્ર પુરુષનુ હવે સુણો રે, વૈરાગ્યકારણ જેહ,	
ભીમ નામે પદ્મીપતિ રે, વધ્યાટવી રહે તેહ	ચં ૯.
એ પાત્રે તસ બાધવા રે, પચાનનબળ બસ;	
એકદિન તલાનિશિસૈન્યશુરે, કોઈનૃપસુતેલીયોવાસ.	ચં ૧૦.
મદનમજરી પ્રિયાશુ તેણે રે, કીધો દર નવાસ;	
ધાડ પડી પદ્મીશની રે, સૈન્ય શુભટ લહે ત્રાસ.	ચં ૧૧.
-કમળસેના રાણી ગ્રહી રે, નાહા મુખટ સવિ તામ;	

પક્ષીશ ભીમશું રથ ચઢી રે, કુંવર કરે સગ્રામ.	અં ૧૨.
શંકાણે નૃપભૂ તિહાં રે, જીયો ભીમ ન જાય;	
ચિંતી પ્રિયા થઈ સારથીરે, નયન કટાક્ષેં ગ્રહાય.	અં ૧૩.
તવ કુંવર હણી ભીમનેરે, રથ યેસી કરી જાય;	
ભીમ સહોદર પચ એ રે, ગ્રામાંતરથી આય.	અં ૧૪.
મૃતકારજ કરી ભીમનાં રે, કરી પ્રતિજ્ઞા એમ;	
ખાંધવ વૈર લીધા વિના રે, જીવિતનું છે નેમ.	અં ૧૫.
એ પાંચે ભમતા થકા રે, વીત્યો કેટલો કાળ;	
શત્રુ મરણુ વિણુ નવિ શમીરે, ચિત્ત હુતાશનઝાળ.	અં ૧૬.
અમોપેં પૂર્યાં થકા રે, કરતાં રૈદ્ર ધ્યાન;	
દેવકુળેં આવી રહ્યા રે, શંખ પુરી ઉદ્યાન.	અં ૧૭.
રાજકુંવર તે નયરીનો રે, પક્ષીપતિ હણનાર,	
મદનમંજરીશું નિશિ રહ્યોરે, તેહજ વનમોઝાર.	અં ૧૮.
સર્પ ડશ્યો પ્રિયા નેહશુ રે, વહ્નિ પ્રવેશ કરત,	
વિદ્યાધર વિપ અપહરી રે, જીવિતદાન દીયત.	અં ૧૯.
દેવકુળેં જઈ નિશિ વર્યા રે, વન છંડી નરનાર,	
પ્રિયા સુવારી પ્રેમશું રે, હૃદય દ્રસ કરધાર.	અં ૨૦.
ત્રીજે ખડેં એ કહી રે, સુંદર પહેલી ઢાળ;	
વીર કહે ઓતા સુણો રે, જ્ઞાની વચન ઉજમાળ.	અં ૨૧.

દોહરા.

વનતરે શીતળ પવનથી, મત્રજળેં નિશિ શેક;	
અંગપક્ષવ પ્રિયસોવતી, અંગ શિથિલ અતિ રેક.	૧.
તે ટાઢયેં કરી દ્રુજતી, દેખી રાજકુમાર;	
કાષ આગ લેવા ગયો, એકલી મેલી નાર.	૨.
શય્યાસન ભોજન વસુ, રાત્ર્ય રમણી ધર પ્રાય;	
સૂનાં મૂક્યાં સાત એ, અન્ય અધિષ્ઠિત થાય.	૩.
એકલી નારી ન મૂકીએ, જ્ઞે પણુ સતીય કહાય;	
ખાંધવ ખાપને દેખીને, ગપગા ગિત ડોવાય.	૪.

ક્ષણભર રાજ વેગળો, કાનેં પિયુ ન લગાય;
 નિશ્ચિત પઠિત દ્વિતાતરે, વિદ્યા લક્ષ્મી જાય. ૫.
 ઉત્સર્ગે રહી નારીના, નવિ કીજો વિશ્વાસ;
 મંસ રૂધિર તનનાં દીયાં, તો પણ ન થઈ તાસ. ૬,
 લાલી કહેતી બાપડી, અવળા ખ્યાલ મ ખેલ,
 જિહાંથી લાગ્યો લાકડી, તિહાની તિહાં જઈ મેલ. ૭.

ઢાળ ૨ જી.

(પાપસ્થાનક ચોથુ વરજીએ—એ દેશી)

પંચ પુરુષ છળ પામીને, દેવકુળે રહ્યા જોહ;
 રાજકુંવર આજ મારવો, ચિતવતા એમ તેહ. ૧.
 ધિગધિગુ રમણીના રાગને, ગમે મોહો સસાર,
 નરબ્રમણી રમણી લલી, માને મૂઠ ગમાર. ધિગધિગુ. ૨.
 લધુ બધવ દારસનિધે, ઉભો લેઈ તરવાર,
 નૃપસુત બળનો જે કાષમે, એહવી કહેવી છે નાર. ધિં ૩.
 ચારે બાધવ ચિતવી, ધરીયો ડાબલા માંહી,
 કહાડી દીપક બારણે, જોતાં રૂપ ઉચ્છાહી ધિં ૪.
 કુંવર પથારી વિલોકતાં, તવ ગીત કંપતી નાર,
 લધુ તસ્કર નજરે ખડો, મોહી તે તેણીવાર. ધિં ૫.
 નારી રાગ નદી પૂર જ્યુ, રહેવું વાદળો છાય;
 એધ પ્રિયા ક્ષણ વિજળી, લૂનર ફરસતી જાય. ધિં ૬.
 તસ્કર લવણિમ જલધિએ, ડુબ્યું તન મન ઝાજ,
 ઝીડી વળગી તે છાતીએ, મેહેલી કુળપતિ લાજ. ધિં ૭.
 મદનમજરી કહે ચોરને, તુહીજ મુજ ભગતાર,
 રાજકુંવરથુ રે વિલસતા, એળે ગયો અવતાર. ધિં ૮.
 મ કરીશ ભગ તુ પ્રાર્થના, થઈ રહું ઘર તણી નાર,
 વિપયા નદીપૂરમાં પડી, પિયુડા પાર ઉતાર. ધિં ૯.
 મરવું છે તુજ ઉપરે, જો નવિ અંગીકરેશ;
 ચોર વિચારીને એમ કહે, સાલળ વાત વિગેષ. ધિં ૧૦.

- તુમ પતિશું એક વૈર છે, ખીજું તુજ અપહાર;
પણ સરગેં નવિ પામીયે, રત્નસમી તુંહી નાર. ધિ૦ ૧૧.
- પણ તુજ કંથનેં જીવતાં, કેમ તુમ સાથ લેવાય;
સા કહે ભય નવિ રાખશો, કરશુ તાસ ઉપાય. ધિ૦ ૧૨.
- રાજકુંવર આજ રાતમાં, મારું હું નિજ હાથ;
દોય વૈર કરી વેગળા, ચાલીશુ તુમ સાથ ધિ૦ ૧૩.
- કરતાં વાત અગ્નિ ગ્રહી; આવંતો પતિ જનમ;
દેખી સુદરી શાનથી, દીપક જીવિયો તામ. ધિ૦ ૧૪.
- ઉઘોત કારણ પૂછતો, આવી કુંવર તે તાસ;
સા કહે તુમ કર ઝળકિયો, પાવક તાસ પ્રકાશ. ધિ૦ ૧૫.
- સરળ સ્વભાવેં તે માનતો, સાચુ નેહવિજીવ્ય;
ધમતો અગ્નિ નીચો પડી, ખર્જ પ્રિયા કર દીધ. ધિ૦ ૧૬.
- કુંવર ઉગારણ અહિ સજ્યા, રચણી અંધારી ઘોર;
નારી ચરિત્ર વિલોકના, સ્ત્રી પૂઠે લધુ ચોર. ધિ૦ ૧૭.
- કંઠે કુંવરનેં કામિની, જખ દેવે અસિધાત;
ચોરેં કરતલ ધા દિયો, ખર્જ પડી ભવિન્નત. ધિ૦ ૧૮.
- ચોર લધુ ચિત ચિંતવે, દીપ પતંગનેં ન્યાય;
ભેગો બળવાને ઉડીયો, સાત સમારણ ધાય. ધિ૦ ૧૯.
- રક્તા મુજ થઇ રાક્ષસી, અંતે એહ હવાલ,
રંગ પતંગ એ નારીનો, એ વિષ વેલી વિશાળ ધિ૦ ૨૦.
- દાસપણું કરે એ ધણી, ન ગણિયો પ્રેમ લગાર;
કર્મ કઠોર એ નારીએ, દીધો ખર્જ પ્રહાર ધિ૦ ૨૧.
- તો મુજનેં શું એ સુખ દીયે, દીકું દુષ્ટ ચરિત્ર,
મેં ઉગાર્યો એ રાંકનેં, પ્રગટયું પુણ્ય પવિત્ર. ધિ૦ ૨૨.
- ગામ સુકર તથો તાપથી, ગગાજળ ન સુહાય;
મૂત્રમળેં વિટકર્દમે, રતિ પામીને ભખાય. ધિ૦ ૨૩.
- તેમ કુંવરંતી નેં ગુણવતી, તજી અમૃતરસ ઘૂટ,
છંડી દ્રાખના માંડવા, કટક રાતો ઉટ. ધિ૦ ૨૪.

ચિંતી બાઇ ભેગો થઇ, જોવે મોહની રીત;
 કુંવર કહે અસિ કેમ પડી, સા કહે સાંભળો મિત. ધિ૦ ૨૫.
 શીતેં ધ્રુજતેં કરચકી, ખર્જી ગ્રહી પડી તેણ;
 સાચું માની ઉડી કરી, ધીધી અસિ કરી મેણ. ધિ૦ ૨૬.
 હેંડે ભેટી બેસારતાં, ધ્રુજતી વળગતી જાય;
 અગ્નિ લેવા ગયા વેગળા, તુમ વિરહો ન ખમાય. ધિ૦ ૨૭.
 વાહલેસર વિના એક બડી, દૂરેં મેં ન રહાય;
 માંસ નખેં જળ માચ્છલી, પ્રીતમ પ્રિત લગાય. ધિ૦ ૨૮.
 પ્રાણુ અધિક તુમેં વાલહા, માહારે તો મન એક;
 બીજો નજરે ન દેખીએં, એ મુજ મોહોટી છે ટેક. ધિ૦ ૨૯.
 ગ્રોર હસેં વિકસે પતિ, કરતો તાપનો શેક;
 પ્રેમદા પાસમાં જે પડયા, ન રહે તાસ વિવેક ધિ૦ ૩૦.

✓ સવૈયા.

કામિનીકી બાત માનેં, તાકેં મુખ ધૂર જ્યુ.
 કપટ નિપટ બોલે, હુદેકી ન ગઠિ બોલે;
 મનસેં ઉઠાય કહે, બાત સવિ ફડ જ્યુ.
 જેસો હે પતંગ રંગ, તેસો હે કામિની સંગ;
 વિસરત ન લગે વાર, જેસો નદી પૂર જ્યુ.
 કહે કવિ ભદ્રસેન, તપથી ચુકાય એન;
 કામિનીકી બાત માનેં, તાકેં મુખ ધૂર જ્યુ. ૧
 એકકું ધારકેં ઔરકું ધાવત, એક કિયો પતિ ઔર કરે ગી;
 જસુ મિલે તાસું જુજ કહે, મેં તો તેરી હું તેરે પાય પરે ગી.
 ભદ્રસેન કહે એમ કામિની, કેતે કીએ નર કેતે કરેં ગી,
 રે મૂઢ મન્ન બિચાર કરો સ્ત્રીયા, સંગસે વાત સખી બિગરે ગી. ૨-
 સ્ત્રીયાં ચરિત્ર એક લખ, બેડી જે લખ જોડે-
 દીહે બીહે દોરડે, રચણી વિપ હર ફણ મોડે;
 ઉદર દેખી ઉધકે, વેઢ જર્થ વાધ વિડારે;
 શય્યાએં ચઢતાં લડયડે, ચઢે ડુગર સરાડે;

મુઠ્ઠી નદી ડૂબી મરે, આપ અરથેં સાયર તરે;
કવિ ગંગ કહે રે ઠાકરો, સ્ત્રિયાં ચારિત્ર એતાં કરે. ૩.

પૂર્વ ઢાળ.

જ્ઞેષ્ઠ પાંચે તે ચિંતવે, માર્યો મહિલાએં એહ;
ન ઘટે મૃતકનેં મારવું, ચાલો આપણેં ગેહ. ધિ૦ ૨૧.
વઢેલીશું રે વાતડી, કરતાં વીતી તે રાત;
દોય ગયા પુર મંદિરેં, જખ પ્રગટયો પરભાત. ધિ૦ ૩૨.
પાંચે બાંધવ નિકળ્યા, કરતા નારી વિચાર;
શોક સરોવર પાળ એ, દુરિત વને ધન નાર. ધિ૦ ૩૩.
પેટિ વિકટ કપટ તણી, દુખ દલિદ્રની ખાણ;
તમ મન ધન જોણેં સોંપીયાં, કરતી તેહની હાણ. ધિ૦ ૩૪.
ઘહ પરલોક ઉવેખીનેં, છંડી નિજ કુળલાજ;
તણ સમ પ્રાણ ગણ્યાં જોણેં, તિહાં એ કરતી અકાજ. ધિ૦ ૩૫.
રાણી રાયની નવિ થઇ, અમ ધર ભીલડી નાર;
વિણ ખૂટે એક દિન હણે, ધિક આપનો ધર ખાર. ધિ૦ ૩૬.
આ સસારેં રે સુખ કરી, રહેવાનો નહીં લાગ;
ધિગ્ ધિગ્ ત્રિષયા રે જીવનેં, એમ પામ્યા વૈરાગ. ધિ૦ ૩૭.
ચિત્ત ઉદાસીનતા લજી, છડી નિજ ધરખાર;
યમુના ઝીલીનેં આવ્યા, મથુરા નયરી મોઝાર. ધિ૦ ૩૮.
ત્રીજે ખડેં એ રસભરી, ખીજી ઢાળ વિશેષ;
શ્રી શુભવીરની વાણીએં, ભીના ભિક્ષ નરેશ. ધિ૦ ૩૯.

દોહરા.

મથુરામાંહી તે દિનેં, દીઠો અતિ ઉત્પાત;
મદભરીયો હસ્તી કરે, કરે ધર વૃક્ષ વિધાત. ૧.
નૃપ સુભટેં તે ઝાલીયો, બાંધીયો જખ દરખાર;
લોક ખલક વાતેં મળ્યા, ચહુટામાં તેણિ વાર. ૨.
પાંચે બાંધવ પણ તિહાં, ખેઠા આવી ઉચ્છાહી;
તવ એક નારી જળ ભરી, આવી ચહુટામાંહી. ૩.

જળ યેહું ભાંગી પડ્યું, રોતી મોકળે કંઠ;	
જન પૂછે તવ એમ કહે, મુજ ધર સાસુ ઉલ્લઠ.	૪.
ધરમાં નવિ પેસણ દીયે, હું જામશ ધર જામ;	
લોક મુણી તસ આપતા, બીજું યેહું તામ.	૫.
દધિ ભાજન મસ્તક ધરી, એક મહિયારી ત્યાંલી;	
જન. ભીડેં કરી પુટીયું, તવ હરખી મન માંહા.	૬.
હસતી હસતી નવિ રહે, પૂછે રાજકુમાર;	
દહિ દૂધ ભાજન ફૂટે, કેમ નહીં શોક લગાર.	૭.
વળતુ સા કહે ધૂલમાં, રોળ્યો આ અવતાર;	
શી શી હુ સોચણ કરેં, સાલળ રાજકુમાર.	૮.
નૃપનંદન કહે તુમતણી, વાત કહો વિસ્તાર;	
આભીરણ કહે પત્ર જણ, સુણતાંનિજ અધિકાર.	૯.

સવૈયો.

નૃપ માર ચલી અપને પતિપેં, પતિ સાપ ડર્યો ભુજહિ પરચુ;
વન ચોર ગ્રહી ઉને યેચ દિષ, સુખ ભોગ લહી ગણિકા ધરણું,
સુતસંગતિ હોત ચલી જલણેક, નદી પરવાહ ગધ તરચુ;
અખ ગૂજર હોત મહારાજ કુમારકે, છાસિકા સોચ કહા કરચું. ૧૦.

ઠાળ ત્રીજી.

(કેસર વરણો હો કે, કાઠ ક્યુંબા માહારા લાલ—એ દેશી)	
શિવપુર નગરેં હો કે શોભા સારી,	માહારા લાલ.
માધવ નામે હો કે દ્વિજ આચારી;	માહારા લાલ.
કામલતાલિધ હો કે તેહને નારી,	માહારાં
રભારપે હો કે અપહર હારી.	માહારાં ૧.
પ્રીતિ વિશાળી હો કે છે ધરચારી,	માહારાં
યેહુને લાગી હો કે પ્રેમ કટારી;	માહારાં
તસ લધુ બાળક હોયે દૂધ આહારી,	માહારાં
એક દિન ધરમાં હો કે બાળ બેસારી.	માહારાં ૨.
ફૂપક ફરેં હો કે નિર્મળ વારી,	માહારાં
લરવા ચાલી હો કે સ હ પાણીહારી;	માહારાં

જળ ભરી ભાજન હો શિરપર ધારી,	માહારાં	
ઘેડ ઉપર હો કે ઝળકે ઝારી.	માહારાં	૩.
રમઝમ કરતી હો કે વેષ સમારી,	માહારાં	
સહીયર ટોળેં હો કે પંથ વિહારી;	માહારાં	
નિજ પતિવાતેં હો કે કરે વિસ્તારી,	માહારાં	
આહે થાનક હો કે વિકથા કારી.	માહારાં	૪.
ગરમે રમતી હો કે જમણુ પીયારી,	માહારાં	
નદીએં ઘોતી હો કે વસ્ત્ર ઉતારી;	માહારાં	
કથા સુણતાં હો કે ત્રૈલ જુહારી,	માહારાં	
બાહેર ભૂમિએં હો કે વાત ન કારી.	માહારાં	૫.
ખાપડ વણતાં હો કે પણુ ઘટહારી,	માહારાં	
ખાછી વળતી હો કે સુત સંભારી;	માહારાં	
લટકે ચલતી હો કે હાથ પસારી,	માહારાં	
એણેં સમેં ભાલાં હો કે ફળ ઝળકારી.	માહારાં	૬.
લશકર લોધેં હો કે લંટી નારી,	માહારાં	
કામલતાનેં હો કે રંભા ધારી;	માહારાં	
સુખટેં ઝાલી હો કે રથ ઘેસારી,	માહારાં	
કંપિલ પુરીયેં હો કે ગઈ અસ્વારી.	માહારાં	૭.
આપી સુખટેં હો કે રાયેં સકારી,	માહારાં	
કરી પટરાણી હો કે સુખમાં ભારી;	માહારાં	
વિષય વિલુખ્ધી હો કે થઈ વ્યભિચારી,	માહારાં	
રંગભર રમતી હો કે પુત્ર વિસારી.	માહારાં	૮.
પૂરવ ધરમાં હો કે બાળ વિસામ્યો,	માહારાં	
ગ્રાદ વરસની હો કે તે વય પામ્યો;	માહારાં	
મુર ઉઘમથી કો કે વિદ્યા લીધી,	માહારાં	
વિસ્તરી લખમી હો કે લોક પ્રસિદ્ધિ.	માહારાં	૯.
કામલતાની હો કે ખમર તે આવી,	માહારાં	
કેશવ પુત્રને હો કે ગેહ ભળાવી;	માહારાં	

માધવ વાડવ હો કે વેગે સધાવ્યો,	માહારાં	
કંપિલ નગરેં હો કે તે પણુ આવ્યો.	માહારાં	૧૦.
પૂછે સહુનેં હો કે વાત વિશેષેં,	માહારાં	
એક દિન ગાળેં હો કે બેડી દેખે;	માહારાં	
ઠામલતાયેં હો કે તે પણુ દીઠો,	માહારાં	
બહુ કાળાંતરેં હો કે લાગે મીઠો.	માહારાં	૧૧.
વૈઘ કરીનેં હો કે તેડી તપાસ્યા,	માહારાં	
વાત કરીને હો કે દીધી આશા:	માહારાં	
કાળી દેવીનેં હો કે દેહરેં આવીશ,	માહારાં	
છાના રેહેજે હો કે બહુ ધન લાવીશ.	માહારાં	૧૨.
વિપ્ર વિસજી હો કે નેહ ઉતરીયો,	માહારાં	
નૃપ સુરયણેં હો કે ડાબડો ભરિયો;	માહારાં	
કરીય સજાઇ હો કે રાડ તે પાડી,	માહારાં	
ઉદરેં આવે હો કે ચૂક તે ધાડી.	માહારાં	૧૩.
રાય તેડાવે હો કે વૈઘ તે દક્ષા,	માહારાં	
પણુ કુશિષ્યનેં હો કે ગુરૂની શિક્ષા;	માહારાં	
રાણી બેલે હો કે કારણ જાણ્યુ,	માહારાં	
વ્રમ પીડાએં હો કે મેં એમ માન્યુ.	માહારાં	૧૪.
રાયનેં શાતા હો કે હોશે જ્યારે,	માહારાં	
કાળી દેવી હો કે સહસ દીનારે;	માહારાં	
બલિઆકુળશું હો કે બિહું જણુ જાને,	માહારાં	
કરશું પૂજા હો કે આવી રાતે.	માહારાં	૧૫.
વાત તે ભૂલી હો કે તેણે દુખ કરશુ,	માહારાં	
રાય કહે તવ હો કે આજ તે કરશુ;	માહારાં	
ભૂપતિ કેહેતાં હો કે ચુક ખસિ જઇ,	માહારાં	
સુખમાં રાત્રિ હો કે ચાર ઘડી ગઇ.	માહારાં	૧૬.
કાળીચૈત્ર્યેં હો કે બેહુ જણુ આવી,	માહારાં	
ખર્જ ગ્રહીનેં હો કે ભપ નમાવી,	માહારાં	

રાણી ખડ્ગે' હો કે ધાય લગાવે,	માહારાં	
રાયને' મારી હો કે કંથ જગાવે.	માહારાં	૧૭.
શિરપે' ડશ્યો હો કે માધવ મૂઓ,	માહારાં	
કર્મવિટ'અણ હો કે નારીની જાઓ;	માહારાં	
આહાણી ચિતે હો કે દોય વિખૂટી,	માહારાં	
નાહી વનમાં હો કે ચોરે' લટી.	માહારાં	૧૮.
વળી ખિતરાવી હો કે ખર્જૂજ ખેંચી,	માહારાં	
બળદેવગામે' હો કે જઈને વેચી;	માહારાં	
ધન દેઈ વેચ્યા હો કે નિજ ધર લાવે,	માહારાં	
ભોગી નરથું હો કે ભોગ મેલાવે.	માહારાં	૧૯.
કાળ ધણેરો હો કે તસ ધર ગામ્યો,	માહારાં	
તાત ગવેષણ હો કે કેસવ ભમિયો;	માહારાં	
કસ્તાં આવ્યો હો કે બળદેવ ગામેં,	માહારાં	
તેહિજ વેચ્યા હો કે ધર વિસામે.	માહારાં	૨૦.
યૌવન વયમાં હો કે ધન સંજોગેં,	માહારાં	
કામલતાથું હો કે વિલસે ભોગેં;	માહારાં	
એક દિન પૂછે હો કે પ્રેમ વિશેષેં,	માહારાં	
ભટકેમ ભટકે હો કે દેશ વિદેશેં.	માહારાં	૨૧.
ક્રિયા ગામના હો કે છો રે'વાસી,	માહારાં	
તવ તેણે' મૂળથી હો કે વાત પ્રકાશી;	માહારાં	
વાત સુણીને' હો કે મનમાં મૂઝી,	માહારાં	
મુત સભોગે' હો કે હહડે ક્રૂણ.	માહારાં	૨૨.
પાપ અધોરે' હો કે દુર્ગતિ મૂકી,	માહારાં	
દેહ અગનિમાં હો કે કાયા કુકી;	માહારાં	
કહે નિજ મૃતને હો કે ઘેર સંધાવો,	માહારાં	
નહીં આ ભવમાં હો કે તાત મિલાવો.	માહારાં	૨૩.
ધંધણ ખડકી હો કે યમુનાં તીરેં,	માહારાં	
અયમાં પેડી હો કે નાહી નીરેં,	માહારાં	

તો પણ વીતક હો કે કર્મ અધૂરે,	માહારાં	
ચિતા તણાણી હો કે યમુના પૂરે.	માહારાં	૨૪.
કાળે વળગી હો કે પવને ઠેલી,	માહારાં	
વૃંદારવનમાં હો કે જમને મેહલી;	માહારાં	
ગોધણ આરે હો કે તિહાં ભર્યાડી,	માહારાં	
એક આહીરે હો કે લીધી ઉપાડી.	માહારાં	૨૫.
નિજ ઘર લાવી હો કે રૂમા ભારી,	માહારાં	
સજ થઇ તવ હો કે કરી નિજ નારી;	માહારાં	
હું તે નારી હો કે મથુરા આવી,	માહારાં	
ગોરસ ભાજન હો કે જાડે વધાવી.	માહારાં	૨૬
પતિ સુત રાજા હો કે સહુ સુખ ખોયુ,	માહારાં	
કેહને નેહ હો કે કેહને રોડ,	માહારાં	
દેવે કીધી હો કે સહુની વેરણ,	માહારાં	
દિજકુળ લજવી હો કે હુધ આહરણ.	માહારાં	૨૭
તપવે લોચન હો કે કર્મ વિરોચન,	માહારાં	
તક વેરાતે હો કે શી કરે શોચન;	માહારાં	
એમ કહી ચાલી હો કે પથ વિશેષે,	માહારાં	
મથુરા વનમાં હો કે મુનિવર દેખે.	માહારાં	૨૮.
ગુરુપદ પ્રણમી હો કે પાસેં બેડી,	માહારાં	
વાણી સુણતાં હો કે લાગી મીડી,	માહારાં	
દીક્ષા લેઈ હો કે પાપ વિધાતી,	માહારાં	
કેવળ પામી હો કે મુક્તિ જાતી	માહારાં	૨૯
પાચે બાધવ હો કે નજરેં દેખી,	માહારાં	
નારી ઉપર હો કે ચિત્ત ઉવેખી,	માહારાં	
સાચની સાથે હો કે પથ સિધાવ્યા,	માહારાં	
કચનપુરમાં હો કે સુખભર આપ્યા.	માહારાં	૩૦.
ત્રીજે ખડે હો કે ત્રીજી ઢાળે,	માહારાં	
ધર્મિભલકુંવરને હો કે રાસ રસાળે.	માહારાં	

મુણો વૈરાગી હો કે તત્ત્વ વિલાસી, માહારાં
શ્રી શુભવીરે' હો કે વાણી પ્રકાશી. માહારાં ૩૧.

દોહરા.

કંચનપુર ચહુટે' ગયા, પાંચે પુણ્ય પવિત્ર;
તવ તિહાં કુલટા નારીતું, દીહું દુષ્ટ ચરિત્ર. ૧.
શિર મુડી ધરી રાસભેં, કાઢે નૃપ પુરખાર;
એક નરને' શિરપાવ દેઠ, કરે ધણો સત્કાર. ૨.
પૂછે પાંચે બાંધવા, કાષ્ઠકને' તેણી વાર;
તે નર કહે કોતક જિજ્ઞે, નારી તણો અધિકાર ૩.

ઢાળ ૪ થી.

(જોઈ જોઈરે જોગતણી દશા, અલખેલાજી-એ દેશી)

આ નગરસેં સાગરદત્ત ધસે, મુણ પરદેશી, એક વ્યવહારી રડો વસે; સુણુ
તસ શ્રીદત્ત નામેં મુન જ્યો, સું એક દિન શ્રીપુર નગરેં ગયો. સું ૧.
ઝોમદત્ત શેઠ છે તિહાં કને, સું જયશ્રી પુત્ર છે તેહનેં; સું
શ્રીદત્ત પરણ્યો તે આલિનવી, સું પરણીનેં પીયરીએ ઠવી. સું ૨.
હરી કિરીયાણાં પ્રવહણ ચડ્યો, સું પાછળ યૌવન વનિતા નડ્યો; સું
નવલા નરથું મન મેલતી, સું સરખી સખી સાથેં ખેલતી. સું ૩.
નર દેખી બાળ હસાવતી, સું હસતી હઠકું દેખાવતી; સું
સખીયો બાળક હુલગવતી, સું નરનજરેં બીડાં આવતી. સું ૪.
વળી ગરબા ધર ધર ગાવતી, સું પગ હાથેં મેદી લગાવતી; સું
મેલે ખેલે જાને જતી, સું નર નજરેં આળસ મોડતી. સું ૫.
ધર ગણતી નર વેધાણીએ, સું કુલટા લક્ષણ એ જાણીએ; સું
કદરૂપી સ્ત્રી જોવન સમે, સું ચાળા ચેકટ કરતી લમે. સું ૬.
તો રૂપવતી કેમ રહે થડી, સું પાકકાળેં લીંગાળી મીઠડી; સું
એક દિન મંદિર મેડી ચડી, સું જોતાં એક નર નજરેં પડી. સું ૭.
સખિ માલતી તસ ધર મોઢલી, સું સંકેત કરી ચિત્ત સાંકળી; સું
સંજોગ બન્યો માળણ ધરે, સું પ્રતિદિન તસ ધર એમ સંચરે. સું ૮.

પરતટથી શ્રીદત્ત આવીયો, સુન્નિજ ધર લખમી બહુ લાવીયો; સુન્ન
 સસરા ધર સ્ત્રી તેડણુ ગયો, સુન્ન પતિ દેખી જ્યસિરિ દુઃખ થયો. સુન્ન ૬.
 કહે સખીને હવે કિહાં જાઈશું, સુન્ન ચિંતાપત્રગિયે ચિત્ત ડર્યું; સુન્ન
 કપટે મધુરે વચને હસી, સુન્ન નિશિ શયન પતિ પાસે વસી. સુન્ન ૧૦.
 શ્રીદત્તવચન અમૃત ઘડો, સુન્ન સા ચિતે વળગ્યો ઝાંપડો; સુન્ન
 ગુરૂ પ્રેમ વચન શિક્ષા કહે, સુન્ન કુશિષ્ય વિરચન ઘા લહે. સુન્ન ૧૧.
 અણુઓલી પતિ નિદ્રા વરી, સુન્ન તવ ઉડી ચાલી જ્યસિરી; સુન્ન
 સખી ધર જાવા મારગ ચડી, સુન્ન એક ચોર તણી નજરે પડી. સુન્ન ૧૨.
 તે ચાલ્યો પૂઠે સજ થઈ, સુન્ન સા ચહુટામાં પરવે ગઈ; સુન્ન
 જે નર્યું તિહાં મેળો હતો, સુન્ન ઘણી વાર થઈ તે ધર જતો. સુન્ન ૧૩.
 એક રાજપુરૂષ કોઈ સ્ત્રી હળ્યો, સુન્ન તિહા તે દિન તેણે મેળો કર્યો; સુન્ન
 દ્રાટવાળ હણે તસ તીરથી, સુન્ન ચોર બ્રાંતે ગયો તે જીવથી. સુન્ન ૧૪.
 દેખી પણ સા કામાતુરી, સુન્ન કરે આલિંગન ઉપર પરી; સુન્ન
 ગળે વળગી મુખચુબન કરે, સુન્ન જુએ ચોર એ કુલટા શુ કરે. સુન્ન ૧૫.
 તિહાં તર ઉપર એક ભૂતડું, સુન્ન ચિતે એહને વળગી પડું; સુન્ન
 કુલટાની હાંશ પુરી કરે, સુન્ન ચિતી મુડદામાં સંચરું. સુન્ન ૧૬.
 કરે ભોગ પ્રિયા અનુકૂળથી, સુન્ન નાક કરડી ખાધું મૂળથી; સુન્ન
 ચિતે યુચ્ચી આ શુ થયું, સુન્ન તે મૃતકશુ ભત બિડી ગયું. સુન્ન ૧૭.
 રૂધિરે ચૂતી સખી ધર ગઈ, સુન્ન સખીને જણવી જેહવી થઈ; સુન્ન
 ધર આવી પતિશું સોવતી, સુન્ન ઉડી પોકારી રોવતી. સુન્ન ૧૮.
 તરકર ભેઈ પાછો વળ્યો, સુન્ન સવિ લોક તિહાં ભેગો મળ્યો; સુન્ન
 ધિગ્ પાપી દેણે શિખાવિયો, સુન્ન જઈ રાજદુવારે જણાવિયો. સુન્ન ૧૯.
 શ્રીદત્તે કલંક દિયો આતિ, સુન્ન અમ બેટી જગમાં મહા સતી; સુન્ન
 નૃપને મન વાત ખરી વર્ણી, સુન્ન શ્રીદત્તને બાંધ્યો તિહાં કરી. સુન્ન ૨૦.
 તવ ચોર તિહાં પાસે રહી, સુન્ન જેહવી દીડી તેહવી કહી; સુન્ન
 સાચે સવિ જાહ નસાવિયો, સુન્ન સરખાવ શ્રીદત્તને નૃપે દિયો. સુન્ન ૨૧.
 ગર્દભે બેસારો કુસતી, સુન્ન ધર ધર ફેરવતો ભૂપતિ; સુન્ન
 જે રમણી સર્ગે રાગિયા, સુન્ન ધન આપી તે જગ નાગિયા. સુન્ન ૨૨.

એમ સાંભળીને પાંચે જણા, સું સંસાર થકી ઉભગ્યા ધણા; સું
 તે કંચનપુરથી નીકળ્યા, સું જઇ સાથ મનોહરમાં ભળ્યા. સું ૨૩.
 ત્રીજે ખડે ચોથી કહી, સું એ ઢાળ ગુણી ચિત્તમાં ગ્રહી; સું
 શુભવીર કહે તે નિર્મળા, સું વનિતાથી વસિયા વેગળા. સું ૨૪

દોહરા.

- પાંચ સહોદર પંથમાં, કરતાં એમ વિચાર;
 છટ્ટો બાંધવ ધર રહ્યો, તસ નવી મળવું સાર. ૧.
 જઈશુ તો સ્ત્રી રાક્ષસી, એક દિન કરશે ધાત;
 તેણું ગિરિવર ઉપર ચઢી, કરશું ઝંપાપાત. ૨.
 એમ નિશ્ચય કરી ચાલતા, પાંચે અશનને હેત;
 મારગ ગામે જઈ જમી, સુખભર નિદ્રા લેત. ૩.
 સાથ સકળ કેઇ દિશ ગયો, મારગ ભુલ્યા તેહ;
 પાંચે જણ રણ ઉતરી, આવી ઝેઠા એહ. ૪.
 ઝંપાપાત કુમરણથી, વાર્યા દેઇ ઉપદેશ;
 સંજમ લેવા સજ થયા, છડી સર્વ કલેશ. ૫.
 એમ કેહેતાં એક આવીયો, ભીલ ધરી ધનુ બાણ;
 તવ પાંચે ઉડી મળ્યા, છટ્ટો બાંધવ બાણ. ૬.
 પૂછતાં તે એમ કહે, ભાઇ ગવેષણ કાજ,
 નિકળિયો પંચે નિમિત્તિક, વચને મળ્યો તુમ આજ. ૭.
 ચાલો જઈએ ધર ભણી, જોવે છે સહુ વાટ;
 તે કહે કમળ ન આવીએ, દેખી આ ભવ નાટ. ૮.
 નાટક શું દીઠું તમે, પંચ કહે લહી લાગ,
 મળ થકી સુણી પામીયો, ચિત્તનાં તે વેરાગ. ૯.
 પટ બાંધવ પટ કાયના, ભાવે થયા રખવાળ;
 વ્રત ધર્યાએ ખેસીયા, સુણવા ધર્મ રસાળ. ૧૦.
 ગુર કહે પૂછ્યું તે કહ્યું. બિલ્લ વૈરાગનું ગુજ,
 કુંવર કહે ગુરને તદા, એહ કથાનક મુજ. ૧૧.

ઢાળ પ મી.

(મનહુ અરે રહ્યું માઝ ૭—એ દેશી)

કુંવર કહે સુણો સ્વામી, મે હવે તુમ શિક્ષા પામીરે;

મનહુ મોહીરહ્યું તારજી.

- અનૃત સાહસ માયા, લોભ મુખ નિર્દય જાયા રે. મં ૧.
 એ દુષ્ટાચારી નારી, મેં પ્રાણથી અધિકી ધારીરે; મં
 હા હા એટલો કાળ, મુંઝાણો મોહની જાળ રે. મં ૨.
 જાત્યે રતનમયી નારી, તજી કુલટાનેં ગણી સારી રે, મં
 કિંપાક તરતજ ઠાયા, છડી સુરતરૂની છાયા રે. મં ૩.
 પરનારી શું કિધ અકાજ, હરી ધર્મ પીતરકુંળ લાજરે. મં
 દીયુ બિલ્લેં જીવિત દાન, નિકારજી બધુ સમાન રે મં ૪.
 વાઘ સર્પથી પાપી નારી, મેં સતીયથી અધિકી ધારી રે, મં
 મુજ જીવિત તે હરનારી, જેમ જોગી હુઓ ધરખારી રે. મં ૫.
 તવ પક્ષીશ કહે સુણો રાજન, કહે અમને જોગી અવાજ રે; મં
 કહે કુંવર નિમુણો ભાઈ, તુમેં છો અમ ધર્મ સખાધી રે. મં ૬.
 એક ધનગિરિ નામેં જોગી, જોગી પણ તનમન ભોગીરે, મં
 જોગી થઈ જોગ વિખેરી, એક બાલિકા બાળ ઉછેરી રે. મં ૭
 ચંદ્રાવતી પુર વનમાંહી, ભોંયરામાં રાખી ઉત્સાહી રે, મં
 ભીખ વૃત્તિએં વસે આરામ, જિહાં કોઈ ન જાણે ઠામ રે. મં ૮.
 જોવનવયમાં જખ આવી, રીઝવતો કિન્નર વળવી રે; મં
 તે રમતો ભોગ વિલાસે, અણુવિશ્વાસે રહે પાસેં રે. મં ૯.
 તસ નામ રૂપાવલી થાપે, જે જોઈએં તે આણી આપે રે; મં
 ભીખ માગે તસ શી ભૂખ, પણ માગતુ એટલું દુખ રે. મં ૧૦.
 ભીખ માગતાં લવ ભીલ્યો, તે જાણે મેં જગ જીત્યો રે, મં
 ધરે ભીક્ષુના ગુણ ખાર, તસ દીએ જન સરસ આહાર રે. મં ૧૧.

શાર્દૂલ.

उच्चैरध्ययनं चिंतनकथाः स्त्रीभिः सहालापनम् ।

तासामर्भकलालनं पातिरनिस्तस्यैव मिथ्या स्तुतिः ॥

સંદેશશ્ચ કરાવલોકનમથો પાંડિત્યલેશઃ ક્વચિત્ ।

હારાગારુડિમંત્રવાદાવિધયો ભિક્ષોર્ગુણા દ્વાદશ ॥ ૧ ॥

પૂર્વ ઢાળ.

- રૂપાવલીશું લય લાગી, મિષ્ટાન્ત જમાડે માગી રે; મં
 લિક્ષા સમે ધર ધર વદતી, અમ ધર સતી અમ ધર સતીરે. મં ૧૨.
 એમ ધર ધર નિલ જલપતે, એક વણિક સુણી મન ચિતે રે; મં
 દ્રોષ નારી મળી છે રાગી, એ જોગીનેં તિહાં લય લાગી રે. મં ૧૩.
 વૈદ્ય વણિક ને વાયસ વેશ્યા, એ ચારની નહીં શુભલેશ્યા રે; મં
 ધડો ધાતે વણિક ખગ ધ્યાતી, પરછિદ્ર ગવેપણુ રાતી રે. મં ૧૪.
 જગમાં સવિ વણિક તે ભૂંડા, ત્રણ વણિક છે તેહમાં રૂડા રે; મં
 વિણુ જન્મ્યો ગરલાવાસેં, ગયો બીજે મરણુ નિરાશેં રે. મં ૧૫.
 ત્રીજે ચિત્રામણેં ભાળ્યો, જઈ વણીકે હામ નિહાળ્યો રે; મં
 બીજે દિન લિક્ષા વેળા, ચલે શેઠજી કરવા મેળા રે. મં ૧૬.
 જોગીને જનો દીઠો, તવ વણિક ભુવિ ધર પેઠો રે; મં
 જઈ જેઠો રૂપાવલી પાસેં, દીએ આદર સા ઉલ્લાસેં રે. મં ૧૭.
 સા દેખી નરવર રૂપેં, મન ચિંતે પડી હું દૂપેં રે; મં
 ધન્ય હું જે એ અગ મિલાવે, સો જોગી ભરમ લગાવે રે. મં ૧૮.
 જઈ બારણુ બંધ તે કીધું, આવી નરનેં આલિંગનદીધું રે, મં
 નર નારી રાગ પ્રસંગેં, રંગભોગ બન્યો ઉછરંગેં રે. મં ૧૯.
 જોગી તેણી વેળા આવી, મહા સતીય કહી બોલાવી રે, મં
 સુણી દ્રોહીએં નરનેં છુપાવે, પછેં જોગીનેં ધર લાવે રે. મં ૨૦.
 દીએ જોગી સુખડી મીઠી, સા રીશ ચઢાવી ઉડી રે, મં
 કહે નહિ દ્રોષ જગ તુમ રાગી, તો આવડી વાર કિહાં લાગીરે. મં ૨૧.
 કહે જોગી ન વદો બૂઠું, મેં તો એકજ તુજનેં દીઠરે; મં
 સા જલ્પે જે છો રાગી, તો મુજનેં એ લય લાગી રે. મં ૨૨.
 ઘટ બાંધી નયન ગીત ગાવો, નાચો દૂદો કિન્નર વળવો રે; મં
 રાગેં અંધો તેમ કરે જોગી, ભાભાયેં નસાડ્યો ભોગી રે. મં ૨૩.
 બીજે દિને જોગી જાવે, લિક્ષાયેં વણિક ધર આવે રે; મં

અમ ઘેર સતી કહી ગાવે, ખસ વણિક તે ભાવ જણાવે રે. મં ૨૪.
 -યોગી ઉવાચ—અમ ધર સતી, બાવા અમ ધર સતી.
 વણિક ઉવાચ—તુમ ધર સતી તે અમ ધર હતી.
 જ્ઞેગી ઉવાચ—અમો વસું રનને વને, તિહાં તુમે કિહાં.
 વણિક ઉવાચ—આંખે પાટા નેં કિતર વાજે, ત્યારેં અમેં તિહાં. ૨૫.
 જ્ઞેગી ગુણી નારીને ત્રાસે, તજી કચુક અહીપરેં નાસે રે; મં
 બુઝો રાખી હતી પાતાળે, તિહાં પણ વઢી વય બાળેં રે. મં ૨૬.
 સસાર દવેં દઝવાયા, મળી સદગુર શીતળ છાયા રે; મં
 ગત્રિ અધકારે ભાર્યો, પટ બાંધવ મિત્રે ઉગાર્યોરે. મં ૨૭.
 મોહનેં અધારે ભાર્યો, ગુર જાનીએ વચનેં વાર્યો રે; મં
 નૃપ નંદ કહી રહો જામ, પટ બાંધવ જોસે તામ રે. મં ૨૮.
 ખંડ ત્રીજે પંચમી ઠાળે, થયા ત્રત ધરવા ઉજમાળેં રે; મં
 શુભવીર વચન રસ લાગે, સુખ મળતા વાર ન લાગે રે. મં ૨૯.

દોહરા.

લિલ્લ કહે નૃપ મુત મુણો, આપણુ ચાટવી મઝાર;
 સગભયહર સગ ભાધને, મળિયા પ્રભુ અણુગાર. ૧.
 તુમ અમ ધર્મ સહોદરા, ધર્મ સખાધ મિત્ર;
 ગુર આણા મરતક ધરી, કરીએં જન્મ પવિત્ર. ૨.
 સમ સખી સાતે જણા, પૂજે ગુરનેં લાંદી;
 વિપયરાગ આ ભવ નડે, કે નડે પરભવ માંહી. ૩.

હાળ ૬ ફી.

(રાજ તજી રહો રીસ, રતનદે મ કિંદે માહારા લાલ-એ દેશી)

ખેટ મુનિ કહે ધન્ય, તુમે સતે જણાં પ્યારાલાલ,
 એક વયણે પ્રાંતખાધ, લહો ન રહી મણા; ૨૫૦
 શત ઉપદેશેં પણ રાગીને યથા જલો, ૨૫૦
 લક્ષ રવિકિંદ્યે નવિ, દેખે આધજો. ૨૫૦ ૧.
 ગર્ભવાસ ગદત્રાસ, જરા મરણાં કુજે, ૨૫૦
 પરભવ સૌખ્ય કિહાથી, અમૃત ઉખરે, ૨૫૦

જેમ ચક્રો ચક્રી તૃણ, બિંદુએ આવીયાં,	૧૫૦
તું પી તું પી કહેતાં, બેહું મરણે ગયાં.	૧૫૦ ૨.
નર નારીના રાગ તે, નાગર માંડવા,	૧૫૦
વાધ ચિતર મંઝારને, મેલી જમાડવા;	૧૫૦
વિષયી પ્રાણીઆ લવમાં, દુ.ખમાં પડે,	૧૫૦
વિષય રાગ નરલવ હરી, પરલવમાં નરે.	૧૫૦ ૩.
તન ધન જોખન આયુ, સમય જાતાં વહી,	૧૫૦
આખંડલકો દંડ અખંડ રહે નહીં;	૧૫૦
તિલકપુરે કનકધ્વજ, રાણી યશોમતી,	૧૫૦
દો સુત ઉપર પુત્રી, સુનંદા રૂપે રતિ.	૧૫૦ ૪.
લઘુ વયે ધર ઉપર ચઢી, દેખે એક ધરે,	૧૫૦
દોષ દેઈ શુણ્વતીને પતિ તાડન કરે;	૧૫૦
નિર્દય નર લહી માને, કહે સખી મોકલી,	૧૫૦
કરવો નથી વિવાહ, રહીશ હું એકલી.	૧૫૦ ૫.
વલ્લભસુખ ન ગણે લઘુ, વય બાળા સહી,	૧૫૦
અનુભવ જ્ઞાન વિના જેમ, ધ્યાન હરે નહીં;	૧૫૦
જોખન વન કૃણિયો તવ, અધર કુસુમ હરયાં,	૧૫૦
રતિએ રીસાવ્યા કામ, દેવ અગે વરયા.	૧૫૦ ૬.
જઠરતણી ગુરતા, કુચ કુભે વસી જઈ,	૧૫૦
ચરણતણી ચંચલતા, ચક્ષુ વચે ગઈ,	૧૫૦
અભિનવ જોખનવેળા, મેળા ખેલતી,	૧૫૦
એક દિન મંદિર ઉપર, જઈ પ્રરતી હતી.	૧૫૦ ૭.
ધૃત્યવરો ધનવંત, સમીપે તિહાં વસે,	૧૫૦
ખેલે વસંત પ્રિયાશુ, અગાસે સુરત રસે :	૧૫૦
દેખી સુનંદા વિષય, રચિ કહે માયને,	૧૫૦
મુઝ વિવાહ કરો, જણવી નરરાયને.	૧૫૦ ૮.
એક દિન ધરસન્મુખ, તખોલી દુકાનમે,	૧૫૦
શેઠ વશુદત્ત રૂપસેન, લીયો સાનમે;	૧૫૦

ત્રાગ્યો નયણે' નેહ, સખી હાથે' દિયો,	૨૫૧૦
શ્લોક અર્ધ લખી પત્ર, તે રૂપમેને' લીધો.	૨૫૧૦ ૯.
વાંચીને' મન હરખી, અર્થ તેણે પૂરિયો,	૨૫૧૦
પાછો પત્ર સખી એ, સુનંદાને' દીધો;	૨૫૧૦
વાંચી હરખી સા, તન મન વિકસાવતી,	૨૫૧૦
પત્ર પ્રિતમકર ફરસિત, હધડે દાખતી.	૨૫૧૦ ૧૦.

દ્વયોર્લિખિતઃ શ્લોકઃ ।

નિર્થકં જન્મ ગતં નલિન્યાઃ ।

યયા ન દૃષ્ટંતુહિનાંશુર્વિવમ્ ॥

ઉત્પત્તિરિંદોરપિ નિષ્ફલૈવ ।

દૃષ્ટા વિનિદ્રા નલિની ન યેન ॥૧॥

પૂર્વ ઢાળ

દાસી મુખે કહે નિત્ય, ઇલાં તુમ આવયું,	૨૫૧૦
તુમ મુખ દીઠા વિના નવિ, ભોજન ભાવયું;	૨૫૧૦
સાંભળીને' રૂપમેન, ગયો જળ મંદિરે,	૨૫૧૦
દિન પાંચ આછે દૌમુદી, ડડેરો કરે.	૨૫૧૦ ૧૧.
અવસર પામી સુનદા, તાસ જણાવતી,	૨૫૧૦
જે દિન વન આચ્છવ, નરનારી જાવતી;	૨૫૧૦
તે રાત્રે' ધર પાછળ, પીયુ પધારજો,	૨૫૧૦
આંધશું દોર નિસરણી, તેણે ચઢી આવજો.	૨૫૧૦ ૧૨.
ચતુર વિચિક્ષણુ અવસર, ચિત્ત ન ચૂકશે,	૨૫૧૦
રભા સમી મહિલા મળી, તે નવિ મકશે;	૨૫૧૦
અહોનિશિ વાલ્લભ ધ્યાન, ધરૂં રહી વેગળી,	૨૫૧૦
માહારા પ્રેમતી વાત, તે જાણે કેવળી.	૨૫૧૦ ૧૩.

શાર્દૂલ ।

રાત્રિશ્ચાંદ્રમસી ન ચાસ્તિતિમિરં ગંતું ન મે યુજ્યતે ।

છિદ્રાન્વેષણતત્પરઃ પ્રિયસર્વે પ્રાયેણ લોકોઽસ્થિલઃ ॥
 નોવાચ્યંસર્વિ ચિત્તહારિણિ જને ગંતવ્યમેવાધુના ।
 યુક્તાયુક્તવિચારણા યદિભવત્સ્નેહાય દત્તં જલમ્ ॥૧૧॥

પૂર્વ ઢાળ.

દાસીમુખેં સુણી તે, હરખેં સંકેતીયા,	પ્યા૦
વરસ સમા દિન પાંચ, વિયોગેં વીતિયા,	પ્યા૦
ઢૈમુદીને દિન રાણી, સુતા તેડું કરે,	પ્યા૦
સા કહે શિર દુઃખે છે, તેણેં રહીશું ઘરેં.	પ્યા૦ ૧૪૨
દોય સખીશું સુનંદા, રહી નિજ મંદિરે,	પ્યા૦
દોર નીસરણી ગાંખ, તળે રાત્રેં ધરે,	પ્યા૦
એણે અવસર એક જુગ-ડીયો ધન હારીને,	પ્યા૦
ચોરી કરવા ફરતો, ધનપતિ ધારીને;	પ્યા૦ ૧૫
દોર દેખી મન ઢૈતુક, ધારી તે ચડે,	પ્યા૦
આણખોલી સખી લેઇ, ગઈ તસ આરડે;	પ્યા૦
હરખી સુનંદા સ્નાન, તતુ શાણુગારતી,	પ્યા૦
ચંદનલેપ દુસુમ, આભપણુ ધારતી.	પ્યા૦ ૧૬.
તેણે સમે રાણીયેં દાસી, જોવા મોકલી,	પ્યા૦
દીપક જુઝવી તેશું, સખી વાતેં ભળી,	પ્યા૦
કહે સખીયો હવણાં, વેદન સઘળી ટળી,	પ્યા૦
સુતાં સુનંદા સુખભર, ક્ષીણ નિદ્રા મળી.	પ્યા૦ ૧૭
દાસી સુણી તે વાત, કહી જઈ રાણીનેં,	પ્યા૦
આવી સુનંદા આરડે, હુઘટ તાણીને:	પ્યા૦
શય્યામેં ફલ પુંજ, બિચ્છાયાં મોકળા,	પ્યા૦
બોલે સુનંદા નાથ, વશ્યા કેમ વેગળા.	પ્યા૦ ૧૮.
તાણી લિએ શય્યાયેં, વિપયઆકુળ થઇ,	પ્યા૦
સુખ ભોગવતાં વિયોગ, વેળા ફરેં ગઈ;	પ્યા૦
સુરતશ્રમેં નિદ્રાભર, મુઝી ઉઠિયો,	પ્યા૦

મુક્તાક્ષનો હાર, જુગઠિયો લેઈ ગયો.	પ્યા૦ ૧૯.
દોર નિસરણી સખીયો, ધરમાં લાવતી,	પ્યા૦
જાગી સુનંદા સખીયોને એમ જલપતી;	પ્યા૦
વલ્લભશું નવિ વાત, વિચાર થયો કિશ્નો,	પ્યા૦
ગણીની દારી ભયે કરી, વેહલો નીકર્યો.	પ્યા૦ ૨૦.
પૂરણ ભાગ્યે મેળો, બન્યો પણ કાણુ રહ્યો,	પ્યા૦
અધારે અવારં, કરીને તે ગયો,	પ્યા૦
મુઝ ચિત્ત ચોરી ગયો કરી, મળણ કઠિણ ધણો,	પ્યા૦
દુર્ભાગ દાસિયે ખેલ, બગડ્યો અમ તણો.	પ્યા૦ ૨૧.
હવે સુણજો રૂપસેન, બન્યો જે પ્રીતમાં,	પ્યા૦
રાત ઘડી ગઈ ચાર, ચિવટ થઈ ચિત્તમાં;	પ્યા૦
કંચન વરણો ચરણો, ધુન્નરિયો તમે,	પ્યા૦
કસખી નાડે નગ, જડયાં તે ઝગ ઝગે.	પ્યા૦ ૨૨.
કચુઓ કસખી કોરનો, હીરા હસી રહ્યા,	પ્યા૦
મેવા મિઠાઈ લેપ, સુગંધી સથલા;	પ્યા૦
ચીર પટોળી ભાત, તે રાતે રૂચે ધણી,	પ્યા૦
નેઝર ને કટિમેખલ, વાળી દામણી.	પ્યા૦ ૨૩.
હારાદિ અલકાર, લિયા બહુ મદના,	પ્યા૦
કુંડળ ધર્મિમલ હાથ, ગજેરા ફૂલના,	પ્યા૦
એ સવળું લેઈ ઉવટ, મારગ સચરે,	પ્યા૦
સુનંદા મળવાના, મનોરથ બહુ કરે.	પ્યા૦ ૨૪.
પંથે પડી ધર ભીત, તે અપાઈ મુઓ,	પ્યા૦
સંસારમાંહે રાગ, વિટબણુ એ જુઓ,	પ્યા૦
મરણ થયો ન ગયો રાગ, રમણીરૂપનો,	પ્યા૦
સુનંદા ઉદરે ગલે, જઈને ઉપન્યો.	પ્યા૦ ૨૫.
કપોતિકા કહે કંતને, મરણુ એણે સમે,	પ્યા૦
હેઠ આહેડી બાણુ, ઉપર શકરો ભમે,	પ્યા૦
નાગ ડર્યો ભિલ્લને, શકરો બાણું મુઓ,	પ્યા૦
દૈવગતિ વિપરીત, ચાર ચિંતન જુઓ.	પ્યા૦ ૨૬.

રાત્રિ જશે પરભાતેં, રવિ જખ ઊગશે,	૨૫ા૦
જઘથું દુસુમવન પુષ્ટિ, થશે પંકજરસેં;	૨૫ા૦
કજકેશેં અલિ રાતેં, રહો દિલથું લખે,	૨૫ા૦
વનગજ શર જલ્પીનેં, કમળસાથેં લખે.	૨૫ા૦ ૨૭.
મનના મનોરથ સઘળા, તે મનમાં રહ્યા,	૨૫ા૦
દષ્ટિરાગવશ પડિયા, તે દુઃખિયા કહ્યા,	૨૫ા૦
પરમણીરસ રાવણુ, દશ મસ્તક ગયાં,	૨૫ા૦
સીતા સતી વ્રત પાળી, અચ્યુત પતિ થયા.	૨૫ા૦ ૨૮.
વિપયવિનોદથી જેહ, રહ્યા દૂરેં સદા,	૨૫ા૦
આ ભવ પરભવ તેહ, લહે સુખ સંપદા;	૨૫ા૦
ત્રીજે ખડેં ટાળ એ, છઠ્ઠી મન ધરો,	૨૫ા૦
શ્રી શુભવીર વચનરસ, આસ્વાદન કરો.	૨૫ા૦ ૨૯.

દોહરા.

ખીજે દિવસેં ગવેષના, વસુદત્તના સુત ચાર;	
ભીત પડી ઉપડાવતાં, મળીયા લોક હજાર.	૧.
મૃતક તિહાં રૂપસેનનું, નિકળ્યું વસ્તુ સહીત;	
વાત સુનંદા સાંભળી, ચિતે બન્યું વિપરીત.	૨.
શોક ભરી સખીનેં કહે, આ શી બની ગઈ વત;	
અધરે નવિઃ ઓળખ્યો, મળિયો દોષ કુળત.	૩.
વસ્તુ નિહાળત જાણીયો, ધૂર્ત હરી ગયો હાર;	
પણ રૂપસેન મરણ સુણી, રૂદન કરે તેણી વાર.	૪.
તમ શોકેં દિન કાટતાં, ગર્ભ વધિયોદોય માસ;	
દેખી રાય તણે ભયેં, સખીયો પામી ત્રાસ.	૫.
આપણેં ગર્ભ જ પાડિયો, સા થઈ સન્નિજત દેહ;	
રાયેં રથપુર રાયનેં, દીધી સુનંદા તેહ.	૬.

ઢાળ ૭ મી.

(ચોપાઈની દેશી.)

પરણી નૃપ રથપુર લેઈ ગયો, રૂપસેન તિહાં પત્નગ થયો;

૧. ત્રીજે ભવ નરભવ હારિયો, સુનંદા નજરેં ધારીયો.
૨. ફણુ વિસ્તારી રાગે નડ્યો, ધાધ સુનંદા કેડેં પડ્યો;
૩. હા હા કરતાં નૃપ આવીયો, લેછ ખડ્ગ પૂંઠે ધાવીયો.
૪. મોંઘાં અહિ ચોથે ભવ ગયો, તે વનમાંહે વાયસ થયો;
૫. એક દિન દંપતી વનમાં ગયાં, રાગરગ રસ રીજે રહ્યા.
૬. વાયસ તે તર ઉપર ચડ્યો, સુનંદાનેં રાગેં નડ્યો;
૭. કર્ણકટુક શબ્દે તે ભણેં, તામ નરેશ્વર બાણે હણે.
૮. હંસ થયો તે ભવ પાંચમે, હંસતણા ટોળામાં રમે;
૯. રાજા રાણી સર જળ જુવે, હસ સુનંદા દેખી રમે.
૧૦. ઉડી બેહુ પાંખેં આરણ્યો, નૃપસુભટેં ખડ્ગેં કરી હણ્યો;
૧૧. તેહિ જ વન છડ્યો ભવ ભયો, હરણી ઉદરેં હરણો થયો.
૧૨. દેખી રાણી રાગેં ઠયો, જુરે ઉભો આંસુ ભર્યો;
૧૩. આહેડી નૃપ બાણેં હણી, લિયો શિકાર તે ભક્ષણુ ભણી.
૧૪. માંસ પચાવી તે મૃગતાણું, ખાતાં રાણી વખાણે ઘણું;
૧૫. અવધિનાણી મુનિ દોય જતા, તે દેખી મસ્તક ધૂણતા.
૧૬. પૂછે રાણી મુનિનેં તિસે, સ્વામી મસ્તક ધૂણે કિસે;
૧૭. સાધુ કહે કારણુ છે ઇહાં, આવી સુણો અમો વસીયેં જિહાં.
૧૮. તિહાં ગયાં નૃપ રાણી મળી, મુનિ મુખ્ય વાત સકળ સાંભળી;
૧૯. રાગી નરનુ મંસજ ભખો, જ્ઞાનવિના તુમેં નવિ ઓળખો.
૨૦. રાણી કહે રૂપસેન કુમાર, આગળ શો થાશે અવતાર;
૨૧. તવ બોલ્યા જ્ઞાની અણુગાર, સાતમે ભવ હાથી અવતાર.
૨૨. દુજ ઉપદેશેં શમતા વરી, સમદિત પાળી વ્રત આદરી;
૨૩. સહસારે સુરસ્વામીજ થશે, નરભવ પામી મુગતેં જશે.
૨૪. એમ કહી મુનિ ઉપદેશજ દીયો, સાંભળિ દંપતી દીક્ષા લિયો;
૨૫. રાજન્નપિ ગુરૂ સાથેં ગયા, સંયમ પાળી સુખિયા થયા.
૨૬. ગુરૂણી પાસેં સુનંદા ભણેં, અરિ મિત્ત તૃણ મણિ સરખા ગણેં;
૨૭. લિયે આતાપના તાપે જઇ, અવધિજ્ઞાની સુનંદા થઇ.
૨૮. રૂપસેન હસ્તી જિહાં પ્રેરે, સુનંદા તિહાં વસતી કરે;

એણે અવસર હસ્તી મદ ચડ્યો, કંચનપુર કોટે જઈ અડ્યો. ૧૫.
 લોક કુલાહલ કરતા ભમે, સુનંદા આત્મા તેણે સમે;
 રાજા સુભટોં ધણુએ દમ્યો, પણ સાધવી દેખી ઉપશમ્યો. ૧૬.
 સાધવી કહે સુણ મત્ત ગમાર, દુઃખના દાહાડા તુજ સંભાર;
 રાગવિહુલો પામ્યો ધાત, પાતકી તેં કીધા ભવ સાત. ૧૭.
 (૧)રૂપસેન(૨)ગર્ભે(૩)કૃષિધાર,(૪)વાયસ(૫)હંસ(૬)હરણુ અવતાર;
 સાતમે ભવ તુમે હાથી થયા, ધર્મ વિના ભવ એળેં ગયા. ૧૮.
 તે સુણતાં ગજ મચ્છાં લહી, જાતિ સમરણ પામ્યો સહી;
 લોક વચ્ચે ઉભો રહી રડ્યો, સુનંદાનેં પાયેં પડ્યો ૧૯.
 સમકિતવ્રત ગજ ધરતો જિહાં, લોક અચ્છેરં દેખે તિહાં,
 ગુરણી કહેં નૃપને એ ખરો, સાધર્મી ગજ સેવા કરો. ૨૦.
 આદર કરી નૃપ તેડી ગયો, નેહ સુનંદાએં સફળો ક્રિયો;
 સુનંદા આણુદિત થયાં, કેવળ પામી મુક્તેં ગયાં ૨૧.
 ખેટ મુનિ કહે રાજકુમાર, વૈરાગ્ય રાગ તણી ગતિ ધાર;
 સુખ માની વિપયેં જે રમે, તે ભવનાટક કરતા ભમે. ૨૨.
 માત પિતા બાંધવ સુત નાર, સ્વારથીયો સવિએ સંસાર;
 આયુ જોવન લખમી મળી, મેઘવટાં ચંચળ વીજળી. ૨૩.
 બાળપણે મળમૃત્રેં લયો, શીળી ઓરીએ સંહર્યો;
 પરણ્યો તો આમય ખય થઇ, જોખન વેળા નિષ્ફળ ગઈ. ૨૪.
 વૃદ્ધપણે નર પરવશ થયો, પરભવ હાથ ધસંતો ગયો;
 તેણેં નરભવ સામગ્રી લહી, કરશે ધર્મ તે સુખિયા સહી. ૨૫.
 ત્રીજો ખડેં ગુણિજન ગમી, ઢાળ રસાળ કહી સાતમી;
 શ્રી શુભવીર વચન રસ ધડી, સાકર ડાખ કિસી સેલડી. ૨૬.

દોહરા.

એણી પરેં દેઇ દેશના, જામ રહ્યા મુનિ ચંદ;
 અગડદત ચક્રોર જ્યું, પામ્યો અતિ આનંદ. ૧.
 કહે તુમ વચનેથી થયો, જન્મ સફળ મુજ આજ;
 જંગમ તીરથ દર્શને, સિધ્યાં સધગાં કાજ. ૨.

પ્રભુ સુપસારેં આ થયા, ધર્મખંધવ ખટ એહ;	
સંજમ લેઈ વિચારશુ, ગુરકુળ વિનય વસેહ.	૩.
પણુ ધર જઈ નમિ માયનેં, છે મુજ ઇચ્છા નાથ,	
પિત્રીકૃત સમહોત્સવે, લિયું દીક્ષા તુમ હાથ	૪
એમ કેહેતાં આકાશથી, વિદ્યાધર નર એક,	
ઊતરીયો મરજદથી, ધરતો વિનય વિવેક.	૫
સપરિકરેં જિનધર જઈ, પ્રણમ્યા શ્રી જિનરાજ,	
ખેડો સન્મુખ આવીનેં, વંદી તિહાં મુનિરાજ.	૬.

ઢાળ ૮ મી.

(સાહેલડીયા-એ દેશી)

આગડદત્ત આણુગારનેં, મુણો સંતાળ;	
પૂછતો ધરી નેહ, ગુણવતાળ,	
ઉત્તમ પુરુષ એ કોણ છે, મું દાખો મુઝને તેહ.	ગું ૧.
મુનિવર કહે અમ પુત્ર છે, મું રતનચૂડ વર નામ.	ગું
સાતે જણુ ગુર પુત્રનેં, મું મુણિ કરતા પરણામ.	ગું ૨.
રતનચૂડ કહે કોણુ તુમેં, મું કહે સૂરિ વાત અશેપ,	ગું
ભાવ ચારિત્રિયા એ થયા, મું પામી અમ ઉપદેશ.	ગું ૩
વંછે સાહાય્ય એ તુમતાણુ મું શંખપુરી ઉદેશ;	ગું
અમે પણુ તિહાં વન આવશું, મું જાણી યોગ્ય વિશેષ.	ગું ૪.
ખેટ કહે કહો તાતજી, મું ઉત્તમ નર એ દયાળ.	ગું
આ સંસારેં વ્રત વરી, મું રેહેશે કેટલો કાળ.	ગું ૫
સૂરિ વદે ખેચર મુણો, મું કમળસેના ધરનાર;	ગું
તે સાથેં વૈરાગ્યથી, મું લેશે સંજમ ભાર.	ગું ૬.
આ ભવમાં આઠે જણાં, મું પામી કેવળ નાણુ;	ગું
ભનળ વિચરી બહુ સમા, મું લેશે અક્ષય હાણુ.	ગું ૭
સાભળી ખેચર હરખિયો, મું બેસારી વૈમાન,	ગું
સાને જણુશું ઉતર્પાં, મું શંખપુરી ઉદાન.	ગું ૮..
વિદ્યાચારણુ મુનિવરા, મું તે આકાશ ચક્ષત,	ગું

આવી વનમેં સમોસર્યાં, સું ઉપગારી ગુણવંત.	ગું	૯.
વનપાળક મુખ સાંભળી, સું કુંવરેં કહાવી વાત;	ગું	
રાય રાણી હરખ્યાં સહુ, સું બહુ ઉછરગેં જાત.	ગું	૧૦.
ઉઠી કુંવર નમી તાતનેં, સું સકળ કહ્યું વિરતંત;	ગું	
ભક્તિયેં દેઠ પ્રદક્ષિણા, સું મુનિવર ચરણ નમંત.	ગું	૧૧.
જ્યેષ્ઠ સહોદર સમ ગણી, સું વિદ્યાધરને ત્યાંહી;	ગું	
ભૂપચરણ ભેટી કરી, સું જોડે વચન ઉત્સાહિ.	ગું	૧૨.
સુજ નગરી પાવન કરો, સું દેખે લોક અચંભ;	ગું	
મરૂધર દેશી લોકને, સું સુરતરૂ ફૂલ સુરંભ.	ગું	૧૩.
નયર સર્વિ શણગારીયું, સું રતનચૂડ ધરિ નેહ.	ગું	
ગજ જેસારી મહોત્સવેં, સું પધરાવ્યા નિજ ગેહ.	ગું	૧૪.
આગત સ્વાગત બહુ કરે, સું ભોજન વિવિધ પ્રકાર;	ગું	
ભક્તિભરે ધર તેડીને, સું પડિલાભ્યા અણુગાર.	ગું	૧૫.
ખીજે દિન સમહોત્સવેં, સું તેડ્યા ધર મુનિરાય;	ગું	
પંચ સહસ્ર સોવન પગેં, સું પૂજી નમે નરરાય.	ગું	૧૬.
અગડદત્ત કુમર હવે, સું કમળસેના ધર જાય;	ગું	
માન તજી ભજી નારીનેં, સું શીતળ વયણેં ઠરાય.	ગું	૧૭.
તુજ સરિખી જે સુદરી, સું છંડી વિણ અપરાધ;	ગું	
મદનમંજરી કુલટા સમી, સું મેં માની કરી સાધ.	ગું	૧૮.
રેતિ ધનંજય સમ ગણી, સું સોવન રેતિ સમાન;	ગું	
અનુભવી વાત સકળ કહી, સું હું અવિવેક નિધાન.	ગું	૧૯.
મેં અજ્ઞાનપણે કરી, સું ન લહ્યું નારીચરિત્ર;	ગું	
નયણેં રૂચે મનમેં હસે, સું વાત કરે તે વિચિત્ર.	ગું	૨૦.
મત્સ્ય જળેં ખગ અંખરેં, સું જાણે ન બુધપદ ઠામ;	ગું	
સમજાને સમજાવતી, સું જૂઠું અખળા નામ.	ગું	૨૧.
મુનિવર મુખ માલમ પડી, સું એ વિનિનતા વાત;	ગું	
મોહ તિમિર રજની ગાઢ, સું જ્ઞાન ઉદય પ્રભાત.	ગું	૨૨.
સંયમ લેશુ ગુરૂ કનેં, સું રેહેજો સુખભર ગેહ;	ગું	

સા કહે અમેં પણુ સંયમી, સું જિહાં છાયા તિહાં દેહ.	ગું	૨૩.
સમસંખી કુંવર ગયો, સું મદનમજરી આવાસ;	ગું	
કહે ભવદવ તાપેં તપ્યા, સું પ્રત ધરશું ગુર પાસ	ગું	૨૪.
કગ્ગયો સાસુ સેવના, સું એમ કહી ઉઠ્યો કુમાર;	ગું	
માત તાતને જઇ કહે, સું લેશું સંજમ ભાર.	ગું	૨૫.
પદ બાંધવ એ અમતણા, સું જીવિતના દાતા;	ગું	
બધાણા વચનેં અમો, સું સાથેં સવિ અણુગાર.	ગું	૨૬.
ગ્ણુથી ગુર સહ લાવીયા, સું કાણુ ન રહું સંસાર;	ગું	
નિશ્ચય દેખી નરપતિ, સું કરે સજ્જન ધાર	ગું	૨૭
બાંધવ વર્ગને પૂછીને, સું કરતો દીન ઉદ્ધાર;	ગું	
શિખિકાયેં જોસતાં, સું પદ બાંધવશુ કુમાર	ગું	૨૮.
કમળસેના શણુગારતી, સું સસરો સાસુ નિજ હાથ;	ગું	
શિખિકાયેં પધરાવતાં, જાણે શાસનસૂરિ સાથ	ગું	૨૯.
રતનચૂડ નૃપ જોહુ મળી, સું કરતા મહોત્સવ સાર,	ગું	
જેમ જમાલી નિકળ્યો, સું આવેજિહા અણુગાર.	ગું	૩૦.
આબૃષણુ તજી અડજણાં, સું લીધે મહાપ્રત આર.	ગું	
વૃષ્ટિ કુસુમવન સુર કરે, સું ગુરવાસક્ષેપ ઉદાર.	ગું	૩૧.
વદી સહુ પાછા વળે, સું મુનિ સવિ કરત વિહાર,	ગું	
કમળસેના સન્મુખ રહી, સું આંસુ પડતે ધાર	ગું	૩૨.
સાચુ કહે જોદા સુણો, સું તું દેહેં સુકુમાર;	ગું	
ફલનો ભાર ન શિર ધરે, સું કેમ વહો મેરુભાર	ગું	૩૩.
પણુ તું ત્રિહુ પખ ઉજળી, સું ચોથો ગુરકુળવાસ.	ગું	
દુષ્કર નહીં તુજ મુનિપણુ, સું પણુ મુજ કાધ નિરાશ.	ગું	૩૪.
તુ નિરનેહી થઈ ચલી, સું મુજ તરછોડી હાથ;	ગું	
જાઈશ ધર કેમ એકલી, સું ભોજન કરે કેણી સાથ.	ગું	૩૫.
નિગળી થઈ નીકળ્યા, સું પણુ વરસેં એક વાર;	ગું	
મુજ સુલસા સાચુ હતી, સું સ ભારજો ધરી પ્યાર.	ગું	૩૬.
આ વનમાં નથી આવડું, સું શત્રુ સમ વન એહ;	ગું	
જોતી નેં રોતી વળી, સું સખીયોશુ ગઈ ગેહ.	ગું	૩૭.

રત્નચૂડ નિજ ધર ગયો, સું મુનિવર કરત વિહાર; ગું
 આવ્યા ઇહાં ગુરૂ આણુથી, સું જ્ઞારેં થયા શ્રુતધાર. ગું ૩૮.
 એહ ચરિત્ર તે અમતભૂં, સું સુણુ ધર્મિભલ ગંભીર; ગું
 ત્રીજે ખડેં આઠમી, સું ટાળ કહેં શુભવીર. ગું ૩૯.

દોહરા.

અશ્વપ્લુત ધનગજના, ગંગાવેણુ પ્રમાણુ;
 જલનિધિજળ ચરિત સ્ત્રીનાં, જાણે ન કોઇ સુખણુ. ૧.
 દેખી ચરિત આ પટ મુનિ, નારીથી લહી ઉદ્દેગ;
 અમ ગુરૂં નામજ દિયાં, લહીય દિશા સંવેગ. ૨.
 (૧) દૃઢધર્માં ને (૨) ધર્મશ્રિયિ, (૩) ધર્મદાસ મુનિનામ;
 (૪) સુવ્રત (૫) દૃઢવ્રત (૬) ધર્મપ્રિય, નામ તિસ્યા પરિણામ. ૩.
 એમ નિસુણી ધર્મિભલ કહે, સરિખો નહી સંસાર;
 બહુ રત્ના હિ વસુધરા, જેમ ધનસિરી વર નાર. ૪.
 પરનર દ્વેષીપણે કરી, બાર વરસ રહી ગેહ;
 સતીયપણે જોખન વયેં, ન કર્યો કિણુશું નેહ. ૫.
 અગડદત્ત મુનિવર વદે, કહેા કોણ ઉત્તમ નાર;
 ધર્મિભલ કહે ભગવન સુણો, સેવક મુખ અધિકાર. ૬.

ઢાળ ૯ મી.

(દેખો ગતિ દૈવની રે-એ દેશી)

સુંદર માલવ દેશમાં રે, નયરી ઉજ્જૈણી ખાસ;
 જિતશત્રુ રાજા તિહાં રે, ધારણી રાણી તાસ;
 સતી ગુણ સાબળો રે, સતી જગ મોહન વેલ. સતી ગું ૧.
 શેઠ કોટિધ્વજ તિહાં વસે રે, સાગરચંદ્ર છે નામ;
 સાગરવર ગલિરતા રે, ચંદ્ર શીતળ પરિણામ. સં ૨.
 ચંદ્રસિરી પ્રિયા તેહને રે, લવણિમ રૂપ નિધાન;
 પુત્ર સમુદ્રદત્ત શીખતો રે, સકળ કળા વિજ્ઞાન. સં ૩.
 પરિત્રાજક વિદ્યાનિધિ રે, ધર પાસે મઠ તાસ;
 શેઠ સાંખ્યો સુત તિહાં ભણે રે, લઘુ વય બુદ્ધિપ્રકાશ. સં ૪.
 એક દિન ગણિતનો પાટવો રે, ધરમાં ઠંવણ પધક;

- અનાચાર નિજ માયશું રે, તાપસ ગુરૂ તેણું દિટું. સં ૫.
- મનમાં ગિતે નારીયો રે, જગમાં સર્વ કુશીલ; પાણિગ્રહણ કરી તેહણું રે, કુણ વંછે ધર લીલ. સં ૬.
- કૃશ્નદિકા હરિતા શુકા રે, સધળે વિપયી નાર; યા સા સા સા પ્રભુ કહે રે, પણ સય ભિલ વિચાર. સં ૭.
- વિપ્ર આગિ યમ ભૂપતિ રે, જલધિ ઉદર ધરનાર; સર્વ સમિધ છવ બૂ નદિ રે, અશન ધને વ્યભિચાર. સં ૮.
- એ આઠે આઠે થકી રે, નવિ પામે સંતોષ; ઈચ્છા પ્રમાણે આપીયે રે, છડે ન માગણ દોષ. સં ૯.
- તેણું નવિ કર્યો માદરે રે, આ લવમાં વિવાહ; એમ પ્રતિબધ કરી ભણે રે, પણ ભાગે ઉત્સાહ. સં ૧૦.
- કુલશીલ વૈભવ સારસી રે, કન્યા ખોળે તાત; કુંવર કહે તવ તાતને રે, નવિ કરશે એ વાત. સં ૧૧.
- પ્રેલો કાળ ગયે થકે રે, એક દિન સાગરચંદ; સારઠં દેશે આવીયા રે, ગિરિનગરે સહનંદ. સં ૧૨.
- ધન સારથવાહ તિહાં વસે રે, પુત્રી છે તસ ખાસ; રંભા લધુ ઉચી ગઇ રે, જોડ ન આવે તાસ. સં ૧૩.
- અધર વિદુમ રિમત પ્રલડા રે, કુચક્રળ કઠિન વિશાળ; ધનસિરી નામે તેહ છે રે, જોવન રૂપ રસાળ. સં ૧૪.
- સાગરચંદ તે દેખીને રે, નિજ મુત સરખી જોડ; વણિજ કરે તસ તાતશું રે, લેહેણુ દેણુ લખ કોડ. સં ૧૫.
- સમુદ્રત તણો કર્યો રે, ધનસિરી સાથે વિવાહ; કુંવર ન જાણે તેમ કર્યો રે, દોય જનક ઉત્સાહ. સં ૧૬.
- લગનદિવસ નિરધારીને રે, શેઠ ગયા ઉજ્જેણુ; લગન ઉપર કહે પુત્રને રે, કારજ શીઘ્ર તરેણુ. સં ૧૭.
- ગિરિનગરે ખહુ માલ છે રે, ધન સારથવાહ પાસ; જઈને જણુશ ધંધાં લાવજે રે, વયણુ ન લોપશો તાસ. સં ૧૮.
- સમુદ્રત મુણી નીકળ્યો રે, પોહોતો સસરા ગેહ; રૂપ ચતુર વર દેખીને રે, ધરતી ધનસિરી નેહ. સં ૧૯.

તિલક કરી ખીડાં દિયાં રે, મિત્રશું મંડપ માંહિ;
 ધવલ મંગળ મહિલા ભણે રે, પૂછે કુંવર ગ્રહી બાંહી. સં ૨૦.
 મિત્ર કહે તુજ લગ્ન છે રે, પિતૃવચન સંકેત;
 પરણો ઇહાં રહી પાંસર્યા રે, નહિ તો થાશે પ્રજેત. સં ૨૧.
 સમજી વરદોડે ચઢી રે, પરણ્યો તે તેણે ઠાય;
 મિત્ર વર્ગ પ્રેર્યો થકો રે, વાસભુવનમેં જાય. સં ૨૨..
 કાર્યમિથેં કરી નિકળ્યો રે, સૂતો મિત્રમેં જાત,
 ધનસિરી મિત્ર વર્ગ તજી રે, નાઠો લેછ રાત. સં ૨૩.
 મિત્ર વર્ગ વિલખા થઈ રે, ગયા ઉજ્જેણી તેહ;
 વાત કહી તસ તાતનેં રે, પોહોતા સુખેં નિજ જેહ. સં ૨૪.
 ત્રીજે અડે એ કહી રે, નવમી સુંદર ઢાળ,
 વીર કહે શ્રીતા ધરે રે, હોજે મગળ માળ. સં ૨૫.

દોહરા.

સાગરચદ સુણી કરી, :ગયો ગિરિનગર ઉદાસ;
 ધન સારથવાહનેં મળી, કરત ગવેપણ તાસ. ૧.
 ગામ ગામ ઘેહુ જણુ ભમ્યા, નર પણ ભ્રમણ કરાય;
 પણ સુત સુદ્ધી લહી નહીં, પાછા ગિરિપુર જાય. ૨.
 દિન મુખેં દિન કેટલા, વસીયા પુત્ર વશેણ;
 સારથવાહને કહી કરી, આવ્યા નયર ઉજ્જેણ. ૩.
 ફરતો દેશ વિદેશમેં, સમુદ્રદત્ત કુમાર,
 વળી ધનસિરી ધરમાં રહી, સુણજે તસ અધિકાર. ૪.

ઢાળ ૧૦ મી.

(તેરી ખીખીકું લે ગયે શુભામ, મીયાં ખડા દેખતા, હાં હાં મીયાં)

અથવા, સખરેમેં સખરી ડોણ, જગત્કી મોહની—એ દેશી)

સુનીએ સુનીશ્વર ખાત કે, ધનસિરી યા સતી; ધનસિરીં
 સારીઆલમમેં સા સમરૂપ કે, રંભાન આવતી;મેરે લાલ, રંભાંમુનિરાજં રંભાં
 સહી રે ચિલાતી સુણોને રે, આવન કિહાં ગયે; આવનં
 મેરે પ્રીતમ બિન દુનિયામેં, ખલક ખાલી ભયે. મેરેં ખં મુનિં ખં ૧.

જોલે ચીલાતી ગલેકું, પકડકે વિવાહ કીયા; ૫૦
 મેંને ખીય પકાઇ, એક દાના ચાંપી લીયા. મેં દાં મું દાં
 ઝોરત ઊર વદન, છુપાઇ દેરેં જાયા; ૬૦
 તેરી જુલમ જવાની દીવાની, જલા કર ઝો ગયા. મેં જાં મું જાં ૨.
 નામરદ હોન તુજે, પરણીનેં જુરા કીયા; ૫૦
 રાત લેકર નાગા બાગા, જુરેસેં જુરા કીયા. મેં જું મું જું
 કુલવંતી ધર હોત, પતિનહ ખેલજા, ૫૦
 નહીં તો ગુરપાસ પડો, ન કિસીસેં જોલનાં. મેં કિં મું કિં ૩.
 સુનિય સતી શીલવંતી, પદત ગુરકે મુખે; ૫૦
 બાર વર્ષ ગયે નર ખેદ, ધર્મ કરતી સુખે. મેં ધં મું ધં
 સમુદ્રત ગિરિપુર, બન આયા કૂડસેં; ૫૦
 ધરી કાપડી વેશ બડા નખ, ડેશ કુમડશે. મેં કેં મું કેં ૪.
 ધનસંથવાહ નિજ બાગ, મેં દેખી વદતે; મેં
 તર્યાલ વાલ રખવાલ, રહું યું જોલતે. મેં ૨૦ મું ૨૦
 શેઠ કહે કયા દેવે, હમું તુમ નોકરી; ૬૦
 વદે મા વિનયધર નામ, હમું ઉદરંભરી. મેં હં મું હં ૫.
 નોકરી દેખ પીછે, હમકું કરનાં ખુશી; ૬૦
 સુની શેઠકે દીલમેં બાત, સખી રૂડી બસી. મેં સં મું સં
 વિજ્ઞાની દિન ચોરેમે, બાગ ખીલાવતે, બાં
 હુઆ શેઠ બડા હુશીયાર, નિધા જામ દેખતે. મેં નિં મું નિં ૬.
 અતિશય વિદ્યાવત, પીઝાણેગો ભૂપતિ; પીં
 તખ લે જામગો દરઆર, શેઠ મન ધ્યાવતી. મેં શેં મું શેં
 વજ્ર જુગલ દેઘ તાસ, નિજ ધર લે ગયા, નિં
 બહુ આખરસેં વિનયધર, બડારી કીયા. મેં બંં મું બંં ૭.
 ધર પરિજનકું સુનાવત, એ દેવેતીકો; એં
 વિનયધર હુકમેં સુખ ભર, તુમ લેનાં તિકો. મેં તું મું તું
 યા રીત રહેન હે મદિરમે વિશ્વાસ જ્યુ; મેં
 ધનસિરીકો વિનય વિનયધર, કરને દામ જ્યુ. મેં કેં મું કેં ૮.

વનસિરીકું વિશ્વાસ, લયા બહુ નેહસે; જાં
 એણે અવસર ડડિર નામેં, તલાર ઉઠાં બસે. મેં તં મું તં
 વનસિરી સહીયર સાથકે, ગોંખમેં આવતી, ગોં
 ચેત વિનયંધર તળોલ, દિયા મુખ આવતી. મેં દિં મું દિં ૯.
 મુખરસ ભરી પિયકારીયાં, ડારત ખાવતે; ડાં
 ડંડીર શિરેં છટકાવ, લગાત લખવતે. મેં લં મું લં
 ઉચે બદન નિધા કર, દેખત સુંદરી; દેં
 લગા પ્રેમસેં અતર ધાય, ખડા રહ્યા દો ધરી. મેં ખં મું ખં ૧૦.
 ડંડીર કહે સુણ સુદરી, પિયુ વિણુ ક્યું રહે; પિં
 તેરો જોખન હો વન ફૂલ, વિજોગેં ક્યું દહે. મેં વિં મું વિં
 મુખ તળોલસેં પ્રેમ રસેં, હમ ભીજીએ; હં
 નેરે લોચનઁ લટકે રે, હમુ દિલ રિઝીએ. મેં હં મું હં ૧૧.
 હમ ઉત્સગેં રગેં, રમો એક યેરિયાં, રં
 હમ હુકમી સંગત હોત, કરત કોણુ હેરિયાં. મેં કં મું કં
 જોનેં ખેલાયા સાપ, વિછુસેં ક્યું ડરે; વિં
 જોણે ખાયા વચ્છનાગ ધતુરે કયા મરે. મેં ધં મું ધં ૧૨.
 રાંકસેં પ્રીત બનાઈ, સો ભાગા રાતમે; સોં
 મેરા જાન લગા તેરી સાથ, રહેગી નીરાતમે. મેં રં મું રં
 આવલ પ્રલ હજાર, ચપેટી એક કલી; ચં
 મરખ નરસેં જન્મારા, ચતુરકી એક ધડી. મેં ચં મું ચં ૧૩.
 બોલી સતી સુન હો, શેહરકા કાટવાલીયા; શેં
 કિમત વહે વગડે, જ્યું દોર ગોવાળીયા. મેં જ્યુંં મું જ્યુંં
 પીયુજ ચલે પરદેશમેં, દીલસેં ન વેગલી; દીં
 તેરી અમ્માકું જા કર પુછ, પતિ બિન એકલી. મેં પં મું પં ૧૪.
 વિરહેં દહી તોરી માયકું, અંકેં ખેલાવણાં; અં
 જોણે બાલમે ગોદ રમાયા, જી કારણુ ધાવણા. મેં જીં મું જીં
 કેસરી કંતકે આગેં, સખે હરણાં વલી; સં
 તેરે સરીખે ગુલામ, મેરે ધર કરતા નોકરી. મેં મેં મું મેં ૧૫.

સોય વડે કટુ જોલે, મરેગી છોકરી. મં
 કહે સા સની આગલ છાગલ, બપને કેમગી. મેં ભૂં મું ભૂં
 યું નિસુણી કોટવાલ, ગયો થર ચિતવે, ગં
 કરી નેદ સનીકો શીત, ચુકાવુ હું હવે મેં ચું મું ચું ૧૬.
 જોહ જોલાજી વિનયધરુ દોસ્તી કીયો; દોં
 એક દિન જોલાકર પાકે, પરિ સનમાનીયો મેં ૫૦ મું ૫૦
 ધનસિંહી માથ હમેગ, મિત્રાવા તુમ કયે, મિં
 કહે સો કિનકુ ગમઝાકું, માનેગી તો ખરે. મેં માં મું માં ૧૭.
 આઠ વિનયધર ખાત, મતીકું સુણાવીયાં; સં
 આલી આ એસી ખાત કરેંગા તો, ખાયગા ગાલીયાં. મેં ખાં મું ખાં
 લાંચ પરાઈ ખાવત, મિત્ર તુહી આવરા, ધિં
 મેરા કત વિના સારી આલમ, અર્વ મહોદરા મેં અં મું અં ૧૮.
 મુનીય વિનયધર જોલે, હમુ તકશિર પરી, હં
 પૂછે દિન દુજે તલાગ, હુઝ કયા પાંશરી. મેં હું મું હું
 વિનય વડે અવિ ધીરે, બનેગી વારતા, બં
 ઘર આઠ બદન ચઢાઈ, રેલા ધરી મૈનતા. મેં ૨૦ મું ૨૦ ૧૯.
 દેખી લાહી ચિત્તભાવ, કહે મા કંડમે; કં
 તુજે મલોયા દુર્જન, ડીર આથે ક્યુ રમે મેં ૩૦ મું ૩૦
 તીજે દિન કેર યાહી, રીત વિનયધર, રીં
 કહે મા મોય ડીર, દામ દીયેગા કેતરા મેં દાં મું દાં ૨૦.
 લાખ લેઈ ઉસે લાઓ, અશોકવને નિશિ, અં
 તવ હરખયો વિનય ડીકકું, જાલ કરે ખુશી મેં જાં મું જાં
 આથે તલાર અગોક, વાડીમે એકલે, વાં
 તવ ધનમિરી સજ્યા માંજ, ઉદા એક મોકલે. મેં ૬૦ મું ૬૦ ૨
 ગુમ શિપાઈ છુપાઈ, ખડગ આ ગઈ વને. ખં
 મનિરા દેત કીધ અચેત, નુસટ ખડગે હણે. મેં મું મું મું
 જોલે સતી નીચ મગી, વિનયશિર મહરં, વિં
 જોપીકપતજોલે એસા કેર, કામ મે નહી કરં. મેં કાં મું
 મતીકે હુકમ વિનયે જઈ, નાંખીયો કૃપમં, નાં

વનસિરીકું વિશ્વાસ, લયા બહુ નેહસેં; જાં
 એણે અવસર ડડિર નામેં, તક્ષાર ઉહાં બસે. મેં તં મું તં
 વનસિરી મહીયર સાથકે, ગોંખમેં આવતી; ગોં
 સ્નેત ખિનયંધર તખોલ, દિયા મુખ આવતી. મેં દિં મું દિં ૯.
 મુખરસ ભરી પિચકારીયાં, ડારત ખાવતે, ડાં
 ડંડીર શિરેં છટકાવ, લગાત લખાવતે. મેં લં મું લં
 ઉચે બદન નિધા કર, દેખત સુંદરી; દેં
 લગા પ્રેમસેં અંતર ધાય, ખડા રહ્યા દો ધરી. મેં ખં મું ખં ૧૦.
 ડંડીર કહે સુણ સુદરી, પિયુ વિણુ ક્યું રહે; પિં
 તેરો જોખન હો વન ફૂલ, વિજ્ઞેગેં ક્યું દહે. મેં વિં મું વિં
 મુખ તખોલસેં પ્રેમ રસેં, હમ ભીજીએ, હં
 તેરે લોચનકે લટકે રે, હમુ દિલ રિજીજી. મેં હં મું હં ૧૧.
 હમ ઉસંગેં રગે, રમો એક ઘેરિયાં; રં
 હમ હુકમી સગત હોત, કરત કોણુ હેરિયાં. મેં કં મું કં
 જૈનેં ખેલાયા આપ, વિષ્ણુસેં ક્યું ડરે; વિં
 જોણે ખાયા વચ્ચનાગ ધતુરે કયા મરે. મેં ધં મું ધં ૧૨.
 રાંકસેં પ્રીત બનાધ, સો ભાગા રાતમે; સોં
 મેરા જાન લગા તેરી સાથ, મહેગી નીરાતમેં. મેં રં મું રં
 આવલ પ્રલ હજાર, ચંપેટી એક કલી; ચં
 મરખ નરસેં જન્મારા, ચતુરકી એક ધડી. મેં ચં મું ચં ૧૩.
 યોલી સતી સુન હો, શેહરકા કાટવાલીયા; શેં
 ઉન્મત્ત વહે વગડે, જ્યુ દોર ગોવાળીયા. મેં જ્યુંં મું જ્યુંં
 પીયુજી ચલે પરદેશમે, દીલસેં ન વેગલી; દીં
 તેરી અમ્માકું જા કર પુજ, પતિ બિન એકલી. મેં પં મું પં ૧૪.
 વિરહેં દહી તોરી માયકું, અંકેં ખેલાવણાં; અં
 જોણે બાલમેં ગોદ રમાયા, જી કારણુ ધાવણા. મેં જીં મું જીં
 કેસરી કંતકે આગેં, સળે હરણાં વલી; સં
 તેરે સરીખે શુભામ, મેરે ધર કરતા નોકરી. મેં મેં મું મેં ૧૫.

સ્વાય વદે કટુ જોલે, મરેગી છોકરી, મં
 કહે સા સની આગલ છાગલ, બપને કેમરી. મેં ભૂં મું ભૂં
 યું નિસુણી કોટવાલ, ગયો ઘર ચિતવે, ગં
 કરી નેદ સનીકા શીલ, ચુકાવુ હું હવે મેં યું મું યું ૧૬.
 જોહ જોલાઈ વિનયધરુ દોસ્તી કીથો, દોં
 એક દિન જોલાકર પાંડે, પરિ સનમાતીથો. મેં ૫૦ મું ૫૦
 ધનસિરી માથ હમેરા, મિત્રાવા તુમ કરો, મિં
 કહે સો ઉનકુ અમઝાઉં, માનેગી તો ખરો. મેં માં મું માં ૧૭.
 આઈ વિનયધર ખાત, સતીકુ સુણાવીયાં, સં
 જોલી મા એસી ખાત કરેગા તો, ખાયગા ગાલીયાં. મેં ખાં મું ખાં
 લાંચ પરાઈ ખાવત, ધિગુ તુહી ખાવરા, ધિં
 મેરા કત વિના સારી આલમ, અર્વ મહોદરા. મેં સં મું સં ૧૮.
 સુનીય વિનયધર જોલે, હમુ તકશિર પરી; હં
 પૂજે દિન દુજે તલાર, હુમ કયા પાંશરી. મેં હું મું હું
 વિનય વદે અવિ ધીરે, બનેગી વારતા, બં
 ઘર આઈ બદન ચઢાઈ, રહો ધરી મૈનતા. મેં ૨૦ મું ૨૦ ૧૯.
 દેખી લહી ચિતભાવ, કહે મા ફડમે, કં
 તુજે મલોયા દુર્જન, ડડીર માથે ક્યુ રમે. મેં ડં મું ડં
 તીજે દિન કેર યાહી, રીત વિનયધરા, રીં
 કહે સા મોય ડડીર, દામ દીયેગા કેતરા. મેં દાં મું દાં ૨૦.
 લાખ લેઈ ઉસે લાઓ, અશોકવને નિશિ, અં
 તવ હરખો વિનય ડડીરુ, બાય કરે ખુશી મેં બાં મું બાં
 આથે તલાર અગોક, વાડીમે એકલે, વાં
 તવ ધનમિરી સખ્યા માજ, ઉહા એકે મોકલે. મેં ઉં મું ઉં ૨૧.
 ગુમ શિપાઈ છુપાઈ, ખડગ સા ગઈ વને, ખં
 મફિરા દેત કીધ અચેત, સુલટ ખડ્ગે હણે મેં મું મું મું
 જોલે સતી નીચ સગી, વિનયશિર સહર, વિં
 જોપીક પતજોલે એમા કેર, કામ મે નહીં કરં. મેં કાં મું કાં ૨૨.
 અતીકે હુકમ વિનયે જઈ, નાંખીયો ફપમે, તાં

જાણી નારી સતીકી જાત, ભરાણી રૂપમેં. મેં બં મું બં
 એક દિન પૂછે વિનય'ધર, કાહા તુમ સાસરા; કાં
 સતીએં સખી ખાત સુણાઇ, હુઆ નેહેં ભરા. મેં હું મું હું ૨૩.
 વિનય વદે તુમ પિયસેં, મેલાવા મેં કરે, મેં
 સતી જાલે દેડેં સિરપાવ, બધારંગી આખર. મેં બં મું બં
 તવ મૂલરૂપ ધરી જાઇ, માત પિતા મલે; માં
 સાસુ સસરા વધાઇ સાથકે, આણું મોકલે. મેં આં મું આં ૨૪.
 ઘડી સહિત સથવાહ, ઉજાણી આવીયા; ઉં
 બે એમ્મયસેં ફેર દોતું, ઉહાં પરણાવિયાં. મેં ઉં મું ઉં
 દપતી વાસ ભુવન સુખ, વિલસે નેહશું; વિં
 વિનય'ધરકે શિરપાવ, તે માગે તેહશું. મેં તેં મું તેં ૨૫.
 સુ કહે તુમ ક્યું માગો, વિનયકું પિછાણીએં; વિં
 સમુદ્રદત કહે સોય, અમો એક જાણીયેં. મેં અં મું અં
 પ્રેમવતી પ્રિયા પ્રીત, બની ક્ષીર નીરસેં, બં
 ખંડ ત્રીજે દશમી ઢાળ, બની શુભવીરસેં. મેં બં મું બં ૨૬.

દોહરા.

સર્વ વસા સરખી નહીં, કહે ધર્મિભક્ત કુમાર;
 સંસારેં સતીયો ધણી, તિમ ધણી કુલટા નાર. ૧.
 વારણ વાળ લોહજડ, કાઠ ઉપલ નર નાર;
 વસ્ત્ર નવમ બહુ અંતરેં, સરખાં નહીં સંસાર. ૨.
 મુજ ધમ્મ નવિ ઉપશમી, નવિ પામ્યો નિર્વેદ;
 અધવચ સુખથી નીકળ્યો, તે દીલ ભરિયો ખેદ. ૩.
 તર છાયા યેસણ દીયે, પત્ર દીયે ફળ ભક્ષ;
 તુમ છાયા શીતળ લહી, વંછું મુખ પ્રત્યક્ષ. ૪.
 કલ્પતરૂની જાગના, છંડી જુગલિક લોક;
 અવર તરવર પામીનેં, કેમ જાગે તે ફેક. ૫.
 તેણે સ્વામી તુમનેં કહ્યું, કરીએં મુજ ઉપગાર;
 નદી નાળાં ધન જળ ભરે, તુંજ ભરણ કિસિધાર. ૬.

ઢાળ ૧૧ મી.

(નવમી નિર્જર લાવતા, ચિત્ત ચેતો રે—એ દેશી).

મુનિવર વળતું એમ કહે, ચિત્ત ચેતો રે;	
મુણુ ધર્મિલ કુમાર, ચતુર ચિત્ત ચેતો રે.	
ઉપદેશ આશ્રવ દારનો, ચિં નહિ મુનિનો આચાર.	ચં ૧.
પણ આશ્રવ મવર હુવે, ચિં આચારગ વખાણ;	ચં
તેણે તુઝ વહિત સિદ્ધિએ, ચિં કહું સિદ્ધાંત પ્રમાણ.	ચં ૨.
કુર્મ વિધન ઉચ્છેદવા, ચિં લાંખ્યા તપ સવિધાન;	ચં
લાવ નિરાશીયે નિર્જરા, ચિં તપ આંખિલ વર્ધ્વમાન.	ચં ૩.
ચણે જડિત રત્નાવલી, ચિં કનકાવલીને ઠામ,	ચં
રત્નાવલી કનકાવલી, ચિં અદલ બદલ દોય નામ.	ચં ૪.
ઉતરતાં દોય પાસથી, ચિં એક દોય ત્રણ અંક;	ચં
નવકોઠા વચ્ચે શન્ય છે, ચિં શેષ ધરે ત્રણ ટંક.	ચં ૫.
એકાદિકા શોભ સરમા, ચિં હુગહુગીના હવે ઠાંઠ;	ચં
પાતરીશ કોઠેં ઝુમઝુમ, ચિં પટ રેખાયત આઠં.	ચં ૬.
ઝોત્રીશ ત્રિગડા થાપીએ, ચિં શન્ય વચ્ચેં કરી એક;	ચં
અથવા દુતિ ચક્ર પણ ખટે, ચિં પણ ચક્ર તિગડું વિવેક.	ચં ૭.
વાચક દો ચક્ર ખટ અડે, ચિં ખટ ચક્ર દો એક સાર;	ચં
ગુરુગમ થાપનથી વણા, ચિં હુગહુગીના અધિકાર.	ચં ૮.
પારણાં અઠ્યાશી તપ સવી, ચિં માસ સત્તર દિન ખાર,	ચં
ચાર વાર રત્નાવલી, ચિં તો હોયે ચોસરો દાર.	ચં ૯.
કોઠા નવ નવ પણતિસેં, ચિં ત્રિક ઠામે દોય દોય,	ચં
એ પ્રિધિયે કનકાવલી, ચિં એકેં એકાવલી હોય.	ચં ૧૦.
લઘુ ગુરુ પદ સયોજના, ચિં સિદ્ધ નિકળિયા દોય;	ચં
શક્તિધરા તપ એ કરે, ચિં મુક્તાવલી દોય મોય.	ચં ૧૧.
શક્તિ નથી તુજ એવડી, ચિં પણ તુજ યોગ્યતા ભેય;	ચં
મંત્ર વિદ્યા તપસ્યા વિના, ચિં લક્ષ્મી ન પામે દોય.	ચં ૧૨.
તેણે તુમ આરાધન કરો, ચિં પરમેષ્ઠી મહામંત્ર;	ચં

મહિમા ધણો શ્રુતમાં કહ્યો, ચિં એ સમો મંત્ર ન જાંત્ર.	ચં ૧૩.
અષ્ટકમળ દળ પાખડી, ચિં કણિકાએ અરિહંત;	ચં
ચિદ્દાદિદ ચક્ર ચિહ્ન દિશે, ચિં વિદેશે ચૂલા થાપંત.	ચં ૧૪.
અણી વિધે હૃદય કમળ ઠવી, ચિં જાપ જપો નવ લક્ષ;	ચં
વિદ્યા પોડશ અક્ષરી, ચિં દેવ હોવે પ્રલક્ષ.	ચં ૧૫.
૩-થમ બલિદાન દેવને, ચિં દેઘ જપે શુભવાપ,	ચં
અરિ કરી સાગર કેસરી, ચિં ભૂત ભુજંગ ભય નાશ.	ચં ૧૬.
અણુ મુનિવેશે અમોઘ છે, ચિં તપ આંખિલ ઉપવાસ	ચં
ચુરદર્શન દિન વીજળી, ચિં ગાજનિમિ ન નિરાશ.	ચં ૧૭.
દ્રવ્યવેશ મુનિનો ધરી, ચિં ઉપગરણાં અતુરપ,	ચં
સકળ ક્રિયા શુદ્ધે કરો, ચિં જેમ કરતા મુનિ ભૂપ.	ચં ૧૮.
સામુદાણી ગોચરી, ચિં વિગય સજી ઉપવાસ.	ચં
પ્રથમ પછે નિર્લેપતા, ચિં કરે આંખિલ પટ માસ.	ચં ૧૯.
વંછિત ફળ તસ સપજે, ચિં રમણી ઋદ્ધિ વિલાસ;	ચં
આ ભવમાં સુખ ભોગવે, ચિં પરભવ પુણ્ય પ્રકાશ.	ચં ૨૦.
ત્રીજે ખંડે મુનિવરે, ચિં કહી અગીયારમી ટાળ,	ચં
વીર કહે ગુરવયણથી, ચિં 'પામીયે' મંગળ માળ.	ચં ૨૧.

દોહરા.

ધમ્મિલ ગુરવયણાં સુણી, હરખ્યો હૃદય મઝાર;	
માતપિતા બધવથડા, અધિકો ગુર ઉપગાર.	૧.
ગુર દીવો ગુર દેવતા, ગુરથી લહીએ નાણ.	
આ ભવ સુખ સપદ દીયે, પરભવ કોડિ કલ્યાણ.	૨.
કર જોડી ગુરને કહે, મુજ આપો મુનિવેશ:	
આચારશું સૂધી ક્રિયા, સકળો તુમ આદેશ.	૩.
તવ ગુર મુનિવેશજ દિયે, મંત્ર તથા આશીપ:	
કરી ઉપવાસ ગુરમુખે, મત્ર જપે અહોનિશ.	૪.

ઠાળ ૧૨ મી.

(હારે હું તો જળ ભરવાને ગઈતી જમુનાતીર જો-એ દેશી).

- હારે હવે ધર્મિભલ મુનિવર વેશ ધરી કરી તામ જો,
ઉપગરણાં દશ ચાર મુનિકેરાં ધરે રે લો;
હારે પદ આવશ્યક પડિલેહણુ શુભ પરિણામ જો,
વિધિયેં મત્ર જપ તા ષોડશ અક્ષરે રે લો. ૧.
- હારે મન શુદ્ધિ ત્રિકરણ યોગે તપ જપ પોપ જો,
પ્રત્યાહારને ધારણ ધ્યેય દિશા વરી રે લો;
હારે તજ આધાકર્માદિક વળિ કેતા દોષ જો,
સામુદાણી કરતા કરતા ગોચરી રે લો. ૨.
- હારે પદ્મદ વૃત્ત કરિ નિર્લેપક લિયે આહાર જો,
ઉપવામાતર આંખિલ કરતા નિલ પ્રત્યે રે લો;
હારે ત્યજ ધૂંઝદોષ તપ સધજો ચઉવિહાર જો,
એમ કરતાં પદ્મમાસ ગયા તપ વાધને રે લો. ૩.
- હારે તપ ચરણે શોષિત માંચ રઘિર નિજ કાય જો,
પુણ્યેં પોષિત હિતકર ગુર પાસેં ગયો રે લો;
હારે તિહાં સાધુવેશ તજ પ્રણમી ગુરપાય જો,
ગુરઆશીર્થેં ચાલ્યો વન હસ્તી થયો રે લો. ૪.
- હારે પરિભ્રમણ કરતાં ભૂતનું મદીર દીઠ જો,
તપ શ્રમ તાપ સમાવા, તાપન આથમ્યોરે લો;
હારે રયણી સુખ હેતેં ભૂત ધરે સપવિકૃ જો,
મૂતો ભત્રિદ્રાએ ચિતાયેં વમ્યો રે લો. ૫.
- હારે તવ સ્વપને જોલે દેવ થઈ પરસન્ન જો,
સુગુરુવચન સુપસાયેં રહો સુખમાં સદા રે લો;
હારે મુણુ ધર્મિભલ પરણીશ તું સુખમાહી મગત જો,
બ્રતીશ કન્યા ખેચર ભૂપ તણી મુદા રે લો. ૬.
- હારે એમ અમીય સમાણી વાણી સુણિય કુમાર જો,
જાગ્યા રે મુહ માગ્યા મુઝ પાસા ડગ્યા રે લો;
હારે ચિંતે સુર તૂઠા વૂઠા અમિજળધાર જો,
નાઠા રે દિન માઠા શુભ દહાડા વળ્યા રે લો. ૭.

- હારે ગતશોક કોક રવિઉદયેં તેમ હરખંત જો,
ચિતે તપ મહિમા ચિંતામણિથી સરે રે લો;
હારે વણિ શાસ્ત્રેં નવધા સુખ નનિષ્કુલ ભાખંત જો,
અનુભવી સાંભળી દીઠો લહે સ્વપનાંતરેં રે લો. ૮૦
- હારે ત્રણ પગલ વંઠે દેખે સહજ સભાવ જો,
આરતિધ્યાનેં પડિયો ચિંતા સંભવે રે લો;
હારે વણિ પાપને ઉદયેં ધર્મતણો પરભાવ જો,
દેવ દિયે સ્વપનાં એ તિગ સાચાં હુવે રે લો. ૮૧
- હારે એમ સ્વપનવિચારે રાતિ ગઈ એક જામ જો,
એણે અવસરેં તેણેં દારેં રથ આવ્યો ચલી રે લો;
હારે રથ જોડ્યા ઉજ્જ્વલ ઘોડા ધરીય લગામ જો,
હાંકંતી એક નારી તિહાં કણે ઉતરા રે લો. ૧૦.
- હારે રહિ દારેં પૂછે કાણુ છે ધમ્મિલ આંહિ જો,
કુંવર કહે હું ધમ્મિલ આ જોહો છતાં રે લો;
હારે ધીમેં સા જોલી જો છો ધમ્મિલ માંહિ જો,
તો તુમ નારી જોલાવે રથ જોડી તિહાં રે લો. ૧૧.
- હારે તવ ધમ્મિલ ચિતે સંકેતિક સંજોગ જો,
મુઝ નામેં જોલાવે કાઈક સુંદરી રે લો;
હારે વનચતર દેવી અથવા ખેટવી જોગ જો,
પામી આવી વિષયાકુળ વિદ્યાધરી રે લો. ૧૨.
- હારે તેણેં મૌનપણું કરી જાવું મુઝ નિરધાર જો,
હુંહુંકાર કરંતા વાત ખરી જડે રે લો;
હારે જેમ ખુની પગલાં બગલાં સૌખ્યવિહાર જો,
જોલાંતાં શુક સારીકા પંજર પડે રે લો. ૧૩.
- હારે એમ ચિંતી ચૈત્ય ચક્રી નિકળીયો તેહ જો,
તનમુખ ઢાંકી રથતુંડે જોહો જઈ રે લો;
હારે રથ જોડી દીઠી કન્યા અપહરદેહ જો,
હરખ્યો મા પણુ સખીશું બહુ રાજી થઈ રે લો. ૧૪.

હારે તે કન્યા વચને રથ હાંકત કુમાર જો,
અપાપુરીને મારગ ચોંપે મંચરે રે લો;
હારે મારગ ચલતાં જો જો પૂછે જોહુ નારી જો,
પડિઉત્તર નવિ દેવે તે હું હું કરે રે લો. ૧૫.
હારે વાજીવિશ્રામણ લહિ જળઠામ વિશાળ જો,
નાતી ગમાવણ થાક સમાવણ ઉતરે રે લો;
હારે કાંઈ ત્રીજો ખડેં જોલી બારમી ઢાળ જો,
શ્રી શુભવીર કુમાર વિનોદ હૃદય ધરે રે લો. ૧૬.

દોહરા.

નૃપકુંવરી નિજ ધાવણું, ઉતરીયાં જળઠામ;
ચુંદર ભૂમિ વિલોકિને, લે તરતજ વિશ્રામ. ૧.
જળ પાવણ દોય અશ્વને, જાવે જામ કુમાર;
કુંવરી દેખી તેહને, ચમકી ચિત્ત મઝર. ૨.
નવિ જાણે એ તપચક્રી, દુર્ગળ શ્યામ સ્વરૂપ;
પરદુખ ન લહે તરકરાં, વધ્યા બળક ભૂપ. ૩.
પંથ પવનશાતેં ઠરી, અગ્નિ પ્રજાળ્યો જામ;
સર્નાગે દેખી કરી, કહે નિજ ધાવને તામ. ૪.

ઢાળ ૧૩ મી.

(કપૂર હોવે અતિ ભજળો રે—એ દેશી.)

કુંવરી કહે કોણુ કારિમો રે, મા એ મૂઠ ગમાર,
ડાગે અધારેં ફટીયું રે, લૂંટી હું ભર બાબર રે. ૧.
માડી બડી રે બહા નર એહ, દીઠે દાઝે દેહ રે; માડી બં
નબલાશુ શ્યો નેહ રે, માડીં એ આંકણીં
ભૂખેં દાઘો દેહડી રે, પ્રગટ નસાની જાળ,
સૂઝા જાળે કરોળિયો રે, શ્યામતતુ વિકરાળ રે. માં ૨.
વસ્ત્ર મલિન તન મળ ભર્યો રે, દીસે દારિદ્ર રૂપ;
મ્હ પરે હુ હુ કરે રે, દેખી પડે કોણુ દૂપ રે. માં ૩.
સ ક્રેતિક નર કિહાં રહ્યો રે, કામદેવ અવતાર;

- મનવલ્લભ હૃદયેં ધર્યો રે, જોમ મુક્તાકળ હાર રે. માં ૪.
- કિહાં સોવન પિતલ કિહાં રે, કિહાં મણિ ખડિત કાચ; માં ૫.
- રવિ ખજુઓ શશી રાહુઓ રે, કિહાં જૂઠું કિહાં સાચરે. માં ૬.
- તે નર કોણે આણીયો રે, યોલી ન જાણે વાચ; માં ૭.
- રણમાં રાક્ષસ સમ મળ્યો રે, ભૂત પ્રેત પિશાચ રે. માં ૮.
- પીયરીયાં પાછળ તળ્યાં રે, ખીજો મળિયો સતાપ; માં ૯.
- એકલાં રણમાં પ્રગટિયાં રે, પૂરવ ભવનાં પાપ રે. માં ૧૦.
- વસ્ત્રેં શસ્ત્રે રથ સળ્યો રે, યોદ્ધારથ નર જાણ; માં ૧૧.
- રત્નેં ભર્યો લિયો ડાખલો રે, કરવા ધરમંડાણ રે. માં ૧૨.
- નીતિધર્મ રસ કલિનાં રે, પુસ્તક રાખ્યાં સાથ; માં ૧૩.
- ગાડીવાન હાલી ઇશ્યો રે, ઝાલી ન જાણે હાથ રે. માં ૧૪.
- ચતુરથું ચિત્ત મિલાવડે રે, રંગભર રમે એક રાત, માં ૧૫.
- કદીય સનેહી ન વીસરે રે, જો હોય માથે જાત રે. માં ૧૬.
- મૂરખ સાથેં ગોઠડી રે, પળ પળ કલેશ વિધાત; માં ૧૭.
- તેથી મરણ રહું કહું રે, કરી ગિરિઝંપાપાત રે. માં ૧૮.
- દુશ્મન પણ દાનો ભણો રે, વિપ્ર ચોર કરે સાર; માં ૧૯.
- વાદરે રાયને મારિયો રે, મા મૂરખ હિતકાર રે. માં ૨૦.
- નજરેં દીઠો નવિ ગમે રે, એ મૂરખ સન્નેગ; માં ૨૧.
- તો ઘરવાસ તિલાસના રે, દૂરેં રહ્યા સંભોગ રે. માં ૨૨.
- ગેહ ભણી પાછી વળું રે, નહીં કોઇનું મુઝ કાળ; માં ૨૩.
- અલ્પચર્ય ધરશું સદા રે, લોકમાં વધશે લાજ રે. માં ૨૪.
- ધાવ કહે વસ માંભજો રે, મ ધરો મનમાં ખેદ; માં ૨૫.
- જાનીતું દીકું હોશે રે, તિહાં નહીં કિશો વિભેદ રે; માં ૨૬.
- ગ મ કર બાલક બુદ્ધિ, છે તુઝ પુણ્ય વિશુદ્ધ રે. માં ૨૭.
- નૃપકન્યા વરી લિલને રે, તેજ આનંદ બ્રૂપાળ; માં ૨૮.
- કુટ્ટી વર્યો મયણા સતી રે, નીકળિયો શ્રીપાળ રે. માં ૨૯.
- ગકેતિક નર નાવિયો રે, જૂઠું તણો ભંડાર; માં ૩૦.
- કુંવારી કન્યાતાણા રે, જોડ્યા શત ભરતાર રે. માં ૩૧.

તૃપ્તિ નહી ખારે જળેં રે, તેમ જૂઠાની વાત;	
જૂઠસમો નહી પાપિયો રે, એક દિન કરે વિધાત રે.	બે૦ ૧૮.
વિદ્યામત્ર ફળે નહી રે, ફૂડકપટનું ધામ;	
જૂઠથી સુર રહે વેગળા રે, અણુવિશ્વાસનુ ઠામ રે.	બે૦ ૧૯.
શ્યો ધરવાસજ તેહથું રે, બોલે જસ નહી બંધ;	
સોળ શણગાર મતી તણા રે, નિષ્ફળ લહી પતિ અધરે.	બે૦ ૨૦.
રૂકું થયુ જે નાવિયો રે, દૈવે મેલ્યો અન્ય,	
સોનુ કશે માણસ વસે રે, જાણીયે ધન્ય અધન્ય રે.	બે૦ ૨૧.
રૂપ દેખી રાચી રહે રે, ન કરે પરીક્ષા સાર;	
બાપ જન્મારો ઝરતાં રે, ભુચ્છ મળે ભરતાર રે.	બે૦ ૨૨.
આચારે કુળ જાણિયે રે, સમ્રમ સ્નેહ જણાય;	
ભોજનવાત વપુ કહે રે, વાતથી સર્વ કળાય રે.	બે૦ ૨૩.
ગેહ ભણી જાતાં થકાં રે, હોશે હાંસી હાણ;	
માત પિતાદિ પરાભવે રે, જીવિત દુખની ખાણ રે.	બે૦ ૨૪.
બોલાવે માલમ પડે રે, જુઓ બોલે શ્યા બોલ,	
દેશ કળા કુળ જાણીને રે, આપણુ કરશુ તોલ રે.	બે૦ ૨૫.
ત્રીજો ખડે એ કહી રે, તેરમી ઢાળ રચાળ;	
શ્રી શુભવીર કુવર તણો રે, પુણ્ય ઉદય ઉજમાળ રે.	બે૦ ૨૬.

દોહરા.

ધાવ વચન સુણિ શીખનાં, ખેદ ભરી અકળાય;	
મન ચિતે સકટ પડી, વાઘ નદીને ન્યાય.	૧.
તર અંતર કુમરેં સુણી, વાત ઉભયની લાહિ;	
ચિતે ચિત્ત જોડે પારખ્યુ, દેવવચનનું આહિ.	૨
સખી સાથેં બોલાવતી, તસ કુમરી તેણી વાર,	
પૂછે તુમ ત્રણુ દેશ કુળ, કેમ અમ સાથ વિહાર.	૩.
કોણુ દેશે જાવા તણો, છે તુમચો ઉદેશ;	
શાસ્ત્રકળા શી શી ભણ્યા, કહો એ વાત અશેષ.	૪.

ઢાળ ૧૪ મી.

(રાગ પરજયો. કટરે પડયો તેરો પીસણો—એ દેશી.)

કુંવર કપટમેં જોલીયો રે, મેરા કામરે દેશ;	
કરતે કરે અમ અકિલે, કરી નવ નવ વેશ;	
કરણી ફરારી કયા દિલગિરી.	એ આંકણીં ૧.
હાલી મેં હરિપુર સેહરકારે, નહીં માય ને બાપ;	
જેર જુલમ મેનેં ના કીયા, બડા હુવે સંતાપ.	કરણીં ૨.
સગેં સણીજેં ઘર કયા કરે રે, હમ જુલમી લોક;	
ખાનાં પીનાં કરેં હાથસેં, ફેર દેવે બી લોક.	કં ૩.
સ્નાન માસ ખટ અંતરેં રે, વરસેં હોય વાર;	
કપડે બી યા રીત ધોવણાં, નહિં પ્રમત લગાર.	કં ૪.
બૂત સેતાનકે દેવલેં રે, હમ રેહતે રાત;	
દિનમેં દિવાના હો રહે, કહું કયા બુનિયાત.	કં ૫.
આર કલા ન પિછાનિયેં રે, મતિ વિકલ ગમાર;	
મોર કલા વનમેં ધરે, એક દેખીયેં સાર.	કં ૬.
શાસ્ત્ર પદે બકવા કરે રે, જેસા લવરી ખોર;	
ગોવાલ હમ ઉસેં કયા કરે, નિત્ય ચારંત ઢોર.	કં ૭.
ઉનમેસી ઢોર કેતે જેચીકે રે, લિએ પેસે હમ્મર;	
ઓ બી જૂગટ ખેલમેં ગયે, નહીં ખાયે લગાર.	કં ૮.
ખાવનનેં ફેર મુઝે ના દીયાં રે, પશુ ચારણુ ધામ;	
કોઈ રખે નહી નોકરી, નહિ કવડી બી પાસ.	કં ૯.
ખ્યાલ તમાસા દેખતે રે, રહે ફિરતે હી ગામ;	
ઠામ ઠેકાણાં નહીં ફિશ્યાં, મેરા કાગેલ નામ.	કં ૧૦.
જંગમ જંગલ જોગટે રે, જેસેં ખાખી હી લોક;	
કરતે મોજ મસ્તાઈમેં, નાહીં ફિરીકા શોક.	કં ૧૧.
તુમ સમ આરત જે મજે રે, ઉસેં કરતેં બી હાથ;	
જેચી વિદેશેં કરેં દોઢડા, રમું વેશ્યાડા સાથ.	કં ૧૨.
રોટી પકાનાં હાથેં પડે રે, અબ તું મિલી નાર;	
ખાનાં પીનાં મુઝે જો દીયે, રખું તુઝે ઘર બાર.	કં ૧૩.
બટી બાવટા લાયગે રે, પીસા નિત્ય તીન શેગ;	

રોજી ચલેગી જન તીનકી, મત જનોગે ફેર.	૩૦ ૧૪.
કુવરી કહે દાધા પરી રે, તેરા બોલ હે લૂણ;	
વેશ ફકીરી તેરી જલ ગઈ, તુમ હોતા હે ફૂણ;	
જલ રે ગઈ ગઈ તેરી જિંદગી. એ આંકણી ૦ ૧૫.	
લાલ લાલ જેસી તોરી અંખીયાં રે, જેસી જલતી મશાલ;	
મેં હું બડી કુલખેટીયાં, તું હી હાલી હમાલ. જલ રે ગઈ ૦ ૧૬.	
જુનદેવલ વસતો ફેરે રે, તું હી આપેં હી ભૂત.	
જુલમી હુવા તો હમ કયા કરે, સુણ રંકકે પૂત. જલરે ૦ ૧૭.	
શાસ્ત્રકલા વિકલા નહી રે, ઢેર ચારે સો ટેર;	
ગોવાલ હમ ધર બોહોત હે, નહીં તુમ સમ ચોર. જલ ૦ ૧૮.	
મૂરખનજ કચેરીયેં રે, જુએ હસ્તીવદન;	
દોતું પુચ્છ મુખ ના મલે, સુણી સ્વામી પ્રચ્છન. જલ ૦ ૧૯.	
પરડી લાંચ દૂરે ગયેં રે, હુમ લોકમેં હાંસ;	
તું ખી બડે એસે મૂરખે, વિણ વિદ્યા વિલાસ. જલ ૦ ૨૦.	
તેરી જિંદગાની ગઈ ધૂલમેં રે, બડા વ્યસની હરામ;	
સગ તજે દૂર સજજનાં, રહે પાસે ન દામ. જલ ૦ ૨૧.	
જોગીપરે ફેરે જંગલે રે, તેરે કીસીકા શોક;	
ચિતા ચતુર ઘટમેં વસે, નહી મૂરખ લોક. જલ ૦ ૨૨.	
ઓરત બેચી બિદેશમેં રે, નહીં ખત્રીકી જાત,	
બહુત ઉંદર બિલ દેખીયેં, હોત અહિ બિલ ધાત. જલ ૦ ૨૩.	
રાંક મુજે તું કયા કરે રે, બડી સતી હું નાર;	
રાજસુતા મેરા હાતકી, નહીં દેખી તરવાર. જલ ૦ ૨૪.	
બંટી બાવટા તું લખે રે, તોરી પીસેગી માય;	
આનાં પીનાં દેઉ નોકરી, જખ સેવેગા પાય. જલ ૦ ૨૫.	
લૂચે હરિકી કેમરા રે, લગે ખર્જૂને ન ધાય;	
જલણ બિચેં કોઈ ના જલે, મણિ ફણીકા ગ્રહાય. જલ ૦ ૨૬.	
તાલપુટેં કોઈ ના મરે રે, પણ સતીઆંકે સાપ;	
જીવે ન મંત્ર વિદ્યાધરા, એસી મેરી ખી છાપ. જલ ૦ ૨૭.	

ખંડ ત્રીજો મવાદની રે, કહી ચૌદમી ઢાળ;

વીગ કહે મની ના બીડે, લહે લક્ષ્મી વિશાળ.

૧૦ ૨૮.

દોહરા.

- કુંવર સુણી ચિત્ત ચિતવે, દ્રવ્ય મહિત મળિ નાર;
પણ ચિત્ત લીજે એહતું, મદ્દળ હુએ સસાર. ૧.
- જગગિરિ ભેદેં અનુક્રમેં, કપટેં શત્રુ હણાય;
કારજ સિદ્ધે વિનયથી, અનુક્રમેં મધળું થાય. ૨.
- વચન વિવાદ ન કીજ્યેં, ચલીયેં તમ મન રીત,
અનુક્રમે વશ કીજ્યેં, ન હોય પરાણે પ્રીત. ૩.
- વયળેં મધુરતા રાખવી, કટુક વચન કરી દુઃ;
જમ મન ગમતું બોલીયે, તો હોય તેહ હનુ. ૪.
- જીભા કર કહોટડી, એ તણે વશ હુંત;
મજજન આલે મલપતા, દુર્જન કાહુ કરંત. ૫.
- દિણુ શીતળ વર્ષાઋતુ, ઝગડો કરતા દેવ;
ભૂતળ આવી એક ઘરે, પ્રશ્ન કરે તતખેવ. ૬.
- કટુક વચન વહનાં સુણી, દીયે શિક્ષા સુર તામ;
માસુ વખાણી તિગ ઋતુ, લહે સુર સુણી ઉદ્ધાર. ૭.
- વસ્ત્રાભૂષણુ માસુને, દીયેં દેવો ધરી પ્રેમ;
હરખ્યા સુર સ્વર્ગેં ગયા, અમેં પણ કરશું તેમ ૮.
- ધાવ કહે બેડી સુણો, પથેં કરી ચિર ચિત્ત;
એ નર માથેં ચાલવું, આપણુ કાર્યનિમિત્ત. ૯.
- રણુ ઉતરી ચંપા જાઇ, કરશું સઘળો તોલ;
તુજ ધમ્મજ્યેં સંપ્રતિ, કહુઆં વચન ન બોલ. ૧૦.
- એમ સુણી માનપણે રથેં, બેઠાં બેહુ સુખણ;
કુંવર હુકમ કુંવરી તણે, ભેતરીયા કેકાણ. ૧૧.

ટાળ ૧૫ મી.

(સુદર પાપરવાનક તન્ને સોળમું—એ દેશી)

સુદર કુંવરેં રથ હલકારીયો, જાતાં પંથ વિચાલ હો;

સુંદર એક વનમાં જઈ ઉતર્યા, દેખી સરોવર પાળ હો;
 સુંદર તપ મહિમા મન સદહે. એ આકર્ષી ૧.
 સુંદર ભોજન વેળા ત્યાંહાં થઈ, રમવતી ધાવ નીપાય હો;
 સુંદર સ્નાન ભોજન કરી સહુ જણાં, રથ ખેસી કરી જાય હો.
 સુંદર તપ મહિમા મન સદહે. ૨.
 સુંદર નિર્ભય નદીયો નીહાળતાં, ગિરિવર વન આરામ હો;
 સુંદર પાછલે પોહોરે પામિયો, ચરમા નામે ગામ હો સુંદર ૩.
 સુંદર કુંવર કહે દોય નારીને, રેહેજો તુમે વનમાંહી હો;
 સુંદર હામ ઉતારાતુ કરી, વેગે આવીશ આહી હો. સું ૪.
 સુંદર એમ કહી રથ સાથે ઠની, ગાનમાં આલિયો કુમાર હો;
 સુંદર ગામનો સ્વામી દેખીયો, પરવરિયો પરિવાર હો. સું ૫.
 સુંદર અશ્વ ગ્રહી ઉભા સહુ, કુમરે દીઠા તામ હો,
 સુંદર ગામ ધણીને પૂછતો, કુંવર કરીય મલામ હો. સું ૬.
 સુંદર દરદ કિશુ છે કીશોરને, શ્યો પ્રતિકારજ કીધ હો;
 સુંદર તે કહે ક્ષેત્રકૂપે ગયા, તિહા લોહકટક વિદ્ધ હો સું ૭.
 સુંદર નહીં કોઈ ઇલાં પ્રતિકારીયો, શલ્ય છે પેટ મઝાર હો;
 સુંદર જે જાણો તો સજ્જ કરો, માનશુ તુમ ઉપગાર હો. સું ૮.
 સુંદર ક્ષેત્રની માટી અણાવતો, જેમ કુંવર તેણી વાર હો;
 સુંદર તન લેપો ધડી દો પછે, સૂઝો અશુભ ચાર હો સું ૯.
 સુંદર ફેરવ્યો ચમક સકળ તનુ, તે પણ ઠરીયો લાહી હો,
 સુંદર ફાડી પ્રદેશને કાઢીયો, શલ્ય દીયો કરમાહી હો. સું ૧૦.
 સુંદર વણુ સરોહિણી ચોપડી, સજ્જ કીયો તુરંગેશ હો;
 સુંદર આમેશ તરો પૂછતો, લાઈ જવુ કિયે દેશ હો. સું ૧૧.
 સુંદર ધર્મિભ કહે પૂર્વદિશે, પણ છે માણસ બાર હો;
 સુંદર આમેશ સુણી આગ્રહ કરી, તેડી લાવ્યા તેણિ વાર હો સું ૧૨.
 સુંદર વરવસતીયે ઉતારીયાં, રથ ઘોડા પણ પાસ હો;
 સુંદર સેવાભક્તિ બહુ સાચવે, રાત્રિ વશ્યા સુખવાસ હો. સું ૧૩.
 સુંદર વધિત નર અણુ પામવે, ઉભગરો ભર ખેદ હો;

સુંદર સૂતી કુંવરી નિદ્રા ભરે, પૂછે કુંવર તસ ભેદ હો. સું ૦ ૧૪
 સુંદર ધાવ કહે માગધપુરે, અરિ દમણ બૂપાળ હો;
 સુંદર વિમળા નામે તસ સુતા, રૂપકળા ભડાર હો. સું ૦ ૧૫.
 સુંદર ધાત્રી હું કમળાભિધા, મુજ સાથે બહુ નેહ હો,
 સુંદર નિર્દય નર દેખી કરી, થઇ નગ્નેષિણી તેહ હો. સું ૦ ૧૬.
 સુંદર જેમ તેમ નર દેખી લવે, પામી જ્ઞેયન વેશ હો;
 સુંદર રાજમારગ કરી મેહેલમાં, રાખે પુત્રા નરેશ હો. સું ૦ ૧૭.
 સુંદર અન્ય દિને પુર વાસિયો, સમુદ્રત સ્થવાહ હો;
 સુંદર તસ સુત ધમ્મિલ નામ છે, ગુણકળા રૂપ અથાહ હો. સું ૦ ૧૮.
 સુંદર પંથે જતો તે દેખીને, અગે વ્યાપ્યો કામ હો;
 સુંદર રક્ત થઇ સખીયો પ્રત્યે, પૂછી તેહને ધામ હો. સું ૦ ૧૯.
 સુંદર મોકલી સખી તસ એમ કહે, પરણો સ્વામિની મુજ હો,
 સુંદર ધમ્મિલ કહે હું વાણીયો, ન ધટે વાત એ ગુઝ હો. સું ૦ ૨૦.
 સુંદર કેમ પરણું નૃપનદિતી, કહે સખી પરણો એકાંત હો,
 સુંદર પરદેશે જઇ બેહુ રહે, નહિ તો કરે તતુધાત હો. સું ૦ ૨૧.
 સુંદર વળતું દયાયે તે કહે, જો છે વિમળા પ્રેમ હો;
 સુંદર ભૂતધરે અમો આવશું, સકેત કીધો એમ હો. સું ૦ ૨૨.
 સુંદર સખીવયણે વિમળા તિહાં, પૂછે મુજને વાત હો.
 સુંદર મેં ધાર્યો નર નવિ ગમે, એહ કિશ્યો ઉત્પાત હો. સું ૦ ૨૩.
 સુંદર તસ મન ગમતું મેં કહ્યું, જુગને જોડ એ હોય હો;
 સુંદર રથ જેસી નિશિ આવીયાં, ભૂતધરે અમેં દોય હો. સું ૦ ૨૪.
 સુંદર તેહ સોભાગી ન આવીયો, દેવ સન્નેગે લહિ હો;
 સુંદર મેં જોલાવ્યો જોલીયો, તેણે નામે તું માલી હો. સું ૦ ૨૫.
 સુંદર તેણે રાગે તુજ દેખીને, કદરૂપ પામી ત્રાસ હો;
 સુંદર મુજ વયણે આવી મ્હાં, મૃતી નાખી નિસાસ હો. સું ૦ ૨૬.
 સુંદર કમળા વચન કુમરેં મુણી, નિજ વીતક કહે તાસ હો;
 સુંદર કુંવર કહે કર જોડીને, મુજ એહશું ધરવાજ હો. સું ૦ ૨૭.
 સુંદર મુજ વશ કરવી તુમ ધટે, ભૂતું ન તુમ ઉપગાર હો.

સુંદર સુખ ભર સૂતાં બેઠું જણાં, કરી નિજ કોલ કરાર હો. સુ૦ ૨૮.
સુંદર ત્રીજો ખડ પૂરણ થયો, પત્તરમી તસ ઢાળ હો,
સુંદર વીર કહે શ્રીતા ધરે, હોજો મગગ માળ હો. સુ૦ ૨૯.

ચોપાઈ.

ખંડ ખંડ જેમ ધણખડ, મીડી ધમ્મિલ હિંડ અખંડ;

શ્રી શુભાવજય સુગરથી લલો, પુણ્ય ઉદય હવે આગળ કલો. ૩૦.

इत्याचार्य श्री विजयनिहसूरिसंतानीयपंडित श्री यशोविजय
गणेशिष्य पंडित श्री शुभविजयगणेशिष्य पंडित श्री वीरविजय
गणिविरचिते श्री धम्मिल कुमरचरित्रे प्राकृतप्रबंधे प्रथम राज्यक-
न्यामिलनाभिधानस्तृतीयखंडः समाप्तः.

ચતુર્થ ખંડ પ્રારંભ.

દાહરા.

પરમ પુરુષ પરમાત્મા, પ્રણમી પાસજિણુંદ;	
ધૃષ્ટદેવ પદ્માવતી, નામેં નિત્ય આણુંદ.	૧.
ત્રીજો ખંડ અખડ રસ, પૂર્ણ થયો સુપ્રમાણ;	
ચોથો ખંડ કહું હવે, સુણજો શ્રીતા જાણ.	૨.
જાણ સજા પામી કરી, કવિજન કરતા કેલ,	
તે આગેં ધન શુ કરે, જે પત્તર મગ સેલ.	૩.
અત્ત સુખેં સમજાવીયેં, પણ અર્ધ બલીક ગમાર;	
બ્રહ્મા પણ નવિ રીઝવે, જેહનેં છે મુખ ત્યાર.	૪.
તન વિકસે મન ઉક્સે, રીઝ શુઝ એકતાન;	
દક્ષ સજા પામી કવિ, વરસે અંતર જ્ઞાન.	૫.
ગુરુશક્તિ શ્રવણે રચિ, ગર્વ ચપલતા હીન;	
પ્રશ્નજાણ બહુશ્રુત સુધિ, કૃતગુણ દાન અદીન.	૬.

- અનલસત્યકત કથાંતરી નિંદ રહિત જસ નેશુ;
અંતર પ્રીતિ ધરે સદા, નહીં નંદા જસ વેશુ. ૭.
- ચૌદે ગુણુ ઓતા ધરી, સાંભળજ્ઞે ધરી હેત;
ધનજળધારા ફળ દીયે, પશુ જિહાં જેહવું ખેત. ૮.
- કવિ બદવાણી બાણી એ, ભૂયે નહીં નિશાન;
રસિયા જાણુને રીઝવું, તેણે સુણુજ્ઞે થિર કાન. ૯.

ઢાળ ૧. લી.

(ગુરુને ખોલડીએ, તથા, નહીં ચારે નવલખ વેતુ, ના રે મા નહીં ચારે—એ દેશી)

- પરભાતેં સહુ જાગીયાં તવ, મા કહે ખેટી ખોલાવ્ય રે;
નહીં ખોલું એહશું કહે સા, તુ મુઝ બહુ સમઝાય. ૧.
- નારે મા નહીં ખોલું, નહીં ખોલું, રે એહતી સાથ, નારે મા,
એ નિર્ગુણ નખજો નાથ નાં નવિ ઝલુ નિર્ધન હાથ. નાં એ આંકણી.
કમળા કહે સુત શેઠનો, તપ મહિમા દેવ હજૂર રે;
નિશિએ વાત સવી સુણી, કહે વિમળા તજિએં દૂર. નાં ૨.
- ભોજન કરી રથ જોડીને, ખેસારી ખેહુ જણી માંહી રે;
ગામ ધણીને મળી કરી, ધમ્મિલ નિકળિયો ત્યાંહિ. નાં ૩.
- ગામ ધણી સહુ સાજને, ઉપગારેં પ્રીતિ ભરાવ રે;
વોળાવી પાછો વળ્યો, વસ્ત્રાદિક દેઇ સિરપાવ. નાં ૪.
- પંથ ચલંતાં અનુકમેં, ભવજળ નિધિ સમ લયકાર રે;
ચોર ચરડ વટક ભય જિહાં, એહવી પામી કંતાર. નાં ૫.
- ગુરુત્ત મત્ર હૃદયેં જપે, ષોડશ અક્ષર મહા ભાગ રે;
રથમાં પંથ વચેં પડ્યો, એક દીઠો પ્રણિધર નાગ. નાં ૬.
- વિષધર પૂંકાડે કરી, બહુ ઉડે ગગનેં ખેહુ રે;
મેઘધટા કાજળ જિસી, કાંઈ દીપે કાળી દેહ. નાં ૭.
- ગુંબર્વરાગ રત્તનયનાં, ડક ડક ગુંબ વાય રે;
જીભ જુગલ લલકારતો, રથ દેખી સાહામો ધાય. નાં ૮.
- તે દેખી માતા સુતા થઇ, ચિત્તમાંહી ભય બ્રાંત રે;
રત્નપરેં પુરછેં ગ્રહી, નાખે ધમ્મિલ એકાંત. નાં ૯.

નર મૃગ મસ રૂધિર ભર્યા, જીભાવરણ મેદાન રે;		
વિજળી જ્યું નયણાં ઝગે, તનુ પીલે ચિત્રક પાન.	નાં	૧૦.
કેસર વરણી કેસરા, ઝળકંતી અગ્નિની ઝાળ રે;		
કુંડળિયાળે લાંગુલે, ઉચ્છળતો દેવે કાળ.	નાં	૧૧.
વદન દાડ ગિરિ કંદરા, ઘુઘુઆટા ભીષણ બસ રે;		
વિમળા વળગી ધાવ્યને, હરિ દેખી પામી ત્રાસ.	નાં	૧૨.
ધર્મિભક્ત રથથી ઉતરી, કહે મ ધરો ભય તિલ માત રે;		
હું નરસિંહની આગળે, એ મિહ પશુ કોણ માત.	નાં	૧૩.
પરપરમેષ્ટિ પ્રભાવથી, થયો અષ્ટાપદ સમરૂપ રે;		
નાહો મિહ વનાંતરે, જેમ તરકર દેખી ભૂપ.	નાં	૧૪.
વનહસ્તી પર્વત જીસો, રણમાં દીક્ષે વિકરાળ રે;		
દુર્દિન સમ ગુલ ગુલાય શબ્દે, મદઝર દંત વિશાળ.	નાં	૧૫.
કુંવર કહે કમળા જીઓ, ગજ ખેલાવું ધડી દોય રે;		
રથ ઉતરી સન્મુખ ગયો, વિમળા ચિત્ત રંજન સોય.	નાં	૧૬.
વસ્ત્ર બિછાઇ હકારીયો, પૂછે વળગીને ભમાય રે,		
દુદ્ધીયેં થાક્યો કરી, ચર્ધ ગળીયો ભૂનિ પડાય.	નાં	૧૭.
દતોશળ પગ દેખને, ચઢી દીયે ઉપર ધન ધાય રે;		
આરડતો ગજ ઉડીને, ગિરિ વનમાં ભાગ્યો જાય.	નાં	૧૮.
એહું નારી વિસ્મય લાડી, રથ હાંકી કુંવર તે જાય રે;		
અરણ્ય મહિષ મોહોટો ભયકારી, અશ્વ ઉપર તે ધાય.	નાં	૧૯.
રથ લેઇ જાતરે, જર્ધ કુંવર કરે મિહ નાદ રે;		
મહિષ જીવ લેઇ નાસિયો, જેમ મુનિ જ્ઞાને પરમાદ.	નાં	૨૦.
પાછલી રાત્રે ચાલતા, અર્જુન સેનાપતિ દીઠ રે;		
ભિલ્લ વદ લેઇ છુટવા, આવ્યો કિકિઆટે ધીઠ.	નાં	૨૧.
ધીરજ દેઇ એહું નારીને, રથમાથી લેઇ હથીયાર રે;		
પરમેષ્ટિ સમરણ કરી, રણ ચઢિયો તેહ કુમાર.	નાં	૨૨.
શક્તિ ક્ષત્રક એક ભિલ્લનું, હણી કીધું કુમરેં હાથ રે;		
સુદ્ધ કરત ભાગ્યા સવે, તવ ઉઠ્યો અર્જુન નાથ.	નાં	૨૩.

ગજેતા બેહુ ઝુઝતા, છબે શક્તિ ફલે હણ્યો તામ રે;		
ભાગ્યા ભિલ અનાથથી, જેમ પવને ઉડ્યું ધાસ.	નાં	૨૪.
આવી રથ બેસી ચલે, તવ કમળા કહે સુણ વચ્છ રે;		
રાંક નથી રાજ થશે, જેમ જલધિ રોહિત મચ્છ.	નાં	૨૫.
હાલીને ગોવાલની જે, કહિ વાતો તે જૂડ રે;		
એષિસુત ક્ષત્રી જીસો, પ્રત્યક્ષ કળાએ દીઠ.	નાં	૨૬.
તવ વળતું વિમળા વદે, તું બોલી પામી લાગ રે;		
કેરીશ વિરહ એ વાતડી, હું હંસ લીધે છે કાગ.	નાં	૨૭.
એમ કરતાં પથે જતાં, ગદ્ય વિધનરૂપ એ રાત રે;		
સરોવર કાંઠે ઉતર્યાં, રવિ ઉદય થયો પરભાત.	નાં	૨૮.
મુખ તન શુદ્ધિ સહુ કરે, ગંગોદક સ્નન લહી નીર રે;		
ચોથે બપોરે પેહેલી એમ, ઢાળ કહે શુભવીર.	નાં	૨૯.

દોહરા.

એ અવસર તિહાં સાંભળ્યા, વાજિત્ર બહુલા નાદ;		
શંખ પડહ ભેરિ ઝલ્હરી, સરણાધના સાદ.		૧.
કલકલ શબ્દ સુભટ ધણા, ધ્વજ લધુ ગુર શોભિત;		
મૃત તરકર બળ જાણીને, થઈ રમણી ભયભીત.		૨.
કુંવર કહે નવિ ભય ધરો, મુજ બેઠાં લવલેશ;		
એમ કહેતાં તિહાં આવિયો, એક પુરૂષ શુભ વેશ.		૩.
પરિકર થોડે પરિવર્યો, વિનય દુશળ તસ નામ;		
કર જોડીને વીનવે, કુંવરને કરી પ્રણામ.		૪.

ઢાળ ૨ છ.

(રાગ ખંભાયતી.)

(હવે શ્રીપાળ હુમાર, વિધિપૂર્વક મનન કરે—એ દેશી)	
વિનયદુશળ કહે એમ, અચરિત વાત તમે કરી છ;	
રાત્રે એકણુ પિંડ, રાખરસેના દ્વેરે હરી છ.	૧.
અર્જુન તરકર નાથ, અમ નૃપશું શત્રુપણું છ;	
તે તુમે હણીયો જાણુ, અમ રાજ હરખ્યો ધણું છ.	૨.

- અગ્નિપાલ છે આંહી, અંજનગિરિ તેજે હશે જી;
અગ્નિતસેન સૂપાળ, પદ્મીપતિ મોહોટો વસે જી. ૨.
- તુમને મળવા હેત, આવે છે ભટ મકુળે જી;
ખજર કરેવા તુમ, મુજ મોકલીયો આગળે જી. ૪.
- એણે અવસર નૃપ ત્યાંહી, આવ્યા સૈન્યે પરવરી જી;
વિનયે પ્રણમે પાય, કુંવર રથથી ઉતરી જી. ૫.
- આલિંગન કરી દોય, મળિયા બહુલ હર્ષ ભરે જી;
પદ્મીપતિ કહે વત્સ, ભલે પધાર્યા અમ ધરે જી. ૬.
- ચોર સેનાપતિ દુષ્ટ, અર્જુનનો ઇહાં ભય ધણો જી;
જ્ઞતાં મદેશી પંથ, ધન હરે પરદેશી તણો જી. ૭.
- પંથ તજી અન્ય માર્ગ, સધળા લોક તે સંગરે જી;
તિહાં પણ મતા સાથ, તેહ તણા જીવિત હરે જી. ૮.
- નિર્ભય સુવહતે પંથ, કરતાં યશ પસર્યો ધણો જી;
અચરિત્ર કીધી વાત, એકલે તે અર્જુન હણ્યો જી. ૯.
- મુજ વૈરી હણનાર, સાંભળી તૂંડો તુજ પરી જી;
તુજ દર્શન અભિલાષ, આવીયો હું હર્ષ કરી જી. ૧૦.
- તુજ માહસિક નહિ પાર, પુણ્ય ઉદય મોહોટો ધણો જી;
કુંવર કહે ગુરુદેવ, મહિમા એ નહીં મુજ તણો જી. ૧૧.
- રાય કહે વત્સ આજ, પાઉં ધારો મુજ મંદિરે જી;
જેવા ઉભા લોક, એમ કહી અશ્વ રતન ધરે જી. ૧૨.
- તુરગ ચડી નૃપ સાથ, બહુ અમવારે પરિવર્યા જી;
કમળસેના રથમાંહી, વાજિત્ર નાદ અલંકર્યા જી. ૧૩.
- એડી પાલળી માંહે, વિમળા જાણે અમરા જી;
આમર ઢાળે દોય, દારી બીજી સહચરા જી. ૧૪.
- એમ મોહોટે મંડાણુ, તિહું જાણુ પધરાવ્યાં ધરે જી;
ગીત ગાન બહુ માન, ખાન પાન ભક્તિ કરે જી. ૧૫.
- કમળસેના કહે વત્સ, ભાગ્યશાળી નર એ મળ્યો જી;
એ તુ સમઝે કાંઈ, માતુ જન્મ સયલ ફળ્યો જી. ૧૬.

- વિમળસેના કહે માય, વારંવાર મુઝ ભોળવે જી; ૧૭.
- જેમ ધનશેઠને ધૂર્ત, જૂઠ કથા કહી રીઝવે જી; ૧૮.
- ઉજ્જેણીએ ધનશેઠ, નવ્ય કથા પ્રિય તિહાં વસે જી; ૧૯.
- આપે સોનૈયો એક, સુશિય અપૂર્વ કથા રસે જી; ૨૦.
- એક દિન ધૂરત વાત, ભાંખે ચહુટે હું ગયો જી; ૨૧.
- દશ મણતું વિંતાક, પાચવતો નર દેખીયો જી; ૨૨.
- જેવા ગયો સુણી શેઠ, ધૂર્તને ધર બેસારીને જી; ૨૩.
- પૂછે કૂપોદક શીશ, કહે ડગ મદના નારીને જી; ૨૪.
- રંભા સમી એક નાર, સાથે તુમ પિયુ બેલતા જી; ૨૫.
- દેધ મુજ તબોળ, ધર સોંપી ચહુટે જતા જી; ૨૬.
- ડગમુખની સુણી વાત, બેહું ફોડી ભૂતજે જી; ૨૭.
- મદના ચહુટા માંડી, શેઠને જઈ વળગી ગજે જી; ૨૮.
- છાંટી કચરો ધૂળ, બોલે મા તુજ કિહાં મજ જી; ૨૯.
- કરતા વળગા ઝુંમ, દંપતી બહુ રાંટી થઈ જી; ૩૦.
- અડક્યો માતંગ ત્યાંહી, અભડાણાં નદીએ ગયાં જી; ૩૧.
- શેઠ તણી લઘુ બેહેન, આવી ઘેર ડગ પૂછીયા જી; ૩૨.
- પુત્ર મુઓ કહે ધૂર્ત, દંપતી સમશાને વળ્યાં જી; ૩૩.
- સા સુણી રોતી જાય, ભીતે વસ્ત્રે બેહુ મળ્યાં જી; ૩૪.
- નણુદી રોતી દેખી, ભોળાઈ પશુ રોઈ પડી જી; ૩૫.
- શેઠ મેહેલી પોક, સજ્જન વર્ગ આવ્યાં ચડી જી; ૩૬.
- રોઈ ફૂટી ગેહ, બેઠા બિછાણાં પાથરી જી; ૩૭.
- કહે ડગ દીઆ દીનાર, કેસી કથા મેં આચરી જી; ૩૮.
- લોક સુણી કહે હાસ્ય, શેઠ મૂઝા ઉઠ્યો હસી જી; ૩૯.
- ધૂર્તને દેધ દીનાર, જઈ ધરમાં બેઠો ખુશી જી; ૪૦.
- હું નહીં તેહવી નાર, તુજ વયણે રીઝું ખરી જી; ૪૧.
- એ બિહુકશું પ્રીતિ, મેં મનથી દૂરે કરી જી; ૪૨.
- કમળા કહે તું મૂર્ખ, જેમ નવ તપશી વિદેશિયા જી; ૪૩.
- એક પુર નદીએ નાહી, ગણતી કરવા બેસીઆ જી; ૪૪.

જણતાં હોવે આઠ, પિંડવિના બૂલે સહુ જી;	
જાણી મરણ ગયો એક, ભેળા મળી રોતા બહુ જી.	૩૧.
દેખે નજરે સર્વ, તોહે મર્ખ સમજે નહીં જી;	
તું અણુસમજી તેમ, દક્ષપણું માનો મહી જી.	૩૨.
વિમળા કહે મા તુઝ, લાંચ મળી દીસે ખરી જી;	
કમળા સાંભળી એમ, બેઠી મૌનપણું કરી જી.	૩૩.
ચોથે ખડે એહ, ખીજ ઠાળ સોહાવતી જી;	
શ્રી શુભવીર કુમાર, પુણ્ય ઉદય પસરી રતી જી.	૩૪.

દોહરા.

સુખભર દિન કેતા રહ્યા, ભૂપતી ભક્તિ વિશેષ,	
કુવર કહે આપો રજા, જાણું અમ પરદેશ.	૧.
અનિતસેન કહે કુંવરને, તુમ વિરહો ન ખમાય;	
પણ વૈદેશિક પ્રીતડી, અતે છે દુઃખદાય.	૨.
પરદેશીશું પ્રીતડી, મે કરી તું ન કરેશ;	
જાશે તુરીય કુદાવતો, ઉભી હાથ ધસેશ.	૩.
સજ્જનનશું જે પ્રીતડી, છાતી તે ન રહાય;	
પરિમલ કરતૂરી તણા, મહીમાંહે મહકાય.	૪.
સજ્જનન સજ્જનન એકજપે, એક સજ્જનન ચિત્ત ઓર;	
માનત હે તસ જીવડું, એક ચિત્ત દોઉ ઠોર.	૫.
સજ્જન તો છોડી ચલે, પણ ગુણ મૂઝી જાય,	
અંતર ધૂઆ નીકળે, બાહેર આળ ન થાય.	૬.
ભૂતળ લિંબાદિક ધણા, પણ અંદન કિહાં કોય;	
પાપાણે પૃથિવી ભરી, પણ મણિ કિહાંએક હોય.	૭.
પ્રતિદિન કિરટા રવ કરે, પણ ચૈત્રે પિક મીઠ;	
ખલ સકુલ આ જગતમાં, વિરલા સજ્જન દીઠ.	૮.
પંચશરે જાતાં યકાં, કેમ કરી રાખું ગેહ;	
તેણે મુઝને સંભારજ્યો, રાખી અવિહડ નેહ.	૯.
એમ કહી વઆભૂષણે, બહુલ કરી સતકાર;	૧૦.

જેહુ નારી રથશું સજી, નિકળીયા તેણિ વાર. ૧૦.

રાજા વોળાવી વળ્યા, કુંવર ચક્રંતા તામ;
ઠામ ઠામ રેહતા થકા, પોહોતા ચંપા ગામ. ૧૧.

ઢાળ ૩ છ.

(મારી અંબાના વડ હેઠ, ભૂંયાં સરોવર લેહેયો લે છે રે-એ દેશી).

ચંપા નગરી ઉપકંઠ, વહે ગંગા નદી વેગળી રે;
શિવશંકર મોહોટું નામ, જાણી છાની રાગે હળી રે;
ભયશ્રાંત ભવાની ભીત, પ્રીતે જટામાંહે સાંકળી રે;
હર સંગ જટામે ગંગ, રંગ અનંગ રસશું મળી રે;
ચંપા ચંપક વન જોય, નદનહારી મેર વસે રે. અંબાંકણી. ૧.
પશુ ભંડશી ચાલ પ્રચંડ, ઉદંડ રહેતો તોફાનમે રે;
નિલ ભસ્મ લગાવે દેહ, ગેહ કરે સમશાનમે રે;
રંગભોગમે હોત વિજેગ, શોક ભરે દિન કાઢતી રે;
ભામા નિયજે ભરતાર, પેટ બજે પિંડ પાડતી રે. અંબા ૨.
એક ભિલ્લી પૂંઠે ધાય, નિર્લજ રૂ વળગ્યો જઠ રે;
તે દેખી ગંગા નાર, શોક ભરે ચિલખી થઇ રે;
હરસદ પદ્મદ્રમાંહે, ઝંપા કરી ફરી અવતરી રે;
ધરી દેવ નદી નિજ નામ, કામે દિમાચલ ઉતરી રે. અંબા ૩.
કરી સિધુ અખીને શાન, બહુલ સાહેલીયેં પરિવરી રે;
જલધિવર વરવા હેત, ચંપા મારગ સંચરી રે;
નિજ જોખન મદ ઉન્માદ, જળકલ્લોલેં કરી ખેલતી રે;
હંસજીવલ કરે જળકેલિ, પોપટ મેના જળ ઝિલતી રે. અંબા ૪.
પરદેશી ધણાં નર નાર, તીર્થ લહી જળ ન્હાવતાં રે;
મળી મેજે સહીયર સાથ, પ્રેમભરેં ગુણ ભાવતાં રે;
પાસેં ચંપક વન એક, વૃક્ષ અનેક અંદન તથાં રે;
પૂળ દાડિમ દ્રાખ રમાળ, લિંબ કદંબ ફળસાં ધણાં રે. અંબા ૫.
જાંબુ રાયણ અંજીર, નારંગી ને સીતાફળી રે;
રામ જામ તિલક હોંતાલ, સાલ રસાળ લિંબુ વળી રે;

- બહુ ચંપક વૃક્ષ અશોક, શીતળ જેહની છાંયડી રે;
અધુરાં વર નિર્મળ નીર, કૂપ સરોવર વાવડી રે. ચં ૬.
- સહકાર તરને ડાળ, કોયલ ઘેરી ટહુકા કરે રે;
કમળા વિમળા ને કુમાર, હર્ષ ભરે તિહાં ઉતરે રે;
મુખ શુદ્ધ કરી લેછ વાર, ચાર ઘડી દિન આવતો રે;
જિનરાજતું મંદિર ત્યાંહી, દેખી ધર્મિભક્ત જાવતો રે. ચં ૭
- વિમળા પણ આવી માંહે, જિનમુખ દેખી આશુદંતી રે;
સાચવિયાં દશ તિગ તેણ, વિમળમતિ વિમળા સતી રે;
વંદી ઉભી કર જોડ, જોલે પ્રભુની આગળ રહી રે;
ભવ અટવીમાં મહારાજ, કર્મકર્દ્યન મેં સહી રે. ચં ૮.
- ઠામ ઠામ કુદે વને સંગ, મારગ ભ્રમી તૃષ્ણા સજી રે;
નવિ મળીયો આ સંસાર, તુમ સરીખો રે શ્રી નાથજી રે;
આજ પુણ્ય ઉદયને જોગ, મરૂધર દેશે આંખો કળ્યો રે;
થઈ મેહેર નજર તુમ આજ, મેં વિશ્વાસે ચિત્ત સોંકળ્યો રે. ચં ૯.
- કરી સેવકનાં દુખ દૂર, વહિત મેળા મેળાવજો રે;
તુમ ચરણ શરણ મુજ નાથ, સાચ મેળાવો ભવોભવ હજો રે;
જિન વદી ઉતારી બાર, કુંવર કહે કમળા ભણી રે;
જઈ આવું ચંપા માંહે, ઠામ ઉતારાને કારણે રે. ચં ૧૦.
- કહે કમળા દેશ વિદેશ, ધૂતે ભરી રે ચંપાપુરી રે;
તું ઠગાય રખે વસ ત્યાંહી, જેમ રથશું હરી સુંદરી રે;
કહે કુંવર કહો તે વાત, કમળા કહે સુણો દિલ ધરી રે;
ચંબકપુર દક્ષિણ દેશ, નંદા મુનંદા કોટેશરી રે. ચં ૧૧.
- જેઠ પુત્રી રૂપાળી નામ, ભીમ કુટંબિકથું હળી રે;
રથ ઘેસી લેછ ધન લાખ, કરી સંકેત ને નીકળી રે;
આવી ચંપાવન ઉપકઠ, ચદ્રા નદીતટે ઉતરી રે;
મિંદ ક્ષત્રી પૂછે તાસ, ધૂતકળા ચિત્તમાં ધરી રે. ચં ૧૨.
- સુણિ કન્યા મુખેં પિતુનામ, કહે સિંહડું ભલે આવિયો રે;
મુઝ માતુલ સુત તુઝ માત, વાત સજી ઘેર લાવીયો રે;

- ધરમાણે ઉતારેા દીધ, તાણું દિયે નિશિ દાદરે રે; અં ૧૩.
 જુઓ ધૂર્તે ઠગ્યા નર નાર, તેમ તુજને કોઇ આચરે રે.
 કમળાનેં જોલે કુમાર, વાત અંધૂરી તમેં સાંભળી રે;
 રાત્રેં રૂપાળી નારી, ચિંતે ઠગેં ઠગી સાંકળી રે;
 નિશિ પાછલીયેં ધરપુંઠ, ખારીયકી જોડુ ઉતર્યા રે;
 લેઈ સિંહતણેા મણિહાર, રથશું મારગ સચર્યા રે. અં ૧૪.
 સિંહ જાઓ જિસે પરજાત, હાર હયો તવ જાણીયો રે;
 પૂઠેં ધાયો ધેરી હથિયાર, અશ્વ ચડી તંગ તાણીયો રે;
 વાયુવેગ તુરંગ ચલંત, ખાવીશ કોશેં જઈ તે મળેં રે;
 રૂપાળીયેં દૂરથી દીઠ, વેગેં ચલાવ્યો રથ વડતળેં રે. અં ૧૫.
 ગળે હાર ગ્રહી વડ ડાળ, યુદ્ધ ઉપાઈ ઉપર ચડી રે;
 ભાગે રથ લેઈ ભીમ, રૂપાળી વચનેં ચડી રે;
 સિંહ દેખી તુરગ વડ હેઠ, ઠવિ અસિ જુઓ ઉપર જઈ રે;
 રૂપાળી ઉતરી અન્ય ડાળ, અશ્વ ચઢી ખર્જુ લેઈ ગઈ રે. અં ૧૬.
 શ્રેગટ કરાવે વેઠ, વાજી વેશ્યા ને વાણીયા રે;
 તે વારેં તેહનેં હેઠ, જ્યારેં જે અધિકારીયા રે;
 દેખી ઉતરીયો સિંહ, રોતો ધૂર્ત ધરે ગયો રે;
 રૂપાળી મળી રથ સાથ, ભીમ પ્રિયાશું સુખીયો થયો રે. અં ૧૭.
 વદે ધમ્મિલ એહવા ધૂર્ત, જે મુજનેં બહુલા મળે રે;
 પણ પરમેષ્ઠી સુપસાય, મદ્દગુર હાથે કોઈ નહુ છળે રે;
 ચોથે ખંડેં એ ઢાળ, ત્રીજી હુઈ સોહામણી રે;
 શુભવીર કુમારની વાત, સુણી કમળા હરખી ધણી રે. અં ૧૮.

દોહરા.

- કુંવરનેં કહે કમળા હસી, તુજ અતિ યુદ્ધ પ્રકાશ;
 કામ કરીને ઉતાવળા, આવો ઇલાં અમ પાસ. ૧.
 ભૂપ જુજંગમ વાણીયા, ઠગ ઠકર સોનાર;
 વિશ્વાસેં રેહવું નહીં, મંકડ બહુઅ બીલાડ. ૨.
 વેશ્યા દિજ કોટવાળ ભટ્ટ, નાપિત ને દૂતકાર;

શસ્ત્રી સંગ ન કીજિએ, આઠમો મૂર્ખ ગમાર.	૩.
મોકલું ભાડું પરઠંજ્યો, સુંદર લેજે મેહેલ;	
જેમ વિમળ સુપ્રસન્ન હોવે, રહે વળી ઘોડા વેહેલ.	૪.
કમળસેના ઉપદેશથી, ઉઠે ધમ્મિલ જામ;	
શબ્દ શકુન હોવે બલાં, સિઝે વાંછિત કામ.	૫.

उक्तं च ॥ अष्टौ पादा बुधे स्युर्नव धरणिमुते सप्त जीवे पदानि ॥

ज्ञेयान्ये कादશार्के शशिशनि भृगुजे सार्द्धचत्वारि पादाः ॥

तस्मिन् काले मुहूर्तः सकल बुधजनः सर्वकार्यार्थसिद्धिः ॥

नास्मिन् पंचામશુદ્ધિર્ન ચ खचरबलं भाषितंगर्गमुख्यैः ६

ઢાળ ૪ થી.

(સ્વામી સીમંધર વિનતિ—એ દેશી)

ચતુર ચિત્તચાહક ચદ્રમા, ચાલિયો ધમ્મિલ કુમાર રે;	
ચંપાની પાસેં ચંદ્રાવતી, નદી જળ ચંચળ સાર રે.	ચતુર ૧.
તાસ પરવાહ જળ જઈ પડે, પાસે ગંગા એ ઉત્કંઠ રે;	
રમઝમ કરતી લધુ બાલિકા, ધાય મળે માયને કંઠ રે.	ચ ૨.
દોય ધડી લાંહિ નઈતટ રહી, દેખતો જળકમળ તામ રે;	
કરત ક્રીડા કળાકુશળ તે, નલિનીદલ છે ચિત્રામ રે.	ચ ૩.
શુષ્કતસ્ત્વક પરિવેષીને, બીડાં તંબોલ' પરે કાધ રે;	
ગંગા પ્રવાહમાં જઈ પડે, ચંદ્રા નઈજળ સહસિદ્ધ રે.	ચ ૪.
પત્ર ચિત્રામ એમ બહુ કરી, મેહેલતો જામ કુમાર રે;	
નરબુગલ તામ ચંદ્રાતટે, આવી દેખે તેણિ વાર રે.	ચ ૫.
પૂછતા દોય તે કુંવરને, પત્રછેદક કોણ દક્ષ રે;	
કુંવર કહે મે કરી મેલીયાં, પૂછવું કહે કેણે લક્ષ રે.	ચ ૬.
તે કહે ચતુરશિરોમણિ, સાંભળો વાત શુભધામ રે;	
કપિલ ભૂપાળ ચંપા તણે, પુત્ર રવિશેખર નામ રે.	ચ ૭.
મિત્ર વર્ગે કરી પરવર્ષો, સુરનદી ખેલતો આજ રે;	
વિવિધ કળપત્ર ચિત્રામણી, દેખી વિશિષ્ટ જીવરાજ રે.	ચ ૮.

ગુણપરીક્ષક નૃપનંદને, જોવા કારણ અમ દોય રે;
 પ્રેમિયા તેણે ધહાં આવીયા, હરખિયા તુમ મુખ જોય રે. ૨૦ ૯.
 તુમને જોલાવે જીવરાજ તે, આલિએ ધરિય ઉદાસ રે;
 ચતુરથુ ચતુર મેજો મજે, તો ઢૂળે ઉભયની આશ રે. ૨૦ ૧૦.

યદુક્તં ॥ ગંગાશ્રયાત્ સતત હૈમવર્તીપ્રસંગાત્ ।

શીતાંશુના ચ શિવશૈત્યનિપીડતોસિ ॥

તાપત્રયાગ્નિપરિપીડિત માનસે મે ।

સંગત્ય તિદ્વઃસિ તદોભયકાર્યસિદ્ધિઃ ॥

મંત્રી નૃપ વૈદ્ય દાનેમરી, ધાર્મિક ગણક કવિરાજ રે;
 પંડિત સધન નવ મિત્રથી, સાધિયે વચ્છિત કાજ રે. ૨૦ ૧૧.
 એમ સુણી તેહથું આવીયો, ધર્મિલ નૃપસુત પાસ રે;
 કરત પ્રણામ નૃપનંદને, બહુત આદર દિયો તાસ રે. ૨૦ ૧૨.
 ચતુર ચંપાપુરી કિહાં થકી, આવીયા પૂછે ધરી નેહ રે;
 કુમગપાટણથી કુંવર કહે, દેશ દેખણ ગુણગેહ રે. ૨૦ ૧૩.
 કહે જીવરાજ ધરમાણસાં, તુમ તણા કિહાં વિશ્રામ રે;
 ધર્મિલ જોલે નદીને તટે, ચૈલ ચંપક વન ઠામ રે. ૨૦ ૧૪.
 એમ સુણી નૃપસુત હરખિયો, હસ્તિખંધે ચઢી તામ રે;
 ધર્મિલ પાસેં જોસારીને, આવીયા તેહ વનઠામ રે. ૨૦ ૧૫.
 મિત્ર એક નગરમાં મોકલી, સુંદર મંદિરમાળ રે;
 ધર્મિલ વસતીને કારણે, કરત જીવરાજ ઉજમાળ રે; ૨૦ ૧૬.
 કરીય બહુમાન વિમળા પ્રમુખ, રથ સજ્જ લાગ્યા પુરમાંહિ રે;
 મેહેલમેં સર્વ ઉતારીયા, દાસ દાસી દિયાં ત્યાંહિ રે. ૨૦ ૧૭.
 આસન અશન વસનાદિકેં, પૂરી ધરી અંતર નેહ રે;
 વળી ભલામણ કરી મિત્રને, ભૂપસુત ગયો નિજ ગેહ રે. ૨૦ ૧૮.
 બીજે દિન કમળા કહે કુંવરને, નહતટે ગયે પરભાત રે;
 ગજશિર ચઢી તમેં આવીયા, તેણે સમે થઈ સુણો વાત રે. ૨૦ ૧૯.
 વિમળસેના કહે મુઝ પ્રતેં, એ કોણ ગજ ચઢી આય રે;

મેં કહ્યું ધર્મિભલ તેડવા, આવે તુઝને જેમ રાય રે.	૨૦ ૨૦.
ભાગ્યનો ઉદય ક્ષણમાં થયો, જુઓ નિજ ચિત્ત વિચાર રે;	
તુજપર રાગ બહુનો ધરે, જેમ જગ પરિણીત નાર રે.	૨૦ ૨૧.
સા કહે વાત એ મત કરો, માહરી આગળ માય રે;	
કાગરપ દુમક સુઝ દાસ છે, તેણે કરી માન પોસાય રે.	૨૦ ૨૨.
તુમ ઠકુરાઇ દેખી કરી, રીઝી નહીં એ લવલેશ રે;	
બહુલકર્માને નવિ ગુણ દીયે, સદ્ગુણનો ઉપદેશ રે.	૨૦ ૨૩.
ધર્મિભલ સુણી મન ચિંતવે, દેવવચન મળી નાર રે;	
તે પણ સુઝ વશ નવિ થઇ, કીજયે કવણ પ્રકાર રે.	૨૦ ૨૪.
મન ધરી જાપ પરમેશીનો, કરત નિશિ વસિય એકાંત રે;	
દિવસે ભોજન કરી મિત્રશું, નૃપસુત સાથે કાંડંત રે.	૨૦ ૨૫.
સ્નાનતૈલાદિક મર્દને, સરસ મનોવાંછિત આહાર રે;	
તેણે કરી રૂપકાંતિ વધી, હુઓ કામદેવ અવતાર રે.	૨૦ ૨૬.
દિવસ બેહેંતાળી વહી ગયા, સ્વભામાં દેવ કહે એમ રે;	
વિમળસેના તુઝ વશ હોશે, જગતાં પ્રગટીયો પ્રેમ રે.	૨૦ ૨૭.
ખંડ ચોથે સુખ રસભરી, ઢાળ ચોથી કાહ સાર રે;	
વીર કહે ધર્મથી પામીએ, જગતમાં જય જયકાર રે.	૨૦ ૨૮.

દોહરા.

એક દિન રાજકુંવર મળી, ગોષ્ઠિકથું કરે વાત;	
વિમળા ધર્મિભલની નથી, નારી અવરથું જાત.	૧.
બોલ ચાલ નવિ દેખીયે, નદી એહને વશ નાર;	
કાલ્યે ભેળા વન જઇ, લીજે એહનો પાર.	૨.
સમ સંપી સહુને કહે, જળકીડાને હેત;	
જમવું. રમવું વાડીએ, આવજો નારી સમેત.	૩.
ધર્મિભલ કમળાને કહે, ગઇ ચંપામાં લાજ;	
ગોષ્ઠિલ હસશે વન જળે, દેખતાં જીવરાજ.	૪.
સુણી કમળા વિમળા પ્રત્યે, જપે તું ઉપરાંઠ;	
અતિ તાણું ત્રૂટી જશે, સાંધતાં પડશે ગાંઠ.	૫.

સુંદર રૂપે ન રાચીયેં, માચીયેં ગુણીને સંગ;
પાંડિત પ્રતિ નિરવહે, મૂરખ રંગ પતંગ.

૬.

દાળ પ મી.

(મધુબિંદુ સમો સંસાર, મુંઝાણા માલહતા—એ દેશી.)

સુણુ વિમળ વિમળમતિ, ગતિ તાહારી કિહાં ગધ;
સમઝાવી ન સમઝે કાંઈ, રોઝ પરે થધ;
પીયરમેં તણ રાજધાની, જવાની જગતે;
દેધ જન્મ ઉછેરી જેણુ, રહ્યાં દિલ દાઝતેં.

૧.

શીખ દેવી ચતુરનેં સાર, ન દેવી મૂરખાં;
સુગૃહીનિગૃહી કપી કીધ, નહીં ગુણુ પારખાં.

ટેક.

તિહાં પણ અપજસનો તાગ, રહ્યો નહીં પાછળેં;
સુખ લેવા નીકળીયાં વિદેશ, રહ્યો કલેશ આગળેં;

ખલવાટ શિરે રવિતાપ, તપતો નર ઘણો;
આવી યેઠો શીતળ તર છાંહ, કોઠકળેં હણ્યો.

શીખ૦ ૨.

દાન માન આપધ અપમાન, સુરતીકુ છુપાડીએં;
આયુ ધન મંત્ર ધરનું છિદ્ર, કહિં ન દેખાડીએં;

દૈવ રેઠે દીએ હુખ પોઠ, તે સેહેવી સોહલી;
અણુસમણુ હડીલી નાર, શીખવવી દોહલી.

શી૦ ૩.

વારંવાર ઘણું શું કહીએં, કળા ચોસઠ ભણી;
પણુ દીર્ઘ નજર નહીં કાંઈ, થધ નૃપનાંદિની;

મતિ થોડી ઉઘેરી છોરી, ચકોરી આંભળો;
ધમ્મિલનું વચન પ્રમાણુ, કરો તણ આમળો.

શી૦ ૪.

ન મળે નર એહવો વર, સંસારેં જોવતાં;
તણ એ વર અવર કરેશ, જશે દિન રોવતાં;

રંગરસિયા બાહર રંગ, ચણોડી સમ ઘણા;
નર ઉત્તમ ચૂના સમાન, બીએ રંગ નહીં મણા.

શી૦ ૫.

નરદક્ષ કળા વિજ્ઞાન, રતી ગુણેં અટકલ્યો;
સુજ ભાગ્ય ઉદયથી એહ, સુરસાન્નિધ્ય મળ્યો;

- કાંઈ તૂટાતૂટું સૂત, સુખણે સાંધીયે;
વળી પાણી પેહેલી પાળ, પનોતી બાંધીયે. શી૦ ૬.
નિરનેહી દુર્જન સાથે, નેહ નિવારીયે;
સુસનેહી મળન સાથ, પ્રીતિ વધારીયે;
જગ નારી નરને પાય, પડંતી દેખીયે;
તુજ વિરખા સહે એ બોલ, તસ ન ઉવેખીયે. શી૦ ૭
રતી કાક કરકકે સંગ દે, હસા સરવરે;
જીવ જળચર જળથું પ્રીત, પખી તરવરે;
પડિતને પડિત બેલકે, મૂરખે મૂરખાં;
તેહને તેહવાથું પ્રેમ, જે જેહ સારખાં. શી૦ ૮
શી આહતા કલ્પતરની, જે મેર રહ્યા;
મણિ માણુક નાવે કાજ, સાચર સંગ્રહ્યા;
રાય રાણાની શી આહ, જે સ્વારથ પૂરીયા;
રડા રાયણુને સહકાર, જે ઉપગારીયા. શી૦ ૯.
કેમ ધર્મિભલને ભરતારપણે નવિ માનતી;
દાન ધર્મીવડે જગવીર, થાશે શ્રીપતિ;
તેથી અધિક હોએ જે આહ તે, વન કીડારસે;
પરભાતેં વૃષસુત સાથ, નર બોહોળા જશે. શી૦ ૧૦.
તુમેં પણ તિહાં જાનેં રૂપ, નિહાળો નર તથાં;
મંચાએ વરો વર અન્ય, કુઆરીને વર ધણા;
મનમાન્યા નરથું ગોઠ, કરો સરજી જિહાં;
અમો જાઈથું અમારે દેશ, તમેં રેહેજો તિહાં. શી૦ ૧૧.
જેહને ધરનારી કુનારી, કુલક્ષણ બેટીયાં;
નર નિર્ધન પુત્ર કુપુત્ર, કુમગે ભેટીયા;
એ સર્વને સુતાં છોડી, ન રહિએ હુંકડે;
હૂર જાઈ વસિએ દશ દોશ, લવતે ફુંકડે. શી૦ ૧૨
રૂપજેવન વણિકતું દેખી, તું રીઝી ધણી;
પણ ન કરી પરીક્ષા કાંહિ, ગુણ અવગણ તણી;

આ ધમ્મિલ રાગી રૂપ, ધીરજ સુર સારિસો;
દેવરત્ન દિગ્ધે કંઠહાર, ઉડાવે વાયસો.

શી૦ ૧૩.

આવળને પુલ વિચાલે, પડી ચંપા કળી;
તિમ ચતુરા કેરી ગોઠ, મૂરખશું મળી;
લાત પાંડિતની વર મૂરખ, હિત નહુ જાણિયા;
કંઈ રહા ભવા ભૂપાલ, તૂઠા નહીં વાણિયા.

શી૦ ૧૪.

જે પેહેલી પરણીશ તો તું, હોએ પદધારિકા;
દેવ વયણું વરશે એહ, રાજકુમારિકા;
એહથી અધિકો ગુણવંત, પુરુષ જમમાં નહી;
આપછંદાપણું તજી વત્સ, એહને વરો સહી.

શી૦ ૧૫.

આપ છદે વિશુધ નર પણ, વિણસંત દેખીએ;
તુઝ સરિખી સુકોમળ નાર, શી ગતિ લેખીએ;
વસુદત્તા નારી ઇચ્છાવિહારી દુઃખ વરી;
વળિ શત્રુદમન નર રાય, આપ મતિ કરી.
મુઝ શીખ સુધારસ પીને, મગજ હો સદા;
સુખને વિલસો એહની, સાથ કરી મુદા;
ખંડ ચોથે પંચમી ઢાળ એ, ધમ્મિલ રાસની;
શુભવીર વિવેકની વાત, પૂરણ આશની.

શી૦ ૧૬.

શી૦ ૧૭.

દોહરા.

વિમળસેના વિનયે વદે, મા તુઝ વચન પ્રમાણ;
તું હિતકર મુઝ જનમની, તુઝ સાથે મુઝ પ્રાણ.
મુઝ મેહલી તુઝને જવું, જોલવું ન ધટે તુઝ;
હું ન રહું ખિણ વેગળી, જાણે તું હૃદયતું ગુઝ.
જે જે વચન તમે કહ્યાં, તે સવિ સાચાં માય;
એવધ વૈદ કટુક દિગ્ધે, રોગીને સુખ થાય.
પણ મુઝને કહો તે કથા, ટ્રાણ વસુદત્તા નાર;
આપ મતે કેમ દુઃખ લણું, કહે કમળા અધિકાર.

૧.

૨.

૩.

૪.

ઢાળ ૬ ક્રી.

(રામ જાણે હરી હઠીએ; અથવા, ખીજ અશરણુ ભાવના—એ દેશી.)

ઉજ્જેણી નગરી વસે, ગાથાપતિ શિરદાર રે,
નામેં વસુમિત્ર સુદૃઢ, ધનસિરીના ભરતાર રે;
ધનવસુ તાસ કુમાર રે, બેટી વસુદત્તા સાર રે,
દેખી રભાવતાર રે, નાગની કન્યા ઉદાર રે,
નાહી પેટી પાતાળ રે, હજીય ન આવ્યો નિકાલ રે.

૧-

આપમતી અવળો ચલે, ન વળે વાળ્યો લગાર રે;
અવળો રાહનો ચાર રે, મૂકી માથાનો ભાર રે,
ચંદ્રને કરે અપકાર રે, તેણે તનુ કૃષ્ણુ અપાર રે.

આપ૦ ૨-

કોસખી નગરી થકી, ધનદેવ સારથવાહ રે;
વેપારેં તિહાં આવીયો, લાગ્યો પ્રેમ અથાહ રે,
વસુદત્તાનો વિવાહ રે, તેશુ કીધો ઉત્સાહ રે;
લેઈ નિજ ઘર જાહ રે, માતપિતા વધૂ આહ રે.

આ૦ ૩-

સુખસંભોગ વિલાસમાં, કેતો કાળ ગમાય રે;
સુરસમ નદન દો થયા, ત્રીજો ગર્ભે ગવાય રે;
નવમો માસ સહાય રે, પિયુ પરદેશ સંધાય રે,
વસુદત્તા વિલખાય રે, માત પિતા ચિત્ત લાય રે;
મળવાનું મન થાય રે.

આ૦ ૪-

તેણે સમે પુરવન ઉતર્યો, સાથ ઉજ્જેણીયેં જાય રે;
વસુદત્તા સુણી સજ થઈ, સાસુ સસરો રોકાય રે,
કહો પુત્રી કિહાં જાય રે, એકલી પથે ખીહાય રે,
તુઝ પતિ જન્મ ધર આય રે, તવ ચિત્ત કરજો સોહાય રે.

આ૦ ૫.

સસરાનેં વળતું કહે, મુજ પતિ શુ કરનાર રે;
આપ મતેં ચલી એકલી, ન ગણી શીખ લગાર રે;
દો સુત સાથે વિહાર રે, સાથ ગયો કોશ ચાર રે;
ભુલી પથ ગમાર રે, ચાલી પથ ઉગાર રે.

આ૦ ૬-

તે દિન ધનદેવ આવીયો, પૂછે માયને વાત રે,

સર્વ કહે વહુ નવિ રહી, રાખી પેણુ પરભાત રે;
 પીડે હડીલી કુળત રે, પીયરીયાં ભણી જાત રે;
 સાથ ગયો લેખ રાત રે, જાણીયેં ભેળી ન થાત રે.
 સાંભળી ધનદેવ ચાલીયો, તસ પગલે અનુસાર રે;
 અરધી રાત્રેં તે જઈ મળ્યો, દેખી અટવી મોઝાર રે;
 રોતા ચાલે કુમાર રે, વાળી ન વળી તે નાર રે;
 સુંદર વૃક્ષ નિહાળ રે, રાત વસ્યાં તેણી વાર રે.
 વસુદત્તા પેટ વેદના, વ્યાપી ખમીય ન જાય રે;
 લિંબાદિક તરૂપદ્ધવેં, ભારી પણ ન સમાય રે;
 પુત્રજન્મ તિહાં થાય રે, રાત્રિ તિમિર ભરાય રે;
 દો સુત નિદ્ર ઘેરાય રે, ન લહે જળ તાણું ઠાય રે;
 તેણે નવિ શૌચ કરાય રે.
 રૂધિર ગંધ મૃગમંસ જ્યું, પામી વાઘ આપંત રે;
 લેખ ગયો ધનદેવને, સા તસ દુઃખેં રોવંત રે;
 લહી મૂચ્છાં વિલપંત રે, તમ હૃદય ભય ભ્રાંત રે;
 તેણે થણુ દુઃખ બલત રે, જન્મ્યો ખાલ મરંત રે;
 કલય વિજેગે જલંત રે.
 રોતી પ્રભાતેં દો સુત ગ્રહી, રણમાં ચાલી તે જાય રે;
 વૃષ્ટિ અકાળેં તિહાં થઇ, નદીએ નીર ભરાય રે;
 દેખી વિવ્હલ થાય રે, એક સુત ઉતરી આય રે;
 તે પણુ તીરેં ઠવાય રે, બીજો લેવાને જાય રે;
 લેખ જળ ઉતરાય રે.
 વિચમાં શીલા તલ ખસી પડી, હાથ વધુટો તે બાળરે;
 જળ વેગે દોય વહી ગયાં, પામ્યો નંદન કાળ રે;
 જળ પડી માત નિહાળ રે, કોઈ જે ઠવ્યો બાળ રે;
 નેહું નદીય વિચાળ રે, પડીયો દેખ તે કાળ રે;
 મરણુ લલો તતકાળ રે.
 જળ વેહેતો તર એક લહી, વળગી જીવિત આશ રે;

આં ૭.

આં ૮.

આં ૯.

આં ૧૦.

આં ૧૧.

આં ૧૨.

દો વડીએ તટ ઉતરી, બેડી થઇયે નિરાશ રે;
 ઉડી ગઇ વનવાસ રે, આલી તરકરેં તામ રે;
 સિહચંડપાલ છે પાસ રે, લેઇ ગયા લર આસ રે. આં ૧૩.
 કાલદંડ સેનાપતિ, ભેટ કરી સજી વેશ રે;
 પટ્ટરાણી કરી થાપતો, દેખી રૂપ વિશેષ રે;
 બીજી રાણી અશેષ રે, મુખ નવિ ભેવે નરેશ રે;
 કરતી તેહ કલેશ રે, ચિંતે છિન્ન લહેશ રે;
 તો સવિ કાજ કરેશ રે. આં ૧૪.
 વરઆંતર એક સુત થયો, વસુદત્તા સમ રૂપ રે;
 તવ નૃપને કહે રાણીયો, તુમેં પડીયા રૂપ કૃપ રે;
 તેણે અમેં કહીએં શું ભૂપ રે, દેખો પુત્ર સરૂપ રે;
 ભોગવે પર નર ગૂપ રે, નરસમ હોએ સુતરૂપ રે;
 પૂજે પ્રિય કરી ધૂપ રે. આં ૧૫.
 કાઢાડી ખર્જી ધરી આગળે, સુત આતિમ પરખાય રે;
 નિજ સુત મુખ શ્યામ ઉજળુ, બાળ તેજ ન ખમાય રે;
 નયન અધર કર પાય રે, તપનોદય જ્યું અગાય રે;
 નિજ તનુ દેખે વિચ્છાયરે, કોપ્યો દુષ્ટ તે રાય રે;
 પુત્ર હણ્યો દેખ ઘાય રે. આં ૧૬.
 વસુદત્તા શિર મૂડીને, ખારી નેત્ર પ્રહાર રે;
 લિલ્લ સુલટનેં આપી કહે, બાધો તરૂ પુર બાર રે;
 દેખે લોક હજાર રે, તેણે જઇ બાધો તે નાર રે;
 પથે તરૂંમળ શાળ રે, પાસે કવણાધાર રે;
 પાપને ઉદય વિચાર રે. આં ૧૭.
 અશરણુ દીણુ અનાથ સા, તરૂં પી લુપી કગાલ રે;
 એહવે ભાગ્ય ઉદયથકી, આવી ઉતરીયો વિશાલ રે;
 સાથે સરોવર પાળ રે, જ્યે ઉજ્જેણીયે હાલ રે,
 ભેતા તૃણ કંઠ હાર રે, સા તરૂં બાંધી નિહાળ રે;
 છોડી લાઆ દયાળ રે. આં ૧૮.

સારથવાહને સોંપતાં, સ્વસ્થ થઇ તેણી વાર રે;
પુછી વાત ધીરજ દીએ, કહે નવિ બીહે લગાર રે;
તુઝ બાંધવ ધરખાર રે, તેહવું મુઝ ધર ધાર રે;
રહે સુણી વસુદત્તા નાર રે, સાર્થવાહ કરે સાર રે. આ૦ ૧૯..

નામે સુવ્રતા સાધવી, બહુચેત્રી પરિવાર રે;
જીવિત સ્વામીને વાંદવા, સાથમેં કરત વિહાર રે;
થઇ તસ સંગતિ સાર રે, સુણી નવતત્ત્વ વિચાર રે;
લહી સંસાર અસાર રે, માર્થેશ આણા આધાર રે;
લીધો સંજમ ભાર રે. આ૦ ૨૦..

સુરણી સાથે ઉન્નજેણીએં, મળીયાં મા તાત ભાય રે;
વીતક વીત્યા તે સવિ કલાં, સયણાં સમકિત પાય રે;
દુગુણો સવેગ થાય રે, તપ કરતી નિર્માય રે;
અંત્યે સ્વર્ગે સધાય રે, શ્રી જિન ધર્મ પસાય રે. આ૦ ૨૧..

ચોથે ખંડેં રે એ કહી, છટો ઢળકતી ઢાળ રે;
શ્રી શુભવીરની વાણીએં, અમૃતની પરનાળ રે;
ધરજો શીખ રસાળ રે, આપમતિપણું ટાળ રે;
છંડી કર્મજંજાળ રે, લહો શિવસુખ ઉજમાળ રે. આ૦ ૨૨.

દોહરા.

વાત સુણી વિમળા કહે, વાત ભણી ધણી સાર;
વળી નૃપ અરિદમણુ તણો, કહો બીજો અધિકાર. ૧.

તવ જંપે કમળા ઇશ્યું, મુજ કેહેવાની હેવ;
શું નિરર્થકતા જોલવું, તુજ સુણવાની ટેવ. ૨.

રવિઉદયેં વન કેલીએ, જો ધમ્મિલ સહ જાય;
તો એ વાત સુણાવીએં, કાજ સકળ સિદ્ધ થાય. ૩.

વસુદેવ હીડેંએ કલાં, સુંદર દો દષ્ટાંત;
સમજુનેં સમજાવવાં, એ છે મંત્ર મહંત. ૪.

વળતું તવ વિમળા વદે, કરશું સર્વ પ્રકાર;
તવ કમળા અરિદમણુનો, કહે હવેં અધિકાર. ૫.

ઠાળ ૭ મી.

(ભૂઓ ભૂઓ અચરિત્ત અતિ ભલું-એ દેશી).

આપ છ'દેં છખીલા છલ વરે, તો રાંક તણી શી વાત હો;
ત્રંખાવતી નગરીનો ધણી, અરિદમન નામ વિખ્યાત હો;
આપમતી અવળો ચલે.

૧.

તસ રાણી સતી પ્રીતિમતી, પ્રીયા સાથે પ્રેમ અથાહ હો;
સહ પશુકિલિય તસ મિત્ત છે, ધણુવઘ નામા સ્થવાહ હો. આપ૦ ૨.
એક બાળક ધનપતિને ધરેં, મૃત માત પિતાદિક તાસ હો;
ખાઈ ફકશ કંડનશાલમાં, વયે નામ ઠંચું કોકાસ હો. આ૦ ૩.
સજી ઝાઝ જવનદીપ વાણીજેં, ધણુવઘ સ્થવાહનો પુત્ત હો;
ધનવસુ નામા જલધિ ચઢ્યો, કોકાસ સખા સંજુત હો. આ૦ ૪.
જઘ જવનદીપ તટ નાંગર્યાં; દિન થોડે સુદર વાય હો;
ભરી વસ્તુ તંબૂ તાણીયા, કય વિક્રય બહુલ થાય હો. આ૦ ૫.
રથકાર કલાનિધિ તે પુરેં, ભણે છાત્ર ધણા તસ પાસ હો;
કઠં કર્મવિનય કરી શીખતો, તસ પાસ જઘ કોકાસ હો. આ૦ ૬.
શીખી મર્વ કળા કઠં કર્મની, કળ સંચે ચલે આકાશ હો;
ગુરમેહેર નજર મતિ ઉઘમે, નહિ દૂર કળાવિધિ તાસ હો. આ૦ ૭.
શેઠ સાથેં ગુર આણા લહી, ત્રંખાવતી પાછા આય હો;
કોકાસ રહ્યા ધર લેધનેં, ચિંતેં આજીવિકા ઉપાય હો. આ૦ ૮.
નૃપ જાણુપણું કરવા ભણી, કરે કાષ્ઠકપોત તે હોય હો;
સય શાલ સુકાવે અગાશિએં, લેધ જાય ન જાણે કોય હો. આ૦ ૯.
ખળાં ખેત્ર તણા ધન સંહરે, કરે યુખારવ રખવાળ હો;
ગય પૂછે મંત્રીનેં એ કિસ્થું, કહે મંત્રી સુણો ભૂપાળ હો. આ૦ ૧૦.
કોકાસ કળાયત્રેં હરેં, તવ તેડી કહે કરો યંત હો;
તેણે નાવ કર્યું કળ સંચનું, હોય ખેસી ગગન ભમંત હો. આ૦ ૧૧.
દિન કેતે રાણી વીનવે, નૃપને સુજ ધચ્છા નાથ હો;
પૂછે કોકાસને રાય તે, આજ રાણી આવશે સાથ હો. આ૦ ૧૨.
કહે તે ન સમાયે જાહાજમાં, હોય નર વિણુ ત્રીજે કોય હો;

આપછંદે હોં કહે દંપતી, વોત જૂડી કરે શું હોય હો. આં ૧૩.
 એમ કહિ દંપતી નાવેં ચઢયાં, તવ જોલે તિહાં કોકાસ હો;
 આગળ પસ્તાવો પામશો, એટલી છે કળા મુઝ પાસ હો. આં ૧૪.
 હિત શિખ ન માની રાયે તે, ચાલ્યા ગગનેં કળસંચાર હો,
 દ્રેશ સહસ ગયે અતિ ભારથી, કીલિકાં ભંગ તુટા તાર હો. આં ૧૫.
 નાવ પડિયું સરોવરમાં જઈ, ત્રણ જણ નિકળિયા બારે હો;
 પશ્ચાત્તાપે કરી સંતધો, તિહાં અરિદમન નૃપ નાર હો. આં ૧૬.
 કોકાસ ભણે તવ ભૂપને, દોય જેસો એ તરણય હો;
 ઉપગરણુ યંત્ર સજવા તણાં, લેઈ આવું હું એણેં ઠાય હો. આં ૧૭.
 પાસેં તો સલીપુર સેહેરમાં, ગયો જેસારી કોકાસ હો;
 સૂત્રધારની શાલેં માગતો, ઉપગરણુ લધુ ગુરખાસ હો. આં ૧૮.
 કહે તે રથ રાયનો સજ્જ કરેં, તેણે હવણાં નખિ દેવાય હો;
 કોકાસ કહે હું સજ્જ કરેં, કહિ સજ્જ કરી ચક્ર ચઢાય હો. આં ૧૯.
 કળા દેખી સુતારેં ઓળખ્યો, ત્રંબાવતીનો કોકાસ હો;
 કહે જેસો સુંદર ધર જઈ, અધિકરાણુ લઈ આવું ખાસ હો. આં ૨૦.
 જેસારી ગયો દરખારમેં, કાકજંધ નરેશર પાસ હો;
 તસ વયણેં તેડાવી આદરેં, પૂછંતાં જણુવે કોકાસ હો. આં ૨૧.
 રાય રાણી તેડાવી તે નૃપેં, નૃપઅધિખાણેં કીધ હો;
 રાણી અંતે ઉરમાં ધરી, કહે કોકાસનેં ગુણુ લીધ હો. આં ૨૨.
 અમ સુતનેં સીખાવો તુમ કળા, વિશુરહસ્ય શિખાવેં તેહ હો;
 ઘોડા દોય યંત્રેં સજ્જ કરી, સુતનેં જણુવે ધરિ નેહ હો. આં ૨૩.
 કોકાસ સૂતો નિદ્રા ભરેં, નૃપનંદન ઉડી દોય હો;
 ચઢી અશ્વેં ગગન ચાલ્યા તિસેં, કોકાસ પૂછે કિહાં સોય હો. આં ૨૪.
 સુત અવર કહે દોય ઉડીયા, કોકાસ કહે થયું શળ હો,
 મરશે દો બાંધવ તુમ તણા, નખિ જાણે કળનુ મૂળ હો. આં ૨૫.
 સૂણી નૃપ રહો દિએ કુમરનેં, વધ કરવાને કોકાસ હો,
 એક કુંવર વચનથી સાંભળી, કોકાસેં રચિયો પાશ હો. આં ૨૬.
 ચક્રયંત્ર ઉપર શળી કરી, જેસાડ્યા કુંઅર વચગાલ હો;

કહે શંખનાદ કરે હું યદા, તવ ઠોકળ્યો ખીલી વિચાલ હો. આં ૨૭.
 કહી શખ પૂર્યો સુણી કુંવર તે, ખીલી ઠોકી વચ્ચે નમ હો;
 તવ ગગને સવે શક્તા પ્રતે, ભેદાણા મરણ લહે તામ હો. આં ૨૮.
 સુભટે કોકામને મારિયો, રાયે જાણી સવિ તે વાત હો;
 હા હા કરતો ધરણી ઢળ્યો, કાકજંધ મુઝો આપધાત હો. આં ૨૯.
 કારાગારે અરિદમણુ તે, આપ છદે મરણુ લહે તામ હો;
 કમળા કહે યેટી સાંભળો, હિતશીખ ન માની જમ હો. આં ૩૦.
 ખંડ ચોથે આપ મતિ તજી, સુણતાં એ સાતમી ઢાળ હો,
 શુભવીર કહે ઓતા ધરે, નિત્ય હોજે મગજમાળ હો. આં ૩૧.

દોહરા.

એમ કમળા વચણું સુણી, હરખી વિમળા નાર;
 ધર્મિલને વરવા ભણી, આપે થઈ હુશિયાર. ૧.
 ધર્મિલને કમળા કહે, સફળ થઈ તુજ આશ;
 વિમળા વરશે પ્રેમથી, નિવેહેન્યો ધર વાસ. ૨.
 સુણી ધર્મિલ હરખ્યો ઘણું, ચિતવતો ધરિ નેહ;
 ગુરુદર્શિત વ્રતમંત્રનો, માહુમા અતુલ અચ્છેહ. ૩.
 સામગ્રી સવિ મેળવી, તેહિ જ રચણીમાંહી,
 ગાંધર્વે કરી પરણીયાં, બેહુ જણુ ધરિ ઉચ્છાહિ. ૪.
 રચણી વીતી સુખ ભરે, રવિઉદયે પરભાત,
 કમળા વિમળા કુંવરશું, જિનધર વદન જાત. ૫.
 પ્રભુસાખે કમળા ગ્રહી, વિમળા દક્ષિણ હાથ,
 દેહ કુંવર દાહિણુ કરે, કહે ધરી મેં તુમ સાથ. ૬.
 જીવંતાં મુઝ પુત્રીને, નવિ દેશો ક્ષણુ છેહ;
 જો પણુ પરણો નવ નવી, તો પણુ ધરજો નેહ. ૭.
 અચ્છકારી એહ છે, શિવશિર કુટિલા ગંગ,
 પણુ નિવેહેલુ નાથને, રાખે મોહોટા રંગ. ૮.
 સસરો ખારો જલનિધિ, બાંધવ અઢકલંક,
 અપળા કમળા કેશવે, લચ્છી કરી ધરિ અક. ૯.

પ્રભુનજરેં પ્રેયસી તણો, ગ્રહિ કર કુંવર સનેહ;
 સાસુ વયણું શિર ધરી, આવંતા નિજ ગેહ. ૧૦.
 કમળા વિમળાનેં સજી, શોળ ભલા શણગાર;
 માત સુતા રથ યેસિનેં, પોહોતાં વનહમઝાર. ૧૧.

ઢાળ ૮ મી.

(સુતારીના બેઠા તુનેં ચિનવું રે લો, મારે ગરબે માડવડી લાવ જો, રમતાં અંગુ-
 ઠડી વિસરી રે લો-એ દેશી.)

રથ યેસીનેં રાણીયો નીકળી રે લો, જીવરાજનો ધરી શણગારજો;
 મેવા મીઠાઇ ફળ શિર થાળશું રે લો, દાસ દાસી તણે પરિવારજો. ૧.
 રસ ક્રીડા રસેં રસિયા ધણા રે લો, તેણે વસિયા વિખમ સંસારજો;
 જે કસિયા કસોટી જ્ઞાની ગિરા રે લો, તે વસિયા મુક્તિ દરબારજો. રસ ૨.
 મિત્ર વર્ગ તણી રમણી ધણી રે લો, વનકેલિએ ભેળી થાય જો;
 બાણું ખેચરી અંતરી ઉતરી રે લો, રમે ભૂચરીરૂપ બનાય જો. ર૦ ૩.
 પછે ધમ્મિલ ગોષ્ટિક સાથશું રે લો, આબ્યા બાગેં તિહાં જીવરાજજો;
 ઠામ ઠામ તરતળ સંઠવી રે લો, હય હાથી સુભટ રથ સાજજો. ર૦ ૪.
 રચ્યા મંડપ શીતળ છાયમાં રે લો, જળ છાંટી ભૂતળ શુચિ કાષ જો;
 પંચવર્ણી બિછાણું પાથર્યાં રે લો, ચંદ્રચા ગગન તળ દીધ જો. ર૦ ૫.
 રસરંગ ભરેં સહુ ઉતર્યા રે લો, આવી બેઠાં તે મંડપ હેઠ જો;
 ગીત ગાન તાન રસરીઝમાં રે લો, કરે ધમ્મિલશું સહુ ગોઠ જો. ર૦ ૬.
 એણે અવસર ભોજન મંડપેં રે લો; બની રસવતી બાલે સુઆરજો;
 તવ બેઠા આસન ધરી મંડપેં રે લો, નિજ ગેહ વિભવ અનુસારજો. ર૦ ૭.
 ચૂઆ ચંદન ધૂપ ઘટા ચલે રે લો, જીવરાજ ધમ્મિલ દોય પાસજો;
 મણિરત્ન કનકભાજન દિયે રે લો, જળ કળશ કુસુમ ધરી વાસજો. ર૦ ૮.
 રાણી સાથેં વિમળસેના મળી રે લો, દોય પીરસંતાં ધરી પ્રેમજો;
 પ્રિયા મિત્ર તણી પંખા કરે રે લો, કમળસેના હુકમ ભર સીમજો. ર૦ ૯.
 કરી ભોજન તથોળ બીડિયો રે લો, બાયે બેઠા તે મંડપે જાયજો;
 પોતપોતાના પિયુને આસને રે લો, યેસી નારિયે જમણુ જમાયજો. ર૦ ૧૦.
 બેઠી વિમળા ધમ્મિલનેં આસનેં રે લો, જીવરાજ પ્રિયા પણુ તેમજો;

મન ગમતે જમતે રમતે થકે રે લો, સહુ ધરતી પરસ્પર પ્રેમ જો. ૨૦ ૧૧.
 સુખ તજોળ મંડપ જવતી રે લો, ધડી ચાર કરી વિશરામ જો;
 સવિ દંપતી દિલ ભર દીપતાં રે લો, જળક્રીડા કરે સર ઠામ જો. ૨૦ ૧૨.
 તિહાં ધર્મિમલ વિમળા ખેલતાં રે લો, જેમ રેવા કરેજીનાથ જો;
 જોઈ દંપતી સહુ શસા કરે રે લો, કળાવંત વિચિક્ષણ સાથ જો. ૨૦ ૧૩.
 કરી ધર્મ ધર્મિમલ નર ઉપનો રે લો, જેણે પામી એ વિમળા નાર જો;
 શ્રમ સદ્ગુણ થયો ધાતા તણો રે લો, કરી જોડ જુગતિ કિરતાર જો. ૨૦ ૧૪.
 હર ગૌરી શયી મધવા જિત્સી રે લો, નિશિ ચંદ્ર રતિપતિ કામ જો;
 હરિ કમળા હળી મળી રેવતી રે લો, જેસી જોડ સીતા ને રામ જો. ૨૦ ૧૫.
 સરોવરથી નીકળીયાં તે સવિ રે લો, માંડવામેં હિડોળા ખાટ જો;
 જઈ ખેડાં જુગલ જુવતી સહી રે લો, જૂએ રસભર વેશ્યા નાટ જો. ૨૦ ૧૬.
 એક નજર ધર્મિમલ વિમળા ભણી રે લો, ખીજી નજરેં તે નાટકશાળજો;
 પણ જોતાં તુષિ નવિ કો લહે રે લો, મુનિ દોય ગુણેં બહુ કાળ જો. ૨૦ ૧૭.
 કરી શંકા ને કંખા વેગળી રે લો, હોય સમકેતિ ઉજ્જ્વલ વાસ જો;
 તેમ ગોષ્ટિલ દિલમશંકા ટળી રે લો, દેખી ધર્મિમલ વિમળા પાસ જો. ૨૦ ૧૮.
 હવે નાટક પૂર્ણતા થયે રે લો, કરે વિમળા તે લાખ પસાય જો;
 જગદાતાના હોય વધામણાં રે લો, પાત્ર લોક ધર્મિમલ ગુણ ગાય જો. ૨૦ ૧૯.
 સજી અસવારી સવિ નગરી ભણી રે લો, ચઢ્યા હસ્તી ધર્મિમલ નૃપનંદ જો;
 રવિ રાતો થયો ગયો વારણી રે લો, ધર આગ્યા સહુ આણુંદ જો. ૨૦ ૨૦.
 ખડ ચોથે ચતુર મેળા તણી રે લો; કહી આઠમી ઢાળ રસાળ જો;
 ચુલવીર કુવર વિમળા મળી રે લો, રમે સુંદર ભોગ વિશાળ જો. ૨૦ ૨૧.

ઢાહરા.

સુખ ભોગવતાં સ્વર્ગનાં, વિમળા ધર્મિમલ સંગ;
 રતિ સુખ નૃપ તે લહી ધણાં, ત્રિકશ્યા અંગ ઉપાંગ. ૧.
 પ્રેમ ભરેં પ્રીતમ પ્રિયા, રચણી ક્ષણભર જય;
 દેવ દુગદુકની પરેં, સુખમાં કાળ ગમાય. ૨.
 એક દિન રતિસુખ સધિએ, નિસાણી પિયુ માથ;
 ન દિએ જોલ મનાવતાં, તરજેડે વળી હાથ. ૩.

તવ હસતાં ધમ્મિલ કહે, ન ધટે તુઝને એહ;	
કંત કટુક વયણા કહે, જાણે પ્રમદા નેહ.	૪.
રમણની સાથે રૂપણ, ન કરે નિપુણ નાર;	
નમણી ખમણી બહુ ગુણી, સુખ દેવે ભરતાર.	૫.
વસંતતિલકા એક જગ નારી ગુણુભંડાર;	
કદીય ન દીડી રૂપણે, સુઝ રૂઝે ધરે પ્યાર.	૬.
વયણ અપૂરવ સાંભળી, લાગ્યું બળતાં બાણ;	
સર્વ સહે પણ નારીયો, ન સહે શોક્ય વખાણ.	૭.
અધર ડસંતી ક્રોધભર, કેશથી કુસુમ ઉછાળ;	
નાંખે દૂરે મેખલા, મુદ્રા નેજર હાર.	૮.
રક્ત અશોક કમળ દળે, તુલ્ય ચરણ સુકુમાલ;	
પાયતલે ધમ્મિલ હણી, વચન વદે ધરણ્યાલ.	૯.
વસંતતિલકા દિલ વસી, જાઓ વસો તસ ગેહ;	
કહે વિમળા તે વલ્લભા, સાચો જાસ સનેહ.	૧૦.
નારી વચન ધરણ્યા તણાં, સાંભળી હસત વદન;	
કુંવર ધરથી નીકળ્યો, રવિ ઉદયે પ્રચન્ન.	૧૧.

ઠાળ ૯ મી.

(અનિહારે વાલ્હોજ વાએ છે વાંસળી રે—એ દેશી.)

અનિહારે સ્વારથ મીઠો સંસારમાં રે, સવિ સ્વારથિયો સંસાર;	
માતા વલ્લભ બાળને રે, જીવન વલ્લભ નર નાર.	સ્વારથ ૧.
અનિહારે ધમ્મિલ ચાલ્યો ખેદે ભર્યો રે, પોહોતો જીવરાજને ગેહ;	
ભોજન વેળા ભેળા જમી રે, ચિત્ત ચિંતે વિમળા નેહ.	સ્વા ૨.
અનિહારે ચિત્ત વિશ્રામે વનમે ગયો રે, તિહાં દીઠા મુનિ અલિસમ,	
ભવ અટવીમાં કરમે તપ્યા રે, તે પ્રાણીને વિશરામ.	સ્વા ૩.
અનિહારે શ્રુતસાગર સૂરી વંદીને રે, ખેડો ધમ્મિલ કુમાર;	
તવ દીઠા તિહાં દીપતા રે, નવ દીક્ષિત દો અણુગાર.	સ્વા ૪.
અનિહારે ધમ્મિલ પૂછે શે કારણે રે, જીવન વય દિક્ષા જોગ;	
અધરચનાણી કહે સાંભળો રે, એણે ભોગને જાણ્યો રોગ.	સ્વા ૫.

- અનિહારે નયર કુશસ્થલમાં વસે રે, એક નૈગમ મદન છે નામ; સ્વાં ૬.
- અંડા પ્રચંડા તસ નારીયો રે, જિસ્થું નામ તિસ્થો પરિણામ. સ્વાં ૭.
- અનિહારે જોગી જોગણી સેવતાં રે, લહી વિદ્યા ને બહુ મત, કલેશ કરે દો કોધેં ભરી રે, તેણે દુખીયો તે અલંત સ્વાં ૮.
- અનિહારે પરદેશાંતર કારાધરેં રે, વળી રૂડો નરકાવાસ, પણ દોય નારીનો નાહલો રે, નવિ પામે સુખ ધરવામ. સ્વાં ૯.
- અનિહારે ઝઘડા ઝાટાથી ઉભગા રે, પુર પાસ દો નદીય કિનાર, ગામેં દો ધરે, રાખીને રે, એકાંતર વિલસે વાર. સ્વાં ૧૦.
- અનિહારે એક દિન કોઇક કારણે રે, દિન દોય પ્રચંડા ધામ; વાસો વસીને ત્રીજે દિને રે, ચડા ધર જાવે જામ. સ્વાં ૧૧.
- અનિહારે ચડા ચોખા છડતી થકી રે, દેખી કોધેં થઇ સ્યામ; મૂશલ મંત્રીને નાંખતી રે, નાહો મદન તે પાછો તામ. સ્વાં ૧૨.
- અનિહારે મૂશલ નાગ રૂપેં ધસ્યું રે, ભયભીન નદી ઉતરાય, પેટા પ્રચંડા ધર આપડો રે, તિહાં પૂઠે પન્નગ આય. સ્વાં ૧૩.
- અનિહારે વસ્ત્રેં વ્યાલને છોતરી રે, શેઠ આગ્યો પ્રચંડા પાસ; સા તનુ સ્નાન પીડી ધરે રે, તિહાં શેઠ ભણે ભરસાસ. સ્વાં ૧૪.
- અનિહારે વાત કરતાં અહિ પેખીયો રે, તવ સા તનુમેલ ઉતાર; નાખી વર્તિ કરી મત્રશું રે, થયા નકુલ કુણીનેં વિદાર. સ્વાં ૧૫.
- અનિહારે મદન તે સ્વસ્થ થઇ તસ ધરે રે, રહ્યો રાત્રિ ઉઠાં પરભાત, ચિતે દોય કુલક્ષણ નારીયો રે, એક દિન રેહતાં હોય ધાત. સ્વાં ૧૬.
- અનિહારે એક ભયેં એક રાખીયે રે, પણ દૈવગતિ જો દોય, કોપી તો શરણ મરણ તણુ રે, નવિ રાખણહારો કોય. સ્વાં ૧૭.
- અનિહારે ઋદ્ધિ ઘણી મુજ મંદિરેરે, પણ રાક્ષસી દો પરવેશ; છડી જવું મુજનેં ઘટે રે, આ ભવ રહીયું પરદેશ. સ્વાં ૧૮.
- અનિહારે ચિંતવી મદન ચલ્યો દેશાંતરે રે, ધનસાર સાર સહ લીધ, દિન કેતે પુરસંકાશને રે, વનમાં ઉતારો કીધ. સ્વાં ૧૯.
- અનિહારે તે પુરવાસી આગ્યો તિહાં રે, શેઠ ભાતુદત્ત ઉછરંગ; પૂછે મદન ભલેં તમેં આવીયા રે, છે જોમ કુશળ તુમ અંગ. સ્વાં ૨૦.

- અનિહારે મુઝ મંદિર પાવન કરો રે, તખ ચિંતે મદન મનમાંહી; નામ શું જાણે એ માહરં રે, ગયો વિસ્મિત તસ ધર જ્યાંહી. સ્વાં ૨૦.
- અનિહારે સ્નાન નેં ભોજન કીધાં પછી રે, કહે શેઠ મદન સુણો કાજ; વિદ્યુલતા મુઝ અંગજ રે, તમે પરણી વધારો લાજ. સ્વાં ૨૧.
- અનિહારે શી ઓળખાણેં કન્યા દિયો રે, કહે મયણ લીયો મુઝ નામ; ચઉ સુત ઉપર ધમ્મતાં રે, લાણેં શેઠ હુધ ગુણ ધામ. સ્વાં ૨૨.
- અનિહારે વરચિંતાયે મુઝને કહે રે, આવી કુળદેવી રાત; મદન અશોક તર તજેં રે, ઝેસશે આવી પ્રભાત. સ્વાં ૨૩.
- અનિહારે તેડી સુતા પરણાવજે રે, જાણું તેણે નામ કુળ જાત; કહી પરણાવી શુભ વાસરેં રે, વાસ ભુવનેં વસે સુખશાત. સ્વાં ૨૪.
- અનિહારે પૂરવ દુઃખ વિસારીનેં રે, ધરે વિદ્યુલતાશું પ્રેમ; પદમ સુઆવડ ઉગરી રે, રાતી સંગ ન છોડે જેમ. સ્વાં ૨૫.
- અનિહારે વર્ષાકાળેં ધન ગાજતે રે, વરસંતે મૂશલધાર; ધર ધર પેસી બુઝે વીજળીરે, રોતીયો વીરહિણી નાર. સ્વાં ૨૬.
- અનિહારે વિદ્યુલતાશું શય્યાગતેં રે, નિશિ દીપ અરીસા જ્યોત; નારિ વિજેગી પાસેં રહેં રે, તસ બાળક ભૂખેં રોત. સ્વાં ૨૭.
- અનિહારે નાથ ગયો તું દેશાવરેં રે, નાવ્યો આવ્યો વર્ષાકાળ; નયણાં નેવ ધરમાં ઝરે રે, ધનતીકું રોવે બાળ. સ્વાં ૨૮.
- અનિહારે રોતી વિજેગી વયણાં સુણી રે, દુઃખ વ્યાપે મદનને ચેત; ચંડા પ્રચંડા ઘણું સાંભરી રે, આંસુએં ભરાણાં નેત. સ્વાં ૨૯.
- અનિહારે વિદ્યુલતા નિર્બંધથી રે, પૂજંતાં બોલે તેહ; શું કરતી હશે આપડી રે, મુઝ વિણ દોય એકલી ગેહ. સ્વાં ૩૦.
- અનિહારે જે તું રજા મુઝને દીયે રે, તો જઘ આવું એક વાર; સાંભળી સા ચિત્ત ચિંતવે રે, મુઝથી અધિકી દોય નાર. સ્વાં ૩૧.
- અનિહારે પ્રેમ લગ્યો તિહાં એહનો રે, મુઝ સાથેં બાલ સનેહ; ચર્પા વીત્યેં જાન્યો તુમેં રે, મનમેજેં બોલી તેહ. સ્વાં ૩૨.
- અનિહારે વર્ષાકાળ વીતી ગયો રે, જવા મદન થયો હુશિયાર; વિદ્યુલતા કહે નાથજી રે, કેમ રહિશું અમેં સંસાર. સ્વાં ૩૩.

અનિહારે મદન વદે અમેં આવશું રે, દિન થોડે નહીં વુઝ હોડ,
 કૂલ અનેકેં ભમરો ભમે રે, પશુ બેસે માલતિ છોડ. સ્વા૦ ૩૪.
 અનિહારે સા કહે વેહેલા પિયુઆવજે રે, કહી મંત્રી કરંબો દીધ;
 લેઈ ગયો એક ગામડે રે, જળ ઠામ વિસામો કીધ. સ્વા૦ ૩૫.
 અનિહારે ભોજન વેળા સંભારતો રે, ક્રોધ આવે અતિથિ આહી,
 દેઈ દાન ભોજન કરે રે, એમ ધ્યાયે મદન મન માંહી. સ્વા૦ ૩૬.
 અનિહારે તપસી તાપસ દેખીને રે, ભક્તિભર દીધ કરંભ;
 સરોવર તીરે તાપસ જઈ રે, જળ ખાવે સ્વાદ અચ્ચલ. સ્વા૦ ૩૭.
 અનિહારે મદન સરોવર નાહીને રે, બેઠો ખાવાને જામ,
 કવલ લીએ એક હાથમાં રે, તિહાં છીએ હાલી નામ. સ્વા૦ ૩૮.
 અનિહારે છંડી ભોજન ઉડીયો રે, તવ તપસી થયો અજરૂપ;
 ઉપગરણાં પડ્યાં ભૂતળેં રે, મન ચિંતે મદન ધરી ચૂપ. સ્વા૦ ૩૯.
 અનિહારે જોઉં એ કિહાં જાય છે રે, થયો છાગની પૂઠે મદન,
 ચાલ્યો ગયો વિદુલતા ધરેં રે, શેઠ જોવે રહીય પ્રચ્છન્ન. સ્વા૦ ૪૦.
 અનિહારે દેઈ કપાટ ને કુટીયો રે, કહે તે વુઝ માતા દોય;
 સંભારીને મુઝને તણ રે, કોણુ શરણુ ધ્રહાં વુઝ હોય. સ્વા૦ ૪૧.
 અનિહારે લોકેં મળીનેં મેળાવીયો રે, સખી વયણું મત્રી નીર,
 છાંટે તાપસ થઈ કહે રે, કરંભથી છાગ શરીર. સ્વા૦ ૪૨.
 અનિહારે મદન તે નાહો દેખી કરી રે, રાત્રેં દશ જોજન જાય;
 પોહોતો હસંતીપુર પરિસરે રે, જોઈ જિન ધર આણુંદ થાય. સ્વા૦ ૪૩.
 અનિહારે ચોથે ખડે પૂરણુ થઈ રે, ઢાળ નવમી ચઢતે રંગ;
 વીર કહે ધન્ય તે નરા રે, જોણું મેલ્યો મહિલા સગ. સ્વા૦ ૪૪.

દોહરા.

જઈ મદને જિન વંદીયા, શ્રી મરૂ દેવાનદ;
 ભવદવ તાપ શમ્યો નિહાં, દેખી પ્રભુ મુખ ચંદ. ૧.
 નર્મગમ એક એણું અવસરે, ધનદ સમો ધનવંત;
 તે જિન મદિર આવીયો, વદન નમન કરંત. ૨.
 રંગ મંડપમેં આવીયો, બેઠો કરીય પ્રણામ,

પૂછેં શું દુઃખ મદનનેં, દેખી વદન વિરામ. ૩.
મદન શેઠ મુખ સાંભળી, મૂળથકા સવિ વાત;
તે કહે મુજ દુઃખ આગળેં, તુમ દુઃખ તે કોણુ માત. ૪.
મદન વદે મુઝનેં કહો, કેમ તુમ દુઃખ અપાર;
મનજન બાણી તે કહે, નિજ વીત્યો અધિકાર. ૫.

ઢાળ ૧૦ મી.

(કામણુગારો એ ફકડો રે-એ દેશી)

કામણુગારી એ કામની રે, કામણુની કરનાર;	કામણુ ૦	૧.
સરજકંતા સ્વાસ્થ સર્વો રે, વિષ દેતી ભરતાર.		
રાજા ચદને ફકડો રે, વીરમતી ધરનાર;		
ચુલ્લણી ચક્રી સુત મારવા રે, કરતી જંતુ કરનાર.	કા ૦	૨.
દુઃખની વાત ન કીજીયે રે, પણ સાધર્મિક પાસ;		
કેહેતાં હાંસી ન પામીએ રે, વળી હોવે દુઃખ નાશ.	કા ૦	૩.
શેઠ હસંતીપુરમાં વસે રે, ધનપતિ ધનદ સમોય;		
લક્ષ્મીવતી તેહની પ્રિયા રે, નદન છે તસ દોય.	કા ૦	૪.
ધનસાર ને ધનદેવ છે રે, પરણ્યા દોય કુમાર;		
માત પિતા મરણે ગયાં રે, કંત્રેશ કરે દોય નાર.	કા ૦	૫.
ધન વેહેંચીને જૂદા થયા રે, પણ લધુ બંધવ નાર;		
ફડ કલકી નેંહેં તણ રે, ન દીયે સુખ ભરતાર.	કા ૦	૬.
બાંધવ મોહોટો પરણાવતો રે, ધનદેવને લધુ નાર;		
તે પણ મંગળેં તેહવી રે, નહીં તસ સુખ લગાર.	કા ૦	૭.
નારી ચરિત્ર જુએ એકદા રે, શીત જ્યર મતરયગેહ;		
સુતો રાત્રેં દોય નારીયેં રે, ઢાંક્યો વસ્ત્રેં તેહ.	કા ૦	૮.
સનજ થઇ દોય નીકળી રે, ચઢી ધર વન સહકાર;		
મંત્ર વિાધયેં સ્મરણું કરે રે, ઉડી તદા ભરતાર.	કા ૦	૯.
ચૂચ તર મૂળેં વસ્ત્રેં કરી રે, નિજ તતુ બાંધીયું જામ;		
ગંગનેં ચલી તર ઉતર્યો રે, રણુદીવ વન હામ.	કા ૦	૧૦.
ધનદેવ ગુપ્ત પૂઠે વહો રે, રત્નપુરેં ચલી નાર;		

શ્રીપુંજશેઠ ધર કન્યકા રે, શ્રીમતી બાંધવ ચાર.	કાં	૧૧.
વસુદત્ત શ્રેષ્ઠીમુત પરણુતો રે, તે નવ આચ્છવ થાય;		
વરઘોડો જુએ જોહુ જણી રે, ધનદેવ ચોરીયેં ઠામ.	કાં	૧૨.
તોરણુ આવી વર ઉતર્યો રે, પણ કોઇ દૈવવશેણુ;		
ખર્જૂં તોરણુ તુટી પડ્યું રે, મરણુ ગયો વર તેણુ.	કાં	૧૩.
વસુદત્ત રોતો નિજ ધર ગયો રે, શ્રીપુંજ ચિતા ન માય;		
કુળદેવી વચને કરી રે, ધનદેવ તિલક ધરાય.	કાં	૧૪.
વર વહુ જોહુ શણુગારીને રે, ચોરીએ ફેરા ફરાય;		
નાટકશાલ મમહોચ્છવેં રે, મગળ ધવળ ગવાય.	કાં	૧૫.
ઉભી જોવે દો નારીયો રે, છોટી કહે સુણુ ભેણુ;		
એ વર આપણુ વર સમા રે, દીસે છે મુઝ નેણુ.	કાં	૧૬.
મોહોટી કહે જગ એ સમા રે, જે નર તે તુઝ કંત,		
તુલ્ય રૂપે નર નારીયો રે, સસારેં બહુ હુત.	કાં	૧૭.
તે શીત જ્યારે પીડિયો રે, કુણી રીતે આવે આંહી;		
વાત કરતી વેગે વળી રે, જુએ કૈતુક પુરમાંહી.	કાં	૧૮.
ધનદેવ વાસણુવન જઈ રે, ચિત ચપળ અતિરેખ;		
શ્રીમતી ચીરેં કેસર રસેં રે, લખીયો શલોક તે એક.	કાં	૧૯.

તથાહિ ॥ કહસંતીકરત્નપુરં। કનમોમંડલયુતશ્રુતઃ ॥

ધનપતિસુતધનદેવો । માવિવશાત્સુખીકૃતે ભૂત ॥૧॥

નિકળીયો મસહું કરી રે, આવ્યો જિહાં સહકાર;		
તામ ચઢી દોય નારીયો રે, ધનદેવ પૂર્વ પ્રકાર.	કાં	૨૦.
ચૂતતર ગગને ચલ્યો રે, જઈ મૂક્યો મૂળ ઠામ;		
ધનદેવ આવી સૂતો ધરે રે, તે પણ આવી ધામ.	કાં	૨૧.
સૂતી દોય નિદ્રા ભરે રે, જાગી વૈભાતે સાથ;		
ચિતા ઉભાગરેં બિંધતાં રે, કંકણુ દોરા હાથ.	કાં	૨૨.
દેખી નાહાની કહે જોહેનડી રે, મુઝ નવિ માન્યું વચન;		
તુમ પતિ રાત્રેં તિહાં પરણીયો રે, કંકણુ હાથ પ્રચ્છન.	કાં	૨૩.
જોષ જોઈ કહે તાહરેં રે, વયણુ જે માનત ત્યાંહી;		

તો જલચિમાં નાંખી પેરો રે, દોય રહત સુખમાંહિ.	કાં ૨૪.
મ ધરીશ બીક એ રાંકતી રે. એમ કહી બાંધે પાય;	
દોરો મંત્રી નિજ હાથશું રે, ધનદેવ પોપટ થાય.	કાં ૨૫.
પંજર ધાલી તાળું દીયું રે, જ્ય છમકારે શાક;	
ખર્જી લેછ શુકને કહે રે, તુઝનેં હણી કરં પાક.	કાં ૨૬
એમ વયણાં સુણી ધૂજતો રે, રોતાં નિગમે કાળ;	
હવે શ્રીપુંજ ગવેષતો રે, ન જડી જમાઇ ભાળ.	કાં ૨૭.
શ્રીમતી આંસુ ચીરેં લુહે રે, વાંચી અક્ષર તામ;	
ચિંતા તજે કહે તાતને રે, ગયો હસંતી ગામ.	કાં ૨૮.
વાંચી શ્લોકનેં શેઠને રે, ભાંગ્યો ચિત્તકલેશ;	
સાગરદત્ત વાણિજ તદા રે, જાય હસંતી નિવેશ.	કાં ૨૯.
હાર દેધ એક રત્નનો રે, વાત સુણાવી તાસ;	
જઈ જમાઈનેં આપીને રે, તેડી લાવો અમ પાસ.	કાં ૩૦.
શેઠ સાગરદત્ત નાવેં ચઢ્યો રે, ગયો હસંતી ગામ;	
હાર દિયો દોય નારીને રે, શેઠ દીઠા ન તામ.	કાં ૩૧.
પૂછે થકે બેહુ નારી કહે રે, શેઠ ગયા પરદેશ;	
આરોબાર તિહાં આવશે રે, ધરશે ન ચિત્ત કલેશ.	કાં ૩૨.
પણુ અમને એમ કહી ગયા રે, રત્નપુરીથી કોય;	
આવે તો શુક આપજે રે, શ્રીમતી ખેલન જ્ઞેય.	કાં ૩૩.
સાંભળી પંજર લેઈ ચલે રે, દેવે શ્રીમતી હાથ;	
વાત સુણી શુક હુલસાવતી રે, જાણે મળીયો નાથ	કાં ૩૪.
એક દિન દોરો દેખી કરી રે, બંધન છોડે તામ;	
વિરમય પામ્યા સાજન સહુ રે, ધનદેવ પ્રગટ્યો જામ.	કાં ૩૫.
સસરો રાખે અન્ય મદિરેં રે, દંપતી સુખ વિલસંત;	
દિન કેતે તાત મરણુ ગયો રે, શ્રીમતી તામ વદંત.	કાં ૩૬.
મગરા નામેં ઓળખાવતાં રે, તુમ ગુણવંતનેં લોક;	
અમ સસરા ધર જઈ રહું રે, તો સુઝ થાય અશોક.	કાં ૩૭.
કહે ધનદેવ સુણજે પ્રિયા રે, ભાળના છમકાર;	

હજીય લગે નવિ વિસરે રે, સા કહે કેમ છમકાર.	કાં ૩૮.
કંતમુખે સવિ સાંભળી રે, હસીય કહે સા નાર;	
પૂર્વપ્રિયા મુજ આગળે રે, રાંક તણે અવતાર.	કાં ૩૯.
શ્રીમતી આગ્રહેં ઝાહાળે ચઢી રે, ઉતરીયા નિજ ગામ,	
સન્મુખ સજ્જન આછવેં રે, આવી વરયા નિજ ધામ.	કાં ૪૦.
દોય જણી મન ચિંતવે રે, વિસરિયો છમકાર;	
વળી આગ્યો રસ આખવા રે, નવલ વહાલરતાર.	કાં ૪૧.
આસન મંત્રો જોસારીને રે, પગ ઘોવે લધુ નાર;	
જ્યેષ્ઠ મંત્રી જળ છાંટતી રે, આંગણે ફરતે ખાર.	કાં ૪૨.
તે જળપૂર નાસા લગેં રે, જળ ડગ્યો ધનદેવ;	
શ્રીમતી તામ મત્રેં કરી રે, શોષી લીએ તતખેવ.	કાં ૪૩.
શ્રીમતી પાયેં પડી ખેહુ જણી રે, શેઠ જીવે થઈ થીર;	
ગ્રોથે ખડેં દશમી બહી રે, ઢાળ કહે શુભવીર.	કાં ૪૪.

દોહરા.

તે દેખી વિરમય લહી, એથી ચિતે ચિત;	
ભયરણુમાંથી ઉગર્યો, તો વળી આગળ ભીત.	૧.
દૈવદશાથી શ્રીમતી, જો કોપી કોઇ વાર;	
ત્રિહું નારી વિણ ત્રિભુવનેં, નહીં કોઇ રાખણહાર.	૨.
નવિ રહેવું મુઝનેં ધટે, એક દિન જીવિત હાણ;	
ભયરથાનક તે વરજવુ, બોલે ચતુર સુખાણ.	૩.
એમ ચિંતી પુર ખારણેં, નાઠો તે તતખેવ;	
જિન વદી તુમનેં મળી, આ બેઠો ધનદેવ	૪.
મુનિ કહે એણે અવસર અમેં, તેણે વન વસિયા રાત,	
ભયવૈરાગેં પૂરિયા, આવી નમી કહે વાત.	૫.
અમ ઉપદેશ સુણી કરી, ખેહુ જણેં દિક્ષા લીધ,	
વિચરંતાં ઇહાં આવિયા, દૂરેં ભય સવિ કીધ.	૬.
તે નિસુણી ધર્મિલ કહે, દિયો દિક્ષા મુજ આજ;	
ભોગ કરમ ફળ તુઝ ધણું, નહીં વ્રત કહે મુનિરાજ.	૭.
તવ મુનિ વદી ઉડીયો, જળ થયો પશ્ચિમ જામ;	
પુરમાં રાજપથેં ગયો, તિહાં દીડું સુરધામ.	૮.

ઢાળ ૧૧ મી.

(કોઈ લો પર્વત ધૂંધલો રે લો—એ દેશી)

રાજમારગ પાસેં લલો રે લો, દીઠે નાગવિહાર રે;	ચતુર નર૦
ધૂપધટા ગગનેં ચલી રે લો, દીપકમાળ હમર રે.	ચતુર નર૦ ૧.
પુણ્ય કરો જગ પ્રાણિયા રે લો, કારણ પંચમાં સિદ્ધ રે;	ચ૦
મન ગમતા મેળા મળે રે લો, ધમ્મલ જેમ ફળ લીધ રે.	ચ૦ પુણ્ય૦ ૨.
વિસ્મિત નયનેં વિત્રોક્તિને રે લો, પિહિત અર્ધ કપાટ રે;	ચ૦
દ્વાર ઉઘાડી મંદિરેં રે લો, પેઠો તણ્ય ઉચાટ રે.	ચ૦ પુ૦ ૩.
નાગદેવ જેઠો નમી રે લો, કરતો ખહુલ વિચાર રે;	ચ૦
તેણે સમે પૂજાપો ગ્રહી રે લો, સુંદર સખી પરિવાર રે.	ચ૦ પુ૦ ૪.
જ્ઞેવન વય જસ જગતી રે લો, લાગતે અંગેં કામ રે,	ચ૦
દોય પ્રિયાથી ઉભગ્યો રે લો, વસિયો લહી વર ઠામ રે.	ચ૦ પુ૦ ૫.
રૂપેં જયંતા તાવિખી રે લો, આવી કુમારી એક રે;	ચ૦
ધોત ચરણ કર મુખ જળેં રે લો, પેડી ચૈલ વિવેક રે.	ચ૦ પુ૦ ૬.
નાગદેવ પૂજ કરી રે લો, કહે થાગ્યો નાથ પ્રસન્ન રે;	ચ૦
નાગ ભણે વત્સ તુઝ હજ્જે રે લો, વહિત વર કયપુત્ર રે.	ચ૦ પુ૦ ૭.
સાંભળી ઉડી સસંભ્રમેં રે લો, દીઠો તામ કુમાર રે;	ચ૦
રૂપેં રંગાણી ચેતના રે લો, કામદેવ અવતાર રે.	ચ૦ પુ૦ ૮.
તેણેં પણ દીડી દિલભરેં રે લો, નવજ્ઞેખન વનશાળ રે;	ચ૦
નૌતન તુગ પયોધરા રે લો, અધર અરણ્ય પરવાળ રે.	ચ૦ પુ૦ ૯.
નીલ કમળદળ લોચના રે લો, શશિ મુખ સુરભિ વાસ રે;	ચ૦
જસ કળા ચોસઠ લહી રે લો, વિયતિ વિધુ અભ્યાસ રે.	ચ૦ પુ૦ ૧૦.
ફૂલ ખરે મુખ જોલતાં રે લો, પૂછતી કુંવરનેં તેહ રે;	ચ૦
કુશાગ્રપુરથી આવિયા રે લો, ધમ્મલ કહે તુમ નેહ રે.	ચ૦ પુ૦ ૧૧.
સાંભળી સા વિરમય લહી રે લો, અધોમુખ જ્ઞેતી જાય રે;	ચ૦
લજવાણી વામ પગતણે રે લો, અંગૂઠે ભૂમિ ખણાય રે.	ચ૦ પુ૦ ૧૨.
ધમ્મલ કહે સુણ સુંદરી રે લો, તું કોણ કિમ ઇહાં આય રે;	ચ૦
મધુર વયણ નેહેં ભરી રે લો, થોય નિપુણ ઉચ્ચરાય રે.	ચ૦ પુ૦ ૧૩.
સાર્યેશ નાગવસુ ઇહાં રે લો, નાગસેનાનો કંત રે;	ચ૦

નાગદેવ ભક્તિ થયો રે લો, નાગદત્ત સુત સત રે. ચં પું ૧૪.
 પણ ઇચ્છા તે ઉપરેં રે લો, નંદની ચંદની રાત રે; ચં
 ઇંદ્રમહોચ્છવ પૂર્ણિમા રે લો, વછે જોમ માણુ જાત રે. ચં પું ૧૫.
 નાગદેવ સેવાથકી રે લો, પુત્રો હુઇ ગુણધામ રે; ચં
 થાપે હર્ષ મહોચ્છવેં રે લો, નાગદત્તા મુઝ નામ રે. ચં પું ૧૬.
 જોગ્યન વય જનકાદિકે રે લો, વરની ચિંતા થાય રે; ચં
 માચી સોવનમુદ્રિકા રે લો, કાચ તિહાં ન જડાય રે. ચં પું ૧૭.
 ગુણ લક્ષણુ જોયા વિના રે લો, ભુચ્છ મજે ભરતાર રે; ચં
 જાએ જન્મારો ઝુરતાં રે લો, અગ્નિનાનો અવતાર રે. ચં પું ૧૮.
 તેણેં કારણ સેવા કરેં રે લો, નાગદેવની નિત રે; ચં
 કર જોડી કરે વિનિતિ રે લો, ઇચ્છા વર ધરી ચિત્ત રે. ચં પું ૧૯.
 વછા આજ પૂરણુ કરી રે લો, દેવે થઇય હજૂર રે; ચં
 મુઝ ભાગે તુમેં આવીયા રે લો, દીઠા ગુણુ ભરપૂર રે. ચં પું ૨૦.
 મુખ ભર જોસો ઇહાં કને રે લો, એમ કહી ચાલી તેહ રે; ચં
 પૂર્ણુ મનોરથ વારતા રે લો, માયને કહે જઈ ગેહ રે. ચં પું ૨૧.
 સજ્જન વર્ગ સર્વિ હરખિયો રે લો, નાગદેવ ધર જાત રે; ચં
 ઘર તેડી સમહોચ્છવેં રે લો, લીધું લગન તે રાત રે. ચં પું ૨૨.
 ચોરીએં ફેરા ફેરવી રે લો, દીધું કન્યાદાન રે; ચં
 વાસ ભુવન મુખમે વસે રે લો, શેઠ માન સન્માન રે. ચં પું ૨૩.
 ચોથેં ખડેં પૂરણુ થઈ રે લો, એ અગીયારમી ઢાળ રે; ચં
 શ્રી શુભવીર કુવર ઇહાં રે લો, ભોગવે ભોગ વિશાળ રે. ચં પું ૨૪.

દોહરા.

એણેં અવસર તે નગગનો, નામ કપિલ ભૂપાળ,
 તસ કુમરી કપિલા સતી, જોવન રૂપ રમાળ. ૧.
 નાગદત્તાશું તેહને, વરતે છે મખિભાવ;
 ધર્મિલ વરીયો સાંભળી, કરતી ચિત્ત બનાવ. ૨.
 સખીયેં વર્યો વર, માહરે વરવો એ નિરધાર,
 સહિયર પ્રેમ મદા રહે, ભારંડ પખી સમાર. ૩.
 એમ ચિંતી કહે રાયને, મુઝ ઇચ્છાવર હેત,

- મંડપ રચિએ સ્વયંવરા, રાજકુંવર સકેત. ૪.
 એમ નિસુણી તતક્ષણ ક્રિયો, મંડપ સોવન થંભ;
 થંભ થંભ મણિ પૂતળી, કરતી નાટારંભ. ૫.
 મંચક અતિ મંચક તણી, બાંધી એણી વિશાળ;
 જેમ જેસી બહુલા જુએ, નવ રસ નાટકશાળ. ૬.

ઢાળ ૧૨ મી.

- (ભરતને પાટે ભૂપતિ રે, સિદ્ધિ વર્યા એણે ઠાય, સલૂણા—એ દેશી).
 દ્વંત ઠવી નૃપ તેડિયા રે, આઘ્યા ક્ષત્રિ કુમાર; સલૂણા,
 ઊતરીઆ ચંપાવને રે, સૈન્ય સુભટ વિસ્તાર. સં ૧.
 પુણ્ય ઉદય આણી લહે રે, વંછિત સકળ સમૃદ્ધિ; સં
 પુણ્ય વિદ્યા જૂરતા રે, દેખી પરની ઋદ્ધિ. સં પુણ્ય ૨.
 મંત્રી શેઠ સાર્થવાહના રે, મળીયા પુત્ર અનેક; સં
 અશન વસન નૃપ તૃણજળે રે, સાચવે સકળ વિવેક. સં પુ ૩.
 નયરે પડહ વળવતા રે, ઇચ્છ્ય શેઠ સાર્થેશ; સં
 નંદન સાથ સ્વયંવરે રે, આવજે ધરી શુભ વેશ. સં પુ ૪.
 મંડપે મળીયા તે સવે રે, જેઠા જેસણુ ઠાય; સં
 નંદનવનમે દેવતા રે, મળીયા મોજ સવાય. સં પુ ૫.
 ધમ્મલ પણુ આવી તિહાં રે, રાજકુંવરની પાસ; સં
 માન લહી જીવરાજતું રે, જેઠા મન ઉદ્ધાસ. સં પુ ૬.
 રાય કપિલની આગળે રે, ગાયન ગાવે ગીત; સં
 વર વધૂને નાટકે રે, રાગ રંગ રસ રીત. સં પુ ૭.
 એણે અવસર નૃપનંદની રે, ચંદન સહિ પરિવાર; સં
 જેસી સુખાસન પાલખી રે, શોળ ધરી શણગાર. સં પુ ૮.
 ઉતરી અબ્રિથી ઊજળી રે, વિજળી જ્યું ઝળકાર; સં
 વરમાળા કરમાં ધરી રે, પંખા સખી કર ધાર. સં પુ ૯.
 સમકાળે કુમરી મુખે રે, નયણે જીએ નર દક્ષ; સં
 ધનુર્વેદ બાણાવળી રે, સાંધે જેમ દગલદક્ષ. સં પુ ૧૦.
 પણુ કુમરી ચિત્ત વેધીયું રે, નાગદત્તા ભરતાર; સં
 વરતુ જગત મધુરી ઘણી રે, પણુ ચિત્ત રચિએ પ્યાર. સં પુ ૧૧.

નયન કટાક્ષેં જોહુ જણાં રે, વેધાણાં તેજો ઠાય; સં
 વેધકતા લહે વેધકી રે, ધાયલ જાણે ધાય. સં પું ૧૨.
 હવે પ્રતિહારી વર્ણવે રે, સાંભળ રાજકુમાર; સં
 પૂરવ દેશનો રાજિયો રે, નયરી વાણારસિ સાર. સં પું ૧૩.
 નામેં મૃગધ્વજ એહ છે રે, સૈન્ય ઋદ્ધિ ખહુ ગેહ; સં
 પરણી પ્રિયા છે પાંચશેં રે, સુંદર લક્ષણ દેહ. સં પું ૧૪.
 કુમરી કહે કાંતા ધણી રે, નહીં સુખીયો ચલી અમ્ર; સં
 વગ કલિંગ તણો ધણી રે, જસ ધર ઋદ્ધિ સમગ્ર. સં પું ૧૫.
 જયસિંહ નૃપ નેપાળનો રે, કસ્તૂરી જમ દેશ; સં
 એમ મત્રીસર શેઠને રે, વરણવિયા સવિશેષ. સં પું ૧૬.
 તે સવિ હેળવિયા તેજો રે, વય રૂપ દેશના દોષ; સં
 વર્ણવતાં દિલ હીંસતું રે, હેળવતા મન રોપ. સં પું ૧૭.
 વળી પ્રતિહારી જોલતી રે, એ નર ગુણ ભંડાર; સં
 લાગ્ય કળા રૂપેં વડો રે, મુઝ સખીનો ભરતાર. સં પું ૧૮.
 મન ગમતું વેદેં કહ્યું રે, જાણી હવે વરમાળ; સં
 વ્યંતર દેવી દેવતા રે, વૃષ્ટિ કુસુમ ઉજમાળ. સં પું ૧૯.
 તે દેખી નૃપ કોપિયા રે, ઉઠ્યા ખર્જા ધરી હાથ; સં
 એક શંગ ખડ્ગી પરે રે, થંભે દેવ સહુ સાથ. સં પું ૨૦.
 કપિલરાય વચનેં કરી રે, છોડે ધર્મિભલ ત્યાંહિ; સં
 મંગળ વાળં વાજતાં રે, મજનન વર્ગ ઉચ્છાહી. સં પું ૨૧.
 ધર તેડી સમહોઅવેં રે, પરણાવે ધરી હેત; સં
 હય ગય રથ ભટ લપણાં રે, ગામ ધણા વર દેત. સં પું ૨૨.
 ચોથે ખડેં એણી પેરેં રે, જોલી ખારમી ઢાળ; સં
 શ્રી શુભવીર કુવર તાણું રે, પસર્યું પુણ્ય વિશાળ. સં પું ૨૩.

દોહરા.

નાગદત્તાને નિજ ધરે, તેડે નૃપ સસનેહ;
 ધર્મિભલ હર્ષ જમાણુ જમે, નરપતિ સમરા ગેહ. ૧.
 નવ પરણીત જોહુ નારીશુ, વિલસે પ્રેમ અપાર;
 પણુ વિમળા રાગેં જડી, વિમરતી ન લગાર. ૨.

- સાતમી એ અહદત ગયો, દુરૂમતિ દુરૂમતીકાર;
છટ્ટીયેં દુરૂમતી રાગશું, અહદત વચન ઉચ્ચાર. ૩.
પૂર્વ પ્રિયા કનકાવતી, વસુદેવને પરણાય;
નર દુર્ગધને અવગણી, ધનદ ઇહાં ઉતરાય. ૪.
બાવીશ કોડાકોડી ને, પંચાશી લખ કોડ;
કોડી સહસ ઇગસત્તરી, ચઝિમય અડવિસ કોડ. ૫.
સગ વન લખ ચઉદશ સહસ, દોસય અસીઈ નાર;
એક લવેં પટ્ટરાણીયો, હોયે હરી અવતાર. ૬.
એક રીસાવે તેહમાં, શક મનાવા જાય,
તેહ મનાયે સુખ ગણે, દુર્જય રાગ કહાય. ૭.
વિમળા પણ રાગેં નડી, પડી વિરહાનળ કુંડ;
કંત વિજોહી નારીનેં, જગતમેં દુખ ભ્રમંડ. ૮.

ઢાળ ૧૩ મી.

- (ગજરામારૂચ ચાલ્યા ચાકરી રે, અમનેં શી શી ભલામણુ દેશ-એ દેશી.)
ચતુર ચલ્યો ચિંતા ભરે રે, રહી વિમળા કમળા પાસ;
મહિલામતિ પગપાનીએ રે, જો ચોસઠ કળા નિવાસ રે,
જો ચોસઠ કળા નિવાસ. ૧.
પ્રથમ વિચારણા ના કરે રે, કરે સહસા કર્મ કઠોર,
પતિ સુત સહસા મારીને રે, પછેં રોતી કરતી બદાર રે. પછેં રોતીં ૨.
દોય દિવસ વીતી ગયા રે, પણ નાથ ન આવ્યો જસ;
વિમળસેના કહે માયને રે, માડી મેં કર્યું વીરૂં કામ રે. માડીં ૩.
રસભર રમણને રીસવ્યો રે, ગયો કોણુ જાણુ કોણુ ઠામ;
માય કહે ધણી માનિતી રે, કરે ઉઝડ બારે ગામ રે. કરેં ૪.
ઉછાંછલપ તાહરે રે, સહે સાથર એ ગભીર;
વાયુવેલ વધે વારિધિ રે, પણ પાછાં વળે છે નીર રે. પણં ૫.
તેમ તુજ પિયુ ધર આવશે રે, મત કર તું કલેશ લગાર;
એમ દિન દેતા વહી ગયા રે, પણ નાવ્યો ધમ્મિલ ધરમાર રે. પણં ૬.
એદ ભરેં દિન કાઢતી રે, સતી વિમળસેના ગઇ ગેહ;
સરસ આહારનેં છંડતી રે, તેણે શોપા નિજ દેહ રે. તેણે ૭.
નવિ વિકસે વન વેલડી રે, જળ સિંચ્યા વિના મુકાય;

રાજવર્ગી પુરજન સહુ જી, અચરિજ દેખી હરખાય;
 કરીય વિવાહ બહુ ઓચ્છવેં જી, કુંવરને પુત્રી દીએ રાય. ગુણ૦ ૨૧.
 પંચ વિપય સુખ લીલમાં જી, રહત નૃપદત્ત આવાસ;
 એક દિને રાય વાર્તા કરે જી, બેરતી જામાતનેં પામ. ગુણ૦ ૨૨.
 પાંચમે ખડે પૂરણ થઈ જી, ચોથી ચિત્તરંજની ઢાળ;
 વીર કહે ધર્મથી સુખ હુએ જી, દુઃખ થાયે વિસરાલ. ગુણ૦ ૨૩.

દોહરા.

રાય કહે ચંપાપતિ, વૃદ્ધ સહોદર મુજજ;
 પણ બેહુને વરતે સદા, માંહેા માંહી ઝુજજ. ૧.
 કરવું અનુચિત કર્મનું, પ્રમદા જન વિશ્વાસ;
 મુજન વિરોધ સખળ રિપુ, કદિયક હોય વિનાશ. ૨.
 જંબુક શિવરાત્રિ રહ્યું, કાપિ ન નાડી તાર;
 બાંધવથી બેકું થયું, બંધે પડીય કુઠાર. ૩.
 મિત્ર જગત્ર ઘણા મળે, પણ નહીં બાંધવ જોડ;
 બાંધવ બાંહિ સમા ગણે, સાથે વંછિત કોડ. ૪.
 તેણે જગ એહવો કો નહીં, જે મુઝ બાંધવ સાથ;
 મેલ કરાવે તો સહિ, થાડું જગત સનાથ. ૫.
 કુંવર કહે કરશું અમેં, કામ તુમારું એહ;
 જેમ બેહુ બંધવને હુવે, સાચો અવિહડ નેહ. ૬.
 નૃપ નિસુણી બીડું દીએ, કુંવર વિસજ્યો તામ;
 ગામ ગામ વાસો વસી, પોહોતો ચંપા ઠામ. ૭.
 દરવાજે આવ્યા કુંવર, સાથે સુભટ વિતાન;
 નયર કોલાહલ દેખીને, પૂછત કહે દરવાન. ૮.

ઢાળ ૫ મી.

(ઘોડી તો આઈયારા દેશમાં, માડજી, ખરણી દે પાછી વાળ હો,
 નણુદીરા ભમર થાશું બોલું નહીં, માડજી—એ દેશી).

દરવાન બોલે સાંભળો, સાહેબજી ભલેં પધાર્યા આજ હો,

- અલખેલા જીએ સહુ વાટડી, સાહેબજીં ખળવદનેં રજખેરવી, સાહેબજીં
લાખ લોક વધી લાજ હો. અલખેલાં ૧.
- કપિલ રાય કરી મદ ચઢ્યો, સાહેબજીં ભાંગી આલાંનનો થલ હો; અલખેલાં
હાટ નેં ધર પાડે હેલમાં, સાહેબજીં ચાલત વેગ અચંભ હો. અલખેલાં ૨.
- નવિ વશ થાએ કોયથી, સાહેબજીં કરત કોલાહલ લોક હો; અલખેલાં
નુકશાન બહુ નગરે કરે, સાહેબજીં રાય સચિવ ધરે શોક હો. અલખેલાં ૩.
- બાણું સાહિબ તુમેં ઝાલર્યો, સાહેબજીં કહિને ગયો દરવાંન હો; અલખેલાં
વિમળસેનાનેં વધામણિ, સાહેબજીં દેત વચન બહુમાન હો. અલખેલાં ૪.
- હેમતું કંકણ હર્ષશું, સાહેબજીં દેધ વિસજે તાસ હો; અલખેલાં
શખ્દ શુકન ગ્રહી આવીયા, સાહેબજીં ધમ્મિલ ચહુટા પાસ હો. અલખેલાં ૫.
- ઘજ્યકુમર એક તેણે સમેં, સાહેબજીં મેળવી કન્યા આઠ હો; અલખેલાં
ન્હવણ મહોચ્છવ કારણે, સાહેબજીં જાય તિહાં બહુ ઠાઠ હો. અલખેલાં ૬.
- ધમ્મિલ દેખી પૂછતો, સાહેબજીં તવ એક બાલ્યો ત્યાંહિ હો; અલખેલાં
આશિદ્રદત સથવાહનો, સાહેબજીં પુત્ર સાગરદત આંહી હો. અલખેલાં ૭.
- પિતરેં મનોરથેં મેળવી, સાહેબજીં સુંદર કન્યા આઠ હો; અલખેલાં
તે પણ મોહોટા શેઠની, સાહેબજીં સાંભજો નામનો પાઠ હો. અલખેલાં ૮.
- દેવડી આદે ધનસિરી, સાહેબજીં કુમુદ નંદા નામ હો; અલખેલાં
પદ્મસિરી ને કમળસિરી, સાહેબજીં ચદ્રસિરી ગુણધામ હો. અલખેલાં ૯.
- વિમળા વસુમતી આઠમી, સાહેબજીં બેડી રથ વર સાથ હો; અલખેલાં
કન્યા રતન લક્ષણ ભરી, સાહેબજીં આવી રાંકને હાથ હો. અલખેલાં ૧૦.
- ચંદ્રકલંકા વેતર્યો, સાહેબજીં દુર્લભ રૂપેં નિહાલ હો; અલખેલાં
દપતી રાજેં વિભેગડા, સાહેબજીં કટક કમળની નાળ હો. અલખેલાં ૧૧.
- જળનિધિ જળ ખારા ક્રિયાં, સાહેબજીં પંડિત નિર્ધન કીધ હો; અલખેલાં
ધનપતિ કપણતા ચઉમુખે, સાહેબજીં રતનને દૂષણ દીધ હો. અલખેલાં ૧૨.
- વાત કરતાં આવીયો, સાહેબજીં હસ્તિ જિમ્મો જમરાય હો, અલખેલાં
કોલાહલ થયો કારિમો, સાહેબજીં કૌસિક મૌકુલી ન્યાય હો. અલખેલાં ૧૩.
- વણીક-તે નાઠા વેગળા, સાહેબજીં નાઠો સુલટનો સાથ હો; અલખેલાં
સાગર તરછોડી નાસીયો, સાહેબજીં વળગી ચીવરકની હાથ હો. અલખેલાં ૧૪.

- થમ્ય નિરાશા જીવિતે, સાહેબજી હરણીપરેં ભયભીત હો; અલખેલાં
 દહદિશિ જોતી રોવતી, સાહેબજી ધ્રુવતી મુંઝતી ચિત્ત હો. અલખેલાં ૧૫.
 સુંદ ઉછાળતો આવીઓ, સાહેબજી હસ્તી તેહેની પાસ હો; અલખેલાં
 કુંવર દયાળુ જમ કહે, સાહેબજી મ ધરો મહિલા ત્રાસ હો. અલખેલાં ૧૬.
 રથ ખેસારી આઠને, સાહેબજી લેછ ગયો ઉપકંઠ હો; અલખેલાં
 તસ જનકાદિક રોવતાં, સાહેબજી વળગાડી તસ કંઠ હો. અલખેલાં ૧૭.
 પાછો વળીયો વેગશું, સાહેબજી ગજશતબળ જડી લીધ હો; અલખેલાં
 બાંધી લુબ્ધ ગજસંમુખે, સાહેબજી કુંવરેં હોકાટો કીધ હો. અલખેલાં ૧૮.
 સાહામો સામ જ ધાવતો, સાહેબજી આવતો રોષ રસેણ હો; અલખેલાં
 કુંવર અહીં દંતોશળા, સાહેબજી શિર ચઢ્યો પ્રબળ લહેણ હો. અલખેલાં ૧૯.
 શંઢાલગામ કરેં અહીં, સાહેબજી ખેસી ખંધ પ્રદેશ હો; અલખેલાં
 ગજશિક્ષા કુશળેં કરી, સાહેબજી ભમરી દિવ્ય સવિશેષ હો. અલખેલાં ૨૦.
 નિર્મદ હસ્તિ થઈ રહ્યો, સાહેબજી ઉભો રહી ધૂણે શીસ હો, અલખેલાં
 રજ્જુલગેં ધરિ અંકુશે, સાહેબજી હણિયો પાડે ચીશ હો. અલખેલાં ૨૧.
 મહાવત ચઢિયો શિરપરેં, સાહેબજી કુંવર ઉતરીયો હેઠ હો; અલખેલાં
 અજપરેં ગજરજ લોઠતે, સાહેબજી આલાને બાંધ્યો દેઠ હો. અલખેલાં ૨૨.
 નિરખે અછેરં નાગરા, સાહેબજી વિરમય પામ્યો રાય હો; અલખેલાં
 તેડે કુંવર નૃપ મંદિરેં, સાહેબજી સાસુનેં હરખ ન માય હો. અલખેલાં ૨૩.
 ધર ધર હરખ વધામણાં, સાહેબજી કુંવરતણા ગુણ ગાય હો; અલખેલાં
 વાત કુશળ સંખેપથી, સાહેબજી કરીય વિસર્જેં રાય હો. અલખેલાં ૨૪.
 મલપતો કેશરી સિંહ જ્યું, સાહેબજી નિજ ધર હર્ષભરેણ હો; અલખેલાં
 આબ્યા સેવક પય નમે, સાહેબજી કમળા ઉતારે લાંણ હો. અલખેલાં ૨૫.
 વિમળસેના મળી પ્રેમશું, સાહેબજી કંચુક તંગ શરીર હો; અલખેલાં
 પાંચમે ખડે પાંચમી, સાહેબજી ઢાળ કહે શુભવીર હો. અલખેલાં ૨૬.

દોહરા.

સાગરદત્ત તે કન્યકા, પરણેવા ઉજમાળ;
 તેકું કરતાં તે કહે, વાનર ચૂક્યો દ્રાળ.
 જંબુકપરે નાસિ ગયો, સોંપી અમ જમરાય;

- ફરી જમી ધર જનકને, ધમ્મિલ કુંવર પસાય. ૨.
 વર કન્યા કરી ઢીંગલાં, રમિયાં ગેહ મઝાર;
 રમત બની તે નગરમાં, ફેગટ બાળ વિચાર. ૩.
 અમે નર ઉત્તમ બાલિકા, તું પશુ જ'થુક જાત,
 ચિત્રક પીંછી રંગની, શબ્દ ન ફરશે ભાત. ૪.
 ગજલયને સુદર ગણું, રાંકથી છટાં જેણું;
 શુણીતું શુચિએ ગયું, જનમની ભીત ખિણેણું. ૫.
 આશા અમચી પરિહરી, રહો નિજ ગેહ મોઝાર,
 ભય કંપન ઔપધ કરી, પછે નિકળજો બાર. ૬.

સવૈયો.

- હુનરીકા હુત્તર અજાણ હે પ્યારે, લોહ કારણ ધન સહરા દિયા;
 તવ છોટિનિકી શનસેર બનાઈ, ગુનિ જન બને ફેર ક્રિયા;
 ઉમકા ઐધાંન દુરસ કરનેકું, અહિરનકા દો ટુક ક્રિયા;
 તવ ચુપ લગી કહે ફિરકર દેખે, વેંહ પાની મુલતાન ગયા. ૭.

દોહર.

- માગરદત્ત સુણી કોપીયો, ચિતે ચિત્ત મઝાર;
 જોઉ બળીયો જગતમાં, કોણ પરણે મુઝ નાર. ૮.
 તામ જનક સાથે થયો, તેહને કલેશ અપાર;
 પણ કન્યા માને નહીં, અહિયાં રાજદુઆર. ૯.

ઢાળ ફટ્ટી.

(તમે વસુદેવ દેવડીના જાયા જી લાલજી લાડકડા—એ દેશી.)

- બાલિકાને ૦ બોલાવી રાયે જી, ચતુરા કેમ ચૂકે;
 કહે આઠકની સમુદાયે જી, અવસર નવિ ચૂકે;
 સુણો તાતજી દીનદયાળ જી, ચતુરાં દેવલોકે ચક્ર લોકપાળ જી. અવસર ૧.
 નવિ કરતાં નર રખવાળ જી, ચતુરાં તેણે રૂડા પચમ લોકપાળ જી; અવસર ૨.
 મરધરમાં એક મહકાર જી, ચતુરાં પુરપથી જન ઉપગાર જી. અવસર ૨.
 ફળદાયક રૂડાં જાણુ જી, ચતુરાં ઓર નિર્મણુ ન વખાણુ જી; અવસર ૩.
 સુરગિરિશિર સુરતર ઠાવે જી, ચતુરાં પ્રજાજાયા કામ ન આવે જી. અવસર ૩.

નર દુર્જન નાથ વિહિના જી, ચતુરાં બાળ વૃદ્ધ તપસ્વી દીના જી; અવસરં
 અન્યાય ખરાભવ પામે જી, ચતુરાં તે જીવેં નૃપ વિશરામેં જી. અવસરં ૪.
 અમેં નાગર સાગર ભીંતે જી, ચતુરાં તુમ શરણુ લિયો એકચિત્તે જી; અવસરં
 અમને જમરાયને દેધ જી, ચતુરાં નાહો જીવિત લેધ જી. અવસરં ૫.
 દ્વ લાગેં નારી રિસાવે જી, ચતુરાં પંખી પણ દૂર ન જાવે જી; અવસરં
 પાણીશું કણક ન ખાંપી જી, ચતુરાં ચરેં જોયો દાણો ચાંપી જી. અવસરં ૬.
 ના કેહેતા નિર્લજ નાહો જી, ચતુરાં સીયાળ જ્યું બોટમાં પેહો જી; અવસરં
 તજી શરવીર ભરતાર જી, ચતુરાં એ રાંકનેં નહિ વરનાર જી. અવસરં ૭.
 ભરલોકે રોતો ભાગ્યો જી, ચતુરાં એહનો અંગ ફરસ નહીં લાગ્યો જી; અવસરં
 અમેં આઠ સતી અણિઆખી જી ચતુરાં માત તાત નેં જ્ઞાની સાખી જી. અવસરં ૮.
 ચોરીમાં મંગળ ત્રીજે જી, ચતુરાં મૃતપતિ સતી પરણે ખીજે જી; અવસરં
 એમ કન્યાનેં શું વાંકું જી, ચતુરાં શો અમલ કરેં એ રાંકું જી. અવસરં ૯.
 જીઓ કૃષ્ણેં કરિ અપહાર જી, ચતુરાં રૂકમણિ સતિમાં શિરદાર જી; અવસરં
 શિશુપાલશું વિવાહ મેલ્યો જી, ચતુરાં નારાયણેં રણમાં રોળ્યો જી. અવસરં ૧૦.
 ભીર કુંવરનું વિવાહ ટાલું જી, ચતુરાં કન્યા મેલી નવાલું જી; અવસરં
 જીઓ પરણી ગયો નિજ ધામ જી, ચતુરાં જંબુવતિનો સુતશામ જી. અવસરં ૧૧.
 જાદવ માંહેં થયું એમ જી, ચતુરાં તો ખીજે કુળ શો નેમ જી; અવસરં
 અમે તો એહવું નવિ કરીએં જી, ચતુરાં મન ઇચ્છાએ વર વરીએ જી. અવસરં ૧૨.
 રહિ રાજુલ ધર ઠકરાણી જી, ચતુરાં તે તો ત્રિભોવન નાથની રાણી જી; અવસરં
 વળિ નવભવ ભેગી ગવાણી જી, ચતુરાં એની જોડેં કા ન હરાણી જી. અવસરં ૧૩.
 જોણે જીવિત અમને દીધો જી, ચતુરાં અમેં મનમાં નિશ્ચય કીધો જી; અવસરં
 બહુ ધર્મિભલનો ઉપગાર જી, ચતુરાં આ ભવમાં એ ભરતાર જી. અવસરં ૧૪.
 રાંકશું રમવું રંગ રોળી જી, ચતુરાં જીવિત લગેં હૈડે હોળી જી, અવસરં
 વીરા શાળવિનેં ધર દીધી જી, ચતુરાં તેણે અંતે દિક્ષા લીધી જી. અવસરં ૧૫.
 જોધારી ન થાય વાત જી, ચતુરાં તો કરશું સહુ આપઘાત જી; અવસરં
 એ સાગર આગર ખારો જી, ચતુરાં અમ તાતજી પાર ઉતારો જી. અવસરં ૧૬.
 એમ બોલી રહી કુમારી જી, ચતુરાં સાગરદત્ત બોલ્યો ધારી જી; અવસરં
 કુંજી આવી શ્રિઅણિરાય જી, ચતુરાં મુઝ નારી પર લઈ જાય જી. અવસરં ૧૭.

સુણી બોલ્યા કપીલ નરેશ જી, ચતુરાં નહિ સાગર તુઝ મતી લેશ જી; અવસરં
જાણ્યું છે તાહરી બોલી જી, ચતુરાં તુઝ મિત્ર મૂર્ખની ટોળી જી. અવસરં ૧૮.
નહિ તું નીતિશાસ્ત્ર ભણ્યોલો જી, ચતુરાં દૂરે ગર્દભ થઈ જેમ ઘેલો જી, અવસરં
નીતિશાસ્ત્ર વિના વ્યવહાર જી, ચતુરાં નવિ જાણે ગતિ સંસાર જી. અવસરં ૧૯.
જે માત પિતા ધન ખાવે જી, ચતુરાં જઈ ચઉટે વાત બનાવે જી; અવસરં
નહિ વિદ્યા વિનય વિચાર જી, ચતુરાં તે નરનો પશુ અવતાર જી. અવસરં ૨૦.
મલયાચલ લિલ્લ નિહાળે જી, ચતુરાં ચંદન ધ ધન કરી ખાળે જી, અવસરં
કન્યા કદળી સુકુમાળ જી, ચતુરાં મૂરખ સંગત દવ ઝાળ જી. અવસરં ૨૧.
કન્યાદાને અધિકાર જી, ચતુરાં તસ માત પિતા હુસિયાર જી, અવસરં
તે કરતાં અમ ધર આવી જી, ચતુરાં અમે પુત્રીપણે કરી ભાવી જી. અવસરં ૨૨.
માગર બોલ્યો લખ કરણો જી, ચતુરાં એના ખાપ રાય સહુ પરણો જી; અવસરં
કહી નાહો થઈ ભયભીત જી, ચતુરાં થયો નગરે મૂર્ખ વિદિત જી. અવસરં ૨૩.
તોરણ બાંધી દરબાર જી, ચતુરાં ધર તેડી રાયે કુમાર જી; અવસરં
કરી ઉત્સવ મહોત્સવ ઠાઠ જી, ચતુરાં પરણાવી કન્યા આઠ જી. અવસરં ૨૪.
તસ જનકાદિક તેણી વાર જી, ચતુરાં દીએ કુમરને ઋદ્ધિ અપાર જી, અવસરં
ભરતાંમાં મર્વ ભરાય જી, ચતુરાં જળધિમાં નદીયો સમાય જી. અવસરં ૨૫.
વરકન્યાને વોળાવે જી, ચતુરાં ધર્મિભલ વિમળા ધર આવે જી, અવસરં
સુખ વિલસે સર્ગ સમાણા જી, ચતુરાં નિત નિત ધર ઉત્સવ ટાણા જી. અવસરં ૨૬.
ખંડ પાંચમે છટ્ટી ઢાળ જી; ચતુરાં શુભવીર વચન સુરસાળ જી. અવસરં
જે ચાહો લક્ષ્મી કમાણી જી, ચતુરાં કરો પુણ્ય જગતના પ્રાણી જી. અવસરં ૨૭.

દોહરો.

અશ્વહરેણુ પુનરાગમન,	- પ થે પ્રગટી વાત;	
નૃપ રવિશેખર મિત્રને,	ભાંખે સવિ અવદાત.	૧.
ચ પા સંબાહણુ પતી,	વળી જીવરાજને મિત;	
દેશ નગર નર નારીયો,	ગાવે કુંવરનાં ગીત.	૨.
ચંપાપતિ સમઝાવીને,	સંબાહપતિયું મેલ;	
કુવર કરાવે ખીર નીર,	પરે રસ બાંધવ ઢેળ.	૩.
પદ્માવતિને મોકલે,	સંબાહણુનો રાય;	

ઋદ્ધિસહિત સા આવીને, પ્રણમે વિમળા પાય.	૪.
ચંપાપતિ બહુ માનથી, સુખભર રહેતાં તેહ;	
દિન દિન અધિકરે વરે, વિમળા સાથે નેહ.	૫.
એક દિન ચંપા પરિમરે, વિજયસેન સ્પરિરાય;	
સમવસર્યા મુનિવૃંદશુ, વનપતિ દેત વધાય.	૬.
કપિલરાય યુવરાજશું, વંદન નમન કરંત;	
ધર્મિલ વિમળાદિક સહિત, આવી ગુરને નમંત.	૭.
કહે મુનિ તેહને દેશના, પર્વાદિક ઉદ્દેશ;	
પર્યખખાણુ મણુઅભવે, પામે દ્રણ સવિશેષ.	૮.
વ્રત પર્યખખાણું સુખ લણું, જેમ ધર્મિલ કુમાર;	
રત્નશેખર વળી રાજવી, ઈહ પરભવ સુખ સાર.	૯.
પૂછે કપિલ તે કાણુ હુઆ, મુનિ કહે ધર્મિલ એહ;	
રત્નશેખર વંછિત દ્રવ્યાં, કહિએ વિવરી તેહ.	૧૦.

ઢાળ ૭ મી.

(સાંભળજ્યો હવે કર્મવિપાક મુનિ કહે રે—એ દેશી).

પુણ્યતણા થાનક ગ્રહિવેશે મુનિ કહે રે,	
પુણ્યમંથ શુભ પરિણામે સુણો સંત રે;	
ખીજે અગે અશનાદિક નવ વિધ કલાં રે,	
બહુશ્રુત ગરણે તપ કીધો દ્વલવંત રે.	પુણ્ય૦ ૧૦.
ખટ અઠાઇ ત્યાગ સચિત્તનો કીજીએ રે,	
ગુર પધરાવી ઘર કરો ભક્તિ મહંત રે;	
પંચ પર્વી સામાયિક પોસહ વ્રત ધરો રે,	
ભાંખે ગણધર મહાનિશીથ સિદ્ધાંત રે.	પુણ્ય૦ ૨૦.
ખંડણુ પીશણુ પીણણુ ચીવર ઘોવણુ રે,	
મસ્તક ગુંથણુ સ્નાન અખંભનો ત્યાગ રે;	
કરતાં દાન દિયંતાં જિન પૂજા થકી રે,	
ચૈમાનિક આયુ બાંધે મહાભાગ રે.	પુણ્ય૦ ૩૦.
ભરતે રતનપુરી નગરીનો સજીયો રે,	

રતનશેખર નામેં ધરમી ગુણવંત રે;		
તમ લોચન ત્રીજું ચહ બુદ્ધિ તણો નિધિ રે,		
નામે સુમતિ મંત્રિમાહેં મહંત રે.	પુણ્ય૦	૪.
માસ વસતેં નૃપ મંત્રી સહ વન ગયા રે,		
એઠા તરતળ દેખી શીતળ છાય રે;		
કિન્નર મિથુન સ્નેહરસે વાતો કરે રે,		
તરે ઉપર સાંભળતો રસભર રાય રે.	પુણ્ય૦	૫.
રતનવતી કન્યા શયિ રંભા રૂપ હરે રે,		
નજરેં દીડી મીડી અમિય મમાણુ રે;		
જેવન વેળા નરના મેળા નવિ રચે રે,		
રતનશેખર દેખંતો વરે સા જાણુ રે.	પુણ્ય૦	૬.
અદશ્યપણે સુષ્ટિ વાણી નૃપ ચિત્ત ચિતવે રે,		
કેણુ મુજ નામેં સરખી નારી એહ રે;		
જનમ સકળ તો માનુ જે મુઝ એ મળે રે,		
નહિ તો ભારજૂન શી ધરવી દેહ રે.	પુણ્ય૦	૭.
ચિંતાયેં ધર જઘને નિદ્રાશન તજી રે,		
રાગેં જડિયો પડિયો તૂટી ખાટ રે;		
મંત્રી નિખંધે પૂછંતા તેણે સવિ કલો રે,		
મંત્રી કહે વિણુ દોઢે કેમ હોય ઘાટ રે.	પુણ્ય૦	૮.
રાય કહે મરણું મહી રતનવતી વિના રે,		
ચિંતે મંત્રી દુર્જય કામવિકાર રે;		
મમરણેં મરણુ વિષયથી વિષ ખાધે મરે રે,		
તેણે ઇંહા કરવો કાળ વિલંબ વિચાર રે.	પુણ્ય૦	૯.
સાત માસમાં શુદ્ધિ કરી અમેં લાવશું રે,		
ચિંતા તજી કરો રાજ્ય તમે મહારાય રે;		
મંત્રી વયણુ સુણી હરખ્યો નૃપ તસ મોકલે રે,		
મંત્રી ચાલ્યા શુભ શુક્રને નમિ પાય રે.	પુણ્ય૦	૧૦.
ચહ દિશિ જેતાં શુકન હુઆ દક્ષિણ દિશે રે,		

- તે દિશિ ચલિયા મંત્રી ગણી નવકાર રે;
ગામ દેશ વન ગિરી સરીતાને આલંધતાં રે,
પામ્યું એક વન નંદનવન અનુહાર રે. પુણ્ય ૦ ૧૧.
- ગિરી કૈલાસ સમાન રતનમય ભૂતળા રે,
સાવનથંભા ભીતિ રતન શિખરેણુ રે;
દેખેં ચૈત્યપવન ચલ દ્વજ ઘોલાવતો રે,
ફરતી ફળ ભર તરવર સુંદર શ્રેણુ રે. પુણ્ય ૦ ૧૨.
- સ્નાન નદીજળ ફળ ઉજળ કુસુમાંજલી રે,
વિધિય વિવેક જિન ધર મંત્રી જાત રે;
મણિમય મુરતિ મુનિસુત્રતજિન પૂજનેં રે,
નિકળીયો ભાવસ્તવ કરી પ્રણીપાત રે. પુણ્ય ૦ ૧૩.
- દિવ્ય રૂપ તવ કન્યા એક જિન પૂજવા રે,
આવી પુનપો લેછ ધરી શણગાર રે;
ચંદ્રવદની દેખી મંત્રી ચિત ચિંતવે રે,
એણે વન ખેચરી અમરી વા કુણુ નાર રે. પુણ્ય ૦ ૧૪.
- જાઈ જિન પૂજ મધુર રવરે રતવના કરી રે,
આહેર પૂછે કોણુ તું કોણે નિમિત્ત રે;
ભીષણુ વને એકાકી ચૈસ કોણે કર્યું રે,
સા કહે આવન પતિ સુરપુત્રી વદિત રે. પુણ્ય ૦ ૧૫.
- તે જક્ષેં ક્રિયો ચૈત્ય પુનઁ મુઝ ઠવી રે,
રતનદેવ સુર નામ ગયો નિજ ઢામ રે;
મંત્રી કહે કોઈ મારગ તિહાં જાવા તણો રે,
હોવે તો મુઝ મળવાનું છે કામ રે. પુણ્ય ૦ ૧૬.
- સા કહે ચૈત્યાએ ધૂપાનળ કુંડમાં રે,
ઝંપાવે પાવે નર જક્ષ દુવાર રે;
સાહસિક કાને કુંડળ રચણનાં ઝગમગે રે,
કાચર નયણે કાજળ સારે નાર રે. પુણ્ય ૦ ૧૭.
- મંત્રી સુણી સેવકને નિજ મુર પાઠવી રે,

- શરણુ કરી જિનજક્ષ અગ્નિ ઝંપાપાત રે;
રતનદેવ પ્રણુમિ પાસે ઉભો જામ રે,
જક્ષ પ્રભાવે ન થયો દેહેં ધાત રે. પુણ્ય૦ ૧૯.
- રચણુદેવ નિજ દેવીશું જોડા તિહાં રે,
તનક્ષણુ કન્યા પણુ આવી તે પાસ રે;
રતન જ્યોતિ દેખી મંત્રી મૌન જ ધરે રે,
તવ તે દેવ કહે તનય મત્રિ ઉદાસ રે. પુણ્ય૦ ૨૦.
- વાટ જોવતાં તુમે આવ્યા ચિંતા ટળી રે,
આ અમ પુત્રી પરણી વધારો લાજ રે,
મંત્રી ભણે તમ દેવને સુત સંતતિ કીસિ રે,
જક્ષ કહે સુઠ ચરિત્ર સુણો મહારાજ રે. પુણ્ય૦ ૨૦.
- તિલકપુરેં ધનશેઃ વસે વ્યવહારિયો રે,
શ્રીમતિ નારી પ્યારી સતિય વિશેષ રે,
જ્ઞાન અમૃત સ્પર્શ ગ્યાની જામ વદી વને રે,
જોડા તવ સુનિ દેવે શ્રુત ઉપદેશ રે. પુણ્ય૦ ૨૧.
- નરભવ પામી જૈન ધર્મ ચિંતામણિ રે,
સરખો જાણી પ્રાણી સેવા નિત્ય રે;
નિત્યે ન કરી શકો તો પંચ પરવ ભજો રે,
જેથી જાણે નરય તિરિની ભીત રે. પુણ્ય૦ ૨૨.
- બધ શુભાયુ પ્રાપ્તે બાધે એ તિથિ રે,
ભાંખે નિરયાવલિ સૂત્રે ભગવંત રે.
લોકિક શાસ્ત્રે ચઉદશ અષ્ટમિ પૂર્ણિમા રે,
દર્યાવિસંકાંતિ પર્વ મહંત રે. પુણ્ય૦ ૨૩
- માંસ સુરા તૈલ સ્ત્રી પર્વે ભોગવે રે,
તે નર નરકેં કાળ ધણો રોળાય રે;
તેણે જ હસતી તવે સામાયિક પોસહે રે,
ધ્યાન ધરતાં શ્રાવક સરગેં જાય રે. પુણ્ય૦ ૨૪.
- ગુરુમુખ પંચ પરવી વ્રત ઉચરી ધર ગયા રે,

- એક દિન અષ્ટમી પોસહ કરી કાઉસગ રે;
 ઇંદ્ર પ્રશંસા અણુસદ્દિ સુર આવીયો રે,
 અનુકુળ પ્રતિકુળ કાધા નિશિ ઉવસગ રે. પુણ્ય ૦ ૨૫.
- મેરૂપેરે નિશ્ચળ દેખી આણુંદિયો રે,
 સુર કહે ઇંદ્રે પ્રશંસ્યા તેહના દીઠ રે;
 ગગનગામિની વિદ્યા દેધ કહી ગયો રે,
 બીજો સુણતાં વિદ્યા જાશે નહ રે. પુણ્ય ૦ ૨૬.
- વિદ્યા બળથી તીર્થ ધણે જિન વંદતાં રે,
 એક દિન શ્રીમતિ પૂછત કહી સર્વી વાત રે;
 વારી પણ સખી આગળ કંત કથાંતરેં રે,
 વાત કહિ સ્ત્રીઉદર છે તુચ્છ અલંત રે. પુણ્ય ૦ ૨૭.
- ગગન ભમંતાં પડીયા શેઠ સરોવરે રે,
 આઠે માસે અષ્ટમિ દિન ધર જાત રે;
 નિવિડસનેહે શ્રીમતિ સેવા બહુ કરે રે,
 ભોજન તાંબૂલ વિસારી તિથિ વાત રે. પુણ્ય ૦ ૨૮.
- નિશિ સંભોગ મનેહે શેઠ આચર્યો રે,
 તે નિશિ ગર્ભ ઉપજ્યો કોઈક જાંત રે;
 વિદ્યા વાત પ્રિયાને પૂછી સા કહે રે,
 મેં સખી આગળ વાત કહી એકંત રે. પુણ્ય ૦ ૨૯.
- અનુક્રમે પુત્રી જન્મી વરસ થઈ આઠની રે,
 એક દિન દેવળીને પૂછે ગતી આપ રે;
 દેવળી કહે જાળજાણી દપતી બેહુ થશે રે,
 શેઠ કહે વિરતીને એ શી છાપ રે. પુણ્ય ૦ ૩૦.
- કહે જ્ઞાની વ્રતભંગે આયુ બાંધીયું રે,
 ભૂતાટવી વન સ્વામી થાશે દોય રે;
 રણસિંહર નિવ મંત્રી તે વન આવશે રે,
 તુમ પુત્રી લક્ષ્મી ભરતાર જ હોય રે. પુણ્ય ૦ ૩૧.
- એમ સુણી ધરજઈ આયુક્ષયેં ઇહાં ઉપનાં રે,

ત્રેન્ય કરાવી પુત્રી રાખી ત્યાંહિ રે;
 જ્ઞાની વચન સહિત તુમચું મળવું થયું રે,
 કન્યા પરણો અગ ધરી ઉત્સાહ રે. પુણ્ય ૦ ૩૨.
 પાંચમે ખડે ઢાળ કાંહ એ સાતમી રે,
 એહમાં ગાયો વ્રત મહિમા મનોહાર રે;
 શ્રી શુભવીર સલૂણા વ્રતને વિરાધસ્યો રે,
 આરાધકતાએ સદ્ગતિ અવતાર રે. પુણ્ય ૦ ૩૩

દોહરા.

યક્ષ વચન મંત્રી સુણી, કહે સાચી કહી વાત.
 પણ નૃપ કામે નિકળ્યો, તે હુએ વિશ્વાસ ધાત. ૧
 જક્ષ કહે પરણો પ્રથમ, પછે કરેજ્યો કામ;
 સાહાય્ય કરશું તુમ તણી, મન રાખો આરામ. ૨
 તવ મત્રો પરણ્યા તિહાં, કૃત સુરમહિમ અચ્છેહ,
 જક્ષ કહે તુમ સ્વામીતુ, કાર્ય કિશુ કહો તેહ ૩
 વાત સકળ સચિવેં કહિ, સુણી કહે અવધિ બલેણુ,
 સગસય જોયણુ જલધિમાં, સિંહલદ્વીપ વરેણુ. ૪.
 જયપુર જયસિહ ભૂપતિ, ભૂપતિ માંહે સિંહ,
 રતનવતી યેટી સતી, તરવ્યંતર કહિ જેહ ૫
 એમ સુણી મત્રી ચિંતવે, અહો બલી કામ કહાય,
 દર દેશ બાણે કરી, વનિતા વિધ્યા રાય. ૬.
 રૂપ પરાવર્તન તણી, કહે મત્રી દિયો વિજ્ઞ,
 વિજ્ઞપુરેં મુઝને ઠવો, સ્વસુરપણુ સમરિજ્ઞ. ૭.
 તે પુર ઠવી વિદ્યા દિયે, વળી કામે સમરેહ;
 અવસરેં લક્ષ્મીને તેડજ્યો, કહિનેં ગયો સુર ગેહ. ૮.

ઢાળ ૮ મી.

(સહીયર પાણી સંચર્યા રે, જમુનાને તીરે, હાંહાં રે જમુનાને તીરે —એ દેશી)
 વનતરૂલીલા જોવતાં રે, મન અચરિજ પાવે, હાંહાં રે મન
 મંત્રી વિદ્યાએ કરી રે, એક રૂપે બનાવે, હાંહાં રે એક

- હેમ દંડમંડિત કરે રે, બનિ જોગણી રૂડી, હાંહાં રે બની૦
મસ્તક વિણા વાંકડી રે, એક હાથે ચૂડી. હાંહાં રે એક૦ ૧.
- જળ છટકાવ કરત ચલે રે, પૂછત કહે સોધ; હાંહાં રે૦
જૂઠા નરપગ ભૂમિકા રે, શુચિ કરત ચલેધ; હાંહાં રે૦
જડી જુટી જોળી ભરી રે, ચલી ભગુએ વેશે; હાંહાં રે૦
જપ માળા જપતી થકા રે, ગધ કુમરી નિવેશે. હાંહાં રે૦ ૨.
- જ્વતનવતી પાથે પડી રે, પૂછે કુશળાધ; હાંહાં રે૦
સા કહે યોગ લિયા પછે રે, છે કુશળ સદાધ; હાંહાં રે૦
કુંવરિ કહે તુંમેં કિહાં રહો રે, હમું રમતે રામ; હાંહાં રે૦
પંખિપરે ફરતા ફરે રે, નહિ ગામ ને ઠામ. હાંહાં રે૦ ૩.
- નિરસંગી જોગણુ લહી રે, કુંવરી ધર રાખે; હાંહાં રે૦
ભોજન મન ગમતાં દીએ રે, નવિ અંતર રાખે; હાંહાં રે૦
કન્યા કહે જોવન સમે રે, કેમ જોગ સધાધ, હાંહાં રે૦
સા કહે અમ વીતક સુણો રે, ચેતન રંગાધ. હાંહાં રે૦ ૪.
- ગજપુર ગુર નૃપકન્યકા રે, હું સુમતિ નામે; હાંહાં રે૦
ભાઈ પિતર માતુલેં કીયો રે, વિવાહ ચક્ર ગામે; હાંહાં રે૦
લગન દીનેં ચઉ તે મળી રે, સુભટે ઝુઝંતા; હાંહાં રે૦
હું કાળેં બળી કલેશથી રે, તવ તે ઉવસંતા. હાંહાં રે૦ ૫.
- એક વર મુઝ ભેગો બળ્યો રે, અતિનેહેં નડાચો; હાંહાં રે૦
ખીજો દેશાંતર ગયો રે, મોહજળેં પડીયો; હાંહાં રે૦
હાડકુસુમ એક લેધ ગયો રે, ગંગા વહેવરાવે; હાંહાં રે૦
ચોથો તિહાં અશનાદિકે રે, પિડ મેહલી આવે. હાંહાં રે૦ ૬.
- દેશાંતરી એક ગામમાં રે, રાંધણી ધર પેઠો, હાંહાં રે૦
અશન કુરાવી તે કને રે, જમવાને ખેઠો; હાંહાં રે૦
તસ બાળક લધુ રોવતો રે, નવિ રેહેવે વાર્યો, હાંહાં રે૦
રાંધણી રૂડી તેહને રે, ચુહલામાં બાળ્યો. હાંહાં રે૦ ૭.
- દેખી અશન ઠવિ તિહાં રે, તે ઉઠવા લાગ્યો; હાંહાં રે૦
તવ સા કહે બાળક વિના રે, આ ભવ છે નાગો; હાંહાં રે૦

એમ કહિ રતનવતીને તેડી, જોહુને નમી સુરરાય જી;
 વૃષ્ટિ વસ્ત્ર રતન વર ફૂલની, કરી નિજ સર્ગ સધાય જી. ધન્ય૦ ૨૦.
 રતનશેખર એમ ધર્મ આરાધી, ઈંદ્ર સામાનિક થાય જી;
 ખારમે સુરલોકે સુખ વિલસે, લહિ ઉત્કૃષ્ટ આય જી. ધન્ય૦ ૨૧.
 દેવી મહર્દિક રતનવતી થઇ, ત્રિવિષ્ટપ ઇશાન જી;
 તિહાં પણ દંપતી ભેળાં વિલસે, તે સુખતું નહીં માન જી. ધન્ય૦ ૨૨.
 અનુક્રમે ત્રણ જણા એણે ભરતે, પામી કેવળ નાણુ જી;
 ભવ્ય જીવ પ્રતિષ્ઠાધી લેશે, અક્ષય સુખ નિર્વાણુ જી. ધન્ય૦ ૨૩.
 એણિ પરે વ્રત પચ્ચખ્યાણુ આરાધો, સાધો વંછિત કામ જી;
 વિરતિ ધરી ગુરુભક્તિ કરતાં, તાવીખ શિવ વિશરામ જી. ધન્ય૦ ૨૪.
 એમ મુનિમુખ પદ્મદ્રહ પસરી, સુર સરિતાના તરંગ જી;
 શૌચ સભા તરપણવ વિકર્યાં, શીતળ નિર્મળ અંગ જી. ધન્ય૦ ૨૫.
 ધમ્મિલ કુંવર ને વિમળા કમળા, સમકિતશું વ્રત ખાર જી;
 ઉચ્ચરીને સહુ નિજ ધર આવે, મુનિવર કરત વિહાર જી. ધન્ય૦ ૨૬.
 પૂરણ પંચમ ખંડ એ રાસે, એ અગીયારમી ઢાળ જી;
 શ્રી શુભવીર વચન રસ પીશે, તસ ધર મંગળ માળ જી. ધન્ય૦ ૨૭.

ચોપાઇ.

ખંડ અખંડ પૂરણ રસ ઈર્ષો, ચાર વેદ ઉપનિષદે ધર્મો;

શ્રી શુભવીર વચન રસ ઈર્ષો, પંચમ ખંડ એ પૂરણ ભર્મો. ૨૮.

इति श्री तपोगच्छीय संविज्ञ पंडित श्री शुभविजयगणीशिष्य
 पंडित श्री वीरविजयगणिभिर्विरचिते श्री धम्मिलचरित्रे प्राकृतम-
 बंधे पंचमखंडः परिसमाप्तः॥

૫૪ ખંડ પ્રારંભ.

દાહરા.

નયન જુગલ કળજલ કલા, બાલસ્થળ કાશ્મીર;
 મુંખ તજોલે વાસિયું, વીણા રવ ગંભીર. ૬.
 પ્રયુક્તિતટ હાટકમયિ, કાંચી કાંતી સફર;
 સરસતી ભારતિ પ્રભુમીએ, ઉર મુક્તાકળ હાર. ૨.
 પૂરણ પચમ ખડ એ, સાધે ચક્રિ નરેશ;
 પણ છટ્ટો સાધ્યા વિના, ચક્ર ન શાલ પ્રવેશ. ૩
 તેણે હવે છટ્ટો વર્ણવું, સુણજો શ્રોતા લોક;
 દક્ષ સભા વિકસિત હુએ, જેમ પ્રહસમયે કોટ. ૪.
 એક દિન મંદિર માળીએ, ચિહ્ન દિશિ પવન અગાશ;
 તિહાં જેહો ધમ્મિલ કુમાર, સુખભર નિજ આવાસ. ૫.
 એણે અવસર આકાશથી, ઉતરી કન્યા એક;
 જાણે ચમકતિ વીજળી, ન હરે નગરની ટેક. ૬.
 તે વિદ્યાધર કન્યકા, તેજ રૂપ અતિરેક;
 આવી સન્મુખ કુંવરને, ઉભી કહે સુવિવેક. ૭.

ઢાળ ૧ લી.

(છેલ છખીલા ન દના કુવર છેલ જો—એ દેશી)
 છેલ છખીલા સુદર સુણ એક વાત જો,
 કનકવાલુકા નદિ જગમાં વિખ્યાત જો;
 તેહને કાંઠે તુમ જાવું કેમ થયું જો. ૧.
 કુવર કહે સુણ છેલ છખીલી નાર જો,
 એક દિન કીધો અગ્નિ મુઝ અપહાર જો;
 તેણીને વેળા રે જળ કારણે ગયા જો. ૨.
 ભલે ગયા તો દીહું વન ગંભીર જો,
 મુક્તાકળ સમ નિર્મળ પીધાં નીર જો,

- પણ વનમાં વિદ્યાસાધકને કેમ હણ્યો જો. ૩.
- સાધક હણીયો પૂછે છે શેં કાજ જો,
પરતી વાત કરતાં નાવે લાજ જો;
પર ધરતી વાતોએ જીવેં નંદકી જો. ૪.
- નહિ હમ નંદકિ નહિ નંદકિ મા બાપ જો,
અમ કુળમાંહેં નંદકીની નહિ છાપ જો;
ચટકો કેમ લાગ્યો રે સાચું પૂછતાં જો. ૫.
- સાચું પૂછો તો શું સગપણ લાગે જો,
મરમની વાતે મોટા ઉત્તર માગે જો;
નહિતો વિણ કામે પૂછેવું નવી ઘટે જો. ૬.
- વિણ કામે નવિ જાવું કાઠને ઘેર જો,
સેહજેં મરમની વાતે પ્રગટે ઝેર જો;
મગપણ વિણ નવી યોલી શકીએ એવડું જો. ૭.
- સગપણ શું લાગેં છે યોલો અમનેં જો,
એવડું જો દુ ખ લાગેં દિલમાં તમને જો;
અંતરનો ધા લાગ્યો માલમ કેમ પડે જો. ૮.
- સાધક એ મુઝ વૃદ્ધ મહોદર થાય જો,
નિરપરાધી હણીયો દેઘ ધાય જો;
એ વાતે ક્ષત્રીની લાજ વધે નહીં જો. ૯.
- સાચું કહ્યું પણ કરતાં નદિય કનાર જો,
તરે લટકતી લીધી એક તરવાર જો;
વંશ જાળ કાપતાં સાધકનેં હણ્યો જો. ૧૦.
- સહસા ઘાત ન કરવો શસ્ત્ર પ્રહાર જો,
લહિ તરવાર ન કીધો કાંઈ વિચાર જો;
ખર્જૂરતન તજીનેં નર ન રહે વેગળો જો. ૧૧.
- ભૂલ પડી અમને એ સધળી વાતે જો,
ભિલ તણી પરેં કામ કર્યું અસિ ધાતેં જો;
પશ્ચાત્તાપ થયો તે જાણે દેવળી જો. ૧૨.

- કેવળી તો જાણે છે સર્વ વિચાર જ્ઞે,
પણ આંધવ નાવેં પાછો નિરધાર જ્ઞે,
વાત સુણી બેહુ બેહેની સ્નાન કરી રહ્યાં જ્ઞે. ૧૩.
- વિણ અપરાધી હણતાં હું થયો રાંક જ્ઞે,
પણ એ વાતેં નથી અમારો વાંક જ્ઞે,
ગુનહો કરો બકસિસ વેરાળું ટાળવું જ્ઞે. ૧૪.
- વેર નથી તુમ માથેં કાંય કલેશ જ્ઞે,
અમ દિલમાંહે વસીયો ગુરૂ ઉપદેશ જ્ઞે;
આંધવથી પ્રીતમ અધિકો હોયે નારીને જ્ઞે. ૧૫.
- પ્રીતમ કોણ તુમારે કન્યા વેશ જ્ઞે,
સુણીયો સદ્ગુરૂ પાસે શો ઉપદેશ જ્ઞે;
તુમે બેહુ બેહેની નામ ઠામ અમને કહો જ્ઞે. ૧૬.
- મુઝ આંધવ વિદ્યાધર કેરો રાણો જ્ઞે,
મિત્ર સેનાનેં વચને તમેં સહુ જાણો જ્ઞે;
કામ અબુગતું કરિનેં કપટે પૂછવું જ્ઞે. ૧૭.
- કપટ ઘણાં તો નારી માંહે પેઠાં જ્ઞે,
વળી કોઇ દિન તુમને નજરે નવિ દીઠાં જ્ઞે;
નારી અગોચર દેખી કેમ વિસવાસીએં જ્ઞે. ૧૮.
- વિશ્વાસી નિષ્કપટી છે જગ નાર જ્ઞે,
નારી વિના નર હાલીનો અવતાર જ્ઞે;
બીકણ ભડકણ નર તે અણવિસવાસીયા જ્ઞે. ૧૯.
- ભડકણ બીકણ અમને જાણ્યા કેમ જ્ઞે,
નવનવિ વાત વદતાં વિધટે પ્રેમ જ્ઞે
માયાં બોલાં માણસને પરતીજીએ જ્ઞે. ૨૦.
- જુહા બોલ્યાનો અમને છે નેમ જ્ઞે,
મિત્રસેનાશુ વચને દાખી પ્રેમ જ્ઞે.
પુઠેથી ભડકીને નાહા કેમ ગયા જ્ઞે. ૨૧.
- મિત્રસેના ગમ્મ અમને કરી સકેત જ્ઞે,

- નાઠા અમે દેખી વિપરીત વદેઃ જ્ઞે;
 નારીશું ઝગડો નર ઉત્તમ નવી કરે જ્ઞે. ૨૨.
 પ્રેમ બન્યો તિહાં ઝગડાતું શું હેત જ્ઞે,
 મિત્રસેનાએ કીધો શો સંકેત જ્ઞે;
 સાચ કહો તો આગળ વાર્તા પ્રકાશીએ જ્ઞે. ૨૩.
 ખેટસુતા આશક્તે રાતી કેત જ્ઞે,
 હલવિ સહુ રેહેજ્ઞે નહીં તો ધજાવેત જ્ઞે;
 ઉજ્જલ ધજ દેખીને દેશાવર ગયા જ્ઞે. ૨૪.
 મિત્રસેના મુખ સાંભળી આંધવ વાત જ્ઞે,
 અમે ખેહું ખેહેને નવિ ચિત્તો ઉપધાત જ્ઞે;
 જ્ઞાનીને વયણે રે ચિત્ત ઉપશામીયું જ્ઞે. ૨૫.
 અમે જાણ્યું જે નહીં અમ તુમ મેલાપ જ્ઞે,
 આંધવ ધાતે ખેહુંને થયો સંતાપ જ્ઞે;
 મિત્રસેનાએ ઉજ્જલ ધજ હલગ્યો સહી જ્ઞે. ૨૬.
 ભાધ મુઝ્યો પણ વંછિત મેળો મેલી જ્ઞે,
 મંપે હરખી સોળ જણીની ટોળી જ્ઞે;
 હર્ષમદે મિત્રાએ ધજપતિ હાલગ્યો જ્ઞે. ૨૭.
 એક એક વચને સાચી વાત રમાળ જ્ઞે,
 છઠે ખંડે ભાખી પેહેલી ઢાળ જ્ઞે;
 શ્રી શુભવીર વખૂટો મેળો સહુ મળ્યો જ્ઞે. ૨૮.

દોહરા.

- વિદુલતાને કુંવર કહે, અમે વિદેશે જાન;
 પછે અઢાર મળી તમે, કેમ જાણી તે વાત. ૧.
 દાણા પાણી જોર છે, ચતુર ન ચિંત્યો જાન;
 પૂર્વ દિશિ વંછા કરે, પશ્ચિમ દિશિએ સધાય. ૨.
 ઇષ્ટ મેલાપા સંપજે, કાળે કાળે જોય;
 તે પણ વસ્તુ સલાવથી, નિયતપણું જો હોય. ૩.
 ઉદમ પણ કરવો સહી, પણ એક પુણ્ય સહાય;
 દૂર દેશાવર મજ્જનાં, વંછિત મેળા થાય. ૪.

ઢાળ ૨ જી.

(હુંબખડાની દેશી)

વિદુલના કહે વીતી વાતો, સાંભળો આર્ય કુમાર;

મોહન રાય મેહર કરો,

મેહર કરો મનમોજી ધરો, જીએ વાટ તે નારી અઢાર; મોહન૦ એ આંકણી

વિદુન્મતિ આદે સવિ સહીયરો, જેડી હુતી હુશીયાર. મોહન૦ ૧.

મિત્રસેનાએ વાત કરિ તવ, અમે જેહુ કીધ વિચાર; મોહન૦

જ્ઞાની વચન સાચું થયું સહીયરો, કતે સફળ અવતાર. મોહન૦ ૨.

એકમના થઈ મિત્રસેનાને, અમે મોકલી તુમ આણે, મોહન૦

હર્ષ દિવાની થઈ તે મંદિર, શ્વેત પતાકા તાણે મોહન૦ ૩.

ધડિય વિલખી ગઘ નદી તીરે, વન તર ઠામે જોતી, મોહન૦

પણ નવિ દોઢો મીઠો મોહન, મંદિર આવી રોતી. મોહન૦ ૪

પુછ્યા પછે તેણે વાત પ્રકાશી, ભૂલ પડી સુઝ મોહોટી, મોહન૦

અકેત વાત તદા સુણી બોલ્યાં, હાથે બગાડી બૂટી. મોહન૦ ૫

સુઝ ભગિની હુકમે તુમ જોવા, હું ચલી દેશ વિદેશ, મોહન૦

મળિયો એક નિમિત્તિયો મારગ, તેણે કહી વાત વિશેષ. મોહન૦ ૬.

જોગી મળી મારગમાં ચારે, તુઝ પતિ શું ધરે પ્યાર; મોહન૦

હું પણ ગઘ તેણે વન જિહાં જોગી, દોઢો નહી ભરતાર. મોહન૦ ૭

મે જાણ્યુ જે જોગી સર્ગે, જોગી હુએ અબધૂત; મોહન૦

હું પુર ગામ ગીરિવન અળગું, વળગું જાણે ભૂત. મોહન૦ ૮.

ગગન ચલત ગિરિશિખર નિહાળત, સિદ્ધ મળ્યો નર એક; મોહન૦

જોગાષ્ટાગ અમાધિ વેળા, પુછ્યે જાગ્યો વિવેક. મોહન૦ ૯.

તે કહે કર્બટરાયની જેડી, પરણી રમે તે સાથ; મોહન૦

તે પુર જતા પથ વિચાલે, જ્ઞાની મળ્યા સુનિ નાથ. મોહન૦ ૧૦.

મે પુછ્યુ તસ ચરણ નમીને, જ્ઞાની કહે સુણ વાત; મોહન૦

ધર્મિભલ કુવર જઈ અપાએ, ટાળ્યો ગૂંજ ઉતપાત. મોહન૦

આઠ કુમારી લયથી ઉગારી, આપે વરી રહ્યા ત્યાંહિ, મોહન૦

જ્ઞાની વચન સુણી ગગન ચલતી, હુ પણ આવી આંહી. મોહન૦ ૧૨.

આજ મનોરથ સધળા ફળીયા, મળિયા પ્રાણુ આધાર;	મોહન૦
મુહ માગ્યા આજ મેઘ તે વરસ્યાં, તરસ્યાં અમૃત ધાર.	મોહન૦ ૧૩.
સુખીયા આગળ દુઃખની વાતો, કરવી તે સવિ ફેક;	મોહન૦
પરદુઃખ વાતે દુઃખ ધરે જો, વિરલા સજ્જન લોક.	મોહન૦ ૧૪.
ચકવા ચકવી પ્રેમ વિજેગે, ન કરે નિશિષ્યે નિંદ;	મોહન૦
જગ નર નારી પ્રેમ વિલુક્ષાં, નિર્ગમે રાત્રી આણુંદ.	મોહન૦ ૧૫.
સાળ સખી સાથે મુઝ ભગિની, દુઃખ ધરતી હશે ગેહ;	મોહન૦
તુમ આણા લહિ દેશું વધામણિ, હર્ષિત થાશે તેહ.	મોહન૦ ૧૬.
કુંવર કહે તમે તેડી લાવો, સધળી આ વન માંહી;	મોહન૦
વિદ્યુલતા તતક્ષણુ તિહાં પોહોતી, દેતી વધાઇ ઉછાંહિ.	મોહન૦ ૧૭.
તે સહુને કહી વાત તે સધળી, તે સુણી કરત સજ્જન;	મોહન૦
માતપિતાદિક ખેટ મુતાનાં, આવ્યાં પરિજન ધાઇ.	મોહન૦ ૧૮.
સુંદર રતન વિમાન રચિને, ચંપાપુરી ઉદ્યાન;	મોહન૦
કનકમયી એક મેહેલ બનાવી, ઉતરીયાં એક તાન.	મોહન૦ ૧૯.
રાજા રહીયત દર્શન આવે, જાણી સુર સાક્ષાત;	મોહન૦
દેવ નઇ જળ સ્નાને આવ્યા, કરવા પાતિક ધાત.	મોહન૦ ૨૦.
ધમ્મિલ કુંવર ચઢી વરઘોડે, ચોરી બાંધી વિશાળ;	મોહન૦
ઉતરીયા સવિ સજ્જન સાષે, પરણી કન્યા અહાર.	મોહન૦ ૨૧.
એચરે કન્યા સર્વ વાળાવી, વરને કરે સત્કાર;	મોહન૦
કનક રતન આદે બહુ દેઈ, રાત્રિ વસ્યા પુર બાહાર.	મોહન૦ ૨૨.
રત્રિ ઉદયે વૈતાલ્ય સધાગ્યા, આવ્યા કુંવર નિજ ગેહ;	મોહન૦
રમણી તીસ રમે રમ ભેળી, ધરતી પરસ્પર નેહ.	મોહન૦ ૨૩.
ભાગ્યદિશા ભરપૂર વહે જસ, નહિ તસ ધરમાં કલેશ;	મોહન૦
જસ ધર પુણ્ય દિશા પરવારે, તસ ધર-કલેશ પ્રવેશ.	મોહન૦ ૨૪.
રસભર રમણી રહે આણુ દે, બાળક ઇચ્છા પૂર;	મોહન૦
લઘુ ગુરુ વિનય વહે તસ ધરમાં, લક્ષ્મી વસે ભરપૂર.	મોહન૦ ૨૫.
એક એકથી ધર નજરો ચોરે; વ્યભિચારી નર નાર;	મોહન૦
તે દેખી લક્ષ્મી લજવાણી, જાય રૂઢી ધર આર.	મોહન૦ ૨૬.

રાત દિવસ નર રોષ બરાણો, રમણી ઉપર જોહ; મોહન૦
 તસ સુખ સુખ લક્ષ્મી નવિ જોવે, સોવે દાઘી દેહ. મોહન૦ ૨૭.
 વિકસિત નયન વદન હરખંતી, દેખી પતિ ઉજમાળા; મોહન૦
 લચ્છી પ્રિયા ધર ભેળાં મળીને, રમતી કરતી ચાળા. મોહન૦ ૨૮.
 ધર્મિલ મદિર સ્ત્રી સવિ રમતી, એક એકને દેખ તાળી; મોહન૦
 તીસ અર્કર્મ ભૂમિને નિહાળી, લલના હરી લટકાળી. મોહન૦ ૨૯.
 છટ્ટે ખડે પુણ્ય અખડે, ધર્મિલ રાસ રસાળે; મોહન૦
 શ્રી શુભવીરે વિવેકની વાતો, બોલી બીજી ઢાળે. મોહન૦ ૩૦.

દોહરા.

ઉજ્જવલ સુખ વિલસે તિહાં, શ્રી ધર્મિલ કુમાર;
 લોક કહે એ કુમરના, પુણ્યતણો નહિં પાર ૧.
 પુણ્યે પરણુતિ હોય બલી, પુણ્યે રૂઢિ સમૃદ્ધિ;
 મનવંછિત મેળા મળે, પુણ્યે હુએ નવ નિદ્ધિ. ૨.
 પુણ્યની વૃદ્ધિ કારણે, દિન દુખી ઉદ્ધાર;
 દાન સુપાત્રે આપતા, ચૈત્ય મહોત્સવ સાર. ૩.

ઢાળ ૩ જી.

(મારા વાલા જ હો, હું રે ગઈ મહી વેચવા રે લો-એ દેશી)

અન્ય દિવસ રસ રીઝમાં રે લો, (વિદ્યુન્મતિ) રતિ ખેલ; મેરે માલક હો,
 વિમળસેના પ્રતે એમ કહે રે લો, ચતુર છો મોહન વેલ, મેરે માલક હો,
 મેળો મળ્યો રે મળ્યુતથું રે લો. એ આંકણી. ૧.
 એક અનુગતું તમેં કર્યું રે લો, પીયુ પગપૂજન ધાર, મેરેં
 નારી સતીને પતિ દેવતા રે લો, સ્વામીથી સવિ શણગાર. મેરેં મેળોં ૨.
 તેણું તુમેં ઉચિત કર્યું બલું રે લો, ન કરે જે ગરીબની નાર; મેરેં
 તેહ પતિને રોશે દિયો રે લો, નિજ પગ પાટુ પ્રહાર મેરેં મેળોં ૩.
 વિમળા કહે હસી હે હલે રે લો, એ શુ મે કીધ અકાળ; મેરેં
 પર નારી શોક્ય કરી વર્ણવે રે લો, નાવી પતિ થઈ લાજ. મેરેં મેળોં ૪.
 વિદ્યુન્મતિ વળતુ કહે રે લો, નરને હૃદય વસી જોહ; મેરેં

- નામે વખાણે શુણે કરી રે લો, નારીશું જસ સનેહ. મેરેં મેળોં ૫.
 પશુ તુમેં વેગેં પિયુ તાડીયો રે લો, રોપ કરી પરચંડ; મેરેં
 તે તુમ પગનો અમેં મળી રે લો, કરીએ કહો શો દંડ. મેરેં મેળોં ૬.
 વિમળા હસી કહે તેહને રે લો, સુણુજ્યો સવે હુશીયાર; મેરેં
 જ્ઞે મેં પ્રીતમને પગે કરી રે લો, કીધો ન હોત પ્રહાર. મેરેં મેળોં ૭.
 તો તુમેં સધળી કુમારિકા રે લો, પરણત ક્યો ભરતાર; મેરેં
 ચરણુ અમારા પસાયથી રે લો, મુઝ પતિ તુમ પ્રિય સાર. મેરેં મેળોં ૮.
 તેણે કારણુ તુમે સહુ મળી રે લો, લેઈ કુસુમધન સાર; મેરેં
 પૂજે ચરણુ મુઝ ચંદને રે લો, ભાવેં લેઈ ઉપગાર. મેરેં મેળોં ૯.
 સાંભળી સર્વ ખુશી થઈ રે લો, મૌનપણે રહી જામ; મેરેં
 હાસ્ય વિનાદની ગોઠડી રે લો, વાતે પૂરણુ થઈ તામ. મેરેં મેળોં ૧૦.
 વિદ્યુન્મતિ પિયુનેં કહે રે લો, કહો મુઝને પ્રિયકાર; મેરેં
 કોણુ છે વસંતતિલકા ધસી રે લો, નામે ચતુર વર નાર. મેરેં મેળોં ૧૧.
 કુંવર ભણે ભય પામીએ રે લો, કંઈને ચઢે વળી રીશ; મેરેં
 એકથી બીહિના આવિયા રે લો, હવે વળી મળી ત્રીશ. મેરેં મેળોં ૧૨.
 વિમળા હસિ કહે સાહિબા રે લો, દીસો બીરક વિશેષ; મેરેં
 નિર્ભય હો તુમને સદા રે લો, બોહશો નહિ લવ લેશ. મેરેં મેળોં ૧૩.
 સ્વસ્થ થઈને કહો કથા રે લો, હઈડાથી કાઢો ખાર; મેરેં
 વાહાલેચરીને ન રાખીએ રે લો, બહુ દિન કારાગાર. મેરેં મેળોં ૧૪.
 કુંવર કહે પ્રિયા સાંભળો રે લો, નયરી કુશાગ્રહ છેક; મેરેં
 ગિતગત્તુ તેહનો રાજ્યો રે લો, તેહની વેશ્યા એક. મેરેં મેળોં ૧૫.
 નામે વસંતસેના અઢે રે લો, તાસ સુતા શુણુવાન; મેરેં
 નામે વસંતતિલકા ભક્તી રે લો, રૂપ કળા નિધાન. મેરેં મેળોં ૧૬.
 મુઝને અતી પ્રિય તેહવી રે લો, હું છું અતિ પ્રિય તાસ; મેરેં
 કામ ભોગ રતિની કળા રે લો, જાણે વિશેષ વિલાસ. મેરેં મેળોં ૧૭.
 વિદ્યુન્મતિ કહે વાલ્હમા રે લો, હોવે હુકમ જ્ઞે હજૂર; મેરેં
 તો હુ તિહારી જઈ જ્ઞેધને રે લો, આણું તે આણુંદ પૂર. મેરેં મેળોં ૧૮.
 વેગે આયો જઈ સાંભળી રે લો, આલી ગગન તતકાળ; મેરેં

અંડ છઠું ત્રીજી કહી રે લો, શ્રી શુભવીરેં ઢાળ. મેરેં મેળોં ૧૯.

દોહરા.

- વિયત ઝગતિ વીજળી, વિદ્યુન્મતિ મિત સાસ,
કુસંગપુરે જઈ જોવતાં, દીકું મદિરે તાસ. ૧.
- વેશ જીવાન પુરૂષ તણો, ગાણિકા યોગ્ય કરંતઃ
દ્રવ્ય મહિત ધરમાં ગઈ, અદૃશ્ય રૂપ મહત. ૨.
- દીડી વસનતિલકા પતિ વિરહે કૃત કૃશ કાય;
તજી શણગાર જીરણ્ય અતિ, ચીવર મલિન ધરાય. ૩.
- આંધી વેણી ધ્યાવતિ, ધર્મિભલને એક ધ્યાન;
નરદ્રેષી નારી પરેં, ન જીએ તેહ જીવાન. ૪.
- તવ નરવેશ તજી કરી, થઈ નિજ રૂપે ત્યાંહી;
કહે તુઝ પાસેં મોકલી, ધર્મિભલ કુવરે આંહી. ૫.
- હું છું દાસી તેહની, ખખર કરેવા તુઝ;
પ્રેમે પાઠવી તેણે તુમેં, કે શું કહો છો મુઝ. ૬.
- એમ સુણી સહસા ઉડીને, ગાઢ આલિંગન દેત;
રોમ રોમ હરખત થઈ, સાદર રનેહ વદેત. ૭.

ઢાળ ૪ થી.

(સાબરમતિએ આંખ્યાં છે ભરપૂર જો, ચારે ને કાઠે માતા રમી વજ્યાં—એ દેશી)

- આસન ઢાળી વિદ્યુન્મતિને બેસારી રે,
પૂછે રે પ્રાણુવલ્લભ માહરો કિહાં વસે;
મુઝનેં વિછોહી પિયુ પરદેશ નિવેશે રે,
ભોજન કેમ ભાવે રે તે કરતા હશે;
સદેશે પામી રે દિલ દુખ ઉલ્લસે. ૧.
- મહિલા મનમેળા રે મનના મન રમેં,
કપની છાયા રે કૂપે ઉપસમે. એ આંકણી.
- વિદ્યુન્મતિ કહે દુખની વેળા વીતી રે,
વાલ્મિકિ વિશરામી રે અંપાએ વસે;
થોડા દિનમાં કરશું તુમ પીયુ પેળા રે,

પણુ આવી વેળા રે કેમ તુમ થઈ હશે;
વાતો મલ પ્રકાશે રે તો ચિત્ત ઉલ્લસે.
વસંતતિલકા બોલે નગરે વડેરો રે,
સુરેન્દ્રદત્ત કોટિધ્વજ વ્યવહારીયો;
માત સુભદ્રા જાઓ પ્રાણુ પિયારો રે,
મુઝ ધર ઘટ માંહી રે ધમ્મિલ ધારીયો;
મોહેં મુઝ મારી રે ચિત્ત ધન હારીયો.

મહિલા૦ ૨..

મહિલા૦ ૩.

માત પિતા તસ જળ સુરલોક સધાવ્યાં રે,
નાવ્યાં રે ધનનાં ભરણાં તે પછે;
તવ મુઝ માતા કહે એકાંતે તેડી રે,
છોડી કંત કાઢો રે એ નિરધન અછે;
પંખી પણ તજે રે તર સુકયા પછે.

મહિલા૦ ૪..

સુકાં નહ સર છાંડે હંસ ને ચક્રવા રે,
રાજ્યથી ઉતરીયો રાજા સેવકેં;
નિર્ગંધ દુસુમેં ભમરો પણ નવિ બેસે રે,
હરણાં પણ ન ભજે વન દાઘે થકે;
આપણુ જાત ભજીએં નર ધન આવકેં.

મહિલા૦ ૫..

તવ મેં કહું ધન કોડ ગમેં એણે દીધું રે,
વારધિ વન્હિ વેશ્યા સંતોષી નહીં;
પણુ ધનવંત મૂરખ શું હું નવિ રાત્યું રે,
સાત્યું ચિત્ત લાગ્યું રે મુઝ એહથું સહી;
લક્ષણુ ગુણુ દેખી રે પ્રીત લાગી રહી.

મહિલા૦ ૬..

મયૂર વિષે રત પીંછ કહે સુણુ કેકા રે,
ચિરં તન વળગાં અળગાં મત કરે;
જે છંડીશ તો કૃષ્ણુ મુગટ સિર ચઢથું રે,
પણુ તું કળા કરીને રે વનમાં નહીં ફરે;
જગજનતા તુંને રે બાંડો ઉચરે.
તેમ માતા એ મુઝ તનનો શણુગાર રે,

મહિલા૦ ૭.

જીવતાં ન છોડું રે હું એહને કદા;
માંભળી મૌન રહી પણ છિદ્ર ગવેષે રે,
એક દિન સ્નાન કરી અળતો માગ્યો મુદા;
જીરણ ને નીરસ મા દેતી તદા.

મહિલા૦ ૮.

હું બોલી અળતો નીરસ કેમ દીધો રે,
મા કહે એ ધર્મિભલ સરિષો લેખીએ,
ધક્ષુ ખંડ નીરસ પીલ્યા મોકલીયા રે,
પૂછતાં કહે રે પતિશું પરખીએ;
હું બોલી એ સમ જગતે ન દેખીએ.

મહિલા૦ ૯.

ધમ્ધાએ તલવટના તલ મંગાવ્યા રે,
તલપુળી તલ વિણુ માએ મોકલી;
પૂછતાં કહે ધનતલ વિણુ પતિ પૂળી રે,
હું બોલી પૂળી તો બાળણુ વળી;
ધર્મિભલની મતિ રે કામે આગલી.

મહિલા૦ ૧૦.

માય કહે દેવલ ધર લીંપણુ કરશે રે,
મેં કહ્યું રે કૃતમ્ભ તુહિ વાયસ પરે;
મા પૂછતાં મે કહિ લૌકિક શાસ્ત્રે રે,
વરસી બાર દુકાળે રે ધિક્ ભેગા મળે;
વાત તે વિચારે રે જગ ભુખે મરે.

મહિલા૦ ૧૧.

આપણને કાણ પિંડ દિએ એણી વેળા રે,
એહુ પણ મીઠું રે નર માગી જમે;
ધર ને ધરાણાં બાળક નારી વચે રે,
સીચે રે પેટવેઠ દિન નીગમે;
ધર છોડી લગ્નલુ રે પરદેશે લમે.

મહિલા૦ ૧૨.

વિપ્ર વણિક પણ અસુર તણે ધર દાસો રે,
દાસો ઝેર ખાઇ રે નર નારી મરે;
પતિરી નર મંચ લખતાં જળ નવિ પાવે રે,
બવે રે નેહી વિચ્છાહી દુખ શરેં;

કોટિધન મૂછાળા રે દીનપણું ધરે.
આપણ કાકા કેણી પરે પેટ તે ભરથું રે,
તવ વૃદ્ધ કાગળો યોલ્યો રે દુઃખ ધરશે નહીં;
જલધિતટે કાંચજળ દ્વિક ભાણેજન રે,
તેહની રે પાસે સવિ જઈથું સહી;
અશનાદિક દેશે રે જલધિ મત્સ્ય વહી.

મહિલા૦ ૧૩.

મહિલા૦ ૧૪.

મૌકુલી કુલ જલધિતટ પોહોતા ખેમે રે,
પ્રેમે કાંચજળ યોલાવતા;
બહુ સન્માને નિત્ય જલધિ મત્સ્ય દેવે રે,
પીવારે મીઠાં જળ દેખાવતા,
બાર દુકાળી કાકા સુખમાં કાઢતા.

મહિલા૦ ૧૫.

થયો સુગાળ મુદિત જન મુદીર ઝરંતાં રે,
મોકલી દોય દ્વિકા રે ખચર કઠાવતાં;
ભાણેજને કહે અમને લોક તેડાવે રે,
ભાવે રે ભોજન ભક્તિ કરાવતાં;
પૂર્વજને પોષણ શ્રાવ સરાવતાં.

મહિલા૦ ૧૬.

કહે ભાણેજ સારસ જલધિ વાયસ રે,
કહે માતુલસે દુઃખે જાવું પડે;
કાક કહે નિત્ય ઉડી તુમ પગ સાંભું રે,
ખાધાને સાર રે નીચ નજર અડે,
અમને કહેલો ઘાલ્યા રે એહવા સાંકડે.

મહિલા૦ ૧૭.

કટુક વચન એમ યોલી પાછલી રાતે રે,
બલીભુગ પિંડ ભાગી રે નિજ દેશે ગયા;
તું પણ માતા તેહવી ગુણ હણનારી રે,
હું તો ગુણ પ્યારી રે જ્યોતી સુખી થયા;
સાંભળી માય કપટે ગઈ આણી દયા.
અતિ રાગે રંગાણી મુઝને જાણી રે,
માતાએ મોહોટો આચર માંડીયો;

મહિલા૦ ૧૮.

નાત, વર્ગ સંતોષી મદિરા પોખી રે,
 મુઝ પીયુને રણુ વગડામાં છોડીયો;
 છંડી હેમ સિદ્ધિ લીધી કોડીયો. મહિલા૦ ૧૯.
 તજી તબોલ, ને સરસ આહાર નિવારી રે,
 વેણી બધ જીરણુ ભુજગ મૃતિ લતિ;
 તાપસિણી ન્યું કાયાશોક કરતિ રે,
 હું ધરમાંહે રોતી પીયર જશોમતિ;
 ખેમ કુશળ પૂછતાં મે કહી છતી. મહિલા૦ ૨૦.
 પથુ માહારો સદેશો જઈને કેહેજે રે,
 ધરણીને પરણી છંડી વેગળી;
 તેમ વળી નવનવી પરણી હશે કોઈ નારી રે,
 તેહને રખે વીસારી રે મુકતાં વળી;
 જો જાએ લાખા રે સાખા ન હું ચલી. મહિલા૦ ૨૧.
 ધર ને ધરાણું વેચી માલ ખવારી રે,
 પીયર દેહ ધારી રે અન માગી જમે;
 સખી સહેલી પીતરીયા ભોજનઈ રે,
 તેહનાં રે મેહેણાં પરણી નિત્ય ખમે;
 પ્રીતમને સાખાશી પરદેશે રમે. મહિલા૦ ૨૨.
 એમ વયણું સુણી ખેચરી કહે રહો છાનાં રે,
 જઈશું અમે રેહેજે તુમે દુખ પરિહરી,
 એમ કહિ ગગન ચલી શુભવીરની પાસે રે,
 ચાથી ઢાળ છઠ્ઠે ખડે રસભરી;
 ચતુરા ચિત્ત ચૂપે ગઘ ચ પાપુરી. મહિલા૦ ૨૩.

દોહરા.

વિદ્યુન્મતિ વેગે જઈ, ધર્મિભલ કુંવરને પાસ;
 મૂળ ચૂલ માંડી કરી, સધળી વાત પ્રકાશ. ૧.
 તે સુણતાં દુઃખ ઉલ્લસ્યું, નયણે નીર ભરાય;
 પથુ વિમળાના ભયથડી, વચને નવિ ઉચ્ચરાય. ૨

- વિદ્યુન્મતિ કહે નાથજી, મ કરો શોચ લગાર;
કુશાગ્રપુરેં જાવા તણો, જો હોયે દિલમેં પ્યાર. ૩.
તો જોલો નિર્ભયપણે, કુંવર કહે છે પ્યાર;
પણ ઇચ્છા હોયે સર્વની, તો જાવું જયકાર. ૪.
એમ નિસુણી ખેચર સુતા, મેળવી સધળી નાર;
નિજ નયરેં જાવા તણો, કીધો એક વિચાર. ૫.
કુંવર જઈ નૃપને કહે, જઈશું અમે નિજ દેશ;
રાય કહે કેમ રાખીએ, પરણાગત સવિશેષ. ૬.

ઢાળ ૫ મી.

(ત્રીજેં ભવ વરથાનક તથ કરી—એ દેશી.)

- કુંવર સજ્જાઈ કરી પુર બાહર, દેહેરા તંબૂ દેવ;
હય ગય રથ પાયક દલ સાથેં, વસ્તુ અવર વર લેવે રે; પ્રાણીં ૦
પ્રાણી પુણ્ય તણી ગતિ દેખો, પુણ્ય જગતમાં વિશેષો રે. એ આંકણી. ૧.
- કપિલરાય ખેડી વોળાવે, મળણાં સજ્જન સહુ લાવે;
દાસી દાસ દીએ બહુ સાથેં, હય ગય સુખટ ચલાવે રે. પ્રાણીં ૨.
- રવિશેખર જીવરાજ મિલાપેં, દીએ ધન કંચન કોડી;
નવ શ્રેણી સસરા ધન દેઈ, વળીયા નમી કર જોડી રે. પ્રાણીં ૩.
- ખેટસુતાએં વિદ્યાખજેં રચીયો, રત્ન વિમાન વિશાળ;
મર્વ પરિકર વાહન સૂઘાં, ખેઠાં થઈ ઉજમાળ રે. પ્રાણીં ૪.
- દેવ વિમાન ઝરખેં ખેડી, વિમળાદિક સવિ નારી;
વન ગિરિ સર નદી ગામ વિલોકી, વાત કરે બહુ પ્યારી રે. પ્રાણીં ૫.
- ક્ષણમેં કુશાગ્રપુરી વન ખંડે, ઉતર્યા હર્ષ વિશેષ;
વિયતચરી વિદ્યાધર લોકનેં, દૂર કિચો પરદેશ રે. પ્રાણીં ૬.
- દેરા તખ્ દીયા વનમાંહી, રત્નવિમાન આકાશેં;
નગર લોક મળી કાતુક જોતા, પામ્યા ચિત્ત ઉદ્ધાસેં રે. પ્રાણીં ૭.
- સુરેદ્રદત્ત તણો સુત ધર્મિલ, બહુ વરશે ધર આવ્યા;
રાજસુતા વિદ્યાધર કુમરી, પરણી બહુ ઋદ્ધિ લાવ્યા રે. પ્રાણીં ૮.

એમ નિસુણી અરિદમણુ તે રાજા, સન્મુખ આવી તામ;
 પુર શણુગારી નિજ ઘર તેડી, આપ્યું રહેવા ધામ રે. પ્રાણી૦ ૯.
 રત્નવિમાનની રચના દેખી, રાય હર્ષ બહુ પાવે;
 ધર્મિભલ મંદિર હુકમેં તતક્ષણુ, નૌતમ રાય કરાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૦.
 વશ્યા વસતસેના ધર જાવે, તે પણ સન્મુખ આવે;
 નિજ ઘેટીનેં વાત જણાવે, કુંવરનેં ભેળા મિલાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૧.
 મેઘમયરી ચદ્રચકોરી, તેણી પરેં હર્ષ ભરાણી;
 રત્નાન કરી શણુગાર ધરીને, અગોચ્છમે ઠરાણી રે. પ્રાણી૦ ૧૨.
 વમતતિલકા પુત્રી મમી ગણે, શત્રુમણુ ભૂપાળ;
 તેણેં નિજ રાજ્યનો ભાગ તે ત્રીજે, કુંવરનેં દીએ ઉજમાળ રે. પ્રાણી૦ ૧૩.
 પ્રથમ સતી પરણી જે જશોમતિ, ધનવશુ શેઠની ઘેટી;
 એહુ કુલ ઉજ્જલતા દેખાવી, જૈન ધર્મ ગુણુ પેટી રે. પ્રાણી૦ ૧૪.
 તેહને તેડવા કારણુ પોતે, માન વધારણુ સારેં;
 જાઠ કહે સર્વ ગયાં પણ તુમવડેં, ઇહાં કનેં નામ અમારેં રે. પ્રાણી૦ ૧૫.
 સસરા સાસુએં આદર દેઈ, નિજ પુત્રીને વોળાવે;
 એસી સુખાસને નિજ ઘર આવે, વિમળા ભક્તિ કરાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૬.
 ત્રીજે હીસેં રાજ્યની લીલા, નૃપ અભિષેક કરાવે;
 જ્નેગીદત્ત વિદ્યાએં સાધ્યા, દેશ અવર વશ થાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૭.
 પ્રથમ જશોમતિ કરી પટરાણી, બીજી વિમળા રાણી;
 વિદ્યુન્મતિ ને વિદ્યુલતા દોય, ચઉ અભિષેક ઠરાણી રે. પ્રાણી૦ ૧૮.
 વિમળસેનાના માત પિતાદિક, આવી તિહાં સવિ મળિયાં;
 ઘેટી ભેટી દીએ બહુ સંપદ, કુંવર રજાએ વળીયાં રે. પ્રાણી૦ ૧૯.
 આ ભવઅર્થે કાઓ ખટમાસી, આબિલ તપ કૃણ વાધ્યો;
 સુરરમણી પામી, વહિત સુખ સવિ સાધ્યો રે. પ્રાણી૦ ૨૦.
 છટ્ટે ખડેં પાંચમી ઢાળેં, કુંવર વશ્યા નિજ ધામ;
 શ્રી શુભવીર રસિક લોકોત્તરા, ધર પામે વિશરામ રે. પ્રાણી૦ ૨૧.

દોહરા.

એક દિન ધર્મિભલ રાયને, વમતતિલકા એમ;
 કહે ગત નિશિ વેષાંતરે, રતિસુખ વિલસ્યા કેમ.

- પશુ મેં તુમનેં ઝાળખ્યા, રતિ સંભોગનેં કાળ;
સાંભળી ધમ્મિલનેં મને, પ્રગટી અંતર ઝાળ. ૨.
- ચિંતી કહે નારી પ્રતેં, તુમને વિસ્મય હેત;
હું આવ્યો વેશાંતરેં, ખીન્ને નહીં સંકેત. ૩.
- એમ કહી ચિંતે મુઝ સરપ, કરે કોઇ ધૂરત ફંદ;
મુઝ નારી અભિલાખીઓ, વિદ્યાધર મતિ મંદ. ૪.
- પશુ એ દુષ્ટને મારવા, કરવો કોઇ ઉપાય;
ચિતિ ધર ફરતો ભુવિ, સિંદૂર પૂજવ રાય. ૫.
- ધમ્મિલ કર કરવાળશું, પૂઠેં ભિમણુ કરંત;
દેખી તસ પદ પદ્મતી, તે અનુસારે ચલંત. ૬.
- ધર પેસંતાં ધમ્મિલે, દીધો ખર્જ પ્રહાર;
દોય ભાગ કરી નાંખીયો, ગરતાં ફૂપ મઝાર. ૭.
- ભુવિ જળ શૌચ કરી ગયો, વિદ્યુન્મતિને પાસ,
પુરૂષ બધા શક્તિ મને, નિશિદિન રેહેત ઉદાસ. ૮.
- એક દિન મદિર ઉપવને, વૃક્ષ અશોકને પાસ;
પુઠવિ શિલા પટ ઉપરેં, ઘેઠો કરત વિખાસ. ૯.
- પશ્ચાત્તાપ દવાનળે, તાપિત હૃદય કુમાર;
ચિંતે કરવું નવિ ઘટે, હું શ્રાવક વ્રતધાર. ૧૦.

ઢાળ ફ ફી.

(એક સમેં વૃંદાવનેં સામળીયા છ-એ દેશી.)

- તેહ સમેં નવ જૈવના, અતિ રંગીલી;
કુચ ફળ ભર નમી તન ડાળ, અપચ્છરર પે રે અતિ રંગીલી;
ધીમે ધીમે ચરણુ ઠવે, અતિં ચમકતી ચતુરા ચાલ. અપચ્છરં ૧.
- રક્ત વરણુ સાડી ધરી, અતિં મણિતિલક કપાલે હેજ,
ચરણે ઝગત પીત કિંકણી, અતિં કંચુક મણિ હીરા તેજ. અપચ્છરં ૨.
- લોચન કનજલતા ઝગેં, અતિં ઓપિધિપતિ રમેર વદન;
બિંબાધર રદ બિજલા, અતિં દર્શનથી દેવ પ્રસન્ન. અપચ્છરં ૩.
- ચોવમહર્ષી ભૂષણેં, અતિં ભૂવન રાજિત તથોલ; અપચ્છરં

આવી ઉભી કુંવર છપી, અતિં જોતાં રંગ લાંગ્રો ચોળ.	અપચરં ૪.
વિનય કરી એમ બોલતી, મન મોહન જી;	
મુઝ વાત સુણો ગુણધામ, મનડું મોહું રે મનમોહન જી;	
વૈતાલ્યે દક્ષિણ દિશે, મનં છે નગર અશોક તે નામ.	મનડું ૫.
વિદ્યાધર નરરાજ્યો, મનં તે નામે છે મહસેન;	મનડું ૦
ચંદ્રપ્રભા રાણી સતી, મનં બેહુ સુખીયાં પ્રેમ રસેણ.	મનડું ૬.
મેઘરથાલિધ તેહને, મનં છે પુત્ર ઘણો અવિનીત;	મનડું ૦
મેઘમાળા નામે સુતા, મનં હુ નૃપની કુળવટ રીત.	મનડું ૭.
અન્ય દિને માતા પિતા, મનં કરે બેઠાં અતર વાત;	મનડું ૦
પુત્ર કુલક્ષણ ઉડીયો, મનં કરે કોયો એક દિન ધાત.	મનડું ૮.
છે પરદારા લંપટી, મનં નાવે એહનો વિશ્વાસ;	મનડું ૦
અતે જો રાજા થશે, મનં તો કરશે સર્વ વિનાશ.	મનડું ૯.
ધૂમ અગ્નિથી ઉડીયો, મનં વાદળ ધન પદવી પાય;	મનડું ૦
જવલન જનકને નાસવે, મનં ગાજતો જળ વરસાય.	મનડું ૧૦.
તેમ દુર્જન બળ દૈવથી, મનં લહે લક્ષ્મી રાજ્ય વિશેષ;	મનડું ૦
પ્રાયે પિતા બાંધવ પ્રતે, મનં કરે તર્જન ધાત કલેશ.	મનડું ૧૧.
રહીયત પણુ રાજ નહીં, મનં હું નહીં દીધું એહને રાજ્ય;	મનડું ૦
કોષક નરરતિ આગજો, મનં ભોગવશે આ સામ્રાજ્ય.	મનડું ૧૨.
રાણી કહે સુણો નાથ જી, મનં કરો ધારી કાંઈ ઉપાય,	મનડું ૦
અહિં ડશી અંશુલી છેદિએ, મનં રહે જીવિત તો સુખ થાય.	મનડું ૧૩.
કહે નૃપ રાણી સાંભજો, મનં સુત દીઠે દાઝે દેહ;	મનડું ૦
વિદ્યાપન્નતી પૂછીએ, મનં સો ઉત્તર આપે તેહ.	મનડું ૧૪.
રાયે વિદ્યા પ્રગટ કરી, મનં પૂછતાં બોલી એમ;	મનડું ૦
સુત સાતે વ્યસની થયો, મનં શો એ ઉપર તુઝ પ્રેમ.	મનડું ૧૫.
પુત્રી જે મેઘમાલિકા, મનં થાશે તસ જે ભરતાર;	મનડું ૦
મેઘરથને જમને ઘરે, મનં તે મોકલશે નિરધાર.	મનડું ૧૬.
તુઝ પદે અન્ય રાજા થશે, મનં તેહથી વધશે તુઝ લાજ;	મનડું ૦
સુત ન દીએ સુખ જીવતાં, મનં તે પુત્ર નહીં અહિરાજ.	મનડું ૧૭.

એમ કહી દેવી અદશ થઇ, મનં કહી રાયે રાણીને વાત;	મનકુંં
સુઝ માતા સુણી દુ ખ ધરે, મનં ગયું રાજ્ય ને પુત્રવિધાત.	મનકુંં ૧૮.
સુઝ ઉપર રાગેં કરી, મનં વન ગિરિ પુર રમણિક ઠાય;	મનકુંં
તિહાં જમ ખેલે નિશિદિને, મનં પણ મુઝને નિત્ય કહી જાય.	મનકુંં ૧૯.
સુઝથી રહે નહીં વેગળો, મનં એહથી હું પણ ઘડી એક;	મનકુંં
ભાઈ ખેહેનને એહવો, મનં વરતે તે રાગ વિવેક.	મનકુંં ૨૦.
આજ થકી ત્રીજે દને, મનં નીકળિયો પૂછી એમ;	મનકુંં
કુશાગ્રપુરેં અમેં જમણું, મનં તિહાં છે એક જણુશું પ્રેમ.	મનકુંં ૨૧.
હજિય લગેં ઘર નાવીયો, મનં હું આવી નેહ ભરાય;	મનકુંં
તવ મેં ઇહાં એમ સાંભળ્યું, મનં નૃપ ધમ્મિલેં ખડ્ગેં હણાય.	મનકુંં ૨૨.
રોપભરી આ વન ફરેં, મનં તુમ દર્શન દીકું આજ;	મનકુંં
રોપ ગયો રાગી થઇ, મનં ઉભી સન્મુખ ધરી લાજ.	મનકુંં ૨૩.
અશરણુ શરણુ હવે તુમેં, મનં સુરિ વચને ઝાલ્યો હાથ;	મનકુંં
એમ કહીને ચરણે નમી, મનં મન ગમતો પામી નાથ.	મનકુંં ૨૪.
ગાંધર્વ ત્રિવાહેં પરણીયા, મનં ઘર લાવે કુંવર ભલી ભાત;	મનકુંં
બત્રીશ પ્રેમદા પ્રેમશું, મનં સુખ વિલસતા દિન રાત.	મનકુંં ૨૫.
છટ્ટે ખડેં એ થઇ, મનં સંપૂર્ણ છટ્ટી ઢાળ;	મનકુંં
શ્રી શુભવીર વચન સુણી, મનં કરો પ્રત પચ્ચખખાણુ વિશાળ.	મનકુંં ૨૬.

દોહરા.

સુખ ભોગવતાં સ્વર્ગનાં, વીત્યો કેટલો કાળ;	૧
વિમળસેનાયેં જનમિયો, ભૂસેવધિ સમ ખાળ.	
જન્મોત્સવ બહુલો કિયો, દશ દિન નાટકશાળ;	૨.
દાન અતુલ દેતા વળી, ધર ધર તોરણુ માળ.	
સજન વર્ગ સંતોષીને, દિન દ્વાદશ જમ્ય હુંત;	૩.
પદ્મનાભ પ્રેમેં કરી, તેહનું નામ દિયંત.	
આઠ વરસનો જમ્ય હુઆ, દેખી ભુદ્ધિ વિશાળ;	૪.
માત પિતા હરખેં કરી, તવ ઠવિયો નિશાળ.	
ઉઘમ ગુર મેહરે ભણ્યો, સુકળા શાસ્ત્ર અનેક;	
જ્ઞેવન વય પરણાવીયો, પ્રગટ્યો જામ વિવેક.	૫.

પુત્ર મિત્ર કાંતાદિકા, વિનયવંત પરિવાર;
 સુખમાં કાળ ગમે સદા, સુગુરુ મહિમ દિલ ધાર. ૬.
 ધમ્મિલ નૃપ બ્રીશ પ્રિયા, એક દિન કરત વિચાર;
 જિનવચનામૃત પીજીએ, જો આવે અણુગાર. ૭.

ઢાળ ૭ મી.

(શીતળજિન સહજન દી-એ દેશી).

વાચંયમ વિનય વિલાસી, સહજનંદ સુખના આશી;
 અનુપમ આગમ અભ્યાસી, મુનિ સધળા ગુરુકુળવાસી.
 સલૂણા સંત એ શીખ ધરીએ, ગુરુભક્તિ સદા અનુસરીએ. સલૂણા૦
 એ આંકણી. ૧.

સુંદર પરિકર પરિવરિયા, પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન ગુણ દરીયા;
 અવધિ મન પર્જવ ધરીયા, વૈભાર ગિરિ સમોસરીયા. સલૂણા૦ ૨.
 નામે ધર્મરૂચિ સૂરિરાયા, કુશાગ્રપુરી વન ઠાયા,
 વનપાળ વધામણી દેતા, જિતશત્રુ ધમ્મિલ હરખંતા. સલૂણા૦ ૩.
 મંગલની ભેરી વજ્રવે, સહુ લોકને એમ સુણાવે;
 પુણ્ય મેળા મળ્યા અણુગાર, આવજો સહુ સજી શણુગાર. સલૂણા૦ ૪.
 નગરે તોરણ બંધાવે, મારગ સધળા સમરાવે;
 પગ પગ છટકાવ કરાવે, ફૂલપૂજ સુગંધી બિછાવે. સલૂણા૦ ૫.
 વળી ધૂપધટા મહકતી, પચવર્ણી ધમ્મ ઝળકતી,
 સજે સાહામૈયું સહુ ભેળા, જાણે નાવે ફરી આ વેળા. સલૂણા૦ ૬.
 અષ્ટ મંગળ જળ ભરી ઝારી, હય ગય રથ ભટ શણુગારી;
 રથ બ્રીશ બેઠી નારી, તેમ રાય પ્રિયા રથ ધારી. સલૂણા૦ ૭.
 વાડવ ક્ષત્રી ભટ જોહા, ઇશ્ય કૌટબિક સજોહા,
 ઈશ્વર ધનવંત સમૂહા, શેઠ સેનાપતિ સથવાહા. સલૂણા૦ ૮.
 પટ્ટહસ્તી ચઢ્યા દોય રાજ, વીણા ભુગળ તૂર અવાજ,
 ચામર ધજ છત્ર ને તાલા, કેઇ ચાલે સિંહામનવાળા. સલૂણા૦ ૯.
 અસિ કુંત ધનુષ શરવાળો, બંધ લેઈ ચલે લઘુ બાલા,

ધગસય અઠ જોગી જટાળા, કેધ જોલે મંગલમાળા. સલૂણાં ૧૦.
 ધ્યાદિક નરની ટોળી, ભરી આલે ગલાલની ઝોળી;
 વેશ્યા વર નાટક થાતે, ચડિનાણી તણા ગુણ ગાતે. સલૂણાં ૧૧.
 જોમ મૂત્ર ઉવાઈ કહાવે, તેમ જિનપરેં મુનિનેં થાવે;
 ગુણવંત સૂરિ ઉવઆયા, બહુશ્રત ગીતારથ રાયા. સલૂણાં ૧૨.
 ત્રણેને સાહામધ્યાં થાવે, શિર કસખી દુશાલા ધરાવે;
 નહીં બહુશ્રુતને કોઈ તોલેં, એમ રત્નશેખર સૂરિ જોલે. સલૂણાં ૧૩.
 ગીતારથ સૂરિ સમાન, અંગ ત્રીજે લહે બહુ માન;
 ગીતારથ વૃષભ કહાવે, પરમતવાદીને હઠાવે. સલૂણાં ૧૪.
 બહુશ્રુત તતું શાય વહંતા, બહુમૂલાં વસ્ત્ર ધરંતા;
 મલિનાં શુક્રમલ પરિહાર, કહે પ્રવચનસાર ઉદ્ધાર. સલૂણાં ૧૫.
 કહે કોઈ તપસ્વી કેરું, સાહામૈયું કરવું ભલેરું;
 તે મિથ્યા મન નવિકલ્પા, સિદ્ધાંતેં નથી કાંઈ જલ્પા. સલૂણાં ૧૬.
 તપસી અજ્ઞાની ટોળે, વળગા મૂર્ખને જોલે;
 ગુરુકુળવાસેં એ સાચા, એમ ધર્મદાસ ગણિ વાચા. સલૂણાં ૧૭.
 ગીતારથ મિશ્રા ચાર, નવિ ભાંખ્યો ત્રીજો વિહાર;
 તે કરતાં ગીતાર્થ આણે, શ્રાવક કરતા સહુ ટાણે. સલૂણાં ૧૮.
 સહામૈ યુંસજ સંચરીયા, વૈભારગિરિ ઉતરિકા;
 ખંડ છડે સાતમી ઢળેં, શુભવીર વિવેકી નિહાળેં. સલૂણાં ૧૯.

દોહરા.

ભૂપતિ ધમ્મિલ ઝિતરી, દુરથી કરત પ્રણામ;
 અભિગમ સધળા સાચવી, કર ધરી શ્રીકૃણ દામ. ૧.
 દેધ ત્રણ પ્રદક્ષિણા, બેટ ધરી બહુમૂલ;
 કર જોડી સ્તવના કરી, જોડાં ચિત્ત અતુકૃણ. ૨.
 જોડી સધળી પરખદા, ગુરુસન્મુખ સુવિનીત;
 રાણી બત્રીશ પણ તિહાં, હરખે ઉલ્લસિત ચિત્ત. ૨.
 સુણવા વંછે ધર્મ તે, નૃપ ધમ્મિલ દુમાર;
 ગુરુ પણ તેહને દેશના, દીએ પુષ્કર જળધાર. ૪.

ઢાળ ૮ મી.

(હસ્તિનાગ પુર વર લલુ —એ દેશી)

- ચેતન ચતુરી ચેતના, તમે ચેતો ચિત્ત મઝાર રે;
 મોહની મદિરા છાકમાં, નહિ લોકોત્તર સુખસાર રે. ૧.
- નહિ લોકોત્તર સુખ સાર, કરો રૂચિ તત્વની, ગુણવંત રે;
 ગુણવંત પ્રસંત ભદત, સમય વેદી કહે, અરિહંત રે. એ આંકણી.
- ગિરિસરિ દુપલના ન્યાયથી, કાકતાલીને દર્શાંત રે;
 નરભવ દુર્લભ પામીયો, નાવ ભૂલું રતનદ્વીપ જાંત રે. નાવ૦ કરો૦ ૨.
- દેશ અનારજ જગ ધણા, જિહાં ધર્મઅક્ષર નહીં દોય રે;
 માણુઅ થયો એળે ગયો, શ્યો નરભવ પામ્યો સોય રે. શ્યો૦ કરો૦ ૩.
- આરજ દેશે જનમ હુઆ, પણ આજે અનારજ હોય રે;
 ભાષા આચાર વણિજ ક્રિયા, કુળ જાત વેશ ગામ જ્ઞેય રે. કુળ૦ કરો૦ ૪.
- કાંધક પુણ્ય બળે કરી, લહે ઉત્તમ કુલ દુર્લભ રે;
 અલ્પાયુ રોગે ગ્રહો, કુળ પામે પણ શો અચંભ રે. કુળ૦ કરો૦ ૫.
- પૂજણ પુણ્યે પામીએ, કુળ આયુ નિરામય દેહ રે;
 પાચે ઇન્દ્રિય પરવડાં વળી, આજીવિકા સુખ ગેહ રે. વળી૦ કરો૦ ૬.
- તે પણ પામ્યે દલહો, બહુશ્રુત ગુરનો સજ્જેગ રે;
 ગામ નગર પુર જ્ઞેવતાં, નહિ સધળે મુનિનો જ્ઞેગ રે. નહિ૦ કરો૦ ૭.
- ભાગ્ય ઉદયથા ગુર મળ્યા, ચઉઅગે એ ધુર અંગ રે;
 સાંભળવુ સિદ્ધાંતવુ, તે દુર્લભ ગુરને સંગ રે. તે૦ કરો૦ ૮.
- આલસ મોહ પ્રમાદને, તજી ધર્મ સુણે એક ચિત્ત રે;
 શ્રદ્ધા ભાસન રમણતા, ધરે સમકિત લક્ષણુ નિલ રે. ધરે૦ કરો૦ ૯.
- મમમ વેગાદિક ગુણે, વસીયો રસીયો શ્રુત ધર્મ રે;
 તત્ત્વરૂચિ થઇ સાંભળે, દોય ભેદે ધર્મનો મર્મ રે. દોય૦ કરો૦ ૧૦.
- સર્વ દેશચિરિત થકી, તિહાં સર્વ વિરત આણુગાર રે;
 ચરણ કરણ ગુણ ઉત્તરે, મૂળ ભેદે મહાવ્રત ધાર રે. મૂળ૦ કરો૦ ૧૧.
- જુ જળ જલણુ અનિલ તર, એ થાવર પંચ પ્રકાર રે;
 હુ તિ ચઉ પણિદિ મળી, ત્રસ ભેદે કહ્યા એ ચાર રે. ત્રસ૦ કરો૦ ૧૨.

નવવિધ જીવની કાયની, તજે હિંસા મન વચ કાય રે;
 કૃત કારિત અતુમોદના, એમ ભેદ એકાશી થાય રે. એમં કરોં ૧૩.
 કાલત્રિકે તસ વર્જતા, અરિહંતાદિક કરી સાખ રે;
 બીજું મૃષાવાદ છંડતા, ભવબ્રમણાદિક ભય દાખ્ય રે. ભયં કરોં ૧૪.
 સત્ય અસત્ય ને મિશ્રતા, એ દશવિધ તિગુણા ત્રીશ રે;
 બાર ભેદ વ્યવહારના, મળી સર્વ એ એંતાળીશ રે. મળીં કરોં ૧૫.
 દ્રવ્યથી ખટ દ્રવ્ય આસરી, વળી ખેત્રથી લોગાલોગ રે;
 દિન રાત્રિ કહિ કાળથી, ભાવથી રાગ રોપ સંજોગ રે. ભાવથીં કરોં ૧૬.
 સ્વામી જીવ ગુરુ જિનથકી, અદત્ત ચતુર્વિધ હોય રે;
 દ્રવ્યાદિકથી ચોગુણા, સોળ ભેદ એણી પરેં જોય રે. સોળં કરોં ૧૭.
 કાળત્રિકેં મન વચ તણું, એકસો ચુઆળીશ ભેદ રે;
 અબ્રહ્મ વર્જે મુનિવરા, જે દાજે ભવભય ખેદ રે. જેં કરોં ૧૮.
 દેહ ઔદારિક વૈકિએં, નવ વાડે ભેદ અઢાર રે;
 દ્રવ્યાદિકથી ચોગુણા, ચિત્ત ધરતા તે અણુગાર રે. ચિત્તં કરોં ૧૯.
 નવવિધ પરિગ્રહ છંડતા, પગ મંડતાં જયણા ધરંત રે;
 કાળ બહુ છઠ્ઠેં ગુણેં, સાતમેં થોવ કાળ વસંત રે. સાતમેં કરોં ૨૦.
 સર્પ જલણુ ગિરિસાગર, વ્યોમ તરણુ અલિ મૃગસૂર રે;
 પદ્મ પવન ધરણી સમા, મુનિ ભાંખે અતુજોગ દ્વાર રે. મુનિં કરોં ૨૧.
 દેશ વિરતિધર થૂલથી, હિંસાનાં કરે પચ્ચખખાણુ રે;
 પાંચ મોટકાં જૂઠનાં, પચ્ચખખે થૂલથી વ્રત જાણુ રે. પચ્ચં કરોં ૨૨.
 ત્રીજે અદત્તાદાનતું, ચોથે પરદારા નીમ રે;
 ઇચ્છા પ્રમાણે થૂળથી, પરિગ્રહ નવવિધની સીમ રે. પરિગ્રહં કરોં ૨૩.
 દિશિ પરિમાણે ગમન કરે, ભોગ ઉવભોગ નિયમ વિચાર રે;
 કર્માદાન પત્રર તજે, અનર્થ દંડ પરિહાર રે. અનર્થં કરોં ૨૪.
 નવમે સામાયિક નિત્ય કરે, દશમે વ્રત સંખેપ થાય રે;
 મંત્ર બળેં જેમ વીંછીતું, કાંઈ ઝેર તે ડંકે જાય રે. કાંઈં કરોં ૨૫.
 ભંગા અસીતી ચોળખી, પોરહ કરતા શુભ ચિત્ત રે;
 આરમે મુનિ ધર તેડીને, પડિલાલી જમે ગૃહી નિત્ય રે. પડિલાં કરોં ૨૬.

પચ પંચ સધળેં વ્રતેં, જાણી તજવા અતિચાર રે;
 રથ બેસી મારગ કટે, તેમ એ વ્રત મુક્તિ વિચાર રે. તેમં કરોં ૨૭
 એકવીશ દ્રવ્ય ગુણ ઉત્તરા, વળિ પણતીસમ ગુણ સાર રે;
 ભાવથી સત્તર જે ધરે, તે પામે ભવનો પાર રે. તેં કરોં ૨૮.
 દાન શીયલ તપ ભાવના, તિહાં દાન ગૃહીને વિશેષ રે,
 તે પણ ભાવેં ફળ દીએ, અમૃતાનુધાન. અશેષ રે. અમૃતાં કરોં ૨૯.
 દાન દીયંતા સાધુને, વરભક્તિ વિશેષેં નાર રે,
 પાચ કોડી સોવન તણી, સુરવૃષ્ટિ કરે તસ દાર રે. સુરં કરોં ૩૦.
 નિત્રા પ્રાતિવેશ્મકી, દેખી તેડે મુનિ ગેહ રે,
 ખીર ખાંડ પડિલાભતી, ક્ષણ ક્ષણ જીએ બિચું તેહ રે ક્ષણં કરોં ૩૧
 પૂછતાં મુનિને કહે, જે દીદી વાત અશેષ રે,
 આહાર સરસ તુમને દિયું, કેમ વૃષ્ટિ નહી ભવલેશ રે. કેમં કરોં ૩૨.
 તે કહે આ સરખા મુનિ, તુજ સરખી દાતા નાર રે;
 વૃષ્ટિ ન થાએ દપદ તણી, વિણભક્તિ હૃદયમા ધાર રે વિણં કરોં ૩૩
 ભાવેં દીયતા બાકળા, લહ્યુ કેવળ અદનબાળ રે,
 જિનગુરૂ વિનયને તપ ક્રિયા, ફળ વીર્ય ઉલ્લાસ વિશાળ રે. ફળં કરોં ૩૪.
 કર્યોં અંત કોડકોડો સાગરે, જળ ગડીભેદ કરત રે,
 જ્ઞાન ક્રિયા તવ ફળ દીએ, પ્રણિધાન દિશા વિકસત રે પ્રણિં કરોં ૩૫.
 તસ કારણ શ્રુતજ્ઞાન છે, તે તો બહુશ્રુત ગુરૂ આયત રે,
 વિનયે ગુરૂસેવા કરે, વિનયીને ગુણસપત્ત રે વિનયીં કરોં ૩૬.
 નાહી ઘાઇ નિર્મળ થઇ, જેમ દેખે આરીસે રૂપ રે,
 ભાવ શોચ ગુરૂ દર્શને, પ્રગટે નિજ આતમ રૂપ રે પ્રગટેં કરોં ૩૭.
 જ્ઞાનદશા ગુરૂથી હુવે, જ્ઞાનથી સ્થિતિ કર્મની નાશ રે,
 કેવળી પણુ અતે લહે, જ્ઞાનઉપયોગે શિવ વાસ રે જ્ઞાનં કરોં ૩૮.
 રવિ શશિ મણિ દીપક સમે, જ્ઞાન તે વિણુ કિરિયા અધ રે,
 ઉગ્રવિહારી તપ તપે, તે જાણે જૂઠો ધધ રે તેં કરોં ૩૯
 પ્રભુકર દીક્ષિત છે ઘણા, પણુ જ્ઞાની ગણ્યો પરિવાર રે,
 સૂત્ર પચના જેણે રચ્યા, તે ગણતી અઉદ હજાર રે તેં કરોં ૪૦.
 જગનાટક જ્ઞાની જીએ, જેણે ચાખ્યો શિવ આસ્વાદ રે,

જ્ઞાન લેહેરમાં જે રમે, શિવરમણી કરે તસ યાદ રે. શિવ૦ કરો૦ ૪૧.
 જીદે ખડે આઠમી, ઢાળ પૂર્ણ થઇ એ ખાસ રે;
 શુભવીર વચન મુણી, લહો જ્યકમળ ધર વાસ રે. લહો૦ કરો૦ ૪૨.

દોહર.

એણી પરે દેઈ દેશના, જામ રહ્યા મુનિરાય;
 તવ ધર્મિલ તે વીનવે, વિનયે પ્રણમી પાય. ૧
 ભગવન કહો કાણુ કર્મથી, માતપિતાદિ વિજ્ઞેગ;
 બાળપણે મુઝ કેમ થયો, વળી પામ્યા મુખ ભોગ. ૨.
 હામ હામ ઋદ્ધિ મળી, રાખ્ય થયું શ્રીકાર;
 ખેચર ભૂચર કન્યકા, એમ મુખ દુઃખ પ્રકાર. ૩.

ઢાળ ૯ મી.

(જરે દેશન. મુણી રઠ લાગશે—એ દેશી)

જરે સૂરિ કહે સાંભળ રાજવી, જરે પૂર્વ ભવતણી વાત;
 જરે આ ભયથી ત્રીજે ભવે, જરે અનુભવિયાં અવધાત. ૧.
 જરે અજ્ઞાની પશુ આતમા, જરે ન લહે પુણ્ય ને પાપ;
 જરે સ્ત્રોતાવર્ત ભવોદધિ, જરે દૂખ્યો લહે સંતાપ જરે૦ ૨.
 સૂરિ કહે સાંભળ રાજવી. એ આંકણી.
 જરે જમુદ્રીપ ભરતે પુરા, જરે ભર્યવ્ય શેહેર મઝાર;
 જરે શત્રુદમન રાજા તિહાં, જરે ધારણીનો ભરતાર. જરે૦ ૩.
 જરે તિહાં મહાધન ગાથાપતિ, જરે નારી સુનદા તાસ;
 જરે સુનદ નામે સુત થયો, જરે ઘર મિથ્યાત નિવાસ. જરે૦ ૪.
 જરે આઠ વરસનો જળ હુચ્યો, જરે મૂક્યો ભણવા નેહ,
 જરે નિજ કુળ ઉચિત કળા ભણ્યો, જરે ભદ્રક સરણ સનેહ જરે૦ ૫.
 જરે કાળાંતરે પશ્ચાગતે, જરે આગ્યા પ્રાચીન મિત્ર;
 જરે તસ પશ્ચાગત કારણે, જરે ભોજન કરત વિચિત્ર જરે૦ ૬.
 જરે શેઠ સુનદને એમ કહે, જરે જમ શૌનિકને ગેહ;
 જરે લાવો પશ્ચા કારણે, જરે સુંદર મસ સનેહ જરે૦ ૭.
 જરે અતિથિ સહિત સુત નિકળ્યો, જરે સાથે લીધા દામ,
 જરે મસ ન મળિયું તસ ઘરે, જરે ન મલ્યુ બીજે દામ. જરે૦ ૮.

જીરે વાર્યોં સુનદે નવિ રહ્યો, જીરે ગયા માઝીને ધામ;
 જીરે પાંચ મીન લીયા જીવતાં, જીરે આપો પરક્યા દામ જીરે ૯.
 જીરે નદીય કિનારે આવતા, જીરે મત્સ્ય સુનદને દેધ,
 જીરે દેહ શૌચ કરી આવશું, જીરે ઘર જાજી એ દેધ. જીરે ૧૦.
 જીરે અતિથિ કહી શૌચેં ગયો, જીરે તડકડતાં તે દેખ;
 જીરે કુવરે જળે વેહેવરાવીયાં, જીરે કચ્છા સુનદ વિશેષ જીરે ૧૧.
 જીરે પૂછે પથી અતિથિ મળ્યો, જીરે તે કહે જળ મેહેલાત;
 જીરે ખેદભર્યોં ઘર આવીને, જીરે શેઠને કહી સવિ વાત જીરે ૧૨.
 જીરે શેઠ પૂછતા સુત કહે, જીરે કૃપ પાક્યા જળ મધ્ય;
 જીરે કોઈ ભર્યોં શ્રેષ્ઠી કહે, જીરે તેણે દામે તુઝ વધ્ય. જીરે ૧૩.
 જીરે વાર્યોં સજને પણ નવિ રહ્યો, જીરે મિથ્યાત્વી વિકરાળ;
 જીરે ડડ કપાળે આ હણ્યો, જીરે મરણુ લલ્લો તતકાળ. જીરે ૧૪.
 જીરે મધ્યમ ભાવે તે મરી, જીરે વિપમવલયગિરિ માહી;
 જીરે વિપમ કદરા પક્ષિનો, જીરે મદર રાજ ત્યાહી. જીરે ૧૫.
 જીરે તસ વનમાલા વલ્લભા, જીરે દપતી પ્રીતિ અતીવ;
 જીરે નામે સરલ તસ સુત થયો, જીરે તેહ સુનદનો જીવ જીરે ૧૬.
 જીરે જોવન વેળા જાગતો, જીરે મરણુ ગયો તસ તાત;
 જીરે પક્ષિપતિ પદ થાપીયો, જીરે મળી તસકર સઘાત. જીરે ૧૭.
 જીરે એક દિન શસ્ત્ર ધરી ગયો, જીરે પાલ્યથકી નહી ફર;
 જીરે મારગથી ભલા નરા, જીરે કૃશતનુ તેજ પ્રચૂર જીરે ૧૮.
 જીરે જિહા તિહાં કરત નિરાયુધા, જીરે દેખી ગયો તસ પાસ,
 જીરે સરલ કુવર સરલે નમે, જીરે ધર્મલાલ દિગ્ધે તાસ. જીરે ૧૯.
 જીરે સરલ કહે તમે કાણુ છો, જીરે રેહેવુ જવુ કીગ્ધે દેશ,
 જીરે તે કહે અમે અણુગાર છુ, જીરે થાનક ધર્મ વિશેષ જીરે ૨૦.
 જીરે જાણુ સોરઠતીરથે, જીરે ભૂલા પડ્યા અમે આજ,
 જીરે સરલ કહે એણે મારગે, જીરે જાણો મુખે મહારાજ જીરે ૨૧.
 જીરે પણ કહો ધર્મ તણો વિધિ, જીરે મુનિ કહે સુણીએ કુમાર,
 જીરે ધર્મ તે પરને ન દુખ હુએ, જીરે એમ કહી કરત વિહાર જીરે ૨૨.
 જીરે પક્ષિપતિ પાલ્યે ગયો, જીરે એક દિન ગામને ધાત,

જીરે વાડ સહિત તે નિકળ્યો, જીરે ગામ વને રહ્યા રાત. જીરે ૦ ૨૩.
 જીરે તિહાં મુનિ વચન તે સાંભર્યું, જીરે પરદુ.ખે ન રહે ધર્મ;
 જીરે લૂંટી માલ તરકર લખે, જીરે મુઝ શિર હુએ પાપ કર્મ. જીરે ૦ ૨૪.
 જીરે તેણે ગામ ધાત તે નહીં કરું, જીરે ન રહું ચોરને લાર;
 જીરે ચિતિ ચોર ધાટી તજી, જીરે જાંડી નિજ હથિયાર. જીરે ૦ ૨૫.
 જીરે મુનિવાસિત નગરે ગયો, જીરે લોભ મત્સર પરિવાર;
 જીરે જીવ ઉપર કરૂણા ધરે, જીરે કરે આતમ ઉદ્ધાર. જીરે ૦ ૨૬.
 જીરે ભદ્રકલાવે તે મરી, જીરે તું ધર્મિભલ અવતાર;
 જીરે જીવદયા ધર્મે કરી, જીરે પામ્યો ઋદ્ધિ ઉદ્ધાર. જીરે ૦ ૨૭.
 જીરે પિતૃવિયોગવ્યસનથકી, જીરે ગુરૂવચને તપ કીધ,
 જીરે મંત્રી રમણી નૃપ સંપદા, જીરે તપથી અદ્ભ મહાસિદ્ધ. જીરે ૦ ૨૮.
 જીરે એમ મુણી ધર્મિભલ પામીયો, જીરે જાતિસ્મરણ નાણ,
 જીરે કર જોડી ઊભો થઇ, જીરે કહે સવિ વાત પ્રમાણ. જીરે ૦ ૨૯.
 જીરે જોડે ખડે એ કહી, જીરે નવમી સુદર ઢાળ;
 જીરે શ્રીશુભવીર મુનીસરે, જીરે દિયો ઉપદેશ રસાળ. જીરે ૦ ૩૦.

દોહરા.

સાંભળી એમ ધર્મિભલ કહે, સુખ દુખ કર્મ વિચાર;
 અહો અહો ભવનાટકે, નાચ્યો જીઉ સસાર. ૧.
 ભવદાવાનળ ઝાળમાં, દાઘો વાર અનત;
 તિહાં તુમે શીતળ જાંચડી, મળીયા મુઝ ભગવત. ૨.
 ભવજળધિમાં ઝહાઝ સમ, દીયો સંજમ મહારાજ;
 ગ્રહણ આસેવન શીખથી, સિએ વૃષ્ટિ કાજ. ૩.
 રાજ્યભાર સુતને ટપી, જશોમતિ વિમળા સાથ,
 ધર્મિભલ સંજમશ્રી વરે, ધર્મરૂચિ ગુરૂ હાથ. ૪.

ઢાળ ૧૦ મી.

(રહીયો રે આવાસ દુવાર—એ દેશી)

વદીને વળીયો સવિ પરિવાર, તિહુ જણુ ગુરૂની સાથે વિચરતાં જી;
 ગુરૂતનાધિક વિનય વિશેષ, રહેત સમાધિ તત્ત્વ વિચારતાં જી. ૧.

- રક્ષક પટવ્રતને પટકાય, પાત્ર ઇદ્રિયો વિપયથી નિગ્રહે' જી; લોભને નિગ્રહે નામ નિગ્રથ, કરણવિશુદ્ધિ ખતિ ગુણે રહે જી. ૨.
- સંજમ જોગે રંગિત ચિત્ત, 'ભાવ વિશુદ્ધિ' પડિમેહણ કરે જી; અકુશળ મન વચ કાયનો રોધ, પરિસહ ઉવસગ્ગથી ચિત્ત નવિ ડરે જી. ૩.
- ચરણ કરણ દોય સિત્તરી સાર, શાસ્ત્ર અભ્યાસ કરે ઉદ્યમ ભરે જી; નવકલ્પી કરે ઉગ્ર વિહાર, દોષ જેતાલીશ આહારના પરિહરે જી. ૪.
- વેચણ ગુરૂ વેચાવચ્ચ હેત, ઇરીયા સમિધ વળી પ્રાણને ધારણે જી; સંજમ કિરિયા જ્ઞાન નિમિત્ત, આહાર કરે છે મુનિ ખટ કારણે જી. ૫.
- રોગપીડિત ઉપસર્ગને કાળ, બ્રહ્મપાલન મદનોદય ગાળણે જી; જીવદયા અણસણ તપ હેત, આહાર ત્યજે છે મુનિ ખટ કારણે જી. ૬.
- પ્રવચન માતા આઠ કહાય, પચસમિચ્છે મળી ત્રણ ગુપ્તિ ધારતા જી; ઇચ્છા મિચ્છાદિક દશ ચક્રવાલ, સામાચારી આચારી પાળતા જી. ૭.
- અનાચિરણ આવન પરિહાર, દશવૈકાલિક સૂત્રે જે કહ્યાં જી; અત્તર અસંજમ કિરિયા પણ વીશ, વીશ અસમાની ઠાણ દૂરે રહ્યાં જી. ૮.
- સત પ્રસત તથા ઉપશાત, સર્વ સતાપે વર્જિત મુનિવરા જી; અમમ અનાત્રવ ને છિન્ન ગ્રથ, નેહનો લેપવિખેરણ મુદરા જી. ૯.
- શખની પેરે નિરંજન નાથ, જીવ પરે અપ્રતિહત ગતિ વરે જી; નિરાલબનતા જેમ આકાશ, અપ્રતિબદ્ધ વિહારી પવનપરે' જી. ૧૦.
- શારદજળ પરે હ્રદય છે શુદ્ધ, પંકજ દળ પરે' નિરૂપમ લેપના જી; કર્મ પરે ગુ'તેદ્રિય સાધ, ખર્જી વિપાણ પરે એક જાતતા જી. ૧૧.
- પાખી પરે પરિકર નિર્મુક્ત, ભારડ પક્ષી પરે' અપ્રમત્તતામે જી; ગજપરે કર્મ અરિ પ્રતિ શર, વૃષભની પરે' જાત પરાક્રમે જી. ૧૨.
- સિહ જ્યુ પરિસહ જતુ અભીત, મેરૂપરે' ઉપસર્ગે નહિ ચલે જી; સાગર પરે' ગભીર સ્વભાવ, ચદ્રપરે જગવલ્લભ શીતલે જી. ૧૩.
- જ્ઞાનતપે કરી રવિસમ તેજ, જાત્ય કનક જ્યુ' દીપે ગતમલે જી; વમુમતિ પરે' સવિ ફરસ સહત, તેજ હુતાશન ધ્યાન ન તે ઝળહળે' જી. ૧૪.
- નહિ પ્રતિબંધ મુનિને રે ક્યાંહી, દ્રવ્યાદિ ભેદે તે ચઉવિહ કલ્થો જી; દ્રવ્ય સચિત્તાચિત્ત મિત્ર ભાવ, ખેત્રથી ગામ નગર અટવી રહ્યો જી. ૧૫.
- કાળથી સમાયાદિક દીહકાળ, ભાવથી પાપચ્યાન અહાર છે જી;

સમ તૃણ મણિકંચન ને પાષાણ, સુખ દુઃખ ઇહ પરલોક ન પ્યાર છે જી. ૧૬.
 ભવ્યકમળ પડિગોહણ સૂર, કર્મશસ્ત્ર નિર્ધાતન ઉડીયા જી;
 એણી પરેં સજમ વ્રત ચિરકાળ, પાળતાં નિહું જણ શિવ ઉત્કંઠીયા જી. ૧૭
 એક માસ કેરું અણસણ કીધ, ધર્મ સુધ્યાનેં આયુ પૂરણ કરી જી,
 અચ્યુત સ્વર્ગેં ધર્મિભલ જાય, ઇંદ્રસામાનિક સુરસંપદ વરી જી. ૧૮.
 જશોમતિ વિમળા નિહાં સુર થાય, બાવીસ સાગર આયુ પૂરણ કરી જી;
 મહાવિદેહેં રાજવી કુળ પુણ્ય સંજોગેં તિહું જણ અવતરી જી. ૧૯.
 ભોગવી સુખ સંસાર વિલાસ, ચારિત્ર લેછ તપ કરશે મુદા જી;
 કેવળ પામી કરશે વિહાર, અવિચળ મુખ વરશે શિવ સપદા જી. ૨૦.
 જીવેં ખડે દશમી એ ઢાળ, ચરણ કરણ ગુણ રસિક કલ્લોદસી જી,
 ત્રીશુભવીર વિવેકીનેં ચિત્ત, ખટરસ ભોજન સીર તળોલસી જી. ૨૧.

દોહરા.

- એ ધર્મિભલ નૃપતી કથા, પૂરણ થઇ સુપ્રમાણ; ૧.
 સાંભળી ઉર્ધ્વસિત ભાવશું, કરજ્યો વ્રત પચ્ચખખાણ.
 એમ નિસુણી પ્રભુદેશના, ઉઠે શ્રેણીક રાય;
 ત્રિસલાનંદન વંદીનેં, હરખે નિજ ઘર જાય. ૨.
 કૃમતતિભિરનેં ટાળતા, વર્દ્ધમાન જિન ભાણ;
 ભવિક કમળ વિકસાવતા, વિચરે મહિયલ ઠાણ. ૩.

કળશ.

(તૂઠો તૂઠો રે—એ દેશી.)

- ગાયો ગાયો રે મહાવીર જિનેશ્વર ગાયો,
 લોકાલોક પ્રકાશક સાહિબ, જગનો તાત કહાયો;
 રાજ્યગૃહીપુર ગુણસિલ ચૈત્યે, ધર્મિભલચરિત્ર સુણાયો રે.
 મહાવીર જિનેશ્વર ગાયો. એ આંકણી. ૧.
 અનભિલાપ્ય અભિલાપ્ય અનંતા, ભાગ અનંત ઉચ્ચરાયો;
 સાંભળી સોહમસ્વામી ગણધર, તે શવિ સૂત્રેં રચાયો રે. મહાવીર૦ ૨.
 સૂત્રપરંપર ચાલ્યુ આવ્યું, પંચાંગી સમુદાયો;
 આચારજ વાચક વર પંડિત, શાસ્ત્ર ધણાં વિરચાયો રે. મહાવીર૦ ૩.

પણ દ્વાદશ વરશી દુર્ભિક્ષે, વસતિ ગામ ગમાયો;
 તેમ મુનિ પાઠ પઠન સ્મૃતે ધારણ, બહુ ગદ્ય અદ્ય દરાયો રે. મહાવીર૦ ૪.
 જેમ જેણે સાંભર્યું તેમ તેણે રચિયું, શંકિત શાસ્ત્ર લહાયો;
 ભવભવ ભીરને સર્વ પ્રમાણિક, બહુ શ્રુત વયણે દરાયો રે. મહાવીર૦ ૫.
 પૂરવધર અવધિ મન કેવળી, કળીજીગમાં તસ હાણી;
 શાસ્ત્ર ધણાં શકિત મતિ થોડી, બહુશ્રુત વચન પ્રમાણી રે મહાવીર૦ ૬.
 વચુદેવહિંડી રચી અતિ મોહોટી, તિહાં એ ચરિત કહાયો;
 પૂરવ સૂરિવર પડિત બીજે, ધર્મિભલ ચરિત રચાયો રે. મહાવીર૦ ૭.
 પણ એક વાત મળે નહીં જ્ઞેતાં, લિન્ન લિન્ન રચનાયો;
 પ્રાકૃત ગદ્ય પદ્ય સવિ જ્ઞેઈ, સુદર રાસ બનાયો રે. મહાવીર૦ ૮.
 બહુશ્રુત સુવિહિત નયણે જ્ઞેશે, તવ શ્રમ સદ્ગો થાયો,
 અથે ન કુશળ મુશળ મતિ બોલે, માણેક મૂલ ન પાયો રે. મહાવીર૦ ૯.
 જેમ કપિ ગુબ્બ પુબ્બ કરીને, અગ્નિજ્યુ શીત મટાયો,
 પણ નર દક્ષ કપિકુળ સગે, શીતાર્તે નવિ જાયો રે. મહાવીર૦ ૧૦.
 પડિત રચના બાલી સહેલે, અજ્ઞાન ગર્વ ભરાયો;
 કચુકી કારણે નદે કુશાંગી, જાણે ન ગર્ભ ભરાયો રે. મહાવીર૦ ૧૧.
 પડિત આગે શ્રોતા રાગે, સુણજ્ઞે શાસ્ત્ર સવાયો;
 વિસ્તરશે વટશાખા પુણ્યની, પથગ શીતળ છાયો રે. મહાવીર૦ ૧૨.

પ્રશસ્તિ:

તપગચ્છ કાનન કલ્પતરૂપમ, વિજય દેવ સૂરિરાયા જી;
 નામ દશોદિશ જેહનું ચાવુ, ગુણી જન વૃદ્ધે ગવાયા જી,
 વિજયસિંહ સૂરી તસ પટધર, કુમતિ મત ગજસિંહો જી,
 તાસ શિષ્ય સુરપદવિ લાયક, લક્ષણુવ્રક્ષિત દેહો જી ૧.
 સદ્ય ચતુર્વિધ દેશવિદેશી, મળિયા તિહાં સકેતે જી,
 વિવિધ મહોત્સવ કરતા દેખી, નિજ સુરિપદને હેતે જી;
 પ્રાયે શિથિલપણું બહુ દેખી, ચિત્ત વૈરાગે વાસી જી;
 સૂરિવર આગે વિનય વિરાગે, મનની વાત પ્રકાશી જી. ૨.
 સૂરી પદવિ નવિ લેવી સ્વામી, કરશુ કિરિયા ઉદ્ધાર જી,
 કહે સૂરી આ ગાદિ છે તુમ શિર, તુમ વશ સહુ આણુગાર જી;

- વન દેવતાએ તુતરી રે લો, ટોળી આકાશથી ઉતરી રે લો;
ચાર દેવ ચોરી ગયા રે લો, બ્રહ્મા મુરખ મંત્રિએ થયા રે લો. ૩.
- જરસાએ કર કંપે સહી રે લો, સૃષ્ટિ નિણે સરખી નહી રે લો;
અપવાદ હરણુ મેઢી ચઢી રે લો, ચોસઠ એકાંતે ઘડી રે લો. ૪
- રંભા સચી મૃદુ તાંહરી રે લો, ચિતાએ નિદ્રા ગઢ પરી રે લો;
રૂપ રતિ પ્રીતિકા હરે રે લો, અગ વિના સ્મર થઇ ફરે રે લો. ૫.
- દેવ દુષ્ય ભુષણુ ધરી રે લો, રંગ મંડપ આવી ઠરી રે લો;
ચંપક માળા છે વડી રે લો, નાટક હુકમ કરે ખડી રે લો. ૬
- સંગીત બદ્ધ કરી સુંદરી રે લો, વીણા મૃદંગ તાલ અક્ષરી રે લો;
વાળિંત વાળે બહુ પરે રે લો, બુદ્ધે કુમર રહી ઉપરે રે લો. ૭
- રાગ સારંગ રસ રીતશું રે લો, રીજ્યો કુમર નિજ ચિત્તસ્યૂ રે લો,
નૃત્ય વીસર્જિ સવે રમી રે લો, જક્ષને જઇ ચરણે નમી રે લો. ૮.
- હાથ જોડિ કરિ માગિયો રે લો, સુંદર વર અમને દિયો રે લો;
મંડપમાં આવી રહે રે લો, ચંપક માળા તવ કહે રે લો. ૯
- વસ્ત્ર ભૂષણુ અહિંઆ મેલીએ રે લો, સરોવર જઇ જળ બલિએ રે લો;
એમ સવિ એક મતે થઇ રે લો, સ્નાન કરણુ સરસી ગઇ રે લો. ૧૦
- ચંદ્રશેખર મય ઉતરી રે લો, વસ્ત્ર આભૂષણુ લેઇ કરી રે લો;
મંદિર માંહિ થિર થઇ રે લો, દેઇ કમાડ સુતો જઇ રે લો. ૧૧
- નાહિને જલ ડ્રીડા કરી રે લો, આવી મંડપ સહુ સુંદરી રે લો;
એલ ભુષણુ નવિ દેખિને રે લો, દ્વાર જડ્યાં અવલોકિને રે લો. ૧૨.
- ચતુરા કહે ચિત શું લગિ રે લો, રેરે પુરૂષ અમને ઠગી રે લો;
પણુ એ ચિરાદિક વામસ્યો રે લો, નહિતો મરણુ ગતિ પામશે રે લો. ૧૩.
- નૃપ સુત ઉત્તર ના દિયે રે લો, તામ સકળ કહે બાંધિયે રે લો,
પાદપશું લટકાવિયે રે લો, જલદી જલે જંપાવીયે રે લો. ૧૪.
- કેતી કહે શીઆળીયે રે લો, કાષ્ટ અગ્નિ કરિ બાળીયે રે લો;
સાંભળી નૃપ સુત ના બીહે રે લો, ચંપકમાળા તવ કહે રે લો. ૧૫.
- ઉત્તમ પરધન ના લિયે રે લો, નિય લિયે તો ફરિ ના દિયે રે લો;
કાઇને અમે નવિ ભાળ્યાં રે લો, લેઇ ઉત્તમ તમે જાળવ્યાં રે લો. ૧૬

- બાળા વચન નખળાં સુણિ રે લો, મનમાં નવી આણે મહાશૂણી રે લો;
કુચ્ચર દયા ધરી ઉચ્ચરે રે લો, ગળે પડે તો કાંઈ ના સરે રે લો. ૧૭.
- કાંઈક લેઈ નાહો હશે રે લો, અમને કલાથી કહો શુ થશે રે લો,
સા ભણે સિદ્ધ નજર કરે રે લો, શીઆળ આડાં ન ઉતરે રે લો. ૧૮.
- બાલ કિચ્ચાં કહિએ ઘણા રે લો, રાત થોડિ ને વેશ છે ઘણા રે લો,
જે રે મુખે માગો તમે રે લો, તે વર ચીજ આપુ અમે રે લો. ૧૯.
- કુમર કમાડ ઉઘાડિને રે લો, નિજ અપરાધ ખમાવિને રે લો,
તાસ ચીજ તેહને દિએ રે લો, કાંઈ ન મુખ માગી લિએ રે લો. ૨૦.
- ભાગ્યશાળી લક્ષણુ ભર્યાં રે લો, ખેચરી ચિત્તમા ઉતર્યાં રે લો,
ત્રિતે હૃદય વસ્તુ ગ્રહિ રે લો, રાગનો નદન એ સદિ રે લો. ૨૧.
- ખડગ રતન મણી કચૂઆ રે લો, દેઈ કહે મહીમા જીવો રે લો;
ખડગે અજય પદવી થશે રે લો, ચક્રી સમા જન ગાવશે રે લો. ૨૨.
- પટરાણી દિયો કચૂઆ રે લો, રહ્યા રૂપની રૂપ જીવો રે લો,
અમ તુમ મેળા અવસરે રે લો, બાવી વાત જ્ઞાની સરે રે લો. ૨૩.
- એમ કહી સહુ નિજ થાનમાં રે લો, ખેશી ચલી વૈમાનમાં રે લો;
શ્રી શુભ વીર કહે સાતમી રે લો, ઢાળ રસિક જનને ગમી રે લો. ૨૪.

દોહરા.

- રવિ ઉદયે કુચ્ચર ચલ્યો, સમરતો નવકાર,
શુન્ય નગર એક દેખિયો, તેહિજ અટવિ મનર. ૧.
- ફરતી તસ નવ વાડિયો, નહિ માણુમ સચાર;
કાસીસેં કરી સોહતો, સુદર પુર પ્રકાર. ૨.
- શરણુ કરિ અરિહતનુ, પેઠો નયર મઝાર,
મેહેલ અનોપમ મારગે, સુન્ય પડ્યા ખેજર. ૩.
- હાટની ત્રેણિ ઉઘાડિયો, નર તિરિનુ નહિ નામ;
બાન્ય વિવર ધન ભાજને, ભરિત નિહાળે ઠામ. ૪.
- નવ નવ કરત વિચારણા, કિમ સુનુ પુર એહ,
રાજ પથે જતા થકાં, દીકું ભુપતી ગેહ. ૫.
- બેરજ ધરિ ઉપર ચલ્યો, પોહોત્યો સપ્તમે માળ;

- દેખે ચિત્ર વિચિત્રતા, સુંદર ભુમિ વિશાળ. ૬.
 કનક ધટિત એક દોલિયો, સૂર સળ્યાથી અનૂપ;
 તસ ઉપર મંજારિકા, દીડી શામ સ્વરૂપ. ૭.
 ઝાસીસે દોય કાળડી, અંજન રક્ત ને શ્વેત;
 રક્તજિત નયનાં લહી, શ્વેતાંજન કરે નેત. ૮.
 તવ રંભા સમ કન્યકા, થઈ બેઠી ધરી લાજ;
 નમ્ર વદન આસન દિગ્ધે, કહે બેસો માદારાજ. ૯.
 નૃપ સૂત બેસી પૂછતો, એક કિશે ઉતપાત;
 તવ વળતી સા એમ ભણે, નિસુણો મુજ અવદાત. ૧૦.

હાથ ૮ મી.

(દેખો ગતિ દેવની રે—એ દેશી.)

- નગર કનકપુર એક છે રે, રાય જિતારી નામ;
 જયમાળા રાણી સતી રે, લવણીમ લિલા ધામ. ૧.
 કરમ ગતિ કારમી રે, સુખ દુખ કર્મ કરંત. કરમ.
 એક અંગળ એક અંગળ રે, રતિસુંદરી નામ તાસ;
 રૂપ કળા રતી ને ભુજો રે, આ બેઠી તુમ પાસ. કરમ. ૨.
 એક દિન તાપસ તપ કરે રે, માસ માસ ઉપવાસ;
 આવી વરગો વન ખડમાં રે, ભક્તિ કરે જન તાસ. કરમ. ૩.
 મહિપતિએ મહીમા સુંણીરે, તાપસ વંદન જાત;
 અમ ધર કાલે પારણું રે, કરવું રહિ પરજાત. કરમ. ૪.
 એમ કહિ નૃપ ધર આવિયો રે, સકળ સળાઈ કીધ;
 તાપસ તેડી આજવે રે, આસન બેસણુ દીધ. કરમ. ૫.
 તાત હુકમ પરિ વેખણે રે, હું ગઈ તાપસ પાસ;
 દેખી ચલ્યો ચિત્ત કામથી રે, કરતો હૈડે વિમાસ. કરમ. ૬.
 આ કુમરી આલિંગને રે, સકળ હોવે અવતાર;
 આ ભવ એજે ગમાવતા રે, તપસીને ધિક્કાર. કરમ. ૭.
 આળ રાંડ કલીવ તાપસા રે, નારિ અંતે ઈર જાણુ;
 હુય મંદુરા સાંકળાં રે, નિશ દિન મૈથુન ધ્યાન. કરમ. ૮

ભોજન કરી નિરલજ કહે રે, રાખને કર્યું બહુ માન,	
સાયું પણ તમે જો દિયો રે, અમને કન્યા દાન	કરમ ૯.
સાંભળી નૃપ રોષે કહે રે, રેરે અધમ પાપિષ્ઠ;	
દેશ વીડ્યાક તપ કરી રે, જાતિ હિણુમતિ દુષ્ટ.	કરમ ૧૦.
એમ નીમ્નછીને કાઢાઢિયો રે; ગતવન આરત વિશેષ,	
માળિ પાસ ચીવર લછી રે, માલણુ નોકરી વેશ.	કરમ. ૧૧.
કુમરીને મદિર ગયો રે, છાયા લેછ ભરિ પુલ;	
દાસીયે ઝાળખી કાઢાડીયો રે, મુખપર નાંખી ધૂળ.	કરમ. ૧૨.
તોયે નિરલજ લાજ્યો નહિ રે, જાંડી નારી વેશ;	
ખાન પાન તપ જાડીને રે, ધરતો ચિત્ત કલેશ.	કરમ ૧૩.
રાત્રે ચડ્યો મુજ મદિરે રે, વરો ચડે જિમ નદ,	
સુભટ પોહરીએ ઝાલ્યો રે, બાધ્યો બધની ઘટ.	કરમ. ૧૪.
નિશિ નવિ દેખે વાયસા રે, દિવસે ન દેખે ધૂક;	
અહનિશ કામી આંધળો રે, મોહોટી કામની ચૂક.	કરમ. ૧૫.
રાય હજુરે આણીયો રે, સુભટે સુણાવિ વાત,	
નૃપ હુકમે ધર્યો સુણીયે રે, એણિ પેરે પામ્યો ધાત.	કરમ. ૧૬.
નિચ જાતિ રાક્ષસ થયો રે, જોછ વિલગે તેહ;	
ખિણુ ખિણુ જળ જોતો ફરે રે, મુજપર લાગ્યો નેહ,	કરમ. ૧૭.
એણે અવસર આકાશથી રે, વિદ્યાધર મુનિ રાય,	
ઉતરીયા ચૈત્ય સન્નિધે રે, ભૂપતી વદન જાય.	કરમ, ૧૮.
ધર્મ સુણી નૃપ પૂછતો રે, મુજ પુત્રી ભરતાર;	
કુણ હોશે કહો નાથજી રે, જ્ઞાની વદે તેણિ વાર.	કરમ. ૧૯.
કાશીપતિ મહસેન સુરે રે, ચંદ્રશેખર ગુણવત;	
ત્રિખંડ ભોક્તા તે થશે રે, તુજ પુત્રીનો કંત.	કરમ. ૨૦.
પણ સુણિ તાપસ તે મરી રે, રાક્ષસ વ્યતર થાત;	
દિન તિજે તુમ નયરિએ રે, સર્વનો કરશે ધાત.	કરમ. ૨૧.
કણ્ણા નજરથી ઉતરી રે, તુમને જણાવી વાત;	
ધર્મ લાભ કહિ મુનિવરા રે, ગગને કિયો ઉતપાત.	કરમ. ૨૨.

ગયે કરી ઉદ્ધોપણા રે, નવિ રહેશે ઇહાં કાય;
આજ નિશાએ નાસજો રે, રાક્ષસનો લય હોય. કરમ. ૨૩.
જો જાશે તો જીવશે રે, અમે પણ જઈશ આજ;
જીવતાં જગ જોઈશું રે, તુમ સાથે સામ્રાજ. કરમ. ૨૪.

યત ॥

આનોશ્ચ મત્રી દયિતા સરસ્વતી, મૃત્યુંગતા સા નૃપકૌતુકેના ॥
આનારસી પ્રાપ્ય સ એવ યોગી, જિન્નરોમદ્ર શતાનિ પદ્યતિ ॥ ૧ ॥
પૂર્વાશિલ.

લોક સર્વે નાહા નિશિ રે, મુજ જનકાદિ સમેત;
રાક્ષસે લેધ મુજને ઠવી રે, ગિરિ વન ફંજ નિકેત. કરમ. ૨૫.
જન્ય નગર દેખી કરી રે, દિન કેતે ચલિ તેહ;
પાણી ગ્રહણ કરવા લાણી રે, મુજને ઠગી મુજ ગેહ. કરમ. ૨૬.
આજ લગન દિન જોઈને રે, કરણ સામગ્રી હેત;
મુજ મઝારી કરી ગયો રે, ચાર બડી સકેત. કરમ. ૨૭.
ચદ્રશેખર પણ નાવિયા રે, દૈવે દિયો રહ ધાત;
મુજ થકી માંડી કહી રે, મુજ વીતકની વાત. કરમ. ૨૮.
ચદ્રશેખરના રાસની રે, એ કહી આઠમી ઢાળ;
શ્રી શુભવીરના નામથી રે, લય જાશે પાતાળ. કરમ. ૨૯.

દોહરા.

કહે કુમરી દાખો તુમે, ઇહાં આવ્યા કુણ કામ;
જિમ અમ જીવ મુખી હુવે, દેશ ગામ તુમ નામ. ૧.
જાની વચન જીહું નહીં, પણ એ દૈવ દુરંત;
તનુ જાયા આલંધવા, નહિ સમરથ બળવંત. ૨.
વામ નયન મુજ ફરકિયું, તુમ દરશનથી જોણ;
હું સતિ સતીની નંદના, પુછું તમને તેણ. ૩.
કુમર કહે તે સવિ કહ્યો, મુજથી મુજ અધિકાર;
જાની વચણું સત્ય છે, જીહો દૈવ વિચાર. ૪.
કુમરી હરખી તે મુણી, રામ રામ વિકસંત;

સા કહે કુસુમાંતર રહો, અવસર નર બળવંત. ૫.
મન્ગરી કરિ કુમુમમા, રહે અતરગત તેણુ;
મણુ નાણી મણુ નાણીશ્યુ, ભજે સૂત સદેહ. ૬.

ઢાળ ૯ મી.

(ધવળ રોઠ લેઈ ભેટણુ—એ દેશી)

ઇણે અવસર રાક્ષસ તિહા, આવિ ધરિ બહુ ખ્યારે;
શ્વેતાબ્જને કુમરી કરી, પુછતો તેણિવાર રે. ૧.
પુણ્યે જ્ય કમળા વરે, નર સુખ લીલા પાવે રે;
દુષ્ટમતિનુ ચિતવ્યુ, કદિય સકળ ન થાવે રે. પુણ્યે. ૨.
માણસ ગંધ કીમી ઇહા, સા ભણે એહ તમાસો રે;
હુ માણસ ગંધ માહરી, હઇડે કાઇ વિમાસો રે. પુણ્યે. ૩.
ગંધ મણુઅ ન ખમી રોકા, તો મુજશ્યુ' શો રાગ રે;
કાઇ દિન દસો તો ભણો, માહારે રમાડવો નાગ રે. પુણ્યે. ૪.
પ્રીતિ કરી પરબતની, એક અબ્જ એક વાઘ રે;
પ્રીત પરાણે જે હુવે, તે નિશિદિન મન વાઘ રે. પુણ્યે. ૫.
નિસુણી પલાદ તે કાપિયો, કહે બાણ્યુ નર રાગી રે;
તો પ્રથમજ ભક્ષણુ કર, રાગ દશા ગઇ ભાગી રે. પુણ્યે. ૬.
કુમર તદા ઉડી કહે, શી મચ્છા કૃત વ્યર્થે રે;
સ્મિહતાના પાતકી, મુજ અસિધારા તિર્થે રે. પુણ્યે. ૭.
નહવરાવી નિર્મળ કરં, લોકની ભાવઠ ભાગે રે;
પાપીને હણતા થકા, પુણ્ય ઉદય બહુ જાગે રે. પુણ્યે. ૮.
રાક્ષસ સુણી કોઈ ચદ્યો, તાડજ્યુ' રૂપ બનાવે રે;
ખેચરી દત તરવારશુ', ઢાલ અહી નૃપ ધાવે રે. પુણ્યે. ૯.
ઝઝતા દોય દેખીને, રતિસુદરિ ભય પાવે રે;
સમરે કુમર ત્રિલોચના, તે બહુચરી કરે આવે રે. પુણ્યે. ૧૦.
દેવી ભટે રાક્ષસ હણ્યો, તે શતઅડજ થાવે રે,
દેવ યોનીથી જીવીયો, નાર કિમ લે સુર ધાવે રે. પુણ્યે. ૧૧.
રાક્ષસ નાહો ભય લાહિ, તન પીડિત મન કલેશે રે;

- દેવી સુભટના મારથી, લવણોદધિતલ પેસે રે. પુણ્યે. ૧૨.
 વ્યંતર ભટ પાછા વળ્યા, કુમરને દેત વધાઇ રે;
 ત્રિલોચના નમિને કહે, મોહોટી ધર્મ સગાઇ રે. પુણ્યે. ૧૩.
 રાય પ્રજાશું તેડીઆ, નિર્ભય નગર વસાવે રે;
 કુમરે વિસર્જી ત્રિલોચના, રત્નાગીરીએ સીધાવે રે. પુણ્યે. ૧૪.
 ચંદ્રશેખર નમે રાયને, નૃપ પણ હુધડે બેટે રે;
 કહે અમ પુણ્યે આગ્રિયા, તુમ વિણ કુણ દુખ મેટે રે. પુણ્યે. ૧૫.
 રતિસુદરિ દાસિ મુખે, તાતને વાત જણાવે રે,
 આજીવ કરી અહુ પ્રેમશું, પુત્રી નૃપ પરણાવે રે. પુણ્યે. ૧૬.
 કુંઅરને રાજ્ય અરધ દીએ, કરમોચનની વેળા રે;
 સુખ વિલસે સસરા ધરે, મન ગમતા મન મેળા રે. પુણ્યે. ૧૭.
 રમતા સોવન સોગટે, કોઇ દિન વન જન કીડા રે;
 ભાગ્ય દશા જસ જાગતી, નહી તસ તન મન પીડા રે. પુણ્યે. ૧૮.
 ખેટ સુતા દત કંચુએ, રતિસુદરિને આપે રે;
 રભા રૂપ તિણે બન્યું, ઈંદ્રાણી કરી થાપે રે. પુણ્યે. ૧૯.
 રાય હજુર કચેરિએ, કરતા શાસ્ત્રની વાતો રે;
 દો શુદ્ધકસુરની પરે, નિર્ગમતા દિન રાતો રે. પુણ્યે. ૨૦.
 નવમી ઢાળ એ રાસની, પુરણ ખડે આખી રે;
 દુ.ખ ભજન જન રંજની, શ્રી શુભવીરે ભાખી રે. પુણ્યે. ૨૧.

કળાસ.

વાત વિનોદે રચના ધણી, ચંદ્રશેખરને રાસે ભણી;
 ખંડ પ્રથમ એ પુરણ કર્યો, શ્રી શુભવીર વચન રસ ભર્યો. ૧.

इति श्री तपगच्छाधिराज भट्टारक श्री विजयसिंह सुरिसतानीय
 संवेगी शिष्यरत्न पंडित श्रीयशविजयगणेशिष्यरत्न पंडितश्री
 शुभविजयगणेशिष्यभुजि शिष्य पंडित श्री वीरविजयगणी विरचिते
 चंद्रशेखर चरित्रे प्राकृत प्रबंधे त्रिलोचना मिनलामिताश्वविद्याग्रहण
 राक्षसपराजयेनरतिसुदरी पाणीग्रहणाख्य ॥

ખંડ ૨ જો.

દોહરા.

જય જય તુ જગદીશ્વરી, જગદંબા જગત્રાય,	
અહિરીહા મુખકજવાસિની, વિદુખા માત કહાય	૧.
તું ત્રિપદિ ત્રિપુરા તથા, તું ત્રિપ્રમય દેવ,	
શક્તિ સરપે ખેલતી, નવનવ રૂપ ધરેવ	૨.
જે ત્રિભોવનમાં ત્રિહુપદે, તે સવિ તુમ આકાર,	
નિત્ય અનિત્ય તથા વળી, નિત્યાનિત્ય વિચાર	૩.
અભિનવ આદિ શક્તિ તુ, તિહુકાળે થિર ભાવ,	
તે સરસતિ નમિનેં નમુ મુજ ગુર પ્રખળ પ્રભાવ	૪.
પ્રથમ ખંડ અખંડ રસ, પૂરણ હુએ સુપ્રમાણ,	
ખીજો ખંડ કહુ હવે, મુણજો ચતુર સુખાણ	૫.
ઓતા જાણની આગળે, વક્તા વચન પ્રમાણ,	
સ્વાતી જળ શુક્તિ મુખે, મુક્તાક્ષળ બધાણ	૬.
દક્ષ ક્ષેત્રે મેઘ જળ, પય સાકર સકાસ,	
ત્રણ સભા ઓતા તણી, નદી સૂત્ર પ્રકાશ	૭.
તે માટે ચિત્ત સજ કરિ, સુણજો ઓતા લોક,	
દક્ષ હસ્થે તે રીઝથે, જિમ રવિ ઉદયે કોક	૮.
એક દિન દપતી બેહુ જણા, જળ કીડા સકેન,	
તુરંગ રથે ચઢી નીકળ્યા, સાથે સુભેટ બદ લેત	૯.
પુર પરિસરે જણાનદી, તટ તર ઓણી ત્રિશેષ,	
એક તર તળે તે ઉતર્યા, શીતળ છાયા દેખ	૧૦.
રતિસુદરી કંચુક પમુહ, ભૂપણ મેહેલી ત્યાહિ,	
જળ ક્રિડા બહુ વિધ કરે, નિજ પતિશ્યુ ઉઝાહિ	૧૧.

ઢાળ ૧ લી.

(જુઓ અગમ ગતિ પુણ્યની રે-એ દેશી)

રાગે રગિત રતિસુદરીરે, કીડા કરે સહનાથ રે,
રેવા નદી જળ ઝીલતાં રે, જિમ કરણી ગજ સાથ રે.

- રાગે રગિત રતિસુદરી રે. (ઐ આંકણી.) ૧
- તે હવે કાલાહલ થયો રે, સુમટ દિશોદિશ ધાય રે;
બાણુ ગગન મલતાં ઝળે રે, દારૂ અવાજ થાય રે. રાગે ૦ ૨.
- શાખા મૃગહી કહુ કરે રે, દપતી ચિતડો હલાય રે;
નમતટ આવી પૂછનાં રે, કુમરને ભટ ઉચરાય રે. રાગે ૦ ૩.
- સાહિય જળ કીડાવશે રે, જોતાં ભટ પરીવાર રે;
કચુક કપિ એક લેઈ ગયો રે, પુઠે પડ્યા અસવાર રે. રાગે ૦ ૪.
- તે પણુ પાઞા આવિઆ રે, દીઠો કપિ નહિ કાય રે;
વાત સુણી વળખી થઈ રે, રાણી તિહાં ધણું રાય રે. રાગે ૦ ૫.
- કુમર પ્રિયાને એમ કહે રે, જાઓ તમે સવિ ગેહ રે;
કચુક સાતે માસમાં રે, આવશું લેઈ તેહ રે. રાગે ૦ ૬.
- એમ કહિ કુમર સધાવિઆ રે, ચંદ્ર નાડિ સર જોય રે;
શબ્દે સકુન પમિ તણા રે, તે પણુ સુંદર હોય રે. રાગે ૦ ૭.
- સિંહજ્યુ મારગ માહાલતો રે, ચઢ્યો એક ગિરિ શૃંગ રે;
બહુ વિધ દૈતક દેખતો રે, વનપૂજા જળ સર સંગ રે. રાગે ૦ ૮.
- વૃક્ષ અશોક ઘટા તળે રે, દીઠો સાધક એક રે;
માનપણે ઉભો રહ્યો રે, કુમર ધરિય વિવેક રે. રાગે ૦ ૯.
- જાપ પુરો કરિ તે વદે રે, ભલે પધાર્યા આજ રે;
આકૃતિએ ગુણવંત છો રે, લક્ષણથી નર રાજ રે. રાગે ૦ ૧૦.
- કુમર ભણે મુજને કહો રે, જે અમ સરખુ કાજ રે;
આગે ઉત્તમ ઉપગારમે રે, દીધાં દેહ ધન રાજ રે. રાગે ૦ ૧૧.
- તે કહે હુ વિદ્યા ધરૂ રે, દિયે કામિત ગુરૂ રાય રે;
મંત્ર સાધન વિધિએ કંઈ રે, ક્રોધ સુર કરે અંતરાય રે. રાગે ૦ ૧૨.
- ઉત્તર સાધક નર વિના રે, મત્ત રહે નહી ઠામ રે;
તીણે કંઈ તુમ વિનતિ રે, અવધારો ગુણ ધામ રે. રાગે ૦ ૧૩.
- કુમર કહે સાધો સુખે રે, ચિત્ત કરી ચિર થોભ રે;
ઉત્તર સાધક મુજ થકા રે, કૂણુ કરે તુજ ખોભ રે. રાગે ૦ ૧૪.
- કુમર પ્રાણ પૂણ્યે કરી રે, વિદ્યા થઈ તસ સિદ્ધ રે;

હિતમ પુરુષ જે આદરે રે, તે હોવે નવ નીચ રે. રાગે૦ ૧૫
 ગૌરી પત્નિતિ સ્વગામિની રે, રૂપ પરાવર્તકાર રે,
 વિદ્યાધર પ્રેમે દિગ્ધે રે, કુમરને વિદ્યા ચાર રે. રાગે૦ ૧૬.
 કુમર ચંદ્રા ગિરિ ઉપરે રે, ખેટ ગયો નિજ હામ રે,
 પર્વત શિખરે દેખિયુ રે, કાળિ દેવીનું ધામ રે. રાગે૦ ૧૭.
 નર દોષ રોતા સાંભળી રે, મદિરે પોહોલ્યો રાય રે;
 દીઠા તિહા નિજ મિત્રને રે, ચદન ચરચિત કાય રે રાગે૦ ૧૮.
 જોગી દોષ જપિ મત્રને રે, ગિહુ શિર ઠપતા ફૂલ રે;
 અદશ રહી નૃપ ચિતવે રે, કાઠ કરે પ્રતિકૃષ્ણ રે. રાગે૦ ૧૯.
 મૂડમાળ ગળે ધારણી રે, દુષ્ટ નજર વિકાળ રે;
 મહિષ ઉપર ઘેડી થકી રે, કાળીકા દેવી નિહાળ રે. રાગે૦ ૨૦.
 રગી રૂંધીરે ભૂતલા રે, આગે અગનિનો કુડ રે,
 હવન કરેવા ઉઠિઆ રે, ધરિ અસિ યોગી પ્રચડ રે રાગે૦ ૨૧.
 તે દોષ રાકને એમ કહે રે, ઇષ્ટ દેવનું કરો ધ્યાન રે,
 ખડ્ગે હણી શિખીમા ધરી રે, માતને દેઉ બળીદાન રે. રાગે૦ ૨૨.
 તે કહે જૈન ધરમ રચિ રે, ચંદ્રશેખર ભૂપાળ રે;
 તાસ ધરમ સર અમ કરે રે, સેવકની સભાળ રે. રાગે૦ ૨૩
 યોગી કહે અમે જોગખ્યો રે, અમ ગુરનો હણનાર રે,
 પણ ગુરજે ગગને ધર્યો રે, હજુઅન ભૂ પગ ચ્યાર રે રાગે૦ ૨૪.
 ભૂત ભક્ષણુ વેહેચી લીયો રે, તે તુમ સી કરે સાર રે,
 સાભળી સિહજ્યું ગાજિયો રે, યોગે રાજકુમાર રે રાગે૦ ૨૫
 રેરે પાપિ જોગટા પાપણી રે, સુરો તુજ માત રે,
 નિત નિત નિર્જળ નર ગ્રહી રે, ભક્ષ કરે ચક્રિ ધાત રે. રાગે૦ ૨૬.
 વળિ તુમ ગુરજે વાટડી રે, કર મેળાવો આજ રે,
 ગગન ફૂરત મે પામીયો રે, જિમ પખી ને બાજ રે રાગે૦ ૨૭.
 જોગી સુણી સનમુખ થયા રે, કુમરે ગ્રહી તવ દોષ રે
 દેવી દેખ તા નાખિઆ રે, ભસ્મ હુતાશને હોય રે રાગે૦ ૨૮.
 દોષ મિત્ર લેધ નીકળ્યો રે, સરોવર સ્નાન કરત રે,

નૃપ પૂછતાં તે કહે રે, સાંભળો અમ વરતાંત રે.	રાગે૦ ૨૯.
વાધ ભયે નાહા અમે રે, જોગી મળ્યા પાપ જોગ રે;	
પૂછયે કહ્યો અમે મૂળથી રે, તુમ અમ જોગ વિયોગ રે.	રાગે૦ ૩૦.
તવ દોય કહે તુમને દિયુ રે, સોવન સિદ્ધિ કરાય રે;	
લોભે અમે તસ વંશ પડ્યા રે, મધમાંખીને ન્યાય રે.	રાગે૦ ૩૧.
દેવી ભુવન ભેગા મળ્યા રે, નાથે દિયા અમ પ્રાણુ રે,	
પાપીએ જે ચિંતવ્યુ રે, આપે લલ્યુ નીરવાણુ રે.	રાગે૦ ૩૨.
તિહું જણુ રણ આલધતા રે, દેખી અનોપમ ગામ રે;	
વન પરિસરે વિશરામતા રે, યક્ષાલય શુભ ઠામ રે.	રાગે૦ ૩૩.
ખીજે ખડે એ કહી રે, પેહેલી ઢાળ રસાળ રે;	
શ્રી શુભવીર રસિક જનો રે, સુણજો થઇ ઉજમાળ રે.	રાગે૦ ૩૪.

દોહરા.

ગામ લોક શ્રીફળ ગ્રહી, અસન વસન નૈવેદ,	
લેઈ જતા નર એકને, પુછે કુમર તે ભેદ	૧.
તે કહે કિંશુક વન વચે, કરતી તપ ઉદ્યામ,	
રૂપવતી સતિ જોગણી, તેનું જસોમતિ નામ.	૨.
અવધી જ્ઞાની તેહ છે, તસ વદન જન એહ,	
ભક્તિ ભરે તિહા જાય છે, હરવા મન સદેહ	૩.
ધમ નિસુણી નૃપ મિત્રશું, ગયા જસોમતિ પાસ;	
ચરણુ નમી કરિ જોસતા, પામી મન ઉદ્ધાસ.	૪.
યોવન વય તુમ ઝગમગે, લક્ષણુ લક્ષિત દેહ,	
પૂછે લલ્યુ વય કિમ તપો, ખીજો વણિ સદેહ	૫.
એમ નિયુણી સા ઉચરે, મુજ વૈરાગનિવેશ;	
એક ઉત્તર દેતાં થશે, તુમ ચિતકું ગુણો કલેશ.	૬.
કુમર ભણે માતા કહો, સધજો એ અવદાત;	
કલેશ શમે તુમ વગનથી વણિલહિએ સુખસાત.	૭.

ઢાળ ૨ જી.

(સોના રૂપાકે સોગટે સૈયાં ખેલત ખાજી—એ દેશી.)

જોગણ કહે સણ રાજવી, સસાર અટારે,	
મોહે મુંઝ્યા માનવી, ગુણ વાણી ન ધારે.	મોહે૦ ૧.
ગુરવાણીથી વેગળા, ઝો તુગરા કહાવે;	
તપ જપ સાધન ધર્મના, કૃળ તે નહ પાવે.	તપ૦ ૨.
ઝોવીર નામે દેશ હે, સુભગાપુરિ વાસિ,	
ચિત્રઝેન રાગ અણિ, દુર કાશ હે ગ્યાશી	ચિત્રઝેન૦ ૩.
તિનકુ રાણી આઠ હે, જસોમતી અળધેરી,	
વિનય કુશળ એક પુત્ર હે, દોય ઝેટી ભલેરી	વિનય૦ ૪.
નૃપ સાથે લીલા કરે, તે સાતજ રાણી;	
રાયે માનિ સો રાણીયો, દુઝ ભરે પાણી	રાયે૦ ૫
લધુ રાણી નિજ મદિરે, રહેતી ભરશેગે;	
માન ત્રિહુણી લોકમે, નડી નિદ વિયોગે	માન૦ ૬.
સન્નન મુકન વિદ્યાર્થિ, રોગી ને સરોશી;	
પરદારા સગિ લોભિયા, પિરહી ને વિદેશી.	પર૦ ૭.
એ એમ નિદ્રા ના લહે, મેં યિ યુ રહેતે,	
હમ દુખ સમ વિભાગિએ, દોય નયનાં રોતે	હમ૦ ૮.
આળ ચોર વૈદ પ્રાહુણા, નૃપ ધૂરત વેશા;	
પર પીઝ નદ જાણતે, હોત અહુત કિન્નેશા	પર૦ ૯.
નર નિજ આધીન નારિયો, પર લલના લોટે,	
પુરણોદક સર્ન ઇછતે, કાક કુલજ ઘોટે	પુરણો૦ ૧૦
કૌશિક દિવએ ન દેખતે, વાયસ નિશિ વેળા;	
નિશિ દિન કામી અધ હે, કરે નીચસે મેળા	નિશિ૦ ૧૧.
એક દિન માતગી મળી, ગાય ગીત રસાળા,	
હાવલાવ લટકા કરે, વળિ નયનકા આળા.	હાવ૦ ૧૨.
દેખી રાગ મોહિયો, રૂપ કંઠ નિહાળી,	
જન્મ દાણુ નિર્મળ નહિ, વળિ વણે કાળી	જન્મ૦ ૧૩.

પંકા શંકા તન ધરી, ભણે લોક હજુરી;	
સૌગંધિક ગુણ દેખકે, લિચે નર કરતુરી.	સૌગંધિકં ૧૪
નિશિ માતગી ભોગવી, નૃપ નિચ નિહાળા,	
દિલ વૈરાગે ભેદિયો, મટિ મોહકી ઝાળો.	દિલં ૧૫.
જૈન મુનિ વનમાં સુણી, ગદ્ય સખિયાં સાથે,	
સેચી વયાણ સુધારસે, કરિ શિતળ નાથે.	સેચીં ૧૬.
દિક્ષા દુક્કર જૈનકી, હમુ નહી પળાય;	
સસાર ખૂરા છોરકે, મેને યોગ ધરાય.	સસારં ૧૭
સમકિત મુલ વ્રત પચ એ, મેરે દિલમેં છપાય,	
જૈન જ્ઞાન તપ ધ્યાનથી, ઝોહી નાણુ ઉપાય.	જૈનં ૧૮.
યોગીપણે વનવાસમે, પાંચ વર્ષ તે જતાં;	
અળ સુનહો તુમ રાજવી, પ્રીયા કંચુક ખાતાં.	અળં ૧૯.
એક દિન રાજ કચેરીમે, પરદેશી આયા,	
ભુપ ભણે અચરીજ કહો, કાઠ ગામે દેખાયા.	ભુપં ૨૦.
સો કહે કનકપુરી ધણી, છતારિ કહાવે;	
તસ યેટી રતિસુંદરી, રૂપ રંભા ગાવે	તસં ૨૧.
દેવે દિગ્ધો એક કંચુઓ, કહુ શોભા કેતિ;	
ગ્રહમડળ ગગને રહી, જોવે તસ જ્યોતી.	ગ્રહં ૨૨
રાય સુણી સુર મિત્રકુ, બળિદાને યોલાયા;	
કંચુક હરણકી ખાતસે, ઉર્નકુ સમજાયા	કંચુકં ૨૩.
સુર કપિ રૂપ બનાયકે, નઈ તરૂપર ગાણ;	
હરિ કંચુક દેઈ ગયા, કીયા રાયકું રાણ.	હરિં ૨૪.
કંચુક દેખી ભૂપતિ, દિલમેં યુ થાવે;	
કંચુકધર કાન્તા કશી, પુન્યવત પાવે.	કંચુકધરં ૨૫.
મુજ ભાગ્યે એ ભામની, જો દૈવ મિલાવે;	
તવ હમ જન્મ સદ્ગુણ હુવે, જોડિ જુગતિ થાવે	તવં ૨૬.
મિત્ર દેવ યોલાયકે, ફેર કામ ભળાયા,	
નૃપને તીર જર યું ભણે, કયા દ્રોગટ માયા.	નૃપનેં ૨૭.

પ્રણિધરકી મણીકા ગ્રહે, સતિ સીલન લગે,
 ઉસમે કોઈ નફા નહી, સતિ સુરસેન ગળે. ઉસમે ૦ ૨૮
 રાય લણે એક ઘેર તુ, ધનકુ ધહાં લાણા;
 હોનાર હોય સો હોયગા, ખુશી વા પછતાણા હોનાર ૦ ૨૯.
 તવ તે સુર રતિમુદરી, સુતિ સન્યા લેવે;
 નિરભાગીકુ શેવધી, યુ ભુપકુ દેવે નિરાભગી ૦ ૩૦
 શિયળ અખડે સા રહે, ઘર પાસે પનોતિ,
 તુમ રૂપ પટે આ લેખક, કરે ભોજન ભેતી. તુમ ૦ ૩૧.
 શ્રી શુભવીર કુઅર સુણિ, યોગણ પદ પુણ;
 લલિત પદે લણી ઢાળ એ, ખડ દુળે દુણ લલિત ૦ ૩૨.

દોહરા.

યોગણ વયણ સૂણિ ધસા, હરખિત દુઆ વિશેષ,
 પણ કાન્તા હરણે કરી, પામ્યો ચિત્ત કલેશ ૧.
 તસ ઉપાય વિચારિને, કેહે યોગણુને તામ,
 વિદ્યા વિધિ તુમ નજરથી, સિજે વહિત કામ ૨.
 ભેગણ અનુમતિ પામિને, જ્યમડળ બળિદાન,
 બેટક ચિત્ત વિધિ સાચવી, બેઠો કરિ એક ધ્યાન ૩
 ઉત્તર સાધક બિહુ રહ્યા, યોગણુની આસીશ,
 પૂન્ય બજે સિદ્ધિ થઇ, સાધત દિન એકવીસ ૪.
 રચિત વિમાને બેસિને, પરણમિ યશોમતી પાય,
 સુભગાપુરી વન ખડમા, મિત્ર સહિત તે જાય. ૫
 હવે રાતસુદરી દેખીને, ચિત્રસેન ભુપાલ,
 રૂપે મોહી એણિ પેરે, વચન વદે સુકુમાર ૬.
 તુમ હમ મેળા મેળવ્યા, દેવે સરખી ભેડિ;
 પ્રેમે અમ સાથે રમો, પુરવહિત કોડિ ૭.
 સા કહે તુ કુણુ રક છે, મુજ પતિ સિહ સમાન,
 સિહની નારી સિહ વિણુ, ન ભજે આર કુકામ ૮.
 સાંભળી એમ એક મદિરે, રાખી તાસ નરેશ,
 નિત્ય પ્રત્યે આજાધ કરે, નવ નવ વચન વિશેષ. ૯.

ઢાળ ૩ છ.

(કેરળાની દેશી.)

પ્રેમે પનોતી પધારિયાં, દિલ હરનેવાળી; ક્યૂંરે રંગીલી નહુ માનતી દિલ૦
 સુણહો રાજાડી બેટી, તુમ હમ પુન્યે ભેટી, આનાકાતી અગ્ય ક્યૂં કરે; દિલ૦
 સાત રાણીને શિરે, મેં તુજે રાખું ધરે, દુનિયાં સખી તુજ પાંઉ પડે દિલ૦
 દાસ દાસી હજુરા, એ સખી સેવક તેરા, હુકમ તુમારા ન લોપે તે; દિલ૦
 સગલિ ગણિ હમેરી, ભક્તિ કરેગી તેરી, તુમ આણા શિર રોપને. દિલ૦ ૨.
 રાજ એ તુમ સંગી, સેના એ ચતુરંગી, આણા ફેરાવું સવિ દેશમાં; દિલ૦
 મેં બી કરત સેવા, ખાઓ મિઠાઇ મેવા, તેલ સુગંધિ ધરે કશમેં. દિલ૦ ૩.
 હમકું એક મુરે દિગો, કચુક તુમ લિયો, રત્ન ભૂપણ સવીલાસમે; દિલ૦
 તુહિ વિદેશી વરી, તે તુજ પરીહરી, ભટકત દેશ વિદેશમે. દિલ૦ ૪.
 ચિત ખુલાસે રહો, કહના હોવે સો કહો નિચિ નજર કરી ક્યું રહો; દિલ૦
 સુદરી બોલે ઇયુ, લોક વિરહ કિયુ, ઉત્તમ કમલુ નયુ કહે. દિલ૦ ૫.
 હોવે દાસીકા જાયા, ચોર ધનુર ખાયા, દીવાનો પણુ યુ ના કહે; દિલ૦
 ધિગ ધિગ તેરી જાત, ક્ષત્રિ ના માત તાત, તેરા વચન સતિ ના સહે. દિલ૦ ૬.
 અપજસ જગ લિયો, કુમળે કલંક દીયો, મશી કુરંચક પુરવજ મુખો; દિલ૦
 સતિકી લાજ લેવે, તે નર જીવ ખોવે, આ ભવ તે ન રહે સુખે. દિલ૦ ૭
 કિયા મનોરથ મનકા, અબ્ધલાચારી નરકા, કચલુ સફળ હોવે નહી, દિલ૦
 તેં મુજ અપહરી, લયત કેશ હરી, માહાલત નહીં જગમાં રહી. દિલ૦ ૮
 મેરે પ્રિતમકે આગે, સિંહ નજરસે ભાગે, જાગ સરખે તુમ ભૂપતિ; દિલ૦
 કંચુક પિયુ દિયા, ચોરી એ તુને લિયા, ચોરીકા માલ દૂવા જની દિલ૦ ૯.
 સુરગિરી પવને ધુજે, જીવ અભજ્ય ખૂજે, લોક અલોકમે જાવતિ; દિલ૦
 રવિ શશી ચાર ચૂકે, જલધિ મરગદા મૂકે, હુ તુજ હાથ ન આવતી. દિલ૦ ૧૦
 એમ મુણી રાય ધાવે, એ અગ્ય કહાં જાવે, ચિટ્ટી ધાગા કરી વશ કરે; દિલ૦
 ખાનપાન દિયું ઘડિ ઘડિ ખચર લિયું, જિયું તિયું કરં મન પાંસરં. દિલ૦ ૧૧.
 ચિત્રપટે આલેખી, રૂપ પતિનું દેખી, પચ કલવ પતિકું દિયે; દિલ૦
 પાણીકા ખાત્રો ધરે, પિછે ભોજન કરે, મારીતર હેતઉદાશિએ. દિલ૦ ૧૨.

મિત્ર દોનુ વનવાસે, ચંદ્રશેખર પાસે, પુરીજન તાકુ પૂછતે, દિલં
વાત સકળ જડી, તિહુ એકમત ધડી, વિદ્યાપળે નિશિ જ્વલતે દિલં ૧૩.
મેહેલ સત્તમ માળે, આપ પ્રિયા નિહાળે, પટ ઉર સુતિ બેહાલમે; દિલં
ખિણુ ખિણુ વિરહે તપે, નામ પ્રભુકોજપે, ચિત્ર જીએ એક તાલસે. દિલં ૧૪
મિત્રકું ખાન કહી, આપ અફસ રહી, તે દોય આરીત બોલતા; દિલં
સુણુહો રાગકી સૂત, ગુણુવત અદ્ભુત, અમ દોય તુમ પદ દૂકતો દિલં ૧૫
અમ દો સેવક કહુ, તુમ પતિ સગ રહું, દેવ સાનિધ ઈહાં આવિએ; દિલં
હકમ દિયા હે નાથે, ચલો હમેરી સાથે, તુમ માત તાત મીલાવિએ. દિલં ૧૬.
કિસકાએ રૂપ પટે, સતીકુ નાહે ઘટે, અન્ય પુરૂષ કોપેપણો; દિલં
બોલે સતી યુંવાયા, જો તુમે બિહું સાચા, પટમે કહો રૂપ કુણુ તણો. દિલં ૧૭.
હમ દિલ સાખિ ભરે, તુમ સવિ વાત હરે, નહીતર મુખ નહી દેખણો; દિલં
તવ દોય પટ જોવે, કહે અમ સ્વામિ હોવે, સા મુણિ હર્ષ લહે ધણો. દિલં ૧૮.
કુંઅર પ્રગટ લએ, ત્રિયોગ પિંડ ગએ, ચાર ચતુર નયના હરે, દિલં
ખીજે ખડે ઉછાંહે, ત્રીજ એ દાળ માહે, શ્રી શુભવીર મેળા કરે. દિલં ૧૯.

દાહરા.

કુંઅર ભણે સુદરી મુણો, દુખ વેળા ગદ્ય દૂર; -
થોડા દિન આ મદિરે, રેહેજ્યો આનંદ પૂર ૧.
એ દોય મિત્રજ તુમ કને, મળળે અવસર દેખ,
તુમ અમ મનમુખા તણી, કેહેશે વાત વિશેષ ૨.
એમ કહિ નિહું જણુ વન ગયા, સુખભર વીતી રાત,
ઉદમભર તે ઉઠયા, લહી નિરમળ પરભાત ૩.
જળ ભાજન ભરિ શિર ધરી, દેખી આવતિ નાર,
પંથ સરે તે આલિઆ, દીકું સરોવર પાળ ૪.
તસ તટે એક વડ વૃક્ષ છે, ત્રિપુલ શિતળ લહી જાય;
વેશ કરી યોગી તણા, બેઠા ધ્યાન ધરાય ૫

ઠાળ ૪ થી.

(સહીયર પાણી સચર્યા ચમુના કેતીરે હાંહારે ચમુના—એ દેશી)
નૃપ અખધુત હુઆ શર, દોય એલા પામે, હાહારિ દોયં

- મૌનપણે ગુરૂધ્યાનમાં, રહી વયણુ ન ભાસે. હાંહારિ રહીં ૧.
 મોહોટી જટા વડ ડાળસેં, આંધિ જપ કરતા, હાંહારિ આધીં
 કુંડ અગનેં ચેલાં બિહુ રે, હુત દ્રવ્યજ ધરતા. હાંહારિ હુતં ૨.
 વાત નગર નારી કરે, પ્રભુ આપ પધાર્યા; હાંહારિ પ્રભું
 નરનારી આવી નમે, તસ કામ સધાર્યા. હાંહારિ તસં ૩.
 કોષ પતિ વશ કરવા ભણી, નિજ શોકને સાલે; હાંહારિ નિજં
 કોષ અગજ અરથી થઇ રે, તસ ચરણુ પખાળે. હાંહારિ તસં ૪.
 કોષ મૃતવચ્છા દોષથી, કોષ રોગી આવે; હાંહારિ કોષં
 મન ગમતા ભોજન કરી, કોષ પ્રેમે લાવે. હાંહારિ કોષં ૫.
 શિવ ધર્મી કૃષ્ણ સ્ત્રી નરા, લેષ કૂઝ વધાવે, હાંહારિ લેષં
 હવન વિભુતિ શીર ધરી, કામ કરિ ગુણુ ગાવે હાંહારે કામં ૬.
 વેશા વૃધા તિણે સમે, દરબારથી આવે; હાંહારે દરબારં
 શિર ક્રૂરસંતા ગુરૂ પગે, નવ યોવન થાવે. હાંહારે નવં ૭.
 રમઝમ કરતિ પ્રેમશું, દરબારમેં આવે, હાંહારે દરબાર.
 વાત કહિ નૃપ પૂછતાં, યોગી ગુણુ ગાવે. હાંહારે યોગીં ૮.
 તે દેખી નૃપ આવિયો, નમી શીખ્યનેં ભાસે; હાંહારે નમીં
 તુમે યોગીશર કીહાં થકી, આવ્યા એણે વાસે. હાંહારે આવ્યાં ૯.
 શીખ્ય કહે અમે શુરગિરી, ઉપર વન ફરતે; હાંહારે ઉપરં
 બાર વરસ ભોજન વિના, ગુરૂ તપ કરતે હાંહારિ ગુરૂં ૧૦.
 દેવ દેવિ રવિ ચંદ્રમા, ગુરૂ હાજર રહેવે, હાંહારે ગુરૂં
 નૃપ કંચુક ધરનારિનિ, સવિ વાનજ કહેવે હાંહારે સવિં ૧૧.
 તુમ ગુરૂ પાસે મોહની, હોય તો કોહો અમને, હાંહારે હોયં
 જે જે માગો તે દીએ, ગુરૂ જાનું તમને. હાંહારે ગુરૂં ૧૨.
 વશ કરવિ એક નારિ છે, નહિ કારજ દુણું, હાંહારે નવિં
 નજર કરે ગુરૂ મુજ પરી, રચણે પગ પુણુ. હાંહારે રચણેં ૧૩.
 શીખ્ય ભણે શુણુ રાજવી, અમ ગુરૂ નિર્દોભી; હાંહારે અમં
 તુમ ભાગ્યે ગુરૂ જે કરે, રંભા રહે થોભી હાંહારે રંભાં ૧૪.
 વસ્તુ અધિક ગુરૂથી નહી, હમ કયા તુમ દેવે; હાંહારે હમં

એમ કહી વિનવે થકે, ગુરૂ વચન કરેવે	હાંહારે ગુરૂં	૧૫.
હમ તુમ મદિર આપકે, કરૂ કામ સવેરા,	હાંહારે કરૂં	
હમ વચને જો થીર રહે, તો હોય ભલેરા.	હાંહારે હોયં	૧૬
નૃપ મદિર જાઇ ગોપમે, ખટ મહાળ કીધા,	હાંહારે ખટૂં	
ધુપ નૈવેદ્ય કુસુમ ભરે, અળિદાન પ્રસીધાં.	હાંહારે અધીં	૧૭
હોહો કુટ સ્વાહા જાપે, પદ્માસન યેહે,	હાંહારે પદ્માં	
આડબર બહુલા કરી, દીન ચોથે ઉઠે	હાંહારે દીનં	૧૮.
મુ કથ એક દેઇ કહે, માદળિએ રખના,	હાંહારે માદળિં	
નારી સવિ વશ હોયગી, મિત્ર ગઇ તુજ ઝખના	હાંહારે મિટં	૧૯.
પણુ એ નારી જે કહે આજે રીતે ચલના,	હાંહારે આં	
જ્યાહા જાવે ઉઠાં જાનદે, નવિ કરની ખલના	હાંહારે નવિં	૨૦
નિત નિત રાગ વધત હુવે, એમ દિન એકવીશે,	હાંહારે એમં	
કર જોડી રહેગી સદા, સુણુ વિશ્વાવીશે	હાંહારે સુણું	૨૧
યોગીક ધર હે બડે, મત શકા લાવો;	હાંહારે મતં	
હમ તો રમતા રામ હે, ફેર વનમે જાવે.	હાંહારે ફેરં	૨૨.
રાય કહે દિન દસ લગે, હમ દરસન દેના,	હાંહારે હમં	
યોગિ કહે અમે વશ નહી, તેરિ ખાતર રહેના	હાંહારે તેરીં	૨૩
એમ કહેતા ગગને ચલ્યા નૃપ ઉચૂ જોતાં;	હાંહારે નૃપં	
માહા વિદ્યા ભંડાર એ, એમ સહુને કહેતાં	હાંહારે એમં	૨૪.
રાતે રતિસુંદરી કણે, દોય મિત્ર તે જાવે,	હાંહારે દોયં	
વાત બની તે સવી કહી, પછી એમ સમજાવે	હાંહારે પછીં	૨૫
રાયશુ મીઠી વારતા, કરજો જેમ રીઝે,	હાંહારે કરજોં	
મુજ બાધા મૂકયે થકે, તુમ કારજ સીજે	હાંહારે તુમં	૨૬
ઇત્યાદિક સાવિ શીખવી, ગયા કુવરની પાસે,	હાંહારે ગયાં	
બીજે દિન સુદરી તણે, ગયો નૃપ આવાસે	હાંહારે ગયોં	૨૭.
ઉડી સા આદર દિએ, કરે વાત તે મીઠી,	હાંહારે કરેં	
નૃપ જાણે યોગી સ્વરે, કરી સાચી ચીઠી	હાંહારે કરીં	૨૮.
રાય ભણે તમે જે કહો, મંછા કરૂ પુરી;	હાંહારે મંછા.	

સા કહે સુરગિરી જાતરા, બાધા છે અધૂરી. હાંહારે બાધાં ૨૯.
 જો ઇચ્છા પૂરી કરો રે, તો રહેશું હજૂરી; હાંહારે તોં
 રચિતે નૃપ યોગી વિના, એ વાત ન પૂરી. હાંહારે એં ૩૦.
 નૃપ જઈ યોગીને નમિ, કહે યાત્રા કરાવો; હાંહારે કહેં
 યોગી કહે ઘડી દોયમેં. યાત્રા કરી આવો. હાંહારે યાત્રાં ૩૧.
 રચિ વૈમાન નરેશને, કહે સા જઈ એસો; હાંહારે કહેં
 સુદરીને નૃપ કહે કરો, વૈમાને વાસો. હાંહારે વૈમાનેં ૩૨.
 સા ભણે હું નવી એકલી, જઈ યોગી સાથે, હાંહારે જઈં
 રત્નભુષણ પુત્રી મિહું, દિયો જો સંગાથે હાંહારે દિયોં ૩૩.
 મુજ કંચુક દેઈ પગ નમી, તુમ સાથ ચલીજે, હાંહારે તુમં
 તો ચહું યાત્રા નહી તદા, અસનાદિ તજીજે. હાંહારે અસં ૩૪.
 કંચુક આદે દેઈ નમી, નૃપ સજવા જાવે; હાંહારે નૃપં
 શીખ્ય કહે કોકટ હમું, નવિ સાથ ચલાવે. હાંહારે નવિં ૩૫.
 કોટી મુલ દોય હાર નૃપ, તસ દીએ કામાધિ, હાંહારે તસં
 વૈમાને સહુને ઠવી, નિજ કારજ સાધી. હાંહારે નિજં ૩૬.
 નૃપ આવ્યા પેહેલાં ચઢી, ગગનેં એમ યોગે; હાંહારે ગગનેં
 રાગદિક સુણુજે સહુ, મન ભૂલો ભોળે. હાંહારે મનં ૩૭.
 નૃપ કન્યા દોય અપહરી, જઈયું પૂર બાહારે; હાંહારેજઈયું
 રણ સંગ્રામે આવજો, ક્ષત્રીવટ ચારે. હાંહારેક્ષત્રીવટં ૩૮.
 સાંભળી કોલાહલ થયે, નૃપ સુભટજ આવે; હાંહારે નૃપં
 ચંદ્રશેખર વિદ્યા બળે, સહુનેં થંભાવે. હાંહારે સહુનેં ૩૯.
 કનકપુરે જઈ સાસરે, કન્યા દોય ઠાવે; હાંહારે કન્યાં
 લગન લેઈ મિહુ મિત્રને, કન્યા પરણાવે. હાંહારે કન્યાં ૪૦.
 બીજે ખડે એણિ પેરે, કહો ચોથી ઢાળે; હાંહારે કહોં
 શ્રી શુભવીર કહે મુણો, શ્રોતા ઉજમાળે. હાંહારે શ્રોતાં ૪૧.

દોહરા.

કુંચર કહે નિજ મિત્રને, જાઓ તમે નિજ દેશ;

પીતર અમારા અમ ધરે, કરતાં હોશે કંવેશ.

ખખર અમારી કાઢવા, મોકલીયા તુમ દોય,	
જઈ પાછા અમ વારતા, કરત સુખી સહુ દોય	૨.
દેશાતર દેખિ કરી, સાધિ વહિત કામ,	
રાજ રિહ લેઈ આવશુ, માત પિતાને ગામ	૩.
એમ કહિ ધન દેઈ બહુ, કુવર વિસરજે જામ;	
હાર દોય દોય રમણિને, ભૂપણશું દિએ તામ	૪.
પરિઝરશું વૈમાનમા, એસારી લાલિ ભાન,	
કાશીપુરી ગગાતટે, મૂકિ વળ્યા પ્રભાત.	૫.
પગ પાળે પાછા વળ્યા, જોતાં વનગિરિ ઠામ,	
સિહ તણિ પરે મદ્રપતો, પામ્યા સુદર ગામ	૬.
એક વને યક્ષાલયે, હૃદય ધરી અરિહત,	
નિશિથ સમય સૂતા સુણે, નારી રૂદન કરત.	૭
મન ચિતે દુખ ભર થકે, રોતી કુણ એ નાર,	
દુખિઆતુ દુખ ભાગવું, એ ક્ષત્રી આચાર	૮
ઇમ ચિતને ઉઠિયો, શબ્દ તણે અનુસાર,	
પિત્રવને ઉભો જઈ, દેખી સુદર નાગ	૯.

ઢાળ પ મી.

(કુવર ગભારો નજરે દેખતા જી—એ દેશી)	
સાહસિક વત શિરોમણિજી, બુદ્ધિ ધીરજ બળ ભૂર રે,	
ઉદમ પ્રાક્રમ જસ હુવે જી, દૈવ રહે તસ દૂર રે. સાહસિકં ૧.	
ચંદ્રશેખર કરુણા નિધિ જી, દેખી રૂપની રેખ રે,	
દિવ્ય ભૂષણ શુર સાટિકા જી, ભાલ તિલક સવિશેષ રે સાહસિકં ૨.	
કુઅર કહે સુણ સુદરી જી, રૂદન કરે શે કાજ રે,	
વનમાં રહિ કિમ એકલી જી, નિજ કુળ વટ તજી લાજ રે. સાહસિકં ૩.	
સા ભણે સુણ લઘુ બાળકા જી, તુજને કહે શું થાય રે,	
તનની વાત બાહિર પડે જી, દુખ કશુ નવિ જાય. રે. સાહસિકં ૪.	
બોલે કુઅર લઘુ ગુરૂ તણું જી, બોલવું એ અસરાળ રે;	
શ્રદ્ધા રતન અતર બુઝ્યા જી, ગાય વાળે તે ગોવાળ રે. સાહસિકં ૫.	

ભજે કુલિસગિરી મોટકા જી, અકુંશ ગજ વશીકાર રે;
 તજે અધિક તે ગુરુ કહો જી, દીપક હરે અધંકાર રે. સાહસિકં ૬.
 સા કહે તુમ વચને કરી જી, થઇ પરતિજ મુજ સાર રે;
 પાકે સીધ ચાંપી લીયો જી, જાણિ એ ભટ્ટ આકાર રે. સાહસિકં ૭
 વાત સુણો એક માહારી જી, આ નગરે અમ વાસ રે;
 મુજ પતિ નૃપ સેવા કરે જી, નિશ દિન રેહેનો પાસ રે સાહસિકં ૮.
 શાસ્ત્ર રમણોને ભૂપતિ જી, ધિરપણે કદી નવ હોય રે;
 વાત પિથુન મુખ સાંભળી જી, રીસે ચડ્યો નૃપ સોય રે. સાહસિકં ૯.
 હુકમ કરી કોટવાળને જી, મુળી ધરો મુજ નાહ રે;
 અસન કરાવા નિશિ સમે જી, આવી ઇલાં ઉજાહ રે. સાહસિકં ૧૦
 ઉચી મુળી પોંહોતી નહી જી, હુ અમળા બળ રાય રે;
 મુખ દેખી ભોજન કરૂ જી, ખંધ ચઢાવે કાય રે. સાહસિકં ૧૧.
 ઈજા પુરણ મુજ શિર ચઢી જી, ધિર થઈ કરો કહે રાય રે;
 ખંધ ચઢી તવ સા તિહા જી, કાનીએ કાપી મંશ ખાય રે. સાહસિકં ૧૨.
 મંશ તણો ખંડ એક પડ્યો જી, કાપંતા નિજ ખંધ રે;
 કુંઅર તે લેઇ નાસા ધરે જી, મંશ મૃતક દુરગધ રે. સાહસિકં ૧૩.
 તવ ઉચું જોઇ ચિંતવે જી, હૈ હૈ વંતરી કાય રે;
 છત્ર કરીને મુજ મારવા જી, કંદ રચ્યો એ સોય રે. સાહસિકં ૧૪.
 કુંઅર વહે રે પાપણી જી, જાણ્યું તુજ ચરિત્ર રે;
 અંધથી નાખી ભુતજે જી, હિંસક અસુરિ અપવિત્ર રે. સાહસિકં ૧૫.
 ખડગ ગ્રહી જળ ધા દિએ જી, નાહિ લેઈ શરિર રે;
 ગગનેં જતાં કુંઅરે ગ્રહિ જી, ખિંચિ લિયુ તસ ચીર રે. સાહસિકં ૧૬.
 સૂર મદિર સૂતો જઇ જી, ચાલ્યો ઉડી પરભાત રે;
 જરણા પરણા ઉતરી જી, ચિત્રકૂટગિરિ જન રે. સાહસિકં ૧૭.
 તિહાં એક વનતી કુંજમાં જી, દીઠો જૈન પ્રાસાદ રે;
 કલ્પતરૂ મરૂ ભુમીએ જી, દેખી લહે આસ્વાદ રે. સાહસિકં ૧૮.
 શાતિનાથ પ્રભુ દેખિનેં જી, વંદ્યા ધરિય વિવેક રે;
 રંગ મંડપ જળ આવિઆ જી, તવ દીઠો નર એક રે. સાહસિકં ૧૯.

કુંઅર પૂછતાં તે કહે જી, મણિચુડ ખેટ નરેશ રે;
તસ સુત હું શખચૂડ છું જી, ગુર સુણી ઉપદેશ રે સાહસિકં ૨૦
જાત્રા જતા ધંહા આવિયો જી, ચૈત-આસધો અજાણ રે;
આકાશથી હું ભૂધ પડ્યો જી, વિદ્યાની થઇ હાણ્ય રે. સાહસિકં ૨૧.
કુંઅર કહે શખચૂડને જી, વિદ્યા લિજો મુજ પાસ રે,
સાધો કહીને સધાવતા જી, વિદ્યા ફરી દેઇ નાસ રે. સાહસિકં ૨૨.
ખેટ વિમાન રચિ કરી જી, કુંઅરનો લાડી ઉપગાર રે;
વિદ્યા વિધી બહુ રૂપણિ જી, દેઇ ગયો ગિરનાર રે. સાહસિકં ૨૩.
બિજો ખડે રાસની જી, એ કહી પચમી ઢાળ રે;
શ્રી શુભવીર કુંઅર નિહા જી, સાધી વિદ્યા વિશાળ રે સાહસિકં ૨૪

દાહરા.

સિહ અને વળી પાંખ્યો, તિમ લાડી વિદ્યા સાર;	
મલપતો મારગ ચલ્યો, એકણુ પીડ કુમાર.	૧.
સાથ લેઇ પરિકર ધણે, વરીયો એક સથવાહ,	
પરવત નીકટ સરોવરે, ઉતર્યો દેખી સુઝાંહ	૨.
સારથપતિ ચિતાનુરે, બેઠો તખ્ત ગેહ;	
પૂછતા કહે કુમરને, છે અમ ચિતા એહ	૩.
ભિલ્લની પાત્રિ ગિરિ વચે, વસતા સખર અનેક;	
ભીમ નામને પદ્મિપતી, હુટતો અતિરેક	૪
ખખર વિના આવી ચઢ્યા, હવે કુણુ કરવુ કાજ,	
તે ચિતા ચિતમા વશી, હાં કિમ રેહેશે લાજ.	૫.
કિહા જાઉં કુંઅર ભણે, જવુ કરણાટક દેશ;	
નૃપ કેહે નિર્ભય થઈ રહો, માં ધરો ભય ભિલ્લેશ	૬.
કેસરીસિહની આગળે, સખરા હરણુ સમાન;	
શેઠ વદે તુમ નજરથી, જિમ રવિ તિમિર વિતાન	૭.
શેઠ વસુદત ચિતવે, ધૈર્ય બળી નર એહ;	
નમિ તેડિ સહ ભોજને, રાતિ વસ્યા ધરિ નેહ.	૮.

ઢાળ ૬ ઠી.

(સુણ મેરી સજની રજની ન જયે રે—એ દેશી)

- લોક સકળ નિંદ્રા અનુસરતા રે, શેઠ સુલટશં ચોટી કરતા રે;
 લિલ ધણા ગિરિથી ઉતરતા રે, વાનરપરેં કિકિઆટો કરતા રે ૧.
- એક પોહોર રાત્રિ જળ જાવે રે, મેઘ નિરજ્યું તિર વરસાવે રે;
 સખર તિમિરભર ત્રિહુ ત્રિશ ધાવે રે, ધૂઅડજ્યૂં ધૂધવાટા કરિ આવે રે. ૨.
- દેખિકાર દિલ કંપાવે રે, બગિઆ સૂલટ તિહાં જુઝાવે રે;
 બદ્ધલી બળતી મશાલો કરતા રે, ભટ જૂઝંતાં પગ નવિ ઠરતા રે. ૩.
- કાળા બીલ્લ ને કાળી રાતે રે, આવળ બદરી કંટક જાને રે;
 તે સાથે રણુ કરિ ભટ જૂઝે રે, દેખી શેઠ તે ઉભા ધુજે રે. ૪.
- પલ્લિપતિ ભીમસેન તે આવે રે, સખર ધણાને રણુમાં લાવે રે;
 શેઠના સૂલટ રણેથી તુટે રે, લિલ્લ હકાર્યા સાથને લટે રે. ૫.
- અંદ્રશેખરને શેઠ જણાવે રે, તવ તે રણુ મેદાને આવે રે;
 કુંઅર ઉપર ભીમ બાણુ તે સાંધે રે, નાગપાસથી નૃપ તસ બાંધે રે. ૬.
- બહુ રૂપણી વિદ્યા ફેરવતા રે, રૂપ કપી જળ લાખ તે કરતા રે;
 એક એક લિલ્લને આંચમે લેતા રે, ગગને ઉડી તે સવિ જાતાં રે. ૭.
- ભૂતજ ભીલ રહો નહિ કોઈ રે, સાથપતિ હરખ્યો તે ભેધ રે,
 થિર કરિ લોકને રાતિ ગમાવે રે, પલ્લિપતિ સહ પથે જાવે રે. ૮.
- સધળા પંખિને સંહારિઆ રે, લિલ્લ દશોદશ ઝાંખરે પડિઆ રે;
 ખડિન દેહે નીજ ધર પામે રે, પંખી દેખી ધૂજતા ધામે રે. ૯.
- ત્રીજે દિન કાંતિપૂર આવ્યા રે, સાથ સહ વનમા ઉતરાવ્યા રે;
 વિમળસેનપર સ્વામી આવે રે, મુક્તાશ્વે કુઅરને વધાવે રે. ૧૦.
- ગોત્રે બાંધવ અચરીજ કીધુ રે, પુન્યતણું પ્રજા પરીધન લીધુ રે;
 કીધો બહુ જનને ઉપગાર રે, મારગ વેહેતો થયો મુખકાર રે. ૧૧.
- એમ કહિ તુરગ ચઢાવી તેહ રે, બહુ આજવશ લાગ્યો ગેહ રે;
 નેહ ધરી કેતા દિન રાખે રે, પલ્લિપતિને કુઅર તે ભાખે રે. ૧૨.
- ભે જીવીતની આશા રાખો રે, તો તસ્કરપણું દુરે નાંખો રે;
 આપો પાકા તાસ જમાન રે, પ્રિ ન કરવુ એ તોદાન રે. ૧૩.

દેઈ જમાન તે નિજ ધર જાવે રે, શેઠ રજા લેછ પંથ સધાવે રે;
રાજા કુંઅરની ભક્તિ કરતા રે, દિન દિન તેહજ અધીકા ધરતા રે. ૧૪.
શ્રી શુભવીર કુંઅરશું મેળા રે, કરતા નવ નવ ભોજન ભેળા રે;
ચંદ્રશેખરનો રાસ રસાળ રે, ખીજે ખડે છટ્ટી ઢાળ રે. ૧૫.

દોહરા.

એક દિન રાજકચેરીએ, કુંઅરને નૃપ પૂછાંત;
લવલા રતનનિધિ તમે, દેશ વિદેશ ફરંત. ૧
મુજ માતુલ સુભગાપુરે, ચિત્રસેન છે રાય;
તસ કન્યા દો અપહારા, યોવન વય જળ્ય આય. ૨.
એક યોગી દોય શિષ્યશું, આવી કિયો વનવાસ;
ત્રણ્યે ધુર્ત શીરોમણી, રાયે કીયો વિશ્વાસ. ૩.
વેશ્યા તરકર અગનિ જળ, ઠગ ઠકર સોનાર,
એતા નવિ હુવે આપણા, મકડ બહુ બિલાડ. ૪.
વિશ્વાસે તે યોગિયા, લેછ ગયા નિગ નાર;
ગામ ગામ ગિરિ જોવતાં, ન પડિ ખખર લગાર. ૫.
જો જાણો વિદ્યાખળે, ભાખો અમને તેહ;
કન્યા લેછ ધર આવિએ, જાય હૃદય સદેહ ૬.
તવ વળતુ કુંઅર કહે, અપહરિ કન્યા દોય,
વરચિંતાઃટાળી અમે, પરણ્યા બાધવ દોય. ૭
રાય ભણે એ ક્ષત્રિનો, નહિ રૂડો આચાર;
પરનારી પરધન ભણી, અપહરવુ નિરધાર ૮.
કુંઅર કહે કન્યા તણા, સહસ ગમે ભરથાર;
જશુવતી રૂપમણિ હરી, કૃષ્ણે ક્ષત્રિ વિચાર ૯.
પણુ તુમ માતુલ વર પ્રિયા, હરતાં ગછ તસ જાત;
મેં શઠશુ શઠતા કરી, સાભળજો તે વાત. ૧૦.

ઢાળ ૭ મી.

(સુતારિના ખેટા તુ'ને વીનહુ' રે લો, મારે ગરબે માંડવડા લાવજો—એ દેશી.)
વધરિનુ વચન નવિ વિસરે રે લો, અરિ કંટકની ગતિ દોય જો;

- અળખાદ ત્રણે સુખ ભાગીએ રે લો, નહિતો દૂર તણ્યે સોય જો. વયરી૦ ૧.
 લક્ષ્મીપુર અણત નરેશરે રે લો, શેઠ ધનદ કરે નૃપ કામ જો;
 દયાધરમ તિથી ધન વાવરે રે લો, ગુરુદેવ ગુણે વિંશરામ જો. વયરી૦ ૨.
 શ્રીમતિ વેશ્યા નૃપ સંસદી રે લો, કરે એક દિન નૃત્ય ઉદાર જો;
 દાન માન નૃપતિ મંત્રિ દીએ રે લો, પણ શેઠ ન આપે લગાર જો. વયરી૦ ૩.
 લોક જોલે તું સર્વને રંજતી રે લો, પણ ધનંદત રંજ્યો જાય જો.
 સુણિ ચિંતે ચતુર હું તો ખરિ રે લો, લેઉ ધન કરિ કાંટિ ઉપાય જો. વયરી૦ ૪.
 વળિ નૃત્યે રીજ્યો નૃપ એમ કહે રે લો, મુખ માગે તે આપું તૂજ જો;
 ભણે સા નિશિ સુપને શેઠ કહો રે લો, લાખ દ્રવ્ય અપાવો મૂજ જો. વયરી૦ ૫.
 ભૂપ ભાસે શેઠ ધન આપિએ રે લો, ભણે શેઠ દીએ મહારાજ જો;
 ધર જમને શોકાતુર ચિંતવે રે લો, કિમ રેશે કચેરિએ લાજ જો. વયરી૦ ૬.
 ગુક પૂછે શેઠ મુખથી સુણી રે લો, મુખદક્ષ મતિ દીએ તાસ જો;
 લાખ મુલતું રતન લેષ કરિ રે લો, ગયા શેઠ નરેશર પાસ જો. વયરી૦ ૭.
 આદર્શ મુખે મણિ ધારીને રે લો, ભણે શેઠ વેશ્યાને એમ જો;
 પ્રતિખિંબ રતન કર લિજિએ રે લો, વદે વેશ્યા લેવાએ કેમ જો. વયરી૦ ૮.
 ભણે મંત્રિ સુપન પ્રતિખિંબમાં રે લો, નહીં ફેર ઇલાં લવલેશ જો;
 ગમ વળખિ ધરે જનથી સુણ્યો રે લો, શુકરાજનો એ ઉપદેશ જો. વયરી૦ ૯.
 અન્યદા વેશ્યા નૃપ રીઝવી રે લો, કહે શેઠનો શુક દિયો મૂજ જો;
 શેઠ પાસેથી રાયે અપાવિઓ રે લો, લેષ નિજ ધર ગમ અખૂજ જો. વયરી૦ ૧૦.
 લાખ દ્રવ્ય ગયો તુજ બુદ્ધિએ રે લો, પ્રજા દેખાડું તુજ પ્રત્યક્ષ જો;
 માંખ છેદિને દાસીને કહે રે લો, કરો શાકપાકમાં ભક્ષ જો. વયરી૦ ૧૧.
 કહિ વેશ્યા ગર્ભ સખિને ધરે રે લો, ગમ દાસી કામવશ ખાર જો;
 શુક હરખ્યો ભયે જાનો ચલી રે લો, એક પાંખે રહ્યા ખાળદાર જો. વયરી૦ ૧૨.
 આવિ દાસી જોતાં નવિ દેખિઓ રે લો, મંસ લાવી પકાવે શાક જો;
 આવિ વેશ્યા ભોજન કરતી વદે રે લો, શુક પાપિનો એ ભલો પાક જો. વયરી૦ ૧૩.
 સુણિ સૂડો ભયે મન ચિંતવે રે લો, જો જાણે તો હણશે એક જો;
 ખાળ મધ્યે અન્નાદિક ખાવતાં રે લો, સજ પાંખ સહિત થઇ દેહ જો. વયરી૦ ૧૪.
 શુક ચિંતે વયર વાળું સહિ રે લો, કરિ બુદ્ધિ પ્રપંચ વિચાર જો;

જિમ સિહને કૃપમાં પાડિયો રે લો, શશકે કરી ખુદ્ધિ ઉદાર ને. વયરી૦ ૧૫.
 ચિત ધારિને શક ઉડિ ગયો રે લો, જમ્મ વિસ્તુમંદિર કરે વાસ ને;
 નિત વેશ્યા તિહાં મંજરો કરે રે લો, પછે જય નૃપતિઆવાસ ને. વયરી૦ ૧૬.
 એક દિન વેશ્યા હરિ મંદિરે રે લો, કરી નાટક માગે એમ ને;
 મુજ વૈકુંઠનાં સુખ દિજિએ રે લો, મને વૈકુંઠ ઉપર પ્રેમ ને. વયરી૦ ૧૭.
 હરિ પુઠે રહી શુક ઉચરે રે લો, મુજ વાક્યનો ને વિશ્વાસ ને;
 જહાં દેવ દેવિ સેવા કરે રે લો, તે વૈકુંઠે તુજ કરે વાસ ને. વયરી૦ ૧૮.
 ભણે વેશ્યા હરિથી ન વેગળી રે લો, શિર મુઝાવિ હરિ કહે આવ ને;
 પછે મંત્ર દીધું તે જપો ધરે રે લો, રૂઝમાળા ગળે એક રાત ને. વયરી૦ ૧૯.
 પછી નાય કરી નૃપ આગળે રે લો, કહો જમ્મ શું અમે વૈકુંઠ ને;
 પછે નાય કરત રાજમારગે રે લો, ગિત ગાતા મનોહર કંઠ ને. વયરી૦ ૨૦.
 બહુ લોકે વરિ ઇહાં આવજો રે લો, તુજ ઇવુ વૈકુંઠ નિવાસ ને;
 મત્ર આપો વદે સા સહુ કરે રે લો, સુણી મંત્ર દીએ શક તાસ ને. વયરી૦ ૨૧.
 ઓ રૂઝમુંડમુંડ ગડબડ ગોટી થાઓ મોહોટી નારાયણાયનમ. પુટપુટ સ્વાહા.
 લેખ મત્ર ધરે મુઝાવિને રે લો, કરિ કિરિયા હરી ધર આપ ને;
 નમી વદિ કરી હરી પૂજતા રે લો, કહે વૈકુંઠ ચલો હરિ રાય ને. વયરી૦ ૨૨.
 શક વૃક્ષે ચઢી તવ બોલિઓ રે લો, જિમ સાંભળે બાળગોપાળ ને,
 રેરે મુઝા વૈકુંઠ રહ્યું વેગળું રે લો, ગયા વાળ ને થઇ વિકરાળ ને. વયરી૦ ૨૩.
 શક સાથે અમે શકતા કરે રે લો, દેઉ સયણુને માન વિશેષ ને,
 મુજ પાપો વિછેદન તે કરિ રે લો, તો મે તુજ મસ્તક કેશ ને. વયરી૦ ૨૪.
 શક ઉડિ ગયો શ્રેષ્ઠિ ધરે રે લો, કરી ધર્મ ગયા દોષ સર્ગ ને;
 પિતા પુત્ર થઇ નર ભવ લહિ રે લો, હણિ કર્મ ગયા અપવર્ગ ને. વયરી૦ ૨૫.
 કહે ચંદ્રશેખર સુણિ ભૂપતિ રે લો, સુણિ વાત ન રાખશો રોષ ને,
 ખડ બિજનની ઢાળ એ સાતમી રે લો, શુભવીરનો નહીં કાઇ દોષ ને. વયરી૦ ૨૬.

દોહરા.

કુચર કથા કહી ચિંતવે, ઇહાં રહેવું નહીં સાર;
 એ નૃપ માતુલ કન્યકા, સમરે રિપુ હરતાર.
 જિમ દિજ સુન સમરણ કરે, પૂછ છેદ અહિ શેપ;

- ભાગે મનસી પ્રીતડી, તિણે જાવું પરદેશ. ૨.
 ઇમ ચિંતિ દક્ષણ દિશે, કુંઞ્ચર ચલ્યા પરછન્ન;
 ગિરિ પુર જોતાં પામિઆ, વિધ્યાચળ ઉપવન. ૩.
 ઉજ્જુકાળ ભૂતળ તપે, તપતો રવિ આકાશ;
 કુંઞ્ચર તૃષાકુળ વન ગહન, પેઠો ધરી ઉલ્લાસ, ૪.
 મુકતાકુળ જળકલ્પતતી, પંકજ ભ્રમર ઉછાંહ;
 ક્ષિર જળધી લઘુ બંધુ સમ, સરોવર દીકું ત્યાંહ. ૫.
 શ્રમ તપતાપિત પંથીને, તરત ન પીવું નીર;
 કર પદ મુખ નવિ ઘોષ્યે, કરવું ન રનાન શરીર. ૬.
 શ્રમ ચિંતિ વિસમી ઘડી, રનાન કરે જળપાન;
 વૃક્ષ લતામાં જક્ષ ધર, પેઠો કરિ બહુ માન. ૭.
 જક્ષ શિરે મુકતામયી, અરિહંત પડિમા દેખ;
 ઉદક પખાલ કુસુમ દીજે, પૂજા કરત વિશેષ. ૮.
 સર સન્મુખ દ્રષ્ટી ગદ, ચૈત્યથિ વળતાં તાસ;
 જળથી અળકે વિજળી, પ્રગટયો જાસ ઉજાસ. ૯.
 કુંઞ્ચર વિલોકિ ચિંતવે, કાષ્ઠક કૌતક એહ;
 યક્ષાલય પાછળ રહી, જોવે પરછન્ન દેહ. ૧૦.

ઢાળ ૮ મી.

(શરોહિના સાળું હો કે ઉપર ચોધપૂરીની ઢાળ છે-એ દેશી.)

- સરોવર જળથિ હો કે નારિ નિસરી,
 રૂપ અનોપમ હો કે તેજે ઉદ્યોત કરી;
 ભૂષણ ચિવર હો કે અલકત અંગ ધરી,
 કુંઞ્ચર તે દેખિ હો કે ચિંતે ચિત હરી. ૧.
 સાગરપુત્રી હો કે વા વિદ્યાધરી,
 સિદ્ધ વનિતા હો કે ઇંદ્રની અપહરી;
 નાગ કુમારી હો કે અથવા વ્યંતરી,
 વનની દેવી હો કે સ્ત્રિલક્ષણ ભરી. ૨.
 નયન કટાક્ષ હો કે નૃપ ચિંતા ઉતરી,

તેહની પૂઠે હો કે વળી એક નિસરી;
 દેવપુજ્યો હો કે દોષ કરમાં ધરી,
 યક્ષને ચૈત્યે હો કે ગદ્ય અવનત કરી. ૨.
 દેખી પુજ્ય હો કે કમળે આચરી,
 સખિને પૂછે હો કે કિણે પૂજ્ય કરી;
 સા કહે પૂજ્યત હો કે સખરાને સખરી,
 સા ભણે બીલની હો કે નહીં પૂજ્ય ખરી. ૪.
 તિણે કાઠ ઉતમ હો કે નર મન સંવરી,
 પુજ્ય કીધી હો કે જિન હૃદયે ધરી;
 ભુતળ રજમાં હો કે પગ ઐણી પરી,
 સંખકગ્ગકુશ હો કે લક્ષણ રખ ઠરી. ૫.
 વાત કરંતી હો કે પૂજ્ય પડહરિ,
 કનકને કળશે હો કે સુરભી જળ ભરી;
 જિન નવરાવી હો કે પૂજ્ય પ્રેમ ધરી,
 કર ધરિ વીણા હો કે ગીત સુકઠ વરિ. ૬.
 નાદે રીઝ્યો હો કે કુંઅર પ્રગટ થયો,
 ઉડી કુઅરિએ હો કે તસ આદર દીધો;
 સ્પરિ સાધરમિક હો કે લહિ નૃપ નતી કરે,
 તવ લજવાણી હો કે તસ આસન ધરે. ૭.
 બેસી પૂછે હો કે તુમે કુણુ જાતિ છો,
 એ સરોવરમા હો કે વા વનમા વસો;
 યક્ષ દેવ થઇ હો કે કિમ જિન શિર ધરે,
 સુણિ તે નારિ હો કે કુઅરને ઉચરે. ૮.
 જગનદત દિજ હો કે માકદી પુરે,
 દાણિદ્ર રાજ હો કે નિવસે તાસ ધરે;
 પ્રિયમતિ નારિ હો કે દુખમાં કાળ ગમે,
 તસ મુખ આગે હો કે નંદન તેર રમે. ૯.
 સોમ લઘુ સુત હો કે જ્યારે જન્મ થયો,

- દ્વાદશ વરશી હો કે તામ દુકાળ થયો;
 દાનની ખુદ્ધિ હો કે લોકમેં દૂર ગઈ,
 સ્ત્રી સુત વંચી હો કે ખાય એકાંત જઈ. ૧૦.
- ધાન તે અપહું હો કે મીહું તેહ કરે,
 બાળક નારી હો કે વેચી પેટ ભરે;
 ધર ને ધરાણાં હો કે ધાન ને તુલ્ય દિયે,
 પેટની વેઠ્યો હો કે કરિ દિન નિગમિયે. ૧૧.
- ધર તજિ લાજે હો કે જઈ પરદેશ ફરે,
 વિખ ફાંસો હો કે નર ને નારિ, મરે;
 નર તિરિ મંશજ હો કે ખાતાં ત્રાસ નહિ,
 વિષ વંણિક જન હો કે અસુરના દાસ સહિ. ૧૨.
- મિત્ર વિછોહી હો કે જાયે ભૂખ સરે,
 માહા મૂછાળા હો કે દીનપણ ધરે;
 માતપિતા સુત હો કે ચઉદે મરણ કરે,
 સોમ લઘુપર હો કે કરણા લોક ધરે. ૧૩.
- ભિક્ષા વૃત્તે હો કે કાળ તે દૂર હરે,
 ચોવન વેળા હો કે દુષ્ટ પેટ ભરે;
 જૂગટિઆને હો કે ટોળે નિત્ય રમે,
 સમશાન મોદક હો કે લાવિ નિત્ય જમે. ૧૪.
- સૂરી આશાપૂરી હો કે દેહરે રાતિ ઠરે,
 હેઠી નાંખી હો કે સૂરિનિ પૂઠપરે;
 આટો મર્દન હો કે દીપક ધૃત લેઈ,
 ભોજન કરતો હો કે સુરિ શિર પગ દેઈ. ૧૫.
- સોમની ઉપર હો કે એક દિન ક્રોધ ભરી,
 રસના કાહાડી હો કે દીર્ઘ ભયંકરી;
 સોમ તે ઉપર હો કે થૂથૂકાર કરે,
 પાછિ રસના હો કે સુરિ નવિ સંહરે. ૧૬.
- લોક પ્રભાતે હો કે દેખી ભય ધરતા,

- ચિતે નગરે હો કે અપ મંગળ કરતા;
લોક મળીને હો કે તસ નૈવેદ કરે,
તો હે દેવી હો કે જીભ ન સંહરે. ૧૭.
- સોમ લોકને હો કે કહે મુજ ન્ને આલો,
શત સોનધ્યા હો કે તો હર્ય આલો;
સત એક પરદી હો કે તિહાં રહે નિશિ ભરે,
કહે દેવીને હો કે રાડ એ શુ કરે. ૧૮.
- પાખડ છડી હો કે જીભ તે સમવર,
આ મુસળશં હો કે નહિનો ચૂરણ કર;
દેવી બીહીની હો કે રસના સહરે,
દેઈ સોનૈયા હો કે પુરજન હર્ષ વરે. ૧૯.
- પામી ઉપાય હો કે એક દિન દેવિ ધરે,
પથર મોહોટો હો કે લેખ એમ ઉચરે;
ચૂર્ણ કરીશું હો કે તુજ મુર્તિ તણું,
નહિતર મુજને હો કે આપો દ્રવ્ય ઘણું. ૨૦.
- ભય પામિને હો કે દેવિએ હાર દિયો,
હવે ન્ને માગીશ હો કે જાણુજે પ્રાણુ દિયો;
હાર લેધને હો કે જાતો હર્ષવડે,
હાર સોનૈયા હો કે હાર્યો જૂગટડે. ૨૧.
- ચાલ્યો વિદેશે હો કે ધન આશા ભાવે,
કે તે કાળે હો કે વધ્યાટવિ પાવે;
ભિક્ષાવ્રત્યે હો કે ચિતે ભવ ગયો,
સુખનો દાહાડો હો કે હજીઅ ન કાંઈ થયો. ૨૨.
- ભુખ તરસમાં હો કે ઉણુ ઝડતુ કાળે,
અટવિ ભમતા હો કે સર એક નીહાલે,
જળ ગળિ પીને હો કે વનફળ ખાવતો,
લવંગલતા ધર હો કે દેખી જાવતો. ૨૩.
- તિહાં લઘુ પડિમા હો કે રતનની જ્યોતિ હશી,

પ્રથમ જિજ્ઞંસની હો કે દેખી ચિત્ત વશી,
બીજે ખડે હો કે આઠમી ઢાળ અશી,
શ્રી શુભવીરની હો કે વાણિ અમ્રતશી.

૨૪.

દોહરાં.

- સોમદેવ મન ચિંતવે, માકંઠી પુરી માંહી;
દીડી હતિ પડિમાં ધશી; આજ વશી દિલ માંહી. ૧.
- એહવા દેવ ન સેવીઆ, પરભવમાં એક ચિત્ત;
ભીખંતાં આ ભવ ગથો, વ્યસને ન પામ્યો વિત્ત. ૨.
- કાઈ સખા ધન મુજ થયો, એકણુ પીંડ ભમંત;
કરુણા કરી પરમેશ્વરે, દરશન દીધ એકાંત. ૩.
- તાપસપરે આ વન રહી, કરં સેવા દિલ ધાર;
ભક્તિ વશે ભગવાન છે, ભિતારે દુખપાર. ૪.
- નામ ગોત્ર નથિ જાણુતો, પણ એ પ્રભુ નિરધાર;
જળ કુસુમે પૂજ્યા પછે, કરશું ફળ આહાર. ૫.
- ઇમ ચિંતિ પ્રભુને કહે, સાહીજ હું છું અજાણુ;
સર વનપ્રણીત સુયાનકે, છે તુમચુ રેહેઠાણુ. ૬.
- તો મુજને તુમ સેવના, ફળશે નિશ્ચય એહ;
એમ કહિ પ્રભુ ઉંચાસને, યેસારી ધરી નેહ. ૭.
- નિત્ય પુજને એમ ભણે, ચિંતામણિસમ દેવ;
તુમ પુજન ફળ જે હુવે, તે મુજ ફળજ્યો સેવ. ૮.

ઢાળ ૯ મી.

- (માહારી અંબાના હેઠ, ભર્યા રે સરોવરે હેલ્યા લે છે રે—એ દેશી.)
- સોમદેવ કરે જિન સેવ, પણ અરિહાને ન આળખે રે;
ભદ્રક પણે ભક્તિ કરેવ, વનપ્રણ માધુરતા ભખે રે;
નિશિદિન પ્રભુ ધરતો ધ્યાન, વન વસતો તપશી પરે રે;
જાણે પામ્યો પરમ નિધાન, મારા પ્રભુ રખે કો હરે રે. ૧.
- એમ કેટલો કાળ ગમાય, વિષયવેળા ગઈ વિસરી રે;
એક દિન અતિઅહાર કરાય, મીઠાં વૃક્ષફળ સમવરી રે;

- થઇ પેટ પીડ માહા શળ, પણ મનથી પ્રભુ ન વિસરે રે;
તિણે મરણ થયું અનુકૂળ, ધ્યાન સમાધિ અંત્યે વરે રે. ૨.
- થયો પ્રથમ નિકાએ યેક્ષ, વ્યંતરની રાજધાનિએ રે;
ઘહે અવધિ નાણુ પ્રત્યક્ષ, રત્નશેખર નામે જાણિએ રે;
તિણે આવી ધહાં નિજ દેહ, અગન દહી સોચ તનુ કરે રે;
જિન આગળ વંદી તેહ, કર જોડી એમ ઉચરે રે. ૩.
- દુનીયાએ પ્રીધો દૂર, થાનક હાસ્યનાં લોકમાં રે;
ભટકતો દેશ વિદેશ, હું રહેતો બહુ શોકમાં રે;
પાયો સૂરની ઠકરાઇ, તે ઉપગાર પ્રભુ તુમ તણા રે;
એમ કહિ પૂછ જગનાથ, ચૈત્ય કરાવે સોહામણા રે. ૪.
- નિજ પડિમા કરી થાપત, ઉપગારિ પ્રભુ શિર ધરે રે;
જિનશેખર બીજું નામ, લોક માંહે તે ખ્યાતિ કરે રે;
હું કર્મ કરી છું તાસ, કનકપ્રભા નામ માહરં રે;
કહ્યું છે મુજ પૂજને નાથ, સુંદર કામ એ તોહરં રે. ૫.
- રત્નશેખરને આ દેશ, જિન ભગતિ ધહાં આવતી રે;
લેઇ પુનપો કરી સેવ, દાસીસ્યું ધર જાવતિ રે;
વળી હુ બહુલે પરિવાર, આવું ઊજળી પાંચમે રે;
કરં આજવ પૂછ નાથ, ભુતેષ્ટ દોષ આઠમે રે. ૬.
- રત્નશેખર બહુ પરિવાર, આવે દરશન કારણે રે;
નીજ મુર્તિ મુગટપરે નાથ, દેખે ધ્યાનની ધારણે રે;
પ્રભુ ભક્તિ કરતાં મૂજ, કેતા વાસર વહિ ગયા રે;
ચંદ્રશેખર સાભળી વાત, મન માંહે હરખિત થયા રે. ૭.
- કહે કુચર મહા અચરિજ, મોહોટા નાથ નીહાળિઆ રે;
તુમ મુખ સુણતાં આ વાત, નયન કાન સફળા થયા રે,
માગો ધચ્છા અનુસાર, જોલે સુરી તે તુમને દીયું રે;
ભણે સો જિનમેળા પ્રાંત, કાંઇ નથી જે માગી સિયું રે. ૮.
- સા વદે તુમ જાણું દૂર, અટવિ પંથ વિખમો અછે રે;
કહિ કરથિ ઉતારી દીધ, વિધનહરા જડિ એક છે રે;

લેખ દક્ષણ દિશ ઉદ્દેશ, જોતો ચલે તરવન ગિરી રે;
 મુક્તા ફળ જળ કલ્લોલ, રેવા નદી વચે ઉતરી રે. ૯.
 ચાલંત નદી ઉપકાં, ભીની રેત સુકામલી રે;
 વાતાનૂ વિમળ પદ-શ્રેણી, મધ્યે નારીપદ એક છે રે;
 દેખી મન ચિંતે રાય, દિસે કૌતક આગળે રે;
 પગલાં અનુસારે જાય, શીઘ્રપણે જઈ ભેગો મળે રે. ૧૦.
 સસલા હરણાં કપિ વૃંદ, ટોળું દીકું જતું મોજશું રે;
 મધ્યે નવ યોવન નરિ, રૂપવંતી ચલે રીઝશું રે;
 ને તાપસણિને વેશ, વલકલ પેહરીને ચાલતી રે;
 એણીકા નામ ઠરાય, અંગ સુકોમળ માલતી રે. ૧૧.
 તસ આગળ સૂકો એક, ચાલે શાસ્ત્ર ભણ્યો ઠર્યો રે;
 શુક સારીકા પરિવાર, જિમ શુર શીખ્યશું પરવર્યો રે;
 ચિત ચિંતે દેખિ કુમાર, કૌતક આ નવિ વિસરે રે;
 ઉપસમ પામી પશુ જાતિ, તાપસણીની સેવા કરે રે. ૧૨.
 તર હેઠે લતા ધર પાસ, તે સરવે મળી યેશીયાં રે;
 જઈ ભૂપ ભણે હે નારિ, તે પશુઆં કીમ ઇચ્છયાં રે;
 માણસ ભયે અચળ નેત્ર, નાસતાં શુક ઉચરે રે;
 નહીં સ્વાપદ એ નરજાતિ, છે મનમાં ભયશું ધરે રે. ૧૩.
 પથ શ્રાંત સમાગત તેણુ, આગત સ્વાગત કિંબુએ રે;
 તવ લાજ ધરી પૂછંત, પણ ભયથી તનુ ધૂળુએ રે;
 કયાંથી આવ્યા કિંચે દેશ, જાઓ દક્ષણ ઉપવેસિએ રે;
 તર પદ્મવ યેશી કુમાર, કહે અમે દૂરથી આવિએ રે. ૧૪.
 જવું દક્ષણ ઉતર પંથ, સુણિ શુક વાક્યે સા જાવતી રે;
 વનમાં મીઠાં ફળ સાર, જળ સાથે લેખ આવતી રે;
 ખાઇ પીવિ સમંત કુમાર, એણિકા શુકશ તિહાં રે;
 ખીજે ખડે નવમી ઢાળ, શ્રી શુભવીરે ભાખી ઇહાં રે. ૧૫.

દોહરા.

કુંચર કહે તમે કુણુ છો, કિમ રહે પશુઆં પાસ;

- લઘુ વય તાપસ વ્રત ધરો, વૈરાગે વન વાસ. ૧.
તવ સનમુખ સા નવિ જીવે, ન દિગ્ધે ઉત્તર જન્મ;
રાજકીર તવ કુંઝરને, ઉત્તર દેવે તામ. ૨.
સુણિ ઉત્તમ અમ સ્વામિની, તુમથી બહુ લજવાય,
વળિ સંગતિ પશુ પક્ષિની, તિણે નરથી શકાય. ૩.
પણ અચરિજ સુણવા ભણી, પૂછ્યા પ્રાર્થન રગ;
તસ ઉત્તર જે નવિ મિળે, તો હોય પ્રાર્થન ભગ. ૪.
તિણે તુમને માંડી કહું, મૂળ થકી અધિકાર;
ગુણિના ગુણ સુણવા ભણી, સજ્જનને બહુ પ્યાર. ૫.

ઠાળ ૧૦ મી.

(સાખરમતિએ આળ્યાં છે જળ પૂરે જે, ચારેને કાઢે માતા રમિ વળ્યાં—એ દેશી.)

- નદી નર્મદા દક્ષણ ત્રટે વિભાગે રે,
દેવાટવી નામે મહા અટવી વચે;
એક વડના તર શાખ પ્રશાખ વિશાળ જે,
તે વડમાં બહુલા શુક માળા રચે;
તેહમાં એક મોટો શુકરાજ મચે. ૧.
જાનીના મેળા મળવા દોહીલા,
મૂરખના મેળા પગ પગ સોહીલા. એ આંકણી.
તે શુક સુડીને સુત જન્મ્યો રૂડો રે,
સુડો રે • યોવન વય મોહોટો ભયો;
ઉજળ રૂતુને કાળે જળ અન પામે રે,
તાળુ કઠ સોસે તિમ તરસ્યો થયો;
તરતળ શિત છાયા દેખિ તિહાં ગયો. જાની. ૨.
આહોડી શુક આલીને લેઈ ચાલ્યો રે,
પલ્લિપતિને જઘ તેણે ભેટ જ કર્યો,
રૂપે રૂડો સૂડો નીલ નિહાળી રે,
રાજકિર નામ કરિ પજર ધર્યો,
તેણે ભરઅચ ભૂગુ નૃપને ધર મોકલ્યો. જાની. ૩.

રાજકિર તે હુ શુક અહીંયા બેઠા રે,
રાજસુતા મદનમંજરી એક છે;
તેહને રમવા કારણ મુજને આપ્યો રે,
તેણિએ શીખ્યો મુજ વિવેક છે;
થોડે દિન શાસ્ત્ર મતિ અતિરેક છે.

જ્ઞાની. ૪.

થાવર જંગમ વિષે વિચિકિત્સા શીખ્યો જ્ઞે,
હય હરિત પુરુષ સ્ત્રિ લક્ષણ ભર્યો;
નીતિ શાસ્ત્ર ભણાવી કર્યો ઉપગાર જ્ઞે,
જૈન ધરમ પામી હું ભવજળ તર્યો;
એક દિન દેવ વૃંદ તે વનમાં ઉતર્યો.

જ્ઞાની. ૫.

મુનિ કેવળ પામ્યા તસ આચ્છવ કરતા રે,
વનપાળક રાયને વાત જણાવતો;
કેવળ પામ્યા સ્વામી તુમારા તાત જ્ઞે,
સાંભળીને રાજા વંદન જાવતો;
મુજ સાથે પુત્રીને પણ લાવતો.

જ્ઞાની. ૬.

તણે સમે આવી નમિ વિદ્યાધર દોય જ્ઞે,
પૂછંતા ભગવન સા કા એણિ પરં;
ભૂશુ નૃપ વિચમે ખેટને કહે સા કુણ જ્ઞે,
તે કહે જીનવંદી સમેતશિખર ગિરે;
વળતાં ને જતાં શત્રુજય ગિરિવરે.

જ્ઞાની. ૭.

રેવા નદિ દક્ષણ કુળ મૃગ ટોળામાં જ્ઞે,
નારી એક દિધિ થોવન મદભરી;
રે બાળા એકાકી રણ કિમ ભટકો જ્ઞે,
મીઠાશે બોલાવિ રણમાં ઉતરી;
પણ અમને ન જ્ઞેયા નાવ કાંધ બચરી.

જ્ઞાની. ૮.

ભયથી પશુઆંશુ નાડી જાય જ્ઞે,
અમને રે જ્ઞેતાં અદશ થઇ વળી;
લહી વિરમય આકાશ અમ ચાલંત જ્ઞે,

સંશયભર આ - વન દીઠા કેવળી;
 સા કા એમ પુછ્યું જ્ઞાનીને મળી. -
 એક સમયમાં જાણે તિકાલિક ભાવ જો,
 તે વળિ સૂન જાણે પડિત બાળના,
 તે આગે શો વાત તણે વિસ્તાર જો,
 મા આગે મુસાળ તણિ શી ચાલના;
 સા કા એમ પૂછી સંશય ટાળના.
 કેવળિ ભણે એટ સુણો તે વાત જો,
 ઉજેણીપૂરી વચ્છાભિધ રાજિઆ;
 વર્ધમાન સુત શ્રીમતિ પુત્રિ તાસ જો,
 જ્યપુર રાજસુત સિંહ કુવર તે પરણિયો;
 વ્યસની જાણિ જનકે દેશવટો દિયો.
 સિંહ ને શ્રીમતિ વશિષ્ઠાં જઈ એક ગામ જો,
 પ્રેમભર્યા દપતિ કાળ ગમાવિએ;
 શ્રીમતિ બાંધવ લહિ વૈરાગ વિશાળ જો,
 જ્ય ભૂષણ મુનિ પાસે દિક્ષા લિએ;
 ગીતારથ થૈ વિચરે એકાકિ એ.
 માસખમણને પારણે તે વીચરંત જો,
 શ્રીમતિને ગેહે ગયા મુનિ ગોચરી,
 દુરથી દેખિ સા મન ચિંતે એમ જો,
 મુજ બાંધવ રાજ્ય તજી દિક્ષા વરી,
 ધૂતારે ધુત્યો પાખડે કરી.
 ચિર દરશન ઉતકંઠીત મન હરખતી જો,
 ધરે તન ભીડિ વળગી સા નેહે ભરી;
 તસ પતિ આવત ચિતે એષ્ટા દેખિ જો,
 બેલી ક્રોધ નરતું આલિંગન કરી;
 નારી જાત રાખિ ન રહે પાંશરી.
 કોધે ભર્યા કરે મુનિનો ખડગે ધાત જો,

જ્ઞાની. ૯.

જ્ઞાની. ૧૦.

જ્ઞાની. ૧૧.

જ્ઞાની. ૧૨.

જ્ઞાની. ૧૩.

જ્ઞાની. ૧૪.

સા દેખી નિજ બાંધવને મારિયો;
 મુસળ દેઘ કપાળે કંતને માર્યો જો,
 સિંહે નારિ મારિ ખડ્ગે ઘા દિયો;
 સાધુ સમાધિ પામિ મરિ સરગે ગયો.
 સૌ ધરમે સાગર આયુ ભવ છંડી જો,
 ભર્યય ભૂપ થઇને તે હું કેવળી;
 સિંહ મરીને પેહલી નરકે પાંહોતો જો,
 ક્રોધ ભરી ગઇ નરકે નારિ વળી;
 રતનપ્રભાયે સાગર આયુ બિહુ મળી.
 દસ વિધ વેદન છેદન ભેદ ન પામે જો,
 પામે રે રિખિ હત્યા પાપ જ કરી;
 બીજે ખડે દસમી ઢાળ રસાળ જો,
 અંતે ક્રોધ કરતાં શ્રીમતિ દુઃખ વરી;
 શ્રી શુભવીર વયળાં જો નવ ચિત ધરી.

જ્ઞાની. ૧૫.

જ્ઞાની. ૧૬.

જ્ઞાની. ૧૭.

દોહરા.

જે મુનિની નિંદા કરે, હેલે બહુ શ્રુતવંત;
 મુનિ હત્યા પાપે કરી, પામે મરણ અનંત.
 તિમ અંતે ક્રોધ જ કરે, જાય સમાધી દૂર,
 પરમાધામી વશ પડે, પામે કલેશ પડૂર.
 સિંહકુમર હત્યા થકી, શ્રીમતિ ક્રોધ ભરાય;
 એકજ નરકવાસમાં, સાગર આય ખપાય.
 જ્ઞાની વિણ કુણ વાત એ, જાણે કરે ઉપગાર;
 અંદ્રશેખર શુકને જાણે, કહો આગળે અધિકાર.

૧.

૨

૩

૪

ઢાળ ૧૧ મી.

(ઉંચા મેહેલ ચણાવો ઝરખે માળિયા, માહારા લાલ—એ દેશી.)
 કેવળી કહે સુણ ખેચર નરકથી નીસરી, માહારા લાલ.
 સિંહકુંચર નંદિપુર પ્રાણણુ ભવ કરી; માહારા લાલ.
 તપસિ ત્રિદંડિ અહ્યા યૂં મરણે ગયો, માહારા લાલ.

નેતિષ ચક્રે કૌધ ભયોં નિરજર થયો.
 કૌધક કેવળી પાસે નિજ પરભવ સુણ્યો,
 કૌધ ભયોં મન ચિતે પ્રિયાએ મુજ હણ્યો;
 દુરાચારણિ નારિ એ કિહાં જઇ ઉપની,
 હવે તે સુણુને વાત શ્રીમતિ નારી તણી.
 કાઈ ભવાંતર પુન્ય ઉદયથિ તિએ મળી,
 પાપતણા ફળ ભોગવિ નરકથી નીકળી;
 આધવ મુનિ દરશનથી નરગતિમાં ગઇ,
 પદ્મપુરે નૃપ પદ્મતણી કન્યા થઇ.
 દેખિ વિભાગે સિંહદેવ જનમી જિકા,
 લેઇ નાંખિ વધ્યગિરિ વન ખાળિકા;
 નિર્દય પાપીને નહિ કરણા એક ધડી.
 કિસલય કામળ પત્રે પુન્યથડી પડી.
 શીતળ પવનનિ લેહેરે સજક થે હતી,
 દુશ્મન ચિત્યું ન થાય રતિ જસ જગતી;
 એક સગભાં હરણિ તિહાં તવ આવતી,
 કન્યા પાસે પ્રસવ થયો પેટ વેદનવતી.
 જાણે જણ્યાં દોય ખાળ મે સા આજ્ઞવવતી,
 જોહુને ધરી સ્તન નિચિ પડી ધવરાવતી;
 મોહોટા કર્યાં દોય ખાળ તિણે થાનક રહી,
 કન્યા પુન્ય પસાય થયો ભય કો નહી.
 હરણાં વાનર ખાળકશું ભેળી રમે,
 વનફળ ખાતી ચોવન પામી તિમ ભમે;
 વન કુંજે ધર શયન વિશાળ શિળા તજે,
 દેખી સંખરી અંગ ધરી ફરે વલકલે.
 પખિ પશુ સગે રહે મણુઅથી નાસતી.
 તે તુમે દિદિ ઇન્દ્રગ ટોળામે જાવતી;
 કેવળી કેહે અમ પરભવની એ સહોદરી,

માહારા લાલ. ૧.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૨.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૩.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૪.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૫.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૬.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૭.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.

વિદ્યાધર દોષ કેવળીને પૂછે પ્રી.
 સ્વામિ કહો એ સમકિત પામશે કે નહીં,
 જ્ઞાની વદે આ ભવ સમકિત લેશે સહી;
 ખેટ ભણે કુણુ એહનો ધર્મશુર થશે,
 મુનિ કહે મુજથી કીર એ શુકથી પામશે.
 ચંદ્રશેખર નૃપ નંદ એણિ નામ ટાળશે,
 મદનમંજરી મૃગ સુંદરી દોષને પરણશે;
 મદનમંજરી કેવળી એમ મુખથી સાંભળે,
 સત્ય વચન દાદાનું કરણ મુજ મોકલે.
 તવ સુણુ ઉત્તમ રાજકીર હું નીકળ્યો,
 વન ગિરિ ભમતાં રેવાતટ તસ જઈ મળ્યો;
 મૃગટોળે ભમતી આ દિદિ એણિકા,
 શુક જાણિ મુજશું ધરે પ્રેમ એ બાળિકા.
 ભક્ષાભક્ષ વિવેક માણુઅ વ્યવહારમાં,
 જૈન ધરમ સમજવી સમકિત સારમાં;
 પૂરવ ભવની વાત સુણાવી અદ્ભૂતા,
 પદ્મરાય પુત્રિ તું નહીં હરણી સુતા.
 પૂરવ ભવ પતિ વચરિએ વનમાં તણ,
 ભટકે કિશ્કું વનવાસ પશુ ભેળાં ભણ;
 ચોવન વય વહિ જાય અરણ્ય જિમ માલતી,
 આ વનવાસ તણ નર વાસ કરો રતી.
 મદનમંજરિના મેળા કરાવું મોજમાં,
 ગીત વિનોદ તણ શું રહેવું રોઝમાં;
 ચંદ્રશેખર પણ મળશે પુન્ય દિશા બળે,
 કેવળી વચણુ ન જુહું જો મેરૂ ચળે.
 રાજની થઈ રાણિ સુખે લિલા કરો,
 શુરમુખ ધર્મ સુણિ પરભવ સફળો કરો;
 એમ સુણિ સા કહે મુજને આ વન સુંદર,

માહારા લાલ. ૮.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૯.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૧૦.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૧૧
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૧૨.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૧૩.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૧૪.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.

કાસુ મુળ ડળ પત્ર પડ્યાં લક્ષણ કરૂં.	માહારા લાલ. ૧૫.
ચંપળ વિષય ખળ સંગતિ રહેવું લોકમાં,	માહારા લાલ.
વળી સયોગ વિયોગે વસવું શોકમાં;	માહારા લાલ
એમ કહેતિ રહે છે પશુમેં નત જે ગ્રહ્ય,	માહારા લાલ.
શુક વદે નર તમે પૂછ્યું તે મેં સવિ કહ્યું.	માહારા લાલ. ૧૬.
નૃપ કહે ઉઠશું તુમ સાધર્મિક વદિને,	માહારા લાલ.
એણીકા ભણે રાજ ન જાવો છડિને,	માહારા લાલ.
વન તપ કરતાં સમકિતધર શ્રાવક મળ્યા,	માહારા લાલ.
જિન પુજન વનવાસ મનોરથ મૂળ ડળ્યા.	માહારા લાલ. ૧૭.
થઈ મેધ્યાનની વેળા જળમજન કરો,	માહારા લાલ.
વન ચૈત્યે આદિશર પૂજા અતુસરો;	માહારા લાલ.
અમે પણ જિન પુજા કરશું વિધિએ ખરે,	માહારા લાલ
એમ કહિને મિહુ જણુ જૈ જિન પૂજા કરે.	માહારા લાલ ૧૮.
નિશિહિ પ્રમુખ ત્રિક સાયવિને નીસરે,	માહારા લાલ
રાજ્ય કીર દરશિત તરૂં ધરમાં સચરે;	માહારા લાલ.
એણીકા જળ ડળ લાવીને ભેટ જ ભરે,	માહારા લાલ
ખાનપાન ખિણુ વિસમી એણી બચરે.	માહારા લાલ. ૧૯.
સામુદ્રિક ભણિ તુમ લક્ષણ શુભ દેખીયાં	માહારા લાલ.
લોહ્યમકપરે મુજ ચિતડાં સહરિ લિયાં;	માહારા લાલ.
એમ કહિ ભાપા કળા નીતિ શાસ્ત્ર કથાવતી,	માહારા લાલ.
એણીકા તિહા કીર કુઅર મન રજતી.	માહારા લાલ ૨૦.
એણિ કહે તુમ દેશ જાતિ કુળ વંશ રથો.	માહારા લાલ.
સાધર્મિક આગે કહેતાં અંતર કિશો;	માહારા લાલ.
કુઅર ભણે કાશીપતિ પુત્ર પિછાણુજે,	માહારા લાલ
કેવળી વ્યણુથિ નામ અમારું જાણુજે.	માહારા લાલ. ૨૧.
સુણિ વિસમિત શુક એણીકા આનદિયા,	માહારા લાલ.
સમરિ કુઅરે ત્રિલોચના દેવિ આવીયાં;	માહારા લાલ.
વાત સુણિ વર ભૂષણુ વસ્ત્ર મગાવતી,	માહારા લાલ.
મૃગસુદર્દી ધરિ નામ એણીને પેહેગવતી.	માહારા લાલ. ૨૨.
વિરચી વિમાન સરવને લાલે પદમપુરે,	માહારા લાલ.
આગળ જઈ નૃપ પદને શુક વાત જ મ્હે;	માહારા લાલ.

રાજા રાણી સજ્જન સન્મુખ આવીયાં,	માહારા લાલ.
નયનાશ્રુ પીતરે પુત્રી નવરાવીયાં.	માહારા લાલ. ૨૩.
ખેળે ખેસારી માય હૃદય ભેટી મળે,	માહારા લાલ.
જનમ વિયોગના મેળા ખિણમાં ના વળે;	માહારા લાલ.
માત સુતા જનકાદિક બહુ પરે,	માહારા લાલ.
ત્રિલોચના સમર્જાવિ લાવે તસ ધરે.	માહારા લાલ. ૨૪.
દિએ બહુ માન કુંઞરને નૃપ ભેળા જમે,	માહારા લાલ.
ધૂપ દીપ નૈવેદ્ય સુરીને મન ગમે;	માહારા લાલ.
જનમોચ્છવ કરે ધરધર તોરણ ભેટણાં,	માહારા લાલ.
અધિખાનાં છોડી દિએ દાન જ ધણાં.	માહારા લાલ. ૨૫.
રાજકિર ભરૂચ્ચ બ્રહ્મરાયને જઈ કહે,	માહારા લાલ.
વાત સુણી શુક મુખથી હરખ ધણો લહે;	માહારા લાલ.
રાય સુતા લેઈ સાથ પદમપુર આવતા,	માહારા લાલ.
પરમોચ્છવ કરી વરકન્યા બિહુ પરણાવતા.	માહારા લાલ. ૨૬.
કુંઞરને હય ગય કંચન ગામ બહુ દિયાં,	માહારા લાલ.
દેવિ ત્રિલોચના કુંઞરે વિસરજન ક્રિયાં;	માહારા લાલ.
છળ કરતાં સુરીનું લિષ્ટ ચિર તે મોકલે,	માહારા લાલ.
ત્રિલોચના રતિસુંદરીને આપી ચલે.	માહારા લાલ. ૨૭.
કામદેવ રતિપ્રીતિશું જિમ સુખ વડે,	માહારા લાલ.
કુંઞર ભુગ્મલ વિશાળ તિહા લીલા કરે;	માહારા લાલ.
પૂરણ ખીન્ને ખંડ એ ઢાળ અગીઆરમી,	માહારા લાલ.
શ્રી શુભવીરની વાણિ ચતુરને ત્યજ ગમી.	માહારા લાલ. ૨૮.

ચોપાઈ.

ખંડ ખંડ જિમ ધણુ ખંડ, ચદ્રશેખરનું ચરિત્ર અખંડ;
શ્રી શુભવિજય ગુરૂંથી લેલો, ખીન્ને ખંડ તસ શીખ્યે કલો. ૧.

इति श्री तपागच्छाधिराज भट्टारक श्री विजयसिंह सूरि-
संतानिय पंडित श्री शुभाविजय गणेशिष्य भूजिष पंडित वीरविजय
गणिभिर्विरचिते चंद्रशेखर चरित्रे प्राकृत प्रबंधे कंचुक सहप्रिया-
चालन कन्याहरण विद्याग्रहण मदनमंजरी मृगसुंदरी पाणिग्रहण
वर्णनो नाम द्वितीय खंडः ॥

ખંડ ૩ નો.

દોહરા.

- શ્રી શુભવિજયજી મુજ ગુરૂ, સુરગુરૂ સમ વિખ્યાત,
સમરંતા મુખ સંપન્ને, જપતાં અક્ષર સાત. ૧.
- ખીન્ને ખંડ અખડ રસ, પૂરણ હુવો મન રગ;
ત્રીન્ને ખંડ કહું હવે, સુંદર શ્રોતા ; સગ. ૨.
- જે શ્રોતાજન મંડળી, વક્તા સનમુખ દત્ત;
ચંદ્ર થકી અમૃત ઝરે, કૈરવ વન પરત્યક્ષ. ૩.
- મૂરખ શ્રોતા આગળે, વક્તાનો ઉપદેશ;
પાઠક વચણ સુણિ કરે, વ્રથા ચિત્ત કલેશ. ૪.
- વિપ્ર ભણે વ્રથા તમે, સમજી રવો છો ફેણ;
મુજ પાહુ આરડિ મુઠિં, રખે તુમ પ્રગટે તેણ. ૫.
- પડિકમણે ઠાઠિ દેવશી, હુ પણ ખીમસિ ઠાઠિ,
ઝઘડે પડિકમણા વિના, બિહુ કહે નિજ ધર જાઠિ. ૬.
- અંધા આગે આરશી, કરણ બધિર પુરગાન;
મૂરખ આગળ રસ કથા, એ ત્રણે એકજ તાન. ૭.
- તિણે નિદ્રાદિક પરિહરિ, સુણજે શ્રોતા દક્ષ,
જાણુ હશે તસ રીઝવુ, બાણી ન ભૂલે લક્ષ. ૮.
- એક દિન ભૂગુ નૃપ કુંઆરને, ભણે ભરૂઆય મહારાજ;
આવો તો વહિન રૂળે, પુન્ય અમારાં આજ. ૯.
- તે સુણી મૃગસુદરિ કહે, રહેજ્યો પિતરનિ પાસ;
જનમ વિયોગ મટયા પછે, સાસરે કરજે વાસ. ૧૦.
- એમ કહિને સવિ સૈનશું, ભૂગુ નૃપ કુંઆર ચલંત;
રાજ્યકીર પંજર ધરી, ભરૂઆય પુર આવંત. ૧૧.
- મદનમજરી વર દેખવા, લોક ધણા હુશિઆર,
તિણે નગરી શણગારિને, આળ્યા રાજદાર. ૧૨.
- વાસ ભુવન સુરભવનસમ, દીધું રહેવા તાસ;

દંપતિ તિહાં સુખભર રહે, કરતાં લીલા વિલાસ.	૧૩.
એક દિન કુસુમોદ્યાનમાં, વિજયસેન સુરિરાય;	
સમવસ્યાં મુનિમંડળે, પૂરવધર કેહેવાય.	૧૪.
વનપાળક સુખથી સુણિ, કુંઞ્ચર નૃપાદિક જાય;	
સુરિ વંદિ દેશના સુણે, યેસી યથોચિત ઠાય.	૧૫.

ઢાળ ૧ લી.

(ઇડર આંખા આંખલી રે—એ દેશી.)

ધરમ પરમ ગુરુ ભાખિયો રે, તત્વ રતનત્રયી સાર;	
દુરગતિ પડતાં પ્રાણીને રે, ધરમ પરમ આધાર.	
સુગુણુ નર સમજો હૃદય મળગ.	૧.
ધરમાવના પશુ પ્રાણિઆ રે, રોળે આ સંસાર;	
સર્ણુ વિહૂણા પરભવે રે, દુખિઆ દિન અવતાર.	સુગુણુ ૦ ૨.
દાનશિયળ તપ ભાવના રે, સમકિત મૂળ વ્રત ખાર;	
મનવચકાએ સેવતાં રે, સ્વર્ગગતિ અવતાર.	સુગુણુ ૦ ૩.
દાનાદિક ગુરુ ભક્તિથી રે, સુખસંપદ શું વિશાળ;	
ચિત્રસેન પદ્માવતી રે, વરિ શિવ વદ્ધ વરમાળ.	સુગુણુ ૦ ૪.
ચંદ્રશેખર વિનયે કરિ રે, પુછે પરણુમિ પાય;	
તે પુન્યશાળી કુણુ થયો રે, કહિએ કરિ સુપસાય.	સુગુણુ ૦ ૫.
સૂરિ ભણે આ ભર્તેમાં રે, નામે કંજિગક દેશ;	
વસંતપુર પાટણુ ધણી રે, છે વિરસેન નરેશ.	સુગુણુ ૦ ૬.
રતનમાળ રાણી સતી રે રૂપવંતી ગુણુ માળ;	
ચિત્રસેન તસ પુત્ર છે રે, દાતા વીર દયાળ.	સુગુણુ ૦ ૭.
બુદ્ધિસાર મત્રિસર રે, વિનયી ન્યાષ મતિવંત;	
રાજકાજ ધૂરંધર રે, ગુણુમાળાનો કંત.	સુગુણુ ૦ ૮.
રતનસાર સુત તેહને રે, જ્ઞાયક શાસ્ત્ર અનેક;	
સુશિલ સત્ય ગુણુ જ્યો રે, ધરતો વિનય વિવેક.	સુગુણુ ૦ ૯.
રાય સચિવ દોય પુત્રને રે, પ્રીતિ રાગ વિશેષ;	
નિરંકુશ નૃપ સુત ભમે રે, નગરે ઉદભટ વેશ.	સુગુણુ ૦ ૧૦.

- રૂપવંતી પૂર નારિયો રે, રંજન કરતો તાસ;
 ધન આપી કીડા કરે રે, લેખ જાય વનવાસ. સુગુણ ૧૧.
- અળ લોક ભેગા મળી રે, વિનવતા જઇ રાય,
 ચિત્રમેન ચિત્રક જિસો રે, દુનિયાને દુખદાય. સુગુણ ૧૨.
- પુત્રપરે પાળિ પ્રભ રે, સાહિય તુમે ધરિ નેહ,
 તુમ સુન જગ ઉનમાદથી રે, રહિએ કિણિપરે ગેહ. સુગુણ ૧૩.
- સુણિ નૃપ વચન સુધારસે રે, સિચિ વિસંભ્યાં તેહ;
 ચિંતે નૃપકુળ ભાજળે રે, મશિ કુર્વક સુત એહ સુગુણ ૧૪.
- રહિયત ઉદવેગે કરી રે, જાય વિદેશ નિદાન,
 કચનને શું કિજિએ રે, જોહથી દૂરે કાન. સુગુણ ૧૫.
- આવ્યો કુંઝર નૃપ આગળે રે, બેઠો કરિય પ્રણામ;
 બીડા તણુ અવળે મુખે રે, રાજા આપે તામ. સુગુણ ૧૬.
- ચિત્રસેન નિરમય લહે રે, એહ કિસ્યો ઉતપાત,
 ચિતા ચિતમાં વ્યાપતી રે, જાણે વજરનો ધાત. સુગુણ ૧૭.
- રાય કૃતાંત સમો કહ્યો રે, રૂઝ્યા કરત વિતાશ,
 એમ ચિંતિ બીડાં ગ્રહીરે, પોહોતો જનની પાસ સુગુણ ૧૮.
- બીડાં તણુ તાતે દીર્ઘો રે, શુ કરવું હવે કાજ,
 મા કહે દૂરે ટળો રે, તુમથી ગઇ અમ લાજ. સુગુણ ૧૯.
- એમ કહિ અગજ મોહથી રે, રત્ન દિએ તસ સાત,
 સબળ દેઇ માતા કહે રે, રેહેશે નહિ પરભાત. સુગુણ ૨૦.
- ખડગ ઢાલ લેઈ નિકળ્યો રે, ચરણુ નમી નિજ માત,
 મિત્રને મળવા કારણે રે, રત્નસાર ધર જાત સુગુણ ૨૧.
- ત્રિજો ખડે એ કહી રે, ઢાળ પ્રથમ રસ લેશ,
 શ્રી શુભવીર કુંઝર તણો રે, પુન્ય ઉદય પ્રદેશ. સુગુણ ૨૨.

દોહરા,

વાન સુણાવિ મિત્રને, કહે જમ્બશં પરદેશ;
 ભુજબાળથી લક્ષ્મી લડી, કરશું સકળ વિશેષ
 મુજ અવગુણ દેખી કરી, તાતે ન રાખ્યો હજૂર;

વ્યાધી વ્યસની વિષધરા, માર્ગભૂથી સવિ દૂર.	૨.
આજ નિશાએ ચાલેશું, સુખભર રેહેજો આહિ;	
મુજ માતાની સેવના, કરજો નિત ઊર્જાહિ.	૩.
રતનસાર એમ સાંભળી, જોલે થઈ ઉજમાળ;	
મિત્ર વિયોગે દેહ એ; ધરિએ કેતો કાળ.	૪.
સુખ દુખ માંહિ સખાઈ જે, તે જગ મિત્ર કહાય;	
તુમ સાથે અમે આવશું, દેહ જિહાં તિહાં જાય.	૫.
કાર્યાકાર્ય વિચારણા, કરવી મિત્રને કામ;	
પ્રીત કરીને જલાંજલી, દેશું સ્નેહને નામ.	૬.
બિહુ જણુ એક મતો કરી, નિશિએ નિકળિયા દોય;	
શાબ્દ શુકુન શાસ્ત્રે કહ્યાં, તે પણ સુંદર હોય.	૭.

ઢાળ ૨ છ.

(તમે વસુદેવ દેવકીના જયાજી લાલજી લાડકડા—એ દેશી)

ભણો શાસ્ત્રે શુકુન વિચાર છ, ચતુરો ચિત ચેતો.	
સુણો લેશ થકી અધિકાર છ; ચતુરો ચિત ચેતો.	
પ્રાપ્ય વીસર્જ્ય ગચ્છ છ, ચતુરો	
સુખે જાઓ નિમુચ નિગચ્છ છ. ચતુરો	૧.
કરો સિદ્ધિ શબ્દ એ રૂડા છ, ચતુરો	
વદે વિપરિત સાતએ ભુંડા છ, ચતુરો	
તેલ મર્દન વમન મુંડાવે છ, ચતુરો	
કરી મૈથુન રોતો જાવે છ. ચતુરો	૨.
મછ પય મધ તક ને દારૂ છ, ચતુરો	
તેલ ખાઈ ગામ ન ધારૂ છ; ચતુરો	
પન્નગ દેખી મંજરૂ છ, ચતુરો	
કરિ કલહ રૂણસ્વાળા નારિ છ. ચતુરો	૩.
ધર બળતે વૃષ્ટી અકાળ છ, ચતુરો	
શબ્દસુતક સ્ત્રિ પેટ ખાળ છ; ચતુરો	
કરિ સ્નાન રીસ મન ધારિ છ, ચતુરો	

કરિ આકોસ નારિને મારી જી.	ચતુરોં	૪.
કહે કાઠ જશો કિહાં ખાસ્યો જી,	ચતુરોં	
વળગે વસ્ત્રે નવિ જશો જી;	ચતુરોં	
કંટક ભાગે પગ ઠેસ જી,	ચતુરોં	
મળે સનમુખ વિરૂપે વેશ જી.	ચતુરોં	૫.
જાય અન્ન તજી થઈ સૂરો જી,	ચતુરોં	
ધર આરજ્ય મેહેલી અધૂરોજી,	ચતુરોં	
કેશ છૂટે નગન ને યોગી જી,	ચતુરોં	
ઇંધણુ ભૂખ્યો ને રોગી જી.	ચતુરોં	૬.
અંધ દુષ્કર્મ વધ્યા કાણો જી,	ચતુરોં	
દ્વિજ ધોમિ ને કુળ હિણો જી;	ચતુરોં	
સનમુખ આંવંતા લુડા જી,	ચતુરોં	
હવે શુકન કહીશું રડા જી.	ચતુરોં	૭.
કુંભ કન્યા દધિ ફળ ફૂલ જી,	ચતુરોં	
કટીસૂત નારી અનુકૂળ જી;	ચતુરોં	
વસ્ત્ર સંયુત ગૌ મઘ મંસ જી,	ચતુરોં	
કરિ તુરગનો રથ પરસસ જી	ચતુરોં	૮.
નિર્ધૂમ અગનિ સિદ્ધ અન્નજી,	ચતુરોં	
ધ્વજ મજી યુગલ અવિપન્નજી;	ચતુરોં	
વેશ્યા માટી ગુરૂ ભુપ જી,	ચતુરોં	
નાપિત કર અરિસો અનૂપ જી.	ચતુરોં	૯.
કર દડ જૈન મુનિ વેશ જી,	ચતુરોં	
પંચ પરમેષ્ટી નિવેશ જી;	ચતુરોં	
ખરશામ ચડી વામ જોલે જી,	ચતુરોં	
કૌશિક વાયસ શિયાળે જી.	ચતુરોં	૧૦.
પરભાતે તેતર વામ જી,	ચતુરોં	
અપરાહ્ને દક્ષણ હામ જી,	ચતુરોં	
ચીખડી કપિ દક્ષણ વાચા જી,	ચતુરોં	

નિમનીલયાસ પણ સાચા જી,	ચતુરો ૧૧.
મૃગ દક્ષણ શુભ પ્રભાતે જી,	ચતુરો ૦
સંધ્યાએ ડામાં જાતે જી;	ચતુરો ૦
એક છીંકા કુતર કાન જી,	ચતુરો ૦
ગામ જાતાં ન મળે ધાન જી.	ચતુરો ૧૨.
શુદ્ર ધગ દોય વેશ્યા નાર જી,	ચતુરો ૦
નવ નારી ને ક્ષત્રિ ચાર જી;	ચતુરો ૦
ત્રણ બ્રાહ્મણ ભેગા જાવે જી,	ચતુરો ૦
ફરિ નિજ ઘર વાસ ન આવે જી.	ચતુરો ૧૩.
દોય મિત્ર શુકન શુભ દેખિ જી,	ચતુરો ૦
ચાલ્યા વર પંથ ગવેખિ જી;	ચતુરો ૦
દિન કેતે અટવી પોહોતા જી,	ચતુરો ૦
સંધ્યાએ તરતળ સુતા જી.	ચતુરો ૧૪.
નૃપ સુત શ્રમ નિદ્રા લાગે જી,	ચતુરો ૦
નિશિ રતનસાર તિહાં જાગે જી;	ચતુરો ૦
દેવગીત સુણી મન ભાવે જી,	ચતુરો ૦
પછે કુંઅરને તેહ જગાવે જી.	ચતુરો ૧૫.
કહે કુંઅર રહો મિત ધંહાં જી,	ચતુરો ૦
દેવ ગાય જશું અમે તિહાં જી,	ચતુરો ૦
મત્રિ ભણે ભય નિશિ વેળા જી,	ચતુરો ૦
આપણ બિહુ જમ્યે ભેળા જી.	ચતુરો ૧૬.
નહીં ભય ક્ષત્રિની જાતે જી,	ચતુરો ૦
કહી કુંઅર ચલ્યા દોય રાતે જી;	ચતુરો ૦
આદીશ્વર ચૈત્યે આવે જી,	ચતુરો ૦
જાહાં કિન્નર સુરગિત ગાવે જી.	ચતુરો ૧૭.
અઠાઇ ગોઘવ મન સાચે જી,	ચતુરો ૦
સુર સુરી સંગિતબદ્ધ નાચે જી;	ચતુરો ૦
વિધિયુક્ત પ્રભુને નમિને જી,	ચતુરો ૦

સાધર્મિક વિનય કરિને જી.	ચતુરો ૧૮.
દેવ યેદા દેવ વિચાલે જી,	ચતુરો
મંડપે એક પુતળી બાલે જી,	ચતુરો
રૂપે રંભા અવતાર જી,	ચતુરો
મોહ પામ્યો રાજકુમાર જી.	ચતુરો ૧૯.
ગયા દેવ તે પાછલી રાતે જી,	ચતુરો
કુંઝર ન ચાલે પ્રભાતે જી;	ચતુરો
જેતા તૃપ્તિ નવિ હોવે જી,	ચતુરો
ભણે મિત્ર કિશું રૂપ જોવે જી.	ચતુરો ૨૦.
કહશે કુણુ રંભા નારિ જી,	ચતુરો
ધડી પુતળી જસ રૂપ ધારી જી,	ચતુરો
તે કન્યા મુજ પરણાવો જી,	ચતુરો
નહિતો અંધ કાષ્ટ રચાવો જી.	ચતુરો ૨૧.
મિત્રજ પે કિશું આ યોદો જી,	ચતુરો
ચીતમાં કાંધવાત ન તોલો જી,	ચતુરો
ભરો નભકજ દેવા બાથ જી,	ચતુરો
મેરૂ શિખર પસાર્યો હાથ જી,	ચતુરો ૨૨.
ચંદ્રશેખર રાસ રસાળ જી,	ચતુરો
ખંડ ત્રિજો બીજી ઢાળ જી,	ચતુરો
મળે પુન્ય ઉદયની વેળા જી,	ચતુરો
શુભવીરને વહિત મેળા જી.	ચતુરો ૨૩.

દોહરા.

ધણે અવસર વનખડમાં, ચઉ નાણિ મુનિરાય;	
રયાણિ રહ્યા જાણી કરી, ણિહુ જમ વદે પાય.	૧.
ધર્મ સુણી નમિ વિનયથી, પૂછે મંત્રિ તામ;	
કુણુ કન્યા અનુમાનથી, એ પુતળીનું કામ.	૨.
મુનિ જપે કંચન પુરે, વિશ્વ કરમ અવતાર;	
શુણુસિરિ નારીશું રહે, શુણુદત એક સુત્રધાર.	૩.

તસ લધુ નંદન પાંચમો, શુશ્રુવંત સાગર નામ;
 જૈન ધરમ રાતો સદા, સકળ કળાનું ધામ. ૪.
 પતિ ચિંતાનુગામિની, કામિની છે તસ એક;
 પતિવ્રતા વ્રત ધારણી, સત્યવતી સુવિવેક. ૫.

ઢાળ ૩ છ.

(હારે હું તો જળ સરવાને ગઈંતી યમુના તીર જો—એ દેશી.)

હારે હવે રતનપુરે પદ્મરથ રાજા નામ જો,
 તસ પદ્માવતી જેટી પેટી શુભ તણિ રે લો;
 હારે ચોસઠ કળાગમ વરસતી સરસતી ઢામ જો,
 ચરણ તણિ ચંચળતા ગઈ નયણાં લણિ રે લો. ૧.
 હારે નિજ ઉદર અલધુતા ગઈ કુચ દોય ઉતંગ જો,
 રમત ખેલ વિરમી રમર કિડા મન વશી રે લો;
 હારે લધુ બાળ કાળ હરિ લાજ ધરી ઉછરંગ જો,
 વિનિમય યોવન વય વિદ્યસી વલ્લિજિસિ રે લો. ૨.
 હારે એક દિવસે રાજકચેરી માંહી તેહ જો,
 ધરિ શણુગાર જનક અકે બિપવેશતી રે લો;
 હારે નવ યોવન દેવી રાય ધરી બહુ નેહ જો,
 ચિંતે મુજ પુત્રી સમ કુણ હોશે પતિ રે લો. ૩.
 હારે કુળ શીલ રૂપ વય વિદ્યા દેહ સનાથ જો,
 સાત શુભે વર જોઈ નિજ દેહ સૂતા રે લો;
 હારે પરદેશી નિરધન ગોળી મૂરખ સાથ જો,
 મોક્ષાર્થિ સુરને ન દીયું એ અદ્ભુતા રે લો. ૪.
 હારે પુત્રી શુભ રંજિત નૃપસુત રૂપ અનેક જો,
 ચિત્રપટે મંગાવી સખિયોશું સુચે રે લો.
 હારે તે કુંઆરી દેખી માને સહુ અવિવેક જો,
 સિનગ્ધ ઘટે નવિ ભેદે જળ તિમ નવિ રૂચે રે લો. ૫.
 હારે એમ રૂપ નિભૂંચી બહુ નર ફેરાં તેહ જો,
 પુરૂષ દેખણી થઈ તેહથી પદ્માવતી રે લો;

હારે તવ રાણી દુખભેર રોતી નંદની નેહ જો,
 સજ્જન સાથે દુખ ધરતો વળિ બૂપતિ રે લો. ૬.
 હારે કંચનપુરથી સાગર નામે સુતાર જો,
 નિજ નારિશું યાત્રા કારણ આવતો રે લો;
 હારે શ્રી શાંતિનાથની પૂજા કરિ વિસ્તાર જો,
 વદન કરિ કાઠિસંગને ભાવન ભાવતો રે લો. ૭.
 હારે તિણિ વેળા પદ્માવતી કન્યા સવિ સાથ જો,
 આગળ ભટ નર વેષ ધરી નારી તૈણા રે લો,
 હારે હક હકારવ કરતા નરને અસિ હાથ જો,
 ભય પામિ દિશિ ચારે નર નાઠા ધણા રે લો. ૮.
 હારે તવ સૂત્રધાર અધારી મધ્ય પછઠ જો,
 સા દેખી વ્યામોહો તે ચિંતા કરે રે લો;
 હારે સુરનાગ ખેચર કન્યાથી અધિક એ દીઠ જો,
 વિધિએ રૂપ બનાવ્યું પણ દુષણ ધરે રે લો. ૯.
 હારે થઇ પુરુષ દ્રેષણી તિણે નિર્થક અવતાર જો,
 પુત્ર વિના કુંળ દિપક વિંણુ મદિર યથા રે લો,
 હારે વિણુ રાગ નગરી શશી વિણુ નિશિ અધાર જો,
 કત વિના સ્ત્રિ રૂપવાંતિ શોભે તથા રે લો. ૧૦.
 હારે પદ્માવતિ જિન વદિને ગઇ નિજ ગેહ જો,
 સાગર પણ યાત્રા કરિ નિજ નગરે ગયો રે લો;
 હારે તિણે પૂતળી કીધી પદ્માવતિ સમ એહ જો,
 માની વયણુ સુણિ ચિત્રસેન હરખિત-થયો રે લો. ૧૧.
 હારે તવ મંત્રિ મુનિને પુંછે એ મુજ મિત્ર જો,
 વિણુ દિઠે એ ઉપર રાગ દીશાં ધરે રે લો.
 હારે જપે મુનિ સુણિએ પૂરવ ભવ વિચિત્ર જો,
 ભવ પલટાએ રાગ દીશાં નરિ આશરે રે લો. ૧૨.
 હારે આ ભરતે ચંપાપુરિ છે દ્રાવિડ દેશ જો,
 તિહાં ચંપા વન તરૂં ફળ પત્રે અલકરૂં રે લો;

- હારિ તિહાં રમતા ચક્રવા સારસ હંસ વિશેષ જ્ઞે,
કમળે શોભિત સરોવર નિર્મળ જળ ભર્યું રે લો. ૧૩.
- હારિ એક દિવસે તિહાં ક્રોધક સારથવાહ જ્ઞે,
સરતીરે મધ્યાને સાથરયું ઊતરે રે લો;
હારિ કરિ સ્નાન સરોવર જિન પુણ્ય ગિચ્છાહ જ્ઞે,
ભોજન વેળાએ અતિથિ મન સાંભરે રે લો. ૧૪.
- હારે જ્ઞેતાં ગોચરિએ માસ તપે અણુગાર જ્ઞે,
વિનય કરિ તેડિ ભક્તિ પડિલાભતાં રે લો;
હારે તરે ઊપર ળેડાં હંસી હંસ તે વાર જ્ઞે,
દેખિ અનુમોદન શુભ પુન્ય ઊપાવતાં રે લો. ૧૫.
- હારિ તે હંસી આસન પ્રસવા જાણિ હંસ જ્ઞે,
તે વનમાં વડ ઉપર કદિ માળો રહે રે લો;
હારિ ઇંડાં ઠવિ સેવિ બાળ થયા દોય હંસ જ્ઞે,
ચુણુ લાવિ પોષતાં રાગ ધણો વહે રે લો. ૧૬.
- હારિ તેહવે દાવાનળ ઝાલે વન દાહંત જ્ઞે,
તાપાકુળ થઇ હંસ તે હંસલિને કહે રે લો;
હારિ જળ કારણ જા તું હુ બાળક રાખંત જ્ઞે,
હંસિ ભણે માતા વિણુ બાળક નહિ રહે રે લો. ૧૭.
- હારે હું રાખું છું જળ લાવો એમ સુણિ તેહ જ્ઞે,
સર જઇ ચંચુ ભરિને હે મારગે વહે રે લો;
હારિ તાપાકુળ હંસિ ચિતે નર નિસં નેહ જ્ઞે,
મૂજ મુકિ નાહો કાપર તે કિમ રહે રે લો. ૧૮.
- હારિ નિર્દય પાપી જગ પુરૂષની જાનિ અશેષ જ્ઞે,
મુખ નવિ જ્ઞેવું પડશે આ ભવ પરભવે રે લો;
હારે ચિંતવતાં લાગિ અગનનિ બાળ વિશેષ જ્ઞે,
માળો બળતાં ત્રણ તણાં મરણુ જ હુવે રે લો. ૧૯.
- હારિ કરિ દાન પ્રશંસા મુનિ દર્શનપર લાવ જ્ઞે,
રતનપુરે નૃપ પુત્રી થઇ પદ્માવતી રે લો;

હારિ પછી આવ્યો હસ તે દેખી બળીયાં દાવ જો,
સુત નારિ અતિ રાગે છાતી ફાટતી રે લો.
હારે મુનિ દર્શન દાન પ્રશંસાથી મરી તેહ જો,
રાજકુવર તું ચિત્રસેન નામે થયો રે લો;
હારે છે ત્રીજી ઢાળ તે ત્રીજે ખડે એહ જો,
શ્રી શુભવીર મુનિ જ્ઞાનિ જગમાં જયો રે લો.

૨૦.

૨૧.

દોહરા.

મુનિ મુખ પૂરવ સુણિ, જાતિ સ્મરણ લહત,
હરખિત થઇ ચઢિ નાણિને, પુનરપિ એમ પુછત.
કિમ મળશે પદ્માવતી, મુનિ કહે પટરૂપ દેખ,
કરત ઇહાપો પામશે, જાતિ સ્મરણ વિશેષ.
તવ મળશે પદ્માવતી, ફળશે વહિત કામ;
મુનિ વાણિ અમૃત સમી, સાંભળી ઉઠ્યા તામ.
ચિત્રસેન કહે સચિવને, પરણવુ કિણિપરે થાય;
તે વહે રતનપુરે જઇ, કરશું સર્વ ઉપાય.
એમ નિશ્ચય કરિ આલિયા, જેતા કૌતક સાર;
દિન કેતે બિહુ આવિયા, રતનપુરીને ખાર.
વાપિ ફૂપ તડાગ વર, દેવાલય નરનાર,
વન તર વાડિ વિલોકતાં, પોહોતા નયર દુવાર.
સધ્યા સમયે ખારણે, સૂરધન જય પ્રાસાદ,
એકાંતે સૂતા બિહુ, પામિ ચિત્ત આલ્હાદ.

૧.

૨.

૩.

૪.

૫.

૬.

૭.

ઢાળ ૪ થી.

(સત્તરમું પાનતુ થાન—એ દેશી)

ધનંજય ચૈત્ય વિશાળ, ફરતું વનખડ રસાળ,
શુકકેકી રમે સહ બાળ હો લાલ.
પુન્ય ઉદય ફળ જેજે. એ આંકણી. પુન્ય.
કાળી ચૌદશની રાતે, દોય મિત્ર કરતાં વાતે;
રજનિ દોય પ્રહર તે જાતે હો લાલ. પુન્ય.

૧.

૨.

- ભુત વ્યંતર ને વેતાળા, યક્ષ દેવી કિંનર ભોળા;
 માસ માસે મળે તિહાં મેળા હો લાલ. પુન્ય. ૩.
 તે રાત્રે નાટક થાવે, વિશ્વાનાદ મૃદંગ બજાવે;
 ગિત ગાન મનોહર ગાવે હો લાલ. પુન્ય. ૪.
 દેખિ ડાતકને કુમાર, ધરિ ધીરજ કર કરવાલ;
 જર્ઘ જોડા દેવ વિચાર હો લાલ. પુન્ય. ૫.
 લહિ વિસ્મય સૂર પરિવાર, કુણુઅદ્ભુત રૂપ કુમાર;
 માંહો માંહિ પુછે તે વાર હો લાલ. પુન્ય. ૬.
 ધનંજય કરે પ્રકાશ, અતિથિપણે અમ ધર વાસ;
 પરણાગત કરવી તાસ હો લાલ. પુન્ય. ૭.
 પાણી વાણી મધુરાસન, વણિ આદર સાથે અન્ન;
 એ દિને ચાર રતન હો લાલ. પુન્ય. ૮.
 લકિત માણસ ધર લાખિ, નહિ દેવને એ કાંઈ દાખિ;
 પણ શક્તિ યથારથ આપિ હો લાલ. પુન્ય. ૯.
 થઈતુષ્ટ ધનંજય જોલે, સુણો કુંઅર નહીતુમ તોલે;
 પણ માગો ઇચ્છા અમૂલે હો લાલ. પુન્ય. ૧૦.
 એમ યક્ષનું વયણ સુણિને, થઈ જાશે કુંઅર નમિને;
 તિહાં જોલે મધૂ રસ લીને હો લાલ. પુન્ય. ૧૧.
 આજજન્મ સર્જણથયો મારો, આજનોદિન સફલોસારો;
 દીઠો દેદાર તમારો હો લાલ. પુન્ય. ૧૨.
 તેથી અધિકું શું માયું, તુમ ચરણે મુજ ચીત લાગ્યું;
 તુમ દરશનથિ દુઃખ લાગ્યું હો લાલ. પુન્ય. ૧૩.
 સુર તૂક્યો કહે વર લેજ્યો, મુજ વયણ પસાએ જોજો;
 સંત્રામે વિજય તુજ હોજ્યો હો લાલ. પુન્ય. ૧૪.
 વર પામી કુમર તે આવે, નિજ મિત્રને તરત જગાવે;
 પછે સધળી વાત સૂણાવે હો લાલ. પુન્ય. ૧૫.
 દેવ દેવી નિજ ધર જાત, રજનિ ગઈ હૂંઓ પ્રભાત;
 અદ્દે દોય મિત્ર પ્રયાત હો લાલ. પુન્ય. ૧૬.

- નૃપ નગરે પડહ વળવે, નર જે કોઇ દક્ષ કહાવે;
મુજ નંદનિને સમળવે હો લાલ. પુન્ય. ૧૭.
- મંત્ર યંત્ર ને તંત્ર બનાવે, નર દ્વેષીપણું છંડાવે;
તસ રાયસુતા પરણાવે હો લાલ. પુન્ય. ૧૮.
- વળિ રાજ અરધ તસ દેશે, જગ માંહે સૂજશ વરસ્યે;
મંત્ર વંછિત મેળા લેશે હો લાલ. પુન્ય. ૧૯.
- કોઇ પડહ જ્યે નહી લોક, નિત્ય પડહ વળવે શેક;
રાજા મન ધારતો શેક હો લાલ. પુન્ય. ૨૦.
- ચિત્રસેન તે પડહ સુણિને, નિજ મીત્રસ્યુ વાત કરીને;
વળિ જ્ઞાની વયણુ સમરીને હો લાલ. પુન્ય. ૨૧.
- ચિત્રકારને ધર દોય જાવે, એક પદે રૂપ કરાવે;
વન સરવર પંખિ મેળાવે હો લાલ. પુન્ય. ૨૨.
- વડ ઉપર પંખિ માળા, હંસ હસલી બાળક ચાળા;
ફરતી લગી દીવની ઝાળા હો લાલ. પુન્ય. ૨૩.
- રહી હંસી બાળની પાસે, ગયો હંસ ઉદકની આશે;
પડિ સા દવમાં શિશુ ત્રાસે હો લાલ. પુન્ય. ૨૪.
- હંસચાંચ ભરીજળ આવ્યો, પ્રિયામરણે મોઢે મુઝાવ્યો;
છાતિ ફાટિ શિખિ જંપાવ્યો હો લાલ. પુન્ય. ૨૫.
- ચિત્રપટે સવિ આલેખી, દેખાવે લોક વિશેષી;
કરે વાત સકળ જન દેખી હો લાલ. પુન્ય. ૨૬.
- કુંભરિની સખિયો આવે, જોઇને તસ વાત સૂણાવે;
પદ્માવતિ શીશુ ધુણાવે હો લાલ. પુન્ય. ૨૭.
- દાસીને કહે ઇહાં લાવો, નર દોય સુપટ દેખાવો;
મુજને જોવા મન લાવો હો લાલ. પુન્ય. ૨૮.
- સુણિને સખિયો તિહાં જાવે, ભણે સ્વામિની તુમને તેડાવે;
કહે સો ભયમાં કુણુ આવે હો લાલ. પુન્ય. ૨૯.
- વદે દાસી ભય નવિ ધરશે, ચિત્રસેન સુણિ મન હરશે;
ગયો કુંપની પાસે તરશે હો લાલ. પુન્ય. ૩૦.

- પદ્માવતિ પાસે આવે, સખિ હસ્તે પદ દેખાવે,
 જ્ઞેતાં મનમાં લય લાવે હો લલ. પુન્ય. ૩૧.
 ચિત્રસેન શું નજર વલોવે, ચિતે નર ખેદ એ ખોવે;
 પરભવને રાગે જોવે હો લાલ. પુન્ય. ૩૨.
 પણુ ચિત ઠસ્યું પદ સાથે, હંસ હંસલી આળ સગાથે;
 વન દાવ જૂએ ધરિ હાથે હો લાલ. પુન્ય. ૩૩.
 ચિતે આમેં કિહાં દીકું, જોઈએ તિમ લાગે મીકું;
 હંસ હંસી ચરીત ઉકિકું હો લાલ. પુન્ય. ૩૪.
 લહી મુઝાં નયણાં મીચે, દોય ભયથી નાહાહા નીચે;
 સખિયો શીતળ જળ સિચે હો લાલ. પુન્ય. ૩૫.
 મૂઝાં વળિ સખિયો ટેળે, લહિ જાય શરણુ એમ ખોલે;
 જગ નહિં કાય પુરુષને તોડે હો લાલ. પુન્ય. ૩૬.
 જે દેખી મનકું હીસે, પટધર નર તે નવિ દીસે;
 ઇહાં લાવો વિસવાવિશે હો લાલ. પુન્ય. ૩૭.
 જોઈ સધળે કેહેણી દારી, પટ આપી ગયો તે નાશી;
 સુણિ સા રહે ચિત વિમાશી હો લાલ. પુન્ય. ૩૮.
 ખંડ ત્રીજે નર ખેદ જાવે, ઢાળ ચોથી સરસ કહાવે,
 શુભવીર વચન રસ ગાવે હો લાલ. પુન્ય. ૩૯.

દોહરા.

- કુમરી વિમાસે ચિત્તમાં, અહો જગ પુરુષ દયાળ;
 ચાંચ ભરી જળ લાવીયો, જીવાડણુ મુજ બાળ. ૧.
 તણુ મૃતક દેખી કર્યો, પાવક જંપાપાત;
 હું નર ખેદ કરી મુઝ, પણુ નર જગ વિખ્યાત. ૨.
 હંસ જીવપટ ધર હશે, જાણું છું મતિ સાર;
 નહિતો પરભવ ચિત્ર એ, કોણુ દેવે ચિત્રકાર. ૩.
 મુજ ચિત ચેર એ કિહાં ગયો, મુજ મનમાં ન સહંસ,
 સખિયા લાવો એહને, પુછો તસ કુળ વંશ. ૪.
 પરદેશીશ્ચં પ્રીતડી, કહે સખિ તુમ ન કરીશ;

- આવ્યો તિમ જાશે વળી, ઊભી હાથ ધસીશ. ૫.
 એવા ધૂર્ત જગત ફરે, કરતા નવ નવા વેશ;
 તુમ સમ આજીવ પામિને, જૂઠું દિવ્ય ઉપદેશ. ૬.
 ધૂર્તતું મૃતક ન વિસરશો, તે ઊપર એક વાત,
 સાંભળતાં મતિ ઊલસે, હોય ન કબહિ વિધાત. ૭.

ઠાળ પ મી.

(વાહાલોજી વાય છે વાંસળી રે—એ દેશી)

- જૂઠો મીઠો સંસારમાં રે, સાચો જગમાં ન સૂઝાય,
 માન પરીક્ષક સાચને રે, જૂઠો જૂઠાને ગાય જૂઠો. ૧.
 વ્યવહાર પથે સમાચરે રે, ન કરે તે જૂઠનો સંગ,
 ધૂરત પાપે પેટ જ ભરે રે, તસ જૂઠા સાથે રંગ. જૂઠો. ૨.
 વેશ્યા ચોર ને વાણિયા રે, પરદારક ને દૂતકાર,
 સ્વાર્થિ ધૂર્ત નિદ્રાળુઓ રે, એ જૂઠ તણા ભડાર. જૂઠો. ૩.
 ધૂરત વાત મીઠી કરે રે, પાડે પેહેલો વિશ્વાસ;
 હુછડા માંહે પેશી કરી રે, જાન દેધ પછે ગળે પાસ. જૂઠો. ૪.
 ખારોદકે તુમિ નહી રે, જૂઠ ધૂરતની વાત;
 સુણતાં ધર્મ દૂરે કરે રે, વળિ ધન જીવિતનો ધાત. જૂઠો. ૫.
 બાળક ચોર ને પારધિ રે, ગાંધી નૃપ નાગ ને તીડ;
 વેશ્યા વૈદ્ય ધૂર્તાંતિથિ રે, નવિ જાણે પરની પીડ. જૂઠો. ૬.
 સુર્યપૂરે રતનાગર રે, નામ શેઠ અતિ ધનવંત;
 અંગજાએક વિમલાભિધ રે, એક દિન દોય વાત કરંત. જૂઠો. ૭.
 શેઠ વદે બહુ ધન આપણે રે, જો જાણે ચોર ને રાય;
 વળિ પિત્રાઇ ચાડી કરે રે, એક દિવસે સમુળું જાય. જૂઠો. ૮.
 તે માટે એકાંતે જઈ રે, ધન ગોપવણું ઘટમાન;
 દ્રવ્ય વિના રામચંદ્રને રે, વશિષ્ઠ દિવ્ય અપમાન. જૂઠો. ૯.
 એમ ચિંતી પુત્ર પિતા મળી રે, ધન લેધ ગયા સમશાન;
 ધન ગાડંતાં કહે પૂતને રે, કરો નજર થઇ સાવધાન. જૂઠો. ૧૦.
 મધ્ય નિશીની વેળા ગઇ રે, નવિ કરશો શોર બકાર;

- પરધન લેવાં ફરતાં ધણા રે, જંગ ધૂત ધૂત ને ચોર. જૂહો. ૧૧.
- તવ સુત ચારે દિશિ જોવતો રે, નર સૂતો દીઠો એક;
- ખોશોવ્યો પણ ખોશો નહીં રે, પગ ઝાલી તોણ્યો છેક. જૂહો. ૧૨.
- પણ તે સાસ ધૂંટી રહ્યો રે, તવ જાણ્યું મૃતક નીદાન;
- શેઠ કહાંથી ખડ્ગે કરી રે, કા ખ્યાં તસ નાક ને કાન. જૂહો. ૧૩.
- પુત્ર પિતા ધન દાટતાં રે, અહીં નાણું કરીશ વિશેષ;
- મંદિર જઈને સૂતા બિહુ રે, ન રહિશ કા લવલેશ. જૂહો. ૧૪.
- પાછળ ધૂતે ધન કાહાડિયું રે, ચિંતે ગયા નાક ને કાન;
- પણ જો દ્રવ્ય ધરમાં હશે રે, તો કરશે જંગત બહુ માન. જૂહો. ૧૫.
- કાળો કાણો ને કુખડો રે, જે નર અલંકરિયો આથ;
- જંગ કહે લાઈ સોહાંમણા રે, પગ પગ નેર ઝાલે હાથ. જૂહો. ૧૬.
- ધન સવિ લેઈ નિજ ધર ગયો રે, વિલસ્યે વેશ્યાદિક સાથ;
- એળા એળા કરતો ફરે રે, ધણા મિત્ર તે વલગ્યા હાથ. જૂહો. ૧૭.
- એક દિન શેઠ ધન કાહાડવાં રે, ગયા સુતશું લેવાં રોક;
- ખોલી ખાડો દેખી કરિ રે, દોય મૂકે મોહોટી પોક. જૂહો. ૧૮.
- લહિ મૂર્છા વળી રાઇ કરી રે, આઘ્યા નિજ ગેહું રાત;
- વાહાલી નિદ્રા ગઈ વેગળી રે, ચિંતાએ થયો પરભાત. જૂહો. ૧૯.
- બિહુ જણુ ધારી નિરણું કિયો રે, નાક કાન ગયાં તે ચોર;
- એહ નિશાનીએ ઝાલવો રે, નવિ કરવું અવશું જોર. જૂહો. ૨૦.
- નગરે જોતાં ગણીકા ધરે રે, દીઠા વિલસતો તેહ;
- મહિપતિ માણસે ઝાલિઓ રે, મળી કીધી નિશાનીજેહ. જૂહો. ૨૧.
- ભૂપ ભણે ધન કિમ લિયું રે, હસિ બોલે રાય હજૂર;
- શેઠની પાસે મેં ધન લિયું રે, આપી કિંમત ભરપૂર. જૂહો. ૨૨.
- રાય કહે તે શું આપિયું રે, કહે મેં દિયાં નાક ને કાન;
- તેજે પાછા મુજને દીએ રે, કરિ દેવે હતા તે સમાન. જૂહો. ૨૩.
- તો શેઠને ધન પાછું દિયું રે, નથી બીજી કાંઈ ભૂલ્ય;
- વાત સુણી નૃપ બોલિઆ રે, હુઆ ધૂત તમો દોય તુલ્ય. જૂહો. ૨૪.
- શેઠ ગયા નિજ મંદિરે રે, ગયો ધૂત વેશ્યા ગેહ;

ધૂર્ત વાત સુણિ રવામિની રે; પટધરસ્યુ ન ધરશો નેહ. જૂહો. ૨૫.

વાત વીનોદ અચરિજ ભર્યો રે; ચંદ્રશેખર રાસ રસાળ;

ત્રિજે ખડે એ પાંચમી રે; શુભવીરે વખાણી ઢાળ. જૂહો. ૨૬.

ઢોહરા.

કુંઝરી કહે સખિ સાંભળો, વાત કહી તેં સાર,
પણ જાણ્યાવિણુ શું કરે, મુજ મન કેરો વિચાર. ૧.

ધૂરત તો ફરતા ઘણા, ધૂતે ખાલિશ લોક,
સજ્જન રવિદર્શન વિના, મુજ ન હશે ચિત કોક. ૨.

નારિ અચરિત્રની આગળે, ધૂર્ત કળા અપ્રમાણ;
મહિલાએ મહિતળ વચે, રોળ્યા જાણ અજાણ. ૩.

તેમાં પણ સુશિલા સતિ, બુદ્ધિવતી જે નાર;
કનક કસોટીશે ધસે, વરણવતાં સંસાર. ૪.

જિમ જગ રૂપવતિ સતિ, ધૂર્તાદિક સયોગ;
યોગિ કર્યા જણ ચ્યારને, આપ વરી સુખભોગ. ૫.

કહે સખીયો અમને કહો, બુદ્ધિ પ્રપચ વિચાર;
પદ્માવતિ વળતુ કહે, તેહ તણો અધિકાર. ૬.

ઢાળ ૬ ઠી.

(સખરમે સખરી કુણ જગતકી મોહની—એ દેશી.)

સુણ હો સખિ લખી વાત પુરાણી ત્રથમે,
સતિ કુમતિ ભેદ વિનોદ બડા ગુણ પથમે; હાં હાં બડા ગુણ પથમે,
મેરી જન બડા ગુણ પથમે.

કુડ કપટકી ખાતમે, દૂષણ ઢોલતે;

વિધિ આર નિષેધ રાખદત એકાત ન બોલતે. હાં હાં એકાત મેરી. ૧.

વિશ્વપૂરે ગુણસાગર નામે શ્રેષ્ઠ સુતા,

ગુણવતિ ગુણવલી નામ સતીવ્રત અદ્ભુતા; હા હા સતી.

રૂપ અનૂપ નિહાળત લલધૂતા ભઈ,

મેના આર રલા ઉરવશી બિધર્મ ગતિ ગઈ. હા હાં ઉર્ધ્વ મેરી. ૨.

રાજપૂરે ધનવત શેઠ ધર સાસરા,

- જયવંત કુમારકે સાથ ગમે સુખ વાસરા; હાં હાં ગમે.
 એક દીન સારથવાહ ધનાભિધ આવતે,
 તસ ગેહ ઉતારા કીધ રહે ખટ માસ તે. હાં હાં રહે. મેરી. ૩.
 ગુણાવળી રૂપવંત નધાસે દેખતે,
 લગિ કામ નરેદકી ચોટ ઊસેપર મોહતે; હાં હાં ઉસે.
 માળણ દૂતી કે સાથ સદેવે કહાવતે,
 સા નધાસે ન જોવે તાસ તથાપિ ધહાંવતે. હાં હાં તથાપિ. મેરી. ૪.
 આપકે દેશ જવાકી તૈયારી જખ રહે,
 સોય તામ કહાવે તાસ અખે તૂં કયા કહે; હાં હાં અખે.
 આજ સુકામ કરી તુજપર મરણો કીયો,
 નહીતો અમ સાથ ચલો ધન માલ તુજે દીયો. હાં હાં ધન. મેરી. ૫.
 દૂતીકા વચણ સુણિ કરી સા ચિતે વસા,
 કામી નર અધ ન દેખે વાસર ને નિશા; હાં હાં વાસર.
 દ્રવ્ય હરં મેં તાસ ધસ્યા ફેર ના કરે,
 યું ધારિ વિચારી વાત દુતિકું ઉચરે. હાં હાં દુતી. મેરી. ૬.
 જાય ઊસે કહો એમ આલુંગી નિશા સમે,
 હુઓ શેઠ ખુશી સુણિ વાત ચલ્યો સધ્યા સમે; હાં હાં ચાલ્યો.
 માળણ સાથ ગુણાવલી યક્ષ નમન ગઇ,
 દૂતીને વિસરજી ગેહ ઉસે ભેળી ભઇ. હાં હાં ઉસે. મેરી. ૭.
 સાંઠિ ચઠિ ભણે શેઠકું મોય વિસ્મૃત હુઇ,
 ચલનેકી સતાખીસે ઝાંઝર એક મેં ભુલ ગઇ; હાં હાં એક.
 યો નેઊર યિન ન ચલુંગી તુમ લાઓ જઇ,
 હઠ દેખી ગણુ તસ ગેહ પિછેસે કયા હુઇ. હાં હાં પિછેસે. મેરી. ૮.
 વન મધ્યે એક તસકર સા દેખી કરી,
 રૂપ ફેરે બાણે વિધાણો રાગ દીશા ધરી; હાં હાં રાગ.
 સાંઠિ ઉપર ચઠિ હલકારિ મારગ સર,
 સા કહે ઝાલિ લગામ જોર મિલિ તું સુંદર. હાં હાં મીલી. મેરી. ૯.
 બોલે સતી મન વંચિત ભાવ્ય દિશા ફળી,

હિરા માણક મોંતી ભયાં તુમસેં પ્રીતિ મળી; હાં હાં તુમ.
 એક પૂર પરિસરે વન તર હેઠ વિસામતી,
 દેધ વિસવાસ ને ભોજન કારણુ ભેજતી. હાં હાં કારણુ. મેરી. ૧૦.
 વનપાળક તે દેખી વદે નૃપ આગળે,
 યુવતી રૂપવંતી ભરી ધનં એકલી ભાગળે; હાં હાં એકલી.
 લંપટી સાંઠી સહ દ્રવ્ય નારી અણાવહી;
 કરલિ સહ ભૂપસેં જોલે હસંત ખડી રહી. હાં હાં હસંત. મેરી. ૧૧.
 તુમકું સ્વયંવરનેકું હમુ ઇહાં આવિયા,
 તુમે કહેકું સેવક સાથ હમકું જોલાવિયા; હાં. હાં હમકું.
 મદીર દેધ ઊતારી ખાનપાન મોકલે,
 મન મેલણુ ખેલણુ તાકું જોલાવનસેં ચલે. હમું હાં જોલા. મેરી. ૧૨.
 જોલે સતી રહો દૂર મેરી ખાતાં સુણો,
 કામદેવકે મંદિર યાત્રા કરણુકું જવણો; હાં હાં કરણુ.
 તુમ સુખ દરશન સુખભર મેં પાયા સહી,
 જઈ રાજપુરે સોય મંદિર પુણું ખડી રહી. હાં હાં પુણું. મેરી. ૧૩.
 કોટી મુલ તુમ ભૂષણુ પેહેરી જવણાં,
 કરિ પૂર્ણ અભિગ્રહ સિદ્ધ પિછે ઇહાં આવણાં; હાં હાં પીછે.
 માલ સહીત કરલીકું ઉહાં કરણી ખડી,
 કામદેવ ચરણુ રજ તિલક કર પાંચે પડી. હાં હાં કર. મેરી. ૧૪.
 રાય સુણી નીજ સૈન્યક સાથે મોકલે,
 કરલિ કરિ અગ્ર સુખાસન જોસી ચલે; હાં હાં સુખાસન.
 રાજપૂરિ નગરી વન સેના ઊતરે,
 કરલિ ભૂષણુ સુગુણાવળી ગઈ નિજ સાસરે. હાં હાં ગઈ મેરી. ૧૫.
 સૈન્ય વિલક્ષ જઈ નૃપને કહેતા વળી,
 તુમે સાસરવાસો કરીને તસ ધર મોકલી; હાં હાં તસ.
 રાજ્ય તજી તસ મોલે નૃપ યોગિ થયો,
 રાખ જોળી ધરિ કર જોળી વનચરમેં ગયો. હાં હાં વને. મેરી. ૧૬.
 ભોજન લાવત ચોર ન દેખી સા વને,

તવ રાગે વાહો તે પણ વન યોગિં બને; હાં હાં વન.
 સાથપતિ લેઇ ઝાંઝર, દૂતિ હાંથસે,
 વન મેંધ્ય નિહાળી શોકે લયો તે અનાથસે; હાં હાં લયો. મેરી. ૧૭.
 દૂતીકું દેઇ ઝાંઝર. તે રોતે ગચ્છે,
 નિજ અગ વિભૂતી લગાય દુખે યોગિં લયે; હાં હાં દુખે.
 નારી ગઇ સુણિ તસ ધવ વૈરાગ્યે લલ્યો,
 સગડી ધરી હાથજ્યંત યોગીશ્વર થઇ અલ્યો. હાં હાં યોગી. મેરી. ૧૮.
 આર યોગી થઇ ગામ વને ફિરતે ફરે,
 એક દિત વન સરોવર પાળે તે ભેગા મળે; હાં હાં પાળે.
 પાઉ પરી એક એકકું અલક ખોલતે,
 યોગિં કુળ કરા મંત્ર વિભૂતીકા ખોલતે. હાં હાં વિભૂતી. મેરી. ૧૯.
 ધુણિ લગાઇ શખાઇસે રોટિ પકાવતે,
 ફળ પત્ર સંકોરે દાળસે ભોગ લગાવતે; હાં હાં ભોગ.
 હોકા પાણી લે કર ગાંજ અડાવતે,
 ભંગકો રંગ કાહાડિ કરિ એક એકકું પાવતે. હાં હાં એક. મેરી. ૨૦.
 ખાત કરંતા ભાઇ યોગ તુમે કિલિ લિયા,
 કુંણુ ગુરૂ મિલિએ સાંધ નામ તુમારા કયા દિયા; હાં હાં તુમારા.
 સાથપતિ કહે ભાઇ મળી એક ખાલિકા,
 હિરા માણુક મોતિ લે ગઇ તવ ધરિ ઝોળીકા. હાં હાં તસ. મેરી. ૨૧.
 ધરકા નખોધ વાળ કર ભસ્મ લગાવતે,
 નીણે નામ નખોધપુરી કહિ દુનિયાં ગાવતે; હાં હાં દુનિયા.
 નારીસે ત્રાસત નાસત ધર ધર જાવતે,
 માઇ માઇ કહિ કરિ ભિક્ષા લે કર ખાવતે; હાં હાં લેકર. મેરી. ૨૨.
 ચોર કહે મેં સોર કહે કઇ નારમે,
 મિજે મોલ લગાઈ અરામ કિયા સંસારમે; હાં હાં કીયા.
 કરભિ કે ઉપર પૈસા ભરેલા લે ગઇ,
 વિશ્વાસે ભમાડી યોગિપણુ અમ દે ગઇ. હાં હાં અમ. મેરી. ૨૩.
 રાય ભણે સુણુ ભાય અમો તો રાજિયા,

ઝાઘ નારી ગઘ લઘ કોડ, હમૂ તો લાજિયા; હાં હાં હમૂ.
 સૈન્ય સુભટ જોતાં ગઘ-સાસરે મોજમે;
 હમે યોગી હુવા તસ મોલે રહું રણ રોજમે; હાં હાં રહું. મેરી. ૨૪.
 ચોથો વિચારે નારી, મળી મુજ મહાસતી,
 ભણે સાથ સુણે હમુ યોગી હુવા નારી વતી; હાં હાં હુવા.
 એમ કહિ ઉઠી જ્યંત નિજ ધર જવતે;
 સહી નારી ગુણાવળી સાથ કે પ્રેમ મિલાવતે; હાં હાં પ્રેમ. મેરી. ૨૫.
 સદગુરૂ પાસે ધર્મ સુણિ વ્રત પાવતે,
 દોષ દંપતિ ગુરૂ ગુણભક્તિએ સ્વર્ગ સધાવતે, હાં હાં સ્વર્ગ.
 ત્રીજો ખડે ઢાળ એ છટ્ટી સંવરી,
 શ્રી શુભવીર વિનોદ વચન રસમંજરી. હાં હાં વચન. મેરી. ૨૬.

દોહરા.

- પદ્માવતિ-કેહે, સુણ સખી, નહિ પટધર એ ધૂત;
 કરિય પરીક્ષા, પરણશું, મન વંછિત વરજૂત. ૧.
- દાસી મુખે નરપતિ સુણિ, હર્ષ લહે સવિશેષ;
 સ્વયંવરા મંડપ રચે, કરી સામગ્રી અશેષ. ૨.
- ગામ નગરના ભૂપને, તેડે કરિ બહુ માન;
 રાજસુતાને સ્વયંવરે, આવો સપુત્ર સયાન. ૩.
- રૂઢિ સહીત આવ્યા સવે, રત્નપુરિ ઉદ્યાન;
 ગોરવ તસ ભૂપતિ કરે, તૃણ અશનાદિ વિતાન. ૪.
- થંભ શટિકમય ઝગમગે, પૂતળી નાટારંભ;
 પંચવરણ ચિત્રામણે, સ્વર્ગ વિમાન અચલ; ૫.
- પંકિત સિંહાસન શોભતિ, ચંદ્રઆ ચોસાળ;
 ધૂપગટા ગગને ચલી, દારે કુસુમતી માળ. ૬.
- દેખી નૃપસવિ હરખિયા, મંડપ રચના સાર;
 મહરત સર તિહાં આવિને, બેઠા સહુ પરિવાર. ૭.

ઢાળ ૭ મી.

(સોગટડાં તે માંડયાં સોળ રે—એ દેશી.)

મળી મંડપ માહે કચેરી રે, છુટા નાંખ્યાં પુલ તે વેરી રે;
શોભા સ્વર્ગની રે.

કહે પદ્મરથ તે વેળા રે, નીલાઈ સર્વ મળ્યા ઇહા ભેળા રે. શોભા૦૧.

મુજધર એક ચાપ ઉદાર રે, નામ છે તસ વળ્ગર સાર રે; શોભા૦

તસ પશુછ ચઢી ન વિલોકી રે, તે ઊપર દેવની ચોકી રે. શોભા૦૨.

કરિ પૂજા થાપ્યું કચેરી રે, જે ચઢાવે નર એક ફેરી રે; શોભા૦

પદમાવતિ પુત્રિ બાળા રે, તસ કંઠે ઠવે વરમાળા રે. શોભા૦૩.

સુણિ બોલે ગર્વભરેલા રે, એ કામ માહે શી વેળા રે; શોભા૦

ધરિ પદમાવતિ શણુગાર રે, સાથે સખિના પરિવાર રે. શોભા૦૪.

પાલખિએ બેસી ચલંતી રે, જાણે ઇંદ્રની પુત્રિ જયંતી રે; શોભા૦

હેમ કંબાકર ઝળકાર રે, ચલે આગળ દાસી ચ્યાર રે. શોભા૦૫.

દોય પંખાએ પવન કરેવે રે, દોય તાંબૂલ ખીડાં દેવે રે; શોભા૦

મંડપ છાયો અંધાર રે, તિહાં વિજળીનો ઝળકાર રે. શોભા૦૬.

વળિ સાથે સુભટ હજાર રે, મંડપ આવી તિણિ વાર રે; શોભા૦

પશુ મનમાં ચિંતા એક રે, પટધરની રહેજ્યો ટેક રે. શોભા૦૭.

એક બોલ્યો મંગળ પાઠ રે, સા શકુનનિ બાંધે ગાંઠ રે; શોભા૦

ઊતરી સખિયોને વિચાલે રે, પૂરવ ભવ કંઠ નિહાળે રે. શોભા૦૮.

એક દિશ દોય મિત્ર તે બેઠા રે, રાજપુત્રિએ નયણે દીઠા રે; શોભા૦

દાસી વચને નૃપનંદ રે, ધરિ ધીરજ ઊઠે આનંદ રે. શોભા૦૯.

લાટદેશનો રાય અંગધ રે, ચાપ દેખી થયો તે અંધ રે; શોભા૦

લજવાણો ગયો અણુ ભાળી રે, સભા લોક હસે દેઇ તાળી રે. શોભા૦૧૦.

આબ્યો રાજ કરણાટ રે, નાગફણિએ પડ્યો ચત્તાપાટ રે; શોભા૦

જે જે નૃપ સુત ઉજમાળ રે, દેવ રૂઠ્યા સિખી કરે ઝાળ રે. શોભા૦૧૧.

નિયું ભેઈ સવિ નૃપ બેઠા રે, મુનિરાજ્યું ધ્યાનમાં પેઠા રે; શોભા૦

હુઆ નૃપ ચિંતાતુર ભમરે, ચિત્રસેન ઉભો થઈ તામરે. શોભા૦૧૨.

વદે મિત્રને ધૈર્ય પ્રચંડ રે, તુમ સાહજ ધરં કો ડંડ રે; શોભા૦

અસિ કર ધરી મિત્રને ભમતો રે, ચિત્રસેન ધનુષને નમતો રે.	શોભા૦૧૩.
ધનુ વેદ કળાએ દક્ષ રે, સમરતો ધનંજય યક્ષ રે;	શોભા૦
તે શિધ સાન્ય કરાવે રે, લીલાએ ધનૂષ ચઢાવે રે.	શોભા૦૧૪.
કુંવરી હરખિ તિણિ વેળા રે, તસ કંઠ ઠવે વરમાળા રે;	શોભા૦
અજ્ઞાનકુળે નૃપ રૂઠ્યા રે, સાયુધે રણ કરવા બિઠ્યા રે.	શોભા૦૧૫.
રે રાંક તું નહિ નૃપ બાળ રે, તબ્ય કઠ થકી વરમાળ રે;	શોભા૦
ભણે કુંવર તમે શિયાળ રે, હું કેસરીસીંહનો બાળ રે.	શોભા૦૧૬.
કન્યાની યાચના સારી રે, નવી માગી આવે નારી રે;	શોભા૦
પરનારી તણા અભિલાખી રે, પાપ પંકિલ દુરગતિ દાખી રે.	શોભા૦૧૭.
મુજ કર અસિ ધારા ગંગ રે, કરો સ્નાને નિર્મળ અંગ રે;	શોભા૦
એણે બોલે મન્યો સંગ્રામ રે, સૂર સાન્યથી નાઠા તામ રે.	શોભા૦૧૮.
વીરસેન વસંત પૂરિંદ રે, ચિત્રસેન જ્યો તસ નંદ રે;	શોભા૦
અણચિંતી અમૃત તોલે રે, બિરુદાવળી માગધ બોલે રે.	શોભા૦૧૯.
સુણિ નૃપ સહુ વિસ્મય પામે રે, બળવંત લહી શિર નામે રે;	શોભા૦
વિસ્તારી વિવાહ કીધો રે, પદમરથ કારજ સીધો રે.	શોભા૦૨૦.
ગજ વાજિ રથાદિક દીધાં રે, ચિત્રસેન કુમારે લીધાં રે;	શોભા૦
વળી જયકને બહુ દાન રે, રાય રાણને બહુ માન રે.	શોભા૦૨૧.
વિલસે આવાસ ઉતંગ રે, રસભર પદ્માવતિ સંગ રે;	શોભા૦
પરભવની વાત સંભારે રે, રાગ પૂરવનો ન વિસારે રે.	શોભા૦૨૨.
ગીત ને નાટક જોતાં રે, સુખભર વિત્યા દિન કેતા રે;	શોભા૦
ખંડ ત્રિજે સાતમી ઢાળ રે, શુભવીર વચન રસાળ રે.	શોભા૦૨૩.

ટાલરા.

એક દિન મિત્રને ધમકહે, જમજશું હવે નિજ દેશ;
 વ્યસન તબ્યા સુખ સંપન્ન્યા, સદશુરને ઉપદેશ.
 માતા મન આશિશથી, પામ્યો રૂઢિ વિશાળ;
 મન્નિષ સમરણ માત્રથી, જળમાં જીવે બાળ.
 નાગિણ આલિંગન કરે, પત્તગ હુએ અદ્ભુત;
 કુર્મિ આલોકન કરે, તિણે જળ જીવે પૂત.

૧.

૨.

૩.

- તાત રનેહથી માતનો, લક્ષ ગુણો છે રનેહ;
 ખેદ ભરી ગાળો દિએ, તોપણ ધૃતનો મેહ. - ૪.
- માતપિતા ચરણે જઇ, વિનયે નમું એક વાર;
 માત તાત સેવન થકી, લહું શોભા સંસાર. ૫.
- સસરા ધર વસતાં થકી, નિરલજનો અવતાર;
 પીયર ભલું નહિ નારીને, દુર્બળ વર ભરતાર. ૬.
- આપ ગુણે ઉત્તમ કલા, મધ્યમ જનકને નામ;
 અધમ કલા માહિલ ગુણે, અધમ અધમે આ ઠામ. ૭.
- રત્નસાર સુણિને જઇ, કહે નૃપને તે વાત,
 ઉત્કંઠા અમને ઘણી, મળવા માત ને તાત. ૮.
- રાય સુણિ મન ચિંતવી, રાણી સાથ વિચાર;
 સામગ્રી સંવિ સજ કરે, પૂત્રિશું ધરિ પ્યાર. ૯.

ઢાળ ૮ મી.

(વીર ગુણંદ જગત ઉપકારી — એ દેશી.)

- પુન્ય કરો જગમાં સહ પ્રાણિ, પણ સદ્ગુરુ ઉપદેશજી;
 ગુરુ ઉપદેશે આ ભવ સુખિઆ, પરભવ નહી દુખ લેશજી. પુન્ય ૦ ૧.
- ચિંતે રાય જે પૂત્રી જાઇ, જાણો નેટ પરાઇજી;
 ઘેશ શિરામણ છાલીદુ જાણું, જેવું બદામતું નાણુંજી. પુન્ય ૦ ૨.
- કાંસાકુટ કરે ધનની ગણતી, પ્રાહુણે ધર કરે વસતીજી;
 રક્ત ચણોડીમા અલંકાર, પુત્રિનો પરિવારજી. પુન્ય ૦ ૩.
- રાજા રાણી કરત સજાઇ, દેતા દ્રવ્ય અપારજી;
 વસ્ત્રાભૂષણ રત્ન દિએ વળી, હય ગમ રથ પરિવારજી. પુન્ય ૦ ૪.
- નૃપ રાણી બેટીને લાખે, હેત શિખામણ સારજી;
 સસરા સાસુનો વિનય કરજે, દેવ સમો ભરતારજી. પુન્ય ૦ ૫.
- દેવ ગુરૂની ભક્તિ કરજે, પાળજે વ્રત નેમજી;
 સજ્જ સાહેલી કરે મિલેણા, પદ્માવતીશું પ્રેમજી. પુન્ય ૦ ૬.
- બોલાવી નૃપ પાછા વળિયા, કુંવર કરે પરીયાણજી;
 નવ નવ કૌતક બેતાં પામ્યું, મનોરમા ઉદ્યાનજી. પુન્ય ૦ ૭.

- વડ એક મોટો વિસ્તર શાખ, ચિહ્ન દિશ સૈન્ય વસાયજી; પુન્યં ૮.
 દંપતિ મિત્ર રહ્યાં વડ હેઠે, પામિ શિતળ છાંયજી.
 સૈન્ય સુભટ સૂતા સંધ્યાએ, શ્રમ હર ગદ્ય મધ્ય રાતિજી; પુન્યં ૯.
 દંપતિ સૂતાં ભરે નિદ્રાએ, આવે વ્યંતર જાતિજી.
 મિત્ર ખડ્ગ કર ચોકી ભરતાં, સંભળતો તે વાતજી;
 ગોમૂખ યક્ષ ચક્રસરી દેવિ, વૃક્ષ વસે દિન રાતિજી. પુન્યં ૧૦.
 દેશે રાજ્ય કિંવા નહી દેવે, આ નરને નીજ તાતજી;
 દેવિ પુછે તે યક્ષ ભણે એમ, એ છે વિખમી વાતજી. પુન્યં ૧૧.
 આપણો એ સાધર્મિક જાણિ, વાત કદ ઉપગારજી;
 કુંવર ચત્યા પછી માતા એહની, મરણ ગદ્ય નિર્ધારજી. પુન્યં ૧૨.
 માત સપત્ની વિમેળા નામે, વેશ્ય થયો તસ રાયજી,
 ગૂણસેન નિજ સુત રાજ્ય આપવા, કરતી બહુલ ઉપાયજી; પુન્યં ૧૩.
 ચિત્રસેનને હણવાં કારણ, શીખવ્યો નૃપને એમજી;
 આવે કુંવર તદાં એ ઘોડો, બેસણુ દેખ્યો પ્રેમજી. પુન્યં ૧૪.
 તુરગથી ન મરે તો દરવાજે, યંત્ર પ્રયોગે કીધજી;
 હેઠળ જાતાં પડશે ઉપર, થાશે મનોરથ સિધજી. પુન્યં ૧૫.
 તેથી ન મરે તો વિશ્વમોદક, એ ત્રણ આ વળી જાસજી;
 નારી પ્રેયો શુવંશ રવૈયો, કરે દધીની છાશજી. પુન્યં ૧૬.
 ચોથી આવળી સળ્યા સૂતાં, ભય છે ભૂજગનો દેહજી;
 જો મૂકાશે મંત્રિ મતિથી, તો થાશે રાજા એહજી. પુન્યં ૧૭.
 કરી ઉપગાર વાત જો, કેહેશે, તો નિજ પથ્થર રૂપજી;
 રત્નસાર સુર વાત સુણીને, ધારી ઠવે મન કૂપજી. પુન્યં ૧૮.
 પરભાતે સવિ સૈન્યશુ ચલીયા, કરત અખંડ પ્રયાણજી;
 આગ્યા નિજ પુર સંભળી સનમુખ, આવે સજ્જન રાણજી. પુન્યં ૧૯.
 અશ્વથી ઉતરી તાતને નમતાં, દીયે આલિંગન રાયજી;
 કૃત્રિમ સ્નેહે કુશળ તે પૂછી, દુષ્ટ તુરંગ ધરાયજી. પુન્યં ૨૦.
 મિત્રે શુદ્ધિ બળે કરી દૂરે, બીજે અશ્વે ચઢાયજી;
 આચ્છવશ પોણ હેઠે આવત, હયમુખ દીએ મિત્ર ધાયજી. પુન્યં ૨૧.

પાછે પગે હય દૂરે જાતે, તતખિણ પોણ પ્રતાપજી;
 સહુરત વેળા પડ્યો દરવાજો, લોકતણે થયો ધાતજી. પુન્યં ૨૨.
 પાપ પ્રગટ થઈ નર મુખ જોલે, રાયે કીધ ઉપાયજી;
 ચિત્રસેન જીવ્યા તે સુંદર, સ્નેહી મિત્ર પસાયજી. પુન્યં ૨૩.
 નિજ ધર આવી તાતને વિનયે, રંજે શંખ નિરાશજી;
 નિર્મળ જળ ખારે વસ્ત્રાદિક, જાય ન ગણિનો પાસજી. પુન્યં ૨૪.
 વિમળા માત નમી મુખ પૂછી, દંપતિ નિજ ધર જાયજી;
 તે દિન વિમળા નિજ ધર જમવા, તેડે કપટ ધરાયજી. પુન્યં ૨૫.
 રાય સ્વજન કુંવરાદિક જોઠા, જમવા ધરી ઉઘાસજી;
 રત્નસાહાર દોય મોદક લાવી, છાના રાખે પાસજી. પુન્યં ૨૬.
 પીરસવા રાણી લેઈ થાળ, મોદક ભરીયા સારજી;
 રાજા લધુ સૂત લેગા જોઠા, પીરસતી તિણિ વારજી. પુન્યં ૨૭.
 દોય મિત્ર લેગા દેખીને, વિખ મોદક દિયે દોયજી;
 મિત્ર દુર તજિ સાહાર તે ખાવે, જરહ ધરિઆ સોયજી. પુન્યં ૨૮.
 ખટરસ પાક જમીને જોઠા, તાંબૂળ ખીડાં ખાયજી;
 વસ્ત્રાભરણ લહી સનમાને, નિજ મંદિરિયે સધાયજી. પુન્યં ૨૯.
 પદ્માવતી સનમાની સાસુ, કરતી ગેહ વદાયજી;
 શ્રી શુભવીરે ત્રીજે ખંડે, આઠમી ઢાળ કહાયજી. પુન્યં ૩૦.

દોહરા.

એક દિન નિશી નૃપ ચિંતવે, અહો મુજ બુદ્ધિ પળાય;
 કુલ અવતંસ સૂતો પરિ, કીધો મરણ ઉપાય. ૧.
 ધિગ ધિગ મુજ પૌરુષપણું, ધિગ ધિગ રાજ્યવિલાસ;
 સ્ત્રી વશ પુત્ર રતનતણે, ચિંતવ્યો ચિત્ત વિનાશ. ૨.
 એમ વૈરાગ રસે ભર્યો, રવિ ઉદયે ભૂપાલ;
 સમવસર્યો વનમે તદા, વીર જીણુંદ દયાળ. ૩.
 દેવે સમવસરણુ રચ્યું, તખત બિરાજે નાય;
 વનપાલક મુખ સાંભળી, આવે નૃપ સહુ સાથ. ૪.
 વંદિ દેઈ પરદક્ષણા, જોઠા થયો ચિત ઠામ;

- પ્રભુ વાણી અમૃત સમી, સુણિ પામ્યા વિશ્વરામ. ૫.
 લહી વૈરાગ્ય ધરે જઇ, મેળવી મંત્રી સાથ;
 ચિત્રસેન પદ થાપિને, ત્રિજ્યે દિક્ષા પ્રભુ હાથ. ૬.
 વિમળા પણ સંયમ લીજ્યે, ગણિ સંસાર અસાર;
 ગ્રહણ આ સેવન શીખતાં, ભૂતળ કરત વિહાર. ૭.
 ચિત્રસેન રાજ થયો, પાળે રાજ્ય મહંત;
 પય સયાં મંત્રીશરે, રત્નસાહાર થાપંત. ૮.
 દિન કેતે ત્રિજ્યે થકે, રત્નસાહાર કરે ચિત્ત;
 આવળી ત્રણ વળી ગઇ, પણ નહિ હુવા નચિંત. ૯.
 કહે નૃપને પુન્ય જ કરો, પુન્યથી પાપ પળાય;
 તુમ શિર કષ્ટ હે મોટકું, ટળશે તવ સુખ થાય. ૧૦.
 તવ રાજ ગુરૂદેવની, ભક્તિ કરે એક ચિત્ત;
 જીવ અમાર પલાવતા, દાને દિજ્યે બહુ વિત. ૧૧.
 પણ મંત્રી નૃપ પાસથી, ન રહે ક્ષણ એક દૂર;
 ભોજન પણ ભેગા કરે, રાત્રે ચોકી હજૂર. ૧૨.
- ઢાળ ૯ મી.**

(મળના વાલાની વિનતી રે—એ દેશી.)

- અન્ય દીને મધ્ય નિશા સમે રે, સૂતા નિદ્રાએ રાયા લાલ;
 મંત્રી ચોકી ભરતે થકે રે, દીડી ચંચળ, ધાયા લાલ.
 અમરની વાણિ અમોઘ છે રે. ૧.
 ઉદ્ધ નજર કરી ભેવતા રે, દીઠો પતંગ કાળો લાલ;
 ખંડોખંડ મંત્રી કરી રે, ગુપ્ત કર્યો લેછ થાળો લાલ. અમરની ૨.
 રાણી ઝંઘા ઉપર પડ્યો રે, રૂધિરનો બિંદુ એક દીઠો લાલ;
 વસ્ત્રે મંત્રી લૂહતાં થકાં રે, ભગત દેખિ નૃપ રૂઠ્યો લાલ. અમરની ૩.
 મંત્રીને કહે શું કરો રે, મંત્રી વિચારે ભય વ્રાતે લાલ;
 ઉતર શો દીઠો શંકા પડી રે, વધન દીને દ્રષ્ટિ લાલ. અમરની ૪.
 પથ્થર થાઈ સાચું વહે રે, જુઠે રાજ નવિ માને લાલ;
 કૃત ઉપગાર દુરે કરી રે, દુર કરે કરિ અપમાને લાલ. અમરની ૫.

પાવૈને નવિ ખાનો વઢે રે, સોં સોં બાળક રાવે લાલ;

જન્મ લગે જો સેવા કરે રે, રાજા મિત્ર ન હોવે લાલ. અમરનીં ૬.

ચિત:

કાકેશૌચં દ્યુતકારેષુ સત્યં ॥ કલીબે ધૈર્યં મંદુપે તત્ત્વચિંતા ॥

સર્પે ક્ષાંતિઃ સ્ત્રીષુ કામોપશાંતિઃ ॥ રાજા મિત્રં કેન દૃષ્ટં શ્રુતં વા ॥

પૂર્વ ચાલ.

સતનો બેલી છે સાહિબો રે, જૂઠાનો જમરાય લાલ;

સાચું બોલવું મુજ ઘટે રે, દીઠું જ્ઞાનીનું થાય લાલ. અમરનીં ૭.

મંત્રી કહે સાચું લાણ્યા થકી રે, થાપશહ પથ્થર રૂપે લાલ;

રાય વઢે જૂઠું એવારતા રે, ખાડ ખણે નહીં કુપો લાલ. અમરનીં ૮.

સેતવ ધરી તવ મંત્રી લણે રે, પદ્માવતીશ આવંતા લાલ;

વડ હેઠે તુમે નિદ્રા વરી રે, દેવી દેવ બોલંતા લાલ. અમરનીં ૯.

આવળી જીવિત થાતની રે, ચ્યાર સૂણી તુમ કેરી લાલ;

જનનિ જતાં તાતરીપૂ થયો રે, વિમળાએ ચિત ફેરી લાલ. અમરનીં ૧૦.

સઘળી વાત માંડી કહી રે, તેહમાં અશ્વની વાતે લાલ;

જનુ સમાણો પથ્થર થયો, રે, કટિસમંપોળ નિપાતે લાલ. અમરનીં ૧૧.

નૃપ દેખે પણ હેઠથી કહે રે, બોલે આગળ ચૂપે લાલ;

વિખમોદક ત્રિજી લણે રે; કંઠલગે પથ્થર રૂપે લાલ. અમરનીં ૧૨.

તોપણ નૃપ બોલે ચોથી કહો રે, જળ અહિંમિંદુ કહેવાણો લાલ;

પથ્થરની પડિમા થયો રે, દેખી ભૂપ મુરછાણો લાલ. અમરનીં ૧૩.

મૂર્છાવળી તવ રોતો ઘણુ રે, મિત્ર તણો ગુણુ સંભારી લાલ;

એ વિણ રાજને શૂ કરે રે, વાત પુરી ન વિચ્યારી લાલ. અમરનીં ૧૪.

મરણ શરણ હવે મોહરે રે, વચન સૂણીને પટરાણી લાલ;

ચિંતે હાર્યાજ સંકળ ગયું રે, લોકમે હાંસી ને હાંણી લાલ. અમરનીં ૧૫.

કરિએ કાળ બલધના રે, નૃપને કહે શું વિમાસો લાલ,

રાંકપરે શું રૂદન કરો રે, અવળો નાંખીને પાસો લાલ. અમરનીં ૧૬.

કરિ ઉપાય સજ કીજીએ રે, મંડાવો દાનશાળા લાલ,

દેશી વિદેશી મત્રે ભર્યા રે, કાનફટા જોગી જટા લાલ. અમરનીં ૧૭.

અનમશે કેમ આવશે રે, કરશે તે ઉપગારો લાલ;
 તતખિણુ દાનશાળા કરી રે, આવે લોક હજારો લાલ. અમરનીં ૧૮.
 ખાખી યોગી જે જે કહે રે, તે તે કાષ ઉપયોગી લાલ;
 પણ એક લેશ શુભ નિવિ થયો રે, તવ નૃપ શોકે ભરાયો લાલ. અમરનીં ૧૯.
 એસે ન રાજ્ય કચેરીએ રે, ગીત ને નૃત્ય ન સુહાવે લાલ,
 દંપતિ દોષ ચિંતા ભરે રે, દિવસ નીશા નિવિ જાવે લાલ. અમરનીં ૨૦.
 એક દિન ચિંતે એ દેવની રે, માયા દેવ સમાવે લાલ;
 જમ વડ હેઠે કરી વિનતિ રે, કરણુએ કાંઈ એ બતાવે લાલ. અમરનીં ૨૧.
 ઇશ ધારિ શુભ વેળા લહી રે, ચાલ્યો રાય એકાકી લાલ;
 દિન કેતે વડ પામિયો રે, રાત્રે સૂતો તે પાંકી લાલ. અમરનીં ૨૨.
 અતિ ચિંતાએ નિદ્રા નહી રે, દેવી યક્ષને ભાળે લાલ;
 કુણુ દુખિયો નર એકલો રે, તવ સૂર ઉત્તર દાળે લાલ. અમરનીં ૨૩.
 મિત્ર વિયોગે એ દુઃખ ભર્યો રે, સા ભણે ક્રીમ વિયોગી લાલ;
 સો કહે પૂર્વે આવ્યા હતા રે, પતિ મિત્રશું ભોગી લાલ. અમરનીં ૨૪.
 તે દીન મેં તુજને કહી રે, એહને આવળી ચારે લાલ;
 મિત્રે ટાળી તે આવળી રે, પણ મેં ના કહી તે વારે લાલ. અમરનીં ૨૫.
 તે લોપી નૃપ આગળે રે, વાતંકરી તિણુ તે હો લાલ;
 દેવતું વાક્ય ન અન્યથા રે, પથ્થરમય થઈ દેહ હો લાલ. અમરનીં ૨૬.
 તાસ વિયોગે સૂતો ઇહાં રે, સુણિ દેવી ત્રા પુછે લાલ;
 જિમ પાછો નર રૂપે હવે રે, તે પ્રતિકાર કીર્યો છે લાલ. અમરનીં ૨૭.
 જક્ષ કહે જે શિયળે સતિ રે, સૂત ઉછળે કર કરસે લાલ;
 તત મત્રી નર રૂપે હવે રે, સુણિ રાજ મન હરશે લાલ. અમરનીં ૨૮.
 ઉઠી પ્રભાતે માર્ગે ચાલ્યો રે, પોહોતો વસતપૂર ગેહ લાલ;
 હર્ષ લોક પદ્માવતિ રે, દેખી રાયને નેહ લાલ. અમરનીં ૨૯.
 ગર્ભવતી સ્ત્રી વાતજ સૂણી રે, દિન દો ચ્યાર હર્ષ ભરાવે લાલ;
 શુભ વેળાએ સૂત જન્મ્યો તદ્દા રે, દિનં દસ ચ્યાર છવ થાવે લાલ. અમરનીં ૩૦.
 ધર્મસેનાભિધ થાપતા રે, ધર્મપસાએ સુખ પાવે લાલ,
 સજ્જન સાથે દીન બારમે રે, દાનશાળાએ નૃપ આવે લાલ. અમરનીં ૩૧.

મંત્રિ મૂર્તિ તિહાં લાવીને રે, રાણી સ્નાન કરંતી લાલ;
 સૂત ઉછંગે ધરી જોલતી રે, પરમેષ્ઠિ સમરંતી લાલ. અમરનીં ૩૨.
 સૂણજે સૂર્ય વૈમાનિકા રે, વ્યંતર ને લોકપાળા લાલ;
 મનવચકાયા નિરમળપણે રે, જે મુજ શીળ ઝાકઝમાળા લાલ. અમરનીં ૩૩.
 નૃપ અરિ કેસરીની પ્રિયા રે, રાણી ચંપકમાળા લાલ;
 શિયળ સુધારસ છાંટતાં રે, વિસમી પાવક ઝાળા લાલ. અમરનીં ૩૪.
 હૂં પણુ એહવી જે સતી રે, તો મુજ હાથ ફરસંતે લાલ;
 મંત્રી સાળ થૈ ઉઠજે રે, સજ્જન સર્વે વિકસંતે લાલ. અમરનીં ૩૫.
 સર્વાંગે ફરસે ધમ કહી રે, ઉઠ્યા મંત્રી તે વેળા લાલ;
 નર રૂપે જિમ નિદ્રા તણ રે, કરતા રાયને મેળા લાલ. અમરનીં ૩૬.
 ત્રીજે ખંડે નવમી કહી રે, શ્રી શુભવીરે એ ઢાળો લાલ;
 ધર્મ થકી દુઃખ વેળા ટળે રે, પામે મંગળ માળો લાલ. અમરનીં ૩૭.

દોહરા.

નૌતન જન્મોચ્છવ કરે, દેતા જાગ્યક દાન;	
ત્રૈત અઠાઈ મહોચ્છવ, ધારતા ધર્મનું ધ્યાન.	૧.
તિર્થ નમન ગુરૂ વંદના, પદમાવતિ સંગાથ;	
સાસન જૈન પરભાવતો, મેળે શિવપુર સાથ.	૨.
મંત્રી સહીત લીલા કરે, પાળે રાજ્ય મહંત;	
કેતો કાળ ગચ્છે થકે, ત્રિહૂ વૈરાગ્ય ધરંત.	૩.
મનોરમ વનમાંપ્રીતિણે સમે, કેવળિ શ્રીદમસાર;	
આવ્યા સુણિ વંદન ગયા, પામી હર્ષ અપાર.	૪.
કેવળી મુખ દેશના સુણિ, લહી સંસાર અસાર;	
ધર જઈ નિજ નિજ પુત્રને, સુપે રાજ્યનો ભાર.	૫.
નૃપ મંત્રી પદમાવતી, ખીજે પણુ બહુ સાથ;	
કરી આચ્છવ લેતા સવે, દિક્ષા કેવળી હાથ.	૬.
ત્રિહૂ એક ધર્મ સખાધર્યા, જ્ઞાન ક્રિયા તપ સાર;	
અચ્યુત કલ્પે ઉપન્યા, કરીતિહૂ એક અવતાર.	૭.
સ્વર્ગથી અવિ નરભવ લહી, લેશે પદ મહાનંદ;	
ભાવી કથા સુણિ ચિત ધરો, ચંદ્રશેખર નૃપ નંદ.	૮.

વિજયસેતુ સુરિ વદિને, ચંદ્રશેખર ભૂચરાય;
 ધર આબ્યા સુરિ તેડિને, બહુ વિધ ભક્તિ કરાય. ૯.
 એક દિન રાજ કચેરિએ, એઠા કુવર, નરેંદ,
 નર એક આવી તિણે સમે, કહે નમિ પદ અરવિંદ. ૧૦.
 હું છું પદ્મરથ રાયનો, ભૂત્ય નામ હરિદાસ;
 પદ્મપુરીથી મોકલ્યો, સિકટ કામ, તુમ પાસ. ૧૧.
 સમમ માળે ખેલતી, મૃગસુદરી, સખી સાથ;
 અપહરિ વ્યંતર ખેચરે, લેધ ગયો ગ્રહિ હાથ. ૧૨.
 ગામ વત્તાંતર જોઈ વળ્યા, ન જડી શુદ્ધિ કાંઠી;
 સાંઠિ ચડી એક રાતમાં, હું આબ્યોધૂ આંહી. ૧૩.

ઢાળ ૧૦ મી.

(કામલુગારો એ કૂકડો રે—એ દેશી)

વનિતાશુ ચિત વેધીયૂ રે, વડી સાંભળી વાત;
 વશાં વશી જબ વેગળી રે, વિષમી વજ્જરની ધાત. ૧.
 વિરૂં વેળા વિયોગની રે, વેધકને ન ખમાય,
 વિન્નેગી વનમાં ફરે રે, જ પાપાત કરાય. વિરૂં ૨.
 જિમ ચકલો ચકલી બીહૂ રે, ઉણુ ઋતુને કાળ;
 તૃખાવંત વિલોકતા રે, સેહેતાં તાપની ઝાળ. વિરૂં ૩.
 ઉદક વિના રજની ગદ રે, પડિયો વાદળ ઠાર;
 કુશાગ્રે જળ બિદુઓ રે, દેખતાં તિણિ વાર. વિરૂં ૪
 પ્રેમ વિયોગે દોય ચિંતવિ રે, એક એકને કહે ત્યાંહિ;
 તું પી તું પી કરતાં પડયૂ રે, પવને જળ રજમાંહિ. વિરૂં ૫
 મરણુ ગયાં દોય નિરાશથી રે, એ નરનારી વિયોગ,
 ધંદ્ર રિસાણિ મનાવતા રે, જો છે બહુલા ભોગ. વિરૂં ૬.
 ચંદ્રશેખર મન ધ્યાવતા રે, રણુથી મળીયૂં રતન;
 રાંક તણે ધર પાઠયૂ રે, ન કર્યું કાષ જતન. વિરૂં ૭
 ભોજન સળ્યા આસન વસુરે, રાજ્ય રમણી ધર પ્રાય;
 સુતાં મૂકતાં એટલાં રે, અન્ય અધિષ્ઠિત થાય. વિરૂં ૮.

- એમ ચિતિ નિજ ધર જઇ રે, વાત કરિ વિચ્છિપાસ;
 કરવા ગવેખણા એણી નરે, જઈશ્યું જ્ઞાનિને પાસ. વિરધં ૯.
 ગગને ગયા ઘડી એકમાં રે, યશોમતિ યોગણી પાસ;
 વંદિ નમિ પૂછત સા કહે રે, મ કરો ચિત્ત ઉદાસ. વિરધં ૧૦.
 મનોવેગ વિદ્યાધર રે, વિદ્યા સાધન હેત;
 નારી પદ્મણી ખોળતો રે, ઠામ ઠામ ધરિ નેહ. વિરધં ૧૧.
 તુજ નારી લહી પદ્મણી રે, હરીને ગયો હીમવંત.
 અદ્રિમાં ગુફામાહી જઈ ઠવી રે, કહે તસ નિજ વૃતાંત. વિરધં ૧૨.
 સાંભળ નારી નિર્ભય થઈ રે, સાધવિ વિદ્યા દોય;
 નગન થઈ સન્મુખ રહ્યો રે, જીમ અમ સિદ્ધિ હોય. વિરધં ૧૩.
 અમોઘ બાણુને મોહની રે, સિદ્ધ થશે દિન બાર;
 પટરાણી તુજને કરી રે, વિલસીશું સંસાર. વિરધં ૧૪.
 સુણી મૃગસુદરી મહા સતિ રે, પામી ચિત્ત કલેશ;
 ખેટને સા એમ ઉચરે રે, ધૈરજ ધરીય વિશેષ. વિરધં ૧૫.
 લાવિ માત સહોદરી રે, નગન કરી એણે ઠાય,
 વિદ્યા સાધિ કરો રાણીઆ રે, સહજ મેળાવા થાય. વિરધં ૧૬.
 ક્ષણિધરની મણી કુણુ લિએ રે, વન્હીમેં ધાલે હાથ;
 કેસરી કેસરા કુણુ ગહે રે, હું રે સતી છુ સનાથ. વિરધં ૧૭.
 વાલ્હો વિદેશે નહી વેગળો રે, હરિ સમ મૂજ ભરતાર;
 તુજ સરિખાં હરણાં કરે રે, લંપટીને ધિકાર. વિરધં ૧૮.
 પરમેષ્ઠી મંત્ર મહા બળી રે, પાઠ સિદ્ધ મુજ પાસ;
 જ્ઞાની ગુરૂ પાસે લીયો રે, જોથી શત્રુ વિનાશ. વિરધં ૧૯.
 ભે મુજ સાથે તું બળ કરે રે, તો સતિ કરે શરાપ;
 બાળી ભસ્મ ક્ષણમાં કરે રે, રોશે પિયા મા બાપ. વિરધં ૨૦.
 ખેટ સુણિને ક્રોધે ચઢી હું રે, બલી દીશાવે ભીત;
 પણ સા નિશ્ચળ થઈ રહી રે, રાખી કુળવટ રીત. વિરધં ૨૧.
 યોગણીનાં વયણાં સૂણિ રે, ચાલ્યો ચંદ્રકુમાર;
 પલક માંહે ગુફામાં પોંચિયો રે, તવ દીડી નિજ નાર. વિરધં ૨૨.

- કુંવર કહે રે, પાતકી રે, પરનારી હરનાર;
 રૂઠ્યો દૈવ તુજ ઉપરે રે, કુણું ધર્માં રાખણહાર. વિરૂપ ૨૩.
 સાંભળી ખેચર ઉઠિયો રે, લાગ્યો યુદ્ધ પ્રયત્ન;
 કુમર અજ્યેય ખડ્ગે કરી રે, કાઢ્યો પ્રહોખંડ. વિરૂપ ૨૪.
 વિદ્યાખજે એક રથ કરી રે, ખેશી દપતિ દોય;
 ક્રોધે જોતાં ગગને ચલે રે, પોહોતા પદ્મપુર સોય. વિરૂપ ૨૫.
 રાગ રાણી સજન સહુ રે, ભેઠે સુતા જામાત;
 ધર લાવ્યા બહુ આગ્રહવે રે, પુછો સકળ કહી વાત. વિરૂપ ૨૬.
 રંગરસે તિહાં લીલા કરે રે, સુખભર દપતિ તેહ;
 કોઈ દિન સોવન સોગટે રે, રમતાં ધરિ બહુ નેહ. વિરૂપ ૨૭.
 શાસ્ત્ર કથા ગીત ગાનમે રે, કોઈ દિન નાટકશાળ;
 દેવદુ ગુંદકની પરે રે, ભોગવે સુખ રસાળ. વિરૂપ ૨૮.
 ચંદ્રશેખરતણા રાસનો રે, ત્રિજ્ઞે ખડ રસાળ;
 શ્રી શુભવીરની વાણીએ રે, તેની દસમી ઢાળ. વિરૂપ ૨૯.

દોહરા.

- એક દિન દપતિ પરિકરે, પરીવરીયા વન માહિ;
 કળ કરંતા મોજશ, શીતળ વન તરૂં છાયે. ૧.
 મયુર કનકમર્ધ તિણે સમે, રમતો દેખી દૂર;
 મૃગસુદરિ મન મોહિયુ, જોલિ આનંદપૂર. ૨.
 મનમોહન મુજને દિયો, આણી એહ જ મોર;
 રમવા કારણ દિલ લલુ, એ મુજ ચિતનો ચોર. ૩.
 ચંદ્રશેખર તવ ચાલિયો, મયુરને લેવા કામ;
 નાઠો મોર વનાંતરે, નૃપ પણ પૂઠે તામ. ૪.
 આતરિયો તવ ઉડતાં, ઝાલ્યો મોર મહંત;
 ઉપર અસ્વારિ કરી, તવ ગગને ઉડંત. ૫.
 કુંવર વિચારે ચિત્તમાં, એહ કિશો ઉત્પાત;
 જોઉં કિહાં એ જાય છે, એ પક્ષી કુણુ જાત. ૬.
 વન ગિરિ ગામ આગંગિયાં, ક્ષણમાં કોસ હજાર;

યમુના નધ જળધિ લહી, નાખે તાસ મળર. ૭.
 કુંવર તરી કાઠે જઇ, કરેતો ચિત વિચાર;
 ખિણુ સયોગ વિયોગ મધ, સુતધર કહે સંસાર. ૮.
 મથુરાધુરિ દેખણુ ગયા, તિહાં જિન ચૈત્ય નિહાલ;
 પંચ અભિગમ સાચવી, વંદા જગત દયાળ. ૯.
 એક શ્રાવક મુખથી સુણિ, તિહુ નાણી અણુગાર;
 મનોરમ વનમાં આવિયા, વંદન જાત કુમાર. ૧૦.
 વંદિ નમી મુનિને સ્તવી, એઠા ધર્મ સૂણુંત;
 અવસર પામી વિનયથી, અણિ પરે પ્રશ્ન કરંત. ૧૧.

ઢાળ ૧૧ મી.

(થાંપર વારિ માંકા સાહીબા કાળેલ મત જાને—એ દેશી.)

પૂછે કુંવર મુનિરાજને, કૃષ્ણ મોર રૂપાળો;
 કનકમધ પીછાં ઝગે, ગતિએ લટકાળો. ૧.
 વિસમય વાત ન વિસરે, જો ચતુર નિહાળે;
 મધુર રસિક પ્રજા ઔષધિ, મુખમાં આગાળે. વિસમય ૨.
 દેખિ વને હું શિર ચઢ્યો, ધડિ દોય ખેલાવ્યો;
 નભ ચઢિ નધ જળ નાંખિયો, ફરિ નજર ન આવ્યો. વિસમય ૩.
 જ્ઞાનિ કહે ભવ તેરમે, તું સુરપુર વાસી;
 વસુદત નામે શેઠિયો, પ્રિયા ચ્યાર વિલાસી. વિસમય ૪.
 તેહમાં એક અણુમાનિતિ, નવિ નજરે જોવે;
 દુખભર રહેતી વેગળી, દિન રાતે રાવે. વિસમય ૫.
 તપે જપ કળે ભવ ભમિ, થઇ વ્યંતર દેવી;
 ભવ ભવ તે તુજને નાડિ, ઘણી વાત શું કહેવી. વિસમય ૬.
 મૃગસુંદરિશું દેખિને, આકાશે જાતિ;
 પૂરવ વેર સંભારતાં, ભરિ ખેદે છાતિ. વિસમય ૭.
 મોર રૂપ કરી તુજ હરિ, સરિતામાં ધરિયો;
 એદ ધણો હણવા તણો, તુજ પુન્યે સંરિયો. વિસમય ૮.
 કલેશ ન ધરવો નારિશું, ધરમાં કાઇ વેળા;

જે વંછે સુખ સંતતી, લક્ષ્મિના મેળા.
 સલના લક્ષ્મીરૂપ છે, નરને ધર માંહે;
 રીસવતાં, રીસાધને, જાય અતર દાહે.
 નારિને ધરથી કાઢાડતાં, લક્ષ્મિને કાઢાડી;
 સુખ નવિ પામે તે કદા, વાવિ વિખની ઝાડી.
 સંસાર દાહે ત્રણ છે, વિશ્વરામની છાયા;
 પુત્ર કલત્ર ને શુભલયાં, સજ્જનની માયા.
 વળિ નિશિદિન નારી વડે, નહિ ધરની ચિંતા;
 ચાકર સત સેવા કરે, પણ નિજ નવા હુતા.
 જગમાં દુર્લભ નારિયો, શુભ ત્રણે વખાણી;
 સહસ દૂષણ દૂરે તજે, એ પડિત વાણી.
 સુત ઉત્પતિ નારિથી, ધર ભાર ઉઠાવે;
 પતિમરણે ભેગી બળે, તસ કિમ દૂહવાવે.
 સરસ અશન દિવ્યે કંતને, લુપ્ત પોતે ખાવે;
 દુખની વેળા સખાઈ છે, પણ દૂર ન જાવે.
 તે સ્ત્રિ જે બળતી રહે, નહિ પુત્રના મેળા;
 વેપારે લાભ ન નીપજે, રેહે દળદર વેળા.
 વેર દૂવે અતિ આકરં, બહુ ભવ દુખ પાવે;
 વીર પ્રભૂને વ્યતરી, શિતળ જળ છંટકાવે.
 જે નર ધરનારી તણ, કરે પરધર મેળા;
 ધન હાણી પ્રિયા સવી, તસ વંઠી વેળા.
 એક ગામે એક રાજવી, તસ પુત્ર ભલેરો;
 ખચ્ચર ઘોડી જનમિયો, ધર મોહોટો વછેરો.
 નામ બિજગરો તેહવું, ધરે બાંધ્યો ખાવે;
 મધુભટ વિપ્ર તે ગામમાં, પરીકરશું રેહવે.
 ઊંઘ નામે મહીધિ ધરે, મણુ દૂધ કરતી;
 તસ ધૃત વિકૃતતા વશે, આજીવી ચલતી.
 ધૃત વેચણ દરબારમાં, એક દિવસે જાવે;

વિસમય૦ ૯.

વિસમય૦ ૧૦.

વિસમય૦ ૧૧.

વિસમય૦ ૧૨.

વિસમય૦ ૧૩.

વિસમય૦ ૧૪.

વિસમય૦ ૧૫.

વિસમય૦ ૧૬.

વિસમય૦ ૧૭.

વિસમય૦ ૧૮.

વિસમય૦ ૧૯.

વિસમય૦ ૨૦.

વિસમય૦ ૨૧.

વિસમય૦ ૨૨.

ધૃત દેધ નાથુ માગતો, તે દૂર રહાવે.	વિસમય૦ ૨૩.
નાખ્યા રૂકમ ઉંચા માળથી, અથ લાદિમાં પડિયા;	
વેણી લેઇને આપતાં, દ્વિજ નજરે ચઢિયા.	વિસમય૦ ૨૪.
પૂછતાં કુંવર ભણે ઇશુ, લાદિ રૂકમ મધ છે;	
એહ વછેરા ભાગ્યથી, અમ લચ્છી ભઇ છે.	વિસમય૦ ૨૫.
તે કહે પ્રાક્ષણુને દિયો, તુમ પૂન્ય જ હોવે;	
નૃપસુત કહે મહીષિ દીયો, અમે તુમ હરિ દેવે.	વિસમય૦ ૨૬.
વિપ્ર લોભ વશ શેરભી, દેધ લિચ્છે વછેરા;	
ધર જઈ સેવા કરે, દાણો દેધ ધણેરા.	વિસમય૦ ૨૭.
આજિવિકા મૂળથી ગઇ, ધર દુર્બળ કીધો;	
મંદમતિ ઉંધ વેચીને, ઉભગરો લીધો.	વિસમય૦ ૨૮.
નારીશું રસ પ્રેમથી, જગ શોભા વાધે;	
થિર ચિતે ગુરૂ સેવતાં, શું એ ધર્મ તે સાધે.	વિસમય૦ ૨૯.
એમ જ્ઞાનિ વંચણું સુણિ, ઉઠી કુંવર સધાવે;	
નઇ ઉપકંઠે તરૂ ઘટા, વન જોતો જાવે.	વિસમય૦ ૩૦.
દૂર વનાંતર આવતા, દ્રાખ રાયણ મીઠી;	
એક તરૂ ડાળે ઝૂલતી, તરવાર તે દીઠી.	વિસમય૦ ૩૧.
કનક મૂઠે રતન જડી, લખી અહી નારી;	
ચિંતે કુંવર કાઇ ખેચરે, વનમાં વિસારી.	વિસમય૦ ૩૨.
અથવા ખડગ આ વન ધરી, કાઇ સૂક્ષ્મ પધઠો;	
એમ ચિંતી વનમાં ફર્યો, પણ કાઇ ન દીઠો.	વિસમય૦ ૩૩.
આવિ ખડગ લેઇ જોવતો, જાણે મોતિનો હાર;	
મેન રહિત કરી ઝગમગે, શ્વેત તેલની ધાર.	વિસમય૦ ૩૪.
અળશી કુસુમસમ છે પ્રભા, વિજળી દૂર પેખ;	
દેખી અચભો પામિયો, લેઇ ખડગ વિશેષ.	વિસમય૦ ૩૫.
જોવા પરિક્ષા તે ગયો, વાંકા વંસ છે થૂળ,	
ગુલમ વિટાણા પરસ્પરે, ધન વંશનાં મૂળ.	વિસમય૦ ૩૬.
વૈશાખ ઠાણુ કુંવર રહી, છોટે બળ સાર;	

પામી અચંભ ખડગ જૂએ, દીઠિ રૂધિરની ધાર.	વિસમય૦ ૩૭.
વંશ જળ જાવે ફરી, ધુપ કુંડે ધૂત પૂરે;	
નર એક કર માળા રહી, પડ્યું મસ્તક દૂર.	વિસમય૦ ૩૮.
રૂધિર ઝરતું દેખીને, કરે પશ્ચાતાપ;	
વિણ અપરાધી મારીયો, કરતો મંત્ર જાપ.	વિસમય૦ ૩૯.
હાહાકાર કરતો ગયો, વન ખડ વિચાલ;	
ઉભી દીઠી યૌવના, વળગી તરે ડાળ.	વિસમય૦ ૪૦.
સરોવર તીરે દેખીને, ચિત ચિતે કુમાર,	
વન રખવાળી દેવતા, વા વ્યંતર નાર.	વિસમય૦ ૪૧.
અથવા જાવો ઉતરી, વિદ્યાધર બાળ;	
ચંદ્રવન કાંતિ ઝળે, હોઠ લાલ પરવાળ.	વિસમય૦ ૪૨.
વા યમૂના જળ દેવતા, સરોવરમા નાહી;	
લીલ વિલાસે ખડી રહી, તરે શાખા સાહી.	વિસમય૦ ૪૩.
એમ ચિતી ધૈરજ ધરી, ગયો તેહની પ્રાસે;	
સા તસ દેખી મોહી રહી, ચિત પ્રેમ વિલાસે.	વિસમય૦ ૪૪.
વળિ ચિત ચોરી ચિંતવે, નર રૂપે રૂડો;	
પણ સતિ નારી ચિતમાં, એ ભાંડથી ભૂંડો.	વિસમય૦ ૪૫.
રાજકુવર ભૂસો પડ્યો, આંચો એણે ઠામ;	
ન ધટે મુજ તસ પૂછવું, કુણ દેશ ને ગામ.	વિસમય૦ ૪૬.
પૂછે પકુત્તર આપશું, તે પણ ન વિશેષ,	
શુણિ જન પૂછ્યાં બોલતાં, સતિ દોષ ન લેશ.	વિસમય૦ ૪૭.
ચિંતી મૌનપણે રહી, નિચિ નયનની વાસ;	
ચંદ્રશેખર તિહાં આવીને, બોલાવે તાસ.	વિસમય૦ ૪૮.
ઉત્તમ રાસ રસાળનો, ખડ ત્રિજ્ઞે વિશાળ;	
શ્રી શુભવીરે તસ ભણિ, અગીઆરમી ઢાળ.	વિસમય૦-૪૯.

દોહર.

કુંવર કહે સુણ સુદરી, તું કુણ ઉત્તમ જાત;
ગામ નગર કિહાં વાસ તુમ, કુણ વળી માત ને તાત. ૧.

- રહેવે તે સરોવર તટે, વન તર કુંજ નિવેશે;
 નિર્ભય બીલી એકલી, ચોવન બાળે વેશ. ૨.
 મેં તુંજને વન દેવતા, બાણી આવ્યાં પાસે;
 ભૂપગ દગ ચળ જોવતા, માણ્ય બાળે વિશ્વોસે. ૩.
 વળતું તવ સા એમ બાણે, સુણે ઉત્તમ ગુણવતે;
 મૂળ થકી વિવરી કહું, સધળો અમ વિરતેત. ૪.

ઠાળ ૧૨ મી.

(સાહીબા-મોતીડો અમારો-એ દેશી.)

- મંધુરસં બોલે અમૃત વયણે, વૈતાલ્યે છે દક્ષણ શ્રેણે;
 વિજયાપૂરિનો હરિબળરાગ, બાળે કુળે જસ બિહુ પખ તાગ;
 સાહીબા મન ગમતા મેળા, દોહિલી મળવાં એણિ વેળા;
 ભાગ્યને વશ્ય ભેળા. સાં ૧.
 રાણી ગુણાવળી ગુણની પેટી, દોય સુત ઉપર આઠ છે બેટી;
 અડશીધી જસ વેહચી દીધી, સૃષ્ટી વિધાતે એકતિ કીધી. સાં ૨.
 વિકસિત વયણે પુલ ખરતાં, લોચન જેહનાં આમિય ઝરતાં;
 પૂર્વ દિશા સમ ચંપકમાળા, સાત દિશા સમ સાત વિશાળા. સાં ૩.
 ખેટ ચતુર નૃપ ચોવિસ બાણી, કન્યા મોહ તણી રાજધાની;
 ચોવિસ કન્યા શ્રીપૂરરાય, ગંગન ગતિ નૃપની કહેવાય. સાં ૪.
 કન્યા આઠ સહોદરી માહરી, તાત અમારો રાય જિતારી;
 ચંદ્રાવળી હું આઠ વડેરી, ચોસઠ જણની એક કચેરી. સાં ૫.
 એક દિન ચંપકમાળા બોલી, આપણ ચોસઠ જણની ટોળી;
 બાળપણનાં પ્રેમ વિળુધાં, ઠામ ઠામ વરને જો દીધાં. સાં ૬.
 તો પછે મળવું ન હોય કદાપિ, તિણે ઉઠ્યો એક વાત જ થાપી;
 વર વરવો સર્વને એક, જૈનમતી પૂન્યવત વિવેક. સાં ૭.
 શરવિર અહુ બુદ્ધ બળિયો સહેજે બચન અટકળિયો;
 જીવે તિહાં લગે પ્રેમ નીવાહે, તે વરંવરવો સહુને બિછાહે. સાં ૮.
 એકમતો કરિ ભેળાં જમિએ, વનજળ ક્રિડાએ નિત્ય રમીએ;
 એક દિન અખપુરિનો રાય, મહિયુક્તનો તિહાં દૂત તે આપ. સાં ૯.

હરિખળને કહે દેઈ તાપો, તુમ આઠ કન્યા અમતે આપો;
 જો ન દિયો તો યજ્ઞે રણ કરવા, સજ્જ અમે રણ કરવા હરવા. સાં ૧૦.
 સુણ હરિખળ કહે માગ્યું ન મળશે, અમ પુત્રિ ધન્યાવર વરશે;
 દૂત મુખે સુણિ મણિચુંદ આવે, સૈન્ય શું યુદ્ધ કરી જાય પાવે. સાં ૧૧.
 હરિખળ ગ્રહી નિજ પૂર જાવે, કારાગારમે નિત્ય વસાવે;
 એક દિન વિજયાપૂરિને ખોર, આઠ્યા યૌ નાણિ અણગાર. સાં ૧૨.
 રાણિ શુણાવળી વંદન જાવે, દુઃખ ભરી મુરને પ્રશ્ન કરાવે;
 મુજ પુત્રિ આઠે ભરતાર, ફણ થાશે ભાગ્યવંત કુમાર. સાં ૧૨.
 વળિ અમ પુન્ય ઉદય કીમ થાશે, મુજ પતિ શત્રુથી કિંમ મુકાશે;
 વળતું તસ ભાષે યૌ નાણિ, રાણિ સુણે ચિત ધૈરજ આણિ. સાં ૧૪.
 વિદ્યા વિદ્યા તુમ સુત દોય, ચંદ્રોદય વિણ રજની જ્યેષ્ઠા;
 તે દોય બાંધવનો હણનાર, જે નર તે હોશે ભરતાર. સાં ૧૫.
 તુજ પતિને મુકાવશે તેહ, તુમ શત્રુનો કરશે છેહ;
 નિજ તતુ છાયા લઘે જેહ, ભાવિ ભાવ મટાવે તેહ. સાં ૧૬.
 સાંભળીને ખેદ હરખ ભરાણિ, મુની વંદી ધર આવી રાણિ;
 એક સમે અમે ચોસઠ બાળ, કામદેવ ધર કરિ નૃત્યશાળ. સાં ૧૭.
 સરોવર નાહી ચૈત્યે પેઠાં, તવ ભુષણ વસ્ત્રાદિ ન દીઠાં;
 ગુમ રહો નર ક્ષત્રી જાતે, વસ્ત્રાદિક તેણે લીધાં રાતે. સાં ૧૮.
 પાછાં આપ્યાં તે અમે લેઈ, ખડગ રતનમણી કંચુક દેઈ;
 કિધિ પરિક્ષા સાહસિક દેખી, ધાર્યું અમે કરે એહવો ગવેખી. સાં ૧૯.
 અનુસારે લહુ તુમ જ એહ કુવર-કહે અમે નહિ છું તેહ;
 વળતું ભણે સા સુણ ચિત લાઈ, ચંપકમાળાના દોય ભાઈ. સાં ૨૦.
 શત્રુ હઠાવન વળી ઉનમતે, વિદ્યા સાધન કરે નીમિત્તે;
 યમુના કિનારે મેહેલ બનાવી, રાખી નિજ ખેહેનો ધહાં લાવી. સાં ૨૧.
 પદ્મણિ લાવિ ગિરિ દરી માંહે, વિદ્યા મનોવેગ સાધે ઉછાહે;
 સાધે વાયુ વેગ ધહાં વશ જાળે, સંદ્રાહસ્ય વિદ્યા ઉજમાળે. સાં ૨૨.
 તે ખટ માસે સિદ્ધજ થાશે, તવ શત્રુને જીતણુ જાશે;
 મોકલી મુજને અખર જ દેવા, તુમ શું ઉભી વાત કરેવા. સાં ૨૩.

ચંદ્રશેખર સુણિ ચિતે મનમાં, તે નર માર્યો મેં દરી વનમાં;
 ધૈર્ય ધરિ નિજ ચિત્ત વિમાશી, તે આગળ દોય વાત પ્રકાશી. સાં ૨૪.
 ચંદ્રાવળી સુણિ દુઃખ ધરે મોટું, ચિતે હૃદય મુનીવચન ન ખોટું;
 શ્રી શુભવીર વચન રસાળ, ત્રીજે ખડે ખારમી ઢાળ. સાં ૨૫.

દોહરા.

ખિણુભર ખેદ ભરી થકી, સા ચિતે તિણિ વાર;
 વિખમી કર્મ તણી ગતિ, વિખમો આ સંસાર. ૧.
 કુંવર વદે સૂણ સુંદરી, મ ધરો મનમાં ખેદ;
 જ્ઞાનીનું દીકું હુવે, તિહાં નહિ કંઈ વિભેદ. ૨.
 સા કહે ઉત્તમ નર તુમે, રહેજ્યો ઇહાં ખિણુમંત;
 ચંપકમાળાને જઈ, સંભળાચું વીરતંત. ૩.
 જ્ઞે તુમપર રાગિ હશે, તો વેગે ધજ રક્ત;
 મંદિર ઉર્ધ્વ હલાવશું, પિત્ત ધળએ વિરક્ત. ૪.
 રહેજ્યો રક્તે થીર થઈ; પિત્તે જાજે દૂર;
 એમ સંકેત કરી ગઈ, ચંપકમાળા હજૂર. ૫.
 તસ સંકેતે દોય ધડી, તદગત ચિત્ત કુમાર;
 ઉપશમ ગુણ ઠાણે ચઢી, થોવશ્રરે અણુગાર. ૬.
 પિલિ તામ પતાકિકા, હાલતી દીકી લાંહિ;
 જાણી વિરક્તા નારિયો, શીઘ્ર ચલ્યો વન માંહિ. ૭.
 કેસરી સિંહ જ્યૂં મલપતો, વન ફળ કરત અહાર;
 કેતે દિવસે પામિયા, દેવ અરણ્ય મનર. ૮.
 શીતળ જળ નિરમળ ભર્યું, સરોવર દેખી તામ;
 જળ પીને નિદ્રા લીએ, તિલક તર તલ ઠામ. ૯.
 પૂન્ય મિત્ર બળ જાગતે, ન કરે અનરથ કાય;
 વનરણુ ગિરિ અરિ જળધિએ, પણુ મનવંચિત હોય.

ઢાળ ૧૩ મી.

(જરે દેશના સુણિ ૨૬ લાગશે—એ દેશી.)

જરે જાગ્યો કુંવર જિજ્ઞે તદા, જરે દેખે રિદ્ધિ વિજ્ઞાણ;

- ૭રે હય ગય સુભટ મળ્યા ધણા, ૭રે યોલે વચન રસાળ. ૧.
 ૭રે પુન્ય કરેા જગ પ્રાણિઆ, ૭રે પૂન્યે દાણિદ્ર દૂર;
 ૭રે મનવંચિત મેળા મળે, ૭રે પૂન્યે સુખ ભરપૂર. ૭રે પૂં ૨.
 ૭રે કરત પટાવત વિનતી, ૭રે વૈતાલ્યે રેહેઠાણુ;
 ૭રે કુસુમપુરી. વિમળાપુરી, ૭રે અલકાપુરી સમુદ્રેનાણુ. ૭રે પૂં ૩.
 ૭રે રતન કનક ચૂલ બાધવા, ૭રે રાજ્ય કરે વર નિત્ય;
 ૭રે શ્રીમતિ-ધ્રીમતિ પટ પ્રિયા, ૭રે અવર પ્રિયા ધણી પ્રીત. ૭રે પૂં ૪.
 ૭રે પ્રીતિ પરસ્પર છે ધણી, ૭રે જીવન મચ્છ સરીસ;
 ૭રે કન્યા બિહુ જાણીની મળી, ૭રે ખટ શત ને છત્રીસ ૭રે પૂં ૫.
 ૭રે ચૈમાસા દિન વિતતે, ૭રે રાજકચેરી માહિ;
 ૭રે શીતળજિન પધરાવીને, ૭રે આજીવ આઠ દિન ત્યાહિ. ૭રે પૂં ૬.
 ૭રે કાર્તિક વદ પંચમ દીને, ૭રે વિદ્યાધર મુનિરાય;
 ૭રે ગગન મારંગથી ઉતર્યા, ૭રે વહે સહ તસ પાય. ૭રે પૂં ૭.
 ૭રે દેવચિત સિંહાસને, ૭રે પ્રભૂ વદી બેસત;
 ૭રે રાય પ્રમુખ પ્રખદ બણી, ૭રે દેશના ધર્મ દિયંત. ૭રે પૂં ૮.
 ૭રે રતનચૂલ અવસર લહી, ૭રે મૂનિને એમ પૂછત;
 ૭રે અમ દોય બાધવની સુતા, ૭રે કોણુ હોશે તસ કંત. ૭રે પૂં ૯.
 ૭રે કિમ મળશે કિમ જાણુશું, ૭રે કુણુ થાનક મહારાજ;
 ૭રે ભૂચર ખેચર ભૂપતી, ૭રે તવ બાળે મુનિરાજ. ૭રે પૂં ૧૦.
 ૭રે દેવાટવિર્મા સર તટે, ૭રે સુતો તિલક તરે હેઠ;
 ૭રે બત્રિસ લક્ષણુ કર પદે, ૭રે છાયા અચ તનુ ઠેઠ ૭રે પૂં ૧૧.
 ૭રે ખટ શત બત્રિસનો ઘશે, ૭રે ભૂચર એક ભરતાર;
 ૭રે ક્ષત્રિ ત્રિખંડનો રાજવી, ૭રે વિદ્યા બહુ ભંડાર. ૭રે પૂં ૧૨.
 ૭રે માંત્રવ ઉજળ પચમી, ૭રે લગન દિવસ ઉચ્છાહિ;
 ૭રે દસ ઘડી દિન ચઢતે થકે, ૭રે જાઘ જોજ્યો વન માહિ. ૭રે પૂં ૧૩.
 ૭રે પૂરવધર કહી ઉતપત્યા, ૭રે વિચર્યા પંથ વિહાય;
 ૭રે ખેટ કન્યા મડળી, ૭રે લેછ ધહાં નિવસાય. ૭રે પૂં ૧૪.
 ૭રે આજ વાત તેસવિ મળી, ૭રે થાઓ પ્રભુ અસવાર,

૭૨ કહિ એમ અશ્વ રતન ધર્યો, ૭૨ કુંવર ચલ્યા તિથિ વાર. ૭૨ પૂં ૧૫.
 ૭૨ આગળ જાતી વધામણી, ૭૨ આઘ્યા સનમુખ રાય;
 ૭૨ જંગલમાં મંગળ લયો, ૭૨ મેહેલ રમ્યા તિહાં જાય. ૭૨ પૂં ૧૬.
 ૭૨ ચોરી ચિહ્ન પખ ચીતરી, ૭૨ તેહજ રયણી મોહિ;
 ૭૨ કરિ આછવ પરણાવતા, ૭૨ સધળી કન્યા ત્યાંહિ. ૭૨ પૂં ૧૭.
 ૭૨ રસમંજરી શુભમંજરી, ૭૨ તેહમાં વડેરી દોય;
 ૭૨ વૈતાલ્યે સહ તે ગયા, ૭૨ બિજે દીન સહુ કાય. ૭૨ પૂં ૧૮.
 ૭૨ ખેચેર બહુ જોવાં મળે, ૭૨ ખેચરી ગાવે ગીત;
 ૭૨ નાટકશાળા નિત હૂવે, ૭૨ રાગ રંગ રસ રીત. ૭૨ પૂં ૧૯.
 ૭૨ સાસયે ચૈત્ય જુહારતા, ૭૨ કરતા નવનવા ખેલ;
 ૭૨ કુસુમ કદળી ધર સ્ત્રી-ગણે, ૭૨ રમતાં જળ વન કેળ. ૭૨ પૂં ૨૦.
 ૭૨ નંદીસર દ્વિપે જતા, ૭૨ સાથે રમણીનાં વૃંદ;
 ૭૨ સાય પડીમા વંદતાં ૭૨ પામે અતિ આણુંદ. ૭૨ પૂં ૨૧.
 ૭૨ મેરૂં પમુહ સાસય જિના, ૭૨ જાત્રા કરિ ધર જાય;
 ૭૨ બિહુ સસરા પાસે થકી, ૭૨ વિદ્યા બહુલ ગ્રહાય. ૭૨ પૂં ૨૨.
 ૭૨ પશુઆંને નર લવ કરે, ૭૨ નરને પશુ અવતાર;
 ૭૨ પર વિદ્યા છેદન તણી, ૭૨ એમ સતિ એક હજાર. ૭૨ પૂં ૨૩.
 ૭૨ નારીગણુ તિહાં સઠવી, ૭૨ સુંદર નર પરિવાર;
 ૭૨ પંચ તિરથ યાત્રા લણી, ૭૨ ચાલ્યા વિયત કુમાર. ૭૨ પૂં ૨૪.
 ૭૨ સમત શિખર જમ ઊતર્યા, ૭૨ વંદી વીસ જિણુંદ;
 ૭૨ શિતા નાળ નિહાળીને, ૭૨ મધુવન જાત નરિદ. ૭૨ પૂં ૨૫.
 ૭૨ નદન વન સમ મધુવને, ૭૨ મંડપ દ્રાખ રસાળ;
 ૭૨ સીતાફળ દાડીમ તર, ૭૨ જાંબુ ફળ હિતાળ. ૭૨ પૂં ૨૬.
 ૭૨ ફણુસાં લિંબુ હરીતકી, ૭૨ રાયણુ ને સહકાર;
 ૭૨ કદળી કુસુમ સુરલિ તર, ૭૨ રામ જમફળ સાર. ૭૨ પૂં ૨૭.
 ૭૨ અંજર નારંગ કર્મદાં, ૭૨ કિંસુક ચંપક પુલ;
 ૭૨ કેતકી માલતી વિકસિયાં, ૭૨ પામિ તીર્થ અમૂલ. ૭૨ પૂં ૨૮.
 ૭૨ વડતર મોહોટો એક છે, ૭૨ શાખા પ્રશાખા વિશાળ;
 ૭૨ હંસ મોર શુક સારિકા, ૭૨ યુગલ વસે કરિ માળ. ૭૨ પૂં ૨૯.

૭રે જગતા ભૈરવ દેવનું, ૭રે સુદર ચૈત વિશાળ;
 ૭રે માનત માને તેહને, ૭રે દિવ્યે વેષિત તતકાળ. ૭રે પૂં ૩૦.
 ૭રે યાત્રિક પરદેશી જના, ૭રે રેહવાના બહુ કાંણુ;
 ૭રે કુંવર નિહાળી નિશિ વસ્યા, ૭રે કરતાં તિર્થ વખાણુ. ૭રે પૂં ૩૧.
 ૭રે સરોવર કૃપક વાવડી, ૭રે પીધાં નિર્મળ નિર;
 ૭રે ત્રિજે ખડે તેરમી, ૭રે ઢાળ કહે શુભવીર. ૭રે પૂં ૩૨.
 દોહરા.

૧. વડ તર હેઠે મુનિવરા, ચ્યાર રહ્યા છે રાત,
લધુ વય યોવન તપ કરે, ઉત્તમ ક્ષત્રિ જાત.
૨. યૌનાણી ગુર પાસથી, બણિયા સવિ સિદ્ધાંત;
કામ વિડબણુ ચૂકિયા, ઊપસમ શાંત પ્રશાંત.
૩. ચંદ્ર કીરણુ અમૃત ઝરે, ઉજળી પૂનમ રાત;
દેખી શ્રાવક શ્રાવિકા, આવે તજ પરતાત.
૪. મુનિ વદી હોળી મળી, કરતા ઝોછવ ત્યાહિ;
ચંદ્રશેખર તે સાંભળી, આવિ નમત ઉછાંહિ.
૫. મુનિ મુખ અમૃતની છટા, પામી પૂછે એમ;
લધુ વય તુમ વૈરાગનુ; કારણ પ્રગટયું કેમ.
૬. મુનિ કહે આ સસારમાં, વિરઝ્યા વિષય કખાય;
રાગ વિવશ જગ જવડા, ચિહુ ગતિમાં રાજાય.
૭. કુંજર ફરશે દ્રિય વશે, બંધન પામે દીન;
ગજ પણુ અજ સરખા હુવે, મરે રસનાએ મીન
૮. ભમર સુગધિ કમળથી, નયને જળત પતંગ;
હરણુ મરણુ શ્રવણુ દ્રિયે, એક એક ઇંદ્રિ પ્રસંગ.
૯. પાંચે ઇંદ્રિ વશ પડ્યા, તેહની શી ગતિ હોય;
કામ વિવશથી વેગળા, સુખિયા જગમાં સાય.
૧૦. નવિ પલટાએ રાંશિથી, માર્ગિ કદિય ન હોય,
અભિનવ કામગ્રહ કહો, સહુને દિવ્ય દુખ સાય.
૧૧. શિયળવતી શિયળે સતી, સુણતાં તસ દ્રષ્ટાંત;
ભવ તજ સંયમ શ્રી વરી, આવશે અમ વ્રતાંત.

ઢાળ ૧૪ મી.

(મન મળવા મુજ અલભ્યો—એ દેશી)

- નંદનપુર વર રાજિયો, અરિમર્દન ગુણુ ધામ રે;
 તિહાં રત્નાકર શેઠ છે, શ્રીદેવી પ્રિયા નામ રે. રશિયા ૧.
- રશિયા રસભર સાંભળો, સતિય તણા ગુણુ સાર રે;
 શત્રુપણું અમર્યું કર્યું, પણ અમ તસ ઉપગાર રે. રશિયા ૨.
- શેઠ શક્તિ સુરી ભજી, તિણે પ્રગટ્યો સુત એક રે;
 વિદ્યા શાસ્ત્ર કળા ભણ્યો, વિનયવત સવિવેક રે. રશિયા ૩.
- અજિતસેન નામે થયો, પામ્યો યોવન વેશ રે;
 પણ કન્યા નહીં એ સમી, ભ્રેષ્ઠ દેશ વિદેશ રે. રશિયા ૪.
- એક દિન દેશાવર થકી, વાણોતર ધર આત રે;
 એકતિ કહે શેઠને, કન્યા ફેરી વાત રે. રશિયા ૫.
- હું આળ્યો મંગળાપૂરી, દત્ત શેઠ વસે તિહાંધ રે;
 ભોજન કારણુ તેડિયો, તિણે મુજને ધર માંહિ રે. રશિયા ૬.
- દૃખી મેં તસ અંગળ, કન્યા કુણુ તણી એહ રે;
 પુછંતાં મુજને કહે, અમ પુત્રી ગુણુ ગેહ રે. રશિયા ૭.
- શિયળવતી અભિધાન છે, ચોસઠ કળા નિર્ધાન રે;
 થળચર પંખી જીવતી, વાચાતું જસ જ્ઞાન રે. રશિયા ૮.
- પણ એ સરિખો વર નહીં, વરતે ચિત્ત કલેશ રે;
 સુણી મેં મિત્રપણે કહ્યું, મ કરો ચિંતા લેશ રે. રશિયા ૯.
- અમ શ્રેષ્ઠી સુત એ સમો, અજિતસેન તસ નામ રે;
 મુજ સાથે નર મોકલો, ભ્રે કરવું હોય કામ રે. રશિયા ૧૦.
- સાંભળિ નિજ સુત મોકલ્યો, મુજ સાથે ધરિ પ્રેમ રે;
 શેઠ સુણિને આદર દિયે, તે કરે તિલક તે કામ રે. રશિયા ૧૧.
- પરિકર્યું સુત મોકલે, તે જિનશેખર સાથ રે;
 વરઘોડે ચડી ચોરિએ, ઝાલ્યો કન્યા હાથ રે. રશિયા ૧૨.
- શિયલવતિશું નિજ ધરે, આળ્યા પરણી તેહ રે;
 સુખમાં કાળ ગમે સદા, સસરા સાસુને નેહ રે. રશિયા ૧૩.

- ભાગતિ રાત્રે અન્યદા, શિવા શબ્દ સૂણુંત રે;
પતિ નિદ્રાભર મેલીને, જળધટ હાથ લિયંત રે. રશિયાં ૧૪.
- શિયળવતિ ધરથી ગધ, એકલી પુર ખહારે રે,
સસરે દીડી જગતાં, વગિ આવી ધણો વારે રે. રશિયાં ૧૫.
- શેઠ કહે નિજ નારિને, સાંભળો વહુનું ચરિત્ર રે;
આજ ગાંઠ મધ્ય રાત્રિએ, પરધર રમવા વિચિત્ર રે. રશિયાં ૧૬.
- કુળ મર્યાદા ગણે નહીં, તું નહી જાણે કાંઈ રે;
મેં નજરે દીડી સહી, પરનર ભોગ પલાયે રે. રશિયાં ૧૭.
- નારિ કહે કહેશે નહી, કાઈ આગળ એ વાત રે;
ધરતું છિદ્ર પ્રકાશતાં, થાશે કાંઈની ધાત રે. રશિયાં ૧૮.
- આયુ ધન ધર છિદ્રને, ઔષધ મૈથુનવંત રે;
દાન માન અપમાન એ, નવ નર દક્ષ ગોપત રે. રશિયાં ૧૯.
- રવિ ઉદયે સુતને કહે, સાંભળ તુજ વધુ વાત રે;
જળ ભરવા મસલું કરી, આજ ગાંઠ મધ્ય રાત રે. રશિયાં ૨૦.
- એક પ્રહર પરધર રહી, આવી પાંછી ગેહ રે;
મેં દીઠિ નજરે સહી, મ ધરે એહ શું નેહ રે. રશિયાં ૨૧.
- પુત્ર વીનીતે માનીયુ, તાતતું વચન પ્રમાણ રે;
એમ કહિ તાત ચરણે નમી, પોહોતો તે નિજ ઠાણ રે. રશિયાં ૨૨.
- મનસૂળો કરિ શેઠ તે, વહુને કહે તુજ માત રે;
રોગે ગ્રહી મરવા પડી, આવી ખખર આજ રાત રે. રશિયાં ૨૩.
- ચાલો તુમ સાથે ચલુ, તેડાવે તુમ માય રે;
વયણ સુણિ સસરાતણું, માય મિલન મન થાય રે. રશિયાં ૨૪.
- રથ યેશી દોય નીકલ્યાં, મારગ ચાલ્યા જાય રે;
જળ વેહેતી નદિ દેખીને, રથથી બિહ ઉતરાય રે. રશિયાં ૨૫.
- શેઠ ભણે વછ સાંભળો, મોજડી જળ વિણસેઈ રે,
પગ પાળે નદી ઊતરે, મોજડીયો કર લેઈ રે. રશિયાં ૨૬.
- સાંભળી સારથથી ગ્રહી, મોજડી પગ દોય પેહેરી રે;
વાળી ખડા નદી ઊતરી, જળ મોજડીનું વખેરી રે. રશિયાં ૨૭.

- રથ યેશી ચલતાં ચકાં, દેખી નગર-વિખ્યાત રે;
 શેઠ ભણે આ શેહેરમાં, રહેા સુખમાં આજ રાત રે. રશિયા૦ ૨૮.
 સા કહે બિજડ ગામ એહ, નહિ વસ્તિ લવલેશ રે;
 સો ચિતે પક જડ વહુ, હિત શિક્ષા હુએ કલશ રે. રશિયા૯ ૨૯.
 હિત ઉપદેશે વાંદરે, સુગૃહિ નિગૃહિ કીધ રે;
 ધારી એમ શેઠ તદા, પરિ ઉપદેશ ન દીધ રે. રશિયા૦ ૩૦.
 ચાલતાં એક ગામડું, જિરણુ કુટિર પંચાસ રે;
 જોધ સા વદે શેઠને, દેખો શેહેર આવાસ રે. રશિયા૦ ૩૧.
 શિતળ છાયા વૃક્ષની, સુંદર માણસ જાતે રે;
 રથણી એ વાસો વશી, ચાલિયું પરભાત રે. રશિયા૦ ૩૨.
 એણે અવસર કૂપને તટે, જળ ભરવાને આધ રે;
 માતુલ પુત્રી દેખીને, તાતને દેતી વધાઇ રે. રશિયા૦ ૩૩.
 માતુલ સનમુખ આવીને, તેહિ ગયો ઉછાંહિ રે;
 અસન વસન ભક્તિ કરે, રાત વસ્યા સુખ મોહિ રે. રશિયા૦ ૩૪.
 ચંદ્રશેખરના રાસનો, ત્રિજો ખંડ રસાળ રે;
 શ્રી શુભવીરે તેહની, ભાખી ચૌદમી ઢાળ રે.

દોહરા.

- મામો મામી હરખરથુ, શિયળવતીને દેખ;
 ભક્તિ કરે નવ નવ પરે, શેઠની વળી વિશેષ. ૧.
 ભાણેજને પૂછતો, પિતર ધરે કિમ જાત;
 સા કહે મુજ માતા રૂજ, કાલ સુણિ મેં વાત. ૨.
 સો કહે મિથ્યા વાત છે, પણ મળો જમ ઉછાંહિ;
 પાછા વળતાં આવવું, મુજ સભારી આંહિ. ૩.
 શિયળવતી તે સાંભળી, કરતી ચિત્ત વિચાર;
 રાતની વાત વિલોકીને, કપટ રચ્યું નીરધાર. ૪.
 સાચી પણ અવસર વિના, વાત કરી વા ખાય;
 જિમ સહ્યા સાયર તરી, ગીત કપી ગણુ ગાય. ૫.
 બહી પ્રભાતે ચાલતાં, મિલણા કરે સસ નેહ;
 માતુલ વોળાવી વળ્યા, પંથ ચલતાં તેહ. ૬.

કાળ ૧૫ મી.

(કપૂર હોવે અતિ ઉજળું રે—એ દેશી.)

- વહુ સસરો રથ ખેશીને રે, ચાહ્યા માર્ગ નિવાસ;
મમ ઉગ્યા એક ખેત્રમા રે, દેખી પથની પાસ રે.
રાજા સુણ્યને સતિ વડ ભાગ્ય, અમ પ્રગટે વૈરાગ રે. રાજા ૦ ૧.
- શેઠ ભણે આ ખેત્રમાં રે, થાશે મગ ખહુ મૂલ;
સા ભણે હોશે શેતરાં રે, ધાનની હોશે ધૂળ રે. રાજા ૦ ૨.
- વચન વદાં તિહાં વહુ રે, અવળી ને અવિનીત;
શેઠ ચલે ચિતા ભરે રે, વહુ પરખે દિત ચિત રે. રાજા ૦ ૩.
- નર એક નજરે દેખીયો રે, લાગ્યા અગ પ્રહાર;
શેઠ કહે આ સૂઝેટ વડો રે, સા વદે રાક એ ધાર રે. રાજા ૦ ૪.
- છાંડી રથ પગ ચાલતા રે, દીડી વડની શ્રેણ,
શેઠ ચલે વડ છાંયડી રે, સા ચલે તાપસ રેણ રે. રાજા ૦ ૫.
- શિતળ છાંયે ઘોલાવતા રે, પણ ચલતી દેધ પીઠ;
ફરતી ચચળ હસલી રે, ઘોલતી નજરે દીઠ રે. રાજા ૦ ૬.
- હરખભરે રમે એકલી રે, હસલી શેઠ વદત,
સા ભણે શોકથી એ ફરે રે, રોતી વિલાપ કરત રે. રાજા ૦ ૭.
- નર એક આવતો દેખીને રે, શેઠ વખાણે સૌય,
સા કહે નહિ નર નારી છે રે, વેશ પુરૂષનો હોય રે. રાજા ૦ ૮.
- એક ગામે વન પરિસરે રે, યક્ષાલય રહી રાત;
રથ ખેશી ખિહુ જણુ ચહ્યા રે, જવ પ્રગટયો પ્રભાત રે. રાજા ૦ ૯.
- કૂપકે જળ ભરતી સ્ત્રિયો રે, દેખી ચકવી એક;
ઉચ સ્વરે કરી ઘોલતી રે, ચકવાસહ અવિવેક રે. રાજા ૦ ૧૦.
- શેઠ કહે રવિ દેખીને રે, ખિહુ જણુ હરખે લવંત;
સા ભણિ શોક ભરે ખિહુ રે, કૂપકે રૂદન કરત રે. રાજા ૦ ૧૧.
- પીહર ગામ હવે રહ્યું રે, વેગળું કાસ તે ચ્યાર;
પંથ વિચાલે દેખીયો રે, તરવર લિખ વિશાળ રે. રાજા ૦ ૧૨.
- તેહ તળે રથ છોડીયો રે, ભોજન ભક્ષણ હેત;

ખેડા શેઠ તરૂં તળે રે, સાં દૂર એસન કરેત રે.	રાગ્ગ૦	૧૩.
કરિ તરૂં મૂળ સાવતી રે, શેઠ લિખતળ શ્રીત;		
વાયસ એક સતિ આગળે રે, વાણી મધૂર વદંત રે.	રાગ્ગ૦	૧૪.
વાયસ વાણી સાંભળી રે, શિયળવતી ભણે એમ;		
જાનો રહે તું મૌકુલી રે, પશુ વયણે નહીં પ્રેમ રે.	રાગ્ગ૦	૧૫.
સા કહે એકને વયણ થયો રે, કંતની સાથે વિયોગ;		
વળિ તુજ વયણ ચિત્ત ધરે રે, તો મળે પૂરણ ભોગ રે.	રાગ્ગ૦	૧૬.
પુછે શેઠ વચ્ચ શુ કહે રે, એ વાયસની જાત;		
સા કહે સસરાજી સુણો રે, સત્ય વચન દુઃખ દાત રે.	રાગ્ગ૦	૧૭.
કુડકપટ છગા ભેદિયા રે, તેહને જીઠ સૂઝાય;		
ગગાજળસમ સજનાં રે, સત્ય વચન સુખદાય રે.	રાગ્ગ૦	૧૮.
કટક તરૂં કરહા રૂચે રે, કરતા છંડી દ્રાખ;		
મૌકુલિ કુળ વિચૂ મંદ શૂં રે, તજી આંખા રૂળ સાખ રે.	રાગ્ગ૦	૧૯.
શેઠ વદે સત્ય બોલિએ રે, ભૂલ ચૂક કરિ દૂર,		
સા કહે લઘુ વય વિનયથી રે, રહિ ગુર ચરણ હજૂર રે.	રાગ્ગ૦	૨૦.
બાંધવ સાથે હું ભણી રે, કાકરતમુહ ગ્રંથ;		
સુગુર પસાએ મેં લલા રે, પશુ પખિ વચ પંથ રે.	રાગ્ગ૦	૨૧.
કાક કહે મુજને દિયો રે, ખાવા કર્યો ભક્ષ;		
તો તુજને આપું સહી રે, કંચન વર દસ લક્ષ રે.	રાગ્ગ૦	૨૨.
શેઠ વચને તસ સા દિએ રે, કાક ભખી ભણે વાચ;		
કરિર તરૂં તળ છે ચર રે, કંચન કેરા સાચ રે.	રાગ્ગ૦	૨૩.
શિયળવતિ વચને સુણિ રે, શેઠ ભણે શૂં સત્ય;		
સા કહે શાસ્ત્ર ગીરા નહિ રે, હોયે કદાપિ અસત્ય રે.	રાગ્ગ૦	૨૪.
શેઠ ખણાવી ભુમિકા રે, લીધા ગણિ દસ લક્ષ;		
શેઠ પ્રમાદ ધણો ધરે રે, દેખિ કનક પરતક્ષ રે.	રાગ્ગ૦	૨૫.
રથમાંઠવિ રથ વાળિયો રે, તવ સા ભણે સુણો તાંત;		
મુજ પીહર છે હુકડું રે, પાછા વળિ કિમ જાન રે.	રાગ્ગ૦	૨૬.
તે કહે ખેટા સાંભળો રે, વાંક ધણો મુજ માંહિ;		

મારી કરી ધર આવીએ રે; વાત કહિશ પછે ત્યાંહિ રે. રાગ્ગ ૨૭.
 તેં અમને સુખિયાં કંપી રે, તું ધર લક્ષ્મી રૂપ; રાગ્ગ ૨૮.
 તું તુડી થકી જે દિએ રે; તે ન દિએ ધર ભૂપ રે. રાગ્ગ ૨૯.
 નિજ અપરાધ અમાવિને રે, રથે બેસારી તેહ; રાગ્ગ ૩૦.
 કુળ દેવીપરે પૂજતાં રે, સુખભર આબ્યાં ગેહ રે. રાગ્ગ ૩૧.
 ચંદ્રશેખરનાં રાસનાં રે, ત્રિભુજ અંડ રસાણી; રાગ્ગ ૩૨.
 શ્રી શુભવીરની વાણીએ રે, પત્તરેમી કહી ઢાળ રે. રાગ્ગ ૩૩.

ઢાળ ૧૬.

નિજ પત્ની સુત આગળે, શેઠે કહિ સવિ વાત;
 હરખ્યાં તણિ સુખિયા થયા, સતિયપણે કરિ ધાત. ૧.
 અવસર પામી પૂછતા, નિશિથ સમય કિહાં જાત;
 જળમાં પેહેરી મોજડી, નગરને ઉજડ ખ્યાત. ૨.
 ગામને નગર તે કિમ કંહ્યું, ખેત્રે મગ નહીં થાય;
 સુભટને કાપર કિમ કંહ્યો, શિતળ છડી છાય. ૩.
 રાત્રી હસી કિમ કહી, નરને કિમ કહી નાર;
 ચકવા ચકવી રોવતાં, તર તલ તજત અહાર. ૪.
 એ એકાદશી પ્રશ્નનો, ઉત્તર આપો સાર;
 પડિતને પૂછ્યા વિના, પામે ન તત્વ વિચાર. ૫.
 એમ નિસુણિ સતિ સાસુને, સસરો કત સુણુંત;
 મળ થકી વિવરો કરી, કેહેતી હર્ષ ધરંત. ૬.

ઢાળ ૧૬ મી.

(મારા વાલાજી હો હું રે ન જાઉં મહી વેચવા રે લો—એ દેશી.)
 મોરી સાસુજી હો સસરો ન સમજે સાનમાં રે લો. એ આકળી.
 દિયર દેરાણી દિવાનિયા રે લો, તુમને કાં નવિ સાન; મોરી સસરો.
 જે કુળવતી મોહા સતિ રે લો, રાત્રે ન જાયે રાત. મોરી ૧.
 રંધણિએ રંધુમા એકલી રે, જાય જે સહસની સાથે; મોરી
 સતિને કાણુ લોપી શકે રે લો, જે દિલ ધોવે હાથ. મોરી ૨.

વ્યવહારથી શોભે નહીં રે લો, નિશ્ચય કોઈક વાર;	મોરી૦	
વિધિ નિષેધ નવિ યોલતા રે, એકાંત જિન મણુધાર.	મોરી૦	૩.
તુમ ધર સુખ કરવા ભણિ રે લો, શિવાનો શબ્દ સુણુંત;	મોરી૦	
મધ્ય નિશાએ હું ગઈ રે લો, ઘટ એક હાથ ધરુંત.	મોરી૦	૪.
કુંભવડે સરિતા તરી રે લો, જળથિ મૃતક થળ કિધ;	મોરી૦	
કટિએ લુપણુ હીરે જડ્યા રે લો, તે સવિ ઘટમાં લીધ.	મોરી૦	૫.
મૃતક શિયાળ લેઈ ગયાં રે લો, હું રે આવી નિજ ગેહ;	મોરી૦	
ગુપ્ત લુપણુ દાટ્યાં હતાં રે લો, સાસુને દીધાં તેહ.	મોરી૦	૬.
શેઠ ખુશી થઈ યોલિયા રે લો, વહુએ કર્યો ઉદ્ધાર;	મોરી૦	
આળ દીધી મેં પાપીએ રે લો, ધરજન સર્વ ગમાર.	મોરી૦	૭.
વહુ કહે નઈ જળ ઝાંખરાં રે લો, કંટક વેધે પાંચ;	મોરી૦	
પછે મોજડી શા કામતી રે લો, પંથ વિષમમે રખાય.	મોરી૦	૮.
મોટે નગર નહિ સજના રે લો, જણુ જણુ પૂછે કુણુ;	મોરી૦	
ઉજડ આપણા ચિત્તશું રે લો, માગ્યું મળે નહિ લુણુ.	મોરી૦	૯.
ગામડે પણ મુજ માઉલે રે લો, કીધાં સુખિ એક રાત;	મોરી૦	
ગામ એ નગરથી મોટકું રે લો, પામ્યાં જિહાં સુખ સાત.	મોરી૦	૧૦.
કામળસખા લેઈ ગયો રે લો, જંતુ પડ્યા પ્રતિકુળ;	મોરી૦	
મૂરખ માલધણી મળ્યો રે લો, તિણે કહી ધાનની ધૂળ.	મોરી૦	૧૧.
સુભટ તે સનમુખ ધા લિએ રે લો, કાયર પૂઠે ધાય;	મોરી૦	
તીણે રાંક નર મેં કલો રે લો, નાઠો કુટાયો જાય.	મોરી૦	૧૨.
વિશા કરે સ્ત્રિ મસ્તકે રે લો, વડપરે વાયસ હોય;	મોરી૦	
ભર્તા મરે ખટ માસમાં રે લો, તાપે ચલત તિણે જોય.	મોરી૦	૧૩.
હંસ વિયોગે હંસલી રે લો, રાતી વચનભર શોગ;	મોરી૦	
વયણું સુણી મેં ભાખિયું રે લો, જગતમેં ભુડો વિયોગ.	મોરી૦	૧૪.
કાઈ કારણુ વશ નારિએ રે લો, લીધો છે નરનો વેશ;	મોરી૦	
વામ સ્ત્રિ પગ આગળ ચલે રે લો, જાણિ મેં ગુરુ ઉપદેશ.	મોરી૦	૧૫.
મુગતાહાર તારા ઝઘે રે લો, સ્ત્રિમુખ ચંદ વિલોક;	મોરી૦	
રાત્રિ ફરિ ભ્રમણા ભણ રે લો, ચકવી રૂએ ધરિ શોક.	મોરી૦	૧૬.

કાક શકુની લિખે રહે રે લો, વિટ અહીં ગરલ નિપાત; મોરી૦
 તરે તળે અશન ન કીજીએ રે લો, એક દીન જીવિત ધાત. મોરી૦ ૧૭.
 શિયળવતી મુખ સાંભળી રે લો, હરખ્યા સહુ અતિરેક; મોરી૦
 વિદ્યાનિધિ પદવી વરે રે લો, સ્વામિની કીધી છેક. મોરી૦ ૧૮.
 માતપિતા સ્વર્ગે ગયાં રે લો, અજિતસેન પદ કાય; મોરી૦
 ધરમે હુકમ સતિનો વહે રે લો, માન દિગ્ધે નરરાય. મોરી૦ ૧૯.
 પાંચસે મંત્રિ નૃપે ક્રિયા રે લો, ગ્યાછો છે મંત્રિ એક; મોરી૦
 એક દિન રાજક્યોરિએ રે લો, પ્રશ્ન કરે નૃપ છેક. મોરી૦ ૨૦.
 રાયને જે પગથી હણે રે લો, કીજે કિશો તસ દંડ; મોરી૦
 ઉત્તર કોઇએ ન આપિએ રે લો, વાત થઇ પરચંડ. મોરી૦ ૨૧.
 શેઠ પૂછે નિજ નારિને રે લો, ઉત્તર સ્યો શ્રીકાર; મોરી૦
 સા કહે તેહને દિગ્ધિએ રે લો, રત્નતણો અલંકાર. મોરી૦ ૨૨.
 અજિતસેન નૃપને કહ્યો રે લો, ભૂપતિ તૂક્યો અપાર; મોરી૦
 મંત્રિમાં મુખ્ય મંત્રિ કયો રે લો, સુખ્યા સકળ અધિકાર. મોરી૦ ૨૩.
 સિંહસામંતને ઝીતવા રે લો, રાય ચલ્યા બળ લેત; મોરી૦
 મુખ્ય સચીવ સાથે લિખે રે લો, શેઠ પ્રિયાને વદેત. મોરી૦ ૨૪.
 એકલી ધર તું કયું રહે રે લો, મુષકને લય મંજર; મોરી૦
 વિદ્યા નૃપની નારી તિહું રે લો, થિર ન રહે નિરધાર. મોરી૦ ૨૫.
 સા કહે કદિય ન લોપિએ રે લો, રાય હુકમ અહનિશ; મોરી૦
 હુ રે સતિ સતિએ શિરે રે લો, જાણુજે વિશ્વાવિશ. મોરી૦ ૨૬.
 ધ્રિ સમર્થ નહીં કદા રે લો, મુજ શિળ કરે વિસરાણ; મોરી૦
 તુમને પ્રતિત જે ના હુવે રે લો, તો દેહ કૂલની માળ. મોરી૦ ૨૭.
 કરમાએ કુલ માળા તણાં રે લો, તવ જાણુજે પડી ચૂક; મોરી૦
 કંઠ માળા ધરી નીકળ્યો રે લો, સૈન્યમાં પોહોતો નિસૂક. મોરી૦ ૨૮.
 ખડ ત્રિજે કહી સાંભળી રે લો, ઢાળ રસાળ શું રીત; મોરી૦
 શ્રી શુભવીર સતિતણી રે લો, સાનિધ સૂર કરે નિત્ય. મોરી૦ ૨૯.

દોહરા.

સૈન્ય પડ્યું કુસુમાટવી, અરિશં બન્યો સંગ્રામ;

- મંત્રિ ગળે માળા લહી, પૂછે ભૂપતિ તામ. ૧.
- કુસુમમાળ નિત નવનવી, કંઠ ક્વો શે કાજ; ૨.
- સો ભણે એ વાત જ કર્યે, આવે મુજને લાજ.
- ભૂપ ભણે મુજ અંતરે, રાખવો ન ઘટે, તુજ; ૩.
- પ્રિત પદંતર જ્યાં હુવે, ત્યાંહાં નવિ કહિએ ગુજ.
- અનિતસેન વળતું કહે, મુજ સતિ નારી પ્રભાવ; ૪.
- પુલ્કમાળ વિક્ષી રહે, સરસ સદા સદભાવ.
- સાંભળી રાજ ચિંતવે, આ શી અદ્ભુત વાત; ૫.
- સ્ત્રિ પુસ્તક ચોખાં નહી, તો કિમ સતિની ખ્યાત.
- કરીય પ્રરિક્ષા તેહની, કરશું પ્રછે તે વાત; ૬.
- લોભે જગત વશી હુવે, તો પ્રેમદા કુણ માત.
- ચિંતવિ એમ એક મંત્રવી, નામે અશોક કુમાર; ૭.
- શિયળવ્રતીના શિયાળને, બંશ કરી એક વાર.
- આવો એમ કહિ મોકલ્યો, દેઇ કનક એક લક્ષ; ૮.
- તે પોહોતો સતિ ધરસમિપ, ગુપ્ત રહ્યો લહિ લક્ષ.

ઠાળ ૧૭ મો.

(લાલ લાલ જૈસી તેરી અખિયાં રે, જૈસી જલતી મસાલ—એ દેરી.)

- હિલમટ વેશે જોવતો રે, ખીણખીણ કંઈ વાર; ૧.
- સતિયાં ઉપર નજરાં કરે, તે અશોક ગમાર.
- ધિગધિગ વિષયી લોકને.
- તંબોળ ખીડાં દાસિકું રે, દેઇ ભેજત સોય; ૨.
- સાપિ ન લેવે પ્રેમસે, ફેર નજરે ન જોય. ધિગ ૦
- ચિંતે સતિ સિંહ કેસરા રે, લેણ ચાહત એહ; ૩.
- નામ અશોક પણ શોકસે, એહિ ધરતા હે નેહ. ધિગ ૦
- મેં બિ નધા ઉનસે કહું રે, જાને સાચોહિ પ્રેમ; ૪.
- બુદ્ધિકા બળ કેતો કરે, ઘઠ લેતા હે કેમ. ધિગ ૦
- મૂઠકું કુડસે દેખતી રે, બહિરાગસે નેત; ૫.
- તવ સો દુતિકું પાઠવે, સા એકતિ વદેત. ધિગ ૦

- ભદ્રેપતિ ગામાંતરે રે, ગણ કીના વિયોગ;
જાતી યેવન વપનિ કળી, પિછે ક્યા સુખ ભોગ. ધિગ૦ ૬.
- મત્રિ અશોક તુમ ઊપરે રે, રાગ ધરતા હે ખાસ;
અવસર વેળા ન ભૂવણા, કરો ભોગ વિલાસ. ધિગ૦ ૭.
- સા ભણે કુળવતિ નારિકું રે, નહી પરનર સગ;
લક્ષ તથોપિ ધન જો દિયે, તવ કરિએ ખીરંગ. ધિગ૦ ૮.
- દુતિ અશોકકું જા કહે રે, મેને કંઠે મનાઇ;
લાખ સોવન સતામિસે, દેત હોત સગાઇ. ધિગ૦ ૯.
- લાખ દિયા લેઇ દુતિકા રે, દેઇ પાઞી લગીસ;
સા કહે પચમ વાસરે, નિશિ આશા પુરીશ. ધિગ૦ ૧૦.
- ધરમે અવટ ખોદિ કિયો રે, ઉપર સન્યા મિંઝાય;
શિયળવતી દીન પાચમે, નિશિ જીનકુ ખોલાય. ધિગ૦ ૧૧.
- તાંશુલ દેઇ ઊપવેશિયો રે, પડ્યો કૂપ મઝાર;
ખાનપાન ચોથે દિને, રહે ચોકી તે ચ્યાર. ધિગ૦ ૧૨.
- કેતે દિને નૃપ ચિતવે રે, હજી ન આઠ્યા અશોક;
નિજ ધર મોઝમે જા રહે, હરામખોર હે લોક. ધિગ૦ ૧૩.
- લાખ દેઇ રતિકલિને રે, રેર મોકલે રાય;
આ ખીંખડે કૂપમે પડે, લાખ દ્રવ્ય ગર્માય. ધિગ૦ ૧૪.
- સુમતિ હરિદત આ રીતે રે, કૂપે મેળા મિલાય;
જય કરિ રાજા આવિયા, પણ શંકા ન જાય. ધિગ૦ ૧૫.
- કુપે પડ્યાં રાંકાં કહે રે, હમ કાઢો હિ ખાર;
સા ભણે હમ કહ્યા જો કરો, હોવે છૂટક ખાર. ધિગ૦ ૧૬.
- અમે અથવા નૃપ પૂછતે રે, એવમરત વદેત;
એમ શિખાઇ પિછે કંતને, સવિ વાત કહેત. ધિગ૦ ૧૭.
- ગુપ્ત ભોજન કરિ રાયને રે, તેડે જમવાને તેહ;
ભૂપ અશન નહ દેખતે, લયા દિલમે સદેહ. ધિગ૦ ૧૮.
- બહુ પરિકરસે ભૂપતિ રે, બેઠે ભોજન હેત;
અવટે જઇ સતિ માગતી, બહુ ભોજન દેત. ધિગ૦ ૧૯.

- આર ભણે એવમસ્તુતે રે, રાજ વર્ગ સંશુત;
રસવતિ ધરમેંસિ લાય કર, સખિ ભણે કંવંત. ધિગં ૨૦.
- ભોજન મન ગમતાં કરિ રે, નૃપ બેઠા સચિત;
મંત્રિ તણે ધર દેવતા, જાણું ભોજ્ય દિયંત. ધિગં ૨૧.
- વસ્ત્ર અલંકાર રાયકું રે, લિયા જે લખ આર;
દેઘ વિસરજે ભૂપકું, તવ પુછે વિચાર. ધિગં ૨૨.
- સા ભણે અમ ધરમાં રહે રે, યક્ષ દેવ તે આર;
અસન વસન માગ્યાં દિયે, કહું પૂજા ઉદાર. ધિગં ૨૩.
- લક્ષ પસાય સતિકું દિયો રે, ગણિ બેહેન સમાન;
રાય ભણે હમ દિજીએ, આર યક્ષતું દાન; ધિગં ૨૪.
- બોલે સતિ તુમ આધિને રે, અમ જિવીત પ્રાણ,
યક્ષ તણી શી વારતા, કહું ભેટ વિદ્યાણ. ધિગં ૨૫.
- ભૂપ ગએ નિજ મદિરે રે, હુઆ જામ પ્રભાત;
આરે નિકાલ્યા કૃપસે, જળ સ્નાન કરાય. ધિગં ૨૬.
- ચદન કેસર લોપિનેરે, પુલ પૂજા નિશેષ;
વંશ કરંડ બંધીએ, રથ મધ્યે નિવેશ. ધિગં ૨૭.
- વાજિત્ર ગીત મહોચ્છવે રે, રાજદારે ચક્રંત;
સનમુખ આએ ભુપતિ, નિજ ધરમેં થાપંત. ધિગં ૨૮.
- નૃપ કહે રસવતિ ના કરો રે, ભોજ્ય દેવેગા યક્ષ;
વેળાએ પૂજા માગતે, દિયો ખટરસ ભક્ષ. ધિગં ૨૯.
- બોલત તે એવમસ્તુતે રે, કછુ દિયા ન ધાન;
ભોજન વેળા વહિ ગઇ, હુઆ ભૂખે હેરાન. ધિગં ૩૦.
- બોળી કરડમેં દેખિયા રે, મુખ ફાટાં કૃશાંગ;
નૃપ વદે એ ચઠિ રાક્ષસા, નહીં યક્ષતું અંગ. ધિગં ૩૧.
- તે ભણે યક્ષ અમેં નહીં રે, અમે તુમચા દિવાન;
શિયળવતીએ બનાધયા, રાંકા વિણ ધાન. ધિગં ૩૨.
- દંપતિને નૃપ તેડિને રે, કરે બહુત પ્રશંસ;
સતકાર કરિ ધર મોકલે, લહે ધર્મ નરેશ. ધિગં ૩૩.

ઐનાણી મુનિ તિહાં આવિઆ રે, જઇ વદે નરેશ;
 ઐ પશુ ગએ લજ્જા ભરે, સુણિ ગુર ઉપદેશ. ધિગ૦ ૩૪.
 સતી પતી દિક્ષા લહી રે, ગએ પંચમ સ્વર્ગ;
 નરભવ નૃપકુળ રાજવી, થઇ લહે અપવર્ગ. ધિગ૦ ૩૫.
 વૈરાગ રગે રંગીઆ રે, લિએ સંયમ આર;
 બહુશ્રુત હુઇ આએ ઇહાં, અમો સૌ અણુગાર. ધિગ૦ ૩૬.
 કુંવર મુણી મુનિને સ્તવી રે, કરે ભક્તિ ઉદાર;
 સસારે સગતિ સાધુની, લહે પુન્ય વિશાળ. ધિગ૦ ૩૭.
 પૂરણ ત્રીજા ખડની રે, કહી સત્તરમિ ઢાળ;
 વીર કહે ઓતા ધરે, હજ્યો મગળ માળ. ધિગ૦ ૩૮.

ચોપાઇ.

ખંડ અખંડ મધુરતા ભરી, ત્રીજો ખંડ પુરણતા કરી;

શ્રી શુભવિજય ગુર મુખ ઠરી, સાકર દ્રાખ સુધારસ જરી. ૧.

इत्याचार्य श्री सिंहसूरि सतानीय सवेगी शिररत्न पडीत श्री
 शुभावजय गणीशिष्य भुजिष्य पं० वीरविजयगणिभिर्विरचिते
 चंद्रशेखर चरित्रे प्राकृत प्रबधे चित्रसेन पद्मावति कथा कथन
 मृगसुंदरीहरणे खेदमारण द्वितीय खेदघातेन चद्रहास्यखड्गप्रापन
 चद्रावलि मुखात् खेटांगजा चतुःषष्टी वार्ता श्रवण ६३६ खेदसुनापा-
 णीग्रहण शाश्वत जिनयात्राकरण सहस्रविद्याग्रहण समेत द्वौचतु-
 र्मुनि चरित्रे शिखलवती प्रबधवर्णनोनाम तृतीयखंडः ॥

ખંડ ૪ થો.

દોહરા.

સરસ વચન રસ વરસતી, મુખ તળેળી રસાળ;
 નયન યુગલ કંજળળ કળા, કંઠે મુગતામાળ. ૧.
 કાશભિર આર્યા બાલમે, કટિ તટ કંચિ ધરાય.
 હંસાસન કંકણ વલય, તિલક નૂપુર પાસ. ૨.

- પુસ્તક વીણા ધારણી, પરણમિ સરસતિ માય;
શ્રી શુભવિજય સુગુર તણા, પ્રેમે પ્રણમી પાય. ૩.
- ત્રીજા ખંડ અખંડ રસ, પુરણ થયો સુપ્રમાણ;
ચોથો ખંડ કહું હવે, સુણજી આતાં જાણું ૪.
- જાણજી આતા આગળે, વક્તા સદ્ગણ પ્રયાસ;
મુખ સંભામે કવિ કળા, કુસુમ કુટુંબી ગ્રાસ. ૫.
- હુલક કરથી ટોપરી, પંડી સુણિ શબ્દ અગાઠ;
નિદ્રાએ ભરી દોકરી, કરે સદસિ હાડ હાડ. ૬.
- હુઘે તે સુઘે મૂઢી, ચુઘે નહીં રસ ધૂંટ;
સાકર દ્રાખને પરિહરી, કટક રાતો ઉટ. ૭.
- વિકસિત નયન વદન કરી, પડિત ગુણ પરખત;
ભક્તિ રૂપી નિંદા તણું, આતા વિનય કરત ૮.
- તે માટે સજ થઇ સુણો, આગળ વાત રસાળ;
મુનિ નમિ ચંદ્રશેખર સુણે, સુદર ઠાણ નિહાળે. ૯.
- રવિ ઉદયે ચલતા સર્વે, ગગને જોસિ નિમાન;
જિનવર ચૈત્ય નિહાળને, ઉતર્યા રણ ઉદ્યાન. ૧૦.
- વિમળ જિનેશર વંદિને, કુવર નિકળિયા બાહાર;
પાસે પંથ વિલાસમે, દિક્ષા એક અણગાર. ૧૧.
- કહિસગ ક્યાન દિક્ષા રહ્યા વદિ જોડા જનમ;
જયપુર રાગ એકલો, આવી પ્રણમે તામ. ૧૨.
- તે દેખી મુનિ પારિતે, કહિસગ ઇમ જોલંત;
આવ્યા વક્તા રવેહર્યા, તવ તે નૃપ પૂજંત. ૧૩.

દાણ ૧ લી.

(મધુજિંદુ સમો સંસાર, મુઝાણા માહાલતા-એ દેશી.)

ભર્યો વન વેળા સંજમ મેળા કિમ થયા,
હર્યો અરવે હું જાણ્યો કેમ કહીએ કરી દયા;
મુનિભાએ તુમારે નીમિતે અમે સંજમ લિયો,
હર્યા અશ્વ તે જાણું એમ પુછે આહી થયો.
મધુજિંદુ વિષય રસ લેશ ભવદ્યે પડે,

સદચરનો સુણી ઉપદેશ વિમાને નવી ચઢે. એ આંકણી. ૧.

જિન વણિકની નારી નણદિ ઉદ્ધર મચ્છર ભરી,
ઉદવેગ લહી તે નંદ વાળાવે સહોદરી,
કપટે શકટે બેસારી સ્વસુર ગેહે ધરી,
ગણી વાત લહી મૂળ ધાત રોતી સુદરી. મધં ૨.

ચૂત:

ધહુનુ ગાડલું ને ગોળની ગોળી,
મુંજડી ગાય ને વાછડી ગોરી;
આધજિને ચિતબું તે આધજિને થયું,
સાક્લા સાટે મુળચ ગયું.

પૂર્વ ચાલ.

મોહે મૂઝાણી સંસારિક ફેરી ચેતના,
પાંચે વિષયારસ લીન નરકની વેદના;
યોવન મદ મચ્છર મદીરા છાકને મે તબ્યો,
ધરવાસ થકી વનવાસ લધ વયમે ભજ્યો. મધં ૩.

ચંદ્રશેખર પુછે સ્વામિ કુણુ એ ભૂપતિ,
થયો કિમ્ તુમ નિમિત્ત એહ ચરણ મહાવતી;
તવ બોલે મુનિવર એમ સુણો એચરપતિ,
મહીલાશું મુઝાણા મૂઠ વાત કહું છતી. મધં ૪.

જયપુર નગરે જયરથ રાજા ત્યાંધ વસે,
દંત મંત્રિ વડો છે તાસ મતિશુણુ ઊલસે;
તસ પૂત્રિ અતિ રૂપવંતી શણુગારમજરી,
માતતાતનો બહલ રનેહ રાજમદે ભરી. મધં ૫.

વય પામિ જવાનિ દિવાનિ બતી ધર બેલતી,
છે કુમારી પ્રણુ નર પુત્ર જાતાં વેધતી;
મરકટને સદિરા પીધ ને વૃથિક ડંશીયો,
શીશી એષા ન કરે એહ વળી ભૂત વળગિયો. મધં ૬.

અસતિ બુઝે પુઠ ને કેડ હલાવત ચાલતી,

- શણુગારી રહે દિન રાત પુરુષ હસાવતી;
 નય પરધર નિશિ અંધારિએ પુરુષ ધકાવતી,
 એકલી ચહુટે ખડી પંથ પાન મંગાવતી. મધ૦ ૭.
- નરને રાખે ગ્રહિ, વસ્ત્ર ને દારે ઉભી રહે,
 ખેંચિ બાંધે કુચ ઘેર ઘેર વળી હાથે ગ્રહે;
 મારી કાંકરી નટવિટ નર સંકેત જણાવતી,
 ઉંચે હાથે આળસ દેત તાળી વળવતી. મધ૦ ૮.
- મોચણું કદોષ કુંભારણુ નાઇ સોનારણી,
 સખીયો કરી નિત ધર જાત નર ખુંખારણી;
 ઘણું રહેતી પિહર નિજ તનુ નરને દેખાવતી,
 કર ઉંચા કરી ધરખાર બાળ ખેલાવતી. મધ૦ ૯.
- મુખ મચકોડી કર કંકણુ આછોટન કરે,
 ડસે હોઠ બળવે દંત અંચળે વા ધરે;
 ધર દેખ ખારણે સુતી ઝાંઝર ઝમકાવતી,
 દેખ ચૂટી જમાવે કંત અંગ ધુળવતી. મધ૦ ૧૦.
- બાળ સુખો લગાવે કઠ અંધર શિર ઢાંકતી,
 કરે ઝોગળા ઉભી ગોખ નરને છાંટતી;
 એક દિન નિજ ગોખે ઉભી નજર ચિહ્ન દિશ જડી,
 રચવાડિયિ વળિયો રાય તસ નજરે પડી. મધ૦ ૧૧.
- રાગ લાગ્યો સચિવશું માણું કરી નૃપ પરણતો,
 સાત ભૂમિ આગ્યા શેઠવંત નૃપ નિત જાવતો;
 પટરાણીને કરી દૂર રમે તેહશું અતિ,
 તસ અવગુંથું નવિ દેખાંત જાણે મહાસતિ. મધ૦ ૧૨.
- શેઠ પુત્ર ધનંજય નામ મેહેલ અધ જાવતી,
 દોય નયને નયન મિલંત પત્ર સા નાંખતી;
 ચિહ્નિ વાંચિ કામાતુર તેહ ધર જઇ ચિંતવી,
 કંઈ વનચિ સુરંગા એક તસ મેહેલે ઠવી. મધ૦ ૧૩.
- ભુમિ મધ્ય ગતાગત કરતી રમતી તેહસ્થું,

- સુખ માને ધનંજય નારિ મળિ મુજ નેહશ્યુ;
રમવાડિ મયો નૃપ દેખે શેઠશ્યુ ખેલતી,
સા તતખિણુ નિજ ધર જાય ગોખે ખેસતી. મધ૦ ૧૪.
- નૃપે શંકાએ ધર જાત તથાવિધ દેખતાં,
મન હરખ્યો વાળ દિન એક નાટક નાયતા;
તિહાં પણુ સા પરનર સંગે ભૂપતિ જોવતા,
શકિત ધર દેખે તામ સજ્યાએ ઉધનાં મધ૦ ૧૫.
- નૃપ શકા ટાળણુ ગ્રેમે વહે આસુ ભરી;
એકલાં નવિ મુજ રહેવાય તુમે જળ જાણ્યા ધરિ;
ધતુરક ભક્ષી નરપરે નૃપ સાચુ ગણી,
એક દિવસે દપતિ જાત વન કીડા ભણી. મધ૦ ૧૬.
- નિશિ વેલડી મંડપ સુતા સા સરખે ડસી,
કીધા ઉપચાર અનેક મુર્છાં નવિ ખસી;
જનતા મળે સા સહ કાષ્ટ ભક્ષણુ ભૂપતિ કરે,
જતો જાત્રા ખેચર એક દેખી ઉતરે. મધ૦ ૧૭.
- કરૂણાએ નિષેધી ભૂપને તસ જળ છાંટીયો,
મંત્રજળથી કરિ સા સજ સહ ચિત હરખિયો;
સત્કાર કરી ખેચરને વિસજો નમિ કરી,
ખિહ સુતાં નિશિ વન માંહિ નૃપ નિદ્રા પરી. મધ૦ ૧૮.
- તિહાં આગ્યો ધનંજય દેખિ સા એમ વિનવે,
નૃપ ઉંધંતાં સુખ હેત ચલો દેશ પુર નેવે;
સા ભણે સુણુ ભોળિ નારિ નરેશર જીવતાં,
નવિ રહિ શકિએ પરદેશ પગેર કાઢતાં. મધ૦ ૧૯.
- સુષ્ટિ સા કર ધરિ તરવાર ભૂપાળને મારતી,
તવ લેત પડાવિ શેઠ ઉમાર્યા ભૂપતિ;
ચિત ચિતે ધનંજય પાવકમાં ગ્રેમે વસે,
કરિ પટરાણી હણે તાસ માહારી કિમ યશે. મધ૦ ૨૦.
- વેરાગ લહી જમ દૂર અમે વૃતધર થયા,

શણુગારમંજરિસ્થુ રાય પ્રભાતે ધર ગયા;
 વઢેલી સાથ વિલાસે વર્ષ કેતાં રહ્યો,
 અમે સદશુર સંગે ધ્યાન જ્ઞાન યોદ્ધી લહ્યો.
 અરિ ભેટ કરી વક્રાન્વે હયો એ આવિયો,
 સંયમનું નિમિત્ત એ રાય મુજને ભાવિયો;
 ચંદ્રશેખર પૂછે નારી મરી એ કિંહાં જશે,
 મુનિ બોલે નરક મઝાર ભવ બહલા થશે.
 નૃપ પૂછતો મુજ આગળ ભવ હોર્યે કર્યો,
 જપે મુનિ આ ભવ માર્ગ તમે મુગતિ જશે;
 ખંડ ચોથે પેહેલિ દાળ સુણી ચિત ધારિએ,
 શુભવીર વિવેકી લોક વિષય નિવારિએ.

મધં ૨૧.

મધં ૨૨.

મધં ૨૩.

દોહરા.

જયરથ કહે ભવ નાટકે, વિષયિને ધિક્કાર;
 શુર ઉપદેશ લલા વિના, રોળે આ સંસાર.
 નારી અસારી રાગથી, મેં ભવની દૂળ કીધ;
 તુમે મુજને જીવિત દિયો, સાધુવચ્છિત સિદ્ધ.
 વિષય તરૂસમ સંસાર એ, તજવો મુજ નિરધાર;
 આપ સવારથ સાધશું, લેઈ સંજમ સાર.
 પણ પટરાણી એક છે, વનમાળા અભિધાન;
 મુણુવંતી દૂરે તજી, પામી કાચ નિધાન.
 પણ તસ કન્યા દોય છે, રમી પીઈ સુદૈર નામ;
 રૂપકળા શુણુ આગળી, લવણિમ લીલા ધામ.
 પ્રાકૃત સંસ્કૃત શાસ્ત્રમાં, શબ્ધવેધ અનેકાંત;
 નિપુણ થઈ પણ નિપુણ વર, મળતાં સુખ અત્યંત.
 ચતુરાને મૂરખ મળે, વિણ પરખ્યો ભરતાર;
 જાય જન્મારો જૂરતાં, તોડળ રાગ વિચાર.
 ચતુરા ચતુર મિલાવડો, અહનિશ કરતાં ગોઠ;
 પય માંહે સાકર ભળી, કથનિ નાવે હોઠ.

૧.

૨.

૩.

૪.

૫.

૬.

૭.

૮.

તે મોટે મુજ પુત્રિએ, કીધી પ્રતિજ્ઞા એમ;
 પ્રત્નોત્તર દિએ તસ વર, બીજી વરવાં નેમ. ૯.
 તે પેરણાંયા વિણે લિઉ, જો હું સંજમ ભાર;
 તો સસારે હેલણા, કરતાં અધમ ગમાર. ૧૦.
 દયા કરિ મુજને કહો, કુળ હોશે તસ કંત;
 મુનિ કહે એ બેઠા ગુણી, ચંદ્રશેખર મતિવત. ૧૧.
 આંચુ સૈન્ય તિણે સમે, પગલાંને અંતુસાર;
 ઉઠી રાજા કુંવરને, વિનવે કરિય ભુહાર. ૧૨.
 દયા કરિ મુજ ધર ચલો, મ કરો ચાર્યનો ભંમ;
 કુવર વિચદે મોકલે, ખેટ હતા જે સંગ. ૧૩.

ઢાળ રે છ.

(સાબળ રે તું સજની મોરી રજની કિહાં રમિ આંવિછ રે—એ દેશી.)
 નિજ પરિવાર વિદાય કરીને, નૃપેશુ કુંવર સધાવેછ રે;
 બેશિ સુખાસન સૈન્યશુ ચલતાં, જયપુર નગરે આવે. ૧.
 જગજયવંતાછ રે, પુન્યતણા ફળ જોય એ આંકણી. ૨.
 રાજદારે ઉતારો કરતા, એક દિન રાજ સભાએછ રે;
 મંત્રિ સેનાપતિ શેઠ પ્રમુખ સેવિ, સંજન ભેળા થાયે જગં ૩.
 રાજ રાણી તખ્ત બિરાજે, ગાયન નર ગીત ગાવેછ રે;
 સોળ શૈલુગાર સેછ ગતિ પ્રીતિ, સંખિયો સચુત આવે. જગં ૪.
 જોશી પડિત શાસ્ત્ર વિશારદ, સંધળી સભા પુરોણિછ રે;
 પચપચોલી તેરે તિલગ, આબ્યા ઉલટ આણી. જગં ૫.
 કન્યાએ પ્રશ્નો જે પૂછ્યા, ઉતરે કો નવિ થોરેછ રે;
 સૌ બોલે પરમને દ્રહ મોહિટો, તાર્ગ કલો કુણુ પાવે. જગં ૬.
 તેજ જળામળ ભાણું સંરીખો, કુંવર સભામાં બેઠાછ રે;
 તે દેખી દોષ કન્યા અંગે કામ, અનગી પેઠો. જગં ૭.
 કુંવરને પૂછે નજરે હસતે, સૌને અતર પાડીછ રે;
 ધરડો બીહાણુ શાસ્ત્ર ભણેલો, કરતો ખેતર વાડી. જગં ૮.
 જમના નામે ગ્રંથ ભણેલી, પુન્ય વિહુણી નોરીછ રે.

- ખિમ્ર ચટી લેષ પાત્ર ભરેલી, આવી તક સમારી. જગ ૧ ૮.
- પંદર પ્રશ્ન કર્યા તવ પતિએ, ખીચડી કિમ બહુ રાંધીછ રે; જગ ૨ ૬.
- આજ મધૂરિ મા તકે થોડી, તુજ તનુ આજ સમાધી. જગ ૩ ૬.
- સમશ્રવતિ પાડોશણુ ધર છે, મહિષી સગર્ભા જતાછ રે; જગ ૪ ૧૦.
- કંઠાકાં શાકે કિમ આખાં, આજ તમે તળિલાંતાં જગ ૫ ૧૦.
- આ કિંમ કુતરિ પેટ દેખાવે, વેણી સછ કહો કાંતાછ રે; જગ ૬ ૧૧.
- સત્રાગારે દાન દિએ છે, પંથ ચલતશ્યું આંતા. જગ ૭ ૧૧.
- પાણી પ્રચુર ઈલાં કિમ આવે છે, કુડળ ન ધર્યાં કાનેછ રે; જગ ૮ ૧૨.
- પંથે નાપિતનું ધર દીહું. લિએ આ ફળ બહુ માને. જગ ૯ ૧૨.
- પુર બાહિર બકરીનું ટોળું, કહો ગણિ સખ્યા કેતીછ રે; જગ ૧૦ ૧૩.
- એ પંદરનો એકપદે ઉત્તર, પાત્રી નથી સા કહેતી. જગ ૧૧ ૧૩.
- યમુના કથિત પદ અરથ જ કરવા, યમુના તરી ઉતરવુંછ રે; જગ ૧૨ ૧૪.
- કુંવર કહે સુણો રાજકુમારી, પદ ઉત્તર ચિત ધરવું. જગ ૧૩ ૧૪.
- કણુમાપુ કરવાની પાત્રી, ન જડી ધરમાં ખોળીછ રે; જગ ૧૪ ૧૫.
- ખિમ્ર ચટીકામાં ન વિહ્વણી, તિણે રંધાણી ખોદણી. જગ ૧૫ ૧૫.
- કર કંધુ બાવળની પાત્રી, વિણુ મીઠી શી જાસછ રે; જગ ૧૬ ૧૬.
- પાત્રી નથી આજ તાવચતુર્થની, તિણે મુજ તન સુખ વાસ. જગ ૧૭ ૧૬.
- ધરે નવિ પાત્રી નામે પાડોશણુ, મહિષિ સગર્ભા પાળીછ રે; જગ ૧૮ ૧૭.
- તનથિ હવણાં પાણિ છુરિ વિણુ, શાક કર શ્યે મોળી. જગ ૧૯ ૧૭.
- પાત્રી શુનિ તસ ભક્ષણુ પાત્રી, તે વિણુ પેટ દેખાવેછ રે; જગ ૨૦ ૧૮.
- પાત્રી નામ ખટપટી નથિ મસ્તકે, વેણિ સજિત નિત ભાવે. જગ ૨૧ ૧૮.
- દાનશાળાએ દાનની પાત્રી, આજ નથી નવિ દેતાછ રે; જગ ૨૨ ૧૯.
- ગાડિ મળિ બેશી આવી પગપાળી નથિ જિણે આંતા. જગ ૨૩ ૧૯.
- ખાળી નથિ સરોવર તિણે ફાટયું, વર્ષા જળ ઇલાં આખ્યાંછ રે; જગ ૨૪ ૨૦.
- કર્ણુલતિકા પાળી નથિ તેણે કુડળ દો ન ધરાવ્યાં. જગ ૨૫ ૨૦.
- ખાળી કહેતાં ચિન્હ લલા વિણુ, નાપિત ધર નવિ દિહાછ રે; જગ ૨૬ ૨૧.
- ખાળી તે ઉછંગ નથિ તિણે કિલાં રાખું ફળ મીલાં. જગ ૨૭ ૨૧.
- ખાળી શબ્દે ઐણી કહિજે, તે નહી પ્રાતઃકાળેછ રે; જગ ૨૮ ૨૧.

- ધરધરથી ખઠ્ઠલી નિકળતી, અજ ગણતી નવિ હાલે. જગ ૦ ૨૨.
 એમ પદ અર્થ સૂણી દોય કન્યા, કુંવર ગળે વરમાળાજી રે;
 ઠવતાં પુલતી વૃષ્ટિ ગગનથી, દેવ કરે ઉજમાળા. જગ ૦ ૨૩.
 દેવી દેવતા પરગટ આવી, સોવન ચોરી ખનાવીજી રે;
 અનુપમ આછવમોછવ કરિને, બેઉ કન્યા પરણાવી જગ ૦ ૨૪.
 દેવદુષ્ય ચિવર ને ભૂષણ, રતનગડિત દિગ્ધે દેવાજી રે,
 ભૂપતિ હય ગય રથ ભટ દેવે, દાસી દાસ કરે સેવા જગ ૦ ૨૫.
 વાસ ભૂવનમા સુખ વિલસતા, દોયદુક સુર જેમજી રે,
 દેવ ગયા અદ્રશ થઇ ગગને, જુએ કૌતક જન એમા જગ ૦ ૨૬.
 ચોથે ખડે બીજી ઢાળે, સુદર રાસ રસાળજી રે;
 શ્રી શુભવીર વિવેકી દેવા, અવસર સમય નિહાળે જગ ૦ ૨૭.

દોહરા.

- શણુગારમજરીને હવે, નૃપે તેડાવી હજૂર,
 કહે તુમ ચરિત્ર સૂણી થયો, વૈગગ અમ ભરપૂર ૧.
 માતપિતા ધર જઈ રહો, સુખભર કુળવટ રીત,
 એમ કહી એકલી મોકલી, ગુપ્ત વાત દોય ચિત્ત ૨.
 અદ્રશેખર રાજા બિહુ, નવ નવ ગોઠ કરત,
 વાત વિનોદ છે શાસ્ત્રની, રસભર કાળ ગમત ૩.
 ગીત ને શાસ્ત્ર વિનોદથી, સજ્જન કાળ ગમત,
 મૂરખ નિદ્રા કલહથી, વ્યસને દિન નિગમત ૪.
 દોય ચ્યાર પડિત મળે, ધર્મ વાત શુભ વાત,
 દોય ચ્યાર ગદ્દા મળે, વિકથા લાતોલાત. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(ચોપાઈની દેશી)

- એક દિન રાય ને અદ્રકુમાર, ફેલ કરત ચલ્યા પુર બહાર;
 શિતળ જળ નદિ આબુ પૂર, લોક જૂએ બહલા રહી દૂર. ૧.
 તાર લોકની ન ચલે હામ, ઉછળે જળ કલોલ ઉદામ;
 બાણે વસુમતિઃદુઆવશે, શ્રીફળ લેઇ પૂજન જન ધસે. ૨.

- કુંવર નૃપ જોવે તિણે સમે, સરિતા પૂર તદા ઉપસમે; ૩.
 રાય ભણે નર એકને ત્યાંહિ, નાવા વર એક લાયો આહિ.
 તે પણ લાવ્યા યેઠા દોય, નદિ જળકીડા કરતા સોય,
 નદિ પુર સનમુખ જળમાં એક, દિવ્યાભરણુ વિભૂષિત છેક. ૪.
 નર જાતો દેખિ નૃપ ભણે, એહને જાણિ લિયો આપણે;
 નાવ હંકારી જિમ જિમ ધાય, તિમ તિમ તે નર દૂરે જાય ૫.
 રાયતણે મન વિસ્મય થયો, કુંવર કહે સૂર જોલ ન ભયો,
 ફેટલો પથ તે નાવા ગઇ, તવ ઉમો રહ્યો તે થિર થઇ. ૬.
 તે નરની પુઠે નૃપ રહી, વેણિ ડડ નિજ હાથે ગ્રહી;
 ઉચે યેચીને લાવિયો, તવ કેવળ મરતક આવિયો. ૭.
 અગ ઉપાંગ ન દિહું જિમે, મરતક જળમાં નાંખ્યું તિસે;
 પુનરપિ શિર સયુત દેખિયો, પણ દોય મરતક યુત તે થયો. ૮.
 લહિ વિસ્મય શઠા મન વશી, દેવ વિના શક્તિ નહિ ઇશી;
 કૃણુ તમે છો પૂછે ભૂપ, એક શિર કહે અમે દેવ સ્વરૂપ. ૯.
 બિજું શિર કહે તું કુણુ થાય, નૃપ વદે હું નગરિનો રાય;
 નર ભણે નૃપ યઇવિણુ અન્યાય, મુજ વીણુ ગ્રહિ કિમ યેચાય. ૧૦.
 ધર્મી તપસી એકલિ તાર, વ્રધ અનાથ ને દુર્જાળ બાળ;
 તાસ પરાભવે નૃપ રખવાળ, દયાવંત પચમ લોકપાળ. ૧૧.
 રાજા અન્યાયે અનુસરે, તાસ ખૂમ કુણુ આગળ કરે;
 સાંભળી નૃપ ધર્મિભલ મુકિયો, તવ તે નર ગજ રૂપે થયો. ૧૨.
 ઊપર નૃપ અસ્વારી થયા, ચંદ્રશેખર પણ સાથે ગયા;
 વારણુ ઉત્પતિયો આકાશ, સસરો જમાઇ યેઠા પાસ. ૧૩.
 લોક સવે વાચા ઊચરી, જાણ જમાઇ સ્વસુર અપહરી;
 કૌતક જોતાં સર્વ નગરી, એક વને સામેજ ઊતરી. ૧૪.
 હસ્તી ગયો બિહુને તિહાં ઠવી દોય જૂઝે વન લીલા નવી;
 ધર્મઘોષ દેખી મુનિરાય, વંદિ યેઠા શીતળ છાય. ૧૫.
 પુછે ગુરને સંશયભર્યા, સ્વામી અમને કુણે સંહર્યા;
 ગજ રૂપે ઇહાં મુકિ ગયો, તવ તે દેવ પ્રગટ પણ થયો. ૧૬.

- સાધુ કહે સુણ જયરથ રાય, એ સુર તુજ ગુર ખાધવ થાય;
દેશવિરતિ લહિ દેવ એ હુઆ, શ્રાવકધર્મના મહિમા જુઆ. ૧૭.
- અવધિ નાણે તુજને દીઠ, વિષય પ્રમાદે રક્ત વિશીઠ;
રખે સહોદર નરકે જાય, પ્રતિજ્ઞાધન લાગ્યો અમ પાય. ૧૮.
- ધણા દિવસ તુમ ગેહે રહી, દોય સુતા પરણાવી સહી,
કન્યાદાન વિશેષે દિયો, ખાધવ જાણી નચિતો કિયો. ૧૯.
- દેવ કહે સજમ સાધશો, તો અમથી પણ સુખિઆ થશો;
સાલણી એમનૃપ દિક્ષા લિએ, વેશ ઊપાધિ સધળી સુર દીએ. ૨૦.
- ગુરુકુળવાસે બહુશ્રુત થયા, કામ વિડખણ ચૂકી ગયા;
કેવળ પામી વિચર્યા બહુ, સાદિ અનંત વર્યા શિવ વહુ. ૨૧.
- જયપુર આવિ દેવ કુમાર, રાજ્યે નૃપસુત થાપ્યો સાર;
દેવ અદ્રશ થયો તિણિવાર, કુવર ગયા નિજ મેહલ મળર. ૨૨.
- ૩૫ કુવરતુ દેખી વિશાળ, કવિ ઉપમા દેવે તતકાળ;
મકરધ્વજ રહે સર્ગ મળર, તેહને છે રતિ પ્રીતિ નાર. ૨૩.
- કામદેવ વાંઠ્યો જગ ભમે, દેવ નરાતિરી ધર ધર રમે;
અગ વિહૂણો પાંડત કહે, એ સાથે ધર કિમ નીરવહે. ૨૪.
- રતિ પ્રીતિ પતિ કલેશે કરી, રાશભરી ધરથી નીસરી;
ખીર સમુદ્રે ઝંપા કરી, જયરથ રાજકુળે અવતરી. ૨૫.
- અનગ તાસ વિયોગે ભર્યો, નંદનવન જઇ બહુ તપ કર્યો;
કાશી તિર્થ સહો અવતાર, કામદેવ રૂપ ચંદ્રકુમાર. ૨૬.
- ચંદ્રશેખરન રાસ રસાળ, ચોથે ખડે ત્રીજા ઢાળ;
શ્રી શુભવીર વચન રસભર્યા, શ્રોતા લોક સુણિ ચિત ઠર્યા. ૨૭.

દોહરા.

- સુખ વિલસતા કુવરને, આવ્યો વર્ષા ઢાળ;
વાદળ ગર્જરવ કરે, વીજળિઓ ઝળકાર. ૧.
- શામ ઘટા ગગને ચઢી, વરસતો જળ ધાર,
વસુધા નવપદ્મવ થઇ, મોર કરે ટહુકાર. ૨.
- પાંખિ માળા તરવરે, પથિ નિજ ધર જાય;

- ખેતી કરતાં કરસણી, સુખિયા સુખ વિલસાય. ૩.
- ચિત્રશાલીએ તિલ્લ જણ્યા, ખેલતાં સુખવાસ; ૪.
- વર્ષાં નિત્યે આવિયો, શારદ આસો માસ.
- દંપતિ રમતાં એક દિને, સોગટખાણ વિશાળ; ૫.
- નગર તણી રચના જુએ, બેઠાં સમમ માળ.
- તેહવે ગગનથિ ઊતર્યો, તાપસ એક જુવાન; ૬.
- કુંવરે આદર બહુ દિયો, તે દિએ આશિષ દાન.
- પૂછે કુંવર કિહાં થકી, આવ્યા કહો કુણ કાજ; ૭.
- જેઘએ તે માગો વળી, નવિ ધરસ્યો કાંઈ લાજ.
- વળતું પરિવાજક કહે, ભદ્રદત્ત મુજ નામ; ૮.
- વિશ્વદત્ત મુજ ગુરુ તણું, ગગાતટ વિત્રામ.
- ગુરુદત્ત ઔષધિ કલ્પ છે, ઝાળખાણ મુજ સાર; ૯.
- મલયકૃટ ગિરિ ઉપરે, છે તે વિવિધ પ્રકાર.
- સાધન વિધિ મેં બહુ કરી, નવિ થઈ સિદ્ધિ લગાર; ૧૦.
- ખેત્રપાળ કરે વિધન તે, એ ગિરિનો રખવાળ.
- શત જોજન પયલેપથી, ગુરુ કરતા આકાશ; ૧૧.
- ગુરુ આજ્ઞાએ હુ કરું, જોજન એક સરાસ.
- એક એક ઉતપાતથી, વસુધા માંહિ ભમત;
- જસ કિર્તિ તુમચી સુણી, આવ્યો આશ ધરંત. ૧૨.
- શત જોજન ગિરિ દૂર છે, સાધન છે દિન સાત;
- અષ્ટમિ આદ પૂરણ દિન, કૃષ્ણ ચતુર્દશી રાત. ૧૩.
- કૃષ્ણ ચતુર્થી આજ છે, જે આત્રો મુજ સાથ;
- વિત્રામે પોહોંચી શકું, જે ઝાલો મુજ હાથ. ૧૪.
- કુંવર કહે જાઓ સુખે, સાતમ નિશિ તુમ પાસ;
- આવિશું એમ વચન તે, લેઈ ગયો આકાશ. ૧૫.
- નારીને કહી સાતમે, ગિરિ જઈ મળિ કહે એમ;
- મુજ સાનિધ નિર્ભય જપો, મુનિ પણ જપનો તેમ. ૧૬.

ઠાળ ૪ થી.

(ધોડી તો આઠ ચારા દેશમાં માડજી ॥ પરણી દે પાછી વાલ હો નણ્ણીરા વીરા ॥
ચાસયુ નહીં જોલુ માડજી—એ દેશી.)

ચંદ્રશેખર પ્રે સાયુધે રાજજી, વાણી હુએ આકાશ હો;

ગુર લોપીને વંછિત નહીં પ્રજે રાજજી,

જીતેશ રાત્રિ સમે રાજજી, લિખ્મ અટ કીયો હાસ હો. ગુરં ૧.

હિતર સાધકને ભખું રાજજી, અથવા સાધક ભક્ષ હો; ગુરં

કુંવર કહે પથર ભખો રાજજી, પગ પગ પડીયા લક્ષ હો. ગુરં ૨.

મૃગ સિહને ન ભખે કદા રાજજી, મુજ પર ઈંદ્રિ નિરાશ હો; ગુરં

તુજ જીતવાની શી કથા રાજજી, પ્રિ થઈ વાણિ આકાશે હો. ગુરં ૩.

પર હેતે મુરખ મરે રાજજી, દેવ ન જીત્યા જાય હો; ગુરં

તેજિય રહે તું વેગજો રાજજી, અપરાધ વિણ કોણ ખાય હો. ગુરં ૪.

મુજગિરિ ઔષધી ચોર હો રાજજી, નિશ્ચય હણુશ્યું તાસ હો; ગુરં

કુંવર સુણી હશિને કહે રાજજી, ફેગટ બળ પરકાશ હો. ગુરં ૫.

અદશ થઇ ગગને લવો રાજજી, વીરપણુ જીએ મુજ હો; ગુરં

ચુક કરો ઈંદ્રાં જિતરી રાજજી, દેખુ દેવપણું તુજ હો. ગુરં ૬.

કેડ રૂપ ધરી જિતયો રાજજી, કુંવર સુઅર રૂપ કૂક હો; ગુરં

ધૂર ધુરાવે ગાજતા રાજજી, બિહુતું બન્યું બહુ ચુક હો. ગુરં ૭.

દતિ નખે હણુતાં બિહુ રાજજી, જીડે પડે ગિરી કપ હો; ગુરં

દતિ હણ્યો સુર ભાગતા રાજજી, ગજરૂપ ધરતો અજંપ હો. ગુરં ૮.

કુંવર કરી રૂપે જીજતો રાજજી, નાઠો સુર થયો સિંહ હો; ગુરં

નૃપ સિહરૂપે હારવ્યો રાજજી, રૂપ પિશાચ ધરેહ હો. ગુરં ૯.

જિયો તાડ થુલ જંધ હો રાજજી, પેટ ગુફા કશ ખંધ હો; ગુરં

કુદાલરદ નયનાગિનલા રાજજી, વટ શાખા જીજ દંદ હો. ગુરં ૧૦.

રૂણિ મણિધર કંઠે ધર્યાં રાજજી, મોગર કરકર વાલ હો; ગુરં

જંપે મુઠ કામુધા મરે રાજજી, નહિ જસ મુજ હણ્યે બીલ હો. ગુરં ૧૧.

નૃપ ભણે લધુ ગુર રુપ કરે રાજજી, ગજ અંકુશને ન્યાય હો; ગુરં

સુણિ સુર કોધારણુ થઇ રાજજી, કરિ કિકિયાટો ધાય હો. ગુરં ૧૨.

ખેતી કરતાં કરસણી, સુખિયા સુખ વિલસાય.	૩.
ચિત્રશાલીએ તિલ્લ જણા, ખેલતાં સુખવાસ;	
વર્ષાં વિત્યે આવિયો, શારદ આસો માસ.	૪.
દંપતિ રમતાં એક દિને, સોગટખાજ વિશાળ;	
નગર તણી રચના જુએ, બેઠાં સમમ માળ.	૫.
તેહવે ગગનથિ ઊતર્યો, તાપસ એક જુવાન;	
કુંવરે આદર બહુ દિયો, તે દિએ આશિષ દાન.	૬.
પૂછે કુંવર કિહાં થકી, આવ્યા કહો કુણ કાજ;	
જોઇએ તે માગો વળી, નવિ ધરસ્યો કાંઇ લાજ.	૭.
વળતું પરિવાજક કહે, ભદ્રદત્ત મુજ નામ;	
વિશ્વદત્ત મુજ ગુરૂ તણું, ગગાતટ વિશ્રામ.	૮.
ગુરૂદત્ત ઔષધિ કલ્પ છે, આળખાણ મુજ સાર;	
મલયકૂટ ગિરિ ઉપરે, છે તે વિવિધ પ્રકાર.	૯.
સાધન વિધિ મેં બહુ કરી, નવિ થઇ સિદ્ધિ લગાર;	
ખેત્રપાળ કરે વિધન તે, એ ગિરિનો રખવાળ.	૧૦.
શત જોજન પયલેપથી, ગુરૂ કરતા આકાશ;	
ગુરૂ આજ્ઞાએ હું કરું, જોજન એક સરાસ.	૧૧.
એક એક ઉતપાતથી, વસુધા માંહિ ભમંત;	
જસ ક્રિતિ તુમચી સુણી, આવ્યો આશ ધરંત.	૧૨.
શત જોજન ગિરિ દૂર છે, સાધન છે દિન સાત;	
અષ્ટમિ આદ પૂરણ દિન, કૃણુ ચતુર્દશી રાત.	૧૩.
કૃણુ ચતુર્થી આજ છે, જો આલો મુજ સાથ;	
વિશ્રામે પોહોંચી શકું, જો આલો મુજ હાથ.	૧૪.
કુંવર કહે જાઓ સુખે, સાતમ નિશિ તુમ પાસ;	
આવિશું એમ વચન તે, લેઇ ગયો આકાશ.	૧૫.
નારીને કહી સાતમે, ગિરિ જઇ મળિ કહે એમ;	
મુજ સાનિધ નિર્ભય જપો, મુનિ પણ જપનો તેમ.	૧૬.

ઢાળ ૪ થી.

વધોડી તો આઘ ચારા દેશમાં માંડજી ॥ પરણી દે પાછી વાલ હો નણુદીરા વીરા ॥
ચાસયુ નહીં જોલુ માંડજી—એ દેશી.)

ચંદ્રશેખર પ્રે સાયુધે રાંજજી, વાણી હુજે આકાશ હો;

ગુરૂ લોપીને વંછિત નહીં પ્રજે રાંજજી,

ભુતેષ્ટા રાત્રિ સમે રાંજજી, ભિન્ન અદ કીયો હાસ હો. ગુરૂ ૧.

હિતર સાધકને ભખું રાંજજી, અથવા સાધક ભક્ષ હો; ગુરૂ

કુવર કહે પથ્થર ભખો રાંજજી, પગ પગ પડીયા લક્ષ હો. ગુરૂ ૨.

મૃગ સિહને ન ભખે કદા રાંજજી, મુજપર ઈંદ્રિ નિરાશ હો; ગુરૂ

તુજ જીતવાની શી કથા રાંજજી, પ્રિ થઈ વાણિ આકાશ હો. ગુરૂ ૩.

પર હેતે મુરખ મરે રાંજજી, દેવ ન જીત્યા જાય હો; ગુરૂ

તજિય રહે તું વેગજો રાંજજી, અપરાધ વિણ કોણ ખાય હો. ગુરૂ ૪.

મુજગિરિ આપધી ચોર હો રાંજજી, નિશ્ચય હણુશ્યુ તાસ હો; ગુરૂ

કુવર સુણી હશિને કહે રાંજજી, ફેગટ બળ પરકાશ હો. ગુરૂ ૫.

અદશ થઈ ગગને લવો રાંજજી, વીરપણુ જુઓ મુજ હો; ગુરૂ

યુદ્ધ કરો ઈહાં ઊતરી રાંજજી, દેખુ દેવપણું તુજ હો. ગુરૂ ૬.

કોડ રૂપ ધરી ઊતર્યો રાંજજી, કુવર સુઅર રૂપ કૂદ હો; ગુરૂ

ધૂર ધુરાવે ગાજતા રાંજજી, બિહુતું બન્યું બહુ યુદ્ધ હો. ગુરૂ ૭.

દતિ નખે હણુતાં બિહુ રાંજજી, ઊડે પડે ગિરી કપ હો; ગુરૂ

દતિ હણ્યો સુર ભાગતા રાંજજી, ગજરૂપ ધરતો અજંપ હો. ગુરૂ ૮.

કુવર કરી રૂપે જુજતો રાંજજી, નાહો સુર થયો સિંહ હો; ગુરૂ

નૃપ સિહરૂપે હારવ્યો રાંજજી, રૂપ પિશાચ ધરેહ હો. ગુરૂ ૯.

ઊચો તાડ થુલ જંધ હો રાંજજી, પેટ ગુફા કશ ખંધ હો; ગુરૂ

કુદ્ધાલરદ નયનાગિનલા રાંજજી, વટ શાખા ભુજ દંદ હો. ગુરૂ ૧૦.

ફણિ મેણિધર કહે ધર્યાં રાંજજી, મોગર કરકર વાલ હો; ગુરૂ

જપે મુઠ કામુધા મરે રાંજજી, નહિ જસ મુજ હણ્યે બીલ હો. ગુરૂ ૧૧.

નૃપ ભણે લઘુ ગુરૂ રસુ કરે રાંજજી, ગજ અંકુશને ન્યાય હો; ગુરૂ

સુણિ સુર કોધારણુ થઈ રાંજજી, કરિ કિકિયાટો ધાય હો. ગુરૂ ૧૨.

કુંવર સવાઇ તે રૂપે રાજાજી, યુદ્ધ ભયંકર કીધ હો; ગુરૂં ૦
 સહસ્રવ વિદ્યા સમરણ કરી રાજાજી, કુંવરે જીતી લીધ હો. ગુરૂં ૦ ૧૩.
 તેજ પરાક્રમ દેખિને રાજાજી, તુઠો કહે સુણ સંત હો; ગુરૂં ૦
 ગુજ માથે બલ કણ તણું રાજાજી, બસ બલે બલવંત હો. ગુરૂં ૦ ૧૪.
 ચંદ્ર કહે ગુરૂં દેવનું રાજાજી, બલ સમકિત રૂપ ધર્મ હો; ગુરૂં ૦
 ચરમેષ્ટી મત્રે કરી રાજાજી, જીતું સુરાદિક પર્મ હો. ગુરૂં ૦ ૧૫.
 ધર્મ સુણી સુર બુજિયો રાજાજી, જોડે તજ મિથ્યાત હો; ગુરૂં ૦
 હું આવક પરલવ હતો રાજાજી, સુણિ મિથ્યાતની વાત હો. ગુરૂં ૦ ૧૬.
 વિરાધકપણે સુર થયો રાજાજી, તુમથી લલો પ્રતિબોધ હો; ગુરૂં ૦
 બાંધવ મિત્ર ગુરૂં તમે રાજાજી, પામ્યો સમકિત શુદ્ધ હો. ગુરૂં ૦ ૧૭.
 કાંઈક વર માગો મુદા રાજાજી, નૃપ કહે આપી એક હો; ગુરૂં ૦
 ઔષધી સાધકને સવે રાજાજી, તો રહે મારો ટેક હો. ગુરૂં ૦ ૧૮.
 સુર ભણે સાંભળ સાહીબા રાજાજી, એ છે ગુરૂંના ચોર હો; ગુરૂં ૦
 ધૂરત છલભેદી ધણો રાજાજી, લાંપટી હરામખોર હો. ગુરૂં ૦ ૧૯.
 જીઠો ગુરૂંના નંદકી રાજાજી, વિશ્વાસઘાતી એક હો. ગુરૂં ૦
 નીચ મુરખ સંગે ચરે રાજાજી, પંડિત શું તહી નેહ હો. ગુરૂં ૦ ૨૦.

યત:

લોભી મચ્છરિણોંગમૂલકપરો નીચપ્રસંગી સદા,
 છિદ્રાન્વેષકવદ્ગુરોરવિનયી દ્વેષી ગુરુનામપિ,
 ધૂત્તોસત્ય પ્રજલ્ય લંપટલસનેયી કુમાર્ગવ્યપી,
 તેષાંયંત્રક મંત્રસાધનવિધિ સિદ્ધતિનો કાર્દ્દિચિત્

પૂર્વ ચાલ.

લધૂપણથી મોટા કર્યો રાજાજી, ગુરૂંએ ઉછેર્યો સાપ હો; ગુરૂં ૦
 અવિનય દેખી ઊપનો રાજાજી, ગુરૂંને અગ્નિ પરિતાપ હો. ગુરૂં ૦ ૨૧.
 ઔષધી કલ્પ ગુરૂંકને રાજાજી, છાનો ઉતારી લીધ હો. ગુરૂં ૦
 ગુરૂંએ પરસન ચઢ કદા રાજાજી, મંત્રાદિક નવિ દીધ હો. ગુરૂં ૦ ૨૨.
 મહા તપસી ગુરૂં લોકમાં રાજાજી, પૂજ્ય પદે કરી ગાય હો; ગુરૂં ૦
 ચંદ્રને વળગ્યો રાહુઓ રાજાજી, એમ સવિ લોક ઠરાય હો. ગુરૂં ૦ ૨૩.

અહનિશિ ગુરને સેકણું રાખજી, પૂરવ ભવને પાપ હો; — ગુરં
 ગુર તજિ સ્વેચ્છાએ નીકલ્યો રાખજી, ગુરને મટ્યો સંતાપ હો; — ગુરં ૨૪.
 બિદ્યા ભમે ચોરી કરે રાખજી, ધૂતી હરે પ્રવિત્ત હો; — ગુરં
 ધર-કરી રાખી ભીલડી રાખજી, તસ ધર ભરતો નિત્ય હો. — ગુરં ૨૫.
 ગુર લોપી મહા પાપિયો રાખજી, પડિત એમ ઉપરાય હો, ગુરં
 તુચ વચને મે ઐષધી રાખજી, દીધી પણ ન કળાય હો. — ગુરં ૨૬
 ચોથે ખડે ઢાળ એ રાખજી, ચોથી ચતુરતેશિખ હો; — ગુરં
 શુભ ગુર વચનથી વેગળા રાખજી, ધરધરથી માગે ભીખ હો. — ગુરં ૨૭.

દોહરા.

ગુર દેખી અતિ લોભીઓ, ધરે મિથ્યા મુનિ વેશ;
 ગુરએ અયોગ્ય કરી તન્યો, યોગ્ય નહિ ઉપદેશ. — ૧.
 કપટે લોકના ધન હરી, સખરી ધર સંતાપ;
 કરશે સા પૂરણુ ધને, વેગે એહને ધાત — ૨.
 જીમ અનિલોભે શ્રગદત, પડિયો જલધિ મળર,
 ધરમ વિહણે દુર્ગતિ. — પામ્યો બહુ અવતાર. — ૩.
 રાજકુવર કહે તે કહો, કુણુ એ દુરગતિ શેઠ,
 દેવ વદે સુણો, મૂલથી, કહું દ્રષ્ટાંત જ ઠેક — ૪.

ઢાળ પ મી.

(એણે અવસર તિહાં શું બનુ રે—એ દેશી)
 રાહણુપુર નગરે વસે રે, શ્રગદત એક શેઠ રે,
 ચતુર નર, ખત્રીસ કોડ સોવન ધણી હો લાલ,
 તોહે વણીજ કરે બહુ રે, — કરે પરાધ વેઠ રે;
 ચતુર નર, ધાસે ન કાયને ખાપણી હો લાલ. — ૧.
 નદન ચ્યાર છે તેહને રે, તાસ વધુ છે ચ્યાર રે,
 ચતુર નર, શેઠ કૃપણુ અતિશે ધણો હો લાલ;
 રાત્ર દિવસ મિદ્રા નહિ રે, લોભ તણો નહી પાર રે,
 ચતુર નર, ધરમની વાત ન ચિત્ત રચે હો લાલ. — ૨.
 જૈન મુનિ ધર નહિ કદા રે, દોન માન સનમાન રે,

- ચતુર નર, પંથે દેખી દુર ટળે હો લાલ;
 વસ્ત્ર જીરણ વહુરો ધરે રે, ભોજન લૂખું ધાન રે,
 ચતુર નર, પૂર્વે સગા નવિ ધર જીએ હો લાલ. ૩.
- પ્રાણણ સરવણ કાપડી રે, ભિક્ષાચરની જાત રે,
 ચતુર નર, ધરમાં પ્રવેશ ન કા કરે હો લાલ;
 ખડકીએ અડકી જતાં રે, યજ્ઞિયે કરત વિધાત રે,
 ચતુર નર, ત્યાગ ભોગ વારતા કશી હો લાલ. ૪.
- પંચ દાન શેઠ નિત દીએ રે, હસ્ત કપોલ ને ગાલ રે,
 ચતુર નર, દોય કમાડ ને અરગલા હો લાલ;
 કરપી ત્રિહુ ઉપગારિયા રે, નૃપ ચોર અગ્નિજાળ રે,
 ચતુર નર, અદર્શ રૂપ સિદ્ધિ વરિ હો લાલ. ૫.
- દાતા જસ કરપી વડે રે, વછે દિવસ જખ રાત રે,
 ચતુર નર, ફરસે ન ધર જિમ મ્લેછનું હો લાલ;
 યમ સમ દષ્ટિ ધન હરે રે, વક્ત્રગતિ અહિ જાત રે,
 ચતુર નર, અવગુણનો મેળો મળ્યો હો લાલ. ૬.
- ધરથિ ઘેંસ ભાખિ નીશર્યો રે, વળગી ઘેસ મુખ શ્વાન રે,
 ચતુર નર, આવી શેઠ લુશી લિએ હો લાલ;
 લુહીને મુખ ધોવતાં રે, શ્વાન તે વળગ્યો કાન રે,
 ચતુર નર, રૂઢિર જરત મુકાવિયો હો લાલ. ૭.
- એક દિન ગગનથી યોગણી રે, બનરી ધરીય સ્નેહ રે,
 ચતુર નર, ચ્યારે વહુ પાયે પડિ હો લાલ;
 ભોજન ભક્તિ કરાવિને રે, પૂછતી તુમ અમ ગેહ રે,
 ચતુર નર, સસરો દ્વાર કિમ આવિયા હો લાલ. ૮.
- સા કહે ગગનથી બિતર્યા રે, વિસ્મય પામી ચ્યાર રે,
 ચતુર નર, ભક્તિ કરી રાષ્ટ્ર પડિ હો લાલ;
 પુછે પુત્રિ કિમ રૂચો રે, સા ભણે દુઃખ અપાર રે,
 ચતુર નર, સા સુંણિ કરણા ચિત ધરિ હો લાલ. ૯.
- વિદ્યા આકાશગામિની રે, પાંઠ સિદ્ધ તસ દિધ રે;

- ચતુર નર, ભૂષણ દેખ વિનયે મહિ હો લાલ; ૧૦.
 યોગણુ ગગને ઉતપતી રે, એક મતો નિશિ કીધ રે;
 ચતુર નર, કાષ્ટે ચઢી ચઢીએ વહી હો લાલ.
 દિન એ દે નિશિ શ્રમ ભરે રે, નિદ્રા ભરપતિ જાણુ રે;
 ચતુર નર, રચણુ દીવ જમ્મ ખેલતી હો લાલ;
 શેષ નીશા ધર આવિને રે, સૂતી નીજ નીજ ઠાણુ રે;
 ચતુર નર, એણિપેરે દિન કેતા ગયા હો લાલ. ૧૧.
 કાષ્ટ ઠાણુ બ્રશ દેખીને રે, જે ધરનો મુખ્ય દાસ રે;
 ચતુર નર, જગતો રાત્રિ વિલોગતો હો લાલ;
 કાષ્ટ કોટરે એક દિન રહ્યો રે, વહુ સાથે આકાશ રે;
 ચતુર નર, સોવન દ્વીપે જમ્મ ઠવે હો લાલ. ૧૨.
 આર જણી રમવા ગઈ રે, નવનવ ખેલ તે કીધ રે;
 ચતુર નર, દાસ વિરમયે લાહ નિકળ્યો હો લાલ;
 તિણે પાછા વળતા થકા રે, દોય સોવન ઇંટ લીધ રે;
 ચતુર નર, ધર આવી સૂતો મુખે હો લાલ. ૧૩.
 નિર્ધન ધન થોડે મળે રે, માને જગત તણુભૂતરે;
 ચતુર નર, તિણે તે ગર્વરસે ભયે હો લાલ
 કામવશે પ્રેર્યો થકો રે, ખોલે થઈ ઉનમત્ત રે;
 ચતુર નર, શેઠની આણા નવિ ધરે હો લાલ. ૧૪.
 શેઠ ધસ્યું મન ચિતવે રે, દાસની પાસે વિત્ત રે;
 ચતુર નર, દ્રવ્ય છાક મદિરા જીર્યો હો લાલ;
 ઉત્તર ન દિગ્મા પાસરો રે, ફરતો ફરે ચલ ચિત રે;
 ચતુર નર, મીઠે વયણે તસ પશુ કંઈ હો લાલ. ૧૫.
 અવસર પામી પૂછતો રે, વચ્છ મુણો એક વીત રે;
 ચતુર નર, જાય ન કિમ પશુ ચારવા હો લાલ;
 તે કહે હું-પણુ તુમ સમો રે, થોડે દિન વિખ્યાત રે;
 ચતુર નર, ચારે પશુ ગોવાળિયા હો લાલ. ૧૬.
 ચાર સેહેર સોવન અછે રે, નહિ કાઢતી આશિયાળ રે;

- ચતુર નર, ધનવંત યથોચ્ચૈક રાતમાં હો. લાલ; ૧૭.
- મેવા મીઠાઈ જમાડિને રે, પૂછતાં તતકાળ રે;
- ચતુર નર, વાત સકળ માંડિ કહી હો લાલ. ૧૭.
- શેઠ અતિ લોભે કરી રે, ચિતે જલુ એક વારે રે,
- ચતુર નર, વહુના ચરીત્ર વિલોક્યુ હો લાલ,
- કાષ્ટ કાટર પેશા ગયો રે, તેહિજ રચણી મજા રે,
- ચતુર નર, રચણુદ્ધીપ ચઠી ખેલતી હો લાલ. ૧૮.
- શેઠ નિકળી વસુધા ખણે રે, રત્ને જડીયાં એકવીસ રે,
- ચતુર નર, વહુશું લેઈ ધર આવિયો હો લાલ;
- એક દિન સોવન દ્વીપમાં રે, કાર્ણતર ઉપવીસ રે,
- ચતુર નર, ચહુ તો વહુ રમવા ગઈ હો લાલ. ૧૯.
- પાછળ નીકળી ભેવતો રે, સોવન માટી દીઠ રે,
- ચતુર નર, સરજળ શું ઇંટયો કરી હો લાલ;
- કાષ્ટ કાટર ભરી લે સદ્ રે, શેઠ પ્રદેશ પદ્મ રે,
- ચતુર નર, કષ્ટે કરી વળગી રહ્યો હો લાલ. ૨૦.
- વન ફરી જળકીડા કરી રે, પાછી આવી ચાર રે,
- ચતુર નર, કાષ્ટે ચડી ગગને ચલિ હો લાલ;
- જલાધિ વચાલે આવતાં રે, થયો અતિ ધણો ભારે રે,
- ચતુર નર, વેગે કાષ્ટ વહે નહિ હો લાલ. ૨૧.
- ધનસિરિ કહે વહીરા સુણો રે, કાષ્ટ ન ચલે એક ધાર રે,
- ચતુર નર, ચિતિ લધુ ત્રણ એમ ભણે હો લાલ;
- બહુ કાલનું જીરણ થયું રે, નાંખો સમૂદ્ર મળરે રે,
- ચતુર નર, એક દિન સુખીર પવન બરુ હો લાલ. ૨૨.
- વળગી અંગૂલી વ્યોમે ચલ્યો રે, આપણું નગર ન દૂર રે,
- ચતુર નર, કાષ્ટ નવું વળિ લાવશું હો લાલ;
- આરે એકમતો કર્યો રે, સાંભળી શેઠ હજૂર રે,
- ચતુર નર, ચિતે વણખૂટે મુઆ હો લાલ. ૨૩.
- વાહાલી ચઉ પ્રહરો સુણો રે, શેઠ કહે તજિ લાજ રે,

ચતુર નર, કાષ્ટ સમુદ્રે ન તાંખશે હો લાલ,
 તુમ આભૂષણ કારણે રે, હું આળે છું આજ રે,
 ચતુર નર, ખહુ કનકે કાટર ભર્યું હો લાલ. ૨૪.
 ચારે વિમાને ચિત્તમાં રે, દીઠો આપણો ખેલ રે,
 ચતુર નર, છેડ્યો સાપ ન છોડિયે હો લાલ,
 કેશ સમારણ મસ્તકે રે, નાંપે દીપૂં તેલ રે,
 ચતુર નર, નવિન ભૂષણ આશા કિશી હો લાલ. ૨૫.
 રાવું કુટવું નવિ પડે રે, ખારે જલે ખસ જાય રે,
 ચતુર નર, ચિંતિ જળધિ નજિ ધર-ગછા હો લાલ;
 શ્રુગદત્ત અતિ લોભથી રે, મરણ સમૂદ્રે થાય રે,
 ચતુર નર, તિમ પરિવ્રાજકની ગતિ હો લાલ. ૨૬.
 દેવ વચન સુણીને બિહુ રે, પોત્યા સાધક પાસ રે,
 ચતુર નર, તાંપસને સુર એમ કહે હો લાલ,
 ચંદ્રશેખર સુપસાયથી રે, ઔષધિ લિઓ સુવિલાસ રે,
 ચતુર નર, ફળશે ગુરુ ભક્તિ નિશી હો લાલ. ૨૭.
 અવસરે મુજને સંભારજ્યો રે, કુવરને કહિ ખેત્રપાલ રે,
 ચતુર નર, ચાર ઔષધિ આપી ગયો હો લાલ;
 ગ્રાથે ખડે પાંચમી રે, બોલી ઢાળે રસાળ રે,
 ચતુર નર, શ્રી શુભવીર વિનોદથી હો લાલ. ૨૮.

દેહિરા.

ઔષધી આપી ગુરુપદે, અમરે કુવરને જોહ,
 તાસ પ્રભાવ સુણો હવે, ભાણુ વિવરી તેહ. ૧.
 જંગમ થાવર વિષ હરે, જાય જનમના રાગ;
 ઔષધિ નામ વિરાચની, પામે વચ્છિત ભાગ. ૨.
 ચંદ્ર જનમની જસ ગર્હ, દિવ્ય નયન હોય તાસ;
 રસ ભરી પોટો બાંધતાં, બીજી યુદ્ધિ પ્રકાશ. ૩.
 જીવ અજીવને શિર ધરે, વચ્છિત બોલ દિયાર્ત,
 સજીવા યુદ્ધિ અજીવને, વન તર ફળ વિકસંત. ૪.

તુરિય પશુ તિરજંચને, સુધે મણુ અકરંત;
 પુનરપિ મણુચને સુધતાં, તિરજંચ રૂપ ધરંત. ૫.
 ચ્યારે ઐષધિ લેધને, ઉતરિયા ગિરિ હેઠ;
 ભૂતલ ચલતાં પામિયા, ભુત અટવી વન ઠેઠ

ઢાળ ૬ ઠી.

(મદનમંજરી મુખ મોહિ રહ્યો—એ દેશી.)

- તિહાં તર શાખા અવલંબને, એક બાંધી હીચોળા ખાટ;
 હીચતી દીડી અપછરા, નૃપ ચિંતે કિર્યો એ ધાટ;
 મોહની મુખરસ મોહી રહ્યો. એ આંકણી. ૧.
- અનોપમ કુંવરી અમરી સમી, ચંદ્રવદની નયન વિશાળ;
 ચંપક સમ તનુ વર્ણ છે, વળી અધર અરણ પરવાળ. મોહનીં ૨.
- ગજ કુલ અકુશ કુડળ ધ્વજ, મેર છત્ર કમલ ચક્ર ભેય;
 દસમે તુરંગ જસ કરતળે, તે સ્ત્રિ નૃપ રાણી હોય. મોહનીં ૩.
- હોય લક્ષણ હોય કરપદ તળે, થયો નિર્દન ધર અવનાટ;
 પણુ પટરાણી નૃપ ધરે, હોય તોરણ ગઢ આકાર. મોહનીં ૪.
- મેર છત્ર રેખા હોય હાથમાં, સુર પુત્ર પ્રથમ જણે નાર;
 મૃગ મીન નયનોદરતણું, મૃદુ ધનવંત હુએ ભરતાર. મોહનીં ૫.
- શિર રોમ સુઆળા પાતળા, નાભિ દક્ષણ વલયે જસ;
 સુગોળ લાંબી કરાંચલી, રૂપવંત પતિ ચિરવાસ. મોહનીં ૬.
- હસ્તા નિલવટ સાથિયો, પતિ ધર ગજ ઘોડાશાળ;
 મસ તિલ બહ ડાભે ગળે, સૂત પ્રથમ જણે સા બાળ. મોહનીં ૭.
- ઉર કેલ અરોમ પગ હાથ છે. રવેદ રોમ ને નિદ્રા અહાર;
 અલ્પ વિનયી કટી પાતળી, લાલ છે અર્ધચંદ્રકાર. મોહનીં ૮.
- ઉર ઉચું પછિમ ભાગ પૂષ્ટતાં, પ્રિયા લક્ષ્મી ભરે ધરખાર;
 અધમ લક્ષણ હવે ગોલીએ, પ્રતિપક્ષે ગુણનો પ્યાર. મોહનીં ૯.
- પ્રિયા સાયળ હોઠ પયોધરે, રોમ રાજ બહુલિ દત;
 જસ મુખ પલિએ પંકુરું, વિધવાપણું શિથ લહંત. મોહનીં ૧૦.
- પગ જંઘા જડી જેહની, તે વિધવા અથવા દાસી;
 કે દુખણી દારિદ્રણી, ગમે હરેયે વિભાસી. મોહનીં ૧૧.

ચોપાઈ.

- જેહને પુઠે હોય આવર્ત, તે મારે ભરતાર મહંત,
નાભિ તણા આવર્ત વિચાર, માને દેવ સમો ભરતાર. ૧.
- કટિ આવર્ત હુવે જેહને, તે છદે ચાલે આપણે,
લંબ લલાટ ઊદર ભગ જાસ, સસંગે દિયર કત વિનાશ. ૨.
- લંબ હોઠ જીભ કાળો છરો, પીળિ આખ ને સાદ ઘોઘરો,
અતિ ગોરી અતિ કાલી નાર, નિશ્ચે વરજવી તે ધરખાર ૩
- હસ્તા ગાલે ખાડા પડે, રામા રંગે પરનર ચડે,
ચાલંતા ભુક પ, અપાર, કામણુ ઊચાટ ન કરનાર ૪.
- પાય તણી વિચલી આગુલી, ટુકી ભૂ સાથે નવિ મળી,
તે દો ભાગણુ જાણો સહી, અસતિ નારી શિરોમણી કહી ૫.
- અનામિકા પગની અશુભિ, જય કનિષ્ઠા પાસે મળી,
તે ટુકી ને ઉન્નત રહે, કંત હણીને અનેગે લહે. ૬.
- અશુઠાને પાસે અડી, કે ટુકી કે ઉચા ચડી,
તે અંગુલિનો એહ વિચાર, નારી નવિ માને ભરતાર ૭.
- કહિ કનિષ્ઠા ચિટાંગુલી, ઉન્નત ભુમિ ન ફરસે વળી,
જરનિ સાથે રમતી તેહ, મનમા નવિ આણે સદેહ ૮.
- અતિ ઉચિ ને નિચિ વળિ, અતિ જાડિ ને અતિ પાતળિ;
અતિ રોગી અતિ વક્ષ નાર, તે નારી તજિએ ધરખાર ૯.
- વાયસ જંઘા નારી મ રાખ, ઘોઘર સ્વર ને પીળિ આંખ;
પરણી ધર લાવે ઊઝાંહિ, પતિ મારે દસ માસ જ માંહિ. ૧૦.
- અંગ અઘોર નાક વાંકડું, જાણે રોમ રાયતુ થડું;
ઉભિ રાખી જીસીત્રા જીએ, એ વનિતા ધર વેરણુ હુએ. ૧૧.
- પીળું વદન ને દેહ ભૂતડું, છાપર પગ ને મુખ સાંકડું;
રાય તણે ધર જામ હોય, પણુ દાસીપણુ પામે સોય. ૧૨.
- લાંબે દતિ લાડી મળી, કાક સ્વર ને ઉઝાંછળી,
હાથ પગે ટુંટી પાંગળી, મુઝાલી રાંડે વેહેલી. ૧૩.
- થોપર પાંચ અને થોપડી, ખાંગડ ખોલી ને ખોપડી;

બાડી કાણી અધર મોકળી; બેઠે નાક મ પરણે વળી. ૧૪.

હડ હડ હસે ભૂંડણી જ્યુ ભસે, દૂરગધી પરસેવો જસે;

સુખ પામી જે દૂરે રહ્યા, નિરભાગી સ્ત્રિ લક્ષણ કહ્યાં. ૧૫.

પૂર્વ ચાલ.

ઊતમ લક્ષણવતિ હીંચતી, ધર્યાં વલકલ યોવન વેશ;
કુસુમ દહે રમતી થકી, થઇ કુવરને ચિત્ત પ્રવેશ મોહની ૧૨.

ચતુરાએ ચતુર ચિત્ત ચોરીયું, ચોરની પરે નાહી તામ;
કુંવર ખોલાવણુ આવતો, કુંવરીની પાસે જામ. મોહની ૧૩.

વન તરૂં ઘેરે અદશ થઇ, તસ પગલે ચડ્યો કુમાર;
તાપસણી ફૂલ ચૂંટતી, કુંવરી સહ દીઠી ચ્યાર. મોહની ૧૪.

પ્રણુમી પૂછે આ બાલિકા, લઘુ વય તપ સાધે કેમ;
સા ભણે કુલપતિને જઇ, પૂછો અમ કહેવા નેમ મોહની ૧૫.

તવ વૃક્ષ અનેક નિહાળતો, દીકી તપસી વસ્તી ત્યાંહી;
પાચસે તાપસ આશ્રમા, તિહાં પોહતો ચિત્ત ઊછાંહિ. મોહની ૧૬.

બેઠો સુઅર એક ટોળીએ, કરે સેવા તાપસ વૃદ્ધ;
વિસ્મય પામી તિહાં ગયો, દેખી તાપસ લહે આનંદ. મોહની ૧૭.

આવો આવો કુંવર સુત રાજવી, તુમ દરશને અમૃત નેત;
એમ કહિ સંભ્રમે ઊડીયા, તપસી આલિંગન દેત. મોહની ૧૮.

ધરિ પ્રીતિ બેસાર્યા આસને, તવ પુછે કુંવર કરિ પ્રેમ;
થઇ તપસી કોડ સેવના, કર્યાં શું તમે છે નેમ. મોહની ૧૯.

વળી સુઅર તમને નવિ હણે, કિમ પ્રતિજોધ્યો છે એહ;
અથવા મત્રાજો કરી, વશ કરિ રાખ્યો ધરી નેહ. મોહની ૨૦.

એવાત સકલ અમને કહો, વળી આવતાં દીકી એક;
બાલ કુંવારી તાપસી, કિમ પ્રગટ્યો તાસ વિવેક. મોહની ૨૧.

તવ તપસી કહે એ વાતનો, છે મોટો અતિ વિસ્તાર;
ભોજન કરિ થિર થઇ સુણો, અમે કહિશું સકળ અધિકાર. મોહની ૨૨.

એમ કહિ ગૌરવ બહુધા કરી, જળ સ્નાન કરાવે સાર;
ભોજન મીઠા દૂળ વળી, કંદળી ફૂલ દ્રામ રસાળ. મોહની ૨૩.

રજુ ગો મહિષી પય પાચવી, પ્રમાર્ન તાપસણિ દેત;
જમતાં અવર પંખા કરે, દિગ્ધે જલ કુસુમે વાસિત. મોહની૦ ૨૪.
પછે બેસાર વર આસને, તપસી વીરસેન જીવાન;
કહે પૂછી વાત જાવે કહે, સ્ત્રુજીયો મૂલચૂલ વિધાન. મોહની૦ ૨૫.
ચંદ્રશેખરના રાસમા, ખડ ચોથો છટ્ટી ઢાળ;
શ્રી શુભવીર કહે હજીયો ઓતા ધર મગળ માળ. મોહની૦ ૨૬.

દેહર.

વીરસેન કહે કુવરને, કરમ ગતિ અસરાળ;
ચિતિત ચિત મનોરથા, કરમ કરે વિસરાળ. ૧.
એક વનમા તરૂં ઊપરે, માળો કારિ વિલસંત;
પખિ કપોત-કપોતિકા, બાલક દો પ્રસવંત. ૨.
કતને કહેતિ કપોતિકા, આવ્યો તુમ કુળ અત;
વ્યાધ્યાપ સર સધિ અધ, સકરો ઊધર્મ ભમત. ૩.
આહેડી સાપે ડશો, છુટયુ ધનુષ્યથિ બાણ;
લાગ્યુ સકરાને તદા, બિહુ પામ્યા નીરવાણ. ૪.
રત્રિ ઉદયે નિશિ નિગમે, જઘણ કળ વિકસંત;
ભમર મનોરથ કોશગત, ગળ કળ આહાર કરત. ૫.
તિમ અમ પ્રગટી વાત જગ, કેહેતા આવે લાજ;
પણ સજ્જન પૂછે થકે, કેહેવું કરવા કાજ. ૬.

ઢાળ ૭ મી.

(સુદર પાપ યાન તણે સોલસુ — એ દેશી.)

સુદર રાજપુરીનો રાજ્યો, સૂર્યકાત અભિધાન હો;
સુદર રૂપ ધીરજ બળ વૈભવે, શોભે શક સમાન હો; ૧.
સુદર વાત વિવેકી સાભળો. એ આંકણી.
ત્રીશિખરો મણી તેહને, વીરસેન પ્રધાન હો
સુદર રાયને રનેહ અતિ ઘણો, જ્ઞાનને જિમ જ્ઞાન હો. સુદર વાત૦ ૨.
મત્રી નૃપ આણા લાહી, જાત્રા ગયા ગિરનાર હો;
સુદર તિરથ સકલ પ્રણમી કરી, ખરચી દ્રવ્ય અપાર હો. સુદર વાત૦ ૩.

વળતા વિજયપુરે ગયા, ઉતરિયા ઉઘાન હો; સુંદર
 સુંદર તસપુરે બળ રાજ તણો, જયમતિ નામે પ્રધાન હો. સુંદર વાત૦ ૪.
 મલણા કરી ધર તેડિયા, જમવા કારણુ તેહ હો;
 સુંદર વાત વિનોદે બેસતાં બેહુને બન્યો અતિ-નેહ હો. સુંદર વાત૦ ૫.
 અતિ આગ્રહ કરિ રાખિયા, પક્ષ લગે નિજ ધામ હો;
 સુંદર નિજ ધર કન્યા એક છે, રૂપાળી તસ નામ હો. સુંદર વાત૦ ૬.
 યોવન વયતનુ જગજગે, વર ચિતા દિન રાત હો;
 સુંદર વીરસેન દેખી કરી, ધારી મનમા વાત હો. સુંદર વાત૦ ૭.
 પુત્રી દેષ સગપણુ કરે, વધશે પ્રીત અત્યંત હો;
 સુંદર જયમતિ અવસર પામીને, મંત્રિશ્વરને વદંત હો. સુંદર વાત૦ ૮.
 અમ પુત્રી પરણો તમે, જાનના કરવી ભગ હો;
 સુંદર એમ કહિ તિલક વધાવતી, લગ્ન લઈ મન રગ હો. સુંદર વાત૦ ૯.
 આછવ કરી પરણાવતાં, ગજ રથ ધન બહુ તામ હો;
 સુંદર કર મોચન વેલા દિગ્ધે, રાજ પણુ પૂર ગામ હો. સુંદર વાત૦ ૧૦.
 કેતા દિન તસ ધર રહ્યા, રૂપાળો ભર નેહ હો;
 સુંદર મંત્રિ કહે સસરા પ્રત્યે, જમણું અમે હવે ગેહ હો. સુંદર વાત૦ ૧૧.
 જયમતિ મહારત લેખને, કરત સજાઈ જામ હો;
 સુંદર રૂપાળી માદી પડી, શૂળ રોગ કરિ તામ હો. સુંદર વાત૦ ૧૨.
 માત પિતા ઔષધ કરે, તિમ તિમ પીડા વિશેષ હો;
 સુંદર જીવ અલબ્યને ગુણુ નહી, અરિહાનો ઊપદેશ હો. સુંદર વાત૦ ૧૩.
 કપટ સ્વભાવિક નારીનું, ક્રોધિદ કળિય ન જાય હો;
 સુંદર તારા ગણુ ગણુતિકરા, નારિ ચરિત્રે મુંજાય હો. સુંદર વાત૦ ૧૪.
 વીરસેનને એમ કહે, દંભ ધરી મન માંહી હો;
 સુંદર મુજ ભાગ્યે ઊત્તમ તમે, મળતાં વાઘ્યો ઊછાહ હો. સુંદર વાત૦ ૧૫.
 પણુ માંદી પડિ આ સમે, ઉપચાર લાગ્યો ન કાંઈ હો;
 સુંદર સસરા સાસુને જઈ નમું, જો મુજ સાતા થાય હો. સુંદર વાત૦ ૧૬.
 મન ધમ્મજા મનમાં રહી, એમ કહિ રૂદન કરંત હો;
 સુંદર મંત્રિ સાચું સદેહે, રૂપે મોહ્યા અત્યંત હો. સુંદર વાત૦ ૧૭.

ભોજન છંડી સૂઈ રહે, ન સકે ઊડી જામ હો,
 સુદર જયમતિ કહે જામાતને, રહેસ્યો કેતા દિન આમ હો. સુદર વાત૦ ૧૮.
 સાતા થયે અમે કહાવશુ, તેડી જાને તિણિ વાર હો,
 સુદર વીરસેન સજિ સૈન્યશુ, કરતા પથ મિહાર હો. સુદર વાત૦ ૧૯.
 દૂર ગયા જામ જાણિયા, તવ થઈ સાજી તેહ હો,
 સુદર નિજ ધરના ગોવાળશુ, લાગ્યો પૂરવ નેહ હો. સુદર વાત૦ ૨૦.
 કામ કીડા રસ રંગશુ, રમતી તેહની સાથ હો,
 સુદર ખટરસ ભોજન તસ દિએ, બોલાવે કહી નાથ હો. સુદર વાત૦ ૨૧.
 ધાત મુજે સ્ત્રી ચરિતમાં, અવર રચુ જાણો વાત હો;
 સુદર દોય વિષય આસક્તમાં, સુખ માને દિન રાત હો. સુદર વાત૦ ૨૨.
 તસ તાને જામાતને, તેડાવ્યા તિણિ વાર હો,
 સુદર રૂપે મોહો આવિયો, વીરસેન પરિવાર હો. સુદર વાત૦ ૨૩.
 જયમતિ આદર બહુ દિએ, સા પણ પ્રણમે પાય હો,
 સુદર કહે સ્વામી સાના થઈ, તે સહુ તુમ પસાય હો. સુદર વાત૦ ૨૪.
 પૂછે શ્યામમુખી થઈ, ચિતે આવ્યો પિશાય હો,
 સુદર કનક સમો ગોપાલ છે, કતને માને કાચ હો. સુદર વાત૦ ૨૫.
 બાલ્યથી નેહ દેખાવતી, કામ કીડા રસ રંગ હો,
 સુદર પતિરજન બહુધા કષ્ટે જિમન લહે કાષ્ઠ વ્યગ હો. સુદર વાત૦ ૨૬.
 લિધુ મહુરત જાવા તણુ, તવ થઈ ઘેહેલી તેહ હો,
 સુદર મુખ લવરી બહુધી કરે, ભરમ લગાવે દેહ હો. સુદર વાત૦ ૨૭.
 હાસ્ય કરે શિર ધૂણતી, નયણે બિહાવે લોક હો,
 સુદર ભાજન ભાગતી ફેડતી, ધરતિ ખિણુમાં શોક હો. સુદર વાત૦ ૨૮.
 ગુરુ લધુને ગાળો દિએ, વસ્ત્રે ન ઢાકે અગ હો,
 સુદર વિણુ હેતુ રોવે હસે, ગાય ગીત નૃત્ય રંગ હો. સુદર વાત૦ ૨૯.
 ક્ષણમાં દક્ષ થઈ કહે, શુ થયુ મુજને એહ હો;
 સુદર સ્નાન કરી ભોજન કરે, ખિણુમેં ચાળા તેહ હો. સુદર વાત૦ ૩૦.
 જનક ખેદભર ચિતવે, કામણુ વા વળગાડ હો;
 સુદર મંત્રિ વિદ્યાધર તેડિયા, જોવે કરિ આજાડ હો. સુદર વાત૦ ૩૧.

દોષ દેવી દેવ જૂનડાં, સાક્રિણી ત્રેત લગત હો;
 સુંદર હોમ હવન કરતા ધણા, જ્યોતિષી ગ્રહ ચાર ત હો. સુંદર વાત૦ ૩૨.
 દેવ દેવી બહુ માનીયાં, પણ ન થયો ગુણ તાસ હો;
 સુંદર દિન કેતે મત્રિ ધરે, લાજ સ્વચ્છર કૃણ વાસ હો. સુંદર વાત૦ ૩૩.
 ચોથે ખડે સાતમી, નારી ચરીત્રની ઢાળ હો;
 સુંદર શ્રી શુભવીર વચન સૂણી, છડો એ જ જાલ હો. સુંદર વાત૦ ૩૪.

દોહરા.

- પાર ન આળ્યો ગેગનો, સાસરિએ રહેદાણ,
 રાયની આણ પાળવી, એક હાંસી ને હાણ. ૧.
 વહુ પિયર નર સાસરે, સજમિયા સહવાસ;
 એતાં હોય અળખામણાં, જે મંડે થિર વાસ. ૨.
 રૂપવતી ને મહાસતી, પ્રિય વચ રાગ ધરાય;
 તસ મહા કષ્ટ દશા પડી, દેખી મુજ ન સકાય. ૩.
 જમ્મશું પાછા નિજ ધરે, મુખ દેખાડીશ કેમ;
 મિત્રાદિક હાંસી કરે, આળ્યા એમના એમ. ૪.
 એકે દિશિ સૂજે નહીં, પણ જાવુ નિરધાર;
 દેવ નચાવે તિણિ પડે, નાચવું આ સંસાર. ૫.
 સસરાને કહે જમ્મશું, જમ્મ ખરી સાતા થાય,
 તવ કાલાંતર આવશું, એમ કહિ પથ ચઢાય. ૬.
 દિન કેતે નિજ પુર જમ્મ, રૂપે મોહો તેહ;
 કુળ દેવાદિક માનતા, પૂજા કરે સતિ નેહ. ૭.
 સકુનિક જોશી લોકને, પછી કરાવે જનપ,
 મુખ માગ્યુ તસ ધન દિએ, દષ્ટિ રાગનો વ્યાપ. ૮.
 પગપગ પૂછંતો ફરે, કામગ્રહે પીડેલ;
 કુકડવેલેને નરગહિલ, માને મોહન વેલ. ૯.
 મિત્ર રવિદત્ત વણિકને, પૂછે નારી વિચાર;
 તે લાગે પદનર લંપટી, નારિ ઉપર શો પ્યાર. ૧૦.
 તુમ દેખત માંદી પડે, વળતા હોવે સજ્જ,

રક્ત યઇ રહેશે નહિ, એ અસતી નિર્લજ્જ. ૧૧.

નારી ભમાડ્યા જે ભમ્યા, તે દુષ્પિયા સસાર;
અસતી ચરિત્ર કરે ધણા, લેશ સુણો અધિકાર. ૧૨.

ઢાળ ૮ મી.

(ગોવાળીયા રમો મારગડો મેલ્હીને—એ રાગ.)

સુશ સજ્જન શીખામણ કહુ, અતિ સરલપણું નહિ સાર,
રમીલા રમો રમણી રસ મેહેલીને. એ આંકણી.
તરે સરલ સકળ જન છેદતા, તો કિમ કરિ માને નાર, રસીલા રમો ૧.
કવિ વાંચે કથા બિધે સલા, તે સવિ વક્તાનો વાક; રસીલા ૦
કિમ હોવે નારી પતિવ્રતા, જેહનો છે માંડી—રાંક. રસીલા રમો ૨.
ગુણ દેખી પરીક્ષા કીજીએ, શુ કરિએ કુળ રૂપ જાતિ; રસીલા ૦
સ્નેહાલીસ સભ્રમ દષ્ટીએ, વળિ જોવી જનમની રાતિ. રસીલા રમો ૩.
ઉનમાર્ગી જતિ દિજ મૂરખો, આળસજ ને કપટી મિત્ર, રસીલા ૦
નારી ભરજોવન અન્યરતી, નરને નવિ ધરવા ચિત્ત. રસીલા રમો ૪.
એક તિલકપુરે વાસવ વસે, નારાયણ નામે સાર, રસીલા ૦
તસ કુકટા કોટિ કપટભરી, છે પદ્મા નામે નાર. રસીલા રમો ૫.

યદુક્ત

અશ્વપ્લુનં માધવગર્જિત ચ ॥ સ્ત્રીणां चरित्र भवितव्यता च ॥
अवर्षणचातिहिवर्षणवा ॥ देवो न जानाति कुतो मनुष्या ॥૧॥
एते वारिकणान् किरति पुरुषान् कर्षति नांभोधरा ॥
शैलाशाङ्गवलमुद्मनति न सृजंत्येपूनरानायकान् ॥
त्रैलोक्येतरव फलानि सुवेतेनैवारभमेजनात् ॥
धात कातरमाल पापी कुलटा हेतोस्त्वयार्कं द्रुतं ॥ ૨ ॥

પૂર્વ ચાલ.

એક દિન પરદેશે દિજ અલ્યો, રહિ નારી ધર નિશક; રસીલા ૦
એક નરશુ રગરસે રમતી, ગમતી નિશિ શયન પલ્લક. રસીલા રમો ૬.
તસ પાડોસણ લાલી નામે, નિત શિખામણ દિગ્ધે તાસ, રસીલા ૦
તુ અવગા ખેલે ખ્યાલ ધણા, કોઈ દિન હોય તુજ વિનાશ. રસીલા રમો ૭.

પણુ શિખ ન માને કોઈ તણી, જે વ્યસની થયાં નરનાર; રસીલાં
 ગ્રા તું પયપાનથી ગ્રાસરે, શિર લાગે ડંડ પ્રદાર; રસીલા રમોં ૮.
 દોયવરસે પતિ ધર આવિયો, સ્નાન ભોજન ભક્તિ વિધાય, રસીલાં
 કટિ બાળ નિશિ વેળા ચલી, નામ પિયર સુરાલય જાય. રસીલા રમોં ૯.
 પૂર્વે સકેતિત જર તિહાં, મળિયા આવી એકાંત, રસીલાં
 સુત ભુમિ દિવિ તેહની સાથે, રંગભોગ વિલાસ કરંત. રસીલા રમોં ૧૦.
 સા કામાંધી પાછી વળતાં, રમે બાલક પડિમા સાથ, રસીલાં
 તણ પુત્રને પડિમા કર ગ્રહી, ધર આવિ જુએ નિજ હાથ. રસીલા રમોં ૧૧.
 તવ પૂછે પતિ પ્રતિમા કીસિ, સા જોલી વિચારી એમ; રસીલાં
 તમે દેશાવર જખ ચાલિયા, તવ મે કરિ માનતિ પ્રેમ રસીલા રમોં ૧૨.
 સુરદેવ યજ્ઞને એમ કહ્યું, આવશે જ્યારે પ્રાણનાથ; રસીલાં
 સુરતિ મેળો કરશું જ્યારે, પૂજા કરશું પતિ સાથ; રસીલા રમોં ૧૩.
 પણુ અસુર થયું તમે શ્રમ ભર્યાં, તિણે મેં જઈપૂજા કીધ; રસીલાં
 પૂજરે ધરાણે સુત લિયો, તુમ પૂજન પડિમા દીધ. રસીલા રમોં ૧૪.
 તુમે પડિમાની પૂજા કરો, પછે જઈ સુત લાવુ ગેહ; રસીલાં
 પાછી પડિમા તસ આપીએ, કરી વિપ્રે પૂજા નેહ. રસીલા રમોં ૧૫.
 દિવિ પડિમા પુત્રને લાવતી, જુઓ નારી ચરિત્ર અથાહ; રસીલાં
 દિજ જાણે રાગી મહાસતિ, મુજ ઉપર શી છે ચાહ રસીલા રમોં ૧૬.
 વઢેલીશું સુખ માનતો, ગયો એક દિન વનદ્વજ કાજ; રસીલાં
 તિહાં થંભ પડ્યો એક કાષ્ટનો, દીઠો લીધો શિર સાજ. રસીલા રમોં ૧૭.
 વળિચુચ્ચ પ્રજા લેઈ ધર આવિયો, રમે ધરમાં જરશુ નાર; રસીલાં
 જોલાવી આવી તતખીણે, ધર મધ્ય છુપાડી જર. રસીલા રમોં ૧૮.
 દિજ જોડો ધરને ખારણે, ચિંતાતુર ગઈ સખી પાસ; રસીલાં
 લાલીની શિક્ષા ચિત ધરી, થઈ ગેહલી રચિયો પાસ. રસીલા રમોં ૧૯.
 મસ્તક ઉઘાડે નાચતી, વળી હસતી દેતી ગાળ; રસીલાં
 જિમ તિમ સુખથી લવરી કરે, ફરે ગાથા કહે દેઈ તાલ. રસીલા રમોં ૨૦.
 કાંઈ લાતી કહેતી બાપડી, તું અવળા ખ્યાલ મ ખેલ; રસીલાં
 અમ્યા બ્યાંહાંથી લાવ્યો લાકડું, તિહાંતું તિહાં જઈ મેલ. રસીલા રમોં ૨૧.

દ્વિજ ચિંતાતુર વિસ્મય થયો, લક્ષ્મી ભૂત વળગ્યુ હરામ; રસીલા૦
 લોક વયણે કાષ્ટ ઉપાડીને, ગયો મુકવા તે વન દામ. રસીલા રમો૦ ૨૨.
 પદમાએ જનર નસાડીઓ, ભટજી આઘ્યા નિજ ગેહ; રસીલા૦
 દિન બીજે ચામૂડા ચૈત્યે, સા પૂજી કુસુમે તેહ રસીલા રમો૦ ૨૩.
 કર જોડીને એમ માગતી, મુજ કતને કરજો અધ; રસીલા૦
 નિત નિત પૂજે જઈ એમ કહે, દ્વિજ ચિંતે શ્યો પ્રતિપદ. રસીલા રમો૦ ૨૪.
 ચામુડા પૂઠે જઈ રહ્યા, દ્વિજ ગુપ્તપણે દેખાંત, રસીલા૦
 સા આવી કુસુમે પૂજતી, તવ સ્વર ભેદે સ વદાંત. રસીલા રમો૦ ૨૫.
 હે પદ્મા નિત્ય મુજ ભક્તિ કરે, હું તુડી તું વર માગ; રસીલા૦
 ભણે સા મુજ પતિ અધ કરો, મુજ જનરનો કાવે લાગ રસીલા રમો૦ ૨૬.
 કહે દેવી પુત્રી સાંભળો, પતિને દેખ્યો ધૃત શુદ્ધ; રસીલા૦
 જીમ જીમ ધૃત ખાવે બહુ બહુ, તિમ તિમ થાશે તે અધ. રસીલા રમો૦ ૨૭.
 સુણિ ધરજઈ નિત બહુ ધૃત દિએ, ભોજન માંહી ધરી પ્રેમ, રસીલા૦
 તિમ દિન પ્રતે દ્વિજ કહે નારિને, નયને નવિ સૂજે કેમ રસીલા રમો૦ ૨૮.
 ધરિ હર્ષ ચામૂડા નિત પૂજે, દ્વિજ પણ ધૃતથી બળ સાર; રસીલા૦
 એક દિન કહે અધ થયા અમે, નવિ દેખાયે ધરખાર. રસીલા રમો૦ ૨૯.
 સા જનરશું રમે નિત રગસ્યું, નિશિ દિન આવે ને જાય; રસીલા૦
 નિદ્રાભર નિશિ બહુ એકદા, દ્વિજ ડડ લેધને ધાય. રસીલા રમો૦ ૩૦.
 ડડે ડડે કરીને હણ્યો, શબ નાખ્યું ગોખને હેઠ; રસીલા૦
 ભણે નારિને એમ કરસ્યો ફરી, તુમને પણ કરશું ઠેઠ. રસીલા રમો૦ ૩૧.
 એક દિવસે ભિક્ષા કારણે, આઘ્યો યોગીસર એક; રસીલા૦
 સા ભિક્ષા દેતાં મોહિ રહી, દેખી રૂપે અતિરેક. રસીલા રમો૦ ૩૨.
 યોગી જાતા સા સાતમે, માળે ચઢી જોવે તાસ; રસીલા૦
 પૂર બાહીર ટેકરી ઉપરે, દીઠો યોગી રેહવાસ. રસીલા રમો૦ ૩૩.
 નિશિ કતને નિદ્રાવશ કરી, ગઈ રાત્રે સા તસ પાસ; રસીલા૦
 પ્રાર્થન કરતાં યોગી ભણે, આવી પણ જાણે નિરાશ. રસીલા રમો૦ ૩૪.
 સા કહે શામાટે એમ વદો, ભણે યોગી તું પરનાર, રસીલા૦
 અમે ધરનારીથી વેગળા, વશિ તપ કરિએ સસાર. રસીલા રમો૦ ૩૫.

આ પાછી ધર આવી કરી, તરવારે કંત હણુંત; રસીલાં
 યોગી પાસે જઈ એમ વદે, હું પર સ્ત્રિ નહિ તમે કંત. રસીલા રમોં ૩૬.
 ભણે યોગી ણીણી રીતે કહેા, મેં માર્યો વદે ભરતાર; રસીલાં
 સો ભણે તુજ મુખ જોવું ન થટે, જગમાં તું પાપણિ નાર. રસીલા રમોં ૩૭.
 વલખી પછી ધર આવીને, કરે રોતી શોર અકાર. રસીલાં
 બહુ લોક મળ્યા તવ જોલતી, પિઠિ મારી નાહો ચોર. રસીલા રમોં ૩૮.
 પરભાતે સતિ થઈ નીકળિ, સુતને ઠવી પીયરવાસ; રસીલાં
 એહમાં પતિશું ભેગી બળી, જુઓ નારીચરિત નર પાસ. રસીલા રમોં ૩૯.
 એથે ખડે કહી આહમી, એ ઢાળનો લહિ આસ્વાદ; રસીલાં
 શુભવીર વિવેકી પ્રાણીયા, ધરજ્યો દૃઢવટ મર્યાદ. રસીલા રમોં ૪૦.

દોહરા.

મિત્ર વચન હિત શિખનાં, ન રૂપ્યાં ચિત મળન;	
દ્રષ્ટી રાગ વશ પ્રાણીયા, માને નહિ સંસાર.	૧.
વિજયપુરે રૂપાળીનો, કહું સુણુજ્યો અધિકાર;	
વીરસેન ગયા પછે, આપે થઈ હુંશિઆર.	૨.
માતપિતા હરખિત થયાં, પણ પડએ બહુ કાળ;	
જખ દંઢ નિરૂજ થાય શ્યે, તેડાવશું તતકાળ.	૩.
એણે અવસર એક યોગણી, આવી બીક્ષા હેત;	
રૂપાળી અતિ ભક્તિશું, સુદર ભોજન દેત.	૪.
એમ નિત નિત ધર તેડતિ, રીજવીને પૂછુંત;	
માય પસાય કરી દિયો, જિમ હુએ દુશમન અંત.	૫.
સુણી યોગણુ રાગે કઠી, લોહનું વલયું કીધ;	
અરક મધા યોગે થડી, મંત્રિને તસ દીધ.	૬.
એ વલયું નરનારિને, કંઠ ધરે કપિ હોય;	
રૂપાળી લેઈ હરખશું, ગુપ્તપણે હવે મોય.	૭.
દિન કેતે જયમતિ હવે, તેડાવે જામાત;	
આવ્યા આદર બહુ દિગે, સહુને હરખ ન માત.	૮.

ઠાળ ૯ મી.

(કરમ ન છુટે રે પ્રાણીયા—એ દેશી.)

- રૂપાળીયું રે મોહિયો, વીરસેન પ્રધાન;
પીતલ સોવન સમ ગણી, કાચ તે હીરા સમાન. ૧.
- ધિગધિગ વિષયી રે જીવને, રાગ રમાડવો નાગ,
નારી નાગજી જે ડર્યા, ગાફિ મત્ર ન લાગ. ધિગ૦ ૨.
- કામ ક્રીડા સમે કતને, રીજવતી ભણે એમ;
વાહાલીને કરી વેગળી, દિવસ ગયા બહુ કમ. ધિગ૦ ૩.
- સ્વામી વિયોગ આગ્રિ બળી, અંતર દુખ ભરપૂર,
વિરહ બપથાએ રે દૂમળી, અન્ન ઊઠક થયાં દૂર. ધિગ૦ ૪.
- તુમ સરિખો પતિ પામીને, મુજ મન મોદ ભરાય,
લોક ભણે એ ઘેહેલી થઈ, ખિણ કાખીણી આજાય. ધિગ૦ ૫.
- મંત્રી સાચું તે સદહે, વશિયો વશ થઈ તાસ;
ચાલો ધર કહે અન્યદા, જોઇ મહરત ખાસ. ધિગ૦ ૬.
- પણ પ્રતિમ એક સાભળો, અમ ધર દક્ષ ગોપાલ;
માંગી લેજો છે કામનો, સવિ કામે ઉજમાળ ધિગ૦ ૭.
- પંથે મારગ ભૂમિયો, શીઘ્ર પમાડશે ગામ;
ભકિતવત સાહેબ તણો, ગોવિદ એહતુ નામ. ધિગ૦ ૮.
- નીકળતા મુજ તાતની, પાસે માગજો એહ;
લેઇ સાથે તે ચાલશું, માન્યુ મિત્ર એ તેહ ધિગ૦ ૯.
- મહરત શિર સસરાદિકે, કીધો બહુ સતકાર,
વહાભૂષણ હય ગજે, દાશિ દાસ પરિવાર ધિગ૦ ૧૦.
- તિણિ વેળાકહેમત્રિજી, અતુચર અમ દિઆ એક;
ગોવિદ ગોવાળ છે તુમતણો, અમ કામે શુ વિવેક. ધિગ૦ ૧૧.
- સાંભળી તેડિને તસ કહે, જા રે જમાઇની સાથ;
નિશિ દિન સેવા મ ભૂલજો, આજથી એ તુજ નાથ ધિગ૦ ૧૨.
- નિસુણી તે પણ હરખિયો, કહે તુમ વચન પ્રમાણ;
વેદે મન ગમતું કહ્યું, કરતો સાથે પ્રયાણ. ધિગ૦ ૧૩.

- રૂપાળીને રે ચાલતાં, વસ્ત્રાદિક અલંકાર;
આપી માતા પિતા દિગ્ધે, હેત શિખામણ સાર. ધિગં ૧૪.
- પતિવ્રતા વ્રત પાળળ્યો, ભર્તા દેવ સમાન,
સસરા સામુતી સેવના, નણુંદ દિયર બહુ માન. ધિગં ૧૫.
- જમળ્યો જમાડીને સર્વને, શોક્ય સહોદરી જાણુ;
એમ અમ કુળ અબુઆળળ્યો, સ્ત્રિનેલજ્જ મંડાણ. ધિગં ૧૬.
- પુત્રી રવૈરિણી જાણતાં, પણ શિક્ષા હીત આણુ.
વરસ્યે ધન અતિજળ ભર્યો, ન જુએ ઠાણુ કુઠાણુ. ધિગં ૧૭.
- જોડી દાય રૂપાળીકા, સીખ ધરે નમી માત;
વચે જગતને જે વશા, તેહને કુણુ માત તાત. ધિગં ૧૮.
- મલણા લેતાં તે ચાલતાં, પથ શિરે હુશીઆર;
વેણાવીને પાછા વળ્યા, સસરાદિક પરીવાર. ધિગં ૧૯.
- બહુ અસવારે રે પરિવર્યો, મત્રી સાથ સામંત;
રૂપાળી રથ બેસતી, વેગે ગોપ હાંકંત. ધિગં ૨૦.
- ત્રીજે દિન નિશિ ઉતર્યા, શુખલપૂરણુક ગામ;
વન તડ સુદર જોઇને, સૈન્યે કીયો વિરામ. ધિગં ૨૧.
- ચંદ્ર કિરણુ રજની જગે, કરતાં જ પતી જામ;
તરતલ જાતાં પન્તગ ડસ્યો, નારી પડી તેહ ઠામ. ધિગં ૨૨.
- હાદાકાર મંત્રી તણે, સુભટ સવે નિહાં આપ;
રાગે મત્રી મુર્છા લહે, શીતળ જળે સજ થાય. ધિગં ૨૩.
- ગોલે મત્રી રેહા પ્રિયે, મેહેલી મુજ રણુ માહિ;
પ્રાણુ આધારી તુ કિહાં ગઇ, મરણુ નિશ્ચય આહિ. ધિગં ૨૪.
- રોતા સુભટ સકળ તિહાં, કેઇ કરતા ઉપચાર;
મંત્ર મણી જડી આપધે, ન પડ્યો ફેર લગાર. ધિગં ૨૫.
- એહ ખડકી લેઇ નારિને, મંત્રી બળવાને ધાય;
એણે સમે વનમાં સાધુ રહ્યા, કરતા સૂત્ર સજાય. ધિગં ૨૬.
- સાર સુણી મુનિ આવિયા, ગોલે મ કંગે રે દાહ;
ગર લોવવાઈ સૂત્ર જ ગણે, આવિયો ગરૂડ ઉચ્છાંય. ધિગં ૨૭.

દેવે નાગં બોલાવિયો, સુશી લિયું વિખ તાસ;	
સજ થઇ સહૂ ચિતશું, મત્રિ પામ્યો ઉદ્ધાસ	ધિગ૦ ૨૮.
મુનિ ચરણે નમી દપતી, રાતિ વસ્યા વન માંહિ;	
રવિ ઉદયે સહૂ ચાલિયા, નારી ગણે ધરિ બાંહિ.	ધિગ૦ ૨૯.
અરધે મારગ આવિયાં, દીઠા નિરમળ નીર,	
નઇ જળ વેહેતા પ્રવાહથી, તર ગદ્ગર સુસમીર	ધિગ૦ ૩૦.
ભોજન વેલા રે દેખિને, સૈન્યે દેરા તે દીધ;	
ભોજન સામગ્રી સહૂ કરે, દપતિ ભોજન કીધ.	ધિગ૦ ૩૧.
રૂપાલી કહે કતને, ચાલો નઇ તર વૃદ;	
ક્રીડા કારણ એકલા, કરશુ મેળા આનંદ.	ધિગ૦ ૩૨.
સૂશી મત્રી રથ ભેડીને, સારથી સાથે ગોવાગ;	
બીજા ભટ નઇતટ રહ્યા, લજ્જા ભય લહી તાલ	ધિગ૦ ૩૩.
દંપતિ નદજળ ખેલતાં, ગથ ગોવિંદને હાથ,	
જળ ખેલી વન કદરે, પેદા કાઈ ન સાથ.	ધિગ૦ ૩૪.
રથ ચઉદિશિ ગોપ દેરવે, દપતી ખેત્રે એજાંત;	
એક પહોર જાજ વહિ ગયો, ચિતા સુભટ કરત	ધિગ૦ ૩૫.
હુબ્ધિ લગે નવિ નીકળ્યા, આ અટવિ ભયકાર;	
રમતા મુગ્ધરસે ભર્યાં, ખમિએ કેતી તે વાર	ધિગ૦ ૩૬.
શકિત ચિત સુભટ થઇ, ગોપને કરત પોકાર,	
તિહુ જાણુ માહે એક જણે, ઊત્તર નાખ્યો લગાર	ધિગ૦ ૩૭.
સુભટ સવે વન પેસીને, પાદપ નઇ જળ જ્ઞેય,	
દપતિ હય રથ સારથી, દીઠા સુભટે ન કાય	ધિગ૦ ૩૮.
મત્રિ ખડગ પડી ભૂતળે, લીધી શકિત ચીત;	
ગોપ ગવેખ્યો ન દેખિયો, જાણ્યું નજાણું ચરિત.	ધિગ૦ ૩૯.
કરત વિકલ્પ સુભટ મળી, ભેતા પગલા તે માંહિ;	
પંખિ, પગજ્યુ ન પેખિયા, સૈન્યત નિશિ રહ્યા તાંહિ.	ધિગ૦ ૪૦.
ત્રીયામા શત યામજ્યુ, વીતિ પ્રગટ્યો વિભાત;	
સૈન્ય શોકાતુર ચાલતાં, રાજપુરે સહૂ જાત.	ધિગ૦ ૪૧.

વાત બનિ કહી ભૂપતે, કરતા નૃપ બહુ ખેદ;	
ગામ ઠામ ભટ મોકલ્યા, પણ ન જડ્યો કાંઈ ભેદ.	ધિગ૦ ૪૨.
બાળ રનેહી વિયોગથી, કરતો રાય વિલાપ;	
મંત્રી કુટુંબ રૂદન કરે, પ્રગટ્યા પૂરવ પાપ.	ધિગ૦ ૪૩.
દિન દેતે હવે ભૂપતિ, થાપિ અવર પ્રધાન;	
રાજ્ય કાજ સહુ ચાલવે, ગાવે મગણ ગાન.	ધિગ૦ ૪૪.
ચોથે ખડે દેખાડિયો, નવમી ઢાળે અનંગ;	
શ્રી શુભવીર વચન સુણી, છડે કુલટાનો સગ.	ધિગ૦ ૪૫.

દોહરા.

વીરસેનને ભૂપતિ, સંભારે દિન રાત;	
સમરંતાં ઉપગાર તસ, વીત્યાં વરસ તે સાત	૧.
બાણગર એક અન્યદા, ગીત કળા નૃત્યકાર;	
વાનર ટોળું લેછને, આઠ્યો નયરિ મળ્લર.	૨.
રાજ કચેરીએ માડિહી, નાટક કપિતું સાર,	
વાનર વાનરી નાયતા, અંતરે હુ હુંકાર.	૩.
વાળ વળવે કપિ મળિ, મિલણાં યુદ્ધ કરંત;	
ચુઅન આલિગન કરે, નવ નવ વેશ ધરંત.	૪.
રાજસભા રંજિત ચર્ધ, દિગે નૃપ વાંછિત દાન;	
મુખ્ય કપિ વિકસિત નયન, રાયને કરનો સાન	૫.
આંમુ ધારા વરસતે, ભૂપને ચરણ નમંત;	
વાર વાર પય વળગતો, વિસ્મય રાય લલંત	૬.
નર વાયા નવ દિસકે, ધિક પશુનો અવતાર;	
દયા ડૈતક વિક્રય લિયું, ટોળું નિજ દરબાર.	૭.
શિક્ષા રક્ષા કારણે, અધિકારી ધર દીધ;	
અવસરે નાય નચાવિને, ગ્રાસ અધિક તસ દીધ.	૮.
નવ નવ ભૂપણુ કપિ તણા, નિજ ધર દરિ સોનાર;	
બેટ કરી જઈ રાયને, નૃપ કરે તસ સતકાર.	૯.
નિજ હસ્તે કપિ મુખ્યને, અંગ ધરે અલંકાર;	

- લોહ વલય તવ દેખિયું, કઠ ધરંત જળ હાર. ૧૦.
 નૃપ વચને તે સોનિયે, ભાગી કાઢ્યું જામ;
 વિરસેન પ્રગટ્યા તદા, કરે નૃપને પરણામ. ૧૧.
 વીરમય સર્વ સભા થઇ, તાસ કુટળ મલત;
 મત્રિ રોતો નવિ રહે, નૃપ તસ કઠ લગત. ૧૨.
 થિર કરિ આસન થાપિયો, વાજે મગળ તૂર,
 નૃપ કહે આ અચરિજ કિસ્યો, તે ભણે રાય હજૂર. ૧૩.

ઢાળ ૧૦ મી.

(તોરણથી રથ ફેરવી હો લાલ—એ દેશી)

- વીરસેન કહે રાયને હો રાજ, કરમ ગતિ અસરાળ મેરે સાહિયા,
 તિરિયપણુ કરમે લલ્યુ હો રાજ, કીધો તમે ઉદ્ધાર. મેરેં તિરિયં ૧.
 દાતા કૃપણને ધનપતિ હો રાજ, નીચ ઊચ નરનાર; મેરેં
 ક્ષત્રિ વણિક દ્વિજ નૃપ પુરે હો રાજ, હુ કરમે નૃત્યહાર. મેરેં તિરિયં ૨
 અગોચર સત મનોરથે હો, કવિ વયણે નાવત, મેરેં
 આવે સ્વપનમાં કાઇ દિને હો, ખિણુમાં દેવી કરત. મેરેં તિરિયં ૩.
 સહ સગ વિટોળા વચે હો, વળગે જિમ વછ માય, મેરેં
 તિમ પૂરવકૃત કર્મજે હો, કરતાને વલગાય. મેરેં તિરિયં ૪.
 કરમ ગતિ મુજ સાંભળો હો, સુભટ મુખે સૂણિ વાત, મેરેં
 નઇ અતર વનગત લગે હો, કહુ આગત જે થાત મેરેં તિરિયં ૫.
 ગહન વને નૌતન પ્રિયા હો, જાણી સતિ રનેહાળ, મેરેં
 મીઠે વયણે મોહિયો હો, મલયાનીલ સુખકાર. મેરેં તિરિયં ૬.
 તર પલ્લવ વર વેગડી હો, સુરભિ સુમન નવરગ, મેરેં
 કોકિલા ટહુકા કરે હો, મુજ મન વ્યાખો અનગ. મેરેં તિરિયં ૭
 મીઠે વયણે તવ સા કહે હો, ખિણુભર રમિયે સ્વામ, મેરેં
 આવો દ્રાખને મંડપે હો, તુમ અમ મન વિસરામ. મેરેં તિરિયં ૮.
 તસ વયણે ગિહુ તિહા ગયા હો, પલ્લવ કરિય પથાર, મેરેં
 સુરત કિડા સુખ ભજી હો, જોડિ ચિત સવિચાર. મેરેં તિરિયં ૯.
 તે હવે તિહાં કપિ દેખિને હો, ભાખે મુજને એમ; મેરેં

- માંદી તજી તમે જળ્ય ગયા હો, બીજી વાર ધરિ પ્રેમ. મેરેં તિરિયં ૧૦.
 સજ થઇ તુમ વિરહથી હો, ખેદ ભરે રહું જામ; મેરેં
 મુજ ધર ભિક્ષા કારણે હો, આવી-યોગણિ તામ. મેરેં તિરિયં ૧૧.
 ગાઠે ઔષધી બહુવિધા હો, દીઠી તેહની પાસ; મેરેં
 વિદ્યા વિધિ લહિ મે દિયો હો, ભોજન ભક્તિ વિલાસ. મેરેં તિરિયં ૧૨.
 આદરથી નિત્ય આવતી હો, પ્રીતિ બની તે સાથ; મેરેં
 પૂછતા મેં ભાખિયું હો, છે મુજ નેહી નાથ મેરેં તિરિયં ૧૩.
 મેળો કિમ હિન સંપજે હો, રોગ કરે અંતરાય; મેરેં
 એહવું કાંઈ દિલ ધરી હો, દપતી સુખભર ઠાય. મેરેં તિરિયં ૧૪.
 વળિ મુજ પિઉને કાઇનો હો, ઉપદ્રવ નવિ થાય; મેરેં
 તવ સા પૂરણ પ્રીતિયે હો, વચણે એમ ઉચરાય મેરેં તિરિયં ૧૫.
 સરવ કામ હું કરિ શકું હો, મુજ શિર હાથ ધરંત; મેરેં
 કહે તુજ ગેગ ન કદિ હુવે હો, વળી તુજ સુખિયો કંત. મેરેં તિરિયં ૧૬.
 પણ વન રણ અરિ સકટે હો, વાધ અહિ ભયનાશ; મેરેં
 હેતે વલય દેઈ એમ કહે હો, તુજ પતિ કંઠ ત્રિનાશ મેરેં તિરિયં ૧૭.
 મંત્રશું ગર્ભિત ઔષધિ હો, છે અવયવ લઘુ આસ, મેરેં
 શિવવંછું તુમનેં સદા હો, બીજી નહિ મુજ આશ. મેરેં તિરિયં ૧૮.
 શીતળ વન નિદ્રા કરો હો, હું બેડી તુમ પાસ; મેરેં
 વિધન હરણ વલયું ઠવો હો, આસીસે સુખવાસ. મેરેં તિરિયં ૧૯.
 પ્રેમ વચન રાગે જડ્યો હો, સાચું માની તામ; મેરેં
 સૂરત શ્રમ સુતો તદા હો, પામ્યો નિદ્રા જામ. મેરેં તિરિયં ૨૦.
 ઠવતી સા મુજ કઠમે હો, લોહનું વલયું તેહ; મેરેં
 સર્વધાતી પયડી કહી હો, વૈરણી નિદ્રા એહ. મેરેં તિરિયં ૨૧.
 જાગ્યો કપિ રૂપે થયો હો, દીડી કપિની દેહ; મેરેં
 ખે દવ લખ્યો ચિહું દિગે હો, જોતાં ન દિહી તેહ. મેરેં તિરિયં ૨૨.
 મેં જાણ્યું ગઇ છેતરી હો, કાધો કપિ તિરિ પક્ષ; મેરેં
 મિત્રની શિખ ન શિર ધરી હો, ફલ પામ્યો પરતક્ષ. મેરેં તિરિયં ૨૩.
 તસ પગલે ધાઇ મળ્યો હો, બેડી રમ સહજોપ; મેરેં

દેખી દીન જ્યુ ભેઈ રહ્યો હો, તવ સા ભણે ધરિ કોપ મેરેં તિરિયં ૨૪
 એ મુઠ કપિ થઈ શુ જુએ હો, એકપખો શો નેહ; મેરેં
 પિશાચ થઈ ફેડે પડ્યો હો, પામ્યો તસ ફળ એહ. મેરેં તિરિયં ૨૫.
 જનમથી એ મુજ સાહિબો હો, તનમન સુખ્યા સનાથ, મેરેં
 ચોરપરે ચઢીરી વિચે હો, તે એક ઝાલ્યો હાથ. મેરેં તિરિયં ૨૬.
 સ્વેછાચારણી હુ સદા હો, નહિ તુજ વશ રહેનાર, મેરેં
 વિશ્વાસ દેવા કુટુંબને હો, તુજશું નેહ ઉપચાર. મેરેં તિરિયં ૨૭.
 શોગટ મદ ગ્રથીલ થઈ હો, કાઢ્યો તને દોય વાર; મેરેં
 ભેગણિ દત મત્રે કરિ હો, કીધો નિરિ અવતાર. મેરેં તિરિયં ૨૮
 શીખામણુ લાગી હવે હો, ભટકો વાનર માહિ, મેરેં
 અમે ધન લેઈ તાતતુ હો, ભોગવશુ સુખ જાહિ મેરેં તિરિયં ૨૯.
 જારે કપિ શુ ભેઈ રહ્યો હો, રાય ગોવીંદ તુ ગક, મેરેં
 ત્રિજ વાર શિક્ષા જડી હો, નથી અમારો વાઙ. મેરેં તિરિયં ૩૦.
 એમ કહા રથ ભેડિયો હો, કોષક દિશિ ઉદેશ, મેરેં
 રીસે પ્રાણ ભરિ દોયને હો, નખે વિદ્યાર્યા વિશેષ. મેરેં તિરિયં ૩૧.
 ગોપે શિર અસિ ધા મિયો હો, હું મુર્છિત ભૂપાત, મેરેં
 શિત પવન નિશિ ઉઠ્યો હો, જાણુ ન પથની વાત મેરેં તિરિયં ૩૨.
 યુથપતિ હણિ હું થયો હો, વાનરનો શિરદાર, મેરેં
 બાજીરે એક દિન ગ્રહ્યો હો, કુટપાસ રચનાર. મેરેં તિરિયં ૩૩.
 નિત્ય શિખાવી બહુ કળા હો, નયવી ગામોગામ, મેરેં
 તુમ પાસે આવ્યે થકે હો, પામ્યો નર ભવ ઠામ. મેરેં તિરિયં ૩૪.
 દસમી વીષમી એ કહી હો, ચોથે ખડે ઢાળ, મેરેં
 શ્રી શુભવીર સુખી સદા હો, ન પડે જે મોહ જલ. મેરેં તિરિયં ૩૫.

દોહરા.

સચ્ચીવ બથા સુણી નૃપ ભણે, ખેદ ન કરવો કોય;
 ભાંવિ પદારથ આગળે, ઉદમ નિષ્કળ હોય. ૧.
 પશુ તું પૂરણુ આઉપે, આવ્યો નિજ ધરવાસ;
 રૂઠી નારી રાક્ષસી, જીવિતની શી આશ. ૨.

- જેહ રમાડે નાગને, તે અત્રિથી ન કરંત; ૩.
 જે વછનાગને નિત લખે, ધતુર કાંચે કરંત.
 પ્રીત બની જસ જેહશ્યું, તે વિણુ તે ન રહંત; ૪
 રાગ ધરે તિહાં એકપખો, તે નર દ્રખ લહત.
 જેહનો મેળો જિહાં લખ્યો, તિહાં મળવું તસ જોય, ૫.
 કુવર સુદર્શનની કથા, સુણતાં અચરીજ હોય.

ઢાળ ૧૧ મી.

(બ્રુમખડાની દેશી)

- ધનપુર નગરે નરસિંહ રાજ, પુત્ર સુદર્શન તાસ; મનોહર મિત્ર સુણો,
 દાનશાળે એ દાન દીએ નિત, તિણે થયો જગત પ્રદાશ. મનોહર ૧.
 નંદિ શેઠની નંદની પદ્મા, નામે રૂપની રેખ; મનોહર ૨
 શાસ્ત્રકળા લણવા નિત જાવે, ઉદમ જસ વિશેખ મનોહર ૨
 દાનશાળાએ નૃપ સુત બેઠા, જાતાં દીડી તેહ; મનોહર ૩
 દ્વિલ ઉલ્લસ્યું એક એકને દેખી, નયણે લાગ્યો નેહ. મનોહર ૩
 કરપદ્મવિ કરિને સમજાવી, કુવરે તેહ કુવારી; મનોહર ૪.
 દરવાજા બાહિર વડ હેઠે સંધ્યા વેળા ધારી મનોહર ૪.
 મેળા ખેળા બહુ જણ આપણ, કરશું મળજ્યો ત્યાંકિ; મનોહર ૫
 ચતુરને ચતુરશ્યું વાત કરંતાં, સમજે મિહું સાન માહિ. મનોહર ૫
 એમ સકેત કરીને પરસ્પર, મિહુ જણ નિજ ધર પેઠાં; મનોહર ૬.
 કામનાં બાણ પરસ્પર લાગત, ધાયલ થઇને બેઠાં. મનોહર ૬.
 શણગાર સોળ ધરી પદ્માવતિ, લેછ જલધટ વટ જાવે; મનોહર ૭.
 નૃપસુત પણ તખેળા પ્રમુખ લેછ, સકેત થાનકે આવે. મનોહર ૭.
 પ્રેમરસે રસ વાત વિનોદે, સુતા વડનલ જામ; મનોહર ૮.
 વડ તર કોટર પત્રગ ફરતો, પદ્માને ડશિયો તામ મનોહર ૮.
 વિખ વેગે મૂર્છિત થઇ પદ્મા, અંગ સકળ થયું શામ; મનોહર ૯.
 મૃતક સમી દેખીને સુદર્શન, રોતા ખેલ ભર તામ. મનોહર ૯.
 મધ્ય નિશા દારૂક કરિ બેળાં, અથ કરિ માહિ સુઆરી; મનોહર ૧૦.

દૂર વિલોહી અગતી લેવા, તીહા ગયો દુખ ભારી. મનોહર ૧૦.
 વન્હિ પ્રગ્લિત યોગી દેખી, પાવક માગ્યો જામ, મનોહર ૦
 બનિસ લક્ષણુવત કુંવરને, દીઠો યોગીએ તામ મનોહર ૧૧
 સોનાનો ફરસો કરે એહનો, એમ ચિંતી કહે યોગી; મનોહર ૦
 એ અપવિત્ર છે સમશાન અગ્નિ, નવિ લેવી સુશુ ભોગી મનોહર ૧૨
 એસો ધંહા બીજી દેકે આણી, અગ્નિ પણ સુણ વીર, મનોહર ૦
 રાત્રે ભૂતાદિક ઉપસર્ગ, રક્ષા કરે તો શરીર. મનોહર ૧૩.
 એમ કહિ દવરકે કાળો મત્રી, તસ ગણે બાધી નિહાળે; મનોહર ૦
 નૃપ સુત સર્પ થયો તિણિ વેળા, યોગી ઘટમા ધાત્રે. મનોહર ૧૪.
 ભૂતલ ખાડ કરિ ઘટ મેહેલી, ઉપર પથ્થર દાવે; મનોહર ૦
 ફરસો કરવા હોમને કારણ, ઔષધી લેવા જાવે; મનોહર ૧૫.
 મઠમાં ઔષધી જોતા પન્નગ, ડંસ્યો મરણુ લહે યોગી; મનોહર ૦
 તેહવે નગરે ઉપદ્રવ આત્રે, મરકી બાળક ભોગી મનોહર ૧૬
 સાકિણિ નિગ્રહ કરવા કારણ, ચિહ્ન દિસ સુમટ શરતા, મનોહર ૦
 વળિ રાજકુવર ગયો તસ શોધન, રાયના સુભટ ભમંતા. મનોહર ૧૭.
 એણે અવસર પદ્માવતિ અયમા, કાષ્ટ ધણુ નિશિ ખડક્યાં; મનોહર ૦
 નગદમની જડી વેલડી પક્ષવ, સૂતાં તસ તનુ અડક્યાં મનોહર ૧૮.
 વિખનો વેગ ગયો તસ દૂરે, આનદ પૂરે છીડી, મનોહર ૦
 કુંવરને જોયો પણુ નવિ દીઠો, તવ જળ ભરવા પધડી. મનોહર ૧૯.
 જળ ઘટ શિર ધરિ પુરમાં પેસતા, પ્રત્યુષ વેળા કાળી; મનોહર ૦
 સાકિણી જાણી સુભટે બાંધી, બધીખાને ધાલી. મનોહર ૨૦.
 નયન પટે કર બાધી પ્રભાતે, રાય હજૂરે આણી; મનોહર ૦
 ભટ કહે સ્વામી મરકી ઝાલી, પેસતિ પુરમાં જાણી મનોહર ૨૧.
 આકૃતિ સુદર વેશ લહો નૃપ, ચિંતે ન મરકી દુષ્ટા, મનોહર ૦
 નયન પટાદિક અંધન છોડી, વચન મધુરસે પ્રજા. મનોહર ૨૨.
 સા ભણે તાતજી હું નહિ મરકી, નદિ શેઠની બેટી, મનોહર ૦
 કામ વિશેષે જળ ભરવા ગઈ, દ્વાર જડ્યાં થઈ છેટી. મનોહર ૨૩.
 શેષ નિશાએ જળ ભરી આવતિ, તુમ ભટે ઝારી આણી, મનોહર ૦

ઇહાંલગે આવત હુઈ કલંકી, લોકે સાદિણિ જાણી. મનોહરં ૨૪.
 વળી તુમ સશય ભેજો ટળશે, તિણે મુજ ધીરજ કરાવો, મનોહરં
 દુષ્કર ધીજ કરં રવિ સાખે, અગિન જુજગ મિલાવે. મનોહરં ૨૫.
 રાય હુકમ ભટ પન્નગ લેવા, ફરતા પુર વન જાવે, મનોહરં
 કાકાતાલી ન્યાયે મઠ જ્ઞેતાં, તેહ જ પન્નગ લાવે. મનોહરં ૨૬.
 ઇષ્ટદેવ સમરી સા ઘટમાં, કર ધરિ નાગ નિકાળે; મનોહરં
 પુલ માળા પરે કંઠ ધરતાં, દોગે શામ નિહાળે મનોહરં ૨૭.
 ચિત ચક્રિતા સા શકા ભરાણી, દોરો દૂર કરતી; મનોહરં
 નૃપસુત પ્રગટ્યો સહુ જન દેખે, અભ્ર પડલ રવિ કાંતિ. મનોહરં ૨૮.
 વિસમય પામી ભૂપતિ પૂજે, એકાંતે દોય લાવી, મનોહરં
 પાય છાયા તવ તે મિહુએ, સાચી વાત સુણાવી. મનોહરં ૨૯.
 રાય વિચારી શેઠ તેડાવી, મોકલ તિલક વધાવી; મનોહરં
 પદ્માવતિ કરી ઓછવ નિજ ધર, લાવ્યા નૃપ પરજાવી મનોહરં ૩૦.
 ચંદ્રશેખરને રાસ રસાળે, ચોથે ખંડ વિલાસી, મનોહરં
 અગીઆરમી ઢાળે શુભવીરે, દૈવગતિ પરકાશી. મનોહરં ૩૧.

ચત

સુગજ જગ વિહગમ વંધનં ॥ શાશેદિવાકરયોઃ ગ્રહપીડન ।
 મતિમતાં ચ નિરીક્ષ દરિદ્રતાં ॥ વિશ્વિરહો બલવાનતુમે માતી ॥૧॥

દોહરા.

વીરસેનને નૃપ કહે, નિસુણિ સુદર્શન વાત;
 ચિતથી ચિંતા પરિહરો, જ્ઞે વંછો સુખ સાત. ૧.
 નારી સુશીલા લાવશું, જ્ઞેષ જાત બુનિયાત;
 સુખ વિલસો ધરમાં રહી, ન કદા હુએ ઉતપાત ૨.
 એણે અવસર એક આવિયો નૈમિત્તિક શિરદાર;
 લોક દેવ અભિધાન તસ, જ્ઞાન રતન ભંડાર. ૩.
 પૂરવધર પરમાદથી, પ્રડિ ગૃહી વેશ ધરંત;
 વૃત્તિ નિમિત્ત બળે કરી, નહિ શ્રુત ધન વિશુસંત. ૪.

રાજસભામાં આવિયો, નૃપ દિગ્ધે આદરમાન;
 જ્ઞાની રાજથી વડો, પામે જમ બહુ માન. ૫.
 ભૂપતિ પૂછે તેહને, અમ મંત્રીની નાર;
 ગોપની સાથે રથ ચડી, ગમ કપિ કરી ભરતાર. ૬.
 કિણે દેશે જમ તે રહી, સકળ કહો તે વાત;
 જો તુમ વિદ્યા છે ખરી, ટાલો સંશય વાત ૭.

ઢાળ ૧૨ મી.

(મળરામારજી ચાલ્યા ચાકરી રે—એ દેશી.)

જ્ઞાની જ્ઞાન ઊપયોગથી રે, સુત નજર કરી નિરધાર;
 નિમીત્તીયો ભણે સાંભળો રે, કુલટા રૂપાળી નાર રે કુલટા ૧.
 નમ તટ જળ ઉભી રહી રે, વન તરૂંથી લેખ ફુલ;
 નમ જળ દેવી વધાવીને રે, ભણે માન હજ્યો અનુકૂળ રે. ભણે ૨.
 વલગણ મુજ પીશાયતુ રે, મેં તુમ સામે કર્યું દર;
 ગોવિંદશુ તુમ સાનિધે રે, સુખ વિલસીશું ભરપૂર રે. સુખ ૩.
 અમ કહી વાંદરને તજ રે, રથ ઘેડી ડાહડો લેખ;
 ધનુષ તીર તરકસ ગ્રહિ રે, ગોવિંદ તુરંગ ચલેખ રે ગોવિંદ ૪.
 દક્ષણ દિશિ ભણે ચાલંતા રે, પણ તેહ જ અટવી મળર;
 વડ તર હેઠે જીતરી રે, તર ફળ કરત આહાર રે. વન ૫.
 સંઘ્યા પડી રથણી રહ્યા રે, રથ સૂતી રૂપાળી નાર;
 તસ ચિહ્ન દિશ ચોકી ભરે રે, ગોવિંદ લેખ તરવાર રે. ગોવિંદ ૬.
 મધ્ય નિશિ તિહાં ભિલ્લની રે, પડી ધાડ કરી કિકિયાટ;
 રથ ચિહ્ન દિશ વીટી વળ્યા રે, નાસવાનો નહિ કાંધ ધાટ રે. નાસવાનો ૭.
 ગોવિંદ નાઠો એકલો રે, રથ વાળી ગયા ભીલ નેટ;
 રૂપવતી સા દેખીને રે, કરી પલ્લિપતિને ભેટ રે. કરી ૮.
 ભૂષણ ડાહડો સહુ ગયો રે, રહિ રોતી એકલી તેહ;
 પલ્લિપતિ કહે શે રૂઆ રે, તુમે રાજધણી ધરો નેહ રે. તુમે ૯.
 પલ્લિપતિ ધર સા રહિ રે, દિન કેતા ધરી આનંદ;
 એક દિન તસ ધર આવિયો રે, ભિક્ષાવરતે ગોવિંદ રે. ભિક્ષા ૧૦.

- ભીખ દેઢ સમજાવિયો રે, રહો ચંડિસુરિ ધર નાથ;
 રચણી સમે અમે આવરયું રે, લેછ પક્ષિપતિને સાથ રે. લેછં ૧૧.
- ગોપ સુણી સુરી દેહરે રે, જઈ રાત્રિ રહો એકાંત;
 રૂપાળી ઉદરે વ્યથા રે, શૂળ ચૂંકનો રોગ વરંત રે. શૂળં ૧૨.
- પોકાર કરતી બહુ પરે રે, ન શમે ક્રિયા બદ્ધત બિપાય;
 પક્ષિપતિ અતિ રાગશું રે, દુખ ધરતો ધણું વિલખાય રે. દુઃખં ૧૩.
- તવ સા સહસા બોલતિ રે, સુણો ચંડિ દેવી એક વાત;
 દુખ મટશે તો દંપતિ રે, કરશું પૂજા આજ રાત રે. કરશું ૧૪.
- એમ કેહતાં પીડા ટળી રે, લહે પક્ષિપતિ વિશ્વાસ;
 તેહ જ રાત્રે બિહુ જણા રે, ગયા ચંડિકા આવાસ રે. ગયાં ૧૫.
- પૂજા કરિ નમી સા કહે રે, લાવો ખડ્ગ દીયો મુજ હાથ;
 અષ્ટાંગનતિ નીર્ભય કરો રે, કરું રતન જતન તુમે નાથ રે. કરું ૧૬.
- ખડ્ગ દેઈ શિર નામતે રે, માર્યો પલ્લિશ દેહ અસિ ધાત;
 ગોવિંદશું મળી ચાલતી રે, હરખે રણમાં લેઈ રાત રે. હરખેં ૧૭.
- ખાવા પીવા ના મળે રે, અને ધિંગાણા બદ્ધતેર;
 નારી નદિ નિચ ગામની રે, તજી ભૂપ સમા સમશેર. તજીં ૧૮.
- માત પિતાને વંચિને રે, જે લાવી હતી ધન કાડ;
 વ્યસનીથી ધન વેગળું રે, રહ્યાં રણમાં રાંકની-જેડ રે. રહ્યાં ૧૯.
- તોયે કૂલક્ષણ ના ગયું રે, કર્મહીણ ને અવળી રે ભુદ્ધિ;
 નીચમતિ નિચ સંગતે રે, કાઈ કાલે ન પામે શુદ્ધિ રે. કાઈં ૨૦.
- એથે દિન ચિદૂરા નદી રે, જળ વેહેતાં જિહાં ભરપૂર;
 નદી તરતલ હેઠળે રે, દોય વશિયાં આનંદ પૂર રે. દોયં ૨૧.
- નિદ્રા વૈરણી વશ થયાં રે, જખ રચણી ગઈ એક યામ;
 નઈ તટ શાર્દૂલ આવિયો રે, ગયો ગોવિંદને લેછ તામ રે. ગયોં ૨૨.
- થરથર ધૂજતી સા ચઢી રે, પાદપ શિર શાખા ધીર;
 રોતી પશુ રોવરાવતી રે, વળી રાત્રિ ઘોર અંધાર રે. વળીં ૨૩.
- તિણે સમે બીજે નઈ તટે રે, સનમુખ એક યોગી વસંત;
 મુખ સુંદર પગે પાંગળો રે, લેછ તંબૂર ગીત ગાવંત રે. લેઈં ૨૪.

૫૧:

સુખિનિ સુખનિદાન, દુઃખિતાનાં વિનાદે;

શ્રવણહૃદયહારી, મન્મથ. સાગ્રદૂત;

રણરણકવિ ધત્ત, વલ્લભ. કામિનીનાં;

જયાતિ જગતિ નાદ. પંચમશ્રોત્રવેદ: ॥ ૧ ॥

પૂર્વ ચાલ.

કંઠ મધુર ગીત સાંભળી રે, રોતાં ચિત વેધ્યુ રે તાસ;

ઊતરી નહ તરી સા ગઈ રે; ધુણી જળકત યોગી પાસ રે. ધુણીં ૨૫.

દેખી યોગીને મોહી ગઈ રે, કહે મરણ ગયો ભરતાર;

ચિત શાખે તુમને વરી રે, હવે આ ભવ તું આધાર રે. હવેં ૨૬.

યોગી ભણે સત્ય તેં કહ્યું રે, પણ હું છું પંચુળ દેહ;

કંત અવર કરો કામિની રે, પાંચુળ નરથું શો નેહ રે. પાંચુળં ૨૭.

લોક અશન આણિ દિએ રે, પછે તુજ દેખી ઉભગંત;

સા ભણે ભૂષણ વેચીને રે, આઘથુ ન કરો મન ચિંત રે. આઘથું ૨૮.

તે પછે તુમને શિર ધરી રે, ગામ નગર જઈથું મહારાજ;

મધુર ગીતે લોક રીજશે રે, તજી લાજ ત્યાં મોટું રાજ રે. તજીં ૨૯.

નયન વચન રૂપ દેખીને રે, યોગીએ જાણ્યો રે હાથ;

સા કહે મુજ ભાગ્યે કરી રે, મુજ મળિયા મોહોટાં નાથ રે. મુજં ૩૦.

જળ લાવો તૂખી ગ્રહી રે, અમલાંગી બહુત પિપાસ,

તુંબડું જળ ભરી લાવિને રે, દિએ હરખે રૂપાળી તાસ રે. દિયેં ૩૧.

તવ યોગી ટુકડા દિએ રે, દિન દોયનાં કીકર માંહિ;

ચાર નયન ભેગાં કરી રે, દોય ખાપ પિએ ઉછાંહિ રે. દોયં ૩૨.

પાંચ વરસ ખરચી ચલી રે, પછે ભરણો લાવત એક;

માંહે બેસાડી યોગીને રે, શિર ધરિ ચાલે બંદૂક રે. શિરં ૩૩.

ગામ નગર ચહુટે ધરિ રે, નરમાદા ગાવે રે ગીત;

લોક સુણી તેહને દિએ રે, અશનાદિક વર કરી પ્રીત રે. અશનાં ૩૪.

યોગી જીલમપૂરી તણી રે, થઈ યોગણી ધર્યા નામ;

ભાગ પિએ હોકા ભરે રે, ફરે વન રહે ગામોગામ રે. ફરેં ૩૫.

વિપત્તિને મુખ નહિ કદા રે, કામી નર જગતનો દાસ,

કામી સજો નહીં ક્રોધિતા રે, કરે વિશ્વાસીનો નાશ રે. કરે ૦ ૩૬.
 નિમીત્તીયાના સુખ થકી રે, સુણી કુલટા ફેરી વાત;
 નૃપ સત્કાર કરી ધણો રે, વિસરળ્યો નિમીત્તીયો જાત રે. વિસર ૦ ૩૭:
 યોથે ખડે ખારમી રે, ઢાળ ભાખે શ્રી શુભવીર;
 વિષયથી વસિયા વેગળા રે, તે પામ્યા ભવજળ તીર રે. તે ૦ ૩૮.

દોહરો.

મંત્રી-નૃપ એમ સાંભળી, વિસ્મય પામ્યા ચિત્ત;
 આ ભવં કામી દુખ લહે, પરભવ નરકની ભીત. ૧.
 મંત્રીભણે સુણુ સાહીબા, પુરવે તમે કહિ વાત;
 નવિ પરણી સુખ ભોગવો, લાવીશું ખુનિયાત. ૨.
 તુમ યેઠા દુષ્કર નહીં, જે કરવું મુજ કામ.
 પણ હું ભય પામું ધણો, નારિતું દેતા નામ. ૩.
 સર્વ રમણી દૂરે તજી, તપ કરશું વન માહિ;
 ઇહ પરભવ સુખ પામશું, જ્ઞાન આનંદ ઊછાંહિ. ૪.

ઢાળ ૧૩ મી.

(નહિ યસુનાકે તીર ઉડે દો પંખીયા—એ દેશી.)
 મંત્રી વચણુ સુણી રાય તિહાં મન ચિંતવે,
 રાજ્ય તજી વનવાસં લિએ સુખ સંભવે;
 સૈન્ય સખળ મુજ ગેહ સનેહિ એ સહી,
 અખળા કૃત દુખ ઊદ્ધરવા શક્તિ નહિ. ૧.
 આ સંસારે શરણુ રહિત સર્વી જીવડા,
 વિવિધ કરમ સંતાપે પીડ્યા આપડા;
 દેવ તિરિ અવતારને ચક્રિ નરક ભવે,
 ઠાકર ચાકર ધનવંતો નિર્ધન હુવે. ૨.
 સુભગ દોભાગી નિરોગી સરોગીપણું વરે,
 રૂપવંત કદરૂપ સુખી દુખિયો કરે;
 ભવ ભવ કર્મ નચાવે તિણિ પેરે નાચવું,
 રહિએ સદા સુખમાં જગ હામ ન એહવું. ૩.

- માતપિતાદિક સર્વથી સ્ત્રીને અધિક ગણે,
નારી આહુડી નર હરણા પાસે હણે;
રમણિને રાગે કાષ્ટ લક્ષણ કીધા જણે,
તે પતિને કપિ કીધ ખડ્ગે વાહ્યા તિણે. ૪.
- એક રમણીથી મત્રી દુઃખ પામ્યો ધણું,
માહરે બહુ નારી નહિ ઝિગરવાપણું;
એણિ પંરે વૈરાગ રંગે રાખ વાશિયો,
તિણે સમે ભૂપને આવી યોલે દાસીયો. ૫.
- શિર ધરિ ભરણે યોગી યોગણી આવિયાં,
ગાતા દેખી તાસ અમે ઇહાં લાવિયાં;
એમ કહેતાં સા આવી ટોપલો ભૂ ધરે,
નરમાદા ગીત ગાન મધુર કંઠે કરે. ૬.
- મંત્રી કહે નૃપને નિમિત્તિયે જે કહી,
દેખો નજરે વાત એ આ સનમુખ રહી;
અંગિત આકારે કરિ મેં ઝાળખી સહી,
કપિ રૂપ કરિ ગઘ મુજ તિણે એ ઝાળખે નહીં. ૭.
- રાય કહેતું પંચુને શિર ધરી કિમ પ્રેરે,
પંચુ તજી ભરતાર અવર કિમ ના કરે;
સા વદે પંચની સાખે જે પીતરે દિયો,
હું રે સતી તેણે દેવ કરીને માનીયો. ૮.
- પતિવ્રતા વ્રત ધર્મ ન લોપું હું કદા,
યાચના વૃત્તિએ કંત જમાડી જમું સદા;
શિયલ વિભૂષણ શોભા છે મુજ જેહવી,
સુરપતિ નરપતિને ધર નારી ન એહવી. ૯.
- એહને છંડી અવરશું નજર ન હું ધરે,
અલ્પકતું ધર ઉજળવલ કિમ મેલું કરે;
અશન વસન ભરપૂર દેધ ભણે ભૂપતી,
સકલ સહાજન દેખો યોગણી મહાસતી. ૧૦.

- પરણ્યો પ્રીતમ પેહલો વાંદરો તસ કર્યો,
કરિ અસિધા થઇ નિર્દય રણુવગડે ધર્યો;
ગોવાળશું ગઇ પલ્લિપતિ ચૈત્યે હણ્યો,
ગોપ હણ્યો રણુ વાંધે તરૂ તંબુર સુણ્યો. ૧૧.
- પાંગળો યોગી કિયો પતિ નિશિ નઇ જળ તરી,
આર કિયા ભરતાર અવર મનમાં ધરી;
પતિપ્રતા પ્રત ધર્મ ભલો તું પાળતી,
નિજ કુલ અલ્લક ધર અણુઆલણુ તું સતી. ૧૨.
- મુખપર વજ્ર ધરી પુર બાહિર નીકળો,
ભણ્યો વેશ ધર્યો તિણે દંડ ન આકરો;
સુણી ચલી ગઇ ગામોતર લજ્જા અવઠાણી,
તિણે સમે દીઁચે વન પાલક નૃપને વધામણી. ૧૩.
- સ્વામી ગોવિંદ જટી તાપસ ટોળે વર્યા,
તુમ પૂર બાહિર ઊત્તર વનમે સમોસર્યા;
તાપસ ભક્તિ ભૂપ સુણી હરખિત થયો,
પટરાણી વીરસેનશું તિહાં વંદન ગયો. ૧૪.
- નમતાં આશિષ પામી સુઠામે યેસતાં,
આ સંસાર અસાર ગુરૂ ઉપદેશતાં;
પૂર્વે વિરક્ત સુણિ થઇ અધિક ઊદારીચે,
રાજ્યે ઠવી સુત મંત્રી નૃપ દિક્ષા લિચે. ૧૫.
- પટરાણી પ્રતિજોધ લહી થઇ તાપસી,
વિધન ભયે નિજ ગર્ભ વાત ન કહિ કરી;
સોવન જટી ગુરૂ નામ દિચે નૃપને મુદા,
મિથ્યાત ધરમે તપ કરિચે તિહુ જણુ સદા. ૧૬.
- પાંચસે તાપસ ભેળા ગુરૂ આ વન વસે,
રાણી દિનદિન ગર્ભ વધ્યે તન ઊલસે;
પૂછતાં સુણિ સાચું તપસ્વી હરખિયો,
સમયે મુલગને સચિ સંમ પૂત્રી જનમ થયો. ૧૭.

- તાપસી લાલતી પાવેતી વરલક્ષણ ભરી,
કનકવતી ઠંચું નામ અંતિ રૂપે કરિ;
આઠ વરસની થઇ મેતિએ જિન સારદા,
તાતે સનેહે શિખાવી કળા ચોસઠે મુદા. ૧૮.
- પલ્યંક વિદ્યા સધાવી સોવન જટી થાપિયા,
નિજ પાટે ગુરૂ ગોવિદ સરગ સધાવિયા;
કુલપતિ સ્વર્ણ જટી પુછે તપસીને પાળતાં,
પલ્યંકે ઘેસી અંડસઠ નિરથ વંદતાં. ૧૯.
- ચોવન વંચ પામી નિજ પુત્રી દેખતાં,
સમંવર જોવા પલ્યંક ઘેસી ગવેખતા,
એક દિન કોઇક રાજકુમરને જોઇને,
આઠ્યા પલ્યંક ઘેસી સૂઅર રૂપ લેઇને ૨૦.
- દેખી બંધ લાહિ તાપસ નાસે દશે દિશે,
દંતીએ જીભી લખીને સરવને વિશ્વસે;
દેઇ સરાપ કીયો મુજ સુકર નિરજરે,
ધર્મ તત્વનો જાણુ આવે તો સજ કરે. ૨૧.
- વાંચી વિચારે ધર્મજાણુ કો નહિ અમ સમા,
મત્ર જત્ર અમે કિધા પંથુ વિલયંગમાં;
સૌગત સાંખ્ય ઊપાય સવે નિષ્કળ થયા,
બ્રહ્મ વને વૃધ તાપસ પાસે સવે ગયા ૨૨.
- તેહ વિભંગે નિહાળિ કહો દિન આઠમે,
આવશે તાત્વિક તે એ રૂપને અપગમે;
જાણિએ તાપસ લોકને ભાગ્યે ભાવિયા,
અષ્ટમ વાસર આજ તમે પણુ આવિયા ૨૩.
- કુલપતિ રૂપ કરણુ જો શક્તિ તુમ પુરે,
તો કરો એ ઉપગાર કદાપિ ન વિસરે;
ચોથે ખડે ઢાળ રસાળ એ તેરમી,
શ્રી શુભધીર વિવેકી સલાને ચિત ગમી. ૨૪.

દોહરો.

- વીરસેન મુખ એમ સૂણી, કુંવર કહે કરં કામ;
પણ સવિ તાપસ જૈન મત, ધરસ્યો કહો ધરિ હામ. ૧.
- સુણિ સધળા તાપસ ભણે. તુમે ગુર તુમહિ જ વાચ;
કુલપતિ સાથે જૈન મત, આદરશું એ સાચ. ૨.
- વસ્તુ મિલાવે કુંવર તવ, આડંબર બહુ કીધ;
હોમ અગ્નિ મંત્રાદિકે, ખેત્રપાળ બળિ દીધ. ૩.
- તસ દત જડી સુધાવર્તા, કુલપતી રૂપ કરંત;
તાપસ દેખી હરખતાં, નિજ ગુર પાય નમંત. ૪.
- કુળપતિ કુવરને પ્રણમીને, કહે કીધો ઉપગાર;
ચિતામણી સમ મુજ દિયો, માણસનો અવતાર. ૫.
- નૃપ સુત તાપસ પૂછતાં, કહે કુળપતિ નિજ વાત;
ગિરિપર ચલત ગગન થકી, પદ્યંક સહ ભૂપાત. ૬.
- જન મુનિ તિહાં ધ્યાનસર, ગિરિ સુર કરતો સેવ;
મુજ ગુર માથે તુ ચલે, રૂળ પામે કહે દેવ. ૭.
- સૂઅર રૂપ તાર હજ્યો, પદ્યંકમે બખસાય;
દેવ સરાપે સુઅર બન્યો, આન્યો હુ એણે ઠાય. ૮.
- પણ તે દેવે એમ કહ્યું, જે કરસ્યે મુળ રૂપ;
કન્યા દેખ્યો તેહને, તે છે મોહોટો ભૂપ. ૯.
- તિણે પરણો મુજ કન્યકા, દિયો જિનમત ઉપદેશ;
તવ કુંવરે ઓળખાવિયો, દુવિધ ધરમ સુવિશેષ. ૧૦.
- સૂણી પ્રતિજ્ઞા તાપસો, આજીવત સરવ ધરંત;
પછે સવિ તાપસણી મળી, ગીત ધવળ ગાયંત. ૧૧.
- ખેત્રપાળ તિહાં આવિયા, સરવ સામગ્રી મિલાય;
કન્યા સણગારી કરી, ઓછવશું પરણાય. ૧૨.
- પદ્યંક દિયે કરમોચને, સૂર કરે આવાસ;
કુંવર પ્રિયાશું તિહાં રહે, સુખભર મન ઉલાસ. ૧૩.
- ખેત્રપાલ અદ્રશ થયા, એક દિન સમ્મ માળ;
નિશિ અંબરથી ઊતરી, કન્યા રૂપ રસાળ. ૧૪.

પૂછે કુંવર તેહને, આલ્યાં તુમે કિણુ હેત;
નામ કામ તુમે કુણુ છો, સુણી સા એમ વહેત. ૧૪.

ઠાળ ૧૪ મી.

(છેલ છબીલા નંદના કુંવર છેલ જો—એ દેશી.)

રગ રસીલા રસિયા સુણુ એક વાત જો,
દેશ વિદેશ જુઓ પ્રતા દિન રાત જો;
પણુ હિમવત ગુફાએ જાવું કિમ પડયું જો. ૧.
કુંવર કહે સુણુ છેલ છમીલી નાર જો,
કારણુ વિણુ પરધર નવિ જાએ ગમાર જો;
કામ વિશે હિમાચલ અમ જાવું થયું જો. ૨.
જાવું થયું તો પરવત નહ વન લાલ્યાં જો,
ચતુરપણે કરિ સુરવર ચૈત્ય નિહાળ્યાં જો;
મનુવેગ વિદ્યાધર સાધક કિમ મારિયો જો. ૩.
માર્યો તે મેં જાણી ખેટને ચોર જો,
નારિ હરિ તસ સુણિયો સોર બકાર જો;
મુકાવતાં થયો સામે ન તજી નારિને જો. ૪.
એમ નારીયો કેદ વિદ્યાધર લાવે જો,
ક્ષત્રિ ધણુ જગ છે પણ નવિ છોડાવે જો,
સગપણુ વિણુ નર રત્ન હણિ પાપ જ લિયો જો. ૫.
પાપ ન હોવે હણુતાંને જો હણિયે જો,
મુજ પરણી તે નારિનું સગપણુ ગણિયે જો;
પશુ પખી પણુ નારી પરાલવ નવી ખમે જો. ૬.
નવી ખમે તે જોહને એક જ નારી જો,
તમે બહુ પરણી ગામોગામ વિસારી જો;
તેહમાં ગઈ એક તે સંભારવી નવી ઘટે જો. ૭.
નવી ઘટે તો ઈંદ્રને ઘર નહિ ખોડ જો,
સતીયો ઝાઝી આવિસ કોડકોડ જો;
એક રીસાઈ મનાવે તસ શેં કારણે જો. ૮.

કારણ વશિ યમુના નદિય કનારે જો,
 તમે ગયા'તાં તિહાં વને ખંડ મજ્જરે જો;
 વંશ જાળમાં વિદ્યા સંધકે કિમી હણ્યો જો.
 કીમ હણ્યો પૂછો છો જીજી વારે જો;
 પારકી વાતે રસિયા સેહુ સંસાર જો;
 પરનરની વાતો;રે સંતિયો નવિ કરે જો.
 નવિ કરે સંતિયો પરનરનો સંગ જો,
 નજર મિલાવે વ્રતનો થાએ ભગ જો;
 લીંબની વાત કરે મુખ કહુઆ નવિ હુવે જો.
 હોવે તુમ અણુગમતો અમ ઉપદેશ જો,
 જાણું કાંઈક સંગપણુ લોગે વિશેષ જો;
 પગ તળ જાળતા વિણું કો નવિ પૂછે ધણું જો.
 ધણું પોકારે નિજ ધરે જાળતુ દેખી જો,
 પરધર જાળતે પથે જોય ઉવેખી જો;
 સંગપણુ અંતર દાહે તુમને પૂછિએ જો.
 પૂછે ભલે તો ઉત્તર તમને દેર્યું જો,
 પણ જોલો તુમ સંગપણુ શું છે અહશું જો;
 જે અંતરનો ધા લોગ્યો તુમને અતિ જો.
 અતિશે જન્મથી અશું રાગ ધરાયે જો;
 અઠસહોદરિ જાએ જે બાંધવ થાય જો;
 માડી જયા લાઇ કહો કિમી વિસરે જો.
 વિસરે નહિ પણ પુછણુ આવિ શી વેળાં જો,
 એકલડાં ફરવું ને ઝેર ભરેલાં જો;
 કુળવતિ નારિને કહેવત છે એ કારણે જો.
 કારણે ચાલ્યાં અમે સારી રાત જો;
 વિદ્યાચારણ મુનિ પણ રોતે જાત જો;
 એયરી વિજળી ફરતાં કુંજ વોરી શકે જો.
 વારી શકે એક નારિને ભરતારે જો;

૯.

૧૦.

૧૧.

૧૨.

૧૩.

૧૪.

૧૫.

૧૬.

૧૭.

વિજળી પુઠે ગર્જરવ ભયંકાર જો;	
પુરૂષ જીઆરી નારી કુમારી નવિ ડરે જો.	૧૮.
નવિ ડરે તુમ સરખાં નિર્દય જાત જો,	
વિણ અપરાધે હણ્યો થઈ ક્ષત્રી નાત જો;	૧૯.
વાત કહો તો સંશયથી ટળિયે અમો જો.	
અમો ગયા યમુના વન ખેડ મઝાર જો,	
દિડી તર લટકતિ વર તરવાર જો,	
મે જાણ્યું વિદ્યાધર કોઈ વિસરી ગયો જો	૨૦.
વિસરિયો તે પ્રરી કિમ લેવા નાવે જો,	
મણિ રથણે જડિ ખડંગ અમુલ સુહાવે જો;	
સ્વામિ એકાંત રહેલો એમ નવિ ચિંતવ્યુ જો.	૨૧.
ચિંતવ્યુ જોયું પણ નાવ દીઠા કોઈ જો,	
લેખ ખડગને ધોર પરીક્ષા જોઈ જો;	
વંશતું મુળ કટંતાં સાવક શીર ગયું જો.	૨૨.
ગયું અમારું ન ગયું તમારું કાંઈ જો,	
વાયુ વેગ ગયો મરી પરભવ તાંઈ જો,	
પણ તુમ ચિતમા નવિ કાંઈ પરિતાપતા જો.	૨૩.
તાપ ઊતાપ થયો મુજ પશ્ચાતાપ જો,	
વિણ અપરાધી મોરી લોધું પાપ જો;	
ચિંતા ઝાળ ઉઠી તે જાણે ફવળી જો.	૨૪.
ફવળી દીઠા સર્વ પદારથ થાવે જો,	
પણ દોષ ભાઈ ગયા તે પાછા નાવે જો;	
આઠસહોદરી વાત સુંણી રૂદન કર્યું જો.	૨૫.
કર્યું એ નખળું કામ થયો આશિર્વાળો જો,	
પણ નથી વાંકે અમારો ચિત્ત નિહાળો જો;	
જૂલ ચુક કરિ માંથી વેર ન રાખવું જો.	૨૬.
રાખવું વેર નથી તુમણું ચિત્ત સોખે જો,	
જાની ચુરના સમંત્રી વયણું વિશેષ જો;	

- ભાષ થકી સ્ત્રી વાંછે કુશળ તે કંતને ને. ૨૭.
- કંત તુમારે કીહાં છે કન્યા વેશ ને,
જ્ઞાની ગુરુનો શો સુણિયો ઉપદેશ ને;
આઠસહોદરી બાધવ કિહાં રહો છો તુમે ને. ૨૮
- તુમે જાણો છો સધળી વાતો, મનમાં ને,
ચંદ્રાવળી મુખ સાંભળી જે મળી વનમાં ને;
નખળું કામ કરીને પુછો કૂડમાં ને. ૨૯.
- કૂડ કપટ છળ ભેદ ધણા સ્ત્રી માંહિ ને,
નવી દિહા કોઇ દિન તુમને વળિ ક્યાહી ને;
જગત અજાણી નારી કિમ વિસવાસિએ ને. ૩૦.
- વિસવાસી નારી છે કપટ ન લેશે ને,
વાંઢો નર પરધર જઇ કોઈ ન પેસે ને;
અશુવિસવાસી નર ભડકણ બીકણ બહુ ને. ૩૧.
- બહુ બિકણ ભડકણ અમને કિમ જાણો ને,
થોડું જોલો ન કરો તાણાતાણો ને;
પરતિત નવિ આવે તુમ જુઠા જોલડે ને. ૩૨.
- જુઠા જોલ્યાનો અમને છે નેમ ને,
ચંદ્રાવળી વયણા સુણી ધરિયો પ્રેમ ને;
દોષ ધડિમાં નાઠાં કિમ નવિ ચિર રહ્યાં ને. ૩૩.
- રહ્યા અમે સા ગઇ હાથે દેઇ કાલ ને,
પછે ગયા તે દેખી અવજો જોલ ને;
નર મોટા મહિલાશું કિમ ઝગડો કરે ને. ૩૪.
- ઝગડો કરતાં વિધરે અંતર હેત ને,
શો કીધો ચંદ્રાવળીએ સંકેત ને;
સાચ વદો તો અમે પણ અંતર જોલિએ ને. ૩૫.
- જોલી ચિત્ત કહ્યું રાગીએ રક્ત હલાવ્યું ને,
તો રહેવું ધજ પીળે દુરે જવું ને;
દેખી ગયા ધજ હલાવ્યો પિત ચંદ્રાવળી ને. ૩૬.

ચંદ્રાવળી મુખની સુણી ખાંધવ ધાત જો,	
પણ નવી ચિત્યો કાઢ્યો તુમ ઉપધાત જો;	
ચૂડ વયણાં સંભારી ઉપસમ ધારિયો જો.	૩૭.
ધાર્યું અમે હણો ખાંધવ પ્રગટ્યા ચોર જો,	
વાત સુણી ભરખેદે પડિયો ઘોર જો;	
મુઝ સંકેતે પીળો ધજ હલાવ્યો સહી જો	૩૮.
સહિરે હરખી ચોસઠ જણની ટોળી જો	
ભાઈ મુઆ સહુને પતિ મેળો મળી જો,	
હર્ષ દિવાની ચંદ્રાવળી ભૂડી ગઈ જો.	૩૯
ભુલી ગઈ તો અમને લાભ વિશેષ જો,	
નવનવ ગામ નગર દિઠા બહુ દેશ જો;	
સાસય ચૈત્ય નિહાળિ બહુ યાત્રા કરી જો	૪૦.
જાત્રા કરી તો ભલે કરી મહારાજ જો,	
અમે પણ યાત્રા કરીને આવ્યાં આજ જો;	
તુમ દરશન દેખીને મન વાંછત કૃપ્યા જો.	૪૧.
ચોથે ખડે ભાખી ચઉદમી ઢાળ જો,	
એક એક ગાથા અતર વચન રસાળ જો,	
શ્રી શુભવીર કુંવરી આદે કુવર પછે જો.	૪૨.

દોહરો.

રતિમાળને કુંવર લાણે, નહિ આમ એક જ ઠામ;	
ખખર પડી કિમ અમતણી, આવ્યા તાપસ ગામ.	૧.
વળી યસુના વન મેહલમેં, ત્રેસઠ નવસે ત્યાહિ;	
એકણ પીડે કિમ તમે, નિકળી આવ્યાં આહિ.	૨.
કામદેવ મદિર નિશિ, ચોસઠ કરી નૃત્યશાળ;	
વિનયે નમિ વર માગતી, સુદર ચંપકમાળ.	૩.
કંચુક ખડ્ગાદિક દિવાં, વળતાં વયણ વદંત;	
જઈશું અમે નિજ મદિરે, અવસરે મળશું સંત.	૪.
અમ કહિને તમે ધર ગયાં, અમે ચાલ્યા પરદેશ;	
તે દિન મેળા સંપજે, જે દિન લખિત વિશેષ.	૫.

કાળ ૧૫ મી.

(ક્તેમલની દેશી.)

- ચિતહર રતિમાળા કહે તામ, સાંભળો સહિઅ મનદ્રળી;
ચિતહર તુમને કરી સંકેત, ચંદ્રાવળી આવી મળી. ૧.
- ચિતહર સાંભળી બાંધવ ધાત, શોકાતુર સ્નાન જ કર્યા;
ચિતહર સાચો ગુરુ ઉપદેશ, તાસ વચન ચિત સાંભર્યા. ૨.
- ચિતહર બધુ ગયા નાવંત, ચંપકમાળા ચિતવે;
ચિતહર સહિરો કરો પતિ શોધ, કંત વિના દુખિયા હવે ૩.
- ચિતહર કુણ બધુ હણનાર, બોલાવો પ્રેમ જ ધરી;
ચિતહર ચંદ્રાવળી કહે તામ, મેં રાખ્યો છે ચિર કરી. ૪.
- ચિતહર તેડી લાવું સમજવી, હર્ષ દિવાની થઇ ચલી;
ચિતહર પીળો હલાવ્યો કેત, દેખી તમે નાકા વળી. ૫.
- ચિતહર વક્ર ગતિ ગ્રહ થાય, તુરત ન રાશી તે ભળે;
ચિતહર પાછો આવે કામ, કાલાંતર ગત તે તળે. ૬.
- ચિતહર ચંદ્રાવળી ગઇ ત્યાંહિ, વન તરખડે જોમ વળી;
ચિતહર દીઠા ન તુમને ક્યાંહિ, પાછી આવી અમ મળી. ૭.
- ચિતહર કીધ વિચાર તે સાથ, હાથ વિષ્ટુટો હાથિયો;
ચિતહર સંકેતમાં કાંઇ ભૂલ, દેખી દેશાવર ગયો. ૮.
- ચિતહર પૂછ્યા પછે કહિ વાત, ધજ સંકેત કર્યો હતો;
ચિતહર હરખે પડિ મુજ ભૂલ, પીત ધમ્મએ તે જતો. ૯.
- ચિતહર સુણિ કહે ચંપકમાળ, હાથે ખેલ બગાડિયો;
ચિતહર હુકમ દિયો મુજ એમ, જુઓ ગિરિ પુર વન વાડીયો. ૧૦.
- ચિતહર હું કરી દેશ વિદેશ, યમુના કિનારા જોઇ વળી;
ચિતહર જાતાં એક ગિરિશૃંગ, તિહાં એચર ટોળી મળી. ૧૧.
- ચિતહર અષ્ટાપદ ગિરિ જાય, અમિત ગતિ ટોળી પતી;
ચિતહર હું પણ ગઇ તે સાથ, કરિ અરિઆને જઇ નતિ. ૧૨.
- ચિતહર ભરત ભરાવ્યા ચૈત્ય, ચઉઅઠ દશ દોષ વંદીયા;
ચિતહર ચારણ મુનિવર દોય, તિહાં એક દિશિ ઉપવેશીયા. ૧૩.

- ચિતહર વિનયે નમી તસ પાય, મેં ચિત ભાવતે પૂછીયો;
ચિતહર ચઢિતાણી મુનિ એક, કરૂણા કરી ઉપદેશીયો. ૧૪.
- ચિતહર મુનિ ભણે સાંભળ વચ્છ, ચંદ્રશેખર નૃસિંહ જયો;
ચિતહર પીળી ધન્ય ચલ દેખ, દેવ અટવિ સરોવર ગયો. ૧૫.
- ચિતહર તિલક તરૂં તળે નિદ, લેવે અચળ છાયા ઠરી;
ચિતહર જાગ્યો દેખે તામ, ઊભા સુભટ ખેટ ખેચરી. ૧૬.
- ચિતહર સાંભળી વિનતિ તાસ, સાથે ગયા તુરગે ચઢી;
ચિતહર પૂર્વે કરી રહ્યા ખેટ, રણમાં મેડેલ કનક ધડી. ૧૭.
- ચિતહર આગ્યા કુવર દોય રાય, તિહાં આછવ તે દિન કીયા;
ચિતહર કન્યા છસેં છત્રીસ, પરણી વૈતાલ્ય ગિરિ ગયા. ૧૮.
- ચિતહર નદીસર વર દ્વીપ, મેરૂં પ્રમુખ નતિ આવરી;
ચિતહર પુનરપિ તીરથ પય, સમતશિખર યાત્રા કરી. ૧૯.
- ચિતહર જયપુર જયરથ રાય, પુત્રી રનિ પ્રીતિ સુંદરી;
ચિતહર પરણાગ્યા ધરી નેહ, સુરદેવીએ આછવ કરી. ૨૦.
- ચિતહર તાપસવિદ્યા સિધ, કરણ ઉત્તર સાધક થયા;
ચિતહર ક્ષેત્રપાળ વશ કીધ, તાપસ ગામે પછે ગયા. ૨૧.
- ચિતહર કુળપતિ સૂકર રૂપ, દેખી કરૂણા બહુ ધરી;
ચિતહર ઔષધી બળ્યા તાસ, કુળપતિને રૂપે કરી. ૨૨.
- ચિતહર રાગ રાણી સાથ, વૈરાગે તાપસ ભયો.
ચિતહર રાણી સગર્માં ત્યાંહિ, પુત્રી સુરૂપા જનમ થયો. ૨૩.
- ચિતહર તે કુલપતિ નિજ રૂપ, દેતાં રાગ વધ્યો ધણો;
ચિતહર મેના રભાં તુલ્ય, પૂત્રી લહી યોવન પ્રણો. ૨૪.
- ચિતહર કુંવરને દીધી તેહ, ક્ષેત્રપાળે પરણાવતો;
ચિતહર સુંદર મંદિર દીધ, અશન ચિરાદિક પૂરતો. ૨૫.
- ચિતહર કનકવતીને નેહ, ગેહે રહ્યા રસશં ભલી;
ચિતહર મુનિ મુખ સાંભળી વાત, આવી ધહાં ઊતાવળી. ૨૬.
- ચિતહર દેખી તુમ મુખ ચદ, દુખના દાડા દૂરે ટળ્યા;
ચિતહર અભિએ વરચ્યા મેધ, મુખમાગ્યા પાસા ઢળ્યા. ૨૭.

ચિતહર ચોથે ખડે ઢાળ, પંદરમી મુનિ સૂચવ્યાં;
ચિતહર શ્રી શુભવીરે તાસ, મેળા વખૂટા મેળવ્યા. ૨૮.

દોહરા.

૧. રતિમાળા વયણું મુણી, કનકવતી કહે એમ;
નર ભમરાં ફરતાં ફરે, ધર ધર નવ નવ પ્રેમ.
૨. પણુ હું જૈન મતી થઇ, ન કરી યાત્રા એક;
સંપ્રતિ સિદ્ધાચળ તણી, યાત્રા કરાવો છેક.
૩. તવ રતિમાળા કુંવરને, કહે ન કરું અંતરાય;
હું લધું એ ગુંડે બેહનની, ઇચ્છા સફળ કરાય.
૪. દોય માસમાં આવીને, રહેજો કુલપતિ ગામ;
વાટ જુએ સહુ માહરી, દેહો વધામણી તામ.
૫. ભગનિ સવિ હરખિત કરી, જર્ઘશું જનની પાસ;
વાત કહી સમજાવિને, કરશું શોક વિનાશ.
૬. સ્વજન વરગ ભેળા કરી, લાવું યમુના પાસ;
લગન સમય રહેશે સહુ, નિજ નિજ કરિ આવાસ.
૭. દુગમાસાંતર તેડવા, આવશ ખેચર આંહિ;
તેહની સાથે પધારવું, બેસી વિમાને ત્યાંહિ.
૮. નિશ્ચય કર કોલજ કરો, રાતિ વર્શી તિણે ઠાય;
પરભાતે જર્ઘ વેગશું, બેહનને દેત વધાય.
૯. લેઇ કુંવર કનકાવતી, બેસી નિજ પલ્લવક;
જાત્રા કારણ આલીયાં, ગગને દોય નિશંક.
૧૦. જાતાં ઊગ્રાટવિ વચે, છે વટવૃક્ષ વિશાળ;
અગિ કુંડ દીઠો તિહાં, ધૂપ ઘટા લગી ઝાળ.
૧૧. ઝગડા કરતા એક દિશે, દીઠા યોગી આઠ;
અરચિત શિર લધુ બાલિકા, તે પણુ રોતી આઠ.
૧૨. કૌતક દેખી ઊતર્યા, કરી નારી નર રૂપ;
યોગી સર્વ બોલાવીને પૂછતાં ધરિ ચૂચ.

ઢાળ ૧૬ મી.

(રાગ ખંગાલ, કિસકે ચેલે કિસકે બે પૂત—એ દેશી)

કુંવર ભણે તુમે યોગી જાત, કાહેકું કલેશ કરો દિન રાત;	
શિષ્ય સાબળો, મોટો રોગ કલહ કાચ કામલો.	ટેક.
કલેશે વાસિત હૈ સંસાર, કલેશ રહિત ચિત્ત ભવનિસ્તાર.	શિષ્ય. ૧.
તુમકું નહિ જગ કોઇકી આશ, સંસાર છોર રહો વનવાસ;	શિષ્ય.
સંસાર વિખ્યાતભોગી ભોગ, દૂર તજી લિયા સુદર જોગ.	શિષ્ય ૨.
ઝગડા કરતે તુમ કુણ કાજ, વેહચી લેણા હૈ ક્યા રાજ્ય;	શિષ્ય.
અંતર ખોલી ખોલો તેહ, કુવારિકા કીમ લાખ્યા એહ.	શિષ્ય. ૩.
યોગી વિચ્યારે બેશી એકાંત, ન મળ્યો ખત્રિસ લક્ષણવત;	શિષ્ય.
ઇનકું ભોળવી અંતર દેઇ, સોવન પ્રસે હવન કરેઇ	શિષ્ય. ૪.
ચિતી કુવરને લાખે એમ, તુમ મુખ દેખી લાગ્યો પ્રેમ;	શિષ્ય
હમેરી પાસે વસ્તુ આઠ, ચોપડીમે હૈ તસ વિધિ પાઠ.	શિષ્ય ૫.
મંત્ર જાપ કિયા તે વિધિ જોત, કળદાયક એકે નવિ હોત,	શિષ્ય
મિલિયા હમકું કપાલી એક, તીણે ખતાયા એહ વિવેક.	શિષ્ય. ૬.
આઠ કુવારિકા હવન કરત, આઠ દિશાકું ભોગ દિય ત,	શિષ્ય.
જાપ જપે અઠ વસ્તુ સિદ્ધ, પ્રથમ કહે કરો ભાગ પ્રસિદ્ધ.	શિષ્ય. ૭
તિન કિચે માગત ભાગ શ્રીકાર, ઝોરકું આવે ભાગ ન સાર;	શિષ્ય.
ખાત લડાઇકી લાખી એહ, ભાગ કરી દિયો અમને તેહ.	શિષ્ય. ૮.
તુમ નજરે હોય હવન પ્રયોગ, તો સવી વસ્તુકો સીજે યોગ;	શિષ્ય.
તુમ પિછે ઉત્તર સાધક જોત, સોવન પ્રસો તતખિણ હોત.	શિષ્ય. ૯.
તુમકું વહિત દેઇ એમ, પિછે કરણા હમ પ્રેમ;	શિષ્ય.
કુંવર ભણે દેખાવો વસ્ત, તે દિચે આઠે લાવી સમસ્ત	શિષ્ય ૧૦.
પાવડી કથા પાત્ર ને ડડ, કબાદુદ્ધ ઘુટી અચલ ખડ;	શિષ્ય.
ગુટકો લેઇ ખોલાવી ખાળ, સમઅડ વરસની છે સુકુમાળ	શિષ્ય. ૧૧.
નામ લખી કિયા યોગી દૂર, પૂછે કુવારિયો કરિ હજૂર;	શિષ્ય.
વિમળાપુરી ભણે તે હમ તાત, તાત રહે આલ્હણુની જાત.	શિષ્ય ૧૨.
નૃપ સુણિ યોગીને વાદર કીધ, આઠ વરસની અવધિ દીધ;	શિષ્ય.
હુઠાહુક કરતા વન જાત, કુવરી પલ્લક ધરી કુવર પ્રયાત.	શિષ્ય. ૧૩.

જ્ઞેયણુ ગતવન દીઠો એક, વૃદ્ધ યોગી રાતો અતિરેક;	શિષ્ય.
ઉતરી પૂછત બોલે વૃદ્ધ, મેં હુંધણે વન યોગી સિદ્ધ.	શિષ્ય. ૧૪.
અવિનિત ગ્રેલા મળિયા દુષ્ટ, અડચીજ લેઇ ગણુ દેઇ કષ્ટ;	શિષ્ય.
કુંવરે સુણાવી વાત અશેષ, હરખ લહે ગુરુ રાય વિશેષ.	શિષ્ય. ૧૫.
સર્વ ચિજ દિયે કુંવર જ તાસ, કુંવરને દિયે ડંડ કંથા વાસ;	શિષ્ય.
કંથા દિયે સત પંચ દિનાર, ડંડ કરે શત્રુ સંહાર.	શિષ્ય. ૧૬.
પાઠ સિદ્ધ લેઇ વદી ચલંત, વિમળાપુરી વનમાં આવંત;	શિષ્ય.
દિયે શણુગારી બાળા પ્રભાત, હર્ષ પિતર ધરે સાંભળી વાત.	શિષ્ય. ૧૭.
તિણે સમે પડહો વાળે ત્યાંહી, પૂછે કુંવર જન બોલે ઉછાંહી;	શિષ્ય.
વસુ નૃપ પૂત્રી વિમળા નામ, અંધપણું પામી ગુણુ ધામ.	શિષ્ય. ૧૮.
નયન દિયે કાઇ તેજ પ્રકાશ, નૃપ દિયે કન્યા પુરસિરિ તાસ;	શિષ્ય.
પડહુ છયે સુણી તામ કુમાર, રાયે તેડ્યા નિજ દરબાર.	શિષ્ય. ૧૯.
સજ કરી પરણી ઠવિ ત્યાંહિ, સિદ્ધાચળદોય પહૂતાં ઉછાંહિ;	શિષ્ય.
રીખલદેવ વંદી ભગવંત, લાન્નીણી એક પૂજન રચંત.	શિષ્ય. ૨૦.
પૂજ પગલાં પંચ સ્નાત્ર, ધન ધરે ઠવે ચામર છત્ર;	શિષ્ય.
દેઇ પ્રદક્ષણા ગઢ ગિરનાર, જત્રા કરી વળિયા નરનાર;	શિષ્ય. ૨૧.
અનુક્રમે આવ્યા તાપસ ગામ, તેડવા આવ્યા ખેચર તામ;	શિષ્ય.
તે સાથે ગયા જમુના તીર, જળ ઝીલી પિયે શીતળ નીર.	શિષ્ય. ૨૨.
વંધામણી ગર્ધ મેહેલ મનર, ચપકમાળા થઇ હુંશિયાર;	શિષ્ય.
સજજન સન્મુખ તેહું કીધ, જનીવાસે ઉતારો દીધ.	શિષ્ય. ૨૩.
છસેં છત્રીસ ખેટી તાત, સાંભળી આવ્યા સહુ એક રાત;	શિષ્ય.
વરની તરપતે કરતા કામ, ચોરી ચીત્રી કન્યા ઠમ.	શિષ્ય. ૨૪.
વરદોડે ચઢી તોરણુ સાહી, સાસુ પુખ્તી લિયે માહિરા માંહિ;	શિષ્ય.
ચોરી એક રમે લાવો કીધ, ચોસઠ કન્યા દાનજ દીધ.	શિષ્ય. ૨૫.
મંગળ વાળે પરણી ત્યાંહિ, આવ્યા વિજયાપુર ઉછાંહિ;	શિષ્ય.
ચ.થે ખંડે સોળમી ઢાળ, શ્રી શુભવીર રહે સુખ વિશાળ.	શિષ્ય. ૨૬.

દોહર.

ચંદ્રજસા જસ ઝગમગે, વસંત પિજયપુર માંહિ;
ચોસઠ નારીશ્ચં રમે, વનજળ કીડા ત્યાંહિ.

એક દિન સા સુગુણાવળી, કુંવરને કહે ધરિ પ્રેમ;	
શસ્ત્ર ધરે સસરો રહે, નવી છોડાવો કેમ	૨.
વળતુ જ પે કુંવર, તે, મ ધરો દુ.ખ લગાર;	
હરિજળ નિજ ધર આવશે, મણિચુલ જમ દરબાર	૩.
કુંવરે શિખાવી મોકલ્યો, દૂત ગયો તેણી વાર,	
રાખપુરે મણિચુલ નૃપ, પાસે કરત ઉચાર.	૪.
સુરનર જસ કીરતી કરે, કિન્નરી જસ ગુણ ગાય,	
ભૂચર ખેચર તુમ સમા, પ્રણમે જેહના પાય	૫.
હરિજળની અઠ કન્યકા, છપ્પન રાજકુમારી;	
લીલાએ વરી જેહને, તેજે કિરણ હળરી.	૬.
શીતળતાંએ ચંદ્ર સમ, ચંદ્રશેખર તસ નામ;	
તિણે મુજને ધહાં મોકલ્યો, કરણ તુમાર કામ	૭.
હરિજળ રાયને તેડીને, તુમે ચાલો મુજ સાથ;	
ચંદ્રશેખર ચરણે નમો, તુમે પણ થાક્યો સનાથ.	૮.
સાલળી મણિચુલ કાપિયો, ખોલ્યો ધરી અભિમાન;	
ખાલ મતે તુજ મોકલ્યો, ચંદ્રશેખર નાદાન	૯.
નટ વિટ શ. ફરતો ફરે, જાણુ ભસે એ શ્વાન,	
પણ હવે હડકવા હાલિયો, આગ્યુ મરણ નિદાન.	૧૦.
દૂતને હણવો નવી ઘટે, તિણે તુ જા સુખમાંહિ;	
જેહવુ આવે નજરમા, તેહવુ કેહજ્યો ત્યાંહિ.	૧૧.
પાછો આવી દૂત તે, કુંવરને વાત કરંત,	
કાને કહુઆ તે સુણી, સૈન્ય સકળ મેલંત.	૧૨.
સસરા સાળા બિહુ મળ્યા, ત્રિક અક્ષોહિણિ સંગ,	
જિજ્ઞ ભુમી તટની તટે, જઈ દીએ તણુ ઉત્તગ.	૧૩.

યત:

સા સેનાક્ષોદ્ધિની નામ, સ્વસ્થાદૈકદ્વિકૈર્ગજૈ (૨૧૮૦૦) ॥ ૬૫૪૦૦
રથૈશ્વૈભ્યો હયૈસ્ત્રિન્નૈઃ, ૧૯૬૨૦૦ પચ્ચૈશ્વ ૯૮૧૦૦૦ પદાતિભિઃ ૧૪.

ઢાળ ૧૭ મી.

(કડખાની દેશી.)

- મુદિત મંદાર વરમાલ મૌલીધરા, બધૂરા સીંધૂરા રૂઢ વિકસે,
ભટ વિકટકું કુભારણુ વસન વિગ્રહાલંકૃતિશસ્ત્ર પૂજત નિકસે મું ૧.
- શંખપુર ભૂપ મણિચૂલ પ્રતિકૂલ થઇ, ચ્યાર અક્ષોહિણી સૈન્ય લેવે,
આવિયો નિકટ ભટવિકટ રણભૂમિએ, ઝકટ કરિ દોય રણથંભ દેવે મું ૨.
- મણિચૂલ સૈન્યે રણજીત સેનાપતિ, ચદ્રશેખર તણે વિજયમલ્લો,
દોય સેનાપતિ હુકમ ભટરણુ મચે, જીમ નચે નટવા વાદિ મલ્લો મું ૩.
- ભેરીકા હલ પટહ નાદે દિશિ ગાજતે, વાજતે તૂર રણુ સૂર ચડતા,
બંદી બિરદાવણિ બોલતે ડોલતે, અમલ આરોગતે સુભટ લલ્લતા મું ૪.
- હસ્તીએ હસ્તી તુરંગે તુરગ રથ રથી, ખડ્ગેખડ્ગગ્રહી કૂત ભાલા;
બાણે બાણાવળી દોય સૈન્યે મળી, યૂધ ચિરકાલ કરતા યુધાલા. મું ૫.
- ક્ષણુ શસ્ત્રે ભુજા ૩૩ મુષ્ટી યુધે, ચરણુ ચરણે હણે દંત કેશા,
નખ નખે મસ્તકે સુર નરકે ચના, મોખરે ભજતાં રથ વિશેષા મું ૬.
- ગિરિશિખરજ્યું ગદાધાતે ગજ નિપતતિ, અશ્વને પદગ્રહિ ખે ઊઝાળે;
સુભટ મુર્છિત પડ્યા ગૃધ્રવ પક્ષાનિલે, સજ્જ થઇ યૂધ કરતાં સક્ષાળે મું ૭.
- પતિત પતિ કરિ અશ્વરથ ભાગતે, રણુ ભુદુશ્વર થઈ પ્રેત નાચે;
ભાગતુ સૈન્ય લહિ ચદ્રશેખર તણો, સૈન્યપતિ વિજયમલ ધનુષ ખેહે ચે. મું ૮.
- સજ્જ તસ સૈન્ય ભટ વીર વલયા ધરી, આવતાં દેખી રણુજીત ઊદે,
દોય સેનાપતિ યૂદ્ધ કરતા લહી, ગગન વ્યંતરતણા દેવ તૂટે. મું ૯.
- સૈન્ય નિજ ભાગતે મણિચૂલ ઊઠિયો, સ્વમુર સહ ચદ્રશેખર સરોપે;
ધાવિયો સન્મુખે તીર તરકસ સંગ્રહી, વદતિ મણિચૂલ ક્રોધાભિવેશે મું ૧૦.
- અમ પ્રિયા આઠ યમુના તટે તસ્કરી, તસ્કરા જીવ લેતા ન મુકૂ;
ચંદ્ર કહે મેં વરી નારિ થઈ સીંહની, જજીકા પાપી મરણે ન મુંકું. મું ૧૧.
- વદત ક્રોધે બિહુ દુર ધરારથ ચઢી, પણહ બાણુ વરસે ઝગંતા;
ઉભય બાણાવળી ગગને મંડપ ભયો, અપર રણુ ભટને છાયા તપતા. મું ૧૨.
- ભણત મણિચૂલ સ્વમુરાદિ પરબલ તપે, વાલુ કાંકરે તપી ક્રિયતિ વેળા;
ચંદ્ર કહે વનિહતાપિત અયસ ગોલકીમું, નદહે તૃણ પુંજ ગજ ભરેલા મું ૧૩.
- ભટ ભૂજા સ્કોટાગજ ગર્જ હય દેખીને, તુર્ય સ્વવીર હક ગગન ભેદે;

સર્વારથ સિધ્ધે ગયા, મુણોં પામ્યા મુખ વિશાળ. ગુણ. ૫૧.
 નૃપ પણ પ્રણ આઉળે, મુણોં પામ્યા પ્રાણુંત સર્ગ; ગુણ.
 કેવળી વચને પામશ્યે, મુણોં ચરણ ધરી અપવર્ગ ગુણ. ૫૬.
 એથે ખડે પ્રણ થયે, મુણોં વિસમી ઢાળ રસાળ; ગુણ
 શ્રી શુભવીર વચને હજ્યો, મુણોં ઘર ઘર મંગળ માળ. ગુણ. ૫૭.

દોહરા.

ચંદ્રશેખર નૃપતી કથા, ભાખી શ્રી જીનવીર;
 જીવ ભવિક, મુણી વ્રત ધરી, પામ્યા ભવજી તીર. ૧.
 સભા વિસરજી લોક સહુ, પોહતા નિજ નિજઠાણ;
 પ્રભુ પણ વિચર્યા ભૂતળે, ભવિકજ વિકસન ભાણ. ૨.

કલશ.

(તુઠો તુઠો રે મુજ સાહિબ જગનો તુઠો—એ દેશી.)

સેવો સેવો રે સંખેશ્વર સાહિબ સેવો,
 પુરિસાદાણિ પાસ કહાવે, દુનિયામાં દેવ ન એવો,
 મુરસેના જીતી લઘુ વચમાં, માય કહે ચિરજીવો રે. સંખેશ્વર. ૧.
 યાદવ લોકની જરા નિવારી, જળ્ય પ્રગટ્યો જગદીવો,
 રોગ વિધન હરવા મુખ કરવા, નામ મુધારસ પીવોરે. સંખેશ્વર. ૨.
 સિદ્ધસેન મુરી વિક્રમ ઘોઘન, અવર પ્રભૂ સ્તવન ખેવો;
 શિવપીંડી ધ્રાટી સ્તવન કરતાં, પાર્વ પ્રભુ પ્રગટેવોરે. સંખેશ્વર. ૩.
 જળનિધિ મુરવૈમાનિક પૂજી, કેતા કાલ નાગદેવો;
 કાલ અસંખ્ય થયો પડિમાને, પણ મહિમા છે તેહવોરે. સંખેશ્વર. ૪.
 જિન ગુરૂજનની સરસતિ સમરી, પાસજી પચમ લેવો;
 એ પાંચે પરમેષ્ટી પસાયે, ઉઘમ કૃત્ય સફળેવો રે. સંખેશ્વર. ૫.
 રચણ કથા કોશે જ્ઞાનસાગર, મુરી રચનાએ ભરેવો;
 અદ્વ લઘુત ચરિત મનોહર, દેખી ચિત ઉલસેવો રે. સંખેશ્વર. ૬.
 ચરમ રતન ચક્રિ કર કરસે, દ્વાદશ જોજન ચાવો;
 હય ગય રથ ભટ મુખમાં માહલે, હોવે સૈન્ય જમાવોરે. સંખેશ્વર. ૭.
 એણિવિધિ શ્રુતપદ ઉક્તિશું યુક્તિ, ફરસને વિસ્તર થેવો;

શ્રવણુ રસિક શ્રોતા મન હીસે, તો શ્રમ સફલે ગણુવો રે. સંખેશ્વર ૮.
 એક શ્રુતપદનો અર્થ અનંતો, લાખે ગણુધર દેવો;
 પંચાંગી પરમાણુ સાચો, ભવ ભીરૂ મન લાવોરે. સંખેશ્વર ૯.
 મંદમતી એ મૂરખ ટોળો, બોલે કનક લખી જેવો,
 ત્રિપદ્મીકિમ ગણુધર રચીયાં, આગમ અમરતમેવોરે. સંખેશ્વર ૧૦.
 ટીકા ચૂરણુ લાખ્ય નિર્ભૂતિ, ગ્રથ ચરીત્ર બનાવો;
 કરતા સુરિ પંડિતને લોપે, તાસ નિગોષ વસાવોરે સંખેશ્વર ૧૧.
 પંડિત રચના બાકી સહેલે, અજ્ઞાન ગર્વ ભરેવો;
 કચુકી કારણુ નિદે કૃશાંગી, જાણુ ન ગર્ભ ધરેવોરે. સંખેશ્વર ૧૨.
 જિમ કપિગૂળ પુજ કરીને, અમિજ્યુ શીત મટેવો;
 પણ નર દક્ષ કપિ કુળ સગે, શીતાર્તે ન ગમેવોરે. સંખેશ્વર ૧૩.
 ગ્રથે ન કુશળ મુશળ મતિ બોલે, માણુકમૂલ નકાવો;
 બહુશ્રુત સુવિહિત નયણુ જોસ્યે, તવ અમ શ્રમ સફળેવોરે સંખેશ્વર ૧૪.
 પંડિત આગે શ્રોતા રાગે, સુદર શાસ્ત્ર સુણે રે.
 વિસ્તરસ્યે વટ શાખા પુણ્યની, લેશો શિવકુળ મેવોરે. સંખેશ્વર ૧૫.
 પુણ્યમારગ શ્રુત સુણુતાં જાણુ, જાણુ પ્રાપ્ત ફળેવો;
 જાણુ ઉભય સદગુરૂ મુખથી તિહાં, શુભ ફળદાયક સેવો રે સંખેશ્વર ૧૬.

પ્રશસ્તિ.

(રાગ ધન્યાશ્રી)

તપઃજી નંદન દેવ તરૂપમ, વિજયદેવ સુરિ રાયાજી;
 નામ ડિગેદ્દિશ જેહનું ચાવું, ગુણિજન ત્ર દે ગાયાજી.
 વિજયસિંહ સૂરિ તસ પટધર, કુમતિ મતંગજ સિંહોજી;
 તાશિષ સુરિ પદવી લાયક, લક્ષણુ લક્ષિત દેહોજી. ૧.
 સધ ચતુર્વિધ દેશવિદેશી, મળિયા તીહાં સ કેતજી,
 વિવિધ મહોચ્છવ કરતાં દેખી, નિજ સૂરિપદને હેતેજી.
 પ્રાયશિચિન્ન મૂનિ બહુ દેખી, મન વૈરાગે વાંશીજી;
 સૂરિવર આગે વિનય વિરાગે, ચિત્તની વાત પ્રકાશીજી.

- સુરિ પદવી નધિ લેવી સ્વામી, કરશ્યું કિરિયા ઉધારજી;
 સુરિ ભણે આ ગાદીછે તુમ શિર, તુમ વશ ગજ અણુગારજી.
 એમ કહિ અર્ગ સધાવ્યા સુરિવર. સંઘને વત સુણુવીજી; ૩.
 સત્યવિજય પન્થાસની આણા, મુનિ ગણુમાં વરતાવીજી.
 સંઘની સાથે તિણે નિજ હાથે, વિજય પ્રભસુર થાપીજી;
 રંગિત વસ્ત્ર લહી જગ વંદે, ચૈત્ય ધન્યએ લક્ષીજી.
 સુરિ પાઠક રહે સનમુખ ઉભા, વાચક જસ તસ પક્ષીજી. ૪.
 મુની સંવેગી ગૃહી નીરવેદી, ત્રીજો સવેગ પાખીજી;
 મુગતિ મારગ એ ત્રણે કહિએ, છૂડાં સિધાંત છે સાખીજી.
 આર્ય મુદસ્તી સુરિ હમ વંદે, આર્ય માહાગિરિ દેખીજી;
 દો તિન પાટા રહી મર્યાદા, પણ કલિયુગતા વિશેખીજી. ૫.
 અહી લજ લાસી જનના પાસી, નૃપ.મંત્રી પણ ભળિયાજી;
 સત્યવિજય ગુરુ શિશ અહુ શ્રુત, કપુરવિજય મતિ બળિયાજી.
 તાસ શીષ્ય શ્રી ખીમાવિજય બુધ, વિદ્યાશક્તિ વિશાળીજી;
 જસ પસાયે જગતમાં આવે, કપુરચંદ ભણુસાળીજી. ૬.
 તસ શીષ્ય શ્રી સુજશ વિજયબુધ, તાસ શીષ્ય ગુણુવંતાજી;
 શ્રી શુભવિજય વિજય જસ નામે, જે મહી માંહી સહંતાજી.
 પંડિત વીરવિજય તસ શીષ્યે, ચિત્રની વૃત્તિ ઉદ્ધારેજી;
 ચદ્રશેખર નૃપ ગુણુ મણિમાળા, ગુથી છે આરાશેજી. ૭.
 સંવત ઝોયણીસ સય દોય વરષે, વિજયાદશમ પ્રસિદ્ધિજી;
 રાજનગરમાં રહિ ચોમાસુ, રાસની રચના કીધીજી.
 વિજય દેવેદ્ર સુરી સાન્નાજ્યે, ભાખ્યો વ્રત આચારેજી;
 દક્ષ પરિક્ષક નર જે સુણુસ્યે, તો શ્રમ સફળ અમારેજી. ૮.
 હમ સોહમપતિ છંદને નંદન, નામે રાય જ્યંતાજી;
 તિમ રાજેશરી શેઠ હેમાભાર્ષ, તસ નંદન ગુણુવંતાજી;
 છે યુવરાજ પદે પદ લાયક, પ્રેમાભાર્ષ બિરાજેજી;
 રાસતણી મેં રચના કીધી, તેહને સુણુવા કાજેજી. ૯.
 અવણુ સફળતા અવણે સુણુતા, ભણુતાં સફળ તે છૂડાંજી;
 અણિજન ગોઠે ગુણી ગુણુ હોઠે, સફળ જનમ તે દીહાજી;

जे लावे जे लल्लुश्ये गल्लुश्ये, श्रवण धरी सांललश्येण,
सरधा लाणु न तत्व रमणु रस, यितन प्रेत तेइ इणस्नेण.

हेह निरामय स्नेहि सुभाश्रय, असन सुधामय करशेण;
भदिरिजे पगपग जणकती, कमणा यपणा हरश्येण;
पुत्र पवित्र कलत्र वियत्र, नेत्रानहे वियरशेण;
वाण राण विराणत अधु, सिधर यही सयरशेण.
रत्नमेढलमे सेढेड करश्ये, एत शुद्ध गीत गान नृत्यशाणा;
आनंद भगल धरेशेण, भगलिक भाणा वरश्येण;
लव तरश्ये हरशे विपातिक, स्नातक पद अनुसरश्येण.
सुभलर शिव सुंदरी वरभाणा, विभणा कठे धरश्येण.

इति श्रीमत्तपागच्छेभट्टारक श्री विजयसिंह सूरिसत्तानिय प-
डित श्री १०८ पडित श्री शुभविजयगणिशिष्य भुजिष्य पडित श्री
विरविजयगणि विरचिते श्री चंद्रशेखर चरित्रे प्राकृत प्रबंधे पचदश
प्रश्नोत्तरार्थ कथनेन रति सुंदरी प्रीतिसुंदर्यो करग्रहण क्षेत्रपाल
वशीकरण शृंगदत्त कथाश्रवण विजयपति कुलटाप्रबधकथन सुदर्शन
कुमारोपनयप्रकाशन तापसपुत्री कनकावति विमला पाणीग्रहण
शत्रुजय जात्राकरण चतुषष्टी खेटसुता करग्रहण त्रिलोचना वचनेन
मातृपितृ मिलन स्वर्गगमन सज्ञोयचतुर्थ खंड समाप्तस्तत्समाप्तौ च-
ंद्रशेखर रासोयमपि परिपूर्णः

